B. A R. P. R.
II
6199
G

SOCEC & COMP.
BUCUREȘTI
№ 77725

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DOMNIA LUI BIBESCU

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Autorul și editorii declară că-și păstrează drepturile de reproducție și de traducere în țară și în străinătate.

Acest volum a fost depus la ministerul de interne din Franța (secțiunea librăriei) în Februarie 1893.

DE ACELAȘ AUTOR :

BELFORT, REIMS, SEDAN, *Campania din 1870.* Al 7-ea corp al armatei de la Rin. A 5-a edițiune, 1 vol. in 8° cu trei hărți, 1872 (fran.) 8 lei.

CORPUL LUI LORENCEZ ÎNAINTEA CETĂȚII PUEBLA (5 Mai 1862), a 3-a edițiune 1872 (fran.) *(epuizat).*

ISTORIA UNEI FRONTIERĬ, *Romînia pe țărmul drept al Dunărei,* 1 vol. in 8° cu hărți 1883, edițiune franceză și edițiune romînă.

ÎN MEXIC ÎN 1862. LUPTELE ȘI RETRAGEREA CELOR ȘASE MII, 1 vol. în 8°, cu 23 desemnurĭ de JAZET și 4 hărțĭ, 1887 (fran.) 20 lei.

(Curonat de Academia franceză, Premiul Bordin)

CULEGERE, *Politică, Religiune, Duel,* 1 vol. 8° în 1888, edit. franț. și romînă.

AVANT — PENDANT — APRÈS. Exposition universelle de 1889, Roumanie. Un vol. in 8°, illustré de nombreux dessins de GUILLAUME, Prix 10 fr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

P. JAZET. P.
H. DEVILLE SC.

BIBLIOTECA
ACADEMIEI
REPUBLICII POPULARE ROMINE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ROMANIA

DE LA ADRIANOPOL LA BALTA-LIMAN (1829 - 1849)

DOMNIA

LUI

BIBESCU

CORESPONDINȚĂ ȘI DOCUMENTE

1843—1856

DE PRINȚUL

GHEORGHE G. BIBESCU

CORESPONDINTE AL INSTITUTULUI FRANȚII

TRADUS DE B. FLORESCU

I—II

TOMUL ÎNTÎIU

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

BUCURESCI

TYP. CURȚII REGALE, F. GÖBL FII, PASSAGIUL ROMÂN, 12

1893

DREPTURILE REZERVATE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
BIBLIOTECA INST. IST. N. IORGA
Inventar 86447

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

Istoria unei epocĭ arare orĭ se înfăţişează desbărată sau de greşelĭ de fapte orĭ de date, sau de apreciărĭ neexacte, orĭ îmboldite de patimă, înainte cel puţin de a fi dobîndit maturitatea pe care anii, — une-orĭ veacurile numai, — o dau faptelor, respîndind asupră-le lumina.

Mai puţin fericită de cît acele monumente pe care muşcătura vremei le preschimbă cu încetul, dîndu-le tonul vechimii, îndulcind părţile lor defectuoase, întipărind în întregimea operii o armonie în care sfîrşesc prin a se şterge slăbiciunile sau rătăcirile maestrului, — Istoria are neîncetat nevoe de interesul, de străduinţele, de condeiul acelor care sunt în stare a-i sluji; ea nu simte vr'o dată oboseală de a tot adăoga comorĭ noi la cele de înainte grămădite, de a-şĭ tot ţine cartea în vecĭ deschisă razelor pe care adevărul poate să le lase să cadă într'însa. Memoriile însă, hîrtiile diplomatice, scrisorile intime fiind colaboratorii dătătorĭ de rod ai adevărului, îmĭ dau cu socotinţă că toţĭ acei ce au în păstrare asemenea documente, fac operă folositoare de le scot la lumina zilei.

Iată de ce public azĭ corespondenţa diplomatică, documentele politicĭ şi administrative de sub domnia lui Gheorghie D. Bibescu-Vodă. Aducîndu-mĭ ast-fel tributul meu istorii, aduc, tot de o dată, un omagiu memoriei Tatălui meu.

In afară de scrisorile [1] politice preschimbate între Domnul

1) Multe n'au putut fi regăsite.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Țării-Romîneștĭ și Cabinetele din Viena, Sîn-Petersburg, Constantinopol, Paris și Berlin, — de la 1843 la 1848, — în afară de principalele documente atingătoare de actele guvernului Săŭ, această culegere coprinde unele scrisorĭ intime, care șĭ'au aci locul lor însemnat, precum au asemenea și valoarea lor, căcĭ ne lasă să citim, pînă în fund, gîndul aceluia ce le-a scris.

Documentele întrunite în această carte vor pune pe scriitorii ce ar dori să istorisească faptele celor cincĭ-zecĭ din urmă anĭ ai vieții Romîniei, în stare să cunoască de ce patriotism era însuflețit Vodă Bibescu, și ce îngrijire a avut pentru desvoltarea morală, politică, intelectuală și economică a Țării-Romîneștĭ. Ele le vor spune de a știut Vodă să cîștige Țării Sale simpatiile și considerațiunea Statelor celor marĭ; de I-a fost politica bine cumpănită, și tot atîta de respectuoasă cît și de oțelită în lealitatea sa către Puterile protectoare, ale căror dorințĭ sau interese nu-i fu în tot-d'a-una lesne de a le împăca; ele vor fi des marture de grija ce avea pentru noi Rusia, căreia Principatele Dunărene datoresc de a fi reintrat, — după atîtea veacurĭ de lupte și de suferințĭ, — în traiul popoarelor libere, și de a se fi desvoltat, pînă la prosperitate, subt înțeleapta și părinteasca administrațiune a generalului de Kisseleff; ele le vor spune, în sfîrșit, cum și-a iubit Patria, și cum a slujit-o primul ales al Națiunei, ales pe viață, — Domnul care, suindu-se pe Tron, a liberat pe robĭ [1], și a pregătit soluțiunea a doo cestiunĭ de căpetenie, unirea principatelor [2] și emanciparea țăranilor [3].

[1]) Legea din 13 Februarie 1847, nº 136, *Bul. of.* din 17 Februarie, nº 13.

[2]) Uniunea vamală dintre Țara-Romînească și Moldova, primul pas către unirea definitivă a celor doo țărĭ romîneștĭ, *Bul. of* din 18 Martie 1847, nº 35.

[3]) Proiect de lege din 5 Aprilie 1843, nº 303,—ca răspuns la proiectul Camerei.— A mai vedea și instrucțiunile către prefecțĭ, în favoarea țăranilor, din 23 Mai 1847, *Bul. of.* nº 37, și din 6 Sept. 1847, *Bul. of.* nº 62.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

O scurtă pagină de istorie slujeşte de întroducere lucrărei de căpetenie din această operă.

De am făcut să fie corespondenţa şi documentele relative la domnia lui Vodă Bibescu, precedate de clauzele principale ale tractatelor de la Kucĭuk-Kainargi (1774), de la Iaşĭ (1792), de la Bucureştĭ (1812), de la Ackermann (1826), care ne fac cunoscută treptata desvoltare a înrîurirei ruseştĭ pe Dunăre, arată popasurile Ţării-Romîneştĭ [1] şi Moldovei pe calea cuceririlor vechilor lor privilegiurĭ, şi a căror par'că încoronare este tractatul de la Adrianopol, căcĭ asigură în sfîrşit a lor executare; de am reamintit, în cîte-va vorbe, faptele militare care aduc între Rusia şi Inalta Poartă tractatul de la 24 Septembre 1829,—dată la care pentru Principate sună un ceas de liberare şi de nădejde; — de am aruncat o ochire asupra istoria Ţării Romîneştĭ de la 1829 pînă în zioa de 2 Ianuarie 1843, zi în care, stăpînă de a se sluji, — pentru cea d'întâia oară, după un veac şi jumătate [2], — de dreptul săŭ de suveranitate, Ţara alese un Domn naţional, pe Gheorghie D. Bibescu, e că am crezut că va găsi cititorul un interes să asiste la munca de regenerare a poporului Ţării Romîneştĭ, şi că redeşteptarea acestor amintirĭ i va înlesni studiul documentelor ce sunt obiectul acestei publicaţiunĭ.

[1]) *Ţara Romînească* este numele de vecĭ a Statului numit în străinătate *Valahie*. A se vedea tractatele între Domnii Ţării Romîneştĭ şi Turcia. Azĭ ea face parte din Romînia, fiind situată dincoace de Milcov, şi e mai cunoscută sub numele de *Muntenia*, nume dat de Moldovenĭ. Numele de *Valahia*, necunoscut în Romînia, ne vine de la Slavĭ, şi însemnează Ţară latinească. Welchii (latinii) erau în Francia opuşĭ Germanilor (Deutsch).

[2]) Domnii aleşĭ înainte de epoca Fanarioţilor erau aleşĭ numai de înaltul cler şi de boerĭ. Se poate dar zice că Vodă Bibescu fu cel d'întîiŭ Domn romîn ales de ţară, de vreme ce la alegerea lui au luat parte delegaţii breslelor şi ai judeţelor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CÎTEVA CUVINTE

DESPRE TRACTATELE

ÎNCHEIATE DE LA 1774 PÎNĂ LA 1829.

Campania din 1769 avusese drept consecință instalarea Rușilor și a administrațiunei lor în Moldova și Țara Romînească.

După ce numeroase proecte fusese preschimbate între curțile din Berlin, Viena și Sîn-Petersburg, după ce alergară la numeroase viclenii, cele doo d'întîi pentru a opri orĭ-ce înțelegere directă între Rusia și Poarta care se vedea perdută, cea de-a treia pentru a se feri de jignitoarea intervenire a Austriei și a Prusiei, și a ajunge a impune Sultanului condițiunile sale [1];

După o luptă diplomatică din cele mai muncite, la care iau parte: — 1° în numele Prusiei, Frederic al II-lea, care-șĭ uimea protivnicii prin pătrunderea judecății sale, prin logica nesguduită a politicii sale, prin dibăcia sa de a se folosi de slăbi-

[1] Adică: punerea în libertate a lui Obreskof, posesiunea Azofului și a celor doo Kabarda recunoscută Rusiei care le mai posedase și pe care Caterina a II-a le declara «necesare siguranții hotarului său». — Noul hotar turcesc dus de la Nipru la Dunăre; proclamațiunea, *în numele umanității,* a neatîrnării Tătarilor din Crim, ca și a Moldovei și a Țării Romîneștĭ. (V. *La Question d'Orient au XVIII-e siècle,* de *Albert Sorel,* membru al Institutului.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cĭunile lor; gata să aibă ***complezențe*** pentru aliații săi, dar afirmînd că ***orĭ-ce lucru își are hotarul său*** [1]; 2⁰ în numele Austriei, Kaunitz, care nu se gîndește decît a o desdauna pe socoteala Țării-Romînești și a Porții prin anexiunea Olteniei [2], și care n'are scrupulurile de conștiință ale suveranei sale, Maria-Tereza, neavînd a ei firească dreptate, nicĭ ale ei delicatețe, cu toate că adesea această Prințesă și le jertfește gemînd [3], cerințelor politicii sale; 3⁰ în numele Rusiei, țarina Caterina a II-a, ale cărei gîndurĭ în privința Turciei sunt oglindite în această frază: «Nicĭ o dată nu voi obține o pace folositoare de nu mă 'năsprese în contra mîndriei Turcilor, și a părtinirei care-i sprijinește [4]»; în numele Franții, Choiseul, care, — cu toate că această putere are un rol mai șters, — totușĭ rămîne, pentru Prusia și Rusia, de nu o amenințare, cel puțin o jicnire;

După cĭudata serie de curse ce suveranii Prusiei, Austriei și Rusiei își întind unii altora în ce privește împărțirea Poloniei, faptă hotărîtă în Ianuarie 1771, sub-semnată în Februarie și Martie 1772, desăvîrșită în Iulie al aceluiaș an, cu un sînge rece și o lipsă de scrupulurĭ care vor pricinui vecĭnic uimirea Istoriei;

După neuitata fățărnicie a politicii lui Kaunitz în ce privește pe cei doi aliațĭ ai săi, Franța și Turcia, ***pe care i adoarme*** sau ***i precupețește***;

După neroditoarele conferințĭ din Focșanĭ în Aprilie și cele din Bucureștĭ în Ianuarie și Martie 1773, între Rușĭ și Turcĭ;

După reînceperea operațiunilor răsboinice în Iunie, trecerea

[1]) Frederic al II-lea către Prințul Enric, 19 Decembre 1770 (p. 138).

[2]) Parte a Țării Romînești înapoiată de Austria la pacea din Belgrad (1739), și așezată între Banat, Transilvania, Oltul și Dunărea.

[3]) «Ea plîngea, dar tot lua», zicea Frederic-cel-mare, vorbind de Maria-Tereza (pag. 280). (Vezĭ *La Question d'Orient au XVIII-e siècle* de *Albert Sorel*, membru al Institutului).

[4]) Scrisoarea d-ei de Bielke, 11 Decembre 1770. (V. *Albert Sorel*, p. 151).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dunărei de Ruşĭ, 'neisbînda şi retragerea lor, apoi noa lor păşire înainte, şi noile lor neisbînzĭ ;

În sfîrşit, după intervenirea interesată a Austriei care rîvneşte posesiunea Bucovinei [1], «Leagănul Moldovei» [2], şi după strivirea Porţii la Bajardick, — în Iunie 1774, — de către generalul rus Romantzof, ajungem la însemnatul tractat de la Kucĭuk-Kainargi, încheiat în Septembre din acelaş an, şi ratificat patru lunĭ mai tîrziu, în 24 Ianuarie 1775 [3].

Acest tractat, ca şi cel următor, ca multe altele încă, ne aduc a recunoaşte acea fatalitate istorică ce vrea ca popoarele să-şĭ ispăşească în vecĭ greşelile lor politice.

Ludovic al XIV-lea, părăsind tradiţionala politică a Franţii, n'a contribuit oare la înfrîngerea Turcilor de către Austria, la Saint-Gothard, în Ungaria, la leatul 1664, şi această politică nu şĭ-a dat ea oare roadele sale, în veacul al XVIII-lea, găsindu-se armiile franceze lipsite de folositoarea alianţă a Înaltei Porţĭ, atuncĭ cînd Franţa îşĭ reîncepu duelul istoric în contra Austriei?

Sobieski nu s'a slujit oare de tăria Poloniei, ca să scape Viena din mîinile Turcilor, fără să prevadă că, ajutînd la

[1]) In 1776, Austria se va înţelege cu Poarta despre hotarele Bucovinei, şi şĭ-o va anexa în 1777, după aceleaşĭ principii de morală care dictaseră împărţirea Poloniei. Energica protestare a lui Grigore Ghica va costa viaţa acestui Domn, care va fi asasinat în capitala sa Iaşĭ, de trimişii Porţii (1777). (V. poema lui Enaki *Cogălniceanu.)*

[2]) După însă-şĭ expresiunea lui Grigore-Vodă Ghica.

[3]) La conferinţele de la Focşanĭ 1772, Rusia propuse ca Principatele să fie declarate ca neatîrnate, subt garanţia mai multor puterĭ. Aceste conferinţĭ nu avură rezultate.

La acelaş congres, Spătarul Ioan Cantacuzino, — mort în Rusia în 1809, — trimise, relativ la cestiunea cetăţilor pe care Turcia le ocupa fără drept în Ţara Romînească, o protestare a Divanului acestei Ţărĭ. Această protestare era falşă. Ea era opera lui Cantacuzino care o dădu ca operă a acelor al căror mandatar era el. Patriotismul îl împinsese să făptuească această mincĭună, fapt vrednic orĭ-cum de tot respectul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

slăbirea lor, i punea în neputință de a scăpa într'o zi aceeașĭ Polonie din ghiara acvilei imperiale ?

Și în veacul al XVIII-lea încă, pe cînd unele țărĭ, rămase mult timp tarĭ și neatîrnate, lăsau, cu încetul, fășii din libertățile și din autonomia lor să le fie smulse de mărăcinii neîmblînzitei politicĭ, pe cînd doo state noi, Prusia și Rusia, se măreau în dauna lor ; pe cînd viitorul se arăta amenințător pentru Turcia, fii lui Mahomet, uitătorĭ și dînșii de interesul lor, nu șĭ-au luat oare sarcina de a dărîma cu chiar mîinile lor, fireștile lor metereze, meterezele dunărene, Principatele romîne ?

Nu, într'adevăr, violînd tractatele, așezînd pe Grecĭ, în locul lui Cantemir, pe tronul Moldovei, după înfrîngerea lui Petru cel-Mare la Sculenĭ și tractatul de la Prut (1711),—nu făcînd să fie ridicațĭ din Bucureștĭ, din însu-șĭ palatul lor,— spre rușinea boerilor și a Capitalei care nu îndrăsniră să-șĭ apere Domnul, — Brîncoveanu, și familia sa cu comoarele lui; nu făcînd să fie tăiațĭ acest suveran, împreună cu fii și cu ginerile său Văcărescu, la Constantinopol, în 1714, nu făcînd să fie executat asemenea urmașul acestui-a, Ștefan Cantacuzino, în 1716, și înlocuindu-i pe amîndoi prin Domnĭ din Fanar, — a căror menire fu de a distruge instituțiunile Țării, și mai ales de a desorganiza armata și de a ucide spiritul ostășesc,— putea Inalta Poartă să-șĭ facă din Romînĭ niște credincĭoșĭ prietenĭ, și un zid de apărare pe viitor.

Oare Austria, rămasă stăpînă pe Ungaria în urma păcii de la Carlovicĭ (1699), și care se făcuse vecină cu Principatele, anexîndu-șĭ,—în acelaș an, după abdicarea lui Mihail Abaffi al II-lea, — *Regnum Transilvaniæ* (termen consfințit de împăratul Leopold I-ŭ în Diplomele sale), n'ar fi fost mai fericit inspirată dacă, rugată, cum a fost, de către Romînĭ, doritorĭ de a găsi în ea o contra-greutate a influenței Țarilor, — ar fi răspuns la invitarea lor printr'o politică sinceră, deșartă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

d'orĭ ce poftă? Dacă n'ar fi părăsit ea pe Romînĭ la tractatul de la Pasarovicĭ (1718), dacă n'ar fi trunchiat Ţara Romînească, făcînd pe Poartă să-i cedeze, în dispreţul capitulaţiunilor, care nu-i recunoşteau acest drept, Oltenia, — pe care dealtmintrelĭ fu silită să o dea înapoi la tractatul de la Belgrad (1739), — apoi Bucovina în 1777, (pe care n'a înnapoiat'o vr'o dată), — dacă din contra s'ar fi silit să păstreze încrederea ce Principatele crezuse că pot să aibă într'însa?....

In sfîrşit, dacă Austria, care în 1849, avusese prilejul să încerce credinţa şi voinicia Romînilor trăitorĭ sub coroana Habsburgilor, ar fi avut pentru dînşii un gînd de mumă şi le-ar fi arătat recunoştinţa de care ei se făcuseră vrednicĭ; dacă ar fi vrut Austria să-şĭ reamintească revendicaţiunile lor formulate în *Memoriul din Olmütz*, — înfăţişat împăratului în 25 Februarie 1849, — şi prin care această leală populaţiune nu cerea de cît recunoaşterea individualităţii sale naţionale subt sceptrul Austriei, Europa nu s'ar găsi azĭ în faţa a patru milioane de Romînĭ prigoniţĭ de şovinismul maghiar. Pentru a ajunge la desnaţionalizarea a celor-l'alte popoare, acest şovinism nu se dă îndărăt de la nicĭ o prigonire: fie ea îndreptată în contra libertăţiĭ individuale, în contra libertăţii de învĕţămînt sau libertăţiĭ religioase! Puterile cele marĭ, puse în faţa prigonirei maghiare, n'ar da lumei priveliştea unei cuminţii, bănuitoare pînă într'atît în cît să facă nerodnice orĭ-ce simţiminte de umanitate şi de cavalerism, şi ele n'ar avea a se teme de vr'un mare necunoscut ce s'ar ivi de odată dincolo de Carpaţĭ, ca să pue în primejdie pacea Europei!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RESUMAT AL TRACTATELOR

(1774—1826)

TRACTATUL DE LA KUCĬUC-KAINARGI

(Septembre 1774.)

Art. XI al tractatului de la Kucĭuc-Kainargi recunoştea reciprocitatea liberei navigaţiunĭ pentru navele şi vasele comerciante ale ambelor Puterĭ contractante pe toate mările ce udă Statele lor, ca şi pe Dunăre, absolut în aceleaşĭ condiţiunĭ ca pentru cele-l'alte puterĭ amice.

Prin articolul al XVI-lea, Rusia înnapoea Porţii Basarabia întreagă cu oraşele Ackermann, Kilia, Ismail şi cetatea Bender, precum şi Moldova şi Ţara Romînească.

Poarta lua, în privinţa Principatelor mai multe îndatoririĭ din care iată cele mai de căpetenie: amnistie generală, reintegrarea celor amnistiaţĭ în gradele, slujbele şi posesiunile lor; exerciţiul liber al religiunii creştine; reînnapoearea către mănăstirĭ a bunurilor lor; suprimarea orĭ-căruĭ impozit pe timpul răsboiului; drept hărăzit Principatelor de a avea pe lîngă Poartă însărcinaţĭ de afacerĭ; drept recunoscut miniştrilor Curţii împărăteştĭ a Rusiei de a vorbi în favoarea acestor Principate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In urma acestui tractat, Poarta încredinţă guvernul Ţării Romîneştĭ lui Alexandru Ipsilanti, a cărui administraţie a lăsat foarte bune reamintirĭ [1].

CONVENŢIUNE EXPLICATIVĂ A TRACTATULUI DE LA KUCĬUC-KAINARGI DINTRE ÎMPĂRĂŢIA RUSEASCĂ ŞI POARTA OTOMANĂ, ÎNCHEIATĂ LA CONSTANTINOPOL (AMALI-KOVAK)

(la 10 Martie 1779.)

In 1779, fu subsemnată o convenţiune explicativă, al cărei art. al VII-lea, care conţine 6 paragrafe, «*reînnoia îndatoririle Turciei către cele doo Principate, în privinţa liberului exerciţiu al religiunei creştine, a reînnapoierii, atît mănăstirilor cît şi particularilor, a moşiilor şi posesiunelor ce le aparţineau înainte de răsboiŭ; a respectului datorit clerului creştin; a moderaţiunei ţifrei tributului de reclamat Principatelor*[2]*; a dreptului de intercesiune a curţei Rusiei, etc., etc*[3]».

Tractatul de la Kucĭuk-Kainargi e punctul de plecare al amestecului bine pronunţat al Rusiei în afacerile Principatelor. Contractul, ce a făcut să fie iscălit de Poartă, este pregătirea censurei, de care se va sluji, în curînd, asupra actelor Porţii în ce priveşte Ţara Romînească şi Moldova, şi apoi a ocrotirei ce va 'ntinde asupră-le.

1) Vezĭ textul complect al tractatului din Kucĭuk-Kainargi la Piesele justificative.

2) Vedĭ textul complect al Convenţiunei la Piesele justificative.
A vedea opera d-lui *Wilkinson*, fost consul general al Angliei la Bucureştĭ: *Tableau historique, géographique et politique de la Moldavie et de la Valachie.*

3) Rusia se sluji, cînd crezu necesar, de acest drept de intercesiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRACTATUL DIN IAȘĬ

(29 Decembre 1791 și 9 Ianuarie 1792.)

In 1787, răsboiul isbucni din nou între Rusia și Turcia. Turcia suferi mai multe învingerĭ; Austriacii, aliații Rușilor, ocupară Țara-Romînească, cu toată opunerea Voivodului Nicolae Mavrogheni, pe cînd Rușii intrau în Moldova. Intervențiunea Angliei și a Prusiei puse capăt răsboiului. Austria încheiă pacea la Șiștov, și Rusia iscăli tractatul din Iașĭ.

Austria înnapoiă Țara-Romînească, și Moldova fu redată Porții, fără ca să fi stipulat Rusia, în favoru-i, vr'o altă condițiune particulară, de cît cele puse de mai 'nainte în tractatul de la Kainargi. E zis în acest tractat ***că Nistrul va fi de vecie hotarul între cele doo Impărății*** [1].

Rusia se arată moderată, dar făcînd să fie întărit tractatul de la Kainargi, îșĭ întemeiază mai bine starea ce și'a creat în 1774.

TRACTATUL DIN BUCUREȘTĬ

(28 Mai 1812.)

In 1806, Sultanul Selim, îmbărbătat de Napoleon, declară răsboiŭ Rusiei. Rușii ocupară pe loc Moldova și Țara-Romînească. Victoriile lor siliră pe Turcia să ceară pacea; ea fu încheiată la Bucureștĭ, în 28 Mai 1812.

Acest tractat duse de la Nistru la Prut posesiunile Rusiei. ***Albia rîului însemnă hotarul celor doo Impărății. Tractatele și convențiunile relative la privilegiurile Moldovei și Țării-Romîneștĭ, fură întărite după principiile art. V ale preliminarelor; convențiunile particulare și dispozițiunile art. XI ale tractatului din Iașĭ rămaseră asemenea în vigoare.***

[1]) Vezĭ textul tractatului din Iașĭ la Piesele justificative.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Rusia înnapoia Porții partea Moldovei situată pe țărmul drept al Prutului, precum și Țara-Romînească cu Oltenia; Moldova perdea Basarabia.

RUSIA ÎN ZECE ANĬ, ÎNAINTASE DECĬ DE LA NISTRU LA PRUT ȘI LA GURILE DUNĂRII.

TRACTATUL DE LA ACKERMANN

(Octombre 1826.)

In urma mișcărei Eteriei (societate a amicilor neatîrnării elenice), condusă de Ipsilante, și a mișcărei lui Tudor Vladimirescu în Țara-Romînească (1821), Poarta ocupase Principatele. Chiar din 1823, Rusia ceru ca aceste provincii să fie deșertate de trupe. Turcia, care pusese mult timp ca să se hotărască, în sfîrșit se învoi să încheie convențiunea din Ackermann (1826).

Acest tractat asigură pe deplina executare a tractatului din Bucureștĭ (1812). Tractatele și actele anterioare sunt reînnoite și întărite; învoiala stipulată în conferința de la Constantinopol din 21 August 1817, în privința celor doo insule ale Dunărei situate în fața orașelor Ismail și Kilia, este menținută. Poarta se îndatorește solemn a observa, **«cu cea mai scrupuloasă fidelitate»**, *tractatele și actele relative la privilegiurile recunoscute Țărei-Romîneștĭ și Moldovei, și confirmate printr'o clauză expresă a art. 5 al tractatului din Bucureștĭ.*

Cele-alte articole întăresc tractatele din Bucureștĭ, din Iașĭ, din Kucĭuk-Kainargi, în ceea ce privește stipulațiunile relative la hotarele asiatice, la afacerile și reclamațiunile supușilor rușĭ și turcĭ, la tractatele de comerț și la libera navigare a vaselor comerciante ale ambelor State pe mările respective ale celor doo Impărățiĭ [1]).

[1]) Vedĭ textul tractatului la Piesele justificative

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ACT SEPARAT RELATIV LA PRINCIPATELE ȚĂRII-ROMÎNEȘTĬ ȘI MOLDOVEI

Acest act regulează cestiunile relative la cele doo Principate, și în particular cestiunea Hospodoratului. E zis într'însul că divanele vor trebui să prezinte confirmării Porții pe candidații ce vor fi ales; că durata domniei Hospodarului e fixată la 7 anĭ; că în caz de destituire, de abdicare sau de moarte a unui Hospodar, interimul va fi împlinit de Caimacamĭ (guvernorĭ provizorii) numițĭ de Divanul Principatului; **că Caimacamii nu vor putea fi destituițĭ de cît cu învoirea Rusiei.** *Acest act mai recunoaște Hospodarilor dreptul de a hotărî, împreună cu boerii, impozitele, și readuce numărul Beșliilor (garnizoană turcească de ocupație) la cel stabilit în 1821, înainte de turburărĭ; — pe proprietarii deposedațĭ de bunurile lor, în urma acestor turburărĭ, i restabilește în posesiunile lor, și declară că, timp de doi anĭ, Principatele vor fi scutite de tribut și de îndatorirĭ băneștĭ către Poartă.*

Tractatul de la Ackermann,—care este cel mai de căpetenie din toate cele de mai sus, — arată drumul străbătut de politica rusească în cestiunile dunărene, și progresele înrîurirei ei. Punîndu-se cu tărie între Poartă și Principate, și dobîndind pentru dînsele schimbările de căpetenie conținute în actul diplomatic de la 1826, impunînd Porții clauza prin care Caimacamii nu mai puteau fi destituițĭ fără consimțimîntul cabinetului din Sîn-Petersburg, Rusia a făcut să-i fie recunoscut un drept de control, care este o grea lovire în drepturile ca și în înrîurirea rivalei sale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PARTEA ÎNTÎIA

EXPUNERE SUMARĂ

A FAPTELOR CE AU PRECEDAT ȘI URMAT TRACTATUL DE LA ADRIANOPOL, DE LA ÎNCEPEREA RĂSBOIULUI DINTRE ÎNALTA POARTĂ ȘI RUSIA (23 APRILIE 1828), PÎNĂ LA SUIREA PE TRONUL ȚĂRII-ROMÎNEȘTÎ A LUI BIBESCU (GHEORGHIE DEMETRU), ÎN 2 IANUARIE 1843.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL I-ŭ

OCHIRE ASUPRA CAMPANIILOR MILITARE DIN 1828 ȘI 1829

Firmanul din 20 Decembre 1827. — Rusia răspunde printr'o declarațiune de răsboiŭ. — In 23 Aprilie 1828, trupele ruseștĭ trec Prutul, iau Brăila și Varna, nu isbutesc în contra Silistriei. — In 1829, asediu nou al Silistriei. După capitularea cetății, mareșalul Diebitch pășește în contra Constantinopolului, e învingător la Slivno, ia Adrianopol, și impune pacea Sultanului. Tractatul de la Adrianopol (14 Septembre 1829).

Firmanul din 20 Decembre 1827, adresat la toțĭ agenții săi diplomaticĭ de Poarta otomană, cu drept mîniată de prăpădirea flotei sale la Navarin, — faptă săvîrșită la 20 Octombre de flotele engleză, franceză și rusească, — fu ca lovitura de tun ce anunța Europei răsboiul ce era să isbucnească între Turcia și Rusia, spre a nu lua capăt de cît doi ani mai tîrziŭ, la 24 Septembre 1829, prin pacea de la Adrianopol.

In Hati-șeriful săŭ, Poarta arăta pe Rusia ca autoarea tutulor nenorocirilor sale; ea declara că scopul necredincĭoșilor era de a nimici Islamismul, și chiema pe toți Musulmanii la un răsboiŭ național și religios.

Cu toate că această piesă nu era «de cît un act de adminis-«trațiune interioară, un fel de hîrtie confidențială a Inaltei Porțĭ «către agenții săi», — căcĭ sub această formă o 'nfățișă Reiss-Effendi-ul, — nu e mai puțin adevărat că ea era de o mare însemnătate prin conținutul săŭ, că fu divulgată, și că Țarul răspunse printr'o declarațiune de răsboiŭ.

Poarta, care știa pe Rusia încurcată, poate pentru mult timp, într'o campanie în contra Persiei, crezuse de sigur momentul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

priincĭos ca să se certe cu dînsa. Felul ei de vorbire nu îngăduea îndoelĭ despre cugetul ei; declarase că nu suferise insulte, că nu-șĭ ascunsese simțimintele de cît cu scopul de a cîștiga timp; că priimea mai bine să piară de cît să recunoască neatîrnarea Grecilor din Morea și din insule, «căcĭ ar fi a înbăr-«băta pe cele-l-alte raiale la răscoală, și a aduce islamismul «subt stăpînirea necredincĭoșilor.»

Dar Poarta nu prevăzuse nicĭ repezicĭunea cu care generalul Paschiewitch duse campania în contra Persiei, nicĭ strălucitele isbînzĭ ale acestui General, nici năzuința ce puse Rusia ca să se afle în stare de a răspunde sfidării Sultanului.

Abea fu subsemnat cu Persia tractatul de la Tournant-cĭai (22 Februarie 1828), și, liber în mișcările sale, Țarul se 'n-toarse în contra Turciei, dete, în 23 Aprilie 1828, un manifest învinuind această putere de a ațîța spre răscoală triburile din Caucaz, și de a închide, în mod arbitrar, Bosforul vaselor Europeene și mai ales comerciului provinciilor meridionale ale Rusiei.

In zioa chiar în care apărea acest manifest, trupele ruseștĭ treceau Prutul, subt comanda feld-mareșalului conte de Wittgenstein, și ostilitățile începeau.

Prima fază a acestei campanii fu însemnată prin luarea asupra Turcilor a Brăilei,—oraș din Țara Romînească, ce se afla în mîinile Turcilor, — prin cucerirea Dobrogei, prin capitularea Varnei, prin victoria generalului Kisseleff subt zidurile Șumlei (20 Iulie), și prin asediul Silistriei, ale cărui operațiunĭ fură, pe rînd, conduse, fără isbîndă, de generalii Roth și Langeron.

Colonelul Schilders, capul corpului de geniu al armatei ruseștĭ, însărcinat de a înconjura Silistria, luase pozițiune la Arab-Tabia ca punctul cel mai bun de ocupat pentru a conduce de acolo atacurile în contra cetății.

In afară că această pozițiune era aproape de flotila concen-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

trată la Călărași, ca ofera încă folosința de a 'ngădui trupelor rusești să ocrotească în mod simțitor puntea de vase începută pe rîu, în jos de Silistria. Rezultatul însă al acestei operațiuni fu dăunător : asediul Silistriei, început în 11 Iulie 1828, cătă să fie ridicat patru luni mai tîrziŭ, la 10 Noembrie.

In anul următor, armata rusească, comandată de generalul Diebitch, asediă din nou Silistria, și primele operațiuni fură încredințate generalilor Schilders și Rudiger.

Ca și în anul ce trecuse, cetatea se apără cu vîrtoșie; timp de 18 zile, Rușii bombardară Silistria fără rezultat, și începeau a fi neliniștiți de opinteala Turcilor, cînd colonelul Berg, ce ajunse mai tîrziu feldmareșal, respingînd o eșire a asediaților pînă pe posițiunea de la Medjidie-Tabia, stăpînitoare pe înconjurime, recunoscu ce foloase oferea acest plaiu. Se întări într'însul, și făcu să fie suite acolo baterii. Sub dibăcia lui conducere, de la acest punct plecă atacul, și, noo zile mai tîrziu, cetatea, pe care o apăra Hadji-Ahmet pașa, i cădea în mîini. Acest fapt însemnat se 'ntîmplă în zioa de 30 Iunie, 20 de zile după fugărirea, la Kulewcia, a armatei turcești ce căta să pășească în ajutorul Silistriei [1].

[1] E bun de a reaminti, în treacăt, că în 1878 congresul de la Berlin, după ce a cedat Rusiei partea Basarabiei ce aparținea Romîniei, recunoscuse acestia ca desdaunare, posesiunea Dobrogei, afară de Silistria și de pozițiunile ei, adică afară de cheia Dobrogei; că puntea al cărui loc fusese hotărît la 500 de metre înainte de Silistria, ca să slujească la comunicațiunile între cele doo maluri ale Dunărei, nu se putea executa, fiind că s'ar fi găsit sub tunurile din Silistria și din Medjidie-Tabia; că Arab-Tabia, dată Romîniei ca o pozițiune de prima ordină, nu era cetate și se găsea mai jos de Medjidie-Tabia; în sfîrșit că Medjidie-Tabia, care se 'nalță la apusul Arab-Tabiei, între drumurile spre Șumla și spre Rasgrad, este o adevărată cetate, în bună stare. Această cetate întrece Arab-Tabia cu 16 metre; e la o distanță de 2250 metre de această pozițiune, de 2680 metre de capătul puntei proectate (de pe malul drept) și de 3800 metre de capătul ei de pe malul stîng. Intre Medjidie-Tabia și puntea nici o piedică pentru artilerie! In scurt, Medjidie-Tabia este cheia tutulor pozițiunilor. Cu toate aceste, lucru surprinzător, numele ei n'a fost vr'o dată pronunțat în desbaterile congresului de la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Silistria cucerită, armata subt ordinele generalului Diebitch, trece Balcanii, ia drumul Constantinopolului, cîştigă bătălia de la Slivno, în 11 August, şi intră în Adrianopol la 20 ale aceleiaşĭ lunĭ. Ast-fel luă capăt răsboiul. Capitala împărăţii turceştĭ aflîndu-se descoperită, Sultanul ceru pacea care-i fu hărăzită.

In acest timp, generalul Kisseleff, numit comandant al trupelor ruseştĭ menite să rămîe în Ţara Romînească, pentru a acoperi spatele principalului corp de armată, care-şĭ avea acţiunea în Bulgaria, priimeşte un ajutor de 20,000 de oamenĭ, şi ordinul de a ţine în respect Giurgiul şi Rusciucul, cetăţĭ aşezate amîndoo pe Dunăre, una pe teritoriul romîn, cea-l-altă aproape 'n faţă, pe malul bulgar. Generalul îşĭ îndeplineşte în mod fericit menirea, dar abea a făcut să cază planurile de atac în contra Bucureştilor, a paşei din Vidin, şi află că Mustafa-paşa, auzind de căderea Silistriei, şi'a luat avîntul pe drumul Adrianopolului urmat de 25,000 de oamenĭ. Kisseleff îi ia pe urme, ajunge, la Vratra, post-garda lui compusă de Albanezĭ, şi e în momentul de a da bătălia, cînd priimeşte încunoştiinţarea oficială că s'aŭ sub-semnat preliminările păcii, şi ordinul de a se opri. Este însă scurtă această oprire ; paşa din Scutari aflîndu-se, cu un corp de armată turcesc, la 40 leghe de Adrianopol, acest fapt hotărăşte pe Kisseleff să intre în Sofia şi Gabrova, şi să stee gata să treacă Balcanii la cel d'întîiŭ semn ce i s'ar face.

Pacea de la Adrianopol sub-semnată la 14 Septembre 1829, pune capăt ostilităţilor.

Berlin, nu se întîlneşte în nicĭ unul din articolele tractatului din 1878. S'ar zice că, cu tot dinadinsul, nu vor să cunoască, nu vor să vadă Medjidie-Tabia. (Vezi p. 100 şi următoare din *Istoria unei Frontiere, sau Romînia pe malul drept al Dunărei,* de Gheorghe Bibescu. — *Plon,* editor.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CLAUZELE PRINCIPALE ALE TRACTATULUI DIN ADRIANOPOL

(2/14 Septembre 1829.)

După termenii articolelor II şi III ale acestui tractat, «Impăratul şi Padişah al tutulor Rusiilor» înapoează Inaltei Porţĭ Moldova şi Ţara Romînească; Prutul cată să urmeze a forma hotarul celor doo Impărăţii; insulele formate de diferitele braţe ale Dunărei, vor aparţine Rusiei, şi malul drept al rîului Porţii, sub condiţiunea ca acest mal să rămîe nelocuit, de la punctul în care braţul Sf. Gheorghe se desparte de al Sulinei, şi pe o distanţă de doo ceasurĭ de la rîu. Nu sunt volnice vasele de răsboiŭ ruseştĭ de a mai sui Dunărea mai sus de punctul în care acest rîu se împreună cu Prutul.

După terminii articolului V, Inalta Poartă declară că «*fiind că Principatele Moldovei şi Ţării Romîneştĭ, printr'o capitulaţiune, s'au pus înşe-şĭ sub suzeranitatea Porţiĭ, şi că Rusia chiezăşueşte prosperitatea lor, este înţeles că ele îşĭ vor păstra toate privilegiurile şi scutirile ce le-au fost acordate de capitulaţiunĭ, sau de tractatele încheiate între cele doo curţĭ împărăteştĭ, sau de Hattişeriturile promulgate.*»

Prin art. VII, Poarta recunoaşte şi declară trecerea prin Canalul de la Constantinopol şi prin al Dardanelelor, deschisă vaselor ruseştĭ de comerciŭ, ca şi vaselor de comerciŭ ale celor-l-alte Puterĭ ce sunt în pace cu Inalta Poartă ; ea mai recunoaşte Curţii Rusiei dreptul de a obţine o garanţie a desăvîrşitei libertăţĭ de comerciŭ şi de navigare în Marea Neagră [1]).

1) A se vedea textul tractatului la Piesele justificative.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

NOTĂ

Nota ce urmează tractatul din Adrianopol, regulează cestiunea pierderilor suferite de supuşii ruseştĭ, a indemnităţii celor 1.500.000 de galbenĭ olandezĭ de plătit de către Poartă şi stipulează termenii scadenţelor. Fixează indemnitatea de războiŭ de dat Rusiei la 10 milioane de galbenĭ olandezĭ, şi diferitele epocĭ la care va căta să deşerte Ruşii teritoriurile ce aparţin Turciei, «*exceptîndu-se Principatele pe care Rusia* «*le păstrează ca depozit, pînă la desăvîrşita achitare a* «*indemnităţii de războiŭ datorită de Poartă.*»—Poarta ia aşişderea îndatorirea de a executa art. V al Actului separat al tractatului din Ackermann, cu privinţă la Serbia, şi de a-i înapoea pe loc cele şase judeţe deslipite de dînsa [1].

URMARE LA TRACTATUL DE LA ADRIANOPOL. TRACTAT SEPARAT ÎNTRE RUSIA ŞI POARTA CU PRIVINŢĂ LA PRINCIPATELE MOLDOVEI ŞI ŢĂRII-ROMÎNEŞTĬ.

In afară de vechile privilegiurĭ reînnapoiate Principatelor prin tractatul de la Adrianopol, acest tractat separat *le recunoaşte* DREPTUL SUVERAN DE A-ŞĬ ALEGE DOMNII ŞI DE A-ŞI-I ALEGE PE VIAŢĂ; — *le asigură o administraţiune neatîrnată, libertatea comerţului, retragerea garnizoanelor turceştĭ ce ocupau cetăţile de pe malul stîng al Dunărei, şi dărîmarea acestora. Opreşte pe supuşii musulmanĭ de a se stabili pe malul stîng al Dunărei; hotărăşte că albia acestui rîu, de la intrarea sea în Statele otomane pînă la confluentul cu Prutul, va fi pe viitor hotarul dintre Turcia şi Principate; că toate insulele*

[1] A se vedea textul Notei la Piesele justificative.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

aflătoare pe malul stîng al rîului vor fi ale Principatelor; ordonă înființarea de cordoane sanitare dealungul Dunării, și recunoaște vaselor moldo-romîne dreptul de a naviga în libertate în apele și porturile Turciei, avînd paspoarte de la guvernele lor.

Aceste sunt principalele stipulațiuni ce privesc Principatele.

Prin acest tractat, care nu mai lăsa să ființeze între Turcia și Principatele Țării-Romînești și Moldovei decît doo legături, un tribut și învestirea Prinților de către Sultan, Rusia impunea Porții protecțiunea ce voia să acorde Moldo-Valahiei. Sdrobind legăturile ce ferecau aceste Provinții de Înalta Poartă, Rusia își crea drepturi noi la recunoștința lor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL al II-ea

KISSELEFF GUVERNATOR GENERAL AL PRINCIPATELOR DUNĂRENE

Principatele înainte de 1829. — Kisseleff numit guvernator general al Moldo-Romîniei. — Reformele lui. — Lucrărĭ relative la regulamentul organic. — În zioa de 1-ŭ Mai 1831 regulamentul Țării-Romîneștĭ și cel destinat Moldovei sunt votate de Adunarea generală extraordinară, convocată *ad-hoc*. Principalele dispozițiunĭ ale acestei opere. — Holera. — Energia și devotamentul lui Kisseleff. — Reînceperea și terminarea lucrărilor de reorganizare.

Tractatul de la Adrianopol deschidea Principatelor dunărene o eră noo : nădejdea renăștea împreună cu scăparea. Înainte de 1829, nu era cu putință pentru dînsele nicĭ siguranță, nicĭ neatîrnare, nicĭ stabilitate, nicĭ comerciu. A fi guvernate de Prințĭ numițĭ de Poartă; a se găsi neîncetat amenințate de regimul Prinților Fanarioțĭ, care, mai toțĭ, le exploata în interesul Puterei suzerane; a se vedea ținta năvălirilor jăfuitoare ale Turcilor ce erau în garnizonă în cetățile de pe malul stîng al Dunării ; a-șĭ vedea bucatele pămîntului luate de Poartă, care, în folosul săŭ, oprise exportarea lor ; a geme subt dărĭ încovoitoare ; a vedea, neputincĭoase, prăpădirea veniturilor, și hoțiile cele mai îndrăsnețe ale guvernatorilor de județe și ale împiegaților însărcinațĭ cu perceperea impozitelor [1], în sfîrșit, cea ce punea vîrf suferințelor,

[1] Vezĭ *Memoriile* lui *Carra*, Girondinul, care fusese doctor la Bucureștĭ subt Fanarioțĭ, și opera istorică (în romînește) despre Domnia lui Mavrogheni a D-lui *Urechia*, profesor de istorie, membru al Academiei romîne.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a trece prin grozăviile războiului, cĭumei, foametei și epizotiei care răpi plugului aproape un milion de vite, eată care era, în Septembre 1829, soarta Țării-Romîneștĭ și Moldovei, și aceasta mai sîngera încă de tăerea a doo din membrele sale: Bucovina care în 1777 trecuse în mîinile Austriei, și Basarabia cedată Rusiei în 1812.

Tractatul de la Adrianopol [1], liberînd Țara-Romînească și Moldova, le lăsa să întrevază realizațiunea marei reforme cerute de la curțile din Constantinopol și Petersburg, printr'o clauză a tractatului de la Ackermann, așteptată cu nerăbdare de interesațĭ, și care, prin suflarea sea, era să doboare edificiul putrezit al vechiului regim.

Era dat Rusiei, care avea interes să făptuească făgăduințele ce dedese, așteptările atît de des înșelate ale Principatelor, — surorile sale prin credință, — de a face ca neatîrnarea, ce le era recunoscută de tractatul din 1829, să intre în domeniul faptelor desăvîrșite.

Această neatîrnare, e adevărat, va căta, mult timp încă, să se miște în umbra suzeranităţii Înaltei Porțĭ, dar temelia pe care e așezată coprinde germenĭ de prosperitate, al căror binefăcător seceriș populațiunile dunărene îl vor culege cu un simțimînt de veselie și de recunoștință cu atît mai vioiŭ, cu cît existența lor trecută n'ar fi putut deștepta în ele decît reamintirĭ de mizerie și de chinuirĭ.

Cu tóte aceste, reluîndu-șĭ posesiunea de sine înse-șĭ, aceste popoare se întreabă cu o grijă dureroasă care va fi capul care le va conduce, care le va ajuta în evoluțiunea lor către un viitor ce le va regenera. Acest om va fi un om al binelui, menit a-șĭ lua locul printre fețele cele mai strălucite ale țărei sale, va fi generalul de Kisseleff, comandant-cap al armatei de ocupațiune a Moldo-Romîniei.

[1] Vezĭ p. 5, 6 și 7, principalele clauze ale tractatului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Intrat la 18 anĭ în corpul guarzilor călăreţĭ, Paul Dimitriadicĭ Kisseleff se distinsese în bătăliile de la Eylau şi de la Friedland, luptase în 1812 la Moscova în calitate de căpitan, adjutant al generalului Milvradovicĭ. Atrăgîndu-şĭ atenţiunea Impăratului Alexandru prin calităţile sale strălucitoare, şi mai ales în zioa de 30 Martie 1815, subt zidurile Parisului, nu întîrziă a fi ataşat pe lîngă persoana Suveranului, pe care îl insoţi la congresul de la Viena.

Numit general de stat-maior la întoarcerea sa în Rusia, fu înnălţat, în 1816, la postul de cap de stat-maior al armatei a 2-a, comandată de mareşalul de Wittgenstein, şi în 1823 la demnitatea de adjutant-general al Împăratului, ca răsplată a însemnatelor servicii ce adusese.

Purtarea lui, tot-de-odată plină de cuminţie şi de energie, în mijlocul circumstanţelor ce urmară moartea lui Alexandru, cînd cu conspiraţiunea ce isbucni la suirea pe tron a urmaşului acestuia, i păstră, pe lîngă Împăratul Nicolae, favoarea cu care îl cinstise răposatul Ţar.

Partea activă ce luă generalul în campania din 1828 şi 1829 în contra Turciei, i dete prilejul de a face să se vază bine valoarea şi voinicia sa, de a cuceri gradul de locotenent general, şi de a merita o spadă de onoare [1]).

Iată omul pe care îl numi Rusia la comandamentul armatei de ocupaţiune, şi la guvernamentul Moldo-Romînici, cu titlul de preşedinte-plenipotenţiar, şi cărui încredinţă misiunea de a făptui în Principate reformele cerute de noa situaţiune politică ce le era creată.

A doa zi de sosirea sea în Bucureştĭ, — în Noembrie 1829,— guvernatorul general al Moldo-Romîniei, ce 'ntrunea în mîinile sale puterile civile şi militare, se grăbi s'aducă o repede tămăduire relelor ce ciuma şi foametea desfăşurau pe malul

[1]) *Paul Kisseleff şi Principatele Dunărene* (Firmin Didot).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stîng al Dunării; întemeiă, de a lungul rîului, un cordon sanitar; aduse din afară o mare cătățime de bucate; îmbărbătă, înlesni însămînțările și avu bucuria de a vedea, — peste cîte-va săptămînĭ, — retrăgîndu-se amîndoo flagelurile, siguranța renăscînd printre populațiunile din orașe și din sate, și cu dînsa nădejdea unui îmbielșugat seceriș pentru anul 1830. Această nădejde nu fu înșelată [1]. Prevedere și bunătate, iată calitățile care însemnară începuturile lui Kisseleff în guvernarea Principatelor.

Aceste resultate obținute, activitatea generalului se 'ndreptă spre administrațiunea interioară a Țării, care reclama preschimbărĭ radicale. Cum era lucru de căpetenie de a da cît mai curînd Principatelor o legislațiune care să îndrituiască preschimbările ce era grabă să fie introduse în administrațiunea păcătoasă a trecutului, și care să fie în raport cu noa lor existență politică, Guvernatorul nu cruță nimic pentru a ridica zelul fie-căruia la înnălțimea menirei de îndeplinit și isbuti să dee activitatea și energia sa Comitetului [2]) compus de fețele cele mai luminate a celor doo Principate, și însărcinat de a pregăti, sub înalta lui conducere, un codice de legĭ menit să formeze pactul fundamental al Țăriĭ-Romîneștĭ și al Moldovei.

[1]) V. «Kisseleff et les Principautés Danubiennes.» (Firmin Didot).

[2]) Acest comitet fusese instituit de generalul Jaltuchen, predecesorul luĭ Kisseleff. Se compunea de 4 membri pentru Țara-Romînească și de 4 pentru Moldova. Doi membri erau aleșĭ de Divanul fie-cărei țărĭ, doi erau numițĭ de guvern.—Membrii moldovenĭ desemnațĭ ca să facă parte din această comisiune fură Vistierul G. Catargi, Vornicul M. Sturdza, Vistierul C. Cantacuzino, Vornicul C. Conaki. Divanul Țării-Romîneștĭ alese pe Vornicul M. Băleanu și pe Hatmanul Bălăceanu; guvernorul Jaltuchen numi, în 12 Iunie 1829, pentru Țara-Romînească, pe Vornicul G. Filipescu și pe Hatmanul *) A. Vilara, dîndu-le drept secretar, din cauza cunoștinții sale a limbei franceze, pe Barbu Stirbei. (A vedea tomul I al *Annalelor parlamentare*, anexa p. 56 n. 34, p. 650, n. 145.)

*) Titlul de Hatman care arăta pe ministrul de răsboiŭ în Moldova, mai era dat în Țara-Romînească, de prințul ei, la unii supușĭ ai săi, ca simplu titlu de nobleță.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In şase lunĭ, această comisiune, care probă un devotament, un patriotism fără seamăn, îşĭ sfîrşea lucrarea de legislaţiune, împreunare a opt codicĭ diferite, care îmbrăţişaŭ toate rămurile administraţiunii.

Cele opt capitole, corespunzînd la cele opt codicĭ, tratau:

1º de alegerea Hospodarului;

2º de atribuţiunile adunării generale;

3º de finanţe;

4º de administraţiunea şi de atribuţiunile diferitelor departamente ;

5º de comerţ;

6º de carantine;

7º de justiţie;

8º de miliţie.

Rămănea de supus aceste codice discuţiunii şi votului mandatarilor ţării. Generalul convocă, în acest scop, o adunare generală extraordinară pe ziua de 1-iŭ Mai al anului următor, 1831.

Zece lunĭ erau dar să treacă pînă'n zioa întrunirei adunării. Kisseleff se folosi de acest răgaz spre a introduce ordinea şi cinstea în toate cestiunile de administraţiune, de justiţie şi de finanţe, făcu să se nască printre funcţionarii de orĭ ce treaptă o binefăcătoare rîvnă, care rîvnă ştia el că-i va fi cea mai puternică părtaşă a binelui la care lucra; îmbunătăţi sistemul şcoalelor, administraţiunea spitalelor, regimul prea puţin uman al închisorilor [1]), şi starea casei de binefacerĭ; formă miezul ce căta să slujească la organizarea unei miliţii naţionale; făcu

[1]) «Printre instrucţiunile ce dete», scrie autorul broşurei intitulată: ***Paul Kisseleff şi Principatele Ţării-Romîneştĭ şi Moldovei,*** «sunt de însemnat aceste linii, scrise cu propria lui mînă: «Această lucrare este pentru mine, un scrupul, o faptă de conştiinţă, pe care îmĭ vor da colegii mei mijlocul de a o executa înainte de plecarea mea din această Ţară, ca să o pot părăsi cu inima uşoară, şi făr' a avea a mă învinui însu-mĭ de o negligenţă, pe care n'aş putea să mi-o ert vr'o dată.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să fie înălțate, de alungul Dunării, stabilimente de carantine puse în condițiunĭ atît de priincĭoase, încît aduseră siguranța desăvîrșită a malului stîng al rîului; reorganiză poliția; înfrumuseță orașele Bucureștĭ și Iașĭ, și ridică construcțiunĭ — împrejurul cărora erau în curînd să se 'nalțe orașe strălucite, — pe locurile cetăților Brăilei și Giurgiului, liberate de ocupațiunea turcească prin tractatul de la Adrianopol.

In cestiunea fixării hotarelor dintre Turcia și Principate, generalul Kisseleff apără în mod atît de energic și de fericit drepturile *epitropisitelor sale,* — cum lui însu-șĭ i plăcea să numească Țara-Romînească și Moldova, — încît făcu să le fie reînnapoiate opt-zecĭ și opt insule de pe Dunăre, și numeroase pescării.

Aceste însemnate reforme ne duc la zioa de 1-iŭ Mai 1831, zi în care membrii compunînd adunarea generală extraordinară, plinĭ de entuziasm și de nădejde în viitor, se 'ntruniră spre a discuta Regulamentul.

Extraordinară fu într'adevăr acea Adunare, în care figurau nu numai capii Inaltuĭ Cler și membrii de căpetenie ai nobilimei, dar încă deputațĭ trimișĭ de județe. Pentru cea d'întiia oară într'adevăr, după multe veacurĭ, erau chiemațĭ deputațĭ care să reprezinte mica proprietate, să ea parte la discuțiunĭ atingătoare de interesele Țării, alăturĭ cu membrii Inaltuĭ Cler și nobilimei [1]).

Regulamentul fu obiectul unor discuțiunĭ serioase și îndelungate [2]); Poarta și Rusia îl sancționară.

Principatele se găseau astfel înzestrate cu o Legislațiune care poate nu era o operă desăvîrșită dar care de sigur era bună,

1) *Quelques mots sur la Valachie* (Librăria Dentu). In decursul acestei lucrărĭ vom face desc imprumuturĭ acestei cărticele, ce n'are nume de autor, dar este de sigur scrisă de un om care a studiat adînc cestiunile de care vorbește, om care dă proba unui simț politic neîndoios, și a unei marĭ neatîrnărĭ în judecată.

2) Vezĭ *Annalele parlamentare,* t. 1-iŭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

făcută cu cuminţie, şi corăspundea pe deplin cu nevoile momentului.

«Nu-i cu putinţă», zice autorul cărticelei intitulate *Quelques mots sur la Valachie*, «de a nu recunoaşte că un înalt «gînd de civilizare a prezidat la redactarea acestui codice de «legĭ, pe loc ce şi-a dat cine-va bine seamă de tot ce coprinde, «şi din mulţimea dispoziţiunilor amănunţite a ştiut să facă să «reiasă principiile generale, ce formează temelia lor.» Iată, pe scurt, principalele dispoziţiunĭ ale acestei opere: Instituire a unei Adunărĭ compuse de 190 membri în Ţara-Romînească, şi de 132 în Moldova, pentru alegerea Domnilor; instituire a unei adunărĭ ordinare alese, compuse de 43 membri pentru Ţara-Romînească şi de 34 pentru Moldova, membri aleşĭ printre Inaltul Cler, boerii şi delegaţii judeţelor, pentru a studia şi vota proiectele de legĭ, a controla socotelile şi a stabili budgetul; repartiţiunea diferitelor rămurĭ ale administraţiunei între şase departamente, al internelor, al finanţelor, al secretariatului de Stat (afacerĭ externe), al justiţii, al miliţii naţionale, al instrucţiunei publice şi cultelor; principii atingătoare de cestiunea mănăstirilor închinate (Bunurĭ mănăstireştĭ); organizarea unei cancelării în fie-care departament; organizarea unui biurou al archivelor şi a unui biurou de control pentru întrunirea pieselor şi verificarea socotelilor anului; nimicirea clăcii, a retribuţiunilor în natură, şi a diferitelor foloase lăsate la diferiţĭ slujbaşĭ; înlocuirea printr'o capitaţie personală de 30 leĭ (10 francĭ) pe cap de om şi pe familie, a impozitelor arbitrare care striveau pe contribuabil; creaţiunea unei miliţii naţionale pe modelul trupelor disciplinate a celor-l-alte naţiunĭ; lista civilă a Hospodarilor despărţită de veniturile Statului; puterea judecătorească despărţită de cea administrativă; crearea a trei instanţe: judecătorii de pace, tribunale de prima instanţă, curţĭ de apel, înlocuind acele tribunale în care, cele de mai multe orĭ, amîndoo puterile se găseau întru-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nite în aceleaşĭ mîinĭ ; legile despre procedura civilă şi cea criminală împrumutate de la Francezĭ ; codicele de comerţ francez declarat legea Ţării; obligaţiunile reciprocĭ ale proprietarului şi ale săteanului care se hrănea pe pămîntul celui d'întîiŭ, regulate şi întemeiate pe baze mai drepte ; hotărîrea de a hotărnici toate proprietăţile.» Regulamentul organic mai zice încă, la art. 165, că «Rîurile Principatelor, Jiul, «Oltul, Argeşul, Dîmboviţa şi Ialomiţa, cată să fie aduse în «stare de a se putea pluti pe dînsele [1].»

Dar în momentul de a pune în aplicare dispoziţiunile acestei legislaţiunĭ noi, un flagel îngrozitor, holera, se năpusti asupra Moldovei, spre a năvăli apoi în Ţara-Romînească. Amîndoo ţările fură încercate în modul cel mai crunt, şi de ne-a păstrat istoria reamintirea zilelor de întunecime ce ele au străbătut, ea a înregistrat d'asemenea şi neuitatul devotament al guvernatorului general. Cit timp flagelul biciŭi Iaşii, Kisseleff rămase în mijlocul populaţiunei înnebunite de groază; pe loc ce boala isbucni în Bucureştĭ, el alergă aci, spre a linişti spiritele prin prezenţa sa, şi a lua măsurile nimerite spre a se împotrivi răului.

Flagelul o dată dispărut, recunoştinţa Romînilor către acel pe care-l numeau *Binefăcătorul Principatelor,* se arătă în popor şi în şirurile nobilimei subt formele cele mai mişcătoare. Apoi, reîntorcîndu-se siguranţa, lumea se apucă din nou de muncă, şi reformele, un moment întrerupte, îşĭ reluară mersul, şi sfîrşiră prin a da roadele ce lumea era îndrituită să aştepte

[1] A vedea cărticelele: *Quelques mots sur la Valachie* (Librăria Dentu), *Paul Kisseleff et les Principautés.*

Infiinţasem în 1881, în condiţiunile cele mai priincĭoase, o societate franco-romînă, în scopul de a aduce rîurile Romîniei în stare de a se putea pluti sau naviga pe dînsele, şi oferisem guvernului, — D. D. I. Brătianu şi Rosetti erau la putere, — de a aduce la bun capăt această cestiune de cea mai mare insemnătate. Guvernul nu ne-a priimit propunerea. Fapt de plîns: azĭ poate s'ar fi putut naviga pe Siret.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de la administrarea unui om care se identificase cu interesele Moldo-Romîne pînă a le privi ca ale sale proprii.

Administrațiunea lui Kisseleff formează una din paginile însemnate ale istoriei contimporane ale Țării noastre. Generalul a făcut istoricul administrațiunii, — ale cărei marĭ linii le-am arătat, — într'un Memoriu intitulat:

Dare de seamă a generalului-adiutant Kisseleff despre administrațiunea Moldovei și a Țărei-Romîneștĭ de la 15 Noembrie 1829 la 1-ŭ Ianuarie 1834 [1].

[1]) Raportul a apărut în Memoriile generalului-conte Kisseleff. — 4 vol. El se găsește reprodus în opera D-lui A.-R. Zablotki Desiatovski: *Contele P. Kisseleff și timpul săŭ: material pentru istoria împăraților Alexandru I-ŭ, Nicolae I-ŭ și Alexandru al II-ea. — Sîn-Petersburg, 1882.* (Vezĭ V. 1).

Traducerea franceză a acestui raport este alăturată, în paralel cu textul rusesc.

D. Codrescu, în prețioasa sa culegere, *Uricarul,* t. IX și X, a publicat și d-sa acest raport, tradus în romînește de d. Kalimaki-Papadopulo.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL al III-ea

SITUAȚIUNEA ÎNALTEI PORȚI.

Pregătirile generalului Kisseleff ca să meargă în ajutorul Constantinopolului amenințat de Ibrahim-pașa. — Situațiunea Porții. — Pacea este încheiată. Kisseleff părăsește Principatele. — Păreri de rău ce-l însoțesc.

In mai puțin de 4 ani, Țara trecuse printr'o preschimbare desăvîrșită: arbitrariul, dezordinea, nedreptatea fusese înlocuite prin lege, cinste, dreptate; liniștea domnea înlăuntru și la hotare; instituțiunile cele noi se desvoltau cu tărie, fără sguduelĭ; prosperitatea Principatelor dunărene răsplătea de sîrguințele lor pe Kisseleff și pe conlucrătorii săi [1].

Intr'o zi, svonul public vesti Țării că de curînd guvernatorul-general fusese însărcinat de către Țar cu o misiune mare, și că era să părăsească Moldo-România [2]. Intr'adevăr Kisseleff priimise ordinul de a păși în ajutorul Constantinopolului amenințat de armia învingătoare a lui Mehemet-Ali. Iată în urma a căror fapte luase Impăratul Nicolae această hotărîre.

Mehemet-Ali, născut în 1769, om obscur, soldat neregulat în servițiul Sultanului, lipsit de învățătură, dar inteliginte, ambițios, energic și viclean, se înălțase cu încetul pînă la treapta de pașă guvernator al Egiptului. Administrator remarcabil, se

[1]) Vezĭ nota de la cap. al II-ea, p. 11.

[2]) Aflînd această știre, Adunarea Țării-Romînești adresă aceste cuvinte generalului Kisseleff: «Am aflat noa probă de stimă și de încredere ce Suveranul Vostru v'a dat de curînd, și ea ne mîndrește, de vreme ce vă cinstește. Soldații voștri sunt frații noștri, de vreme ce D.-V. eștĭ capul lor. Vom fi în tot-d'auna fericițĭ și făloșĭ de tot ce va contribui la a voastră fericire și fală, căcĭ suntem convinșĭ că soarta Țării noastre este strîns legată de a voastră.»

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
86447

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

făcuse putred de bogat, prin avuţia însă-şĭ ce ştiuse să creeze şi să desvolte în minunata ţară asupra căreĭ i se întindea comanda; apoi, mărindu-i-se ambiţiunea împreună cu prosperitatea generală şi cu desvoltarea puterilor sale militare, visă neatîrnare şi cuceririĭ. Infrîngerile ce suferise Sultanul, destăinuind lui Mehemet-Ali slăbiciunea stăpînului, îl hotărîră să se folosească de circumstanţe. In urma nimicirei flotei turco-egipţiace la Navarin (1827), refuză Sultanului de a plăti contribuţiunile ce datora, răspunzînd că ele reprezintau jertfele făcute de Egipt în timpul războiului. Iată primul lui pas spre răsculare; în curînd el rîvni posesiunea Siriei.

A face să se nască pretextul unui atac, a face ca această ţară să fie năvălită, în Noembre 1831, de 80000 de oamenĭ, sub comanda lui Ibrahim-paşa şi a lui Soliman-paşa (D. Sève, fost ofiţer al lui Napoleon, care de mult organizase şi disciplinase trupele paşii Egiptului); a bate oastele trimise în contra-i, a asedia şi a lua Sîntul Ioan de Acra, a păşi în contra armatei însărcinate de Mahmud să pedepseassă pe vasalul declarat ca răsvrătit, a o învinge la Homs, — în Iulie 1832, — aste sunt lovirile date de Mehemet-Ali în mai puţin de şapte lunĭ.

Drumul era deschis spre Constantinopol. Cuprins de groază, Sultanul căută un sprijin în contra primejdiei ce-i ameninţa împărăţia, şi se văzu acest fapt de neuitat : Inalta Poartă cerşind sprijinul duşmanei sale de vecĭ, al Rusiei!

Pentru Împăratul Nicolae, a scăpa pe Mahmud, era a adăoga o floare cununei sale glorioase. Generalul Kisseleff priimi ordinul de a păşi în ajutorul Sultanului, pe cînd un corp de debarcat de 10000 de oamenĭ [1], pleca din Odesa pentru a se împreuna cu flota rusească la Constantinopol, pe cînd contele Orloff, amicul lui Kisseleff, mergea să 'nlocuească ca ambasador pe Butenieff.

[1] Scrisoarea lui Orloff către Kisseleff, Sîn-Petersburg, 15 Martie 1833. *Memoriile generalului Kisseleff*, t. IV, pag. 98.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

O înţelegere, consfinţită prin tractatul de la Unkiar-Skelesi, încheiat în 8 Iunie 1833, se făcuse între Ţar și Sultan. Printr'o clauză secretă, Poarta deschisese eventual Bosforul și Dardanelele flotei rusești, pe cînd închisese această strîmtoare flotelor celor-l-altor puterĭ. Dar întîmplările îșĭ luară un mers neprevăzut, și pacea, în loc de armiile rusești, scăpară Împărăţia Turcească.

«*După ordinele ce am priimit de curînd*, scrie Kisseleff lui Orloff [1], *de a trece Dunărea spre a ocupa și apăra Dardanelele, luasem hotărîrea dea-mĭ restrînge cantonamentele, și de a apropia de mine diviziunea a 24-a a brigadeĭ de Ulanĭ ce rămăsese în Rusia: cînd iată că d'o dată, într'o bună dimineaţă, pe cînd eram în mijlocul întocmirilor mele, mi se scrie din Giurgiu printr'un expres, că la Rusciuc trag tunurĭ spre celebrarea păciĭ subsemnate de curînd între Mehemet-Ali și Sultanul.*»

Marile puterĭ povăţuiseră într'adevăr pe Sultan să lase lui Mehemet-Ali cuceririle sale, și să subsemneze pacea, mai bine de cît să expue Europa la o conflagraţiune generală. Aceste întîmplărĭ constituesc un fapt de cea mai mare însemnătate pentru viitor, căcĭ oare-șĭ cum puneau Europa în faţa cestiunei Orientului [2].

Liber de îngrijirile ce-i pricinuise pregătirile campaniei ce credea că va întreprinde, Kisseleff, care vedea apropiindu-se

[1]) Kisseleff către Orloff, 8 Aprilie 1833, Boussio. (*Memoriile lui Kisseleff*, vol. IV, pag. 101). Toată această corespondenţă între Kisseleff și Orloff despre afacerea egipţiacă prezintă un interes foarte mare.

[2]) Mehemet-Ali era îmbărbătat de Franţa; Sultanul, sprijinit de Rusia și Anglia. — Victoria lui Mehemet-Ali la Nizib, în 23 Iunie 1839, triumf ce precedă cu puţin moartea lui Mahmud, va aduce o noo intervenire a marilor puterĭ ale Europei, în afară de Franţa, — în favoarea Turciei, și înfrîngerea lui Ibrahim în faţa Sfîntului Ion din Acra, ca și poveţele date de sir John Napier lui Mehemet-Ali, vor hotărî pacea și vor aduce recunoașterea domniei lui Mehemet-Ali și a urmașilor săi în Egipt (*Revue des deux Mondes*, de la 1 Noembre 1892).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ceasul de a-șĭ lăsa altui-a puterea, se folosi de cele din urmă lunĭ ale guvernăreĭ sale spre a trece în revistă tot mecanismul administrațiunii, asigurîndu-se de trebuințele cele noĭ, constatînd activul și pasivul caselor publice, revăzînd, încheind socotelile, îngrijit de a-șĭ face opera trainică, și de a lăsa urmașilor săi o situațiune sănătoasă și puternică.

In acest timp, o învoeală fu încheiată la Sîn-Petersburg,—în $^{17}/_{29}$ Ianuarie 1834, — ce aducea o preschimbare grea la una din clauzele tractatului din Adrianopol, cea atingătoare de liberul exercițiu al dreptului suveran de alegere a Prinților.

«*După recunoașterea formală a Constituții*,—zice paragraful al 3-ea al acestui tractat,—*Hospodarii Țării-Romînești și Moldoveĭ vor fi numițĭ, — dar numai pentru rîndul acesta, și ca un caz de tot particular,—după modul ce a fost hotărît, e cît-va timp, între amîndoo Puterile contractante, și vor începe a guverna amîndoo provințiile, conform cu Constituția, care este o urmare a stipulațiunilor de care s'a vorbit mai sus* [1].»

In acelaș act, Inalta Poartă recunoaște formal Constituțiunea dată Principatelor. «*Rusia se'ndatorește să-șĭ retragă trupele doo lunĭ după numirea Prinților; fixează, în învoeală cu Poarta, la 10000 pungĭ (adică trei milioane de lei turceștĭ), tributul ce amîndoo provințiile voi fi îndatorite să plătească de la 1-iŭ Ianuarie 1835;*» amîndoo curțile se mai învoesc ca «*numărul trupelor ce vor sluji de garnizoană înlăuntrul celor doo țărĭ, să fie hotărît într'un mod neschimbat, după placul Inaltei Porțĭ, care declară că nu cere de la ele nicĭ o contribuțiune saŭ plată pentru tot timpul răsboiului, făgăduește de a le arăta umanitate și generozitate, s'îndritueşte ca Domnii lor să*

[1]) Extract din tractatul de la Sin-Petersburg, 29 Ianuarie 1834. (Vezĭ la Piesele justificative).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fie reprezintaţĭ pe lîngă dînsa de însărcinaţĭ de afacerĭ care să fie creştinĭ ortodoxĭ.»

In articolul ce sfîrşeşte convenţiunea, Poarta îngădue Rusiei «*dreptul de a ridica glasul în favoarea Principatelor, după circumstanţele în care s'ar putea găsi ele, şi făgădueşte de a lua în bună seamă aceste observaţiunĭ.*» Această îngăduire pentru Rusia nu-i ceva nou; datează de la tractatul din Kuciuk-Kainargi, dar e prima dată cînd Turcia *se 'ndatoreşte să ţie seamă* de observaţiunile ei.

Doo lunĭ după schimbarea ratificaţiunilor, Poarta publica un firman însoţit de un Hati-şerif [1], care reînnoea simplu declaraţiunile tractatuluĭ de la Sîn-Petersburg şi ale tractatelor anterioare, în ce privea Principatele, şi consfinţea în mod formal autonomia lor, şi neatîrnarea administraţiunei lor interioare.

Cîte-va săptămînĭ încă, şi era să sune ceasul numirii Domnilor Ţării-Romîneştĭ şi Moldovei. Kisseleff nu aşteptă acel moment ca să se 'ntoarcă în Rusia. In luna Aprilie a acelui-aş an, dup'o guvernare de aproape 4 anĭ şi jumătate, el părăsi Principatele, însoţit pînă la hotar de cler, de nobilime, de poporaţiunea din Iaşĭ, şi, dincolo de hotar, de bine cuvîntările celor micĭ şi slabĭ, pe care 'n vecĭ i ocrotise în contra celor puternicĭ. El însu-şĭ avea ochii plinĭ de lăcrămĭ, sufletul plin de dor, atît de adîncă era iubirea ce simţea de ţara de la care îşĭ lua bun rămas [2].

[1]) «Principatele îşĭ vor face, în toată libertatea, toate legile trebuin-«cĭoase administraţiunei lor interne, în unire cu divanele lor respective, «fără însă *să se poată atinge de drepturile ce au fost chiezuşuite, «în favoarea acestor ţărĭ, de diferitele tractate sau hati-şerifurĭ; «şi ele nu vor fi jicnite, în ce priveşte administraţiunea interioară «a ţării, de nicĭ un ordin contrariŭ drepturilor lor.*» (Art. 4). Prin acest Hati-şerif, o neatîrnare legislativă deplină, — în ce priveşte cestiunile interne, era recunoscută Principatelor.

[2]) Kisseleff era generalul-cap al infanteriei de la 1833. Cît-va timp după întoarcerea-i în Rusia, fu pus în capul Ministerului domeniilor imperiale,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Camera Țăriĭ Romîneștĭ, în rîvna-i de a face vecĭnică reamintirea eminentelor servicii aduse de Kisseleff, hotărî să fie înălțată generalului o statue, și votă fondurile necesare pentru executarea acestui proiect.

Chiar în 1831, în zioa în care se 'ntruniră membrii Adunării extraordinare chiemate a vota Regulamentul, ei oferiseră generalului indigenatul cu toate însușirile neamurilor cele mai nobile ale Țării. «*Care altul mai mult de cît D-ta*, *i ziceaŭ*, ***poate avea dreptul de a se numi fiu al acestei Patrii, din care au dispărut toate nenorocirile***, ***din zioa ce picioru-țĭ i-a atins pămîntul. în care toate de mîna-țĭ au fost făptuite***, ***în care tot ce era mort și nemișcat la*** *suflarea-țĭ s'a însuflețit* [1]».

Camera din 1834, vrînd să înalțe un monument lui Kisseleff, consfințea marea reamintire ce generalul lăsa pe pămîntul romînesc.

Cu toate aceste, această mărturie a recunoștinții care onora atît Camera romînă din care eșea, cît și pe fostul guvernator, nu era să-șĭ primească o executare de cît zece anĭ mai tîrziu, in 1843, subt domnia lui Bibescu [2].

și in special însărcinat cu îmbunătățirea soartei țăranilor, servĭ ai Impăratului. Tactul și inteligința ce probă i aduseră titlul de conte al Impărăției și direcțiunea cancelăriei împărăteștĭ. El fu trimis în 1856, la Paris, ca ambasador extra-ordinar, și reprezintă Rusia la conferințele din Paris, din anul 1858, în cestiunile atingătoare de organizarea Principatelor.

Generalul Conte de Kisseleff se retrase din afacerĭ, în 1862, din pricina sănătății sale, și se întoarse 'n Rusia, unde muri în 1872.

[1] ***Paul Kisseleff et les Principautés.*** (Firman Didot, edit.).

[2] A vedea scrisoarea lui Kisseleff către Prințul Bibescu; Partea 2-a, Corespondință generală.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL al IV-ea

REORGANIZAREA PRINCIPATELOR DUNĂRENE

Atitudinea Porții în timpul acestui period de reorganizare a Principatelor. — Numirea de către Poartă a lui Alexandru Ghica ca Domn al Țării-Romîneștĭ și a lui Mihai Sturza ca Domn al Moldovei. — Mai 1834. — Prințul Ghica este depus în 1842 printr'un Firman al Porții. — Numirea unei Căimăcămii însărcinate de a guverna Țara pînă la alegerea viitorului Domn.

S'ar putea mira cine-va de atitudinea Porții în timpul acestui period de reorganizare a Principatelor dunărene de către Rusia, de nu și'ar aminti situațiunea în care se afla ea, strînsă de amîndoo părțile de către Rusia și Mehemet-Ali [1].

Nepăsarea ei aparentă nu fusese de cît resemnare ; cătase să sufere ea, — orĭ-ce neplăcere să fi simțit dintr'aceasta, — prezența Rusilor în mijlocul unor populațiunĭ supuse încă suzeranității sale.

Urmărînd cu băgare de seamă evenementele ce se petreceau în Europa, și din care nădăjduea să tragă folos, punînd intîrziere în a îndeplini condițiunile tractatului din Adrianopol, Turcia arăta învederat hotărîrea-i de a cîștiga timp.

Cabinetul din Sîn-Petersburg, la rîndul său, nu părea peste măsură îngrijit, și-șĭ avea, pentru aceasta, motivele sale. In tr'adevăr el hotărîse ca, dacă în luna Mai 1832, dată fixată pentru cea din urmă plată a indemnității de răsboiŭ, Poarta nu s'ar fi achitat, să întîrzieze deșărtarea Principatelor de trupe, — deșertare strîns legată de îndeplinirea acesteĭ condi-

[1] Vezĭ scrisoarea din Constantinopol, 5 Mai 1836, *Porto-folio,* vol. III.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

țiunĭ, — cel puțin pînă la primăvară, și atuncĭ trupele generalului Kisseleff să se folosească de această împrejurare «*pentru a păstra pe Dunăre o atitudină împuetoare* [1].»

Cu toate aceste, Generalul se gîndea asemenea, într'o scrisoare către contele de Nesselrode, la ipoteza unor ast-fel de dispoziții din partea Porții, în cît n'ar fi nicĭ o temere de avut, și ajungea la concluziunea că, în acest caz, s'ar putea grăbi evacuarea Principatelor, ca și a cetății Silistria, «*căutînd a se asigura despre datoria Turciei prin luarea unei ipotecĭ mai puțin costisitoare, și anume prin chezășueala Austriei sau a orĭ-căreĭ alte Puterĭ care ar interveni în cestiune* [2]».

Așa dar, în luna Septembre 1831, nimenĭ n'ar fi putut zice dacă ocupațiunea Principatelor dunărene era să se sfîrșească în 1832, sau dacă era să se prelungească, cum s'a și întîmplat, pînă în 1834.

In luna Februarie, atitudinea Porții devenind mai pronunțată,—de vreme ce nu-șĭ îndeplinise nicĭ una din îndatoririle ce-șĭ luase în privința Principatelor și Serbiei, și amîna executarea tractatului din Adrianopol, — generalul Kisseleff nu se sfii de a propune guvernului său de a se întemeia pe convențiunea de la Sîn-Petersburg [3]), dacă, la data de 2 Mai, Poarta nu-șĭ plătise datoria «*și de a face să atîrne evacuațiunea Principatelor de întreaga și pe deplina executare a tractatului din Adrianopol.*»

In scrisoarea sa către contele de Nesselrode, datată din Bucureștĭ, 3 Septembre 1831, generalul de Kisseleff trecea în revistă diferitele eventualitățĭ ce se puteau ivi, și declara «*că*

1) Scrisoarea luĭ Kisseleff către contele de Nesselrode—Bucureștĭ, 3 Septembre 1831. (*Memoriile generalului Kisseleff*, t. IV, p. 20).

2) Scrisoarea luĭ Kisseleff către contele de Nesselrode, Bucureștĭ, 3 Septembre 1831. (*Memoriile generaluluĭ Kisseleff*, t. IV, p. 20).

3) *Memoriile generalului Kisseleff:* Bucureștĭ, 19 Februarie 1832, t. IV, p. 64. (Vezĭ convențiunea din Sîn-Petersburg la Piesele justificative.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nu privea ca folositoare întrunirea Principatelor cu Impărăția rusească, în cazul cînd vr'odată Poarta ar ajunge a se lepăda de suzeranitatea lor, cum e de presupus», scria generalul — *«mai ales de e hotărîtă Rusia să nu privească cu ochiŭ nepăsător încălcările ce de sigur ei (Turcii) nu vor lipsi de a face peste privilegiurile chezeșuite Principatelor.»* Dacă însă aceasta era părerea lui Kisseleff în această cestiune, este interesant de a constata că ideile mareșalului Diebitsch se depărtau de dînsa în mod simțitor.

Mareșalul stipulase zece anĭ de ocupațiune, ca să poată asigura mai lesne mijloacele de opunere ale cetății Silistriei, pentru care Rusia căta să-șĭ impue jertfe serioase; ca să-șĭ dee timpul de a dobîndi politicii cabinetului din Sîn-Petersburg, favoarea Austriei, doritoare de a vedea făptuită evacuarea Principatelor, *«și cu nădejdea că, după zece anĭ de ocupațiune a Moldo-Romîniei, — în caz că ar refuza Înalta Poartă a-șĭ îndeplini îndatoririle, — Europa s'ar fi obicĭnuit cu prezența Rușilor în aceste provincii.»* Și, adaogă D. Butenieff, reamintind ideile mareșalului Diebitsch, *«de s'ar opune că ținta politicii Rusiei nu este întinderea de teritoriŭ, voi răspunde că mersul lucrurilor e mai puternic de cît prevederile, și că Rusia n'a înaintat, de un veac încoace, de la malul Niprului pentru a se opri la al Prutului. — De altmintrelĭ, pentru a nu eși din cestiune, mă voi întoarce la ținta ce-mĭ propui, rezumîndu-mă ast-fel :*

1° *E primejdios de a ne lăsa să fim încurcațĭ de politica vicleană a Porții, sprijinită de povețile așa zișilor noștri prietenĭ :*

2° *Convențiunea din Petersburg presupune executarea tractatului din Adrianopol, și ar trebui să ne bizuim pe neexactitudinea Turcilor în îndeplinirea clauzelor acestui*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

act complementar, ca să reintrăm în exercițiul dreptului rezervat de art. IV din aceași convențiune;

3º *Cată să păstrăm Principatele ca o ipotecă pînă la executarea principalelor stipulațiunĭ ale tractatului din Adrianopol, de nu vrem să perdem rodul răsboiului, și orĭ-ce înrîurire asupra ministerului otoman* [1].»

Nu pentru cea d'întîia oară Principatele se găseau obiectul poftei puternicilor lor vecinĭ; istoria este aci pentru a ne spune că la acea epocă la care generalul Diebitsch îșĭ expunea teoriile despre folosul ce ar fi aflat Rusia în anexiunea Moldo-Romîniei, patru milioane de Romînĭ din Banat, Bucovina, Transilvania, Basarabia, fusese deja deslipițĭ de Patria-mumă.

In 1807, la Tilsit, alcătuirile lui Napoleon I-ŭ erau cît p'aci să predee Principatele Rusiei, și această cestiune, *de a fi sau a nu fi*, era, precum se vede, să mai facă, în 1832, pentru națiunea romînească, obiectul meditațiunilor diplomației ruseștĭ. Cu toate aceste, și orĭ-ce discuțiune să fi putut aduce această cestiune, citind ***Memoriile*** contelui de Kisseleff, constatăm că în epoca ce străbatem, Rusia, făr' a înceta de a-șĭ urmări scopul, și cu toate că, înainte de toate, se îngrijea de interesele sale proprii, era însă doritoare *„de a crea o bună stare pentru locuitorii Principatelor“*, prin cauze hotărîtoare de generozitate, de simpatie și de umanitate, în afară de cestiunea înrîurii ce cată să aibă; punea tot atît interes a feri popoarele creștine din Răsărit de boala lipicĭoasă a dezordinei și a anarhiei, ale căreĭ cauze un regim păcătos le vecĭnuica în Principate, și care erau o amenințare pentru provinciile rusești limitrofe; era tot atît de hotărîtă în a vrea odihna viitoare a Principatelor, reorganizînd d'a 'ntregul, și în toate părțile ei, administrațiunea lor interioară», cît, d'altă parte, Poarta Otomană, era și dînsa hotărîtă să mențină o stare de lucrurĭ, pe care de veacurĭ o exploata în folosul său.

[1] Butenief către generalul Kisseleff. t. IV, p. 97.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«*Austria însă-şĭ*, — adaogă contele Kisseleff, făcînd aluziune la preschimbările şi la starea cea bună pe care administrarea sea le şi introdusese în Principate, — *e foarte depărtată de a aplauda la binefacerea unei reforme care cată să aţîţe popoarele romîne supuse dominaţiunei sale, spre comparaţiunĭ foarte grele pentru propria-i administraţiune. Ea nu poate şi e silită să nu poată să vadă cu nepăsare emanciparea comercială şi foloasele politicĭ ale unei naţiunĭ, care are, cu statele ce-i sunt limitrofe, relaţiunĭ atît de fireştĭ, de intime şi de urmărite. Ea vede că pricinile ce sileau odinioară pe ţăranul romîn să caute prin emigraţiune un loc de scăpare şi de odihnă la vecinii săi, nu vor mai fiinţa ; se teme chiar ca nu cum-va o sumă mai mare de foloase politicĭ şi comerciale, să nu atragă în Ţara-Romînească şi în Moldova o parte din locuitorii Transilvaniei şi Bucovinei.*»

Faptele au întărit aceste prevederĭ, căcĭ azĭ încă nu numai cultivatorii, dar chiar ţăranii tutulor ţărilor romîne vin grămadă la bîlciurile din Romînia.

Orĭ cum, la 2 Mai 1832, generalul Kisseleff preveni pe reprezintantul Porţii, Reiss-effendiul, că, ne fiind achitată contribuţiunea de răsboiu prevăzută prin tractate, trupele ruseştĭ vor urma să şează în Principate.

«*De vreme ce trupele ruseştĭ,* i răspunse cu destul sînge rece Reiss-Effendiul, *se şi găsesc în aceste doo provinţii, Poarta e resemnată să le vază prelungindu-şĭ şederea.*»

Doo lunĭ mai tîrziu, Ibrahim-Paşa bătea trupele Sultanului la Homs: se ştie ce urmă. In cea ce priveşte Principatele, consecinţa acestor fapte fu ocupaţiunea lor de către Ruşĭ pînă în mijlocul anului 1834.

Puţine zile după plecarea generalului Kisseleff, Inalta Poartă,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în învoire cu Rusia, numi Domn al Moldovei pe Mihai Sturza, și al Țării-Romînești pe Alexandru Ghica [1].

Aceste numiri se făcură în luna Maiŭ 1834.

In Moldova, puterea fu ținută cu o mînă vîrtoasă de Prințul Sturza. Om de o inteligență înaltă, și de o mare energie, acest Domn își puse toată îngrijirea să nu lase să se îmmoaie instituțiunile, așezate pe temelii trainice, pe care predecesorul săŭ i le lăsase moștenire.

Fapta următoare va putea da o idee despre caracterul Prințului.

Intr'o zi, unul din miniștrii săi povățuindu-l să facă un împrumut în străinătate: «*Să facem un împrumut!* strigă Vodă. *Nu vroi să-mĭ dau Țara zălog bancherilor străinĭ* [2].»

In Țara-Romînească, lucrurile nu mergeau ca în Moldova: Prințul Ghica, înzestrat cu calitățĭ serioase, însuflețit de dorul binelui, dar slab de îngerĭ, răŭ înconjurat, compromis de fratele săŭ Mihai, fu tîrît de valul patimelor rele, mult timp respinse și înfrînate; dezordinea cu încetul se tîrî iarășĭ în toate rămurile administrațiunii, și mizeria înlocui în curînd prosperitatea ce isbutise a se înrădăcina pe ruinele instituțiunilor din 1828.

[1] Să reamintim că Grecii se reorganizaseră, — cu ingăduiala pe tăcute a Rusiei, — în societățĭ care provocară mișcarea din 1821 in contra Turcilor; că mișcarea fu curat creștină în peninsulă, și că Romînii din Macedonia și Albanezii ajutară pe Grecĭ să creeze elenismul.

Dar în Principate, Grecii tiranizau într'atîta pe Romînĭ, încît boerii opuseră lui Ipsilanti pe Tudor Vladimirescu care peri jertfă a cauzei romîneștĭ, asasinat la Goleștĭ din ordinul acestui Prinț.

Răscoala Grecilor avu drept urmare să ațițe asupră-le mînia Porții, și s'o hotărască să nu mai încredințeze tronurile romîne decît la naționalĭ. Numi într'adevăr pe Grigore Ghica în Țara-Romînească și pe Ioan Sandu Sturza în Moldova, prințĭ care domniră de la 1822 la 1828.

Fu primul pas făcut de Romînĭ către cucerirea perdutei lor neatîrnărĭ.

[2] Vezĭ, despre Prințul Mihai Sturza, biografia poetului Konaki Vogoridi de către Prințul Constantin Vogoridi.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In 1842, răul se mări într'atît în cît adunarea generală, pusă, de Regulamentul organic, alăturĭ de Domn, cu dreptul de control peste toate actele guvernului, adresă prinţului Ghica un memoriu [1] în care expunea starea de jale a ţării, şi ruga pe Măria Sa să aducă o repede lecuire relelor ce o bîntuiau.

Ţăranul, a cărei soartă era vrednică de cea mai vie îngrijire, se găsea, zicea raportul, mai mult de cît orĭ cînd pradă concusiunei şi jefuirei.

Magaziile de rezervă, prevăzute de regulamentul organic, ajunsese într'un mare număr de locurĭ, un mijloc de stoarcerĭ ce ruinau pe ţăranĭ, prin cerinţele la care aceştĭ nenorociţĭ erau expuşĭ din partea autorităţilor.

Interesul privat şi arbitrarul aveau precădere asupra interesului general, şi regulei, în ce privea recrutarea miliţii, întreţinerea Dorobanţilor, reparaţiunile drumurilor, transporturile, cumpărările, claca şi impozitele.

Satele de pe malul Dunării, cărora era încredinţată paza hotarului, cu toate că aveau un serviţiu foarte greu, îşĭ suferiseră soarta făr'a se plînge, nădăjduind într'un viitor mai bun.

Cu toate aceste, nu numai cele 14 zile la care fie-care familie era, în principiu, îndatorită, — cu rîndul, — se suiseră la 36 şi 40, dar clăcile cele mai grele urmau încă să apese aceste sate.

Era ameninţată Ţara să-i vadă pe toţĭ emigrînd dincolo de Dunăre.

Principiul fundamental al despărţirii puterilor, adoptat de regulamentul organic,— despărţire ce nu exista subt vechiul regim, — priimea în fie-ce zi noi lovirĭ.

Opiniunea generală învinuia sfaturile municipale ale oraşelor de o rea administrare a banilor publicĭ, şi chiar de speculaţiunĭ vinovate. Demoralizarea care pătrunsese în tribunale,

[1] Adresa Adunării generale din 1842 către Prinţul A. Ghica. —Extract din *Monitorul*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dispreţul legilor, năpădirea puterei judecătoreştĭ de către cele-l-alte puterĭ, puneau ades în primejdie interesele şi starea particularilor, făceau să se ivească, pretutindenĭ, neliniştea, şi aruncau turburare în comerţ.

Iată, foarte pe scurt, o parte din învinuirile expuse în memoriul ce adunarea generală prezintă M. S. Domnitorului A. Ghica.

Curţile Rusiei şi din Constantinopol luară cunoştinţă de acest act. El le mişcă atît de mult, încît trimiseră, în Ţara Romînească, comisarĭ extraordinarĭ, cu misiunea de a face o cercetare şi de a se asigura de valoarea învinuirilor exprimate.

Inalta Poartă desemnă pe Şakib-Effendi.

Dacă, în aceastá împrejurare, Turcia dete probă de neatîrnare faţă cu Franţa, — foarte bine dispusă pentru Prinţul Ghica de către consulul săŭ general d. Billecoq, prietenul Prinţului, — de neatîrnare şi de bărbăţie faţă cu Rusia, însărcinînd pe Şakib-Effendi cu o misiune care era privită ca o manifestare a principiului de suveranitate, — nu mai puţin vrednice de însemnat sunt rezerva şi înalta prudenţă pe care ambasadorul Franţii la Constantinopol, baronul de Bourqueney, vroia să le păstreze în politica Regelui în Principate.

Vedem că baronul de Bourqueney caută să convingă pe d. Billecoq de necesitatea acestei politicĭ: «*Din cele ce se petrec în acest moment în Bucureştĭ*», scrie baronul la 18 Octombre [1], «*cată să nu reese nici o înrăire a raporturilor dintre guvernul Regelui şi curţile aliate; cată ca jocul firesc al politicii să se facă acolo fără sgomot!... noi nu facem politică romînească;... noi susţinem suzeranitatea de fapt.*»

[1]) D-l Baron de Bourqueney, ambasadorul Franţii pe lîngă Inalta Poartă, către d. de Billecoq, consulul general al Franţii la Bucureştĭ. Scrisoare din 18 Oct. 1842. Archivele ministerului afacerilor streine din Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«*Știu,* i zice, *că te fereștĭ tot-d'auna să ai aerul să iei un rol de ingerință care nu convine nicĭ pozițiunei noastre geografice, nicì politicii noastre generale.*»

Aceste recomandațiunĭ, baronul de Bourqueney, le reînnoește în modul cel mai stăruitor, în scrisoarea sa de la 20 Octombre, prin care vestește pe consulul general de sosirea la Bucureștĭ a lui Savfet-Effendi, tîlmaciu al Divanului împărătesc, și aducător al firmanului ce depunea pe Prințul Ghica. O cere cu stăruință: nimic în atitudinea sau limbagiul d-lui Billecoq să nu poată să facă să fie privită depunerea Prințului Ghica ca o înfrîngere a politicii Franții, sau ca un act vinovat de frică din partea Porții.

«*Situațiunea generală e vioae și complexă,*» afirmă reprezintantul Franții ; «*afacerile Țării-Romîneștĭ intră într'însa pentru o parte, dar ele nu o compun singure.*

«*De bună voe sau de silă, Poarta se slujește, în acest moment, de un drept pe care i-l dau tractatele : ce ne importă, e ca toate să se petreacă conform cu stipulațiunile lor.*» Și, cum d. de Bourqueney a căpătat convingerea că, cu toate povețele ce dă subordonatului său, acesta se compromite, neobservînd toată rezerva de dorit, îșĭ accentuează recomandațiunile sale.

«*Relațiunile d-voastre cu Prințul Ghica îndrituesc păreri de rău personale ; să nu dațĭ însă acestor părerĭ de rău un caracter politic ; ochii vor fi ațintițĭ asupră-vă. Sunteți învinuit că în cele din urmă întîmplărĭ ațĭ avut un rol activ ce eșea din rolul de observațiune, pe care în tot-d'auna vi-l recomandasem cu stăruință. Înțelegețĭ de unde vine această învinuire ; nu o priimesc, o resping sus și tare ; nu pot însă să-vă recomand prea mult, în*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

acest moment, o desăvîrșită cumpătare în acțiune și în vorbire[1].»

Capul își scapă subordonatul, dar știe ce să gîndească de purtarea lui.

Precum dedese d. de Bourqueney știre d-lui Billecoq, Savfet-Effendi aducea firmanul[2] ce depunea pe Prințul Ghica: pe loc ce raportul comisarului său i ajunsese la cunoștință, Sultanul își dedese sentința; apoi, în învoire cu Rusia, se hotărî să lase națiunea să-și exerseze dreptul său suveran de alegere.

Poarta recunoscu, conform cu statutele organice ale Regulamentului, pe Președintele Inaltului Divan, pe miniștrii de Interne și de Justiție, drept Caimacamĭ vremelnicĭ ai Țării-Romînești, pînă la alegerea unui nou Domn.

I întări în această calitate, le încredință guvernul Țării, și-i însărcină să convoace, fără întîrziere, adunarea generală ordinară, pentru ca aceasta să desemne pe membrii ce căta să formeze adunarea extraordinară menită să aleagă pe viitorul suveran al Țării-Romînești.

[1]) D. baron de Bourqueney către d. Billecoq. Scrisoarsa din 20 Octobre 1842, de la Terapia. Vom vedea mai în urmă de a știut d. Billecoq să se folosească de bine-voitoarele lecțiunĭ ale baronului de Bourqueney.

[2]) Din 2 Octobre 1842. — Datat din luna Ramazan 1258.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL al V-ea

Gheorghe D. Bibescu. — Origina neamului său, studiile sale, primii săi pașĭ în cariera politică. — Alegerea sa pe viață, de către națiune ca Domn al Țării-Romîneștĭ.

Cu trei anĭ mai 'nainte, în 28 Octobre 1831, Gheorghie Demetru Bibescu fusese ales deputat [1] la adunarea generală extra-ordinară ce avea misiunea să voteze regulamentul organic, de către colegiul boerilor celor marĭ din județul Dolj, și-șĭ luase cu strălucire locul pe scena politică.

Născut în 1804, fiŭ al marelui Vornic Demetrius Bibescu, — născut el însu-șĭ în 1772 și mort la începutul lui Noembre 1831 [2], — și al Catinchii Văcărescu [3], ce era strănepoată a Domniții Safta Brîncovan, fata lui Constantin Brîncovan, Domnul Țării-Romîneștĭ, decapitat la Constantinopol în 1714; aflîndu-se însușĭ strănepot al lui Ioan Bibescu [4] care se născu pe la

[1]) Gheorghe Dimitrie Bibescu fu ales prin 19 voturĭ; Oteteleșanu prin 14. (*Annalele Parlamentare* t. II, p. 203—205).

[2]) Demetru Bibescu, tatăl Prințului Bibescu, se află printre sfetnicii Domnului Grigore Ghica, și numele lui se găsește între ale boerilor care adresează Prințului protestarea din 27 Decembre 1827, în contra restabilirei egumenilor grecĭ în mănăstirile romîneștĭ. (A vedea pe Boleac.) El moare la începutul lui Noembre 1831; căcĭ, la 10 Noembre, nu mai ființează pe lista boerilor de clasa întîia. (Annalele Parlamentare, t. II, p. 127 și 132).

[3]) Bunica prințului Bibescu, cununată cu Văcărescu, era fata lui Constantin Crețulescu, a cărui mumă, Domnița Safta Brîncovan (fata Domnului Constantin Brîncovan, decapitat în 1714) luase de bărbat pe Gheorghie Crețulescu.

[4]) Ioan Bibescu era unul din boerii iscălițĭ pe Memoriul adresat, la 6 Septembre 1720, de către Boerii Olteniei, Austriei, stăpînă pe această parte a Țării-Romîneștĭ, ca să-i ceară să 'ncredințeze guvernul ei lui Gheorghie Cantacozino. Il sub-semnează ca boer al districtului Gorj. Acest memoriu este anexat la raportul asupra Olteniei din 12 Septembre 1820. (Hurmuzaki, t. VI, p. 317.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

finitul veacului al XVII-ea, Gheorghie D. Bibescu îșĭ făcuse mai toate studiile în Paris, unde fusese trimis în 1817. Se 'ntorsese din Franța în 1824 cu titlul de doctor în drept al Facultăţii de la Paris. Poseda adînc pe autorii francezĭ, elinĭ și latinĭ, și vorbea cu o rară eleganță limba lui Omer. Era menit să facă să se asculte în limba romînească un orator de prima ordină.

Generalul Kisseleff nu 'ntîrziă a deosebi pe Gheorghe D. Bibescu, și-i puse cunoștințele și activitatea la contribuție, numindu-l secretar de Stat la departamentul Justiții, apoi cap al Secretariatului de Stat, post de cea mai înaltă însemnătate, de vreme ce afacerile a celor-l-alte departamente ajungeau toate aci, și că tot aci se tratau cestiunile, în tot-d'a-una foarte delicate, cu consulii străinĭ.

Dar să lăsăm pe Prințul să ne povestească însu-șĭ, într'o scrisoare către fiul său Nicolae, scrisă cîțĭ-va anĭ după abdicare, începuturile carierei sale, și *„suisul ei."*

Scrisoarea Prințului Bibescu, către fiul său Prințul Nicolae [1]

Viena, 15 Noembre 1851.

«Inceputurile carierei mele politice, care fu atît de repede, sunt datorite, scumpul meu Nicolae, acelei zeitățĭ antice,

[1] Prințul Nicolae Bibescu, al doilea fiu al M. S. Vodă Bibescu, a fost de sigur unul din oamenii cei mai însemnațĭ pe care să-i fi produs țara.

Crescut în Franța, la liceul Enric al IV-ea, bacalaureat în litere și în științele matematice, intrat la școala politehnică, apoi la școala de stat-maior, din care eși cel d'întiiŭ *ex-æquo* cu Ch. Corbin— licențiat în drept, Nicolae Bibescu a lucrat cu aceiașĭ înlesnire și acelașĭ noroc și în cariera literilor și în a științelor.

Devenind, la eșirea din școlĭ, ofițer de ordonanță al mareșalului Randon, tînărul locotenent de stat-maior cuceri, în campania din Kabilia, gradul de căpitan și crucea de cavaler al Legiunei de Onoare. Cîțĭ-va anĭ mai tîrziu, crucea de ofițer venea să răsplătească o foarte frumoăsă lucrare despre Kabilia.

Prințul Nicolae se și stabilise în țara sa, cînd furtuna din 1870 îl făcu să alerge în apărarea patrii sale de adopțiune, Franța.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Fatum, Fortuna, pe care o ții prea mult de rău în compunerea ce ai făcut pentru concursul de la Școala Politehnică, și care, orĭ ce ai zice, joacă un mare rol în afacerile lumei ăstei-a.

Tocmai redactasem un proect de lege despre municipalitățĭ; era o instituțiune pe care Generalul Kisseleff vroia să o implînte în țara noastră. Comisiunea însărcinată cu această

Ales ca adjutant al comandantului-șef al apărării naționale, generalul Trochu, putu, în funcțiunile sale, să arate pe lingă calitățile militare ce probase în Africa, un tact, o îngrijire de interesele cele mai variate, și o bunătate care i eraŭ calitățĭ fireștĭ.

Cîte zile întunecoase, cîte primejdii pentru eroicii apărătorĭ ai marelui oraș, pînă'n ceasul ce sună clopotul de moarte al capitulațiunei!

Sfîrșindu-șĭ datoria, prințul Nicolae se 'ntoarse în țară unde se dete cu totul studiilor economice. Visă să creeze în Romînia industrii noi; îmbrățișă un orizonte prea întins; îșĭ perdu o parte din stare și sănătatea.

Dar această viață de muncă, de neîncetată lucrare, îșĭ are și pagina sa politică importantă, dar, vai! prea scurtă.

Ales deputat de alegătorii din Gorj în 1886, apoi, în 1888, de cei din Ialomița, prințul Nicolae Bibescu se destăinui, din prima zi, mare orator, reamintind prin strălucirea cuvîntării sale, marele talent al tatălui său, Vodă Bibescu. Discursul prin care Prințul luptă în contra fortificațiunilor, va rămînea ca un model de strînsă discuțiune, de patriotism, și de luptă curtenitoare. Un viitor, poate apropiat, va spune dacă deputatul Ialomițenilor a fost prooroc.

Și ce să spunem de cea din urmă reaparițiune a lui în Cameră? Cu cîte-va săptămînĭ mai 'nainte, prințul Nicolae Bibescu era isbit, pe banca sa de deputat, de o boală grozavă care în curînd era să-șĭ sfîrșească opera; trebui să părăsească sala. Zile 'ndelungate, boala îl ținu doborît, și sfîrșitul părea apropiat. Mulțumită însă îngrijirilor de care fu înconjurat, și tării constituțiunii sale, fu ca o proprire în propășirea ce boala nu încetase de a face. In acest moment desbaterile asupra fortificațiunilor reîncepură la Cameră.

Neconsultînd decît aprinsul său patriotism, decît datoria-i de mandatar al națiunii, ne-ținînd nicĭ de cum seamă de starea-i de slăbiciune, nicĭ de povețele familiei și prietenilor săĭ, asemenea cu acel mare ministru englez, lord Chatam, care, aproape murind, porunci să fie dus în Camera Comunelor, ca să vorbească într'o mare cestiune națională, și să expire peste cîteva zile, Prințul Nicolae Bibescu făcu și el să fie dus în sînul Parlamentului Romîn ca să mai vorbească o dată, supunîndu-se conștiinței și patriotismului său.

Această năzuință i dete lovirea cea din urmă. Cîteva zile mai tîrziu, Nicolae Bibescu își da ultima suflare.

Murise pe metereze, ca un adevărat soldat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lucrare nu prea se pricepea să o facă, și eu, modestul ei secretar, nu eram ceva mai iscusit; dar puteam alerga la ajutorul cărților mele; mă slujii mult de dînsele, și cu puținul ce știam, cu multul ce prădai de la alții, isbutii să fac ceva care avea înfățișare îndestul de bună, și un singur cusur: acela de a nu putea fi pus în practică.

Comisiunea, încîntată de a se vedea scăpată de o sarcină grea, îmĭ dete laude multe, și mă 'nsărcină să-mĭ supui opera Prezedintelui-plenipotențiar. Această alegere mă 'nfricoșă, și împrăștiă foarte repede fumurile căror laudele putuse un moment să le dee naștere în capul meu de tînăr. Știam că Prezedintele era nu numai un om de o mare inteligență, ci încă un om practic. Vrui să-mĭ dau bine seama de cea ce era să-i înfățișez, și, tot silindu-mă să compar ținta cu mijloacele, mijloacele cu obiceiurile și starea morală a celor care erau chemațĭ să le aplice, pricepui repede că făcusem ca un croitor care ar croi o haină de copil pe tiparul potrivit unui gigante. Mă pusei deci din nou pe lucru ș'isbutii să fac ceva care era mai potrivit cu starea țării. Dar comisiunea din care făceam parte nu vru să auză de desbaterĭ noi: căta să înfățișez primul proect.

«Generalul mă priimi cu multă bunăvoință. In timpul citirii, îm făcu mai multe observațiunĭ pe care le înțelesei cu atît mai bine că se împăcau de minune cu cele ce-mĭ făceam însu-mĭ de mai multe zile, și pe loc adusei cîteva schimbări de redacțiune care mi se păru că-l mulțumiră.

«Cînd însă îm sfîrșii citirea, mă'ntrebă de credeam că acest proect își va atinge ținta. — Mă tem, i respunsei, ca nu cumva complicarea formelor să nu încurce executarea. — Sunt de tot de părerea D-tale. Dar oare nu D-ta l'ai redactat? — Ba da, Domnule Prezedinte. Dar n'am băgat de seamă la neajunsurile ce înfățișează de cît mai tîrziu și după ce el și fusese adoptat de Comisiune. De atuncĭ am redactat un altul pe care îl cred maĭ bun.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vru să-l vază şi-l aprobă, aflai în urmă că, pe loc ce eşii eu, trecuse în odaea unui prieten al său care locuea în aceaşĭ casă, şi-i zisese că făcuse o descoperire de căpetenie, şi că era foarte vesel de aceasta.

Cîte-va lunĭ mai în urmă, fui trimis în Valahia-mică [1]), ca să prezid la introducerea ordinei celei noi de lucrurĭ hotărîtă de Regulamentul organic. Sarcina era în destul de grea. Nu era alt ceva în joc decît de a face pe public să se obicĭnuească cu legiuirea cea nouă, şi de a-l face să simţă, prin publicaţii scurte puse la înălţimea tutulor inteligínţilor, foloasele ce înfăţişea mai mult de cît cea trecută, şi rezultatele bine-făcătoare ce lumea putea aştepta de la dînsa. Trebuea, apoi, să fie redactat un manual pentru fie care împiegat, de la cel d'întîiŭ pînă la cel din urmă. Fui îndestul de fericit ca să isbutesc în aceasta mai bine decît mă aşteptam, şi se adoptă drept regulă pentru Valahia cea mare [2]) cea ce fusese făcut pentru cea mică. La întoarcerea-mĭ din această misiune, fui numit subt-secretar de Stat la departamentul justiţii: era, dintre toate ministerul la care se cerea cunoştinţĭ speciale şi unde era mai mult de organizat şi de supraveghiat. Doi ani mai în urmă, fui numit cap al secretariatului de Stat, la care vin afacerile a celor-l-alte departamente, şi care,—printre numeroasele-i atribuţiunĭ,—coprindea relaţiunile cu consulii streinĭ, care nu tot-d'auna sunt cele mai lesnicĭoase şi cele mai plăcute.

Astfel mă suii, mă suii în vecĭ, pe repedele aripĭ ale norocului, pînă cînd într'o zi mă aflai dus pe culmea, de unde el era să mă arunce cîţĭva anĭ mai tîrziu.

« O diva, gratum quæ regis Antium
« Præsens, vel imo tollere de gradu
« Mortale corpus, vel superbos
« Vertere funeribus triumphos. »

. . . .

[1]) Oltenia, formată de cincĭ judeţe coprinse între Austria şi Oltul.

[2]) Partea Ţării-Romîneştĭ, coprinsă între Oltul şi Milcov, hotar al Moldovii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Lucrul însă de care Prințul nu vorbește în această scrisoare, plină de farmec în conciziunea sa, este redactarea oareșĭ căruĭ articol al Regulamentului organic ce fu destul de fericit ca s'o facă să fie preschimbată. Această preschimbare, în ce privește art. 2 al capitolului al 3-lea, este de căpetenie.

Paragraful 1-iu al acestui capitol era ast-fel conceput [1]: «ACEI CARE VOR FI PĂTRUNS *pe teritoriul Țării Romîneștĭ făr'a fi făcut carantină, vor fi trimișĭ la Ocne pe viață.*» — La Constantinopol însă se substituise acestei redacțiunĭ cea următoare : «NAȚIONALII CARE VOR FI PĂTRUNS *pe teritoriul Țării Romîneștĭ făr' a fi făcut carantină, vor fi trimișĭ la Ocne pe viață;* CELE-L-ALTE PERSOANE VOR FI JUDECATE DE AUTORITATEA LOR COMPETINTĂ.»

Sub-secretarul de Stat la ministerul justiții, care era atuncĭ Gheorghe Bibescu, reaminti, în lucrarea sa asupra Regulamentului, adresată generalului Kisseleff [1] «*că orĭ și ce crimă făptuită pe teritoriul Țării Romîneștĭ nu fusese nicĭ odată judecată de cît după legea țării, și de judecătorii țărei, orĭ-care să fi fost de altmintrelĭ caracterul și naționalitatea vinovatului; că disposițiunile luate la Constantinopol ar fi, — de s'ar admite, — o atingere mare adusă unui drept pe care țara îl exersase fără încetare.*»

Textul primitiv fu restabilit.

Iată cum se manifestau de atuncĭ simțimîntul demnității și al iubirei de Patrie în tînărul subt-secretar de Stat.

Puțin după numirea ca Domn al lui Alexandru Ghica, Bibescu, devenit cap al secretariatului de Stat, își dete demisiunea, reintră în viața privată, și nu mai apăru în afacerĭ de cît în 1841, ca deputat. Vastele-i cunoștințĭ, serviții le deja aduse, adînca-i onestitate și cuvîntarea-i strălucită, asigurară

[1]) Cestiunĭ atingătoare de prelucrarea Regulamentului organic, adresate de G. D. Bibescu, subt-secretar de Stat la departamentul justiții, generalului conte de Kisseleff. (A vedea la documentele politice, Vol. II.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în curînd noului deputat o mare înrîurire asupra membrilor adunării, ast-fel că, în zioa cînd cestiunea se puse pentru Ţara Romînească de a da un urmaş Prinţului Ghica, Gheorghe Bibescu se găsi în mod firesc desemnat sufragiurilor concetăţenilor săi.

Iată, în ce priveşte alegerea Domnului, tabloul pe care-l face de această solemnitate autorul cărticelei: *Quelques mots sur la Valachie*:

«Era a d'întîia oară, de doo veacurĭ, chemată Ţara Romî-«nească să-şĭ exercite acest drept suveran. Ea făcu acest pas «cu atît tact şi cu un simţimînt atît de adînc de înalta misiune «ce de curînd iĭ era încredinţată, în cît s'ar fi zis că nu înce-«tase vr'o-dată să-şĭ exercite acest drept.

«In zioa de 1-ŭ Ianuarie 1843 [1] (20 Dec. 42), clopotele sunară «cu tot avîntul dintr'un capăt la altul al Principatului,—şi în tot «timpul zilei, vestiră, la intervale regulate,—că un act extraor-«dinar, şi mai solemn de cît orĭ care altul pîn'atuncĭ, era să se «săvîrşească. Poporul năpădea în bisericĭ, care rămaseră des-«chise toată zioa şi o parte a nopţii. La opt ceasurĭ de dimi-«neaţă, alegătorĭ şi candidaţĭ merseră la Mitropolie, ale cărei uşĭ «se închiseră după dînşii. In mijlocul Sfintei Liturghiei, zise de «Mitropolitul în biserica Mitropolii, fie-care alegător fu chemat «să jure pe Sf. trup al lui Hristos că, dîndu-şĭ votul, nu va «asculta de cît de legea conştiinţei sale şi de interesul ţării.»

Cînd fură în sala de alegerĭ. şi în momentul de a proceda la vot prin scrutin secret pentru fie-care din candidaţĭ, —

[1]) Conform cu dispoziţiunile prevăzute de Regulamentul organic pentru compunerea adunării care era să aleagă pe Domn, cea care fu convocată pe ziua de 1-ŭ Ianuarie 1843, se compuse de Mitropolitul, Preşedinte de drept, de trei episcopi cu eparhii, de cincĭ-zecĭ boerĭ de prima clasă, apoi, după ordinea vechimiĭ rangului, de 70 de alegătorĭ, traşĭ la sorţĭ printre mica nobilime, care reprezinta şi mica proprietate (altă dată înalta nobilime, şi înaltul Cler se bucurau singurĭ de dreptul de a alege pe Domn), şi de 66 alegătorĭ delegaţĭ de judeţe şi de breslele de negustorĭ şi meseriaşĭ: în tot, de 190 de membri.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care, «cu toate că mai mulţĭ se retrăseseră», tot erau în număr de 21, — «Mitropolitul reaminti Adunării că ea era în casa şi în faţa Domnului, către care chiar acum «luase îndatorirea să aleagă pe cel mai vrednic.»

«*Voi o să vă rostiţĭ*, adăogă el, *de va fi zioa aceasta o zi de viaţă sau de moarte pentru Patria voastră. Să nu uitaţĭ însă, mergînd să vă depuneţĭ votul, că femeile voastre, copii voştri, toţĭ concetăţenii voştri, vă aşteaptă la eşirea-vă din acest locaş pentru a vă bine-cuvînta sau a vă blestema, după alegerea ce veţĭ fi făcut. Nu uitaţĭ că dincolo de hotarele ţării voastre, ne priveşte străinul, pentru a ne pune mai sus în stima sa, sau a nu avea pentru noi de cît dispreţ.*»

«Adunarea răspunse în mod nobil la această chiemare. Şezu, liniştită, plină de demnitate, în timpul acelor 24 de ore cît ţinu alegerea. La patru ceasurĭ de dimineaţă, scrutinul fu închis. Aproape unanimitatea voturilor se 'ntrunise asupra lui Gheorghie D. Bibescu: el fu proclamat de Domn al Ţării, în aclamaţiunile entuziaste ale Adunării, căror răspunseră ale capitalei şi, în curînd, ale întregei Ţărĭ-Romîneştĭ.»

«*Dilexisti justitiam, odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis* (Psalm XLIV).

«Iată cuvintele, împrumutate Psalmistului, care slujiră de text cuvîntărei ce Arhiepiscopul Argeşului adresă noului ales.

Bucuria fusese obştească, sinceră, mare ca şi nădejdea care i dedese naştere. Prinţul Bibescu îşĭ luă îndatorirea de a face totul pentru a o justifica.

«*Prin liniştea şi ordinea ce aţĭ arătat*, zise el alegătorilor, *aţĭ reînnălţat Ţara în stima străinilor, probînd că ea nu era nevrednică de drepturile ce i-au fost acordate. V'aţĭ împlinit datoria: îmĭ rămîne a-mĭ face pe a mea, şi vă puteţĭ bizui că nu voi lipsi de la dînsa.*» [1]

[1] *Quelques mots sur la Valachie* (Dentu).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ALEGEREA PRINȚULUI BIBESCU

Alegerea Prințului Gheorghie Dimitrie Bibescu s'a făcut în condițiunile următoare. «Toțĭ boerii cei marĭ ai Țării-Romîneștĭ, — erau 37 la număr, — putînd fi candidațĭ la tron, și 16 dintr'înșii retrăgîndu-șĭ candidatura, rămaseră față 'n față 21. Fură împărțițĭ în 4 seriĭ, cele trei d'întîiĭ coprinzînd fie-care cincĭ numirĭ de competitorĭ, iar a patra șase numirĭ. Cei 190 de membri prezențĭ ai Adunării votară pentru fie-care candidat, deosebit, punînd o bilă albă în urna boerului pe care vroia să-l aleagă, și una neagră în fie-care din cele-l-alte. Se pregătise tot atîtea urne cît și candidațĭ. Fie-care membru priimise, pentru a vota în cele trei seriĭ d'întîiŭ, o bilă albă și 4 negre de fie-care serie, — număr corăspunzător cu acel al candidaților din fie-care din aceste serii, — o bilă albă și cincĭ negre pentru seria a 4-a, acest număr de șase corăspunzînd cu al competitorilor acestei serii.

Gheorghie Dimitrie Bibescu întruni o maioritate considerabilă, — 131 de voturĭ, — și fu proclamat Domn și stăpănitor al Țării-Romîneștĭ.

SCRUTINUL PRIMEI SECȚIUNĬ

PENTRU CINCĬ CANDIDAȚĬ LA TRON

Bile albe	Bile negre	
84	95	Banul Gheorghe Filipescu.
29	150	Vornicul Teodor Văcărescu.
61	116	Vornicul Alexandru Filipescu.
8	171	Vornicul Constantin Golescu.
19	160	Vornicul Alexandru Scarlat Ghica.

(Urmează semnăturile mitropolitului Neofit și ale celor doi secretarĭ și trei asesorĭ.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SCRUTINUL SECȚIUNEI A DOA

PENTRU CINCÍ CANDIDAȚÍ LA TRON

Bile albe	Bile negre	
10	169	Logofătul Mihai Racoviță,
36	143	Logofătul Ștefan Băleanu.
91	88	Logofătul Barbu Știrbei.
21	158	Logofătul Ioan Văcărescu.
12	167	Logofătul Dimitru Hrisoscoleu.

(*Urmează aceleașí semnăturí.*)

SCRUTINUL SECȚIUNEI A TREIA

PENTRU CINCI CANDIDAȚI LA TRON

Bile albe	Bile negre	
75	100	Logofătul Manoil Băleanu.
41	138	Logofătul Constantin Cantacuzino.
35	140	Logofătul Constantin Demetru Ghica.
27	152	Logofătul Constantin Cornescu.
20	155	Logofătul Constantin Băleanu.

(*Urmează aceleașí semnăturí.*)

SCRUTINUL SECȚIUNEI A PATRA

PENTRU ȘASE CANDIDAȚI LA TRON

Bile albe	Bile negre	
31	148	Logofătul Grigorie Grădișteanu.
24	155	Logofătul Emanoil Florescu.
131	49	Logofătul Gheorghie Bibescu.
8	171	Logofătul Constantin Florescu.
49	130	Logofătul Ioan Filipescu.
60	118	Vistierul Alexandru Ghica.

(*Urmează aceleașí semnăturí.*)

20 Decembre 1842
1 Ianuare 1843.

(*Buletin oficial n.* 2.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PROCES-VERBAL AL ALEGERII DOMNULUI ŢĂRII-ROMÎNEŞTÎ

Pe temeiul înaltului împărătesc firman obştit la 20 a trecutei lunî Octombre anul curgător 1842, obşteasca extraordinara adunare despre alegerea Domnului, în număr de una sută optzecî alegătorî, — în afară de zece care pentru pricinî binecuvîntate nu au putut a se afla faţă, — astăzî Duminică 20 Decembre a anului 1842, potrivit cu articolul 24 al organicului regulament, s'au adunat la Sfînta Mitropolie, unde mai întîiŭ au ascultat sfînta leturghie şi au săvîrşit jurămîntu prescris prin articolul 31 din regulament, îndeplinindu-se întocmai şi cele-l'alte coprinse tot în acest articol. După aceasta toată adunarea, avînd înainte pe Prea Sfinţia Sa Părintele Mitropolit, întorcîndu-se în sala adunărei, 16 din numărul candidaţilor de domnie, de a D-lor bună voie, s'au lepădat de dreptul de a fi aleşî, şi aşa rămîind candidaţii ai Domniei în număr de 21, s'au hotărît a se împărţi în 4 şi a se face balotaţia acestora în 4 secţii, ca cu acest chip să se poată săvîrşi toată această lucrare într'o seanţă fără precurmare, potrivit cu articolele 41 şi 42 din regulament, şi aşa urmînd articolul 32 al regulamentului, adunarea s'au îndeletnicit întru ale sale lucrărî, cu cea mai bună orănduială şi linişte, şi balotînd pe candidaţii cei din întîia, a doilea, a treilea şi a patrulea secţie, la această din urmă unul dintre candidaţii cuprinşî în această secţie şi anume Dumnealui logofăt Gheorghe Bibescu au dobîndit cele mai multe glasurî, adică una sută trei-zecî şi unu, şi aşa prin urmare această persoană este alesul Domn.

După aceasta fiind presentate de către Dumnealor Caimacamî actul către Înalta Poartă şi cel către Curtea ocrotitoare, potrivit dispoziţiei articolului 42 din regulament, le au înscris toate mădularile acestei adunărî. Iară după acest înscris copie s'a trimis către vremelnica ocîrmuire potrivit cu glăsuirea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

articolului 41 din Regulament. Urmîndu-se în coprinsul art. 43 s'a închis adunarea.

(Urmează semnătura președintelui Adunării obsteștĭ extraordinare).

20 Dec. 1842 / 1-ĭ Ian. 1843

(*Bul. off. n* 2.)

ADUNAREA GENERALĂ EXTRAORDINARĂ CĂTRE M. S. SULTANUL

Adunarea aduce la cunoștința Sultanului alegerea lui Gheorghe Dimitru Bibescu, ca Domn al Țării-Romîneștĭ, și solicită confirmarea alegerei

PREA PUTERNICE ÎMPĂRATE

Depărtarea din domnia acestui principat a fostului Domn Alex. Ghica prin înaltul firman slobozit de către Înalta Poartă Otomană, înfățișînd prilegiul de a se pune în lucrare capitol I al Regulamentului organic, potrivit povățuirei făcute prin acest capitol, obșteasca adunare extraordinară s'a alcătuit, și îndeletnicindu-se cu toată ceruta buna orînduială întru alegerea noului Domn, Aceasta după cele mai multe glasurĭ s'a ales a fi Dumnealui logofăt Gheorghe Dimitrie Bibescu pe carele adunarea, potrivit articolului 43 din Regulamentul organic, supuindu-l la cunoștința Înaltei Porțĭ suzerane cu cererea de a se da legĭuita sa întărire, nu lipsește tot-de-odată după datorie a-l supune și la cunoștința Măriei Voastre.

(*Subsemnat:* Președintelui Adunării obsteștĭ extraordinare; urmează cele-l-alte semnăturĭ).

Bucureștĭ, 28 Dec. 1842 / 10 Ian: 1843

(*Bul. off. n.* 2.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL AL VI-lea

ISTORIA DUPĂ ANONIMĬ

Credem de datoria noastră de a atrage chiar de acum băgarea de seamă a cititorilor, asupra numirilor D-lor Elias Regnault, Ubicini, Billecoq, consul general al Franţii la Bucureştĭ, şi Tocilescu, profesor de istorie, şi membru al Academiei romîne.

Aceştĭ domni au scris toţĭ despre domnia Prinţului Bibescu; toţĭ au căutat să se 'ntreacă în dibăcie, în lucrurĭ neaşteptate, în îndrăsneală în arta de a desnatura faptele. Numai, d-nii E. Regnault şi Ubicini şi'au scris istoria lor copiînd cărticele anonime, căcĭ *La dernière occupation des Principautés par les Russes*, de G. CHAINOI, autor necunoscut, nume împrumutat, şi *La Principauté de Valachie sous l'Hospodar Bibesco,*— cărticică tipărită la Bruxelles,— subsemnată *B. A.*, ANCIEN AGENT DIPLOMATIQUE DANS LE LEVANT, care au fost ale D-lor *vade-mecum*, — nu sunt decît scrierĭ anonime.

Dacă însă omul care calomniează, care insultă, şi nu-şĭ subsemnează numele, trece cu dreptate, pe lîngă oamenii cinstiţĭ drept o fiinţă de despreţuit, oare nu este orĭ cine în drept să zică că acei care-şĭ trag ştiinţa din canalul de murdării în care îşĭ face viaţa anonimul, îşĭ pătează şi necinsteşte condeiul?

Dar, spunînd adevărul, ştim că d-nii Elias Regnault şi Ubicini pretind că «acest pseudonim de G. Chainoi ascunde numele d-lui Ion Ghica, guvernator al Samosului [1]», şi că e lucru priimit de toţĭ că broşura cu iniţialele B. A., *fost agent*

[1] *Histoire des Principautés Danubiennes* par Elias REGNAULT, p. 243. Paulin şi Le Chevalier, editorĭ (1855).
Valachie et Moldavie par UBICINI, p. 177 *(Firmin Didot).*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

diplomatic în Orient, și *Albumul Moldo-valah* (a vedea D. E. Regnault, p. 280), sunt scrierile d-lui ***Billecoq (Adolphe), fost consul general la Bucureștĭ.*** Dar, vr'o altă probă? nicĭ una.

Prin urmare, preferăm să nu priimim ca bune aceste afirmărĭ interesate și să nu admitem că d-nii Ion Ghica și A. Billecoq, — orĭ ce simțiminte dușmane să fi putut avea d-lor în contra urmașului lui Vodă Ghica, ai cărui unul era rudă, cel-alt prieten; orĭ-ce interes politic sau privat să fi luat drept călăuză a faptelor sau a corespondinței lor,—să se fi scoborît în mlăștinele anonimatului pentru ca să arunce cu noroi în alesul din 1843.

Aceste zise, am putea să nu ținem seamă de pamfletele d-lor Elias Regnault și Ubicini, și să ne mulțumim de a proba, — cu acte la mînă, — că de ar fi silit istoricul, pentru a scrie istoria domnirei lui Vodă Bibescu, să se mărginească în corespondința d-lui Billecoq și în cărticica învățatului istoric d. Tocilescu, ar trebui să se lepede de a mai scrie istorie. Dar ne-am reamintit că d-nii Elias Regnault și Ubicini trăgeaŭ, de mai bine de patru-zecĭ și cincĭ de anĭ, folos din apatia oamenilor cinstițĭ, care fac politică, dar nu scriu; ne-am amintit că de patru-zecĭ și cincĭ de anĭ, în lipsa de cărțĭ de istorie adevărată, numai ale d-lor erau consultate, și am gîndit că a-i cita ar fi mai folositor pentru toțĭ.

De cîte orĭ decĭ, în decursul lucrării noastre, vom găsi prilejul, vom pune textul d-lor subt chiar documentul copiat în *Monitorul* timpului, sau împrumutat Arhivelor Statului. Ast-fel lumea va putea compara și judeca; și cînd va fi fost citită corespondința lui Vodă-Bibescu, cînd vor fi fost studiate actele domniei sale, după scrisurile autentice, cînd va fi fost înțeleasă ținta pentru care s'a urzit acest vast complot cu doo capete, tăcerea și calomnia: tăcerea de impus despre cutare sau cutare faptă mare a acestei domnii,—cum de pildă emanciparea robilor,—calomnia de revărsat peste toate cele-l-alte,—noi ne vom fi împlinit sarcina.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In cestiunea alegerii [1]) *Prințului Bibescu*

D. ELIAS REGNAULT. — «Opozițiunea, în desnădejdie de a isbuti cu un candidat național, își dete voturile lui Bibescu, ale cărui intrigĭ cu Daschkoff ea nu le bănuia [2]).»

D. Elias Regnault, în contra regulei sale, n'a luat din cărticica anonimă (subsemnată Chainoi) decît argumentul intrigilor ruseștĭ; tace despre amănuntele alegerei de la $\frac{\text{20 Decembre}}{\text{1-ĭ Ianuarie}}$.

D. UBICINI.—Coreligionar politic al D-lor E. Regnault, John Ghica, Brătiano, Rosetti, cu care a fost foarte intim, d. Ubicini a jucat un rol activ în revoluțiunea din 1848.

«După art. 32 din regulament, trebuea să se voteze asupra fie-cărui dintre ei în deosebĭ.» — **Dar așa s'a făcut.** — «In loc de a face așa, Caimacamii pretextînd o prea mare perdere de timp, impărțiră pe cei 30 de candidațĭ,» — **dar nu erau decît 21,** — «în 6 grupurĭ,» — **dar nu fură decît patru grupurĭ,** — «și deteră fie-cărui alegător cincĭ bile, dintre care una albă.» — **Afară de a 4-a serie care coprindea șase compețitorĭ.** — «Apoi avură grijă ca cei serioșĭ dintre candidațĭ, acei care era vr'un interes ca să fie depărtațĭ de la tron, — să fie pușĭ cîte doi sau trei în aceiașĭ serie,» — **dar nicĭ o serie nu avu mai puțin de cincĭ candidațĭ, număr ce deslușește pe al bilelor,** — «pe cînd dd. Bibescu și Știrbei fură pușĭ fie-care într'o serie deosebită, însoțițĭ de compețitorĭ care n'aveau aproape nicĭ un sorț de a isbuti [3])», etc. etc. — **atît de nule încît vistierul A. Ghica obținu 60 de voturĭ.**

[1]) Vezĭ tabloul, p. 41 și 42.

[2]) D. Daschkoff era consul general al Rusiei în Țara Romînească. *Istoria Principatelor,* de d. Elias REGNAULT, p. 234, Ed. Paulin și Le Chevalier, 1855, Paris.

[3]) UBICINI, *Valachie et Moldavie,* p. 159, Firmin Didot, edit., Paris. E interesant de a constata scrupulul cu care d. Ubicini reproduce cărticica anonimă: *Dernière occupation des Principautés danubiennes par la Russie,* p. 55 și 56.

«Art. 32, stă scris într'însa, prescrie că trebue să se voteze asupra

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. BILLECOQ, Adolf, consul-general al Franţii la Bucureştĭ. —«Partidul naţional se găseşte în neajunsul de a fi împărţit între 4 sau 5 candidaţĭ, scrie d. Billecoq [1], atuncĭ cînd partidul cĭocoilor — reprezintînd pe Romînul ignorent, corupt, gata a se vinde, — se concentrează asupra boerului Alexandru Filipescu, cunoscut în Ţara-Romînească subt numele de Vulpe. Candidaţii partidului naţional sunt D-nii Em. Băleanu, I. Filipescu, St. Bălăceanu, Ştirbei şi Bibescu, aceştĭ doi din urmă fiind cunoscuţĭ drept ruşĭ, şi CEL DIN URMĂ CHIAR ÎNDESTUL DE ANTI-FRANCEZ; glasurile vor merge la cei trei d'întîiŭ; mai multe voturĭ ruseştĭ vor fi cîştigate atuncĭ de partidul cĭocoilor, şi îndoeală va fi încă, ast-fel că, un ceas înainte de despuerea scrutinului, nimenĭ aci, — şi consulul Rusiei mai puţin decît toţĭ,— nu poate zice cine va fi Domnul ales, precum nu-i cu putinţă de a zice ce număr va eşi la loterie... Cu scrutinul secret, nimenĭ nu poate prevede cum va eşi alegerea [2]».

Aceste afirmaţiunĭ desmint, în ce priveşte conlucrarea Rusiei, aserţiunile D. D. Elias Regnault, Ubicini şi alţii. Nu trebue să ne mirăm d'aceasta; această comunicaţiune a D-lui Consul este din 1842,—pe cînd scrierile amicilor săi au apărut după revoluţiunea din 1848. Inţelegerea n'a fost decĭ cu putinţă

«fie-căruĭ candidat în deosebĭ; se pretextă o prea mare perdere de «timp, şi cei 30 de competitorĭ fură împărţiţĭ în şase serii, şi se dete «fie-cărui alegător cincĭ bile din care una albă. Punînd pe cei-l-alţĭ can«didaţĭ serioşĭ cîte doi sau trei în aceiaşĭ serie, ei nu puteau lipsi de «a-şĭ împărţi cele 190 bile albe ale seriei! şi de a se paraliza unii pe «alţii; pe cînd, punînd, cum s'a făcut, pe cei doi fraţĭ Bibescu într'o serie «diferită, şi însoţiţĭ de candidaţĭ fără partidă, fără nicĭ un sorţ de isbîndă, «li se asigura o maioritate sigură. Bibescu, cel mai tînăr din cei doi fraţĭ, «eşi din urna electorală cu o maioritate enormă pe care i-o asigurase «temerea de a vedea ales pe fratele săŭ Ştirbei. — Ştirbei purta acest «nume prin adopţiune. — Să votăm toţĭ pentru Bibescu; e singurul «mijloc de a scăpa de Ştirbei, exclamă Vilara, unul din alegătorĭ.»

[1]) D. Billecoq către d. Guizot, 25 Decem. 1842 (Arhivele ministerului afacerilor streine, Paris).

[2]) D. Billecoq către d. Guizot, 25 Decem. 1842 (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

între dînșii; ș'apoi d-l. agent francez bănuia așa de puțin că acel care, cum zic Francezii, *era să fie înălțat pe scut*, ar fi Gheorghie D. Bibescu, capul opozițiunei, care doborîse pe Prințul Al. Ghica, încît nu simți nicĭ o greutate de a afirma că Bibescu era un candidat național. Ceva mai mult; zăpăceala în care îl aruncă această alegere, îl făcu să lase să-i scape acest omagiu adus Prințului: «Se asigură că, în momentele din urmă, d. G. Bibescu ar fi vrut să readucă toate voturile sale fratelui săŭ mai mare, d. Știrbei; dar se mai asigură că el a înțeles că un moment de nedomirire ar putea să piarză totul, dînd sorțĭ unui-a din cei doi candidațĭ, Ghica și Filipescu, ce făceau parte din a 4-a serie, și amîndoi frațĭ, prin bună învoeală, a cătat să priimească norocul cum se 'nfățișa el pentru unul din ei. Toată lumea se 'nvoește a recunoaște sus și tare, ca o dreptate ce li se face, simțimintele desăvîrșite de onoare și de lealitate care, într'o 'ntîmplare atît de delicată au călăuzit pe d-nii Bibeștĭ [1].»

Dup' această jertfă pe altarul adevărului, nu trebue să ne mai așteptăm, din partea d-lui Billecoq, chiar la umbra unei concesiunĭ. Înarmat din tălpĭ în creștet, chiar din zioa a doa a alegerei de la $\frac{\text{20 Decembre}}{\text{1-ŭ Ianuarie}}$, pentru a lupta de vecĭ în contra alesului națiunei, cu toate că «nu avusese vr'odată cu dînsul cea mai mică relațiune» [2], dar a cărui «dușmănie în contra Prințului Ghica» [3] el o cunoaște, și care prin faptul că a doborît pe acest Prinț, a răpit d-lui consul situațiunea sea de prim povățuitor al tronului, de Mentor al Prințului căzut, d. agent francez pornește, fără a perde un minut, răsboiŭ și învinuește pe lîngă guvernul săŭ pe Prinț, «că ar fi isbucnit vehement de mai multe orĭ în contra Regelui și guvernului

[1]) D. A. Billecoq către d. Guizot. Scrisoarea de la 5 ianuarie 1843 (Arhivele Ministerului afacerilor streine.)

[2]) idem

[3]) idem.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

francez, şi ar fi pus de doo orĭ pe consulul general în nevoea de a spune Prinţului Ghica c'ar fi bine de a recomanda d-lui Bibescu mai multă cuminţie în vorbele sale.» [1])

«Apoi D. Bibescu e d'un neam mai mult decît ordinar; boerii cei marĭ îi aruncau că se coborea dintr'un păzitor de cai.» [2])

D. Bibescu devenind Prinţ, d. agent se foloseşte că se află în acelaş salon cu M. S., căreia nu fusese încă prezintat, pentru a-i da probe de nemulţumirea sea, şi a-i arăta care i este ştiinţa manierelor de lume..... «Am avut prilejul să mă întîlnesc cu dînsul în salonul fratelui săŭ, d. Stirbei; am rugat pe trimisul Porţii otomane, E. S. Savfet-Effendi, de a binevoi să-mĭ procure cunoştinţa noului Domn [2]).» Această expresiune de *să-mĭ procure cunoştinţa* nu este oare o întreagă poemă? Prinţul se răsbună de educaţiunea d-lui Billecoq, acordînd tot felul de răsfăţărĭ reprezintantului Franţii, care, nicĭ nu înţelege, ci adaogă într'o scrisoare următoare: «De o merită actele şi limbagiului noului Hospodar, voi fi cel d'întîiŭ să mă rog, mai tîrziu, cerşind pentru dînsul indulgenţa şi simpatiile guvernului ce reprezint.» [3])

Şi tocmai d-lui Guizot are d. agent nesocotinţa să vorbească ast-fel.

Mai iat'o frază, — privitoare la o convorbire ce d. Billecoq a avut cu Savfed-Effendi, — care desăvîrşeşte zugrăvirea d-lui consul.... «Acesta este cel puţin fondul, d-le ministru, al con-«vorbirilor lui Savfet-Effendi cu mine, şi ele aŭ părut în tot-«d'a-una că-i insuflă o recunoştinţă atît de vie pentru luminile «ce putea găsi în ştinţele ce eu i oferam cu lămurire, con-«ştiinţă şi lealitate, în cît de mai multe orĭ şi-a revărsat inima,

[1]) D. Billecoq către d. Guizot, scrisoarea din 25 Dec. 1842, n. 89, (Arhivele Ministerului afacerilor străine.)

[2]) (Vezĭ originele familiei, p. 33 şi la piesele justificative.)

[3]) D. Billecoq către d. Guizot, scrisoarea din 19 Ianuarie 1843, n. 93, (Arhivele Ministerului afacerilor străine. Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«repetîndu-mî că şi'ar face o datorie citînd Sultanului con-«sulatul general al Franţii la Bucureştî, ca unul din isvoarele «prin care mai mult aflase din cea ce era necesar diva-«nului pentru mersul politicii sale faţă cu Principatele de la «Dunăre [1].»

Să spunem în treacăt, pentru a fi mai bine mirosită tămîea ce d. Billecoq arde la icoana consulului-general, că de curînd, într'o scrisoare precedentă, a cerut crucea de ofiţer, şi că rîvneşte la decoraţiunea Nişamului.

Corespondenţa subordonatului săŭ cată să fi dat o mare nerăbdare d-lui Guizot, căcî, în răspunsul săŭ la scrisorile din 25 Decembre şi 5 Ianuarie, Ministrul nu se dă 'ndărăt de a-i trimite, ca o lecţiune, această frază : «. . . . Mă tem că, luînd prea ***ad litteram*** cea ce a putut să spue (consulul Rusiei) în această privinţă, să nu fi ascultat D-ta ***o predispunere poate prea hotărîtă de a lua ca bune cea ce concordă cu nuanţa propriilor D-tale idei sau simţiminte personale*** [2].» Ne este decî îngăduit de a crede că la această dată, d. Guizot îşî dăduse seamă de firea d-lui Billecoq.

VAILLANT. — «. . . . Ştirbei obţinu cel d'întîiŭ 90 de glasurî; Bibescu apoi 40; G. Filipescu 60. Nicî unul din aceştî trei candidaţî, neavînd maioritatea absolută, şi adunarea, temîndu-se din pricina acestui prim scrutin, ca nu cum-va să fie ales Ştirbei, Al. Villara se ridică, strînge pe Bibescu la peptul săŭ, şi exclamă: «Iată Domnul nostru!»

Nu cităm pe Vaillant decît pentru ca s'arătăm rătăcirile în care anonimul sau falşul Chainoi a făcut să cază pe acei chiar care nu aveau idei preconcepute în contra lui Bibescu. Vaillant trebue pus, credem, în această categorie.

[1]) D. Billecoq către d. Guizot. — Scrisoarea de la 31 Ianuarie 1843. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris.)

[2]) D. Guizot către d. Billecoq. — Scrisoarea de la 16 Ianuarie 1843. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Apreciaţiunea următoare despre Domn pare că ne arată aceasta: «. . . . Al doilea, Bibescu, are mai mult ştiinţa manierelor lumei, şi inteliginţa-i i-a făcut lesnicĭoasă apropriarea ştiinţei;.... Dibaciŭ din fire, nicĭ n'are aerul de a bănui că e învăţat.... Are aerul liber al nobilului.... E iubit.»

Nicĭ d. Consul, nicĭ prietenii săi nu ar fi arătat ca «prima faptă a Prinţului Bibescu, graţiarea şi reabilitarea lui Telejescu, lui Marin, lui Demetru Filipescu, lui Sotir, lui Bălcescu, victimele guvernului precedinte [1].»

D. TOCILESCU, membru al Academiei Romîne, şi profesor de istorie:

«Curtea Rusiei isbuti să facă să fie ales Gheorghe Bibescu, «un călduros susţiitor al Ruşilor.» (TOCILESCU, *Istoria Romînilor*, p. 113.)

Compendiul d-lui academician Tocilescu arată, — cum vom avea des prilejul de a o proba în demersul lucrării noastre,— o ştiinţă istorică mai mult de cît sumară în ceea ce priveşte această domnie; de altmintrelĭ, dă proba unei îndrăsnelĭ insuflată de sigur de mijlocul în care trăia, în timpul cînd şi-a scris cartea. Într'adevăr subt guvernul d-lui Ioan Brătianu, a făcut d-sa să-i fie adoptată cartea de ministerul Instrucţiunii publice, al cărui director era, pentru tinerimea romînă din şcolĭ şi de ambe sexe!

D. Tocilescu a fost din partida DD. Rosetti-Brătianu cît timp aceştĭ domnĭ au fost la putere. De curînd, a avut curiozitatea de a vedea dacă, subt guvernul conservator, Senatul ar avea pentru d-sa ceva îmbunelĭ. A intrat în şirurĭ; şi'a luat jăţul; cărticica d-sale continue a învăţa pe şcolarĭ şi pe şcolăriţe *istoria.... după închipuirea d-lui Tocilescu.*

In scurt: a începe dărîmarea domniei lui Bibescu grămădind împrejurul alegerii sale toate născocirile ce puteau să o facă să fie considerată ca rezultatul unor intrigĭ esterne

[1]) *Vaillant. La Roumanie,* t. II, p. 429 şi 430.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

şi interne ; apoi, a învinovăţi pe Domn «*de a fi ajuns dintr'o săritură de la staul pe treptele tronului* [1]», iată care a fost primul popas al D-lor Elias Regnault, Ubicini şi Billecoq.

Dar, în lipsa chiar a portretului ce Vaillant ne face de Prinţul Bibescu, numai această frază a urmaşului d-lui Billecoq, a d-lui de Nion, — om de o absolută neatîrnare politică, — de o extremă rezervă, şi care chiar sosi în Bucureştĭ prevenit în contra lui Vodă, — ar fi de ajuns pentru a explica avîntul Ţării: «.... Prinţul, — scrie D-sa, — are o netăgăduită superioritate asupra tutulor celor care-l înconjoară [2].»

La a doua invinuire, Prinţul respunde însuşĭ într'o scrisoare către un prieten :

«Proştĭ, care nu simt cîtă tărie, cîtă mărire ar arăta o asemenea săritură, de ar fi adevărată ! [3]»

[1]) Scrisoarea prinţului către d. de Cambyse. (A vedea *Corespondinţa generală*.)

[2]) D. de Nion către d. Guizot. (Scrisoarea de la 18 Nov. 1846.) (Archivele Ministerului afacerilor externe. Paris).

[3]) Scrisoarea Prinţului către D. de C. (D. de Cambyse), Paris, 14 Oct. 1875. (A vedea *Corespondinţa generală*.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A DOA PARTE

CORESPONDINȚA DIPLOMATICĂ ȘI DOCUMENTE PRIVITOARE LA DOMNIA LUI BIBESCU DE LA $\frac{\text{20 DECEMBRE 1842}}{\text{1-ŭ IANUARIE 1843}}$ LA 11 IUNIE 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Corespondența lui Vodă Bibescu cu diferitele cabinete ale Europei oferind mai multe cestiunĭ de un caracter în special însemnat, — precum cestiunea *Mănăstirilor închinate* sau a *Bunurilor mănăstireștĭ*, acea a Comerțiului, acea a Instrucțiunii publice, — vom pune, înaintea fie-cărei din ele un memoriu sau o scurtă espunere, după cum subiectul va fi simplu sau mai mult orĭ maĭ puțin complex.

In cea ce privește corespondința diplomatică generală, o vom publica după ordina cronologică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA SFINTELOR LOCURĬ

MĂNĂSTIRILE ÎNCHINATE SAU BUNURILE MĂNĂSTI-REȘTĬ ÎN ROMÎNIA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA SFINTELOR LOCURI

MĂNĂSTIRILE ÎNCHINATE SAU BUNURILE MĂNĂSTIREȘTĬ

MEMORIU

România, fată a lui Traian învingător și a Daciei supuse, — meterez al Apusului în contra năvălirilor barbare, ale căror valurĭ se 'ntinseră, timp de aproape noo veacurĭ, asupra Daciei, Panoniei și nord-estului continentului, meterez doborît une orĭ, nicĭ o dată înnecat,—România nu eși din aceste asalturĭ repetate decît pentru a se afla în fața unei noi primejdii, aceasta mai amenințătoare : Islamismul.

În lupta strămoșilor noștri în contra fanatismului Turcilor, iubirea de Țară și cea de lege deteră naștere la orĭ-ce devotament, la orĭ-ce jertfă.

Domnii naționalĭ și boerii, adevărațĭ cavalerĭ ai acestei epoce de fer, în vecĭ cu spada în mînă, tot-d'auna gata de luptă, însuflețițĭ de suflarea puternică a cucerniciei și a rațiunei apărărei naționale, fundară în țară un număr mare de mănăstirĭ, și le înzestrară.

Cea mai mare parte fură ridicate după primele capitulațiunĭ [1];

[1] Art. 1-ŭ.—Din marea milă a noastră, îngăduim ca Principatul de curînd supus de neînvinsa noastră putere, să se guverneze după propriile sale legĭ, și ca Domnul Țării-Romîneștĭ să aibă dreptul de a face răsboiŭ și pace, precum și dreptul de viață și de moarte asupra supușilor săĭ.

Art. 2.—Toțĭ creștinii care, îmbrățișînd religiunea lui Mohammed, vor trece apoi din țările supuse domnii noastre, în Țara Romînească, și s'ar face din nou creștinĭ, nu vor putea fi cerúțĭ înapoi nicĭ jicnițĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

subsemnate de Mircea [1] în urma luptelor sale aprigĭ în contra Turcilor.

A fi de vecĭ locaşul sînt al credinţei şi locul de scăpare al apărătorilor Ţării, a sluji de cetăţĭ în vreme de răsboiŭ, a da pîine săracului, un adăpost călătorului, un loc de linişte celui slab, a deschide şcolĭ, a avea spitalurĭ, a-şĭ lua partea din plata datoriilor Vistierii, a ţine oştĭ cu cheltueală pentru apărarea moşii, iată care fu creştinescul scop al acelor fondaţiunĭ, ale căror îndatorirĭ fură de către ctitorĭ înşirate în acte speciale, zise *hrisoave* [2].

Mai tîrziu, după căderea Constantinopolului în 1453, cînd patriarhatul acestui oraş, precum şi mănăstirile Sfintelor-Locurĭ, ajunsese într'o adîncă sărăcie, lumea ortodoxă fu mişcată de starea Capului spiritual al Bisericii sale, şi răspunse prin avînturĭ de darnică evlavie la glasul Patriarhilor, ce străbăteau oraşele, ca să facă apel la iubirea credincĭoşilor.

Mai tîrziu incă, în veacul al XVI-ea, Domnii şi boerii, ascultînd vecĭnic de fireasca lor aplecare spre evlavie, şi spre faptele de binefacere, vrînd să placă lui Dumnezeu, să păstreze religiunii altarele şi cultul săŭ, şi să asigure mîntuirea lor de

Art. 3.—Orĭ ce Romîn care va merge prin vr'o parte a posesiunilor noastre, vor fi scutiţĭ de *haraţ* şi de orĭ ce alte dărĭ.

Art. 4.—Prinţii creştinĭ vor fi aleşĭ de mitropolit şi de boerĭ.

Art. 5.—Dar din cauza acestei înnalte clemenţĭ, de vreme ce am înscris pe acest Prinţ în lista a celor-l-alţĭ supuşĭ ai noştri, va fi şi el îndatorit să plătească, în fie-care an, Haznalei noastre împărăteştĭ, trei mii de bani roşii d'ai ţării sau cincĭ sute lei de argint de pe moneda noastră. — (Hatti-Humaium al Sultanului Baiazid 1-ŭ Ilderim, dat în Nicopolis, în 795, luna Rebiul-Ewel; în 1392 după Hr.) (Arhivele imperiale, Constantinopol. Traducere.)

[1]) Mircea cel Bătrîn era «mare voevod şi Prinţ al întregei ţărĭ a Ungro-Valahiei şi a părţilor de peste Carpaţĭ, şi asemenea al ţărilor tătăreştĭ, şi al Amlaşului şi al Făgăraşului herzog, şi domn al Banatului Severinului, şi autocrat peste cele doo malurĭ ale Dunărei pînă la marea cea mare şi al oraşului Drăştior (Silistria).»

[2]) Documente domneştĭ, de care atîrnă pecetia aurită a Domnului şi peceţiile boerilor aduşĭ ca martorĭ ai actului predat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vecĭ printr'o vecĭnicie de binefacerĭ obsteştĭ, întemeiară mănăstirĭ, le lăsară averĭ bogate, şi privind Biserica, — a tot putinte atuncĭ, — ca cea mai bună ocrotitoare a instituţiunilor lor în contra întîmplărilor de temut pe viitor [1], ei le închinară Sfintelor-Locaşurĭ, adică Mănăstirilor de la Muntele Atos, de la Muntele Sinaia, din Rumelia, patriarhatelor, din Alexandria, Antiohia şi Ierusalim. Luară aceaşĭ chiezăşuire pentru averile lor proprii, pe care le legară anume de fundaţiunile lor, în scopul de a le pune la adăpost de poftele celor puternicĭ, păstrînd însă pentru dînşii administrarea acestor bunurĭ şi bucurarea de dînsele.

Aceste fundaţiunĭ puse *sub ocrotirea* mănăstirilor închinate Sfintelor Locurĭ, priimiră numele de «Mănăstirĭ închinate» sau «Bunurĭ mănăstireştĭ.»

Strămoşii noştri, făcînd aceste închinărĭ la Sfintele Locurĭ, se 'ngrijiră să dee acestora un interes în păstrarea, desvoltarea şi propăşirea evlavioaselor lor instituţiunĭ, asigurîndu-le, — prin clauze speciale, — darurĭ în banĭ sau în natură, pe care executorii lor testamentarĭ, sau îngrijitorii Bunurilor mănăstireştĭ, erau îndatoriţĭ să le ţie drept sfinte. Aceste darurĭ nu erau marĭ; nu înfăţişară nicĭ odată decît un ajutor. Dar, pe la finele veacului al XVI-ca şi pe la începutul celui d'al XVII-ea, cînd Grecii, ajutaţĭ de înrîurirea Turcilor, ajunseră la tron, ei se folosiră de situaţiunea lor pentru a îmbogăţi Sfintele Locurĭ, călcînd actele de fundaţiune şi propririle făcute de Matei Basaraba, în 1641.

In 1640, Matei-Vodă Basaraba pune lege mănăstirii Nucet, — închinată mănăstirii Dusca din Rumelia, — «de a trimite acesteia, în fie-care an, 20000 de banĭ ($^1/_3$ dintr'o para), şi un tavul, şi să păzească în vecĭ ca sfînt acest legat [2].»

[1]) De căta trecutul să arate viitorul, era motiv de a se teme ca Ţara-Romînească să nu fie turburată de răsboae civile şi de năvălirĭ.

[2]) Hrisovul Domnului Io Matei Basaraba, 17 Mai 1640. — (Arhivele Statului.) G. Bengescu: *Memorandum.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In 1686, Șerban-Vodă Cantacuzino, fundînd mănăstirea romînească din Cotrocenĭ o închină «*minunat împodobită*, Muntelui Atos, nu uneia sau la doo mănăstirĭ ci tutulor celor doo-zecĭ mănăstirĭ de la pomenitul Sfîntul-Munte», poruncește Domnul în hrisovul săŭ [1], «pentru ca toate să aibă dreptul de a o cerceta și de a se ruga lui Dumnezeu pentru viața și mîntuirea noastră, și a neamului nostru;» și adaogă aceste vorbe, cu privință la darurile ce face: «***În anii de belșug, se va trimite Sf. Munte numai prisosul ce va rămînea după ce se va fi cheltuit întîiŭ pentru cheltuelile anuale ale Mănăstirii; în anii de sărăcie, ajutorul va fi de pe venit.***»

Cînd în 1731, un grup de boerĭ închină Muntelui Sinaia Mănăstirea de la Mărginenĭ, fundată de strămoșii lor, ei specificară că «în fie-care an, după ce se va fi plătit dările datorite visterii Țărei, rămășița venitului Mănăstirii se va 'mpărți în trei părțĭ, din care doo vor rămînea mănăstirei, pentru cheltuelile și meremeturile sale, și a treia va fi trimisă Muntelui Sinaia, pentru cheltuelile și meremeturile sale, și pentru ca să se facă rugăciunĭ pentru odihna sufletului a tutulor ctitorilor răposațĭ [2].»

Și aceleașĭ dispozițiunĭ, aceleașĭ restricțiunĭ se găsesc în mai toate actele ctitorilor de Mănăstirĭ sau schiturĭ închinate, cum se reamintește în hrisovul din 1799 al domnului grec Moruzi care le tălmăcește și le consfințește din noŭ [3].

[1]) Hrisovul lui Ștefan-Vodă Cantacuzino (1686).

[2]) G. Bengescu, *Memorandum despre Bisericele, Mănăstirile, bunurile mănăstireștĭ și în special despre Mănăstirile închinate ale Domniei Țării-Romîneștĭ.* — Bucureștĭ, Imp. Rosetti, 1858.

[3]) «Din veniturĭ, zice acest act, se va lua cea ce e necesar cheltuelilor mănăstirii de aci, și se va trimite *ce va rămînea* Mănăstirii căreia este închinată cea din Țară. Decĭ, în anii de belșug, sau în anii de lipsă, ajutorința trimisă mănăstirii Sfintelor Locurĭ va fi după veniturile anului, *cum a fost hotărît de înși-șĭ ctitorii,* iar nu o sumă fixată pentru toțĭ anii, ca într'un contract de închiriere.» Hrisovul Prințului Moruzi, 1799. (Februarie). (Arhive. — G. Bengescu).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Reese dar, foarte limpede, din spiritul ca și din textul actelor ctitorilor, că cheltuelile Mănăstirei închinate, milele în interiorul țării, ajutorul de dat visterii Țării [1]) cată să fie prima grijă a administrațiunii, și că Sfîntul Locaș n'avea drept decît la «*cea ce ar rămânea din veniturĭ, — decît la prisosul lor.*»

Un fapt vrednic de însemnat, și chiar de a ne ațîța admirațiunea, este grija în vecĭ neadormită a ctitorilor, pentru interesele instituțiunei lor. Alăturĭ de simțimîntul de milă, găsim în vecĭ prevederea și spiritul de conservațiune. Arată ctitorul un dar de făcut? îl mărginește [2]); închină el mănăstirĭ, pămînturĭ, vii, sate, țăranĭ romînĭ, țiganĭ, turme, stupurĭ, dijme pe sare [3]), etc.? hotărește toate măsurile menite să asigure o bună administrație; și, punct esențial de însemnat, oprește orĭ ce înstrăinare [4]) a bunurilor ce-i constituesc fundațiunea, cu mare blestem, par' că s'ar fi temut că într'o zi încercărĭ să nu se facă de a pune mîna pe averea strămoșească, păstrată de dînșii cu cheltueala sîngelui lor.

Aceste temerĭ despre viitor, — care 'n vecĭ deșteaptă prevederea celui cu minte, — erau într'adevăr să devie într'o zi fapt împlinit; intrigile egumenilor [5]) grecești, starețĭ ai mănăstirilor închinate, — jafurile lor și pretențiunile Sfintelor

[1]) Așa mănăstirea Mihai-vodă rezerva Statului 500 lei, pe un venit de 1000; pe un venit de 3500 lei, Mărginenii trimitea Statului 2000. Cotroceni 3200 pe un venit de 3400. Comana nu trimitea Sfintelor Locurĭ decît prisosul venitului; altele, decît a treia parte a prisosului.

[2]) «A consulta marele hrisov care constitue, ca să zic așa, legea călugărească în Țara-Romînească, confirmat de adunarea generală și de Domnul Constantin Mavrocordat, și care conține textual toate actele anterioare de la 1596 pînă 'n 1657, prin care adunările și Domnii Țării, soboarele și Patriarhii din Constantinopol, au regulat pe rînd și întărit drepturile și organizarea Mănăstirilor Țării.» *Studiul arhimandritul Agathon Otmenedec* (Bucureștĭ 1863).

[3]) Hrisovul privitor la monăstirea închinată din Mărginenĭ. A vedea G. Bengescu, Bucureștĭ, 1858.

[4]) De au fost esccpțiunĭ de la această regulă, ele n'au ființat decît prin călcarea legilor Țării.

[5]) De la *hegoumenos*, care duce, care administrează.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Locaşurĭ, erau în curînd să indrituească măsurile de conservaţie înscrise în actele ctitorilor [1]).

Pe la începutul fundaţiunelor mănăstirilor închinate, egumenii lor erau aleşi, ca şi ai mănăstirilor ne-închinate, de călugării romînĭ, şi printre membrii comunităţii [2]). Pe nesimţite, călugării grecĭ ajunseră să-i înlocuească, şi Sfintele-Locurĭ care, la început, n'aveau decît dreptul de inspecţiune, dobîndiră p'acel de a numi pe stareţii mănăstirilor închinate.

Făr'a se putea preciza nimic în această cestiune, se poate admite că acel care, la sfîrşitul veacului al XV-ea, le-a deschis porţile clădirilor bisericeştĭ ale Ţării-Romîneştĭ, fu Patriarhul Constantinopolului, Nifon, bărbat de o destoinicie probată, şi pe care Radu al V-ea, cel Mare, îl chiemă în Principat pentru ca să ocupe scaunul de Mitropolit, să 'nfrîne abuzurile care se 'ntroduseseă în Biserica romînească, şi să ridice simţimîntul religios al Ţării. — Primul pas o dată făcut în această cale, Sfintele Locurĭ abătură lucrurile astfel în cît să nu mai easă dintr'însa. E adevărat că hrisoavele porunceau să se ceară de la aceştĭ egumenĭ «să fie oamenĭ dreptĭ, cu nume bun, înţelepţĭ, cumpătaţĭ, destoinicĭ, şi înzestraţĭ de toate calităţile ce se cer de la nişte feţe ce au îmbrăţişat viaţa călugărească» [3]), şi nu trebue să uităm că, pentru a intra în funcţiune, ei aveau nevoe de aprobarea Mitropolitului şi de

[1]) O probă că ctitorii nu inţelegeau, cu nicĭ un preţ, să 'nstreineze averile neamurilor lor, e că se 'ngrijeau să prescrie că membrii neamului lor, căzuţĭ în sărăcie, să fie ajutaţĭ din fondurile administraţiunii. Această îndatorire este păzită încă în zilele noastre.

[2]) «Prin canonul 88 al soborului localnic din Cartagena, este limpede stabilit că un călugăr nu poate fi egumen la o mănăstire de care este străin ; şi canoanele al 17-ea şi al 21-ea al soborului al VII-ea ecumenic opresc pe călugărĭ de a trece ca stareţĭ, sau chiar ca simpli călugărĭ, dintr'o mănăstire într'alta.»

Studiu despre drepturile şi obligaţiunile mănăstirilor romîneştĭ închinate Sfintelor Locurĭ din Răsărit, de către Arhimandritul Agathon Otmenedec, Bucureştĭ (1863).

[3]) Hrisovul lui Şerban Cantacuzino Basaraba, 1686.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sancţiunea Prinţului, singurul care putea să-i revoace, de lipseau de la îndatoririle lor. În cît despre aceste îndatorirĭ ale egumenului, ele erau limpede hotărîte în actele ctitorilor: acest stăreţ era astrîns să veghieze ca mănăstirii să nu-i lipsească nimic; să nu îngădue, subt nicĭ un prilej, înstrăinarea sau ruina bunurilor ei; să nu facă nicĭ un împrumut fără îngăduirea Statului [1].

Această din urmă poprire ne duce a stărui pe acest fapt, că Prinţul şi Statul îşĭ întindeau supremaţia asupra acestor fundaţiunĭ, tot de o dată religioase şi patriotice; că ei nu încetaseră vr'odată să şi-o exercite asupra tutulor Mănăstirilor Ţării, închinate sau nu, ai căror epitropĭ fireştĭ erau ei [2].

Dar, cu timpul, «egumenĭ, Mitropoliţĭ şi Domnitorii ţărei oamenĭ străinĭ noo,» scrie Domnul Matei Basaraba, «nu se ruşinară a ismeni şi a pune jos în timpul domnii lor, obiceiurile cele bune bătrîne ale ţării.... a atinge năravul lor cel răŭ şi de sîntele Mănăstirĭ Domneştĭ ale ţărei, ci îndrăsniră a călca obiceiurile Mănăstirilor şi pravilele ctitorilor Domnilor bătrînĭ... şi a intra în blestemele lor... începură a vinde şi a cărcĭumări sîntele Mănăstirĭ ale ţării şi lavrele Domneştĭ a-le supune metoaşe dajnice altor Mănăstirĭ de prin Ţara grecească şi de la St. Agura, **făcîndu-le hrisoave de închinăcĭune fără de ştirea soborului**, ca să le biruească şi să le moştenească în veac.»

Hrisovul care cuprinde aceste învinuirĭ e datat din 1639; a fost citit în obsteasca adunare a clerului, boerilor şi poporului.

Cercetărĭ amănunţite destăinuiseră lui Matei Basaraba vicle-

[1]) Vezĭ Hrisovul Domnului grec Moruzi (1799); hrisovul patriarhal şi soboricesc din 1800, 9 ianuarie. *(Arhivele Statului).*

[2]) Vezĭ hrisovul din anul 1719, al Domnului Nicolae Al. Mavrocordat. Domnul, închinînd Sfîntului Mormînt mănăstirea din Văcăreştĭ, numi trei boerĭ, pe Logofătul dreptăţii, pe Spătar şi pe Marele Vistier, epitropĭ şi executorĭ testamentarĭ, — subt supraveghere Capului Statului, — pentru toate dispoziţiunile şi milele stipulate în actul săŭ, sub singura condiţiune că această mănăstire va urma a fi închinată Sfîntului Mormînt.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

niile şi falşele închinări prin care, Domnĭ, episcopĭ, înalţĭ demnitarĭ, subt înrîurirea călugărilor grecĭ, isbutiseră, — călcînd actele de fundaţiune [1], — a închina *noo-spre-zece* mănăstirĭ domneştĭ [2] unor mănăstirĭ din Grecia şi din Sfintele-Locurĭ. Din fericire că faptele lor erau supuse la apel, şi că hîrtiile date de dînşii îşĭ aveaŭ şi partea lor rea. De pildă, cînd arătau,—ca act constitutiv al dării mănăstirei Butoiul către Mănăstirea grecească a Sfîntului Ştefan din Metior,—un hrisov al lui Vladislav, fiu al lui Mircea cel Bătrîn, şi cînd datau acest document din anul 1410, ei cădeau în doo marĭ păcate în contra exactitudinei faptelor, căcĭ Mircea domnea încă în 1410, şi nicĭ unul din fii săĭ nu s'a iscălit vr'o dată Vladislav [3]. Tot astfel cu aşa zisă închinare a Mănăstirii romîneştĭ din Mislea, către mănăstirea Paterisa din Rumelia; n'a fost închinată decît în 1618, de Gabriil Movila, dar un hrisov al călugărilor greceştĭ făcea să se sue această închinare pînă la predecesorul acestuia, Radu-Vodă Mihnea [4].

Inarmat de aceste probe, Matei-Vodă Basaraba liberă aceste stabilimente religioase, depărtă pe egumenii grecĭ, înlocuindu-i prin călugărĭ romînĭ, opri ca pe viitor o mănăstire să fie închinată altei-a (1641), şi aruncă un blestem rămas vestit [5] în contra orĭ cui ar călca actul soborului.

[1]) «Cu orbitoarea mită, şi fără de voea nimului din locuitorii ţării». (Hrisovul lui Ion Matei Basarab).

[2]) Aceste 19 mănăstirĭ sunt: Tismana, Cozia, Argeş, Bistriţa, Govora, Dealul Glavacĭocului, Znagovul, Cotmana, Valea Rîncacĭovului, Mislea, Bolintinul, Cîmpulung, Căldăruşenĭ, Brîncovenĭ, Sadova, Arnota, Motru, Potopul, Nucetul Tînganului.

[3]) A vedea: Mănăstirile greceştĭ, şi călugării grecĭ, Brezoianu, Bucureştĭ, 1861, p. 15; şi: *Istoria Romînilor în Dacia traiană*, de XENOPOL, t. III, p. 457.

[4]) Vezĭ BREZOIANU şi XENOPOL, Document reprodus de D. Hâjdeu şi *Arhiva istorică a Romîniei*, t. I, p. 106.

[5]) A vedea hrisovul lui Matei-Vodă Basaraba, care nimiceşte dedicaţiile plăsmuite ale mănăstirilor romîneştĭ către Sfintele-Locurĭ, 1639. (Arhivele Statului.) G. Bengescu. (Piese justificative.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Zadarnice blestemurĭ! Grigore-Vodă Ghica al II-ea veni să distrugă opera marelui domn romîn; dezordina, nepăsarea, jaful urmară și maĭ departe a domni în mănăstirile romîneștĭ, și a se mări din ce în ce cît timp ţine regimul Fanarioţilor [1]. Sub domnirea acestor Prinţĭ definitiv impușĭ de Poarta în 1711 Moldovei, și în 1716 în Ţara-Romînească, și al căror sistem de guvernare ţinu mai mult de un veac, pînă în 1821, egumenii grecĭ și Grecii veniţĭ din Fanar în urma Domnilor lor, avură deplină libertate și abuzară de dînsa, sigurĭ că nu vor fi pedepsiţĭ.

Să ne grăbim însă de a zice că, chiar subt regimul fanariot, mănăstirile îșĭ plătiră dările, adesea foarte îngreuitoare, către visterie. Și nu-i de mirare, căcĭ citim în scrisoarele patriarhale ale Sf. Părinţĭ, trimise exarhilor și egumenilor din Principate, cele mai formale poruncĭ de a «se purta în tocmai după voinţa ctitorilor, și în orĭ ce lucru, de a se supune autorităţilor Ţării [2].» De altmintrelĭ printre Domnii fanarioţĭ, sunt unii care au zidit, meremetisit, înzestrat mănăstirĭ, asigurîndu-le cu toate cele de trebuinţă. De pildă, Nicolae-Vodă Mavrocordat meremetisi în 1719 mănăstirea Văcăreștĭ [3] și o închină Sf. Mormînt.

Nicolae Mavrocordat punea însă în practică, cu cea mai ciudată cutezanţă, proverbul: «Scopul îndrituește mijloacele», cînd acest scop era de a ocroti interesele greceștĭ. Proba cea mai învederată este vestitul proces, iscat între Maria Cantacuzino, văduva vistierului [4] Ilie Cantacuzino, și egumenul mănăstirii Hangu, — pe care N. Mavrocordat voia să-o închine Patriarhului din Alexandria, pentru a mări averea acestei feţe bisericeștĭ.

[1] Fanarioţĭ, Grecĭ din Fanar. — Fanar (sau Phanar), una din mahalalele Constantinopoluluĭ, locuită mai ales de Grecĭ.

[2] A vedea *Memoriul cu piese justificative prezintat Comisiunei Internaţionale pentru Mănăstirile închinate,* de D. C. NEGRI.

[3] Vezĭ actul de fundaţiune al mănăstirii Văcăreștilor. (Arhive.)

[4] Ministru de finanţe.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Intr'o bună dimineaţă, Vodă, care vroia să mărească veniturile mănăstirii Hangu, îşĭ aruncă privirea pe doo moşii ce erau proprietate a Mariei Cantacuzino, şi îmbărbătează pe egumenul mănăstirii să le ceară. Acesta se grăbeşte să cheme în judecată pe proprietarea legitimă a acestor moşii; afacerea vine înaintea Divanului, în care stă însuşĭ Patriarhul în al cărui folos se urmăreşte despuierea unei văduve, şi, cum era lesne de prevăzut, aceasta este jefuită de averea sea.

După cîtva timp, Mihai Racoviţă urmînd luĭ Nicolae Mavrocordat, victima acestui Domn se foloseşte de acest prilej pentru a porni în contra egumenului de la Hangu un proces în restituire a moşiilor de care fusese despuiată. Ea se 'nfăţişează înaintea acelorаş judecătorĭ ca şi în rîndul d'întîiŭ; dar boerii, care nicĭ o dată nu se 'ndoiseră că ea avea dreptate, declară lui Vodă Racoviţă că ei n'aŭ dat hotărîrea în contra Mariei Cantacozino, decît de nevoe, siliţĭ de ameninţările predecesorului săŭ, şi cum, din fericire pentru sîrmana femee prigonită, vechiul drept romînesc nu cunoştea autoritatea lucrului judecat, judecătorii săi se folosiră de aceasta pentru a-şĭ răscumpăra actul lor de slăbiciune, punînd'o în posesiunea averei ce-i fusese luată [1]).

Cu toate aceste, unii Domnĭ fanarioţĭ aŭ simţit durere de inimă de interesele romîneştĭ. La numărul cel mic al acestor Domnĭ, e drept să adăogăm, în cestiunea însemnată de care ne ocupăm, numele Mitropolitului Matei Pogoniani. Această faţă bisericească grecească adresă către sfîrşitul veacului al XVII-ea [2]), compatrioţilor săi, boerilor, — aşezaţĭ ca şi dînsul

[1]) A vedea amănuntele acestui curios proces în opera d-lui A. XENOPOL : *Istoria Romînilor în Dacia Traiană,* t. VI, p. 14–18.

[2]) «Dar voĭ ciţĭ sunteţĭ boerĭ grecĭ pe la curte, saŭ vă îndeletniciţĭ cu comerţul în această ţară, feriţi-vă foarte să făptuiţĭ nedreptăţĭ ; nu necăjiţĭ pe Romînĭ prin nesăţioasa voastră lăcomie ; nu despuiaţĭ pe cel sărac, căcĭ e un Dumnezeu în cer, şi ochiul lui stă deschis asupră-vă ; nu rîvniţĭ la iconomiile Romînilor, căcĭ sfîntul Dumnezeu are

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în Țara-Romînească și în Moldova, — povețĭ de o înaltă înțelepcĭune, și cu atît mai de căpetenie de înregistrat, că ne dau măsura «nedreptăților și tiraniei ce Grecii desfășurau în contra Romînilor [1].»

Dar povețĭ ale lui Pogoniani, blesteme ale lui Matei Basaraba, sau pedepse date egumenilor de domnii greĭ Hangerli și Moruzi, toate nu fură de cît vorbe și vînt; și trebui, pentru ca Țara-Romînească și Moldova să scape din ghiarele care le sfîșiau, ca revoluțiunea grecească, necăjind peste măsură Poarta, să hotărască această putere să departeze pe stareții streinĭ din mănăstirile romîneștĭ.

Data din 1821 însemnă, pentru Principatele dunărene, începerea uneĭ faze de 7 anĭ aproape, în timpul căreia Grigore-Vodă Ghica al VIII-ea goni pe egumenii greceștĭ, și porunci ca, timp de doi anĭ, veniturile mănăstirilor să slujească la plata datoriilor sub care se 'ncovoia Țara. Sfintele Locurĭ *nu priimiră* în acest timp, *ca ajutor*, decît *prisosul veniturilor*, — și nu făcură despre aceasta niciĭ o plîngere.

Din nefericire această fază nu ținu decît pînă 'n Decembre 1827. Într'adevăr, la acéstă dată, Turcia restabili pe administratorii greceștĭ—pe care i gonise din mănăstirile romă-

mulțĭ ochĭ: nedreptatea nu poate scăpa de pedeapsa lui. Vă desfășurațĭ tirania în contra Romînilor, și lăcomia voastră nesățioasă face pe Grecĭ atît de urîcioșĭ acestui neam încît nu-i poate vedea niciĭ pe pînză ; vă purtațĭ cu Romînii ca cu niște cîinĭ. De n'ar avea niciĭ o dreptate, ei n'ar striga ; de vreme însă ce se plîng, e că au dreptate. Incetațĭ dar cu nedreptățile, lepădați-vă de dînsele, ca să scăpațĭ de pedepsele vecĭnice ce vă păstrează Dumnezeu... » Matei POGONIANI : *Cronică în versurĭ*, tipărită la Veneția în 1785.

(A vedea *Studiul Arhimandritului Agathon Otmenedec*.)

[1]) Administrațiunea egumenilor, care distrăgeau veniturile mănăstirilor de la menirea lor, care se 'nțelegeau cu arendașii pentru ca prețul arenzilor să fie mai jos de cel real, fiind că deosebirea o făceau pe din doo, era cu atît mai de rău făcătoare pentru Țară, cu cît art. 22 al firmanului din 1217 (1802) zicea textual : «La moartea călugărilor petrecătorĭ în vr'o mănăstire, nimenĭ nu se va atinge de averea ce vor lăsa ; ci ea va fi a mănăstirii de care ținea răposatul.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

neștĭ.—în vechile lor funcțiunĭ, și hotărî că, pe viitor, aceste fundațiunĭ religioase să 'nceteze de a contribui la stingerea datoriei Statului. Acest rezultat era datorit înrîuririi Rusiei, care, ascultînd de rugile Grecilor, în dorința-șĭ de a-șĭ atrage simpatiile raialelor turceștĭ, interveni pentru reintrarea egumenilor în mănăstirile romîneștĭ.

Sunt însă motive de a crede că diplomații din Sîn-Petersburg cunoșteau foarte răŭ cestiunea,—la acea epocă, și documente posterioare arată că Rusia nu o dată s'a căit că apucase de intervenise.

Boerii se supuseră, dar protestînd în contra unei asemene măsurĭ [1].

Bizuindu-se pe această recăpătare a grației Sultanului, Sfintele-Locurĭ crezură că pot îndrăsni orĭ-ce.

[1]) *Protestațiunea boerilor*
către M. S. Prințul Grigore Ghica, 27 X-bre 1827.

..... Indeplinindu-se încă porunca, nu putem să trecem cu vederea o sîntă datorie ce ne supune să arătăm Inălțimii Talle căderile Patriarhiceștĭ și ctitoriceștĭ ce avem asupra dreptăților acestor sînte locașiurĭ, și cunoscîndu-te și pe Măria Ta întru asemenea cădere ca un Domn pămîntean compatriot al nostru și pe la multe mănăstirĭ ctitor, cu toată îndrăsneala punem subt a Inălțimei Talle adîncă chibzuire plecatele și dreptele noastre arătărĭ, zicînd și dovedind că nicĭ o dată n'a ţost obiceiŭ ca orînduirea egumenilor să se facă prin alegerea patriarhiei Țarigradului; dar de vreme ce prea puternicul împărat a găsit cu cale ȷntr'acest chip să otărască, noi ca niște supușĭ și credincioșĭ ai Măriei Salle, suntem întocmai următorĭ. Cerem însă cu rugăciune ca prin a Măriei Talle oblăduiască putere de Domn, sau și prin a Inălțimei Talle, către prea puternica împărăție, sirguitoare mijlocire, orînduindu-se acum după alegerea exarhilor, egumenĭ Grecĭ pe la acele zise mănăstirĭ mai întiiŭ să fie negreșit îndatorațĭ a le ocărmui întocmai după glăsuirea ctitoriceștei orînduelĭ ce va avea fie care mănăstire, știută și legiuită prin cele adevărate testamenturĭ, ce urmează să se găsească, orĭ aicea scrise în condicele mănăstirilor, sau pe la mănăstirile de jos, în originalul lor, prin care au închinat moșii și strămoșii noștri, ctitorĭ ai acestor mănăstirĭ, moșiele și cele-alte acareturĭ ale lor cu legăturĭ și așezămînturĭ alcătuite prin marĭ blestemurĭ, în ce chip să urmeze; și după aceasta să plătească numiții și toate datoriele acestor mănăstirĭ, și să săvîrșească și meremeturile ce vor fi de trebuință la fieșĭ care mănăstire; dar ca

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În ciuda hrisoavelor, și a precauțiunelor luate de către ctitorĭ și de către Domnii Țării în contra a orĭ-căreĭ înstrăinărĭ a mănăstirilor închinate; în ciuda îndatoririlor *de vecĭ* impuse tutulor mănăstirilor, ***închinate saŭ nu***, de a se supune legilor Țării, de a suferi supravegherea și controlul guvernului; în ciuda hrisoavelor domneștĭ care hotărîseră raporturile guvernului cu Sfintele-Locurĭ; în ciuda vremii ce consființise aceste raporturĭ, și cu toate că nicĭ un fapt, nicĭ un act nu liberaseră mănăstirile închinate de îndatoririle lor, administrațiunea Sfintelor-Locurĭ sfîrși prin a ridica, asupra bunurilor mănăstireștĭ și asupra veniturilor legate de aceste fundațiunĭ, pretențiunĭ care tindeaŭ curat a face, din egu-

să se poată păzi o asemenea netăgăduită și vădită dreptate a fieșĭ căria mănăstirĭ, socotim că nu este alt mijloc de cît numai ca să nu lipsească de asupra egumenilor priveghierea sîntei Mitropolii, care este cap al bisericei, a veliților logofețĭ și a neamurilor ctitoriceștĭ *), precum se urma și mai înainte, pînă a nu ajunge aceste mănăstirĭ întru derăpănarea ce le au adus de la o vreme încoace egumenii grecĭ prin toate acele necuviincĭoase mijloace ce întrebuința fie-care pentru în parte rele folosurĭ și nedrepte luărĭ, mai virtos că și chiar glăsuirea prea în l-tuluĭ împărătesc firman poruncește ca stăpînirea și ocirmuirea numitelor mănăstirĭ să se întoarcă la cea d'întiiŭ a lor cărmuială. Această dreaptă și după toată cuviința a noastră plecată rugăcĭune, ne rugăm să fie bine priimită prin înțeleptele mijloace ale Măriei Tale ca să se puie în lucrare întocmai după coprinderea de mai sus.

Grigorie al Ungro-Vlahiei; *Neofit*, episcopul Rimnicului; Constantin *Crețulescu*; Constantin *Băleanu*; Grigorie *Filipescu*; George *Filipescu*; Scarlat *Grădișteanu*; Dimitrie *Bibescu* **); Alexandru *Filipescu*; Dimitrie *Ralet*; Scarlat *Mihălescu*; Manole *Băleanu*; Alexandru *Nenciulescu* (vornic); Filip *Lenș*; Grigorie *Argeșianu*; Grigorie *Brîncoveanu* ***); Barbu *Văcărescu*; Grigorie *Băleanu*; Mihalache *Manu*; Iordache *Golescu*; Ioan *Știrbei* (vornicul); Constantin *Cîmpineanu*; *Nestor* (vel logofăt); Iancu *Văcărescu* (vel logofăt); Dimitrie *Hrisoscoleu*; Alexandru *Vilara* (bil vel hatman); Ioan *Cocorăscu*.

*) Această idee, de a încredința supreveghere a legatelor neamurilor la aceste neamurĭ înșeșĭ, era paladiul drepturilor familiilor, și Țării: ea nu se mai ivi în actele posterioare.

**) E tatăl viitorului Domn al Țării-Romîneștĭ, Gheorghe D. Bibescu.

***) E viitorul socru al lui Vodă Bibescu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

menii ce o represintau, nişte stăpînĭ şi domnĭ ai unei ţărĭ cucerite. Pentru dînşii, privilegiurile ce datorau evlaviei ctitorilor deveneau un prilej de a crea un Stat în Stat.

Trebuea însă să se 'ncerce să îndrituiască această atitudine noo. Sfinţilor Părinţĭ nu le fu greu de a da o temelie pretenţiunilor lor. «Bunurile pot, ziseră ei, să aparţie mănăstirilor naţionale închinate, dar acestele prin faptul închinării chiar sunt proprietăţĭ ale mănăstirilor streine.» Altmintrelea zis, după Sfinţii Părinţĭ, şi pentru acest caz special, a *închina* era echivalent cu *a da,* şi, după 'nţelesul dibacĭŭ dat vorbei *închinare,* ei se declarau proprietarĭ ai mănăstirilor închinate, şi ai averei lor.

Pentru cea d'întîiŭ oară, se aşezau sfintele Locurĭ pe acest tărîm, şi aceasta, de sigur, era o mare îndrăzneală din parte-le, dar lumea se afla în a doua zi după tractatul din Adrianopol, şi simpatiile pe care credeau că se puteau bizui în Rusía, le dedeau deplină cutezanţă.

In fapt punctul de vedere pe care comunităţilor greceştĭ din Orient le plăcea să-l adopte, nu putea fi apărat. Precum închinînd o biserică unuĭ sfînt, ea e pusă sub ocrotirea lui, tot astfel strămoşii noştri, închinînd evlavioasele lor fundaţiunĭ mănăstirilor din Ierusalim, din Muntele Atos, din Sinaia, şi din Rumelia, le pusese subt supremaţia lor numai spirituală. [1]).

Pentru a-şĭ face cine-va idee de înţelesul exact al vorbei de Inchinare, în ordinea de ideĭ religioasă, prin veacurile al XVI-ea, al XVII-ea şi al XVIII-ea, e destul să-l asemuească cu cea ce în ordinea politică, este suzeranitatea. Ca şi aceasta, închinarea coprinde 'n sine datoria de ocrotire din partea celui mai tare, ca şi datoria de ajutor în banĭ, — şi une orĭ în oamenĭ, — din partea celui mai slab. Nu putuse să fie

[1]) Metohurile sau sucursalele mănăstirilor celor marĭ neatîrnate, din Ţările romîneştĭ, sunt în raport cu metropolele lor, cea ce cată să fie Mănăstirile închinate către cele de pe la Sfintele Locurĭ. (Vezĭ *Studiul lui Otmenedec*, p. 15.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vr'odată vorbă de drept de proprietate într'o ţară ale cărei obiceiurĭ strămoşeştĭ, ca şi stipulaţiunile ctitorilor, nu îngăduea streinilor, şi mai ales Grecilor, dreptul de posesiune [1].

Totuşĭ rămîne că teoria era cu îndrăsneală afirmată; lozinca era dată, şi intrigile dibacĭu ţesute. Dar, din partea sea, Ţara ameninţată era hotărîtă să se apere: lupta 'ncepu.

Egumenii nu voiră să se supue legĭ, refuzară de a plăti dările; lăsară mănăstirile să cază 'n ruine, şi, în viclenia lor, nu se sfiiră să nimicească o mare parte a hrisoavelor, mărturii vii şi netăgăduite ale voinţei testatorilor şi ale drepturilor Ţării. Astfel dispăru vestitul hrisov al frumoasei bisericĭ din Iaşĭ, Trei-Sfetite, prin care Vasile Lupul întemeiă (1643) o şcoală pe care o 'nzestră cu moşiile Răchitenĭ, Tomăşenĭ şi Iuganĭ.

Cînd, în 1830, fu lucrat Regulamentul Organic pentru Principate, subt auspiciile Generalului Kisseleff, mănăstirile închinate fură obiectul unor dispoziţiunĭ [2] echitabile. Dar Sf. Părinţĭ nu vroiră să recunoască această legislaţiune, ce sta într'o aşa de deplină conglăsuire cu spiritul care 'nsufleţise

[1] A consulta, în ce priveşte cestiunea dreptului de naturalizare, şi de proprietate pentru streinĭ, şi măsurile luate 'n contra pretenţiunilor şi încălcărilor lor, hrisoavele lui Mihaiŭ Viteazul (18 Aug. 1599), lui Leon-Ştefan (23 Iulie 1638), lui Radu-Leon (9 Decem. 1668), lui Ştefan Racoviţă, lui Alex. Ghica (1767), lui Mihai Şuţu (1784) şi actul soboricesc al clerului Moldovii, din 1-ŭ Ianuarie 1752, întărit de firmanul împărătesc din 1782 — Arhimandritul OTMENEDEC. *Studiul etc.*

[2] *a)* Toate bunurile mănăstireştĭ vor fi arendate prin mezaturĭ publice.

b) Mănăstirile vor fi împărţite în patru clase, după cătăţimea veniturile lor (ca să contribue proporţional cu averea lor, la cheltuelile neapărate ale Statului).

c) Fie-care mănăstire va dispune de un fond de rezervă pentru cheltuelile neprevăzute şi îmbunătăţirile localnice, ca construcţiunĭ, meremeturĭ, etc, etc.

d) Pe prisosul venitului, o parte se va lua pentru stabilimentele de binefacerĭ şi de folosinţă obştească.

e) In ce priveşte mănăstirilor închinate jumătatea prisosului veniturilor cată să fie trimisă, ca ajutor, Sfintelor-Locurĭ.

(A vedea Regulamentul organic al Ţării-Romîneştĭ.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe ctitorii bunurilor mănăstireștĭ, cu textul hrisoavelor, și tot-odată atît de favorabil Sfintelor Locurĭ.

Atuncĭ, generalul Kisseleff, cugetînd [1] că trebuea, cu orĭ-ce preț, să se 'ncerce o învoire cu comunitatea grecească, trimise Patriarhilor din Constantinopol, din Alexandria, din Antioha și de la Sfintul-Munte, invitațiunea de a trimite, ca reprezintanțĭ ai lor în Bucureștĭ, legațĭ cu depline puterĭ. Această invitațiune fu priimită. Pe loc ce legații se 'ntrunire, negociațiunile începură. Guvernul provizoriu numise o comisiune oficioasă, compusă de Secretarul de Stat Barbu Stirbei, și de generalul Mavros, ca să studieze cestiunea. Această comisiune se feri foarte, în lucrarea sea, de a recunoaște vr'o îndrituire reclamațiunilor Sfintelor-Locurĭ; se 'ngriji mai ales de a găsi un *modus vivendi* [2] și de a nu lăsa să fie micșorate drepturile Statului. Această îngrijire o făcu să 'ngădue, în opunere cu actele de fundațiune, să fie hotărîtă partea de lăsat pentru cheltuelile în folosul stabilimentelor de binefacere, să fie lăsat Sfintelor-Locurĭ *tot prisosul*, și Grecilor grija de a face meremeturile mănăstirilor. Dar Grecii țineau cu tot dinadinsul să calce drepturile de suveranitate ale Statului; ei nu îngăduiră décĭ ca să lase să fie arendate moșiile prin mezaturĭ publice,

[1]) Vezĭ instrucțiunile date generalului Kisseleff.

[2]) Comisiunea propuse 1-ŭ să fixeze *) termenul la care egumenii ar fi îndatorițĭ să fi isprăvit meremeturile mănăstirilor; al 2-ea, de a păstra o parte a veniturilor pentru leafa egumenilor, preoților și slujbașilor, mănăstirile sărace fiind administrate de cele avute; al 3-ea, de a hotărî că, în locul sumelor ce mănăstirile plăteau Statului, fie-care mănăstire să se 'nțeleagă cu autoritatea pentru a institui un stabiliment de binefacere în propriul săŭ lăcaș, sau, de vroia mai bine, pentru a plăti în fiecare casei mitropoliei o sumă corăspunzătoare cu cea ce ar fi costat acest stabiliment; al 4-ea, de a îngădui ca, o dată ce printr'o bună administrațiune se vor fi mărit veniturile, prisosul să fie trimis Sfintelor-Locurĭ; al 5-ea, să fie oprițĭ egumenii, în conglăsuire cu actul din 14 August 1819, să facă vr'un împrumut fără autorizarea guvernului și a Sfintelor-Locurĭ; al 6-ea, toate arendările să se facă în aceașĭ zi, pentru aceașĭ durată cu aprobarea Mitropolitului și a logofătului bisericesc.

*) Bolliac, Cest'unea mănăstirilor închinate, p. 49.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

conform cu dispozițiunile regulamentului organic; și, par'că pentru a-și arăta mai bine pretențiunile lor la dreptul de proprietate, cerură ca suma de dat pentru acte de binefacere să fie lăsată la buna lor voință! In fața a unor asemenea pretențiuni, învoeala nu se putea face, și nu se făcu, cu toată dorința cea vie pe care Kisseleff o avea de a vedea sfîrșindu-se această cestiune în folosul intereselor romînești, și cu toate instrucțiunile, anexate aci [1], ce priimise de la Cabinetul din Sîn-Petersburg.

[1]) Instrucțiunile date lui Kisseleff.

Păstrînd cu îngrijire ca clerul să 'și ție toate atribuțiunile ce le au avut, și evitînd a nu se atinge întru nimic obiceiurile, Guvernul rusesc totuși s'a vĕzut nevoit a întrebuința în Valahia orĭ-care măsurĭ riguroase ca să facă a contribui și proprietățile bisericeștĭ la datoriile către stat, căcĭ n'ar putea să esiste o apărare totală în favoarea lor nicĭ atuncĭ cînd cele doo provincii vor intra sub administrațiunea Gospodarilor.

Și chiar cînd ar fi un asemenea obiceiu în țară mai mult sau mai puțin fondat, tot ni s'ar părea necesar a-l modifica, întrebuințînd o parte din veniturile lor (ale mănăstirilor) pentru întreținerea seminarelor, a scoalelor publice, a spitalelor și a altor fondațiunĭ de utilitate publică.

Această parte ar putea să se fixeze la un pătrar din venitul curat, după o socoteală esactă.

Instreinarea averilor clerului trebue asemenea să fie supusă la oare care restricțiunĭ spre a nu atîrna numai de la singura lor voință. Consimțimîntul obșteștei adunări și sancțiunea Gospodarului ni se par indispensabilĭ ca să dea unei vinderĭ caracterul legal.

Asemenea trebue să fie și pentru proprietățile bisericeștĭ care atîrnă de sîntul Mormint, Muntele Atos, Muntele Sinai etc. Guvernul rusesc restituindu-le Esarhilor și delegaților patriarhului de la Ierusalim și ai mănăstirilor, a regulat administrațiunea acestor averĭ după anaforaoa Divanului Moldov din Februarie 1828. Cu toate acestea trebue a se mai adăoga oare-care dispozițiunĭ suplimentarii ca să împedice pe administrator de a le mai impovăra de datorii în paguba sîntelor locurĭ, și ca să păstreze aceste fondațiunĭ pioase în starea lor primitivă. Subt acest raport abuzurile au fost așa de mari și dependința averilor bisericeștĭ în cea ce privește autoritățile străine este atît de prejudiciabilă intereselor țărei în cît cu adevărat ar fi de dorit ca acest obiect să se poată regula într'un chip mai satisfăcător pentru amîndoo părțile subt auspiciele bine-făcătoare ale Rusiei și după restabilirea relațiunilor noastre amicalĭ cu Poarta Otomană *).

*) Bolliac, p. 55, Bolliac afirmă că a găsit aceste instrucțiunĭ într'un exemp'ar al regulamentului organic, care fusese al lui Vilara, și că acesta, însărcinat de a merge la Sîn-Petersburg să supue Țarului regulamentul organic, le adusese pe semne d'aco'o.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Timp de trei anĭ, cestiunea mănăstirilor rămase în *statu quo,* și egumenii se folosiră de acest răstimp pentru a uza și abuza de autoritatea uzurpată.

Dar în 1833, Kisseleff se hotărăște să o pue iar în studiu; numește o comisiune *oficială* care, unindu-se cu comisiunea ordinară a afacerilor bisericeștĭ și cu sfatul administrativ (Consiliu de Miniștri), este însărcinată să expună situațiunea și să se asigure dacă, după ce-șĭ vor fi îndeplinit toate îndatoririle, mănăstirile ar avea un prisos de veniturĭ îndestulător pentru a face față nevoilor Sfintelor Locurĭ.

Acest consiliu [1], din care face parte Gheorghe D. Bibescu, pe atuncĭ secretar de Stat, ia 'n cunoștință raportul lui Stirbei și Mavros, îl aprobă cu glas unanim, și-șĭ pregătește lucrarea. In zioa hotărîtă pentru întrunirea delegaților Sfintelor-Locurĭ, el pune sub ochii Părinților, actele de fundațiune ale mănăstirilor Văcăreștĭ, Radu-Vodă, Mărgineni, decretul lui Vodă Caragea (1815), scrisoarea patriarhului Policarp (1816) și alte acte încă, care învedereau că Sfinții Părințĭ «n'au drept decît *la prisosul veniturilor*, și, într'un raport foarte însemnat, dă, ca concluziune [2], un argument nou, și de o logică nemiloasă.

[1]) Jurnalul din 22 Iunie 1833 (p. 57 din Bolliac) este subsemnat de miniștrii Gheorghe, A. și N. Filipescu, A. Sc. Ghica, St. Bălăceanu, M. Cornescu, Man. Băleanu, Al. Nincĭulescu, Filip Linche, Const. Cantacozino, și Gheorghe D. Bibescu. In comisiunile eclesiastice figurau A. Filipescu, A. Sc. Ghica, M. Cornescu, N. Filipescu, C. Cantacozino, care fusese aleșĭ de Adunare.

[2]) Adresa boerilor către Kisseleff în 1833.

«Așa dar perzînd sfatul tot felul de nădejde de a se putea înțelege cu numiții, care, cînd se numesc deplin împuterniciți, cînd iarășĭ pricinuesc că nu au deplină putere, și a cărora toată silința privește numai de a ridica d'asupra averilor mănăstireștĭ folositoarea îngrijire a stăpînirii și îndatoririle la care din vechime se află supuse, lăsîndu-le tot într'aceiașĭ neorînduială de mai înainte, sfatul *într'o glăsuire* s'a unit cu părerea dd. consilierului Mavru și d. vornicu Știrbei, și a socotit că după toată dreptatea se cuvine ca sîntele locurĭ, de vreme ce stăruesc a remînea afară din sistema înbunătățirii întru care au intrat toate ramurile oblăduirii, firește urmează să rămîe asemenea afară și

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«*Sfintele Locurĭ*», *zice raportul*, «*nu sunt îndrituite să ia parte din foloasele ce vin din legile care conduc proprietatea teritorială de la regulamentul organic încoace căcĭ, de vreme ce n'au luat nicĭ o parte la jertfele ce au produs aceste foloase, ele nu pot avea nicĭ un drept la dînsele. Prin urmare, consiliul hotărăşte ca aceste foloase să fie lăsate pentru stabilimentele de binefacere.*»

Această idee, care slujeşte de punct final consiliului ca să respingă pretenţiunile delegaţilor mănăstirilor greceştĭ, şi care este rostită pentru cea d'întîiŭ oară într'un act oficial, ar putea fi, credem, atribuită acelui care foarte verisimil, a redactat memoriul, acelui care, zece anĭ mai tîrziu, apărînd în contra Sfintelor-Locurĭ drepturile Ţării Sale, va scri Contelui de Nesselrode, în 20 mai 1843, că «*dreptatea este în partea Romînilor, pe care Sf. Părinţĭ caută să-i desmoştenească de a cincea parte a pămînturilor lor cele mai frumoase şi mai mînoase*», acelui-a care, în scrisoarea-i de la 20 Septembre din acelaş an, va combate memoriul din Sîn-Petersburg,

de drepturile ce nasc dintr'această sistemă. Drept acea sfatul a chibzuit: Că legiuirile şi obiceiurile cele vechĭ să urmeze a ocîrmui averea mănăstirilor celor închinate la sîntele locurĭ *) şi folosurile ce nasc din noele întocmirĭ, la care folosurĭ acele sînte locurĭ nu pot avea nicĭ o dreaptă pretenţiune neavînd nicĭ un fel de împărtăşire la jertfele din cari s'au pricinuit, se vor lua pe seama caselor făcătoare de bine.

Că spre a se aduce această măsură întru săvîrşire, arenzile moşielor mănăstireştĭ să se vînză cu mezat în fiinţa prea osfinţiei sale părintelui Mitropolit, şi a D. Marelui Logofăt al pricinilor bisericeştĭ şi a egumenului fie-căria mănăstirĭ, şi osebirea ce va eşi la mezat peste preţul contracturilor cu care se vor fi arendat moşiele mai înainte de punerea în lucrare a regulamentuluĭ organicesc, va lămuri suma folosurilor ce isvoraşte din regulament,

Că în sfîrşit orînduelile de mai sus zise nu vor putea aducea nicĭ un fel de strămutare la îndatoririle la care erau supuse mănăstirile până în ziua de astăzĭ şi cari se vor urma întocmai ca şi în vremile trecute.»

*) Adică toate cele aşezate să se facă numai din acele 605,000 lei şi tot adaosul să intre ntreg în casele Statului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

favorabil Sfintelor-Locurĭ, și, in Memorandul din 24 Dec. 1844, adresat curții din Sîn-Petersburg, va declara «*pretențiunile Sfinților Părințĭ de neadmis în drept ca și în fapt.*»

Acest om este viitorul ales al națiunei, este Gheorghe D. Bibescu [1].

Propunînd a nu priimi ca Sfintele-Locuri să fie părtașe la foloasele dobîndite de mănăstirĭ în urma regulamentului organic, această idee se va regăsi în alte acte ale Domnului,— secretarul de Stat Bibescu se inspirase de acest fapt că regulamentul, ștergînd pe Poslusnicĭ și pe Scutelnicĭ, — instituțiune creată în folosul boerilor, — și făcînd pe aceștĭ inșĭ să reintre în clasa obștească a birnicilor, hotărîse să dee Statul boerilor, — pentru a-i desdauna, — doi lei pe lună pentru fiecare scutelnic liberat; că, neaflîndu-se călugării grecĭ în aceste condițiunĭ, fiind-că nu avusese nicĭ o jertfă de făcut, ei n'aveau decĭ nicĭ un titlu de arătat, și era firesc lucru ca ei să nu fie priimițĭ ca părtașĭ la mărirea veniturilor. Orĭ cît de dreaptă era însă hotărîrea consiliului, delegații nu i se supuseră; deteră ca prilej că nu aveau depline puterĭ și pentru aceasta nu veniră la cea din urmă întrunire. Dar Kisseleff se temu, se vede, ca acest *non possumus* al Consiliului să nu fie prea radical, și să nu înfățișeze pe viitor o primejdie pentru Romînĭ. De acea, în anul următor, 1834, el rugă comisiunea ordinară bisericească să răspunză la cestiunea ce era supusă Consiliului din 1833, de a ști adică «dacă, toate îndatoririle mănăstirilor o dată împlinite, veniturile acestor stabilimente religioase n'ar înfățișa un prisos îndestulător pentru a face față la nevoile Sfintelor-Locurĭ ? [2]» Răspunsul acestei comisiunĭ, — raport din 22 Feb.

[1]) Avem de la Vodă G. D. Bibescu, cu prilejul lucrării consiliului numit în 1833, doo memoriurĭ, ce se deosibesc puțin unul de altul, și din care unul, scris cu slove, este întreg de mîna lui.

[2]) Compunerea comisiunei : Mitropolitul Grigore, episcopii Neofit, Ilarion, Chesarie, Ioannichiu, A. și N. Filipescu, M. Cornescu, Barbu Știrbei, C. Cantacozino.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1833 către Kisseleff, urmat de un tablou, — arăta un venit de 312494 lei, din care propuse a se lăsa 12500 lei pentru îngrijirea mănăstirilor Țării, de a păstra 2500 lei pentru Sfintele Locurĭ, și de a vărsa rămășița în vistieria Statului. Raportul reamintea că «mănăstirile greceștĭ nu aveau drept la mărirea veniturilor ce urmase regulamentul, cu atît mai mult că Grecii călcau acest regulament.»

Bunele întocmirĭ pe care le propusese comisiunile din 1833 și din 1834, și pe care Adunarea, de altmintrelĭ, le votase, erau să treacă în fapte, cînd Rusia interveni din nou, și făcu să se acorde Sfintelor-Locurĭ o amînare de zece anĭ, de la 12 Noembre 1833 la 12 Noembre 1843, — timp în care erau scutite de orĭ-ce dărĭ,—în scopul, se zicea în act, de a le da timpul să repare bisericele și mănăstirile căzute 'n ruină. Cu toate că această amînare nu era folositoare de cît călugărilor grecĭ, nu se părea lucru îndrăsneț de a nădăjdui că, în acest interval de zece anĭ, cestiunea mănăstirilor închinate va păși spre o deslegare definitivă și practică. Faptul nu se adeveri. Cînd Vodă Bibescu luă în mîinĭ frînele guvernului, găsi pe comunitatea grecească, care ajungea la capătul celui din urmă termen de scutire al perioadei de zece anĭ, mai îndîrjită de cît orĭ-cînd, și din nenorocire pe Rusia avînd tot aceiașĭ simpatie pentru interesele acestei comunitățĭ [1].

De acea Domnul, care fusese însărcinat cu această grea afacere mai de la ivirea ei, care, înainte de suirea sa pe tron, răsfoise și studiase toate actele ei, «timp de 13 anĭ», apără drepturile Țării sale, pas cu pas și cu autoritate. El reaminti Cabinetului din Sîn-Petersburg «instituțiunile Țării-Romîneștĭ, antecedentele și privilegĭurile ei»; demonstră că «guvernul Țării căta să rămîe Epitropul tutulor mănăstirilor, închinate sau nu, și să exercite disciplina ecleziastică asupra egume-

[1]) Scrisoarea Prințului Bibescu către Contele de Nesselrode din 20 Sept. 1843.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nilor, ca şi supravegherea asupra bunurilor mănăstireştĭ [1])» ; ceru guvernului împărătesc «de a nu priimi hotărîrile redactate la Constantinopol, subt înrîurirea plîngerilor umflate ale clerului grecesc, hotărîrĭ care, de s'ar îndeplini, ar aduce fără dor şi poate, o mulţime de conflicte şi de complicaţiunĭ nedestrămate» ; îl rugă 'n sfîrşit «să nu 'ngădue crearea unui Stat în Stat [2]).»

Aceasta fu marea grijă a Domnului: să oprească creaţiunea unui Stat în Stat, şi să apere, pînă la cea din urmă putinţă, banii menițĭ a întreţine stabilimentele de binefacere.

Netăgăduita competinţă a Domnului în această cestiune şi, tăria limbagiului său [3]) hotărîră pe cabinetul rusesc «să cerceteze cu mai multă chibzuinţă» [4]) memoriurile în favoarea cărora lupta Domnul, şi în sfîrşit făcură să fie amînată deslegarea ce ameninţa pămîntul Ţării-Romîneştĭ cu «înstreinarea aproape a unei cincimĭ din moşiile sale cele mai frumoase şi mai mînoase [5])». Dar ele nu opriră răul de a fiinţa ; şi, cu toate asprele dojenĭ pe care cabinetul din Sîn-Petersburg, — mai luminat decît în trecut despre faptele comunităţii greceştĭ,— făcu să fie adresate, în 1852, de către ambasadorul său din Constantinopol, «*cui se cuvenea*», [6]) clerul acestei comunităţĭ nu priimi să se supună, şi lupta urmă pînă în 1864.

[1]) Scrisoarea Prinţului Bibescu către Contele de Nesselrode din 20 Sept. 1843.

[2]) Memorandul Prinţului Bibescu adresat Cabinetului din Sîn-Petersburg, Bucureştĭ, 24 Decembre 1844.

[3]) Memorandurile Domnului datate din Aprilie şi din August 1844, etc.

[4]) Scrisoarea Contelui de Nesselrode către d. Daschkoff, consul general la Bucureştĭ, 18 Mai 1845 (Vezĭ Corespondinţa diplomatică.)

[5]) Scrisoarea lui Vodă Bibescu către contele de Nesselrode, Bucureştĭ (20 Mai 1843). (Vezĭ Corespondinţa diplomatică.)

[6]) «Dacă, de mai mulţĭ anĭ,» zic instrucţiunile din Sîn-Petersburg, «stăruim pe lîngă clerul grecesc ca să-l aducem să lase Principatului sfertul veniturilor mănăstirilor, scopul nostru nu-i atît de a mări veniturile acestei ţărĭ, cît de a pune capăt prigonirilor care au ajuns un adevărat scandal. De aceea, mai bine decît o sentinţă cu caracter obli-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In zadar Divanul Țării-Romînești din 1851, aflîndu-se în fața unei datorii de 19,063,749 de lei, cam vr'o 6,400,000 de lei noi, — urmare a întîmplărilor din 1848, al cărui-a guvern priimise cu toate aceste de la Vodă Bibescu o situațiune financiară nepomenită încă [1] — atribui amortizării acestei datorii doo zecimĭ adăogate la dărĭ, și un sfert al veniturilor anuale ale tutulor mănăstirilor închinate sau nu; în zadar iarășĭ, Vodă Stirbei, surd precum fuse și Vodă Bibescu, la protestările clerului grecesc, făcu să fie arendate moșiile la mezat, îndoi, — prin această măsură — veniturile mănăstirilor, le înlesni plata sfertului menit a fi dat Statului, mărind tot odată partea egumenilor Sfintelor Locurĭ. Aceștia, nemulțumițĭ de acest prisos neașteptat, — ce se cifra, Statul o dată plătit printr'o sumă reprezintînd în plus o a treia parte a venitului de înainte, — păstrară tot venitul moșiilor; astfel că de rezultatul mezatului public nu se folosiră decît Părinții Sfintelor Locurĭ, și că, dintre hotărîrile luate de divan, una singură trecu în fapt, perceperea a celor doo zecimĭ, care, în parte, sluji pentru a plăti Rusiei indemnitatea ce cerea ca desdaunare a cheltuelilor pricinuite de ocupațiunea țării de către dînsa, în 1848 și 1849.

In 1855, raport nou, adresat la $^{7}/_{19}$ Iunie de Divanul general lui Vodă care e rugat să bine voească a lua măsurile trebuincĭoase pentru a face să intre în Vistierie sfertul veniturilor

gatoriu, ne-a plăcut în vecĭ mai bine o împăcĭuire între cler și Domn. Vețĭ face pe Sf. Părințĭ să înțeleagă că ei cată să pue interesele lor lumeștĭ din Principat subt ocrotirea unei împăcĭuirĭ care ar deveni în vecĭ o îndatorire pentru Domn. Indatoririle Sfintelor Locurĭ rees în sfîrșit din hrisoavele și actele de donațiune, ale căror condițiunĭ au fost date uitării și de tot călcate de persoanele care au administrat aceste bunurĭ. Vețĭ face să observe cui i se cuvine *că e o datorie pentru Patriarhĭ de a pune capăt abuzurilor și risipei de care se fac vinovațĭ Egumenii, și care atrag asupra administrațiunei bisericeștĭ hulĭ care nu sunt în tot-d'auna fără temeiŭ.*» (Memoriu asupra cestiunei bunurilor mănăstireștĭ $^{7}/_{19}$ Iulie 1855).

[1]) Statul n'avea datorii, și casele comunale erau pline de banĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe care ar fi trebuit să le verse într'însa mănăstirile în fie-ce an de la 1851; noi încercărĭ din partea M. S., noo respingere din partea Sf. Părinţĭ. Şi criza se urmă.

Cînd cu conferinţele ce se ţinură la Paris pentru reorganizarea Principatelor dunărene, o comisiune internaţională fu însărcinată în 1857 să cerceteze conflictul iscat între guvernele Principatelor şi clerul grecesc. Această comisiune studiă cestiunea adînc, şi expuse într'un raport rezultatele muncii sale. Şi d-nii comisarĭ ai Angliei, Franţii, şi Austriei, — adică, afară de doi, unanimitatea membrilor comisiunei, — recunoscură dreptul *ab antiquo*, al Ţărilor Romîneştĭ asupra mănăstirilor înălţate pe pămîntul romînesc, şi «*cu toate alegaţiunile comisarilor Rusiei şi Turciei, menţinură exactitudinea faptelor ce înaintaseră, şi a părerei ce arătaseră.*» [1])

O asemenea declaraţiune, dată de toate puterile neinteresate în cestiune, constitua pentru Principate un act de o valoare fără preţ.

Drept vorbind însă, ea nu avu de urmare sfîrşirea certii, şi conferinţa însă-şĭ, în şedinţa de la 30 Iulie 1858, nu îndrăsni s'o sfîrşască. Să mulţumi să poltească [2]) pe adversarĭ să se înţeleagă împreună printr'un compromis, hotărînd că, de nu vor ajunge la un rezultat, se va alerga la arbitri, şi, la un supra-arbitru.

Dar nicĭ una din hotărîrile aceste,—luate de conferinţă într'o

[1]) Vezĭ raportul general al Comisiunii internaţionale trimise în Principate în 1857.

[2]) «Conferinţa hotărăşte că, pentru a se da o deslegare după echitate neînţelegerii ce există, în această pricină, între guvernele Principatelor şi clerul grecesc, părţile interesate vor fi poftite să se 'nţeleagă împreună printr'un compromis În cazul cînd arbitrii nu ar ajunge a se înţelege, eĭ ar alege un supra-arbitru; de s'ar găsi ei în neputinţă de a se 'nţelege despre alegerea acestui supra-arbitru, Înalta Poartă se va 'nţelege cu Puterile garante pentru a-l numi» (Protocolul XIII, şedinţa din 30 Iulie a conferinţii de la Paris, 1858.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cestiune de o ordină curat interioară, într'o cestiune de proprietate, care, prin urmare, și chiar prin Constituțiunea fundamentală a Romîniei, nu cădea în competința reprezentanților puterilor celor marĭ, — nu era să-șĭ priimească executarea !

Domnul Țării-Romîneștĭ și al Moldovei, B. Știrbei și Gr. Ghica, care-șĭ sfîrșiseră cei 7 anĭ de domnie (1856), fură înlocuițĭ prin caimacamii Al. Ghica, Prințul destituit în 1842 pentru Țara-Romînească și N. Vogoridi pentru Moldova, numițĭ de Poartă ; și în 27 Sept. 1857 se făcu la Bucureștĭ și la Iașĭ deschiderea *Divanurilor ad-hoc,* însărcinate să arate marilor puterĭ dorințele rostite de Principate.

Colonelul Cuza, proclamat la 5 Ianuarie 1859 Domn al Moldovei și la 24 Ianuarie al Țării-Romîneștĭ, priimește în 1861 investitura la Constantinopol. El făptuește unirea Principatelor la 24 Ianuarie 1862, numește, la 14 Martie din acelaș an, o comisiune însărcinată de a cerceta cestiunea mănăstirilor; poruncește să se pue sechestrul pe toate veniturile mănăstirilor închinate, și să fie vărsate ele în tezaurul public. La 13/25 Noembre 1862, el răspunde lui Ali-Pașa, care-i a scris *c'ar fi într'adevăr lucru de mirat ca guvernul M. S. să se gîndească a deslega singur o cestiune care a fost obiectul deliberațiunilor conferințelor de la Paris......* printr'o circulară, ce dedea egumenilor un răgaz de opt zile pentru a înceta de a sluji în grecește în bisericele mănăstirilor închinate (30 Martie 1863), și trimite înaintea justiții criminale, ca răsvrătitorĭ, pe epitropii mănăstirilor Sf. Mormînt, făr' a fi oprit niciĭ de protestările Sfintelor-Locurĭ, niciĭ de amenințările Porții (8 Aprilie 1863).

In sfîrșit, la 17 Dec. 1863, un decret ordonă secularizarea tutulor bunurilor mănăstirilor din Romînia, și păstrează pentru Sf. Locurĭ, «cărora erau dedicate cîte-va din mănăstirile Țării» *suma de 82 milioane de lei, adică cam vr'o 27 de mi-*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lioane de lei noi, care se vor plăti într'o dată, ca ajutor, și subt oare-și care condițiuni [1].»

Cu doo-zecĭ de anĭ mai 'nainte, Vodă Bibescu, arăta Contelui de Nesselrode că cel mai bun mijloc de a pune capăt neînțelegerii cu Sfintele-Locurĭ, era «de a atribui comunităților religioase o sumă de cîte-va milioane, — dată o dată pentru tot-d'auna, — în schimbul pretențiunilor lor asupra mănăstirilor închinate [2].» Se făptuise acum cea ce fusese dorința lui Vodă Bibescu.

Cînd Cuza-Vodă merse la Constantinopol pentru a face să fie recunoscut Statutul fundamental al Țării,—proclamat la 2 Mai 1864, — Sultanul aprobă deslegarea ce dădese Domnul cestiunii bunurilor mănăstireștĭ.

Faptele o luaseră înaintea diplomației ; reprezentațiunea

[1]) *Decret din 15 Decembre 1863*
pentru secularizarea averilor mănăstireștĭ

Art. I. Tóte averile mănăstireștĭ din Romînia sunt și remîn averĭ ale Statului.

Art. II. Veniturile acestor averĭ se înscriu între veniturile ordinare ale bugetului Statului.

Art. III. O sumă se afectă locurilor sfinte către care erau închinate unele din mănăstirile pămîntene, și aceasta numai sub titlul de ajutor, în conformitate cu intențiunea dedicațiunei lor.

Art. IV. Această sumă se va mărgini în maximum cifrei de 82 milioane lei, cursul de Constantinopol, o dată pentru tot-d'auna, coprinzîndu-se în această sumă și 31 milioane ce locurile sfinte datoresc țării Romîneștĭ după stipulațiunĭ anterioare.

Art. V. Comunitățile religioase ale locurilor de jos, vor fi datoare a da socotelĭ anuale despre întrebuințarea veniturilor sus zisului capital.

Art. VI. In nicĭ un caz și sub nicĭ un cuvînt, comunitățile religioase nu vor putea atinge cea mai mică parte din capital, nicĭ a întrebuința veniturile afară de destinațiunea lor specială, adică întreținerea bisericei ortodoxe din oriente, și a stabilimentelor de bine-facere lipite către ea.

Art. VII. Guvernul va lua înapoi de la egumeniĭ grecĭ ornamentele, cărțile și vasele sacre, cu care pietatea strămoșilor noștri înzestrase aceste așezăminte, precum și documentele ce au fost încredințate zișilor egumenĭ, și aceasta conform cu inventariele ce se găsesc în arhivele țării.

[2]) Scrisoarea M. S. Bibescu-Vodă către E. S. contele de Nesselrode. — Partea II-a.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

națională și Domnul Romîniei nu mai ținuseră seamă de protocolul al XIII-ea al conferințelor din Paris.

Încît despre cele 27 milioane, Sf. Părinți, ale căror pretențiunĭ nu se 'mpăcau cu o asemenea ofertă, i refuzară. Fu o greșală neertată din partea lor, căcĭ, în 1867, Camerile romîne declarară afacerea bunurilor mănăstireștĭ de vecĭ sfîrșită; și, din milioanele votate, nicĭ un ban nu intră în punga acelor care n'aveau decît să o întinză pentru a le priimi.

Comunitatea grecească cată să fi meditat foarte des, din zioa acestui nesocotit refuz, înțeleapta povață a bunului La Fontaine :

«Un : *na,* se zice, plătește mai mult decît doo: *o să-țĭ dau.*»

(A vedea, pentru cestiunea Sf. Locurĭ, adresa lui Vodă Bibescu către Adunarea din 1847, și răspunsul Adunării către M. S.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. contele de Nesselrode, cancelar al Împărăţii Rusiei

Vodă Bibescu cere pentru ţara sa înalta ocrotire a Rusiei, în neînţelegerea ce fiinţează între guvernul romîn şi Sf. Locurĭ. Reaminteşte cancelarului *Memorandul* [1]) ce i-a adresat despre această cestiune, şi reclamă, în favoarea bunei dreptăţĭ a ţării sale, pe care mănăstirile Sfintelor Locurĭ tind a *o despuia, în folosul lor, de a cincea parte a moşiilor sale cele mai frumoase, şi mai mînoase.* Făcînd să reeasă ce legăturĭ unesc Principatul cu Împărăţia Rusească, Prinţul sfîrşeşte prin aceste vorbe: *S'ar putea întîmpla să le vie într'o zi acolo părere de rău de prea marea îngăduire ce s'ar fi arătat către Sf. Locurĭ.*

Bucureştĭ, 20 Mai 1843.

DOMNULE CONTE,

Priimind scrisoarea ce Excelenţa Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ scrie, cu data de 6 Februarie, prima-mĭ mişcare fu de a răspunde; dar mă simţii oprit de temerea de a o tot supăra, de vreme ce i-am adresat, către finitul aceleiaşĭ epoce, doo scrisorĭ pe rînd. Mi'ar fi fost de altmintrelĭ peste putinţă de a adăoga ceva la expresiunea simţimintelor rostite în ceste din urmă; nu, Domnule Conte, că asigurările ce binevoiţĭ a-mĭ da de înalta îngrijire a Maiestăţii Sale, şi de bunăvoinţa Excelenţei Voastre, nu au mişcat în fundul inimei mele, tot ce se află într'însa ca devotament şi recunoştinţă, ci fiind că mi'ar fi lipsit cuvintele.

Am fost de asemenea foarte fericit, Domnule Conte, de a vedea că Excelenţa Voastră este pătrunsă de greutăţile poziţiunii mele.

Ele sunt marĭ, într'adevăr, cu atît mai marĭ că 'n urma celor din urmă întîmplărĭ, şi prin deconsiderarea în care căzuse, guvernul nostru perduse acel prestigiu care-i era, altă dată, toată tăria sa.

[1]) Memorandul, care e tot din 20 Mai 1843, urmează după scrisoare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Voi isbuti oare să trec peste aceste greutăţĭ? Nu cutez să nădăjduesc aceasta, Domnule Conte, dar cea ce pot făgădui, făr'a mă teme de a lipsi vr'o dată la cuvîntul meu, e sinceritatea, lealitatea, amorul binelui şi lepădarea de sine, la orĭ ce încercărĭ aş fi supus.

În cea ce priveşte capacitatea şi activitatea neapărat trebuincĭoase, nu poate da cineva mai mult de cît are, şi toate însuşirile mele le voi pune în serviţul ţării mele, fără ca vr'o jertfă să poată să mă coaste.

Văd foarte limpede, Domnule Conte, poziţiunea politică a ţării mele, şi privesc guvernul ei, încredinţat mîinilor mele, ca un depozit scump şi sfînt pe care voi fi în vecĭ gata să-l înnapoez, în cea d'întîiŭ zi în care mi se va cere; de acea, toată ambiţiunea mea se mărgineşte în a putea a-l da în mai bună stare de cît l'am priimit.

Binevoiţĭ a crede, Domnule Conte, că acest mod de a vedea şi de a cugeta nu-şĭ ia nicĭ decum isvorul în vr'un simţimînt slugarnic.

Îmi iubesc tot atîta ţara, cît şi Dumnea-Voastră vă iubiţĭ puternica-vă şi glorioasa-vă patrie, şi d'ar atîrna numai de la mine de a-i face o soartă mare, mi'aş vărsa, ca să ajung acolo, pînă la cea din urmă picătură de sînge. Dar simţ că nu pot nimic, şi că ursita-i va fi cea ce mărinimia curţii Rusiei va binevoi a o face.

Această profesiune de credintă va putea să vă facă să judecaţĭ, Domnule Conte, de principiile care-mĭ vor regula purtarea, şi tot de odată vă va destăinui taina acelui devotament nemărginit ce am hrănit pentru curtea imperială chiar de la ceĭ d'întîiŭ paşĭ-ai mei în lume.

Îngăduiţi-mĭ acuma, Domnule Conte, de a vă vorbi de o afacere care este de cel mai mare interes pentru ţara mea. Excelenţa Voastră cunoaşte de sigur neînţelegerea ce fiinţează între guvernul romîn şi Sf. Locurĭ, privitoare la mă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

năstirile închinate acestor din urmă. Cu toate aste, cum se poate ca Excelența Voastră să nu-i regăsească șirul, am crezut bun să-i adresez, alipit de această scrisoare, expunerea pe scurt și repede a diferitelor faze prin care a trecut această afacere care se trăgănește de atîțĭ anĭ, în dauna tutulor părților interesate.

Ar fi de dorit ca cestiunea să ea capăt cu un moment mai înainte, și, în acest scop, viu să cer, Domnule Conte, înalta ocrotire a Ministerului împărătesc, pentru ca ea să fie din nou pusă pe tapet, și sfîrșită,—de e cu putință,—prin intervenirea misiunei, în timpul călătoriei ce sunt silit să fac la Constantinopol. De ar binevoi Excelenția Voastră să arunce o privire pe micul meu memorandum [1], n'ar întîrzia a se convinge de buna noastră dreptate și de însemnătatea acestei cestiunĭ, ***în care e vorba, pentru Țara-Romînească, de a cincea parte a moșiilor sale cele mai frumoase și mai mînoase, de care comunitățile greceștĭ caută să o desmoștenească în folosul lor.***

Ele îșĭ pun nădejdea în ocrotirea de care se bucură din partea curțiĭ împărăteștĭ, și în această mărinimoasă ocrotire îșĭ pune și Țara-Romînească toată nădejdea sa.

Nu se știe, Domnule Conte, ceea ce vor deveni din întîmplare într'o zi aceste comunitățĭ ; încît despre legăturile ce unesc acest Principat cu Împărăția Rusiei, e mai mult decît sigur că timpul nu va face de cît să le restrîngă, și s'ar putea întîmpla ***să le vie într'o zi acolo părere de răŭ de prea marea îngăduire ce s'ar fi arătat, cu acest prilej, Sfintelor Locurĭ.***

D. Dașkoff mi'a împărtășit de curînd că ministerul împărătesc nu pune nicĭ o opunere la numirea d-lui Știrbei la postul departamentului Treburilor din afară, și mă grăbesc,

[1]) Memorandul urmează dup'această scrisoare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Domnule Conte, să arăt pentru aceasta Excelenţiĭ Voastre, a mea recunoştinţă.

Scuzează, în deobşte, Domnule Conte, sinceritatea limbagiului meu. În această privinţă, am nevoe, chiar pentru viitor, de toată indulgenţa D. Voastre, căcĭ e un cusur al firiĭ, de care nu m'am putut nicĭ o dată desbăra.

Priimiţĭ, etc.

Memorandul [1] *A. S. S. Prinţului G. Bibescu către E. S. Contele de Nesselrode.*

STAREA MĂNĂSTIRILOR ÎNAINTEA REGULAMENTULUI ORGANIC

Mărirea veniturilor, ce s'a produs în urma regulamentului, e datorită jertfelor Statului. Grecii n'au asupră-i nicĭ un drept.—Prinţul reia aci argumentul comisiunei din 1833.—Constată încăpăţinarea Grecilor; propune împărţirea venitului în patru părţĭ, din care una singură va fi trimisă Sfintelor Locurĭ. Acest sfert întrece întregimea veniturilor care erau în fiinţă înainte de Regulamentul organic.

Memorandul reproduce în termeni mai cumpătaţĭ argumentul energic al adunărei din 1833 [2]) al cărui act îl reproduce. Aminteşte asemenea cel din 1834 [3]).

Prinţul arată însemnătatea cestiunei, se bizueşte pe opinia publică şi cere o grabnică deslegare.

Bucureştĭ, 20 Mai 1843.

«Mănăstirile romîneştĭ ce sunt închinate la Sfintele Locurĭ, erau supuse, înaintea publicărei regulamentului organic, la toate dispoziţiunile ce găsea cu cale a lua guvernul local, relativ la administraţiunea lor, şi la întrebuinţarea veniturilor lor. Ele contribuiau la trebuinţele ţărei, cu partea ce li se impunea după trebuinţele timpului, şi ***numai prisosul, cînd mai rămînea,*** se trimitea la Sfintele Locurĭ, ***cu titlul de ajutor.***

[1]) Acest memoriu e anunţat de Vodă contelui de Nesselrode, în scrisoarea-i din 20 Mai 1843. Bolliac, care-l cunoştea, i dă, greşit, drept dată, zioa de 28 Mai. Textul original are p'a de 20 Mai 1843.

[2]) [3]) V. p. 74 şi 76 din al nostru *Memoriu despre Sf. Locurĭ.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cît pentru dreptul acestor din urmă asupra acestor mănăstirĭ, a fost tot-d'a-una considerat ca un simplu drept de supraveghere, omagiu pietos al fundatorilor către Locurile Sfinte; — şi apoi acest drept, îl esercitară numai în limitele ce li se prescrieau de legile şi de guvernul ţăreĭ.

«Asta a fost ordinea de lucrurĭ care a administrat mănăstirile închinate chinoviilor greceştĭ, de la fundarea lor pînă la punerea în lucrare a regulamentului organic. Această ordine de lucrurĭ, era ordinea legală şi rezultatul natural al modificaţiunilor introduse în condiţiunile de existenţă ce fundatorii dăduseră acestor mănăstirĭ. Veniturile ce li se procurase, abia ajungeau pentru întreţinerea lor şi Sfintele Locurĭ nu priimeau de la fundatorĭ de cît sterila onoare a dedicaţiunei. Dacă mai tîrziu aceste veniturĭ crescură pînă în cît întrecură trebuinţele ce erau destinate a acoperi,—şi înfăţişară şi chiar un beneficiu considerabil pentru Sfintele Locurĭ,—asta a fost fapta guvernului care acordă diferite avantagiurĭ acestor mănăstirĭ, şi a legilor care veniră în diferite epoce a adăoga datoria către proprietatea funciară, uşurînd pe sătenĭ de datoriile către Stat. Ast-fel îmbunătăţirea ce priimiră mănăstirile închinate, şi prin urmare şi chinoviele greceştĭ, n'a fost nicĭ de cum urmarea unei adăogirĭ aduse de nişte împrejurărĭ întîmplătoare la valoarea averilor mănăstireştĭ, ci rezultatul sacrificiilor impuse masei populaţiunei şi al drepturilor încuviinţate de guvern, care de aci înainte avea dreptul să le pună în execuţiune. Cu toate acestea, în 1833, şi în urma creşterei considerabile — adusă veniturilor din pămînt de dispoziţiunile regulamentului,—cînd administraţiunea provizorie încercă a stabili o ordine în administrarea mănăstirilor şi a supune întrebuinţarea veniturilor lor la nişte regulĭ mai bine chibzuite şi mai în armonie cu noa ordine de lucrurĭ, precum şi cu intenţiunile pioşilor fundatorĭ, Sfintele Locurĭ refuzară aceasta, reclamînd, pentru prima oară, dreptul de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

proprietate și facultatea, — ce pretindeau a trage din acest drept, — de a cîrmui averile mănăstireștĭ și de a le întrebuința veniturile cum vor înțelege că e mai în propriul lor interes. Tot de odată au consimțit ca din curată generozitate a lor, să vină în ajutorul așezămintelor de bine-facere, acordîndu-le pe fie-care an o sumă foarte mică, ce ei pretindeau a o fixa o dată pentru tot-d'a-una.

«Scopul administrațiunei principatului era de a regula întrebuințarea averilor mănăstireștĭ, făcîndu-le în patru părțĭ egale, din care una să fie hotărîtă pentru cheltuelile anuale ale întreținerei mănăstirilor respective; a doa parte va forma fondul de rezervă al acelceașĭ mănăstirĭ pentru reparațiunile sale și pentru orĭ-ce alte cheltuelĭ extra-ordinare; a treia parte se va pune la dispozițiunea Sfintelor Locurĭ, și a patra parte se va depune la Stat pentru a se întrebuința în favoarea așezămintelor de utilitate publică. Este de însemnat însă că una din aceste patru părțĭ, era atuncĭ tot atît de mare cît totalitatea întreagă a acestor veniturĭ înainte de Regulamentul organic. Cu toate acestea Sfintele Locurĭ care pînă atuncĭ primeau cu recunoștință acea mică parte ce li se trimitea, de odată voiră, nimic mai puțin, de cît de a se declara stăpînĭ absolruțĭ ai averilor mănăstireștĭ care ocupă a șeasea parte a Valachiei, și să aibă de tributarĭ curațĭ pe locuitorii unei a șasea părțĭ din populațiunea romînă care vărsa sudorĭ ca să mărească îmbelșugarea Sfinților părințĭ, pe cînd lor le lipseaŭ toate cîte ar fi putut contribui la bunul traiŭ.

«Fără îndoială că Sfintele Locurĭ nu s'au gîndit că aceste averĭ, — ce reclamau ca proprietate a lor și pe care le reclamă și astă-zĭ, — nu sunt zestrea lor, ci ale acelor mănăstirĭ ridicate pe pămîntul romînesc; că lor le sunt numai închinate cum închină cine-va o icoană unui Sfînt; și că ***această adăogire de veniturĭ*** care a escitat pînă la un așa grad lăcomia chinovielor greceștĭ, ***era rezultatul unei fuziunĭ de interese***

şi de sacrificii, la care contribuiseră toate clasele societăţei romîne şi la care chinoviele greceşti nu puteau reclama să se împărtăşească.

«Plecînd de la acest principiŭ şi desperînd de a putea învinge îndărătnícirea delegaţilor trimişĭ de Sfintele Locurĭ, consiliul administrativ extraordinar cu care E. S. preşedintele plenipotent unise o comisiune [1]) ca să se înţeleagă cu aceştĭ din urmă, hotărîră în unanimitate că :

«Delegaţii Sfintelor Locurĭ lepădînd orĭ-ce măsură proprie a face să intre administraţiunea mănăstirilor pe calea îmbunătăţirei pe care intraseră deja toate cele-l-alte ramurĭ ale administraţiunei, şi intenţiunea lor părîndu-se a fi numai susţinerea desordinei trecutului fără supravegherea guvernului, — al acelui trecut la care ei n'au încetat a se referi în tot timpul conferinţelor, — guvernul va continua a regula şi de aci înainte drepturile şi obligaţiunile Sfintelor Locurĭ. Că prin urmare veniturile mănăstirilor se vor socoti după cum erau înaintea regulamentului, precum şi partea ce se trimitea chinoviilor greceştĭ ; iar cît pentru adăogirea veniturilor după reglement, totalul se va strînge pe seama aşezămintelor de bine-facere.»

Această hotărîre luată de comisiune, fu repetată după un an printr'un al doilea raport şi sub-semnată de tot clerul înalt şi de comisiunea ecleziastică; era bazată pe raţiunĭ necontestabile, şi dacă s'ar fi pus în execuţiune cu stăruinţă, Sfintele Locurĭ negreşit că ar fi cedat. Dar din nenorocire, administraţiunea provizorie încetînd peste puţin, şi aceea ce-i succedase, găsind în interesul său a menţine dezordinea şi jaful regimului celui vechiŭ, cestiunea nu făcu alt de cît a se mai complica încă, şi pretenţiile Sfintelor Locurĭ deveniră din ce în ce mai înverşunate, profitînd de greşalele guvernului nostru.

[1]) Comisiunea din 1833. V. p. 38 din *Memoriu despre cestiunea Sfintelor Locurĭ.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Această afacere a devenit o afacere de cea întîiŭ importanţă pentru Valahia care, aşteaptă soluţiunea cu acea speranţă de succes pe care i-o dă dreptul său, dar cu impacienţa şi grija ce neapărat se leagă de o cestiune de un aşa mare interes, căcĭ nu trebue să se pearză din vedere *că dacă chînoviile greceştĭ ar isbuti a face să li se primească pretenţiunile, Valahia s'ar vedea isbită de o espropriaţiune care formează a şeasea partea a sa, cea mai frumoasă şi mai roditoare.* Cabinetul imperial ar corona bine-facerile sale dacă ar bine-voi să recomande această afacere misiunei din Constantinopole ca să o pună pe tapet şi să o determine chiar, — de se va putea, — în timpul călătoriei Principelui Bibescu, în această Capitală.

«*Bazele stabilite de administraţiunea provizorie sunt singurele care ni se par conforme cu dreptatea şi cu adevăratele intenţiunĭ ale fundatorilor.* Dacă ambasada imperială [1] stărue asupra acestui punct va sili comunităţile greceştĭ să reintre în calea raţiunei şi a dreptăţii [2].

Memoriul guvernului din Sîn-Petersburg despre cestiunea mănăstirilor închinate (bunurĭ mănăstireştĭ) din Principatele romîne [3]

În acest memoriu, al cărui text urmează, vedem că Curtea împărătească a Rusiei urmăreşte un scop de împăcăcĭune. E adevărat că întemeează principiul drept şi conform cu morala al scoaterei proprietăţilor mănăstireştĭ la mezate publice ; dar păstrează controlul acestor mezaturĭ unui exarh al Sfintelor Locurĭ şi consulatului Rusiei, cu excluderea Guvernului romîn; dar, propunînd să lase un

[1]) De la Constantinopol.

[2]) Traducerea e a lui Bolliac (N. tr.).

[3]) Culegerea lui Hurmuzaki dă, de acest document, doo traducerĭ (în franţuzeşte) pe care le priveşte ca deosebindu-se de tot una de alta. Comparîndu-le, şi constatînd că ele în fond se deosibesc puţin, am ales pe acea a cărei formă ne-a părut mai îngrijită.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sfert al veniturilor de pe an pentru întreținerea clădirilor sfinte. Ea se rostește ast-fel : *Sfertul veniturilor de pe an ale proprietăților LOR din principate,* cea ce putea da a se presupune că bunurile închinate erau proprietatea Sfintelor Locurĭ; dar, in gîndul de *a da un semn de evlavioasa-i îngrijire* de interesele Sfintelor Locurĭ și de ale bisericei ortodoxe din Răsărit, ea propune ca banii romînești să se cheltuească pentru *scolile, spitalurile și instituțiunile neamului grecesc, din Constantinopol, din Siria și din alte părțĭ ale Împărăției Otomanicești;* dar, ea îngădue *numirea în fie-care Principat, a unui exarh ales între arhiepiscopii grecĭ, și care ar avea înalta supraveghere a mănăstirilor și a personalului lor, precum și numirea de economĭ;* — adică, cum Vodă Bibescu observă cabinetului din Sîn-Petersburg [1]), *înființarea unui Stat în Stat;* — dar ea sprijinește ideea de a scuti pe timp de zece anĭ Sf. Locurĭ de orĭ-ce dare, din pricina lucrărilor și meremeturilor de săvîrșit în mănăstirile supuse Grecilor, — făgăduește să le apere *de orĭ-ce încălcare și nelegalitate,* pe cînd în fapt mănăstirile romînești ar fi avut nevoe de ocrotirea cea mai de aproape a Curții Împărătești, în contra exacțiunilor egumenilor și a pretențiunilor Sfintelor Locurĭ

1-ŭ August 1843.

Curtea împărătească, luînd în serioasă considerare plîngerile ce arătau delegații comunităților grecești în convorbirile lor cu misiunea din Constantinopol, în Octobre 1841, în ce privește administrarea bunurilor mănăstireștĭ din Moldova și Țara-Romînească, dorește, d'o parte, să grăbească deslegarea acestei cestiunĭ, și, de alta, să păstreze nevătămate scutirile lăsate bunurilor ce atîrnă de scaunele bisericeștĭ și de alte comunitățĭ din Răsărit, fără a îngădui, niciĭ vr'unui particular, nicĭ vr'unei autorităț orĭ-care să le micșoreze cîtușĭ de puțin, dar, tot de o dată, făr'a recunoaște delegaților Sfintelor Locurĭ putința de a dispune de dînsele ca de proprietățĭ particulare ale lor.

În acest scop, Curtea Împărătească oferă din nou sprijinul săŭ Sfintelor Locurĭ pentru desăvîrșita deslegare a acestei cestiunĭ, dar subt condițiune că comunitățile religioase ișĭ vor însuși, mai întîiŭ, principiele următoare :

[1]) Memorandul adresat de Vodă Bibescu cabinetului din Sîn-Petersburg, la 24 Decembre 1844.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1⁰ Scoaterea la mezat public a proprietăţilor mănăstireştĭ. Această condiţiune e neapărată, dar pentru ca să se dee Sfintelor Locurĭ în această privinţă o mai mare înlesnire, se va hotărî un termen de noo anĭ, ce va începe de la 12 Noembre al anului de faţă, pînă la 12 al aceleiaşĭ lunĭ din anul 1852, pentru ca scoaterea la mezat a bunurilor fie-cărei mănăstirĭ să fie regulată ast-fel ca sfîrşirea fie-cărei arenduirĭ să vie cam pe la aceaşĭ epocă, adică în 1852, termen hotărît al sfîrşitului tutulor contracturilor azĭ în fiinţă, şi a căror reînnoire e îngăduită în timpul ce se va scurge pînă 'n 1852, dar nu mai departe. De la acel an încolo, arendarea prin mezat public va fi reînnoită la fie-care al noulea an; dar, pentru a asigura mai bine comunităţilor religioase folosurile ce vor eşi din acele mezaturĭ, precum şi pentru a înlătura orĭ-ce prilej de neînţelegere, se va hotărî fără şovăire că mezaturile se vor ţine cu autorizarea şi subt îndoitul control atît al Exarhului Sfintelor Locurĭ, de care se vorbeşte mai jos, cît şi a consulatului Rusiei:

2⁰ Acelaş termen de noo anĭ e hotărît pentru desăvîrşita sfîrşire a tutulor meremeturilor sau din nou rădicărĭ a clădirilor mănăstireştĭ, în proporţie cu veniturile fie-căreia, şi potrivit cu cinstea cultului. Curtea Împărătească, făr'a hotărî o sumă de banĭ, crede drept şi cuviincĭos ca comunităţile bisericeştĭ să lase pentru acest obiect esenţial sfertul veniturilor de peste an al proprietăţilor lor [1]) din Principate. Prisosul banilor lăsaţĭ pentru acest obiect, după ce reparaţiunile trebuincĭoase vor fi fost sfîrşite, va fi păstrat într'o casă specială spre a sluji cheltuelilor de acelaş fel ce pe viitor se vor putea înfăţişa;

3⁰ Va trebui tot de odată să fie hotărît un ajutor proporţional pentru stabilimentele de educaţiune şi de folos obştesc

[1]) Acest posesiv nu era menit să micşoreze pretenţiunile Sfintelor Locurĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din Principate; și cum Sfintele Locurĭ nu se 'nvoesc, în această privință, ca suma să se preschimbe în fie-care an, Curtea împărătească să 'nduplecă a lăsa la o parte prima-i propunere, adică acea de a se lăsa pentru acest scop sfertul veniturilor mănăstirilor. Dar, tot de odată, Ea cere neapărat ca această subvenție anuală să fie suită pînă la suma de doo milioane de lei romînești, și aceasta pînă 'n anul 1852, epocă la care această cifră va fi definitiv regulată.

Pe lîngă aceste principii fundamentale și nerevocabile, Curtea Împărătească propune măsurile speciale următoare, ca un semn a evlavioasei sale îngrijirĭ de interesele Sfintelor Locurĭ și de ale Bisericei ortodoxe din Răsărit :

a) Doo-zecĭ și cincĭ de mii de lei romîneștĭ, de luat pe ajutorul mai sus zis, vor fi pentru scolile, spitalurile și alte instituțiunĭ ale neamului grecesc, de prin Constantinopol, Siria și alte părțĭ ale Împărăției otomaniceștĭ.

b) Patriarhii se vor învoi cu comunitățile, pentru ca să fie desemnat, în fie care Principat, un Exarh ales printre arhiepiscopii grecĭ.

c) Acest Exarh, în afară de înalta supraveghere a mănăstirilor și a personalului lor, va avea grija de a interveni pe lîngă Hospodarĭ pentru îndreptarea și păstrarea drepturilor și scutirilor mănăstirilor, și consulatul Rusiei, în unire cu Exarhul, va da în acest scop sprijinul săŭ, de cîte orĭ i se va cere. Dacă însă în treburile judecătoreștĭ represintările Exarhului ar fi întemeiate, și vrednice de o serioasă luare aminte, Consulatul se va 'nțelege cu autoritățile Hospodariale pentru ca hotărîrea să rămîe nedeslegată, pînă la sosirea dispozițiunilor superioare.

d) În afară de egumenĭ, care vor fi numițĭ de autoritatea bisericească a comunităților, și nu pot fi revocațĭ de cît de dînsa, vor fi în fie care mănăstirĭ economĭ (geranțĭ sau administratorĭ) înființațĭ prin contracte speciale, și în a căror

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

datorie saŭ sarcină vor fi îmbunătăţirea proprietăţilor şi grijile de dat procesurilor.

e) Contractele încheiate între aceştĭ economĭ şi comunităţile, trebue să fie întărite de autoritatea localnică şi aprobate de Exarh şi de Consulat, pentru ca să nu se vîre cum-va în ele ceva care să meargă 'n contra regulelor ce vor fi hotărîte pentru administraţiunea bunurilor mănăstireştĭ.

f) Exarhii vor face parte din comisiunea mixtă căreia, atît la Bucureştĭ cît şi la Iaşĭ, vor fi supuse documentele mănăstirilor, pentru a cerceta şi hotărî ce sarcinĭ şi îndatorirĭ decurg dintr'însele.

g) Exarhul, Mitropolitul, Logofeţia bisericească şi Consulatul se vor înţelege :

1° Pentru a păşi la o cercetare care să poată constata meremeturile şi clădirile ce sunt trebuincĭoase mănăstirilor şi metohurilor lor, într'un timp hotărît;

2° Pentru a hotărî personalul fie-cărei mănăstirĭ.

h) În apropierea epocei hotărîte pentru sfîrşirea acestor meremeturĭ şi clădirĭ, se va face o noo cercetare.

In urma acestor dispoziţiunĭ, mănăstirile vor fi supuse unor inspecţiunĭ regulate, la fie care al doilea sau al treilea an, din partea autorităţii bisericeştĭ şi a celei mirene ale ţării.

In sfîrşit, un regulament special va fi înfiinţat, prin înţelegere comună, de Exarh, de Logofeţia treburilor bisericeştĭ şi de Consulatul Rusiei, pentru a lua orĭ-ce alte măsurĭ vor fi judecate la faţa locului ca neapărate spre a se regula această cestiune în mod definitiv.

Încît despre epoca de la care va căta să înceapă scutirea de zece anĭ dată mănăstirilor, Curtea împărătească crede că ar fi lucru foarte drept de a o socoti de la 1-ŭ Mai 1831. Dacă însă Patriarhii şi delegaţii Sfintelor Locurĭ ar priimi, fără nicĭ o în contra rostire, toate principiile mai sus arătate, misiunea Rusiei ar putea, în acest caz, să nădăjduească că

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

va dobîndi îngăduirea Curții Impărăteștĭ ca această scutire să nu 'nceapă decît de la 12 Noembre 1833, după dorința arătată de Sfintele Locurĭ.

Aceste propunerĭ cată să fie privite ca cea din urmă încercare de împăcĭuire, și Curtea Impărătească va aștepta pînă 'n Noembrie viitor ca ele să fie primite. In cazul contrariŭ, ea va urma și mai 'nainte să apere mănăstirile greceștĭ de orĭ-ce încălcare sau nelegalitate, dar se va vedea cu părere de răŭ în neputință de a nu lăsa pe Hospodarĭ să le supue la dispozițiunile regulamentelor organice întărite de amîndoo curțile. Intr'o asemenea ipoteză, afacerea nu s'ar mai putea trata la Constantinopol, ci va fi dusă la fața locului pentru a fi definitiv regulat acolo, cea ce de sigur ar fi pentru Sfintele Locurĭ mai puțin folositor decît libera însușire a principiilor mai sus arătate.

A. S. S. Prințul Bibescu către E. S. contele de Nesselrode, ministrul afacerilor externe al Rusiei

Prințul revine asupra cestiunei bunurilor mănăstireștĭ; împărtășește contelui de Nesselrode observațiunile Mitropolitului, și declară că e de aceiașĭ părere. A. S. crede că este neapărat ca guvernul localnic, — potrivit cu instituțiunile țării, cu antecedentele și privilegĭurile sale, — să rămîe epitropul tutulor mănăstirilor, închinate sau nu, și să exercite disciplina bisericească asupra egumenilor, ca și supravegherea asupra Bunurilor mănăstireștĭ. Combate memoriul din Sin-Petersburg din 1-ŭ August 1843, în ce privește propunerea de a fi numițĭ în Principate Exarhĭ însărcinațĭ să păstreze disciplina bisericească, și regisorĭ care să administreze bunurile mănăstireștĭ, și face să reese ***nelegalitatea și primejdia unui asemenea act***

Această scrisoare este urmată d'un memoriŭ [1] pe care Prințul il adresează din Constantinopol cabinetului din Sin-Petersburg.

[1] Vezĭ memoriul p. 101.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Constantinopol, 20 Septembre 1843

DOMNULE CONTE,

«Lungimea scrisorei mele din urmă să nu vă indispună contra acesteia [1]. Mă voi sili să fiu cât se va putea mai precis.

«O scrisoare ce priimii de la Mitropolit îmĭ face o datorie de a mai adăoga încă cîte-va vorbe, pe lîngă cele ce am spus Escelenței Voastre, prin scrisoarea mea cea din urmă, asupra mănăstirilor. Eminența sa îmĭ face, între alte însemnărĭ, observațiunile următoare:

Aceste baze coprind, printre alte dispozițiunĭ ale lor, că afară de egumenii trimișĭ pînă astă-zĭ în Principate de Sfintele Locurĭ, se vor mai trimite și niște exarhĭ ca să menție printre aceștĭ egumenĭ disciplina ecleziastică, și niște regisorĭ care să administreze averile mănăstireștĭ. Eminența sa observă că, după instituțiile țărei, și după toate antecedentele, guvernul local a fost în tot-d'auna adevăratul tutore al tuturor mănăstirilor, închinate sau ne-închinate, exercitînd disciplina ecleziastică în privința egumenilor grecĭ ca și în privința celor-l-alțĭ prin canalul Mitropolitului, și supravegherea asupra averilor mănăstireștĭ prin intermediarea logofeților de țara de sus și țara de jos, ale căror funcțiunĭ sunt concentrate astă-zĭ în datoriele logofătului afacerilor ecleziastice.

«Eminența sa adaogă că, orĭ-ce ar zice Sfintele Locurĭ, această supraveghere nu numai că este legală, dar a fost și foarte salutară; căcĭ dacă s'ar fi lăsat ca mănăstirile închinate să aibă a face cu chinoviele greceștĭ, departe de a avea astă-zĭ averile ce posedă, ar fi și încetat de mult de a mai exista.

Că a priimi pentru viitor o altă stare de lucrurĭ relativ la acest drept de poliție și de supraveghere, nu numai că s'ar ridica guvernului și capului bisericei romîneștĭ, niște drepturĭ con-

[1]) Această scrisoare se găsește și în opera lui Bolliac · *Mănăstirile Romîniei.* — Reproducem traducerea lui Bolliac. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sacrate de timp şi de instituţiile ţărei, dar încă, aceasta ar fi a priimi un Stat în Stat, şi a ridica lîngă puterile constituite ale ţărei o noo putere, cu atît mai periculoasă, cu cît că spiritul său turburător, lacom şi ne-astîmpărat va aduce pe fie-care zi încurcăturĭ şi conflicte ne-numărate.

«Vă rog, Domnule Conte, să vă aduceţĭ aminte că Mitropolitul vorbeşte. Cît despre mine, eu nu pot de cît să împărtăşesc opiniunea Eminenţei sale; căcĭ, lăsînd la o parte cestiunea de drept, nu văz ce bine ar rezulta din acest mare număr de delegaţĭ, ale căror puterĭ se vor întîlni şi se vor isbi pe tot minutul. Eu crez din contra că numirea acestor exarhĭ şi acestor regisorĭ, nu va putea fi de cît un izvor mai mult spre abuzurĭ.

«Indrăsnesc a spera, Domnule Conte, că nu mi se va imputa dacă am revenit atît de adese orĭ asupra acestei cestiunĭ; căcĭ, privind tot-d'auna solicitudinea cabinetului imperial pentru noi eminamente părintească, aş crede că nu 'mĭ îndeplinesc sentimentele mele de devotament şi de recunoştintă, dacă n'aş lucra în orĭ-ce ocaziune cum ar lucra cel mai devotat fiu către cel mai bun dintre părinţĭ, supuindu-i în nevoĭ păsurile mele, cu convicţiunea că vor fi tot-d'auna priimite cu indulgenţă, chiar cînd nu s'ar putea încuviinţa.

Profit de această ocaziune Domnule Conte, etc. etc. etc.

Memoriul A. S. S. Domnitorului Bibescu, despre mănăstirile din Principatele Ţării-Romîneştĭ şi Moldovei închinate Sf. Locurĭ.

Domnul expune pretenţiunile ce au dat pe faţă comunităţile greceştĭ în urma priimirei de către dînsele a arendărilor prin mezat. Aceste pretenţiunĭ ţintesc a scoate Comunităţile de subt orĭ-ce supraveghere, orĭ-ce control, orĭ-ce jurisdicţiune a Guvernelor moldo-romîne, ca şi de subt autorităţile bisericeştĭ ale Mitropoliţilor celor doo Principate, în-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fiinţînd ast-fel un Stat în Stat. Apoi demonstră că nimic nu 'ndritueşte aceste pretenţiunî, că Sf. Locurî n'ar putea arăta un singur fapt anterior în favoarea lor, şi cere: 1-ŭ ca mănăstirile să fie clasate pe categorii, după veniturile lor, şi să fie hotărită o sumă neapărată trebuinţelor lor; 2° să fie înfiinţat un fond de rezervă destinat meremeturilor, întreţinerii clădirilor, şi treptatei îmbunătăţirî a stărei interioare a mănăstirilor ; 3° ca din prisosul veniturilor o parte să fie păstrată pentru stabilimentele de binefacere ; 4° ca sumele de dat fie-cărei mănăstirî să fie în proporţiune cu veniturile sale; 5° cere încă, —după ce nu s'a învoit să priimească termenul de noo anî pentru a regula arendările,—ca acest termen să fie de trei anî, conform cu legea; 6° să se compue comisiunea de supraveghere pentru arendărî, de Consulul general al Rusiei, în prezenţa Logofătului treburilor bisericeştî, şi de patru delegaţî care să reprezinte Sf. Mormînt, muntele Atos, muntele Sinaia şi comunităţile din Rumelia; 7° subvenţiunea pentru stabilimentele de bine-facere să rămie, pînă la regularea arendărilor, la apreciaţiunea Ţarului.

«Vodă crede că e lucru înjositor pentru comunităţile religioase şi pentru sfînta noastră religiune, ca mănăstirile consacrate de cucernicie şi de bine-facere să fie prilejul unui scandalos samsarlîc [1]).»

Constantinopol, 20 Septembre 1843.

Chinoviile greceştî, prin ofrandele ce voesc a face relativ la mănăstirile Moldo-Valahe închinate, consimt :

I. Că averile mănăstireştî să se arenduească prin licitaţiune, dar doresc ca numai consulatele să supravegheze la licitaţiunî fără nicî o intervenire din partea verî unei autorităţî a ţărei [2]).

II. Se angagează a săvîrşi reparaţiunile mănăstirilor greceştî cît se va putea mai curînd, şi cu orî-ce chip în termen de noo anî, adică pînă la 1852 ; ***dar nu priimesc nicî subt acest raport, concorsul sau amestecul autorităţilor civile şi ecleziastice ale Principatelor.***

[1]) C. BOLLIAC citează în opera sa, p. 103, acest memoriŭ ca fiind cel d'intîiŭ al Domnului. C. Bolliac se 'nşală ; acest memoriu trimis din Constantinopol este al doilea asupra cestiunei mănăstirilor închinate. — Reproducem traducerea lui Bolliac (N. tr.)

[2]) Era o dibăcie din partea comunităţilor de a amesteca Rusia în afacerile interioare ale Principatelor ; Vodă Bibescu va scăpa ţara de această lovire şi va înainta o propunere care va face ca acea a Grecilor să nu-şî mai producă răul său.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«III. Ele se învoesc a da pe tot anul la casele aşăzămîntelor de bine-facere şi de folos public, o contribuţiune de un milion de lei turceştĭ, dar cu condiţiune ca, plătindu-se regulat această sumă, mănăstirile greceştĭ să nu mai fie supuse a indeplini *milele fondatorilor nicĭ serviciurile impuse de administraţiunea ţărei, şi că Domnii să hotărască a se libera din mîinile autorităţilor locale acele mănăstirĭ greceştĭ ce'şĭ vor fi însuşit arbitrariceşte.*

Rezultă din propoziţiunile de mai sus că Sfintele Locurĭ cer a se sustrage de orĭ-ce supraveghere, de orĭ-ce control şi de orĭ-ce jurisdicţiune a guvernuluĭ Valahiei şi Moldaviei, precum şi a autorităţei ecleziastice a Mitropoliţilor din amîndoo Principatele, şi a ridica ast-fel un nou Stat în Stat. Şi drept toate acestea ele se învoesc a plăti la casele de binefacere ale amănduoror Principatelor, o contribuţiune fixă şi anuală de 20000 galbenĭ, (un milion de lei turceştĭ fac tocmai această sumă), dintr'un venit cunoscut astă-zĭ numai pentru Valahia că trece peste 150,000 galbenĭ pe an, şi care neapărat se va întrei şi se va împătri cu timpul.

Ast-fel această cestiune care în principiu era o curată cestiune de regulare şi de îmbunătăţire ce trebuia a se introduce în administraţiunea averilor mănăstireştĭ, spre a se pune, după cum se zicea, un termen abuzurilor esercitate de egumenii grecĭ, devine astă-zĭ, prin pretenţiunile Sfintelor Locurĭ, o cestiune din cele mai vitale din cîte s'au desbătut în privinţa Principatelor, căcĭ ele se văd amenințate în legile lor politice, în libertăţile bisericei lor, şi chiar în integritatea teritoriului lor, ce delegaţii Sfintelor Locurĭ ar voi să ia în posesiune ca un pămînt cucerit, făr'a atîrna de nicĭ o autoritate, făr'a recunoaşte nicĭ o lege de cît pe-a interesului lor, şi spre a strînge venitul muncitorilor unei a cincea părţĭ din poporaţiune ca să'l treacă pe tot în străinătate.

Eată pretenţiunile Sfintelor Locurĭ reduse la cea mai sim-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

plă a lor espresiune, și desfăcute de tot ce ar fi putut să le oprească a lua o soluțiune.

«Dar aceste pretențiunĭ sunt oare fondate pe actele fondatorilor? Nu căcĭ nicĭ unul dintr'înșii, rădicînd așezăminte sufleteștĭ pe pămîntul Moldo-Valah și înzestrîndu-le cu averĭ pe cît au crezut atuncĭ trebuincĭoase pentru întreținerea lor, n'a putut să se gîndească că într'o zi Sfintele Locurĭ, unde aceste așăzăminte fuseseră închinate — cu singurul scop de o supraveghere salutarie, — vor căuta a le despoia de zestrĭ, reclamîndu-le ca proprietatea lor.

Aceștĭ fondatorĭ, crescuțĭ cum erau după spiritul acelui timp, în cea mai adîncă venerațiune pentru immunitățile și legile țărei, în virtutea cărora toată autoritatea politică sau ecleziastică se confunda în autoritatoa superioară de care atîrna totul, nu s'au gîndit nicĭ de cum că ar putea veni un timp cînd delegații Sfintelor Locurĭ ar pretinde să se sustragă de la această lege generală, și să se ridice în atîtea autoritățĭ independințĭ.

Pretențiunile Sfintelor Locurĭ fi-vor fondate pe antecedente? Mai puțin încă, căcĭ de la cea d'întîiŭ fondațiune de acest fel de așezăminte sufleteștĭ, în principate, și pînă în zilele noastre, drepturile Sfintelor Locurĭ s'au mărginit:

1° A trimite egumenĭ [1]), care, ca să intre în eserciţiul funcțiunilor lor, trebuia mai întîiŭ să fie recunoscuțĭ de Mitropolit și întărițĭ de guvernul local.

2° A avea o parte din veniturĭ, parte care, adesea se reducea la sume foarte micĭ, căcĭ nu puteau să ia acea parte de cît după ce au satisfăcut toate cheltuelile ce se cereau pentru întreținerea acestor așezăminte, și pentru ajutoarele extraordinare reclamate de trebuințele țărei.

Această stare de lucrurĭ nu era, după cum se muncesc

[1]) Nu la 'nceput, precum am văzut.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sfintele Locurĭ a o numi, o stare abuzivă ; ci, era starea legală, acea consacrată de la început în privinţa mănăstirilor închinate, cum şi în privinţa acelor ne-închinate. Şi subt acest regim s'a făcut fondaţiunea şi dedicaţiunea acestor mănăstirĭ ; Sfintele Locurĭ n'au cunoscut altul în puterea căruia să poată reclama.

Cît pentru călugării care vin în Principate, îndată ce au călcat pe pămîntul Moldo-Valah, atîrnă numai de Mitropolitul romîn.

Asta a fost regula ce s'a urmat nestrămutat din vechime şi de care nu se va putea depărta fără a aduce nişte conflicte de putere,—care conflicte vor spulbera puţina disciplină ce-a maĭ rămas în această ţară,—şi fără a da o lovitură gravă prerogativelor date din vechime scaunului arhiepiscopului din amîndoo Principatele respective.

Sfintele Locurĭ se vor fi bazînd ele în sfîrşit pe vre-o clauză esepţională a tractatelor ?—Dar, graţie generoasei solicitudinĭ a Curţei Protectoare, toate tractatele cu Poarta au recunoscut şi consfinţit vechile drepturĭ şi immunităţĭ ale Principatelor.

Nimic n'ar putea dovedi mai bine cît de puţină bună credinţă au, sau în ce mare ignoranţă se află Sfintele Locurĭ asupra materiei în discuţiune, de cît propunerea lor ce ţintează a face să se crează că li s'au răpit mănăstirĭ prin violenţă de către autorităţile locale, pe cînd acte a căror autenticitate n'ar putea-o tăgădui, dovedesc contrariul. Noi vom cita aci numai unul, acela din anul mîntuirei 1641 dat sub domnia Principelui Matei Basaraba de Patriarhul Constantinopolului Partenie, în unire cu al Ierusalimului şi cu tot Sinodul ; acest act conţine că recunoscînd abuzul chinoviilor greceştĭ care pe nedrept îşĭ însuşiseră dreptul de-a trimite egumenĭ în diferite mănăstirĭ valahe ce nu le erau închinate chiar, zişii Patriarhĭ şi Sfîntul Sinod ordonau încetarea acestui abuz. Cu toate acestea, deşi această hotărîre pronunţa anatema

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

contra celor ce o vor călca, chinoviile nu ţinură nici o socoteală de aceasta, şi cea mai mare parte din mănăstirile citate în acel act, se găsesc şi astă-zĭ printre cele închinate.

Sfintele Locurĭ nerecunoscînd caracterul acestei auguste bune voinţĭ, al cărei obiect au fost numai ele pînă astă-zĭ, speră că, strigînd mereu nedreptate şi tiranie şi reclamînd nişte drepturĭ imaginare, vor sfîrşi prin a dobîndi ceia ce cer. sau cel puţin a prelungi nesfîrşit starea actuală de lucrurĭ.

In cele din urmă, trebuind a-ne întoarce privirile către înţelepcĭunea şi dreptatea guvernului Imperial ca să se pronunţe asupra pretenţiunilor Sfintelor Locurĭ, am crezut de a noastră datorie, a-i supune la cunoştinţă, în această repede dare de seamă, oare-care din argumentele care ne-au părut mai proprii a lumina hotărîrea sa.

Acum să ne fie permis a espune aci cîte-va din bazele ce după noi ar putea înlesni soluţiunea acestei cestiunĭ şi ar respunde tot-d'odată şi la dorinţele Cabinetului Imperial, care este şi dorinţa noastră cea mai călduroasă.

Spre acest sfîrşit ne-am gîndit că înainte de toate ar trebui să începem prin a simplifica cestiunea desfăcînd-o de orĭ-ce cestiune de principiu spre a o reduce la starea în care se afla la începutul său, adică :

A face împărţirea veniturilor ; a determina administrarea acestor aşezăminte sufleteştĭ într'un chip mai conform cu destinaţiunea lor şi cu dorinţele fondatorilor, eliminînd orĭ-ce propoziţiune care ar ţinti să se introducă o ordine de lucrurĭ contrarii drepturilor şi instituţiunilor ţărei. Pentru a ajunge la acest scop, noi vom îndrăzni a propune dispoziţiunile următoare :

I. A împărţi toate mănăstirile închinate la Sfintele Locurĭ în trei sau patru categorii, după veniturile lor ; a le determina trebuinţele respective şi a fixa pentru fie-care suma anuală ce va fi de ajuns pentru acele trebuinţe.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

II. A hotărî pentru fie-care mănăstire, din veniturile sale, un fond de rezervă destinat pentru reparaţiunea zidirilor respective, determinîndu-se şi timpul pînă cînd aceste reparaţiunĭ vor trebui să fie sfîrşite. După împlinirea celei d'întîiŭ destinaţiunĭ, fondul de rezervă va servi pentru întreţinerea zidirilor şi îmbunătăţirea progresivă a stărei din întrul mănăstirei ; căcĭ nu trebue să se pearză din vedere, un singur minut, scopul principal, care, nu este acela de a se reclădi zidirile mănăstirilor, ci de a face ca aceste aşezăminte să serve la destinaţiunea lor cea primitivă, la aceea adică de a da azilurĭ sărăciei şi neputinţei, de a concura la educaţiunea religioasă a locuitorilor, şi alte acte de asemenea natură, proprii de a face să se bine-cuvinteze numele fondatorilor, pînă la posteritatea cea mai îndepărtată, şi-a înnălţa religiunea în ochii publicului.

III. Din prisosul veniturilor anuale, să se hotărască o parte pentru aşezămintele de bine-facere în locul sumelor ce plăteau aceste mănăstirĭ sub vechea ordine de lucrurĭ şi pentru avantagiele incalculabile de care au profitat Sfintele Locurĭ după dispoziţiunile regulamentului organic.

IV. Părţile ce se vor determina în urmarea bazelor de mai sus, vor trebui neapărat şi după toată dreptatea să urmeze fluctuaţiunilor ce vor încerca veniturile teritoriale şi a le adăoga sau micşora, pentru fie-care în raport cu suma ce se va hotărî, după mărimea sau micşorimea acestor veniturĭ. Căcĭ, a adopta principiul Sfintelor Locurĭ, asta ar fi a condamna Principatele şi mănăstirile fondate pe pămîntul lor a nu profita de o stare de prosperitate mai mare pe care ar putea-o aduce cu timpul nişte stăruinţe şi sacrificii la care Sfintele Locurĭ nu vor lua parte, după cum n'au luat nicĭ pînă astăzĭ.

V. Cît pentru termenul de noo anĭ, ce Sfintele Locurĭ mai cer, pentru a regula arendările averilor monăstireştĭ prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

licitațiune publică, asta nu va servi de cît a mări și mai mult abuzurile, prelungindu-le și legitimîndu-le, ca să zic așa, pentru un timp atît de îndelungat. Dacă în adevăr este vorba numai de a face să se potrivească toate soroacele la o epocă, termenul de trei anĭ ar fi mai mult de cît trebue; pentru că averile mănăstireștĭ n'au fost nicĭ odată, și — după lege, — nicĭ nu pot fi arendate de cît pentru acest termen. Ast-fel dar în această privință scopul ar fi îndeplinit, dacă, cum s'a zis, s'ar amîna numai pentru trei anĭ regularea arendărilor.

VI. După baza de mai sus, licitațiunile publice începîndu-se, de esemplu, în anui 1847 pentru arendarea averilor tutulor mănăstirilor închinate la Sfintele Locurĭ, se vor înnoi la fie-care șase sau noo anĭ **sub privegherea consulului general, în prezența logofătuluĭ Cultelor** și a patru delegațĭ aleșĭ de Sfintele Locurĭ dintre egumenii în funcțiune, ca să reprezinte Sfîntul Mormînt, muntele Atos, muntele Sinai și chinoviele Rumeliei.

VII. Cît despre subvențiunea ce trebue a se plăti așezămîntelor de bine-facere și de educațiune publică în Valahia, pentru spațiul de la 12 Noembre 1843, pînă la epoca cînd s'ar determina să se înceapă licitațiunile, și mai cu seamă că venitul se ridică astă-zĭ la peste 150,000 galbenĭ pe an, noi ne îndreptăm și pentru aceasta la dreptatea ministerului Imperial.

Terminăm aci dorind ca chinoviele greceștĭ, revenind la niște idei mai în raport cu sfînta lor misiune, să sfîrșească prin a se uni cu aceste propozițiunĭ atît de drepte. Ele ar trebui să simță cît este de degrădător pentru ele și pentru sfînta noastră religiune, ca mănăstirile consacrate la început pietățeĭ și bine-facerei, să nu mai fie de cît un obiect de precupeție scandaloasă, și să înfățișeze numai niște triste singurătățĭ unde abia se mai găsește cîte un servitor care să celebreze oficiul divin !

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Extras dintr'o scrisoare a d-lui de Billecoq către d. Guizot din 26 Septembre 1843.

Memoriul Guvernului din Sîn-Petersburg in privința bunurilor mănăstireștĭ sau mănăstirilor închinate, deșteaptă în lumea diplomatică o emoțiune de care e mișcat și d. Consul general al Franții.

26 Septembre 1843.

Cabinetul din Sîn-Petersburg a luat de curînd o hotărîre tot atît de isbitoare cît și de neașteptată în ce privește neînțelegerea de mulțĭ anĭ iscată între egumenĭ (sau preoțĭ administratorĭ ai veniturilor mănăstirilor din Țara-Romînească și Moldova care-șĭ trimit banii muntelui Atos) și guvernele celor doi Hospodarĭ.

Actul de care e vorba, și care face, cu acest prilej, ca autocratul rus să se 'nfățișeze mai mult subt figura unui Pontif decît a unui Impărat, e menit să dee naștere în toată țara ocrotită de Rusia unei nemărginite mișcărĭ sufletestĭ. Alătur aci o notă care mi se asigură că coprinde cu foarte puține lipsurĭ, chiar textul instrucțiunilor trimise în această cestiune d-lui de Titoff, și care, venindu-mĭ dintr'un isvor pe care mi'este îngăduit să-l privesc ca autentic, va pune pe Excelența Voastră în stare să cîntărească greutatea hotărîrei care e în momentul de a se lua. Voi avea grija, la timp, de a vă mai vorbi de această afacere însemnată.

(Arhivele ministerului Afacerilor externe, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Hîrtie alipită de depeșa politică No. 113 a d-lui Billecoq către d. Guizot, cu data de 26 Septembre 1843

D, Billecoq expune d-lui Guizot principalele dispozițiunĭ ale memoriului din Sîn-Petersburg, cu data de 1-ŭ Mai 1843, în cestiunea mănăstirilor închinate.

26 Septembre 1843.

Proprietățile mănăstirilor care atîrnă de Sfintele Locurĭ vor fi de azĭ înainte arendate la mezat; însă, din cauza sarcinelor și contractelor deja încheiate, numai în anul 1852, și în fața împuterniciților Sfintelor Locurĭ și a consulatului general rusesc, se va putea, la aceea epocă, face adjudicarea acestor proprietățĭ; această adjudecare va fi reînnoită la fie care al noolea an.

Pînă la epoca mai sus zisă, întreținerea și reparațiunea mănăstirilor se vor face într'un mod care să fie potrivit tot de-o-dată cu cinstea Sf. Bisericĭ și cu veniturile mănăstirilor. Guvernul Impărătesc nu crede neapărat să hotărască de mai 'nainte suma trebuincĭoasă pentru aceste cheltuelĭ; dar, după dînsul, a se sluji pentru aceasta de a patra parte a veniturilor mănăstirilor n'ar fi ceva peste măsură.

O altă parte a veniturilor acestor mănăstirĭ cată să fie cheltuită în folosul stabilimentelor de binefacere și de 'nvățătură în Principate. Sf. Locurĭ dorind însă ca cifra acestei sume să nu atîrne 'n vecĭ de cifra însă-șĭ a venitului, suma de 2 milioane de lei romîneștĭ va fi în fie care an dată pentru acest scop pînă 'n anul 1852, epocă la care această sumă va fi hotărîtă în mod definitiv.

In afară de dispozițiunile de mai sus, privitoare la binele obștesc al mănăstirilor, Curtea împărătească, în îngrijirea sa pentru Biserica răsăriteană, crede că trebue să adaoge dispozițiunile următoare:

250000 de lei vor fi luate din suma de 2 milioane în folosul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

școalelor, spitalelor și a altor instituțiunĭ de binefacere ale neamului grecesc din Constantinopol, Siria, și alte părțĭ ale Împărăției otomaniceștĭ.

Un Exarh (mandatar al Sfintelor Locurĭ), ales printre fețele bisericeștĭ greceștĭ, va fi chemat să șadă în fie care din amîndoo Principatele; va 'ngriji de interesele, pîn' acum atît de puțin respectate, ale mănăstirilor din muntele Atos. Exarhii vor avea grijă de a cere, la nevoe, sprijinul consulatului general rusesc, care nu le va fi nicĭ odată refuzat; dar dacă, în pricinĭ judecătoreștĭ, reclamațiunile Exarhilor ar fi privitoare la interese serioase și de căpetenie, consulatul general s'ar înțelege cu guvernul Domnesc, pentru ca nicĭ o hotărîre să nu fie luată înainte de sosirea unor poruncĭ superioare.

In afară de egumen, se va numi de azĭ înainte, pentru fie-care mănăstire, cîte un econom.

Contractele încheiate cu economii vor fi supuse supraveghierei Exarhului și a consulatului general rusesc.

Exarhii vor fi, de plin drept, mădularĭ ai comisiunei mixte formate pentru a examina privilegĭurile și îndatoririle mănăstirilor.

Exarhul, mitropolitul, logofătul treburilor bisericeștĭ și consulatul general al Rusiei vor vedea împreună, de reparațiunile necesare, și vor fi însărcinațĭ cu personalul fie cărei mănăstirĭ.

Exarhul este însărcinat cu supraveghierea preoților așezațĭ în mănăstirĭ, și, la nevoe, la Constantinopol va trebui să raporteze el despre dînșii.

In interesul supraveghierei stării materiale a mănăstirilor, Exarhul e îndatorit să le cerceteze din cînd în cînd, ceia ce, de altmintrelĭ poate din parte-i face și guvernul, de crede aceasta folositor.

Numai din îngrijirea-i de a asigura drepturile Sfintelor Locurĭ asupra diferitelor mănăstirĭ ce atîrnă de dînsele în Principate,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și numai pentru a sfîrși toate încurcăturile ce isvorăsc din administrațiunea acestor proprietățĭ, propune Guvernul Împărătesc diferitele întocmirĭ de care s'a vorbit mai sus; el nu ascunde că priimirea lor este condițiunea necesară la intervenirea lui în această afacere, și dacă, pînă 'n luna lui Noembre, această priimire nu a fost notificată. Curtea Împărătească îșĭ va retrage propunerile, și rezolvarea cestiunilor în desbatere nu se va mai face la Constantinopol, ci chiar la fața locului, după legile în ființă care vor fi departe de a da hotărîrĭ mai folositoare.

(Arhivele ministerului Afacerilor streine, Paris.)

D. Guizot către D. Billecoq.

Ministrul francez vede în ingrijirea extraordinară a guvernului rusesc o lucrare stăruitóare pentru a-șĭ atrage, ocrotindu-le, populațiunile greceștĭ din Turcia. Întreabă ce titlu puterea ocrotitoare pune 'nainte pentru a interveni în această cestiune?

23 Octombre 1843.

DOMNULE.

Am priimit depeșile ce mi'ațĭ făcut onoarea de a-mĭ scri, pînă la n-l 113 și pînă la data de 26 Septembre.

Cea ce-mĭ împărtășițĭ privitor la actul de intervențiune atît de isbitor al Cabinetului rusesc în afacerea administrațiunei veniturilor mănăstirilor romîneștĭ și moldovene ce atîrnă de muntele Atos, mi'a atras în deosebĭ băgarea de seamă. Acest fel de amestec este, de nu mă 'nșel, un fapt nou în istoria protectoratului rusesc în Principate și n'ar putea ținti decît a face că Rusia să pătrundă mai adînc în afacerile regimului lor interior. Iată 'n adevăr ce reese limpede din conținutul notei ce mi'ațĭ trimis, ș'apoi o cugetare mai generală încă, dar nu mai puțin caracteristică, se destăinuește încă într'însa,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prin dispoziţiunea după care, din suma de doo milioane de lei care căta să fie date pe fie-care an în folosul stabilimentelor de binefacere şi de învăţătură din Principate, 250000 lei vor fi luate în folosul scoalelor, spitalelor şi al altor instituţiunĭ de binefacere ale neamului grecesc din Constantinopol, Siria şi alte ţinuturĭ Otomaniceştĭ. Acest punct este un nou şi însemnat semn al lucrării active şi stăruitoare ce urmăreşte politica rusească, în privinţa populaţiunelor greceştĭ din Turcia, pentru a şi le atrage, ocrotindu-le şi făcîndu-le prin binefacerĭ să resimtă a sa înrîurire. Iată 'n scurt cugetările ce se nasc la citirea documentului de care e vorba, şi pe care de sigur nu veţĭ fi lipsit a le face şi D-Voastră. Dar ce titlu pune înainte puterea ocrotitoare [1] pentru a interveni în această cestiune a administraţiunii mănăstirilor în Ţara Romînească şi în Moldova? Iată, Domnule, ce nu-mĭ spuneţĭ. Această intervenţiune a fost ea impusă din ordin, sau a fost cerută, cum pare a se arăta într'o parte din aceaşĭ notă? Care sunt faptele care au adus-o, şi în ce, pozitiv, constă neînţelegerea iscată între guvernele celor doo Principate şi administratorii veniturilor mănăstirilor? Binevoiţĭ a-mĭ îmmîna, despre această afacere, din punctul de vedere politic şi economic, un raport pe cît veţĭ putea mai complect şi mai desluşitor.

(Arhivele Ministerului afacerilor externe, Paris.)

[1] Principatele, desnădăjduind de a-şĭ cîştiga pe lîngă Curtea suzerană procesul ce aveau cu supuşii ei grecĭ, îşĭ întoarseră privirile spre Curtea ocrotitoare, şi o rugară să 'ntervină pe lîngă Înalta Poartă în favoarea cauzei celei drepte a Romînilor. Din nenorocire, dacă Înalta Poartă era părtinitoare pentru Sfintele Locurĭ, Rusia, din parte-i, le dedese făgăduinţĭ, astfel că guvernele Principatelor se aflară într'o situaţiune din cele mai critice.

Intervenirea Rusiei era cerută, fiind că era privită ca o chezăşuire; dar chiar de nu ar fi fost cerută, ea s'ar fi impus.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Depeșa E. S. D-lui Vice-cancelar conte de Nesselrode către D. Dașkoff, consul general al Rusiei la Bucureștĭ.

Contele de Nesselrode, scriind D-lui Dașkoff, despre cestiunea mănăstirilor închinate, declară că dorința guvernului Împărătesc, este de a păstra,—ca și'n trecut,—un caracter de rezervă comunicațiunilor ce se află 'n caz de a adresa, despre această materie, celor doi Hospodarĭ. Le atrage luarea aminte asupra punctelor de căpetenie care ar forma baza învoelii de făcut cu Sfintele Locurĭ, și poftește pe d. Dașkoff să ceară părerea Hospodarilor.

Sîn-Petersburg, 28 Decembre 1843.

Principele Bibescu cunoaște motivele care ne-au angajat a ne opri pînă acum de a discuta cu dînsul afacerea averilor mănăstireștĭ închinate la Sfintele Locurĭ. Intr'o cestiune de o natură atît de delicată, ni s'a părut [mai] [1]) esențial a ne asigura mai întîiŭ de dispozițiunile clerului ortodox la Constantinopole, și de a-i lăsa timpul trebuincĭos ca să se poată pronunța către noi în niște termenĭ mai explicițĭ asupra dorințelor ce ar avea să formuleze spre regularea administrațiunei averilor de care este vorba. Această urmare fiind conformă cu respectul ce noĭ datoriam înaltului cler, ne este dictată și de datoriile de protecțiune ce ne impune Biserica Orientului, și ast-fel ne permite să calculăm isbînzile de succes [2]) ale unei negociațiunĭ ce s'ar deschide cu gospodarii Moldovei și Valahiei pentru a aduce în sfîrșit un aranjament just și echitabil între amîndoo părțile. In vederea acestora noi ne-am hotărît a circonscrie explicațiunile noastre cu Sfintele Locurĭ în niște limite cu totul confidențiale, și astă-zĭ vom conserva acelaș caracter de rezervă în comunicațiunile ce suntem decișĭ a adresa în această materie amînduror Gospodarilor.

In timpul șederei Prințului Bibescu la Constantinopol, D.

[1]) *Mai*, din Bolliac, merge în contra textului francez, constituind o insultă a lui Nesselrode, de care acesta nu-i vinovat către Vodă Bibescu. (N tr.)
[2]) Bolliac zice : *lucrările din succesul unei. . . . .* Textul zice : *les chances de succès d'une. . . .* (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de Tittof i-a adus la cunoscință propozițiunile al cărora am crezut că putem să ne facem organ lîngă reprezentanții Sfintelor Locurĭ. Gospodarul Valahiei a fost asemenea informat că noi am fixat Sfinților părinți un termen ca să răspunză la propozițiunile noastre. Acum posedăm acele răspunsurĭ și ni se pare că a venit timpul să ne esplicăm și cu Gospodarii, și să cunoaștem și opiniunea lor asupra celor ce vor să ofere Sfintele Locuri. Dacă, din această schimbare de idei, va putea să rezulte vre-o apropiere între părțile interesate, noi ne-am felicita în toată puterea cuvîntului. Orĭ-cum va fi însă, noi așteptăm ca Gospodarii să-șĭ dea părerea lor, ca să putem judeca cum concesiunile reciproce vor putea conduce lucrurile la o înțelegere împăcĭuitoare.

Spre a simplifica cestiunea, pe cît se va putea mai mult, vom desface-o de toate considerațiunile secundare și de detaliŭ. și ne vom mărgini a chema atențiunea Gospodarilor asupra următoarelor trei punturĭ, care vor forma baza aranjamentului pentru care intervenim.

Sfintele Locurĭ consimt:

1. *La arendarea averilor mănăstireștĭ prin licitațiunĭ publice,* dar doresc ca consulaturile noastre să aibă supraveghere acestor licitațiunĭ fără ca verĭ-una din autoritățile țărei să poată interveni la aceasta.

2. Se angajează *a săvîrși reparațiunile mănăstirilor greceștĭ cît se va putea mai curînd*, și, în orĭ-ce împrejurărĭ, în spațiŭ de noo anĭ, adică pînă in 1852, dar și subt acest raport nu priimesc concursul sau amestecul autorităților civile sau ecleziastice ale Principatelor.

3. Oferesc *a da pe tot anul în casele stabilimentelor de bine-facere și de utilitate publică, o contribuțiune de un milion de lei turceștĭ*, cu condițiunea tot de o dată, că plătindu-se regulat această sumă, mănăstirile greceștĭ să nu fie îndatorate a îndeplini milele hotărîte de fondatorĭ nicĭ sarcinile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

impuse de administrațiunea țărei; și că Gospodarii să hotărască a se elibera din mîinile autorităților legale acele dintre mănăstirile grecești ce-și vor fi însușit arbitraricește.

Pentru mai multă deslușire noi vom însoți aceste trei punturi de oare-care observațiunï.

La puntul întîiŭ, pentru a accorda oare-care latitudine Sfintelor Locurï, noi propusesem a se fixa un termen de noo anï, socotindu-se de la 12 Noembrie 1843, pentru a regula arendarea fie-cărei mănăstirï în particular, în cît să se facă a se potrivi toate terminele la aceeaș epocă, care să fie 12 Noembre al anului 1852, sfîrșitul general al termenilor tuturor contractelor existinte și care se vor putea reînnoi în acest interval, dar nicï într'un caz nu se vor putea prelungi mai mult de cît pînă în anul 1852; și începînd de la această epocă licitațiunile publice se vor reînnoi numai la cîte doi anï.

La puntul al doilea, noi propusesem acelaș termen de noo anï pentru săvîrșirea reparațiunilor și reconstrucțiunilor mănăstirilor conform cu veniturile lor și cu demnitatea cultului. Fără a hotărî o sumă oare-care, noi am fi crezut drept ca Sfintele Locurï să promită a consacra pentru acest sfîrșit o a patra parte din venitul anual ce ele priimesc din Principate. Fondurile ce s'ar găsi disponibile după ce s'ar efectua toate reparațiunile necesarii, ar forma o casă de rezervă pentru întîmplare de noi reparațiunï în viitor.

La puntul al treilea, pentru ceia-ce privește subvențiunea pentru stabilimentele de bine-facere și de educațiune publică în Principate, noi am crezut că trebue să se ia în consideraținne dorința Sfintelor Locurï care ceruseră a li se fixa, cel puțin pentru cei d'întîiŭ noo anï, o cifră invariabilă, în locul celei d'întîiŭ propozițiunï, de a da un chart din venit pentru acest sfîrșit. Dară ne-am gîndit că cifra subvențiunei ar putea fi ridicată la o mai mare sumă. Cu toate acestea, ni se pare că amîndoi Gospodarii ar face bine să priimească

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

plata anuală de un milion, începînd de la 12 Noembre 1843, ca un aranjament *provizoriŭ* priimitor de a obţine mai tîrziŭ o modificare în avantagiul Principatelor.

Vom trece în tăcere deosebitele cestiunĭ de detaliŭ, pe care am crezut că trebue să le tratăm mai din'nainte cu însărcinaţii din partea Sfintelor Locurĭ. Şi fiind că acele detaliurĭ se reduc la cele trei punte principale ce-am enumerat mai sus, e vorba acum de a constata, înainte de toate, [părerea Gospodarilor] asupra bazelor ce punem astă-zĭ în examenul lor. Noi vom simţi o satisfacţiune reală dacă amîndoi Principii ar putea privi aceste baze ca proprii a deschide calea unei înţelegerĭ. Vă invit dar, Domnule, a intra, în această privinţă, în discuţiune cu ei, încunoştiinţîndu-i, confidenţial, [de] conţinutul acestei depeşĭ.

Binevoeşte a-i angaja să ne împărtăşească opiniunea lor asupra celora ce li se oferesc de Sfintele Locurĭ, şi-a însoţi opiniunea ce ne vor comunica, de toate desluşirile necesare, spre a ne putea pune în poziţiune să judecăm mai drept asupra poziţiunilor respective. Noi vom suspenda orĭ-ce alt-fel de demarşe în această afacere, pînă la priimirea răspunsurilor amînduror Gospodarilor, care vor vedea, ne place s'o credem, în această manieră de procedare, o noo dovadă de sincera noastră dorinţă de a concilia, pe cît depinde de noi, interesele şi drepturile amînduror părţilor.

In sfîrşit trebue să observăm aci că la 12 Noembre 1843 fiind cel din urmă termen al scutirei de zece anĭ, cît adică Sfintele Locurĭ au fost apărate de orĭ-ce dare, toate calculele noastre se reduc la această epocă. [1]

[1] La această dată de 28 Decembre 1843, Cabinetul din Sîn-Petersburg cată să fi ştiut ce să crează despre parerea Domnului Ţării-Romîneştĭ, căcĭ şi priimise scrisoarea-i şi memoriul datate din Constantinopol, din zioa de 20 Septembre. Contele de Nesselrode nu se putea îndoi de simţimintele de indignare cărora dedeau naştere pretenţiunile Sfintelor Locurĭ sprijinite de Rusia, simţiminte ce isbucnesc cu putere în fraza din urmă a memoriului trimis din Constanţinopol de Vodă Bibescu. — Traducerea lui Bolliac, pe care o reproducem, se află la p. 134 et seq. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. generalul conte de Kisseleff către A. S. S. Vodă Bibescu.

Contele asigură pe Prinţ că d. de Titoff, fost consul general în Ţara-Romînească, şi actual reprezintant al Rusiei la Constantinopol, nu va lăsa să fie vătămate interesele romîneştĭ în cestiunea bunurilor bisericeştĭ, «care i-a fost în special recomandată», şi a cărei însemnătate pentru Romînia, o cunoaşte.

Sîn-Petersburg, 14 Aprilie 1844.

PRINCIPE,

Am avut onoarea şi plăcerea de a priimi amîndoo ale A. Voastre scrisorĭ cu datele de 7 Decembre şi de 14 Ianuarie [1]).

Rezolvarea afacerilor bisericeştĭ, sau mai bine a afacerilor foarte materiale a mănăstirilor greceştĭ, nu-i lucru uşor. Am văzut toate actele şi m'am convins că trebue păşit cu multă cuminţie în această negociaţiune, şi că nu trebue a jertfi dreptul, în cît poate el fiinţa, pentru un folos bănesc,—lipsit însă de un temeiŭ legal,— orĭ care ar putea să-ĭ fie cătăţimea. De altmintrelĭ, acéstă afacere a fost foarte particular recomandată D-luĭ de Titoff care a fost consul în Ţara-Romînească şi care mai bine de cît orĭ cine i cunoaşte însemnătatea pentru ţară. De acea am siguranţa că va păşi cu cuminţie şi că nu va voi să vateme interesele ţării [2])....

. . . .

[1]) Amîndoo scrisorile de care e vorba, şi care învederat că ţintesc la apărarea drepturilor Ţării-Romîneştĭ în cestiunea mănăstirilor închinate, lipsesc din dosarul nostru de documente.

[2]) A doa parte a scrisorii ţinteşte politica generală a ţăriĭ ; o reproducem mai departe în întregimea ei, împreună cu piesele relative la cestiunea politicii generale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Memoriul A. S. S. Prinţul Gheorghe Bibescu.

Prinţul constată că, de vecie, mănăstirile închinate au luat parte la sarcinele Statului, şi că nu trimiteau Sf. Locurĭ de cît *prisosul veniturilor,* după ce s'a văzut de cheltuelile necesare pentru întreţinerea lor şi pentru ale stabilimentelor de binefacere. În urma dispoziţiunilor regulamentului, aceste veniturĭ au devenit de cincĭ orĭ mai marĭ. Această sporire venind din jertfele la care Grecii au rămas streinĭ, ei nu pot, după drept, avea la această sporire cea mai mică pretenţiune.

Cu toate aceste, ca o ultimă măsură de împăcăcĭune, Prinţul, adînc desgustat, ajuns la cea din urmă concesiune ce putea face, propune împărţirea veniturilor în patru părţĭ din care una ar fi lăsată stabilimentelor de binefacere, şi cele-l-alte trei să fie puse la dispoziţiunea Sfintelor Locurĭ, liberă fiind Rusia de a regula intrebuinţarea lor [1]).

Aprilie 1844.

Mănăstirile închinate Sfintelor Locurĭ, nu numai că au contribuit în tot-d'auna la întreţinerea stabilimentelor de binefacere, dar încă au luat parte şi la sarcinele Statului, de cîte orĭ ţara în împrejurărĭ grele reclama ajutorul lor; ceia ce nu le oprea să ajute la trebuinţe şi comunităţile de care atîrnă.

Dacă s'ar considera actele de fondarea şi donaţiune a mănăstirilor, precum, spre exemplu, acelea ale mănăstirei Văcăreştĭ, Radu-vodă, Mărginenĭ, etc., etc., deosebitele decrete Domneştĭ, scrisoarea Patriarhului Policarp din anul 1816, precum şi formula actelor de numirea egumenilor, nu s'ar trimite Sfintelor Locurĭ de cît prisosul veniturilor, după ce *mai întîiŭ* se vor acoperi aicĭ toate cheltuelile necesarie la întreţinerea mănăstirilor, precum şi acelea privitoare la obligaţiunile impuse în favoarea deosebitelor stabilimente de bine-facere; şi s'ar vedea că fondatorii n'au dedicat, după timp, aceste mă-

[1]) Acest memoriu, pe care'l reproducem după Bolliac, ar fi, după părerea lui, contimporan cu instrucţiunile date de Vodă lui Aristarchi. Noi credem, din contra, că acest memoriu e cel din Aprilie 1844, de care vorbeşte Vodă in memoriul săŭ din 24 Decembre 1844, adresat Cabinetului din Sîn-Petersburg.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

năstirĭ Sfintelor Locurĭ, de cît cu singura speranță că, pietoasele lor intențiunĭ vor fi mai bine îndeplinite prin supravegherea și îngrijirile ce le vor da Sfintele Locurĭ.

Dacă se consideră, pe lîngă acestea, imensele beneficii ce rezultă pentru aceste mănăstirĭ din dispozițiunea regulamentului organic, se încredințează cine-va cu securitate că veniturile lor s'au încincit cel puțin în urma noilor instituțiunĭ. In adevăr, drept despăgubire a sacrificiului scutelnicilor, posluşnicilor şi tuturor prerogativelor [1]) de care se bucura pînă acum clasa nobililor, legea organică a stipulat în favoarea lor avantagii considerabile care decurg din dreptul de proprietate.

Guvernul, ca să poată îndatora pe țăran a se achita de noile datorii către proprietate, a trebuit să-l uşureze nu numai reducîndu-i foarte mult contribuțiunea personală, dar sacrificînd încă multe ramurĭ de veniturĭ publice, precum vama interioară, oeritul, vinăricĭul, dicimăritul, tutunăritul şi altele. Din aceste concesiunĭ, făcute în paguba visteriei numai cu scop de a oferi clasei nobililor o despăgubire de sacrificiile ce şi-a impus, nu profită mai puțin şi mănăstirile închinate la Sfintele Locurĭ, care se bucură de munca a şase-zecĭ de mii de familii romîne date la cultura moşiilor mănăstireştĭ, şi care mănăstirĭ n'au avut întru aceasta nicĭ un drept, ci s'au făcut ast-fel numai în considerațiunea de a nu regula proprietatea fonciară prin doo legislațiunĭ diferite.

Se vede din cele expuse că mănăstirile închinate Sfintelor Locurĭ au contribuit tot-d'auna la întreținerea aşezămintelor de bine-facere şi au luat parte la greutățile Statului, fără nicĭ o contestațiune şi că de atuncĭ nimic nu s'a întîmplat care să le poată dispensa de aceasta.

Cu toate acestea de la 1828 încoace călugării grecĭ refuză totul; nu mai îngrijesc nicĭ chiar de întreținerea mănăstirilor

[1]) Dare datorită, subt diferite titlurĭ, nobilimei, subt regimul personal de altă dată, de către oamenii din popor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de aicĭ, din care cele mai multe se află într'o stare atît de derăpănată în cît i-e milă cui-va să le vază. Dreptatea ar cere în cele din urmă, că mănăstirile sus arătate, dacă nu voesc să ţină nicĭ o socoteală de dispoziţiunile regulamentului organic, să nu poată invoca de cît legile care regulau materia proprietăţei teritoriale înainte de regulament; dar că prisosul beneficiilor ce rezultă pentru proprietăţile bisericeștĭ din efectele noilor instituţiunĭ să se întoarcă în casele publice.

Tot-odată într'un spirit de conciliaţiune, și dorind numai a da o soluţiune acestei cestiunĭ, care alt-fel nu se va mai sfîrși nicĭ o dată, — în orĭ-ce chip ar lua-o cine-va, — se propune un mijloc foarte simplu şi cu totul în avantagiul Sfintelor Locurĭ.

Termenul contractelor espirînd în luna lui Aprilie a acestui an, reînnoirea arendărilor se va face prin adjudicaţiune, cu concurenţă și publicitate, urmînd formele legale prescrise în acest caz. O a patra parte se va da pentru așezămintele de bine-facere din Principat, și *cele-l-alte trei părțĭ* se vor pune în dispoziţiunea Sfintelor Locurĭ, rămănînd ca ministerul imperial să le reguleze întrebuinţarea după cum va socoti mai convenabil în înalta sa înţelepcĭune.

Suma tuturor veniturilor arătate chiar de egumenii însu-șĭ este de trei milioane de lei, din care Sfintele Locurĭ profită numai de a treia parte, iar restul se rătăcește de la destinaţiunea sa prin tot felul *de mijloace*. Poate să asigure cine-va că adjudicaţiunea publică va face să se urce veniturile mănăstireștĭ la [1]) cincĭ milioane de lei, și scoţînd o a patra parte, sau 1250000 vor rămînea 3750000 lei de care vor profita Sfintele Locurĭ, fără a se mai absorbi sume considerabile în profitul personal și immoral al unei mulţimĭ de individe lacome, precum se urmează pînă astă-zĭ.

---

1) In Bolliac *pentru*. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Copia unei depeşĭ a E. S. D. conte de Nesselrode, cancelar al Împărăţiei, către D. de Daşkoff, consul general al Rusiei la Bucureştĭ N. 1372.

Opunerea Prinţului şi'a dat roadele sale; memoriurile lui au fost *adînc cercetate*.

Contele nădăjdueşte că o tranzacţiune dreaptă se va încheia între Sf. Locurĭ şi Guvernele celor doo Principate.

Sîn-Petersburg, 18 Mai 1845.

Ministerul Împărătesc şi'a făcut o datorie de a împărtăşi D-lui Titoff depeşa D.Voastre, N. 20, din anul trecut, în cestiunea *bunurilor mănăstireştĭ* ce atîrnă de Sf. Locurĭ. Ministrul nostru, ***după ce a cercetat adînc*** memoriurile care vă fusese imminate de amîndoi Hospodarĭ, ca şi cugetările ce v'au suggerat aceste piese, a dat propriile-i concluziunĭ despre termenii împăcăcĭunei care par a oferi cele mai bune elemente ale unei tranzacţiunei drepte şi folositoare pentru amîndoo părţile, între autoritatea bisericească a Sfintelor Locuri şi Guvernele celor doo Principate.

N'am putut decît să aplaudăm spiritul de nepărtinire prin care se'nsemnează lucrarea D-lui Titoff, şi ne-am felicita sincer dacă adeziunea spontaneă a celor doo părţĭ, la condiţiunile ce el propune, ar veni în sfîrşit să pună capăt *neînţelegerei scandaloase* care ţine de atît timp.

La epoca însă la care D. Titoff ne-a împărtăşit concluziunile, sale, circumstanţele nu prea îngăduea ca afacerea în cestiune să fie urmărită. Prevederea şi aşteptarea că scaunul Patriarhal din Ierusalim să devie dintr'un moment într'altul vacant, deşteptase printre clerul grecesc spiritul de partidă şi de intrigă. Im va fi destul să spun că uneltirile urzite la Constantinopol ameninţau cu o primejdie reală neatîrnarea şi privilegĭurile Sf. Mormînt. Aceste primejdii au putut din fericire fi înlăturate la timp, prin activa intervenire a Lega-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ţiunei Împărteştĭ. Azĭ cînd nesiguranţa ce plutea pe soarta Bisericei din Ierusalim a fost depărtată prin alegerea Patriarhului Ciril [1]) care a şi priimit de la Poartă

. . . .

(Sfîrşitul depeşei lipseşte din culegerea noastră.)

Memorandul [1]) *trimis de A. S. S. Prinţul Bibescu Cabinetului din Sîn-Petersburg despre cestiunea bunurilor mănăstireştĭ sau mănăstirilor închinate.*

Prinţul explică că Guvernul rominesc a cerut să cunoască mai de înainte condiţiunile de arendare privitoare la mănăstirile ce atîrnă de comunităţile greceştĭ, şi care s'ar face de delegaţii acestor comunităţĭ. *Scopu-i* este de a face aceste condiţiunĭ uniforme pentru toaţe mănăstirile închinate sau nu, şi ***de a pune capăt jafurilor neruşinate ale arendaşilor*** (erarhĭ, stareţĭ) *în dauna mănăstirilor* ***şi ţăranilor*** ce locuesc pe moşiile ce atîrnă de dînsele, *şi care nu sunt robii lor.* A. S. compară atitudinea semeaţă şi pretenţiunile ce nu se pot sprijini ale Sfinţilor Părinţĭ cu supunerea desăvîrşită ce aveau altă dată pentru legea ţării şi pentru singura jurisdicţiune bisericească ce era în fiinţă în Principate, a Mitropolitului, în contra căreia nu făceau vr'o dată apel. ***Vodă declară pretenţiunile Sfinţilor Părinţĭ de neadmis în drept ca şi în fapt.*** Roagă pe Guvernul Împărătesc ***să nu 'ngădue înstreinarea*** a unei marĭ părţĭ a teritoriului rominesc, ***nicĭ înfiinţarea unui Stat în Stat.*** Afirmă că cauza Principatelor este eminamente dreaptă, precum a avut prilejul de a se convinge de trei-spre-zece anĭ de cînd ea e în cestiune, că a fost însărcinat cu această afacere, şi că a studiat-o în cele mai micĭ ale ei amănunte. Dorinţa Prinţului ar fi să se ajungă a face «***ca Sfintele Locurĭ să se lepede de toate pretenţiunile lor, prin mijlocul a cîtor-va milioane ce le-ar fi plătite odată pentru tot d'auna.***»

Bucureştĭ, 24 Decembre 1844 [2]).

Guvernul romîn n'a făcut, în ceia ce priveşte mănăstirile ce atîrnă de comunităţile greceştĭ, de cît a cerut ca condi-

[1]) Acest Patriarh a fost unul din apărătorii cei mai neastîmpăraţĭ ai pretenţiunilor Sf. Locurĭ.

[2]) Bolliac, care publică acest memoriu, i dă ca dată cea de 21 Decembre 1844; data adevărată e cea de 24 Decembre 1844. — Reproducem traducerea lui Bolliac (N. tr.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

țiunile contractelor de arenduire, care se vor face de delegații acestor comunități, să i se comunice și lui mai înainte de a se subscrie. Ținta sa este de a face ca aceste condițiuni să fie uniforme pentru toate mănăstirile închinate sau ne-închinate; de a opri ca să nu fie prea mult apăsătoare pentru țăran, și de a elimina mai cu seamă acele clauze vage introduse subt pretextul de învoire de bună-voie, care dau pînă astăzi arendașilor mijlocul de a se arunca la tot felul de avanii și deprăzări, și țăranilor, justele motive de plîngeri necurmate.

Guvernul a cerut asemenĭ, ca Sfintele Locurĭ, să trimită, — ca și în trecut, precum și sunt datorĭ a o face, — superiorĭ (egumenĭ) permanențĭ, aleșĭ dintre călugărĭ venerabilĭ și însărcinațĭ. în realitate, a întreține mănăstirile într'un chip convenabil, iar nu niște arendașĭ lacomĭ care se prezintă subt numele închipuit, cînd de Exarhĭ, cînd de superiorĭ, pentru a despuia, — fără rușine și fără mustrare de cuget, — mănăstirile, precum și pe țăranii locuitorĭ pe moșiile lor, care se înlocuesc la fie-care doi sau trei anĭ, prin alțĭ noi arendașĭ, nu mai puțin lacomĭ de cît cei d'întîi. Adesea chiar se întîmplă că aceste Sfinte Locurĭ să se reprezinte în țară prin cîte un supus englez sau de orĭ-care altă națiune, care vine se opue, la orĭ-ce măsură salutarie a guvernului, protecțiunea streină în dosul căreia se baricadă și se fortifică.

Guvernul n'a făcut prin aceste măsurĭ alt de cît și'a îndeplinit o datorie, voind să ofere ască țăranului oare-care garanție în contra spiritului de asuprire, și să remedieze tot-d'o-dată, pre cît va depinde de dînsul, scandalul neîncetat produs prin actele foarte puțin cucernice ale tuturor acestor emisărĭ ai Sfintelor Locurĭ; dar guvernul n'a prejudecat nimic, căcĭ nu s'a amestecat nicĭ de cum nicĭ în priimirea veniturilor, nicĭ în întrebuințarea lor, nicĭ în administrarea mănăstirilor.

Noi însă nu ne mirăm de loc de langagiul sfinților Părințĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Este tare uzată tactica aceia de a imita pe cei ce strigă mereu în contra acelora pe care i-au vătămat. Nemulţumiţĭ că iau, de cincĭ-spre-zece anĭ, toate veniturile tuturor acestor stabilimente pietoase, care nu mai au astăzĭ decît numai numele, sfinţii Părinţĭ ar voi încă să se ridice mai presus de orĭ-ce lege şi de orĭ-ce autoritate.

Ei protestează în contra a doo legĭ promulgate în Moldova asupra pădurilor şi asupra desrobirei ţiganilor, legĭ cu care s'ar onora naţiunile cele mai civilisate şi chiar cele mai puţin creştine.

Acuză guvernul romîn de arbitrariu, pentru că acesta a voit să oprească ca sătenii să mai fie expuşĭ la toate avaniile arendaşilor, precum sunt astăzĭ. Sfinţii Părinţĭ cred oare din întîmplare că sătenii romînĭ sunt sclavii lor ca Ţiganii, pentru desrobirea cărora s'au supărat aşa de mult pe Principele şi adunarea Moldovei? S'ar desabuza foarte aspru, dacă acei sătenĭ ar părăsi moşiele mănăstireştĭ ca să se statornicească pe alte proprietăţĭ.

Sfinţii Părinţĭ pretind că este evident cum că mănăstirile care atîrnă de Sfintele Locurĭ nu se pot pune în categoria mănăstirilor pămîntene. Dar de unde scot această evidenţă? Să se consulte toate antecedentele, urcîndu-se pînă la epocele cele mai vechĭ, să se examineze toate legile noastre şi se va vedea pretutindenea că mănăstirile închinate şi ne închinate au fost tot-d'auna clasate în aceeaş categorie fără nicĭ o diferenţă, afară de oare-care micĭ ajutoare ce cele d'întîi trimeteau din cînd în cînd la Sfintele Locurĭ.

In sfîrşit ceea ce se petrece astă-zĭ în privinţa acestor mănăstirĭ este o anomalie care nu s'a mai văzut nicĭ chiar în epocele cele mai nenorocite ale Principatelor. Atuncĭ ştieau prea bine Sfinţii Părinţĭ că legea romînă punea îndatorirĭ de o potrivă la tot ce se afla pe pămîntul romîn, şi li se supuneau fără rezervă. Ştieau asemenea că, după instituţiu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nile țărei, guvernul local a fost tot-d'a-una cel d'întîiŭ și principalul tutor al stabilimentelor publice și de bine-facere, religioase sau nu ; și ast-fel departe de a voi să se sustragă de la acțiunea sa, ei se supuneau foarte mulțumițĭ dacă le da o parte cît de mică din veniturile ce cunoșteau foarte bine că nu sunt ale lor.

Mai șticau încă că în Principate nu este de cît o singură jurisdicțiune ecleziastică cu totul ne-dependinte de a lor, — aceea a Mitropolitului, — căruia ei îi recomandau pe delegații lor fără ca să mai poată apela.

Astă-zĭ ei nu vor să recunoască nicĭ lege, nicĭ guvern, nicĭ hierarchie ecleziastică ; înfruntă tot, și la orĭ-ce măsură ce voește a lua guvernul, fie în interesul mănăstirilor, fie în al țăranilor care locuesc pe moșiele lor, ei se revoltă.

Neajunsul [1]) acestei stărĭ de lucrurĭ se face mai mult simțit din zi în zi, și se agravează din ce în ce. Dar cum să se remedieze? Guvernul imperial nu va voi în înalta sa justiție a pronunța înstrăinarea unei marĭ părțĭ din teritoriul romîn, nicĭ a constitui un Stat în Stat, făcînd, să cadă 'n fața [2]) pretențiunilor Sfintelor Locurĭ privilegiele ce mărinimia sa a garantat Principatelor. «De altă parte ***aceste pretențiunĭ sunt așa de marĭ, așa de excluzive, așa de cu neputință de a se primi în drept ca și în practică,*** în cît ar fi imposibil de a putea să se satisfacă vre-odată aceia ce le sprijinesc, orĭ cîtă bună-voință și menagiare ar vrea cineva să aibă pentru dînșii.

Să se refere dar la bazele indicate în Memoriul, adresat cabinetului imperial după cererea sa, în luna Aprilie trecut, și dacă Sfinții Părințĭ vor mai respinge aceste baze, ar fi timpul, mi se pare, a le spune că nevoind a recunoaște ceea

[1]) Bolliac pune: *necuviința,* confundind *inconvénient* (neajuns) cu *inconvenance* (necuviință). (N. tr.)

[2]) In Bolliac: ***să se cedeze.***

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ce a fost de bine voitor pentru dînșii, în această înaltă intervenire a cabinetului imperial, nu mai rămîne alt de cît să-șĭ descurce trebile singurĭ cu guvernul local. Numai prin acest mijloc ar putea cine-va ajunge la rezultatul ce-șĭ propune, fără nicĭ un efect, de atîția anĭ.

«Fie-mĭ permis a repeți aci, că cestiunea mănăstirilor a devenit o cestiune de viață pentru Principate, și că o parte din viitorul lor este legat de dînsa. *Voi adăoga asemenea că, în sufletul și conștiința mea, consider cauza Principatelor ca foarte justă; și eu am statornica convincțiune că cabinetul imperial va împărtăși fără rezervă această opiniune, dacă timpul va putea vre-o dată să-i permită a observa actele acestui proces și a aprofunda toate părțile cestiunei, precum mi-au permis mie circumstanțele s'o fac, de trei-spre-zece anĭ de cînd s'a pus pe tapet, aflîndu-mă în această cestiune de la începutul ei.*

Nu voi ascunde o dorință secretă a inimei mele, în a cărei împlinire, văz un avantagiu imens pentru țara mea, și un mijloc chiar de a scuti pe guvernul imperial de încurcăturĭ în viitor; aceasta ar fi atuncĭ *cînd s'ar putea ca Sfintele Locurĭ să renunțe la orĭ-ce pretențiune, dîndu-li-se o dată pentru tot-d'auna o sumă de cîte-va milioane.* Insă ca să putem ajunge aci, ar trebui ca Sfintele Locurĭ să-șĭ pearză mai întîiŭ orĭ-ce iluziune că vor putea realiza vre-odată scopul lor.

Acest memoriu, mai mult decît orĭ care altul, face să reese exasperațiunea ce pricinuesc luĭ Vodă intrigile și atitudinea Sfintelor Locurĭ.

A. S. S. Prințul Bibescu către E. S. contele de Nesselrode

Prințul afirmă că de s'ar întîmpla ca cestiunea să fie deslegată conform cu bazele redactate la Constantinopol, subt înrîurirea plîngerilor umflate ale clerului grecesc, fără dor și poate ar eși de aci mii de cioenirĭ și complicațiunĭ nedesfrămate. Îșĭ pune toată 'ncrederea în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

îngrijirea ce cabinetul împărătesc are pentru interesele Principatelor, se ncovoae în ce privește cestiunea bănească, dar scapă suveranitatea Statului.

Confidențială.

Bucureștĭ 13/25 Iulie 1845.

DOMNULE CONTE,

«Mi s'a comunicat depeșa adresată D. Dașkoff, relativă la acelea dintre mănăstirile noastre carĭ sunt închinate la Sfintele Locurĭ.

«Eŭ apreciez pînă la cel mai înalt grad, Domnule Conte, simțimîntul de delicateță care angagiază pe Escelența Voastră a mai face încă un apel la părțile interesate, cu scop de a împăca într'un chip amical deosebitele lor pretențiunĭ între dînsele. Asta este o noă dovadă, o recunosc, a acelui spirit de înaltă dreptate *(în Bolliac:* justeță) și bună-voință care a animat tot-d'auna pe cabinetul imperial în privința noastră. Prin urmare, eu m'aș crede foarte norocit, dacă ar depinde de la mine, după cum o doresc din toată inima, să îndeplinesc dorințele espuse în depeșa Escelenței Voastre, ajungînd la un arangiament. Din nenorocire însă, se prezintă marĭ dificultățĭ pe carĭ, cît pentru mine, trebue s'o mărturisesc, desper de a le putea învinge, în starea actuală a lucrurilor, și a ajunge la un rezultat satisfăcător. Mai întîiŭ, cui să confidem o misiune atît de delicată? Să trimitem însărcinațĭ cu deplină putere? Aceasta ar deștepta atențiunea Porții și ar escita gelozia agenților noștri la Constantinopole, carĭ din partele vor face tot ce le va sta prin putință ca orĭ-ce încercare să rămîe nefolositoare, avînd în avantagiul lor și experiența și cunoștința lucrului. Să'i însărcinăm pe dînșii cu aceasta? Dar ei vor căuta numai mijlocul cum să tragă un mai mare profit personal. Aceasta este o necesitate a moravurilor și pozițiunei lor; intențiunea mea nu este de a-i blama. Vine apoi o altă dificultate cu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mult mai considerabilă, aceea a bazelor asupra cărora ar trebui să se trateze. Dacă cestiunea s'ar afla tot în limitele sale primitive, cestiunea numai pecuniară și neavînd altă dificultate de cît împărțirea și întrebuințarea veniturilor, tot ar mai fi poate mijloc de înțelegere. Dar astăzĭ cînd ne aflăm așa de depărtațĭ de puntul de plecare, cînd în urma noilor pretențiunĭ ale călugărilor grecĭ pe carĭ nimenea n'ar fi putut să le prevază la început, această cestiune a ajuns să atingă interesele cele mai vitalĭ, și cînd aceste pretențiunĭ țintează nicĭ mai mult nicĭ mai puțin de cît a fonda în țară, în oarecare chip, un guvern ecleziastic independent de guvernul local, cum să se crează, zic, că se va putea face prin simpla forță a rațiunei ca Sfinții Părințĭ să se întoarcă la niște simțiminte mai echitabilĭ? Și cum să oprim asemenea ca în urmă reaua voință și nemulțumirea supușilor noștri, orĭ ce vom face noi, să nu vie a ne lovi în prezinte și în viitor, dacă vom aborda cestiunea pe tărîmul pe care se află pusă?

Eu, Domnule Conte, încă de cînd am luat în mînă frînele guvernului, mi'am făcut o lege de a nu ascunde nicĭ odată cabinetului imperial fondul cugetării mele.

Așa dar n'aș putea să mă opresc a nu declara Escelenței Voastre, cu această ocaziune, că nicĭ odată n'a fost vre-o cestiune de natură a produce între Romînĭ o impresiune atît de general dureroasă ca aceasta dacă s'ar rezolva conform bazelor ce mi s'au comunicat de D. Dașcoff. Aceste baze, redactate la Constantinopol subt influența încurcăturilor localĭ și a plîngerilor celor prefăcute din partea clerului grecesc, ating drepturile familiilor celor nobilĭ carĭ au avut de capĭ pe fondatorii acestor pietoase așezăminte, prerogativele clerului valah, atribuțiunile guvernului și raporturile clasei sătenilor cu diferitele autorităţĭ localĭ; și le ar răni pe toate alterînd spiritul dispozițiunilor fondatorilor cu ridicarea lîngă clerul indigen a unui cler străin, independent și perturbator,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și cu instituirea de noi puteri despărțind pămîntul și pe țăranii Romînĭ în doo părțĭ, una dependinte de guvern, cea-l-altă atărnînd de noa autoritate clericală; stare de lucrurĭ care va aduce neapărat mii de conflicte și mii de complicațiunĭ nedescurcabilĭ.

Curtea imperială, acordînd salutarea sa protecțiune acestor doo Principate și umplîndu-le de binefacerile sale, a avut de principiu invariabil a evita cu o scrupuloasă îngrijire tot ce ar fi putut face să se nască închietudinĭ asupra menținerii verĭ-unora din vechile lor immunitățĭ; îngrijire pe care Principatele au știut să o aprecieze cu cea mai viă recunoștință.

Amorul ce am pentru țara mea, dar care nu se separează nicĭ odată de devotametul ce păstrez pentru Curtea Imperială face că obiectul constant al dorințelor și silințelor mele este de a întări cît se va putea mai mult, pentru fericirea țării mele, naturalele legăturĭ ce o leagă de dînsa [1]).

Eacă, Domnule Conte, singurul motiv care m'a determinat să revin asupra acestei cestiunĭ atît îndelung desbătută și a mai espune și de astă dată starea în care se află. Cu toate acestea, în via mea dorință de a scuti, pe cît va depinde de mine, cabinetul imperial de dificultățĭ, și de a mă conforma cu voințele sale, nu fac nicĭ o opozițiune ca, — printr'o noă condescendință a cabinetului imperial către clerul grec, — să se priimească termenul cerut de acest cler pînă la 1852 a se proceda la vînzarea prin licitațiune publică, precum și de a nu plăti în acest interval,—socotindu-se de la 1842,—de cît modesta sumă ce ni s'a propus, cu totul provizoriu [2]) și fără a prejudeca nimic pentru viitor. Numai acestea sunt

[1]) Sfîrșitul acestei scrisorĭ, pe care nu-l avem în franțuzește, l'am tradus din nou în această limbă, după traducerea romînească a lui Bolliac.—Traducerea romînească ce publicăm e a lui Bolliac (N. tr.)

[2]) Gonit din ultimele sale întărirĭ, A. S. cedează încă despre cestiunea bănească, dar pentru a scăpa, cu mai multă siguranță, suveranitatea Statului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

punctele asupra cărora mi'este permis, ca cap al guvernului țării mele, a consimți. Pentru toate cele-l-alte *nu pot face alt* de cît a mă supune cu respect ordinilor superioare ce va plăcea Cabinetului Imperial să dea. Îm închipuesc tot de odată că aceste doo concesiunĭ de un avantagiu considerabil, vor ajunge ca să mulțumească clerul grec; și în acest interval de șapte anĭ, timpul și împrejurările vor aduce poate niscai-va înlesnirĭ ce nu se pot prevedea astăzĭ.

Nu mă 'ndoesc, Domnule Conte, că Escelența Voastră va apreția simțimintele ce m'au angagiat a vă adresa această scrisoare, și rugăciunea să bine-voițĭ a priimi repetitoarea asigurare a înaltei mele considerațiunĭ și a nestrămutatului meu atașament.

E. S. Generalul Conte de Kisseleff către A. S. S. Prințul Bibescu

Contele a dat memorandul lui Vodă ; I dă asigurarea că în orĭ-ce timp nu va găsi, la Sîn-Petersburg, pentru țara Lui ca și pentru El însușĭ, decît cele mai cordiale dispozițiunĭ.

Sîn-Petersburg, 25 Noembre 1845.

PRINCIPE,

Eram în inspecțiune cînd mi'au sosit amîndoo scrisorile ce mi'ațĭ scris din Constantinopol, și numai la întoarcerea-mĭ mi'a fost cu putință să le citesc Contelui Nesselrode și să-i dau chiar dintr'însele un extract, subt formă de notă pentru biurourile sale.

Afacerea mănăstirilor mi'a părut în tot d'auna foarte grea de deslegat, urmînd *dreptul* de o parte și *prescripțiunea*, de alta. Nu voi intra, în acest moment, în cercetarea cestiunei; dar vă pot afirma că interesele Principatelor, nu le

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

va perde ministerul din vedere, și că va face tot ce va fi cu putință de a se face, fără însă de a jicni drepturile dobîndite de Sfintele Locurĭ.

Eu unul, îm privesc sarcina ca îndeplinită prin comunicarea oficioasă a părerei A. Voastre în ce privește Țara-Romînească; va trebui să așteptăm și să vedem ce va eși mai tîrziu. După cele ce s'au și făcut pentru A. Voastră, putețĭ fi sigur că buna voință nu ne va lipsi aci, și că, cu orĭ ce prilej, nu vețĭ găsi aci pentru A. Voastră și Țara sea, decît dispozițiunĭ bune și pornite din inimă.

Am împărtășit din oficiu Vice-Cancelarului răspunsurile Ministrului de Răsboiŭ, și alipesc acestei scrisorĭ o notă tradusă, despre fondul acestei comunicărĭ, pe care probabil că-l și cunoașteţĭ, și la care n'am nimic de adăogat, de nu că puteţĭ face dintr'însa ceea ce vețĭ găsi mai folositor, făr'a o crede obligatorie fie în totalitate, fie în parte.

Cea ce-mĭ zicețĭ, Principe, de șederea Voastră la Constantinopol, și de prietenii noștri de Turcĭ, arată că, cel puțin în această privință, ei sunt conservatorĭ, și că reformele lui Mahmud n'au schimbat în nimic vechile lor deprinderĭ. De altmintrelĭ, lucrul fiind un fapt îndeplinit, doresc ca Țara-Romînească mult timp să nu fie supusă, în persoana Prințului săŭ, la aceeaș încercare.

Vă scriu cu greutate, căcĭ mă dor șalele; de acea binevoițĭ a scuza greutatea ce vețĭ simți poate a-mĭ descifra scrisul. Și acum, Vă urez, ca în tot-d'auna, o sănătate bună ca să indurațĭ ostenelile, și une orĭ supărările înaltei și frumoasei Voastre pozițiunĭ. Păstrați-mĭ prieteșugul Vostru, și bizuiți-vă, Vă rog, pe nesdruncinatele simțimintele ale celui ce Vă este de tot devotat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Instrucţiunile A. S. S. Vodă Bibescu către Aristarchi-Bei [1]

Vodă tălmăceşte că, cu prilejul noilor arenduirĭ de făcut, prima-i grijă a fost de a căuta s'aducă un leac abuzurilor strivitoare cu care arîndaşii necăjeau pe ţăranĭ; că a fost silit să gonească nişte egumenĭ care nu voiseră, — luînd tonul cel mai ocăritor, — să se supue dispoziţiunelor luate în acest scop. A. S. aşteaptă hotărîrea curţii din Sîn-Petersburg; Ea nu poate admite ca Sfintele Locurĭ să aibă pretenţiunea de a forma un corp a parte, neatîrnat de administraţiunea ţării.

Vodă e rugat să «menţină *statul quo.*» Vodă se 'ntreabă ce se 'nţelege prin aceste vorbe? Cu acest prilej, ia în vedere starea cestiunii la diferite epoce; şi, considerînd situaţiunea excepţională făcută în aceştĭ din urmă timpurĭ Sfintelor Locurĭ, arată dorinţa ca ele s'ajungă în sfîrşit să 'nţeleagă că, — în această cestiune, chiar cercetată odată la Sîn-Petersburg,—delegaţii lor nu pot să nu arate supunerea ce datoresc guvernului ţării. A. S. nădăjdueşte că Curtea Împărătească nu va rămînea surdă la plîngerile numeroaselor familii, — *în număr mai mare de şase-zecĭ de mii,—care muncesc din răsputerĭ pentru ca rodul muncei lor să 'mbogăţească pe străin.*

1845.

Epitropia s'a statornicit din timpul Prinţului Ghica cu consimţimîntul şi adeziunea sa, căcĭ sfinţii Părinţĭ au putut prea bine să se prefacă că nu ştiŭ cum că nimic nu se poate face, nicĭ nu s'a făcut vr'o dată — în privinţa mănăstirilor,— fără ordinul şi priimirea guvernului local. Cu toate acestea lucrul este foarte constatat. Ast-fel această epitropie, priimită de predécesorul meu pentru motive ce mi-e greu a esplica aci, se şi disolvase de sineşĭ cu mult mai înainte de suirea mea pe tron. Compusă, în principiu, de maĭ mulţĭ membrii, discordia nu întîrzie a se amesteca între dînşii; şi după cum fiecare trăgea cît putea mai mult în partea sa, nu mai rămase

[1] Aristarchi, sub domnia lui Vodă Bibescu, priimi, împreună cu sarcina de Capuchiaia a Principatului Ţării-Romîneştĭ, pe acea de logofăt al bisericelor greceştĭ; era adică însărcinat de a trata cestiunile bisericeştĭ cu ambasada Rusiei la Constantinopol. — Vezĭ BOLLIAC, p. 121. — Reproducem traducerea lui Bolliac. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de cît un simplu diacon de la muntele Atos care ș'însuși titlul de epitrop și pe acela de superior, și care priimea de la șeful său ordine a lua toate dispozițiunile ce-i veneau mai bine la socoteală, arătînd cea mai mare indiferență către guvern, și cea mai mare nepăsare pentru interesele mănăstirilor, cu îngrijirea cărora se zicea însărcinat. Singura sa grijă era de a aduna cît se va putea mai mulțĭ banĭ, lăsînd să se prăpădească toate și să cază în ruină. Eu mă arătai în timp de doi anĭ, că nu fac atențiune la toate acestea, și poate că n'aș fi zis nimic, mult timp încă, dacă n'aș fi fost obligat printr'un act de nesubordinațiune și de revoltă, care este fără exemplu, și care, dacă l'aș fi tolerat, ar fi avut rele urmărĭ.

Sosind termenul noilor arenduirĭ, cea d'întîiŭ grijă a mea a fost să caut a preîntîmpina apăsătoarelor abuzurĭ ce arendașii exersau contra țăranilor, în puterea cîtor-va punturĭ pe care regulamentul organic le-a lăsat nedeslușite în ceia ce privește drepturile și datoriele reciproce ale proprietarului cu clăcașul. Așa dar un proiect cu condițiunĭ de arenduire, —bazat chiar pe regulament,—dar ezplicînd toate cazurile neprevăzute și lăsate neînțelese de legea generală, cu oare-care îndulcire, este adevărat, în favoarea țăranului, mi s'a prezentat spre întărire, și l'am adoptat ca să serve de bază la toate contractele de arenduire care se vor face de toate mănăstirile, fără distincțiune, ca și pentru toate cele-l-alte stabilimente publice. Omul de la Muntele Atos, precum și cei-l-alțĭ doi preoțĭ, pe care a trebuit să-i trimit la urma lor [1]) după cererea Mitropolitului, respinseră acele condițiunĭ în chipul cel mai ocărîtor. Prin urmare guvernul s'a văzut

[1]) Se va vedea, în ordinul adresat de Vodă, la 23 Ianuarie 1843, departamentului treburilor bisericeștĭ, că el declară nulă și neavenită ființarea acestei epitropii ne-legale și ne-pomenite.

Piesa atingătoare de acest ordin se află în tomul al II-ea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

silit a întrebuinţa măsurĭ riguroase, cu totul contrarii caracterului şi dispoziţiunilor sale, ca să facă a i se respecta autoritatea. Sfinţii Părinţĭ se plăngeau că am voit să-i asimilez cu mănăstirile indigene. Cît pentru ceia ce se atinge de supunerea la ordinele legitime ale guvernului, şi de dreptul de inspecţiune şi de îngrijire al guvernului asupra tuturor mănăstirilor, această asimilare este în legile ţărei, în immunităţile sale, în hrisoavele Prinţilor, în toate antecedentele, în ordinea naturală a lucrurilor; şi nu s'ar putea pune în îndoială nicĭ contesta. Iar cît pentru rezultatul uniformităţii cerute în privinţa contracturilor de arenduire, sfinţii Părinţĭ ar trebui să ne fie recunoscătorĭ; căcĭ în virtutea acestei asimilărĭ, guvernul le acordă aceeaş protecţiune, şi-i chiamă,— după cum era şi drept, este adevărat, — la aceleaş avantage acordate de regulament mănăstirilor acelora, din al cărora venit, o parte se dă în profitul caselor de bine-facere.

Se cere de la Prinţul Bibescu observarea *statului-quo* aşteptînd deciziunea cabinetului imperial. Prinţul n'a voit să prejudece nimic. El aşteaptă şi va aştepta soluţiunea acestei cestiunĭ cu confienţă în înalta justiţie a Curţii imperiale. El nu s'a amestecat,—după cum s'a şi observat,—nicĭ în priimirea şi întrebuinţarea veniturilor, nicĭ chiar în administraţiunea egumenilor. Şi cu toate acestea avea şi dreptul şi datoria a-o face. Ceea ce se aşteaptă de la Curtea de Sîn-Petersburg în această împrejurare, este a se şti daca mănăstirile Sfintelor Locurĭ se vor supune acelor regulĭ ce sunt adoptate pentru mănăstirile indigene drept recompensă pentru avantagiele ce li se oferesc de regulamentul organic, şi care o să fie suma ce ele o să dea caselor de bine-facere din ţară. Iată totul, după cît mi se pare mie. Cel puţin aceasta este cestiunea, aşa precum s'a pus în principiŭ. Dar nu i-a venit nimănui în gînd că aceste mănăstirĭ vor pretinde să formeze un corp în parte, independent de administraţiunea ţărei. Daca ar trebui

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să se întîmple această nenorocire, atuncĭ aceasta ar fi cea mai mare nenorocire din toate; și legațiunea îșĭ prepară marĭ greutățĭ, dacă, în această privință, ea nu mai împuținează oare-cum iluziunile cu care, din nenorocire, se hrănesc prea mult Sfinții Părințĭ.

Mi se zice să urmez cu *statu-quo*, și să mă păzesc a nu fi bănuit că voesc a supune mănăstirile străine la acea dependință absolută de care se găsesc scutite în faptă.

Eu nu știŭ care ar putea fi acel statu-quo.

Se înțelege acela determinat printr'o stare de lucrurĭ bazată pe legĭ, pe obiceiurĭ, pe antecedente, ce n'au priimit încă nicĭ o modificațiune legală? A! Atuncĭ dependința lor este absolută după drept și în faptă. Singura plîngere ce Sfintele Locurĭ ar fi avut drept să facă, este daca nu s'ar îngădui a li se trimete prisosul veniturilor; și într'aceasta, mi se pare că nicĭ o dată n'au avut cel mai mic cuvînt de plîngere, căcĭ au luat tot. Voește cine-va să lase legalitatea d'o parte și să consulte faptele din diferite epoce? Acea din timpul lui Morus, orĭ Ipsilante sau Caragea? Nu, căcĭ atuncĭ Prințul lua toate dispozițiunile ce socotea de cuviință și acele dispozițiunĭ luate de dînsul formau dreptul scris al mănăstirilor. Să luăm de bază ce li s'a întîmplat la Grigorie Ghica? Dar în timpul domniei acestuia, Sfintele Locurĭ n'au primit nicĭ un fel de ajutor. Și chiar egumenii lor erau gonițĭ în puterea unui firman, și nu fură reintegrațĭ de cît cu șease lunĭ de zile înaintea resbelului [1]. Subt administrațiunea provizorie, cu toată menajarea ce fu pentru Sfintele Locurĭ, tot nu se depărtă nimenea de urmele cele vechĭ în ceia ce privește autoritatea guvernului local și exercițiul acestei autoritățĭ. Subt Prințul Alexandru Ghica aceste mănăstirĭ fură obiectul celor mai scandaloase speculațiunĭ, și egumenii fură lăsațĭ în voia gu-

[1] Cu toată energica protestare a boerilor. (Vezĭ *Memoriul nostru despre cestiunea Sfintelor Locurĭ,* p. 59 și următoare.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vernului care nu priimea din aceștĭ egumenĭ de cît numai pe aceia ce se dau cu totul în planurile sale cele interesate.

Prințul Bibescu avea tot dreptul să spere că Sfinții Părințĭ vor ști să aprecieze mai bine, cît este de dezinteresată conduita sa și conformă chiar cu demnitatea Bisericii.

Este de dorit, o repet, ca Sfintele Locurĭ să sfîrșească prin a înțelege că cestiunea,—cercetîndu-se chiar la Sîn-Petersburg,—nu-i va sustrage nicĭ de cum de la supunerea ce delegații lor trebue să aibă către guvern. Dea Dumnezeu să poată înțelege asemenea că veniturile cele marĭ care au întărîtat lăcomia lor pînă la un așa de înalt grad, sunt din sudoarea a șase-zecĭ de mii de familii romîne, care au și ele drepturile lor stabilite de înșușĭ fondatorii acestor mănăstirĭ și care drepturĭ sunt mult mai incontestabile de cît chiar acelea ale Sfintelor Locurĭ; drepturĭ care ar consiste a nu plăti fie-care familie de cîte trei-zecĭ parale pe an drept orĭ-ce îndatorire; așa precum plăteau aceștĭ clăcașĭ în epocele cînd moșiele pe carĭ locuesc s'au dat acestor mănăstirĭ, spre a putea, zic fondatorii, să fie mai ferițĭ de orĭ-ce jefuirĭ, și pentru ca aceste dărĭ ale lor, ofrande spre a îndestula biserica cu ceară și cu unt-de-lemn, să se întoarcă chiar în profitul sufletului lor. Avem toată convicțiunea că Curtea imperială nu va fi surdă la plîngerile acestor numeroase familii care-șĭ deseacă toată munca lor într'un rod ce se perde pe un pămînt străin [1]

[1] BOLLIAC, p. 127, nu se poate opri de a exclama: «Să bine-cuvîntăm această inspirațiune a lui Vodă Bibescu, și să luăm act de liniile din urmă ale acestui memoriu.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

MĂNĂSTIRILE ÎNCHINATE

ISTORIA DUPĂ BOLLIAC ŞI BILLECOQ

Am citat de mai multe orĭ numele lui Cesar Bolliac, a cărui lucrare intitulată ***Mănăstirile romîneştĭ,*** publicată în 1862, este fără 'ndoeală foarte interesantă, cu toate că limbagiul nu-i e cumpănit, cu toate că mai şi cade în greşelĭ, cu toate că adesea are preschimbărĭ în modul de a judeca, şi chiar făptueşte nedreptăţĭ.—De nu ne-ar fi slujit decît ca ajutor pentru a ne completa documentele prin cele ce a descoperit, — ca Instrucţiunile date lui Aristarchi şi Memorandul ce el presupune a fi din acelaş an, — tot i-am fi recunoscătorĭ pentru acest noroc.

De altmintrelĭ, apreţiările lui Cesar Bolliac nu puteau fi nicĭ exacte, nicĭ desăvîrşite, fiind că i-au lipsit numeroase elemente de studiu, de comparaţiune şi acea libertate de judecare pe care o dă nepărtinirea.

«*Vodă Bibescu,* — zice Bolliac. — *îndată ce s'a ales Domn a atacat autoritatea epitropiei greceştĭ care devenise în timpul lui Vodă Ghica un Stat putinte în Statul nostru; dar oare ceĭ d'întîiŭ Domn ales de naţiune..... independinte prin fortuna lui proprie şi prin natura venirei sale la tron, cu cunoştinţele şi talentul său, atuncĭ cînd Europa putea să-l asculte într'o cestiune atît de*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dreaptă, într'o cestiune atît de vitală patriei sale, nu putea să facă nimic mai mult de cît ceea ce a făcut?»

Nicĭ neatîrnarea personală prin stare, nicĭ talentul nu putea da Domnului Ţării-Romîneştĭ, pe timpul de care vorbim, neatîrnarea politică; încît despre Europa, ea s'ar fi ferit să se 'ncurce cu o asemenea cestiune; Bolliac ştie aceasta. Dar cea ce nu ştie e că memoriul de la 20 Mai 1843, în care figurează propunerea de împărţire a veniturilor în 4 părţĭ, din care una singură era menită a fi dată Sfintelor-Locurĭ, este al lui Vodă Bibescu; şi tot ast-fel nu ştie de fiinţarea Memoriului din Sîn-Petersburg, care-i departe de a conglăsui cu dorinţele rostite de guvernul romînesc. De acea nu prea vede cum începe lupta, şi fireşte că o urmăreşte greşit şi o judecă tot greşit.

Cînd în scrisoarea-i de la 20 Sept., Domnul combate memoriul din Sîn-Petersburg, şi «*roagă Curtea protectoare de a nu admite pretenţiunile Sfintelor-Locurĭ, cea ce ar fi a înfiinţa un Stat în Stat*», Bolliac zice că «*Vodă se umileşte, că uită că este Alesul Naţiunei, că e un trădător.....*» Dă el de unele fraze îndrăsneţe, mîndre, care fac însemnătatea celor mai multor din memoriurile sau scrisorile lui Vodă, Bolliac pretinde «*că nu este aci decît aparenţa unui cald patriotism.*»

Autorul *Mănăstirilor romîneştĭ* n'a intrat în adîncul cestiunii; de ar fi putut urma, treptat, mersul acestei bătălii asupra cestiunei mănăstirilor închinate, ar fi văzut cum Domnul, silit să părăsească ideea împărţirii veniturilor în patru părţĭ [1], prin faptul intervenirei Rusiei şi din pricina memoriului din Sîn-Petersburg [2], îşĭ alege alt tărîm, combate numirea «Exarhilor şi a regisorilor grecĭ [3]», stărue asupra arendărilor prin mezate

[1]) Vezĭ memorandul din 20 Mai 1843, p. 66.
[2]) Vezĭ p. 76.
[3]) Vezĭ memoriul din Constantinopol, p. 84.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

publice, şi fereşte Ţara de lovirea dată de comunităţile greceştĭ care reclamă prezenţa, la mezat, a consulului rusesc, excluzînd autorităţile romîneştĭ, printr'o contra-propunere, avînd de scop de a face să fie numită o comisiune a mezaturilor, compusă de Consulul Rusiei, de 4 delegaţĭ şi *de logofătul bisericesc al Principatului*. Acest act nu tinde, cum zice Bolliac, «*a da, subt o formă legală, a cincea parte a Ţării Ruşilor*», — totul protestă în contra acestei învinuirĭ copilăreştĭ, — ci a asigura acestor mezaturĭ o supraveghere, o chiezăşie. Intr'adevăr prezenţa ministrului romin în comisiune scăpa drepturile Statului.

De ar fi studiat faptele de mai aproape, Bolliac ar fi constatat că, silit din nou la retragere, în faţa *scandalosului samsarlîc* [1] al Sfintelor Locurĭ, Domnul îşĭ concentrează rezistenţa împrejurul a doo poziţiunĭ capitale: acea care ar preda «*situaţiunea ţăranului*», şi acea cu care ar peri «*Suveranitatea Statului*», şi ar fi înţeles toată însemnătatea acestei fraze a Prinţului către Nesselrode, în care isbucneşte durerea-i de a fi fost silit la atîtea concesiunĭ, precum se afirmă şi hotărîrea-i de a nu merge mai departe: «Iată singurele puncte despre care, în calitatea-mĭ de cap al guvernului Ţării mele, mi' este îngăduit de a primi vr'o tranzacţiune [2]».

Zece anĭ mai tîrziu, Bolliacul din 1872,—care se va despuia de orĭ ce prejudecare, se va lepăda de rătăcirile sale, şi-şĭ va descoperi capul în faţa mormîntului lui Vodă Bibescu, proclamînd «*marele acte ale acestui Domn care şi 'a pus patriotismul mai presus de toate,* — ar fi rezumat astfel cestiunea Sfintelor-Locurĭ subt domnia lui Bibescu: [3]

«Sfintele Locurĭ au cerut punga şi viaţa Principatelor: — Punga? Fie, a răspuns Domnul, de vreme ce nu vă pot opri

[1]) Memoriul din 20 Sept. 1843.
[2]) Scrisoarea lui Vodă Bibescu către contele de Nesselrode, $^{11}/_{23}$ Iulie 1845.
[3]) Vezĭ *Trompeta Carpaţilor,* BOLLIAC, 1873.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a o lua; dar îm apăr viața, adică *suveranitatea Statului.*» Și, odată făcută partea focului, nu se lăsă a fi îmblînzit în această cestiune a suveranității.

Iată planul de luptă al Domnului; iată taina concesiunelor treptate pe cît și dureroase de care Bolliac în 1862 nu-și dăduse încă seamă.

Acea exclamațiune însă, pe care i-o smulge acestui-a citirea instrucțiunilor către Aristarhi: *Să binecuvîntăm acest moment de inspirațiune al lui Vodă Bibescu, și să luăm act de liniile din urmă ale acestui memoriŭ* [1] este ca preludiul acelei preschimbări care de la 1862 la 1873 are să se săvîrșească în pamfletar pentru a face dintr'însul un istoric.

D. BILLECOQ, — cu toată dojana d-lui Guizot, — *se lasă pradă aplecării*, pe care Ministrul, în scrisoarea-i către d. Consul-general, datată din Paris 16 Ianuarie 1843, o trata de: «*aplecare prea pronunțată, poate, de a se convinge de tot ce se potrivește cu nuanța propriilor sale idei sau simțiminte personale.*» [2]

«Prințul, scrie d. agent, culege rodul foarte amarnic a nesocotitelor îndatorirĭ ce a luat (?) ca niște făgăduințe foarte ușoare, pentru a nu le caracteriza cu termenĭ mai greoi. Spiritul clerului grecesc și opiniunea publică în Principate, vor veni, trebue să nădăjduim, în ajutorul săŭ, dar, înc'odată, situațiunea i-e gravă, și nimenĭ azĭ nu o cumpănește mai bine decît el însu-șĭ.»

Subt-înțelesurĭ, insinuațiunĭ, eată totul în ce privește una din cele mai însemnate cestiunĭ ale Domniei Prințului.

D. TOCILESCU tace despre această cestiune.

---

[1] ***Mănăstirile romînești*** de Cesar Bolliac p. 127 (1862).
[2] Scrisoarea d-lui Guizot către d. Billecoq. Paris 28 Noem. 1843.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

MĂNĂSTIRILE ÎNCHINATE

DUPĂ SCRIERILE ANONIME

D. ELIAS REGNAULT (urmînd cărticica anonimă: *Dernière occupation* etc.):

«Dar altmintrelea hotărî la Constantinopol ambasada rusească; amîndoo curțile ocrotitoare porunciră că, timp de zece anĭ, călugării grecĭ nu vor plăti nicĭ o dare Statului ale cărui bunurĭ le dețineau.

«Expirînd acest termen, adică în 1843, Rusia, folosindu-se de momentul în care cată să fie nevoe de dînsa pentru o hotărîre noo, vroi să-șĭ făptuească folosurĭ personale într'o discuțiune al cărei arbitru se făcu ea. Propuse decĭ de a preschimba pe cultivatorii ce locuiau moșiile mănăstireștĭ, și pe călugării grecĭ înși-șĭ, în supușĭ ruseștĭ, atărnînd de consulatele din Bucureștĭ și din Iașĭ. Era a face să atîrne de jurisdicțiunea consulară rusească a cincea parte a teritoriului Principatelor.

«Călugării, cu drept cuvînt speriațĭ de această oferire de naturalizare (?), respinseră această primejdioasă onoare. De atuncĭ Țarul, retrăgîndu-șĭ d'asupră-le mîna-i ocrotitoare, i lăsă în voia dușmîniei Romînilor, ***foarte sigur că ei vor fi siliți să se 'ntoarcă iar spre dînsul.***

«Bibescu, într'adevăr, se folosi de faptul că nu mai aveau ocrotitor călugării grecĭ, pentru a-i supune la dărĭ de orĭ-ce fel. Nu numai supuse mănăstirile la împrumuturĭ silite, dar le impuse încă să-i facă marĭ darurĭ, de cîte orĭ era vorba

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a le recunoaște stareții, de a le întări arenzile, și de a le subsemna hotărîrile judecătorești.....»

«Cerințile devenind din zi în zi mai asupritoare, *călugării fură, în 1847,* siliți, precum se prevedea, s'alerge din nou la ocrotirea muscălească [1].»

D. UBICINI (urmînd cărticica anonimă : *Dernière occupation* etc.) :

«De altmintrelĭ hotărî la Constantinopol ambasada rusească, etc..... (ca și în cartea D-lui Elias Regnault). Expirînd acest termen, adică în 1844, Rusia..... emise propozițiunĭ care nu tindeau la alt-ceva decît a preschimba pe călugărĭ și pe cultivatorii așezațĭ pe moșiile acestora în niște supușĭ direcțĭ ai Țarului ortodox. Ajunsă la acest punct, protecțiunea *se isbi de Romînĭ* și de călugării grecĭ înși-șĭ, care respinseră întocmirea propusă. Patru anĭ mai în urmă, în 1847, *exacțiunile lui Bibescu*, la care pe subt mînă îl îmbărbăta cabinetul din Sîn-Petersburg, siliră pe Egumenĭ să cerșească din nou ajutorul Rusiei [2].....»

O privire asupra cărticelei [3] anonime din care dd. E. Reg-

[1]) *Histoire des principautés danubiennes,* p. 327 și 328.

[2]) *Valachie-Moldavie,* p. 78.

[3]) *Dernière occupation*, etc. (Cărticică anonimă subt numele împrumutat de *Chainoi*), p. 94 și 95. — «Dar altmintrelea hotărî la Constantinopol misiunea rusească, și amîndoo Curțile, fără a consulta țările și drepturile lor, hotărîră ca să urmeze călugării grecĭ, timp de zece anĭ, a dispune de veniturile mănăstirilor, fără a plăti niciĭ o contribuțiune. Expirînd acest termen, adică în 1843, Rusia făcu propunerĭ care căta să aibă drept rezultat, ca și Senodul propus de prințul Mencicoff, să preschimbe pe cultivatorii ce locueau pe moșiile mănăstireștĭ, și pe înși-șĭ călugării grecĭ, în supușĭ atîrnînd de consulatele ruseștĭ din Bucureștĭ și din Iașĭ. Atuncĭ, ca și în 1853, în cestiunea scutirilor patriarhatului, călugării grecĭ se găsiră pușĭ în încurcătură de ocrotirea rusească, și respinseră alcătuirea propusă. D'aceea Rusia, ca să-i pedepsească și să-i sileească să alerge mai tîrziu tot la Dînsa, ațiță în contra-le venalitatea prințului Bibescu și a neamului său, ale căror cerințĭ se măriră din zi în zi, și isbutiră să sileească pe călugărĭ, în 1847, să alerge din nou la ocrotirea misiunei ruseștĭ.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nault și Ubicini și' au tras inspirațiunile, va fi destul pentru a arăta ca istorisirea ce fac aceștĭ domnĭ nu i-a costat cheltuelĭ marĭ de imaginațiune. Le-a fost destul să copieze. Actele Domnului, lupta susținută de dînsul în numele drepturilor Țării, nu au fost nicĭ o dată ; actele sale prin care înfrîna pe egumenĭ se preschimbă în speculațiunĭ ce nu se pot mărturisi ; Domnul este un tiran, și egumenii niște martirĭ ! Eată istorie !

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA COMERȚIALĂ

VĂMILE ROMÎNEȘTĬ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA COMERȚIALĂ

VĂMILE ROMÎNEȘTĬ

EXPUNERE

Tractatul din Adrianopol (1829), înapoind Principatelor dunărene, împreună cu fostele lor privilegĭurĭ, libertatea de comerț, le crease un loc *deosebit* între provințiile Împărăției turceștĭ.

De la această dată, vămile lor percepuseră dreptul de 3 la sută, pe orĭ ce marfă, pe orĭ ce product al pămîntului romînesc cumpărat în țară, ca și pe orĭ și ce marfă streină importată. Din momentul ce mărfurile sau produsele plătiseră drepturile, puteau eși din Romînia și străbate *liber* teritoriul turcesc. Nu erau lovite de un nou drept de trei la sută, decît de rămăneau în țară spre a fi din nou vîndute.

Această legĭuire, foarte limpede, foarte simplă, era, în cea ce privea Principatele dunărene, în conglăsuire cu art. 19 al tractatului de comerț subsemnat, în 1783, între Poarta și Rusia. Dar se 'ntîmplă ca Poarta să 'ncheie cu Franța și Anglia tractate noi de comerț care slujiră de bază celor pe care le încheiă treptat cu cele-l-alte puterĭ (1844). — Aceste tractate recunoșteau vămilor otomane, dreptul de a lua de la orĭ ce product, fie al pămîntului, fie al industriei Turciei,—product

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cumpărat pentru exportaţiune şi sosit la un port de încărcare anume hotărît,—dreptul de 9 la sută din valoarea lor, drept *ce 'nlocuea vechile drepturĭ asupra comerţului interior, desfiinţate prin convenţiunea cea noă,* şi, în mai mult, dreptul de încărcare (de eşire) de 3 la sută. Întregimea acestor taxe se suea deci la 12 la sută.

În cea ce privea productele streine, aceste erau supuse, la intrarea lor pe teritoriul Împărăţii otomane, la un drept de 3 la sută, — calculat pe valoarea articolelor, — mărit printr'un drept de încărcare (de eşire) de 2 la sută. Odată plătite aceste taxe, marfa putea,—făr' a mai fi supusă la vr'un nou drept,— să fie vîndută din nou în orĭ ce parte a Împărăţii otomane.

Aceste tractate însă, de la care fusese ţinute departe Ţara-Romînească şi Moldova, aduceau cea mai serioasă jicnire vechilor stipulaţiunĭ ce le priveau ; erau în contrazicere formală cu regulamentul organic, care fusese cu toate aceste sancţionat de Poarta şi de Rusia, şi în care *veniturile vămilor romîneştĭ figurau în întregimea lor ;* ele lăsau Principatele subt regimul, înrăit însă, al vechiului drept de trei la sută.

Într'adevăr, din dispoziţiunile amintite în «firmanul apărut către sfîrşitul lunei Temagiul al anului 1256, firman care notifica tractatele cele noi, urma, de o parte, ca productele romîneştĭ vîndute să fie, — *ca ale unei provinţii orĭ-care turceştĭ,* — duse într'unul din cele trei porturĭ alese ca locurĭ de încărcare, — Constantinopol, Smirna, Salonicul, — şi acolo să plătească, *la sosire,* un drept de 9 la sută, şi, în mai mult, un drept de 3 la sută după 'ncărcare ; urma ca aceste producte, sosind la Constantinopol, să aibă nevoe de a fi 'nsoţite de un certificat predat de vama locului de origină, şi ca dreptul în fiinţă să fie perceput de vameşii din capitală ; — urma, de altă parte, ca productele plătind, la una din cele trei scălĭ, dreptul de 3 la sută, să poată fi importate în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Țara-Romînească, plătind acolo, în mai mult, un drept de 2 la sută, *afară dacă acest drept ar fi și fost achitat la scala de unde ar fi fost expediată marfa.*

Cu alte cuvinte, nu numai vama romînească perdea dreptul de 3 la sută pe care ori ce marfă importată în Țara-Romînească sau exportată de către această provinție, îl plătea, conform cu tractatul din 1783, dar dreptul ei de pe d'asupra, acel de 2 la sută, ce-i era recunoscut de Poartă, devenea curat o brumă, de vreme ce atîrna de condițiunea ca marfa ce reintra din Turcia în Romînia, să nu fi plătit aceștĭ 2 la sută într'una din scălile turceștĭ hotărîte.

Asemenea măsurĭ erau tot una cu desființarea vechilor drepturĭ și privelegiurĭ vamale ale Țării-Romîneștĭ și ale Moldovei; preschimbau vămile lor curat în niște biurourĭ însărcinate de a preda certificate de origină; expuneau silit aceste țărĭ la contrazicerĭ ce era peste putință să nu se ivească între instituțiunile lor și drepturile reclamate de streinĭ; ele, prin sine înseșĭ, amenințau vecĭnic cu cĭocnirĭ iscate între autoritățile romîneștĭ și agenții consularĭ streinĭ; prevesteau sigur o perdere însemnată pentru veniturile Principatelor dunărene, și o poprire a desfășurării prosperității lor.

Vodă Bibescu făcu ca Rusia să se 'ntereseze de cauza dreaptă a Țării-Romîneștĭ; el reaminti că *Principatul se bucura, în dreptul public al Europei, de un loc deosebit între cele-l-alte provinții ale Impărății otomaniceștĭ,* și că avusese de vecĭ o administrațiune financiară neatîrnată ; că avea dreptul de a cere să se facă, ca și în trecut, o deosebire între dînsul și cele-l-alte provinții turceștĭ [1], și susținu așa de bine, în această cestiune de viață sau de moarte, cauza respectului datorit privilegĭurilor recunoscute țării sale, încît sfîrși prin a dobîndi de la Înalta Poartă un firman prin

[1] Observărĭ ale Prințului Bibescu atingătoare de cestiunea comercială, supuse Cabinetului din Sîn-Petersburg. — V. pag. 151.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care: 1⁰ mărfurile importate în Ţara-Romînească erau isbite de un drept de 5 la sută; 2⁰ productele romîneştĭ,—afară de sare, care era scutită de drepturile de vamă, — aveau de plătit o taxă de 5 la sută: 3⁰ mărfurile ce ar trece prin Turcia spre a fi duse pe tîrgurile europeane erau scutite de orĭ ce taxă.

În scurt, acest drept de 5 la sută recunoscut întregului comerţ de importare şi de exportare al Ţării-Romîneştĭ, Vodă Bibescu îl dobîndi nu numai de la Poartă, care puse Principatul pe aceiaşĭ linie cu Statele cele mai favorizate, ci încă de la Rusia şi de la Austria, pe lîngă care găsi cele mai serioase opintirĭ.

«Modestul pavilĭon romînesc se găsi ocrotit în mările Impărăţii Otomaniceştĭ nu mai puţin decît cele-l-alte pavilĭoane[1].»

[1]) Vezĭ discursul de deschidere rostit de Domnul Ţării-Romîneştĭ în faţa adunării din 1846, t. II.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CABINETULUI DIN SÎN-PETERSBURG

Observațiunile Prințului Bibescu despre daunele ce noile tractate de comerț pricinuesc Țării-Romînești.

Articolul 19 al tractatului de comerț din anul 1783, dintre Împărăția Rusiei și Înalta Poartă, înființează drepturile de vamă de luat în toată întinderea Împărăției otomanicești, ast-fel precum urmează :

«Pentru mărfurile pe care le importează neguțătorii ruși din statele Rusiei sau din ale altor Puteri în provințiile Țării-Romînești și Moldovei și în alte ținuturi ale Înaltei Porți, nu se va plăti decît vama de 3 la sută, și'într'o singură dată, la locul în care mai sus zișii negustori își vor vinde acele mărfuri, precum asemenea și pentru mărfurile ce vor exporta, în conglăsuire cu tratatul de față, din aceste mai sus numite amîndoo provinții și din alte ținuturi ale Înaltei Porți, în statele Rusiei sau în ale altor Puteri, nu vor plăti așijderea decît vama de 3 la sută, într'o singură dată, la locul în care vor fi cumpărat acele mărfuri.»

Acest mod, ce era în de obște urmat de toate națiunile, era singurul potrivit, ca unul ce împăca drepturile Împărăției Otomanicești cu scutirile de care aceste doo provinții s'au bucurat de vecie, căci, prin acest mod, cumpărătorul productelor romînești, ori care era el, plătea în Țara-Romînească,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

unde-şĭ cumpăra marfa, dreptul de 3 la sută, şi avea putinţa de a străbate Împărăţia otomanicească, şi însu-şĭ Constantinopolul, şi de a exporta în afară din Împărăţie, făr'a plăti vre un alt drept, afară dacă vroia să vînză productele romîneştĭ în cele-l-alte părţĭ ale Împărăţii otomaniceştĭ; atuncĭ numai plătea un drept de 3 la sută, pentru importaţiune. Acelaş mod era păzit pentru toate mărfurile cumpărate în cele-l-alte provinţii turceştĭ, care nu plăteau nicĭ un drept de vamă în Ţara Romînească, cînd străbăteau prin tranzit această provinţie, dar plăteau dreptul de 3 la sută cînd erau descărcate şi vîndute în interiorul provinţii. De asemenea, cum marfa importată din străinătate nu plătea dreptul de vamă decît la locul în care era vîndută, ea putea fi introdusă prin orĭ-ce port se alegea, şi chiar în capitală, făr'a plăti vr'un drept nicĭ acolo, nicĭ în vr'un alt loc, de era destinată pentru Ţara Romînească; dar plătea dreptul la locul în care era vîndută.

În acest mod, se 'nlătura de mai 'nainte orĭ-ce încurcătură, şi prin urmare orĭ-ce sfadă între diferitele biurourĭ de vamă, precum şi orĭ-ce perdere pentru vistieria Ţării-Romîneştĭ, care-şĭ percepea regulat dreptul său de vamă, atît pentru mărfurile cumpărate în ţară şi exportate, cit şi pentru cele importate din streinătate şi vîndute înlăuntru.

Dar noile tractate de comerţiu încheiate cu cele mai multe din Puterile europeane, înfiinţează perceperea drepturilor de vamă precum urmează :

Articolul 4 al tractatului cu Franţa, copiat aidoma pe cel încheiat cu Anglia, şi ale cărui baze au fost adoptate de toate naţiunile :

«Orĭ ce product al pămîntului şi al industriei Turciei cumpărat pentru exportaţiune va fi dus scutit de orĭ-ce fel de sarcină şi de drept, într'un loc potrivit pentru încărcare, de către negustorii francezĭ sau de împuterniciţii lor; sosind

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

acolo, va plăti la intrare un drept fix de 9 la sută din valoarea sa, drept ce 'nlocuește vechiurile drepturĭ de comerț interior desființate prin convențiunea de față ; la eșire, va plăti dreptul de 3 la sută, de 'nainte înființat și care rămîne în ființă.»

Articolul 5 al aceluiaș tractat :

«Orĭ-ce articol, produs al pămîntului sau al industriei Franții și țărilor ce atîrnă de dînsa, și orĭ-ce marfă de orĭ-ce fel, încărcată pe vasele franceze sau proprietate a supușilor francezĭ, sau adusă, fie pe uscat, fie pe mare, din alte țărĭ, de către supușĭ francezĭ, va fi priimită, ca și mai 'nainte, în toate ținuturile Împărăției otomanicești fără vr'o excepție, după plata a unui drept de 3 la sută calculat pe valoarea articolelor.

«Ca înlocuire a tutulor vechilor drepturĭ pe comerțul interior ce sunt azĭ percepute de la mai sus zisele mărfurĭ, negustorul francez care le va importa, fie că le va vinde în locul de sosire, fie că le va trimite în interior spre a fi vîndute, va mai plăti un drept de 2 la sută. Dacă apoi vor fi vîndute mărfurile fie în interiorul Împărăției, fie în afară, nu se va mai cere vr'un alt drept nicĭ de la vînzător, nicĭ de la cumpărător, nicĭ de la acela care, cumpărîndu-le, va dori să le trimeată 'n afară.»

În firmanul prin care aceste tractate sunt notificate guvernului romînesc, se hotărăsc, ca locurĭ potrivite de încărcare, scălile din Constantinopol, Salonic și Smirna.

Reese din aceste diferite dispozițiunĭ, că produsele romînești, sosite în vr'unul din aceste trei porturĭ, pentru a fi exportate în străinătate, vor plăti la sosire un drept de 9 la sută, și cînd vor fi încărcate pentru a fi exportate, un al doilea drept de 3 la sută ; ast-fel, după articolul al 4-ea citat mai sus, productele romîneștĭ, cumpărate 'n țară, nu vor avea nicĭ un drept de plătit, cea ce este și mai limpede tălmăcit în firmanul eșit către sfîrșitul lunei Temagiul din anul 1256, prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care noile tractate au fost notificate. E zis într'însul că la sosirea în capitală a unui product cumpărat într'o provinţie otomanicească, orĭ-care ar fi ea, va trebui să se arate un certificat al vamei localnice constatînd locul de pornire spre capitală, şi atuncĭ vama din Constantinopol va percepe de la proprietarul mărfii dreptul înfiinţat.

De altă parte, o marfă streină, care, la sosirea-i în vr'una din cele trei scălĭ hotărîte, va fi fost plătit dreptul de 3 la sută, va putea fi adusă în Ţara-Romînească, şi vîndută acolo, drept plata numai, în mai mult, a dreptului de 2 la sută, afară însă dacă acest drept nu va fi fost plătit la scala de unde a fost expediată marfa, căcĭ nu se hotărăşte în mod precis locul în care va trebui să fie făcută plata acestui drept în mai mult.

Cu modul acesta, vama Ţării-Romîneştĭ perde dreptul ce a perceput din vecie pîn'azĭ; mai mult, ea este adusă la starea de biurou subaltern, şi Ţara-Romînească e silită să plătească sarcina întreţinerii de împiegaţĭ care să n'aibă decît să predee certificatele de origină cerute de zisul firman.

Prima bază şi principalul scop al acestor noi stipulaţiunĭ este de a da Porţii o desdaunare a desfiinţării sarcinelor care, subt diferite denumirĭ, îngreuiau comerţul atît cel de importaţie cît şi cel de exportaţie. Dar, în cea ce priveşte lepădarea ce a 'ngăduit Înalta Poartă, atît prin articolul 5 al tractatului din Adrianopol cît şi prin actul deosebit al acestui tractat, a privilegĭurilor ce îngreuiau, în folosul ei, cîteva producte romîneştĭ, o desdaunare mai mult decît mulţumitoare i-a fost dată prin mărirea dării ce i se plăteşte pe an, şi care, de la suma de 418000 lei, a fost înălţaţă la cea de doo milioane. Din această cauză productele romîneştĭ au fost scutite de orĭ ce altă taxă, precum Poarta însă-şĭ a recunoscut aceasta prin dispoziţiunile firmanelor ce a dat, în conglăsuire cu stipulaţiunile tractatului din urmă, şi care expres spun că produc-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tele romînești importate pentru a fi vîndute în Turcia nu vor fi supuse decît la dreptul de 3 la sută, și că la tranzit ele vor fi scutite de ori ce drept; a pretinde să se ofere azi o a doa desdaunare Porții, neatîrnat de mărirea darei de pe an, ar fi a scoate doo efecte dintr'o singură cauză.

Țara-Romînească, în puterea vechilor sale privilegiuri, și mai ales în a tractatelor care au pus'o în deosebi subt ocrotirea Împărăției Rusiei, ***ocupă, în dreptul public al Europei, un loc deosebit între cele-l-alte provinții ale Împărăției Otomanicești;*** ea s'a bucurat în tot d'auna de o administrațiune financiară neatîrnată, și, o dată plătită darea anuală, ea, de veci, a luat în propriu-i folos, drepturile de vamă hotărîte de tractatele de comerț dintre Înalta Poartă și cele-l-alte puteri; a o lipsi azi de perceperea acestor drepturi, nu numai că ar merge în contra hotărîrelor tractatelor dintre Rusia și Poarta, dar, mai mult, ar pricinui o scădere însemnată a veniturilor hotărîte de regulamentul organic, care a priimit sancțiunea celor doo curți, și în care venitul vămilor ființează în întregimea sa. Ar fi apoi a isca greutăți Țării-Romînești, care n'are vr'un alt mijloc de a acoperi deficitul ce s'ar pricinui din această scădere, mai ales într'un moment în care finanțele nu sunt încă de tot scăpate de datoriile ce a fost necesitate de a se face din pricina scăderei vremelnice a arendărei ocnelor. ***Țara-Romînească nu poate, în această cestiune, fi pusă la-o-laltă cu cele-l-alte provinții, și e în drept de a cere o deosebire, în puterea firmanelor Porții, și, mai în deosebi, în a hotărîrilor tractatului încheiat la Adrianopol între cele doo curți.***

Această deosebire de alt-mintreli, ar putea fi lesne dobîndită prin mijlocul rezervelor ce Poarta și'a păstrat în noile tractate de comerțiu, și ar putea fi concepută în acești termeni din articolul 5 al tractatului ei, mai sus pomenit, cu Franța, în care stă scris :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«E bine înţeles că guvernul M. S. Împăratului Francezilor nu pretinde, fie prin acest articol, fie prin vr'un altul din tractatul de mai sus, să hotărască nimic în afară de înţelesul cuvintelor puse, nicĭ să lipsească, în vr'un mod oare-care, guvernul Înaltei Porţĭ de bucuria drepturilor sale de administraţiune interioară, pe cît însă aceste drepturĭ nu vor atinge în mod învederat hotărîrile vechilor tractate şi privilegiurile hărăzite de convenţiunea de faţă.»

In ceea ce priveşte puterile europeane, deosebirea ar fi de tot în folosul lor, căcĭ ele n'au îngăduit o mărire a taxei de cît în schimbul încetării a altor sarcinĭ care nu aveau fiinţă în Ţara-Romînească ; de aceea hotărîrile la care s'au oprit le-ar fi aci îngreuetoare în mod gratuit, de vreme ce n'ar priimi nicĭ o compensaţiune. Austria a simţit foarte bine aceasta, de vreme ce a cerut o excepţie în ce priveşte cele doo Principate ; căcĭ pentru toate mărfurile ce ar importa în Ţara-Romînească, saŭ pe care le-ar exporta străbătînd cele-l-alte provinţii ale Împărăţii otomaniceştĭ, ea a priimit hotărîrile cele noi în schimbul desfiinţării celor-l-alte drepturĭ ce mai 'nainte erau percepute în aceste provinţii, şi a cerut să rămîe în hotarele vechilor tractate pentru comerţul direct ce face cu aceste doo Principate, ast-fel că aceste ar perde, pe de o parte, cele mai multe din drepturile lor, cum s'a arătat mai sus, şi, de cea-l-altă, nicĭ nu s'ar folosi de mărirea drepturilor ce a fost îngăduită de curînd. Aceste sunt raţiunile ce Ţara-Romînească ar fi în drept să arate în folosul unui-a din drepturile cele mai vechĭ de care s'a bucurat, drept întemeiat pe firmanele repetate ale Înaltei Porţĭ, şi chezăşuit de toate hotărîrile care au pus'o subt ocrotirea Împărăţii Rusiei, de la tractatul din Kainargi pînă la cel din Adrianopol. Nu s'ar putea cel puţin cere pentru Ţara-Romînească, dupe rostirea chiar a tractatelor celor noi, să-i fie hotărită vr'o scală potrivită, ca Brăila, de pildă, în care să poată să urmeze a se bucura de un drept tot atît de vechiŭ ca şi fiinţarea ei înse-şĭ ?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Alteţa Sa Senerisimă Prinţul Bibescu către Maiestatea Sa Sultanul [1]

Prinţul arată Sultanului vătămarea drepturilor sfinte pe care se 'ntemeiază comerţul Ţării-Romîneştĭ, şi cere de la dreptatea Maiestăţii Sale să binevoească a face să fie privite ca sfinte aceste drepturĭ chezăşuite poporului romîn de iluştrii Ei strămoşĭ.

Bucureştĭ 1843

SIRE,

Ţara Romînească, de atîtea veacurĭ de cînd trăeşte la umbra augustă a tronului Maiestăţii Tale, s'a bucurat de privilegiul de a importa productele sale în toate Statele Impărăţii Otomaniceştĭ făr'a plăti vr'un drept de vamă, aceste producte fiind obiecte de prima necesitate, a căror importaţiune face să se nască eftinătatea şi belşugul. De acea acest Principat a fost numit hambarul Înaltei Porţĭ.

Maiestatea Sa, răposatul Sultan Mahmud, a cărui memorie este vecĭnică, vroi, în generoasa-i îngrijire pentru popoarele sale, să dee o mai mare întindere încă acestor drepturĭ, hărăzind Ţării Romîneştĭ un pavilĭon cu culorile naţionale, şi dîndu-i pe vecie dreptul de a nu plăti acest pavilĭon în porturile şi scălile Împărăţii otomaniceştĭ decît un drept de 3 la sută, lăsînd însă sarea şi grînele, — ca şi în trecut, — scutite de orĭ-ce dărĭ.

De aceste drepturĭ, Sire, care sunt monumente ale mărirei şi ale dărniciei celor care le-aŭ hărăzit, e ameninţat azĭ de a fi lipsit credincĭosul popor romînesc, prin asemuirea sea cu naţiunile cu care nu poate avea nicĭ un punct de comparaţie.

[1]) Avem doo copii de pe această scrisoare către Sultan ; deosebirile între amîndoo sunt prea micĭ pentru ca să fim crezut de nevoe să le dăm pe amîndoo.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Așa dar, fericirea ce am simțit apropiindu-mă de tronul Maiestății Tale, nu va fi ținut, Sire, decît cît lucește un fulger, pentru a fi înlocuită cu adînca durere de a-mĭ vedea patria în momentul de a fi lipsită, chiar din primele zile ale domnirii mele, de privilegĭurile sale cele mai vechĭ, consfințite de atîtea veacurĭ și de atîtea înalte firmane.

Intorcîndu-mă în țara încredințată îngrijirei mele, la a cărei bună stare am menirea de a veghia, nu voi avea să vestesc locuitorilor ei decît perderea scumpelor lor drepturĭ, și derăpînarea micului lor comerț, pe cînd nădăjdueam să n'am a le vorbi decît de dărnicia Suzeranului nostru, de bunătatea și de dreptatea lui.

Sire, nu vei îngădui ca o asemenea nenorocire să vie să isbească Țara-Romînească; te vei îndura să lașĭ pe poporul ei să se bucure ca și 'n trecut, de privilegĭurile chezășuite de iluștrii-țĭ strămoșĭ!

Iartă, Sire, această faptă îndrăsneață ce mi 'este dictată numai de un adînc simțimînt de datorie și de absolut devotament.

Sunt, Sire, al Maiestății Tale prea smeritul, prea supusul și prea credincĭosul

DOMN AL ȚĂRII-ROMÎNEȘTĬ.

Alteța Sa Serenisimă Prințul Bibescu către Alteța Sa marele vizir Rișid Pașa

Prințul se opintește in contra proectului de hotărîrĭ privitor la comerțul Austriei cu Principatele, în temeiul cărora vămile romîneștĭ ar fi lipsite de drepturile în mai mult, ce au fost hotărîte pentru toate cele-l-alte părțĭ ale Împărățiĭ Otomaniceștĭ. Alteța Sa recomandă îngrijirilor marelui vizir această cestiune de căpetenie pentru țara sa.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Bucureștĭ, 1843.

MONSINIORE,

Mi s'a împărtășit de curînd proectul de hotărîrĭ privitor la comerțul Austriei în Principate, pe temeiul cărora vămile acestor-a ar fi lipsite de drepturile în mai mult, ce au fost hotărîte pentru toate cele-l-alte părțĭ ale Împărăției otomaniceștĭ.

Tractatele Porții au regulat în vecĭ tranzacțiunile comerțiale ale Principatelor. A îngădui azĭ, în dauna lor, esccepțiunĭ îngreuetoare, ar fi nu numai un lucru ce ar merge în contra a orĭ-cărei dreptățĭ, dar încă o măsură mai nepotrivită încă decît orĭ cînd azĭ cînd politica luminată a Înaltei Porțĭ și a primului ei ministru țintește a-șĭ atrage iubirea diferitelor popoare întrunite subt puterea otomanicească, iconomisindu-le și ocrotindu-le interesele. Ale noastre însă, Monsiniore, ar fi de tot jertfite, de ar putea fi priimite propunerile ce se fac în paguba noastră. Lucrul e mult mai serios și mai de căpetenie decît cum unii îl înfățișează poate Înaltei Porțĭ. Mă cred decĭ îndrituit să-l recomand îngrijirii Alteții Voastre, cu toată stăruința cerută de însemnătatea lui, și cu toată încrederea ce dreptatea și marile luminĭ ale Alteții Voastre sunt menite a-mĭ insufla.

Tălmăcirea Inaltului Impărătesc Firman slobozit, la sfîrșitul Ramazanului anual, în folosul vămilor Țării Romîneștĭ, în urma cererilor adresate Inaltei Porțĭ de către A. S. S. Domnul Țării Romîneștĭ, Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod.

Prin raportul ce ai dat către Inalta Noastră Poartă, — ai arătat că, deși neguțătorii moștenitoarei noastre provinții a Țării Romîneștĭ, — pe temeiul Firmanului slobozit la anii 1250 și 1251, — au dobîndit privilegiul de a plăti vamă 3 la sută,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru cîte mărfurĭ din productele romîneștĭ vor transporta aicĭ în capitala noastră, precum și în cele-l-alte porturĭ ale Impărăției, pe uscat sau pe mare, spre a le vinde încărcîndu-le în corăbii negutătoreștĭ cu bandieră ce am hărăzit principatului Țării-Romîneștĭ ; — dar vameșii Împărăției îi supun să plătească vamă asemănată cu aceea ce s'a hotărît prin cele din urmă încheiate tractaturĭ cu cele mai multe din prietenele Puterĭ, și care se plătește întocmai în toată întinderea Împărăției noastre, pentru care ai și cerut a se face cuvenita îndreptare.

Dar fiind că, precît după a noastră bună-voință se socotește trebuincioasă înlesnirea și slobozenia comerțului supușilor și a neguțătorilor pomenitului Principat, cu atît earășĭ este a noastră neapărată datorie de a nu se aduce vătămare veniturilor Împărăției ; de aceea, potrivit cu hotărîrea ce s'a făcut pentru plata vămei de către toțĭ supușii de obște ai Împărăției, și după tractatele de comerț încheiate cu cele mai multe din Puterile prietene, precum se ia vamă de 5 la sută de către vameșii celor-l-alte schele și porturĭ ale Împărăției noastre pentru toate mărfurile streine ce se aduc într'însa, asemenea urmează, și cu dreptate este, să se ia vamă iarășĭ 5 la sută de către vameșii Țării Romîneștĭ de la toate mărfurile streine ce se importează într'această țară.

Asemenea dar se cuvine ca la osebitoarea pentru Țara-Romînească dare de 3 la sută vamă, să se adaoge în viitor încă lei doi la sută pentru producturile și mărfurile romîneștĭ, ce se vor cumpăra și se vor transporta pe uscat și pe mare la a noastră Capitală.

Cu acest chip aceste mărfurĭ aducîndu-se la schelele Constantinopolului și la cele de prin prejur, precum și la cele-l-alte porturĭ și limanurĭ ale Împărăției noastre, pe lîngă vama ce urmează a se lua în Principat, după privilegiurile Țării-Romîneștĭ, să se plătească 5 la sută drept vamă la locurile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

unde se vor transporta în Împărăția noastră, plătindu-se și șease-zecĭ de parale pentru ancoraj la țărmurile Bosforului, și la cele de prin prejurul Constantinopolului ; iar alt nimic să nu se mai ceară de către vameșii și cei-l-alțĭ slujbașĭ subt nicĭ un fel de numire.

Către aceasta am luat în băgare de seamă arătarea ce ai făcut, că din vechime nu se lua vamă pentru sarea și productele Țării Romîneștĭ, și că s'ar nevoi ca și de acum înainte să nu se înființeze o asemenea pretenție ;

Privind însă că, după poruncele cele din urmă slobozite pentru vamă, se ia vama de la toate productele pe care supușii și neguțătorii Împărăției noastre, precum și ai Puterilor prietene, cumpărîndu-le le transportează la porturile și schelele Împărăției ;

De aceea cu părerea și împreuna glăsuire a sfetnicilor noștri, s'a hotărît a se lua vama iarășĭ 5 la sută de la vînzătorul productelor și a zaharelelor Țărei-Romîneștĭ, și numai de la sarea acestei Țări să nu se ia vamă, precum din vechime s'a obicĭnuit, nicĭ de la vînzător, nicĭ de la cŭmpărător.

Neguțătorii romînĭ să nu fie supărațĭ în potriva întocmitelor privilegiurĭ prin pomenitul mai sus firman, cu cerere de vamă sau de vr'o altă dare pentru toate mărfurile cîte vor trece prin Împărăția noastră ca să le ducă la schelele Europei.

Afară din productele romîneștĭ,— pentru orĭ cîte alte mărfurĭ vor cumpăra neguțătorii romînĭ sau din Împărăția noastră ca să le transporteze în alte Staturĭ sau din alte Staturĭ ca să le aducă aicĭ, — vor plăti vama asemănată cu coprinderea tractatului întocmai ca și cu din Europa neguțătorii beratlii supușĭ ai Împărăției, adică acele mărfurĭ, orĭ măcar ale căria Puterĭ vor fi productele, vor plăti vamă după tarifa acestei puterĭ.

Asemenea și mărfurile ce vor cumpăra neguțătorii romînĭ din schelurile noastre, sau ca să le vînză iarășĭ înăuntru Împărăției, sau ca să le transporteze în alte părțĭ, vor fi supuse după tarifă la aceiașĭ vamă ce plătesc și cei-l-alțĭ neguțătorĭ europeanĭ.

12

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Decĭ, fiind că după această hotărîre ce s'a făcut cu obșteasca glăsuire a sfetnicilor noștri, prin Înalta noastră Împărăteasca chibzuire și voință, s'a slobozit Înalta poruncă pentru lucrarea orînduelilor vămei după chipul mai sus arătat, și fiind că această pricină s'a încunoștiințat prin poruncĭ scrise către cine se cuvine, atît în capitala noastră cît și la locurile așezate pe țărmurile Asiei și ale Europei, s'a dat acest Impărătesc Firman ca să cunoștĭ orînduelile ce s'au întocmit și să le pui în lucrare după cum pe larg s'a deslușit mai sus [1]).

D. Timony, consul-general al Austriei, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Chiar de la suirea sa pe tron, Vodă Bibescu ocupase Cabinetul din Viena cu interesele comerțiale ale Țării-Romîneștĭ, și-i atrăsese binevoitoarea-i băgare de seamă asupra acestei cestiunĭ care atinge interesele cele mai vitale ale Țării.

D. Timony asigură pe Prințul de binevoitoarele dispozițiunĭ ale Guvernului său, ***în cît nevoile Țării-Romînești s'ar împăca cu drepturile Austriei;*** și aduce la cunoștința A. S. Serenisime că ***a cerut revocarea firmanului,*** ca daunător drepturilor acestei Împărății.

Confidențială.

Bucureștĭ 14/28 Dec. 1843

PRINCIPE,

Firmanul publicat în trecuta lună a lui Noembrie, în ***Buletinul oficial***, și care hărăzește privilegĭurĭ comerțului Țării-Romîneștĭ, îndritueşte vămile romîneștĭ a percepe de la toate mărfurile ***importate***, fără excepție, un drept de 5 la sută, și silește pe vînzător să plătească un drept de 5 la sută pentru toate mărfurile ce vor fi cumpărate înăuntrul Țării spre a fi transportate la scălile Împărăţii, spre a fi ***exportate***, fără însă a lămuri limpede de vor avea negustorii austriaci să mai

[1]) Vezĭ *Curierul Romîn* No. 81 din 1 Noembre 1843. — I reproducem traducerea. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

plătească încă de la dînșii, — în momentul adevăratei exportații, — dreptul de 3 la sută întemeiat pe tractate.

Prima parte a acestor măsurĭ este o directă vătămare a drepturilor noastre ce rezultă din tractate; a doa le-ar da altă față.

Înalta Curte împărătească și regească a însărcinat prin urmare pe Excelența sa, contele de Stürmer, să protesteze pe lîngă Înnalta Poartă în contra acestor măsurĭ, și să ceară cu tot dinadinsul revocarea firmanului de care e vorba, în cea ce privește comerțul Austriei.

În urma ordinelor înaltei mele Curțĭ, am onoarea de a încunoștiința de acest demers guvernul Țării-Romîneștĭ, și protestez în contra aplicării celor coprinse în zisul firman, la comerțiul în Țara-Romînească a supușilor împărăteștĭ și regeștĭ.

Dacă însă drepturile întemeiate pe tractate și demnitatea Împărăției Austriei au pus pe înaltul meu guvern în supărăcĭoasa nevoe de a cere cu tot dinadinsul revocarea firmanului, am fost tot de odată autorizat să dau Alteții Voastre asigurarea că Austria va fi în tot-d'auna dispusă să ee în binevoitoare considerare nevoile Țării-Romîneștĭ și dorințele Alteții Voastre, întru cît ele s'ar împăca cu drepturile noastre.

Rog pe Alteța Voastră să binevoească a priimi expresiunile adîncului respect cu care am onoarea de a fi al Alteții Voastre cel mai umil și mai ascultător servitor.

Subsemnat: TIMONY.

E. S. contele de Stürmer, reprezentantul Austriei pe lîngă Înnalta Poartă către A. S. S. Prințul Țării-Romîneștĭ.

E. S. contele de Stürmer arată Prințului Bibescu demersurile ce și el a făcut, și în acelaș scop ca și D. Timony, pe lîngă Înnalta Poartă, în cestiunea vămilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Constantinopol, 21 Mai 1844

PRINCIPE,

Am primit cu multă recunoştinţă scrisoarea [1]) ce Alteţa Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ adreseze, cu data de 15 Februarie, şi în care a binevoit să intre în unele amănunte despre firmanul, atingător de vamele romîne, ce dedese aci naştere la negociaţiunĭ din parte-mĭ cu Înnalta Poartă. N'am văzut în această scrisoare, Principe, decît o noă probă a înnaltei înţelepţiunĭ, ca şi a simţimintelor de lealitate şi de dreptate ce Vă deosibesc. Încît despre explicaţiunile atît de sincere ale A. Voastre despre obiectul mai sus zis, cred de a mea datorie să dau un răspuns tot atît de sincer.

Numai în urma unui ordin expres al Curţii împărăteştĭ am făcut pe lîngă Poartă demersurile ale căror rezultat a fost scrisoarea vizirială de curînd dată în privinţa menţinerii ***statului quo*** pentru comerţul austriac. Eu unul, în urma asigurărilor ministerului otomanicesc, care-mĭ fusese confirmate de Alteţa Voastră, arătasem că întocmirile ce se luase între Dînsa şi Poarta, nu priveau întru nimic pe supuşii austriacĭ; dar se pare că redacţiunea nu îndestul de limpede a firmanului a dat naştere, în ideile guvernului împărătesc, unor îndoelĭ asupra căror acesta ţinea să fie lămurit, constatînd în mod limpede şi preciz că nimic nu se va schimba, prin acest firman, în poziţiunea pe care o asigură comerţului nostru în Ţara-Romînească, capitulaţiunile noastre cu Poarta, precum şi întocmirile luate cu Dînsa, în urma tractatului englez. De sigur, Principe, că ştiţĭ de mai 'nainte cît a apreţiat Guvernul împărătesc graba ce aţĭ pus spre a-i da în această privinţă, desăvîrşite asigurărĭ.

[1]) Reclamările Austriei sunt opuse intereselor comerţiului Ţării-Romîneştĭ. Prinţul se fereşte de a arăta, în faţa demersurilor D. D. Timony şi Stürmer, simţiminte vrăjmăseştĭ; nădăjdueşte că-şĭ va atinge ţinta prin răbdare, cătînd să convingă, şi interesînd la cauza sa pe Rusia.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D-a de Stürner Vă este, Principe, cît se poate de recunoscătoare de plăcuta-Vă aducere aminte. N'am nevoe de a Vă spune că ne pare chiar acuma răŭ că momentele ce ne-a fost date să trecem aci cu A. Voastră, au fost atît de scurte, şi că nu 'ncetăm de a face călduroase urărĭ pentru fericirea Eĭ.

Binevoeşte, Principe, să priimeştĭ omagiul înnaltei mele consideraţiunĭ, şi al simţimintelor mele foarte afectuoase.

Subsemnat : STÜRMER.

A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. D. de Titow, reprezentantul Rusiei pe lîngă Înnalta Poartă.

Cestiunea vămilor nu şi'a priimit încă deslegarea. Prinţul se 'ndreaptă, de rîndul ăsta, către Rusia, şi pune subt ochii Cabinetului din Sîn-Petersburg priveliştea nedreptăţilor la care sunt expuse vămile romîne. Cere sprijinul Rusiei; o roagă să nu lase ca toate productele străine să urmeze a fi taxate numai cu un drept de 3 la sută, pe cînd ale Ţării-Romîneştĭ sunt isbite de drepturĭ peste măsură de marĭ, şi să nu 'ngădue ca în tractatele de comerţ care au să fie subsemnate de Poartă cu diferitele Guverne, să fie pentru Principate puse clauze esceptionale proprii a-i ruina comerţul.

Alteţa Sa ar dori ca Ţara-Romînească, conform cu dispoziţiunile tractatului din Adrianopol, ***să nu fie pusă la olaltă cu cele-l-alte provinţii otomaniceştĭ.*** Ar vrea să aibă Principatele ***facultatea de a-şĭ regula înse-şĭ, în deplină libertate,*** relaţiunile lor comerciale.

Confidenţială.

Bucureştĭ 11/23 Ianuarie 1845.

DOMNULE AMBASADOR,

Daţi-mĭ voe de a vă vorbi de o afacere atingătoare de comerţul nostru, şi, prin urmare, de interesele cele mai vitale ale Principatelor, în al cărora nume şi folos vă cer azĭ sprijinul D-voastră. Ştiţĭ că, cu toată administraţiunea ne-atîrnată de care ne-am bucurat de vecie, şi care a fost recunoscută

ca neatîrnată în toate tractatele cu Curtea ocrotitoare, cu toate acestea şi în tot-d'auna s'au îndîrzit să ne aplice silit diferitele tractate de comerţ şi alte stipulaţiunĭ cu Turcia, asimilîndu-ne, în tot şi pentru toate, cu cele-l-alte provinţii ale ei, de tot supuse legii musulmane. De aci acele cĭocnirĭ şi acele contrazicerĭ între instituţiunile ţării şi drepturile excepţionale pe care se bizuesc streinii, drepturĭ, care fiind foarte puţin conglăsuitoare cu cele stipulate în folosul Principatelor, sunt un isvor de ruinoase abuzurĭ şi de neîncetate dezordinĭ. Excelenţa Voastră a fost în situaţiune de a cunoaşte aceasta prin sine însc-şĭ, în timpul şederei sale aci Mă voi mărgini decĭ a cita un singur amănunt, acel care îndritueşte nota de faţă.

Ştiţĭ, Domnule Ambasador, că vămile noastre au fost în tot-d'auna de tot neatîrnate de ale Porţii, care, dealtmintrelĭ, n'are nicĭ un interes să vre să aibă vr'un amestec cu dînsele, de vreme ce toate drepturile percepute de dînsele nu folosesc decît vistierii noastre. Cu toate aceste, nu ştiu prin ce fatalitate, a trebuit ca 'n vecĭ să priimim silit sistemul vamal adoptat de Poartă la diferite epocĭ, şi să-i suferim toate consecinţele, or cît de strivitoare ar fi fost pentru noi. Astfel, cît timp dreptul de 3 la sută fu baza or cărei importaţiunĭ în Împărăţia turcească, furăm siliţĭ să ne supunem şi să priimim la noi productele cu care ne 'nneacă streinii, cu preţul a acestui drept de nimic, pe cînd ale noastre sunt pretutindenĭ isbite de drepturile cele mai peste măsură de marĭ. E adevărat că lipsa de siguranţă ce domnea în ţară, sunt abea cîţĭ-va anĭ, şi lipsa de desvoltare a comerţului nostru, din cauza greutăţii timpurilor, erau pricina că răul era puţin simţit; dar, de cînd tractatul din Adrianopol a venit să sdrobească piedicile ce ne ţineau legat comerţul, şi să creeze trebuinţĭ noi, deschizînd ţării un viitor nou, acest răŭ este foarte mult simţit.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar iată că, pe cînd aveam toate motivele de a nădăjdui că, în urma acestui tractat, om înceta în sfirșit de a fi puși la olaltă cu cele-l-alte provinții otomanicești, și c'om putea,— cel puțin în ce privește vămile noastre, — să ne 'ntemeiem pe baze mai în raport cu privilegiurile ce ne sunt recunoscute, ne vedem siluiți mai răŭ decît în trecut.

Într'adevăr, pe cînd, pentru vămile sale, Poarta stipulează dreptul de 12 la sută, nu pune în afară de aceste stipulațiunĭ Principatele decît pentru a le lăsa tot supuse vechiului drept de 3 la sută. Plecînd de la acest principiu, nu e motiv pentru ca Poarta care, precum am arătat mai sus, n'are nicĭ un interes ca vămile noastre să producă, — să nu pășească într'o zi la desființarea lor desăvîrșită.

Iată, Domnule Ambasador, asupra cărui punct doream să atrag băgarea de seamă a Excelenții Voastre, azĭ cînd se pare că tractatele de comerț ale diferitelor guverne cu Poarta au să fie revizuite. De nu este cu putință de a dobîndi facultatea de a ne regula înși-ne relațiunile noastre comerțiale, cea ce ar fi urmarea de tot firească a pozițiunii politice ce ne este recunoscută și asigurată de tractate, cel puțin să nu fie suferit, pentru Principate, să se pue clauze excepționale, cu scopul de a le ruina mai bine comerțul.

E. S. Contele de Nesselrode către A. S. S. Prințul Bibescu.

O a doa scrisoare a Prințului Bibescu, cu data de $^{17}/_{29}$ Febr. [1]), fiind mai stăruitoare încă de cît cea de la 23 Ian. 1845, în cestiunea raporturilor comerțiale ale Rusiei cu Țara-Romînească, contele de Nesselrode răspunde Alteții Sale că ***Împăratul sprijină, la Constantinopol, năzuințele Domnului Țării-Romîneștĭ*** spre a dobîndi, în folosul Principatului romîn, ***mărirea drepturilor vamale care are să fie consfințită prin convențiunea comerțială cu Poarta.***

[1]) Această scrisoare, căreia răspunde Contele de Nesselrode, lipsește din culegerea noastră.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sîn-Petersburg, 30 Martie 1845

PRINCIPE,

Mi'am făcut o datorie de a da seamă Împăratului de dorinţele ce Alteţa Voastră a binevoit a-mĭ arăta în scrisoarea sa de la 17/29 Februarie, în privinţa raporturilor comerţiale dintre Rusia şi Ţara-Romînească.

Precum reese din această scrisoare, administraţiunea acestui Principat ar dori ca mărirea drepturilor vamale, care are să fie consfinţită prin convenţiunea comercială ce negoţiăm acuma la Constantinopol, să fie asemenea întinsă şi provinţiilor de la Dunăre. Împăratul ţiind din inimă la tot ce poate contribui la desvoltarea prosperităţii acestor Provinţii, puse de tractate subt egida-i ocrotitoare, nu s'a dat în lăturĭ de a aproba dispoziţiunile ce Alteţa Voastră priveşte ca cele mai proprii pentru a atinge ţinta aceasta.

Simţ mare plăcere, Principe, că pot să-ţĭ vestesc un rezultat atît de conform dorinţelor Alteţii Voastre ; poftesc tot de o dată pe D. Daşkoff să-I dee mai desvoltate desluşirĭ despre afacerea ce a tratat în sus zisa scrisoare.

Binevoeşte, Principe, a primi asigurarea înnaltei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : NESSELRODE

D. Philippsborn, însărcinat de afacerĭ al guvernului romîn, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

D. Philippsborn a priimit de la Prinţul Bibescu instrucţiunĭ în privinţa cestiunii vamale; Prinţul îşi urmăreşte campania pe lîngă Cabinetul austriac, şi o scrisoare destinată Prinţului de Metternich tratează această cestiune. D. Philippsborn nădăjdueşte să ducă bine la capăt cu A. S. Prinţul de Metternich negociaţiunea ce i-a fost încredinţată.
A doa parte a scrisorii se referă la diferite recomandărĭ făcute de Prinţ, precum: alegerea unui arhitect, comanda de drapelurĭ şi stindarde, preţul lor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Viena, 6 Martie 1846.

MONSINIORE.

Momentele D-lui Prinţ de Metternich fiind din cele mai preţioase, n'am îndrăsnit să abuzez de dînsele; Prinţul mi'a ţinut seamă de această discreţiune şi a binevoit a-mĭ trimite răspuns că avea de gînd să mă vază într'o zi apropiată şi că va afla cu plăcere tot ce voi avea să-i spui, despre cestiunea recomandată îngrijirii mele. Pîn'atuncĭ, am făcut să-i fie dată scrisoarea [1]) cu care mă'nsărcinase Alteţa Voastră. Pe loc ce voi fi văzut pe D. Prinţ de Metternich, mă voi grăbi să fac umilul meu raport; cred că pot de acum să afirm că dispoziţiunile lui sunt desăvîrşit de bune, că nu lasă nimic de dorit, că sunt astfel încît să putem avea nădejde, şi o nădejde cu temei, de a vedea dusă la bun capăt negociaţiunea ce Alteţa Voastră a binevoit a-mĭ încredinţa.

Scrisoarea către Prinţul Miloş i-a fost cu grijă imminată.

Am pornit iarăşĭ după informaţiunĭ şi am dobîndit siguranţa că d. Helft întruneşte toate calităţile cerute pentru a îndeplini foarte bine şi spre marea mulţumire a Alteţii Voastre, îndatoririle ce este gata să ce. Se bucură aci de un renume care-l face vrednic de a fi recomandat, şi pentru cunostinţele şi pentru simţimintele sale; e un arhitect foarte iscusit, plin de inteligenţă, care a probat ce poate face, şi, de se hotăreşte să părăsească Viena, şi să-şĭ ee îndatorirea ce i-am propus, o face mai mult cu gîndul de a se pune şi mai bine în vedere decît cu acel de a face banĭ. D. Helft stă foarte bine ca avere; am stăruit din nou pe lîngă dînsul; i-am arătat din nou dorinţa ca el să meargă să pue serviţiile sale în slujba guvernului Alteţii Voastre; s'a arătat foarte aplecat a o face; dar, deşi părăseşte ideea de a conduce lu-

[1]) Copia scrisorii Prinţului Bibescu către Prinţul de Metternich nu se află in culegerea noastră.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

crărĭ particulare, de s'ar înfăţişa vr'unele în afară de ale Guvernului, n'a vrut să se'nduplece în ce priveşte cea arătată de mai 'nainte, adică: un congediu de doo lunĭ pe an, dîndu-i-se acest congediu între lunile de Noembrie şi de Februarie, precum doreştĭ, Monsiniore, sau la orĭ ce altă epocă a anului: asupra acestui punct, D. Helft se referă pe deplin la hotărîrile Alteţii Voastre. Lucrul de căpetenie este să-i fie ingăduit să meargă, din timp în timp, să viziteze ţările care au făcut mai marĭ propăşirĭ în ştiinţa arhitecturei şi a construcţiunilor. Va atîrna decĭ de Alteţa Voastră să vadă pe D. Helft plecat cît mai curînd pentru Bucureştĭ, de mă 'ndritueşte să trec cu dînsul un contract întemeiat pe condiţiunile ce am avut onoarea de a-i le arăta altă dată.

Am vizitat mai multe ateliere în care se lucrează drapele şi stindarde; m'am oprit la al D-lui Alkens, principalul furnisor al armatei austriace; mi'a arătat diferite modelurĭ; m'am sfiit să aleg, ne ştiind la ce clasă să mă opresc ; văzînd deosebirea preţurilor, m'am temut să-mĭ pui în joc răspunderea, şi am vrut mai bine să poftesc pe D. Alkens să 'ntocmească devizurĭ pe care am onoarea de a le alătura şi de a le supune Alteţii Voastre. Reese din ele că sunt trei clase: cea d'întîiŭ, de la 547 la 697 fiorinĭ de drapel, şi 643 fiorinĭ de stindard; a doa, 426 fiorinĭ de drapel, şi 498 fiorinĭ de stindard ; aceste clase au montura în aur şi sunt brodate pe amîndoo părţile. A treia e cu mult mai pe jos ca preţ, precum arată devizul, dar este asemenea cu mult mai pe jos ca eleganţă şi trăinicie şi este numai zugrăvită. Speriat de mărimea preţurilor şi crezînd că comanda a trei stindarde şi a noo drapele ar fi îndestul de mare pentru a putea trage nădejdea că se va mai lăsa din preţ, am stăruit, şi D. Alkens în sfîrşit a făcut propunerea de a preda pe preţul de 550 fiorinĭ stindardele şi drapelele, fără deosebire, cele de clasa d'întîiŭ ; cele de a doa costînd 450 fiorinĭ ; şi cele de a treia

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

350, ș'îndatorindu-se să le predee pe toate în răstimpul de șase săptămînĭ, numărat din zioa comendii. Pentru o mai bună deslușire, alătur și declarațiunea dată 'n scris de D. Alkens. Aștept deci ordinele Alteții Voastre.

Sunt cu cel mai adînc respect, Monsiniore, al Alteții Voastre prea umilitul și prea supusul servitor.

Subsemnat : PHILIPPSBORN.

D. Philippsborn către A. S. S. Prințul Bibescu.

D. Philippsborn, pus de A. S. Prințul de Metternich in raport cu D. Humlauer, consiliar aulic, — în special însărcinat cu cestiunile privitoare la comerț și industrie, — raportează Prințului Bibescu că acest domn a fost isbit de amănuntele noi ce Alteța Sa i-a trimis despre cestiunea vămilor romînești.—Aceste amănunte au pus pe D. consiliar în stare de a se pătrunde bine de neapărata trebuință, ***pentru amîndoo țările,*** de a face să 'nceteze o situațiune care dă prilej la o mulțime de reclamărĭ. — Dispozițiunile Cabinetului din Viena sunt de tot simpatice propunerilor Domnului Țării-Romîneștĭ. — De la 1843, cestiunea a înnaintat foarte mult. ***Procedeurile pline de cordialitate de care Guvernul rus se slujește față cu Principatele, și pe care Prințul a avut grija să le 'nsemne în scrisoarea-i către Prințul de Metternich,*** au produs, scrie D. Philippsborn, asupra D-lui Humlauer un efect favorabil.

31 Martie 1846.

MONSINIORE,

A. S. Prințul de Metternich a binevoit a mă pune în raport cu D. de Humlauer, consiliar aulic, și în special însărcinat de a trata afacerile privitoare la comerț și industrie, de cîte orĭ e neînțelegere între Guvernul austriac și ale altor State, fie despre modul de aplicare a schimburilor, fie despre a lor administrare, prin urmare despre spiritul, execuțiunea tractatelor de comerț încheiate cu Austria. D. de Humlauer avînd, ca să zic așa, în mîna sa politica comerțială păzită în afară de Cabinetul împărătesc, nu puteam să fiu mai bine

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

îndreptat, și m'am grăbit să mă folosesc de voea ce-mĭ dedese D. cancelar să comunic cu dînsul. Spirit luminat și înțelegînd foarte bine că este un abuz în tradițiunile care conduc încă oareșĭ cum raporturile comerțiale ce Principatele cată să aibă cu străinătatea, D. de Humlauer mi'a luat aproape înainte, și nu mi'a tăgăduit de loc că vedea cu părere de rău în contra a căror greutățĭ avea de luptat guvernul romîn, și că nu cerea alta decît să poată contribui a-l mîntui de dînsele ; că va vedea de aceasta, că nu se 'ndoea că va isbuti, dar că afacerea nu se putea sfîrși într'un moment, și că trebue să i se dee răgaz ; că pentru moment atîta cerea de la mine. A cătat să mă supun la aceasta, cu toate că țineam foarte mult să văd pus un capăt acestei stărĭ de nesiguranță, care atît de greu apasă pe țară, și cu toate că doream să fiu îndrituit să vestesc Alteții Voastre că cestiunea vămilor, ca și a dreptului de patentă, au fost regulate în înțelesul unei desăvîrșite reciprocitățĭ, conform cu principiile de dreptate, cu ideile priimite de națiunile civilizate. Nu atîrna de D. Humlauer de a-mĭ da această îndrituire, de a-mĭ face această plăcere ; ar fi făcut-o, de ar fi putut, căcĭ vede adevărul, înțelege că situațiunea este din cele mai încurcate. și că e vremea de a eși dintr'însa ; înțelege că în aceste cestiunĭ, interesele Austriei sunt tot atît în joc ca și ale Principatelor înse-șĭ.

Numai Alteța Voastră l'a pus în stare de a-șĭ forma bine judecarea, de a se pătrunde de nevoea ce au interesele amîndoror țărĭ de a pune un capăt reclamațiunilor căror am fost însărcinat de mai multe orĭ să dau sprijin, arătîndu-le valoarea. Numai din scrisoarea pe care, Monseniore, ațĭ binevoit a mi'o trimite, a tras D. de Humlauer amănunte care i-erau încă necunoscute, amănunte care au slujit să-l îmbolde a se ocupa serios, foarte serios chiar, ca dispozițiunile binevoitoare ale guvernului austriac, — de care atîtea orĭ am

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

avut onoarea de a vorbi, — să capete trup și să nu se mărginească de azĭ înainte numai în rostire de dorințĭ.

D. de Humlauer dorind, spre mai mare lămurire, să aibă copie după scrisoare, i-am îndeplinit cererea, cea ce sunt sigur că Alteța Voastră va aproba. Cea ce mai ales a atras băgarea de seamă a D-lui consiliar aulic, sunt procedeurile pline de cordialitate de care guvernul rusesc se slujește față cu Principatele, cu acest prilej ca și cu multe altele, și pe care Alteța Voastră a avut grija de a le 'nsemna. Ele au pricinuit D-lui de Humlauer o oareșĭ-care mulțumire, și am prilejul de a crede că se va sprijini pe dînsele spre a învinge prejudecările învechite, — care au încă destul traiŭ și destulă putere, deși nu sunt absolute,—ca să 'ntîrzie deslegarea cestiunilor aceste, deslegare pe care, el unul, vrea s'o aducă cît mai curînd. — Ar fi dar de dorit să fiu treptat încunoștiințat de tot ce se atinge de dispozițiunile guvernului Rusiei de a veni în ajutor Principatelor, ca să nu mai fie ținute ele într'un regim atît de amenințător și pentru comerțul și pentru industria lor. Indrăsnesc să rog pe Alteța Voastră să bine-voească a-mĭ priimi cererea, și a mă pune în stare de a vorbi în cunoștință de cauză : astfel sarcina ce mi s'a impus mi se va 'nlesni cu mult. Cată să adaog că D. de Humlauer își va face peste curînd raportul, care ne va 'ngădui să vedem pînă la ce punct vor fi aplecațĭ să concure a deschide Principatelor o cale de prosperitate.

Sunt cu un adînc respect, Monseniore, al Alteții Voastre prea umilitul și ascultător servitor.

Subsemnat : PHILIPPSBORN.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CORESPONDINȚA GENERALĂ

DIPLOMATICĂ

(1843—1846)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. contele de Nesselrode, vice-cancelar al Împărăţiĭ Ruseştĭ, către D. Daşkoff, consul al Rusieĭ la Bucureştĭ.

Contele invită pe D. Daşkoff să transmiţă adunărei obsteştĭ felicitările Curţei protectoare pentru alegerea ce a făcut, — *şi care o onoară,* — a lui Gheorghe Bibescu de Prinţ al Ţării-Romîneştĭ, ca şi *pentru ordina* ce a prezidat la alegerea Prinţului.

Petersburg, 12 Ianuarie 1843.

Curierul trimis de guvernul provizoriu al Ţării-Romîneştĭ pentru a face cunoscută Curţii imperiale alegerea D-lui Gheorghe Bibescu la postul de Hospodar, a sosit aicĭ în zioa de anul nou. M'am grăbit să dau seamă Impăratului de noutatea pe care o aducea, şi să supun Maiestăţei Sale adresa prin care Adunarea obştească extraordinară i-anunţă rezultatul operaţiunilor alegerii.

Maioritatea impuietoare de voturĭ ce s'a format în favoarea D-lui Bibescu a corăspuns pe deplin cu nădejdiile noastre. Această alegere onorează Adunarea din care a eşit, şi de-a fost priimită prin aclamaţiunile unanime ale Ţării-Romîneştĭ, se bucură asemenea de aprobarea Curţii protectoare, căreĭ dă chezăşia unei administrărĭ înţelepte şi regulate, menite să asigure pe viitor buna-stare a Principatului.

Bine-voiţĭ, D-le, să transmiteţĭ expresiunea acestor simţiminte membrilor celei din urmă Adunărĭ obsteştĭ extraordinare, prin organul preşedintelui ei. Îi veţĭ spune ca ceia ce adaogă încă la mulţumirea noastră, este ordinea şi cuviinţa vrednice de a fi dat ca pilde, ce au prezidat la lucrările Adună-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nării alegătoare. Nu putem da îndestule laude măsurilor atît de înțelepte care, după recomandarea D-voastră, au fost adoptate pentru a ajunge la acest scop. Mitropolitul a dobîndit astfel titlurĭ noi la iubirea și venerațiunea concetățenilor săi prin zelul nobil ce s'a desfășurat în îndeplinirea înaltelor funcțiunĭ cu care era însărcinat de drept. În mijlocul luptei intereselor rivale și a ferberii patimilor, i s'a ridicat vocea solemnă și gravă pentru a deștepta în conștiința alegătorilor simțimîntul unui patriotism sincer și datoriile ce le impunea către Dumnezeu și către țara lor sfințenia mandatului ce priimiseră.

Călăuzită de acest prelat, Adunarea alegătoare a știut să tragă folos din însușirile politice a căror bine-facere grija Curții protectoare a asigurat-o Țării-Romîneștĭ, și dintre care cea mai de preț este dreptul păstrat Națiunei de a-șĭ alege ea însășĭ capul chemat să prezide la destinele ei.

Subt acest raport, alegerea D-lui Gheorghe Bibescu nu lasă nimic de dorit.

Invităm chiar de azĭ pe D. Boutenieff să facă cunoscut Porții că Guvernul Împărătesc aprobă pe deplin, din parte-i, alegerea acestui boier. În acelaș timp, trimisul nostru este însărcinat să îmbolde pe miniștrii Porții să grăbească pe cît le va sta 'n putință, întărirea acestei alegerĭ de către Curtea suzerană.

Pîn' atuncea, vă rog să 'nfățișațĭ D-lui Bibescu felicitările noastre cele mai sincere despre alegerea sa; arătațĭ-i toate urările noastre, ca și nădejdea unui viitor fericit ce tragem despre administrațiunea sa, nădejde pe care va ști s'o 'ndeplinească, nu ne îndoim, astfel în cît să 'ndrituească înalta idee ce Împăratul și-a format-o orĭ cînd de principiile lui, de caracterul și de talentele care-l deosibesc.

Dacă, la primirea acestora, Savfet-Effendi se află încă în Bucureștĭ, vețĭ bine-voi a-i aràta via mulțumire pe care ne-a făcut-o purtarea-i înțeleaptă și țintind în vecĭ la 'mpăcăcĭune. Vețĭ adăoga că nu ne am dat îndărăt de a lăuda la Poartă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lealitatea cooperaţiunei ce v'a dat în aducerea la îndeplinire a hotărîrilor luate în comun de către cele doo Puterĭ.

Mi' este asemenea foarte plăcut lucru ca să am a vă da, D-le, ştire de înalta aprobare cu care Împăratul a bine-voit a onora zelul şi îngrijirile pline de sîrguinţă, ce aţĭ pus în îndeplinirea sarcinei atît de grele ce v'a fost încredinţată şi pe care aţĭ ştiut a o săvîrşi cu pe deplina mulţumire a Maiestăţii Sale Împărăteştĭ.

Priimiţĭ, D-le, asigurarea distinsei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : NESSELRODE.

D. Billecoq, către D. Guizot.

2 Ianuarie 1843.

DOMNULE MINISTRU,

D. Gheorghe Bibescu, fost mare Postelnic (sau ministru al afacerilor streine) al Principatului Ţării-Romîneştĭ, a fost ales, astă noapte, Hospodar, cu 131 de voturĭ. — Fratele său, D. Stirbei, candidatul cel mai favorizat după dînsul, avea 91 ; D. G. Filipescu, 84 ; D. Emanuel Băleanu, 79 ; şi în fine D. Alexandru Filipescu (Vulpe) 63.

Totul s'a petrecut în cea mai mare ordină.

Excelenţia Savfed-Effendi trimite azĭ, la Constantinopol, actul de alegere subscris de toţĭ membrii Adunării obsteştĭ extraordinare.

Caimacamiea va urma cu administrarea Principatului pînă la întoarcerea curierului, care va aduce confirmarea numirii noului Hospodar .....

Subsemnat : BILLECOQ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. contele de Nesselrode către D. Daşkoff.

Contele însărcinează pe D. Daşkoff să mulţumească Mitropolitului Neofit pentru ordina ce a domnit în alegerea Prinţului G. Bibescu.

Ianuarie 1843.

Suntem recunosători Monsiniorului Neofit pentru că, prin lepădarea de sine însuşĭ ce a arătat-o, a contribuit în mod hotărîtor la fericitele rezultate de care are azĭ are a se felicita Ţara-Romînească. Împăratul vă însărcinează cu tot dinadinsul de a arăta Mitropolitului înalta-i mulţumire de modul cum şi-a îndeplinit datoriile, păstrînd o ordină aşa de desăvîrşită în Adunarea alegătoare. Învingînd starea de suferinţă în care n'a încetat de a se afla, s'a întors în Bucureştĭ în zioa cînd prezenţa-i era cerută acolo, şi nu s'a dat îndărăt în faţa ostenelilor ce-i impuneau funcţiunile sale de prezedinte.

M. Sa Împărătească, drept urmare la aceste, a bine-voit, a destina acestui prelat, ca semn de bună-voinţă din parte-i, o icoană împodobită cu diamante. Informîndu-vă de aceste înalte intenţiunĭ, vă poftesc să le faceţĭ cunoscute Monsiniorului Neofit. Îndată ce ***Panaghia*** va fi gata, vi se va trimite spre a fi immînată Mitropolitului cu o scrisoare din parte-mĭ.

Subsemnat : Conte de NESSELRODE.

Ex. S. contele de Nesselrode, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Contele felicită pe Prinţ de ***strălucitoarea-i alegere de care este atît de vrednic;*** reaminteşte datoriile Ţării-Romîneştĭ către Poartă, respectul, credinţa, supunerea ce-i datorează ; arată ce politică vrea Rusia să urmeze şi face cunoscut Alteţei Sale dorinţele şi nădejdiile privitoare la administraţiunea lui.

Contele făgădueşte Prinţului că Guvernul Împărătesc îl va sprijini cu toată influenţa sa ca să-l ajute să 'ntemeeze ordinea şi să facă să piară abuzurile care fiinţează în toate ramurile administraţiunii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sîn-Petersburg, 26 Ianuarie 1843.

PRINCIPE,

Am avut onoarea de a priimi scrisoarea ce Alteţa Voastră a bine-voit să-mĭ adreseze, cu data de 28 Decembre, cu prilejul alegerii sale la postul înnalt ce votul concetăţenilor săi îl cheamă să-l ocupe. Dacă s'ar mai putea adăoga ceva la mulţumirea ce această alegere a făcut pe Curtea împărătească să simţă, aceasta ar veni numai din simţimintele şi intenţiunile mîntuitoare ce ne arătaţĭ ; ele corăspund ideii ce de la început Împăratul a avut-o de caracterul vostru leal şi nobil, ca şi de înalte-vă luminĭ ; ele îndrituesc încrederea şi stima cu care M. Sa bine-voeşte a vă onora.

Oferind Alteţei Voastre sincerile mele felicitărĭ de strălucita şi bine meritata isbîndă ce a avut acum la alegere, cred că nu vă pot arăta mai bine, Principe, viia îngrijire ce o inspiraţĭ Împăratului, de cît zugrăvindu-vă cu o deplină sinceritate urările şi nădejdiile pentru viitor ce leagă cu administraţiunea Voastră, o Putere ce întinde asupra Ţării-Romîneştĭ o protecţiune neinteresată, după ce şi'a impus atîtea mărinimoase jertfe pentru a-i asigura bine-facerea unui guvern regulat, întemeiat pe instituţiunĭ aşa de potrivite pentru propăşirea prosperităţii ei.

Politica Rusiei în privinţa ţăriĭ voastre se află în tractatele încheiate cu Poarta. După rostirea acestor tranzacţiunĭ în vecĭ neuitate, Ţara-Romînească urmează a forma o parte nedeslipită a Împărăţiei otomaniceştĭ ; ca provinţie a acestei Împărăţii, datorează respect, supunere şi credinţă Sultanului, suveranul ei legitim ; dacă decĭ vre-o dată Ţara-Romînească ar avea nenorocirea de a-şĭ uita datoriile către Curtea suzerană, Rusia, departe de a îmbărbăta asemenea vinovate încercărĭ, ar fi cea d'întîiŭ care să le lovească cu o aspră neaprobare.

În încrederea ce ne inspiră caracterul şi principiile voastre,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în convingerea în care suntem că, pe cît timp vă veţĭ găsi la cîrma afacerilor, veţĭ şti să daţĭ o direcţiune bine-făcătoare spiritului public, m'aş fi ferit de a vorbi aci de vr'o prevedere care nicĭ nu şi'ar fi înfăţişat minţii noastre de n'am fi văzut, în aceştĭ din urmă timpĭ, că nişte aţîtorĭ de turburărĭ şi un tineret hrănit în streinătate, cu doctrine primejdioase, lucrau să respîndească în Ţara-Romînească unele idei distrugătoare menite să rătăcească spiritele în ce priveşte raporturile acestei ţărĭ cu Poarta şi să aţîţe primejdioase aplecărĭ şi necompatibile cu felul de fiinţare politică ce tractatele şi regulamentul organic recunosc acestui Principat. Toţĭ aceia care păstrează în Ţara-Romînească un patriotism sincer, trebue să se opue cu vîrtoşie acestor vinovate uneltirĭ a căror prima victimă ar fi însă-şĭ ţara lor ; căcĭ credinţa şi ascultarea către Sultan sunt tot de odată chezăşia şi condiţiunea paşnicei bucurărĭ a instituţiunilor civile şi judiciare date Principatului ca şi ale unei existinţĭ scutite de turburărĭ şi de primejdii.

Cît despre Curtea protectoare, ea n'are nicĭ un interes esclusiv al ei de sprijinit în Ţara-Romînească. Rusia nu poate avea gîndul de a ţine de scurt o ţară căreia mărinimoasa-i îngrijire a chezăşuit o organizare interioară neatîrnată. Acţiunea ei de epitrop, curat conservatoare, nu-şĭ propune vr'o altă ţintă decît cea de a 'ntemeia şi statornici ordina de lucrurĭ înfiinţată în Ţara-Romînească în puterea tractatelor încheiate cu Poarta, de a veghia la observarea principiilor şi drepturilor care decurg din aceste tractate, şi în sfîrşit de a opri la vreme orĭ-ce abatere de la mersul legal arătat de regulamentul organic. Această datorie, Rusia a ştiut şi va şti în tot-d'auna să şi'o îndeplinească, sincer şi fără gînd ascuns ; intenţiunile noastre sunt tot aşa de vădite şi tot aşa de pozitive ca şi clauzele la a căror autoritate recurgem. Fiţĭ sigurĭ, Principe, că dorinţele noastre se vor împăca în tot-d'auna cu ale voastre, ca şi cu ale părţii sănătoase a naţiunii romîne, în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

scopul de a păstra însușirile și instituțiunile cu care a fost înzestrată.

Va atîrna de Alteța Voastră să ne împliniți nădejdiile. Ne place să credem că o noo eră de prosperitate va începe pentru compatrioții voștri din zioa în care veți intra în exercițiul înaltelor funcțiunĭ pe care încrederea lor vă chiamă să le împliniți. Sarcina ce vă este dată cere multă muncă ; știm să ne dăm seama de greutățile pe care obiceiurile învechite ale unui popor și unele tradițiunĭ primejdioase, adînc înrădăcinate, le opun adesea cugetului celui mai bun, dar Alteța Voastră va găsi în patriotismul său tăria și statornicia de care are nevoe ca să treacă peste aceste piedicĭ. Aprobarea și sprijinul Rusiei nu vă vor lipsi în cariera ce vețĭ avea de străbătut; Rusia va ajuta cu toată influența sa năzuințele ce vețĭ face ca să restabilițĭ în afacerĭ ordinea și regularitea și ca să facețĭ să dispară abuzurile și neregularitățile ce ființează în toate rămurile administrațiunii.

Vițurile radicale ale regimului de mai 'nainte au lăsat din nenorocire adîncĭ urme în țară. Nu voi stărui asupra amănuntelor întristătoarei și 'ngrijitoarei priveliștĭ a stărei în care a ajuns din lipsa de grijă a predecesorului vostru ; mai mult decît noi, sunteți, Principe, în situațiune de a studia relele ce vă bîntue patria, de a le căuta cauzele, de a cerceta rănile Țării-Romîneștĭ spre a le aduce un leac repede și mîntuitor. Opera ce avețĭ de desăvîrșit cere timp, îndemînare și stăruință. Vețĭ avea a lupta în contra opozițiunii sistematice a unei mulțimĭ de indivizĭ deprinșĭ să se folosească de abuzurĭ spre a-șĭ sătura lăcomia și interesele lor particulare și care se vor vedea amenințațĭ de dreapta asprime a legilor. Dar influența de care vă bucurațĭ, tăria-vă de fire, dreptatea-vă aspră și înțelepciunea-vă de limbagiŭ nu vor întîrzia a uni împrejuru-vă, cu iubire și devotament, pe toțĭ aceia care țin din inimă la binele țărei lor și a deștepta simțimîntul da-

toriei în funcţionarii publicĭ pe care veţĭ şti să-i alegeţĭ printre oamenii cei mai luminaţĭ şi cei mai vrednicĭ prin moralitatea lor. Pilda ce veţĭ şti să daţĭ va face să se nască într'înşii o nobilă rîvnă şi le va deştepta sîrguinţa ca şi dorul de a ajuta prin năzuinţele lor pe ale voastre în interesul obştesc al patriei lor.

Acestea sunt, în puţine cuvinte, Principe, nădejdiile şi dorinţele pe care Curţii împărăteeştĭ i place să le unească cu administraţiunea voastră. Lucrînd a înfrîna abuzurile, a curăţi tribunalele, a da o direcţiune mîntuitoare instrucţiunii publice, reîntemeind domnia legilor şi a dreptăţii, desăvîrşind şi întărind organizarea din lăuntru în sfera determinată Ţării-Romîneştĭ prin tractate şi prin regulamentul organic, desvoltînd numeroasele elemente de prosperitate şi de bogăţie cu care natura v'a înzestrat ţara, nu veţĭ lipsi de a atrage asupră-vă bine-cuvîntările concetăţenilor voştri şi de a dobîndi astfel titlurĭ noi la înnalta încredere a Sultanului şi la bunavoinţă particulară a Împăratului.

Nu pot sfîrşi această scrisoare fără a ruga pe Alteţa Voastră să fie convinsă că, din parte-mĭ, mă voi simţi în tot-d'auna fericit să contribui, în tot ce-mĭ va sta în mînă la făptuirea mărinimoaselor gîndurĭ ale Maiestăţii Sale Împărăteştĭ pentru patria voastră.

Bine voiţĭ a priimi, pe lîngă această asigurare, pe aceea a înnaltei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : Conte de NESSELRODE.

Ex. S. generalul conte Kisselef, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Generalul *felicită* pe Alteţa Sa de suirea-i pe tron şi *Ţara-Romînească de alegerea ce a făcut.* Fiinţarea politică a acestui Principat

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

trebue să se întărească prin desvoltarea principiilor coprinse în regulamentul organic.

Generalul asigură pe Prinț că va găsi în Ministerul Împărătesc sprijinul ce-i este neapărat ca să readucă lucrurile în starea lor normală de ordină și de dreptate.

Sîn-Petersburg, 28 Ianuarie 1843.

După ce la scrisoarea ce ațĭ bine-voit a îmĭ scrie, am răspuns, — în formele cerute,— îngăduiți-mĭ, Principe, să vă scriu cîte-va rîndurĭ, pornite de tot din inimă spre a vă felicita, și a felicita încă mai mult Țara-Romînească de alegerea ce a făcut acum. E un întreg viitor pentru această Țară pe care aș voi să o văd în tot-d'a-una fericită și vrednică de ființarea politică ce i-a fost făcută de tractate, și care nu se poate întări de cît prin desvoltarea și neclintita pază a principiilor puse de regulament. — Sunteţĭ reprezintantul și susținătorul lor; de aceia vă pot asigura că vețĭ găsi în Ministerul împărătesc sprijinul ce vă va fi neapărat ca să readucețĭ lucrurile în starea lor normală de ordină și de dreptate.—Lucrațĭ, scumpe Prinț, fără a vă 'ngriji de pismașĭ și de opozanțĭ. Intențiunile drepte și principiile care v'au însuflețit în tot-d'auna vor învinge toate încurcăturile care vor veni să stee în contra năzuințelor voastre. Pășițĭ cu tărie fără a vă lăsa sufletul să fie doborît de greutățĭ, mai cu seamă că punețĭ în al doilea rînd popularitatea care, tot-d'auna ademenitoare pentru caracterele cele slabe, nu trebue să atragă pe aceia care vor binele pentru binele însușĭ, și mai ales pe aceia care vor să-l găsească în ce e drept și cinstit.

Ertarea ce ațĭ dat-o unor nebunĭ din cea l'altă epocă, va fi de un bun efect. Vă felicit de această idee mîntuitoare : — *indulgență* pentru cei rătăcițĭ, *asprime* pentru cei răi. Iată ce va trebui să popularizațĭ și ce vă va da o putere morală ca să ajungețî la tot ce va fi folositor și de dorit pentru țară.

Împăratul vă cunoaște modul de gîndire și s'a rostit în ter-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

menĭ foarte măgulitorĭ despre modul cu care l'ațĭ arătat acum în urmă. Vă felicit și eu de purtarea-vă înțeleaptă și cumpătată cînd cu alegerea, într'un moment în care toate patimile erau într'atîta în joc, dar în care bunii mei Romînĭ s'au arătat așa de desăvîrșit vrednicĭ de viitorul ce le-a făcut augustul lor Protector.

Nu pot vedea fără părere de rău că soarta v'a pus în față de fratele vostru într'o luptă politică. Caracterul lui nobil și mărinimos i-a și arătat fără îndoială că, în această alegere, nu era vorba de persoane, dar de țară, și că în acest înțeles scopul celor mai scumpe dorințe ale lui a fost atins,—dacă nu în interesul lui particular, cel puțin în al patriei sale pe care a servit-o așa de bine și de folositor. — Bine-voițĭ a-i arăta toate simțimintele mele de stimă și de nestrămutat prieteșug. N'am răspuns la toate scrisorile lui, dar ele au fost văzute și citite de cei în drept și de vrea să-mĭ scrie pe viitor, să o facă cu încrederea că voi priimi în tot-d'auna noutățĭ de la dînsul tot cu aceașĭ plăcere și prietenie.

Scrisoarea care vi s'a scris de Nesselrode poate fi arătată compatrioților voștri. Stima ce ministrul vă arată trebue să fie cunoscută de toțĭ; mai tîrziu vețĭ avea probe de această stimă.

Încă o dată, scumpe Principe, îngăduiți-mĭ să felicit Țara-Romînească de viitorul său, și priimițĭ asigurarea simțimintelor ce am pentru A. voastră, și pe care le cunoaștețĭ prea bine pentru a mai fi nevoe să le reamintesc aci. Bucurați-vă de binele ce sunteţĭ chemat să facețĭ și dacă, în niște momente de încurcătură, avețĭ trebuință de serviciile mele, slujiți-vă de mine cu încredere.

Cu toată inima al Alteții Voastre.

Subsemnat : KISSELEFF [1])

---

[1]) In decursul acestei publicărĭ, vom vedea că Kisseleff se iscălește și numai Kisseleff și generalul Kisseleff, și contele Kisseleff și chiar generalul conte Kisseleff.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Prințul Bibescu, Domnul Țării-Romînești, către A. S. S. Prințul Sturza, Domnul Moldovei.

Prințul Bibescu scrie Prințului Sturza că la nimic nu ține mai mult decît să vadă întemeindu-se între Țara-Romînească și Moldova relațiunĭ de bună vecinătate și armonie, pe care le cere interesul acestor doo țărĭ. Face cunoscut Alteții Sale nevoea în care se găsește să amîne întrevederea plănuită cu dînsa, din cauza intîrzierii aduse călătoriei sale la Constantinopole.

Bucureștĭ, 2 Martie 1843.

PRINCIPE ȘI PREA IUBITE FRATE,

Am simțit o vie mulțumire priimind îndatoritoarea scrisoare ce Alteța Voastră Serinisimă a însărcinat pe D. Vornic Beldiman să-mĭ immîne. Stima ce înnaltele calitățĭ ale Alteții Voastre mi'au însuflat în tot-d'auna, nu putea decît să reînnalțe prețul simțimintelor ce bine voește a-mĭ arăta.

Nu țin la nimic maĭ mult decît să văd întemeindu-se între noi acele relațiunĭ de bună vecinătate și de armonie pe care le cere interesul bine înțeles al celor doo țărĭ, și pe care o nepricepută nedibăcie numai le a putut strica pe un timp atît de lung. Nu se poate de sigur atribui aceasta nicĭ cunoștințelor nicĭ înțelepcĭunii voastre, care-mĭ daŭ dulcea convingere că relațiunile noastre vor fi în tot-d'auna din cele mai prietenoase.

Simț, Principe, ca și Alteța Voastră, nevoea unei întrevederĭ, o doresc din toată inima, dar grijile nedespărțite de un început de administrație, mai ales cînd sunt atîtea lucrurĭ de îndreptat, mă silesc să amîn pentru cît-va timp acest fericit moment ; nu pot să hotăresc azĭ data, înainte de-a fi hotărît epoca călătorii mele la Constantinopol.

Alegerea ce Alteța Voastră a bine voit a face de D. Beldiman, cu acest prilej, nu putea să-mĭ pricinuească mai mare plăcere; rog pe Alteța Voastră să priimească sincerile mele mul-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

țumirĭ de aceasta, ca și asigurarea reînnoită a sincerului prieteșug și a înnaltei considerațiunĭ cu care am onoarea de a fi, etc.

Al Alteței Voastre Serenisime, foarte umilitul și foarte ascultătorul servitor.

Subsemnat : G. BIBESCU.

Ex. S. contele de Nesselrode, către Em. S. Mitropolitul Neofit.

Contele Nesselrode felicită pe Mitropolit că a știut, cînd cu alegerea Prințului Bibescu, să 'nlăture de mai 'nainte primejdioasele abaterĭ la care spiritul de intrigă, patimile, rivalitățile partidelor, expuneau deliberațiunile Adunărei, și-i face cunoscut că D. Dașkoff va avea onoarea să-i ofere, ca o mărturie a înnaltei stime a Împăratului, o icoană îmbogățită cu diamante.

Sin-Petersburg, 31 Martie 1843.

MONSINIORE,

Chemat de curînd să prezidațĭ Adunarea obștească extraordinară din Țara-Romînească, convocată pentru alegerea noului Hospodar, ațĭ adus, în această solemnă împrejurare, patriei voastre serviții însemnate, a căror reamintire ea o va păstra în vecĭ cu iubire și recunoștință. Prin înțelepcĭunea măsurilor ce ațĭ luat, prin tăria-vă și mîntuitoarele-vă îndemnărĭ, ațĭ știut să preîntîmpinațĭ primejdioasele abaterĭ la care spiritul de intrigă, patimile și rivalitățile partidelor ar fi putut așa de lesne să 'mpingă această Adunare.

Ordinea desăvîrșită și regularitatea ce au caracterizat operațiunile alegerei, ca și rezultatul fericit care le a încununat, au dat Împăratului un îndoit motiv de mulțumire. Pe de o parte, națiunea romînă a probat, în fapt, că știa să se bucure de prețiosul drept ce-i este dat, de a-șĭ alege ea însășĭ pe capul guvernului ; pe de alta, calitățile cele marĭ, caracterul nobil și leal, luminile și talentele boierului căruia votul națiu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nii i-a dat demnitatea de Hospodar, făgăduesc Țării-Romînești o administrare care să poată asigura buna stare și prosperitatea ei, care inspiră o așa de vie îngrijire Augustului Protector al acestui Principat.

Dar pentru ca noul Hospodar să poată împlini nădejdiile ce Țara-Romînească le leagă cu administrațiunea sa, va avea nevoe de concursul unanim al tutulor acelora care țin cu toată inima la adevăratele interese ale țării lor. Mai mult decît orĭ cine, Monsiniore, sunteți în stare, prin înaltele funcțiunĭ cu care sunteți însărcinat, să dați un sprijin puternic autorității princiare, și, pătruns cum sunteți, de datoriile ce vă impun sfînta-vă menire și atribuțiunile politice ce vă sunt asigurate de regulamentul organic, Împăratul e convins că nu vețĭ lipsi de a vă întrebuința toată influența spre a ajuta pe Prințul Bibescu în îndeplinirea grelei sarcinĭ ce-i este dată, și care cere toată vîrtoșia lui de caracter și o activitate neobosită. Serviţiile însemnate ce ațĭ și făcut patriei voastre ne dă măsura celor ce poate încă să aștepte de la devotamentul vostru și de la zelul luminat ce vă însuflețește pentru interesele Bisericei și ale Statului.

Dorind să vă ofere o mărturie vădită a înnaltei sale stime și a bunei sale voințe particulare, Împărătul a bine voit a acorda Eminenției Voastre o icoană împodobită cu diamante pe care D. Dașkoff va avea onoarea de a i-o remite în numele Maiestății sale Împărăteștĭ.

Mă felicit că am a vă anunța, Monsiniore, această favoare a Suveranului, favoare ce ațĭ meritat-o cu atîta dreptate, și mă grăbesc să mă folosesc de acest prilej ca să mă recomand sfintelor voastre rugăcĭunĭ și să vă reînnoesc asigurarea înnaltei mele considerațiunĭ.

Subsemnat : Conte de NESSELRODE.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. Generalul Duhamel, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Generalul felicită pe Prinţul de alegerea sa. Vede în ea o chezăşie de prosperitate şi de fericire pentru Ţara-Romînească.

Paris, 24 Aprilie — 6 Mai 1843.

PRINCIPE,

Scrisoarea ce Alteţa Voastră a bine voit a-mĭ trimite cu data de 10/22 Martie mi-a sosit bine la Paris şi mi-a pricinuit o foarte vie mulţumire.

Nu vă înşelaţĭ, Principe, cînd credeţĭ că urmez a mă interesa de soarta patriei voaste, şi vă asigur că, de la plecarea mea din Bucureştĭ, şi cu toate neîncetatele călătorii ce am făcut de atuncĭ, am urmat în foile publice nu numai cu interes, dar cîte o dată chiar cu un simţiment amestecat cu o vie turburare, toate fazele diferitelor întîmplărĭ al căror teatru a fost Ţara-Romînească.

După simţimintele de stimă şi de înnaltă consideraţiune ce-mĭ cunoaşteţĭ pentru persoana Alteţei Voastre, n'am nevoe să spun că m'am bucurat sincer aflîndu-vă alegerea; am plăcuta siguranţă să cred că ea este o chezăşie de prosperitate şi de fericire pentru Ţara-Romînească, şi, după mine, ea probează, lucru pe care pîn'acum lumea îl punea la îndoeală, că Romînii nu sunt de loc mai pe jos de instituţiunile ce generalul Kisseleff a dat celor doo Provintii, şi că, de n'au mers toate în tot-d'auna întocmai după cum lumea era în drept să se aştepte, nu instituţiunile chiar cată să le învinuim, ci pe omul care s'ar zice că n'avea alt ceva în vedere de cît să le vicieze.

Mi' este lucru foarte plăcut, Principe, de a afla că Romînii nu m'au uitat cu desăvîrşire, şi de vreme ce misiunea mea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în Țara-Romînească a avut bune urmări pentru buna stare a voastră, nu-mĭ mai pare rău că am priimit-o, cu toate că, după cum știțĭ, ea mi-a pricinuit altă dată neajunsurĭ în mai multe privințĭ. E atît de rar în viața să fii în pozițiune să facĭ binele, în cît nu putem în destul prețui acele împrejurărĭ ce ne dau prilejul de a-l face.

Am onoarea de a fi cu cea mai înnaltă considerațiune, Principe, al Alteței Voastre cel mai umil și cel mai ascultător servitor.

Subsemnat: Generalul A. DUHAMEL.

E. S. Generalul Kisselleff către A. S. S. Prințul Bibescu.

1 Mai 1843.

PRINCIPE,

Am priimit scrisoarea ce mi-ațĭ făcut onoarea să-mĭ scrițĭ cu data de 22 Octombre, și, mai exact de cît am fost pînă acum, mă grăbesc să răspund, nu ca să vă ofer mîngîerĭ, ci ca să vă spun că, deși ne deosebim în părerĭ despre sistemul de administrare cel mai potrivit cu Țara-Romînească, n'am împărțit nicĭ o dată învinuirile adversarilor voștri în contra-vă și a intențiunilor voastre personale; vă știam și vă știŭ prea mult om de onoare în cît să vă fi crezut în stare de a fi putut uita datoriile-vă către țara voastră, și dacă oamenii cărora vațĭ dat încrederea, au abuzat de dînsa cu răutăție pentru a ațîța în contra-vă pe compatrioții voștri și pentru a vă pune într'o lumină nepriincĭoasă, pe dînșii trebue să cază învinuirea pe cînd A. V., Principe, deplîngețĭ fără îndoială, îndîrjirea ce ațĭ pus-o în a-i sprijini cu toate înștiințările ce vi s'au dat.

De altmintrelĭ, Principe, bine-voițĭ a fi încredințat ca simțimintele mele personale pentru persoana voastră nu s'au

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

schimbat în nimic, și de vă pot fi folositor în ceva, nădăjduesc că vețĭ dispune de mine cu toată încrederea ce cată să vă inspire vechile noastre relațiunĭ.

Priimițĭ, vă rog, Principe, expresiunea reînnoită a simțimintelor mele cele mai deosebite și a desăvîrșitei mele considerațiunĭ.

Subsemnat: Conte KISSELEFF [1]).

E. S. contele Kisselleff. către A. S. S. Prințul Bibescu.

Contele îșĭ arată Prințului recunoștința sa către Obșteasca adunare a Țării-Romîneștĭ care 'n unanimitate a votat fondurile trebuincĭoase pentru înnălțarea unui monument menit să păstreze memoria administrațiunii sale. Se scuză că nu poate priimi, și arată dorința ca fondurile votate să poată fi întrebuințate într'o operă de folosință obștească.

Sîn-Petersburg, 7 Iunie 1843.

PRINCIPE,

D. vice-cancelar, contele de Nesselrode, mi-a făcut de curînd cunoscut printr'o comunicație oficială, că, după propunerea Alteței Voastre, Obșteasca Adunare ordinară a Țării-Romîneștĭ a votat în unanimitate fondurile trebuincĭoase pentru înnălțarea unui monument menit să păstreze amintirea administrațiunii mele. Adînc mișcat de această noo mărturie a simțimintelor Alteței Voastre, Principe, și de ale Adunărei, nu pot însă decît să mă refer la observațiunile ce am crezut că trebue, în această privință, să fac Prințului Ghica în scrisoarea-mĭ de la 22 Aprilie din anul trecut. Astăzĭ, ca și atuncea, conștiința mă oprește să priimesc un asemenea omagiŭ, orĭ cîtă valoare ar avea în ochii mei ca expresiune a iubirei

[1]) Această piesă se găsește alipită cu depeșa politică No. 102 a D-lui Billecoq către D. Guizot, din 9 Mai 1843.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Romînilor și a dorinței lor de a consacra de vecie amintirea unei epocĭ în timpul căreia înnalta încredere a Suveranului meu, augustul protector al Principatelor, mă chemase să slujesc de organ și de unealtă a vederilor sale mărinimoase. De aceia îndrăznesc să rog pe Alteța Voastră să bine-voiască a se face pe lîngă adunare tălmăcitorul recunoștinții mele și a-i arăta motivele care mă 'mboldesc să nu priimesc onoarea ce mi-a fost făcută.

Cît despre întrebuințarea fondurilor votate, de mi'ar fi îngăduit să arăt o dorință în această privință, ar fi ca ele să poată sluji la vr'un lucru de folos public pentru orașul Bucureștĭ, unde am avut fericirea să culeg atîtea semne de iubire din partea locuitorilor. Îndeplinirea acestei dorințĭ mi'ar însufla cea mai adevărată recunoștință, căcĭ aș vedea în ea o noă probă a acestei iubirĭ de care mă simt fericit că am putut fi vrednic.

Nu pot sfîrși fără să mulțumesc călduros Alteței Voastre de amintirea ce-mĭ păstrează personal, și de care mi'a dat, de curînd o mărturie atît de măgulitoare tot odată și de strălucitoare.

Bine-voițĭ, în acelaș timp, să priimițĭ asigurarea reînnoită a înnaltei mele considerațiunĭ cu care am onoarea de a fi, Prințipe, servitorul Alteței Voastre cel mai umil și mai ascultător.

Subsemnat : Conte de Kisseleff.

Ex. S. generalul contele Kisseleff, către A. S. R. Prințul Bibescu.

Contele tratează mai multe cestiunĭ; îșĭ expune modul său d'a vedea despre pretinsa schimbare de destinație a D-lui Dașkoff; despre trimiterea unor tinerĭ Romînĭ în școlile militare rusești ; despre numirea făcută de Prințul Bibescu, a fratelui său Știrbei, la postul de ministru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de Interne; despre vîrtoșia și jertfele cerute de împrejurările prezinte de la Alteța Sa; despre cumpărarea de arme proectată de Prinț.

Venind din nou la cestiunea monumentului pe care țara voește să i-l ridice, zice că ar fi fericit dacă fondurile votate ar fi întrebuințate în facerea vre unei șosele, sau vre unei fîntînĭ, vre unui pod.

Peterhoff, 14 Iunie 1843.

PRINCIPE,

Am primit amîndoo scrisorile, de la 15 și 17 Mai, pe care Alteța Voastră mi-a făcut onoarea de-a mi le scrie.

M'am înțeles cu contele de Nesselrode despre pretinsa destinațiune a D-lui Dașkoff și mă grăbesc să vă asigur că nimic nu poate face să se crează în viitoarea-i plecare din Bucureștĭ. Negreșit c'ar fi nedrept de-a-l ține în postul pe care l'ocupă fără a gîndi la înaintarea la care serviciile și meritul lui îi dau drepturĭ vădite; dar, de altă parte, presența lui în Țara-Romînească fiind recunoscută ca necesară, vice-cancelarul nu se gîndește să-i dee vr'o altă destinație, cu atît mai mult că nicĭ nu sunt vacanții în vedere care ar putea să-l mulțumească și să-i dee putința d'a fi mai folositor de cît acuma.

În ce privește trimiterea ostașilor voștri și cumpărarea armelor în Rusia, m'am grăbit să aduc la cunoștința M. S. Împăratului dorințele voastre, și după poruncile Lui, mă voi înțelege cu ministrul de răsboiŭ spre a înlesni în modul cel mai priincĭos, îndeplinirea dorințelor voastre. Cum voi avea amănuntele ce-mĭ sunt trebuincĭoase, îmĭ voi face o datorie d'a vă scrie de oficiu.

Pentru acum, cred că trebue să vă spun că, spre a asigura într'un mod mai absolut regulamentele militare ale miliției, ar fi într'adevăr de trebuință să așezațĭ «în calitate de pensionarĭ» cîțĭ-va tinerĭ în corpurile noastre de cadețĭ cari fac studii bune și sunt bine pregătițĭ pentru serviciul militar. Întreținerea fie-căruia din aceștĭ pensionarĭ nu trece «așa gîndesc» peste șase sute de ruble hîrtie, pe an, și tri-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mițînd vr'o doi sau trei pe an, vețĭ avea peste patru, cincĭ anĭ, o eșire periodică anuală în acelaș număr. — De vă place această idee, bine-voițĭ a-mĭ scrie, și-mĭ voi face o plăcere să cer pentru nobilii Romînĭ acest deosebit hatîr.

Numirea fratelui vostru, Știrbei, în postul de vornic al internelor, a fost aprobată. Nu vă ascund că mie îmĭ datorițĭ sfaturile ce v'au fost date de consulul general ; m'am gîndit și gîndesc încă că pilda este de prea curînd pentru a fi urmată — că dușmanii voștri, — (căcĭ avețĭ dușmanĭ) se vor folosi de această împrejurare spre a țipa și a vă iscodi încurcătură în țară ca și 'n afară de țară. — Vețĭ înțelege foarte lesne, Principe, că nu pun în cumpănă pe Știrbei cu Mihai Ghica, dar văd în el pe fratele Gospodarului, și prin urmare, văd aci o părtinire firească în favoarea actelor vornicului care în Țara-Romînească, conform cu regulamentul organic, este cuiul de la dric al administrației. Din momentul ce ațĭ stăruit asupra acestei numirĭ am fost de părere de a v'o 'ngădui, căcĭ, înainte de toate, cată să vi se dee mijloacele de a lupta cu încurcăturile pe care le vețĭ găsi neapărat în cale, mai ales cu dreptele-vă cugetărĭ și cu dorința-vă de-a vă întemeia ocîrmuirea pe principiile nestrămutate ale legalității și ale dreptății. Acum gîndesc că bunul nostru Știrbei este în aprinderea lucrării și că geme în fața mocirlei ce i-au lăsat cei dinaintea lui ; să prinză însă inimă și să se poarte cum s'a purtat în tot-d'auna, — leal și punîndu-șĭ nădejdea într'un viitor mai bun pentru țara lui care vă cere ostenelĭ, iubire, și voi zice chiar jertfĭ. Acest din urmă cuvînt va fi puțin înțeles de mulțime ; pe cît însă vețĭ înnainta mai mult în înnalta sferă a afacerilor, pe atît vețĭ simți mai mult, cît, cîrmuind pe oamenĭ, aceste jertfe se cer în toate momentele și cîtă vîrtoșie și statornicie cată să aibă cine-va spre a urmări îndeplinirea sarcinei ce și-a dat, făr' a se osteni, nicĭ a perde inima.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cea ce pot să vă asigur, e că vețĭ găsi în Ministerul Împărătesc tot sprijinul ce puteți dori. Intrigile de care vorbițĭ și care tot se vor mări, nu pot și nu trebue să vă neliniștească, în ce privește situația voastră față cu Curtea protectoare. Talentele, părerile și principiile voastre fiind cunoscute și aprețiate, n'avețĭ întru nimic a vă teme de din afară, iar cît despre interior, numai cu o voință tare poate cineva să dovedească pe rău-voitorĭ; trebue să fițĭ tare înnainte de toate, și pe urmă popularitatea va veni de la sine; de vine însă înnainte de toate dorința de a o dobîndi, trebue de la început să vă luațĭ adio de la toate rezultatele cele bune ale unei administrațiunĭ drepte și înțelepte.

După ce v'am vorbit de afacerile voastre, dați-mĭ voe să vă vorbesc și de ale mele. — Am fost adînc mișcat de pasul ce v'a plăcut să-l facețĭ pe lîngă Adunarea ordinară în privința monumentului pe care îșĭ propusese a-l înnălța în amintirea guvernului provizoriu. Răspunsesem în această privință Prințului Ghica, și acum vă scriu, Principe, oficial că, acest triumf nu se cuvine celor ce trăesc și că vă rog cu stăruință să întrebuințațĭ sumele votate, nu pentru înnălțarea unei statui, ci pentru o lucrare de folos obștesc. O fîntînă, un pod, o șosea sau orĭ-ce altă lucrare folositoare ar fi un monument pe care l'aș priimi cu recunoștință în deplina-mĭ credință că aceștĭ bunĭ Romînĭ se vor folosi de dînsul, și-șĭ vor aduce aminte, prin folosul însușĭ de care le va fi el, de principiul pe care mi'am întemeiat administrațiunea. Vedețĭ că această modestie fățișă ascunde în fond o gîndire de mîndrie, — pe care însă'm place să v'o mărturisesc și pe care o mărturisesc cu mîndrie. — Stima și iubirea oamenilor printre care ai trăit, popularitatea ce datorește cineva nu îngăduelilor și slăbicĭunei, ci unor fapte folositoare și leale pe care timpul n'a făcut decît să le 'ntărească, este de sigur răsplata cea mai frumoasă și cea mai de dorit pentru omul care s'a devotat

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

grelei sarcinĭ d'a călăuzi spre bine administrația unei întregĭ populațiunĭ.—Romînii îmĭ dau această mărturisire. Sunt mîndru de dînsa ș'o priimesc cu o sinceră și adîncă recunoștință. Dar doresc să fie ea de alt fel în ce privește modul ei, și nu-mĭ vețĭ nega această dulce mulțumire, ca amintirea-mĭ să nu supere pe nimenĭ și să se mărginească într'un lucru folositor pentru toțĭ.

Am să fac o călătorie în provințiile din Nord și gîndesc că mă voi întoarce pe la sfîrșitul lunei lui Septembre. De avețĭ a-mĭ scrie în privința cestiunilor de care ne îngrijim, binevoițĭ a-mĭ trimite scrisorile ca și în trecut la Sîn-Petersburg: ele îmĭ vor sosi regulat,

Dațĭ-mĭ voe să nu întrebuințez, în această corespondință, pornită cu totul din inimă și din intimă iubire, formula ordinară pe care o păstrez pentru scrisorile oficiale și care mi'ar strica toată plăcerea ce am să convorbim împreună. Dumnezeu să vă ajute în însărcinarea voastră — ea este grea, — dar va fi cu atît mai glorioasă, cînd isbînda vă va încununa nobilele-vă năzuințĭ ; eu unul nu mă 'ndoesc de această isbîndă, căcĭ trebue să vrei, ca să poțĭ ; trecutul arată acest adevăr și vețĭ da de dînsul o probă mai mult istoriei.

Subsemnat : KISSELEFF [1].

Știțĭ că eu sunt sgîrcit în ce privește recomandațiunile: totușĭ, nu pot să mă opresc de-a vă ruga să fițĭ bine-voitor pentru Gramont, pe care vi-l încredințez. Mai mult încă, vă

[1] Această scrisoare e fermecătoare prin încrezetoarea-i libertate, prin simplicitate și modestie; este bogată 'n povețĭ. Cestiunile ce contele Kisseleff tratează într'însa, — educațiunea militară de dat cîtor-va Romînĭ la Sîn-Petersburg, cumpărarea de puștĭ de săvîrșit în Rusia, —

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cer sprijinul, Principe, pentru văduva bătrînului meu arnăut Dimitri, care, se zice, că se găsește strîmtorată.

Krețulescu îm ceruse o scrisoare pentru Alteța Voastră; nu i-am hărăzit-o, ci i-am dat o recomandație pentru consul; am făcut aceasta, precum o voi face și în viitor, pentru a înlătura, între noi, încurcăturĭ reciproce, dar sunt, în această împrejurare, încîntat d'a putea să vă asigur, Principe, că Krețulescu, cît de simplu pare a fi, s'a purtat aci foarte bine și că-l cred chiar în stare de a vă fi folositor.

Fără a părăsi grija de a cumpăra arme, ar fi bine, după părerea mea, să dregețĭ pe cele vechĭ, și pentru aceasta, gîndesc că, chemînd un bun armurier din Ungaria și stabilind un atelier cu tinerĭ țiganĭ ca lucrătorĭ, vețĭ pregăti o rezervă de arme care vă va îngădui să economisițĭ pe cele ce avețĭ în gînd să le dobîndițĭ din Rusia. Aceste din urmă arme, de s'ar da ostașilor pentru serviciul ordinar, nu vor fi, peste cincĭ sau șase anĭ, în stare de a fi întrebuințate.

Vețĭ binevoi, Principe, să nu vă supărațĭ de neorînduiala acestei scrisorĭ; o scriu cu plăcere, dar în graba multor afacerĭ ce am de săvîrșit, și în mijlocul sgomotului din Peterhof, unde trec timpul cel frumos al anului. Incă odată adio, și cerul să vă ocrotească și să vă întărească opera!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Prințul Sturza, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Prințul Mihail Sturza răspunde Prințului Gh. Bibescu că se lasă în voința-i. pentru o intilnire la Galați sau la Focșanĭ, pe zioa ce va hotărî.

Iulie 1843.

PRINCIPE,

In momentul în care am priimit îndatoritoarea-vă scrisoare, mă pregăteam de plecare ca să merg în Moldova de sus unde doream să iau cîte-va băi neapărat trebuincĭoase sănătățeĭ mele.

Plăcerea ce am să vă văd, scumpe și prea iubite frate, m'a hotărît cu toate acestea să mai amîn pentru acum acest proect, preferind să merg la Galațĭ ca să mă folosesc de cele deo zile de convorbire ce Alteța Voastră bine-voește să le consacre întrevederei noastre.

Cum nu cunosc nicĭ un punct mijlociu între acest oraș și Brăila, care să poată să ne convie, cred că nu trec peste măsura îndatorirei voastre, propunîndu-vă orașul Galațĭ ca loc de întîlnire. Ar fi mai bine încă, de vă convine această combinație, să alegem pentru aceasta orașul Focșanĭ, cu atît mai mult că Alteța Voastră nu-șĭ propune de a se sui pe vas la Brăila pentru a merge la Constantinopol.

De bine voește A. V. să priimească una din aceste propunerĭ, aș ruga-o să mă informe cît mai curînd, ca să pot hotărî cu siguranță zioa în care aș putea să mă aflu la Galațĭ sau la Focșanĭ în Moldova, după cum va conveni Alteței Voastre.

Bine-voițĭ, Principe și prea iubite frate, să priimițĭ asigurarea iubirei cu care am onoarea de a fi al Alteței Voastre Serenisime cel mai umil și mai ascultător servitor.

Subsemnat : M. STURZA.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei, către A. S. S. Prinţul Bibescu. [1]

A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei, mulţumeşte Prinţului Bibescu de priimirea ce i s'a făcut în timpul şederei sale în Ţara-Romînească, şi trimite Alteţei Sale mulţumirile Regelui Frideric-Wilhelm, fratele săŭ.

Berlin, 10 Septembrie 1843.

PRINCIPE,

Am întîrziat pînă azĭ să reînnoesc Alteţei Voastre sincerile mele mulţumirĭ pentru toate bine-voitoarele politeţĭ al căror obiect am fost în timpul şederei mele în Ţara-Romînească. N'am putut să mă laud în destul, pe lîngă Regele, fratele meu, de plăcuta-vă priimire şi de găzduirea voastră. Maiestatea Sa m'a însărcinat asemenea cu mulţumirile sale pentru Alteţea Voastră.

Maiestatea Sa a dat ordin ca insemnele decoraţiunei sale a Vulturului roşu de prima clasă să fie trimise Alteţei Voastre, şi sunt încîntat că sunt cel d'întîiŭ care vă aduc felicitărĭ de aceastâ.

Găsindu-mă în mijlocul a marelor manevre şi a sărbătorilor, veţĭ bine-voi a-mĭ erta că scriu aceste linii în grabă.

Bine-voiţĭ cu acest prilej, a priimi asigurarea celei mai înnalte consideraţiunĭ din parte-mĭ.

Subsemnat: ALBERT Prinţ al Prusiei.

---

[1] Publicăm această scrisoare şi cele patru care urmează, din cauza simpatiilor, ce reese din ele, pentru Ţara-Romînească şi pentru cel care o guvernă, şi iară-şĭ pentru că sunt o mărturie despre grija ce avea Prinţul să nu lase să-i scape nicĭ un prilej pentru a înnălţa ţara în ochii puterilor streine.

De n'am urmat, pentru această corespondinţă cu Regele Prusiei şi cu Prinţul Albert, ordina hronologică, e că cele cincĭ scrisorĭ care o compun, nu se leagă cu nicĭ o cestiune politică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

M. S. Frederic-Wilhelm, rege al Prusiei, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Regele Prusiei își arată recunoștiința Prințului Bibescu pentru priimirea ce s'a făcut în Țara-Romînească prea iubitului său frate, Prințul Albert.

Sans-Souci, 19 Septembre 1843.

DOMNULE PRINCIPE GOSPODAR,

La întoarcerea-i din călătoria sa în Orient, mult iubitul meu frate, Prințul Albert, mi-a dat seamă de îndatoritoarea priimire ce i-ațĭ făcut în timpul șederei sale în Țara-Romînească, și de înlesnirile ce a găsit acolo ca să viziteze diferitele stabilimente publice ale acestei țărĭ interesante. Simț o adevărată plăcere, Domnule Principe Gospodar, să vă arăt toată recunoștința mea pentru aceasta, și mă grăbesc a mă folosi de acest prilej ca să vă ofer, ca o chezășie a stimei mele, Ordinul Vulturului roșu de clasa întîiŭ, ale cărei insemne, consulul meu general, consilierul intim al dreptăței, Neigebauer, este însărcinat a vă le înmîna.

Mai apoi, rog pe Dumnezeu să vă aibă, Domnule Principe Gospodar, în sfînta-i și vrednica-i pază.

Subsemnat : FREDERIC-WILHELM.

A. S. R. Prințul Albert al Prusiei, către A. S. S. Prințul Bibescu.

A. S. R. Prințul Albert al Prusiei stărue asupra amintirei priimirei ce i s'a făcut de Alteța Sa în timpul șederei Sale în Bucureștĭ.

Nissa, 20 Octombre 1844.

MONSINIORE,

Aci, la Nissa, mi'a sosit plăcuta scrisoare a Alteții Voastre. Nu sunt deci, spre marea mea părere de rău, în stare de a

li, — în ce priveşte depeşa adresată Regelui, fratele meu, — tîlmacĭul simţimintelor voastre, de vreme ce ministrul baron de Bulow a păstrat-o la Berlin, ca să o immîne însu-şĭ Maiestăţii Sale.

Cu toate acestea, voi păstra în tot-d'auna o plăcută amintire de bunătăţile voastre şi de încîntătoarea priimire ce aţĭ bine-voit a-mĭ face în timpul şederei mele în Bucureştĭ.

Bine-voiţĭ, Monsiniore, a priimi asigurarea prieteniei mele.

Subsemnat : ALBERT, Prinţ al Prusiei.

A. S. R. Prinţul Albert al Prusii, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Prinţul Albert se arată adînc mişcat de o atenţiune ce Prinţul Bibescu a avut pentru Alteţa Sa.

Berlin, 12 Martie 1845.

PRINCIPE,

Priimii acum minunatul dar ce Alteţa Voastră a avut extrema bunătate de a-mĭ trimite. Deschizînd acea frumoasă cutie, nu pot să vă spun, Principe, bucuria ce am resimţit recunoscînd iscusita delicateţă ce Alteţa Voastră a ascuns subt acea frumoasă înfăţişare. Nu pot spune nimic mai mult, căcĭ vorbele îmĭ lipsesc ca să tălmăcesc bine Alteţei Voastre cît sunt de mişcat de această necrezută şi dulce atenţiune. Aş vrea să am în curînd prilejul de-a vă proba altmintrelea de cît prin cuvinte numai, recunoştinţa mea atît de adevărată ş'atît de bine simţită.

Bine-voiţĭ de o cam-dată a priimi asigurarea prieteniei mele; nu voi uita cît voi trăi plăcuta surprindere ce mi-aţĭ făcut.

Subsemnat : ALBERT.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Prinţul Albert răspunde printr'o curtenie amintirei ce i-a trimis Prinţesa Bibescu.

Berlin, 30 Septembre 1846.

PRINCIPE,

Plăcuta-vă scrisoare de la 22 August, însoţită de încîntătoarea surprindere a D-nei Prinţese, soţia voastră, mi-a pricinuit o nespusă plăcere.

Nu e ceva pe lume care să pricinuească atîta bucurie ca proba că nu eştĭ uitat de persoanele care-ţĭ sunt scumpe.

Vă rog să depuneţĭ la picioarele Prinţesei alăturatul nimic pe care l'am ales în timpul şederei mele la Dresda.

Dorinţa-mĭ cea mai vie, ce nădăjduesc să mi se împlinească într'o zi, este de a arăta, odată, personal Voă şi D-nei Prinţese, ale mele mulţumirĭ.

De o cam dată, vă rog să bine-voiţĭ a arăta respectele mele D-nei Prinţese, şi să priimiţĭ bucuros asigurarea celei mai înnalte ale mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : ALBERT, Prinţ al Prusiei.

A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Alteţa Sa Regală trimite Prinţului Bibescu, *ca semn al prieteniei şi al recunoscătoarei reamintirĭ ce păstrează pentru bunătăţile Alteţei Sale,* cîte-va monstre ale îmbrăcămintei armatei prusiene şi împreună cu dînsele un memoriu desluşitor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Berlin, 28 Septembre 1846.

PRINCIPE,

Cu foarte mare plăcere mă folosesc de prilejul plecării D-lui de Richtoven ca consul general pe lîngă Alteţa Voastră, spre a vă trimite cîte-va monstre ale îmbrăcămintei armatei prusiene. Bine-voiţĭ a le priimi ca un neînsemnat semn al prieteniei mele, al recunoscătoarei reamintirĭ de bunătăţile ce Alteţa Voastră a grămădit asupră-mĭ în timpul interesantei şi plăcutei şederĭ ce am făcut-o în Statele voastre.

Interesul ce mi-aţĭ arătat pentru instituţiile militare ale ţărei mele, m'a hotărit să alătur o dare de seamă despre organizaţiunea, puterea şi îmbrăcămintea armatei ei. Această dare de seamă, cu toate că e departe de a coprinde toate, va fi poate în stare să dee Alteţei Voastre o idee îndestulătoare pentru a vă îmboldi să-mĭ arătaţĭ toate lucrurile despre care v'ar place să aveţĭ mai amănunţite însemnărĭ.

Priimiţĭ, vă rog, asigurarea sincerei mele prietenii.

Subsemnat : ALBERT, Principe al Prusiei.

A. S. S. Prinţul Bibescu, către A. S. S. Prinţul Sturza.

Principele Bibescu atrage băgarea de seamă a Domnului Moldovei asupra eteriei bulgare, mai încurcîndu-se lucrurile şi cu propaganda grecească ***de care vin să se rezeme toate ambiţiunile şi toate nemulţumirile personale.*** Roagă pe Alteţa Sa să-i dee ajutor în scopul de a pune mîna pe capii complotului, socotind că, — în asemenea împrejurare,—cele doo guverne ***îşĭ datoresc ajutor şi sprijin reciproc.*** Prinţul felicită pe prinţul Sturza de rezultatul convorbirei lui cu D-l Daşhoff [1]).

[1]) Vezĭ HURMUZACHI.

București, 19 Octombrie 1843.

Mă grăbesc să mă folosesc de reîntoarcerea D-lui Beldiman spre a reînnoi Alteței Voastre asigurarea iubirei mele frățeștĭ. Nu voi mai aminti aci, Principe, toate amănuntele despre supărările și rezultatul călătorii mele. D. Beldiman le cunoaște în destul ca să le arate Alteței Voastre, în caz cînd ar dori să le afle. Voi chiema însă din nou băgare-i de seamă asupra eterei bulgare care se mai încurcă și cu propaganda grecească de care vin să se rezeme toate ambițiunile și toate nemulțumirile personale. Brăila și Galațĭ sunt doo din focarele principale ale ei. Alteța Voastră va fi aflat de sigur că s'a descoperit complotul ce se urzea în primul din aceste doo orașe. Dar un mare număr de părtașĭ se găsesc și în Galațĭ. Ni s'a dat în pîră de curînd, printre alții, și un Bulgar numit Stanciu, pe care administrația acestui din urmă oraș n'a priimit să-l dee pe mîinile administratorului din Brăila. Vă voi ruga decĭ, Principe, să bine-voițĭ a porunci să se dee ordine ca în asemenea împrejurărĭ ambele administrațiunĭ să-șĭ dee ajutor și sprijin reciproc, după cum am făcut și eu din parte-mĭ; predarea acestui Stanciu noo, este neapărat trebuincĭoasă pentru ca să fie pus față 'n față cu pîrîtorii lui.

Vă felicit, Principe, de bunul rezultat al întrevederei voastre cu D. Dașkoff. Mă așteptam la aceasta; el este un om atît de drept și de leal. Cată, cu toate acestea să nu vă ascund, Principe, ca frate și prieten, că avețĭ aprigĭ dușmanĭ. Cu talentele și cuminția cu care Alteța Voastră este înzestrată, vețĭ ajunge, fără îndoială, să nimicițĭ orĭ-ce uneltire; dar cată să fițĭ neîncetat în pază ca să nu vă lăsațĭ să fițĭ un singur moment tîrît afară din calea cea dreaptă, căcĭ cea mai mică abatere ar da credit și o prea mare înrîurire dușmanilor voștri. In ce mă privește, puteți să vă bizuițĭ, Principe, că, în orĭ-ce împrejurare în care voi putea să vă fiu de oare-care folos, vă voi fi cel mai bun din frațĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Daţi-mĭ voe, Principe, să vă reînnoesc rugămintea-mĭ privitoare la cumnatul meu. Nu-mĭ place să fiu supărător, dar e atît de mîhnit că de atîtea orĭ i-au fost înşelată nădejdea, că nu pot să-i refuz mijlocirea mea pe lîngă Alteţa Voastră. V'aş mărturisi chiar că nu cred să iasă vr'un neajuns de i-aţĭ încredinţa departamentul justiţiei spre a-l supune la încercare. De e bun, Alteţa Voastră îl va păstra; de nu, îl va depărta; dar cel puţin nu va mai avea el dreptul să se plîngă. Poate chiar că aceaşĭ sărguinţă ce pune în urmărirea scopului său va putea să vă fie folositoare. Lucrul de căpetenie în toate cazurile este de a-l deslipi de partidul ce se slujeşte de dînsul cu oare-care foloase spre a mări numărul celor nemulţumiţĭ.

Priimiţĭ încă odată, Principe, asigurarea înnaltei mele consideraţiunĭ şi a iubirei mele frăţeştĭ cu care sunt cel mai umil servitor şi frate prea iubit al Alteţei Voastre.

Subsemnat : G. BIBESCU.

A. S. S. Prinţul Bibescu, către A. S. S. Prinţul Sturza.

Prinţul Bibescu recomandă Prinţului M. Sturza intr'un mod cu totul stăruitor, pe D. Piccolo, membru corespondent al Universităţei din Moldova [1].

2 Ianuarie 1844.

PRINCIPE ŞI SCUMPE FRATE,

Mă grăbesc să mă folosesc de plecarea D-lui Daşkoff, spre a mă împrospăta în reamintirea Alteţei Voastre şi a-i ura toate felurile de prosperitate cu prilejul anului nou.

Daţĭ-mĭ voe, Principe, să vă recomand interesele unui

[1]) Vezĭ HURMUZACHI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prieten comun. Piccolo dă țipete de om perdut de cînd a aflat că o să i se ee pensiunea ce o datorește bunătăței Alteței Voastre, în calitate de membrŭ corespondent al Universităței din Moldova. E un om de mare merit și de o onestitate rară; și serviciile, și cutez chiar să zic, prietenia lui nu sunt de desprețuit. Afară de această considerațiune, persoane sus pus se interesează de dînsul. Nu îndrăsnesc să mă număr printre dînsele, dar nu vă voi ascunde, Principe, c'aș fi cu totul mîhnit dacă un așa de credincĭos servitor ar lipsi Alteței Voastre, și Universităței din Moldova, un așa de vrednic reprezentant.

Priimițĭ, scumpe Principe, asigurarea înnaltei mele considerațiunĭ și a sincerii iubirĭ cu care am onoarea a fi al Alteței Voastre prea umilul servitor și prea devotat frate.

Subsemnat : G. BIBESCU.

D. Philippsborn, agent al guvernului romîn, pe lîngă guvernul austriac, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Se vorbește de un ordin al generalului despre uzul limbei maghiare pe care nădăjdueau Maghiarii s'o vază proclamată ca limbă diplomatică.

Viena, 20 Noembre 1843.

MONSINIORE,

De mult e sfadă între Statele Ungariei despre întrebuințarea limbei maghiare, sfadă ce s'a iscat din nou în Dieta întrunită de opt lunĭ la Presburg. Guvernul, vrînd să pue capăt desbaterilor isvorite din această cestiune, a crezut nemerit să publice o ordonanță prin care se lasă 'n voea deputaților ne-Maghiarĭ de a vorbi și de a apăra interesele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

alegătorilor lor în limba latină sau în cea maghiară, cea ce este şi lucru consfinţit de timp. — Ordonanţa a fost citită într'una din cele din urmă şedinţĭ ale Dietei, şi citirea-i a dat naştere la o adîncă întipărire. Se nădăjduea că limba Maghiară va fi proclamată limba diplomatică pentru ţară în decursul unui timp hotărît pentru acesta; nicĭ că se îndoiau, dar n'a fost astfel! Guvernul mai că nu putea să lucreze altfel; avea îndoita sarcină de a înlătura de mai 'nainte un abuz, de a scăpa Dieta de o cestiune care o preocupa singură şi fără nicĭ un folos pentru binele naţiunei. Trebue să vedem unde va eşi lucrul; se poate că disolvarea Camerilor să-i fie urmarea, dacă scopurile Guvernului sunt rău înţelese, scopurĭ părinteştĭ care ţintesc a ocroti toate interesele, toate drepturile dobîndite.

Sunt cu cel mai adînc respect, Monseniore, al Alteţei Voastre prea umilul şi prea supusul servitor.

Subsemnat: PHILIPPSBORN.

D. Philippsborn către A. S. S. Prinţul Bibescu

Despre pasurile cabinetului din Berlin făcute în urma evenimentelor întîmplate în Grecia cari au primejduit situaţia regelui Othon.— Schimbarea politicei acestui Cabinet faţă cu atitudinea Marilor Puterĭ.

Viena, 21 Noambre 1843.

MONSINIORE,

Primul pas ce cabinetul din Berlin a făcut pentru a se înfăţişa pe teatrul negocierilor ş'a face să se vază înrîurirea sa, n'a fost norocit; s'au supărat la Paris, şi s'au mirat la Londra; D. Guizot s'a întrebat cu ce autoritate vine Cabinetul Prusian să se amestece într'o afacere ca aceea a Greciei,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

al cărui nume măcar s'au păzit la Berlin, pînă acum, de a-l rosti, și cu ce drept își iau asupră-și de a revărsa învinuirea, nu numai pe autorii turburărilor din 15 Septembre, dar și pe delegații puterilor care nu se obosiră de a micșora efectele acestor turburări, și de a înlătura primejdiile la care Regele Oton și augusta sa soție au fost expuși. — Intr'adevăr, Cabinetul din Berlin, care, precum am avut onoarea de a o însemna în depeșa mea din 30 Octombre, a fost viu mișcat de știrea întîmplărilor din Grecia și simțise cea mai amarnică pornire în contra ațîțătorilor acestor turburări, i-a și dat curs. — Crezînd că se putea atribui, oareși-cum, participărei agenților streini, — sau cel puțin nepăsărei lor pentru intrigile cari se urzeau subt ochii lor, — îndrăsneața întreprindere de la 15 Septembre, ceru cu stăruință ca aceștí agenți să fie dezaprobați sus și tare. Propunea de-a-i rechema și de-a urma astfel pilda dată de Maiestatea Sa Impăratul Rusiei. Pentru a sprijini mai bine această cerere, a început să critice purtarea reprezintanților streini la curtea Atenei ; să tîlcuească chiar intențiunile lor într'un mod atît de puțin măgulitor în cît D. Guizot a crezut de datorie să le iee apărarea.

Ar fi fost foarte greu pentru acest ministru să lucreze altfel ; de vreme ce aprobase pe D. Piscatori că înțelesese așa de bine cestiunea și că se distinsese prin înfățișarea-i liniștită și impuetoare, căta să-l sprijinească și chiar să iee subt ocrotirea-i pe colegii D-lui Piscatori, a căror purtare nu s'a deosebit întru nimic de a acestui trimis. Cabinetul din Viena, în tot-d'auna prevăzător și împăciuitor, se grăbi a-i micșora efectul. Silințele sale n'au rămas neroditoare. Maiestatea Sa Regele Prusiei a găsit cu cale ca D. Brassier de Saint-Simon să urmeze ca și în trecut să-l reprezinte la Atena, și-și a făcut o plăcere să recunoască că era în folosul Regelui Oton, de a nu se aduce nici o schimbare, cel puțin pentru moment, în personalul corpului diplomatic acreditat pe lîngă acest Prinț, de și ar fi vrut

15

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mai bine să aducă pe puterĭ să desființeze orĭ-ce fel de reprezintare în Grecia. Ar fi aflat chiar cu mulțumire că Regele Oton se hotărîse să se lepede de putere ; dar, de vreme ce acesta a judecat altfel, Maiestatea Sa Regele Prusiei îșĭ înfrînă simțimintele sale și se împacă să dee ajutor augustului său nepot prin toate mijloacele ce-i stau în putință, să-l menție și să-l descurce din starea grea în care a fost pus de curînd. Nicĭ de cum reacțiune, dar să nu se mai facă nicĭ o dare înnapoi, iată deviza pe care-l îndeamnă să o adopte, luîndu-șĭ îndatorirea de a o apăra pretutindenea și în contra orĭ-cui.

Dar Maiestatea Sa Prusiană nu poate să nu recunoască că pentru a sluji bine cauza augustei sale rude, trebue neapărat să meargă deopotrivă cu Austria și îmblînzirea-i cea de curînd probează că s'a dedat cu această idee.

Sunt cu cel mai adînc respect, Monsiniore, al Alteței Voastre prea umilul și prea supusul servitor.

Subsemnat : PHILIPPSBORN.

E. S. Rifaat, Ministrul Afacerilor streine ale Turciei, către A. S. S. Prințul Bibescu.

E. S. Rifaat pașa felicită pe Prințul Bibescu că a isbutit să treacă peste greutățile situațiunei. Înștiințează pe Alteța Sa că Poarta a trimis în Bulgaria și Albania delegațĭ însărcinațĭ cu afacerĭ însemnate.

Constantinopol, 1-ŭ Decembre 1843.

PRINCIPE,

Cu multă plăcere am priimit scrisoarea ce ațĭ bine-voit a-mĭ adresa, cu data de 13 Noembre.

De și legăturile noastre nu datează de mult, totușĭ au făcut să se nască între noi o prietenie sinceră ; tocmai de aceea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

aşteptam cu nerăbdare să aflu ştirea că aţĭ sosit bine în Bucureştĭ.

Sunt foarte mişcat, Principe, de probele de încredere şi de prietenie, pe care aţĭ bine voit a mi le da prin această scrisoare, şi care sunt astfel că pot restrînge mai mult legăturile intime ce ne unesc.

Conţinutul acestei scrisorĭ este asemenea făcut ca să mă convingă, de năzuinţele ce aţĭ pus întru a păstra liniştea în ţările ce sunteţĭ chemat a administra.

Zelul ce aţĭ pus în a face să nu isbutească uneltirile vinovate ale unor anumiţĭ iscoditorĭ de turburărĭ şi în a restatornici buna ordină în ţările încredinţate înţeleptei voastre administraţii, n'a făcut decît să ne 'ntărească mai mult în această convingere.

Graţie administraţiunii unui Prinţ atît de destoinic şi de luminat ca Alteţa Voastră, buna ordină şi liniştea nu vor înceta, suntem sigurĭ, să domnească în ţările încredinţate îngrijirilor voastre şi în această privinţă n'avem nimic de dorit.

Mi-am făcut o datorie să aduc la cunoştinţa Înnălţimei Sale, augustului nostru Stăpîn, conţinutul scrisorei voastre, şi el a putut recunoaşte prin ea simţimintele ce vă însufleţesc, şi care v'au dobîndit titlurĭ noi la buna voinţă împărătească.

Mă 'mpac cu Alteţa voastră, Principe, în a zice că poziţiunea vă este grea ; ştiu că spiritele s'au schimbat mult ; dar ceea ce ne linişteşte, e că destoinicia voastră personală este de ajuns pentru a trece peste toate greutăţile şi a face să nu isbutească întreprinderile vinovate ale unor oamenĭ turburătorĭ, şi administraţia regulată de care se bucură Principatul Ţării-Romîneştĭ ne 'ngăduе să nădăjduim că asemenea proecte vor rămîne în vecĭ fără efect.

Aceste puncte sunt de căpătenie şi suntem departe aci de a nu ne îngriji de dînsele. Înnalta Poartă a trimis acum în Bulgaria şi în Albania delegaţĭ însărcinaţĭ cu misiunĭ particulare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Modul de a vedea al Marilor Puterĭ, în afacerea grecească sunt bune pentru Înnalta Poartă, și mai ales cugetul bine voitor al M. S. Împăratului Rusiei pare a fi de a apăra interesele Împărăţiei otomaniceștĭ.

În această afacere politică, Înnalta Poartă îșĭ propune pe de o parte să nu se depărteze de principiile adoptate de Puterĭ, prietenele ei sincere, și pe de alta, pînă va vedea rezultatul împrejurărilor, să nu părăsească măsurile de prevedere.

În ce mă privește în particular, după linia de purtare leală ce mi-am tras, mă voi sili să mă fac folositor ţărei mele, pe cît starea de acum poate să-mĭ îngădue aceasta, și voi căuta, prin toate mijloacele ce-mĭ stau în putinţă, să restrîng din ce în ce mai mult legăturile de prietenie care fiinţează între noi și Cabinetul împărătesc al Rusiei, vecinul și prietenul nostru sincer, convins fiind că nu ne poate fi această prietenie decît folositoare.

Asemenea comunicaţii sunt pornite, Principe, din simţiminte de prieteșug. Îmĭ place să cred că veţĭ avea adesea prilej să ne trimiteţĭ altele asemenea, care vor fi privite ca inspirate de simţimintele de devotament care vă însuflețesc pentru augustul nostru Suveran.

Mă folosesc de acest prilej, Principe, pentru a vă reînnoi etc.

Subsemnat : RIFAAT.

A. S. S. Prinţul Bibescu, către A. S. S. Prinţul Sturza.

Prinţul Bibescu vestește Prinţului Moldovei că un nou complot se urzește în Galaţĭ de către eteria sîrbo-bulgară și că propaganda grecească caută a-i îndrepta năzuinţele spre folosul vederilor sale de întindere. Prinţului îi pare rău că autorităţile din Galaţĭ nu-i au predat, cînd cu cel din urmă complot, pe Bulgarul Stanciu ; el stăruește asupra acestui punct că autorităţile Moldo-Romîne ar trebui să se pătrundă de ideea ***că fiinţează o strînsă legătură între cele doo ţărĭ, între Guvernele lor,*** și că amîndoo au interes a-șĭ da în asemenea împrejurărĭ un reciproc sprijin.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Bucureştĭ, 9 Ianuarie 1844.

PRINCIPE,

Am aflat de curînd că un nou complot se urzeşte în Galaţĭ. Fie acest sgomot întemeiat sau nu, întîmplările trecute şi ferberea ce domneşte printre popoarele care ne învecinează, îm impun datoria de a-l face cunoscut Alteţii Voastre. Neîndoelnica fiinţare a unei eterii sîrbo-bulgară, ale cărei năzuinţĭ, propaganda greacă caută să le 'ndrepte în folosul vederilor sale de întindere, nu ne mai îngădue de a despreţui cel mai mic sgomot ce ne-ar sosi în privinţa acestei uneltirĭ ascunse, ca să putem lua la timp măsurile pe carĭ siguranţa provinciilor noastre ar cere-o.

Sunt foarte mîhnit, Principe, că autorităţile din Galaţĭ s'au opus a ne da pe mînă pe bulgarul Stanciu, care pare a fi legătura între părtaşii complotului din acest oraş şi cei din Brăila ; am fi putut scoate de la dînsul destăinuirĭ însemnate, căcĭ nu-i îndoială că el a luat parte la cel din urmă complot. Cu toate acestea, autorităţile moldo-romîne ar trebui să se pătrunză de strînsa legătură ce fiinţează între cele doo ţărĭ şi între capii Guvernelor lor, pentru a-şĭ da, în asemenea împrejurărĭ, un reciproc sprijin, care nicĭ că se refuză între Guverne legate printr'o astfel de comunitate de interese. În acest înţeles sunt scrise toate instrucţiunile către aceia dintre slujbaşii noştri cari sunt pe hotarele Moldovei.

Bine-voiţĭ a crede, scumpe Principe, că nimenĭ nu ia mai mult de cît mine interes la liniştea şi fericirea Alteţei Voastre, şi că în orĭ-ce prilej veţĭ găsi în mine un prieten sincer şi un frate devotat.

Cu aceste simţiminte am onoare de a fi

Al Alteţei Voastre

Prea umilul şi prea supusul servitor.

Subsemnat: G. BIBESCU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. D. de Titoff, ambasador al Rusiei la Constantinopol, către D. Dașkoff, consul general al Rusiei în Bucureștĭ.

D. de Titoff cere lămurirĭ de la D. Dașkoff în privința cererilor Bulgarilor emigrațĭ în Romînia, și explicațiunĭ despre proectele de *reemigrare* atribuite unora din familiile Bulgare. D. de Titoff deplînge semnele de opozițiune ce încep a se da pe față 'n Romînia.

Pera, 6/18 Ianuarie 1844.

DOMNULE,

Rifaat-Pașa m'a înștiințat de curînd că un oareșĭ-care număr de familii Bulgare așezate în Țara-Romînească, trimițînd aci jalbă spre a cere voe de a se 'ntoarce pe la vetrele lor, Poarta nu găsește nicĭ un motiv de a nu le priimi cererea, și că un slujbaș al pașei din Vidin, anume Fusun-Bei, trimis în acest scop la Constantinopol, este, în urma acestora, însărcinat să vie în Țara-Romînească ca să conlucreze la măsurile trebuincĭoase și să grăbească, la nevoe, în unire cu autoritățile localnice, transportarea acestor familii pe pămînturile ce locuiseră mai nainte. Ministrul Afacerilor streine mi-a arătat în acelaș timp dorința de a dobîndi de la comisarul Otoman o scrisoare de recomandație pentru D-Voastră și de-a-i asigura sprijinul bunelor D-Voastre servicii pe lîngă guvernul Țării-Romîneștĭ.

Faptele ce au adus ivirea acestei afacerĭ îm sunt necunoscute, și Rifaat-Pașa mi-a mărturisit că despre aceasta, el unul, n'a avut de cît deslușirĭ foarte vagĭ cu Prințul Bibescu, cînd cu șederea Alteței Sale în Constantinopol. Am crezut decĭ de trebuință a da ideea ca să fie amînată călătoria comisarului turc în Țara-Romînească pînă cînd lămurirĭ vor fi date de Gospodar, și pînă cînd, deslușindu-mă și eu prin lămuririle ce socoteam să le cer de la D-Voastră, să-mĭ pot da părerea asupra acestei împrejurărĭ în deplină cunoștință de lucrurĭ. În urma acestei convorbirĭ, fiind că Fusun-Bei era,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

chiar făr' de aste, să se reîntoarcă la Dunăre, el are să se oprească la Silistria pînă la noi poruncĭ, și Rifaat-Pașa se folosește de poșta noastră de azĭ spre a se adresa de a dreptul la Gospodar și a-i cere părerea despre mijloacele și măsurile de luat, ca să răspundă precum ar dori Poarta, la cererile Bulgarilor emigrațĭ în Țara-Romînească.

Mă grăbesc, Domnule, să vă arăt toate aceste împrejurărĭ, cu rugăciunea de a bine-voi să-mĭ împărtășițĭ toate știrile ce avețĭ:

1° Despre proectele de reemigrare atribuite unora din familiile Bulgare;

2° Despre deslușirile căror aceste proecte ar fi dat naștere între D-Voastră și Prințul, și între acest din urmă și Pașa din Vidin sau alte autorităţĭ turceștĭ;

3° In fine despre modul D-Voastră de a privi condițiile sau greutățile practice ale acestui proect.

Nădăjduesc că respunsul D-Voastră, venind în acelașĭ timp cu răspunsul ce Divanul așteaptă de la Prințul Bibescu, va înlesni Porții judecarea cestiunii subt toate fețele sale.

Mă folosesc de acest prilej ca să vă arăt viile mele mulțumirĭ privitoare la comunicația raporturilor D-Voastră către curte, a căror copie era alipită depeșei D-Voastră de la 2 Decembre cu n. 20. Le-am citit cu un adevărat interes, și nu m'am putut opri de a deplînge semnele de opoziție care reîncep a se ivi iarășĭ în Țara-Romînească. Ele par a cere din partea Gospodarului multă stăruință și mai ales mult sînge rece.

Priimițĭ, Domnule, asigurarea prea deosebitei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : TITOFF.

A. S. S. Vodă Bibescu către A. S. S. Vodă Sturza.

Vodă Bibescu atrage din nou băgarea de seamă a lui Vodă Sturza asupra Bulgarilor din Galațĭ, care s'ar mișca iarășĭ și al căror cap ar

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fi un oare-care Kazaco, sudit austriac. Prințul crede că dacă se dobîndește convingerea că aceștĭ streinĭ caută să aducă turburărĭ, ar fi mai nemerit de a goni pe numitul Kazaco.

Bucureștĭ, 30 Mai 1844.

PRINCIPE,

Las la o parte orĭ-ce etichetă pentru a scrie Alteței Voastre cîte-va cuvinte în grabă. Voi începe prin a atrage din nou băgarea de seamă a sa asupra Bulgarilor din Galațĭ, care, după știrile ce le-am priimit acuma din Brăila, n'ar fi pe deplin liniștițĭ. Se pare că capul lor ar fi un anume Kazaco, care a și apărut într'o altă afacere de felul acesta, și care se află astă-zĭ sub protecția Austriei. Eu cred, scumpul meu Principe, că ceea ce ar fi mai bine de făcut, cînd vom dobîndi convingerea despre spiritul neastîmpărat al cîtor-va dintre aceștĭ streinĭ, ar fi de a-i goni din țară [1]. .

Subsemnat : G. BIBESCU.

A. S. S. Prințul Bibescu către A. S. S. Prințul Sturza.

Prințul Bibescu probează Prințului Sturza că intenția eteriștilor din Brăila și Galațĭ este de a răscula Principatele; i-arată măsurile ce i se par bune spre a dejuca complotul, și roagă pe Alteța Sa să iee la Galațĭ toate măsurile de siguranță ce-i vor sta în putință. Prințul nădăjduește că în curînd se va putea întîlni în Focșanĭ cu Prințul Sturza [2].

Bucureștĭ, 22 August 1844.

PRINCIPE,

Știrĭ pe carĭ nu le pot pune la îndoială, mă înștiințează că un nou complot se urzește în Brăila și Galațĭ. De astă dată,

[1] Sfîrșitul acestei scrisorĭ atinge cestiunĭ de ordină privată. Vezĭ HURMUZACHI *(Culegere)*.
[2] Vezĭ HURMUZACHI *(Culegere)*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stindardul răscoalei va fi, precît se spune, ridicat de odată în amîndoo orașele. Conjurații se bizuesc în ajutoare ce aș-teaptă să le vie 'n curînd din mai multe părțĭ ale Greciei. De cîte-va zile un număr destul de mare de streinĭ aŭ sosit în aceste doo porturĭ: alții se ațin prin apropiere spre a sosi la vreme. Printre aceștia se dau numirile a cîtor-va persoane care au apărut mai 'nainte în afacerile din Brăila și pe care autoritățile n'au putut atuncĭ pune mîna. Ținta pe care o urmăresc cu stăruință este de a rescula amîndoo Principatele și pe urmă ce o fi să fie. Eteria greco-sîrbo-bulgară ar vrea să pășească pe urmele naintașei sale din 1821. Cum că o asemenea eterie ar ființa, nu-e îndoială. In cît despre știrile pe care le-am priimit acuma, privitoare la 'ncercările ce plănuește în timpul de față, ș'întru cît ne privesc, fie ele mărite, totușĭ ele ne impun, cred, Principe și scumpe frate, datoria să ne păzim și să nu ne lăsăm să fim luațĭ pe neașteptate. Știu că Alteța Voastră, bizuindu-se pe lunga-i experiență și pe istețimea privire-i, se lasă mai puțin de cît mine să fie mișcat d'asemenea știrĭ. Dar să credețĭ une-orĭ și pe fratele-vă mai mic care are pentru Alteța Voastră o dragoste frățească. E neapărat de nevoe ca Alteța Voastră, fără a lăsa să se vază nicĭ temere, nicĭ bănuială, să ție pe picĭor poliția Galațului, să-șĭ îndoească acolo puterea armatei, luînd-o din punctele mai puțin însemnate. Avețĭ tunurĭ care ne-ar putea fi dăunătoare, de nu sunt bine păzite și mînuite de persoane care să știe să se slujească de dînsele. Mi se zice că administratorul Galațului e întîrzietor și fără vîrtoșie. Asta e o nenorocire. Galațul are nevoe de un guvernator muncitor și deștept. Nu vă voi spune că Iacomson este omul care convine Brăilei, dar are pentru dînsul obiceiul milităresc care covîrșește în parte ceea ce-i lipsește. In scurt, pentru a nu plictisi mai mult pe Alteța Voastră, o voi ruga din nou ca să facă să se iee în Galațĭ toate măsurile de siguranță ce-i vor sta în putință. Eŭ am

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

făcut tot astfel în Brăila. Dar lucrul de căpetenie e ca totul să se facă repede,—fără sgomot, și fără a lăsa să se vază că ne temem de ceva.

Se poate întîmpla ca pe la jumătatea lui Octombre să merg în Focșanĭ. Dacă Alteța Voastră s'ar putea mișca din scaun în acest timp, aș ruga-o să bine-voiască a'mĭ da de știre, căcĭ am cea mai vie dorință de a o revedea și de a-i reînnoi din viu grai asigurarea înnaltei considerațiunĭ și a dragostei frățeștĭ cu care sunt, Principe și scumpe frate,

Al Alteței Voastre Serenisime prea umilul și prea supusul servitor și frate.

Subsemnat : G. Bibescu.

A. S. S. Prințul Bibescu către A. S. S. Sturza.

Prințul G. Bibescu felicită pe Prințul M. Sturza, — prin D. Logofăt Alexandru Vilara,—că a știut în mod așa de fericit, să 'nlăture greutățile ce păreau că erau să aducă grele încurcăturĭ.

19 Martie 1845.

PRINCIPE ȘI SCUMPE FRATE,

Scrisoarea de față n'are alt scop, de cît de a mă reaminti bunei aducerĭ aminte a Alteței Voastre, și d'a o felicita, cu toată bucuria pe care e firesc să o simt, în dragostea'ce am pentru dînsa, despre fericitul mod prin care a isbutit să depărteze greutățile ce păreau că erau să aducă încurcăturĭ atît de grele.

D. Logofăt Vilara fiind aducătorul scrisorei mele și cel mai bun tîlmaciŭ al simțimintelor mele pentru Alteța Voastră, nu voi abuza mai mult de scumpele-i momente.

Vețĭ fi aflat, scumpe Principe, de căsătoria fiicei mele cea d'a doua cu fiul logofătului M. Florescu, căsătorie de dragoste împărtășită, pentru care cer binecuvîntarea Alteții Voastre.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Bine-voițĭ, scumpe Principe, să arătațĭ respectele mele Alteței sale Doamnei Sturza, priimind pentru Alteța Voastră, asigurarea prea distinsei mele considerațiunĭ și a iubirii mele de frate.

Subsemnat: G. BIBESCU.

E. S. Generalul conte Kisseleff, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Contele Kisseleff, după ce a asigurat pe Prinț că d. de Titoff nu va lăsa să fie vătămate interesele Romîniei în afacerea bisericească, i-afirmă că plîngerile și învinuirile îndreptate în contra Alteței Sale nu pot avea pe lângă dînsul nicĭ o însemnătate. Opoziția care s'a alcătuit în sînul Adunărei romîne, îl întristează, de oare ce ea nu e sinceră, ci ***e pornită numai din interese murdare și rușinoase,*** iar nicĭ de cum din interesul țărei, și e hrănită de o ascunsă ațițare revoluționară amenințătoare pentru viitorul Țării-Romîneștĭ.

Contele arată Prințului ce «sfaturĭ a dat el ambițioșilor de tot felul care s'au îndreptat spre dînsul» ; apoi arată cu cuvinte pline de o spirituală glumă, dar de o adîncă politică, ce mijloace ar crede potrivite pentru a guverna pe oamenĭ. Privește ca o măsură ***foarte plină de cuminție trimiterea Camerei p'acasă.***

Sîn-Petersburg, 14 Aprilie 1844.

PRINCIPE,

Deslegarea afacerilor bisericeștĭ, sau, mai bine zis, a afacerilor foarte materiale ale mănăstirilor greceștĭ, nu e lucru ușor. Am văzut toate actele și m'am convins că trebue pășit cu cuminție în această negociere, și că nu trebue jertfit dreptul, pe cît poate el ființa, pentru un folos bănesc (dar fără temei legiuit), de orĭ-ce sumă ar fi. De altmintrelĭ, afacerea aceasta a fost în deosebĭ recomandată D-lui de Titoff care a fost consul în Țara-Romînească și care cunoaște mai bine de cît orĭ-cine însemnătatea-i pentru țară. De aceea sunt sigur că el va lucra cu cuminție și că nu va voi să vatăme interesele țărei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Jălbarii de care îm vorbiţĭ şi de ale căror plîngerĭ defăimătoare vă temeţĭ, nu trebue să vă 'ngrijească prea mult: supuşii Ruşĭ sunt ocrotiţĭ de consul; şi eu unul, atît lor cît şi pămîntenilor, n'am ce să le fac, şi mă cunoaşteţĭ îndestul pentru ca să fiţĭ pe deplin sigur ca amestecul meu în afacerile altuia se poate abea dobîndi, şi cu o greutate mai mult de cît mare. Aşa dar, odată pentru tot-d'auna, Principe, să nu vă 'ngrijiţĭ de nemulţumiţii ruşĭ sau romînĭ care ar vroi să se folosească de numele meu, pentru a dobîndi mai mult de cît le este dreptul, şi să nu credeţĭ mai ales că plîngerĭ sau raporturĭ defăimătoare, precum ziceţĭ, ar putea vr'o dată să aibă cea mai mică înrîurire asupra stimei şi prieteniei foarte sincere ce vă păstrez. Spui toate acestea nu Gospodarului Ţării-Romîneştĭ, ci vechiului meu coleg de slujbă, care ştie mai bine de cît mulţĭ alţii dacă vre-o dată graiul mi se deosebea de gîndire. Amin; — şi să trecem la cele nevoi pe care le-aţĭ prevăzut şi care prea mult s'au realizat de la trimiterea celei din urmă scrisorĭ a Alteţei Voastre.

Am priimit multe scrisorĭ şi am citit multe acte despre mersul afacerilor în Principate. Opoziţia care s'a alcătuit în sînul Adunărei m'a întristat sincer. Ea e turburătoare, şi mai mult încă, — nu e sinceră şi nu e mişcată de cît de interese private, murdare şi ruşinoase; — poate chiar că cercetînd mai departe s'ar găsi o aţîţare revoluţionară ascunsă, care ar compromite viitorul ţărei, şi, în această privinţă, lăsînd la o parte cestiunea de persoane, lucrul ar fi cu mult mai serios de cît s'ar putea crede la prima 'nfăţişare.

Pătruns de această cugetare, n'am crezut că trebue să las fără răspuns o scrisoare a lui Cantacuzin, a cărui fire mi s'a părut în tot-d'auna serioasă şi solidă, şi am scris lui Gramont ca unui vechiu aghiotant al meu cu care n'am trebuinţă să-mĭ ascund felul meu de a gîndi. Vă trimit copia celui d'întîi din aceste răspunsurĭ pentru particulara-vă lămurire. Al doilea vă va fi adus de Gramont însuşĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

După zece anĭ de înstreinare, aceste comunicărĭ, orĭ cît de sincere ar putea fi, nu sunt menite să aibă mare însemnătate; o—știu;—cu toate acestea am crezut totușĭ că trebue să le fac, pentru a da de știre ambițioșilor de tot felul, că gîndurile lor sunt știute și că nu vor găsi aci reazămul pe care-l nădăjduesc poate. D. Dașkoff va vorbi tot așa, și cei mai înțelepțĭ vor găsi de sigur că e nevoe de a se răsgîndi.

Acuma, și după ce am dat D-niilor lor partea la care aveau dreptul, dați-mĭ voe, scumpe și respectabile Principe, să vă spun și voo că într'o țară ca a voastră în care demoralizarea este deprinderea de doo veacurĭ încoace, — scopurile cele bune și folositoare nu sunt de ajuns spre a înrîuri asupra unei Adunărĭ deliberante. Cată, mai 'nainte de toate, ca cine-va să-șĭ facă un sprijin din oamenii cei mai cinstițĭ și chiar din cei mai puțin vițioșĭ; — cată neapărat să-șĭ facă o maioritate în Adunare de vrea s'o aibă în public. Cată să și-o înființeze, așa precum se cîștigă iubirea copilașilor, — prin jucării de tot felul, — pe care oamenii voștri, cu sau fără barbă, vor să le aibă și care trebue să li se dee, orĭ cît de mare ar fi neplăcerea de a face una ca asta. Binele țării și pozițiunea voastră în sînul ei, poruncesc aceasta. Va veni un timp cînd oamenii se vor fi format și cînd instituțiile voastre se vor fi întemeiat într'un mod mai trainic. — Atuncĭ de aceste mijloace de înrîurire nu vețĭ mai avea nevoe. Dar în timpul de față ele sunt lucru de căpetenie și cer, după mine, toată băgarea-vă de seamă. — De ar fi nevoe să vă dau vr'un sfat, v'aș spune că după ce cu atîta cuminție ațĭ trimis Adunarea p'acasă, trebue, mai 'nainte și mai presus de toate, să vă îngrijițĭ de administrațiunea în ființă, fără a vedea prea mult de partea legislativă. Cînd Adunarea nu va fi chemată decît pentru verificarea cheltuelilor în care regula și economia vor fi învederate, cînd dreptatea va fi dată tuturora și fie-cărui-a în parte ; cînd interesele materiale vor merge învederat pro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pășind, etc. etc., cei mai turburătorĭ din Adunare nu vor face decît fraze, fără răsunet, în contra unei administrații care se folosește de dreptul său și care nu propune nimic alta cercetărei lor decît dărĭ de seamă despre ceea ce este în competența ei directă.

Pînă atuncĭ, îmĭ fac o adevărată plăcere de a vă spune că Ministerul Împărătesc știe să vă dee o dreptate întreagă și deplină, — că vețĭ fi sprijinit cum trebue să fițĭ și că după părerea mea cu puțină grijă și puțină dibăcie, această vijelie nu va avea alte urmărĭ de decît întărirea autorităței voastre;— îm place să nădăjduesc aceasta și o doresc din suflet în interesul Romînilor și în al vostru.

Dați-mĭ voe, Principe, să vă trimit scrisoarea aci alipită, asupra cărei cred că trebue să stăruesc în folosul unui om care ne-a fost folositor cînd cu administrația provizorie și care cred că poate avea drepturĭ reale la despăgubirea pe care o cere, cel puțin în parte. În tot cazul, nu-i vețĭ refuza ajutorul vostru, dacă, precum nădăjduesc, e vrednic de dînsul.

Bine-voițĭ a priimi asigurarea tuturor simțimintelor mele cele mai sincere și mai devotate.

Subsemnat : KISSELEFF.

Contele Nesselrode mi-a dat acuma știre că a priimit un mare raport de la consulul general; cu toate acestea nu opresc trimiterea scrisorei mele, rămînînd să vă scriu mai tîrziu, de va fi trebuință [1]).

[1]) Reese din această scrisoare, ca și din toate cele-l-alte al Contelui de Kisseleff către Prințul Bibescu, că Contele a păstrat, pentru cel pe care îl place să-l numească «vechiul său coleg», o adîncă iubire.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Philippsborn, însărcinatul de afacerĭ al Țării-Romîneștĭ, către A. S. S. Prințul Bibescu.

D. Philippsborn scrie cu *libertatea* de la care,—chiar de la inceputul misiunei sale,—Prințul l'a poftit să nu se depărteze nicĭ o dată. Dă de știre Alteții Sale că declarațiunea ce Dînsa a făcut, la suirea-i pe tron, că *va păși drept la reformă, și mărinimoasa-i stăruință în această cale, neliniștesc lumea.* Se atribue, — și chiar în locurĭ sus puse, — acestei linii de purtare mișcarea ce domnește în Principat, și e aplecare de a se crede că «Prințul n'a ținut în destul seamă de oamenĭ și de împrejurărĭ [1].»

D. Philippsborn nu poate ascunde Prințului că unele persoane conspiră pentru a schimba fața lucrurilor în Principat; nu se sfiește de *a denunța pe D. Billecoq, consulul Franții, ca fiind cuiul de la dric al intrigilor urzite în contra Alteții Sale, și ca avînd drept părtaș pe colegul lui din Iașĭ.*

Viena 8 Aprilie 1844.

MONSINIORE,

Lipsit de mijloace pentru a comunica cu siguranță, sunt silit să 'ncredințez unor călătorĭ rapoartele ce sunt de o natură delicată, și proprii să deștepte luarea aminte a stăpînirilor străine; cel de față conținînd noțiunĭ în destul de 'nsemnate și de care trebue să ne folosim cu rezervă, am rugat pe D. Balzano să se 'nsărcineze cu dînsul și să-l remite chiar în mîna Alteței Voastre.

De la 'nceputul misiunei mele, Alteța Voastră a bine voit să mă poftească ca să-I vorbesc în tot-d'auna sincer ; mă voi folosi de această îngăduire și nu voi ascunde nimic pentru a fi și mai vrednic de înalta-i încredere; mă voi folosi de dînsa avînd convingerea că voi fi judecat cu blîndeță și pentru ca să-mĭ îndeplinesc cum trebue datoria. Ingăduițĭ-mĭ decĭ,

[1] Găsindu-se în stare de a controla adevărul absolut al raportului D-lui Philippsborn, Prințul Bibescu ceru Cabinetului din Paris rechiemarea D-lui consul și sfîrși prin a o obține. D. Billecoq fu înlocuit prin D. de Nyon.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Monsiniore, să vă arăt că mersul lucrurilor în Principat, dă loc la niște tîlcuirĭ a căror ființare, numai singura greutate de a le 'nțelege bine starea lor o poate să o deslușească. Recunoscînd distinsele calitățĭ ale Alteții Voastre și simțimintele-I înalte, lumea cercetează dorința ce A. V. arătase la suirea-I pe tron de a păși repede la reformă, de a nu șovăi din această cale, orĭ ce ar fi, și zice că, ținînd la aceasta cu o stăruință rară, nu ațĭ luat sfaturĭ de cît de la nobilele voastre inspirații. Negreșit aceasta este mărturia cea mai măgulitoare ce poate să se facă despre capul unui guvern; arătînd însă aceste considerații pentru a explica în parte mișcarea care domnește în Principat, — dînd ast-fel probă cît de puțin sunt luminațĭ aceia care ar trebui să vă urmeze în năzuințele voastre, lumea este aplecată să creadă că v'ațĭ prea grăbit și că n'ațĭ ținut în de ajuns socoteală nicĭ de oamenĭ, nicĭ de împrejurărĭ. Dacă ațițarea spiritelor n'ar veni de cît de la aceasta, apoi într'adevăr ar trebui a se perde cu desăvîrșire nădejdea în viitorul țării încredințate îngrijirei Voastre; și totușĭ aceasta este părerea a persoanelor care sunt foarte devotate Alteței Voastre; am luptat în contra acesteĭ părerĭ orĭ de cîte orĭ mi-a fost cu putință; aș fi isbutit să fac să se înțeleagă că este aci exagerare, rătăcire, rezămîndu-mĭ pe fapte care nu lasă nicĭ-o îndoială că hotărîrea e luată de a schimba cu orĭ ce preț ordinea lucrurilor în cele doo Principate; dar am fost oprit de a mă folosi de acest mijloc. Sfiala mea nu merge însă pîn'a lăsa pe Alteța Voastră în neștiință de cele ce au putut să 'mĭ întărească ideea și crezămîntul că se ţintește a schimba fața lucrurilor, fără să se ducă grija alegerii mijloacelor prin care s'ar putea ajunge la acest sfîrșit; mi-ar fi oprit de a-I tăinui aceasta, și, încredințîndu-mă 'n cuminția sa, nu mă sfiesc să-I arăt că consulul general al Franții, D. Billecoq, este cuiul de la dric al intrigilor care se urzesc subt ochii Guvernului; că colegul luĭ de la Iașĭ i dă ajutor, și că persoane aparținînd

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

opozițiunei Moldo-Romîne, pe care nu le-aș putea numi, sunt părtașe ale vederilor D-lor. D. Billecoq, fie pentru a da mulțumire unor urĭ, fie că vrea să-șĭ dee vază, și-a pus în gînd să reprezinte prin culorile cele mai întunecate starea Principatelor; nu simte oboseală de a le 'nfățișa subt o priveliște îngrozitoare, și de a reprezinta așa de des pe capii celor doo Guverne că făptuitorii relelor care, după dînsul, bîntuesc aceste țărĭ, încît spiritele au fost isbite la Paris, încît Cabinetul francez începe a se îngriji mai mult de Provințiile Dunărene, decît pîn'acum, încît dorința de a îndrepta într'un mod sau altul aceste nenorocirĭ publice, a prins de curînd rădăcină în spiritul D-lui Guizot.

Voind a se încredința de nevoia de a scoate doo țărĭ supuse ocrotirei Rusiei, din starea lor de suferințĭ închipuite, saŭ oareșĭ cum adevărate, și cu scopul de a putea, o cred cel puțin, să încredințeze la rîndul săŭ pe alții, cu tonul convingerei, că trebue să se iee măsurĭ, și la nevoe, să se intervină, spre mîngîerea acestor Provinții, și scoaterea lor din această stare de nesiguranță și de nenorocirĭ, a poruncit D-lui Billecoq să culeagă toate amănuntele ce se întîmplă în locurile acțiunei sale și să-i dee cunoștință de dînsele. Agentul consular al Franții, folosindu-se cu grabă de acest ordin, s'a crezut îndrituit nu numai să se constitue ca simplu observator, dar chiar să ee înrîurire asupra opiniunilor, să dee niște deslușirĭ mult mai vătămătoare intereselor Principatelor, — de s'ar lua de călăuză a purtării, — decît ar fi putut fi vătămător efectul unei asuprirĭ calculate, în contra cărei-a se ridică cu indignare. A căuta să 'nfunde Guvernele, a aduce o criză care ar arunca pe capii lor în primejdioasa dilemă sau de a păcătui printr'un simțimînt de nerecunoștință către Puterea protectoare, sau de a se retrage simplu, a face din golul ce ar lăsa retragerea lor punctul de plecare pentru a da celor-l-altor națiunĭ prilejul de a se amestecea în treburile Principatelor,

16

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fie că ar lucra asupra Porţii, fie că şi'ar însuşi ele rolul de mijlocitoare, şi de a alerga la regimul protocoalelor pentru a schimba situaţiunea, căutînd însă să facă chiar d'acum pe Poartă să aşeze pe lîngă consulii Ruşĭ la Bucureştĭ şi la Iaşĭ caimacamĭ pentru a le contra-balanţa puterea, iată ce a născocit D. Billecoq împreună cu mai mulţĭ membri ai opoziţiunei celor doo ţărĭ. Nu ştiu de a găsit potrivit de a aţinti băgarea de seamă a Guvernului său asupra acestor născocirĭ, dar e de crezut că, de stă în momentul acesta în cumpănă, totuşĭ nu va lipsi de a o face pe loc ce îndoelile sale vor fi adormit, pe loc ce va putea vorbi cu Cabinetul său de mişcarea ce se face în opiniunea publică a Principatelor fără să aibă aerul de a o fi ajutat cîtuşĭ de puţin.

Alteţa Voastră e mult mai în stare decît mine de a apreţia dacă aceste ştirĭ sunt adevărate. Ea mă va aproba că m'am slujit de dînsele cu cuminţie, şi mă va erta de îndrăznesc să o rog să nu le împărtăşească cui-va, ci numai să se slujească de dînsele ca de nişte simple informaţii ale sale pentru a complecta desluşirile pe care Guvernul are neapărat nevoe să le aibă, de am fost bine informat, şi în cazul cînd Ea ar găsi nemerit să mă încunoştiinţeze de priimirea scrisorei de faţă, o rog să bine voiască să ee în consideraţie prea umila mea rugăcĭune şi să nu facă menţiune de aceste comunicărĭ.

Sunt cu cel mai adînc respect, Monsiniore, al Alteţei Voastre prea umilul şi prea supusul servitor.

Sub-semnat : PHILIPPSBORN.

E. S. Contele Kisseleff, către D. Cantacuzino.

Contele pofteşte pe D. Cantacuzino şi pe boerĭ să dee tot concursul lor Prinţului ales de aproape unanimitatea voturilor, şi ale căruia patriotism şi desinteresare nu pot fi puse la îndoială, în loc de a-i pune

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

piedicĭ în calea reformelor ce urmăreşte. Excelenţa Sa reaminteşte că numai înnaltei şi nestrămutatei îngrijirĭ a Rusiei datoreşte Ţara-Romînească existenţa şi prosperitatea sa ; el înţelege o opoziţiune în sînul adunării ; dar pentru ca această opoziţiune să fie binefăcătoare, cată ca ea *să se desbrace de orĭ-ce patimĭ lăturalnice, ca ea să discute, să lumineze şi să călăuzească lucrurile, iar nu să declame, să supere şi să încurce în scopul de a răsturna.* Contele judecă în mod foarte nefavorabil starea spiritelor în Ţara-Romînească şi vorbeşte de o *intervenţiune ce nu-i peste putinţă a celor doo Puterĭ protectoare,* dacă boerii, păzitorĭ ai liniştei şi ai prosperităţi Ţării, nu caută a o feri de turburărĭ care n'ar putea de cît să-i compromită.

Sîn-Petersburg, 14 Aprilie 1844.

DOMNULE,

Scrisoarea ce aţĭ bine-voit a-mĭ scri, îmĭ procură prilejul de care mă folosesc cu plăcere pentru a ne desluşi împreună despre cele ce se petrec în Ţara-Romînească.

Dreptatea pe care Romînii au dat-o în tot-d'auna simţimintelor care mi-au dictat în vecĭ purtarea-mĭ către dînşii, îmĭ dă încredinţarea că azĭ vor priimi asemenea cu încredere cuvîntul unui prieten sincer şi binevoitor.

Numai înnaltei şi statornicei îngrijirĭ a Rusiei datoreşte Ţara-Romînească binefacerea existenţei ei actuale şi a elementelor de ordină, de bună stare, de prosperitate, cu care a fost cu atîta mărinimie înzestrată. Pentru a se putea însă bucura în toată întregimea lor de foloasele pe care regulamentul organic le-a asigurat Ţării, trebue ca fie-care din D-voastră să fie adînc pătruns de datoriile ce-i sunt impuse. Dacă, pe de o parte, administraţia este silită să-şĭ conforme lucrarea cu principiile consfinţite de regulament şi să meargă nestrămutat pe calea ce-i e arătată, trebue asemenea, pe de alta, ca boerii, însufleţiţĭ de dorinţa sinceră de a lucra la binele Ţării, să dee guvernului un concurs leal şi să se muncească să-i vie în ajutor şi sprijin, în loc de a căuta să-i pună piedicĭ şi să-i facă încurcăturĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Înţeleg foarte bine că în sînul adunării ordinare chemate să examineze, să discute măsurile administraţiei, să se poată forma o opoziţie care e în firea chiar a orĭ cărei adunărĭ deliberante. Dar, pentru ca această opoziţie să fie binefăcătoare, folositoare adevăratelor interese ale Ţării, trebue silit ca, desbrăcîndu-se de orĭ ce vederĭ şi patimĭ lăturalnice, să-şĭ ee sarcina de a lumina, de a conduce şi, la nevoe, de a preschimba, dar tot-d'auna într'un mod conştiinţios, mersul administraţiei ; trebue ca ea să devie o opoziţie care să examineze şi să discute în scopul de a regula şi de a păstra, iar nu o opoziţie care să declame şi să supere în scopul de a încurca şi de a doborî.

Făr'a fi nedrept pentru simţimintele individuale ale mai multor căpetenii dintre Romînĭ, nu pot să mă opresc de a judeca într'un mod foarte nefavorabil situaţia actuală a spiritelor în Ţara-Romînească. Pofte de putere şi de ambiţiune înşelate, dorinţĭ de funcţiunĭ şi de onorurĭ rămase nemulţumite, o învederată pornire de a face să predomine nişte idei ce nu sunt de îngăduit, şi, pe lîngă aceasta, ţinere aminte de răŭ, urĭ personale, patimĭ de tot felul, — acestea sunt mobilele care conduc, după cît se zice, atitudinea unei opoziţiunĭ sistematice, ale cărei fapte tind învederat să încurce mersul noi administraţiunĭ şi să-i stee tot împotrivă.— E un rău pe care-l deplîng cu amărăciune, însă nu e singurul şi nicĭ cel mai mare. Mai pe jos de această opoziţiune sistematică pe care am descris-o, se ridică de cît-va timp o opoziţiune răsvrătitoare împrejurul căreia vin să fac grămadă nişte inşĭ cu idei derăpînitoare, duşmanĭ ai orĭ cărei ordinĭ. Se cunosc aci foarte bine vinovatele întreprinderĭ ale acestei plebĭ revoluţionare [1], care nu tind la alt-ceva, de cît numai a aduce

[1]) Generalul care, cu o cumpătare şi cu o înţelepcĭune recunoscută de toţĭ Romînii, a ajutat Principatele încredinţate administraţiunii sale, să facă paşĭ înnainte pe calea civilizaţiunei, şi care le-a păstrat,—cu toate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o întreagă răsturnare atît în Țara-Romînească cît și în Moldova. Ele vor sfîrși prin a sili pe cele doo Puterĭ, cea suzerană și cea protectoare, să se înțeleagă spre a înfrîna această dezordină și a tăia răul din rădăcină, căcĭ e peste putință ca ele să rămînă timp îndelungat privind în liniște o ordină de lucrurĭ așa de amenințătoare.

Pîn'atuncĭ, boerilor celor cu gînd bun, Domniilor Voastre, Domnilor, care suntețĭ păzitorii liniștei și ai prosperităței țărei, este dat să munciți din toate puterile voastre spre a o apăra de tulburărĭ, care n'ar putea de cît să vă compromită. Vețĭ atinge acest scop, am încredințarea aceasta, strîngându-vă în jurul puterei, luminînd'o, întărind'o, urmîndu-i acțiunea legitimă și regulată ce este chemată să aibă, cu scopul de a săvîrși binele.

Astă-zĭ cînd avețĭ un Hospodar ales aproape de unanimitatea sufragiurilor, al cărui patriotism, a cărui dragoste pentru binele public, a cărui dezinteresare nu pot fi puse la îndoială, care dorește cu căldură să pășească în unire cu D-le voastre așa în cît să facă să înceteze abuzurile și să întroducă toate îmbunătățirile putințioase, — ațĭ lipsi de la cea mai d'întîiŭ din datoriile D-Voastre, și ațĭ nesocoti interesele D-Voastre cele mai marĭ, de nu i ațĭ da o sinceră și leală conlucrare.

Din parte-mĭ nu cer alt-ceva, decît să vă ajut în această lucrare onorabilă; în acest scop, consimt cu plăcere a priimi

că departe de dînsele, și chiar după mult timp, — o vie dragoste, nu lovește, vorbind de «acea plebă revoluționară», în elementul liberal cinstit al opozițiunii care, a doa zi de Revoluțiunea din 1848, rugă pe Prințul Bibescu să rămînă 'n capul țării, să nu o părăsească.

Generalul vorbește, e învederat, de o categorie a parte de oamenĭ ; de acei-a care de sigur visează chiar de acum o obștească răsturnare cu prilejul căreia ar putea să pue mîna pe putere, de acei-a pe care, în ajunul revoluțiunii, i va vedea lumea cerînd, în întrunirile lor, deschiderea închisorilor și omorîrea Prințului; de acei-a care, în ziarul lor, vor predica revoluțiunea sîngeroasă; de acei-a, în sfîrșit, care vor înnarma și vor arunca omorîtorĭ în contra lui Bibescu. Iată de cine vorbește Kisseleff.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din parte-vă lămuririle pe care veţĭ crede că ar trebui să mi le trimiteţĭ, atingătoare de situaţiunea afacerilor publice, şi dacă aceste lămurirĭ îmĭ vor părea că pot fi transmise Prinţului Bibescu, voi face aceasta cu plăcere şi cu toată încrederea pe care mi'o insuflă gîndurile sale în privinţa ţării pe care o guvernă şi pe care o va guverna 'n tot-d'auna, sunt sigur, cu înţelepcĭune şi lealitate.

Bine-voiţĭ, vă rog, Domnule, a priimi asigurarea prea distinsei mele consideraţii.

Subsemnat : CONTE KISSELEFF.

P.S. Renunţînd de la plecarea mea din Bucureştĭ la orĭ-ce corespondinţă de oficiu cu vechii mei administraţĭ, am crezut de datoria mea a mă supune excepţiunei ce fac azĭ în favoarea fostului meu Aga pe care îm place să-l socotesc în numărul prietinilor mei şi care am siguranţă că-mĭ va înţelege cuvintele şi că nu va mai 'ngădui să i se pună numele pe vre-o listă care nu trebue să fie a lui.

E. S. General conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu

Contele priveşte situaţiunea interioară a ţării ca 'ncordată, şi adresindu-se Prinţului ca *unui prieten*, i arată mijloacele pe care le socoteşte ca mai sigure, spre a ajunge să 'nvingă greutăţile. Recomandă Prinţului să se folosească mai cu deosebire de «*înrîurirea pe care i-o dă tăria-i morală, ca să prinză pe boerii turburătorĭ sau neascultătorĭ, să cîştige timp, fiind că mijloacele de constrîngere nu sunt de loc sigure.*» — A îngriji de miliţie, a înfiinţa o bancă ipotecară pentru proprietarĭ, a ocroti pe micii comerţanţĭ indigenĭ, a uşura pe cultivatorĭ, a se răzima pe legĭ şi pe oamenii cei mai de căpetenie ai ţărei, iată ce sfaturĭ dă omul cu experienţă, amicul Romîniei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sîn-Petersburg, 1-ŭ Mai 1844.

PRINCIPE,

După cea din urmă expediţie a mea, am avut onoarea şi plăcerea să priimesc amîndoo scrisorile voastre, cu data de 27 Martie. Mi'am făcut o datorie să vorbesc de dînsele în particular cu vice-cancelarul, şi după comunicările pe care le veţĭ priimi prin D. Daşkoff, veţĭ putea, Principe, să vă convingeţĭ de bunele şi sincerile dispoziţii, în ce vă priveşte, ale ministerului împărătesc. Nu voi intra de loc în amănunte, despre aceste comunicărĭ care vă dau tot reazămul moral pe care-l puteţĭ dori, şi care, nădăjduesc că, cu puţină dibăcie, vă vor duce la sfîrşit bun. Principalul este de a readuce mai întîiŭ spiritele spre A. Voastră fară întrebuinţarea mijloacelor silnice. Intr'un guvern ce atîrnă de alegere, puterea capului este supsuă la mai multe condiţiunĭ care o fac grea şi nesigură. Cînd Comisiunea regulamentară discută drepturile Hospodarului, se căută să i se ridice putinţa de a se mai 'ntoarce la deprinderile Fanarioţilor, şi se căută mijlocul de a mări, pe cît se crezu cu putinţă, amestecul aristocraţii în afacerile Guvernului. A slăbi puterea capului Statului prin înfiinţarea sfatului şi a Adunărei, era scopul ce vrură să atingă în interesul ţării. — Acest scop fu atins, şi-l cred de folos în ce priveşte pe un Prinţ rău ; dar în cazul contrariu, îşĭ are neajunsurile şi greutăţile sale. Cu toate acestea, nu mă sfiesc să spun că mai bine-mĭ plac neajunsurile regulamentului, decît cele care s'ar putea isca dintr'o putere absolută, încredinţată unui pămîntean care s'ar face prin alegere cap al Statului pe viaţă. — Cu toate acestea, gîndesc că 'n Ţara Romînească modul de fiinţare al puterei trebue să fie în interesul chiar al instituţiunilor care i s'au dat; această putere însă cată să fie o excepţiune pentru capul Statului ales, care ar insufla prin principiile sale îndestulă încredere ca să-i

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fie încredinţată. Nimenea mai mult de cît A. Voastră nu o merită, Principe. Contele de Nesselrode are aceeaşĭ convingere şi veţĭ fi sprijinit în pasurile ce veţĭ face; daţi-mĭ însă voe să vă spun prieteneşte, că această putere, — orĭ-cît de mare ar fi, — nu va fi folositoare guvernului vostru, decît pe cît timp o veţĭ ţine în rezervă, spre a face din ea o întrebuinţare bună. Lumea se deprinde cu toate, şi chiar cu loviturile de Stat. Trebue să ne ferim de dînsele; trebue readuse spiritele pe de-o-parte prin frică, pe de altă parte prin blîndeţe. Identificîndu-vă cu poziţia voastră adevărată, lăsînd lui Ghica nenorocitul gînd al stăpînirei prin mila lui D-zeu, şi declarîndu-vă ca cel d'întîiŭ din ţara voastră, toate vor merge după plac şi rolul vostru vă va fi uşor. Nu uitaţĭ însă că veţĭ avea în tot-d'auna rivalĭ puternicĭ de combătut, că faptele cele mai micĭ, care însă lovesc în amorul propriu, sunt amar criticate şi tîlcuite în mii de felurĭ; că cei slabĭ şi cei nepăsătorĭ (care formează mulţimea) ascultă ce se zice şi sfîrşesc prin a înmulţi numărul celor nemulţumiţĭ; că aceştia, cu sau fără drept, dar în tot-d'auna cu dibăcie, ştiu să mănuească în folosul lor dreptul de plîngere, şi că în sfîrşit, ca să guverneze cineva pe oamenĭ, cată să ştie să tragă folos din patimile lor şi să se slujească de dînsele. Boerii Ţării Româneştĭ sunt turburătorĭ, adesea neascultătorĭ; cată însă să-i stăpîniţĭ prin tăria-vă morală, şi afară de oare-care uşoare demonstraţiunĭ, numai de dînsa cată să vă slujiţĭ spre a-i ţine în supunere. E părerea mea, nu o ascund, şi am via dorinţă ca în interesul vostru, să o luaţĭ, Principe, drept călăuză a purtării voastre,—spre făptuirea bunelor şi patrioticelor gîndurĭ ce aveţĭ pentru ţara voastră.

Vă vorbesc cu inima deschisă şi după poftirea ce mi'aţĭ făcut. Opiniunile mele în această privinţă sunt rodul al unei experienţe de 25 de anĭ în mănuirea oamenilor şi de aş avea a da poveţĭ unui frate, nu i-aş fi dat altele.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dobîndind de la Curteâ suzerană, cu sprijinul Curții protectoare, puterile hărăzite odinioară Prințului Ghica, amenințînd cu dînsele pe cei mai aprigĭ și mîngîind pe cei mai domolĭ, vă vețĭ forma atît în adunare, cît și în public, o maioritate care vă va pune în stare de a nu vă teme de sesiunea-i ordinară. Mijloacele-vă de constrîngere nu sunt de loc ceva pozitiv; trebue să cîștigațĭ timp, dar tot de o dată trebue să vă facețĭ pe cît se poate de puternic. Îngrijițĭ de miliție și făcețĭ să simtă ea în orĭ-ce moment părinteasca-vă supraveghere. Înființațĭ, de se poate, o bancă ipotecară pentru proprietarĭ, ocrotițĭ micul comerț al pămîntenilor, ușurațĭ pe cultivatorĭ care sunt, după cît se zice, din nou cufundațĭ în datorii de către arîndașĭ de o parte, de către zapciĭ de alta, și, făcînd toate aceste, în mod liniștit, fără grabă, răzimîndu-vă pe legile în ființă și în tot-d'auna cu sprijinul și sfaturile bărbaților celor mai de căpetenie ai țărei, vețĭ ajunge la rezultate bune și vețĭ face să amuțească intriga care acum se mișcă poate mai mult decît credețĭ.

Mitropolitul va priimi niște sfaturĭ, care de sigur îl vor face mai mlădios. Folosiți-vă de acest prilej spre a-l cîștiga la cauza voastră și facețĭ ca Cesar: luațĭ ca ai voștri, pe toțĭ aceia care nu vă stau în contra.

Subsemnat: KISSELEFF.

E. S. Contele de Nesselrode, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Contele de Nesselrode aprobă pe Prinț că a pronunțat închiderea Camerei și-i făgăduește sprijinul Rusiei în năzuințele sale ca să învingă încurcăturile pe care o *opoziție* sistematică le crează administrații sale și în cererile pe care le-ar avea să le adreseze Porții în scop de a regula măsurile a căror adoptare ar putea să-i pară grăbită.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sîn-Petersburg, 2 Mai 1844.

PRINCIPE,

Am luat, cu un interes și o îngrijire sinceră, cunoștință de coprinsul scrisoarei ce Alteța Voastră mi-a făcut onoarea să-mĭ adreseze ca să-mĭ arate greutățile prin care obșteasca Adunare a boerilor s'a 'ncercat să oprească mersul regulat al administrațiunei sale. Această stare a lucrurilor erea prea de căpetenie, pentru ca să nu-mĭ fi făcut o datorie să dau pe loc seamă de dînsa Împăratului și să-i cer poruncile în scopul de a vă pune, Principe, în stare să învingețĭ aceste încurcăturĭ și să vă mențineți acțiunea guvernamentală în căi folositoare patriei voastre. N'am nevoe să vă spun că am urmărit cu o băgare de seamă neîntreruptă deliberările obsteștei Adunărĭ, pînă 'n momentul cînd i-ațĭ pronunțat închiderea. Înțelegem aci că, în fața spiritului de opozițiune sistematică, pe care această Adunare îl lăsase să crească în sînul său într'un mod care să insufle din ce în ce mai marĭ temerĭ, pasul de a o disolva erea singurul leac poate de adus acestui rău și prin urmare noi n'am putea să-i refuzăm aprobarea noastră. În punctul în care au ajuns astăzĭ lucrurile, Alteța Voastră cată să fie și d'aci înainte convinsă că sprijinul puterei protectoare nu-i va lipsi, și nădăjduim că, cu ajutorul lui Dumnezeu, Ea va isbuti să treacă peste piedicile ce i le-a ridicat opozițiunea. Noi ținem la ordinea și la liniștea unei provinții așezate la marginile Împărăției; și această ordină și liniște neputînd fi asigurate de cît numai întărind pe capul Guvernului în exercițiul autorităței sale, putețĭ fi sigur dinnainte, Principe, că Curtea Împărătească vă va sprijini sincer, pe cît timp vețĭ căuta a vă întări acțiunea în limitele regulamentului organic. Vi se arată prin aceasta, tot de odată, linia peste care nu ne ar fi îngăduit să pășim, dacă concursul Porții ar fi din întîmplare cerut din parte-vă spre a regula cele de mai în urmă măsurĭ a căror

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

adoptare ar putea să vă pară grabnică în interesul Țării-Romînești. Rog pe Alteța Voastră să se esplice în această privință, fără nicĭ o codire, cu D. de Dașkoff, și să se înțeleagă cu dînsul despre pasurile ce trebue să fie făcute de-a dreptul la Constantinopol spre a dobîndi de la Sultan împuternicirile ce vețĭ crede poate de trebuință. Consulul nostru general este însărcinat să se facă mijlocitorul cererilor voastre pe lîngă D. de Titoff, și acesta, la rîndul său, le va sprijini pe lîngă Poartă. Rezimîndu-vă astfel, Principe, pe aprobarea celor doo Curțĭ, cea suzerană și cea protectoare, administrația voastră nu va întîrzia să dobîndească gradul de 'nchegare ce dorițĭ, ș'atuncĭ vă va fi cu putință să pășițĭ cu siguranță spre viitor. Urările noastre vor însoți înțeleptele năzuințĭ ale Alteții Voastre, și, eu unul, mă folosesc de acest prilej spre a-I renoi asigurarea înnaltei mele considerațiunĭ.

Subsemnat : Conte de NESSELRODE.

—

E. S. General conte Kisseleff, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Contele Kisseleff se felicită c'a intors pe D. Cantacuzino spre alte simțiminte. Nădăjduește că și oare-șĭ care alțĭ nemulțumițĭ se vor reîntoarce în sînul maiorităței. Contele îșĭ sfîrșește scrisoarea prin această cugetare plină de filosofie și de adevăr: ***Nimic bun și folositor nu se face fără grele neajunsurĭ pentru acei care se devotează interesului public bine-înțeles.***

Sîn-Petersburg, 17 Iulie 1844.

PRINCIPE,

Constantin Cantacuzin îmĭ scrie o scrisoare care m'a mișcat adînc. Îmĭ spune că, citind sau aflînd ce gîndiam eu de opoziția sa, — și încrezător în sfaturile mele, — se leapădă de poziția pe care crezuse bun să o ee din convingere și datorie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

— Această lepădare numai dup'o simplă încunoştiinţare din parte-mĭ, mi-a făcut o adevărată plăcere ; — căcĭ, după zece anĭ de lipsă, o faptă de felul acesta îşĭ are meritul său, şi-mĭ arăt mulţumirea printr'o mică scrisoare recunoscătoare pe care i-o trimit şi pe care, Principe, vă rog să faceţĭ să-i fie imminată.

Am crezut că trebue să nu las să-mĭ scape acest prilej de a-i da cîte-va sfaturĭ bune despre reazămul ce trebue să vă dee Adunarea şi despre credinţa-mĭ că din parte-i ar putea face ceva mai bun ;—în acelaşĭ timp însă am crezut că trebuea să-i trimit răspunsul meu prin mijlocirea A. Voastre, pentru ca să ştie el că-i scriu cu ştirea şi cu consimţimîntul vostru. Nădăjduesc că deslipind de opoziţiune pe unii indivizĭ prin bună purtare către dînşii şi pe alţii prin frica unei pedepsirĭ aspre, vă veţĭ forma o maioritate în Adunare, maioritate ce este de căpetenie să o aveţĭ pentru afacerile Ţărei în deobşte şi pentru ale voastre în particular.—Vice-cancelarul va lipsi pînă la sfîrşitul lui Septembre, şi nu cred să se ie înainte de întoarcerea lui vr'o hotărîre definitivă în ce priveşte obiectul scrisorii voastre din urmă. In orĭ-ce caz nu trebue uitat că de se poate consimţi la oare-care propunerĭ făcute în mod legal, va fi cu mult mai anevoe de a da ordine cînd cine-va nu se simte în drept de a o face.—De acea, şi fără a vă da toate acestea drept vorbe sfinte, m'am crezut dator să vă arăt prevederile mele, şi să stărui, pe cît e cu putinţă, asupra nevoii de a curăţi de orĭ ce spirit de duşmănie viitoarea obştească Adunare.

Mă bucur de a afla că sunteţĭ mulţumit de purtarea lui Mavros de care, din parte-mĭ, n'am avut nici odată să mă pling ; — şi fiind că-i sunt dator un răspuns, v'aş ruga, Principe, să aveţĭ bunătatea de a face să-i fie imminat alăturatul plic.

Suntem în aşteptarea unei triste întîmplărĭ: marea ducesă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Alexandra este cît se poate de răŭ; numai starea ei de însărcinare o mai face să trăiască încă. E o jale obştească, căcĭ era iubită de toată lumea, şi eu unul, o plîng ca pe o încîntătoare femee, vrednică de tot felul de omagiurĭ.

Adio, Principe. Să vă ajute Cerul în lucrările voastre şi nu uitaţĭ mai ales că nimic bun şi folositor nu se face fără de grele neajunsurĭ, pentru aceia care se devotează interesului public bine înţeles. Aceasta v'o spun din experienţă şi tot ce rog pe Dumnezeu e să ştiţĭ aceasta şi totuşĭ să nu perdeţĭ inima.

Priimiţĭ asigurarea reînnoită a sincerei şi neschimbatei mele iubirĭ.

Subsemnat: KISSELEFF.

Generalul Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu.

30 Octombre 1844

PRINCIPE,

Am aşteptat reîntoarcerea vice-cancelarului ca să răspund scrisoarei A. Voastre de la 22 August, şi mă grăbesc de a vă informa mai din 'nainte că această afacere se va sfîrşi cum trebue. D. Daşkoff va priimi în această cestiune instrucţiunĭ particulare, care vor uşura greutăţile arătate de minister. Mă bucur de aceasta pentru A. Voastră şi mai cu seamă pentru ţară care are neapărată nevoe ca îngrijirea-vă de dînsa să fie scutită de supărărĭ.

Pentru azĭ nu vroi să vă mai scriu altele, şi vă rog, Principe, să priimiţĭ asigurarea prea sinceră a tutulor simţimintelor mele.

Subsemnat : KISSELEFF.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. Contele Kisseleff către Em. S. Mitropolitul Neofit.

Generalul îşĭ arată bucuria de a vedea în sfîrşit Ţara Romînească guvernată *«de un om cinstit, de o integritate neînduplecată, înzestrat cu un spirit drept şi luminat.»* El se bizueşte că Eminenţa Sa va da pilda supunerei şi va propăvădui unirea, ascultarea şi devotamentul către capul autorităţii mirene.

Sîn-Petersburg, 13 Noembre 1844

MONSINIORE,

Scrisoarea ce Eminenţa Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ trimeaţă cu data de 14 Septembre trecut, este de un caracter prea grav şi atinge prea de aproape interesele cele mai de căpetenie ale unei ţărĭ de a cărei soartă nu voi fi nicĭ-o-dată nepăsător, pentru ca să nu cred că 'mplinesc o datorie sfîntă, răspunzînd cu o desăvîrşită sinceritate. Nu voi mai reaminti aci, Monsiniore, faptele de plîns, pe care judecata nepărtinitoare a Curţilor protectoare şi vocea a părţii celei sănătoase a publicului, de mult le-au osîndit; şi nu voi vorbi astă-zĭ decît de misiunea cu care Cerul a însărcinat pe Eminenţa Voastră, misiune numai de pace şi de ordină.

Dumnezeu a voit în sfîrşit ca Ţara-Romînească să fie guvernată de un om cinstit, de o integritate neînduplecată, înzestrat cu un spirit drept şi luminat, şi avînd un caracter îndestul de tare pentru a 'nlătura toate piedicele ce ar putea întîlni în drumu-i, cînd e vorba de bunul traiŭ al ţărei lui. Romînii nu pot decĭ fi în deajuns recunoscătorĭ de o aşa de mare binefacere, nicĭ mulţumi îndestul pe A tot puternicul, şi Eminenţa Voastră, ca vrednicul lor păstor, nu va nesocoti de loc, sunt sigur, sfînta-şĭ îndatorire de a le da, cel d'întîiŭ, pilda supunerei la hotărîrile nepătrunse ale divinei Providenţe, şi de a le propăvădui unirea, ascultarea şi devotamentul către capul autorităţii mirene, — ales de ei înşi-şĭ, — şi a cărui alegere Curţile protectoare s'au grăbit să o aprobe şi să o întărească.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Așa dar, Monseniore, numai sprijinind cu lealitate pe Hospodar, numai îmbărbătînd pe ceĭ bunĭ ș'amenințînd pe cei răĭ cu mînia Cerească, vețĭ avea conștiința că vă vețĭ fi împlinit înalta-vă menire cu apostolescul zel pe care vi-l impun datoriile Sfîntului vostru Minister.

Mă măgulesc că va binevoi Eminența Voastră să nu vază, în libertatea cu care I-am spus tot cugetul meu, de cît o probă mai mult a stimei deosebite ce am pentru Dînsa, și a obiceiului meu de a nu-mĭ ascunde vr'o dată modul de a vedea, mai ales cînd e vorba de cestiunĭ atît de 'nsemnate, ș'atît de strîns legate cu buna stare de față și viitoare a unei țărĭ pentru care nu voi înceta de a simți cel mai viu și mai stăruitor interes.

Am onoarea de a fi, cu o înnaltă considerațiune și un sincer devotament, al Eminenții Voastre prea umilul și prea ascultătorul servitor.

Subsemnat : Conte KISSELEFF

Consulul general al Franții către A. S. S. Prințul Bibescu.

D. Billecoq mijlocește în favoarea D-lui Vaillant care fusese gonit din Țara-Romînească.

Bucureștĭ, 18/30 Octombre 1845.

MONSINIORE,

Priimesc prin poșta de azĭ și mă grăbesc să trasmit Alteții Voastre Serenisime, spre a o pune pe cît se va putea în stare de a hotărî despre un incident ne-așteptat, o scrisoare ce 'mi este scrisă din Paris, cu data de 10 Octombre, de către D. Vaillant.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Vaillant anunţă că va aştepta răspunsul la Giurgiu în primele zile din Noembre. — Trebuea acest concurs de întîmplări pentru ca, la cincĭ-zece leghe departe de Bucureştĭ, să nu mă sfiesc să cer, în mijlocul ocupaţiunilor celor mai interesante, băgarea de seamă a Alteţei Voastre Serenisime.

Intr'adevăr Ei, şi numai Ei, este şi va fi dat de a hotărî dacă, după cincĭ anĭ de exiliu, fostul director al internatului Sfîntului Sava, devenit azĭ unul din istoricii Ţării-Romîneştĭ, poate aspira la o cugetare de clemenţă, sau dacă, supus din nou la o procedură criminală, ale cărei elemente ce puteau contribui la îngreunarea ei, timpul pe toate le-a 'mprăştiat foarte repede, cată ca el, proscris sau închis, să-şĭ urmeze tristul trai ce pare că duce din zioa în care a părăsit o ţară pe care studii speciale i dedeau poate dreptul de a o privi ca o a doa patrie a sa.

Alteţa Voastră Serenisimă, luînd în considerare datele pe care D. Vaillant le aminteşte în scrisoarea sa, va binevoi poate să mă onoreze cu un grabnic răspuns.

Sunt cu respect, Monsiniore, al Alteţei Voastre Serenisime, prea umilitul şi prea ascultătorul servitor.

Subsemnat: BILLECOQ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

POLITICA D-LUI BILLECOQ

ȘI

URMĂRILE EI

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

POLITICA D-LUI BILLECOQ

Atitudinea vrăjmășească a D-lui consul general al Franții, față cu Domnul Țării-Romînești, nu încetează de a se da pe față în toate scrisorile ce adresează Guvernului său, pînă 'n Martie 1846. La această dată, D. Billecoq este rechiemat și înlocuit prin D. de Nion.

Învinuirea adusă în contra-i de D. Philippsborn [1]) se găsește pe deplin îndrituită, nu numai prin corespondința D-lui agent francez, ci încă prin ultima faptă ce săvîrși pe teritoriul romînesc.

D. Billecoq rechiemat după cererea Prințului și turbat de disgrația sa, nu se dă 'ndărăt, ca să-șĭ răsbune, de a'nvinui Guvernul romînesc, *c'ar fi lipsit, în zioa Sfîntului Filip, la obiceiurĭ în tot-d'auna păstrate, în ce privește vizitele de etichetă*; de a-șĭ da jos pavilionul, de a crea urmașului său o pozițiune din cele mai delicate, și de a pune Guvernul francez, — care prea a crezut lesne în acuzațiunile D-sale,— într'o falșă situațiune

O scrisoare a Prințului [2]) către D. Guizot respinge și sdrobește acuzațiunile D-lui Billecoq, și instrucțiunile D-lui de Bourqueney [3]) către D. de Nion, încunoștiințează pe noul consul că ambasadorul Franții la Constantinopol este *luminat despre ne-ființarea unui pretins obiceiŭ ce ar fi fost în tot-d'auna păstrat.*

Am făcut mai sus să reeasă părțile prin care corespondința D-lui Billecoq [4]) se recomanda neîncrederei cititorilor. Al doilea volum al nostru, consacrat actelor domniei lui Vodă Bibescu, va continua a pune în deplină lumină îndrăsnelile consulare ale D. agent francez, opunînd raporturilor sale actele

[1]) Scrisoarea D-lui Philippsborn către Prințul Bibescu. (Vezĭ *Corespondința generală diplomatică,* p. 56).

[2]) Scrisoarea Prințului Bibescu către D. Guizot, 6 Mai 1846.

[3]) Scrisoarea D-lui de Nion către D. Guizot, 3 Iulie 1846.

[4]) Vezĭ cap. VI, p. 49 și următoarele.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

şi piesele autentice; dar, pentru ca fie care să-şĭ dee seamă de raţiunile hotărîtoare ale rechiemării D-lui Billecoq, şi să cunoască bine întîmplările care urmară disgraţia d-sale, şi a căror povestire o găsim în scrisorile adresate D-lui Guizot de Vodă, de D. de Nion şi de D. baron de Bourqueney, chiar de acum o să dăm o idee de modul de care se slujea D. Billecoq, pentru a lumina asupra orĭ cărei cestiune pe guvernul săŭ.

După poveţele date de D. Guizot [1]) subordonatului săŭ chiar din luna Ianuarie 1843, s'ar fi putut orĭ cine aştepta să afle mai multă moderaţiune, cumpătare şi lealitate în dările de seamă politice ale acestuia din urmă.

Lucrul n'a fost aşa: poveţele ministrului au rămas dor puse pe hîrtie.

Vedem pe D. Billecoq găsind plăcere în a face portretul Prinţului ca al unui om *mînios, iute de fire*, *aspru*, *grosolan* chiar, a-i da mai ales cusururile cele mai opuse firei şi educaţiunei sale, şi a-l arăta ca «singurul Romîn crescut în străinătate, care, în sînul Adunării obşteştĭ ordinare din 1842, să fi atras atenţiunea prin *furiile sale revoluţionare* [2]).» D. consul confundă, din adins, ideile liberale ale capului Statului cu ceea ce chiamă el *furiile lui revoluţionare*.

Hotărîrea D-lui Billecoq de a 'nfăţişa orĭ-ce cestiune subt o lumină ne-priincĭoasă guvernului romîn, nu adoarme nicĭ o dată. O mică 'ntărziere se 'ntîmplase 'n călătoria ce Prinţul hotărîse să facă la Constantinopol; D. Billecoq se grăbeşte să declare «că nu mai este, decît într'un mod foarte vag, cestiune de călătoria *Domnului Bibescu* la Constantinopol.» «El este, într'adevăr», afirmă D. Consul, «prea devotat servitor al Împăratului Nicolae, pentru a îndrăsni măcar să vorbească de

[1]) Scrisoarea D-lui Guizot către D. Billecoq, 16 Ianuarie 1843 (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

[2]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, 25 Februarie 1843. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o probă, chiar de dat pe viitor, de respect către Sultanul, suzeranul săŭ, atuncĭ cînd afacerile de serviţiu sunt atît de încurcate ca azĭ [1].»

Cît-va timp dup'aceea, această călătorie se făcea, și D. Billecoq era silit să 'ncunoștiinţeze de dînsa pe cei în drept. Simte el oare vr'o jicnire de aceasta? Nu; căcĭ avînd a face povestirea acestei vizite la Constantinopol, el găsi prilejul de a vorbi de decoraţiunĭ, și de a face o noo declamare în contra fericitului consul al Rusiei.

Să-l ascultăm [2]:

«Prinţul Bibescu aduce cu dînsul mai multe decoraţiunĭ turceștĭ pentru persoanele ce-i alcătuesc alaiul; aduce chiar un Nișam-Iftihar, care se zice că este de mare valoare, pentru D. Dașkoff: este preţuit zece mii de francĭ. Nu-i fără interes de a cunoaște origina acestei favoare, cerută pentru gerantul consulatului Rusiei, de către Prinţul Bibescu. În urma alegerei Gospodarului, Împăratul Nicolae făcînd să fie immînnată comisarului împărătesc turc, Savfed-Efendi, o tabacheră ca probă a mulţumirii sale, Sultanul, în loc de a trimite din parte-i D-lui Dașkoff decoraţiunea Nișam-Iftihar, precum e în obiceiŭ de a se face pentru diplomaţii europeanĭ, i trimise o tabachere atît de ordinară încît acesta o arăta intimilor săi ca o foarte îndoelnică mărturie a dărnicii Padișahului. D. Dașkoff, de altmintrelĭ, avea mare grijă, cînd vorbea de aceasta aiurea decît în familie, să spună că, de nu primise Nișamul, pricina era că Sultanul lăsase obiceiul de a-l da cui-va. Mai multe numirĭ, în acest răgaz de timp, veniseră să dee o desminţire acestei afirmărĭ a consulului Rusiei; el simţise de aceasta o mare rușine, și, pentru a-l mîngîia, Prinţul Bibescu

[1]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, 19 Aprilie 1843. (Archivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

[2]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, Bucureștĭ, 28 Octombre 1843. (Archivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

trebui, în timpul șederei sale la Constantinopol, în mijlocul multor altor favorurĭ dobîndite cu banĭ gata, să cumpere și aceasta pentru D. Dașkoff.»

În zadar s'ar căuta, de nu s'ar ghici scopul acestei scrisorĭ, interesul diplomatic al unor asemenea lămurirĭ.

Cînd D. agent este obosit de a-șĭ arăta ținerea de minte de răŭ în contra Prințului, îșĭ întoarce năzuințele în contra D-lui Dașkoff, și cînd poate să întrunească în acelaș simțimînt vrăjmășesc pe Domnul și pe reprezentantul Rus, se ferește foarte de a perde acest prilej.

Este, într'adevăr, lucru de căpetenie pentru D. Billecoq, ca să esplice neîncrederea ce păstrează Domnul în privința lui, de a 'nfățișa pe aceasta ca «ne-rîvnind a place decît Rusiei, și ne-mișcîndu-se decît după inspirațiunile D-lui Dașkoff:

«Înrîurirea consulului Rus», zice el, îl stăpînește de acum în orĭ-ce întîmplare: el nicĭ că mai este de acum stăpîn pe situație [1].»

«O afacere puțin însemnată, cea mai simplă, a părut că-l face să simță un astfel de neastîmpăr la priveliștea situațiunei ce putea să i se facă de la începutul administrațiunii sale, față cu consulul Rus, că a trebuit, *dintr'un fel de compătimire pentru dînsul*, să o amîn pe un timp viitor [2].» Pentru Domn e păstrată această bine-voitoare *compătimire*.

« Împăratul Nicolae, » — continuă corespondentul D-lui Guizot, — « care nu poate ascunde mulțumirea ce-i aduc isbînzile de aci ale consulului Rusiei, face să ploo favorurile asupră-i.

«Abea numit de șase lunĭ consilier de Stat și comandor al Ordinului Sîntei-Ane, D. Dașkoff a priimit, prin cel din urmă curier venit din Sîn-Petersburg, Ordinul Sîntului-Vladimir.»

[1]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, 7 Martie 1843. (Archivele Ministerului Afacerilor streine, Paris.)

[2]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, 22 Martie 1843. (Archivele Ministerului Afacerilor streine, Paris,)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A vorbi de răsplăţile date D-lui Daşkoff, este, pentru cel ce scrie, o cale piezişă ca să reamintească D-lui Guizot că consulul Franţii stărueşte să obţie crucea de ofiţer a Legiunei de onoare, dar că, precum oare-cine într'o poveste, vede că nu vede nimic!

Se răsbună de aceasta numind pe Vodă Bibescu: *domnul Bibescu*, amănunt care, eşind din condeiul D-lui Billecoq, îşĭ are însemnătatea sea, şi căutînd a-i face răŭ în toate modurile pe lîngă Guvernul francez.

Toate 'i par «*vînt de mează-noapte*», scrie Consulul, la 25 martie, în stilul săŭ plin de imaginĭ, vorbind de Domn! Cît de mai exact ar fi de a spune, vorbind de D. Consul francez: Nimic nu-i pare vînt de mează-noapte, cînd poate face vr'o insinuare de răŭ voitoare, cînd poate pune în circulaţie o calomnie.

Dau de marturie ciudatu-i mod de a judeca o cerere, — adresată de Domn Adunării obşteştĭ ordinare, — acea de a nu cere plătirea unor rămăşiţĭ de socotelĭ rămase din anii din 'nainte, care se sucau la 114018 lei vechĭ, adică 34550 lei noi,—pe cuvîntul că: «De pot datornicii», cugeta Domnul, «să fie învinuiţĭ de negligenţă, într'un timp în care grija lipseşte tutulor, nu pot cu toate aceste fi bănuiţĭ că ar fi avut, în această cestiune, vr'un folos personal saŭ vr'un interes.»

Iată însă ce citim în corespondinţa consulară de la 27 Martie: «Printre socotelile întîrziate supuse cercetării Obşteştii Adunărĭ de acum, se află unele pe care *domnul Bibescu*, cînd era secretarul Camerei din 1842, le făcea să figure în numărul învinuirilor de căpetenie, grămădite de dînsul în *vestita adresă* [1]) din anul trecut. Care a fost mirarea Adunării

[1]) D. Billecoq nu bagă de seamă că arată neincetat ce rană de netămăduit i-a făcut căderea lui Vodă Ghica. Ce neatîrnare de caracter şi prin urmare de politică putea Cabinetul din Paris aştepta de la un asemenea agent?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Obşteştĭ şi a ţării întregĭ, cînd l'a văzut că, delăsînd de o dată acele forme scurte şi poruncitoare care au însemnat primele sale acte, *cere cu umilinţă, printr'un ofiţiu către Obşteasca Adunare, al cărui vot i l'a impus astfel, să se arate îngăduitoare şi generoasă* [1].»

D. Billecoq nu poate înşela pe nimenĭ; cererea nu-i în nimic *umilită*; ea este expresiunea bunului simţ care *singur a impus votul Camerei.* Încît despre *virtuţile* ce hărăzeşte acestei Camerĭ, surîdem cînd vedem că consulul o învinueşte, la pagina următoare, de *opoziţiune sistematică.*

Un fapt reese limpede din depeşa de mai sus : e neîmpăcata ţinere aminte de răŭ a D-lui Billecoq, prietenul lui Vodă Ghica, în contra autorului adresei care a adus căderea acestui Domn. Această adresă, nu i-o va erta în vecĭ; e crucea sea, pe care o duce 'n spinare cu aceaşĭ supunere ca şi «*decoraţiile, dărniciile al căror obiect este D. Consul al Rusiei...»;* ca şi «*probele de iubire, favorurile* pe care Alteţa Sa le *revarsă grămadă* asupra acelui în care consulul Franţii vede *autorul tutulor relelor.*» Şi spune aceasta fără fraze, cea ce nu e un mic merit pentru D. Billecoq : «Vinovaţii, nu sunt boerii care vor să doboare pe Prinţul Bibescu, ci consulul Rusiei,... şi nimenĭ altul [2].»

Cestiunea ne-înstrăinării zestrei femeiĭ vine să dee o noo materie relei voinţĭ a D. Billecoq : «Întemeiat pe ideea ce şi-a făcut», zice în depeşa-i de la 5 iunie 1843, «că este tot atît de mare legislator cît şi de mare orator, Hospodarul Bibescu a născocit, făr'a se sfătui cu nicĭ unul din miniştrii săĭ, nicĭ din membrii Obşteşti Adunărĭ, *de a da lovirea de moarte unui din cele mai marĭ principii ale Codicelui romîn, ne-înstreinarea zestrei femei.* Doborît, chiar de la începutul discuţiunii, printr'un amendament care-l nimicea

[1] D. Billecoq către D. Guizot, 27 martie 1843.
[2] D. Billecoq către D. Guizot, 9 martie 1843.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DE TOT, proectul de lege a fost, după voința Prințului, înfățișat o a doa oară subt o altă formă, și, ca și cel d'întîiŭ, a căzut printr'o maioritate de 16 în contra a 15. Cum nicĭ unul din miniștrii săĭ n'a luat parte la lucrarea acestui proect de lege, numai noul Hospodar are a suferi azĭ de această înfrîngere, și miniștrii săi merg pîn'a spune că Prințul Ghica, care a fost adesea învinuit că lua măsurĭ arbitrare, n'a născocit nicĭ o dată vre una care să conste, ca în această din urmă întîmplare, în a se constitui tot de odată ca autorul, redactorul și singurul apărător al unei legĭ menite să 'ntrunească toate neregularitățile constituționale și toate nenorocirile parlamentare [1].»

Această cestiune va fi expusă, la timp, cu toate actele ce o privesc, în al doilea volum al nostru. Cititorul se va putea convinge atuncĭ, văzîndu-le, că necrologul ce D. agent face legii înfățișate Camerei de către Domn, este fără obiect; că, de a fost respinsă această lege, ea n'a fost *nimicită de tot*, căcĭ nu se nimicește cea ce e adevărat, ceea ce e moral ; și că modificarea adusă legei Caradja,—constînd mai ales în a nu mai îngădui ca *făgăduință de zestre*,—făcută numai în fața de marturĭ,—să treacă înnaintea datoriilor ipotecare,— punea capăt la o mulțime de cĭocnirĭ, reînnălța creditul public ce se da afund, și departe *de a da o lovire de moarte* averei femei, o punea la adăpost.

D. Consul, aducînd în contra proectului de lege al Prințului o învinuire copilărească, s'a făcut încă o dată ecoul atacurilor opozițiunii.

De este Prințul Bibescu obiectul unei distincțiunĭ din partea Regelui Prusiei, care-i trimite marele Cordon al Acvilei roșii, ca răsplată a frumoasei ospitalitățĭ oferită fratelui săŭ, Prin-

[1] D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 5 iunie 1843.

[2] Vezĭ t. II. proiectul de lege și diferitele piese privitoare la această cestiune

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ţul Albert, D. Billecoq scrie pe loc: «*Se crede* că aflarea Împăratului Nicolae la Berlin nu este streină de această distincţiune oferită Prinţului Bibescu, şi ***se miră numai lumea*** că intervenirea ce i se atribue cu acest prilej, aduce, din partea unui monarh strein, o favoare mai însemnată decît aceia ce Împăratul însu-şĭ acordă Hospodarilor, cărora,—cînd crede că trebue să-i decoreze cu vr'un ordin rusesc,—nu le dă de obiceiŭ decît pe cel mai mic din toate [1].» Nu-i nevoe de a 'nsemna aci că D. Billecoq ascunde dindărătul acestui: «***se miră numai lumea***», tăinuita ciŭdă ce simte de distincţiunea al cărui obiect a fost de curînd Alteţa Sa.

Patima într'atît orbeşte pe reprezentantul Franţii, că nu bagă de seamă că 'nnegreşte faptele cele mai de lăudat.

Iată, de pildă, în ce cuvinte povesteşte,—în aceiaşĭ depeşă,— o experienţă făcută de foarte bunul cap al poliţii capitalei, D. Ioan Manu: «Excelenţa Voastră va putea să aibă ideea cea mai exactă ***de nenorocitul spirit ce domneşte în acest moment în această parte a administraţiunii romîneştĭ,*** cînd va şti că D. aga al Bucureştilor [2] nu s'a sfiit, sunt cîteva zile, să se 'mbrace tiptil, în timpul nopţii, ca un om din popor, şi să se lase să fie suprins în flagrant delict la uşa unei prăvălii. a cărei broască o spărgea, ca să 'ncerce grija ce pun în veghiere păzitorii de noapte.»

Dar ce! aga vrea să-şĭ dee seamă de modul în care se face poliţia; se 'mbracă tiptil, sparge o broscă, e prins, şi în loc de a vedea în aceasta o probă a zelului acestui funcţionar, şi a bunei veghierĭ a agenţilor, D. Billecoq află aci proba ***spiritului nenorocit ce domneşte în această parte a administraţiunei.*** Şi ce ar fi zis, dar fi putut aga să-şĭ sfîrşească operaţiunea fără turburare? Şi cum mînoasa-i imagi-

[1]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, 17 Octombre 1843. (Arhivele Ministerului afacerilor streine.)

[2]) Aga, prefect al poliţii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

națiune nu l'a ispitit să zică chiar că s'a putut foarte bine să se fi jucat aci o comedie de mai 'nainte alcătuită și că aga de sigur se 'nțelesese cu agenții săi pentru a se lăsa să fie surprins în flagrant delict de spargere de broască?

Dar Petru cel Mare n'a făcut alta decît cea de ce e învinuit D. agă; s'a 'mbrăcat des tiptil pentru a afla prin sine însu-și adevărul; și Napoleon 1-ĭu nu s'a sfiit,—fie zis cu voia D-lui Billecoq, — să 'mbrace de mai multe ori uniforma de sergent pentru a-șĭ face recunoașterile sale.

Generalul Marbot, în *Memoriile* sale, pline de avînt și de 'nvățăminte, nu ne spune oare, — vorbind de pregătirile făcute în scopul de a trece Dunărea, — că Împăratul și mareșalul Massena, îmbrăcațĭ cu uniforma de sergențĭ, și urmațĭ de colonelul de Sainte-Croix, acesta în haine de soldat, înnaintară pînă pe malul rîului; că colonelul se desbrăcă de tot, și intră în apă, pe cînd Napoleon și Massena, spre a depărta orĭ-ce bănuealǎ din mintea dușmanilor, ișĭ lăsară mantalele,—par c'ar fi avut în gînd să se 'mbae,—și examinară atuncĭ, cît voiră, punctul în care vroiau să arunce punțile și să făptuească trecerea [1].

Aceasta învederește un lucru; e că orĭ-ce schimbare de costum e bună, de ți'este trebuincĭoasă ca să chezășueștĭ siguranța unui oraș, a cărui pază o ai, sau ca să pregăteștĭ victoria oastei ce comanzĭ.

Iată-ne însă în 1844. Ei dar, se va crede oare? D. Consul al Franții «*în zadar a așteptat, ca să scrie Ministrului, ca vr'un act făptuit de administrațiunea Prințului Bibescu sau personal de dînsul, să merite să preschimbe tonul, poate oare-șĭ cum aspru, al corespondinții sale.*» D. Billecoq spune, și adaogă: «*Dar aștept în vecĭ, în zadar.... o serie de acte ne-cumpănite, ne-venite la timp,*

[1]) *Memoriile generalului baron de Marbot*, t. II, pag. 239, capitolul XXII.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

adesea chiar ne-cuviincĭoase, continuă a înstreina de Prinţ, în inima administraţilor, orĭ-ce simpatie, orĭ-ce prestigiu, orĭ-ce popularitate [1].»

Aşa dar, a fi luat cele d'întîiŭ măsurĭ pentru desrobirea robilor, — această lege va fi un fapt desăvîrşit în 1847 [2],— a fi început lupta cu Sfintele Locurĭ, şi a fi opus o energică opintire la pretenţiunile lor, în această cestiune de viaţă şi de moarte pentru ţară [3]; a fi dobîndit de la Curtea Suzerană şi de la cea Protectoare să se respecte vechile privilegĭurĭ de vecie recunoscute Ţării-Romîneştĭ, care «ocupa în dreptul public al Europei un loc deosebit de cele-l-alte Provinţii ale Împărăţiei Otomaniceştĭ [4]», şi a fi făcut să fie dat ţării, pentru comerţul săŭ de importaţiune şi de exportaţiune, dreptul de 5 la sută în locul taxei iluzoriĭ de 3 la sută; a fi întemeiat bunele relaţiunĭ dintre Ţara-Romînească şi Moldova, relaţiunĭ care erau să'ngădue Prinţului Bibescu de a lua iniţiativa unei măsurĭ de căpetenie, desfiinţarea vămilor între cele doo ţărĭ, şi, de a le lăsa, această barieră o dată doborîtă, nădejdea ca acest pas era cel d'întîiŭ către unirea lor definitivă într'un singur Stat; a fi chezăşuit liniştea ţării; a fi pornit răsboiŭ în contra abuzurilor; într'un cuvînt, a fi dat acel bogat seceriş care singur ne 'nfăţişează munca din anul 1843, toate aceste sunt, în ochii D. Consul francez, a fi făptuit *o serie de acte ne-cumpănite, ne-venite la timp, adesea chiar ne-cuviincĭoase*.

Să nu se crează cumva că D. Billecoq păcătueşte din neştiinţă: ştie foarte bine ce spune, şi de ce se poartă ast-fel.

[1] Scrisorile D-lui Billecoq către D. Guizot, 25 Decem. 1843/5 Ianuarie 1844 (Arhivele Ministerului Afacerilor streine, Paris.)

[2] Legĭ din 1843 şi 1847, t. II.

[3] Vezĭ *Cestiunea Locurilor Sfinte*, p. 60 şi următoare.

[4] Vezĭ *Cestiunea Comerţială*. Observaţiunea Prinţului către Cabinetul din Sîn-Petersburg, p. 157 şi 158. Scrisoarea lui către Sultan;— către Marele Vizir.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De altmintrelĭ, ţine a arăta că-şĭ trage informaţiunile din cele mai bune isvoare, şi la nevoe, pune pe miniştrii să vorbească, ca pe acel în gura cărui-a pune vorbele următoare : «Să nu perdem nădejdea că Domnul nostru s'ar face patriot, de ar veni de o dată D. Daşkoff să-i propăvăduească, în numele stăpînului săŭ, interesele naţionalităţii romîne [1].»

Trist ministru, cată s'o mărturisim, acela care ar fi rostit asemenea cuvinte despre Suveranul săŭ, şi ne-vrednice, informaţiunile trase dintr'un asemenea isvor.

Nicĭ chiar interesul ce Alteţa Sa are de tunurile ce i-a oferit Sultanul în timpul şederii sale la Constantinopol, nu află graţie pe lîngă D. Billecoq. Acest interes i pare *copilăresc;* după d-sa, «Prinţul îşĭ însuşeşte talentul de artilerist, el care poate că nu s'a apropiat de un tun toată viaţa sa.»

Lucrul în care D. Consul e mai vinovat, e că,—în scopul de a adăoga încă o linie la portretul ce face de Vodă Bibescu,—se face părtaş al unor bîrfiturĭ de mahala, care nicĭ că au înfăţişarea unui lucru verisimil. Vorbind de o răscoală ce ar fi isbucnit în ocnele din Telega printre ocnaşĭ, şi care ar fi avut de urmare o «sîngeroasă» înfrînare, scrie că «acest act de desnădejde este din nenorocire atribuit şi chiar de martorĭ de la faţa locului», unei vizite de curînd făcute de Prinţ ocnaşilor şi asprimelor sale către acei nenorociţi care implorau clemenţa lui. «Unul din ei arătînd că cincĭ-spre-zece anĭ de ocnă erau o pedeapsă foarte aspră pentru nişte învinuirĭ prea nesigure», Domnul l'ar fi întrerupt zicîndu-i că «cincĭ-spre-zece anĭ erau prea puţin, şi că, de-ar atîrna lucrul de dînsul, ar îndoi pedeapsa.» Un alt deţinut îndrăsnind să ridice glasul, în mijlocul acestui grup, pentru a implora graţia sa, Prinţul îl întrebă care-i era crima? Răspunse că avusese nenorocirea să atenteze altă dată la viaţa unuia

[1]) Scrisoarea D-lui Billecoq către D. Guizot, 19 Aprilie 1843. (Arhivele Ministerului afacerilor streine. Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din semenii săi. «Ei!», zise Domnul, «ar fi trebuit să te spînzure [1].»

Cine cunoaşte grija stăruitoare a Alesului din 1842 pentru ţăranĭ, pentru cei slabĭ, pentru cei nenorocițĭ,—grijă de care sunt trainice marturii toate faptele domnii sale,— cine îşĭ reaminteşte măsurile luate de dînsul pentru a 'mbunătăţi soarta celor osîndiţĭ la ocne, ghiceşte lesne scopul care 'mpinge pe D. Consul să raporteze pretinsa scenă din ocne. D-sa rămîne credincĭos falşei politicĭ ce şi'a însuşit de la începutul domniei Prinţului Bibescu.

De aduce un curier din Moldova ştirea despre destituirea ministrului rusesc din Atena, D. Billecoq îşĭ ese din fire, de bucurie: *Aci se hrăneşte oare-şĭ cum nădejdea,* scrie d-sa D-lui Guizot, *că fulgerul care a ucis pe D. Katakasi va lua şi pe gerantul consulatului Rusiei* [2].

Sincerităţii D-lui gerant al consulatului francez, i lipseşte oareşĭ cum mila creştinească, dar nu trebue să ne aşteptăm la aşa ceva din partea D-sale. Numele D-lui Daşkoff, «favorurile ce Rusia a grămădit asupră-i», «probele de prieteşug» ce priimeşte de la Domn, înfurià pe duşmanul D-lui Daşkoff. Dacă, cel puţin, o probă isbitoare de mulţumire i-ar veni de la Paris! Dar nu, în zadar o cere D-lui Guizot; în zadar roagă pe ministru să-l facă să înainteze cu un pas în ordinul Legiunei de onoare. «N'ar fi oare folositor situaţiunei mele,» scrie d-sa, «ca bunătăţile Regelui să ajute ca să se facă să fie bine înţeles că bătălia cîştigată în contra Prinţului Ghica de atîţĭ aliaţĭ întruniţĭ, între care se 'mpart azĭ cu dărnicie decoraţiunile turceştĭ, austriace, prusiane, nu era cu toate aceste nicĭ pentru Franţa, nicĭ pentru reprezintantul ei în Principate, o bătălie perdută [3]?»

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, 23 August 1844, t. II.
[2]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea de la 9 Noembrie 1843.
[3]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea de la 25 Decembre 1843/5 Ianuarie 1844.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Decorațiile date la alții, eată visul greu al D-lui Billecoq și groaza ce are de dînșii e așa de mare că, viind Prințul la un bal cu marele Nișam, D. Billecoq găsește această cruce «*ridicul de bogată 'n diamante* [1].»

Într'o zi, vrînd Prințul să-șĭ dee seamă prin sine însu-șĭ de respectul ce se păstra pentru regulamente, și de modul cum era 'mpărțită dreptatea, găsi un funcționar vinovat și-i făcu în public o aspră dojană.

D. Billecoq se apucă pe loc să critice acest act. Și nu atît pe Prinț îl învinuește, cît «pe redactorul adresei Obșteștei Adunărĭ din 1842», că «***a proclamat astfel în public existența în vecĭ mai vie a acestei rănĭ fără leac a corpului politic.***» (D. Billecoq [2] face aci aluziune la o cestiune de mită.)

D. Consul nu bagă de seamă că indignarea sa, croită pe poruncealā, nu-șĭ atinge scopul, și că n'ar fi însemnat ceva decît dacă Prințul ar fi tăinuit dezordinele și greșelile descoperite, în loc de a se sluji de mijlocul ce Alteța Sa a crezut de sigur cel mai bun : dojana publică.

De altmintrelĭ, orĭ ce s'ar întîmpla, hoție sau omor, — acest gen de crimă era foarte rar la acea epocă, în Țara-Romînească, — pentru D. Billecoq nu-i decît o persoană care să răspundă de toate, și această persoană este capul Statului. De aceea în deobște găsește plăcere a vorbi pe larg despre aceste întâmplărĭ în relațiunile sale cu guvernul său.

«Un magistrat,» povestește el [3], «ce se află în capul unui-a din principalele tribunale de județ, D. V....., președinte la B...., a pus pe un rob al său, țigan, să omoare pe un văr al său ce poartă acelaș nume, și care locuește acelaș oraș. Pîrît de însu-șĭ țigan, și văzînd că opiniunea publică chiema asupră-i

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 25 Decembre 1843, (5 Ianuarie 1844). (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris).
[2]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 25 Martie 1843.
[3]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 30 Aprilie 1844.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

răsbunarea legilor, D. V..... a împins vinovata-i îndrăsneală pîn' a merge la procurorul domnesc, și-acolo, scoțînd din buzunaru-i doo pistoale și-o pungă cu 1500 de galbenĭ, a făcut cunoscut capului Parchetului că, de nu dedea raportului săŭ la Bucureștĭ întorsătura ce era să-i arate, nu mai avea să aleagă decît între acea sumă de banĭ și moartea pentru amîndoi.»

«Procurorul domnesc a făgăduit întîiŭ tot ce a cerut V....; dar, pe loc ce acest mare criminal a eșit din casă, ordin fu dat de a proceda fără 'ntărziere la arestarea lui.»

Ne pare că dacă D. V..... este un criminal, — se găsesc, vai! asemenea criminalĭ pe toate treptele societățiĭ,—procurorul domnesc este un om cinstit și dibacĭŭ, și că n'a putut capul Statului să fie decît mulțumit de rezultatul din urmă al acestei afacerĭ. Nu este însă asta părerea D-lui Billecoq. «Această afacere a iscat», afirmă d-sa, «cel mai grozav scandal, și a dat Prințului, care atît de des și de public s'a lăudat că cunoaște mai bine decît Prințul Ghica la ce oamenĭ era potrivit să încredințeze paza legilor și a instituțiunilor, — o foarte mare rușinare.»

Cît se deosebește de acest mod de a vorbi al generalului Kisseleff! Cînd fostul guvernator al Principatelor vorbește de faptele ce se desfășoară în Țara-Romînească, și cînd răspunde Prințului Bibescu, cu grijă de greutățile în contra cărora acesta luptă, adesea fără isbîndă, și de calomniile îndreptate în contra guvernului lui, generalul judecă aceste întîmplărĭ cu totul altmintrelea decît D. consul general; și nu se gîndește de loc să facă răspunzător de dînsele pe acel care ține frînele guvernului.

«Dar care sunt», scrie el, «aceste pîrĭ? O științĭ foarte bine: oare-șĭ care neîncovoiare, oareșĭ care lipsă de grija de a plăcea în raporturile cu acei care se cred mai mult decît sunt; și, de-i ascultăm, o sporire a păcatelor funcționarilor,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dintre care probabil că făceau parte.— Sunteţĭ judecătorul cel mai bun al celei d'întîiŭ din aceste învinuirĭ; despre a doa, ştiu ce să gîndesc, şi pun în principiu că otrava ce roade Ţara-Romînească, în această privinţă, poate fi,—prin supraveghierea necurmată a capului, — micşorată dar nu stîrpită. Acest răŭ este rodul unui veac de demoralizare, şi sarcina unei reforme lungĭ, continuĭ, şi pe care nimenĭ, orĭ cît de puternic ar fi, n'ar putea să o desăvîrşească de-o dată.

«Trebue multă bărbăţie şi multă tărie spre a face piept neajunsurilor ce se ivesc din toate părţile, cînd e vorba de reforma abuzurilor.» Şi sfîrseşte prin această mărturie a unui om cinstit :

«In lunga-mĭ carieră administrativă, am avut necontenit a lupta în contra acestui monstru cu mii de capete, şi, de am isbutit une orĭ, a fost în dauna odihnei şi sănătăţii mele. Urmează decĭ, Principe, a vă aţine neclintit nobila ţintă ce ţi'ai propus [1].»

Pentru D. agent, cînd vorbeşte de Prinţul Bibescu, nu este nicĭ un *„Errare humanum est“* şi cu toate aceste, de cîte orĭ apreţiările, criticile sau prevederile D-sale nu l'ar expune ca să-i se pue pe seamă, ca de milă, această zicătoare, de n'ar fi rătăcirile d-sale rezultatul unei tacticĭ ! De cîte orĭ, într'adevăr, nu este oare silit să-şĭ preschimbe judecarea? De pildă, în cestiunea concesiunei minelor, cerută de un Rus numit Trandafirov — cestiune [2] exploatată cu atîta 'ndrăzneală de duşmanii Prinţului şi de D. consul general,—ca şi cînd cu decretul care pronunţă închiderea Camerei, D. agent nu isbuteşte să-şĭ ascunză nădejdea că Prinţul nu va fi aprobat la Sîn-Petersburg nicĭ la Constantinopol. Găseşte numai că ***această dezaprobare întîrziă mult a veni. „Zilele trec“*** scrie el la 9 Aprilie, ***«şi nimic nu soseşte de la Constan-***

[1] Generalul Kisseleff către Prinţul Bibescu, scrisoarea din 2 Februarie 1847. (A vedea corespondinţa din 1847).

[2] Vezĭ la t. II.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tinopol saŭ de la Sîn-Petersburg, sau, mai bine, nimic nu se simte despre modul cum amîndoo Curțile privesc starea de lucrurĭ din Țara-Romînească. *Se crede* că Prințul Bibescu și D. Dașkoff au priimit, fie-care în parte, observațiunĭ îndestul de aspre de la Contele de Nesselrode, de la generalul Kisseleff și de la D. Titoff.»

Și cum, la data de 30 Aprilie, nădejdile D-lui Billecoq și ale prietenilor săĭ stau încă nedomirite, D. agent crede că trebue să 'ntărească noa sa depeșă prin termenii următorĭ:

«*Prelungirea nesiguranței* în care rămîne Țara-Romînească, în privința unei hotărîrĭ orĭ-care luate de amîndoo Curțile, *îndritueşte*, pînă la oareșĭ care punct, ***pe boerĭ să crează și să 'ntărească sgomotul că purtarea Prințului și a D-lui Daşkoff sunt cu desăvîrșire dezaprobate.***

«***De acea boeria nu se dă la o parte de una ca asta, și fie-ce zi i mărește triumful și nădejdea, cu toate că pîn'acuma a avut, cel puțin, buna chibzuință de a se bucura și de unul și de alta în liniștea cea mai desăvîrșită*** [1].»

În sfîrșit sosesc acele știrĭ cu atîta nerăbdare așteptate, dar ele sosesc spre rușinarea d-lui agent, care fu silit să aducă la cunoștința Ministrului său «*că Împăratul nu numai că aprobă purtarea Prințului, ci chiar i îngădue să ea măsurĭ aspre în contra opozițiunei*, în caz că n'ar putea guvernul lui să ajungă, prin căi împăcĭuitoare, la vr'un sfîrșit mulțumitor.»

Apoi, cît va timp mai tîrziu, D. Consul are o neplăcere noo, acea de a trimite la Paris sancțiunea dată de Sultan, — firman din 1844, — actului prin care Prințul a închis Adunarea.

Dar uneltirile D. Consul nu sunt în stare să preschimbe purtarea cu dînsul a Domnului Țării-Romîneștĭ. Țiindu-se,

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 30 Aprilie 1844. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și cu drept cuvînt, în rezervă cu D. Billecoq, Domnul nu lasă să-i scape nicĭ un prilej ce i se prezintă, de a fi plăcut și curtenitor cu reprezintantul Franții. De pildă, arătînd acest din urmă dorința de a vizita Oltenia, Prințul dete ordin ca să se facă călătoria în condițiunile cele mai bune și mai plăcute.

D. agent nu uită de a-șĭ încunoștiința guvernul de «grația de tot însemnată ce a pus guvernul romîn în a-i oferi scrisorĭ de recomandație și a face să fie pe drum precedat de un curier special alipit persoanei sale.»

Nu trebue însă să cătăm în această mărturisire vr'un simțimînt oare-șĭ care de recunoștință pentru bunele procedeurĭ ale Prințului ; nicĭ de cum : D. agent «privește ca foarte firesc lucru prilejul de care Alteța Sa s'a folosit spre a se arăta politicos și curtenitor», și nu fără oareșĭ care spirit de zădărnicie face cunoscut D-lui Guizot că Romînii se arătau mulțumițĭ, și ***măguliți de a fi obiectul băgării de seamă și observațiunilor unui reprezintant francez*** [1].»

De și'ar mărgini aci observațiunile ! Dar nu : ca în tot-d'a-una, îșĭ păstrează cu grijă, în vîrful condeiului, o picătură de venin pe care o 'ndreaptă în contra Prințului ș'în contra țării de unde acesta îșĭ trage neamul, — Oltenia, — în sînul căreia D. titular al consulatului Franții a fost sărbătorit.

«Ea este», ne zice [2], «leagănul vechilor populațiunĭ răsboinice ale Principatului ; de altmintrelĭ, se trăgeau d'aci mai mulțĭ soldațĭ decît ofițerĭ, ***Oltenia ne-coprinzînd, în deobște, decît o nobleță de a treia treaptă. Prințul Bibescu se arată însă mîndru de a fi d'acolo.***»

Chiar de ar fi adevărat faptul, această mîndrie ar fi o cinste pentru Prinț. Să nu ne 'nșelăm însă; nu e aci, o repetăm, un omagiu ce D. agent vrea să aducă simțimintelor Prin-

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 4 Iunie 1844.
[2]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 16 Mai 1844.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

țului; la d-sa, această frază nu-i decît o ironie; și, afirmînd că «*Oltenia nu coprinde, în deobște, de cît o nobleță de a treia treaptă*», d-sa ținteşte în Vodă, fără să-i pese de istorie, și fără a vrea să-şĭ amintească că cei mai marĭ Domnĭ ai Țării-Romîneştĭ, Basarabii, Mihai Viteazul, marele răsboinic, ale cărui State coprindeau Țara-Romînească, Transilvania și Moldova întreagă (cu Bucovina și Basarabia); Matei Basaraba, marele legiuitor, al cărui frate a fost unul din strămoșii Prințului Bibescu, și atîțĭ alții, se trăgeau prin neam din Oltenia. Nu putem păstra cea mai mică brumă de 'ndoială despre iscodirea ce 'nvinuim, de ne aducem aminte că, chiar a doa zi de înnălțarea la tron a lui Bibescu, D. Billecoq și prietenii săi s'au slujit de toate mijloacele spre a discredita pe noul ales. Văzîndu-se în neputință de a nega că ar fi eșit dintr'un trunchiŭ într'adevăr romînesc, și că ar fi ales ca reprezintant al partidului național, ei declarară, fără rușine, pe acest boer mare,—urmaș de boerĭ marĭ, și, prin femei, urmaș al Domnului Constantin Basarab Brîncoveanu, tăiat la Constantinopol în 1714,—«*că ar fi de o nobleță mică, c'ar avea o primă educațiune proastă, că i-ar lipsi tactul* [1]), c'ar fi fiul unui gĭambaș (un unchiŭ al Prințului poseda o mare erghelie, ca mai toțĭ boerii marĭ de pe atuncĭ). Scurt, aruncară ca crimă tînărului deputat din adunarea din 1842 «*că a ajuns, dintr'o săritură, de la staul la puterea supremă.*»

Vecĭnică ținere de minte de răŭ a ambițiunilor înșelate, a pismei în contra a tot ce este superior. De mult și minunat zugrăvise Boileau acest simțimînt, cînd, pentru a reînnălța bărbăția doborîtă a lui Racine prigonit de nevrednicii lui calomniatorĭ, i scria :

Sitôt que d'Apollon un génie inspiré
Trouve loin du vulgaire un chemin ignoré,

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 30 Aprilie 1844.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

En cent lieux contre lui, les cabales s'amassent,
Ses rivaux obscurcis autour de lui croassent,
Et son trop de lumière, importunant les yeux,
De ses propres amis lui fait des envieux.

[Pe loc ce un geniu inspirat de Apollo, — găsește, departe de vulg, un drum neștiut, — în mii de locurĭ în contra-i se grămădesc clevetirile;— rivalii lui, lăsațĭ în umbră împrejurul lui croncănesc, — și lumina-i prea mare, supărînd ochii, — pe chiar prietenii lui i preschimbă în pismașĭ.]

Am reamintit mai sus că, cu cîțĭ-va anĭ mai tîrziu, Prințul, scriind prietenului său, contele de Cambyse, răspundea la aceste păcătoase învinuirĭ prin această frază : «*Proștĭ care nu simt cîtă tărie și mărire ar destăinui o asemenea săritură, de ar fi adevărată* [1].»

La 'nceputul anului 1845, constatăm o oareșĭ care schimbare în atitudinea d-lui Billecoq față cu Domnul Țării-Romîneștĭ. Orĭ-care să fie pricina cărei-a ar căta să o atribuim, — fie temere de a fi mers prea departe, fie observațiunĭ trimise poate de ministru, fie că schimbarea de tactică isvorea dintr'un interes personal, — faptul este că D. agent se arată într'o zi, de tot vesel că «Prințul *a spus pe față în vileag*, cît era de fericit guvernul său că avea a trata în toate materiile consulare cu principii așa de netede, așa de binevoitoare ca cele ce prezidă la toate afacerile cancelariei (franceze) [2]» ; altă dată scrie că «Prințul se ocupă de adevăratele interese ale orașului și chiar de a-l face mai sănătos [3].» Vorbește de lucrările ce se fac ; merge chiar pîn'a crede că Alteța Sa are gîndul tăinuit «de a arăta învățătorilor săi neajunsurile educațiunei ce i-a fost dată», adică acela de a se mîntui de pre-

[1]) Prințul Bibescu către D. Cambyse, scrisoarea din 1855.

[2]) D. Billecoq către D. Guizot, 1845 (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris).

[3]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 24 Februarie 1845. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tinsul jug al D.D-lor Dașkoff și Titoff. «De altmintrelĭ», scrie D. agent, «e chiar singura nădejde ce rămâne unora din cei ce l'au înnălțat la tron, acea că vrea, rămas patriot, ca un armăsar care-șĭ simte lăturile strivite de călărețul care-l insultă, îl rănește, să ee, în furia sea, un astfel de avînt, prin astfel de tărîmurĭ, încît acel care-l călărește să piară poate și dînsul, dar să easă în sfîrșit d'acolo un mare 'nvățămînt care să scape țară a cărei fericire i este încredințată [1].» Bănuim oareșĭ cum că D. Consul n'a recunoscut patriotismul Prințului de cît în această împrejurare, în dorința-i de sigur de a vîrî această frază, care-i încînta urechia.

Nu că D. Billecoq nu scrie în mod plăcut; departe de noi această gîndire. Am fi mai mult de părere că, de l'a lăsat D. Guizot în postul săŭ de la Bucureștĭ, cu toată 'ncrederea foarte mărginită ce căta să aibă într'însul, din zioa în care-l povățuea «să nu asculte prea mult de o pornire poate prea mare de a se convinge de ceea ce se potrivea mai bine cu nuanța propriilor sale idei sau simțiminte personale», — e că corespondința d-sale [2] făcea pe filosof să petreacă și să-șĭ uite de muncă. Ș'într'adevăr, cum să rămîi serios, cînd citeștĭ această zugrăvire a situațiunei politice a Țării-Romîneștĭ, în luna Mai 1845?

«În această stare a lucrurilor, cei mai mulțĭ din marii boerĭ vin să mă vază, îm arată mersul repede al faptelor, îm vorbesc de durerile lor, îm destăinuesc desnădejdea lor; — toțĭ aceștĭ oamenĭ sunt tocmai cei care au grăbit căderea Prințului Ghica; — .....Dar bun creștin pe cît și funcționar plin de conștiință, i priimesc cu bunătate, i îmbărbătez să aibă răbdare, i poftesc să-șĭ pue tot zelul lor de îmbunătățire

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 2 Septembre 1845. (No. 157, No. 163. Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

[2]) D. Billecoq către D. Guizot, scrisoarea din 27 Mai 1845, n. 152, n. 596. (Arhivele Ministerului afacerilor străine, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în a se 'ndrepta pe ei înși-șĭ, și fie-care din ei, o știu, pleacă aducînd în sine omagiu acestei atitudinĭ politice care, rece și liniștită, în zilele lor de vijelie ca și în cele în care sunt răpițĭ de îmbătare, insuflă încă cuvinte care să-i mîngîie în durerile lor și să le înfrîne avînturile lor de reacțiune. Și, isbițĭ de această stăruitoare lealitate a reprezentațiunei franceze, ei nu știu ce să admire mai mult, țara care impune asemenea principiurĭ, sau principiurile ce fac din Franța prima națiune din lume.»

Ce păcat că această conștiință a funcționarului nu o găsim decît subt condeiul lui !

De altmintrelĭ, acest stil plin de imaginĭ care reamintește versurile lui Molière :

> Ce style figuré dont on fait vanité
> Sort du bon caractère et de la vérité;

[Acest stil plin de figurĭ, din care unii ișĭ fac o fală zadarnică,—pășește în contra caracterului celui bun ca și a adevărului.]

aceste fraze rătunzite care 'nfășură cu cumpătare, făr'a le pune însă subt obroc, laudele ce D. Consul ișĭ dă însu-șĭ, n'au de scop numai să 'ncînte pe ministru, ci mai ales să pregătească pe E. S. să 'nțeleagă ținta scrisorii din 30 Iunie. În această corespondință, D. Billecoq deplînge starea de lucrurĭ ce ființează, și răspunderea, o aruncă pe «D. Daskoff, care», zice d-sa, «are doo greutățĭ și doo măsurĭ, și care a priimit de la guvernul săŭ, în mai puțin de cincĭ anĭ, pînă la zece sau doo-spre-zece distincțiunĭ, — decorațiunĭ, demnitățĭ, gratificațiunĭ sau răsplățĭ deosebite. — Toțĭ agenții streinĭ care l'au ajutat în această politică au priimit cu grămada asemenea probe de recunoștință sau de dărnicie din partea guvernului lor.»

Va voi D. Guizot să 'nțeleagă cuvintele D-lui Consul? Nu. Adevărul despre atitudinea d-sale politică, despre relațiunile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

d-sale cu oamenii opozițiunii, despre conspirațiunea-i ascunsă în contra Domnitorului, au încetat de a fi o taină pentru Cabinetul francez. În luna Martie 1846, D. Billecoq este rechiemat și înlocuit prin D. de Nion.

Isbit pe neașteptate, D. Billecoq răspunde ministrului că a priimit depeșa prin care E. S. i «face onoarea de a-l vesti, că, pe a sa propunere, Regele a pus capăt misiunei sale; că nădăjduește că spiritul innalt al E. S. i va da dreptatea de care se crede vrednic», și sfîrșește prin aceste cuvinte: «Indrăsnesc dar să v'o cer pentru mine, Domnule Ministru, după doo-zecĭ și cincĭ de anĭ de servițiurĭ bune și conștiințioase.»

Această scrisoare, așa de liniștită prin forma-i, nu lasă să fie bănuit autoru-i c'ar avea vr'un gînd ascuns. Dar n'ar cunoaște bine pe D. consul cine-ar crede că este în cugetu-i de a se retrage cu demnitate. Rechiemarea-i,—care nu-i alt ceva decît o disgrație,—și smerirea înfrîngerii sale într'o campanie pe care o duce cu 'ndrăsneală de la 1842, au deslănțuit într'însul un viscol de mînii! A-șĭ răsbuna, și a-șĭ ascunde retragerea cu prilejul unui scandal, eată ceea ce vrea. Și, cum i trebue un prilej, i dă însu-șĭ naștere, în zioa chiar a Sîntului Filip, sărbătoarea M. S. Regelui Franții.

La 1-ŭ Mai 1846, urmînd uzurile în vecĭ păstrate în asemenea împrejurare, secretarul de Stat al Ministeriului afacerilor streine, marele postelnic Emanoil Băleanu, merse la consulatul Franții spre a felicita pe D. consul general, în numele Domnitorului.

Care nu fu uimirea marelui postelnic cînd, întorcîndu-se acasă, priimi, de la D. gerant al consulatului Franții, o scrisoare prin care acesta se plîngea de o «*insultă mare făptuită în contra persoanei Maiestății Sale, prin lipsa de prezință la consulat a miniștrilor, în zioa Sîntului Filip.*»

In zadar, chiar în aceiașĭ zi, i răspunse D. Băleanu că se înșela, «*că vizita nu era nicĭ de cum obligatorie după*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

regulamentele romînești; că era un lucru de simplă politeță; că de altmintrelea colegii săi se aflaŭ bolnavĭ, saŭ lipseau din pricina sărbătorilor Paștelor»; în zadar i reaminti că «*singura vizită neapărată fusese făcută în numele Domnitorului în mod solemn.*» D. Billecoq rămase surd la orĭ ce lămurire. Îșĭ hotărîse planul; păși cu răceală la a lui executare. Prin urmare, rupse orĭ ce relațiune cu guvernul romînesc și-șĭ dete jos stindardul.

Temerea de a pune pe urmașul săŭ într'o grea pozițiune, de a crea guvernului Regelui o situațiune falșă în zioa în care silit lumina se va fi făcut asupra pretinsei insulte făptuite în contra Maiestății Sale, nu opri un moment pe D. Billecoq în desăvirșirea vinovatei sale fapte.

După ce a arătat D-lui Guizot împrejurarea din zioa Sîntului Filip, neținînd, pe cît putu, nicĭ o seamă de adevăr, după ce a învinuit pe Domn de a fi redevenit iarășĭ «*iute, absolut*»[1], de cînd îl privise ca disgrațiat, îșĭ ceru pasportul și părăsi Bucureștii. Interesele consulatului și ale supușilor francezĭ fusese puse subt ocrotirea consulului general englez, D. Colquhoun, nu mai puțin vrăjmaș al Prințului Bibescu decît prietenul săŭ Billecoq, din zioa în care mîna fetei celei mai mare a Alteții Sale i fusese refuzată.

Graba însă a D-lui Billecoq de a părăsi Bucureștii îșĭ avea rațiunea sa: scopu-i era de a 'ntîlni pe D. de Nion, de a-i robi cugetarea, de a-i înfățișa situațiunea și caracterul Prințului în modul cel mai puțin priincĭos, de a-l întoarce de la ideea de a merge la Bucureștĭ, și de a nu părăsi partida decît după ce va fi încurcat situațiunea.

Acest plan fu cît p'aci să isbutească: vasul ce aducea pe D. de Nion întîlni, lîngă Vidin, pe acel ce ducea pe predecesorul săŭ; ș'acolo, în acele cîteva minute de convorbire ce

[1]) D. Billecoq către D. Guizot, 2 Mai 1846, No. 170, No. 172 (Arhivele Ministerului afacerilor streine. Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. de Nion avu cu D. Billecoq, consulul cel nou fu cu vioiciune poftit să meargă la Galațĭ, iar nu la Bucureștĭ. «Dar», povestește D. de Nion, dînd D-lui Guizot seamă de îndoelile sale, «mi s'a părut că guvernul Regelui avea, mai mult de cît orĭ cînd, în asemenea împrejurărĭ, nevoe de a avea la Bucureștĭ un agent pătruns de instrucțiunile sale cele mai din urmă, nesupus nicĭ unui interes, nicĭ unei preocupărĭ personale, în stare în sfîrșit de a-l face să cunoască fără sminteală starea lucrurilor cea adevărată, și să 'nlesnească, prin faptul însu-șĭ al prezenții sale, sfîrșirea unei supărăcĭoase neînțelegerĭ [1].» Și D. de Nion «se stabili provizoriu în Bucureștĭ, fără de-altmintrelĭ a schimba ceva în ordinea de lucrurĭ ce ființa.»

Această purtare, care priimi aprobarea E. S. ambasadorului Franții la Constantinopol, face cea mai mare cinste tactului și devotamentului acestui diplomat.

Aflîndu-se încă subt înrîurirea povestilor D-lui Billecoq, «D. de Nion crede că purtarea guvernului romînesc a fost *ne-cumpănită și de învinuit* în ce privește pe Maiestatea Sa.» Dar, om de bun simț, deplînge că «acest act de mare necuviință»,— face aluziune la pretinsa insultă, — «să nu fi lăsat D-lui Billecoq alt ceva de făcut decît trimiterea notei sale la secretarul de Stat și ruperea pe loc a relațiunilor diplomatice.» El se 'ntreabă, fiind de tot neștiutor de complotul urzit de fostul consul, «*dacă viitoarea sosire a urmașului săŭ nu-i dedea cel puțin un prilej pentru a amîna o discuțiune atît de gravă, lăsînd'o pe seama unui agent nou, pe care nicĭ o prejudecare, nicĭ vr'o particulară ținere de minte de răŭ nu-l puteau îngriji nicĭ atinge* [2]?

Faptul totușĭ este că situațiunea se încurcă : D. Baron de Bourqueney ne putînd crede că D. Billecoq ar fi preschimbat.

[1] D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 15 Mai 1846, No. 1, No. 80
[2] D. de Nion către D. Guizot, 24 Mai 1846

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

adevărul, și și-ar fi aruncat guvernul într'o situațiune care să-l încurce, — numai și numai pentru a-și îndeplini o răsbunare personală, — ceru o reparațiune pentru întîmplarea de la 1-iŭ Mai, și D. de Nion *„propune, pentru a silui*, în această cestiune, *pe Domn*, — care de altă parte nega în mod formal să fi fost făptuită vr'o insultă, — *să părăsească Bucureștĭ pentru Iașĭ*, crezînd că Alteța Sa ar vedea cu neplăcere, că se pune oareșĭ cum de agentul Regelui guvernul moldovenesc pe treapta d'întîiŭ [1].»

Așa dar, D. Billecoq triumfa, și considerînd lipsa de scrupulurĭ de care acum dedese o probă spre a-șĭ astîmpăra setea de răsbunare, e cu neputință de a nu fi isbit cineva de proorocia D-lui Philippsborn, însărcinat de afacerĭ al Guvernului Romînesc pe lîngă Curtea Austriei: «*Știu din isvor sigur*», scria D. Philippsborn Prințului, — din Viena, la 8 Aprilie 1844,— «*că consulul general al Franției, D. Billecoq, s'a făcut cuiul de la dric al intrigilor ce se urzesc subt ochii guvernului*, că e ajutat de colegul lui din Iașĭ, și că persoane ce fac parte din opozițiunea moldo-romînă, dar pe care nu le-aș putea numi, au cunoștință de scopurile lor. D. Billecoq, fie pentru mulțumirea unor urĭ, fie pentru a căpăta vază, șĭ'a dat sarcina de a 'nfățișa pozițiunea Principatelor subt culorile cele mai întunecate: nu se obosește de a da de dînsele o priveliște înfiorătoare, și de a arăta așa de des pe capii amîndorora Guverne ca autorii relelor care, după dînsul, amăresc aceste țărĭ, încît la Paris sunt isbițĭ de această»..... «*A căuta a încolți aceste doo Guverne și a aduce o criză*....» Iată la ce, după D. Philippsborn, tindeau, chiar din 1844, uneltirile D-lui Consul general al Franții.

Drept vorbind, D. Billecoq mersese mai departe decît aceste prevederĭ; dar ceasul ispășirii se apropia.

Chiar de la începutul crizei, Domnul se grăbise să lumi-

[1] D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 28 Mai 1846

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

neze guvernul francez. La 6 Mai, scria D-lui Guizot, atrăgîndu-i băgarea de seamă că pretinsa «*insultă gravă* arătată de D. Billecoq nu era decît *un prilej*»; că în zioa Sîntului Filip, «cei mai mulţĭ din miniştrii erau pe la moşiile lor, în virtutea unui congediŭ pe care-l dobîndiseră ca să treacă acolo sărbătorile Paştelor; că de altmintrelĭ, vizita miniştrilor la consulate era de tot personală şi lăsată la volnicia lor, atîrnînd numai de relaţiunile lor personale, pe care Prinţul nu le putea impune, şi pe care, manierile D-lui Billecoq, nu prea erau croite să le 'mbărbăteze.» In ce privea *singura vizită cerută de etichetă* [1], «acea ce Prinţul porunceşte să fie făcută în numele săŭ», Alteţa Sa afirmă că luase măsurĭ «*ca ea să fie făcută la consulatul Franţii, cu cît mai mare solemnitate se putea, şi cu termenii ce erau dictaţĭ de via sa recunoştinţă pentru Franţa şi de adîncul săŭ respect pentru Regele ei.*»

«Aceste simţiminte», adaogă Domnul, «au fost tot-d'auna domnitoare în purtarea mea personală faţă cu D. Billecoq, către care m'am arătat darnic de prevenenţe şi de politeţe pînă'n cel din urmă moment, orĭ cît de puţin delicat să fi fost modul D-sale de a se purta cu mine. Excelenţa Voastră are prea multă pătrundere pentru a nu vedea în această din urmă faptă a Domnului Billecoq dorinţa de a se răsbuna de neaşteptata-i rechiemare, ş'îndoita nădejde de a face să se vorbească de dînsul, şi de a lăsa'n încurcătură pe urmaşul săŭ. *Eu unul, nu m'am putut feri de o mişcare de indignare văzînd că, pentru a da mulţumire unor urĭ sau patimĭ personale, s'a îndrăznit a se pune în joc numele august şi cu sînţenie respectat al M. S. regelui Franţii.*»

De altă parte, incidentul era discutat la Constantinopol, şi readus la adevărata-i proporţiune. Reşid Paşa, răspunzînd

[1] Prinţul Bibescu către D. Guizot, scrisoarea din 6 Mai 1846. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D-lui Colquhoun, care-i reamintea că «Guvernul francez nu cerea atît explicații cît scuze», declara D-lui gerant prin interim al intereselor franceze, «că nu poate fi vorbă de scuze acolo unde nu ființează o insultă voită» ; și D. ambasador al Franții, în urma corespondinții sale cu Prințul Bibescu și a convorbirilor sale cu E. S. ministrul Turciei, sfîrșea prin a descurca ce era adevărat din ce era fals, și prin «**a fi convins**», precum vestește D. de Nion [1]) D-lui Guizot, «**de neființarea unui pretins uz în veci urmat** *în ce privește vizitele de etichetă.*»

Scurt, D. de Bourqueney «*dezarma în mod clar și limpede*» prin scrisoarea-i din 16 Iunie [2]) către Domnul Țării-Romînești (ann. n. 2), căruia declara «că reînceperea raporturilor cu Guvernul romînesc ***nu era de mai 'nainte supusă la nici un fel de considerațiuni.***»

Lealitatea dictase E. S. ambasadorului această deslegare ; dar cum căta să nu pearză diplomația nimic din drepturile sale, D. de Bourqueney, îngrijit de a feri prestigiul Guvernului său chiar de o umbră vătămătoare, în acest pas îndărăt ce era silit să facă, pofti pe D. de Nion «să nu uite nimic pentru a smulge—înainte de a-și immîna scrisorile de 'ncredințare, — un demers de reparațiune și de părere de rău.» «*Situațiune foarte 'ncurcătoare pentru mine*» [3]), observă cu multă dreptate D. consul, «fiind dată pozițiunea neînvinsă de care se bucura Alteța Sa prin chiar scrisoarea baronului de Bourqueney.»

Din fericire că «*pătruns de tăria pozițiunii sale*», Vodă puse cea mai desăvîrșită grație în a înlesni sarcina noului

[1]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 12 Iunie 1846. (Arhivele ministerului afacerilor streine, Paris.)

[2]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 3 Iulie 1846. (Arhivele ministerului afacerilor streine, Paris.)

[3]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 3 Iulie 1846. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

gerant al Consulatului Franţii. «*Precum vezĭ, nu datorez nimic*», i zise, arătîndu-i scrisoarea E. S. ambasadorului; «dar voi face, ca să-ţĭ probez curăţenia simţimintelor mele, tot ce vei hotărî însuţĭ, de nu trece peste hotarele putinţii mele [1].»

Fu înţeles că un simplu «*demers de explicaţie* va fi făcut de D. secretar de Stat al afacerilor streine, singurul din miniştrii care, fiind că făcuse vizita cerută de obiceiŭ, se găsea personal neinteresat în cestiune»; şi, spre a da mai mult preţ acestei concesiunĭ, care era un act de graţiozitate către guvernul regelui Ludovic-Filip, Alteţa Sa scrise D-lui consul general o scrisoare pe care D. secretar de Stat fu poftit să i-o immîne.

Vizita fu făcută, scrisoarea immînată, şi în ziua de Duminecă 28, se făcu la Palat prezintarea noului gerant al conslatului Franţii.

Cu această împrejurare, fostul scolar al scolilor Franţii, doctorul în drept al facultăţii din Paris, desfăşură o cochetărie specială spre a arăta legăturile care, — cu toate afirmările contrarii ale D-lui Billecoq, — «îl alipeau de acea mare naţiune pe al cărei-a pămînt trăise zece anĭ, ca să tragă principii solide din focarul călduros al civilizaţiunei ei.»

Istorisind strălucita-i priimire, D. de Nion înseamnă, nu făr'un simţimînt legitim de mîndrie, acest fapt că «în ceremonial, s'a 'ntrecut cu mult regulile obicĭnuite, modul cum au fost trataţĭ predecesorii săi.... şi că unii din colegii săi nu s'au putut opri de a observa că trebuea să se sue la mai mult de patru-spre-zece anĭ îndărăt, adică la priimirea D-lui Timoni, agent al Austriei, pentru a-şĭ reaminti un ceremonial atît de impuctor.»

În aceaşĭ zi chiar, stindardul francez era reînnălţat şi relaţiunile între reprezentantul Regelui şi Guvernul romîn re-

[1] *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

începeau, grație a marei cumpătărĭ și dibăcii a D-lui de Nion, a marei delicateţe a Prințului, a nespusei lealitățĭ a amîndorora.

Cîștigat de sinceritatea Alteţii Sale, D. consul, — în urma unei convorbirĭ ce avu cu Dînsa, — își arată D-lui Guizot impresiunile prin aceste cuvinte: «Ceea ce vă pot spune azĭ, Domnule Ministru, e că toate destăinuesc într'însul un suflet mare, o minte sănătoasă, luminată prin solide studii politice, un dor curat al binelui, o ambiţiune tot de o dată **patriotică**, dinastică poate, înlănţuită de piedicele unei situaţiunĭ ne-sigure ce atîrnă de alţii [1].»

Răceala dispăruse; încrederea și simpatia domneau în relaţiunile cele noi dintre consulatul Franţii și Guvernul romîn...; abea plutea la orizonte incidentul Billecoq, ca un vis greu.

S'au văzut documentele atingătoare de «*incidentul de la 1-ŭ Mai.*»

Apreciaţiunile următoare ale D-lui E. Regnault despre D. Billecoq vin, credem, tocmai la timp, spre a urma să luminăm pe cititor despre antipatia ce are pentru adevăr autorul cărţii: «*Provinţiile dunărene.*»

Acest curtezan al calomniei amestecă cu rechiemarea D-lui Billecoq pe D. Daşkoff, pe D-a de Lieven, pe D. Ferdinand de Lesseps, pe D. Adolf Barrot și pe D. duce de Broglie, spre a sfîrși prin a învinui pe D. Guizot de slăbiciune și de nerecunoștinţă.

Iată'n adevăr ce citim la pag. 262—254:

«La vestirea oficială a rechiemării D-lui Billecoq, Hospodarul *i arătă părerile de răŭ cele mai mișcătoare, declarînd, în termenĭ umflaţĭ că nu vroea să se desparţă de dînsul.* Consulul nu se lăsă să fie amăgit de această comedie

[1] D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 3 Iulie 1846. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

grosolană. Într'adevăr, a doa zi, află, din gura unei persoane intime cu Prinţul, că acesta, intrînd în odăile sale, se lăsase în voea unei bucurii necuviincĭoase, ca un şcolar ce a scăpat de dascălul săŭ.»

«Nu era aceasta cea din urmă insultă păstrată consulului, nicĭ cea din urmă slăbicĭune a Domnului Guizot. Cu toată părerea contrarie a Ministrului, D. Billecoq crezu ***că nu era lucru cuminte să-şi părăsească postul înainte de sosirea urmaşului săŭ. Rămînea decĭ***, după toate uzurile diplomatice, reprezintantul Franţii. Dar Bibescu nu-l mai privea decît ca un om jertfit, şi se sluji de o ocaziune solemnă ca să-l înfrunte în faţa lumii. Era obiceiul ca în zioa de 1-ŭ Mai, zioa sărbătorii Regelui Francezilor, miniştrii Hospodarului să meargă toţĭ împreună la consul, spre a aduce, în persoana lui, omagiu Suveranului Franţii. La 1-ŭ Mai 1846, ***vizita obicĭnuită nu se făcu.*** D. Billecoq suferise cu o despreţuitoare răbdare insulte personale. Dar acu insulta se suea pînă la Rege, şi lovea chiar în demnitatea Franţii. Trebuea o reparaţiune. D. Billecoq dete jos pavilĭonul consular, încredinţă ocrotirea supuşilor francezĭ consululuĭ general al Angliei, îşi ceru pasportul şi părăsi Bucureştii.

. . . .

«Rămînea, spre a încununa opera, să nu fie aprobat consulul. A eşi cu cinste dintr'un pas greu îl interesa mai puţin pe D. Guizot decît de a eşi repede dintr'însul. Cavalerismul nu-i în obiceiurile d-sale; el îl numeşte politica cea mică. D. de Nion priimi, prin urmare, ordinul de a reînnălţa pavilĭonul consular, făr'a şterge de pe dînsul mînjirea lui Bibescu. A cere reparaţiune unui Prinţ ocrotit de Ţar şi de D-a de Lieven! D. Billecoq era singur în stare să făptuiască această îndoită stîngăcie. De acea o carieră onorabilă de doo-zecĭ şi opt de anĭ de serviţii fu sdrobită fără milă. Daşkoff putu judeca cît plătea, în mîinile D-lui Guizot, pavilĭonul tricolor, şi Bibescu,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care întîiŭ se afundase într'o adîncă desnădejde, se miră să fi tremurat pentru așa de puțin lucru.»

«Recunoștința-i se arătă prin mii de măgulirĭ făcute D-lui de Nion. Se ocupă însu-șĭ să-i caute o casă; consulul dorea o grădină; se creă una ca prin minune, desemnată și plantată de grădinarul neamț Mayer, ce era pe lîngă Bibescu [1]. E adevărat că D. de Nion nu se sfiise de a învinui în public purtarea D-lui Billecoq, ceea ce i-atrase chiar o lecțiune în destul de aspră. Priimind, la instalarea-i, pe Francezii rezidențĭ, vorbi cu termenĭ ironicĭ de țîfnirile predecesorului său, și adăogă aceste vorbe: «Credeam că, pe semne, unul dintre D-Voastră fusese decapitat.» — «S'a făcut un răŭ mai mare, Domnule consul general,» exclamă unul din cei prezențĭ, D. Pigalle, «ni s'a decapitat pavilĭonul.» D. de Nion putu să se convingă că Francezii din Bucureștĭ judecau obrăzniciile lui Bibescu altmintrelea decît eroul din strada Caputinelor.»

Să-mĭ fie îngăduit, înainte de a 'ntoarce pagina asupra acestui studiu, să adresez E. S. D-lui Ribot [2], ministru al afacerilor streine, espresiunea adîncei mele recunoștințĭ. Da-

[1]) *La Principauté de Valachie sous l'Hospodar Bibesco,* de B.-A., fost agent diplomatic în Răsărit, Bruxella, 1847. — Carte anonimă, inițiale care, după cea mai mare verisimilitate, abea ascund bine individualitatea autorului. Toată lumea știe că se atribue această carte D-lui Billecoq (Adolf), fost consul la Bucureștĭ.

Vorbind de această carte, D. Desprez zice: «*că are adînca întipărire a vicleniei fanariote și e vrednică de a fi citită ca studiu de moravurĭ.*» (*Moldo-Romînia și mișcarea romînă,* de H. DESPREZ, *Revue des Deux-Mondes*, t. XXI, p. 124 și următoare).

[2]) Vă facem o plăcere precum și îndeplinim o datorie, de a aduce mulțumirile noastre E. S. D-lui Al. Lahovari, ministrul afacerilor streine al Romîniei, ca și D-lui A. E. Lahovari, secretarul general al aceluiaș departament și ministru plenipotențiar, pentru toate înlesnirile ce D-le lor au bine voit a ne face spre a consulta, în Romînia, acelaș dosar de care E. S. D. Crețulescu, ministru plenipotențiar al Romîniei în Franța, obținuse asemenea de la D. Ribot autorizarea de a lua copie pentru arhivele noastre naționale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

toresc bine-voitoare-i autorizaţiunĭ ce mi'a dat D. Ribot, să fi putut consulta şi copia aceste documente, să fi arătat spiritul cel răŭ ce domneşte în oareşĭ care autorĭ, şi neexactitudinea lor voită, să fi putut proba, prin scrisorile E. S. ambasadorului Franţii la Constantinopol, D. baron de Bourqueney şi prin ale D-lui de Nion, — scumpe mărturii, chiezăşuite de lealitatea bine cunoscută şi de înaltul caracter al acestor doi diplomaţĭ, — că corespondinţa D-lui Billecoq era astfel în cît să arunce istoria în rătăcirĭ.

Datorez încă D-lui ministru bucuria de a fi făcut să fie cunoscut, — astfel cum reese din corespondinţa sa cu regele Ludovic-Filip şi cu miniştrii M. S., — caracterul unui Prinţ, Francez prin educaţiunea, principiile, gusturile sale, şi care mi'a lăsat ca moştenire adînca-i iubire pentru ţara de care mă ţin alipit atîtea legăturĭ, — acelea mai ales pe care le-a făurit nenorocirile ei nemeritate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Serenisimă Prințul Bibescu, către E. S. D. Guizot [1].

Această scrisoare e atingătoare de raportul ce a făcut, și de purtarea ce a avut D. Billecoq, în ziua de 1-ŭ Mai, zi de serbare a Sîntului Filip.

Bucureștĭ 6 Mai 1846.

DOMNULE MINISTRU,

Credeam de rîndul acesta să n'am decît plăcerea de a-vă oferi mulțumirile mele, și, pentru a o face, n'așteptam decît immînarea scrisorei ce mi se vestise din partea Excelenței Voastre; dar D. Billecoq n'a vroit ca lucrurile să meargă astfel. Și'a dat jos pavilĭonul, declarîndu-ne că are să roage pe D. baron de Bourqueney să oprească pe D. de Nion să intre pe pămîntul Țării-Romîneștĭ, subt prilej că o insultă gravă a fost făptuită în contra persoanei M. S. Regelui Francezilor, prin neaflarea miniștrilor la consulatul Franții, în ziua Sîntului-Filip.

Cată să vă spun, Domnule Ministru, că cei mai mulțĭ dintre miniștri nu se aflau de față, petrecînd pe la moșiile lor, în puterea unui congediu ce dobîndiseră ca să treacă acolo sărbătorile Paștelor. Voi mai însemna pentru Excelența Voastră că vizita miniștrilor la consulate este de tot personală și lăsată volniciei lor; atîrnă numai de relațiunile lor personale, pe care nu pot să le impui, și pe care, manierile D-lui Billecoq nu prea sunt croite să le imbărbăteze.

Singura vizită cerută de etichetă este cea ce Prințul poruncește să fie făcută în numele săŭ, și aceea, Domnule Ministru, în tot-d'auna am căutat să fie făcută la consulul Franții cu cît mai multă solemnitate se va putea, și cu termenii ce-mĭ sunt dictațĭ de via mea recunoștință pentru Franța și de adîncul meu respect pentru Regele ei.

Aceste simțiminte au predomnit tot-d'auna în purtarea

[1] Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mea personală către D. Billecoq, pe care l'am îmbulzit cu preveninţe şi politeţe pînă 'n cel din urmă moment, orĭ cît de puţin delicată să-i fi fost purtarea faţă cu mine. Excelenţa Voastră e prea pătrunzătoare ca să nu vadă, în această din urmă faptă a D-lui Billecoq, dorinţa de a se răsbuna de neaşteptata-i rechiemare ş'îndoita-i nădejde de a face să se vorbească de dînsul, şi de a lăsa 'n încurcătură pe urmaşul săŭ. Eu unul, nu m'am putut feri de o mişcare de indignare văzînd că, pentru a da mulţumire unor urĭ sau patimĭ personale, nu s'au ferit să pue în joc numele august şi cu sînţenie respectat al M. S. Regelui Francezilor.

Îngăduiţi-mĭ, Domnule Ministru, să vă arăt aci durerea ce am simţit aflînd noul atentat care cît p'aci era s'afunde 'n jale Franţa, precum şi bucuria mea la vestea scăpărei prin minune a zilelor preţioase ale Regelui.

Binevoiţĭ a-mĭ sluji de mijlocitor pentru a face să ajungă pînă la M. S. omagiul simţimintelor mele pe cît de adîncĭ, pe atît şi de sincere, priimind pentru Excelenţa Voastră asigurare aprea înnaltei mele stime şi a prea deosebitei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : GHEORGHE BIBESCU.

D. de Nion către Excelenţa Sa D. Guizot.

D. de Nion arată D-lui Guizot situaţia în care se află prin plecarea neaşteptată a D-lui Billecoq.

Bucureştĭ, 15 Maiŭ 1846.

DOMNULE MINISTRU,

Plecînd din Viena la 9 ale acestei lunĭ am sosit erĭ în Giurgiu, şi azĭ noapte în Bucureştĭ. — Vaporul pe care scoboram Dunărea, a întîlnit lîngă Vidin un alt vas, pe care se afla D. Billecoq. — In această convorbire de cîte-va minute, subt

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

privegherea unui păzitor al servițiului sanitar, onorabilul meu predecesor mi'a făcut cunoscute faptele care l'au hotărît să-și dee jos stindardul și să părăsească Bucureștii lăsînd pe supușii francezĭ subt ocrotirea consulatului general al Maiestății Sale Britanice. — D. Billecoq privea faptul ca impunînd schimbarea scopului actual al călătoriei mele, și mi'arătă orașul Galațĭ, de pe teritoriul Moldovei, ca reședința pe care putea să fie mai potrivit să o adopt un timp oare-care. — Această părere pe care o împărtășii la prima vedere, nu o putui păstra după o cercetare mai amănunțită.— Mi se păru că Guvernul Regelui avea mai mult de cît orĭ cînd nevoe, în niște asemenea împrejurărĭ, să aibă 'n Bucureștĭ un agent pătruns de instrucțiile sale cele mai noi, desbrăcat de orĭ ce interes, de orĭ-ce preocupărĭ personale, în stare 'n sfîrșit să-i facă cunoscut fără sminteală, adevărata stare a lucrurilor și să 'nlesnească prin faptul chiar al aflării sale de față, sfîrșirea unei supărăcĭoase neînțelegerĭ.

Simțeam însă, că trebuea tot de o dată să priimesc în mod leal datoria de onoare națională, pe care retragerea D-lui Billecoq o lăsa moștenire urmașului său. — Trebuea să mă păzesc cu aceașĭ grijă de a nu recunoaște trecutul și de a pune viitorul în primejdie și mai ales de a uita ceva din cele ce ar putea să ajute că 'ntr'o zi să fie readuse relațiunile noastre cu Guvernul Țării-Romîneștĭ la o stare mai potrivită cu interesul acestui Stat și cu buna voință ce i-o arată Guvernul Maiestății Sale.—Am crezut că voi împlini pe cît îm va fi cu putință diferitele cerințĭ ale serviciului, instalîndu-mă de o cam dată la Bucureștĭ cu familia mea, fără a schimba de altmintrelea nimic în ordinea lucrurilor ce ființa de la plecarea D-lui Billecoq.— Astfel stindardul rămîne coborît, interesele și supușii francezĭ rămîn subt protecțiunea agenției britanice ; înmînarea scrisorilor mele de credit este amînată pînă la sosirea ordinelor care-mĭ vor veni din Paris sau din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Constantinopol. Nu intru, pîn'atuncĭ, în nicĭ o relațiune de societate, afară numai de compatrioții mei, și de capii celor-altor consulate streine ; cu toate acestea, observ, studiez, las să se vorbească și pîndesc orĭ-ce împrejurare priincĭoasă ca să arăt departamentului și ambasadei rezultatul cercetărilor mele. — D. Colquhoun, căruĭ m'am grăbit să fac visită, și care mi'a făcut priimirea cea mai îndatoritoare, mi'a părut că 'ncuviințează cu totul acest mod de a mă purta.

El se însărcinează să arate aceste capului și personagiurilor însemnate ale acestui Stat. De altmintrelea, am putut eu însu-mĭ să fac ca să ajungă lucrul la cunoștința Prințului Bibescu. Alteța Sa mi'a trimis pe primul său adjutant, vicontele de Grammont, spre a mă felicita de sosire, și a-mĭ oferi o casă de locuință și toate bunele servicii pe care greutățile localnice de instalațiune le fac aci foarte trebuincĭoase.—Făr'a priimi nicĭ una din aceste propunerĭ, totușĭ am arătat o vie recunoștință ; am încunoștiințat pe D. de Grammont, că, cŭ toată adînca părere de răŭ ce-mĭ insuflă starea afacerilor noastre, nu puteam totușĭ să-i aduc de la mine nicĭ o preschimbare; dar, că m'aș crede foarte fericit de a vedea sosit momentul cînd, printr'o înțelegere prietenească a Curții noastre cu Poarta otomană, mi'ar fi cu putință să 'ncep cu Guvernul Țării-Romîneștĭ raporturĭ pe care puneam mult preț. D. de Grammont încercînd să discute, eu m'am mărginit și mai strîns încă într'un mic cerc de cuvinte politicoase și de protestațiunĭ de bună voință.

Poștia plecînd d'aci numai de doo orĭ pe săptămînă, nu vroi, Domnule Ministru, să las să treacă zioa curierului fără să trimit Excelenții Voastre această depeșă scrisă 'n grabă.— O trimit, abea pecetluită, D-lui Conte de Flahaut [1].

Subsemnat: DE NION.

[1]) Această scrisoare și cele care urmează, adresate de către D. de Nion D-lui Guizot, sunt prea interesante pentru ca să nu le reproducem fie în întregime, fie în părțĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. de Nion către E. S D. Guizot.

Această scrisoare e privitoare tot la situaţiunea creată D-lui de Nion prin ruperea de odată a relaţiunilor consulatului Franciei cu Guvernul Ţării-Romîneştĭ.

Bucureştĭ, 21 Mai 1846.

DOMNULE MINISTRU,

Nimic nu s'a schimbat de la data scrisorii mele din urmă, în situaţiunea noastră faţă cu Guvernul romîn. În singurătatea ce m'am hotărît să păstrez, şi care nu e întreruptă de cît prin raporturĭ oficioase cu cei-l-alţĭ agenţĭ streinĭ, oare-care sgomote nehotărîte, oare-şĭ care spuse, zise cu scop, şi mai mult sau puţin sincere, au putut numai să ajungă pînă la mine şi de abea merită să fie raportate Excelenţei Voastre.— Duşmanii Hospodarului se folosesc de incidentul de la 1-ŭ Mai în interesul patimilor lor, şi se silesc să mărească peste măsură însemnătatea acestui fapt, şi a urmăririlor lui probabile.—Alţii, şi cel d'întîiu Prinţul Bibescu, neagă absolut să se fi lipsit în ceva la buna-cuviinţă în privinţa Franţii şi a reprezintantului ei.—O a treia părere, fără a pune 'n îndoeală fiinţarea unei greşelĭ faţă cu consulul general al Franţii, asigură ca astfel de abaterĭ de la legile etichetei localnice s'au întîmplat în mai multe rîndurĭ, şi că ele au fost trecute mai în tot-d'auna cu vederea, lăsînd ast-fel ca imputarea unei susceptibilităţĭ, de respectat în principiul său, dar prea lesnicĭoase a se supăra şi prea grăbită de a se mînia, să apese toată asupra D-lui Billecoq.— Mărturisesc, Domnule Ministru, că mi'este foarte greu, ca să nu zic peste putinţă, să mă rostesc pentru una sau alta din aceste părerĭ.—Dacă, după cum cred eu, în asemenea afacerĭ intenţiunea este totul, mai cred asemenea că intenţiunea a fost aci de a supăra pe predecesorul meu, că ea a fost nesocotită şi vrednică de învinuire, faţă cu Guvernul Maiestăţii Sale.—Dar nu este

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

oare, pe de altă parte, un fapt de care trebue să ne pară răŭ, să nu fi lăsat acest act de foarte mare necuviință D-lui Billecoq altă hotărîre de luat, decît trimiterea notei sale secretarului Statului și ruperea de o dată a relațiunilor noastre diplomatice? — Sosirea apropiată a urmașului său nu-i dedea oare, cel puțin un prilej spre a amîna o discuțiune atît de însemnată, lăsînd-o unui agent nou, pe care nicĭ o prejudecare, nicĭ o particulară ținere aminte de rău nu-l puteau îngriji nicĭ atinge? N'ar fi fost în sfîrșit vre-o putință de a dobîndi, recurgînd de-a dreptul la Hospodar, reparațiunea unei insulte, pe care acest Prinț, încolțit astfel personal, ar fi putut cu greu să se hotărască să o acopere cu propria-i răspundere? Aceste cestiunĭ, Domnule Ministru, necunoscînd oamenii și lucrurile din această țară, abea pot să le pun și mi'este învederat oprit să le dau deslegare.—Sarcina-mĭ de acum constă mai cu seamă, îmĭ pare, în a păstra întreagă nepărtinirea atitudinei mele și libertatea mea de acțiune pentru îndeplinirea poruncilor ce Guvernul Regelui va găsi cu cale să mi le dee. Pot asigura pe Excelența Voastra că această datorie va fi cu credință îndeplinită.—Unora le place să zică, fără însă s'o prea crează poate, că Prințul Bibescu s'ar opune poruncilor Porții, de i-ar fi cum-va impusă o reparațiune solemnă față de noi.— Nu prea pot să împărtășesc această temere față cu greutățile de diferite soiurĭ ce se întrunesc spre a încurca situațiunea din lăuntru a Prințului Bibescu [1].

Subsemnat : De NION.

[1]) Sfîrșitul scrisorii nu mai are legătură cu întimplarea de la **1-ŭ** Mai.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. de Nion către Excelența Sa D. Guizot.

D. de Nion arată cum s'a sfîrșit întîmplarea de la 1-ŭ Maiŭ.

Bucureștĭ 3 Iulie 1846.

DOMNULE MINISTRU.

Eram să plec la Iași, după cum avusesem onoarea să anunț pe Excelența Voastră și după cum dasem de știre și Prințului din Moldova, subt rezerva totușĭ a ordinelor contrarii, care ar putea să-mĭ sosească înnainte de momentul hotărît pentru plecarea mea.—Această prevedere s'a îndeplinit prin sosirea unei depeșe a D-lui baron de Bourqueney, a cărei copie Excelența Voastră o va găsi alăturată aci. (Anexa No. 1). A trebuit îndată să revoc toate dispozițiunile obicĭnuite în asemenea împrejurărĭ și să mă ocup fără întîrziere de măsurile ce trebuea să eau spre a sfîrși într'un mod hotărîtor cu întîmplarea de la 1-ŭ Maiŭ.

Această sarcină, Excelența Voastră va bine-voi să recunoască că nu era fără greutățĭ.

Era lucru prea delicat de a părăsi de odată atitudinea severă ce de la 'nceput o luase ambasada Regelui și pe care fusesem nevoit să o eau și eu, deși cu rezervă și cumpătare. Cestiunea de fapt, nepusă, de la început, în lumina ei, îndrituise această atitudină și fusese temelia cererilor adresate de D. de Bourqueney ministeriului Otoman.—Convingîndu-ne mai tîrziŭ de neființarea unui pretins obiceiŭ ce ar fi fost în tot-d'auna păstrat pentru vizitele de etichetă, era silit să facem un pas înnapoi și să ne reîntoarcem la linia ce ne arătase atuncĭ instrucțiunile date de Excelența Voastră.—D. Ambasador dezarmase în mod netăgăduit în scrisoarea-i de la 16 Iunie către Prințul Bibescu (Anexa No. 2). Declara într'-însa că redeschiderea raporturilor mele cu Guvernul romîn nu

era supusă nicĭ unei consideraţiunĭ; dar mă povăţuea în acelaş timp, prin depeşa-i din aceaşĭ zi, să nu uit nimic ca să obţin, înnainte de immînarea scrisorilor mele de credit, un demers de reparaţiune şi de părere de răŭ. Voi mai adăoga, spre a desăvîrşi zugrăvirea acestei încurcătoare situaţiunĭ, că atenţiunea publică, viu deşteptată în ce privea afacerile noastre, şi opiniunea pronunţată a compatrioţilor noştri celor mai însemnaţĭ, impuneau oare-şĭ care cerinţĭ de care trebuea să ţinem neapărată socoteală.

Iată, Domnule Ministru, drumul ce am crezut că trebue să urmez, precum şi ce a eşit de aci :

Innaintînd Prinţului Bibescu, prin cancelariul consulatului general, scrisoarea Ambasadorului Regelui, însărcinasem pe D. Hory să ceară Alteţii Sale, să bine-voească să mi 'arate persoana cu care căta să vorbesc despre măsurile ce trebuea încă luate.—Prinţul se oferi el însuşĭ, şi această ofertă de mai 'nainte prevăzută, fu priimită cu grăbire şi mulţumire; mă dusei la dînsul în seara de 24 Iunie.—Nu ne cunoşteam încă, nicĭ chiar din vedere, şi fui mişcat, trebue s-o spun de nespusă bună-voinţă cu care mă priimi.—Era în convorbirea-i un accent de adevăr pătrunzător şi de emoţiune simţită cînd mi'arătă şi părerile de răŭ ce-i pricinuise hotărîrea luată de predecesorul meŭ, ajuns la capătul misiunei sale, şi nădejdea de a găsi în mine o mai mare încredere şi simpatie, sau cel puţin nepărtinire.

Ajunserăm repede la fondul discuţiunei. Prinţul îmĭ repetă cu tonul cel mai convins doctrinele-i şi afirmările-i (ce sunt cunoscute de Excelenţa Voastră) despre cestiunea de drept şi despre cea de fapt. — După ce ne apărai cauza, cu stăruinţă şi pe cît putui mai bine, ajunsei să întreb pe Alteţa Sa ce demers public era în idee de a face pe lîngă consulatul general, spre a pune capăt unor neînţelegerĭ aşa de supărăcĭoase. Prinţul simţea foarte bine tăria poziţiunei ce i-era creată de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

scrisoarea D-lui de Bourqueney. Cu toate acestea bine-voi să-mĭ spue:

«Nu datoresc nimic, după cum vedeţĭ, însă pentru a vă încredinţa de sinceritatea simţimintelor mele, voi face tot ce veţĭ hotărî înşi-vă, de nu va trece peste hotarele putinţii mele.» Reamintind atuncĭ făgădueala dată la Rusciuc, încercai să obţiu ca miniştrii romînĭ, a căror lipsă fusese observată în ziua Sfîntului Filip, să vie la mine spre a tălmăci cauza acestei lipsĭ şi a-şĭ arăta părerile lor de răŭ. — Prinţul îm răspunse că nicĭ nu dăduse, nicĭ nu putuse da făgădueala amintită de Reşid-Paşa, de oare-ce pasul arătat era tocmai cel a căruĭ făptuire ar fi întâlnit greutăţile cele mai neînvinse.—«De aş porunci ceva aşa», îm zise el, «aş face-o cu temerea foarte întemeiată de a nu fi ascultat de către trei dintre miniştri şi cu siguranţa de a nu priimi de la al patrulea, de la fratele meu Ştirbei, decît un refuz neînvins, însoţit de prezintarea demisiunei sale.»—«Cred că ştii, Domnule,» adăogă el, «motivele personale, de altmintrelĭ însă cu desăvîrşire legitime, care nu 'ngădueau fratelui meu de a se 'nfăţişa predecesorului D-Voastre, în urma priimirii ce-i făcuse acesta la 1-ŭ Mai 1845.»

Cunoşteam, în adevăr, acest amănunt şi mi se pare că e cunoscut şi de Excel. Voastră. — Răspunsei Prinţului aşa încît să-l fac să 'nţeleagă că cunoşteam prea bine tot ce se petrecuse mai 'nainte între el şi fratele său, pentru a mai stărui asupra unei combinărĭ care ar putea aduce o rupere atît de supărăcĭoasă din toate punctele de vedere. De altmintrelĭ mi'era lesne de a mă da îndărăt spre a ajunge la o altă propunere, pe care o păstram, ca singura care avea oare-şĭ care sorţĭ de isbutire. Nu slăbii despre necesitatea unui demers de făcut, dar mă mărginii în a cere ca el să fie făcut de un singur ministru, secretarul de Stat al afacerilor streine, care, fiind că făcuse vizita obicĭnuită D-lui Billecoq, la 1-ŭ Mai, se găsea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

personal dezinteresat în această cestiune.—Prinţul priimi acest mijloc de împăcare şi adăogă că 'n semn de recunoştinţă a unei cruţărî, a căreia valoare o înţelegea, îm va scrie însuşî o scrisoare de explicaţiune, care îm va fi dată de secretarul de Stat. — Furăm din acel moment înţeleşî despre toate; cu toate acestea convorbirea se prelungi încă mai mult de o oră, în timpul căreia Prinţul păru că vru a-mî da semne de încrederea sa, arătîndu-mî greutăţile situaţiunei sale din lăuntru şi din afară, proiectele sale, în ce priveşte 'ntîmplările viitoare cele mai apropiate, vederile sale în ce priveşte viitorul mai depărtat al ţinuturilor dunărene. — O cunoştinţă mai adîncită a oamenilor şi a lucrurilor îmî va arăta valoarea adevărată a acestor destăinuirî.—Cea ce pot spune astăzî, Domnule Ministru, e că totul arăta într'însul o inimă înnaltă, un spirit cu judecată, luminat prin studii solide politice, o dorinţă sinceră a binelui, o ambiţiune tot de o dată patriotică, personală, dinastică, poate, înfrînată de piedicele unei situaţiunî lipsite de siguranţă şi de neatîrnare. Fără a chiema, nicî a respinge aceste mărturisirî, nu răspunsei la dînsele decît arătîndu-mî recunoştinta şi urările mele pentru fericirea Prinţului şi prosperitatea ţărei, şi făr'a-mî ascunde de altmintrelea intenţiunea-mî cea mai formală de a nu lua vr'o dată, în mişcările la care Principatele par că trebue să se aştepte încă, vr'un alt rol decît p'al unui focos prieten al păcii, al ordinei publice şi al menţinerii echilibrului politic în Răsărit.

A doa zi chiar, secretarul de Stat, D. Balliano, veni la mine să-mî aducă, din partea Prinţului, scrisoarea, a cărei copie e alăturată aci (sub No. 3), şi să-mî reînnoească explicaţiunile şi demonstraţiunile de bună-voinţă, conţinute în această scrisoare; mersei a doa zi să-i întorc vizita.—Hotărîrăm împreună ca prezintarea mea să se facă Duminecă în 28.—Lăsai în mîinele sale copie după scrisorile mele de credit, firmanele Porţiî otomane, răspunsul meu la scrisoarea Prin-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

țului (anexa No. 4), și textul discursului pe care-mĭ propuneam să i-l țiu în ziua audienții. Amintisem, în acest proiect de discurs, de relațiunile de prietenie ce de veacurĭ ființau între Franția și Împărăția Otomană. — Prințul trimise să-mĭ ceară, într'un mod de tot confidențial, să jertfesc această frază pe care o privea ca 'n stare să producă o întipărire supărăcĭoasă asupra celor mai mulțĭ dintre cei de față. Mă 'nvoiĭ, arătînd însă ce lucru cĭudat era o asemenea susceptibilitate, și observînd cît de puțin de potrivit cu interesul bine-înțeles al Principatelor era acest simțimint de respingere în ce privea suzeranitatea Porțiĭ.—Arătasem de mai 'nainte Prințului Bibescu acest mod de a vedea, și păruse că mă înțelesese; credea poate însă că politica ce se face în odae nu putea să fie arătată fără neajunsurĭ unui public ca al său. Se poate iarășĭ că o mișcare de bună voință personală să-l fi mînat să depărteze de la începuturile mele orĭ-ce sorțĭ de nepopularitate.— E sigur, de altmintrelea, că el a simțit o mulțumire nemărginită pentru acest act de deferență, și că n'a cruțat nimic din tot ce 'mĭ putea arăta cît de mult ținea la aceasta. Astfel, Domnule Ministru, în ceremonialul priimirei mele, s'a trecut cu mult peste regulele ordinare și peste modul cum au fost tratațĭ predecesorii mei. — Nu cerusem aceasta, dar am crezut că trebuea să priimesc cu voioșie, în împrejurările de față, tot ce arăta mulțimei respectul Guvernului romîn către Franța și către reprezintantul ei.—Vicontele de Grammont, primul adjutant și maestru de ceremonii, a venit să mă ie într'una din trăsurile Prințului, trasă de patru cai, și însoțită de un scadron de călărime. Un ofițer de ordonanță al Alteței Sale mergea pe lîngă fie-care din ușile trăsurei. Cancelarul consulatului general, purtînd scrisorile de credit și Beratul, urma îndată în trăsura mea. În momentul intrărei noastre în curtea palatului, onorurile militare îmĭ fură făcute ca și Hospodarului însușĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ofiţerii casei şi gardei sale veniră să mă priimească în josul scării celei marĭ; doi din miniştri săi făcură acelaş lucru la capătul de sus al scării; cei-lalţĭ secretarĭ de Stat precum şi trei dintre boerii cei marĭ şi un numeros Stat-maior, înconjurau pe Prinţ care mă aştepta în salonul cel mare, în mare uniformă, decorat cu toate ordinele sale. — După ce ascultă în picĭoare discursul meu, şi răspunse tot ast-fel (alătur aci subt No. 5 şi 6 textul acestor cuvîntărĭ), Prinţul îmĭ prezintă pe rînd persoanele ce se aflau mai în apropiere de dînsul şi mă pofti să şăd pe un fotoliu la dreapta divanului săŭ. — Am mai schimbat cîte-va vorbe încet şi am fost recondus cu acelaş ceremonial pînă la casa consulară unde pavilĭonul francez a fost pe loc reînnălţat.

Doo zile mai în urmă, Principesa, deşi serios indispusă, a bine-voit a ne priimi, pe soţia mea şi pe mine, într'o audienţă privată, în care Alteţele Lor ne-au arătat din nou cu bielşug semnele celei mai bine-voitoare curtenii; este de prisos să mai adaog că această pildă a fost urmată cu o voioasă grăbire de către înnalta societate ai cărei membri par să se fi unit cu toţii ca să ne despăgubească de singurătatea în care s'a petrecut prima lună a şederei noastre în Bucureştĭ.

Chiar de Lunĭ, 29, am luat posesiune definitivă de toate funcţiunile postului meu, dupe ce adresasem consulului general al Angliei mulţumirile ce i eram datorĭ pentru intervenţiunea sa plină de zel în favoarea supuşilor Regelui. Unii dintre colegii mei nu s'au putut opri de a observa că trebuea să se întoarcă cineva cu mai mult de patru-sprezece anĭ îndărăt (adecă la priimirea D-lui Timony, agentul Austriei) pentru a-şĭ reaminti un ceremonial pe atît de solemn ca acel de care prezintarea mea fusese înconjurat.—Guvernul romîn a arătat, spre a-şĭ apăra purtarea, superioritatea gradului meu, coprinsul firmanelor împărăteştĭ (care urmează de a reaminti vechile noastre drepturĭ de precădere şi ase-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

muirea noastră cu rangul de Bei otoman), în sfîrşit şi mai ales împrejurările cu totul deosebite în mijlocul căror intram eu în funcţiune.

Cată să mai spun că această mişcare de susceptibilitate n'a vătămat în nimic bunele raporturĭ ce m'am grăbit se întemeez cu toţĭ colegii mei.

Voi numi în primul rînd pe consulul general al Rusiei care, după ce mi'a declarat mie însu-mĭ, şi chiar de la început, că nu recunoştea nicĭ o vină autorităţilor localnice în împrejurarea de la 1-ŭ Maiŭ, totuşĭ s'a arătat bine-voitor la tot ce a putut ajuta a sfîrşi într'un mod onorabil şi mulţumitor pentru noi această afacere supărăcĭoasă.

Un serviciu a fost celebrat erĭ la Biserica catolică pentru odihna sufletească a Suveranului Pontif Grigore al XVI-lea. Episcopul din Nicopolis a slujit. Toţĭ agenţii străinĭ, fără deosebire de credinţă religioasă, au fost faţă la această ceremonie funebră.

Subsemnat : De NION.

D. Doré de Nion, consul al Franţii, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

D. de Nion cere a 'nfăţişa scrisorile sale de încredinţare.

Bucureştĭ, $^{13}/_{25}$ Iunie 1846.

PRINCIPE,

Scrisoarea ce Alteţa Voastră Serenisimă mi'a făcut onoarea să-mĭ scrie, cu data de azĭ, mi'a fost predată de D. secretar de stat Băleanu ; o voi împărtăşi E. S. D. Guizot ca şi D. baron de Bourqueney.

Desluşirile coprinse în această scrisoare, ca şi cele pe care

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. secretar a bine-voit a mi le da din viu graiŭ, din ordinul Alteţei Voastre Serenisime, întăresc şi complectează lămuririle ce Ea a şi trimis la Paris şi Constantinopol, astfel încît să nu poată să rămîe nicĭ o supărăcĭoasă tălmăcire a întîmplării, de care cată să ne pară rău, de la 1-iŭ Mai.

Convingerea mea personală în această privinţă, întărită de tot ce am putut afla prin şederea mea în sînul acestei capitale, este azĭ prea mare pentru a-mĭ îngădui să'ntîrziez mai mult timp reluarea relaţiunilor mele oficiale cu Guvernul Alteţei Voastre Serenisime. Cu o vie mulţumire voi grăbi decĭ, Principe, în unire cu D. secretar de Stat, desăvîrşirea formelor obicĭnuite, şi voi cere prin mijlocirea D-sale, onoarea de a Vă înfăţişa scrisorile mele de încredere şi Beratul Porţii Otomane. Această datorie, o voi împlini cu o plăcere cu atît mai mare cu cît, făcîndu-mă organul simţimintelor de care Guvernul Regelui, augustul meu Suveran este însufleţit pentru Alteţa Voastră Serenisimă, voi găsi asemenea prilejul de a-i arăta recunoştinţa ce de acum am pentru bunătăţile sale, şi să-i reînnoesc omagiul respectului cu care

Sunt, Principe, al Alteţei Voastre Serenisime, prea umilitul şi prea ascultătorul servitor.

Subsemnat: A. DORÉ DE NION.

A. S. S. Prinţul Bibescu, către Ex. Sa D. Guizot, Ministrul afacerilor Streine.

Bucureştĭ, 21 Iunie (3 Iulie) 1846,

DOMNULE MINISTRU,

Intrînd în exerciţiul funcţiunilor de Agent şi Consul general al Maiestăţei Sale Regele Francezilor în Principatele Dună-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rene, D. de Nion mi'a imminat scrisoarea cu care Excelenţa Voastră a bine-voit să-l însărcineze pentru mine. Puteţi fi sigur, Domnule Ministru, că nu va fi uitat nimic din parte-mi ca să fac ca sarcina D-lui de Nion să-i fie atît de uşoară şi chiar de plăcută pe cît îmi va sta 'n mînă să i-o fac. Am dorit tot-d'auna din inimă să fiu în cele mai bune relaţiuni cu agentul unei ţări de care atîtea legături mă ţin strîns alipit, şi am fost fericit să recunosc în D. de Nion aplecări şi însuşiri ce pot veni în ajutorul dorinţei mele. In cît priveşte protecţiunea persoanei sale în Ţara-Romînească şi a intereselor supuşilor Maiestăţei Sale, aceasta în nici un caz nu va 'nfăţişa cea mai mică greutate. Legile noastre, în cea mai mare parte împrumutate codicelui Francez, apără deopotrivă pe streini şi pe indigeni, şi Guvernul, gelos de a le vedea observate, nici odată nu se dă 'ndărăt de a interveni cînd i se cere aceasta cu drept cuvînt.

Bine-voiţi, Domnule Ministru, să depuneţi la picioarele Maiestăţii Sale omagiul adîncei mele recunoştinţi pentru semnele bune-voinţei sale Regeşti, pe care le recunosc în numirea D-lui de Nion, şi a priimi însă-şi Excelenţa Voastră încredinţarea innaltei mele stime şi a simţimintelor mele cele mai deosebite.

Subsemnat: BIBESCU.

D. de Nion către Ex. S. D. Guizot.

D. de Nion face cunoscut Excelenţii Sale Ministrului afacerilor streine, o convorbire intimă ce a avut cu Prinţul Bibescu.

Bucureşti, 14 Octombre 1846.

DOMNULE MINISTRU,

Am priimit depeşa pe care Excelenţa Voastră mi'aţi făcut onoarea de a mi'o scrie la 21 a lunei trecute, ca răspuns la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

scrisoarea-mĭ de la 20 August, cu privire la intențiunea arătată de guvernul romîn de a nu maĭ îngădui de aci înainte intervenirea autorității consulare în afacerile în care ar fi interesațĭ streinĭ ca posesorĭ de acareturĭ.

E foarte de crezut că Guvernul romîn, în urma priimirei prea puțin bine-voitoare ce au făcut cele mai multe dintre consulate generale circulărei sale din 4/16 Iulie, se va feri, cel puțin cît-va timp, de a mai aduce la iveală această cestiune. Din parte-mĭ, nu voi ațîța de loc o discuție pe care Excelența Voastră îmĭ prescrie din contra să o înlătur, de se ivește.

Instrucțiunile ce ațĭ bine-voit a-mĭ da, Domnule Ministru, nu vor putea deci să fie urmate de cît atuncĭ cînd autoritatea localnică ar încerca însășĭ să facă ca doctrina-i cea noo să cadă asupra vr'unui supus francez. Voi spune atuncĭ sus și tare că, această pretenție ne fiind îndrituită nicĭ de 'nțelesul tractatelor noastre cu Poarta, nicĭ de uzul păzit în cele-l'alte părțĭ ale Impărății otomane, datoria mea îmĭ poruncește să protestez și să mă adresez la Constantinopol.

Părerea ambasadorului Regelui va fi putut, de altmintrelea, cu acest răgaz, să se formeze în deplină cunoștință a cestiunei, căcĭ D. baron de Bourqueney a și priimit comunicare de primele documente în această afacere, și-i trimit chiar azĭ copie de pe depeșa Excelenței Voastre, precum și de pe această scrisoare.

Excelența Voastră stărue, în privința acestei chestiunĭ anume, asupra considerațiunilor desfășurate în depeșa-i No. 1, în ceea ce privește raporturile Principatelor Dunărene cu Poarta otomană. Fițĭ încredințat, Domnule Ministru, că mă voi grăbi s'aduc ordinele-vă la îndeplinire și să ajut, întru cît îm va sta 'n putință, vederile Guvernului Maiestății Sale. M'am folosit în tot-d'auna, pentru a o face, de orĭ-ce prilej mi s'a înfățișat; dar am dat de asemenea, la fie-ce încercare de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

acest fel, de părerea de răŭ ce simţeam recunoscînd cît e de greu să facĭ să fie priimite, chiar de persoanele cele mai luminate din această ţară, nişte sfaturĭ în contra cărora se deşteaptă tot de odată şi prejudecările lor naţionale şi patimile lor individuale. Am putut mai ales să mă conving de aceasta în urma unei convorbirĭ ce am avut de curînd cu Prinţul Bibescu, convorbire la care am făcut aluziune în depeşa-mĭ No. 9 şi pe care am onoarea să o arăt Excelenţei Voastre, ast-fel precum se găseşte trecută în notele ce mi'am însemnat îndată după ce am eşit de la audienţă.

Prinţul începu, după cum i-e obiceiul, printr'o lungă povestire a piedicelor care-i încurcă situaţiunea în lăuntru; învederat că era îngrijit de o altă cestiune, despre care îşĭ făcuse mai din 'nainte planul şi la care veni de odată, cam pe neaşteptate.

«Vedeţĭ,» îmĭ zise, «cît am avea nevoe în îndeplinirea unei menirĭ atît de grele, să fim sprijiniţĭ de buna-voinţa puterilor europene. Spuneţĭ-mĭ însă, Domnule, de putem să ne bizuim pe această bună-voinţă, cînd Guvernele cele mai liberale, cele mai vrednice de respectul nostru, par, în orĭ-ce împrejurare, că nu văd în Principatele dunărene, de cît nişte provincii ale Impărăţii otomane,—în capii lor, de cît nişte paşale turceştĭ,— în locuitorii lor, de cît nişte *Raiale*. Această părere nu e 'ntemeiată nicĭ în drept, nicĭ în fapt. N'am fost nicĭ odată supuşĭ prin arme de Turcia. Am recunoscut-o, ce e drept, de suzerană, dar subt rezerva expresă, dată prin scris, a libertăţilor noastre religioase, civile şi comerciale, şi a neatîrnării noastre administrative. Indată ce am plătit tributul anual Porţii, nu-i mai datorim nimic. Ea însăşĭ, de altmintrelea, nu se mai gîndeşte de azĭ înainte să ne mai pue în îndoeală privilegĭurile, doar numai cînd e aţîţată la aşa ceva de îndemnurile diplomaţiei creştine, dibace în a găsi, în interpretarea tractatelor vechĭ şi noi, mijlocul de a ne opri desvol-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tarea însuşirilor noastre celor mai dătătoare de viaţă. In ce priveşte vămile, de pildă, tocmai D-Voastră arătaţĭ îndărătnicie în a nu priimi a vă supune regulamentelor şi tarifelor noastre, pe cînd comerciul turcesc le suferă fără a se plînge. Această pornire se arată mai mult încă în cestiunile de jurisdicţiune în care se respinge cu o neîncredere nedreaptă competinţa tribunalelor noastre, ca şi cum ele n'ar cunoaşte şi n'ar fi însărcinate să 'ndeplinească altă lege de cît a Coranului. «De ce», adaogă Prinţul, aprinzîndu-se din ce în ce mai mult, «de ce nu ne-aţĭ cere de îndată să ne lepădăm şi de credinţa strămoşilor noştri? Preschimbarea bisericelor noastre în giamii n'ar fi oare urmarea logică a unui sistem pe care l'osîndesc deopotrivă principiile sfinte ale dreptăţei şi acele ale unei politicĭ sănătoase şi prevăzătoare. De vă temeţĭ, şi cu drept cuvînt, să vedeţĭ într'o zi echilibrul european turburat de ambiţiunea Rusiei, n'ar trebui oare să chemaţĭ prin urările voastre, să 'mbărbătaţĭ prin simpatia voastră organizarea naţionalităţilor autonome, aşezate între Impărăţia Ţarilor şi a Sultanilor? Şi cînd, pentru această din urmă Impărăţie, va suna ora apropiată a descompunerei, ce rol folositor şi glorios n'ar aparţine oare, de-aţĭ fi vrut, acestor populaţiunĭ creştine care fac mănoase malurile Dunărene, coastele Carpaţilor şi p'ale Balcanilor!....»

Era o sarcină destul de 'ncurcătoare, Domnule Ministru, de a opune acestei grăirĭ înflăcărate argumentarea strînsă a dreptului public, calculul peste putinţă al intereselor. Trebuea opus cu toate acestea, şi 'ncercai a face aceasta cu toată tăria, dar, în acelaş timp, şi cu toate cruţările cuvenite:

«Nimenea nu pune 'n îndoinţă», răspunsei, «şi noi, de sigur, mai puţin de cît orĭ-cine, amintirile glorioase ale trecutului vostru şi nădejdiile ce puteţĭ avea în al vostru viitor. Dar tocmai, şi mai ales, prezentul îmbrăţişează şi trebue să 'mbrăţişeze politica practică, venerabila politică care se sprijină, de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

o parte, pe regulele neschimbate ale dreptului ginților, și, de alta, pe realitatea faptelor. Dar, în această legalitate, în această realitate, care ar fi astă-zĭ modul de ființare internațional al Provințiilor dunărene, d'ar înceta ele de a fi privite ca făcînd parte din Împărăția otomană ? În ce altă calitate sunt ele cunoscute de Puterile creștine? Care ar fi temelia relațiunilor comerciale și de vecinătate ce le întreține Europa cu D-Voastră, de s'ar lipsi ea de pozițiunea netedă și folositoare ce-i fac tractatele cu Turcia? Subt ce cuvînt, de altmintrelea, am putea noi să veghem asupra intereselor voastre, și să vă sprijinim drepturile, de n'ar fi aceste drepturĭ, aceste interese ale unei puterĭ aliate și amice, căreia sprijinul Franții n'a lipsit nicĭ odată? Această legătură, care vă alipește de Turcia, nu vă unește oare tot de odată cu Europa occidentală, și nu vă asigură tocmai ea, în schimbul unui mic tribut și al unei atîrnărĭ mai mult de 'nfățișare de cît reale, chiezășuirĭ pozitive și o protecțiune îndestulătoare? Nu este oare, de alt-fel, învederat că, în starea de față a lucrurilor, nu putețĭ scăpa de o supunere aproape nominală de cît pentru a suferi în acelaș moment un jug mai puternic și mai greu? Fie-care pas ce vă depărtează de Suzeranitatea otomană vă apropie de absorpțiunea Rusească : acolo vă v'ar duce de sigur aceste neputincĭoase dorurĭ de neatîrnare care tind a silui mersul de acum al lucrurilor și a păși mai repede decît timpul. Credeți-mă, Principe, în loc de a hrăni aceste primejdioase amăgirĭ, îndreptați-vă din ce în ce mai mult năzuințele spre îmbunătățirea morală și buna stare a populațiunilor puse subt Guvernul vostru. Lucrațĭ să le creațĭ, prin desvoltarea raporturilor lor comerciale cu Europa, titlurĭ noi la sprijinul ei. Dacă acest mod de a mă rosti, sincer și leal ca și politica guvernului în numele căruia am onoarea de a vorbi, vă pare astă-zĭ greu de ascultat, poate că va da pe viitor roade folositoare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Lăsați-mă să o nădăjduesc pe cît o și doresc în interesul vostru și în al țării voastre.»

Atitudinea Prințului, pe cînd m'ascultа, destăinuea un fel de nerăbdare dureroasă pe care cu toate acestea ajunse s'o stăpînească pînă la capăt. Drept orĭ-ce răspuns, se mărgini să vorbească de bunele sale raporturĭ personale cu Sultanul Abdul-Medjid și cu Miniștrii lui, și de serviţiile pe care Guvernul romîn le face zilnic Împărăției turceștĭ năbușind semințele numeroase de dezordină și de răsculare ce se plămădesc în Bulgaria și Serbia. «Acolo», adăogă el, «în contra a ce se petrece în Țara-Romînească, se vorbește puțin, dar se lucrează mult.» Sfîrși, făcîndu-mă să 'nțeleg că, de n'au fost mult sdruncinate convingerile lui prin argumentele și sfaturile mele, știa cel puțin să recunoască a lor însemnătate și să le prețuească scopul.

Am văzut din nou pe Prințul Bibescu cîte-va zile după această convorbire, și nu mi'a spus nicĭ un cuvînt care să aibă vr'o legătură cu dînsa. Am crezut că trebue să-i imit și eu rezerva, și voi aștepta, ca să revin asupra acestui subiect, prilejurĭ care de altmintrelea nu vor putea să nu se 'nfățișeze adesea.

În urma autorizațiunei ce Excelența Voastră a bine-voit să mi-o dee cu viu graiŭ, și, în neputință de a cifra această lungă depeșă, m'am hotărît s'o trimit prin dinadins curier viceconsulului din Galațĭ.

O va transmite cu toate precauțiunele cuvenite ambasadei Regelui la Constantinopol, de unde va fi expediată Excelenței Voastre prin vapoarele franceze.

Sunt, etc.

Subsemnat: D. de NION.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. Sa generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prințul Bibescu.

Contele dă de știre Prințului Bibescu că se află 'n ajunul unei serioase încercări; dorește din toată inima ca ***să easă spre binele lui.***

Sîn-Petersburg, 27 Octombre 1846.

Din scrisoarea alăturată vețĭ vedea, Principe, că am îndeplinit în toate dorințele ce mi'ațĭ arătat prin scrisoarea-Vă din 29 August. Nu-mĭ rămîne de cît să răspund la un alt articol al aceleașĭ scrisorĭ în ce privește simțimintele mele pentru Alteța Voastră. O voi face cu toată sinceritatea.— Supărat, nu-i termenul just ; n'am nicĭ dreptul nicĭ pretenția de a mă putea supĕra ; dar mîhnit, da. Nemulțumiții se măresc la număr, și prieteșugul ce nu pot să nu am pentru A. Voastră, se 'ngrijește de aceasta ; — cunosc în deajuns pe administrații voștri ca să pot ști că aceasta, în mare parte, vine din umflarea ce este o urmare a firei lor; dar nu e mai puțin adevărat că strigătele se măresc și că ei se slujesc de orĭ-ce mijloc. — Sunteţĭ în ajunul uneĭ încercărĭ serioase și doresc din toată inima ca ea să easă spre binele vostru. Generalul Grabbe vă dă pe deplină și întreagă dreptate în ce privește bunele-vă cugetărĭ, și aspra probitate ce căutațĭ să întipărițĭ supușilor voștri ; — dar se 'nvoește asemenea că prin oare-care îndulcire în forme, ațĭ putea, Principe, să vă facețĭ prietenĭ care, pretutindenĭ și în orĭ-ce lucru, vă sunt absolut trebuincĭoșĭ.— Ceea ce vă spun fără încunjur și fără perifraze vă va dovedi, mai mult de cît orĭ-ce, cît iaŭ parte la tot ce vă privește. Dee Domnul ca dorințele mele să se 'ndeplinească și să n'avețĭ de cît a vă bucura de ostenelile și muncile ce dațĭ în folosul concetățenilor voștri! — E cea mai dulce răsplată la care să poată ajunge un administrator și v'o doresc ca mie însumĭ.

Mă folosesc de acest prilej ca să vă mulțumesc de dovezile de prieteșug ce ațĭ avut prilejul să-mĭ dațĭ, — și cu toate

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

că din fire nu prea sunt arătător, nu-mĭ pricinuesc însă mai puțină mișcare sufletească procedeurile cele bune de care binevoesc unii a-mĭ da cît'o dată probe.

Ne-fiind sosit aci de cît de cîteva zile, sunt împovărat de afacerĭ și vă părăsesc, Principe, rugîndu-vă să priimițĭ, cu prietenie, omagiul tutulor simțimintelor mele prea devotate.

Subsemnat: KISSELEFF.

Ex. Sa generalul conte Kisseleff, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Sîn-Petersburg, 27 Octombre 1846.

PRINCIPE.

Scrisoarea ce Alteța Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ adreseze la 29 August trecut, împreună cu pachetul ce-o 'nsoțea, nu mi s'a dat de cît acum de curînd la întoarcerea-mĭ dintr'o călătorie de inspecțiune în interiorul Împărății; vețĭ bine-voi să ertațĭ, Principe, întîrzierea fără voe a răspunsului meu. M'am grăbit a 'nfățișa darul vostru Maiestății Sale Împăratului, care a binevoit a-l primi cu plăcere și a dat porunca să fie înmînat, împreună cu scrisoarea voastră, Alteței Sale Împărăteștĭ, Doamnei Marei Ducese Olga, la Stuttgard. Maiestatea Sa Împărătească, însărcinîndu-mă să vă înștiințez de aceasta, Principe, a găsit plăcere să vază în acest omagiŭ oferit augustei sale fiicĭ, o probă de devotament de care n'a putut să nu fie mișcată.

Cu o adevărată plăcere mă grăbesc să vă înștiințez de aceste, și să mă folosesc de acest prilej ca să vă reinnoesc asigurarea înnaltei considerațiunĭ cu care am onoarea, Principe, de a fi al Alteței Voastre prea umilul și ascultătorul servitor.

Subsemnat: General conte KISSELEFF.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Stürmer, ambasadorul Austriei la Constantinopol, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Constantinopol, 4 Noembre 1846.

PRINCIPE,

Nădăjduesc că Alteța Voastră va fi mai îngăduitoare de cît propria-mĭ conștiință și că mă va erta c'am amînat pîn'acum să-i mulțumesc de bunătatea și buna-voință cu care mi'a ascultat rugăciunea privitoare la văduva sărmană a unui supus austriac, D. Fischler. Pătrunsă de recunoștință, această femee vă bine cuvintează numele, Principe, și bine cuvîntarea nefericiților e ascultată în Cer.

De și departe, Principe, nu încetez de a-mĭ arunca privirile către locurile în care se desfășoară, împreună cu autoritatea voastră, ale voastre talente, energie și bărbăție în a lupta în contra încercărilor nebune sau vinovate. Tot ce se petrece în Țara-Romînească mă interesează și aș dori pentru odihna voastră să fie această țară mai liniștită, dar :

«A vaincre sans péril on triomphe sans gloire [1]»

Și poate că vă place mai bine ca să fie așa. Ce doresc înnainte de toate. Principe, e ca Alteța Voastră să fie convinsă de simțimintele ce hrănesc pentru dînsa și al căror foarte sincer omagiu, o rog să-l primească aci.

Subsemnat : STURMER.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Prințul Bibescu, către D. Philippsborn, însărcinatul de afacerĭ al Guvernului romîn pe lîngă Cabinetul din Viena.

Răspunzînd unei scrisorĭ a D-lui Philippsborn, căruia a dat instrucțiunĭ în privința unei audiențe pe care căta să o obție însărcinatul său de afacerĭ de la A. S. Prințul de Metternich, Prințul își arată, vorbind de poporul Romîn, părerea de rău că Austria prea a nesocotit «de a-șĭ atrage prin măsurĭ drepte» un popor ce-i stă la ușă. Propune *A. S. Prințului de Metternich o mai intimă apropiere.*

Bucureștĭ, 1846.

. . . .

. . . [1] E foarte firesc să 'ntîlnim piedicĭ în unele prejudecățĭ învechite. Cu toate acestea nu mă 'ndoesc că aceste prejudecățĭ vor dispare 'n sfîrșit în fața unor considerațiunĭ de un ordin mai înnalt decît cele ce sunt arătate în scrisoarea D-voastră din urmă. Tot astfel nu stau în cumpănă de a crede că omul eminent care duce politica austriacă, obicĭnuit cum e să vază lucrurile de sus și să le trateze tot astfel, ne dee pe deplin dreptate în adîncul inimei sale.

Este într'adevăr peste putință să nu simță cu părere de rău, că Austria a prea nesocotit de a-șĭ atrage prin legăturĭ de interes un popor care-i stă la ușă, și a cărui bună stare și civilizație, departe de a o putea supăra, ar avea din contra rezultate de-o potrivă folositoare pentru doo țărĭ ce se învecinesc și a căror mai strînsă apropiere prin măsurĭ de dreptate, stă în mîna celui mai puternic să o facă.

Tocmai această apropiere intimă viu să o propun Alteței Sale....

---

[1] Fragment al unei scrisorĭ a Prințului luat dintr'o lucrare intitulată : *Cîte-va cuvinte despre Țara-Romînească (Quelques mots sur la Valachie.* — Dentu).—Scrisoarea Prințului lipsește din culegerea noastră.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. Prințul Metternich, către D. Timony, consul al Austriei pe lîngă Guvernul Romîn [1].

Prințul impărtășește ideile Prințuluĭ Bibescu, și lasă să se vază că 'ntr'un viitor apropiat se va putea 'nțelege cu dînsul.

Viena 1846.

DOMNULE CONSUL,

. . . .

. . . Sunt drept pentru administrațiunea luminată a Prințului Bibescu ; recunosc că țara sa este în adevăr în progres, și găsesc drepte, în principiu, considerațiunile ce privesc raporturile între amîndoo Țărĭ ale noastre.

Dar nu toată lumea vede aci lucrurile din același punct de privire ca mine, și sunt unele considerațiunĭ de păzit, nu numai în privința unor învechite prejudecărĭ ce n'ar putea fi siluite fără neajunsurĭ, dar și în a unor interese localnice, pe care am părea că le jertfim de gĭaba și din slăbicĭune, de ne-am lepăda de a le mai apăra fără a fi pregătit spiritele la aceasta. Poftesc decĭ pe Prinț să mai rabde încă și nădăjduesc că vom sfîrși prin a ne 'nțelege [2].....

---

[1]) Fragment de scrisoare luat din lucrarea intitulată : *Quelques mots sur la Valachie.*

[2]) Cîteva lunĭ mai tîrziu, pășind pe urma nădejdii ce insuflase, Prințul de Metternich dedea ordin D-lui Timony să se 'nțeleagă cu Prințul Bibescu *„pentru a așeza pe mai largĭ temeliĭ"* relațiunile dintre cele doo Țărĭ. — Revoluțiunea din 1848 făcură ca aceste instrucțiunĭ să nu-șĭ dee rodul. Orĭ cum, Prințul Bibescu triumfase pe lîngă Austria, ca și pe lîngă Rusia și Poarta, în cestiunea vămilor. (A vedea cuvîntarea Alteții Sale în Adunarea obștească din 1846, t. II).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CORESPONDINȚĂ GENERALĂ

DIPLOMATICĂ

1847—1848

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Regele Ludovic-Filip, către Prințul Bibescu.

Această scrisoare e privitoare la intrarea 'n Școala militară de la Saint-Cyr, a fiului prim-născut al Prințului, *care printr'o excepțiune de tot personală pentru Alteța Sa va fi priimit să treacă probele ordinare ale concursului* [1].

PRINCIPE,

Am priimit scrisoarea ce mi'ațĭ adresat la 18 a lunei trecute, în privința fiului vostru cel mai mare, care doriți să fie priimit în Școala militară specială de la Saint-Cyr.

Am apreţiat, și ca tată și ca Rege, delicata îngrijire ce v'a dictat această dorință. Piedicele ce se opuneau îndeplinirei ei vă erau cunoscute de mai 'nainte; dar dorința de a vă da un semn de bună-voință particulară m'a 'mpins să caut mijloacele de-a le înlătura. Am mulțumirea să vă înștiintez că, printr'o excepție care vă este cu totul personală, fiul vostru va fi admis să treacă probele ordinare ale concursului de intrare în Școala specială. Nu mă 'ndoesc că va fi vrednic de această favoare prin modul în care va eși din aceste probe și prin cel în care se va purta ca elev intern al școalei. Aș vrea să-l urmez cu interes în decursul studiilor sale și să vă dau ast-fel o probă noo de stima și de buna-voința mea.

1) Scrisoarea autografă a Regelui, se afla, cu multe alte piese, într'un ghiosdan al Prințului, pe care-l uită pe masa cabinetului său de lucru din palat, cînd, după ce abdică, părăsi Bucureștii spre a trece 'n Transilvania. Băgînd în curînd de seamă că uitase aceste hîrtii, Prințul trimise 'n grabă o scrisoare D-lui Grigore Grădișteanu, membru al Guvernului, — pentru care avea mare stimă, — rugîndu-l să-i trimeață ghiosdanul printr'o persoană sigură. D. Grădișteanu aleargă la palat, caută: — prețiosul ghiosdan, depozitar al unor acte însemnate, se făcuse nevăzut.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cu aceasta, rog pe Dumnezeu să vă aibă, Principe, în sînta-i și vrednica-i pază.

Făcut în palatul nostru de la Neuilly, în a 18-a zi a lunei Iunie în anul de milostenie 1847.

Subsemnat: LUDOVIC-FILIP.

Maiestății Sale Regelui Francezilor.

Bucureștĭ, 8/20 Iulie 1847.

SIRE,

Scrisoarea pe care Maiestatea Voastră mi-a făcut onoarea să-mĭ scrie la 18 ale lunei trecute, m'a pătruns de un simțimînt de fericire, ast-fel în cît rare orĭ în viață îl poate simți cine-va. Prețioasă chiezășie a Augustei voastre bunei-voințĭ, favoarea pe care o priimim, eu și fiul meu, ar mări încă, d'ar fi cu putință, iubirea noastră pentru Franța, și respectuoasa-ne recunoștință pentru Monarhul ce prezidă la destinele ei. Fiul meu va ști, îndrăsnesc să nădăjduesc aceasta, să corăspundă la o atît de înnaltă favoare.

Sire, din parte-mĭ, cu sufletul mișcat de bunătățile voastre, vin să reînnoesc Maiestății Voastre omagiul urărilor ce fac pentru glorioasa-Vă domnie, și al adîncului respect cu care sunt, Sire, al Maiestății Voastre cel mai umilit și cel mai supus servitor.

Subsemnat: G. BIBESCU [1].

---

[1] *Revue rétrospective, ou Archives secrètes du dernier gouvernement,* 1830—1848. Paris, Paulin, editor, rue Richelieu, 60. — P. 287.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. generalul conte Kisseleff, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Contele neagă că prejudecări nefavorabile Prințului Bibescu i-au putut fi insuflate. Vorbește de situațiunea politică a Țării-Romînești, recunoaște greutățile pozițiunii Prințului și-l îmbărbătează ***a lupta din răsputerĭ*** pentru reformele ce urmărește. Contele, în cestiunea Sfintelor Locurĭ, întrevede un rezultat mulțumitor.

Sîn-Petersburg, 2 Februare 1847.

PRINCIPE,

Luînd condeiul ca să răspund scrisoarei Alteței Voastre, cu data de 18/30 Noembre, îmĭ fac o datorie să vă ofer scuzele mele, pentru întîrzierea ce am pus în a o face. Această întîrziere n'a venit de cît dintr'o serioasă indispozițiune, în contra căreia mă sbat încă și care, la anii meĭ, îmĭ face or și ce ocupațiune personală mai mult de cît grea. — Azĭ simțindu-mă mai în putere, vreau să mă folosesc de aceasta ca să vă spun, Principe, că tot ce spunețĭ despre greutățile pozițiunei voastre este de cel mai învederat adevăr, — c'am fost în tot-d'auna pătruns de acest adevăr, și că n'am încetat de a mă purta în consecință cu această cunoaștere, față cu strigătele unora și cu judecarea ce puteau da alții. — Ceea ce nu priimesc, lucrul cu care nu mă pot împăca, e partea ce facețĭ înrîuririi ce-mĭ atribuițĭ în urma nefavorabilor prejudecărĭ ce dușmanii voștri au isbutit, zicețĭ, să-mĭ insufle în contra-vă ș'în contra administrațiunei voastre. Aceasta este cu totul în contra liniei de purtare pe care am urmat-o în vecĭ față cu administrațiunea și cu persoana voastră. — La toate scrisorile ce

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mi'au fost adresate, m'am ferit de a răspunde, afară de una, doo, numai de bună-cuviinţă, şi fără a atinge afacerile administraţiunii.

Intr'una din aceste scrisorĭ, am poftit chiar pe persoana care-mĭ scria să se apropie de a A. Voastră şi să vă cîştige prietenia ca mijlocul cel mai sigur de-a fi folositor ţărei şi de-a mări simţimintele de stimă şi de prieteşug ce aveam pentru această persoană. O altă scrisoare, aproape oficială, a fost redactată în acelaş spirit şi numai la aceste doo comunicaţiunĭ se mărgineşte, de vreme de anĭ, corespondinţa mea cu administraţii voştrii.— Intru cît priveşte raporturile mele personale cu persoane din ţărĭ streine, am ascultat,— dar răspunzînd în acelaş înţeles, şi precum puteţĭ să mărturisiţĭ înşi-vă, Principe, cu prilejul intervederei noastre la Carlsbad, — unde, faţă de voi, deşi om care posedaţĭ, şi cu drept cuvînt, toată încrederea mea, şi pe care n'am încetat de a-l stima din inimă, rezerva nu m'a părăsit nicĭ odată. Toate acestea îm dau dreptul să vă spun că, departe de a sprijini pretenţiunile rivalilor sau detractorilor voştri, în tot-d'auna v'am luat partea, c'am făcut aceasta şi cu administraţii voştri şi cu acei care aveau puterea şi chemarea să intervie în afacerile Principatelor, şi că am în sfîrşit siguranţa că nimenĭ n'ar putea afirma nicĭ cu atît mai mult dovedi contrariul.—Dar dacă, de o parte, mă purtam aşa, bizuindu-mă pe încrederea la care aveaţĭ şi aveţĭ încă un drept netăgăduit, de cea-l'altă, chiar pentru aceasta, m'am crezut dator să vă fac cunoscute plîngerile pe care, cu sau fără drept, le aduceau în contra administraţiei de faţă; — am făcut-o şi nu mă căesc de a o fi făcut, căcĭ cred că v'am adus un mare serviciŭ, şi pe care nu voi înceta a vi-l aduce, pe cît timp relaţiunile noastre vor urma a fi ale prieteşugului şi ale încrederii. Ştiu care-i neajunsul unor astfel de comunicărĭ, dar nu sunt speriat de aceasta, cu un bărbat aşa de oţelit, care, în momentele-i de linişte, va şti să des-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

curce și să prețuească adevăratele simțiminte ce le-au însuflat. — Și la urma urmelor care sunt acele învinuirĭ? — Le cunoașteți cu prisos: — Oare-șĭ care înțepenire și lipsă de dorul de a plăcea în raporturile-vă cu cei ce se cred mai mult de cît sunt, și de-i ascultăm, o creștere a păcatelor slujbașilor, dintre care pe semne că făceau parte. Sunteți cel mai bun judecător despre cea d'întîiŭ din aceste învinuirĭ: întru cît privește pe a doa, știu ce să crez, și pun în principiŭ că otrava ce roade Țara-Romînească în privința aceasta, poate să fie, prin supravegherea capului, micșorată, dar nu stîrpită. — Acest răŭ este rodul unui veac de demoralizare și cere o reformă îndelungată, stăruitoare, pe care nicĭ un om, orĭ cît de puternic să fie, n'ar putea s'o săvîrșească d'odată. Toate aceste de altmintrelea a trebuit să fie ast-fel, și ațĭ simțit aceasta de sigur însușĭ la epoca suirei-vă pe tron.

Trebue bărbăție și tărie multă pentru a ține piept tutulor neajunsurilor ce se ivesc din toate părțile, cînd e vorbă de reforma abuzurilor. — In lunga-mĭ carieră administrativă, am avut de vecĭ a lupta în contra acestui monstru cu mii de capete; și d'am isbutit une orĭ, a fost numai în dauna odihnei și a sănătăței mele. Nu conteniți decĭ, Principe, de a urmări nobila țintă ce v'ațĭ propus. Luptațĭ în contra acestui monstru din răsputerĭ, și fițĭ încredințat că în tot ce vețĭ face bun și folositor pentru țara voastră, vețĭ fi sprijinit de puterea ce vă dă toată increderea sa, și de ai voștri prietenĭ care doresc isbîndă-va și nădăjduesc într'însa.

In aceste din urmă zile ne-am ocupat cu D. de Titoff, de afacerile mănăstirilor, și cred că se va ajunge la un sfîrșit mulțumitor pentru amîndoo părțile.

Am văzut cu plăcere că Adunarea ordinară și'a început lucrările în mod cuviincĭos. Doresc ca armonia între ea și administrație să se poată întări și să fițĭ mulțumit de a fi reintrat prin convocarea ei în legala aplicare a regulamentului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

N'am nevoe, Principe, să sfîrşesc această scrisoare prin asigurarea obicĭnuită a simţimintelor ce vă păstrez. Le cunoaşteţĭ de mult, şi veţĭ găsi, nădăjduesc, în ale voastre, o îndrituire a simţimintelor mele.

Subsemnat: KISSELEFF.

Ex. S. generalul conte Kisseleff, către Alteţa S. S. Prinţul Bibescu.

Contele Kisseleff vede cu bucurie că, mulţumită intervenirii active şi generoase a Prinţului cînd cu focul din Bucureştĭ, nenorociţii au găsit repede ajutor. E. S. i face cunoscut c'a bine-voit Impăratul să vie 'n ajutorul celor mai în lipsă, şi c'a făcut să se deschidă 'n Rusia o suscripţie liberă. Impăratul ar dori să vază oraşul Bucureştĭ reclădit dup'un plan mai raţional.

Sîn-Petersburg, Mai 1847.

PRINCIPE,

Am simţit o mare durere aflînd nenorocirea ce a lovit în oraşul Bucureştĭ, şi de a putut ceva s'o îndulcească, a fost să văd că, mulţumită activei şi generoasei intervenirĭ a Alteţei Voastre, atîţĭ nenorociţĭ au găsit grabnice şi puternice ajutoare [1], fără de care starea le-ar fi fost mai mult decît îngrozitoare. Intîmplarea a vroit să fiu martor la arderea oraşului Kazan ; ştiu decĭ din experienţă că în asemenea cazurĭ năzuinţile omeneştĭ sunt neputincĭoase a doborî elementul distrugător, şi că tot ce pot face, e să aline durerile şi să re'ntemeieze ordinea. Iată, Principe, cea ce aţĭ isbutit să faceţĭ, cea ce nu poate să nu vă aducă bine-cuvîntările nenorociţilor ajutaţĭ prin îngrijirea voastră, să nu vă asigure recunoştinţa obştească.

[1] Prinţul dete, pentru a veni în ajutor nenorociţilor incendiaţĭ, o a şasea parte a listei sale civile.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Alteța Voastră probabil că și este acum informată prin Consulul nostru general că Impăratul a bine-voit să dee un ajutor celor mai nevoiașĭ dintre victimele focului din Bucureștĭ, și că D. cancelar conte de Nesselrode, în urma unei întrevederĭ ce am avut cu dînsul din ordinul Maiestățeĭ Sale Impărăteștĭ, a luat toate măsurile trebuincĭoase ca să deschidă pe loc, în acelaș scop, o subcripțiune liberă în Rusia.

Împăratul, vorbindu'mĭ de această nenorocire cu un interes de tot particular, a bine-voit să-șĭ arate dorința de a vedea orașul Bucureștĭ reclădit după un plan mai rațional, pentru ca, precum din experiență s'a dovedit în Rusia, asemenea nenorocirĭ să nu se mai pot ivi iarăși. Maiestatea Sa a adăogat că era departe de a uita că, urmărind planul de a lăți străzile, de a le tăia prin piețĭ, etc.... administrațiunea localnică ar avea nevoe să lupte mult în contra pretențiunilor și cererilor proprietarilor, dar Ea crede că în asemenĭ împrejurărĭ trebue să se meargă drept la țintă, fără a se lăsa prea mult a fi abătut din cale de piedicĭ, și, totușĭ cruțînd pe cît se va putea interesele individuale, să fie gîndul înnainte de toate la interesul obștesc. M'am crezut dator să vă dau seamă de aceste amănunte, Principe, fiind că ele vă dovedesc cît a fost de vie și de sinceră partea ce Împăratul a bine-voit să iee la această jalnică întîmplare.

În ce mă privește, doresc din suflet ca cerul să vă ajute în năzuințele voastre spre tămăduirea rănilor adîncĭ ce această nenorocire cată să fi făcut, grea sarcină de sigur, care însă nu întrece zelul plin de umanitate, activitatea și vîrtoșia sufletească a Alteții Voastre.

Bine-voițĭ, Principe, a priimi espresiunea reînnoită a simțimintelor de înnaltă considerațiune cu care am onoarea de a fi al Alteții Voastre prea umilul și supus servitor.

Subsemnat : KISSELEFF.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Prinţul Bibescu, către E. S. generalul conte Kisseleff.

Prinţul răspunde la observaţiunile Cabinetului Împărătesc în privinţa ***aplecării tineretului romîn de a merge să se formeze, în Franţa, şi a intrării fiului cel mai mare al lui Vodă în Şcoala specială militară.*** În faţa atacurilor şi calomniilor la care se vede expus pe lîngă Guvernul împărătesc, Prinţul reaminteşte greutăţile de care dă neîncetat, pretenţiunile, ţinerile de minte de rău, intrigile, calomniile în mijlocul cărora îşĭ săvîrşeşte munca sa de fie-ce zi, operile deja săvîrşite şi cele pe cale de a fi. Această scrisoare poartă 'ntipărirea unui simţimînt d'adîncă amărăcĭune.

Breaza, 16 August 1847.

DOMNULE CONTE,

Vă sunt de mii de orĭ recunoscător de interesul ce aţĭ luat la cuprinsul celei din urmă scrisorĭ ale mele ca şi de uzul ce aţĭ făcut de dînsa. Observaţiunile Excelenţii Voastre privitoare la primejdioasa aplecare a tineretului nostru de a merge să se formeze în Franţa, sunt cu totul drepte, dar pot să vă asigur că nu va putea nicĭ de cum să aibă înrîurire asupră-i intrarea unuia din fii mei într'o Şcoală specială. Aceştĭ tinerĭ găsindu-se deja în Franţa la epoca suirei mele pe tron, de i-aş fi făcut să se 'ntoarcă înnainte de a-şĭ fi terminat studiile, ar fi fost aceasta a-i jertfi fără folos; nimenea nu mi'ar fi ţinut seamă de fapta mea. Poziţiunea-mĭ fiind foarte nesigură şi cu totul personală, e firesc lucru să caut să dau fiilor mei o educaţiune care să-i pue în stare de a-şĭ croi la rîndul lor o poziţiune onorabilă prin propriul lor merit. Crescuţĭ subt o aspră priveghere, şi în simţiminte drepte şi curate, ei vor şti, la reîntoarcere, să se aşeze foarte repede la nivelul stării noastre politice, şi să preţuească cu recunoştinţă cea ce patria lor datoreşte a tot puternicei ocrotirĭ a Curţii Împărăteştĭ din Rusia. După mine, nu atît educaţiunea franceză ne strică tineretul, ci mai mult starea de absolută părăsire

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în care se găsește în mijlocul stîncilor ce 'nfățișează viața din Paris unor spirite necoapte încă. Singurul mijloc de a-l face să pearză acest gust de ducă, ar fi de a 'nființa școlĭ în care să poată dobîndi cunoștințele pe care se duce să le caute în străinătate, și aceasta este acuma una din principalele mele îndeletniciri.

Aveți bunătatea, Domnule Conte, de a mă povățui să nu mă las să perd inima în fața strigătelor celor de rău voitorĭ. Nădăjduesc că voi găsi pînă la sfîrșit în bună-voința Cabinetului Împărătesc și în mărturisirea conștiinței mele, tăria neapărată ca să 'nfrunt aceste sbierete, care nu sunt, de alt-mintrelea, decît țipătul desnădăjduit al unui mic număr de clevetitorĭ. Nu pot însă s'ascund Ex. Voastre pornirea de desgust și de oboseală ce simț adese orĭ și în contra cărei este greu să prevăd cît timp mă voi putea opinti, căcĭ viața ce duc este foarte grea. În fie-care seară, părăsind cabinetul meu de lucru, mă simt ca într'o stare de desăvîrșită doborîre, ș'în fie-care dimineață, mă deștept ca speriat, crezînd c'aud, ca Jidovul rătăcitor, un glas ce-mĭ strigă: Mergĭ! Mergĭ! Și trebue pîn' la noapte să-mĭ iau iară-șĭ greaoa sarcină din ajun, s'aud, să văd, să scriu, să fac toate prin mine însu-mĭ, căcĭ alt-mintrelea nimic nu s'ar face sau nu s'ar face decît pe dos, și cea ce e și mai greu încă, cată să dejoc mii de intrigĭ, să mă apăr în contra a mii de calomnii, să 'nconjur mii de pretențiunĭ, mii de susceptibilitățĭ, mii de caprițiurĭ ce sunt cu atît mai grele de mulțumit, cu cît aci mai că nu cunosc nicĭ regulă nicĭ măsură. Și în mijlocul acestei lupte necontenite, al acestei mișcărĭ de tot momentul, nicĭ un om, fie chiar cel mai apropiat de tine, care să-țĭ vie în ajutor cu bună voie! Fie-cine aduce sau ținerea de minte de rău a unei nădejdĭ înșelate, sau gîndul ascuns al unei idei amăgitoare a cărei făptuire o urmărește fără 'ncetare, sau vr'o altă patimă mică; și toțĭ au aerul de a ne spune, privindu-ne cu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

braţele încrucişate : Ia să vedem cum o să-mĭ eşĭ d'aci ! Pricepeţĭ dar că, de are cine-va cîtu-şĭ de puţin cea ce numiţĭ locul sacru, cată să se simţe arzînd ca în iad.

Nu m'am mirat de loc de fraza pe care mi'a atras Excelenţa Voastră băgarea de seamă, cu privinţă la Romînĭ, «care ar fi perdut chiar şi dreptul de a se plînge pe care îl au cele din urmă Provinţii turceştĭ.» Găsesc des prilejul de a vedea monstre de acest soi, în care sunt calificat de *seid* sau cu alte titlurĭ tot atît de creştineştĭ. E de altmintrelĭ foarte lesne de priceput, că fie-care din cei ce cred că n'au alta de făcut de cît să curăţe locul spre a-l lua, să dorească, pînă ce vor ajunge la dînsul, să facă ast-fel încît să se re'ntoarcă timpurile în care se mazileau Domnii precum se schimbă astăzĭ Paşii. Cată să mărturisim, că este aceasta un cĭudat mod de a se interesa de progresul şi de prosperitatea Romînilor. Vă alătur copia unei scrisorĭ ce am priimit, de cîte-va zile, dela Bruxela, şi care nu va putea decît să convingă pe Excelenţa Voastră că 'ntr'adevăr, precum o spuneţĭ foarte bine, sunt hotărîţĭ să nu cruţe nimic.

Sunt la ţară de vre-o trei-zecĭ de zile şi socotesc să mă 'ntorc în oraş săptămîna viitoare, fiind că trebue să merg în curînd la Slatina pentru a fi faţă la inaugurarea podului ce am pus să clădească pe Olt. Fîntănele sunt terminate la Bucureştĭ, pe toată 'ntinderea podului Mogoşoaei ; ele vor fi lăsate libere pentru public la 'ntoarcerea mea din Slatina. Nădăjduesc să pot face la aceeaşĭ epocă să se 'nceapă temelia unui teatru care a ajuns a fi una din cele mai neapărate trebuinţĭ ale societăţei noastre. Binefacerea fîntănelor se va întinde anul viitor pe cele-l-alte părţĭ ale oraşului ; sunt adăpate prin doo maşinĭ cu vapor, prin mijlocul cărora apa poate fi dusă în cătăţime mare în părţile cele mai depărtate şi mai înnalte. Îmĭ place să cred, Domnule Conte, că nu mă veţĭ învinui că am întrebuinţat în acest scop suma în prin-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cipiu votată pentru înnălţarea unui monument, pe care modestia voastră v'a făcut să nu-l priimiţĭ.—Oraşul se reclădeşte în grabă după un plan regulat care mi'a costat multe ostenelĭ ca să-l fac să fie adoptat fără prea multe murmururĭ din partea celor interesaţĭ. — Şoselele mele înaintează de asemenea şi fac chiar de acum să se simţă, în mai multe părţĭ, pe care odinioară nicĭ nu se putea umbla, foloasele unei comunicaţiunĭ lesnicĭoase. În deobşte ţara este fericită şi pe cale de mare progres, orĭ şi ce ar zice pretinşii ei apărătorĭ.

Nu voi să spun că nu mai sunt încă slujbaşĭ necinstiţĭ şi judecătorĭ pe tocmeală, şi de sigur nimenea nu este de aceasta mai întristat decît mine; dar ce să facĭ? Să-i alungĭ? Unde să găseştĭ alţii mai bunĭ? Excelenţa Voastră ştie că suntem siliţĭ să ne întoarcem într'un cerc viţios. Să-i predăm răsbunărei legilor? Dar ele au lăsat acest fel de delicte în voea puterii discreţionare a Prinţului; şi chiar d'ar fiinţa o penalitate legală, unde să ieĭ judecătorĭ care să voească să o aplice? să te slujeştĭ de puterea Domnească? Da, cuiul de la dric, dar s'a sfîrmat. Nu trebue să uităm că tot aceştĭ indivizĭ vor chema a doa zi pe Domn să-l judece ei însi-şĭ şi să-l judece cu aceeaşĭ lipsă de dreptate pe care e învinuit a o aduce în cerţile între particularĭ. Iată poziţiunea.— De la acest punct trebue să plece cine-va, de vrea să fie drept, ca să se rostească despre administraţiunea mea; şi dacă, orĭ care ar fi greutăţile poziţiunii mele, am ajuns să pui oare-şĭ care frîu pornirilor celor rele, aşa în cît să nu mai îndrăznească lumea a se deda lor cu neruşinarea de altă dată; dacă, în mijlocul acestei corupţiunĭ de care suntem învinuiţĭ, am ştiut să fac să fie respectată puterea, păstrînd'o, nu voi zice numai curată de orĭ-ce mînjire, ci la adăpost de orĭ şi care bănuială; dacă, cu toate că silit la unele cruţărĭ pe care le-am amintit mai sus, m'am ţinut în tot-d'auna în hotare potrivite astfel în cît nimenea să nu se 'ndoească că în cazul unui delict

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

învederat ce mi-ar ajunge la cunoştinţă, niciĭ o consideraţiune nu m'ar opri să fac cea ce datoria ar cere; dacă prin mijloace de nimic, care altă dată nu dădeau niciĭ un rod, am putut da naştere la isvoare noi de bună stare şi ajunge la rezultate la care cu greu numai s'ar da crezămînt, socot c'ar fi nedrept cel care n'ar vrea să recunoască că este oare-şĭ care merit în toate acestea. E lesne de-a 'nvinui, cînd vrei să pui subt ochĭ, înrăindu-le, rănile unei societăţĭ (şi care oare n'are pe-ale sale?) pentru a arunca o vină guvernului, fără a ţine seamă niciĭ de înbunătăţirile ce el le va fi adus, niciĭ de ostenelile şi de jertfile ce i vor fi costat, niciĭ de mărginitele mijloace ce are amînă.

O amăgire care des mă măguleşte, Domnule Conte, este că, peste un an sau doi, cînd cea mai mare parte din lucrările ce am început vor fi gata, sau îndestul de înnaintate ca să poată fi judecate, veţĭ bine-voi să ne ascultaţĭ ruga şi să veniţĭ să ne vizitaţi. Voi fi fericit atuncĭ să pot să vă arăt tot ce voi fi făcut şi veţĭ putea spune atuncĭ de sunteţĭ mulţumit de ucenicul vostru, şi de a corăspuns el cu vrednicie încrederei şi generoaselor gîndirĭ ale Maiestăţii Sale Împăratului.

Mi'e teamă să nu vă fi obosit lungimea scrisoarei mele: e că am atîtea pe inimă pe care nu le pot spune decît voo! Singur, într'adevăr, mă puteţĭ înţelege: de aceea pentru nimenea n'am o mai vie iubire, unită cu cea mai înnaltă consideraţiune.

Subsemnat: BIBESCU.

Ex. S. generalul conte Kisseleff, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Contele răspunde unei comunicărĭ a Prinţului Bibescu, privitoare la cel mai mare din fii lui, Prinţul Basarab den Brancovenĭ, pe care Al-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

teţa Sa l'a făcut să intre în şcoala de la Saint-Cyr. Aceasta nu-i văzut cu ochĭ bunĭ de Guvernul Împărătesc, şi contele nu tăgădueşte că împărtăşeşte părerea Guvernului.

Excelenţa Sa pune pe Prinţul în stare de a cunoaşte plîngerile ce acei care bîrfesc în contra administraţiunii Alteţei Sale, îndreptează, în contra-I, Cabinetului din Sîn-Petersburg. Cabinetul rusesc *„nu este nicĭ el la adăpostul pîrilor acestora“*. Contele pofteşte pe Prinţul Bibescu să nu-şi lase inima să fie înfrîntă de strigătele celor rău-voitorĭ.

Sîn-Petersburg, 6 August 1847.

PRINCIPE,

Scrisoarea ce aţĭ bine-voit să-mĭ scriţĭ la 12/24 Iulie, am arătat'o pe loc cancelarului, care cunoştea de mai 'nainte hotărîrea ce aţĭ luat în privinţa fiului vostru cel mai mare. — Este sigur că această pildă ce aţĭ dat administraţilor voştri putea să aibă neajunsurĭ, mai ales prin aplecarea spiritelor care-i semnul epocii de faţă, şi dorinţa tinerilor Romînĭ de a merge să se formeze în Franţa, orĭ unde şi orĭ cum. Motivele ce v'au silit să treceţĭ peste această greutate guvernamentală, care de sigur va sfîrşi prin a vă pune piedicĭ, poate să tălmăcească hotărîrea ce aţĭ luat'o ca părinte, dar, în calitatea-vă de cap al Statului, nu va fi nicĭ înţeleasă nicĭ pricepută de tineretul ţării. — V'o spun din nou : neajunsul ce vă face poziţiunea voastră, e lucru de căpetenie, şi de doresc ceva, e să mă înşel despre însemnătatea temerilor ce se leagă 'n mintea mea cu această împrejurare.

N'am văzut răspunsul contelui Nesselrode; dar, după cele ce mi'a spus, cred că a fost redactată în aceaşĭ pornire.

Pentru acum, Principe, n'am să vă împărtăşesc nimic deosebit şi care să poată să vă ofere vr'un interes.—Nădăjduesc şi doresc din toată inima ca strigătele celor de rău voitorĭ, să nu ajungă să vă facă să perdeţĭ inima în îndeplinirea bunelor voastre gîndurĭ în ce priveşte administraţia în deobşte, şi justiţia în deosebĭ. Îmbunătăţirile ce veţĭ isbuti să faceţĭ într'una orĭ într'alta din aceste părţĭ vor fi cele mai bune şi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mai elocinte răspunsurĭ ce s'ar putea face celor ce bîrfesc în contra-ne; zic *în contra-ne*, căcĭ am subt ochĭ un act care învinueşte de-a dreptul Cabinetul Împărătesc de «nepăsare voită pentru tot ce se petrece în Principate, şi că Romînii au perdut chiar şi dreptul de a se plînge, pe care l'are azĭ cea din urmă din Provinţiile turceştĭ.»

Vedeţĭ după această mostră, că ei sunt hotărîţĭ să nu cruţe nimic, şi că cu toată simpatia Ministerului, patimile sunt tot aţîţate şi corifei lor tot neadormiţĭ. De aceea, ceea ce doresc şi aştept de la administraţiunea voastră cată să vă dovedească, Principe, ce preţ are pentru mine (în taina minţii mele) tot acest desfrîu, şi stima şi sincerul prieteşug ce vă păstrez.

Subsemnat : KISSELEFF.

Ex. S. generalul conte Kisseleff, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Contele Kisseleff, făcînd aluziune la mişcarea din 1848, nădăjdueşte că „*acest troian ce trece peste Europa, nu va atinge nicĭ va turbura Principatele, a căror pace şi prosperitate sunt aşa de bine asigurate de pacea generală*".

Sin-Petersburg, 21 Martie 1848.

PRINCIPE,

Intîrzierea ce am pus în a răspunde la cele doo scrisorĭ ce mi-aţĭ făcut onoarea de-a-mĭ scrie, îm impune şi azi îndatorirea de a da de ştire Alteţii Voastre că întîmplările de fie-ce zi n'au îngăduit colegului meu de la Afacerile streine să se ocupe cu comunicarea ce i-am făcut, şi care cu toate acestea îşĭ va avea deslegarea peste cîte-va zile, după cum mi'a făgăduit.

Ştirile jalnice ce ne sosesc pe fie ce moment cu privinţă la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

turburările ce se ivesc în Europa, atrag întreaga băgare de seamă a tutulor în deobște, și a fie-cărui în parte. De aceia, afacerile de fie-ce zi nu prezintă decît un interes de a doa treaptă.

Cu toate acestea, lovirea poate să isbească și în Principate, și să le tulbure liniștea, și îndrăsnesc să spui chiar prosperitatea, pe care le-o asigura așa de bine pacea și liniștea obștească, de care lumea se bucura chiar acu cîte-va zile. — Facă cerul să nu fie ast-fel, ci mintea sănătoasă și cuminția să lumineze și să călăuzească pe Romînĭ, a căror fericire îm va fi în tot-d'auna scumpă. Nădăjduesc că acest troian ce trece peste Europa, și care, mai tîrziŭ sau mai de vreme, își va avea reacțiunea sa, nu se va atinge de frumoasa-vă țară, și că supravegherea voastră, Principe, o va feri de ameţeala ce a cuprins pe vecinii voștri.

Doresc aceasta din toată inima în interesul vechilor mei prietenĭ, și voi fi fericit să fiŭ încredințat că se va întîmpla.

Priimițĭ, Principe, omagiile prea devotatelor mele simțiminte și a desăvîrșitei mele considerațiunĭ.

Subsemnat : KISSELEFF.

Ex. S. Contele Kisseleff, către Em. S. Mitropolitul Neofit.

Contele se ridică 'n contra răsboiului pe ascuns pornit în contra Hospodarilor. Reamintește Mitropolitului că rolu-i este numai de pace și de 'mpăcare, și recunoaște năzuințile făcute în acest înțeles de P. S. S.

Sîn-Petersburg, 20 Iunie 1844.

MONSINIORE,

Scrisoarea ce Eminența Voastră mi-a făcut onoarea de a-mĭ adresa la 23 Mai trecut mi'a ajuns bine, ca și cele de mai 'nainte și de m'am ferit a-i răspunde, vețĭ bine-voi, Monsiniore,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să nu atribuiţĭ aceasta de cît principiului ce mi'am impus să nu interviu de a dreptul în afacerile Principatelor şi să mărginesc partea ce eau la dînsele în sfaturile ce Cabinetul împărătesc judecă cîte odată bun de a-mĭ cere. Azĭ chiar, simţimintele de respect ce am pentru Eminenţa Voastră mă 'mboldesc să rup tăcerea. Nu-i de loc în gîndul meu să intru în amănuntele acestui răsboiŭ pe ascuns care-mĭ pare că se cam face sistematic în contra tutulor Gospodarilor, orĭ care ar fi; probă strigătele neîntrerupte ce se ridicau în contra Prinţului Ghica pe timpul administraţiunei sale, şi care, din momentul retragere-i, tăcură de odată ca să se nască în urmă, mai violente şi mai aspre, în contra Gospodarului actual.

In mijlocul acestei cĭocnirĭ de patimĭ şi de intrigĭ, rolul Eminenţei Voastre, precum Ea însă-şĭ l'a înţeles foarte bine, cată să fie numai de 'mpăcare şi de pace, şi cea ce aţĭ făcut, Prea sfinte, ca să vă apropiaţĭ de Domn, dovedeşte sinceritatea cugetului vostru în această privinţă. De aceea, nu pot de cît să poftesc pe Eminenţa Voastră să stăruească în această sfîntă muncă de pace şi de unire cu desăvîrşire vrednică de firea Em. Voastre şi de rangul înnalt ce-l ocupă în Biserică.

În cea ce priveşte, Monsiniore, atitudinea voastră faţă cu puterea şi cu duşmanii ei, sunt convins că, păzind o neclintită neutralitate, înnalta-vă poziţiune, unită cu virtuţile voastre personale, vă va asigura dreptul de a arăta, sincer şi fără codire, abaterile sau exagerările unuia sau altora, şi atuncĭ mijlocirea voastră nu va putea lipsi de a deveni pe cît de puternică pe atît de mîntuitoare pentru linişte, şi prin aceasta chiar pentru binele real al ţării voastre, a cărei soartă a fost în tot-d'auna obiectul viei îngrijirĭ a Curţii protectoare.

Am onoarea de a fi, cu o înnaltă consideraţiune, Monsiniore, al Eminenţii Voastre prea smeritul şi supus servitor.

Subsemnat: Conte Kisseleff.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. Reșid-Pașa, către A. S. S. Prințul Bibescu.

După Reșid-Pașa, întîmplările ce s'au petrecut de curînd în Europa cată să deștepte cea mai vie îngrijire a Guvernelor.

Constantinopol, 18 Martie 1848.

PRINCIPE.

M'am grăbit să aduc la cunoștința M. S. I. Sultanului scrisoarea ce Alteța Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ adreseze la 1 Martie.

Întîmplările ce s'au petrecut de curînd în Europa cu o repeziciune spăimîntătoare, cată să deștepte cea mai serioasă îngrijire a Guvernelor ; e prin urmare o datorie pentru Înnalta Poartă să urmărească de aproape toate amănuntele aceste. De aceea, vă sunt foarte recunoscător, Principe, de graba cu care îm trimiteţĭ așa de preţioase știrĭ, și sunt fericit de a Vă anunţa că Augustul nostru Stăpîn este de asemenea foarte mulţumit de aceasta.

Preţioasele și rarele însușirĭ ce deosibesc pe Alteţa Voastră sunt pentru Guvernul Împărătesc o sigură chiezășie a păstrarei ordinei și a liniștei în ţările încredinţate cumintei și luminatei voastre administraţiunĭ. De aceea nu cred de trebuinţă să-i arăt aci cîtă îngrijire și supraveghere trebue să fie desfășurate în împrejurările de faţă.

Păstrez plăcerea de a răspunde în curînd la cele-l-alte depeșĭ ale voastre care sunt încă în mîinile Sultanului, și, vă rog, Principe, să priimiţĭ simţimintele de înnaltă stimă și de sincer prieteșug, cu care am onoarea de a fi al Alteţii Voastre prea umilitul și prea supusul servitor.

Subsemnat : REȘID.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. generalul conte Kisseleff, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Generalul se gîndeşte cu temere la turburările ce pot isbucni în *frumoasa şi bună Ţara-Romînească.* După dînsul ar trebui să fie priviţĭ cu ne 'ncredere streinii şi Ungurii care ar fi iscoditorii de căpetenie ai turburărilor; trebue să se asigure Domnul de miliţie, de ofiţerĭ mai cu seamă, să concentreze batalioanele, să rechieme pe miliţianii în concediu şi să-i reîncorporeze pentru un serviţiu pe timp dat, pe fie-care în judeţul săŭ. Să revizuească dările ce se zice că sunt grele; să nu se intre în nicĭ o tranzacţiune cu oamenii ce au idei distrugătoare; unii să fie întemniţaţĭ; cei-l-alţĭ goniţĭ peste hotare. Generalul e de părere de a păstra, pentru toate cele-l-alte, nevătămat regulamentul atît în spiritul cît şi în textul său.

Sîn-Petersburg, 22 Aprilie 1848.

PRINCIPE,

Am priimit scrisoarea ce mi'aţĭ făcut onoarea să-mĭ scrieţĭ, cu data de 3 August.

Cu o sinceră mîhnire am văzut că Alteţa Voastră îm întăreşte printr'însa ştirea care ne şi venise a unor încercărĭ de dezordină, pe care Ea ştiuse să le năbuşească chiar de la ivirea lor. Doresc foarte mult ca acelaş lucru să se întîmple pe viitor, de cum-va va căta să mai apară încă în Ţara-Romînească spiritul de neascultare: — ştiu cît de grea Vă e sarcina, — fiind dat mai ales marele număr de streinĭ care, cei mai mulţĭ, sunt iscoditorii acestor urzirĭ revoluţionare.

Sprijinul ce vă va oferi generalul Duhamel vă va fi de un bun şi folositor ajutor, şi mă bucur că văd această misiune încredinţată unui om aşa de oţelit. Eu unul cred că propovăduirea cea mai primejdioasă pentru Principate e a Ungurilor, şi că cel mai bun mod de a se apăra în contra-i ar fi să fie ocrotiţĭ sătenii de abuzurile ce se făptuesc în contra lor, şi, la nevoe, să fie chiar revizuite diferitele dărĭ la care au fost supuşĭ şi care se zice că sunt grele.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gîndesc că miliţia, fiind regulat îngrijită, cată să fie devotată guvernului, şi, de sunt toţĭ capii săi ca Salomon şi alţii de aceiaşĭ valoare, nu-i de ce să fie bănuită purtarea lor; — dar în acelaş timp, ofiţerii trebue să fie bine supraveghiaţĭ ; — şi, dîndu-se totuşĭ colonelilor dreptul de a-i alege, cată să li se impue răspundere despre purtarea lor pe viitor. Cuget, Principe, c'ar fi bun de a concentra batalioanele pe cît se va putea, spre a le supraveghea mai bine şi a le da o instrucţiune militară mai solidă. — Cred asemenea că s'ar putea face un apel la miliţianii congediaţĭ, care vor fi reîntrupaţĭ pentr'un serviţiu pe timp dat fie care în judeţul săŭ. — Formînd din ei companii ne-mişcătoare, veţĭ mări puterea militară, cea ce 'n zioa de acum nu poate fi nefolositor, şi veţĭ uşura serviţiul batalioanelor, oferindu-le putinţa de a se deprinde mai mult cu exerciţiul armelor de foc.

După cele ce am aflat despre Bulgaria, cată să presupunem că această ţară e bîntuită de comunism, şi că propovăduirea revoluţionară se aşteaptă la turburărĭ ce cată să isbucnească în această ţară, ca şi în alte Provinţii ale Împărăţii turceştĭ. De-ar fi aşa, cordonul Dunării ar fi un bun mijloc, de nu spre a rupe de tot, cel puţin spre a opri prea marea înlesnire de comunicaţii între cele doo malurĭ. — În deobşte, nu se pot lua îndestule măsurĭ asigurătoare spre a feri frumoasa-vă şi bună ţară de boala lipicĭoasă ce bîntue Europa, şi care pare că o duce la o disolvare totală. Ar fi, pentru mai multe pricinĭ, foarte de dorit să se ajungă la acest sfîrşit făr'a alerga la ajutoare streine, şi doresc din fundul sufletului, în interesul Ţării-Romîneştĭ şi al Vostru, să se 'ntîmple aşa.

Din toate cîte V'am spus acuma, scumpul meu Principe, vă puteţĭ convinge de interesul sincer ce am pentru vechii mei prietenĭ şi cît inima-mĭ doreşte să-i văd scăpaţĭ de urmăririle ce dezordinele pot aduce, şi cată să aducă, şi care de sigur vor fi crunte pentru ţară.

22

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Lucrul de căpetenie, după părerea mea, ar fi de a înlătura aceste dezordinĭ de mai 'nainte, depărtînd din centrul populaţiunii pe oamenii care viseazä schimbărĭ peste putinţă; — nu-i pace nicĭ tranzacţiune de făcut cu iscoditorii de turburărĭ, şi nu trebue mai ales să crează cine-va în făgăduinţele lor. Întemniţarea [1] şi trimiterea peste graniţă ar fi, cred eu, mijlocul cel mai sigur de apărare în contra proectelor lor surpătoare, ş'apoi păstrarea cu sînţenie, în toate cele-l-alte, a regulamentului, în spiritul şi textul său.

Cutez să nădăjduesc că prin tăria caracterului Vostru şi o bună înţelegere cu generalul Duhamel, veţĭ străbate cu isbîndă această criză şi că veţĭ avea titlurĭ noi la recunoştinţa administraţilor voştri, ca şi la 'ncrederea şi la recunoştinţa Ministerului Împărătesc care vă va ajuta în tot-d'auna.

Priimeşte, Principe, reînnoirea asigurării tutulor simţimintelor de stimă şi de prieteşug ce-mĭ cunoaşteţĭ de atîţĭ anĭ, şi păstraţĭ p'ale voastre prea devotatului vostru servitor.

Subsemnat: KISSELEFF.

---

[1] Prinţul nu urmă, în această împrejurare, toate poveţile prietenului său generalul Kisseleff : generalul Duhamel, trimis de Ţar în Principate, cerînd să fie exilat Eliad, — unul din capii mişcării de la 1848, — Prinţul răspunse generalului: «Îl voi pedepsi, *de-mĭ dovedeştĭ că e vinovat, dar nu voi făptui nimic în contra dreptăţii.*» Apoi, trimiţind banĭ lui Eliad, îl îmboldi să se ascundă cît-va timp, pentru a dezarma mînia generalului Duhamel. Această purtare a Prinţului Bibescu avu drept urmare de a nemulţumi guvernul Împărătesc, în ochii cărora Prinţul păru că n'are vîrtoşie, şi de a răci simpatiile pentru dînsul ale marei Protectoare de la Nord.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. Sa Reșid-Pașa, către Alteța S. S. Prințul Bibescu.

Răspuns la o scrisoare adresată de Prințul Bibescu lui Reșid-Pașa cu prilejul înlocuirei lui în postul de mare vizir.

Constantinopol, 21 Maiŭ 1848.

PRINCIPE,

Cu inima plină de recunoștință viu astă-zĭ să vă mulțumesc de 'ndatoritoare-vă scrisoare. Găsesc în ea expresiunea acelui sincer prieteșug, de care Alteța Voastră mi-a dat pînă acum atîtea semne.

Nu cred să am nevoe să vă reînnoesc, Principe, asigurarea iubirei din inimă ce am pentru Alteța Voastră. De această iubire m'am molepsit pentru tot-d'auna și, la putere ca și în viața privată, o voi păstra ca o prețioasă amintire a relațiunilor noastre.

Mă voi crede, Principe, fericit de a mă fi putut arăta vrednic de aprobarea atît de măgulitoare cu care vă rostițĭ pentru mine; e o nespusă mîngîere pentru inima mea.

Am tarea convingere că spiritul luminat și intențiunile binevoitoare ale augustului nostru Suveran vor ști să ducă politica Guvernului săŭ pe drumul cel mai potrivit.

Priimițĭ, Principe, expresiunea înnaltei mele stime și credețĭ în sinceritatea prietenii mele.

Subsemnat: REȘID.

Rifat-Pașa, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Rifat-Pașa arată Prințului că Telat-Efendi, membru al Consiliului superior de justiție, merge 'n Principate însărcinat cu o misiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

30 Mai 1848.

ALTEȚĂ,

Guvernul împărătesc a dat lui Telat-Efendi, unul din membrii consiliului superior de justiție, însărcinarea de a merge în Principatele Țării-Romîneștĭ și Moldovei.

Această însărcinare are de scop de a ține aceste Principate în pozițiunea ce li s'a făcut prin statutele organice, după cum Alteța Voastră va vedea din instrucțiunile ce are acest funcționar.

Am intima convingere că Alteța Voastră nu va lipsi de a face o vrednică priimire comisarului Innaltei Porțĭ și de a-i da concursul necesar pentru îndeplinirea unei opere menite să 'ntărească pozițiunea Țării-Romîneștĭ.

Această convingere o trag, Principe, din rarele însușirĭ ce deosibesc pe Alteța Voastră și din îngrijirile necontenite ce Ea nu încetează de a consacra bunei stărĭ a țărilor încredințate administrației Ei luminate.

In ceea ce mă privește, mă folosesc cu grabă de acest prilej ca să mă recomand continuării prețiosului vostru prieteșug, în schimbul simțimintelor de înnaltă stimă ce am pentru Alteța Voastră, și de care o rog să priimească aicĭ o noo și foarte sinceră asigurare.

Am onoarea de a fi, cu cel mai adînc respect, al Alteței Voastre, prea umilitul și prea supusul servitor.

Subsemnat: RIFAT.

Ex. S. Contele general Kisseleff, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Excelența sa povățuește pe Prinț să nu se dee 'ndărăt în fața revoluționarilor, să rămînă în luptă pe cît puterile îl vor lăsa: «*Dosirea*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

oamenilor onești, — zice el, — *ar face loc nemernicilor care n'au în vedere de cît dezordinĭ, dărîmărĭ, și totul numai în interesul lor exclusiv și personal.*»

Pawlovsa, 29 Iunie 1848 [1]).

PRINCIPE,

D. Gramont vă va îmmîna aceste cîte-va linii ce vă adresez ca răspuns la scrisoarea-vă din 16 Mai, pe care mi-a dat-o cu credință după o lungă și premejdioasă călătorie. El ne-a sosit în mijlocul holerei, care s'a năpustit acum pe capitală, și cu toate astea și'a așezat copii și are să ne părăsească ca să se întoarcă acasă și lîngă A. Voastră. L'am revăzut cu o nespusă plăcere și cu atît mai mult că l'am găsit tot cum îl cunoscusem odinioară, — tot devotat capului său, — și devotat cu sinceritate și lealitate. Am vorbit multe de A. Voastră, Principe, și de Țara-Romînească și ne bucuram de starea mulțumitoare a afacerilor, cînd știrĭ nesigure ne-au ajuns despre unele întîmplărĭ neplăcute, a căror însemnătate nu o pot ști încă, neaflînd nimic pozitiv pîn'acum despre natura lor.—De aceea, nu voi vorbi mai mult de dînsele, gemînd numai asupra nebunii oamenilor care caută o îmbunătățire îndoioasă, jertfind un bine real, pe care-l pierd fără a-l mai putea găsi;— nu vorbesc de cît de cei rătăcițĭ, căcĭ pentru capĭ, lucrul se schimbă. Ei știŭ ce vor și sunt harnicĭ, inimoșĭ, pe cît de slabĭ le sunt protivnicii, — care, cei mai mulțĭ, prin lipsă de hărnicie, — să lăsă să fie prinșĭ și stăpînițĭ.

Nădăjduesc că bunul spirit romînesc nu va lăsa unei mîinĭ de stricațĭ dreptul să ducă populațiunea după placul lor, — că se va resgîndi lumea, — și că ordinea, de este într'adevăr turburată, își va relua puterea în interesul tuturor ș'în al fie-cărui-a în parte. — Lucrul de căpetenie e să nu perdețĭ

[1]) Scriind această scrisoare, Contele Kisseleff nu știa de întîmplările ivite în Țara-Romînească la 11 Iunie 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

inimă şi din contra să vă credeţĭ dator să rămîneţĭ în luptă pe cît vă vor lăsa puterile şi pe cît timp veţĭ avea în conştiinţa-vă intima credinţă că puteţĭ fi folositor. Dosirea oamenilor oneştĭ ar lăsa loc nemernicilor care n'au în vedere decît dezordinĭ, dărîmărĭ, şi totul numai în interesul lor exclusiv şi personal.

Subsemnat : KISSELEFF,

D. C. de Kotzebue, consiliar de Stat şi consul general al Rusiei, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Intr'o comunicaţie oareşĭ cum liberă prin formă, D. Consul general al Rusiei protestează în numele Guvernului săŭ în contra schimbărilor de curînd introduse [1], şi vesteşte pe Prinţul Ţării-Romîneştĭ că fiind date împrejurările de faţă, consulatul general al Impăratului tuturor Rusiilor cată să-şĭ înceteze funcţiunile.

Bucureştĭ, 12 Iunie 1848.

ALTEŢĂ.

In împrejurările de faţă consulatul general al Maiestăţii sale Impăratul tutulor Rusiilor cată silit să-şĭ înceteze funcţiunile.

Vestind de plecarea Sa pe Alteţa Sa Hospodarul Ţării-Romîneştĭ, subsemnatul, luînd în consideraţiune că această stare de lucrurĭ a fost adusă printr'o vădită păşire 'n contra dispoziţiunilor regulamentului organic, întemeiat pe dispoziţiunile tractatului din Adrianopol, protestează formal în contra tuturor preschimbărilor de curînd introduse.

El roagă pe Alteţa Sa să priimească asigurarea înnaltei sale consideraţiunĭ.

Subsemnat : CH. de KOTZEBUE,
Consiliar de Stat.

---

[1]) Mişcarea din 1848 se făcuse la 11 Iunie. Prinţul subsemnase o noă constituţiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Carol de Kotzebue, către A. S. S. Prințul Bibescu.

D. de Kotzebue scrie Prințului Bibescu că Împăratul este supărat de nerecunoștința și de lipsa de respect a Romînilor care au rămas surzĭ la toate îndemnurile Guvernului Împărătesc. Arată Alteței sale că trupele rusești, intrate în Moldova pentru a păstra ordinea, aŭ să lase locul trupelor turceștĭ. Maiestatea Sa încredințează Porții Otomane grija de a reintemeia ordinea în Țara-Romînească.

Galațĭ, 8 Iulie 1848.

PRINCIPE,

In noaptea de 5 spre 6, am priimit scrisoarea ce Alteța Voastră mi-a făcut onoarea de a-mĭ adresa, cu data de 2 ale acestei lunĭ. A doa zi îmĭ veni o invitare din partea D-lui General Duhamel de a mă duce la Bîrlad, și mă hotărîi să poftesc pe D. Călinescu să-șĭ amîne plecarea pînă la reîntoarcerea mea ca să pot fi în stare, Principe, să vă dau noutățĭ pozitive.

Cu multă părere de răŭ cată să spun Alteții Voastre că ele nu sunt bune. Maiestatea sa Impăratul a fost foarte supărat de nerecunoștința Romînilor, de lipsa de respect ce au arătat la toate îndemnurile noastre. Trupele noastre, care n'au ocupat Moldova decît cu scopul numai de a opri acolo o isbucnire ca cea din Bucureștĭ, se vor întoarce în Rusia îndată ce vor fi înlocuite cu trupele turceștĭ. Maiestatea Sa lasă Porții grija de a re'ntemeia ordinea în Țara-Romînească. Suliman-Pașa cată să sosească în curînd la Bucureștĭ, avînd depline puterĭ din partea Guvernului săŭ și însoțit de Emin Effendi, primul dragoman al Porții. Vor să 'ncerce mijloace de împăcare.

In ce mă privește, am priimit ordinul de a rămînea la Galațĭ. N'am inima, Principe, să vă scriu mai mult; binevoițĭ însă să credețĭ în simțimintele nestrămutate de înnaltă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

considerație și de sinceră iubire cu care am onoarea de a fi al Alteței Voastre, prea devotatul servitor.

Subsemnat: CH. KOTZEBUE.

Contele de Nesselrode, către A. S. S. Prințul Gheorghe Bibescu.

Învățămîntul de tras din această scrisoare e că Rusii i place mai bine ca Prințul Bibescu să nu reie puterea. S'a arătat prea liberal.

Petersburg, 17 Decembre 1848.

PRINCIPE,

Împăratul a luat cunoștință de scrisoarea ce Alteța Voastră i-a adresat din Moldova, cu data de 4 Octombre.

Cutez a vă chiezășui că greșițĭ cînd credețĭ că 'nvinuirile dușmanilor voștri au putut avea vr'o înrîurire asupra părerii Maiestății Sale. Urmărim de prea aproape tot ce se petrece 'n Principate pentru ca să poată calomnia sau clevetirea să pătrunză pe lîngă noi. Streină de personalitățile, de patimile și de rivalitățile diferitelor partide din Țara-Romînească, Curtea Împărătească are de principiu să nu-șĭ întemeie judecarea decît pe fapte a căror nesminteală și adevăr i-au fost învederate prin propriele-i cercetărĭ și un control conștiințios.

Ar fi nefolositor de a arăta aci șterpe părerĭ de răŭ despre fapte desăvîrșite pentru tot-d'auna, ce au adus o catastrofă pe care am deplîns'o foarte viu și care a pus capăt carierei voastre politice. De cînd ațĭ abdicat postul înnalt ce ocupațĭ, propriele-vă cugetărĭ se vor fi îndreptat spre cele din urmă întîmplărĭ, spre cele din urmă acte ale administrațiunii voastre. Ele au fost ispășite într'un mod prea crunt pentru ca să poată azĭ lăsa loc la vr'un alt simțimînt decît acela al unui interes

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sincer pentru soarta-vă, și sunt însărcinat să vă arăt acest interes din partea Împăratului.

Maiestatea Sa se 'ntemeie de altmintrelĭ pe nobleța simțimintelor voastre pentru a fi sigură că vețĭ ști a pune în atitudinea Alteții Voastre toată cuminția necesară spre a nu da hrană spiritului de facțiune, și mai ales spre a nu se putea sluji intrigĭ politicĭ de numele vostru în folosul unor uneltirĭ vinovate care ar turbura din nou liniștea obștească pe care Curtea ocrotitoare ține atît de mult să o reîntemeeze pe trainicĭ baze în Țara-Romînească. Tocmai spre a aduce la desnădejde orĭ ce asemenea încercare, va trebui să puc de azĭ înnainte Alteța Voastră o deosebită grijă. Îndeplinind în conștiință subt acest raport datoriile ce-i impun patriotismul său și glasul onoarei, va putea în tot-d'auna Alteța Voastră să se bizuească pe sufragiul Împăratului și pe binevoitorul interes al Maiestății Sale.

Facă cerul, Principe, ca, în sînul vieții private, să găsițĭ liniștea și odihna ce sunt atît de dorit după asprele 'ncercărĭ care v'au fost date de sorțĭ. E sincera dorință ce formez, reînnoindu-vă asigurarea innaltei mele considerațiunĭ și a nestrămutatei mele afecțiunĭ.

Subsemnat : Conte de NESSELRODE.

Revoluțiunea se făcu la 11 Iunie. Fusese precedată de o încercare de asasinat în contra Prințului.

Mișcarea din 1848 nu fu însă 'ndreptată în contra lui ; — oamenii înțelepțĭ înțelesese că numai el putea scăpa situațiunea ; — cea ce se ataca era protectoratul Rusiei. De aceea, capii mișcărei rugară pe Alteța Sa să păstreze puterea ca să ferească țara de răsboi civil.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De mult timp pipăit despre cestiunea de ar fi momentul priincios unui asemenea proect, Prinţul povăţuise să nu se facă, sigur că făptuirea lui ar fi în mod silit urmată de o intervenire armată a Rusiei şi a Porţii, şi probabil de perderea, pentru ţară, a unora din drepturile-i recunoscute, cu atîta greutate recucerite.

Totuşĭ este adevărat că, în faţa faptului săvîrşit, Domnul se 'nvoi să proclame constituţiunea cea noă, şi să formeze un cabinet nou, ales printre capii mişcării. De sigur c'ar fi urmat să guverneze, cu nădejdea de a feri Ţara-Romînească de nenorocirile ce prevedea, de n'ar fi înţeles că nu-i va fi cu putinţă să 'nfrîne tăria oareşĭ cărui curent. Nevrînd să ee asupră-şĭ răspunderea intrărei armatelor streine pe pămîntul romînesc, — el, care la 'nceputul frămîntării, nu priimise ce-i oferea [1] generalul Kisseleff, de a trimite cîte-va regimente de Cazacĭ care să păstreze ordinea în Ţara-Romînească, — abdică la 14 Iunie 1848 şi se retrase 'n Transilvania.

Anarhia în sînul Guvernului, intrarea Ruşilor în Iaşĭ, a Turcilor în Bucureştĭ, o sîngeroasă cĭocnire a trupelor turceştĭ şi romîneştĭ chiar în capitală, apoi în sfîrşit tractatul de la Balta-Liman, care răpi Principatelor dreptul suveran de a-şĭ alege pe Domnii lor, şi reduse durata domnii acestor din urmă la şapte anĭ (ca şi înainte de 1829), eată faptele însemnate de la sfîrşitul acestui period.

---

[1] Vezĭ t. II, scrisoarea generalului Ioan E. Florescu către autorul acestei cărţĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNE ATINGĂTOARE

DE

ÎNVĂȚĂMÎNTUL PUBLIC

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNE ATINGĂTOARE

DE

ÎNVĂȚĂMÎNTUL PUBLIC

EXPUNERE

Cît timp domniră 'n Principate Prinții fanarioți, limba grecească fu singura temelie a educațiunei romîneștĭ. Cu reîntoarcerea la putere a Prinților pămînteni, limba lui Omer fu cu atît mai nemilos osîndită, cu cît, timp mai bine de un veac, luase în școlile noastre locul limbei naționale.

Această reacțiune puternică, dar lesne de 'nțeles, contribui mult a 'ntîrzia, în Țara-Romînească, desvoltarea învățămîntului.

Școlile romîneștĭ, neavînd nicĭ o traducere a autorilor studiațĭ în liceele din Statele luminate ale Europei, aflîndu-se în lipsă de un învățămînt superior îndestulător, și în putință de a aduce la stare coaptă inteligința școlarului, desăvîrșindu-i cunoștințile și înnălțîndu-i mintea, eși de aci că pentru un timp se popri propășirea studiilor. Urmarea firească a acestei stărĭ de lucrurĭ fu că mai toate familiile ce aveau amînă mijloacele trebuincĭoase pentru a-șĭ crește copii în străinătate, i trimiseră 'n Franța ș'în Germania.

Educațiunea lor, în punctul de vedere intelectual, era acolo, ș'în mod sigur, pe deplin chezășuită, — găsind elemente complecte de studii și profesorĭ foarte bunĭ, — dar, alăturĭ de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

aceste foloase, cîte neajunsurĭ, cîte primejdii chiar! Copilul, mai apoi studentul, departe de ţara, departe de familia sea, îşĭ uita cu 'ncetul limba. Încredinţat, cele de mai multe orĭ, unor corespondinţĭ tinerĭ, lăsat une orĭ în voea lui, se găsea în curînd pradă, fără apărare, a tutulor poftelor care pîndesc vîrstele cele tinerĭ în oraşele marĭ ca Parisul şi Viena.

Foarte îngrijit de această stare de lucrurĭ, Prinţul Bibescu se hotărî s'oprească tineretul romîn «să dosească din ţară la o vîrstă în care reamintirile moşii părinteştĭ, netrainice încă, sfîrşesc prin a se şterge, lăsînd locul unor întipărirĭ a căror urmă de obiceiŭ este de a-i face streinĭ printre ai lor, şi nedestoinicĭ de a înţelege treburile ţării lor.»

A înfiinţa în Bucureştĭ,—pe modelul celor mai bune şcolĭ din Franţa,—un liceu francez în special consacrat studiului limbelor antice, istoriei şi ştiinţelor; a face ca 'ntregimea acestor cursurĭ să coprindă un period de zece anĭ; a face ca 'ntr'însul limba romînească să fie limba cursurilor, dar întîiŭ numai în mod läturalnic, adică pînă cînd se vor fi dobîndit în limba naţională cărţile necesare, şi se vor fi format profesorĭ în stare să se 'ndeletnicească cu dînsa, în mod care să poată da roade, în diferitele cursurĭ de ştiinţă şi de istorie; a înnălţa nivelul studiilor primare şi secundare, în care limba romînească ar fi neclintit păstrată; a funda mai tîrziu sucursale ale liceului din Bucureştĭ, şi, — treptat după trebuinţĭ, — şcolĭ speciale în care ar intra şcolarii la eşirea din liceu, eată planul la care se opri Prinţul Bibescu.

Spre a-şĭ atinge scopul, Prinţul se adresă Guvernului regelui Ludovic-Filip şi prietenilor ce avea în Franţa. Întîlni pretutindenĭ aceaşĭ grabă de a-i veni în ajutor. — Liceul se deschise la începutul anului 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Scrisoare către D. D..., profesor la colegiul Louis-le-Grand.

Prinţul arată D-lui D..., profesor *la Colegiul Louis-le-Grand,* proectul său privitor la învăţămîntul public în Ţara-Romînească, şi-l roagă să ie parte la dînsul.

Bucureştĭ, 14 Mai 1847.

DRAGUL MEU CONŞCOLAR,

Şcolile mele îm pricinuesc îngrijire şi supărare. Iată aproape 25 de anĭ de cînd funcţionează, întrebuinţînd limba romînească ca element principal fără să fi dat vr'un rod, precum nu vor produce vr'o dată nimic bun, cît timp instrucţiunea superioară va urma a se tîrî în făgaşul cel rău în care a fost aruncat prin unul din acele excese ce le aduc reacţiunile. Cînd ţara era guvernată de către Grecii din Fanar, limba elinească forma temelia educaţiunii noastre, spre marea pagubă, ce e drept, a idiomului naţional, care era cu totul părăsit. Cînd ne scăparăm de aceştĭ guvernatorĭ străinĭ, ura pe care le-o purta lumea se resfrînse asupra limbei lui Omer, care fu la rîndu-i gonită din şcolile noastre, şi căzurăm în excesul opus, adică nu mai vrurăm în ele de cît romîneasca. Înţelegeţĭ însă că o limbă atît de săracă încă, care n'are nicĭ literatură proprie nicĭ traducerĭ de nicĭ un fel, e foarte puţin priincĭoasă spre a sluji de călăuză a luminării, înnainte de a se fi luminat însă-şĭ prin frecare cu limbele cele învăţate şi înnainte de a se fi împrumutat puţin cîte puţin de la ele cu bogăţiile prin care ele strălucesc. Urmează de aci că cei dintre tinerii noştri ai căror părinţĭ se bucură de oare-şĭ care dare de mînă, es din ţară ca să meargă să caute aiurea şi mai ales la D-Voastră, o învăţătură pe care n'o găsesc aci, şi pe care în deobşte nu o capătă acolo în mijlocul acestei mărĭ pline de stîncĭ pe care le 'nfăţişează capitala voastră celor ce au nesocotinţa de a se

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

arunca într'însa fără cîrmaciŭ nicĭ bussolă, la o vîrstă la care e prea ușor de a se da afund.

Am format decĭ proectul de a împlînta aci cea ce mergem să căutăm la D-Voastră cu prețul a atîtor cheltuelĭ și primejdii și viu să vă rog să luațĭ partea-vă din această sărcină, ca să-mĭ ușurațĭ făptuirea părții ei celei mai grele.

Nu-mĭ ascund mărimea greutăților ; voi avea de 'ndeplinit cele patru condițiunĭ ale lui Lucian : Καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ δαπάνης οἱ σμικρᾶς, καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς.

Dar, stăruința nu-mĭ va lipsi. Timpul, nădăjduesc că Dumnezeu mi-l va lăsa ; orĭ-cum, cei care vor veni după mine vor privi ca lucru de conștiință să urmeze pe această cale, o dată ce le va fi ea deschisă. Banĭ, am de acum îndestui ca să-mĭ pun mașina în mișcare și voi găsi în tot-d'auna pentru trebuințele ce se vor ivi mai tîrziu. Oamenii cu talent și zel, ***hoc opus, hic labor!*** din fericire însă avețĭ la D-Voastră mai mulțĭ de cît vă trebue și nu mă îndoesc c'aș putea atrage pe acei de care voi avea nevoe, punîndu-le înnainte foloase îndestul de marĭ pentru ca ei să se lase să fie momițĭ. Am chiar în gînd să rog Guvernul francez să urmeze de a-i privi ca slujind în Franța, ca să nu fie ei lipsițĭ de drepturile lor universitare, căcĭ n'aș vrea să am decît oamenĭ de meserie și practicĭ.

Voesc să 'ncep prin a întemeia în capitala noastră un liceu, așezat pe aceeașĭ temelie ca și cele mai bune liceurĭ ale voastre, rămănînd să se 'nființeze mai tîrziu sucursale în diferite alte puncte. Presupunețĭ un moment liceul Ludovic cel mare mutat în Bucureștĭ, cu personalul său, cu administrațiunea sa interioară, cu profesorii săi, cu programa sa de studii ! O vedețĭ :

«Je suis ambitieux, tout homme l'est sans doute».

[Sunt ambițios, și orĭ-ce om de sigur este ambițios.]

Școlarii mei ar eși d'aci ca să treacă 'n școlĭ speciale, pe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care socot să le 'ntemeiez cu încetul, ast-fel ca, peste vr'o zece anĭ, posturile publice, la care astăzĭ orĭ-ce individ ce abia ştie să-şĭ iscălească numele, crede că are drept, să nu mai poată fi moşia decît acelora care vor putea dovedi după lege că şi'au însuşit o serie de studii îndestulătoare şi de cunoştinţe covărşitoare cu pretenţiunile pe care ar putea să le aibă.

Limba romînească va fi în deosebĭ păstrată pentru studiile primare şi secundare, al căror nivel mă bizuesc că-l voi ridica, şi care se vor face în şcolĭ particulare; nu se vor sluji însă de dînsa de cît în mod lăturalnic în liceul meu, unde va fi înlocuită prin limba franceză, pînă cînd vom fi dobîndit, în graiul naţional, cărţile neapărate, şi vom fi format profesorĭ în stare de a se sluji de dînsul în mod rodnic la diferitele cursurĭ de ştiinţe şi de istorie.

Eată, dragul meu conşcolar, proiectul la care te rog să iei parte, rămănînd să-i aducĭ preschimbările pe care le vei crede de cuviinţă, căcĭ viu să-ţĭ propun locul de provizor [1] în liceul meu, de bine-voeştĭ să-l priimeşti şi să-ţĭ uneştĭ ast-fel numele cu opera care e menită să aibă cea mai mare înrîurire asupra regenerărei unui popor, pentru care vechiul nostru prieteşug nu poate să-ţĭ insufle de cît interes. Te las stăpîn pe condiţiunĭ despre care te vei înţelege cu Doctorul P..., pe care-l cunoştĭ şi care, în această privinţă, are din parte-mĭ, depline puterĭ. Aştept cu nerăbdare şi cu nădejde bună răspunsul D-tale.

«*Matri tuae plurimam salutem.*»

---

[1]) Provizorul francez nu 'ngrijeşte ca cel romîn numai de internat: el e capul, directorul liceului. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A. S. S. Prinţul Bibescu, către Ex. Sa Ministrul Instrucţii Publice al Franţii, Contele de Salvandy.

Prinţul arată Contelui de Salvandy proiectul său de-a organiza stabilimentele de instrucţiune publică din Ţara-Romînească pe planul celor mai bune colegii din Franţa şi roagă pe Excel. Sa Ministrul să-i dee preţiosul său concurs.

Bucureştĭ, 9 Octombre 1847.

DOMMULE MINISTRU,

Vrînd să pun instrucţiunea publică în raport cu desvoltarea treptată ce s'a desfăşurat în Ţara-Romînească în toate cele-l-alte rămurĭ ale administraţiunii, am crezut că nu pot trage dintr'un mai bun isvor elementele ce ne lipsesc ca să ajungem la acest scop, de cît cerîndu-le Universităţii Franţii, acest nemărginit focar de lumină, care radiază asupra Europei întregĭ.

Scopul meu e de a organiza stabilimentele de instrucţiune publică, în acest Principat, pe planul celor mai bune colegii din Franţa, apropriindu-le tot de o dată mijloacelor de care poată să dispună ţara pentru această ţintă. Dar poate că va fi oare-şĭ care greutate pentru noi să găsim, în sînul Universităţii, personalul necesar pentru scopul nostru, dacă, priimind aceste condiţii, profesoriĭ aleşĭ de noi s'ar vedea, la reîntoarcerea lor în Franţa, ameninţaţĭ să-şĭ pearză drepturile ce se ţin de calitatea de membru dintr'acest corp învăţat.

Dacă, din contra, aceste drepturĭ s'ar găsi chiezăşuite formal în contra orĭ cărei întîmplărĭ, aceiaşĭ profesorĭ ar priimi fără îndoeală propunerile mele, cu atît mai multă grabă, cu cît, de altmintrelea, ar găsi în ele foloase îndestul de marĭ.

Viu, prin urmare, Domnule Ministru, să rog pe Excelenţa Voastră să bine-voească să hărăzească această chiezăşie profesorilor pe care Universitatea va fi în stare să mi-i procure,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

şi să crează în însemnătatea serviciului ce veţĭ aduce Ţării-Romîneştĭ şi mie personal.

Vă rog, Domnule Ministru, să priimiţĭ asigurarea înnaltei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat: GHEORGHE BIBESCU.

Ex. S. Ministrul Instrucţiunii publice din Franţa, conte de Salvandy, către A. S. S. Prinţul Bibescu; răspuns la scrisoarea A. S. cu data din 9 Octombre 1847.

Ex. S. Ministrul făgăduește Prinţului tot concursul său; i aduce la cunoştinţă hotărîrea ce a publicat, şi prin care «***este asigurată păstrarea drepturilor cîştigate în Universitatea din Franţa, membrilor Universitarĭ cărora ar fi îngăduit să 'mplinească funcţiunĭ d'ale învăţămîntului public în Ţara-Romînească.***»

Paris, 26 Noembre 1847.

PRINCIPE,

Domnul Ministru al Afacerilor streine mi'a îmmînat scrisoarea pe care Alteţa Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ adreseze în zioa de 30 Octombre trecut, ca să-mĭ propue să dau voe unor membri ai Universităţii din Franţa să intre în serviciul instrucţiunii publice în Ţara-Romînească, ei păstrăndu-şĭ totuşĭ rîndul şi drepturile dobîndite în Universitatea din Franţa.

Gîndirea liberală care a insuflat această propunere, face prea mare cinste marei instituţiunĭ a cărei direcţiune mi'este încredinţată, pentru ca să nu mă grăbesc să intru în privirile nobile ale Alteţii Voastre. Franţa va fi în tot-d'auna gata să-şĭ dee concursul, ca să grăbească propăşirile învăţămîntului public şi să-şĭ aducă ast-fel piatra la desvoltarea civilizaţiunii moderne.

Ca să corăspund dorinţelor Alteţii Voastre, am publicat la 15 Noembre corent, o hotărîre din care alătur aci o copie,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și prin care este asigurată păstrarea drepturilor cîștigate în Universitatea din Franța, membrilor sus zisei Universitățĭ, care, cu voea marelui Maestru, vor fi chemațĭ să împlinească funcțiunĭ în învățămîntul public din Țara-Romînească.

Alteța Voastră va vedea în acest act un semn nou al interesului ce ia Guvernul Regelui la prosperitatea unei națiunĭ prietene, și la isbînda administrațiunii unui Prinț care arată într'un mod atît de delicat și de înnalt, ce bune amintirĭ a păstrat din șederea-i în patria noastră.

Sunt pornit să pun în serviciul Alteții Voastre toate năzuințile mele ca să hotăresc pe membrii Universității din Franța să priimească propunerile ce vin de la Guvernul Țării-Romîneștĭ. Îm trebue însă, ca să isbutesc, să cunosc hotărîrile pe care Alteța Voastră ar avea gîndul să le ee cu privință la remunerațiunea de care se vor bucura funcționarii francezĭ în institutele romîne, și la cheltuelile de călătorie ce le vor fi date pentru a se duce acolo.

Alteța Voastră știe de sigur că Franța posedă școlĭ latine la Constantinopol, și că, de curînd, a întemeiat o școală chiar la Atena.

Îm propun pe viitor să fac să fie inspectate aceste institute, din doi în doi anĭ, de către inspectorĭ generalĭ ai Universității Franții. D'ar fi aceasta pe placul Alteții Voastre, aș putea să dau acestor funcționarĭ însărcinarea de a merge 'n Țara-Romînească ca să cerceteze acolo direcțiunea dată studiilor de către profesorii francezĭ alăturațĭ școlilor țării. Aceste vizite ar avea drept urmare de a ațîța zelul profesorilor și de a păstra printre dînșii tradițiunile metodelor franceze. Ar fi, oareșĭ cum, desăvîrșirea gîndirei luminate a cărei vrednică inițiativă a fost luată de Alteța Voastră.

Trimit, alăturat aci, Alteții Voastre un raport prezintat Regelui Francezilor de către Ministrul Instrucțiunii publice, la 3 Martie 1843, despre situațiunea învățămîntului secundar,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

la sfîrşitul căruia se găsesc programele de studii ale subt-colegĭurilor. Dacă alte documente ar putea să vă fie folositoare, m'aş grăbi să le pun la dispoziţiunea Alteţii Voastre.

Priimiţĭ, etc.

Subsemnat: SALVANDY.

Copia hotărîrei:

«Membrii Universităţii din Franţa, care vor fi dobîndit voe de la noi, să 'mplinească funcţiunĭ în învăţămîntul public în Ţara-Romînească, îş vor păstra drepturile şi rangul lor în Universitatea din Franţa.»

«Făcută la rezedinţa Universităţii.»

Subsemnat: SALVANDY.

A. S. S. Prinţul Bibescu, către Ex. S. Contele de Salvandy.

Prinţul mulţumeşte Ex. Sale Ministrului Instrucţiunii publice că a bine voit să păstreze drepturile cîştigate în Universitatea din Franţa, membrilor acestei Universităţĭ care ar dobîndi voe să priimească funcţiunĭ în învăţămîntul public în Ţara-Romînească.—Alteţa Sa preţueşte mult propunerea ce Ministrul a bine-voit să i-o facă, de a îndritui pe Inspectorii generalĭ francezĭ, — însărcinaţĭ să viziteze şcolile din Atena şi din Constantinopol, — să 'mplinească în Ţara-Romînească o asemenea misiune.

Bucureştĭ, 7/19 Februarie 1848.

DOMNULE CONTE,

Am fost cît se poate de mişcat de priimirea ce Excelenţa Voastră a făcut cererei mele, ce tindea să dobîndească pentru profesorii îndrituiţĭ să priimească funcţiunĭ în învăţămîntul public în Ţara-Romînească, păstrarea drepturilor cîştigate în Universitatea Franţii. Am văzut cu o sinceră recunoştinţă în acest fapt o noo dovadă a interesului ce-mĭ arată Guvernul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Regelui, şi a generoasei lui grăbirĭ de a ajuta năzuinţele popoarelor care se muncesc să-şĭ deschidă căile civilizaţiunii.

D. Dr. Piccolo care locueşte la Paris şi pe care am plăcerea să vi-l prezint, Domnule Conte, ca însărcinat de a fi corespondinte al consiliului nostru al Instrucţiunei publice, va avea onoarea de a veni la Ministerul D-Voastră. El este anume însărcinat să dee toate desluşirile trebuincĭoase, atît despre personalul de care avem trebuinţă pentru moment, cît şi despre bazele învoirilor noastre cu profesorii.

Mi' este peste putinţă să vă arăt, Domnele Conte, cît am fost de mişcat de propunerea ce Excelenţa Voastră a bine voit a-mĭ face, de a îndritui pe Inspectorii generalĭ, însărcinaţĭ de dînsa să viziteze şcoalele din Atena şi Constantinopol, să 'ndeplinească şi în Ţara-Romînească o astfel de misiune. Preţuesc foarte mult ceea ce este bine voitor într'o asemenea propunere, pentru Universitatea noastră născîndă.

Mă voi sili să o fac să se folosească de dînsa cînd studiile vor fi îndestul de înnaintate, pentru ca să poată trage ea din această favoare tot folosul dorit.

Mai am încă să mulţumesc Excelenţei Voastre pentru trimiterea raportului către Rege, privitor la instrucţiunea secundară ; nădăjduesc că-mĭ va fi de un mare ajutor în continuarea grelei opere căreia m'am devotat.

Bine-voiţĭ a priimi, etc.

Subsemnat : Prinţul Bibescu.

Lege despre instrucţiunea publică votată de Obşteasca Adunare ordinară a Ţării-Romîneştĭ, în şedinţa-i de la 2 Martie 1847, şi sancţionată de Hospodar.

Art. I. Învăţăturile publice se împart în doo, pe cît priveşte la partea bărbătească sau la partea femeiască.

Art. II. Pentru ceea ce priveşte la învăţătura copiilor de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

partea bărbătească, aceştia se vor împărţi în trei secţiunĭ, adică : în şcoale de sate sau comunale, în şcoala de oraşe sau elementare şi în şcoale desăvîrşitoare sau academice.

Art. III. În şcoalele de prin sate învăţăturile se vor mărgini întru aceia a citirei, a scrierei, a catehismului şi a celor d'întîiŭ operaţii aritmetice.

Art. IV. În oraşele de căpetenie ale judeţelor, pe lîngă clasele de citire, scriere, de aritmetică mărginită în cele patru operaţii şi de catehism, se vor înfiinţa cîte doo clase pentru învăţătura gramaticei, a elementelor Istoriei, a Geografiei şi a Aritmeticei cu fracţii.

În capitala Bucureştĭ, se vor aşeza trei de aceste şcolĭ, iar în oraşul Craiova una, cu adăugire de învăţătura cunoştinţelor uzuale şi a desemnului linial, aplicate la arte şi meşteşugurĭ.

Art. V. Învăţăturile desăvîrşitoare se vor urma într'o Academie, ce se va aşeza în capitala Bucureştĭ, în care se vor învăţa limbile Latină, Elenică, Franceză, Germană şi Slavonă cu o mai desăvîrşită, tot de o dată, deprindere în limba naţională.

Pe lîngă acestea se vor învăţa Istoria universală, Retorica, Elementele Filosofiei, şi ale ştiinţelor Fisico-matematice.

Toate aceste învăţăturĭ se vor împărţi în 12 clase.

Cele de jos patru clase ale acestei Academii se vor întocmi şi în oraşul Craiova.

Se va alătura pe lîngă această Academie, o Facultate pentru învăţătura legilor acestei ţărĭ, cu îndeplinire de cunoştinţa legilor romane, şi în comparaţie cu legislaţia altor neamurĭ, împărţindu-se aceste învăţăturĭ pentru curs de doi anĭ.

Art. VI. Ca o sucursală a acestei Academii se va aşeza pe lîngă departamentul ostăşesc, o şcoală de aplicaţie, pentru îndoit sfîrşit, de a se pregăti acolo atît aspiranţii la gradurĭ milităreştĭ, cît şi cei ce vor fi a se întrebuinţa la lucrarea şoselelor, a podurilor, a minelor şi alte asemenea slujbe inginereştĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Art. VII. În Academie şcolarii se vor împărţi în internĭ şi externĭ, unii şezătorĭ în pension şi alţii vor urma învăţăturile la Academie, locuind la părinţii lor.

Dintre şcolarii cei din lăuntru, 24 se vor ţinea cu cheltuiala Statului; aceştia se vor priimi din fii acelor părinţĭ, care vor fi săvîrşit însemnătoare slujbe ţării şi se vor afla a fi scăpătaţĭ, dîndu-se precădere acelor şcolarĭ carĭ vor fi dat dovezĭ de o mai mare capacitate la învăţătură.

Art. VIII. Învăţăturile în şcolile comunale pentru sate, precum şi celor elementare pentru oraşe, se vor urma fără nicĭ o plată, iar pentru învăţăturile în Academie, precum şi ale celor de limbĭ streine, ce se vor aşeza în oraşele Craiova sau şi în alte oraşe, şcolarii vor plăti, şi banii se vor aduna şi se vor face venit al şcoalelor.

Plata în Academie va fi pentru şcolarĭ cîte 3 galbenĭ (36 l. n.) pe trimestru, iar pentru cei internĭ cîte 20 galbenĭ (240 l.n.) pe trimestru.

În oraşul Craiovei pentru clasele de limbĭ streine, fie-care şcolar va plăti doi galbenĭ (24 l.n.) ş'în cele-l-alte oraşe unde vor fi asemenea clase cîte un galben (12 l.n.) pe trimestru.

Art. IX. Pentru ceea ce priveşte la învăţătura fetelor, se va aşeza în capitala Bucureştĭ un pensionat; şi fiind că fundatorul sfîntului Spiridon Nou prin testament hotăreşte ca din prisosul venitului acestei mănăstirĭ să se înzestreze un număr de fete pe tot anul, iar o bună creştere fiind o zestre morală cu mult mai folositoare de cît puţina dare în banĭ ce se sloboade astă-zĭ, spre acest sfîrşit se legĭueşte ca să se întocmească un pensionat de fete, ale căruia încăperĭ se vor clădi sau pe locul acestei mănăstirĭ ce-l are alăturea, dacă aceasta se va găsi priincĭos spre acest căpătăiŭ, sau în altă parte, şi din venitul mănăstirei Sfîntului Spiridon, să se dee pe tot anul în trebuinţa acestui pensionat cîte lei 40000 (15,000 l.n.), sumă ce din socotelile înfăţişate, se găseşte astă-zĭ a fi pri-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sos, peste cheltuelile urmate după duhul şi dispoziţiile testamentare ale fundatorului, rămăind şi rezerva mănăstirei pentru cheltuelĭ extra-ordinare; iar sporind veniturile după vreme se va adăuga şi darea către pensionat [1].

În acest institut se vor ţinea cu cheltuiala din acest venit, şi 12 fete de părinţĭ carĭ vor fi făcut slujbe însemnătoare Statului, şi se vor afla a fi scăpătaţĭ.

Pe lîngă acest venit, se va adăuga o sumă de 500000 lei (187500 l.n.) spre a se îndeplini trebuinţele acestui pensionat, şi a veni după trebuinţă spre ajutorul şi altor particulare institute de fete, ce se vor întocmi în Principat.

Art. X. Spre punerea în lucrare a acestei noi organizaţii se va da pe fie-care an din prisosul veniturilor casei centrale [2], pe lîngă legĭuita sumă de 350000 lei (131250 l.n.), un adaos de 500000 lei (187500 l.n.). Şi o dată pentru tot d'auna din rezerva acestei case suma de alţĭ 500000 lei pentru pregătirea încăperilor trebuincĭoase, pe cît această sumă va putea fi de ajuns [3].

[1] Cu toate că locul acestui act ar fi la tom. al II-ea, care coprinde actele administraţiunii Prinţului, ni s'a părut că era mai bine să nu o despărţim de corespondinţa privitoare la Instrucţiunea publică.

[2] Această casă e cea care priimeşte prisosul veniturilor clerului regulat peste cheltuelile îndrituite de Guvern.

[3] La urma acestei hotărîrĭ, se află un tablou al şcolilor din Romînia care 'nfăţişează un total de 2513 şcolĭ (din care 2309 comunale, 187 particulare, 18 normale), urmate de 56300 şcolarĭ.

În afară de dînsele, avem:

1° Şcoala centrală din Craiova: 504 înscrişĭ, 449 examinaţĭ, 8 profesorĭ.

2° Colegiul naţional al S-lui Sava, clasele primare 487 înscrişĭ, 238 examinaţĭ, 3 profesorĭ.

Universităţĭ: 416 înscrişĭ, 295 examinaţĭ, 13 profesorĭ

Clasele complementare: 17 înscrişĭ, 16 examinaţĭ, 3 profesorĭ.

Drept: 2 înscrişĭ, 2 examinaţĭ.

Matematice: 5 înscrişĭ, 2 examinaţĭ.

Adică un total de 2518 şcolĭ, 49 profesorĭ, 57351 şcolarĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CORESPONDINȚA GENERALĂ

1849—1858

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Alegînd, în corespondința Prințului, unele scrisorĭ posterioare abdicării sale, și publicîndu-le, scopul nu ne este numai să arătăm că stima și simpatia particulară de care Alteța Sa se bucura pe lîngă marile Curțĭ ale Europei, l'au însoțit în retragerea sea, ci încă să facem să fie mai bine cunoscute personagiurile din acel timp cu care Prințul a păstrat relațiunĭ de prieteșug, pătrunzînd cititorul în schimbul gîndului lor intim.

De este adevărat de a spune că, la răsboi, cunoștința firei generalului dușmanilor cată să ne ajute să-i pătrundem gîndul și proectele, n'ar fi oare tot atît de drept să afirmăm că cunoștința firei unui diplomat ne poate îngădui să-i vedem în mod mai luminos actele? Cum însă să-l studiăm bine, de nu tocmai în afară de tărîmul politic, în scrisorile-i private, de pildă, din care o frază, adesea o vorbă, poate răspîndi lumina pe cutare punct, rămas întunecat, al politicii lui?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. Reșid-Pașa, către A. S. S. Prințul Bibescu. Privitoare la numirea Prințului Știrbei ca Domn.

Constantinopol, 18 Iunie 1849.

SCUMPUL MEU PRINCIPE,

Numirea Prințului Știrbei, fratele vostru, la postul la care l'a aridicat acum încrederea Maiestății Sale Împărăteștĭ Sultanul, a făcut plăcere tutulor amicilor voștri și mai ales mie. E un semn mai mult al bună-voinței ce augustul nostru Suveran arată neîncetat neamului vostru.

Sunt convins că noul Domn, bizuindu-se pe îndelungata experiență și pe înțeleptele povețĭ ale Alteții Voastre, va isbuti să pue o ordină bună în trebile țării, spre mulțumirea obștească.

D. Logofăt d'Aristachi, care are în vecĭ cel mai mare interes și devotament pentru persoana voastră, mi'a vorbit de apropiata-va călătorie la Constantinopol. Fițĭ sigur că vețĭ fi priimit aci cu tot alaiul datorit treptei voastre și însușirilor voastre fireștĭ.

D. Miltiade d'Aristachi este însărcinat să vă arate că, bizuindu-mă pe bine-voitoarele dispozițiunĭ ale mărinimosului și grațiosului nostru Suveran, am toate rațiunile de a crede că toate cele-l-alte treburĭ se vor întocmi după dorințele voastre, și că se va grăbi Înnalta Poartă să le înlesnească. De altmintrelĭ, d. Logofăt e 'n stare să vă ție în știință de tot ce interesează pe Alteța Voastră.

Priimițĭ, scumpe Principe, noile asigurărĭ ale înnaltei mele considerațiunĭ.

Subsemnat : REȘID.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. Aali-Paşa, către A. S. S. Prinţul Bibescu [1].

Constantinopol, $^{1}/_{13}$ Mai 1854.

Da, Principe, mult timp s'a scurs, multe fapte s'au petrecut de cînd nu ne-am scris. Sunt nu se poate mai recunoscător şi mai mişcat de bine voitoarea reamintire ce Alteţa Voastră are nespusa bunătate de a păstra de mine, în mijlocul a atîtor nimicirĭ politice ce avem de privit, reamintire de care sunt mîndru, şi, printr'un schimb firesc, am un devotament nemărginit şi foarte sincer pentru cel care mă cinsteşte printr'însa. Aş fi jertfit voios aplecarea-mĭ pentru o viaţă retrasă, m'aş fi încercat să fiu mai ambiţios, precum a spus bunul general Aupick Alteţii Voastre, de m'aş fi simţit înzestrat cu însuşirile ce-mĭ presupune a voastră bunătate: aş fi făcut tot ce-mĭ va fi stat în putinţă ca să reintru în minister în scopul de a avea onoarea să-mĭ slujesc ţara în împrejurărĭ d'aşa grea cumpănă. Dar ştiu ce sunt, şi, prin urmare, cred că fac bine ţării lăsînd locul la alţii mai destoinicĭ.

Alteţa Voastră se află 'n dricul afacerilor, în capitala în care se joacă partea cea mai interesantă a dramei de faţă. E de nădăjduit că în această dramă Austria îşĭ păstrează rolu-i tradiţional, şi că atitudinea-i puternică şi conservatoare va isbuti să pue un frîu unor nemărginite ambiţiunĭ.

Alteţa Voastră cată să fie prea obosită de 'nainte de convorbirile politice pentru ca să-i vorbesc mai mult de aceasta. Sfîrşesc decĭ rugînd'o să bine voiască să priimească expresiunea desăvîrşitei mele recunoştinţĭ şi noa

[1]) Reproducem această scrisoare, fiind că dă o înnaltă idee de modestia unui-a din oamenii de Stat cei mai însemnaţĭ ai timpului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

asigurare a înnaltei stime și a sincerului devotament cu care am onoarea de a fi prea umilitul și prea ascultătorul ei servitor.

Subsemnat : AALI.

Ex. S. Reșid-Pașa, către A. S. S. Prințul G. Bibescu, Hospodar al Țării-Romînești.

31 Decembre 1849.

PRINCIPE,

Am priimit scrisoarea ce Alteța Voastră mi'a făcut onoarea să-mĭ scrie cu data de 15 Noembre trecut.

Însărcinarea E. S. Fuad-Efendi a fost de curînd încununată cu o deplină isbîndă. Maiestatea Sa Împăratul Rusiei prețuind, în înnalta-i înțelepcĭune, dreptatea cererii Augustului Nostru Stăpîn, s'a grăbit a-i da dreptate, lucru pentru care cată să ne felicităm amîndoi.

Mulțumesc Alteții Voastre de amănuntele pe care mi le dă cu acest prilej, privitoare la situațiunea de față a Europei.

Pacea, atît în deobște dorită, în fine pare că s'a reîntemeiat pretutindenĭ, și trebue să nădăjduim că ne vom bucura de dînsa încă mult timp.

D. Aristarki mi'a făcut cunoscute oare carĭ micĭ intrigĭ pe care s'au încercat unii să le urzească în contra-vă. Aceste intrigĭ sunt, precum spunețĭ, iscate din rea voință ; de aceea nicĭ nu sunt vrednice să fie băgate în seamă.

Bine-voițĭ a priimi, Principe, din nou asigurarea prea deosebitei mele considerațiunĭ.

Subsemnat : REȘID.

---

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. Rifaat-Pașa, către A. S. S. Prințul G. Bibescu, Hospodar al Țării-Romînești, la Măgurele.

Rifaat-Pașa socotește noa sa numire «*ca o urmare a serviciilor bine-voitoare ce Alteța Sa i-a adus pe lîngă oare carĭ personagĭurĭ sus puse.*»

Constantinopol, 28 Februare 1850.

ALTEȚĂ,

Am citit cu multă plăcere scrisoarea ce mi'ațĭ făcut onoarea să mĭ adresațĭ la 12 Februarie. Felicitările ce mi le facețĭ m'au mișcat foarte viu. Am apreciat mult acest nou semn de prietenie ce-mĭ dațĭ. De aceea mi'a și făcut cea mai vie plăcere. Buna-voința și înnalta inteligență care vă deosebesc, mi'au lăsat o adîncă aducere aminte. Dați-mĭ voe, Alteță, să socotesc noa mea numire ca o urmare a serviciilor voastre bine-voitoare pe lîngă oare-carĭ personagii sus puse, și să unesc cu prieteșugul ce am pentru Alteța Voastră o mică legătură de recunoștință.

Bine voițĭ a crede că pretutindenĭ ș'în or ce pozițiune v'ațĭ putea găsi, nu voi înceta de a-mĭ aduce aminte de Alteța Voastră. Chiar această singură pricină mă face dator să vă rog să-mĭ păstrațĭ în vecĭ în buna-vă reamintire, locul pe care mi-l dedeserățĭ.

Priimițĭ din nou asigurarea înnaltei mele considerațiunĭ.

Subsemnat: RIFAAT.

Reșid-Pașa, către Prințul Bibescu.

Principele Romîn, ales de Poartă pentru a desăvîrși o apropriere, dorită de dînsa, cu Austria.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Particulară și confidențială.

Constantinopol, $^{12}/_{24}$ Martie 1852.

PRINCIPE,

Maiestatea Sa Împărătească, Augustul nostru Stăpîn, cunoscînd devotamentul vostru pentru interesele sale, talentele și innaltele însușirĭ care vă deosebesc, vă încredințează o însărcinare cu totul de 'ncredere și de o natură foarte gingașă [1].

Știțĭ, Principe, că în urma cestiunei refugiaților o răceală s'a întrodus în relațiunile Înnaltei Porțĭ cu Austria.

Cu toată lealitatea și sinceritatea cu care Guvernul a lucrat în această nenorocită afacere, totușĭ Cabinetul din Viena stărue în a vedea un gînd vrăjmășesc către dînsul, gînd în contra căreia am protestat și protestăm încă.

Alteța Voastră era la Constantinopol, cînd cererea de estrădare a fost scoasă la iveală de reprezintanții celor doo Curțĭ ale Austriei și Rusiei. Ea poate prin urmare cunoaște mai bine decît orĭ cine care a fost principiul ce a dictat Guvernului Maiestății Sale Împărăteștĭ nepriimirea acestei cererĭ. Au fost persoane cari au vroit să facă pe Curtea din Viena să crează că noi voiam să ocrotim răscoala și pe refugiații Ungurĭ în paguba ei; că făgăduisem din 'nainte lui Kossuth și C-ie un loc de scăpare pe pămîntul otoman în cas de înfrîngere, și că eram în înțelegere tainică cu Guvernul revoluționar al Ungariei.

Aceste invinuirĭ nu pot ființa un singur moment în fața actelor solemne și publice și a noțiunilor de bun simț care le desmint cu totul. — Într'adevăr, este mai mult de cît un lucru fără înțeles de a zice că o țară ca Turcia, ale cărei populațiunĭ se compun din diferite naționalitățĭ, ar avea in-

[1]) Alegerea Prințului Romîn ca să slujească de trăsură de unire între Poartă și Austria ne pare tot atît de măgulitoare pentru Prinț cît și pentru țara sa.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

teres să ocrotească o resvrătire care are de prilej un simţimînt a cărui isbîndă şi desvoltare în vecinătate i sunt ei primejdioase.

Ar trebui să se gîndească la Viena că spiritul de conservare, care este şi cată să fie singura călăuză a politicei noastre, nu ne 'ngădue nicĭ de cum să îmbărbătăm în mod nicĭ direct nicĭ pieziş cel maĭ mic fapt ce ar avea drept ţintă să cată a slăbi autoritatea legitimă a Suveranilor streinĭ. Interesul proprii noastre mîntuirĭ cere neapărat această politică, şi ştim prea bine că nu fără a fi însu-şĭ pedepsit poate să facă cine-va asemenea încurcăturĭ vecinilor săĭ. De altmintrelea, refuzul formal al Înnaltei Porţĭ de a asculta cîtuşĭ de puţin propunerile ce i s'aŭ făcut în momentul în care Austria era în foc, ospitalitatea prietenoasă dată trupelor sale refugiate în Principate, şi uşurinţele de tot felul ce le-au găsit acolo, sunt fapte prea vădite pentru a nu doborî nedreptele bănuelĭ cărora reaoa voinţă a putut să cerce se să le dee crezămînt.— Aşa dar singura consideraţiune ce a putut dicta refuzul Porţii de a se 'nvoi cu cererea de estrădare este un principiu admis de toate puterile Europei; tot ce s'a putut zice în afară de aceasta nu-i de cît clevetire.

În privinţa însă a punerei în libertate a internaţilor de la Kutahia, e drept că n'am putut lucra în această împrejurare cu totul după dorinţa rostită de Guvernul Austriac, dar avem conştiinţa liniştită că ne-am îndeplinit întocmai şi cu lealitate datoriile pe carĭ învoelile făcute şi respectul datorit unei puterĭ vecine şi prietene le impuneau Înnaltei Porţĭ. Condiţiunea de căpetenie a internării era restabilirea liniştei în Ungaria; o dată acest scop atins, nu mai fiinţa nevoea de a urma cu o măsură care nu era alt ce-va de cît un prilej de neînţelegere între cele doo puterĭ şi un isvor de neplăcerĭ şi de jertfe nesfîrşite pentru Înnalta Poartă.

Cît timp era vorba de un serviciŭ necesar intereselor Austriei,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Augustul nostru Stăpîn nu s'a dat îndărăt de a i-l aduce cu toate aceste greutăţĭ. Dar de îndată ce folosul acestui serviciu a dispărut, Guvernul Maiestăţii Sale Imperiale a vroit fireşte să se desbare de dînsul. Şi faptele au probat la toţĭ că liberarea lui Kossuth a fost cu mult mai dăunătoare cauzei revoluţionare de cît deţinerea sa în Turcia care-l făcea să treacă în ochii cîtor-va oamenĭ simpli drept victimă a patriotismului său. Cîte-va zile şi cîte-va cuvîntărĭ au fost destul pentru ca lumea să-l cîtărească. El este în ceasul acesta mult mai puţin primejdios de cît era la Kutahia. Şi Guvernul Maiestăţii Sale Împărăteştĭ şi Regeştĭ, recunoscînd în sfîrşit un lucru învederat, n'ar trebui oare să arunce o privire mai blîndă asupra atîtor interese de căpetenie care cer neapărat o bună înţelegere între aceste doo Împărăţii? Credem că timpul a sosit să ne găndim la aceasta.

Însărcinarea de care vorbesc la începutul acestei scrisorĭ constă în a deschide vorba despre aceasta cu Cabinetul Împărătesc în mod confidenţial, şi ast-fel în cît să nu se aducă cea mai mică jicnire demnităţii Impărăţii. Alegerea pe care Maiestatea Sa Impărătească a făcut-o în persoana Alteţii Voastre pentru a împlini o însărcinare atît de însemnată, vă probează, Principe, gradul de 'ncredere pe care-l are în luminile voastre, şi în credinţa ce în tot-d'auna aţĭ arătat pentru Augusta Sa persoană.

N'am nevoe să spun Alteţii Voastre că pasurile voastre pe lîngă ministerul austriac nu trebue să aibă nicĭ de cum vr'un caracter oficial sau propriu a-i face să conceapă idea unei scuze sau a unei mărturisirĭ a închipuitei noastre greşelĭ. Împăcarea celor doo Guverne cată să fie 'ntemeiată pe principiul interesului reciproc, şi iniţiativa *oficios* luată de Înnalta Poartă cată să fie privită ca o înlesnire dată acestui minister de a se lepăda de unele prepusurĭ nedrepte,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care au înrăit un moment legăturile de prieteşug ce uneau în mod aşa de fericit şi de folositor cele doo Împărăţii.

Înnalta Poartă doreşte să probeze cabinetului Austriac că n'a încetat nicĭ o dată de a-şĭ urma politica-i tradiţională faţă de dînsul; Ea nădăjdueşte că dînsul va voi să se folosească de prilejul ce-i oferim, pentru a ne răspunde în acelaş mod.

Ministerul Afacerilor streine n'a lipsit de a încunoştiinţa pe ambasadorul Maiestăţii Sale Împărăteştĭ de coprinsul acestei scrisorĭ şi de a-l ruga să dee Alteţii Voastre toate însemnările de care poate ar avea trebuinţă.

Bine-voiţĭ a priimi, Principe, omagiul prieteşugului foarte sincer cu care sunt al Alteţii Voastre foarte devotat.

Subsemnat: REŞID.

D. Timony, fost consul general al Austriei la Bucureştĭ, către A. S. S. Prinţul G. Bibescu.

Viena, 22 Octombre 1853.

PRINCIPE,

Sunt cîte-va săptămînĭ de cînd mi'am însuşit libertatea să scriu o scrisoare Alteţii Voastre; dar mă tem de soarta ei, căcĭ am adresat-o strada Saint-Honoré, sigur, nu ştiu de ce, că acolo vă era locuinţa. D. Ivanovicĭ mi'a îndreptat greşeala.

Îmĭ pare rău că n'am amînă ce-va nou şi interesant, ca să-l fac cunoscut Alteţii Voastre, despre cestiunea zilei. Lumea se încăpăţînează mereu a nădăjdui pacea, pe cînd probabil că tunul a şi început să bubue. Dar Alteţa Voastră se află în acest moment în stare de a judeca de aceste afacerĭ subt înrîurirea părerei celor doo marĭ puterĭ de la care Turcia aşteaptă sprijin şi ajutor, şi poate că rîde de încăpăţînarea mea, care nu se poate convinge că o Împărăţie de patru

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

veacurĭ poate ţine mai mult. Duşmanĭ şi prietenĭ lucrează la căderea-i, unii cu armele în mînă, cei-l-alţĭ prin sfaturile şi ocrotirea lor.

Pare că se pregăteşte ce-va în Muntenegru. Se văd aci nişte figurĭ carĭ tot trec şi iar trec, şi ziarele fac să se presimţă că aceştĭ muntenĭ ar putea să se scoboare din munţii lor în cîmpiile la care rîvnesc atîta.

Mi se pare că părerile de la ambasada care locueşte la Foreing, nu s'au schimbat de astă primă-vară. Cine-va mi'a spus că acolo declarau pe Reşid cel mai mare diplomat al Europei, pentru că ştiuse să *silească* pe Francezĭ şi pe Englezĭ ca să-şĭ aşeze flotele lor în Bosfor, şi ast-fel să ie o atitudine neprietenească faţă cu Rusia.

Ştiţĭ, Principe, că palatul Montenuova este clădit pe piaţa pînă unde Turcii învingătorĭ au înnaintat în Europa înnainte de a fi fost învinşĭ şi respinşĭ. Cine-va a zis că s'ar putea prea bine întîmpla ca tot din această piaţă să se retragă pentru tot-deauna ambasada acestei naţiunĭ.

Poate că ştiţĭ, Principe, că Doamna Ecaterina Ghika a murit, dar poate că nu ştiţĭ că tot în acest palat Montenuova. s'a sfîrşit prin apoplexie baronul Uxhull. Certat cu familia sa din cauza căsătoriei sale de a doa, îşĭ lasă nevasta şi mai mulţĭ copii faţă 'n faţă cu nimic, dacă mumă-sa, al cărei favorit era el, nu va simţi milă de dînşii.

Sunt foarte curios să ştiu ce se va petrece în regiunile *noastre* după declaraţiunea de răsboi. Guvernele actuale vor mai putea oare urma în numele Porţii ? Ziarele s'au pus să pregătească o mănăstire la hotarele Transilvaniei ca adăpost vremelnic pentru Prinţul Ţării-Romîneştĭ ! Vulpea care de cîte-va zile s'a întors de la Berlin, a spus că se oprea la Viena pentru a ţine tovărăşie celor doi prinţĭ, carĭ nu vor întîrzia să vie acolo.

Acolo lumea întreagă e în picĭoare. Cel din urmă Caimacam

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

n'are astîmpăr şi doctorul Meyer se duce acolo în toată graba. El a sosit, acum cîte-va zile, cu întreg neamul. Ca de obiceiŭ, are buzunarele pline de gazete, de broşurĭ, de certificate şi scrisorĭ de mulţumire, în care talentele şi însuşirile i sunt ridicate în slava cerului. M'a încredinţat c'a citit în italieneşte un memoriu despre idropatie, înnaintea unui numeros auditor şi a adaos că isbutise pe deplin! Ce inteligenţă cată să aibă şi Italienii ceia ca să-l fi putut înţelege! Între altele mi'a arătat o scrisoare de la Kotzebue, la care alergase pentru a da curs unui memoriu conţinîndu-i plîngerile pe care Alteţa Voastră le cunoaşte. Kotzebue i respunde că nu i se pare tocmai demn din partea lui Meyer că vrea să silească Guvernul a-l relua cînd acesta nu mai voia. La observarea mea că decĭ doreşte a reintra în serviciŭ: «Nu, nu», îmĭ respunse el, «nu voi de cît să dovedesc pe Omer-Paşa !....» Mai tîrziu mă 'ncredinţă iară-şĭ că lumea întreagă îl aşteaptă cu nerăbdare la Bucureştĭ. M'a însărcinat cu mii de respecte pentru Doamna Prinţesă şi pentru Alteţa Voastră, şi i-a părut foarte răŭ că nu v'a găsit la Viena.

Am priimit o scrisoare de la D. Daşkoff, ce-i atît de cum se cade. Îi pare cît se poate de rău că n'a văzut pe Alteţa Voastră anul acesta. El e sănătos precum şi toţĭ ai săi, dar se vede că e tare îngrijit de holeră, căcĭ, fără să o mărturisească în scrisoarea-i, tot se reîntoarce la acest jalnic subiect. Mănîncă toată zioa la pastilii de mentă care se socotesc pe acolo de prezervativ.

Ivanovicĭ care era foarte îngrijit de un cal al Alteţii Voastre, e de tot mîndru că acum merge foarte bine.

Pentru a desfăta pe Alteţa Voastră vroi să vă mai amintesc unele din prostiile cari furnică prin gazetele nemţeştĭ. Şi totuşĭ ele ar trebui să fie mai bine informate. De pildă vorbesc de acea lovitură de tun care a fost trasă din Rusciuc asupra unor ofiţerĭ Ruşĭ cari sondau Dunărea la Olteniţa şi care a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

omorît un maior! Şi de şeik Ul Islam care bea cafeaoa fără zahăr pentru a da semn de o nepomenită cumpătare! De bietul Sultan care a căzut în cucernicie şi care toată zioa pune pe muftiu să-i tălmăcească Coranul, şi acesta iarăşĭ care pune de i se traduce foiletoanele ziarelor, şi după ce a ascultat cu băgare de seamă descrierea jocului Pepitei, ar fi zis, pe buze cu un surîs de multe arătător: «Mahomet e mare, dar Pepita cată să fie una din cele mai dulcĭ hurii din Raiul lui!»—Şi o mie alte fleacurĭ de felul acesta.

Mă las la picĭoarele Doamnei Principese şi rog pe Alteţa Voastră de a priimi asigurarea respectuoasei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat: TIMONY.

Ex. S. Riza-Paşa, mare admiral, către A. S. S. Prinţul G. Bibescu.

Riza-Paşa mulţumeşte Prinţului de felicitările sale şi îi arată că are aceleaşĭ idei ca şi dînsul despre întîmplărĭ şi despre însemnătatea lor.

Constantinopol, 25 Ianuarie 1854.

ALTEŢĂ,

Am priimit cu plăcere scrisoarea de felicitare pe care Alteţa Voastră mi'a trimis-o la data de 1-ĭŭ Ianuarie cu prilejul numirii mele în postul de mare admiral. Prietenia sinceră ce este între noi şi care îndeamnă pe Alteţa Voastră a mă felicita cu acest prilej, precum şi a-mĭ da asigurărĭ de iubirea sa, mi'a pricinuit o vie plăcere. Şi nu pot să nu pun preţ pe această delicată atenţie din parte-vă.

Preţuesc asemenea, scumpe Principe, dreptele voastre însemnărĭ despre greutatea împrejurărilor de faţă. Dar de oare-ce este de datoria adevăraţilor slujitorĭ ai Statului de a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

servi în tot-d'auna cu mulţumire pe Augustul lor Monarh, şi de oare-ce Alteţa Voastră prin mintea Ei luminată se numără asemenea între dînşii, cată fireşte să urmărim cu băgare de seamă întîmplările zilei.

Aducînd la cunoştinţa Alteţii Voastre că scrisoarea sa prietenoasă a fost pentru mine, precum şi pentru cel-alt prieten al său, un adevărat motiv de mulţumire, şi recomandîndu-mă sincerilor rugăciunĭ ale unui prieten aşa de încercat precum este Alteţa Voastră, pentru ca cerul să ne asculte dorinţele, îi reînnoesc aci asigurarea innaltei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat: RIZA-PAŞA.

Ex. S. Fuad-Paşa, către A. S. S. Prinţul Bibescu.

Fuad-Paşa incredinţează pe Prinţ de via sa recunoştinţă şi ii face cunoscut proectul său de călătorie in Ţara-Romînească.

Mai 1855.

PRINCIPE,

Am priimit plăcuta scrisoare ce Alteţa Voastră a bine-voit să-mĭ scrie astă-zĭ, şi mă grăbesc să vă arăt pentru aceasta toată recunoştinţa mea.

Aveam un dor ferbinte de a mă afla iarăşĭ în Ţara-Romînească pe care o privesc acum, şi cu drept cuvînt, ca a doa a mea patrie, şi îmĭ găseam plăcerea în nădejdea de a vedea din nou pe Alteţa Voastră şi de a reînnoi cunoştinţă cu dînsa.

Neamestecul ce Alteţa Voastră şi'a impus dintr'un spirit de delicateţă, cred, că nu mă poate opri să merg, innainte de plecare, să văd pe Alteţa Voastră şi să-i dau din viu grai asigurarea sincerei prietenii ce simt pentru Dînsa; pînă atuncĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rog pe Alteța Voastră să priimească asigurările înnaltei mele considerațiunĭ, și să facă pe Doamna Prințesă să priimească expresiunea omagiilor mele.

Subsemnat: FUAD.

Ex. S. Fuad-Pașa, către A. S. S. Prințul G. Bibescu la Viena.

Arătarea recunoștinței lui Fuad-Pașa față de Prinț.

23 Iunie 1855.

PRINCIPE,

Scrisoarea ce mi'ațĭ făcut onoarea de a-mĭ trimite m'a mișcat foarte mult și am fost nu se poate mai atins de lucrurile plăcute ce coprindea, precum și de felicitările ce ațĭ bine-voit a-mĭ face cu prilejul noi mele numirĭ.

Aducerea aminte ce am păstrat de vizita mea la Măgurele este prea plăcută pentru ca să o pot vr'o dată uita, și rog pe Alteța Voastră să crează că în tot-d'auna cu un simțimînt de foarte vie plăcere îmĭ aduc aminte de plăcuta priimire ce mi s'a făcut.

Cînd cine-va a cunoscut o dată pe Alteța Voastră și a putut prețui marile însușirĭ ce o deosebesc, nu o mai poate uita. De aceea și interesul adînc ce-i păstrez este tot atît de viu ca în zioa acelei vizite, de care a bine-voit a-șĭ reaminti.

Priimițĭ, Principe, asigurările înnaltei mele considerațiuni.

Subsemnat: FUAD.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. Contele Coronini, către A. S. S. Prințul G. Bibescu.

Sfîrșitul însărcinărei Contelui Coronini, aprecierile lui despre căpitanul Prinț Brîncovanu, alipit pe lîngă persoana sa

Mehadia, 16 August 1856.

PRINCIPE,

Am părăsit de curînd Principatele și reintru în funcțiunile mele de mai 'nainte, după ce am priimit ordinul de la Maiestatea Sa Împăratul, Augustul meu Stăpîn, că însărcinarea mea s'a sfîrșit.

În urma acestei hotărîrĭ, fiul Alteții Voastre, căpitanul Prinț Brîncovanu, încetează asemenea de a mai fi alipit pe lîngă persoana mea, și nu mă pot opri de a-l întovărăși cu aceste doo cuvinte, pe care vi le va da, Principe, el însușĭ.

Prințul Brîncovanu este un tînăr de mare destoinicie, și mai cu seamă de un caracter fermecător care îi va sluji de călăuză neprețuită în toate întîmplările vieții. El s'a făcut vrednic de stima generală atît a tovarășilor cît și a compatrioților săi.

Prințul Brîncovanu mi'a fost de foarte mare folos, pentru a vă cunoaște mai bine patria și bunele ei însușirĭ. Și nu numai de recunoștință, voi păstra tot-d'auna cel mai viu interes pentru o țară unde mi s'a arătat atîta bună-voință.

Dee Domnul ca gîndurile Puterilor pentru prosperitatea acestor Principate prigonite prin atîta rea-voință, să ajungă la un sfîrșit care să mulțumească dorințele celor înțelepțĭ și celor cu minte!

Subiectul pe care era să-l încep, ar fi prea întins; să 'ncetăm decĭ, și vă rog, Monsiniore, să priimițĭ asigurarea celui mai neinteresat respect cu care am onoarea de a fi al Alteții Voastre prea umilul servitor.

Subsemnat: CORONINI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ex. S. Contele Coronini, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Dorința M. S. Împăratului Francisc-Iosif de a micșora greutățile ocupărei. — Laude pentru Prințul Brîncovanu.

Bucureștĭ, 10 Septembre 1855.

PRINCIPE,

Scrisoarea ce Alteța Voastră a bine-voit a-mĭ face onoarea să-mĭ scrie, mi-a fost înmînată într'un moment în care mă aflam cufundat în cea mai cruntă durere, pricinuită de moartea prea iubitei mele soții, care era lala mea și-mĭ făcea farmecul vieții. Această stare atît de tristă îm va fi o scuză în ochii Alteții Voastre, de am întîrziat pînă astăzĭ să vă mulțumesc, Principe, de măgulitoarele prejudecățĭ ce exprimațĭ despre mine și pe care nu le atribui decît nemărginitei bune voințĭ a Alteții Voastre față de mine, și viei mele vroințĭ de a fi credincĭos însărcinărei ce mi'a fost încredințată de Augustul meu Suveran, M. S. Împăratul Francis-Iosif, care dorește să fie folositor acestor Provinții și să ușureze pe cît se poate sarcinele ocupațiunei ce, de altmintrelea, țintește la un mai bun viitor pentru aceste provinții, de înnainte prea obosite în vremile trecute.

Cît pentru fiul Alteții Voastre, cunoașteți îndestul, Principe, cît de bune sunt aplecările acestui tînăr care a știut să cîștige pretutindenĭ stima și iubirea tuturor tovarășilor săi, și care a răspuns pe deplin așteptărilor celui din urmă șef al său, Ex. S. generalisimul baron de Hess, precum și la ale celor l'alțĭ superiorĭ cu care s'a găsit în raport. Prințul Brîncovanu, are, de altmintrelea, mult tact, ast-fel în cît se va descurca de sigur foarte bine din situația sa, orĭ cît de spinoasă este ea. De altmintrelea poate fi tot-d'auna sigur de sprijinul meu,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dîndu-i eu toată iubirea pe care o cereţĭ pentru fiul vostru, şi de care s'a şi făcut vrednic prin purtarea sa.

Priimiţĭ, vă rog, asigurarea respectului meu şi a înnaltei mele consideraţiunĭ.

Subsemnat : CORONINI.

A. S. S. Prinţul G. Bibescu, către D. de Cambyse.

Prinţul istoriseşte cum a descoperit, la fereastra unei librării, o cărticică intitulată : *„Principautés danubiennes“* plină de cele mai josnice calomnii îndreptate în contra unor acte ale domniei sale şi în contra persoanei sale [1]).

Paris, 14 Octombre 1855.

Priimii acuma, bunul meu prieten, scrisoarea voastră : ea îmĭ sosi tocmai la timp. Aveam nevoe să vorbesc cu un intim, şi neavînd nicĭ unul amînă, îmĭ vorbeam mie însu-mĭ. Tocmai cugetam dacă cum-va, printre toate acele istorisirĭ, toate acele fapte, toate acele judecărĭ, ce trec din vîrstă în vîrstă în istorie spre a sluji de învăţămînt neamurilor viitoare, era ceva adevărat, afară de un mic număr de fapte principale, mărite şi ele sau micşorate, după firea, prejudecările şi patimile celor care le au scris. Mă întrebam de a fiinţat vre-o dată un monstru ca Neron, un Tiberiu care să unească într'un grad aşa de înnalt făţărnicia şi cruzimea ; un Marc-Aurel înzestrat de toate virtuţile cu care îĭ place lumei să-l împodobească, sau dacă nu sunt ei decît nişte portrete închi-

[1]) Autorul cărţii *„Principautés danubiennes“* este D. E. REGNAULT. Vrea cine-va să ştie pe ce băligar a cules D-sa această floare de calomnie ? Ca de obicei pe al anonimului : *„La Principautés de Valachie sous le Prince Bibescu“*, de B.-A., fost agent diplomatic în Răsărit.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

puite, zugrăvite unele în mai frumos, cele l'alte în genul cel urît, după firea talentului pictorului sau după vroirea lui.

Vă rog să nu vă grăbițĭ de a mă învinui de paradox, ci ascultați-mă cu răbdare pînă la sfîrșit.

Treceam azi de dimineață pe Bulevard. Momit de cărțile expuse de un librar, văd pe una din ele acest titlu : *Principautés danubiennes*. Cu toate că mă mai fripsesem cu astfel de momeală care-mĭ pricinuise un adînc desgust și că-mĭ jurasem că nu mă voi mai lăsa să fiu înșelat, pornit de o mișcare negîndită, iau volumul în mînă.

Îl deschid, cad tocmai pe focul care în 1847 a mistuit o parte a orașului Bucureștĭ.

Iată însă cum este istorisită acolo această nenorocire :

Pontife de Baal, excusez ma faiblesse !

(Pontife al lui Baal, iartă-mĭ slăbiciunea !)

Cerul, mîniat de crimele mele, ar fi voit prin această catastrofă să-șĭ arate mînia, dar eu, departe de a fi mișcat și de a mă da pocăinții, mi'aș fi urmat cursul nelegiurilor. Un stareț de slăvit, a cărei mănăstire dispăruse în mijlocul flăcărilor, împreună cu pămînturile care formau zestrea ei, mi s'ar fi înfățișat tremurînd pentru averea Domnului D-zeu și cerînd cu stăruință de la dreptatea mea să dobîndească un hrisov Domnesc care să înlocuească documentele prăpădite. Eu însă, de o sută de orĭ mai aspru decît odinioară Atridul către preotul lui Apollo, aș fi respins cu cruzime rugăciunea cuviosului, și nu m'aș fi lăsat să fiu mișcat de dînsa decît după ce am smuls slăbiciunei sale un bacșis constînd într'o mare și frumoasă moșie a mănăstirei, de care aș urma să mă bucur, spre mai marele scandal al moralei omeneștĭ și dumnezeeștĭ.

Cîte-va rîndurĭ mai sus sunt învinuit că am îndrăznit să sar de o dată peste capul ilustrațiunilor și innaltelor capacitățĭ, la a căror glorificare, autorul pare să-șĭ fi consacrat

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

condeiul, și că am ajuns dintr'un salt de la staul pe treptele tronului! Prost! care nu înțelege de cîtă putere și mărire ar da dovadă o asemenea săritură, de ar fi adevărată. — Toate cele-l-alte sunt cam tot așa. — Iată istoria!

Iată acum smeritul adevăr:

A fost într'adevăr, în primăvara anului 1847, un foc care a prefăcut în cenușă partea cea mai împoporată a capitalei. Dar departe de a fi venit atuncĭ în mintea vr'unui om care cel puțin să se bucure de întregimea rațiunei sale, să mă învinuească de această nenorocire, a doa zi toată lumea mă saluta cu titlurile de mîntuitor al orașului și de a doa providință, expresiunĭ, o mărturisesc, umflate, și care se dau cu prea multă dărnicie celor ce au puterea. Totușĭ, am stat călare, fără ca să iau nicĭ odihnă nicĭ hrană, în timpul celor opt-spre-zece ceasurĭ cît a ținut focul, ducîndu-mă pretutindenĭ pe unde primejdia era mai amenințătoare și îmbărbătînd pe fie-care prin prezența mea, cea ce contribui foarte mult a opri ca orașul întreg să fie prada flăcărilor. A doa zi mă întorsei, între cei d'întîi, la locul cel de jale și împărții aurul cu îmbelșugare. Cîte-va ceasurĭ mai în urmă, o comisiune era numită pentru a prețui perderile și a împarte între victimele cele mai încercate și cu mai puțină dare de mînă, suma de trei milioane de lei (un milion de lei noi) și acea de doo sute de mii de lei vechĭ luată din modesta mea casă.

Dacă aceasta din urmă n'a dat mai mult, mi'a părut foarte mult rău, și pricina este că ea nu păstra nicĭ o dată nimic, fie care nenorocire avînd mai mult sau mai puțin drept asupră-i.

Starețul mânăstirei Sfîntului Gheorghe veni la mine o zi mai în urmă să mă roage să dau poruncă să fie înlocuite titlurile de proprietate care într'adevăr arsese împreună cu mănăstirea. Dar condițiunea ce pusei la consimțimîntul meu fu că va începe pe loc reclădirea bisericei, după planul ce-i voi trimite, căcĭ acest stareț era unul din acei egumenĭ grecĭ,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care lăsă să se derapene mănăstirile încredințate supraveghere lor, pentru a-și însuși întregimea veniturilor. Nu adăogai la această condițiune de cît făgăduința de a contribui cu banii mei la ridicarea și împodobirea altarului celui mare.

Aveam orĭ nu dreptate să 'nvinuesc istoria, că îmbracă adevărul tiptil după placu-i și după patimile-i din moment?

Dar aceasta nu-i istorie, îm vețĭ zice ; este a-i mînji numele; e un pamflet, și încă din cele mai urîcĭoase. Mă învoesc. Dar, de cîte orĭ n'a mers istoricul, fără să știe, să-șĭ adune materialul în acel împucit canal de scurgere, și să dee consfințirea autorității numelui și talentului său celor mai infame calomnii ?

Mai ascultă. Sunt vr'o patru sau cincĭ lunĭ, deschizînd un ziar, zăresc un lung articol subsemnat de unul din scriitorii cei mai de frunte, pentru care, în afară de stima datorită marelui său merit, am personal slăbicĭune din cauza unor amintirĭ din colegiu. Dar, ce citesc de rîndul ăsta ? O analiză, foarte în serios făcută, a unui-a din acele nenorocite pamflete, grosolană țesătură de urîcĭoase mincĭunĭ ș'îngrozitor amestec de citațiunĭ ce se bat în cap, care n'ar fi trebuit să înșele un ochiŭ dibacĭu, și mai puțin încă s'aducă lauda autorului. Și de ți-aș spune cine este acest pretins autor ! Dar n'ar fi un subiect plăcut nicĭ pentru D-ta, nicĭ pentru mine.

Să vorbim decĭ de D-ta și de proectele D-tale.

. . . .

Subsemnat : G. BIBESCU.

Aali-Pașa. către A. S. S. Prințul Bibescu.

Aali-Pașa deplînge «că o mînă de oamenĭ îșĭ impune politica lor dărămătoare maiorității Divanurilor *ad-hoc*".

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

23 Decembre 1857.

PRINCIPE,

Scrisoarea ce mi-ațĭ făcut onoarea de a-mĭ scrie cu data de 29 Noembre trecut, mi-a dat știrea demisiunei voastre și a plecărei voastre la Paris.

Îngăduirea al cărei obiect a fost spiritul revoluționar din partea elementului conservator înainte de alegerĭ, în timpul lor și după dînsele, dările înnapoi ce acest element a crezut că trebuea să facă, au adus drept rod urmările ce avem subt ochĭ și pe care le deplîngem împreună cu toțĭ Romînii care-șĭ iubesc țara și doresc adevărata-i fericire.

Alteța Voastră cată să fi suferit foarte crunt văzînd că o mînă de oamenĭ, ce sunt pradă unei rătăcirĭ necrezute a minții, pun mîna pe direcțiunea discuțiunilor și că impun politica lor dărămîtoare maiorităței divanurilor *ad-hoc*. În sfîrșit să nădăjduim că cu toate greșelile făcute, cu toate desamăgirile ce vin puțin cam tîrziu, sărmana țară și partea sănătoasă a populațiunei, nu vor lipsi de a se bucura pe viitor de o liniște mîntuitoare pentru a-șĭ putea desvolta prosperitatea.

Cît pentru mine, Principe, mă grăbesc să vă mulțumesc de noile asigurărĭ de prietenie ce ațĭ bine-voit a-mĭ da și să vă rog să credețĭ în reciprocitatea și în sinceritatea simțimintelor de iubire cu care sunt al vostru devotat.

Subsemnat: AALI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Eată copia unei scrisorĭ găsite printre hîrtiile Prinţului. Ea îşĭ are dată, dar nu are nicĭ semnătură, nicĭ numele persoanei către care a fost adresată.

Coprinsul acestei scrisorĭ ne îngădue să presupunem că autorul ei este un om politic, un diplomat de mare însemnătate ; ea ni-l arată ca pe un om literat interesat să cunoască cea ce se petrecea în Romînia. Corespondentul său este pe semne capul unui mare organ de publicitate.

Această piesă este curioasă de analizat ; cititorului nu-i va părea rău de a o fi citit.

25 Octombre 1857.

Priimesc chiar în acest moment scrisoarea D-Voastră de la 22 corent. Ingăduiţi-mĭ să vă răspund cu aceeaşĭ sinceritate. Ca şi D-Voastră, nu sunt omul nimului, dar aş vrea să slujesc o cauză, ce-mĭ este scumpă ca om şi ca Francez, pe a Principatelor; căcĭ noi ăştia, Francezii, avem cusurul şi reaoa deprindere, care sunt poate o parte din tăria noastră, de a ne da spiritul cauzelor celor drepte, cînd nu le putem da braţele noastre. Pentru mine ca şi pentru D-Voastră marea afacere în această cestiune e ca cele doo Provinţii, după ce au scăpat de Rusia, să nu cază în mîinile Austriei. Toate dorinţele mele sunt pentru formarea unui Stat puternic şi regulat, care să tae calea celor doo ambiţiunĭ, care-l înfăşoară, şi să nu sufere pe a treia ; care să ţie Dunărea deschisă comerţului tuturor naţiunilor ; care să cheme industria şi artele pe ţărmul stîng al rîului, pentru ca ţărmul drept să devie la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rîndu-i roditor prin atingerea cu civilizațiunea Europei împlîntată la Bucureștĭ și la Iașĭ; un Stat care să poată, în zioa în care va reîncepe cestiunea Orientului, să devie una din petrele clădirii celei noi, și care, în zioa în care își va plăti Austria toate nedreptățile sale, va putea cere îndărăt acestei puterĭ populațiunile ce ea a deslipit de țara romînă, cea ce nu va fi greu, de cred ziselor unui călător, care a străbătut de curînd Transilvania, unde a găsit tot atîta ură 'n contra Austriei, cîtă este la Milan și Veneția.

Ațĭ bine-voit a-mĭ deschide coloanele voastre pentru a apăra marea cauză a Unirei. Îngăduiți-mĭ să vă reamintesc că, trei zile după un articol al jurnalului D-Voastră despre această cestiune, Guvernul Francez, pentru a nu lăsa numai Rusiei folosul acestei politicĭ liberale, a declarat așa de tare 'n *Monitor*, că el dorea unirea celor doo Provinții.

Mi'ațĭ îngăduit iarășĭ să dau pe față politica șireată a Austriei și să arăt că jertfa cerută Porții o întărea în loc de a o slăbi: că, în sfîrșit, în toată această afacere, Englitera n'ar avea de cît să cîștige, de-ar fi tărie și ordină într'o țară care poate deveni pentru dînsa un mînos hambar.

Iată pentru exterior. În lăuntru, am luptat în contra administrațiunii celor doi Caimacamĭ, fiind că unul nu lucra de cît în interesul său, cel alt în interesul rău înțeles al Porții: și tot jurnalul D-Voastră cel d'întîiŭ din toate a vestit cea ce D. Vogoridi era să facă. Cît pentru dînsul, Europa s'a însărcinat să-l recheme la ordine. Ea s'a 'ngrijit mai puțin de Prințul Ghica, care de altmintrelĭ, deșteptat prin această lecție, și'a schimbat îndreptarea tunurilor sale și s'a aruncat în partea opusă, unindu-se cu partidul exaltat. Acest partid ne-a perdut în 48; mă tem să nu facă cum-va acolo vr'o nerozie. Prințul Ghica l'a făcut să intre în maioritate în Divan, făptuind, pentru a isbuti în aceasta, mii de acte arbitrare. Am la mine zece protestărĭ în contra manoperilor lui; aș putea să vă trimit șai-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

zecĭ. Din faptul că Austria atacă astă-zĭ pe vechiul său aliat și vede în Țara-Romînească ceea ce n'a voit să vadă 'n Moldova, nu urmează c'ar trebui să închidem ochii și noi, și că un jurnal ca al D-Voastră cată să meargă la dreapta, numai pentru că jurnalele din Viena sau Francfort merg la stînga. Nu pretind c'ar fi bine să se disolve Divanul romînesc, dar e folositor, cred, să fim bine luminațĭ despre modul în care e alcătuit, pentru ca să avem dreptul să despărțim, în actele sale, neghina de grîu. Aceștĭ exaltațĭ nu sunt toțĭ nebunĭ, și nu sunt nebunĭ în toate. Dar cu lucrurile cele bune ei pot să amestece și altele rele. Cred decĭ, că este faptul celei mai simple cuminții să punem în principiu că Divanul romînesc, ales subt apăsarea cîtorva interese foarte egoiste, are nevoe de a fi supraveghiat și oprit în hotare fireștĭ. A mărturisi aceasta, ar fi fost altă dată o nedibace tactică. Îmĭ pare că diplomația pășește azĭ mai pe față și că nu se poate cîștiga nimic ascunzînd o parte din adevăr. Jurnalul D-Voastră va fi, cred, în adevăr, ș'în ce e folositor, de urmează a nu avea nicĭ o încredere în Caimacam și a cerceta de aproape actele Divanului. Să lase pe Austria să-șĭ joace jocul. Ea nu înșală pe nimenĭ și are o lună 'ntreagă ca să se plîngă și să geamă ; mai apoi îșĭ va pleca capul și nicĭ nu se va ascunde în cort pentru a plînge. Prusia, orĭ-ce ar fi, nu este mai mult decît dînsa în stare, și nicĭ n'are dorința de a voi alt ce-va, decît cea ce se va voi la Sîn-Petersburg și la Paris. Încît despre cestiunea Prințului, ea este mai gingașă. Am fost, de la 'nceput, pentru un Prinț național și aveam să dau, cred, bune motive în favoarea acestei deslegărĭ ; dar politica nu este știința principiilor abstracte. Trebue să ținem seamă de faptele, bune sau rele, care se ivesc : opiniunea, în cele doo Provinții, se rostește pentru un Principe străin ; mă supun.

Dacă, luînd învățămînt din cele ce s'au petrecut în Grecia, lumea ar fi cerut mai bine un Guvern național, atuncĭ vă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

spun sincer c'aș fi privit alegerea Prințului Ghica ca o nenorocire pentru Țară și pe acea a Prințului Bibescu ca o măsură mîntuitoare. Motivele alegerii mele e că, în timp de zece anĭ, n'am întîlnit un Romîn care să nu-mĭ vorbească rău de una din aceste persoane și bine de cea-l-altă. — Prințul Bibescu îșĭ are, ca noi toțĭ, cusururile sale; dar el posedă doo însușirĭ, neapărate orĭ și unde, și prețioase acolo, fiind că sunt rare în țară: un spirit de inițiativă, care se 'ngrijește de nevoile ce cată să fie tămăduite, de reformele de îndeplinit și o probitate mai presus de orĭ-ce bănueală, care-l înconjoară chiar azĭ cu considerațiunea și respectul chiar a protivnicilor săi. Cînd acum de curînd a mers la Divan, deși era în haine de oraș, și deși aceasta cată să fi displăcut mai presus de toate Căimăcămiei, colonelul al cărui regiment forma șirul, a pus de o dată să se prezinte armele la trecerea fostului Prinț ales al țării, care poate să fie calomniat în străinătate, dar pe care îl cunosc concetățenii săi. D-nii Golescu și Rosetti, D-nii Tell și Magheru, capii mișcărei din 48, au venit, în zioa deschiderei Divanului, să ofere omagiile lor omului pe care l'au răsturnat, dar pe care-l stimează fără voe, fiind-că s'a ținut, de noo anĭ, departe de orĭ-ce uneltire.

Vi s'a spus că Prințul Bibescu este partizan al Austriei. Nu e mult de cînd am auzit că era învinuit de a fi Rus și vă pot arăta cărțĭ unde aceasta s'a tipărit pe larg. Amîndoo învinuirile nu sunt mai adevărate una de cît alta. Respectațĭ D-Voastră pe un om devotat țării sale, fără gînd ascuns, dar devotat cu mintea coaptă și cu cugetare, nu cu furie și orbire? Prințul Bibescu e acest om. De acea am fost adînc mîhnit să vă văd învinuindu-l de uneltirĭ ambițioase. De l'ar fi chemat țara iarășĭ la putere, el s'ar fi urcat pe tron cu 'ntristare. Dar țara intră pe altă cale; el nu-i pune nicĭ o pedică, nicĭ nu-i pare rău, ci va ajuta cu experiența sa pe cei ce pășesc într'însa. Iată omul ast-fel cum îl cunosc și-l cinstesc, pe care l'aș fi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

văzut cu încredere însărcinat cu soarta Romîniei și pe care aș fi fericit să-l revăd la Paris, spre a reîncepe cu dînsul lungile noastre convorbiri despre Orațiu și Molière. Fiți foarte sigur că D. de Basily a fost foarte rău informat despre dînsul, și, de vi se vorbește încă de uneltirile lui, să nu credeți într'aceasta mai mult de cît în ce se zice 'n gura mare la Bucureștĭ, că D. Comisar rus, mult mai bogat în copii decît în avere, a fost cumpărat de Caimacamĭ.

Priimițĭ, etc.

Ex. Sa Seraskierul Omer-pașa, către A. S. S. Prințul Bibescu.

Constantinopol, 28 Aprilie 1858.

ALTEȚĂ,

Am priimit scrisoarea-vă cu data de 20 Martie. Sunt foarte mișcat de simțimintele de prietenie ce mi'ațĭ arătat; puteți, Alteță, fi foarte sigură că am pentru voi cel mai mare interes, și că mă voi folosi de cel d'întîiŭ prilej ce s'ar ivi, ca să vă pot dovedi simpatiile mele pentru Alteța Voastră.

Excelența Sa Fuad-pașa a plecat erĭ la Paris; nădăjduesc că Alteța Voastră îl va vedea. E o foarte fericită întîmplare să fițĭ la Paris în timpul conferințelor. Cunoaștețĭ, Alteță, raporturile ce au ființat în tot-d'auna între țara voastră și Innalta Poartă; v'ațĭ găsit însu-vă în împrejurărĭ foarte gingașe; sunteţĭ în stare să cîntărițĭ caracterul fie-căruia și știțĭ diferitele părerĭ ale partidelor și sistemul ce convine guvernului Maiestății Sale Augustului nostru Stăpîn.

Ne avînd nicĭ o'ndoeală că puteţĭ aduce foarte bune serviciurĭ tutulor, îm fac o plăcere să vă ofer, Alteță, asigurarea innaltei mele considerațiunĭ.

Subsemnat: OMER-PAȘA.

---

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Aceasta este corespondința diplomatică și privată a domnii lui Bibescu.

Actele administrațiunii sale, care formează tomul al II-ea al lucrării noastre, vor fi un folositor complement al acestei părțĭ d'întîiŭ. Dar această corespondință nu este oare, chiar d'acum, în stare de a forma opiniunea istoriei despre caracterul politicii Prințului și despre spiritul reformelor către care își călăuzea treptat țara? Următoarea destăinuire, respectuos făcută de D. Philippsborn [1], aghentul diplomatic al Guvernului romîn la Vienna: «*Recunoscînd însușirile-vă deosebite, simțimintele-vă înnalte, critica cercetează dorința ce ațĭ arătat, la suirea-vă pe tron, de a păși drept la reformă, de a nu vă lăsa să fițĭ abătut din această cale, orĭ-ce ar fi, și spune că stăruind într'însa cu o rară neșovăire, n'ațĭ luat sfat decît de la inimoasele-vă inspirațiunĭ.... lumea e aplecată să crează că v'ațĭ grăbit prea mult*,» nu constitue oare, pentru istoric, un document prețios, cu atît mai sigur cu cît el era *confidențial*, și, prin urmare, nicĭ de cum destinat publicității? Și adevărul ce reese din critica a căror obiect sunt, din partea Guvernului Austriei, reformele prea liberale ale Prințului Bibescu, nu proclamă oare îndrăsneala acestor reforme?

A pune aceste cestiunĭ este, credem, a le și da deslegarea. De altmintrelĭ, istoria va judeca.

In ce ne privește, gîndim că, adeverind că Țara-Romînească,

[1]) Scrisoarea D-lui Philippsborn către Prințul Bibescu (A vedea *Corespondința generală diplomatică*, p. 255.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

subt domnia lui Bibescu, păşea în capul civilizaţiunii popoarelor răsăritene, că Prinţul şi Guvernul său, cu toată nesiguranţa situaţiunii Ţării-Romîneştĭ, isbutiseră să se 'mpue simpatiei şi consideraţiunii marilor lor vecinĭ, nu numai ne-am împlinit o datorie, şi-am adus un omagiu legitim Prinţului şi principalilor săĭ colaboratorĭ, — să se numească ei Ştirbei, Vilara, sau Băleanu, Florescu, Manu, — ci am întemeiat încă, în faţa istorii, un fapt glorios pentru patrie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PIESE JUSTIFICATIVE

TRACTATE. — DOCUMENTE ISTORICE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

I. — TEXTUL TRACTATELOR DE LA:

1-ĭu: CUCÏUK-CAINARGI, din 10/22 Iulie 1774.

a) Convențiune explicativă a acestui tractat, încheiată la 10 Martie 1779.

2-ea: IAȘĬ, din 29 Decembre 1791 (9 Ianuarie 1792,)

3-ea: BUCUREȘTĬ, din 16/28 Mai 1812.

b) Convențiune explicativă a acestui tractat, încheiată la Ackerman, în 25 Septembre (7 Octombre) 1826.

4-ea: ADRIANOPOL, din 2/14 Iulie 1829.

5-ea: SÎN-PETERSBURG, din Ianuarie 1834.

c) Convențiune explicativă a acestui tractat, încheiată la Balta-Liman, la 19 Aprilie (1 Mai) 1849.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRAITÉ DE PAIX PERPÉTUELLE ET D'AMITIÉ

ENTRE L'EMPIRE DE TOUTES LES RUSSIES ET LA PORTE OTTOMANE; CONCLU DANS LE CAMP PRÈS DE KOUTSCHOUK-KAINARDJI, SUR LA RIVE DROITE DU DANUBE, A QUATRE LIEUES DE SILISTRIE, LE 10/22 JUILLET 1774, PAR LES PLÉNIPOTENTIAIRES NOMMÉS PAR LE FELD-MARÉCHAL COMTE DE ROMANZOW, ET PAR LE GRAND VISIR, CONFIRMÉ PAR CES DEUX CHEFS LE 15 DU MÊME MOIS, APPROUVÉ ET RATIFIÉ PAR SA HAUTESSE, A CONSTANTINOPLE, LE 10 JANVIER 1775.

Au nom de Dieu tout-puissant.

Comme Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies et l'Empereur des Ottomans souhaitaient avec la même ardeur de mettre fin à la guerre entre les deux Empires, et de rendre par les Plénipotentiaires et des personnes de confiance de part et d'autre la paix à leurs États et à leurs sujets, Sa Majesté Impériale de toutes les Russies a nommé le comte Pierre Romanzow, général-feld-maréchal et commandant en chef de son armée, gouverneur général de la Petite-Russie, et président du conseil de cette province, chevalier des Ordres de Saint-André, de Saint-George, de Saint-Alexandre Newski et de Sainte-Anne, pour entamer, conjointement avec Mousson-Zadé-Mehemed Pacha, grand visir de la Sublime Porte, nommé plénipotentiaire par Sa Hautesse, les négociations de paix, en dresser le traité, le rédiger, conclure et signer; en conséquence ces deux commandants des armées, le feld-maréchal comte Pierre Romanzow et le grand visir Mousson-Zadé-Mehemed Pacha, afin d'accomplir l'intention de leurs hautes Cours, ont pris sérieusement à cœur cette affaire; tellement que le 16 Juillet 1774, Nissangi-Resmi-Achmed-Effendi et Ibrahim-Munih, Reis-Effendi, ayant été envoyés par le grand visir, autorisé à cet effet, au camp du général-feld-maréchal, ils ont avec le nommé par lui Plénipotentiaire Prince Nicolas Repnin, lieutenant général, chevalier de l'Ordre de Saint-George de la seconde classe, des Ordres de Saint-Alexandre Newski, de l'Aigle blanc de Pologne et de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sainte Anne de Holstein, dressé, approuvé, conclu, signé et muni du cachet de leur armes, les articles suivants en présence dudit général-feld-maréchal comte Romanzow:

ARTICLE PREMIER. — Tous actes d'inimité et de haine, qui ont subsisté entre les deux Puissances, cesseront dès à présent pour toujours, et toutes hostilités commises, soit par armes ou autrement, de l'une ou de l'autre manière, ainsi que tous dommages causés, seront ensevelis dans un éternel oubli, sans aucune vengeance, quelle qu'elle puisse être; mais il y aura une paix durable et inviolable rétablie, tant par mer que par terre, entre les deux hauts contractants Sa Majesté Impériale et Sa Hautesse, leurs héritiers et successeurs. Il sera cultivé entre les deux Empires, leurs possessions, pays, leurs sujets et habitants, une parfaite réunion et une amitié inaltérable, avec un soigneux accomplissement et maintien de ces articles ; de sorte qu'à l'avenir aucune hostilité ou dommage n'auront lieu, soit clandestinement ou ouvertement, entre les deux contractants d'une ou de l'autre part, mais que suivant la sincère amitié renouvelée, il sera réciproquement accordé une amnistie ou pardon général, sans aucune exception, à tous leurs sujets qui pourraient s'être rendus coupables de quelque crime envers l'un ou l'autre parti, ainsi qu'en faveur d'autres qui se trouvent aux galères ou en prison, avec permission à ceux bannis et condamnés, de se retirer sur les frontières, et sous promesse de les remettre, après la paix, en possession de leurs biens et dignités, sans qu'il soit fait au reste non punis, aucun tort ou préjudice sous quelque prétexte que ce soit; mais que tous et chacun puissent vivre, comme leurs concitoyens, sous la protection des lois et coutumes de leurs pays.

ART. 2. — Si après la conclusion de la paix et de l'échange des ratifications, quelques sujets des deux Empires, ayant commis un crime atroce, de désobéissance ou de trahison, voulaient se cacher en asile chez l'une des deux puissances, ils n'y seront reçus sous aucun prétexte, mais immédiatement livrés, ou du moins chassés de tels lieux des États de cette Puissance où ils se seraient réfugiés, afin qu'il ne résulte de là aucun refroidissement de l'amitié, ou contestation inutile entre les deux Empires, à l'exception néanmoins de ceux qui, par envie d'embrasser la religion chrétienne ou mahométane, se retireraient d'un Empire dans l'autre. Au cas que quelques sujets des deux Empires, tant chrétiens que mahométans, ayant quelque forfait à leur charge, passent d'un Empire dans l'autre, ils seront livrés sur une réquisition préalable.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Art. 3. — Toutes les nations tartares de la Crimée, du Budziack, de Kaban, d'Yédisson, Djiamlailuk, Sédissul, seront toutes, sans aucune exception, reconnues par les deux Empires pour libres, immédiates, ainsi que pour indépendantes, par toutes les Puissances étrangères, et comme elles sont sous la puissances immédiate de leur propre chan, élu d'entre la race Zinghiskan, et établi chan avec l'approbation unanime de tous les peuples tartares, sous le gouvernement duquel ils suivent leus lois et leurs anciennes coutumes, sans en rendre compte à aucune puissance étrangère; ni la Cour de Russie, ni la Porte Ottomane ne se mêleront pas de l'élection dudit chan, non plus que de leurs affaires domestiques, politiques ou civiles, mais ces nations seront reconnues dans leur état politique et civil sur le pied où sont les autres puissances qui se gouvernent par elles-mêmes et ne dépendent que de Dieu seul. Quant à la religion, attendu que les Tartares professent le même culte que les musulmans, et que le Sultan est le Souverain Calife du mahométisme, ils se règleront à son égard suivant les principes de leur religion, sans que néanmoins l'affermissement de leur liberté politique soit par là exposé à aucun danger. L'Empire de Russie cède auxdites nations tartares, à l'exception des forteresses de Kertsch et de Jenikale avec leurs districts et ports que la Russie retient pour elle, toutes les autres villes, forteresses, terres, conquises par ses armes en Crimée et dans le Kuban, les districts entre les fleuves Berda, Kouschiwode et le Nieper, de même que toute l'étendue du terrain jusqu'aux frontières de Pologne entre le Bug et le Niester, hormis la forteresse d'Oczakov avec son son ancien district, qui, comme ci-devant, restera à la Porte, et promet, après la signature du traité de paix et l'échange en ratification, de retirer de ces pays toutes ses troupes. La Sublime Porte s'engage pareillement à se désister de toutes prétentions sur les forteresses, villes, places, etc., en Crimée, dans le Kuban, et dans l'île Taman, à n'y jamais envoyer des garnisons ou troupes armées, et en conséquence à remettre aux Tartares, comme fait la Russie, ces États avec une pleine et entière indépendance. La Sublime Porte promet en outre et solennellement qu'elle ne fera jamais passer dans lesdites villes, places et contrées, aucunes garnisons ni troupes armées, pas même aucun intendant ou autres employés militaires, sous quelque nom que ce puisse être; mais laissera, à l'exemple de la Russie, tous les Tartares dans la jouissance de leur liberté et indépendance.

Art. 4. — Comme, suivant le droit de la nature il est permis à cha-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cune puissance de faire à son gré tels arrangements qu'elle juge utiles dans ses propres États, le deux Empires auront, suivant ce principe, une liberté parfaite et illimitée de construire, chacune dans son pays et en dedans de ses frontières, des forts, villes, bourgs, fabriques et habitations, en tels endroits qu'ils estimeront être les plus convenables, ainsi que d'améliorer les anciennes fortifications, villes et places.

ART. 5. — Après la conclusion de cette paix et le renouvellement d'une sincère amitié de voisinage, la Cour Impériale de Russie entretiendra auprès de la Sublime Porte un ministre de second rang, savoir: un envoyé ou ministre plénipotentaire, pour le caractère duquel elle aura toute l'estime qu'elle porte aux ministres des puissances les plus respectables; et dans toutes ses fonctions publiques ce ministre aura toujours et immédiatement le pas après celui des Romains, supposé que les caractères fussent égaux; mais s'il était d'un rang plus élevé ou inférieur, il suivra immédiatement l'ambassadeur de Hollande, et en son absence celui de la république de Venise.

ART. 6. — Si pendant le séjour du ministre de Russie auprès de la Sublime Porte, l'un de ses domestiques dût être puni pour cause de vol ou d'un crime capital, et qu'afin d'éviter sa punition, il voulût se faire Turc, on aura égard à son intention; mais après avoir subi son supplice et restitué son larcin, il sera admis dans la religion mahométane suivant la coutume et la déclaration du ministre. Ceux au contraire, qui dans un état d'ivresse, voudraient en être membres, n'y seront pas reçus comme tels, à moins qu'ils ne soient dessoulés et n'aient repris l'usage de la raison; encore leur déclaration devra se faire en présence d'une personne nommée par le ministre, et d'un musulman impartial.

ART. 7. — La Sublime Porte promet de portéger constamment la religion chrétienne dans toutes les églises, et consent aussi à ce que les ministres de la Cour Impériale de Russie lui fassent des représentations en faveur de l'église à bâtir dans Constantinople, ainsi qu'en faveur de ceux qui la desserviront, et promet de recevoir ces remontrances comme venant d'une personne respectable au nom d'une puissance voisine, sincèrement amie.

ART. 8. — Il est acordé aux sujets de l'Empire russe, tant ecclésiastiques que séculiers, de voyager à Jérusalem et en d'autres places dignes d'attention, sans que jamais on exige de ces pèlerins ou voyageurs, ni à Jérusalem, ni en d'autres endroits, ni même pendant qu'ils

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

voyagent, un caraccio, droit ou imposition; mais seront munis de passeports suffisants ou de firmans, que l'on accorde aux sujets des autres puissances. Pendant le temps qu'ils s'arrêteront dans l'Empire ottoman, il ne leur sera fait, ni tort, ni injustice, mais ils jouiront de la protection des lois.

ART. 9. — Les drogmans des ministres russes à Constantinople, de quelque nation qu'ils soient, ceux que l'on emploie dans les affaires d'État et qui par conséquent servent les deux Empires, seront traités avec toute la douceur possible dans les commissions qu'ils auront à remplir de la part de leurs principaux respectifs et on ne leur suscitera aucune difficulté.

ART. 10. — Au cas que pendant la signature de ces articles de paix, et en conséquence des ordres que les généraux des deux armées pourraient recevoir dans cet intervalle, il survienne des hostilités dans l'un ou l'autre endroit, aucune des deux parties ne les interprétera pour une injustice, et tous les avantages, ainsi que les prises, seront déclarés illicites et d'aucune utilité aux deux parties.

ART. 11. — Pour le commun avantage des deux Empires, il sera établi une navigation libre et sans obstacle pour les vaisseaux marchands des deux puissances dans toutes leurs mers limitrophes, et la Sublime Porte accorde aux vaisseaux marchands et navires russes la libre entrée dans les ports et dans toutes les places, sur le même pied qu'aux autres puissances, de faire commerce dans la mer Blanche (l'Archipel) et dans la mer Noire, d'en fréquenter toutes les côtes, rades, passages et canaux que les eaux réunissent. En outre, la Sublime Porte approuve que les sujets russes trafiquent dans ses États, tant par mer que par terre; qu'ils naviguent sur le Danube, avec toutes les prérogatives et avantages dont jouissent les nations les plus privilégiées, telles que l'anglaise et la française, que la Porte favorise préférablement dans les libertés du commerce. Et serviront les Capitulations de ces deux-ci, ainsi que de toutes les autres nations, comme si elles étaient ici insérées mot à mot, de règle en toute occasion pour le commerce russe et ses négociants qui, après avoir satisfait aux douanes, égales en tarifs, pourront transporter à toutes les côtes et ports d'une mer à l'autre, ainsi qu'à Constantinople, et en exporter toutes sortes de marchandises. De cette manière est accordé aux deux nations le commerce et la navigation dans toutes les eaux, sans distinction. Les deux puissances donnent aussi à leurs négociants respectifs

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

la liberté de s'arrêter dans leurs États aussi longtemps que l'exigeront leur intérêt et leurs affaires, leur promettant la même sûreté et franchise qu'ont les sujets des puissances amies. D'ailleurs, comme le maintien du bon ordre est en tout le plus avantageux, la Sublime Porte est d'accord que la Russie établisse des consuls et vice-consuls dans toutes les places qu'elle jugera à propos, lesquels seront traités avec la même estime que les autres consuls des puissances amies. La Sublime Porte les autorise aussi à tenir des interprètes, nommés ***Baratli,*** c'est-à-dire ***Patentés,*** auxquels seront octroyées des patentes impériales, et ceux-ci jouiront des mêmes privilèges dont jouissent les pareils drogmans au service de l'Angleterre, de la France et d'autres nations. La Russie accorde aux sujets de la Sublime Porte la liberté de commercer dans ses États par mer et par terre avec les mêmes prérogatives et avantages, moyennant l'acquittement des douanes ordinaires, à l'exemple des puissances amies. Quant aux malheurs qui pourraient arriver aux vaisseaux, il leur sera donné dans les deux Empires toute l'assistance usitée en pareil cas parmi les puissances alliées, et les choses dont ils auront besoin leur seront procurées aux prix ordinaires.

ART. 12. – Au cas que la Cour de Russie voulût conclure des traités de commerce avec les régences d'Afrique, comme Tripoli, Tunis et Alger, la Sublime Porte s'oblige à interposer son crédit et son autorité pour l'accomplissement de ces vues de la Russie, et à garantir à l'égard de ces États les points qui auraient été stipulés.

ART 13. — La Sublime Porte promet à la souveraine de l'Empire russe de lui donner dans toutes les négociations et lettres publiques, ainsi que dans toutes les occasions, qui se présenteront, le titre sacré d'Impératrice de toutes les Russies, en langue turque : ***Temameu Russiblevin Podissach.***

ART. 14. — Outre l'église domestique, la Cour de Russie sera en droit, à l'exemple des autres puissances, de faire bâtir une église au quartier Galatée, dans la rue nommée Bey-Ugla, laquelle église portera le nom d'église russe-grecque, et sera toujours sous la protection du ministre de Russie, exempte de toute imposition et à couvert d'attaques.

ART. 15. — Quoique de la manière dont les frontières des deux puissances contractantes sont fixées, on puisse conclure que les sujets de part et d'autre ne seront plus enveloppés dans des contentions et

vifs démêlés, néanmoins les deux puissances conviennent qu'en tous cas inespérés et pour éviter tout ce qui pourrait influer désavantageusement sur les traités, chacun de ces cas sera discuté par les gouverneurs et commandants des frontières, conjointement avec les commissaires nommés ci-dessus, lesquels, après un examen exact, remettront incessamment à ceux à qui il appartiendra, le soin de faire droit; mais sous condition expresse que tel cas ne servira jamais de prétexte à la moindre altération de l'amitié et de la bonne intelligence, rétablies par le présent traité.

ART. 16. — La Russie rend à la Sublime Porte la Bessarabie avec les villes Ackierman, Kilia et Ismailow, les bourgs et villages, ainsi que toutes leurs appartenances, de même que la Valachie et la Moldavie, compris toutes les forteresses, villes, bourgs et villages qui s'y trouvent. Néanmoins, la Sublime Porte les reprend sous les réserves et conditions suivantes, avec promesse solennelle de les accomplir religieusement:

1° De publier son amnistie entière et parfaite en faveur des sujets desdites Principautés, de quelque rang, distinction, condition, nom ou nation qu'ils puissent être, tous indistinctement, et d'ensevelir, suivant le premier article, dans un éternel oubli les plaintes contre tous ceux qui sont ou seront accusés ou soupçonnés d'avoir agi contre l'intérêt de la Porte et de les rétablir dans les rangs, emplois, biens et possessions qu'ils occupaient avant la présente guerre.

2° De ne former en aucune manière que ce soit obstacle à l'exercice du culte divin, libre à tous égards, ni d'empêcher la bâtisse de nouvelles églises, ni la réparation des anciennes comme elles étaient ci-devant;

3° De bonifier aux couvents, et à d'autres personnes privées, les biens et possessions autour de Braïla, Choczim, Bender, etc, qui leur appartenaient d'ancienneté, mais qui depuis lors leur ont été enlevés contre toute justice, et qui sont connus aujourd'hui sous le nom de *Raja*;

4° De reconnaître et d'honorer les ecclésiastiques suivant leur rang;

5° De permettre aux familles qui veulent quitter leur patrie et se retirer dans un autre pays, qu'ils emportent leurs biens; et, comme, pour ajuster leurs affaires, lesdites familles ont besoin d'un certain temps, on leur assigne le terme d'un an pour leur émigration, à compter du jour de la ratification de ce traité;

6° De n'exiger d'elles, rien en argent ou en valeur équivalente

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pour raison d'anciennes dettes de quelque nature qu'elles puissent être;

7° De ne prétendre des habitants pendant deux ans depuis le jour de la ratification du présent traité, aucune contribution pour tout le temps de la guerre et les dommages soufferts pendant sa durée;

8° Après l'expiration de ce temps, la Porte promet d'user de toute la modération possible dans l'établissement d'impositions précuniaires, d'en confier tous les cinq ans la perception à certains commissaires, et qu'après que les habitants auront satisfait à ce dû, ils ne seront jamais molestés par aucun pacha, ni gouverneur, ni toute autre personne, sans qu'aucun payement ou impôt ultérieur, sous quelque nom ou prétexte que ce soit, puisse être extorqué; mais ils participeront aux mêmes avantages dont ils ont joui sous la régence du sultan Mahomet IV, de louable mémoire, très digne père de Sa Hautesse;

9° Il est accordé aux Souverains des deux Principautés de Moldavie et de Valachie, à chacun d'eux en particulier, d'entretenir auprès de la Sublime Porte, des envoyés de la religion grecque, chargés de leurs affaires; les ministres d'État veilleront à l'intérêt desdites Principautés, à ce qu'ils soient favorablement reçus de la Sublime Porte et considérés dans leurs faiblesses, comme des hommes qui jouissent du droit des nations, c'est-à-dire exempts de toute opression;

10° La Sublime Porte consent aussi que, suivant l'exigence des circonstances desdites Principautés, les ministres de la Cour impériale de Russie intercèdent auprès d'elle en leur faveur, et promet de prendre en considération, avec cette amicale et respectueuse estime que les puissances ont réciproquement les unes pour les autres, les remontrances qui lui seront faites à leur occasion.

ART. 17. — L'Empire russe restitue à la Sublime Porte toutes les îles dans l'Archipel, qui néamoins sont sous la domination de la Russie. En revanche, la Porte promet de son côté:

1° D'observer religieusement les conditions stipulées dans le premier article à l'égard de l'amitié et de l'entier oubli de toutes sortes d'accusations et de soupçons formés contre les sujets comme s'ils s'étaient comportés au préjudice de l'intérêt de la Porte;

2° Que dès maintenant et à jamais, la religion chrétienne ne sera plus exposée à la moindre persécution, ni défendu d'améliorer et de rebâtir ses églises, ni que ses ecclésiastiques soient jamais raillés et éperscutés, de quelque manière que ce puisse être;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

3° Que dans deux ans à compter du jour de la restitution de ces îles, qui ont été au pouvoir de la Russie, il ne sera exigé de leurs habitants aucune imposition, pour cause de dommage et de dégâts soufferts pendant le cours de la présente guerre;

4° Qu'il sera libre aux familles qui voudront quitter leur patrie, d'emporter leurs biens et ce qui est à elles, et qu'afin qu'elles puissent convenablement mettre ordre à leurs affaires, il sera accordé le terme d'un an, à commencer du jour de la ratification de ce traité;

5° Qu'au cas qu'au départ de la flotte russe, lequel devra avoir lieu en trois mois après ladite ratification, elle ait besoin de quelque chose, la Porte fournira tout ce qui pourrait lui manquer.

ART. 18. — Le fort de Kinburn, situé à l'embouchure du Nieper, et un district qui s'étend jusqu'à la rive gauche de ce fleuve, ainsi que le coin dont les bruyères forment l'entre-deux du Bug et du Nieper, resteront toujours pleinement et incontestablement en la puissance de l'Empire russe.

ART. 19. — Les forteresses de Jenikale et de Kertch, situées dans la Crimée, avec leurs forts et tout ce qui s'y touve, ainsi que leur juridiction qui s'étend depuis la mer Noire le long des anciennes frontières de Kerose jusqu'à l'endroit nommé Bubace, en droite ligne vis-à-vis du lac d'Azof, resteront aussi à la Russie en pleine, perpétuelle et indiscutable propriété.

ART. 20. — La ville d'Azof avec sa juridicton et ses limites, telles qu'elles sont fixées par l'acte passé entre le gouverneur Tolstoy et le gouverneur Acciuk-Hassan-Pacha, en 1700, nommément en 1113, suivant la manière de compter des Ottomans, appartiendra perpétuellement à l'Empire russe.

ART. 21. — Les deux Kabardes, grande et petite, attendu que par leur voisinage avec les Tartares elles vivent en bonne intelligence avec le chan de la Crimée et sont dévouées à la Cour impériale de Russie, elles se conformeront avec leur conseil et le chef des Tartares à la volonté du chan de la Crimée.

ART. 22. — Les deux Empires ont résolu de supprimer et d'oublier pour toujours les traités et engagements contractés, inclus celui de Belgrade, de ne point les réclamer à l'avenir, ni de s'en faire un titre de prétention, à l'exception seulement de la convention de l'an 1700 entre le gouverneur Tolstoy et le commandant Acciuk-Hassan-Pacha, concernant les frontières de la juridiction d'Azof et la fixation des limites du Kuban.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 23.—Les forteresses en Géorgie, Mingrélie, Bazdazik et Tsherban, conquises par les armes russes, seront restituées à leurs anciens possesseurs ; mais celles que la Sublime Porte a occupées depuis un temps immémorial seront censées lui appartenir et après la confirmation de ce traité, les troupes russes évacueront la Géorgie et la Mingrélie dans le temps prescrit. De son côté, la Porte s'engage, conformément au premier article, envers ces peuples, dont elle a souffert des préjudices pendant le cours de cette guerre, à leur accorder pareillement une parfaite amnistie. Elle renonce aussi, sincèrement et pour toujours, au tribut des personnes du sexe et de jeunes gens desdites provinces, ainsi qu'à toutes autres sortes d'impositions ; sous forte promesse de ne reconnaitre dans lesdites contrées pour ses sujets, que ceux que l'on peut prouver avoir déjà été tels ci-devant. Toutes ces régions et les places fortes resteront soumises à leur protection et régences immédiates comme elles étaient anciennement possédées par les Géorgiens et Mingréliens, avec défense d'opprimer en aucune manière leur religion, couvents et églises, ou d'empêcher l'amélioration d'anciens et la construction de nouveaux temples, beaucoup moins encore de permettre qu'ils soient troublés dans la possession de leurs biens, soit par le gouverneur de Tschildir, ou par d'autres chefs quelconques. Au reste, vu que lesdits peuples doivent être considérés comme sujets de la Sublime Porte, la Russie ne se mêlera pas de ces affaires.

ART. 24. — Immédiatement après la signature et la confirmation de ces articles, toutes les troupes russes, qui sont à la rive droite du Danube, se retireront et se rendront, dans un mois après la signature, à la rive gauche de ce fleuve. Lorsque toutes les troupes auront passé le Danube, on évacuera et rendra aux Turcs le château d'Hirșowa, mais non avant que toutes les troupes russes n'ayent passé à la rive gauche du Danube. Ensuite, on commencera à procéder à l'évacuation de la Valachie et de la Bessarabie, et dans le même temps, à l'effet de quoi est prescrit un terme de deux mois, et après qu'au préalable toutes les troupes auront quittè ces deux Provinces, on restituera aux Turcs, d'un côté la forteresse de Giurgewo et de l'autre la ville Ismaïl, de même que le fort Kilia, puis Ackierman, après que les garnisons russes de ces deux places les auront abandonnées pour suivre les autres troupes ; de sorte que pour l'évacuation de ces deux pays on a fixé un terme de deux mois. Quand toutes ces dispositions se seront effectuées, toute l'armée impériale russe quittera la Moldavie et retournera

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vers la rive gauche du Niester ; tellement que l'évacuation de toutes ces places et pays aura lieu après la signature de cette paix perpétuelle et du rétablissement de cette amitié entre les deux Empires. Et lorsque toute l'armée russe sera revenue à la rive gauche du Niester, les forteresses Choczim et Bender seront remises aux Turcs ; mais seulement à ces conditions qu'en même temps le château de Kinburn avec sa juridiction, comme elle est décrite, et l'angle dont les bruyères sont l'entre-deux des fleuves Bug et Niéper, ainsi qu'il est stipulé article 17, seront livrés à l'Empire de Russie pour être par lui possédés à titre de propriété perpétuelle et incontestable. Quant aux iles de l'Archipel, la flotte impériale russe et les armées qui s'y trouvent les restitueront dans le même état qu'elles ont originairement appartenu à la domination indubitable de la Porte ; et cela dès que les arrangements et les dispositions de la flotte impériale russe pourront le permettre ; de sorte qu'eu égard à la distance, il n'est guère possible de fixer un certain temps pour cet effet. La Sublime Porte s'oblige comme puissance amie d'avancer le départ de ladite flotte et de la pourvoir de tout le nécessaire. Aussi longtemps que les troupes impériales russes séjourneront dans les provinces qui doivent être rendues à la Porte, leur régence et constitution subsistera comme elle a été et sous l'administration actuelle ; tellement que jusqu'au temps fixé pour l'entière évacuation de toutes les troupes impériales russes, la Porte ne se mêlera pas de la régence desdites provinces, et les troupes russes continueront jusqu'au dernier terme de se munir de tout ce qui est nécessaire à leur entretien, et de se servir de toutes commodités et aisances, comme elles font encore actuellement. Les troupes de la Porte ne sont point autorisées à mettre le pied dans les forteresses à restituer, beaucoup moins encore à user d'autorité dans les pays qui doivent lui être remis, qu'auparavant le commandant russe n'ait donné connaissance, à celui qui sera nommé par la Porte, de l'évacuation de chaque forteresse ou pays. Les troupes russes s'empareront suivant leur bon plaisir, des magasins des munitions de guerre et de bouche qui se trouvent dans les forteresses et villes, à la réserve seulement de l'artillerie turque qui y existe actuellement. Les habitants, de quelque âge, nation et pays qu'ils puissent être, lesquels ont pris service dans les troupes impériales russes, ainsi que ceux qui, après un an stipulé dans les articles 16 et 17, voudront se retirer dans une autre place ou pays, en auront la liberté, et même suivant ces articles, à l'observation

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

desquels la Sublime Porte s'engage maintenant et pendant le temps prescrit, avec promesse de n'y contrevenir en aucune manière.

ART. 25. — Tous les prisonniers de guerre et esclaves, de quelque rang, qualité et pays qu'ils puissent être, lesquels se trouvent dans les deux Empires, à l'exception de ceux qui en Russie ont embrassé la religion chrétienne, ou en Turquie la secte mahométane, seront quittes de tout après l'échange des ratifications du présent traité, de même que tous autres chrétiens en captivité ; savoir : Polonais, Moldaves, Valaques, Péloponésiens, habitants des îles et Géorgiens, tous sans la moindre distinction ainsi que Russes et Turcs qui se trouvent dans de pareils cas.

ART. 26. — Le commandant de l'armée russe en Crimée et celui d'Oczakow se communiqueront au plus tôt les choses qui les regardent respectivement. Ils nommeront des personnes de confiance pour l'extradition du fort Kinburn, etc., de laquelle, après qu'elle aura été effectuée, ils donneront avis au général-feld-maréchal et au grand visir.

ART. 27. — Pour rendre plus efficaces cette paix et sincère amitié entre les deux Cours, elles s'enverront réciproquement des ambassadeurs extraordinaires qui confirmeront le traité de paix affermi et les ratifications des deux Empires, le temps desquelles ambassades sera déterminé avec l'approbation des deux Cours. Ces ambassadeurs se rencontreront dans le même temps sur les frontières et se recevront mutuellement avec toutes les formalités et les marques de politesse en usage entre les ambassadeurs de la Porte et ceux des puissances européennes.

ART. 28. — Dès que ces articles d'une paix perpétuelle seront signés par le sus-nommé Prince Repnin, lieutenant général, de la part de l'Empire russe et de la part de la Sublime Porte, le Niffangi-Resmi Achmed-Effendi et Ibrahim-Munib Reis-Effendi, toutes hostilités cesseront entre les grandes armées et tous autres corps respectifs détachés, tant par mer que par terre, et il sera incontinent expédié les courriers nécessaires à cette occasion.

Et comme la conclusion de cette paix, faite entre les deux Puissances Souveraines, est confiée aux commandants en chef de leurs armées, le général-feld-maréchal comte Romanzov et le grand visir Mousson-Zadé-Mehemed-Pacha, ces deux commandants, en vertu des pleins pouvoirs dont ils étaient revêtus de la part de leurs Souverains, ont respective-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ment signé et confirmé de leurs scels, en langues russe et italienne ceux du feld-maréchal, et ceux du grand visir en turc et en italien, tous les articles contenus dans le présent traité de paix, comme s'ils avaient été réellement dressés en leur présence.

Fait au camp, près de la ville de Koutschouk-Kaïnardji, le 10 juillet (vieux style), de l'année 1774 [1]).

Signé : NIC. DE REPNIN, NIFFANGI-RESMI ACHMED-EFFENDI, IBRAHIM-MUNIB REIS-EFFENDI.

Confirmé :

Signé : P. DE ROUMANZOW, MOUSSON-ZADÉ MEHEMED-PACHA.

1) *Recueil des principaux traités*, par de Martens, t. I-er, p. 507.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Articles séparés du traité de Koutschouk-Kaïnardji.

ARTICLE PREMIER. — Quoique dans l'article 17 du traité de paix aujourd'huì souscrit, il soit indiqué que dans trois mois la flotte impériale russe devra évacuer les îles de l'Archipel; comme dans l'article 24 du même traité il est expliqué que dans un tel éloignement il n'est pas possible de spécifier quel temps sera nécessaire, nous nous sommes accordés à nous en tenir à ce dernier article. En conséquence de quoi nous répétons que ladite flotte impériale russe évacuera l'Archipel le plus tôt possible, sans déterminer pour cela un temps limité; et pour faciliter l'exécution de cette évacuation, la Sublime Porte lui fournira tout ce qui sera besoin pour son voyage, autant que cela dépendra d'elle.

Cet article séparé recevra, ensemble avec tout le traité, la même confirmation, et nous lui donnons la même force et stabilité que s'il était inscrit mot à mot dans le traité souscrit aujourd'hui: en foi de quoi nous avons signé de notre main et scellé de nos sceaux.

Au camp près de Koutschouk-Kaïnardji, le 10 juillet 1774.

ART. 2.—Il est réglé et établi, par cet article séparé, que la Sublime Porte payera à l'Empire russe, pour les dépenses de la guerre, la somme de quinze mille bourses, ou sept millions et demi de piastres, qui font, en monnaie russe, quatre millions et demi de roubles, en trois ans et en trois termes. Le premier terme de ce payement se fera le 1-er janvier de l'an 1775; le second terme de payement, le 1-er janvier 1776; le troisième payement, le 1-er janvier 1777. Chaque payement de cinq mille bourses sera fait par la Sublime Porte au ministre russe accrédité près la dite Sublime Porte; et si la Cour de Russie voulait outre cela quelque autre sûreté, la Porte Ottomane la satisfera en cela, en quoi elle s'oblige religieusement. Cet article séparé aura sa confirmation, ensemble avec tout le traité signé aujourd'hui, et nous lui donnerons la même force et la même stabilité que s'il était inscrit mot à mot dans le traité

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fait aujourd'hui entre les deux Empires respectifs; en foi de quoi nous l'avons signé de notre main et scellé de nos sceaux.

Au camp près de Koutschouk-Kaïnardji, le 10 juillet 1774 [1]).

Par un édit de l'Impératrice de Russie, en date des 19/30 mars 1775, qui fixe un jour d'actions de grâces pour le rétablissement de la paix, on voit que les ratifications ont été échangées à Constantinople le 12/24 janvier 1775, entre le chargé d'affaires de Russie, le colonel Péterson, et le grand visir lui-même,

La Russie pouvait se réjouir par des actions de grâces de sa victoire; car, «les conditions de ce traité, humiliantes pour la Porte, devaient surtout lui être funestes. Elles détachaient de sa souveraineté les Tartares de la Crimée, de Budjiac, du Kouban, que devait gouverner librement leur propre souverain, issu de la race de Djurguyz-Khan. La Russie restituait, il est vrai, toute la Bessarabie et les Principautés de Valachie et de Moldavie, ainsi que les principales îles qu'elle occupait dans l'Archipel ; mais elle s'adjugeait à perpétuité la ville et le territoire d'Asof, plusieurs forts de la Crimée; de plus, la libre navigation dans toutes les mers de la Porte était concédée aux vaisseaux marchands de la puissance russe. Enfin, aux vingt-huit articles patents du traité étaient jointes deux clauses secrètes: par l'une, la Porte s'engageait à payer une somme énorme à titre de frais de guerre; l'autre, sur laquelle on a gardé un silence absolu, se rapportait peut-être à l'acte de partage de la Pologne, déjà réglé entre la Russie, l'Autriche et la Prusse.

«Si, comme il est permis de le croire, on imposa à la Porte l'obligation de garantir ce partage, une telle clause dut être un bien sanglant outrage pour le Divan; mais rien n'autorise à affirmer que l'ambitieuse Catherine ait lancé dès ce temps, et avec une ironie aussi sanglante, le manifeste de ses vues ultérieures sur la Turquie.

«Seulement on sait qu'après toutes les nouvelles stipulations qu'il fallait faire pour expliquer et rendre exécutoire le traité de Koutschouk-Kaïnardji, cette princesse ne regardait que comme trêve et comme un échalon à ses grandes entreprises, la paix, chèrement payée, qu'il procurait aux Ottomans [2]).»

[1]) ***Tableau historique, géographique et politique de la Moldavie et de la Valachie,*** par M. Wilkinson. Traduction française de M. de la Roquette, p. 214.

[2]) ***Ephémérides universelles,*** mises en ordre et publiées par Édouard Monniers, t. VII, p. 370.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CONVENTION EXPLICATIVE DU TRAITÉ DE KOUTSCHOUK-KAÏNARDJI, ENTRE L'EMPIRE DE RUSSIE ET LA PORTE OTTOMANE, CONCLUE A CONSTANTINOPLF, LE 10 MARS DE L'ANNÉE 1779.

Au nom de Dieu tout-puissant.

Depuis la conclusion du traité de paix éternelle entre l'Empire de toutes les Russies et la Porte Ottomane, fait à Kaïnardji, le 10 juillet 1774, et de l'hégérie 1188, il est survenu sur quelques articles de ce traité, et particulièrement à raison de la transformation des Tartares de la Crimée et autres en une puissance libre, indépendante et soumise à Dieu seul, divers malentendus et contestations, qui sont parvenus au point de priver les sujets respectifs de la jouissance des fruits de la paix, qui sont la bonne harmonie et la sûreté. Pour éteindre et écarter une fois pour toutes des inconvénients aussi désagréables, qui peuvent occasionner entre les deux Empires la discorde et des hostilités, on est convenu mutuellement et amiablement, par le moyen des plénipotentiaires des deux Empires, munis de pleins pouvoirs, d'entamer une nouvelle négociation à Constantinople, dans la pure intention d'éclaircir et d'expliquer les doutes, sans rompre ni altérer le susdit traité de Kaïnardji. A cet effet, Sa Majesté Impériale la Très Auguste et Très Puissante Impératrice et Souveraine de toutes les Russies, de sa part, a choisi et muni de pleins pouvoirs le haut et noble Alexandre Stachieff, son conseiller d'État, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près la Sublime Porte, chevalier de l'Ordre de Saint-Stanislas de Pologne ; et la Sublime Porte, de son côté, a choisi le très honoré et très estimé Hadji Abdulrezzac Effendi Bahir, ci-devant Reis Effendi, et Difter Emini, et actuellement Nischundgi, lesquels ministres respectifs s'étant dûment légitimés par l'échange de leurs pleins pouvoirs, après les avoir produits, confrontés et trouvés dans la forme requise, ont arrêté, conclu, signé et scellé de leurs cachets la nouvelle convention d'éclaircissements, du contenu suivant :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ARTICLE PREMIER. — L'on confirme par cette nouvelle convention le traité de la paix éternelle de Kaïnardji, conjointement avec ses deux articles séparés, dans toute ses forces et dans tous ses points sans exclusion, chacun selon son sens litéral, comme si le dit traité eût été inséré ici mot par mot dans toute son étendue, à l'exception des articles qu'on a expressément et précisément désignés et éclaircis dans les articles de la présente convention; en conséquence de quoi, la paix, l'amitié, l'harmonie, le bon voisinage entre les deux hauts Empires doivent subsister éternellement, sans aucune altération ni infraction, et les deux Empires s'engagent aussi religieusement que solennellement de veiller chacun de son côté à ce qu'aucun de leurs sujets ne puisse entreprendre, encore moins effectuer, rien qui puisse porter atteinte ou être préjudiciable à cette convention sacrée.

ART. 2. — Pour rendre plus clair et plus précis le sens de l'article 3 du traité de Kaïnardji, l'Empire de Russie, en considération de l'amitié qui règne entre les deux Empires, et pour complaire à la Sublime Porte, consent que les khans des Tartares, après leur élection et leur élévation à cette dignité par le vœu libre et unanime des Tartares, envoient à la Sublime Porte, tant de leur part que de celle des peuples de leur domination, des députés avec des *mahzards*, conçus en termes conformes à l'instrument qu'on vient de fixer pour servir de règle une fois pour toutes, dans lesquels *mahzards* seront exprimés la reconnaissance du Califat suprême de la religion mahométane, en la personne de Sa Hautesse le Grand Seigneur, et la demande de sa bénédiction spirituelle, tant pour le khan que pour la nation tartare, qui aura lieu par l'envoi d'une lettre de bénédiction convenable à la dignité libre et indépendante d'un souverain professant la même religion que les Ottomans. La Cour Impériale de Russie, eu égard à la même amitié et condescendance envers la Porte Ottomane, promet encore de ne s'opposer à rien de ce qui peut être indispensablement nécessaire ou relatif à l'unité de leur religion, et la Sublime Porte Ottomane s'oblige et promet solennellement [1]:

1° De ne porter aucune atteinte, ni gêner en quelque manière que ce soit, sous le prétexte de la connexité et influences spirituelles, le pouvoir civil et politique des khans tartares qui leur appartient en qua-

[1] La Russie ne se doutait guère, alors, qu'elle venait de semer les germes de la future guerre du Caucase.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lité de souverains qui gouvernent leurs États à l'égard du temporel sans en rendre compte à aucune puissance sur la terre;

2° De donner, sans la moindre difficulté et sans alléguer aucun prétexte de refus, la lettre de bénédiction de Sa Hautesse le Grand Seigneur, en sa qualité de Calife suprême de la religion mahométane, à chacun des khans de Crimée qui sera librement élu et élevé à cette dignité par la nation tartare, à chaque vacance légitime;

3° De ne jamais supprimer ou altérer un seul mot de la forme des lettres de bénédiction, dont la Porte Ottomane est présentement convenue, pour servir de modèle et de règle immuable à l'avenir;

4° La Sublime Porte ayant déjà renoncé, dans le traité de paix de Kaïnardji, à tous ses droits temporels sur les hordes, tribus et races tartares, elle s'engage de nouveau, dans la présente convention, à ne jamais les renouveler sous quelque prétexte que ce soit, mais à reconnaître et considérer ces peuples comme nation libre et indépendante, selon le contenu de l'art. 3 du traité ci-dessus mentionné; lequel article, outre ce qui est énoncé dans celui-ci, doit être regardé comme s'il y était rappelé mot pour mot;

5° Enfin s'il survenait, relativement aux Tartares, quelque cas inopiné et non prévu dans la présente convention, les deux hauts Empires s'engagent à ne prendre aucune mesure quelconque, avant de s'en être entendu amiablement.

ART. 3. — Aussitôt que l'arrangement détaillé ci-dessus, dans le second article, atteindra sa perfection, par l'acte formel et convenu de la part de la Sublime Porte, d'un côté, et du gouvernement des Tartares, de l'autre, relativement à la forme des mahzards de notification de ces derniers et des lettres de bénédiction que Sa Hautesse le Grand Seigneur doit donner à chaque nouvelle élection du khan, ainsi qu'à l'égard des autres cérémonies spirituelles que la nation tartare doit observer et suivre à l'avenir, selon la confession mahométane, relativement à sa connexité de religion avec la Porte Ottomane, en considération du Califat; en ce cas, les déclarations solennelles et de la même teneur, que les soussignés plénipotentiaires des deux côtés ont indépendamment de cela, réglé, signé et scellé de leurs cachets; afin de déterminer plus précisément pour l'avenir la forme et la nature de la liberté et indépendance des Tartares, la Cour Impériale de Russie promet de retirer immédiatement toutes ses troupes, à savoir: de la Crimée et de l'ile de Tanan dans le terme de trois mois et vingt jours, à raison de sa

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

distance plus grande, au plus tard, ou plus tôt s'il se peut, à dater du jour de cette convention, et de ne pas les y réintroduire sous aucun prétexte que ce soit, comme la Sublime Porte s'engage d'observer inviolablement la même chose de sa part.

Art. 4. — Dès que la Sublime Porte sera informée par le gouvernement de Crimée que lesdites troupes auront effectivement passé la ligne de Perecop et qu'elle aura reçu, tant de la part du khan Schahin Ghéraï, que de la nation tartare, des nouveaux députés avec les mahzards dans la forme établie, Sa Hautesse le Grand Seigneur, conformément à la promesse qu'il a donnée préalablement et par écrit à la Cour Impériale de Russie, voudra bien reconnaître Son Altesse Schahin pour khan, et en cette qualité, le munir de lettres de bénédiction dans la forme dont on est convenu; par où seront terminés et finis tous les embarras relativement aux affaires des Tartares, à la satisfaction réciproque des deux Empires.

Art. 5. — La Cour Impériale de Russie, pour prouver à la Sublime Porte qu'elle ne veut pas lui causer des embarras, consent à se désister de la cession qu'on a faite aux Tartares du terrain qui se trouve situé entre le Dniester, le Bug, la frontière de la Pologne et la mer Noire, que la Porte prétend appartenir au territoire d'Oczakov, cependant aux conditions suivantes :

1° Que la Sublime Porte, de son côté, s'entendra et conviendra avec le khan et le gouvernement de la Crimée, attendu que ce terrain leur est approprié par l'art. 3 du traité. La Cour Impériale de Russie promet d'employer de bonne foi et avec zèle ses bons offices pour que le khan et le gouvernement tartare consentent aussi de bon gré à céder ce terrain, et se flatte d'avance de la réussite, pourvu que la Porte leur fasse la première proposition pour ne pas porter atteinte à l'indépendance des Tartares au moment de son établissement.

2° Pour la tranquillité des trois puissances limitrophes de ce terrain, la Sublime Porte s'engage et promet, après en avoir pris une portion suffisante pour former le district d'Oczakov en ligne droite jusqu'à ses États les plus proches, de laisser le reste dudit terrain sous sa propriété tout à faite vide, sans aucune habitation ou autre établissement de quelque nature que ce soit, à l'exception des villages et habitations qui s'y trouvent actuellement, dont la Sublime Porte remettra à la Cour Impériale de Russie la liste, les noms, force et qualité des habitants, avec la promesse de ne pas y permettre quelques nouveaux

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

établissements ou demeures, ni souffrir des gens sans aveu; à la conservation de ces villages dans leur état actuel, l'envoyé de Russie ne souscrit que ***sub spe rati***.

3° Pour éviter toute altercation entre les deux Empires, la Sublime Porte promet, conformément à l'art. 2 du traité, de rendre à la Russie les Cosaques zaporoviens, en cas qu'ils veuillent profiter de l'amnistie que Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies leur accorde; autrement le Gouvernement ottoman s'engage de les retirer en deçà du Danube, le plus loin qu'il se pourra de la mer Noire, dans l'intérieur du pays.

ART. 6. — Pour éviter à l'avenir tout malentendu et contestation à l'égard de la navigation, l'on déclare que la Sublime Porte Ottomane permet un libre passage de la mer Noire dans la mer Blanche (mer Marmara) et de la mer Blanche dans la mer Noire, aux vaisseaux marchands russes, précisément de la forme et de la grandeur qu'emploient, à Constantinople et autres ports et havres ottomans, les autres nations, et particulièrement les Français et les Anglais, comme les deux nations les plus favorisées, et qu'on avait prises pour exemple dans l'article du traité de paix relatif au commerce et à la navigation russes. Selon les vérifications faites, les vaisseaux marchands de ces deux nations, ainsi que des autres qui viennent par la mer Blanche à Constantinople, portent jusqu'à seize mille kilos ou huit mille kantars, qui reviennent à vingt-six mille quatre cents pouds (poids russe); ainsi, pour détérminer une fois pour toutes une certaine forme et grandeur pour les vaisseaux russes, on prend pour règle le gabarit de la plus petite jusqu'à la plus grande proportion, qui est de mille jusqu'à seize mille kilos, ou huit mille kantars; que pour donner encore à cette occasion une preuve de la sincérité de ses sentiments amiables, la Cour Impériale de Russie admet volontiers, et promet d'ordonner à ses sujets, que les vaisseaux qu'ils enverront désormais dans les ports ottomans ne surpassent pas ledit gabarit, ni soient autrement armés et équipés que ceux des deux nations ci-dessus mentionnées, n'employant dans leurs équipages les sujets de la Sublime Porte qu'en cas de nécesité et de l'aveu du Gouvernement ottoman; ce que la Sublime Porte s'oblige d'observer également de son côté envers la Cour Impériale de Russie, ainsi que de garder religieusement et inviolablement tous les autres engagements spécifiés dans l'art. 11 du traité de Kaïnardji, et particulièrement qu'on n'exige pas des sujets russes des droits d'entrée et de sortie, autres

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

que ceux que payent les deux nations française et anglaise. Pour obvier à tout malentendu dans les objets de commerce entre les deux Empires, on est convenu de part et d'autre de s'en expliquer et d'en former une convention à part, sur la base et conformément au sens des capitulations française et anglaise, en les adaptant au commerce de Russie, autant que sa nature en est susceptible.

ART. 7. — Comme l'art. 16 du traité de paix, relativement aux Principautés de Moldavie et de Valachie, se rapporte aux temps passés, celui d'à présent demande donc quelque changement dans cet article; c'est pourquoi on en est convenu, et la Sublime Porte s'oblige de nouveau :

1° De ne mettre, en quelque manière que ce soit, aucun obstacle ou empêchement à la profession et à l'exercice parfaitement libre de la religion chrétienne, ainsi qu'à la construction de nouvelles églises et à la réparation des anciennes, selon le vrai sens de l'article ci-dessus mentionné du traité ;

2° De restituer, tant aux couvents qu'aux particuliers, les terres et autres possessions qui leur appartenaient aux environs de Brahilow, Choczim et autres lieux, lesquelles terres et possessions présentement portent la dénomination de *rai* ou *rayes*, à dater de l'époque de la conclusion du traité de Belgrade en 1739, selon l'ère chrétienne et de l'hégire 1152, ainsi que de condescendre à l'intercession de la cour Impériale de Russie pour laisser divers particuliers des deux Principautés en possession aussi paisible qu'irrévocable des biens-fonds de leurs ancêtres, situés dans les deux Principautés, qui leur ont été adjugés sur preuves examinées dans le temps que le gouvernement russe y existait;

3° De reconnaître et d'honorer par les égards et distinctions convenables le clergé chrétien de ces deux Principautés ;

4° D'imposer avec modération et humanité le tribut des deux Principautés, qui sera apporté à Constantinople par des députés nationaux que chaque Principauté enverra à la Porte tous les deux ans. De ne pas souffrir qu'aucun Pacha, Gouverneur, ou telle autre personne que ce soit, vexe les deux Principautés, ou en exige quelque autre payement ou impôt, sous quelque dénomination et prétexte que ce soit, tant qu'elles continueront d'acquitter régulièrement le tribut mentionné, une fois réglé et fixé ; en outre, la Sublime Porte s'engage de conserver religieusement dans leur force originale les premiers hatti-chérifs

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

que Sa Hautesse le Grand Seigneur régnant a donnés à ces deux Principautés lors de leur retour sous sa domination, pour la tranquillité et la sûreté des sujets ;

5° Que chaque Principauté entretiendra à Constantinople un chargé d'affaires chrétien de la communion grecque, lequel la Sublime Porte accueillera avec bonté, et considérera comme jouissant du droit des gens, c'est-à-dire à l'abri de toute violence et avanie;

6° La Cour Impériale de Russie, de son côté, promet de n'employer le droit d'intercession, qui est réservé à son ministre dans le traité de paix, en faveur des deux Principautés, qu'uniquement pour la conservation inviolable des conditions spécifiées dans cet article.

ART. 8. — Au lieu de la restitution que le traité de Kaïnardji assure aux habitants de la Morée, de leurs terres et autres biens, qui se trouvent depuis leur confiscation avoir été appropriés aux mosquées, vacufs et autres fondations pieuses, la Sublime Porte promet d'indemniser les habitants en toute justice et équité, en leur assignant d'autres terres, ou des avantages proportionnés à leurs pertes ; et la Cour Imperiale de Russie y consent volontiers, se reposant sur la promesse et la parole de la Sublime Porte.

ART. 9. — Cette convention, servant d'annexe et d'éclaircissement au traité de paix conclu à Kaïnardji, doit être regardée comme une partie dudit traité, et conserver éternellement la force et la sainteté des engagements y stipulés des deux parts; les plénipotentiaires sont convenus de la consolider par ratifications solennelles, sous la propre signature, tant de Sa Majesté Impériale la Très Auguste et Très Puissante Souveraine de toutes les Russies, que de celle de Sa Hautesse le Sultan ottoman, lesquelles ratifications, dans la forme usitée, doivent être échangées ici, à Constantinople, aussitôt que faire se pourra, et au plus tard quatre mois après la conclusion de cette convention, dont ayant fait deux exemplaires d'un et même contenu, les ministres plénipotentiaires ci-dessus mentionnés, pour plus de sûreté, les ont signés de leurs propres mains, en y apposant leurs cachets ordinaires.

Fait à Constantinople, le 10 mars de l'an 1779 [1].

Signé : ALEXANDRE STACHIEFF, HADGI ABDULREZZAC,
EFFENDI BAHIR.

[1] *Tableau historique, géographique et politique de la Moldavie et de la Valachie*, par W. Wilkinson. Traduction de M. de la Roquette, p. 216.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRAITÉ DÉFINITIF DE PAIX

ENTRE SA MAJESTÉ L'IMPÉRATRICE DE RUSSIE ET LA PORTE OTTOMANE, SIGNÉ A IASSI, LE 29 DÉCEMBRE 1791 (9 JANVIER 1792).

Au nom du Très-Haut.

La Très Puissante Impératrice de toutes les Russies et le Très Puissant Empereur ottoman, désirant rétablir la paix, qui a été rompue par quelques accidents, et terminer la guerre qui a duré jusqu'à présent entre leurs États respectifs, en fondant sur une base solide la paix, l'amitié et la bonne intelligence, Leurs Majestés ont jugé à propos de confier cette œuvre bonne et salutaire au zèle et aux lumières de leurs plénipotentiaires, savoir : de la part de l'Empereur ottoman, S. Exc. Jussuf-Pacha, grand visir de la Sublime Porte ; et de la part de l'Impératrice, S. Exc. le comte Alexandre de Besborodko, conseiller privé actuel et chevalier des Ordres de Russie ; et pour suivre cette négociation, Leurs Majestés ont choisi et muni des pleins pouvoirs nécessaires pour rédiger, conclure et signer le présent traité, les personnes suivantes, savoir : l'Empereur ottoman, les excellents et très savants reïs effendi Eiseid Abdallah Birri ; Orda Cardissi, revêtu de la dignité de stambol-effendi ; Saïd Ibrahim, ismet bey, et Rusnamadzii, Ervel Mahomet, durri-effendi ; et l'Impératrice, Leurs Exc. MM. Alexandre de Stamoïloff, lieutenant général des armées russes, chambellan de Sa Majesté, directeur de la chancellerie du Sénat, chevalier de plusieurs Ordres ; Joseph de Ribas, général major, commandant de la flotte de Racues, chevalier de plusieurs Ordres ; et Sergius de Lascarof, conseiller d'État et chevalier; lesquels, réunis à Iassi, pour conclure une paix durable entre les deux Empires, ont respectivement accepté et arrêté les articles suivants :

ARTICLE PREMIER. — Toutes hostilités et toutes inimitiés cesseront dès aujourd'hui et pour toujours entre Sa Hautesse le Grand Seigneur et Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies, leurs héritiers et successeurs, de même qu'entre leurs Empires et leurs sujets respectifs ;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

elles seront ensevelies dans un éternel oubli, et il existera à l'avenir entre eux une paix solide et durable sur terre et sur mer. Il sera établi et entretenu une amitié constante et une harmonie durable, tant qu'on observera avec franchise et sincérité les articles présentement arrêtés du traité de paix, de manière qu'aucune des deux parties ne fasse ou ne tente secrètement ni ouvertement contre l'autre aucune entreprise ou expédition. Par suite du renouvellement d'une amitié si sincère, les deux Hautes Parties contractantes accordent respectivement une amnistie et un pardon général à tous ceux de leurs sujets, sans aucune exception, qui auraient ofensé l'une d'elles, rendant la liberté à ceux de leurs sujets qui se trouvent sur les galères ou dans les prisons, permettant en outre à tous ceux qui ont émigré ou qui ont été bannis, de rentrer dans leurs foyers, et promettant de leur rendre après la paix les biens et les honneurs dont ils avaient joui auparavant, sans leur faire éprouver la moindre insulte, préjudice ou offense, mais au contraire de les recevoir, comme tous leurs compatriotes, sous la protection des lois et des usages du pays.

ART. 2. — Le présent traité de paix confirme et ratifie le traité conclu et signé le 10 juillet 1774, ou de l'hégire l'an 1188, du 14 du mois de zemazielevel ; la convention explicative du 20 zemazielakir, ou du 10 mars 1779 ; le traité du commerce du 20 du mois de redjeb 1197 ou 10 juin 1783 ; et l'acte conclu le 15 seffer 1198, ou 28 décembre 1783, relatif à l'incorporation à la Russie de la Crimée et de l'île de Taman, et qui fixe pour la limite le fleuve de Kuban ; et les deux Hautes Puissances s'engagent à observer religieusement et à faire exécuter avec exactitude et fidelité tous les articles de ces traités qui n'ont point été changés par le présent, ou par des traités antérieurs.

ART. 3. — En vertu de l'article 2 des préliminaires, qui établit : Que le Dniester sera pour toujours la limite qui séparera les deux Empires, les deux Hautes Parties contractantes sont respectivement convenues, par le présent, qu'à l'avenir le Dniester servira pour toujours de bornes aux deux Empires, de manière que le territoire situé sur la rive droite de ce fleuve sera rendu à la Sublime Porte, et restera à jamais et incontestablement sous sa domination ; comme au contraire tout le territoire situé sur la rive gauche du même fleuve restera à jamais et incontestablement sous la domination russe.

ART. 4. — En conséquence de la dite clause relative aux limites des deux Empires, et vu l'article 4 des préliminaires, qui établit que toutes

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

les autres frontières des deux Empires resteront telles qu'elles étaient au commencement de la présente guerre, et que tous les pays qui, durant les hostilités, ont été pris par les troupes russes, avec toutes les fortifications qui s'y trouvent, et dans l'état où elles sont actuellement, seront rendus à la Sublime Porte ; Sa Majesté l'Impératrice lui restitue la Bessarabie, ainsi que les places de Bender, Ackerman, Kilia et Ismaïl, et toutes les villes et villages que renferme cette province.

De plus, Sa Majesté l'Impératrice rend à la Sublime Porte la province de Moldavie, avec ses villes et villages, et tout ce qu'elle renferme, aux conditions suivantes, que la Sublime Porte promet de remplir fidèlement:

1° D'observer et d'exécuter religieusement tout ce qui a été stipulé en faveur des deux provinces de Valachie et de Moldavie, dans le traité de paix conclu l'an de l'hégire 1188, du 14 du mois zemazielevel (10 juillet 1774); dans la convention explicative conclue le 20 zemazielakir 1193 (10 mars 1779), ainsi que dans l'acte du 15 du mois de seffer 1198 (28 décembre 1783), que le grand visir a signés au nom de la Porte;

2° De ne point exiger de ces provinces aucun remboursement de dettes arriérées, de quelque nature qu'elles soient;

3° De ne point exiger de ces pays, pour tout le temps de la guerre, aucunes contributions ou payements; mais au contraire, et en considération des dommages et des dévastations qu'ils ont soufferts pendant ladite guerre, de les libérer pendant deux années, à dater de l'époque de la ratification du présent traité, de toutes charges et impositions quelconques ;

4° De permettre aux familles qui voudraient quitter leur pays et s'établir ailleurs, de sortir librement et d'emporter avec elles leurs biens; et afin qu'elles aient le temps de prévenir leurs parents, sujets de l'Empire ottoman, de vendre leurs biens meubles ou immeubles, selon les lois du pays, à d'autres sujets de l'Empire ottoman et de mettre enfin ordre à leurs affaires, il leur sera accordé un délai de quatorze mois, à dater du jour de l'échange et de la ratification du présent traité.

Art. 5. — Pour prouver la sincérité avec laquelle les deux Hautes Puissances contractantes désirent, non seulement pour le présent, rétablir la paix et la bonne harmonie entre elles, mais la consolider à l'avenir et éloigner tout ce qui pourrait fournir le plus léger prétexte à des différends, la Sublime Porte promet, en renouvelant le firman qu'elle a déjà expédié, de défendre sévèrement au commandant des frontières,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

au pacha d'Akhaltziké ou Achiska, d'inquiéter, à partir de ce jour, sous quelque prétexte que ce soit, secrètement ou publiquement, les pays et les habitants qui sont sous la domination du Czar de Tiflis ou de Cartalinie, et de lui ordonner expressément de ne point interrompre les relations d'amitié et de bon voisinage.

ART. 6. — Le deuxième article du présent traité ayant confirmé, entre autres traités précédents, l'acte du 28 décembre 1783, relatif à l'incorporation à l'Empire russe de la Crimée et de l'île de Taman, et qui fixe pour limite des deux Empires le fleuve Kuban, la Sublime Porte promet et s'engage solennellement à employer son autorité et tous ses moyens pour maintenir dans l'ordre les peuplades qui habitent la rive gauche du Kuban et les empêcher de faire des incursions dans l'Empire russe ou de porter préjudice, soit secrètement, soit ouvertement, sous quelque prétexte que ce soit, aux habitans russes de la rive droite. Pour cet effet, la Sublime Porte envera à qui il appartient les ordres les plus exprès, pour défendre, sous les peines les plus sévères, d'enlever des sujets russes et de les conduire en esclavage, et elle fera, après l'échange et la ratification du présent traité, publier sur les lieux mêmes ces défenses. Si après ces dispositions il arrivait que quelque individu de ces peuplades fît des incursions sur le territoire russe, leur dérobât du bétail ou toute autre propriété ou réduisit en esclavage des sujets russes, sur la plainte portée à ce sujet, il sera fait prompte justice, et les objets pilllés ou volés seront restitués. Il ne sera fait aucune difficulté relativement aux enquêtes nécessaires pour découvrir ceux qui auront enlevé des sujets russes, et pour la délivrance de ces derniers; de plus, les frais que pourront occasionner ces recherches seront à la charge de la Porte, et les auteurs reconnus de ces délits seront sévèrement punis en présence du commissaire russe qui aura été nommé à cet effet par le commandant des frontières. Si, contre toute attente, la réparation n'avait pas lieu six mois après la date de la plainte, la Sublime Porte s'engage, un mois après la réclamation qu'aura faite le ministre de Russie, à payer tous les frais qui seraient résultés de ces incursions; bien entendu que, malgré ces dédommagements, les peines dont nous avons parlé plus haut contre ceux qui troubleraient le repos el la bonne intelligence qui doit régner entre voisins seront sur-le-champ appliquées.

ART. 7. — Le commerce formant le lien véritable et plus constant de l'harmonie réciproque, la Sublime Porte, pour prouver qu'elle désire

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sincèrement qu'il fleurisse autant que possible et se fasse avec sûreté et profit pour les sujets des deux Empires, renouvelle ici l'art. 6 du traité de commerce relatif aux corsaires d'Alger, de Tunis et de Tripoli, et stipule particulièrement que si un sujet russe rencontre un corsaire d'Alger, de Tunis ou de Tripoli, s'il est pris ou si les corsaires s'emparent de son bâtiment ou de marchandises quelconques appartenant à des marchands russes, elle s'engage à employer son crédit auprès de ces régences pour faire rendre la liberté aux sujets russes qui auraient été conduits en esclavage, leur faire restituer leur navire ou leurs marchandises, et à les indemniser complètement; et si l'on apprend, par des rapports certains, que les firmans n'ont point été exécutés par lesdites régences, la Sublime Porte s'engage, sur la réclamation du ministre ou chargé d'affaires russe et dans l'espace de deux mois à compter de la date de sa réclamation, ou plus tôt s'il est possible, de payer le montant de l'indemnité de son trésor impérial.

ART. 8. — Tous les prisonniers de guerre et autres esclaves des deux sexes, quels qu'ils soient, qui se trouvent dans les deux Empires, excepté les chrétiens qui, en Turquie, auraient embrassé la religion mahométane, seront mis en liberté immédiatement après l'échange du présent traité et sans aucune rançon, ainsi que tous les autres chrétiens qui sont tombés en esclavage, et nommément Polonais, Moldaves, Valaques, habitants du Péloponnèse et des îles et Géorgiens, et tous autres chrétiens sans exception et sans rançon. Ces dispositions s'étendront également, après la conclusion du présent traité, à tous les sujets russes qui, par quelque événement que ce soit, tomberaient en esclavage dans l'Empire ottoman; et la Russie promet d'user, à l'égard des sujets de la Porte, de la plus parfaite réciprocité.

ART. 9. — Pour éviter toute espèce de malentendu ou d'erreur, après l'armistice pendant lequel se sont si heureusement terminées les présentes négociations, le grand visir de la Porte Ottomane et le ministre plénipotentiaire de S. M. l'Impératrice feront savoir, immédiatement après la signature du présent traité, à tous les chefs des armées et des flottes des deux Empires que la paix et l'amitié sont rétablies entre les deux Puissances.

ART. 10. — Pour mieux cimenter la paix et l'amitié qui uniront désormais les deux Empires, les Hautes Parties contractantes s'enverront réciproquement des ambassadeurs extraordinaires à une époque dont elles conviendront; ils seront reçus aux frontières avec tous les

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

honneurs et le cérémonial que les deux Cours accordent aux ambassadeurs des Puissances les plus favorisées sous ce rapport. Les deux souverains se feront, par leurs ambassadeurs respectifs, des présents conformes à leur dignité.

ART. 11. — Après la conclusion de ce traité et après l'échange des ratifications de la part des deux Souverains, les troupes russes et la flotte des Racues procéderont à l'évacuation du territoire ottoman. Mais les obstacles qu'oppose la saison avancée obligeant de différer cette évacuation, les deux Hautes Parties contractantes sont convenues d'en fixer le dernier terme au 15 mai (vieux style) de l'année prochaine 1792, époque à laquelle toutes les troupes de S. M. l'Impératrice se retireront en longeant la rive gauche du Dniester, et toute la flotte de Racues quittera l'embouchure du Danube. Tant que les troupes russes occuperont les pays et les forteresses qui, en vertu du présent traité, seront restituées à la Porte Ottomane, l'administration et l'ordre de choses établis actuellement subsisteront, et la Porte ne s'en mêlera en aucune façon jusqu'au moment de l'entière évacuation ; les troupes russes continueront à recevoir jusque-là tous les vivres, fournitures et objets de nécessité qui leur ont été livrés jusqu'à présent.

ART. 12. — Quinze jours après que les plénipotentiaires respectifs, réunis à Iassi auront signé le présent traité, ou plus tôt s'il est possible, ils en feront l'échange, qui donnera à cette œuvre salutaire toute sa force.

ART. 13. — Le présent traité, heureusement conclu, qui assure aux deux Empires une paix perpétuelle, sera confirmé par la ratification signée solennellement de la propre main de Leurs Majestés le Grand Seigneur et l'Impératrice de Russie; et ces ratifications seront échangées par les plénipotentiaires qui auront signé le traité, dans cinq semaines, ou plus tôt s'il est possible. Tous les plénipotentiaires respectifs ont signé le présent traité, et après y avoir apposé leur sceau, en ont fait un échange réciproque.

Fait à Iassi le 29 décembre 1791 (9 janvier 1792), ou le 15 du mois remadzielevel (djoumadi 1-er) 1206 [1].

Signé : ALEXANDRE DE SAMOILOW, JOSEPH DE RIBAS, SERGE DE LASCAROF, ABDALLAH BIRRI, ORDA CARDISSI, SAID IBRAHIM, RUSNAMADZII, ERVEL MAHOMET.

[1] *Tableau historique, géographique et politique de la Moldavie et de la Valachie*, par W. Wilkinson. Traduction de M. de la Roquette, page 230.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRAITÉ DE PAIX

ENTRE SA MAJESTÉ L'EMPEREUR DE TOUTES LES RUSSIES ET LA PORTE OTTOMANE, SIGNÉ A BUCAREST, LE 16/28 MAI 1812.

Au nom de Très-Haut.

Sa Majesté le Sublime et Très Puissant Empereur de toutes les Russies, et Sa Hautesse le Puissant Empereur des Ottomans, animés d'un égal désir de terminer la guerre qui subsiste depuis longtemps entre les deux Empires, et de rétablir une paix permanente et une amitié durable basées sur une bonne harmonie, ont daigné confier cette œuvre sacrée et salutaire aux soins et aux lumières de leurs ministres plénipotentiaires, savoir : du côté de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, à Son Exc. M. Michel, comte Golenitcheff Koutstusof, général d'infanterie, et général en chef de son armée, chevalier des Ordres de Russie, grand-croix de l'Ordre impérial de Marie-Thérèse et de Saint-Jean de Jérusalem ; et du côté de Sa Hautesse l'Empereur ottoman, à l'illustre Achmet Pacha, grand visir et généralissime de ses armées impériales, afin que lesdits plénipotentiaires choisissent à leur tour les personnes chargées de traiter, conclure et signer le présent traité.

En conséquence, ont été choisis, nommés et munis de pleins pouvoirs, savoir: du côté de Sa Majesté Impériale de toutes les Russies, S. Exc. André Italinsky, conseiller privé, chambellan de Sa Majesté, chevalier des Ordres de Saint-Wladimir de seconde classe, de Sainte-Anne de première classe, du Croissant de première classe et de Saint-Jean de Jérusalem; et S. Exc. Jean Sabanief, général major de l'armée russe, chef d'un régiment de la grande armée du Danube, chevalier de l'Ordre de Saint-Wladimir de seconde classe, de Sainte-Anne de première classe, et de Saint-Georges de seconde classe ; et enfin M. Joseph Fonton, conseiller d'État de Sa Majesté Impériale, chevalier des Ordres de Saint-Wladimir de troisième classe et de Sainte-Anne de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

seconde classe; et du côté de la Sublime Porte, Leurs Exc. Es-Seyde Mouhamed Ghalib Effendi, Kiaïa-bey mouphti; Zadé Ibrahim Solim Effendi, Kadileskier d'Asie et cadi de l'armée ottomane en Orient; et enfin l'Abdal Hamid Effendi, chancelier des janissaires, lesquels, après s'être réunis et avoir échangé réciproquement leurs pleins pouvoirs, sont convenus des articles suivants:

ARTICLE PREMIER. — Toutes les hostilités et les différends qui ont eu lieu jusqu'ici entre les deux Empires cesseront dès aujourd'hui et pour toujours, sur terre et sur mer, en vertu du présent traité. La paix, l'amitié et la bonne intelligence régneront désormais à perpétuité entre Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies et Sa Hautesse l'Empereur ottoman, entre leurs successeurs et les sujets des deux Empires. Les deux Hautes Parties contractantes, également animées du désir sincère d'écarter tout ce qui pourrait donner lieu à des contestations entre leurs sujets respectifs, rempliront avec la plus scrupuleuse exactitude toutes les dispositions du présent traité, et mettront tout leur zèle à empêcher qu'à l'avenir il ne se fasse rien, ni d'une part ni de l'autre, secrètement ou publiquement, qui soit contraire au susdit traité.

ART. 2. — Les Hautes Parties contractantes, ainsi réconciliées, accordent une amnistie et un pardon général à tous ceux qui, dans le cours de la guerre, ont pris part aux opérations militaires, ou qui, de quelque manière que ce soit, ont agi contre les intérêts de leur Souverain et de leur pays, En conséquence, ils sont dégagés de toute responsabilité, et tous ceux qui rentreront dans leurs foyers jouiront, sous la protection des lois, de la même manière que leurs compatriotes, de tous les droits qui leur étaient acquis auparavant.

ART. 3. — Tous les traités et toutes les conventions qui ont été conclus dans plusieurs négociations de paix antérieures, et qui ont été reconnus par les deux Souverains, sont confirmés et demeurent en vigueur, à l'exception de ceux des articles qui, par l'effet du temps, ont souffert quelque changement. En conséquence, les deux Hautes Parties contractantes promettent d'observer fidèlement et religieusement, non seulement le présent traité, mais tous les traités antérieurs.

ART. 4. — Par le premier article des préliminaires, il est stipulé que le Pruth, depuis l'endroit où il entre en Moldavie, jusqu'à son embouchure dans le Danube, et de là, la rive gauche du Danube jusqu'à Kilia, et à son embouchure dans la Mer Noire, forme la frontière des

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

deux Empires. Cependant la navigation continuera à être commune aux deux peuples. Les petites îles du Danube, inhabitées jusqu'au commencement de cette guerre, et qui se trouvent d'Ismaïl à Kilia, doivent, étant plus proches de la rive gauche, être sous la domination russe; mais les Hautes Parties contractantes sont convenues qu'elles resteraient désertes, et que désormais il n'y sera construit aucune fortification quelconque: les sujets des deux puissances seront libres d'y pêcher et d'y couper du bois. Les grandes îles situées vis-à-vis Ismaïl et Kilia resteront également désertes, mais seulement à une lieue de distance de la rive gauche du Danube. Cette distance sera précisée dans la suite. Les établissements qui subsistaient avant la guerre, comme le *Vieux Kilia*, ne sont point compris dans cette ligne de démarcation. En vertu des autres dispositions de ce même article, la Sublime Porte Ottomane renonce, en faveur de la Russie, aux pays situés à la rive gauche du Pruth, à toutes les forteresses, villes et habitations qui s'y trouvent, ainsi qu'à la moitié du fleuve Pruth, qui forme la limite des deux Empires. Les bâtiments marchands des deux Puissances pourront entrer dans l'embouchure du Danube, en sortir et naviguer sur toute l'étendue de ce fleuve, mais les vaisseaux de guerre russes ne pourront remonter le Danube que jusqu'à son confluent avec le Pruth.

ART. 5. — Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies abandonne et rend à la Sublime Porte la partie de la Moldavie située sur la rive droite du Pruth, ainsi que la grande et la petite Valachie, avec ses forteresses, dans l'état où elles se trouvent actuellement, et toutes les villes, bourgs, villages et autres établissements, et tout ce que peut renfermer cette province, et les îles du Danube, à l'exception de celles qui sont mentionnées dans l'article précédent.

Les traités et les conventions relatifs aux privilèges de la Moldavie et de la Valachie sont confirmés suivant les principes du cinquième article des préliminaires. Les conventions particulières et les dispositions du quatrième article du traité de Iassi demeurent également en vigueur, savoir: que la Porte n'exigera point d'indemnités pour les revenus qu'elle a perdus; qu'elle ne lèvera aucun impôt pour toute la durée de la guerre, et que les habitants de ces deux Provinces seront, pendant deux années à dater de l'échange des ratifications du présent traité, exempts de toute imposition; enfin, que ceux qui voudraient émigrer obtiendront un délai de quatre mois; et que la Su-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

blime Porte agira de manière que les impôts futurs de la Moldavie soient proportionnés à l'étendue actuelle de son territoire.

ART. 6. — Excepté les limites nouvelles formées par le Pruth, toutes les autres frontières des deux Empires, tant en Asie que dans d'autres pays, demeureront les mêmes qu'elles étaient avant le commencement des hostilités; et la Cour de Russie, en vertu du troisième article des préliminaires, rend à la Sublime Porte Ottomane toutes les forteresses et forts conquis compris dans ces limites, et dans l'état où ils sont actuellement, avec toutes les villes, bourgs, villages, habitations, et tout ce que renferment ces pays.

ART. 7. — Les sujets ottomans qui, par suite de la guerre, sont ou venus ou restés dans les pays cédés présentement à la Russie, pourront, avec leurs familles et toutes leurs propriétés, passer librement dans les États de la Sublime Porte, et s'y fixer sans que personne les en empêche. Ils seront libres de vendre leurs biens à qui bon leur semblera et d'emporter tout ce qu'ils voudront. Cette permission s'étendra également aux habitants des pays cédés qui y possèdent des biens et qui se trouvent actuellement dans les États ottomans, et il leur sera accordé, aux uns et aux autres, pour pouvoir mettre ordre à leurs affaires, un délai de dix-huit mois à dater de l'échange des ratifications du présent traité. De même les Tartares de la horde de Kavoussan qui, durant cette guerre, ont passé de la Bessarabie en Russie, pourront, s'ils le désirent, rentrer dans les États ottomans, toutefois à condition que la Sublime Porte sera obligée de dédommager la Russie des frais que lui ont occasionnés l'émigration et l'établissement de ces Tartares. Pareillement, les chrétiens qui ont des possessions dans les pays cédés à la Russie, ou qui y sont nés, mais qui se touvent actuellement dans d'autres parties de l'Empire ottoman, pourront, s'ils le désirent, revenir dans lesdits pays cédés, et s'y établir avec leurs familles et leurs biens sans que personne puisse y mettre obstacle; il leur sera également permis de vendre les biens quelconques qu'ils possèdent dans l'Empire ottoman, et d'en faire passer le produit dans les États russes, et ils jouiront pour cela du même délai de dix-huit mois, depuis le jour de l'échange des ratifications du présent traité.

ART. 8. — Quoiqu'il ne soit pas permis de douter que la Sublime Porte, fidèle à son principe, n'ese du clémence et de générosité envers les Serviens (peuple qui lui est soumis et dès longtemps tributaire), on a trouvé équitable, vu la part qu'ils ont prise à cette guerre, de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

convenir solennellement d'une clause relative à leur sûreté; en conséquence, et conformément à l'article quatre des préliminaires, la Sublime Porte accorde aux Serviens une entière amnistie, et promet que leur tranquillité ne pourra être troublée à cause des événements passés. Les forteresses construites dans leur pays à l'occasion de cette guerre, et qui n'existaient pas auparavant, seront rasées en tant qu'elles seraient à l'avenir inutiles, et la Sublime Porte prendra, comme ci-devant, possession des autres places fortes, y mettra l'artillerie, les munitions et les garnisons qu'elle jugera à propos; mais pour que ces garnisons n'exercent pas une injuste oppression envers les Serviens, la Sublime Porte, ne consultant que ses sentiments de miséricorde, traitera ce peuple avec toute la modération convenable. En outre la Sublime Porte, à la prière des Serviens, leur accordera les mêmes avantages que ceux dont jouissent ses sujets des îles de l'Archipel et d'autres parties de ses États; elle leur donnera aussi une preuve de sa magnanimité, en leur laissant à eux-mêmes le soin de l'administration intérieure du pays, et en recevant immédiatement d'eux le montant des impôts modérés qu'elle lèvera sur eux, et en prenant à cet effet des mesures de concert avec ce peuple.

ART. 9. — Tous les prisonniers qui se trouvent dans les deux Empires, de tout sexe, de toute nation, et de tout rang, seront échangés d'abord après la ratification du présent traité, et sans la moindre rançon, excepté toutefois les chrétiens qui, dans les États de la Sublime Porte, auraient embrassé de leur plein gré le mahométisme, et les musulmans qui, en Russie, auraient également embrassé volontairement le christianisme. Ces mesures s'étendront à tous les sujets russes qui, après la signature du présent traité, seront tombés en esclavage par quelque événement que ce soit et qui se trouvent dans l'Empire ottoman. La Cour de Russie s'engage à user de réciprocité à l'égard des sujets de la Sublime Porte. Les deux Hautes Parties contractantes ne pourront former de prétentions relativement aux sommes employées pour l'entretien des prisonniers, qui seront pourvus de tout ce qui est nécessaire à la vie jusqu'à leur arrivée aux frontières, où des commissaires respectifs en feront l'échange.

ART. 10. — Toutes les affaires et tous les procès des sujets respectifs des deux Empires qui n'ont pu être terminés par suite de la guerre, ne sont point censés abandonnés, mais seront au contraire traités et jugés après la paix.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Toutes les dettes contractées par les sujets des deux puissances, ainsi que les prétentions du fisc, seront au plus tôt acquittées.

ART. 11. — En conséquence du présent traité de paix conclu entre les deux Hautes Parties, et après l'échange des ratifications, les troupes de terre et les flottes de Sa Majesté l'Empereur de Russie procèderont à l'évacuation des États et des eaux de l'Empire ottoman. Mais cette évacuation ne pouvant s'effectuer aisément, vu les grandes distances et pour d'autres obstacles, les deux Hautes Parties contractantes sont convenues de fixer à trois mois, à dater de l'échange des ratifications, le terme de l'entière évacuation tant de la Moldavie et de la Valachie, que des autres provinces d'Europe et d'Asie, et tandis que les troupes russes quitteront toutes les provinces restituées par ce traité à la Sublime Porte, les flottes et bâtiments de guerre russes se retireront des mers de l'Empire ottoman. Les lieux et places fortes occupés par les Russes continueront jusqu'au moment de l'évacuation à être, comme actuellement, administrés par la Cour de Russie, sans que la Sublime Porte s'en mêle le moins du monde, jusqu'à l'échéance du terme fixé et l'entière évacuation de toutes les troupes, lesquelles seront entretenues et pourvues de tout ce dont elles auront besoin jusqu'au jour de leur départ, sur le même pied qu'elles l'ont été jusqu'à présent.

ART. 12. — Dans le cas où le ministre ou le plénipotentiaire de la Cour de Russie à Constantinople demanderait par écrit. et en vertu de l'art. 7 du traité de lassi, des dédommagements pour ce qui aurait été enlevé à des sujets et commerçants russes par les corsaires des régences d'Alger, de Tunis ou de Tripoli, ou ferait des réclamations relatives aux intérêts garantis par les traités de commerce existants, la Sublime Porte aura soin de veiller à ce que toutes les dispositions desdits traités soient observées et remplies, et d'écarter ainsi toutes les causes de litiges et de plaintes, sans toutefois porter préjudice aux règlements et ordonnances établis. La Cour de Russie observera, relativement aux lois commerciales, la même conduite à l'égard de la Sublime Porte.

ART, 13. — Après la conclusion du présent traité, la Cour de Russie consent à ce que la Sublime Porte offre ses bons offices à ses coreligionnaires, afin que la guerre entre la Russie et la Perse se termine et qu'un accord réciproque assure la paix à ces deux puissances.

ART. 14. — Après l'échange des ratifications du présent traité, les généraux commandant les armées respectives des deux Empires en-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

verront au plus tôt à tous les commandants de corps particuliers l'ordre de cesser toutes les hostilités sur terre et sur mer ; et s'il arrivait que néanmoins il s'en commît après la signature du présent traité, elles seront regardées comme non avenues et ne pourront donner lieu à aucun changement à ce traité. En outre, toutes les conquêtes qu'auraient faites dans cet intervalle les troupes des deux Hautes Parties contractantes seront sur-le-champ restituées.

ART. 15. — Après que les plénipotentiaires des deux souverains auront signé ce traité, le premier plénipotentiaire de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies et le grand visir de la Sublime Porte Ottomane le confirmeront, et dix jours après leur signature, ou plus tôt s'il est possible, les actes en seront échangés par ces plénipotentiaires.

ART. 16. — Le présent traité d'une paix perpétuelle sera confirmé et ratifié par Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies et par Sa Hautesse l'Empereur des Ottomans, qui le signeront solennellement de leur propre main, et il sera échangé par leurs plénipotentiaires respectifs dans la ville où le traité a été conclu, et dans l'espace de quatre semaines ou plus tôt s'il est possible.

En vertu de nos pleins pouvoirs, nous avons signé le présent traité de paix en seize articles, qui, après l'échange des ratifications respectives, entrera en pleine vigueur ; nous y avons apposé le sceau de nos armes, et l'avons échangé contre un acte parfaitement semblable signé et scellé par les plénipotentiaires de la Sublime Porte.

Fait à Bucarest le 16/28 mai 1812 [1]).

Signé : ANDRÉ ITALINSKY : JEAN SABANIEF ; JOSEPH FONTON ; ES-SEYDE MOUHAMED GHALIB ; ZADÉ IBRAHIM SOLIN ; ABDAL HAMID.

[1]) *Tableau historique, géographique et politique et la Moldavie et de la Valachie,* par W. WILKINSON. Traduction de M. de la Roquette, page 242.

L'échange des ratifications du traité de Bucarest a eu lieu le 2 juillet 1812 (vieux style.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CONVENTION

ENTRE LA RUSSIE ET LA PORTE, DESTINÉE A FIXER LE MODE D'ACCOMPLISSEMENT DE TOUS LES ARTICLES DU TRAITÉ DE BUCAREST QUI N'AVAIENT PAS ÉTÉ EXÉCUTÉS PAR LA PORTE DEPUIS L'ANNÉE 1812, A ASSURER L'ÉTAT DE POSSESSION TERRITORIALE DE LA RUSSIE SUR LES CÔTES DE LA MER NOIRE ET A REMETTRE EN VIGUEUR TOUS LES PRIVILÈGES DONT LA MOLDAVIE, LA VALACHIE ET LA SERVIE DOIVENT JOUIR SOUS L'INFLUENCE TUTÉLAIRE DU CABINET DE PÉTERSBOURG, SIGNÉE A ACKERMANN, LE 25 SEPTEMBRE/7 OCTOBRE 1826 [1]).

I. — *Convention explicative du traité de Bucarest.*

Au nom de Dieu Tout-Puissant,

La Cour Impériale de Russie et la Sublime Porte, animées du désir sincère de mettre un terme aux discussions qui se sont élevées entre elles depuis la conclusion du traité de Bucarest, et voulant consolider les rapports des deux Empires en leur donnant pour base une parfaite harmonie et une entière confiance réciproque, sont convenues d'ouvrir, par le moyen de plénipotentiaires respectifs, une négociation amicale dans la pieuse intention d'écarter de leurs relations nouvelles tout sujet de différend ultérieur, et d'assurer pour l'avenir la pleine exécution du traité de Bucarest, ainsi que les traités et actes qu'il renouvelle ou confirme et dont l'observation peut seule garantir le maintien de la paix si heureusement établie entre la Cour Impériale de Russie et la Sublime Porte Ottomane. En conséquence, Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Rusies et Sa Majesté l'Empereur et Padischah des Ottomans ont nommé pour leurs plénipotentiaires, savoir :

1) *Extrait du recueil des principaux traités* de MM. DUPONT et ROUSSET. Imprimé à Gœttingue dans la librairie de Diéterich. 1828. Tome X. année 1822—1826.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Russies, les sieurs comte Michel Woronzoff, aide de camp général, général d'infanterie, membre du Conseil de l'Empire, gouverneur général de la Nouvelle-Russie et commissaire plénipotentiaire de la province de Bessarabie, chevalier de l'Ordre de Saint-Alexandre Newsky, chevalier grand-croix de celui de Saint-Georges de 2-e classe, de Saint-Wladimir de 1-re classe, de Sainte-Anne de 1-re classe, enrichie de diamants, et chevalier de plusieurs Ordres étrangers ;

Et Alexandre de Ribeaupierre, conseiller privé et chambellan actuel, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire près la Sublime Porte, chevalier de l'Ordre de Sainte-Anne de 1-re classe, enrichie de diamants, chevalier grand-croix de l'Ordre de Saint-Wladimir de 2-e classe, ainsi que de celui de Léopold d'Autriche de 1-re classe.

Et Sa Hautesse :

Les sieurs Saïd Méhémed Hadji Effendi, contrôleur général d'Anatolie, 1-er plénipotentiaire ;

Et Seïd Ibrahim Iffet Effendi, cadi provisoire de Sophia, avec rang de mollah de Scutari, 2-e plénipotentaire ;

Lesquels, après avoir échangé les copies de leurs pouvoirs trouvés en bonne forme, ont arrêté, conclu et signé les articles suivants :

Article premier. — Toutes les clauses et stipulations du traité de paix conclu à Bucarest le 16 mai 1817 (17-e jour de la lune de djimaziul-evel de l'an de l'hégire 1227) sont confirmées dans toute leur force et valeur par la présente convention, comme si le traité de Bucarest s'y trouvait inséré mot à mot, les éclaircissements qui font l'objet de la présente convention ne devant servir qu'à déterminer le sens précis et à corroborer la teneur des articles dudit traité.

Art. 2. — L'article 4 du traité de Bucarest ayant stipulé pour les deux grandes îles du Danube situées vis-à-vis d'Ismail et de Kilia, — lesquelles, tout en demeurant propriété de la Porte Ottomane, doivent rester en partie désertes et inhabitées, — un mode de délimitation dont l'exécution a été reconnue impossible, vu les inconvénients qu'entrainent les fréquents débordements du fleuve, et l'expérience ayant démontré en outre la nécessité d'établir une séparation fixe et suffisamment étendue entre les riverains respectifs pour leur ôter tout point de contact et pour faire cesser par là même les différends et les troubles continuels qui en résultent, la Sublime Porte Ottomane voulant donner à la Cour Impériale de Russie une preuve non équivoque de son désir

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sincère de cimenter les relations d'amitié et de bon voisinage entre les deux États, s'engage à exécuter et à maintenir l'arrangement qui a été convenu à cet égard à Constantinople entre l'envoyé de Russie et les ministres de la Sublime Porte, dans la conférence tenue le 21 août 1817, conformément aux dispositions énoncées au protocole à cette conférence. En conséquence, les dispositions énoncées dans ce protocole et relatives à l'objet en question sont considérées comme faisant partie intégrante de la présente convention.

ART. 3. — Les traités et actes relatifs aux privilèges dont jouissent la Moldavie et la Valachie ayant été confirmés par une clause expresse de l'article 5 du traité de Bucarest, la Sublime Porte s'engage solennellement à observer lesdits privilèges, traités et actes en toute occasion, avec la fidélité la plus scrupuleuse, et promet de renouveler dans l'espace de six mois après la ratification de la présente convention les hatti-chérifs de 1812 qui ont spécifié en garantie ces mêmes privilèges. En outre, vu les malheurs qu'ont essuyés ces Provinces par suite des derniers événements, vu le choix fait de boyards valaques et moldaves pour être Hospodars des deux Principautés, et vu que la Cour Impériale de Russie a donné son assentiment à cette mesure, il a été reconnu, tant par la Sublime Porte que par la Cour de Russie, que les hatti-chérifs ci-dessus mentionnés de l'année 1812 devaient indispensablement être complétés au moyen des clauses consignées dans l'*Acte séparé* ci-joint, qui a été convenu entre les plénipotentiaires respectifs, et qui est et sera considéré comme faisant partie intégrante de la présente convention.

ART. 4. — Il a été stipulé par l'article 6 du traité de Bucarest que, du côté de l'Asie, la frontière entre les deux Empires serait rétablie comme elle était avant la guerre, et que la Cour Impériale de Russie restituerait à la Sublime Porte Ottomane les forteresses et châteaux situés dans l'intérieur de cette frontière et conquis par ses armes. En conséquence de cette stipulation, et vu que la Cour Impériale de Russie a évacué et restitué immédiatement après la paix celles des forteresses qui avaient été prises seulement pendant la guerre sur les troupes de la Sublime Porte, il est convenu de part et d'autre que désormais les frontières asiatiques entre les deux Empires demeureront telles qu'elles existent aujourd'hui, et qu'un terme de deux ans est fixé afin d'aviser réciproquement aux moyens les plus propres à maintenir la tranquillité et la sûreté des sujets respectifs.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 5. — La Sublime Porte Ottomane, désirant donner à la Cour Impériale de Russie un témoignage éclatant de ses dispositions amicales et de sa scrupuleuse attention à remplir en entier les conditions du traité de Bucarest, mettra immédiatement à exécution toutes les clauses de l'article 8 du traité de Bucarest relatives à la nation servienne, laquelle étant *ab antiquo* sujette et tributaire de la Sublime Porte, devra éprouver en toute occasion les effets de sa clémence et de sa générosité. En conséquence, la Sublime Porte réglera avec les députés de la nation servienne les mesures qui seront jugées les plus convenables pour lui assurer les avantages stipulés en sa faveur, avantages dont la jouissance sera tout à la fois la juste récompense et le meilleur gage de la fidélité dont cette nation a donné les preuves à l'Empire ottoman.—Comme un terme de dix-huit mois est jugé nécessaire pour procéder aux vérifications qu'exige cet objet, conformément à l'acte séparé ci-joint, convenu entre les plénipotentiaires respectifs, lesdites mesures seront réglées et arrêtées de concert avec la députation servienne à Constantinople et consignées en détail dans un firman suprême revêtu du hatti-chérif, lequel sera mis en vigueur dans le plus court délai possible, et au plus tard dans le susdit terme de dix-huit mois, et sera en outre communiqué à la Cour Impériale de Russie et considéré dès lors comme faisant partie intégrante de la présente convention.

ART. 6. — En vertu des stipulations expresses de l'article 10 du traité de Bucarest, toutes les affaires et réclamations des sujets respectifs, lesquelles avaient été suspendues par l'événement de la guerre, devront être reprises et terminées; de même les créances que les sujets respectifs peuvent avoir les uns contre les autres, ainsi que sur le fisc, devront être examinées et réglées en toute justice, et promptement et entièrement liquidées; il est convenu que toutes les affaires et réclamations de sujets russes à l'occasion des pertes qu'ils ont essuyées par les déprédations des pirates barbaresques, les confiscations faites au moment de la rupture entre les deux Cours en 1806, et autres actes de même nature, y compris ceux qui ont eu lieu depuis l'année 1821, donneront lieu à une liquidation et à un dédommagement équitable. A cet effet, il sera nommé de part et d'autre des commissaires qui vérifieront les états des pertes et vérifieront le montant d'un dédommagement. Tous les travaux de ces commissions seront terminés, et la somme à laquelle s'élèvera le dédommagement ci-dessus mentionné sera remise en bloc à la Légation impériale de Russie à Constantinople,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dans un terme de dix-huit mois à dater de la ratification de la présente convention. Il sera aussi observé une égale réciprocité envers les sujets de la Sublime Porte.

ART. 7. — La réparation des dommages causés aux sujets et négociants de la Cour Impériale de Russie par les corsaires des Régences d'Alger, de Tunis et de Tripoli, et la pleine et entière exécution des stipulations du traité de commerce et de l'article 7 du traité de Iassi, étant d'une stricte obligation pour la Sublime Porte en vertu des clauses expresses de l'article 12 du traité de Bucarest, lequel conjointement avec l'article 3 rappelle et confirme toutes les transactions antérieures, la Sublime Porte réitère solennellement la promesse de remplir désormais avec la plus scrupuleuse fidélité tous ses engagements à cet égard. En conséquence: 1° La Sublime Porte mettra tous ses soins à empêcher que les corsaires des régences barbaresques ne puissent, sous quelque prétexte que ce soit, inquiéter le commerce ou la navigation russe, et, en cas de déprédation de leur part, dès qu'elle en sera instruite, elle s'engage itérativement à faire restituer sans nul retard toutes les prises faites par lesdits corsaires, à faire dédommager les sujets russes des pertes qu'ils auraient essuyées, à adresser à cette fin un firman rigoureux aux régences barbaresques, de manière à ce qu'il ne soit plus nécessaire de le réitérer une seconde fois, et, dans le cas où le firman n'aurait pas été exécuté, à payer le montant de l'indemnité, de son trésor impérial, dans le terme de deux mois spécifié à l'article 7 du traité de Iassi à dater du jour de la réclamation qui aura été présentée à cet égard par le ministre de Russie sur la vérification qui aura été faite.

2° La Sublime Porte promet d'observer rigoureusement toutes les conditions dudit traité de commerce, de lever toutes les prohibitions contraires à la teneur expresse de ces stipulations, de ne mettre aucune entrave à la libre navigation des navires marchands sous pavillon russe, dans toutes les mers et eaux de l'Empire ottoman sans aucune exception, en un mot, de faire jouir les marchands, les capitaines et tous les sujets russes, en général, des avantages et prérogatives, comme de l'entière liberté de commerce qui sont formellement stipulés par les traités de commerce existant entre les deux Empires.

3° Conformément à l'article premier du traité de commerce qui stipule en faveur de tous les sujets russes, en général, la liberté de navigation et de commerce dans tous les États de la Sublime Porte, tant

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sur terre que sur mer, et partout où la navigation et le commerce peuvent convenir aux sujets russes, et en vertu des clauses des articles 31 et 35 dudit traité, qui assurent le libre passage par le canal de Constantinople des navires marchands russes chargés de vivres ou autres marchandises et productions de la Russie ou d'autres États non soumis à l'Empire ottoman, ainsi que la libre disposition de ces vivres, marchandises et productions, la Sublime Porte promet de n'apporter aucun obstacle ni empêchement à ce que les bâtiments russes chargés de blés et autres vivres, à leur arrivée dans le canal de Constantinople, le cas de besoin échéant, puissent transborder leur cargaison sur d'autres bâtiments, soit russes, soit d'autres nations étrangères, pour être transportés hors des États de la Sublime Porte.

4° La Sublime Porte acceptera les bons offices de la Cour Impériale de Russie à l'effet d'accorder, d'après les exemples précédents, l'entrée de la mer Noire aux bâtiments des puissances amies de l'Empire ottoman qui n'ont pas encore obtenu ce privilège, de manière que le commerce d'importation en Russie par le moyen de ces bâtiments et l'exportation des produits russes à leur bord ne puissent essuyer aucune entrave.

ART. 8. — La présente convention, servant d'éclaircissement et de complément au traité de Bucarest, sera ratifiée par Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Russies et Sa Majesté l'Empereur et Padischah des Ottomans au moyen de ratifications sollennelles munies de leur propre signature suivant l'usage, qui seront échangées par les plénipotentiaires respectifs dans le terme de quatre semaines, ou plus tôt, s'il est possible, à compter du jour de la conclusion de la présente convention.

Fait Ackermann, le 25 septembre/7 octobre 1826.

Signé : Comte Michel WORONZOFF, Alexandre DE RIBEAUPIERRE, SAÏD MÉHÉMED, SEÏD IBRAHIM.

II. — *Acte séparé relatif aux principautés de Moldavie et de Valachie.*

Au nom de Dieu Tout-Puissant,

Les Hospodars de Moldavie et de Valachie étant choisis parmi les Boyards indigènes, leur élévation sera désormais faite dans chacune

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de ces provinces d'apès le consentement et la volonté de la Sublime Porte, par l'Assemblée générale du Divan, conformément à l'ancien usage du pays.

Les Boyards du Divan de chaque province, comme corps du pays, et avec l'accord général des habitants, feront choix pour la dignité d'Hospodar, d'un des Boyards les plus anciens et les plus capables de la bien remplir, et ils présenteront à la Sublime Porte par une requête (arz-mashat) le candidat élu, lequel, s'il est agréé par la Sublime Porte, sera nommé Hospodar et recevra l'investiture. Si par des raisons graves la nomination du candidat élu ne se trouvait point conforme au désir de la Sublime Porte, dans ce cas, après que ces raisons graves auront été avérées par les deux Cours, il sera permis de recommander auxdits Boyards de procéder à l'élection d'une autre personne convenable.

La durée de l'administration des Hospodars restera toujours fixée, comme par le passé, à sept années complètes et entières, à dater du jour de leur nomination, et ils ne pourront être destitués avant ce terme. Si, pendant la durée de leur administration, ils commettent quelque délit, la Sublime Porte en informerait le ministre de Russie, et lorsque, après vérification faite de part et d'autre, il sera constaté que l'Hospodar s'est effectivement rendu coupable d'un délit, sa destitution sera permise dans ce cas seulement.

Les Hospodars qui auront achevé leur terme de sept années sans avoir donné, soit aux deux Cours, soit au pays, aucun sujet de plainte légitime et grave, seront nommés de nouveau pour sept autres années, si la demande en est faite à la Sublime Porte par les Divans des provinces, et si le consentement général des habitants se manifeste à leur égard.

S'il arrive qu'un des Hospodars abdique avant l'accomplissement du terme de sept ans, pour cause de vieillesse, de maladie ou pour toute autre raison, la Sublime Porte en donnera connaissance à la Cour de Russie, et l'abdication pourra avoir lieu d'après un accord préalable des deux Cours.

Tout Hospodar qui aurait été destitué avant d'avoir fini son terme, ou qui aurait abdiqué, encourra la déchéance de son titre et pourra rentrer dans la classe des Boyards, à condition de rester paisible et tranquille, mais sans pouvoir ni redevenir membre du Divan ni remplir aucune fonction publique, et sans pouvoir être réélu Hospodar.

Les fils des Hospodars destitués ou abdicataires conserveront la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

qualité de Boyards, pourront occuper les charges du pays et être élus Hospodars.

En cas de destitution, d'abdication ou de mort d'un Hospodar, et jusqu'à ce qu'il lui soit donné un successeur, l'administration de la Principauté sera confiée à des caïmacams nommés par le Divan de ladite Principauté.

Le hatti-chérif de 1812 ayant ordonné l'abolition des impôts, redevances et réquisitions introduites depuis l'anné 1198 (1783), les Hospodars avec les Boyards des Divans respectifs détermineront et fixeront les impôts et les charges nouvelles de la Moldavie et de la Valachie, en prenant pour base les règlements qui ont été établis à la suite du hatti-chérif de 1812. Les Hospodars ne pourront dans aucun cas manquer au strict accomplissement de cette disposition. Ils auront égard aux représentations du ministre du Sa Majesté Impériale et à celles que leurs consuls leur adresseront d'après ses ordres, tant sur cet objet que sur le maintien des privilèges du pays, et spécialement sur l'observation des clauses et articles insérés dans le présent acte.

Les Hospodars, de concert avec les Divans respectifs, fixeront dans chaque Province le nombre des *Beschlis* d'après celui qui existait avant les troubles de 1821. Ce nombre une fois fixé ne pourra être augmenté sous aucun prétexte, à moins que l'urgente nécessité n'en soit reconnue de part et d'autre, et il est bien entendu que les Bechlis continueront à être formés et organisés comme ils l'étaient avant les troubles de 1821 ; que les agas continueront d'être choisis et nommés d'après le mode suivi avant ladite époque, et qu'enfin les Bechlis et leurs agas ne rempliront jamais que les fonctions pour lesquels ils auront été originairement institués, sans pouvoir se mêler des affaires du pays ni se permettre aucune action.

Les usurpations faites sur le territoire de la Valachie du côté d'Ibraïl, Giurgevo et Coulé, et au delà de l'Olto seront restituées aux propriétaires, et il sera fixé pour ladite restitution un terme dans les firmans y relatifs, lesquels seront adressés à qui il appartient.

Ceux des Boyards moldaves qui, uniquement par suite des derniers troubles, se sont vus forcés de quitter leur patrie, pourront y revenir librement, sans être inquiétés par qui que ce soit, et rentreront dans la pleine et entière jouissance de leurs droits, prérogatives, biens et propriétés comme par le passé.

La Sublime Porte, eu égard aux malheurs qui ont pesé sur les Prin-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cipautés de Moldavie et de Valachie, par suite des derniers troubles, leur accordera deux années d'exemption des tributs et revedances qu'elles sont tenues de lui payer. A l'expiration du terme de l'exemption ci-dessus mentionnée, lesdits tributs et redevances seront acquittés au terme fixé par les hatti-chérifs de 1812 et ne pourront être augmentés dans aucun cas. La Sublime Porte accordera également aux habitants des deux Principautés la liberté de commerce pour toutes les productions de leur sol et de leur industrie, dont ils pourront disposer comme bon leur semblera, sauf les restrictions exigées, d'un côté par les fournitures dues annuellement à la Sublime Porte, dont ces Provinces sont comme les greniers, de l'autre part, par l'approvisionnement du pays.— Toutes les dispositions du hatti-chérif de 1812, relatives à ces fournitures, à leur acquittement régulier et aux prix courants d'après lesquels elles doivent être soldées et dont la fixation appartiendra en cas de litige aux Divans respectifs, seront remises en vigueur et observées à l'avenir avec une scrupuleuse exactitude.

Les Boyards sont tenus d'exécuter les ordres des Hospodars et de rester envers eux dans les bornes d'une parfaite soumission. De leur côté, les Hospodars ne pourront sévir arbitrairement contre les Boyards ni leur faire subir des punitions non méritées ; ils séviront seulement dans le cas où les Boyards commettraient quelque faute avérée, et ces derniers ne subiront de peine qu'après avoir été jugés conformément aux lois et usages du pays.

Les troubles survenus dans les dernières années en Moldavie et en Valachie ayant porté la plus grave atteinte à l'ordre dans les diverses branches de l'administration intérieure, les Hospodars seront tenus de s'occuper sans le moindre délai, avec les Divans respectifs, des mesures nécessaires pour améliorer la situation des Principautés confiées á leurs soins, et ces mesures feront l'objet d'un règlement général pour chaque province, lequel sera mis immédiament à exécution.

Tous les autres droits et privilèges des Principautés de Moldavie et de Valachie et tous les hatti-chérifs qui les concernent, seront maintenus et observés, en tant qu'ils ne seront pas modifiés par le présent acte.

C'est pourquoi, nous soussignés, plénipotentiaires de Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Russies, munis des pleins pouvoirs souverains, de concert avec les plénipotentiaires de la Sublime Porte Ottomane, avons arrêté et réglé à l'égard de la Moldavie et de la Valachie les points ci-dessus, lesquels sont la conséquence de l'article 3

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de la convention explicative et confirmative du traité de Bucarest, conçue en huit articles, dans les conférences à Ackermann entre nous et les plénipotentiaires ottomans.

En conséquence, le présent acte a été séparé et rédigé, muni de nos cachets et de nos signatures, et délivré entre les mains des plénipotentiaires de la Sublime Porte.

Fait à Ackermann, le 25 septembre/7 octobre 1826 [1]).

Signé : Comte Michel WORONZOFF, Al. DE RIBEAUPIERRE, SAÏD MÉHÉMED, SAÏD IBRAHIM.

[1]) Extrait du *Recueil des principaux traités*, par MM. DUPONT et ROUSSET, t. X; années 1822-1826.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRAITÉ D'ANDRINOPLE (1829)

TRAITÉ DE PAIX ENTRE LA RUSSIE ET LA TURQUIE.

Au nom de Dieu Tout-Puissant,

Sa Majesté Impériale le Très Haut et Très Puissant Empereur et Autocrate de toutes les Russies.

Sa Majesté Impériale le Très Haut et Très Puissant Empereur des Ottomans,

Animés d'un égal désir de mettre un terme aux calamités de la guerre, et d'établir sur des bases solides et immuables la paix, l'amitié et la bonne harmonie entre leurs Empires, ont résolu, d'un commun accord, de confier cette œuvre salutaire à leurs plénipotentiaires.

ARTICLE PREMIER. — Toute inimitié et tous différends qui ont existé jusqu'à présent entre les deux Empires cesseront à compter de ce jour, tant sur terre que sur mer, et il y aura à perpétuité paix, amitié et bonne intelligence entre Sa Majesté l'Empereur, Padischah de toutes les Russies et Sa Hautesse le Padischah des Ottomans, leurs héritiers et successeurs au trône, ainsi qu'entre leurs Empires respectifs. Les deux Hautes Parties contractantes porteront toute leur attention à empêcher tout ce qui pourrait faire renaître la mésintelligence entre leurs sujets respectifs : ils exécuteront scrupuleusement toutes les conditions du présent traité, et veilleront en même temps à ce qu'il ne soit enfreint en aucune façon, soit directement, soit indirectement.

ART. 2. — Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Russies désirant donner à Sa Hautesse l'Empereur et Padischah des Ottomans un gage de ses dispositions amicales, rend à la Sublime Porte la principauté de Moldavie avec toutes les frontières qu'elle avait avant la guerre à laquelle le présent traité a mis fin. Sa Majesté Impériale rendra aussi la principauté de Valachie, le banat de Craïova, la Bulgarie, la Dobrudja, depuis le Danube jusqu'à la mer, ainsi que Silistrie, Hîrșova, Matkia, Isachia, Toulcha, Babadag, Buyardjik, Varna, Pravady et autres villes et villages qu'il contient, toute l'étendue du Balkan, depuis Emineh, Bournou jusqu'à Kosan, et tout le pays depuis le Balkan jusqu'à la mer, avec Selimnea, Iamboli, Aidos, Karnabat, Missenovica, Akhioly,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Bourgas, Sizopoli, Kirkklissi, la ville d'Andrinople, Zule-Bourgas, et toutes les villes, bourgs et villages, et, en général, toutes les places que les Russes ont occupées dans la Roumélie.

ART. 3. — Le Pruth continuera de former la limite des deux Empires depuis le point où cette rivière touche au territoire de la Moldavie jusqu'à sa jonction avec le Danube. De ce point, la ligne suivra le cours du Danube jusqu'à l'embouchure de la Saint-Georges, de sorte que, laissant toutes les îles formées par les divers bras de cette rivière en possession de la Russie, la rive droite restera comme anciennement en possession de la Porte Ottomane. Cependant il est convenu que cette rive droite restera inhabitée depuis le point où le bras de Saint-Georges se sépare de celui de Soulina, à une distance de *deux heures* de la rivière, et qu'aucun établissement d'aucune espèce n'y sera formé, non plus que sur les îles qui resteront au pouvoir de la Cour de Russie, où, à l'exception des quarantaines qui pourront y être établies, il ne sera permis de faire aucun autre établissement ni fortification. Les bâtiments marchands des deux puissances auront la liberté de parcourir le Danube dans tout son cours, et ceux qui porteront pavillon ottoman auront libre entrée dans les embouchures de Kilia et de Soulina, celle de Saint-Georges restant commune aux bâtiments de guerre et bâtiments marchands des deux Puissances contractantes. Mais les navires de guerre russes lorsqu'ils remonteront le Danube, n'iront pas au delà du point de sa jonction avec le Pruth.

ART. 4. — La Géorgie, l'Imirète, la Mingrélie, le Gouriel, et plusieurs autres provinces du Caucase, ayant été depuis longues années et à perpétuité unis à l'empire de Russie, et cet Empire ayant en outre, par le traité conclu avec la Perse à Towsk'nantchai, le 10 février 1828, acquis les Khanats d'Erivan et de Naktchivan, les deux Hautes Parties contractantes ont reconnu la nécessité d'établir entre leurs États respectifs tout le long de cette ligne une frontière bien tracée qui puisse prévenir toute discussion future. Elles ont également pris en considération les moyens convenables d'opposer des obstacles insurmontables aux incursions et déprédations que les tribus voisines ont commises jusqu'à ce jour, et qui ont si souvent compromis les relations d'amitié et de bonne affection entre les deux Empires; en conséquence, il a été convenu de considérer dorénavant comme la frontière entre les territoires de la Cour Impériale de Russie et ceux de la Sublime Porte Ottomane en Asie, la ligne qui, suivant la limite actuelle du Gouriel depuis la mer Noire,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

remonte jusqu'au bord de l'Imirète, et de là en ligne droite jusqu'au point ou les frontières des pachalichs d'Akhaltzik et de Kars rencontrent celles de la Géorgie, laissant, de cette manière, au nord et au dedans de cette ligne la ville d'Akhaltzik et le fort de Khallnanick à une distance moindre de *deux heures*.

Tous les pays situés au midi et à l'ouest de cette ligne de démarcation, vers les pachalicks de Kars et de Trébizonde, ainsi que la majeure partie du pachalick d'Akhaltzik, resteront à perpétuité sous la domination de la Sublime Porte, tandis que ceux qui sont situés au nord et à l'est de ladite ligne vers la Géorgie, l'Imirète et le Gouriel, ainsi que le littoral de la mer Noire, depuis l'embouchure du Kouban jusqu'au port Saint-Nicolas inclusivement, seront sous la domination de l'Empereur de Russie. En conséquence, la Cour Impériale de Russie abandonne et rend à la Sublime Porte le reste du pachalik d'Akhaltzik, la ville et le pachalik de Kars, la ville et le pachalik de Bayazid, la ville et le pachalik d'Erzeroum, ainsi que les places occupées par les troupes russes qui peuvent être en dehors de la ligne ci-dessus mentionnée.

ART. 5. — Les Principautés de Moldavie et de Valachie s'étant, par une capitulation, placées sous la suzeraineté de la Sublime Porte, et la Russie ayant garanti leur prospérité, il est entendu qu'elles conserveront tous les privilèges et immunités qui leur ont été accordés en vertu de leur capitulation, soit par les traités conclus entre les deux Cours Impériales, soit par les hatti-chérifs promulgués à diverses époques. En conséquence, elles jouiront du libre exercice de leur religion, d'une parfaite sécurité, d'une administration nationale et indépendante, et d'une entière liberté de commerce. Les clauses additionnelles aux stipulations précédentes, jugées nécessaires pour assurer à ces deux Provinces la jouissance de leur droit, seront insérées dans l'acte séparé annexe, qui est et sera considéré comme faisant partie intégrante du présent traité.

ART. 6. — Les circonstances qui se sont présentées depuis la conclusion de la convention d'Ackermann n'ayant pas permis à la Sublime Porte d'entreprendre immédiatement l'exécution des clauses de l'acte séparé relatif à la Servie, et annexé au cinquième article de ladite convention, la Sublime Porte s'engage de la manière la plus solennelle à les exécuter sans le moindre délai et avec la plus scrupuleuse exactitude, et de procéder surtout à la restitution immédiate des six dis-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tricts détachés de la Servie, afin d'assurer pour toujours la tranquillité et le bien être de cette nation fidèle et soumise. Le firman confirmé par le hatti-chérif qui ordonnera l'exécution des clauses ci-dessus sera livré et communiqué à la Cour Impériale de Russie dans l'intervalle d'un mois à compter de la signature du présent traité de paix.

ART. 7. — Les sujets russes jouiront dans toute l'étendue de l'Empire ottoman, tant par terre que par mer, de la liberté pleine et entière de commerce, qui leur est assurée par les traités précédents conclus entre les deux Hautes Parties contractantes. Aucune infraction à cette liberté de commerce ne sera commise, et il ne sera pas permis de l'interrompre dans aucun cas, ni sous aucun prétexte, par une prohibition ou restriction quelconque, ni en conséquence d'aucun règlement ou mesure d'administration ou de législation intérieure. Les sujets, bâtiments et marchandises russes seront à l'abri de toute violence, de toute chicane. Les premiers seront sous la juridiction exclusive et la police des ministres et consuls de Russie. Les bâtiments russes ne seront soumis à aucune visite quelconque de la part des autorités ottomanes, ni à la mer ni dans aucun des ports ou rades appartenant aux possessions de la Sublime Porte. Toutes les marchandises et denrées appartenant à un sujet russe, après avoir payé les droits de douane stipulés par les tarifs, seront librement transportées, déposées à terre dans les magasins du propriétaire ou de son consignataire, ou autrement transportées à bord des bâtiments de toute autre nation quelconque, sans que les sujets russes soient tenus d'en donner avis aux autorités locales, et encore moins de demander leur autorisation. Il est expressément convenu que tous les grains provenant de la Russie jouiront des mêmes privilèges et que le transit libre n'éprouvera jamais, sous aucun prétexte, de difficulté ou d'obstacle. La Sublime Porte s'engage, en outre, à veiller soigneusement à ce que le commerce et la navigation de la mer Noire n'éprouvent pas le moindre obstacle d'une nature quelconque.

Dans ce but, la Sublime Porte reconnaît et déclare le passage du canal de Constantinople et le détroit des Dardanelles entièrement libres et ouverts aux bâtiments russes sous pavillon marchand, chargés ou sur lest, soit qu'ils viennent de la mer Noire pour aller dans la Méditerranée, ou soit que, revenant de la Méditerranée, ils veuillent rentrer dans la mer Noire. Ces bâtiments, pourvu que ce soient des bâtiments marchands, de quelque grandeur qu'ils soient, quel que soit leur

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tonnage, ne seront exposés à aucune entrave ou vexation quelconque, comme il a été stipulé ci-dessus. Les deux Cours s'entendront sur les meilleurs moyens à employer pour empêcher tout délai dans l'expédition des acquits de la douane nécessaires. En vertu du même principe, le passage du canal de Constantinople et du détroit des Dardanelles est déclaré libre et ouvert à tous les bâtiments marchands des Puissances en paix avec la Sublime Porte, soit qu'ils se rendent dans les ports russes de la mer Noire ou qu'ils en viennent, soit qu'ils soient chargés ou sur lest, aux mêmes conditions que celles stipulées pour les bâtiments sous pavillon russe. Enfin, la Sublime Porte, reconnaissant le droit de la Cour Impériale de Russie d'obtenir une garantie de cette pleine liberté de commerce et de navigation dans la mer Noire, déclare solennellement que jamais, et sous aucun prétexte quelconque, elle n'y apportera le moindre obstacle; elle promet surtout de ne jamais se permettre, à l'avenir, d'arrêter ou de détenir les bâtiments chargés ou sur leur lest, soit russes, soit appartenant à des nations avec lesquelles la Porte Ottomane ne sera pas en état de guerre déclarée, qui passeraient par le détroit de Constantinople et le détroit des Dardanelles pour se rendre de la mer Noire dans la Méditerranée ou de la Méditerranée aux ports russes de la mer Noire; et si, à ce que Dieu ne plaise, quelqu'une des stipulations contenues dans le présent article était enfreinte, et que la réclamation du ministre russe à ce sujet n'obtînt pas une satisfaction pleine et prompte, la Sublime Porte reconnaît d'avance le droit de la Cour Impériale de Russie de considérer une telle infraction comme un acte d'hostilité, et de faire immédiatement des représailles sur l'Empire Ottoman.

ART. 8. — Les arrangements précédemment stipulés par le sixième article de la convention d'Ackermann, dans le dessein de régler et liquider les droits des sujets et marchands respectifs des deux Empires, relativement à l'indemnité pour les pertes éprouvées à diverses époques depuis la guerre de 1806, n'ayant pas encore été mis à exécution, et le commerce russe ayant, depuis la conclusion de la susdite convention, souffert de nouveaux et considérables dommages en conséquence des mesures adoptées sur la navigation du Bosphore, il est arrêté et convenu que la Sublime Porte, comme réparation pour ces dommages et ces pertes, payera à la Cour Impériale de Russie, dans le délai de dix-huit mois, à des époques qui seront fixées plus tard, la somme de 1500000 ducats de Hollande : de sorte que le payement de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cette somme metra fin à tous les droits ou prétentions réciproques de la part des deux Puissances contractantes au sujet des circonstances ci-dessus mentionnées.

ART. 9. — La prolongation de la guerre, à laquelle le traité de paix actuel met heureusement fin, ayant occasionné à la Cour Impériale de Russie des dépenses considérables, la Sublime Porte reconnaît la nécessité de lui offrir une indemnité proportionnée. A cet effet, et indépendamment de la cession d'une petite portion de territoire en Asie, stipulée par l'article 4, que la Cour de Russie consent à recevoir pour compte de ladite indemnité, la Sublime Porte s'engage à payer à ladite Cour une somme d'argent dont le montant sera réglé de concert.

ART. 10. — La Sublime Porte, en déclarant son adhésion entière aux stipulations du traité conclu à Londres le 24 juin/6 juillet 1827, entre la Russie, la Grande-Bretagne, et la France, adhère également à l'Acte du 10/22 mars 1829, rédigé d'un consentement mutuel entre les mêmes Puissances sur les bases dudit traité, et contenant les mesures de détail relativement à son exécution définitive. Ce traité et cette note concernent la reconnaissance de l'affranchissement de la Grèce.

ART. 11. — Immédiatement après la signature du présent traité de paix entre les deux Empires, et l'échange des ratifications par les deux Souverains, la Sublime Porte prendra toutes les mesures nécessaires pour la prompte et rigoureuse exécution des stipulations qu'il contient, et particulièrement du troisième et du quatrième article, relatif aux limites qui séparent les deux Empires, tant en Europe qu'en Asie, ainsi que des cinquième et sixième articles, relatifs aux Principautés de la Valachie et de la Moldavie, aussi bien que de la Servie ; et, dès l'instant que ces stipulations pourront être considérées comme ayant été exécutées, la Cour Impériale de Russie procédera à l'évacuation du territoire de l'Empire Ottoman conformément aux bases établies par un acte séparé qui fait partie intégrante de ce traité. Jusqu'à la complète évacuation du territoire occupé par les troupes russes, l'administration et l'ordre de choses établi dans le moment actuel, sous l'influence de la Cour de Russie, seront maintenus, et la Sublime Porte ne s'en occupera en aucune manière.

ART. 12. — Immédiatement après la signature du présent traité de paix, des ordres seront donnés aux commandants des troupes respectives, tant sur terre que sur mer, de cesser les hostilités. Celles commises après la signature du présent traité seront considérées comme

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

n'ayant pas eu lieu et n'amèneront aucun changement dans les stipulations qu'il contient ; de même, tout ce qui aura pu être conquis dans l'intervalle par les troupes de l'une ou de l'autre des Hautes Puissances contractantes, sera rendu sans le moindre délai.

ART. 13. — Les Hautes Puissances contractantes, en rétablissant entre elles les relations d'amitié sincère, accordent un pardon général et une amnistie pleine et entière à tous ceux de leurs sujets, de quelque condition qu'ils soient, qui, pendant le cours de la guerre heureusement terminée aujourd'hui, auront pris part aux opérations militaires ou manifesté, soit par leur conduite, soit par leurs opinions, leur attachement à l'une ou à l'autre des deux parties contractantes. En conséquence, aucun de ces individus ne sera inquiété ou persécuté, soit dans sa personne, soit dans ses biens, pour sa conduite passée ; et, chacun d'eux, recouvrant les propriétés qu'il possédait auparavant, en jouira paisiblement sous la protection des lois, et sera en liberté d'en disposer dans l'espace de dix-huit mois, de se transporter avec sa famille, ses biens, propriétés, etc..., dans le pays quelconque qu'il lui plaira de choisir, sans éprouver aucune entrave ou vexation quelconque.

Il sera, en outre, accordé aux sujets respectifs des deux Puissances établis sur les territoires rendus à la Sublime Porte ou cédés à la Cour Impériale de Russie, le même intervalle de dix-huit mois, à dater de l'échange des ratifications du présent traité de paix, pour disposer, s'ils le jugent convenable, de leurs propriétés acquises, soit avant, soit depuis la guerre, et de se retirer avec leurs capitaux, fortune, propriétés, etc. des États de l'une des Puissances contractantes dans ceux de l'autre.

ART. 14. — Tous les prisonniers de guerre, de quelque nation, condition ou sexe qu'ils soient, qui sont dans les deux Empires, devront immédiatement après l'échange des ratifications du présent traité de paix, être mis en liberté, et rendus sans le moindre payement ou rançon, à l'exception des chrétiens qui, de leur propre volonté, ont embrassé la religion mahométane dans les États de la Sublime Porte, ou des mahométans qui, aussi de leur propre volonté, ont embrassé la religion chrétienne dans les territoires de l'Empire russe.

La même conduite sera observée à l'égard des sujets russes qui, après la signature du présent traité de paix, seront tombés dans la captivité d'une manière quelconque, et seront trouvés dans les États de la Sublime Porte.

La Cour Impériale de Russie promet, de son côté, d'agir de la même

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

manière envers les sujets de la Sublime Porte. Aucun remboursement ne sera exigé pour les sommes qui ont été employées par les deux Hautes Puissances contractantes pour l'entretien des prisonniers. Chacune d'elles fournira aux prisonniers tout ce qui pourra être nécessaire à leur voyage jusqu'aux frontières, où ils seront échangés par des commissaires nommés de deux côtés.

ART. 15. — Tous les traités, conventions et stipulations arrêtés et conclus à diverses époques, entre la Cour Impériale de Russie et la Porte Ottomane, à l'exception de ceux qui sont annulés par le présent traité de paix, sont confirmés dans toute leur force et effet, et les deux Hautes Parties contractantes s'engagent à les exécuter religieusement et inviolablement.

ART. 16. — Le présent traité de paix sera ratifié par les deux Hautes Cours contractantes, et l'échange des ratifications entre les plénipotentiaires respectifs aura lieu dans l'espace de six semaines ou plus tôt si faire se peut [1]).

En foi de quoi ont signé,

Le comte ALEXIS ORLOFF, le comte F. V. PAHLEN.

En vertu de pouvoir,

Signé : DIEBITSCH ZABALKANSKY.

[1]) *Annuaire historique universel,* par C.-L. LESUR. Année 1829. *Documents historiques,* p. 94.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

NOTE EXPLICATIVE

CONCERNANT L'EXÉCUTION DE CERTAINS ARTICLES DU TRAITÉ D'ANDRINOPLE.

Le § 1-er de cette note règle le payement à la Russie, en dix-huit mois, de la somme de 1,500,000 ducats de Hollande allouée comme indemnité des pertes subies par les sujets et commerçants russes.

La § 2 règle les dates des échéances et le montant des sommes pour chaque payement de l'indemnité ci-dessus,

Le § 3 fixe l'indemnité de guerre à allouer à la Russie à la somme de 10,000,000 de ducats de Hollande.

«§ 4. — Quant à la stipulation contenue dans l'acte séparé concernant les principautés de Moldavie et de Valachie, et en vertu de laquelle les villes turques situées sur la rive gauche du Danube, Turno, Giurgevo, Braïla, etc., avec leur territoire, doivent être réunies à la Valachie, et les fortifications qui ont ci-devant existé sur cette rive ne jamais être rétablies, il a été réglé dans la convention explicative (art. 1-er) que Giurgevo, qui se trouvait encore alors au pouvoir des Turcs, serait évacué, remis aux troupes russes, et que les fortifications en seraient rasées. — L'évacuation devait avoir lieu quinze jours après la signature de la paix (on sait qu'elle a été retardée). Les troupes turques devaient se retirer à Routschouk, sur la rive droite du Danube, vis-à-vis de Giurgevo, et emmener leur artillerie, leurs munitions et leurs propriétés. Il était également permis aux habitants turcs de Giurgevo d'émigrer avec leur fortune.

«§ 5. — Relativement à l'évacuation du territoire ottoman par les troupes russes, notamment article 11 du traité principal, la convention explicative porte (art. 4) : «Aussitôt que le premier payement (100,000 ducats) sur les indemnités stipulées pour les pertes des sujets et commerçants russes aura été acquitté ; aussitôt que l'article 6 du traité concernant la Servie aura été accompli, Giurgevo conséquemment

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

évacué et remis aux troupes russes, alors sous un mois après l'échange des ratifications, l'armée russe quittera les villes d'Andrinople, Kisklisse, Zulc, Burgas, Widin, Juiada et autres endroits, qui seront remis aussitôt aux autorités nommées par la Porte pour les recevoir.»

«§ 6. — Aussitôt l'acquittement du second payement (400,000 ducats), de l'indemnité pour les commerçants russes, c'est-à-dire six mois après l'échange des ratifications, les troupes russes évacueront sous un mois tout le pays depuis le Balkan jusqu'à la mer Noire et au golfe de Burgas, et elles se retireront au delà du Balkan en Bulgarie et en Dobrudja. — Au bout du second terme de six mois, lorsque les 500,000 ducats formant le troisième payement des indemnités auront été acquittés, les troupes russes évacueront toute la Bulgarie avec les villes et les villages, etc., situés sur la Dobrudja, depuis le Danube jusqu'à la mer Noire. Les 500,000 ducats restants seront payés dans les six mois suivants, c'est-à-dire dix-huit mois après l'échange des ratifications. La ville de Silistrie et les Principautés de Moldavie et de Valachie sont exclues de l'évacuation ci-dessus, et seront gardées en dépôt par la Russie jusqu'à l'entier acquittement de la somme que la Porte s'est engagée à payer en indemnité pour les frais de la guerre. Aussitôt ce payement terminé, Silistrie et les Principautés seront évacuées sous deux mois et remises ponctuellement aux autorités de la Porte.

«§ 7. — Quant à l'évacuation des provinces d'Asie qui doivent être rendues à la Porte en vertu de l'article 4 du traité, il a été réglé qu'elle commencerait trois mois après l'échange des ratifications, et cela conformément à une convention particulière que le général comte Paskewitch concluera avec les commandants de la Porte dans ces contrées, de manière que l'évacuation totale des pays qui doivent être rendus à la Porte soit terminée huit mois aprés l'échange des ratifications [1].»

[1] *Annuaire historique universel*, pour l'année 1826. *Documents historiques*, p. 98.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRAITÉ D'ANDRINOPLE *(Suite)*

TRAITÉ SÉPARÉ ENTRE LA RUSSIE ET LA PORTE RELATIF AUX PRINCIPAUTÉS DE MOLDAVIE ET DE VALACHIE.

Au nom de Dieu Tout-Puissant,

Les deux Hautes Puissances contractantes, en confirmant tout ce qui a été stipulé par l'acte séparé de la convention d'Ackermann, relativement au mode d'élection des Hospodars de Moldavie et de Valachie, ont reconnu la nécessité de donner à l'administration de ces Provinces une base plus stable et plus conforme aux véritables intérêts des deux pays. — A cet effet, il a été convenu et réglé définitivement que la durée du gouvernement des Hospodars ne serait plus hornée à sept ans, comme par le passé, mais qu'ils seraient dorénavant investis de cette dignité à vie, sauf les cas d'abdication volontaire ou de destitution pour cause de délits prévus par ladite note séparée.

Les Hospodars régleront librement toutes les affaires intérieures de leurs provinces, en consultant leurs Divans respectifs, sans pouvoir néanmoins porter atteinte aux droits garantis aux deux pays par les traités ou les hatti-chérifs, et ne seront troublés dans leur administration par aucun ordre contraire à ces droits.

La Sublime Porte promet et s'engage à veiller scrupuleusement à ce que les privilèges accordés à la Moldavie et à la Valachie ne soient d'aucune manière enfreints par les commandants limitrophes, de ne souffrir aucune ingérence de leur part dans les affaires de ces deux Provinces, et d'empêcher toute incursion des riverains de la rive droite du Danube sur le territoire valaque ou moldave. Seront considérées comme faisant partie intégrante de ce territoire toutes les îles attenantes à la rive gauche du Danube, et le chenal de ce fleuve formera la limite des deux Principautés depuis son entrée dans l'Empire ottoman jusqu'à son confluent avec le Pruth.

Pour mieux assurer l'inviolabilité du territoire Moldave et Valaque, la Sublime Porte s'engage à ne conserver aucun point fortifié, à ne

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tolérer aucun établissement quelconque des sujets musulmans sur la rive gauche du Danube. En conséquence, il est invariablement arrêté que sur toute cette rive, dans la grande et la petite Valachie, et aussi en Moldavie, aucun mahométan ne pourra jamais avoir son domicile et que l'on y admettra les seuls marchands munis de firmans, qui viendront acheter pour leur propre compte dans les Principautés les denrées nécessaires pour la consommation de Constantinople, ou d'autres objets.

Les villes turques situées sur la rive gauche du Danube seront, ainsi que leurs territoires *(rajahs)* restituées à la Valachie pour être désormais réunies à cette Principauté, et les fortifications existant auparavant sur cette rive ne pourront jamais être rétablies. Les musulmans qui possèdent des biens-fonds non usurpés sur des particuliers, soit dans ces mêmes villes, soit sur tout autre point de la rive gauche du Danube, seront tenus de les vendre aux indigènes dans l'espace de dix-huit mois.

Le gouvernement des deux Principautés, jouissant de tous les privilèges d'une administration intérieure indépendante, pourra librement établir des cordons sanitaires et des quarantaines le long du Danube et ailleurs dans le pays où il en sera besoin, sans que les étrangers qui y arrivent, tant musulmans que chrétiens, puissent se dispenser de l'exacte observation des règlements sanitaires. — Pour le service des quarantaines aussi bien que pour veiller à la sûreté des frontières, au maintien du bon ordre dans les villes et campagnes et à l'observation des lois et règlements, le gouvernement de chaque Principauté pourra entretenir un nombre de gardes strictement nécessaire pour ces diverses fonctions. Le nombre et l'entretien de cette milice seront réglés par les Hospodars, de concert avec leurs Divans respectifs, en se basant sur les anciens exemples.

La Sublime Porte, animée du désir sincère de procurer aux deux Principautés tout le bien-être dont elles peuvent jouir, et informée des abus et des vexations qui s'y commettent à l'occasion des diverses fournitures exigées par la consommation de Constantinople, l'approvisionnement des forteresses situées sur le Danube et les besoins de l'arsenal, leur fait un abandon plein et entier de son droit à cet égard. En conséquence, la Valachie et la Moldavie seront pour toujours dispensées de fournir les grains et autres denrées, les moutons et les bois de construction qu'elles étaient tenues de livrer précédemment.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Il ne sera de même requis de ces Provinces, en aucun cas, des ouvriers pour les travaux des forteresses, ni aucune autre corvée de quelque nature que ce soit. Mais, afin de dédommager le trésor impérial des pertes que cet abandon total de ses droits pourrait lui faire éprouver, indépendamment du tribut annuel que les deux Principautés doivent payer à la Sublime Porte, sous les dénominations de ***karatsh***, de ***idiyé*** et de ***bekiabyé*** (selon la teneur des hatti-chérifs de 1812), la Moldavie et la Valachie payeront chacune annuellement à la Sublime Porte, par forme de compensation, une somme d'argent dont la quotité sera déterminée ultérieurement d'un commun accord. En outre, à chaque renouvellement des Hospodars, par le décès, l'abdication ou la destitution des titulaires, la Principauté où le cas viendrait à échoir sera tenue de payer à la Sublime Porte une somme équivalente au tribut annuel de la province établi par les hatti-chérifs. Ces sommes exceptées, il ne sera jamais exigé du pays ni des Hospodars aucun autre tribut, redevance ou cadeau, sous quelque prétexte que ce puisse être.

En vertu de l'abolition des fournitures ci-dessus spécifiées, les habitants des Principautés jouiront de la pleine liberté de commerce pour toutes les productions de leur sol et de leur industrie (stipulées par l'acte séparé de la convention d'Ackermann) sans aucune restriction, hormis celles que les Hospodars, de concert avec leurs Divans respectifs, jugeront indispensable d'établir, afin d'assurer l'approvisionnement du pays. Ils pourront naviguer librement sur le Danube avec leurs propres bâtiments, munis de passeports de leur gouvernement, et aller commercer dans les autres villes ou ports de la Sublime Porte, sans être molestés par les percepteurs du ***karatsh*** ni exposés à aucune autre vexation.

De plus, la Sublime Porte, considérant toutes les calamités que la Moldavie et la Valachie ont eu à supporter, et mue par un sentiment d'humanité tout particulier, consent à exempter les habitants de ces Provinces, pour l'espace de deux ans, à compter du jour où les Principautés auront été entièrement évacuées par les troupes russes, du payement des impôts annuels versés dans son trésor.

Enfin, la Sublime Porte, désirant assurer de toutes les manières le bien-être futur des deux Principautés, s'engage solennellement à confirmer les règlements administratifs qui, durant l'occupation de ces deux Provinces par les armées de la Cour Impériale, ont été faits d'après le vœu exprimé pas les assemblées des notables du pays, et qui

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

devront à l'avenir servir de base pour le régime intérieur des deux Provinces, en tant, bien entendu, que lesdits règlements ne porteraient aucune atteinte aux droits de souveraineté de la Sublime Porte.

C'est pourquoi, nous soussignés, plénipotentiaires de Sa Majesté l'Empereur et Padischah de toutes les Russies, de concert avec les plénipotentiaires de la Sublime Porte Ottomane, avons arrêté et réglé à l'égard de la Moldavie et de la Valachie les points ci-dessus, lesquels sont les conséquences de l'article 5 du traité de paix conclu à Andrinople entre nous et les plénipotentiairés ottomans. En conséquence, le présent acte séparé a été rédigé, muni de ses cachets et de nos signatures, et délivré entre les mains des plénipotentiaires de la Sublime Porte [1].

Fait à Constantinople le 2/14 septembre 1829.

Signé à l'original: Comte Alexis ORLOFF, comte F.-V. PAHLEN.

Confirmé à l'original par le comte DIEBITCH ZABALKANSKI, général en chef de la deuxième division.

1) *Annuaire historique universel.* Année 1829, par C.-L. LESCUR. *Documents historiques*, p 99.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TRAITÉ DE SAINT-PÉTERSBOURG

(Janvier 1834.)

ART. 2. — Par l'instrument fait séparément à Andrinople relativement aux Principautés de Moldavie et de Valachie, la Sublime Porte a pris l'engagement de reconnaître formellement les règlements faits, pendant que les troupes russes occupaient ces Provinces, par les principaux habitants sur leur administration intérieure; la Sublime Porte ne trouvant rien dans les articles de cette Constitution qui puisse affecter ses droits de souveraineté, consent dès à présent à reconnaître formellement ladite Constitution.

Elle s'engage à publier à cet égard un firman accompagné d'un hatti-chérif, deux mois après l'échange des ratifications, et à donner une copie du même à la mission russe à Constantinople.

Après la reconnaissance formelle de la Constitution, les Hospodars de Valachie et de Moldavie seront nommés, mais pour cette fois-ci, et comme un cas tout particulier, de la manière qui a été convenue il y a quelque temps entre les deux Puissances contractantes, et ils commenceront à gouverner les deux Provinces conformément à la Constitution, laquelle est une suite des stipulations dont il a été parlé plus haut.

Sa Majesté l'Empereur de Russie, voulant donner une nouvelle preuve des égards et de la considération qu'elle a pour Sa Hautesse, et hâter le moment où la Sublime Porte usera des droits que les traités lui assurent sur les deux Provinces, ordonnera à ses troupes, une fois que les Princes auront été nommés, de se retirer des deux Provinces. Ce point aura son exécution deux mois après la nomination des Princes. Et comme une compensation est due, en toute justice, pour les avantages que la Sublime Porte accorde par faveur aux Valaques et aux Moldaves, il est convenu et arrêté que le tribut annuel, que les deux Provinces doivent lui payer d'après les traités, est fixé désormais à six mille bourses (c'est-à-dire à trois millions de piastres turques), et les Princes auront soin que cette somme lui soit payée annuellement à partir du 1er janvier 1835.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Il est convenu entre les deux Cours que le nombre des troupes employées comme garnisons dans l'intérieur des deux Provinces sera fixé d'une manière invariable et au gré de la Sublime Porte, et que celle-ci donnera les drapeaux aux garnisons, et le pavillon aux bâtiments marchands moldo-valaques qui naviguent sur le Danube. . . . .

7° De ne point non plus exiger d'eux aucune contribution ou autre payement pour tout le temps de la guerre, attendu le grand nombre de pertes et de calamités par eux souffertes pendant sa durée, ni même durant deux ans, à compter du jour de l'échange dudit traité.

8° Lequel temps expiré, la Porte promet d'user de toute l'humanité et de toute la générosité possibles, dans l'imposition des tributs, consistant en argent, et de les recevoir par le canal des commissaires qui seront envoyés tous les cinq ans; et après le payement de ces tributs sur eux imposés, aucun pacha ou gouverneur, ou autre personne quelconque ne pourra, en aucun cas, les molester ni exiger d'eux aucun autre payement ni imposition quelconque, sous quelque nom ou prétexte que ce soit, mais il leur sera permis de jouir des mêmes avantages dont ils ont joui du temps du règne de Mahomet IV, d'heureuse mémoire, père de Sa Hautesse.

9° De permettre encore aux Souverains des deux Principautés de Moldavie et de Valachie d'avoir, chacun pour son compte, auprès de la Sublime Porte, des chargés d'affaires chrétiens de religion grecque représentant le Prince: ces chargés d'affaires auront soin des intérêts desdites Principautés et seront favorablement traités par la Sublime Porte qui les regardera même, malgré leur peu d'importance, comme des hommes jouissant du droit des gens, et par conséquent exempts de toute vexation.

10° La Sublime Porte consent en outre que, suivant les circonstances où se trouveront les deux Principautés, les ministres de la Cour Impériale de Russie puissent parler en leur faveur, et la Sublime Porte promet d'avoir égard à ces représentations conformément à la considération amicale et aux égards que les puissances ont les unes envers les autres.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CONVENTION (sened) DE BALTA LIMAN

(19 avril/1er mai 1849.)

Sa Majesté Impériale le Très Haut et Très Puissant Empereur et Autocrate de toutes les Russies, et Sa Majesté Impériale le Très Haut et Très Puissant Empereur et Padischah des Ottomans, animés d'une égale sollicitude pour le bien-être des Principautés de Moldavie et de Valachie, et fidèles aux engagements antérieurs qui assurent auxdites Principautés le privilège d'une administration distincte et certaines autres immunités locales, ont reconnu qu'à la suite des commotions qui viennent d'agiter ces Provinces, il convenait de prendre, d'un commun accord, des mesures extraordinaires et efficaces pour protéger ces immunités et privilèges, soit contre les bouleversements révolutionnaires et anarchiques, soit contre les abus de pouvoir qui y paralysaient l'exécution des lois et privaient les habitants paisibles des bienfaits du régime dont les deux Principautés doivent jouir, en vertu de traités solennels conclus entre la Russie et la Sublime Porte.

A cet effet, nous soussignés, par l'ordre et l'autorisation expresse de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, et S. A. Rechid Pacha, grand vizir, et S. Exc. Aali Pacha, ministre des affaires étrangères de la Sublime Porte Ottomane, par l'ordre et l'autorisation expresse de Sa Majesté le Sultan, après nous être dûment expliqués et concertés ensemble, avons arrêté et conclu les articles suivants:

ARTICLE PREMIER. — Vu les circonstances exceptionnelles amenées par les derniers événements, les deux Cours Impériales sont convenues qu'au lieu de suivre le mode établi par le règlement de 1831 pour l'élection des Hospodars de Moldavie et de Valachie, ces hauts fonctionnaires seront nommés par Sa Majesté le Sultan, d'après un mode spécialement concerté pour cette fois entre les deux Cours, dans le but de confier l'administration de ces deux Provinces aux candidats les plus dignes et jouissant de la meilleure renommée parmi leurs compatriotes. Pour cette fois également, leurs deux Hospodars ne seront

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nommés que pour sept ans, les deux Cours se réservant, un an avant l'expiration du terme fixé par la présente convention, de prendre en considération l'état intérieur des Principautés et les services qu'auraient rendus les deux Hospodars, pour aviser d'un commun accord à des déterminations ultérieures.

ART. 2. — Le règlement organique accordé aux Principautés en 1831 continuera à être en vigueur, sauf les changements et les modifications dont l'expérience a prouvé la nécessité, notamment pour ce qui concerne les assemblées ordinaires et extraordinaires des Boyards. Dans le mode de composition et d'élection suivi jusqu'ici, ces réunions ayant donné lieu, plus d'une fois, à des conflits déplorables et même à des actes d'insubordination ouverte, leur convocation restera suspendue, et les deux Cours se réservent de s'entendre au sujet de leur rétablissement sur des bases combinées avec toute la maturité requise, et à l'époque où elles jugeront que cette mesure pourrait être mise à exécution sans inconvénient pour le maintien du repos public dans les Principautés. Leurs fonctions délibératives seront provisoirement confiées à des conseils ou divans *ad hoc*, formés des Boyards les plus notables et les plus dignes de confiance et de quelques membres du haut clergé. Les attributions principales de ces conseils seront l'assiette des impôts et l'examen du budget annuel dans les deux Provinces.

ART. 3. — Afin de procéder avec toute la maturité nécessaire aux améliorations organiques que réclament la situation des Principautés et les abus administratifs qui s'y sont introduits, il sera établi deux comités de révision, l'un à Iassi et l'autre à Bucarest, composés des Boyards les plus recommandables par leur caractère et leurs capacités, auxquels sera déférée la tâche de réviser les règlements existants, et de signaler les modifications, les plus propres à donner à l'administration du pays la régularité et l'ensemble qui lui ont souvent manqué.

Le travail de ces comités sera soumis dans le plus bref délai possible à l'examen du Gouvernement ottoman, qui, après s'être entendu avec la Cour de Russie et avoir ainsi constaté l'approbation mutuelle, accordera auxdites modifications sa sanction définitive, qui sera publiée, moyennant la forme usitée d'un hatti-chérif de Sa Majesté le Sultan.

ART. 4. — Les troubles qui viennent d'agiter si profondément les Principautés ayant démontré la nécessité de prêter à leurs gouvernements l'appui d'une force militaire capable de réprimer promptement tout mouvement insurrectionnel et de faire respecter les autorités éta-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

blies, les deux Cours Impériales sont convenues de prolonger la présence d'une certaine partie des troupes russes et ottomanes, qui occupent aujourd'hui le pays, et notamment pour préserver les frontières de Valachie et de Moldavie des accidents du dehors, il a été décidé qu'on y laisserait pour le moment de 25 à 30,000 hommes de chacune des deux parts. Après le rétablissement de la tranquillité desdites frontières, il restera dans les deux pays 10,000 hommes de chaque côté, jusqu'à l'achèvement des travaux d'amélioration organique et la consolidation du repos intérieur des deux Provinces. Ensuite, les troupes des deux Puissances évacueront complètement les Principautés, mais resteront à portée d'y rentrer immédiatement, dans le cas où des circonstances graves survenues dans les Principautés réclameraient de nouveau l'adoption de cette mesure. Indépendamment de cela, on aura soin de compléter, sans retard, la réorganisation de la milice indigène, de manière à ce qu'elle offre par sa discipline et son effectif une garantie suffisante pour le maintien de l'ordre légal.

ART. 5. — Pendant la durée de l'occupation, les deux Cours continueront à faire résider dans les Principautés un commissaire extraordinaire russe et un commissaire extraordinaire ottoman. Ces agents spéciaux seront chargés de diriger la marche des affaires et d'offrir en commun aux Hospodars leurs avis et leurs conseils, toutes les fois qu'ils remarqueront quelques abus graves ou quelque mesure nuisible à la tranquillité du pays. Lesdits commissaires extraordinaires seront munis d'instructions identiques concertées entre les deux Cours, et qui leur traceront leurs devoirs et le degré d'ingérence qu'ils auront à exercer dans les affaires des deux Principautés. Les deux commissaires auront également à s'entendre sur le choix des membres des comités de révision à établir dans les Principautés, ainsi qu'il a été dit dans l'article 3. Ils rendront compte à leurs Cours respectives du travail de ces comités, en y joignant leurs propres observations.

ART. 6. — La durée du présent arrangement est fixé au terme de sept années, à l'expiration duquel les deux Cours se réservent de prendre en considération la situation dans laquelle les Principautés se trouveraient alors, et d'aviser aux mesures ultérieures et les plus propres à assurer, pour un long avenir, le bien-être et la tranquillité de ces deux Provinces.

ART. 7. — Il est entendu que par le présent acte, motivé par des circonstances exceptionnelles, et conclu pour un temps limité, il n'est

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dérogé à aucune des stipulations existantes entre les deux Cours, à l'égard des Principautés de Valachie et de Moldavie, et que les traités antérieurs corroborés par l'acte séparé du traité d'Andrinople conservent toute leur force et valeur.

Les sept articles qui précèdent ayant été arrêtés et conclus, notre signature et le sceau de nos armes ont été apposés au présent acte, qui est remis à la Sublime Porte en échange de celui qui nous est remis par Son Altesse le grand visir, et Son Excellence le ministre des affaires étrangères précités.

Fait à Balta Liman le 19 avril/1-er mai et de l'hégire le 8 djemazi-ul-akhir 1265.

Signé : VLADIMIR TITOFF.

Envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de Sa Majesté l'Empereur de Russie près la Sublime Porte.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DOCUMENTE

1° INDIGENATUL ACORDAT GENERALULUI CONTE KISSELEFF.

2° HRISOVUL LUI MATEI BASARABA, DIN 1639.

3° GENEALOGIA ȘI TABLOURILE FAMILIEI BASARABA-BRÎNCOVEANU-BIBESCU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. D. vice-cancelar către D. Daşkoff.

M. S. Împăratul Rusiei a autorizat pe generalul conte Kisseleff să priimească indigenatul ce i-a fost oferit de Obşteasca Adunare a Ţării-Romîneştĭ.

20 Aprilie 1841.

Mi'am făcut o datorie să pui subt ochii Împăratului depeşa voastră din 6 Martie, n. 33, care dă seamă de hotărîrea luată de Obşteasca Adunare a Ţării-Romîneştĭ, să ofere contelui Kisseleff indigenatul în Principat, ca semn de recunoştinţă pentru modul în care a împlinit mărinimoasele vederĭ ale Maiestăţii Sale Împărăteştĭ.

Această solemnă şi spontaneă manifestare a simţimintelor de recunoştinţă ce 'nspiră Romînilor binefacerile augustului protector al patriei lor, acest omagiu public de stimă şi iubire adus acelui-a care a fost depozitarul gîndirilor mărinimoase şi binevoitoare ale Împăratului, erau menite să facă pe Maiestatea Sa să simţă o mulţumire reală.

Mă grăbesc să vă poftesc, Domnule, să anunţaţĭ Prinţului Ghica că augustul nostru Stăpîn a binevoit a autoriza pe generalul conte Kisseleff să priimească indigenatul ce i-a fost dat. Veţĭ binevoi tot de o dată să-l rugaţĭ s'arate Obsteştei Adunărĭ preţul ce pune Împăratul pe simţimintele ce a arătat cu acest prilej şi care de altmintrelĭ corăspund în mod aşa de desăvîrşit cu via îngrijire ce n'a încetat de a inspira Maiestăţii Sale soarta Ţării-Romîneştĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

HRISOVUL LUI MATEI BASARABA

DIN 1639 [1]

În numele Tatălui și al Fiului și al Sîntului Duh, amin.

Noi Iω Matei Basarab cu darul lui Dumnezeu Domnitor și biruitor a toată țara Romînească, încă și unor părțĭ de peste munte a Almașului și Făgărașului Domn iprocĭ, tutulor dimpreună, așijderea și fiecăruia cite unul deosebĭ, cărora se cade a ști și a înțelege de acest lucru, locuitorul țării noastre Romîneștĭ dintre amîndoo rîndurile, așa duhovnicilor ca și mirenilor, prea luminaților Domnĭ [2], prea sfinților Mitropolițĭ, de Dumnezeu iubiților Episcopĭ, prea cinstiților Arhimandrițĭ, cinstiților Egumenĭ, cu bună mîndrie Protopopĭ și preoțĭ și diaconĭ și a tot cinul bisericesc, așijderea celor de bună rudă boerĭ marĭ, cinstițĭ și socotițĭ sfetnicĭ, dregătorĭ, judecătorĭ și a toată mesererea tocmitorĭ ai țărei și tutulor boerilor marĭ și micĭ ai țării noastre, iubiților credincĭoșilor noștri ceștĭ de acum care sunteți de față și care vor fi după aceea în veac, pentru că după obiceiul ce s'a înrădăcinat în toată lumea cu voia și cu învățătura Domnului nostru Isus Christos de rîndul sfintelor mănăstirĭ, fostu-s'au intărit și aicĭ în țara noastră de în zilele vechĭ, și de în descălecata țării obiceiŭ ca acela, facem știre cu acest hrisov al nostru a zidi bunii și de Dumnezeu iubitorii creștinĭ, Domnii și Mitropoliții, Episcopii, boerii și fie-cine de împuternicii locuitorii țării, case Dumnezeeștĭ, sfinte Mănăstirĭ, așa prin munțĭ, prin pădurĭ ca și prin orașe întru mulțimea slavei numelui lui Dumnezeu și întru lauda prea-curatei și a tutulor sfinților lui Dumnezeu, și întru ***locuința și hrana*** acelor carĭ după cuvîntul sfintei Evangelii lumea și ale lumii toate au lăsat și au mers după Dumnezeu, și întru vecĭnica pomană a lor și ertăcĭunea păcatelor și întru ***cinstea țării,***

[1]) BOLLEAC, p. 465.
[2]) Adică: urmașilor săi. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și a le întări cu moșii și averĭ clătitoare și neclătitoare, care obiceiurĭ și s'au păzit pînă în aceștĭ anĭ și vremĭ de acum mai de pre urmă cînd se întîmplă de stătură a fi Mitropolițĭ și Domnitorii țării oamenĭ străinĭ noă, nu cu legea sfîntă, ci cu neamul, cu limba și cu năravurile cele rele, adică Grecĭ; care după ce nu se 'ndurară nicĭ se lenevîră în viața biruințelor a ismeni și a pune jos obiceiurile cele bune bătrîne ale țării, pentru care stricăcĭune a obiceiurilor curînd le fu a aduce și țara la risipire desăvîrșită și la pustiire, și pre dînsa pustiind'o, nu se rușinară, nicĭ se temură a atinge năravul lor cel rău și de sfintele Mănăstirĭ Domneștĭ ale țării, ci îndrăsniră a călca obiceiurile Mănăstirilor, și pravilele ctitorilor Domnilor bătrînĭ, ce au fost legĭuit ei de sfintele Mănăstirile lor, a le pune jos și a intra în blestemele lor, și spurcîndu-șĭ mînile lor cu orbitoarea mită, subt hicleană taină, începură a vinde și cărcĭumări sfintele Mănăstirĭ ale țării și lavrele Domneștĭ a le supune metoașe dajnice altor Mănăstirĭ de prin țara Grecească și de la St. Agura, făcîndu-le hrisoave de închinăcĭune fără de știrea sfatului și fără de voia soborului și a nimului din locuitorii țării, ca să le biruiască și să le moștenească în vecĭ; de care lucru bine venise vremea cuvîntului lui David sfînt Proroc și Împărat a-l zicere și noi cu puținel numai schimbîndu-l: «Doamne, veniră străinii «în moșia noastră și-și spurcară mînile lor cu mite, și îndrăsniră a «vinde și circĭumări sîntele tale și a goni pre moșnenĭ, și în trudele «și ostenelile lor a băga pe străinĭ, fum de rușine și de împutăcĭune «vecinilor noștri;» ci milostivul Dumnezeu nu de tot și pînă în sfîrșit ne pridiдea străinĭ ca aceia, nicĭ au trecut rugăcĭunile, lacrămile, suspinile acelor părințĭ duhovniceștĭ goniți de străinĭ de prin locuințele lor în silă fără dreptate, ci iarășĭ întorcîndu-șĭ mila cea mare Dumnezeească spre această săracă de țară, și pomenind milele lui cele de demult ce au fost făcut cu neamul nostru Basarabesc, cu cei Domnĭ moșnenii țării care a multe Mănăstirĭ și bisericĭ fură ziditorĭ și miluitorĭ, și aceleașĭ mile de demult vrînd a le înnoi iarășĭ aceluiașĭ neam Basarabesc spre gonirea din țară a străinilor, și spre adunarea moșnenilor țării, adusu-șĭ-au aminte de noi care suntem mai sus zișĭ Iω Matei Basarab și ne-au adus din țărĭ străine de unde eram goniţĭ de străinĭ și pribeagĭ de răul lor, și ne alesă la domnia țării, și ne ridică la scaunul moșilor noștri. Decĭ cînd ne așezarăm cu mila sînției sale a fi biruitor țării și ţiitorĭ de steagul împărătesc [1]), atuncĭ adunatu-s'au

[1]) Nu rupe cu Turcia. (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tot soborul țării înaintea noastră și duhovnicesc și mirenesc, cari plecînd genuchile lor toți înaintea noastră cu lăcrămoasă strigare au jeluit și s'au plîns înaintea noastră de strîmbătatea ce au răbdat de la străinĭ, nu numai ai-l-altă țară ci și sîntele Mănăstirĭ cum scrie mai sus. Drept aceea, noi ce suntem mai sus ziși Iω Matei Basarab, din înaintea adunării a toată țara cu sfatul și cu voea a tot soborul, așa am tocmit, cum acele sînte lavre Domneștĭ, cari le au închinat acei Domnĭ și Vlădicĭ străinĭ, pentru mită, fără voia și fără de știrea nimului, de le au supus metoașe dajnice altor Mănăstirĭ din țara Grecească, din sfînta Agura, și de pre aiurea, însă Mănăstirile a nume : Tismana, Cozia, Argeșul, Bistrița, Govora, Dealul, Glavacĭocul, Snagovul, Cotmana, Valea, Rîncăcĭovul, Mislea, Bolintinul, Cămpu-Lung, Căldărușani, Brîncovenii, Sadova, Arnota, Gura-Motrului, Potopul, Nucetul, Tînganul, acele toate să fie în pace de călugării străinĭ, cărora li s'au fost dat pentru mitele lor, și să aibă a trăi mănăstirile într'acea slobozie ce au avut mai de înainte pre acea pravilă și tocmeală cum au legĭuit ziditorii și ctitorii lor, și să aibă a fi pe seama țării cum au fost de vecĭ, însă alegînd afară acele Mănăstirĭ măcar Domneștĭ, măcar boereștĭ, cari singurĭ ctitorii le au supus metoașe cine unde au vrut, acelea să fie supuse și stătătoare călugărilor străinĭ, însă după cum vor fi scris și legĭuit ctitorii în cărțile lor de închinăcĭune pre acea tocmeală neschimbată să trăiască ; eară Mănăstirile ce le au coprins călugării străinĭ pre mită, să fie lipsițĭ de dînsele și să aibă a locui într'însele călugării țării, și să aibă a li se lua și cărțĭ, hrisoave, și orĭ-ce direse vor avea pre dînsele de la cei Domnĭ și Vlădicĭ străinĭ; eară de le vor și ascunde, și le ar scoate în înainte orĭ în ce vreme, nicĭ odinioară crezute, priimite, nicĭ în seamă băgate de niminea să nu fie, ci încă luate de la mîinile lor să fie, și să se spargă ca niște lucrurĭ fără dreptate, și cu strîmbătatea mitei făcute în silă și fără voea soborului țării ; iară cine din Domnĭ, care va alege Dumnezeu după petrecerea noastră, sau din Vlădicĭ, sau din Episcopĭ, sau din boiarĭ și puternicĭ, se va ispiti vre odinioară, pentru mită sau pentru rugăcĭunile și silniciile călugărilor străinĭ, sau cu îndemnarea a cui-va din străinĭ sau din țară a priimi acele cărțĭ sau hrisoave ascunse de dînși ce se ar arăta vre-o dată, și acest hrisov al nostru care este cu sfatul, cu voea a tot soborul țării făcut, va călca și în seamă nu-l va băga și va închina și supune vre-una din mănăstirile țării verĭ din acele ce au fost vîndute și circĭumărite de acei străinĭ, verĭ din care n'au fost,

acel om, Domn fiă, Mitropolit fiă, Episcop fiă, sau orĭ ce boiar mare va fi, orĭ străin, orĭ din ţară, acel om din preună cu îndemnătorii lui, să aibă a moşteni blestemul soborului, arhiereilor, igumenilor şi a toţĭ preoţii ţării, care blestem naintea noastră şi naintea adunării a toată ţara în sfintele odăjdii îmbrăcaţĭ şi cu făclii aprinse în mînă înfricoşat şi groaznic făcutu-l'au, şi blestemînd stinsu-s'au făcliile cum este legea blestemului, care blestem într'acest hrisov al nostru arătămu-l şi noi, şi-l punem în nainte, cum pre om ca acela carele va îndrăsni a sparge această soborniceascā legătură din preună cu îndemnătorii lui să-l spargă Domnul Dumnezeu, să-i vie cursa care nu o ştie! şi vînătoarea ce i-au ascuns să-l cuprinză, şi într'acea cursă să cază, să-i fie curtea lui pustie, şi întru locaşul lui să n'aibă cine locui, să se şteargă numele lui din cartea vieţii, şi cu direpţii să nu se scrie, să pue Dumnezeu pe păcătosul asupra lui şi diavolul să stea d'a dreapta lui, cînd se va judeca să iasă osîndit, şi rugăcĭunea lui să fie întru păcat, şi să fie zilele lui puţine şi dregătoria lui s'o ia altul, să fie fecĭorii lui rămaşĭ săracĭ şi muierea lui văduvă şi să fie goniţĭ din casa lor, datornicii să caute toate cîte sunt ale lor, să jefuiască străinii osteneala lui, osfîntitorĭ să n'aibă, nicĭ să fie cine-va a-l milui, să fie fecĭorii lui de peire, într'un neam să se măture pomana lui, să se pomenească strîmbătatea părinţilor in'naintea lui Dumnezeu şi păcatul, mînia să nu se curăţească, ce să fie în 'naintea lui Dumnezeu pururea, să cază de vrăjmaşii lui în deşert, să gonească vrăjmaşul pre sufletul lui şi să-l ajungă, şi să calce în pămînt viaţa lui, şi vestea lui în ţărînă s'o pue, şi să se măture de pre pămînt pomana lui, şi la sfîrşeniă să se ia cu păgînii, şi în zioa de înfricoşata judecată să nu vază slava lui Dumnezeu, şi foc şi spuză, şi vînt viforît să-i fie partea paharului lui împreună cu Iuda şi cu Arie; şi acestea să se 'ntîmpleze lui a le nemeri în valea matcei focului cu de trei orĭ anatema a 318 sfinţĭ părinţĭ de la soborul Nichei. Aşijderea iarăşĭ împotrivă cine va cinsti şi va păzi neclintită această sobornicească tocmeală dintr'acest hrisov al nostru, şi-l va mai întări şi cu hrisovul lui, pre acela să-l auză Dumnezeu în zi de grijea lui, să-l sprijinească numele Dumnezeului lui Iacob, să-i trimită ajutor de la sîntul şi din Sion, să-i folosească, să-l blagoslovească Domnul, şi să vază tot binele în toate zilele vieţii lui, să-i dee Dumnezeu zile lungĭ şi blagoslovenie în veacul veaculuĭ, să se lumineze timpuriu lumina lui, să-i meargă în'nainte dreptatea lui şi slava lui Dumnezeu să-l coprinză, să răsare lumina lui la întuneric, şi întunericul lui să fie ca o amiază-zi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și să fie Dumnezeul lui cu dînsul pururea, și să se sature cum cugetă sufletul lui; acela la săvîrșenie după moarte să intre în bucuria Domnului Dumnezeului său, și în veac să fie părtaș al bunătății ca acela care ochiŭ n'au văzut, urechĭa n'au auzit, și la inima omului n'au venit, care au gătit Dumnezeu acelora ce iubesc pre dînsul, care Dumnezeu locuește în lumina cea neapropiată, cela ce este blagoslovit în vecĭ amin; și către mai mare credință a acestui lucru sobornicesc mărturii aducem într'acest hrisov al nostru cinstiții și credincĭoșii sveadnicii Domniei noastre și dregătorii țării duhovniceștĭ și mireanii, chir părintele nostru Arhi-mitropolitul Vlădica Teofil al Țării-Romîneștĭ, chir Ignatie Episcopul sîntei Episcopii Rîmnicu, chir Stefan Episcopul sîntei Episcopii Buzăului, Pan [1]) Teodosie vel ban [2]), Pan Hrizea vel dvor; Pan Grigorie vel log; Pan Radu vel vist; Pan Preda vel spat; Pan Buzinca vel cluc; Pan Socol vel stol; Pan Radu vel com; Pan Vucină vel peh; Pan Constantin vel Post și Is: singura zisa Domniei mele, și iarășĭ pentru acea tărie a credinții cu mîna noastră am iscălit și pecetia cea mare a țării noastre a o lega am preporuncit, și am scris eŭ Pîrvul Radulovicĭ. Dată în palatul nostru cel de căpetenie în cetatea de Dumnezeu păzită în Bucureștĭ. Luna (fără) 28 zile. Anul de la facerea lumii 7147 [3]), eară de la mîntuirea lumii 1639, eară al Domnii noastre al șaptelea an.

Iω MATEI VOEVOD, cu mila lui Dumnezeu Domn.

Pecetia Domnească există în original, fiind din cele atîrnate.

[1]) Boer, prescurtare din jupan.
[2]) *Idem.*
[3]) Ortodoxii dau 5508 ca dată a facerii lumii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FAMILIA BASARAB-BRÎNCOVAN-BIBESCU.

ORIGINELE EI

După tradițiune, origina familiei Brîncovan se sue la *Vuick Brancovicĭ*, fratele despotului Serbiei *Lazar Brancovicĭ*.

Acest nume de ***Brancovicĭ*** fu purtat de sfîntul martir al Ortodoxiei, Mitropolitul ***Sava Brancovĭ***, victimă a zelului protestant și al barbariei ungare. E de presupus că aparținea unei rămurĭ a familiei ***Brancovicĭ*** sau ***Brancovan***.

Prințul ***Matei Basaraba*** era ***Brîncovan.*** [1] El se numea ***Matei aga den Brîncovenĭ,*** cînd se răsculă în contra Turcii.

Pentru a relua lucrurile de mai sus, răscoala lui *Michai-Viteazul* avu drept urmare că, în zioa cînd el fu asasinat prin ordinile Curții austriace, Romînii își putură alege de Domn pe *Radu-Șerban Basarab*, care bătu și ucise pe capul partidei ungare din Transilvania, pe Moise *Szekely*.

Dar, zece anĭ maĭ tirziu, Turcii numiră 'n locu-i pe ***Radu Mihnea,*** și in curind, jugul lor și al Grecilor, făpturele lor, — care se slujeau de puterea Turcilor spre a se 'mbogăți și-a 'mbogăți ale lor mănăstirĭ, — se făcu atît de nesuferit, în cit în 1633, *Matei Brîncovanu* trebui să facă o revoluțiune.

Matei-vodă amintește 'n tot d'auna, în actele sale, pe *„Unchiul Domnii mele, Basarab voevod“* Tatăl săŭ luase decĭ de nevastă pe o soră a lui *Șerban.*

Matei avea un frate, care avu de fiu pe *Preda*, mare vornic, tatăl postelnicului ***Papa Brîncovan***, tată însu-șĭ al lui ***Constantin-vodă Brîncovan Basarab***, tăiat de Turcĭ în 1714.

Cronica anonimă, cunoscută și sub numele de ***Cronica căpitanului Constantin*** (MAGAZIN ISTORIC, t. 1-ŭ), zice că ***Preda Brîncoveanu*** a fost

[1] Vezĭ numeroasele Hrisoave ale acestui Domn.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ucis in răscoala în contra Grecilor care amărî zilele din urmă ale lu *Matei Basaraba*. E o rătăcire; numai *Papa* a fost ucis, și subt *Constantin-Șerban Basaraba*.

Intr'adevĕr la mănăstirea *Brîncovenĭ*, ce era atît de bogată în podoabe și în cărțĭ de preț date de *Matei Basarab*, de *Constantin Șerban Basarab* (copil din florĭ al lui *Radu-Șerban*) și de *Constantin Basarab Brîncovan*, care toți au mărit-o și înfrumusețat-o, se găsesc mormintele al lui *Barbu Brîncovan* († 1694), al lui *Preda* și *Papa Brîncovan*, și al nevestei acestui din urmă.

Iată inscripțiunea ce stă pe mormîntul lui *Preda* și lui *Papa Brîncovan :*

«Aicea zac oasele răposaților întru duhul sînt fericitul jupan *Preda* «vel vornic *Brîncovanu* și ale fiu-său *Papei* postelnicul, cărora li s'a «întîmplat perire întîiŭ *Papei* postelnicu în zilele lui *Constantin Șerban* «voevod, pe vremea ce s'au ridicat dorobanții călărașĭ hoțește asupra «domnului său și a neamului boeresc, atuncea au ucis pe *Papa* postel- «nicul fiind leatul, 7163 (1655), iar pe tată-său *Preda* vornic l-au ucis «*Mihnea vodă cel rău* în casele Domneștĭ în Tîrgoviște nefiind vinovat «nimic; și s'a pus această piatră de Dumneaei jupăneasa *Stanca Can-* «*tacuzin*, care a fost jupăneasa *Papei* postelnicului, luna (meașița) «Iunie din leatul 7176 (1668).»

Iată acum inscripțiunea de pe mormîntul *Stanchii Cantacuzino :*

«Subt această marmură zace țărîna jupănesii *Stanchei Cantacuzino*, «fata lui jupan *Constantin* din vechiŭ și împărătesc rod *Cantacuzin* «biv vel postelnic, și a Doamnii *Ilinchi* feti bătrînului *Io Șerban Ba-* «*saraba* voevod, jupăneasa lui jupan *Papei Brîncoveanul* (. . . . [1]) «fecĭorul lui jupan *Preda Brîncoveanul* biv vel vornic și mumă bla- «gocestivuluĭ Domn *Ion Constantin B. Basaraba* voevod, carea cu «mare blîndețe și cu multe milostenii și cu nespuse alte bunătățĭ trăind «și împlinind vîrsta ei de anĭ (. . . . .) din care 44 văduvă săracă de «soțul ei (. . . . .) creștinește s'au săvîrșit la anul de la zidirea lumii «7207 și de la spăsenie 1699 fevr. 1 întru al un-spre-zecelea an al Domnii «fiului său *Ion Constantin B. B* voevod, carele cu mare cinste și cu «toate creștineștele pomenirĭ și milĭ aicĭ la mănăstirea Brîncovenii, unde «ea însășĭ la moarte au lăsat, aducînd-o, lingă soțul ei *Papa* postel- «nicul și socru-său *Preda* vornic o au astrucat.»

[1]) Lipsurile care se văd sunt din causă că este piatra ruptă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL GENEALOGIC

AL CASEI BASARABA — BRÎNCOVAN — BIBESCU

DE LA ÎNCUSCRIREA BASARABILOR CU BRÎNCOVENII

Prima dinastie a Domnilor Țării-Romînești datează de la RADU NEGRU, numit și TUGOMIR BASARABA, cuceritor al Țării-Romînești și cap al familii (1290).

RADU ȘERBAN BASARABA, domn de la 1601-1611 . . . . . o soră măritată cu . . . . . Brîncovean

CONSTANTIN ȘERBAN BASARABA, copil din flori Domn : 1601—1611 —

Elena, măritată cu Constantin Cantacozino †

MATEI BASARABA domn 1633—1654

David Brîncovean | Preda Brîncoavean †

Drăghici-Traian | (Familia Cantacozino din Moldova zisă și Canta. —

ȘERBAN CANTACOZINO domn 1678—1688 —

Constantin Cantacozino | ȘTEFAN CANTACOZINO domn 1714-1716 | Gheorghe Cantacozino și frații săi

Stanca . . . . . măritată cu . . . . . Papa Brîncovean.

CONSTANTIN BASARABA BRÎNCOVEAN, însurat cu MARIA, fata lui ANTONIE-VODĂ din Popești (1669—1672).
domn 1688—1714, † tăiat la Constantinopol.

(1) Constantin însurat 1706 cu Anita Lupu Balș † tăiat la Constantinop. 1714

(2) Ștefan însurat 1709 cu Bălașa Cantacozino † tăiat la Constantinop. 1714 —

(3) Răducan † tăiat la Constantinop. 1714 —

(4) Matei † tăiat la Constantinop. 1714 —

(1) Stanca măritată 1692 cu Radu, fiul lui ILIAȘ-VODĂ (1616-1627) —

(2) Maria măritată 1692 cu Constantin Duca —

(3) Ilinca măritată 1698 cu Scarlat Mavrocordat —

(5) Ancuța măritată 1704 cu Nicolae Rosetti —

(6) Bălașa măritată 1708 cu Manole Andronic —

(7) Smaranda măritată 1712 cu boerul Bălan —

(4) Safta mărit. 1700 — cu . . Gheorghe Crețulescu | Constantin Crețulescu | Caterina măritată cu Văcărescu

Teodor Văcărescu —

Hariclia măritată cu Ipsilanti —

Smaranda măritată cu Mihai Manu —

Caterina mărit. cu. . . —

Ioan Bibescu —

Fratele său Barbu, 1720 | Ștefan

Demetru

Dincă | Nicolae Bibescu colonel —

Ștefan

Demetru însurat cu Elena Argintoianu —

Caterina măritată cu Zimbroski

Demetru —

Elena măritată cu baronul A. de Marenzeller —

Familia Cantacozino, care se continue chiar azi în Țara Romînească, a produs ramura din Basarabia, eșită din Nicolae, fratele spătarului Ion Cantacozino. mort în 1809 . . . . —

Constantin Basaraba-Brîncovean, † 1757

Nicolae 1801 —

Emanuel Basaraba-Brîncovean, † 1807

Elena (al 3-ea copil) măritată cu Cantacozino-Pășcan

ELISABETA ȘTIRBEI —

Zoe Ghica —

Maria (al 2-ea copil) măritată cu Băleanu —

Grigore Basarab-Brîncovean (1-ul născut) † 1833, însurat cu Safta Balș † 1856 soră cu . . . . . Caterina Balș, nevasta lui Alexandru Mavrocordat.
și adoptă pe . . . . . ZOE (MAVROCORDATOS) BASARABA-BRÎNCOVEAN, măritată cu . . . . . GHEORGHIE BIBESCU (al 2-ea fiu) *ales de națiune pe viață*, Domn de la 1842 la 1848, însurat a doa oară cu Maria Ghica † 27 Septem. 1859

Ioan (al 3-ea fiu) † 1879 însurat cu Ana Florescu —

BARBU (1-ul năs.) † 1869 (adoptat de) ȘTIRBEI, domn de la 1849 la 1856, însurat cu Elisabeta Cantacozino † 1876

Elisabeta † —

Damian † —

Grigore prin adopțiune Basaraba-Brîncovean, † 15 Oct. 1886 însurat cu Rașela Mussurus —

Nicolae † 1-ŭ iunie 1890 însurat cu Elena, născută d'Elchingen —

Gheorghie însurat cu Valentina de Riquet, *contesă de Caraman-Chimay*

Alesandru însurat cu Elena, născută Epureanu —

Elisa măritată cu Filipescu † Aug. 1868 —

Caterina † 1866 măritată cu generalul Ioan Florescu —

Zoe † 1858 măritată cu Gheorghie Cantacozino —

Maria măritată cu Odon, conte de Montesquiou Fézensac † mai 1882 —

Elena † 24 Oct. 1883 măritată cu Victor, baron de Courval † Aug. 1891 —

Grigore, Gheorghe, Alexandru, Demetru, Fenareta, Alexandrina.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL GENEALOGIC

AL FAMILII DOMNITOARE A MAVROCORDAȚILOR

Din care și'a tras neamul Prințesa ZOE, adoptată de Prințul Grigore BASARABA-BRANCOVAN și măritată cu GHEORGHIE DUMITRU BIBESCU, care domnește de la 1842 la 1848

Nicolae MAUROCORDATOS
născut la Chios, în **1599.** Însurat cu Roxandra Scarlati. Mort la Constantinopol în 1639.

Alexandru MAUROCORDATOS
născut la Constantinopol în 1636. Însurat cu Sultana, născ. Hrisoscoleu. Mort în 1709. Mare Tilmaciŭ, negoțiă pacea de la Carlovicĭ. Priimi de la Împăratul Leopold titlul de Prinț al Imperiului.

Ioan MAUROCORDATOS
Primul Domnitor în Moldova de la 1709

NICOLAE MAUROCORDATOS
născut la Constantinopol în 1674 Primul domnitor grec în Țara-Romînească în 1716. Negocià și încheia Pacea de la Pasarovicĭ. Muri pe Scaun, în 1730, la Bucureștĭ. Învățat și autor distins; operile sale în elineasca antică fură publicate la Leipzig cu o traducere latină. Îmmormintat în mănăstirea din Văcăreștĭ, pe care o fundase și o înzestrase bogat.

CONSTANTIN MAUROCORDATOS
născut la Bucureștĭ în 1711, mort la Iașĭ, în 4 Decembre 1769. Urmă tatălui săŭ, în 1730, în scaunul Țării-Romîneștĭ; domni aci de mai multe orĭ timp de 16 anĭ, ș'în Moldova timp de 6 anĭ. Vestit prin reforma ce 'ntroduse în Țara-Romînească și Moldova, prin slobozirea culturei porumbului. Puse să se traducă cărțile bisericeștĭ în limba țării.

Sultana MAUROCORDATOS
măritată cu Marele Postelnic Muruzi, tatăl lui Constantin Muruzi, primul Domnitor din acéstă familie.
—

IOAN MAUROCORDATOS
Domn al Moldovei de la 1743 la 1747.

Demetru MAUROCORDATOS
născut și mort în Moldova

ALEXANDRU MAUROCORDATOS
Domn al Moldovei, poreclit Dely Bey, de la 1782 la 1785. Insurat cu Prințesa Maria Calimaki.

Sultana MAUROCORDATOS
măritată cu Marele Tilmaciŭ al Innaltei Porțĭ Otomane, Gheorghie Caragea, tatăl Domnului Țări Romîneștĭ, Ioan Caragea.

ALEXANDRU MAUROCORDATOS
Domn, născut la Constantinopol la 1-ŭ iulie 1734, mort la Moscova la 8 februarie 1829. Mare Tîlmaciŭ al Porții în timpul cesiunei Crimeei Rusiei. Domn al Moldovei de la 1787; mult protegiat de Împărăteasa Caterina, găsi scăpare 'n Rusia, trăi și muri la Moscova.

Alexandru MAUROCORDATOS
născut și mort la Iașĭ, însurat cu Caterina Balș.

Ralu MAUROCORDATOS
născută în 1785, moartă la Atena în 1860. Măritată cu fiul Domnului Moldovei, Alexandru Maurocordatos, Sy. Constantin.
—

Caterina MAUROCORDATOS
Domnișoară de onoare a Împărătesei Rusiei.

ZOE MAUROCORDATOS
măritată cu GHEORGHIE-DUMITRU BIBESCU care domnește în Țara Romînească dela 1842 la 1848 *ales de națiune pe viață*,

Demetru MAUROCORCATOS
însurat cu Domnișoara Spiru.
—

Alexandru MAUROCORDATOS
născut la Iașĭ.
—

Maria MAUROCORDATOS
măritată cu Vasile Beldiman.
—

GRIGORE
prin adopțiune BASARABA-BRÎNCOVAN, † Octombre 1886 însurat cu Rașela Musurus.
—

NICOLAE
† iunie 1890 însurat cu Elena, născ. d'Elchingen.
—

GHEORGHE,
însurat cu Valentina de Riquet, *contesă de Caraman-Chimay*.

ALEXANDRU
însurat cu Elena, născută Epureanu.
—

ELIZA
măritată cu Filipescu † Aug. 1863.
—

CATERINA
† 1866 măritată cu generalul Ioan Florescu

ZOE
† 1858 măritată cu Gheorghe Cantacozino

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Reese din aceste diferite documente că ***Brîncovenii*** au, prin doo căsătorii, sînge d'al ***Basarabilor***.

Bibeștii se coboară prin femei din ***Brîncovenĭ***, și prin căsătoria Prințului ***Gheorghie D. Bibescu***, sunt drepții moștenitorĭ ai numelui ***Brîncovenilor***.

Alegerea din 1843 a consfințit ceea-ce s'ar putea, în Franța, numi legitimitatea [1].

[1] Acéstă notă și traducerea în franțuzește a celor doo inscripțiunĭ de mai sus, sunt de D. Bonifaciu Florescu, profesor la Bucureștĭ, și licențiat în litere de la facultatea din ***Rennes***.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ERATA

Pagina	linia	în loc de	citește
VII	19	ginerile	ministrul
22	7	cele	celor
26	24	cată	căta
47	24	nule	nulĭ

52 Despre aserțiunea lui Vaillant, că Bălcescu a fost grațiat de Vodă Bibescu, a se vedea t. II. (N. tr.)

Pagina	linia	în loc de	citește
52	19	insuflată	insuflate
60	nota : 1	'vor fi scutițĭ	va fi scutit
70	nota: 10	įost	fost
—	— 12	јntr'	într'
74	nota 2 · 7	în fiecare	în fiecare an
82	21	Să	se
92	2	la care	din care
96	13	Doo-zecĭ și cincĭ de mii	Doo sute cincĭ-zecĭ de mii
—	—	pe	din
114	2	lingă	pe lingă
115	15	doi anĭ	noo anĭ
165	4	date	dat
178	5	ce s'a desfășurat	ce a desfășurat
182	5	ațitorĭ	ațițătorĭ
213	5	sîrbo-bulgară	sîrbo-bulgare
231	13	supsuă	supusă
244	7	cestiune	cestiunĭ
256	30	serie	serie
257	16	a vă aține	a te-aține
273	nota 2: 1	Vă facem	Ne facem
274	15	le-a	le-au
312	3	să se simțe	să se simță
355	9	cităreascā	cîntărească

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLA DE MATERII

PRIMA PARTE

EXPUNERE SUMARĂ A FAPTELOR CE AU PRECEDAT ŞI URMAT TRACTATUL DE LA ADRIANOPOL, DE LA PORNIREA RĂSBOIULUI ÎNTRE ÎNNALTA POARTĂ ŞI RUSIA (23 APRILIE 1828) PÎNĂ LA SUIREA PE TRONUL ŢĂRII-ROMÎNEŞTĬ A LUI BIBESCU (GHEORGHIE DUMITRU, LA 1-ŭ IANUARIE 1843).

CAPITOLUL ÎNTÎIŬ

PRIVIRE ASUPRA CAMPANIILOR DIN 1828 ŞI 1829.

Firmanul de la 20 Decembre 1827. — Rusia răspunde printr'o declaraţiune de răsboiŭ. — La 23 Aprilie 1828 trupele ruseştĭ trec Prutul, iau Brăila şi Varna, nu isbutesc în contra Silistriei — In 1829, asediu nou al Silistriei. După capitularea cetăţii, mareşalul Diebicĭ păşeşte în contra Constantinopolului, cîştigă victoria de la Slivno, ia Adrianopolul şi impune pacea Sultanului. Tractatul de la Adrianopol, 14 Septembre 1829 1

CAPITOLUL al II-ea

KISSELEFF GUVERNOR GENERAL AL PRINCIPATELOR DUNĂRENE

Principatele înnainte de 1829. — Kisseleff numit guvernor general al Moldo-Rominiei. — Reformele lui. — Lucrărĭ privitoare la regulamentul organic. — La 1-ŭ Mai 1831, regulamentul Ţării-Romineştĭ şi cel destinat Moldovii sunt votate de Adunarea obştească extraordinară convocată *ad hoc*. Principalele dispoziţiunĭ ale operei. — Holera.—Energia şi devotamentul lui Kisseleff.—Reînceperea şi sfîrşirea lucrărilor de reorganizare 8

CAPITOLUL al III-ea

SITUAŢIUNEA ÎNNALTEI PORŢI

Pregătirile generalului Kisseleff pentru a merge în ajutorul Constanti-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nopolului amenințat de Ibrahim-Pașa. — Situațiunea Porții. — Pacea e încheiată. — Kisseleff părăsește Principatele. — Păreri de rău ce-l însoțesc 17

CAPITOLUL al IV-ea

REORGANIZAREA PRINCIPATELOR DUNĂRENE

Atitudinea Porții în timpul acestei perioade de reorganizare a Principatelor. — Numirea de către Poartă a lui Alexandru Ghica ca Domn al Țării-Romînești, și a lui Mihai Sturza ca Domn al Moldovii. — Mai 1834. — Prințul Ghica e depus în 1842 printr'un firman al Porții. — Numirea unei Căimăcămii însărcinate să guverneze țara pînă la alegerea viitorului Prinț 23

CAPITOLUL al V-ea

PRINȚUL GHEORGHE-DUMITRU BIBESCU

Gheorghe D. Bibescu. — Origina familii sale; studiile sale; începutul carierei sale politice. — Alegerea-i pe viață, ca Domn al Țării-Romînești 33

CAPITOLUL al VI-ea

Istoria după anonimii . . . 45

PARTEA A DOA

CORESPONDINȚĂ DIPLOMATICĂ ȘI DOCUMENTE PRIVITOARE LA DOMNIA LUI BIBESCU, DE LA 1-ŭ IANUARIE 1843 LA 11 IUNIE 1848.

CESTIUNEA SFINTELOR-LOCURĬ

Mănăstirĭ închinate sau bunurĭ mănăstireștĭ în România . . . 57
Memoriu 59
A. S. S. Prințul Bibescu către E. S. contele de Nesselrode, Bucureștĭ 20 Mai 1843 86
Memorandul A. S. S. Prințului Bibescu către E. S. contele de Nesselrode, Bucureștĭ, 20 Mai 1843 89
Memoriul Guvernului din Sîn-Petersburg, 1-ŭ August 1843 . . 93
A. S. S. Prințul Bibescu către E. S. contele de Nesselrode, Constantinopol, 20 Septembre 1843 98
Memoriul A. S. S. Prințul Bibescu, despre mănăstirile Principatelor Țării-Romîneștĭ și Moldovii închinate Sfintelor-Locurĭ, Constantinopol, 20 Septembre 1843 100

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Billecoq către D. Guizot, 26 Septembre 1843 108
D. Billecoq către D. Guizot, 26 Septembre 1843 109
D. Guizot către D. Billecoq, 23 Octombre 1843 111
Depeșa E. S. Contelui de Nesselrode către D. Dașkoff, Sîn-Petersburg, 28 Decembre 1843 113
E. S. Generalul Kisseleff către A. S. S. Prințul Bibescu, Sîn-Petersburg, 14 Aprilie 1844 117
Memoriul A. S. S. Prințul Bibescu, Aprilie 1844 118
E. S. Contele de Nesselrode către D. de Dașkoff, Sîn-Petersburg, 18 Mai 1844 121
Memorandul A. S. S Prințul Bibescu către Cabinetul din Sîn-Petersburg, Bucureștĭ, 24 Decembre 1844 122
A. S. S. Prințul Bibescu către E. S. Contele de Nesselrode, Bucureștĭ, 13/25 Iulie 1845 126
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prințul Bibescu, Sîn-Petersburg, 25 Noembre 1845 130
Instrusțiunĭ date de A S. S. Prințul Bibescu lui Aristarchi-Bey, 1845 132

CESTIUNEA COMERȚIALĂ

Expunere 147
A. S. S. Prințul Bibescu și Cabinetul din Sîn-Petersburg . . 151
A. S. S. Prințul Bibescu către M. S. Sultanul, Bucureștĭ, 1843 . 157
A. S. S. Prințul Bibescu către A. S. Marele-vizir Reșid pașa, Bucureștĭ, 1843 158
Firman împărătesc 159
D. Timony către A. S. S. Prințul Bibescu, Bucureștĭ, 14/28 Decembre 1843 162
E. S. contele de Stürmer către A. S. S. Domnul Țării-Romîneștĭ, Constantinopol, 21 Mai 1844 163
A. S. S. Prințul Bibescu către E. S. D. de Titow, Bucureștĭ, 11/23 Ianuarie 1845 165
E. S. contele de Nesselrode către A. S. S. Prințul Bibescu, Sîn-Petersburg, 30 Martie 1845 167
D. Philippsborn către A. S. S. Prințul Bibescu, Viena, 6 Martie 1846 168
D. Philippsborn către A. S. S. Prințul Bibescu, 31 Martie 1846 . . 171

CORESPONDINȚA GENERALĂ DIPLOMATICĂ (1843—1846)

E. S. contele de Nesselrode către D. Dașkoff, Sîn-Petersburg, 12 Ianuarie 1843 177
D. Billecoq către E. S. D. Guizot, 2 Ianuarie 1843 179
E. S. contele de Nesselrode către D. Dașkoff, Ianuarie 1843 . 180

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. contele de Nesselrode către A. S. S. Prinţul Bibescu . . 180
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 1843 (28 Ianuarie) 184
A. S. S. Prinţul Bibescu al Ţării-Romîneştĭ către A. S. S. Prinţul Sturza al Moldovii, Bucureştĭ, 2 Martie 1843 187
E. S. contele de Nesselrode către Em. S. Mitropolitul Neofit, Sîn-Petersburg, 31 Martie 1843 188
E. S. Generalul Duhamel către A. S. S. Prinţul Bibescu, Paris, 24 Aprilie/6 Mai 1843 190
E. S. Generalul Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, 1-ĭu Mai 1843 191
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 7 Iunie 1843 192
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Peterhoff, 14 Iunie 1843 193
A. S. S. Prinţul Sturza către A. S. S. Prinţul Bibescu, Iulie 1843 199
A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei către A. S. S. Prinţul Bibescu, Berlin, 10 Septembre 1843 200
M. S. Frederic-Wilhelm, regele Prusiei, către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sans-Souci, 19 Septembre 1843 201
A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei către A. S. S. Prinţul Bibescu, Nizza, 20 Octombre 1844 201
A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei către A. S. S. Prinţul Bibescu, Berlin, 12 Martie 1845 202
A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei către A. S. S. Prinţul Bibescu, Berlin, 30 Septembre 1846 203
A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei către A. S. S. Prinţul Bibescu, Berlin, 28 Septembre 1846 203
A. S. S. Prinţul Bibescu către A. S. S. Prinţul Sturza, 19 Octombre 1843 204
A. S. S. Prinţul Bibescu către A. S. S. Prinţul Sturza, 2 Ian. 1844 206
D. Philippsborn către A. S. S. Prinţul Bibescu, Viena, 20 Noembre 1843 207
D. Philippsborn către A. S. S. Prinţul Bibescu, Viena, 21 Noembre 1843 208
E. S. Rifaat către A. S. S. Prinţul Bibescu, Constantinopol, 1-ĭu Decembre 1843 210
A. S. S. Prinţul Bibescu către A. S. S. Prinţul Sturza, Bucureştĭ, 9 Ianuarie 1844 212
E. S. D. de Titow către D. Daşkoff, Pera, 6/18 Ianuarie 1844 . 214
A. S. S. Prinţul Bibescu către A. S. S. Prinţul Sturza, Bucureştĭ, 30 Mai 1844 215
A. S. S. Prinţul Bibescu către A. S. S. Prinţul Sturza, Bucureştĭ, 22 August 1844 216
A. S. S. Prinţul Bibescu către A. S. S. Prinţul Sturza, 19 Martie 1845 218

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 14 Aprilie 1844 219
D. Philippsborn către A. S. S. Prinţul Bibescu, Viena, 8 Aprilie 1844 223
E. S. conte Kisseleff către D. Cantacuzino, Sîn-Petersburg, 14 Aprilie 1844 226
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu. Sîn-Petersburg, 1-ĭ Mai 1844 230
E. S. contele de Nesselrode către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 2 Mai 1844 233
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 17 Iulie 1844 235
Generalul Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, 30 Oct. 1844 237
E. S. contele Kisseleff către Em. S. Mitropolitul Neofit, Sîn-Petersburg, 13 Noembre 1844 238
Consulul general al Franţii către A. S. S. Prinţul Bibescu, Bucureştĭ, 18/30 Octombre 1845 239

POLITICA D-LUI BILLECOQ

Memoriu 243-274
A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. D. Guizot, 6 Mai 1846 . . 275
D. de Nion către E. S. D. Guizot. Bucureştĭ, 15 Mai 1846 . . . 276
D. de Nion către E. S. D. Guizot, Bucureştĭ, 21 Mai 1846 . . 279
D. de Nion către E. S. D. Guizot, Bucureştĭ, 3 Iulie 1846 . . . 281
D. de Nion către A. S. S. Prinţul Bibescu, Bucureştĭ, 13/25 Iunie 1846 287
A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. D. Guizot, Bucureştĭ, 21 Iunie/3 Iulie 1846 288
D. de Nion către E. S. D. Guizot, Bucureştĭ, 14 Octombre 1846 289
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 27 Octombre 1846 295
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 27 Octombre 1846 296
D. Stürmer către A. S. S. Prinţul Bibescu, Constantinopol, 4 Noembrie 1846 297
A. S. S. Prinţul Bibescu către D. Philippsborn, Bucureştĭ, 1846 . 298
A. S. Prinţul Metternich către D. Timony 299

CORESPONDINŢA GENERALĂ DIPLOMATICĂ

(1847—1848)

Regele Ludovic-Filip către Prinţul Bibescu 303
A. S. S. Prinţul Bibescu către M. S. Regele Francezilor, Bucureştĭ, 8/20 Iulie 304
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 2 Februarie 1847 305

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, Mai 1847 308
A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. Generalul conte Kisseleff, Breaza, 16 August 1847 310
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 6 August 1847 314
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 21 Martie 1848 316
E. S. contele Kisseleff către Em. S. mitropolitul Neofit, Sîn-Petersburg, 20 Iunie 1847 317
E. S. Reşid Paşa către A. S. S. Prinţul Bibescu, Constantinopol, 18 Martie 1848 319
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Sîn-Petersburg, 22 Aprilie 1848 320
E. S. Reşid Paşa către A. S. S. Prinţul Bibescu, Constantinopol, 21 Mai 1848 323
Rifat Paşa către A. S. S. Prinţul Bibescu, 30 Mai 1848 323
E. S. Generalul conte Kisseleff către A. S. S. Prinţul Bibescu, Pawlovna, 29 Iunie 1848 324
D. C. de Kotzebue către A. S. S. Prinţul Bibescu, Bucureştĭ, 12 Iunie 1848 326
D. C. de Kotzebue către A. S. S. Prinţul Bibescu, Galaţĭ, 8 Iulie 1848 327
Contele de Nesselrode către A. S. S. Prinţul Gheorghe Bibescu, Petersburg, 17 Decembre 1848 328

CESTIUNE PRIVITOARE LA INSTRUCŢIUNEA PUBLICĂ

Expunere 333
A. S. S. Prinţul Bibescu către D. D...., profesor la colegiul Ludovic-cel-Mare, Bucureştĭ, 14 Mai 1847 335
A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. ministrul instrucţiunii publice, Bucureştĭ, 9 Octombre 1847 338
Contele de Salvandy către A. S. S. Prinţul Bibescu, Paris, 26 Noembre 1847 339
A. S. S. Prinţul Bibescu către E. S. contele de Salvandy, Bucureşti, 7/19 Februarie 1848 341
Lege asupra Instrucţiunii publice, 2 Martie 1847 342

CORESPONDINŢĂ GENERALĂ

(1849—1858)

Notă 348
E. S. Reşid Paşa către A. S. S. Prinţul Bibescu, 18 Iunie 1849 349
E. S. Aali-paşa, către A. S. S. Prinţul Bibescu Constantinopol, 1/13 Martie 1854 350

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E. S. Reșid Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, 31 Decembre 1849 351
E. S. Rifaat Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, Constantinopol, 28 Februarie 1850 352
E. S. Reșid Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, Constantinopol, 12/14 Martie 1852 352
(Prințul romîn ales de Poartă ca să aducă o apropiere dorită între Dînsa și Austria)
D. Timony către A. S. S. Prințul Bibescu, Viena, 22 Octombre 1853 356
E. S. Riza Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, Constantinopol, 25 Ianuarie 1854 359
E. S. Fuad Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, Maiŭ 1855 . . 360
E. S. Fuad Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, Viena, 23 Iunie 1855 361
E. S. Contele Coronini către A. S. S. Prințul Bibescu, Mehadia, 16 August 1856 362
E. S. Contele Coronini către A. S. S. Prințul Bibescu, Bucureștĭ, 10 Septembre 1855 363
A. S. S. Prințul Bibescu către D. de Cambyse, Paris, 14 Octombre 1855 364
E. S. Aali Pașa către A S. S. Prințul Bibescu, 23 Decembre 1857 367
Copia unei scrisorĭ însemnate, ne-iscălite, 25 Octombre 1857 . 369
E. S. Seraskierul Omer Pașa către A. S. S. Prințul Bibescu, Constantinopol, 28 Aprilie 1858 373
Concluziune 374-375

PIESE JUSTIFICATIVE

Tractate.—Documente istorice 377-446
Tractatul de la Cucĭuk-Cainargi, din 10/22 Iulie 1774 381
Tractatul de la Iașĭ, din 29 Decembre 1791 (9 Ianuarie 1792). . 403
Tractatul de la Bucureștĭ, din 16/28 , 1812 . . . 409
Convențiunea deslușitoare închiată la Ackerman în 25 Septembre (7 Octombre) 1826 416
Tractatul de la Adrianopol din 2/14 Iulie 1829 426
Tractatul de la Sîn-Petersburg din Ianuarie 1834 440
Convențiunea de la Balta-Liman, din 19 Aprilie (1-ŭ Mai) 1849 442

DOCUMENTE

Indigenatul acordat generaluluĭ Conte Kisseleff 449
Hrisovul lui Matei Basaraba din 1639 450
Genealogia și tablourile familiei Bassaraba-Brîncovean-Bibescu . 455
Errata 459
Tabla de materii 461

BUCUREȘTĬ.—TIP. CURȚII REGALE F. GÖBL FII, PASAGIUL ROMÎN 12.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DOMNIA LUI BIBESCU

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Autorul și editorii declară că-șĭ păstrează drepturile de reproducție și de traducere în țară și în străinătate.

Acest volum a fost depus la ministerul de interne din Franța (secțiunea librăriei) în Februarie 1893.

DE ACELAȘ AUTOR:

BELFORT, REIMS, SEDAN, *Campania din 1870.* Al 7-lea corp al armatei de la Rin. A 5-a edițiune, 1 vol. în 8° cu trei hărțĭ, 1872 (fran.) 8 lei.

CORPUL LUI LORENCEZ ÎNAINTEA CETĂȚII PUEBLA (5 Mai 1862), a 3-a edițiune 1872 (fran.) *epuizat.*

ISTORIA UNEI FRONTIERĬ, *Romînia pe țărmul drept al Dunărei* 1 vol. în 8°, cu hărțĭ 1883, edițiune franceză și edițiune romînă 8 lei.

RETRAGEREA CELOR ȘASE MII (ÎN MEXIC ÎN 1862.) 1 vol. în 8° cu 23 desemnurĭ de JAZET și 4 hărțĭ, 1887 (fran.) 20 lei.

(Curonat de Academia franceză, premiul Bordin)

CULEGERE, *Politică, Religiune, Duel,* 1 vol. 8° în 1888, edit. franț. și romînă 6 lei.

AVANT—PENDANT—APRÈS. Exposition universelle de 1889, Roumanie. Un vol. in 8°, illustré de nombreux dessins de GUILLAUME, Prix 10 fr.

RĂSPUNS LA MEMORIUL ÎMMÎNAT SENATULUI DE MEMBRII FAMILIEI GHICA; tip. Göbl Bucureștĭ 1893.

IGNORANȚĂ SAU REA CREDINȚĂ, Librăria Georg și C-ie Geneva 1893.

NEOFIT, MITROPOLIT AL UNGRO-VLAHII JUDECAT PRIN SCRIERILE ȘI FAPTELE SALE Georg și C-ie Geneva, 1894.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ROMANIA
(1843—1859)

DOMNIA

LUI

BIBESCU

LEGI ȘI DECRETE
1843—1848
RĂSVRĂTIREA DIN 1848
ISTORIA ȘI LEGENDA

DE PRINȚUL
GHEORGHE BIBESCU
CORESPONDINTE AL INSTITUTULUI FRANȚII

TRADUS DE B. FLORESCU

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

TOMUL AL DOILEA

BUCURESCI
TYP. CURȚII REGALE, F. GÖBL FII, STRADA REGALĂ, No. 19.
1894

DREPTURILE REZERVATE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Corespondența diplomatică a unui suveran, scrisorile-i intime, — această credincĭoasă oglindire a cugetului săŭ, — dau certitudine istoriei în ce privește ținta politicii acestui Prinț și caracterul săŭ; — ele i arată ei taina luptelor pornite, foloaselor dobîndite, înfrîngerilor suferite, amăgirilor smulse de scaeții politicii.

Legile cu care un Prinț își înzestrează țara, precum și faptele lui, întăresc opera condeiului săŭ; ele alcătuesc, cînd sunt vrednice de posteritate, monumentul domnirii lui.

In acest al II-lea volum al operiĭ noastre, am întrunit legile și decretele cele mai însemnate ale domnii lui Bibescu; discuțiile iscate, în 1843 și 1844, de vrăjmășia cu care priimea Camera orĭ ce măsură mare, binefăcătoare propunea Coroana; ofisurile Domnitorului către Adunările din 1846 și 1848, și adresele entuziaste ale acestor Adunărĭ către Suveranul lor. Aceste paginĭ conțin, în mai mult, alăturĭ de piesele autentice, — în afară de care nu ființează adevăr, — cutezanțele fabuloase ale unei calomniĭ triumfătoare

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de aproape o jumătate de veac, și istoricul mișcării răsvrătitoare din 1848 în Țara-Romînească, al cauzelor și al urmărilor ei. Se sfîrșesc prin arătarea situațiunei în care s'ar găsi Romînia în fața unui răsboiŭ, care ar răpi de o dată Europa înarmată în mijlocul unei furtune de focurĭ, de ruine și de jale; în fața acelui răsboiŭ de care lumea se teme de la 1870, și care este din ce în ce mai temut, din ce în ce mai amenințător pentru odihna lumii!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CÎTE-VA ACTE

DINAINTEA SUIREI LUI BIBESCU PE TRON

(ANUL 1831)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNĬ PRIVITOARE

LA

ÎNDREPTAREA REGULAMENTULUI ORGANIC

ÎMMÎNATE DE G. BIBESCU, PE CÎND ERA SECRETAR DE STAT LA DEPARTAMENTUL DREPTĂŢII, E. S. GENERALULUI KISSELEFF, GUVERNATOR GENERAL AL PRINCIPATELOR.

EXPUNERE

Cînd fu sfîrşită, în 1831, lucrarea regulamentului organic, guvernatorul general al Principatelor dunărene, Paul Kisseleff, îl supuse judecării Înaltei Porţĭ şi Rusii. După ce însă această operă de căpetenie trecuse prin cercetarea Curţilor Suzerane şi Ocrotitoare, şi priimise preschimbărĭ din parte-le, generalul Kisseleff mai băgă încă de seamă că multe articole trebuea să fie iară-şĭ revăzute.

Gheorghe D. Bibescu fu însărcinat cu o parte a lucrării. Bucata ce reproducem este produsul observaţiunilor lui şi preschimbărilor ce propuse E. S. Guvernatorului General.

Articolul 203 şi observaţiunile trecute în capitolul al VII-lea, sunt vrednice de o aproape luare 'n seamă. La articolul 203 din capitolul al III-lea, G. Bibescu combate pretenţiunea Înaltei Porţĭ de a supune la *alte tribunale* de cît ale ţării, *pe streinii care ar intra pe teritoriul Ţării-Romîneştĭ fără a face carantină*, şi isbuteşte a o înlătura. Observaţiunile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ce face la capitolul al VIII-lea, spun neted, că «*a lăsa* ca cestiunĭ de simple amănunte să figureze în regulamentul organic și să fie declarate ***de sfinte. ar fi a opri de tot mersul guvernului și al afacerilor.***»

Lucrarea tînărului secretar de Stat arată, în întregimea sea, îngrijirea-i de a nu lăsa să fie călcate drepturile țării, și de-a dobîndi un cîmp mai larg pentru acțiunea puterei suverane.

DOCUMENT IN LIMBA FRANCEZĂ [1])

Anul 1831.

1° Preschimbările aduse de misiunea împărătească la Constantinopol cată oare să treacă în redacțiunea Regulamentului? În acest caz, pe ce trebue oare să mă bizuesc, ne-avînd în această privință nicĭ un ordin de mai sus, care să-mĭ acopere răspunderea și să 'ndrituească aceste preschimbărĭ?

2° Prin aceste de mai sus zise preschimbărĭ, sunt de tot șterse secțiunea a II-a a capitolului finanțelor, privitoare la cheltuelile statului, ca și tablourile de subt Lit. A și B, unul care hotărește numărul funcționarilor ce țin de fie-care ramură a administrațiunii, și remunerația fie-cărui-a ; cel-alt care arată adusul aproximativ al fie-cărei rămure de veniturĭ. Această ștergere este pe deplin întemeiată și chiar neapărată, căcĭ toate cifrele arătate acolo sunt supuse la preschimbărĭ, și prin urmare cată să nu figureze într'un trup de dispozițiunĭ regulamentare ; de altă parte, această ștergere ar avea neajunsul de a lăsa afară din lege numărul funcționarilor hotărîțĭ pentru fie-care ramură de administrațiune, și remunerațica hotărîtă pentru fie-care din ei, precum și mai multe dispozițiunĭ folositoare ce-șĭ găsesc locul în diferitele paragrafe ale acestei secțiunĭ și ale acestor tablourĭ.

[1]) Orĭ-ce piesă tradusă din limba franceză în cea romînească va fi precedată de vorbele, DOCUMENT SAU TEXT ÎN LIMBA FRANCEZĂ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În cazul, însă, că tablourile de mai sus ar trebui păstrate, ce cifre va trebui să fie puse într'însele? Va trebui să lăsăm pe cele adoptate de Adunarea de Revizie? Dar cele mai multe au și fost preschimbate. Cată oare să punem în locul lor pe acele ce le-au înlocuit de atuncĭ? Dar atuncĭ la ce sumă trebue dusă casa de rezervă apreciată în § 21 al secțiunei a II-a la 1,666,552 lei, pe temeiul presupunerei că ocnele ar urma să dee suma de 4,558,000 de lei? și această din urmă sumă va rămînea oare aceașĭ în tabloul de veniturĭ, sau va fi scăzută prin aproximație?

3⁰ La capitolul carantinelor, s'aŭ făcut mai multe preschimbărĭ și adaosurĭ, atît în ce privește măsurile sanitare, cît și însușirile diferitelor funcționarĭ, și aceste preschimbărĭ au fost făcute numai în puterea unui proces-verbal al sfatului extra-ordinar, fără ca ele să fi trecut prin Obșteasca Adunare. Ce e de făcut în privința acestui capitol? Să-l lăsăm ast-fel cum este? Este a ne expune ca în practică să pășim în contra disposițiunilor dintr'însul. Să-l preschimbăm? Dar în puterea a cărui act?...

4⁰ Articolul 203[1]) al capitolului de mai sus, grăește la § 1-iu: «CEI CE VOR INTRA ÎN PĂMÎNTUL ȚĂRII ROMÎNEȘTĬ fără a face «carantină, se vor trimite la ocnă [2]) pentru toată a lor viață».

In locul acestui text, preschimbările aduse la Constantinopol, au pus: «PĂMÎNTENII CE VOR INTRA ÎN PĂMÎNTUL «ȚĂRII ROMÎNEȘTĬ fără a face carantină, se vor trimite la ocnă «pentru toată viața lor, IAR CEI-L'ALȚĬ SE VOR JUDECA DE «CĂTRE DREGĂTORIILE DE CARE VOR SPÎNZURA.»

Orĭ ce crimă însă săvîrșită pe pămîntul Țăriĭ Romîneștĭ, n'a fost, pînă azĭ, judecată de cît de legea și de judecătorii țării, orĭ care ar fi de altmintrelea caracterul și naționali-

[1]) La art. 205 (fait 203), citim nota următoare: *Acest paragraf s'a îndreptat potrivit cu comunicația generalului consulat al Rusii.*

[2]) Ocnele, sau muncă silnică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tatea vinovatului. Dispozițiunile de mai sus ar fi deci o însemnată vătămare adusă unui drept de care țara s'a bucurat în veci, și care ar putea să mai aibă de urmare să facă ca întemeiarea carantinelor să nu-și mai dee foloasele.

5⁰ Inființarea Curții de Revizie, care alcătuește un al patrulea grad de jurisdicțiune, n'a fost întărită de E. Sa, de cît în mod vremelnic, lăsînd ca experiența să-i fi arătat folosul.

Incercarea făcută în timp de doi ani a arătat din nenorocire că această instituțiune este departe de a-și atinge ținta. Cată oare, prin urmare, dispozițiunile privitoare la dînsa, să fie trecute în Regulamentul Organic?

6⁰ Art. 380 din Regulament, privitor la miliție, ast-fel cum a fost preschimbat la Constantinopol, glăsuește ast-fel: «Se «întocmește în Principatul Valahii miliția națională, spre «paza bunei orînduelĭ și a obșteștei liniștĭ, și întru care «Stăpînirea să'șĭ poată odihni credința.» Această definițiune s'ar potrivi mai bine corpului *Dorobanților*, miliția fiind anume însărcinată de siguranța carantinelor, de paza hotarului, de temnițele Statului și de poliția interioară a capitalei.— Ar fi chiar de temut că, de se priimește definițiunea de mai sus, să nu se bizuiască cum-va pe dînsa cei ce ar vrea să ne mărginească numai la acest corp de miliție, care n'ar putea nicĭ o dată îndeplini cerințele diferitelor serviciurĭ.

7⁰ Preschimbările aduse la Constantinopol nimicesc toate dispozițiunile privitoare la miliție, cuprinse în articolele 388 și următoare, precum și toate tablourile anexate la sfîrșitul regulamentului militar.

Ce se vor face cu aceste dispozițiunĭ, precum și cu toate acele ce au fost în urmă priimite de Obșteasca Adunare, și privitoare la recrutare, la paza hotarelor, la siguranța carantinelor, ș. c. l. Cu toate aste, în cazul că aceste dispozițiunĭ ar fi păstrate în noa lor redactare, se va lăsa oare art. 421 astfel cum

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

este azĭ, de vreme ce zice că «Spătarul, [1]) după împrejurărĭ și după băgările de seamă ce urmează a face locurilor, poate împuţina și adăoga, în voe, părţile de oștirĭ din toate punturile Principatului», sau va fi preschimbat acest articol potrivit cu spiritul observaţiunilor misiunei care declară pe Hospodar capul suprem al miliţii, cea ce presupune că nicĭ o mișcare de trupe nu se va putea face fără învoirea lui?

8⁰ În preschimbările aduse la Constantinopol, stă scris că «toate acele dizvălitoare măsurĭ sau schimbărĭ, care ar fi «urmat în vremea ocupaţiei acestui Principat de către oștile «împărăţiei Rosiei, vor avea putere de pravilă și se vor cu«noaște ca parte din însușĭ trupul Reglementului. In viito«rime orĭ-ce schimbare Domnul ar vroi să facă în Regle«mentul organicesc, nu va putea să aibă loc, nicĭ a se pune «în lucrare de cît după înadinsă împuternicire a Înaltei Porţĭ «cu împreună unire a Curţii Rosiei.» [2])

Printre dispoziţiunile Regulamentului organic, sunt unele fundamentale, care prin urmare cată să fie declarate de sfinte și nevătămate, cum sunt, de pildă, cele privitoare la principiile Obșteștei Adunărĭ, la așezarea și perceperea impozitelor, la drepturile reciproce ale proprietarului și ale ţăranului, la cele trei grade de jurisdicţiune, la înfiinţarea carantinelor, la instituţia miliţiei, și altele asemenea; dar se află de asemenea multe ce nu sunt de cît simple dispoziţiunĭ de amănunte, dispoziţiunĭ care, la urma urmelor, nicĭ n'ar trebui să figureze într'un Regulament organic, ci ar putea fi supuse la toate preschimbările pe care timpul și experienţa le-ar arăta folositoare și neapărate. A declara toate aceste dispoziţiunĭ drept sfinte, ar fi a opri de tot mersul guvernului și al afacerilor.

Subsemnat: G. BIBESCU

[1]) Spătar: ministru de răsboiu.

[2]) Reglementul Moldaviei, art. 435 (articolul din urmă).— No. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

IN PRIVINŢA ALEGEREI LUI G. D. BIBESCU

CA DOMNITOR AL ŢĂRII ROMÎNEŞTI

Cînd după depunerea lui A. Ghica-Vodă, *Căimăcămia* întocmi lista boerilor marĭ ce aveau dreptul de-a-şĭ pune candidatura la tron, numele lui Gheorghe-Dimitrie Bibescu nu fu trecut într'însa. Se crezuse că el nu avea patru-zecĭ de anĭ împliniţĭ, vîrstă cerută de regulamentul organic.

Bibescu se adresă Camerii, care se făcu tîlmaciul tînărului deputat al Craiovei, pe lângă *Căimăcămie* [1]) şi-i sprijini reclamaţiunea.

Adresa Obşteştei obicĭnuitei Adunărĭ către cinstita Căimăcămie.

27 Noembre 1842 (No. 13).

D-lui logofătul Gheorghe Bibescu, în protestul ce au dat către Adunare la 21 ale curgătoarei Noemvrie, arată că în Buletinul publicat la 9 ale aceleiaşĭ lunĭ sub No. 90, nu se află însemnat şi numele D-sale între candidaţii de domnie, potrivit cu art. 26 din Regulamentul organic şi că această lipsă ar fi pricĭnuită din bănuiala ce D-lor Caimacamii ar fi avut asupra vîrstei Dumisale [2]), arătînd D-lui logofătu Bibescu că îndestul ar fi socotit pentru depărtarea unei asemenea bănuelĭ, alegerea D-sale de deputat la Obşteasca Adunare al oraşului Craiova, în anul 1831, şi priimirea Dumisale de către Adunarea de atuncĭ, ca unul ce avea toate calităţile, prin urmare şi vîrsta de 30 anĭ; cu toate aceste însă

[1]) Căimăcămie : locotenenţă domnească.

[2]) Actele stării civile nu există în Romînia de cît de la 1861. Pin'atuncĭ naşterile erau trecute de preoţĭ pe registrele lor particulare. Pentru candidaţii la Domnie, se cerea vîrsta de 40 de anĭ împliniţĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dumnealui, logofătul Bibescu, mai alăturînd încă doo înscrisurĭ unul subt iscăliturile a mai multor boerĭ din oraşul Craiovei, şi altul subt iscăliturile a mai multor boerĭ din oraşul Tîrgu-Jiului, prin care mărturiseşte că cunoaşte în adevăr că D-lui logofătul Bibescu este născut în luna lui Aprilie, anul 1802, cere a se îndrepta greşeala din Buletin şi a se trece şi D-lui între candidaţĭ.

Adunarea, în seanţa sa din 21 Noemvrie, luînd în băgare de seamă mai întîiu cuvintele D-sale logofătului Bibescu şi al II-lea pomenitele înscrisurĭ şi găsindu-le netăgăduite, după chibzuirea făcută, cu cinste roagă pe cinstita Căimăcămie să bine-voiască a înscrie pe D-lui logofătul Bibescu între candidaţii la Domnie.

Aceasta fiind chibzuirea Adunării, secretariatul cu cinste o supune la cunoştinţa cinstitei Căimăcămii [1]).

«*Preşedintele Obşteştei Adunărĭ :* NEOFIT, Mitropolitul Ungro-Vlahiei;— *Secretarĭ :* A. VILARA, C. G. FILIPESCU;— *Ajutorĭ :* C. N. FILIPESCU; TH. POPESCU.

Căimăcămia încuviinţă cererea Obşteştei adunărĭ ; numele lui Bibescu (Gheorghe-Dimitrie) fu trecut pe lista boerilor celor marĭ candidaţĭ la tron.

Duminică la 20 Decembre 1842 [2]), după programa dată în formele cerute prin Regulamentul organic, toţĭ Domniĭ alegătorĭ în număr de 179, la 7 ceasurĭ şi jumătate de dimineaţă, s'au dus la Sf. Mitropolie şi la 8 ceasurĭ, intrînd în catedrală, au ascultat Sfînta Liturghie. Prea Sfinţia Sa Mitropolitul în veşt-

[1]) *V. Albina Romînească,* No. 99 din 13 Decembre 1842.

[2]) I-ŭ Ianuarie 1843 după calendarul gregorian. E o depărtare de doo-spre-zece zile între amîndoo calendarele.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

minte archiepiscopeştĭ, au rostit următoarea rugăciune pentru deslegare de jurămînt:

«Impărate a tot puternice! Tu care înalţĭ şi darapenĭ îm-«părăţiile pentru ale Tale ascunse şi tainice sfîrşiturĭ; milo-«stiveştete şi asupra nenorocitului norod al Romînilor! Insuflă «Doamne, duhul Tău tutulor acestora care astăzĭ sunt chemaţĭ «a hotărî asupra soartei acestei pravoslavnice ţărĭ! Curăţeşte «şi luminează inimile lor, ca alegerea ce vor face, să fie spre «fericirea-i şi Ţie plăcută! Iartă, Doamne, pe toţĭ aceia care, «din amăgire sau din înfricoşare, vor fi luat numele Tău în «zădar, legînd mai dinainte prin jurămînt cugetul lor, şi «priimeşte jurămîntul ce acum vin să facă înaintea sfîntului «Tău altar! Revarsă milostivirea Ta asupra acelor ce-l vor «păzi cu inimă curată, iar urgia Ta să cază pe capul acelora «care îl vor călca.

«În numele Domnului, voi toţĭ care veţĭ fi făcut vre o fă-«găduială prin jurămînt asupra votului ce astăzĭ sunteţĭ chie-«maţĭ a da, sunteţĭ deslegaţĭ de acel jurămênt ca să vă legaţĭ «acum cu altul de care nicĭ o putere duhovnicéscă nu va «putea să Vă mai deslege». [1]

Merseră apoi în sala şedinţelor unde, după o cuvîntare a Mitropolitului [2] care 'mboldi pe Adunare să aleagă pe cel mai vrednic, se păşi la alegerea Domnului. Gheorghe D. Bibescu fu proclamat Domnitor al Ţării Romîneştĭ, cu aproape unanimitatea glasurilor [3].

[1] Vezĭ t. I. p. 40.

[2] *Bul. of.* No. 103, 20 Decembre 1842.

[3] Vezĭ t. I, p. 41 şi 42.—La t. I, p. 42, linia 5, să se citească Ştefan Bălăceanu în loc de Ştefan Bălceanu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PARTEA ÎNTÎIA

1843 — 1848

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ANII 1843 ȘI 1844

DUPĂ ALEGERE:
PROCLAMAȚIUNÍ ȘI CUVÎNTĂRÍ

PROCLAMAȚIUNE

Noi Gheorghe Dimitrie Bibescu V. V.; cu mila lui Dumnezeu Domn a toată Țara Romînească.

Locuitorilor de prin Orașele, tîrgurile și satele Prințipatului Tării Romîneștĭ.

Prima faptă a Domnului, luînd puterea este, – după ce a constatat că Curțile Suzerană și Ocrotitoare au recunoscut țării vechiul ei drept suveran de a-șĭ alege pe Capul statului [1]) — să afirme țăranilor că plîngerile lor nu vor rămânea zadarnice ca în trecut, și să făgăduiască tutulor domnirea legei [2]).

[1]) Țara perduse, în fapt, acest drept, într'un mod definitiv de la numirea de către Poartă a Domnilor Grecĭ la tronurile Principatelor, adicătele de la 1711 pentru Moldova, de la 1716 pentru țara Romînească Cu toate că reintraseră în posesiunea acestui drept, în 1829, mulțumită tratatului de la Adrianopol, subsemnat între Rusia învingătoare și Turcia, Romînii nu fură volnicĭ să se slujească de dînsul de cît cu prilejul alegerei lui Bibescu în 1842.

[2]) Diferitele legĭ sau decrete ale lui Bibescu, în demersul domniĭ sale, în cestiunile privitoare la țăranĭ, vor arăta cum M. S. s'a ținut de cuvînt.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

30 Ianuarie/11 Februarie 1843 (*Bul. of. No. 8*).

Dreptul cel strămoșesc al țării de a-și alege însuși pe stăpînitori săi, statornicindu-se acum de isnoavă, prin făcătoare de bine puneri la cale a Înaltelor două Curți, ne-am văzut Domnia Noastră cinstiți cu oblăduirea acestui Principat prin alegerea Nației și Înalta întărire.

Acum dar, luînd în mîinile noastre cîrma oblăduirei, vă facem știut că cunoaștem suferințele subt care ați gemut, și că plîngerile, mai ales ale voastre, sătenilor, au fost cele mai multe zadarnice, nedobîndindu-se îndestulare.

Am dat Domnia Noastră cele mai strașnice porunci ca pravilile și legiuirile întocmite să se păzească cu cea mai mare sfințenie. Vom fi cu cea mai ne-adormită priveghere ca nici un dregător să nu se abată din datoriile sale. Nu vom pregeta a pune toată silința și strădania a vă asigura o vețuire liniștită și nebîntuită de ne-orînduelî înpotrivitoare legilor.

Iar daca și după aceasta veți cerca năpăstuiri și asupriri, părintescul sîn este tot d'auna deschis și gata să priimească cu îndurare și dragoste plîngerile cele drepte, și să facă cea după pravilă îndreptare, căci statornica noastră voință și hotărîre este să vă puteți îndeletnici în pace la meseria vă fiecare, să vă bucurați de un viitor mai fericit, și să nu vi să facă cea mai mică bîntuire în potriva drepturilor ce vi s'au chezășuit de legiuirile țării.

Tot de o dată însă, cerem și poruncim ca și voi să îndepliniți datoriile voastre cu aceeași scumpătate și nepregetare, să ascultați de poruncile stăpînirei, și să le urmați, să fiți supuși pravililor și Dregătoriilor și să vă feriți de ori-ce faptă vătămătoare societății și concetățenilor voștri; căci, precum plîngerile voastre cele drepte vor afla îndestulare, asemenea și cea mai mică abatere din legiuitele voastre da-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

torii, nu numai nu se va trece cu vederea, ci se va pedepsi după toată străşnicia pravililor.

Fiţĭ dar întocmai următorĭ acestii povăţuirĭ părinteştĭ şi poruncĭ Domneştĭ, şi pătrundeţi-vă de deplina încredinţare că Domnul Vostru nu va înceta de a îngriji cu stăruire de a voastră bună petrecere, îndestulare şi fericire.

PROCLAMAŢIUNE

Noi Gheorghe Dimitrie Bibescu VV. cu mila lui Dumnezeu Domn a toată Ţara Romînească.

Către Sfatul Administrativ extra-ordinar.

Prinţul nădăjdueşte că toţĭ funcţionarii Statului vor pune în indeplinirea funcţiunilor lor, zel, cinste şi devotament.

30 Ianuarie (11 Februarie), 1843. (*Bul. of.* No. 8).

Glasul Patriei şi bine voinţa Înaltelor doă Curţĭ, Ne-au chemat a lua cîrma oblăduirei acestui Principat.

Această înnaltă încredere, nădejdile unui viitor fericit, şi cele în fiinţă preţioase instituţii ale ţării, pun asupră-ne îndatorirĭ povăroase, şi tot de o dată foarte straşnice.

Ca să ne arătăm vrednicĭ acelei încrederĭ, să conrăspundem la acele nădejdĭ şi să aducem la întocmai îndeplinire legiuirile, urmează neapărat pe de o parte a da înşine pilda unei desăvîrşite îndeplinirĭ a datoriilor noastre, şi unei nepărtinitoare păzirĭ a dreptăţii, iar pe de alta a priveghea cu cea mai nepregetată luare aminte ca şi toţĭ dregătorii să păzească datoriile lor cu scumpătate, ferindu-se de orĭ-ce

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

abatere, și mărginindu-se fie-care în ocolul atribuțiilor ce sunt prescrise.

De aceea, îndată dupe luarea cîrmei oblăduirei în mîinile noastre, de trebuință am socotit a da în cunoștința tutulor dregătoriilor judecătorești Administrative și Ostășeștĭ, marĭ și micĭ din tot coprinsul Principatului ca fie-care fără osebire să se pătrunză de datoriile însușite postului săŭ; să le împlinească cu ceruta dreptate și grăbnicie, și să fie osîrduitor la căutarea trebilor ce intră în căderile sale. Căcĭ precum meritul se va prețui, pre cît vom avea mulțumire a răsplăti slujba cea rîvnoasă și cinstită, ca una ce este aducătoare de folos obștei, și cinstitoare pentru stăpînire, cu atît mai tare călcarea legilor nu se va trece cu vederea, și vom fi silițĭ a pedepsi fără părtinire abaterile, ca unele ce aduc vătămare obștei, și dreaptă bulă stăpînirei de vor rămînea nepilduite.

Această hotărîre este nestrămutată; nicĭ un fel de considerații nu o vor putea să o preschimbe, căcĭ avem a da răspuns de faptele noastre lui Dumnezeu, către Patrie, către Înaltele doă Curțĭ, și către chiar cugetul nostru, cu care dorim a fi tot d'a una în odihnă.

Nu suntem dar la îndoială că toțĭ dregătorii de orĭ-ce ramură și treaptă, avînd pururea în vedere aceasta a noastră neclintită hotărîre, se vor strădui a-șĭ împlini datoriile cu cea mai mare scumpătate ca, cu aceasta să merite mulțumirea și răsplătirea stăpînirei, și să se apere de a cădea subt urgia ce strășnicia pravililor va trage asupră-le.

Sfatul Administrativ extra ordinar va da acestei poruncĭ și proclamații cea mai mare publicitate, spre deplina cunoștință a tuturor dregătoriilor.

BIBESCU

Secretarul Statului, C. SUȚU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ORDIN DE ZI CATRE ARMATĂ

14/26 Februarie 1843.

OSTAŞILOR !

Aţĭ dobîndit de curînd un nou frate de arme, care, de şi au încins sabia de puţine zile, dar cu inima şi cu sufletu au fost tot-d'auna între voi.

Cînd după un veac şi jumătate un glas prieten şi ocrotitor drepturilor Patriei Noastre s'a ridicat în mijlocul vostru, chemînd pe fii săi sub arme, am fost unul din cei dintăĭ a răspunde la acel glas ; dar împrejurărĭ neatîrnate de a Mea voinţă, mi'au închis o carieră către care Mă simţeam pornit de a mea aplecare şi de pilda părintească. Nu v'am perdut însă nicĭ un minut din a Mea vedere.

Cu falnică mulţumire am întîmpinat de la început măreaţa voastră iubire, ca o norocită prevestire a unui viitor statornic şi mai fericit. Am urmat cu aţintare toate mişcările voastre, bucurîndu-Mă de orĭ-ce faptă putea să reînfiinţeze aducerea aminte a răsboinicului duh al strămoşilor noştri, şi întristîndu-Mă de orĭ-ce împiedecare întîmpinaţĭ la a voastră înaintare.

Dumnezeasca Pronie, cunoscînd adîncul inimei Mele, şi urările cîte cu necontenire am făcut pentru voi, a bine voit să-Mĭ încredinţeze acum a voastră comînduire şi soartă.

Ostaşilor ! cunosc ostenitoarea slujbă ce sunteţĭ chemaţĭ a săvîrşi către Patrie, şi părinteasca Mea îngrijire nu va înceta de a priveghea fără preget pentru a voastră bună petrecere. — Voi stărui cu ne-adormire a se păzi cea mai straşnică dreptate întru împărţirea răsplătirilor după slujbele şi destoinicia fieş-căruia.

Nădăjduiesc că şi voi vă veţĭ sili a răspunde la această din parte-Mĭ bună cugetare, şi că nu Mă veţĭ aduce nicĭ o dată

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în mîhnitoarea posiţie de a întrebuinţa asprimea pravililor ostăşeştĭ.

Fiţĭ dar credincioşĭ datorielor voastre, supuşĭ mai marilor voştri, următorĭ orînduelilor bunei disciplinĭ, blajinĭ în înclinările ce veţĭ avea cu concetăţeni voştri, îndrăsneţĭ la primejdie, şi groaza vrăşmaşilor bunei orînduelĭ şi a linişteĭ obsteştĭ, ca să fiţĭ tot-d'auna cea mai mare fală a mea şi a patrieĭ noastre.

CUVÎNTAREA MĂRIEI SALE

PREA ÎNALTULUI NOSTRU DOMN LA SUIREA SA PE TRON

Domnul zice Adunării că «*e vreme să scape Patria de năpraznicele năravurĭ ce s'au încuibat în sînul ei...*» Povăţueşte pe vinovaţĭ să se pocăească; «*mîine*, adaogă el, *se va înălţa glasul pravilelor mai presus de cît al meu şi voi fi silit a stărui din toată virtutea ca a lor voinţă să se aducă în cea mai deplină săvîrşire*».

14/26 Febr. 1843.

DOMNILOR !

Poziţia întru care M'a ridicat dragostea compatrioţilor Mei, şi încredinţarea a doă Înaltelor Curţĭ, pompa şi cinstele care Mă înconjoară, acest scaun pe care Mă aflu suit; iar mai presus de cît toate, bucuria cea plină de nădejde care văz în ochii tutulor, sînt, Domnilor, împrejurărĭ care ar trebui să mişte înnăuntru Meu numai o veselă simţire, şi într'adevăr alta nu ar fi, dac' aş putea să Mă încrez numai la curăţenia cugetărilor Mele, la călduroasa dragoste ce a-pururea am hrănit către patria Mea, şi la statornica hotărîre ce am a merge pe calea dreptăţii, fără a mă abate nicĭ într'un

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

chip. Dar cunoaștețĭ toțĭ, Domnilor, grelele împrejurărĭ întru care iau cîrma oblăduirei, și aceasta este neodihna sufletului Meu în mijlocul atîtor prilejurĭ de bucurie. Nu socotițĭ însă că acea neodihnă este de fire a Mă descuraja și a-Mĭ ridica orĭ ce nădejde pentru îmbunătățirea soartei Patriei noastre. Nu, Domnilor, nicĭ o dată n'am avut prilej de a avea mai multă credință în viitorime. Destul este să ne aducem aminte ce eram acum un an, și ce suntem astăzĭ, cît de jos căzuțĭ ne aflam în opinia lumei, și cît de sus ne-am ridicat acum.

Să fim înțelepțĭ, să știm prețui politiceasca noastră poziție, bucurîndu-ne cu liniștire de facerile de bine care suntem datorĭ la o înaltă și generoasă îngrijire, să ne desbrăcăm de orĭ ce patimă personală, unindu-ne cu toții pentru unul și singurul sfîrșit al binelui obștesc, și putem fi încredințațĭ că vom avea un viitor mai frumos de cît am fi putut aștepta. Pentru ceea-ce se atinge de Mine în parte, nicĭ rîvna nu va lipsi, nicĭ ostenelile, nicĭ jertfele ce va cere neîndemînatica Mea poziție și fericirea Patriei. Domn voi fi ceea ce m'ațĭ cunoscut Ministru și Mădular al Obșteștei Adunărĭ. Drept către toțĭ, nu voiu trece cu vederea nicĭ binele spre a-l răsplăti, nicĭ răul spre a'l pedepsi.

Este vreme, Domnilor, să scăpăm Patria noastră de năprasnicile năravurĭ ce s'au încuibat în sînul ei, și amerință de a seca orĭ ce isvor de fericire, de nu se va lua strașnice măsurĭ spre a lor grabnică precurmare.

Astăzĭ pentru cea după urmă oară să ridică glasul Meu a îndemna spre pocăință pre cei rău nărăvițĭ, iar mîine se va înălța glasul pravililor mai pre sus de cît al meu, și voi fi silit a stărui din toată virtutea că a lor voință să se aducă în cea mai deplină săvîrșire.

Domnilor, întorcîndu-vă în sînul familiei, facețĭ cunoscute principurile Domnului vostru, cinstițĭ pravilile și oblăduirea care are trebuință de ajutorul celor spre bine aplecațĭ, ca să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

îndeplinească bunele sale cugetărĭ, şi daţine prilej prin fapte lăudate spre a vă putea arăta ca un oblăduitor toată dragostea care am către voi.

CUVÎNTUL MĂRIEI SALE

PREA ÎNĂLŢATULUI NOSTRU DOMN LA DESCHIDEREA OBŞTEŞTII ADUNĂRĬ

Domnul nădăjdueşte că Adunarea i va da tot sprijinul trebuincĭos pentru îndeplinirea proiectelor Sale.

19 Feb., 13 Martie 1843 (*Bul. of.* No. 14).

Domnilor Deputaţĭ ai Obsteştei Adunărĭ!

Chemîndu-vă astăzĭ ca să vă îndeletnicițĭ la obicĭnuitele Dumneavoastră lucrărĭ, nu voi cerca a vă arăta ceia ce simţ în adîncul sufletului Meu, văzîndu-Mă earăşĭ în mijlocu acelora pe care erĭ încă aveam mulţumirea de a-i numi ai Mei tovareşĭ, şi la locul de unde glasul Meu să ridica împreună cu al lor, cerînd o uşurinţă la pătimirile patriei noastre. — Frumos a fost, Domnilor, pentru Obşteasca Adunare anul ce de curînd a trecut, şi va rămînea de vecĭnică pomenire în analele Istoriei nóstre, pentru înţeleapta liniştire, patriotismul şi dignitatea ce aţĭ arătat. — Ear pentru Mine, va fi cea mai falnică aducere aminte, căcĭ întru acele cumplite împrejurărĭ am putut fi unul din conlucrătorii Domnielor-vóstre.

Tot acel duh, însuflat prin impulsia ce aţĭ fost dat, a preziduit negreşit şi la înţeleptele lucrărĭ acelei din urmă Obsteştĭ Adunărĭ extra-ordinare, care alegînd pe unul iarăşĭ din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sînu-vă, a voit cu acésta să arate cea către Domnia-voastră obştească mulţumire din partea tutulor trepteĭor de locuitorĭ.

Faceţĭ, Domnilor, ca, şi de acum înainte purtarea Dumnea-voastră să răspunză la acest vrednic de laudă început, şi la buna opinie ce aţĭ cîştigat în lume. Sarcina Dumnea-voastră va fi uşoară pre cît va spînzura de oblăduire, căcĭ veţĭ dobîndi din parte-i tot ajutoru ce veţĭ dori potrivit cu pravilele, precum şi ea nădăjdueşte a avea din partea Dumnea-voastră tóte înlesnirile ce se cuvin bunelor sale cugetărĭ. — Dară, Domnilor, Mă mîngîi cu dulcea încredinţare că cele dintre Noi relaţiĭ de şi s'aŭ schimbat în firea lor, vor fi însă întru aceiaşĭ bună înţelegere ca şi mai nainte, şi că cuvêntul Oblăduitorului va afla în această Adunare aceiaşĭ bună priimire cu care în anul trecut se cinstea cuvîntul secretarului ei.

Nu voi vorbi, Domnilor, de prinţipurile Mele, socotind că le cunoaşteţĭ în destul; dar vă voi încredinţa că vor fi nestrămutate. Nu voi face descrierea celei de astăzĭ stărĭ a ţăriĭ, căcĭ aţĭ făcut-o Dumnea-vóstră fórte pe larg în adresa anului trecut, şi de atuncĭ vremelnica posiţie a lucrurilor nu a putut aduce de cît nouă neîndemânărĭ. Nădăjduesc încă că la sesia viitoare voi fi îndestul de norocit a vă putea împărtăşi îndeplinirea celor mai multe din dorinţele Dumnea-voastră şi din nădejdiile obştiĭ.

Citind cu băgare de seamă această cuvîntare, îţĭ pare că Domnul presimţea de atuncĭ ***opoziţiunea sistematică*** a Camerii, — înşi-şĭ duşmanii M. S. o vor mărturisi-o în scrierile lor, — la proectele de reformă cele mai folositoare pentru ţară. Este însă lucru neapărat de a spune şi de a proba, înnainte de a păşi mai departe, că presimţirile lui Vodă nu erau decît prea întemeiate. Chiar în acest an, care era să fie însemnat cu o întipărire de tot umană, liberală şi morală prin legile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

asupra desrobirii Ţiganilor Statului şi Ţiganilor particularilor, prin legile despre zestre şi despre cercetarea minelor, D. D. Ioan Ghica, Nicolae Bălcescu şi *doă alle persoane* dintre prietinii lor, făceau, în cîmpul de la Filaret, jurămîntul de a pune toate în mişcare spre *a dărîma* pe Bibescu, pe Alesul naţiunii [1].

[1]) Vezĭ *Amintirĭ din Pribegie* de D. Ioan Ghica, p. 40.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESFIINȚAREA ROBIEI

(LEGEA D'ÎNTIIU DE LA 22 MARTIE 1843)

ISTORICUL CESTIUNEI

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESFIINȚAREA ROBIEI

ISTORICUL CESTIUNII

Erau altă dată în Țara Romînească trei felurĭ de robĭ țiganĭ: 1⁰ Țiganii de lae (nomazĭ), cunoscuțĭ subt numirile de ***lingurarĭ, rudarĭ, aurarĭ*** sau căutătorĭ de aur, care-șĭ plăteau darea cu aurul ce scoteau mai ales din Olt; 2⁰ Țiganii pușĭ subt atîrnarea Mitropoliei, a mănăstirilor, a bisericilor, a tutulor stabilimentelor publice; 3⁰ Țiganii particularilor.

Adunarea din 1831, votînd regulamentul organic, pusese un articol (articolul 95) privitor la Țiganĭ, la 'mpărțirea lor în categorii, la darea ce fie-care categorie avea de plătit, la așezămîntul ***vătașilor*** (sau ***vătafilor***) însărcinațĭ de a priimi dăjdiile și de a le da subt-administratorilor țiganilor, la scutirea de dăjdii a acestor împiegațĭ pușĭ pe aceașĭ treaptă cu ***purcălabii*** satelor a căror sarcină era cam aceeașĭ [1])

In anul 1832, în ședința din 5 Noembre, D. Mare Vestiar

[1]) Vezĭ, în ce privește *așezarea Țiganilor lăeți ai Statului, ai mănăstirilor și al particularilor, menită a deprinde pe aceștĭ nomazĭ cu lucrarea pămîntului,* și în ce privește *dăjdiile la plata căror vor trebui să fie supușĭ,* discuțiunea și votul ce a urmat, în ședința din zioa de Marțĭ 28 Aprilie 1831 (la Bucureștĭ); în ședința Adunării obsteștĭ extraordinare de Revisiune, din zioa de 14 Martie 1831, (la Bucureștĭ), (*Annale Parlamentare,* anul 1-iŭ, vol. 1-iŭ, 1831, p. 11, No. 9); în ședința din 20 Martie 1831 (*Annale Parlamentare* anul I-iŭ, vol. I, p. 8, 10, și p. 558, No. 83).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

(ministru de finanțe), Alexandru Nenciulescu, aduse înaintea cinstiteĭ Obsteștĭ Adunărĭ extraordinare, oficiul E. S. D-sale Președinte plenipotențiar al Divanurilor, aghiotant, general Kisseleff. Acest ofis era datat din zioa de 3 Noembre, No. 752, și însoțit de un proiect privitor la un nou mod de așezarea dăjdiilor Țiganilor Statuluĭ [1]).

Cele cincĭ articole d'întîiu din *secțiunea I-a*, se ocupă de Țiganii aurarĭ; hotărăsc taxa ce vor avea de plătit pe viitor, — adică 55 de lei pe an, din care 50 pentru vistierie și 5 pentru orașul în care se găsesc, — și condițiunile impuse Țiganilor ce ar cere să intre în această categorie. Articolul 6 supune orĭ ce altă familie de Țiganĭ ai Statului la un impozit de 30 de lei pe an, afară de zeciueală, adică de 33 lei, ca și orĭ ce alt birnic. Plătind aceasta, țiganul are dreptul de a se îndeletnici cu orĭ ce meserie va vrea, în afară de cercetarea aurului, păstrată numai pentru aurarĭ. Articolul 7 menține subt ascultarea starostielor breslelor,— în conglăsuire cu § 2 al art. 95 al Regulamentului organic,— pe Țiganii ce se îndeletnicesc cu diferite meserii și locuesc în oraș.

Secțiunea a II-a vede de percepțiunea și de împărțirea dăjdiei Țiganilor Statului.

Articolele 12 și 13 se ocupă de cumpărarea pe viitor de Țiganĭ, în folosul Statului.

ART. 12.— ***Orĭ-cîțĭ alțĭ banĭ vor mai prisosi peste această cheltuială a vătașilor, adică din numărul aurarilor cîte lei patru pe an de un aurar, și din numărul celor-l'alte numirĭ de țiganĭ cîte lei doui iarășĭ pe an, — nu se vor cheltui subt nicĭ un fel de cuvînt, de cît numai în cumpărăturĭ de țiganĭ. spre a îmmulțĭ numărul acestora în folosul Statului printr'o adăugire treptelnică.***

ART. 13.— ***Spre acest sfîrșit, Vornicul temnițelor este în-***

[1]) Annale parlamentare, t. III: *Țara Romînească* 1832—1833, p. 126—132 (No. 59).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

datorat unde va auzi sau va simți vînzare de țiganĭ orĭ de vatră sau de lae să stăruiască prin toate chipurile a-i cumpăra și a-i număra numai de cît între dajnicii țiganĭ ai Statului. Asemenea sunt chemate și toate tribunalurile de întîia cercetare ca pentru orĭ-cîțĭ țiganĭ se vor pune la vînzare de mezat numai de cît să înștiințeze pe vornicul temnițelor.

Acest proiect, pus la studiu, votat în zioa de 12 Decembre (No. 77) de Adunare, fu întărit de Președinte la 3 Ianuarie 1833 (Ofisul generaluluĭ Kisseleff, No. 853).

In scurt nu găsim în aceste disposițiunĭ de cît o măsură băneascā. Țiganul, rob al Statului, era de sigur mai liber de cît cel rob al particularilor, dar tot rob era.

Subt domnia luĭ Alexandru Ghica-Vodă, legea din 18 Martie 1840 îmbunătățește soarta țiganilor mănăstireștĭ, ***ajunșĭ a se impila după discresia fie-cărui arendaș***, și întinde asupra lor măsura impozitului de 33 de lei pe an ce plăteau Țiganii Statului. De la 1846, acest impozit era să fie dus la 40 de lei, din care 4 lăsațĭ ca plată strîngătorilor de dijmă [1].

D. Nicolae Blaremberg dă lui Alexandru-Vodă-Ghica prima pornire pentru treptata desrobire a țiganilor. «*Se începu*, zice el, ***prin desrobirea celor ce aparțineau Statului***», și-șĭ sprijinește zisele prin această pagină din cartea D-lui A. L. de Grammont, mareșal al Palatului în timpul domniei acestui Domn. «Spre a-i scoate din starea de ticăloșie și de mizerie în care zac, și a-i face să se lase de viața rătăcitoare și adesea de tîlhării la care se dedeau, administrațiunea actuală a dat, în 1837, desrobirea celor care aparțineau Statului, și a poruncit ca ei să fie așezațĭ pe moșiile particularilor [2])».

[1]) E de însemnat că din dijma fie-cărui Țigan nu rămînea de cît un leu pe an pentru răscumpărarea de Țiganĭ.

[2]) *Despre administrațiunea provizorie rusească în Țara Romînească*, de vicontele A. L. de GRAMMONT, p. 84—85. V. BLAREMBERG, *Încercări* etc. p. 550.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

La p. 539 a aceiașĭ opere, D. N. Blaremberg mai aduce tot despre acest fapt, următoarele dintr'o carte a d-lui F. Colson[1]), prin care aprețiază autorul actul lui Vodă-Ghica. «Țiganii Statului al căror număr era în Țara Romînească de 27,910, au fost anul trecut chemațĭ la starea de țăranĭ. Ei n'au fost așezațĭ pe moșiile Statului, ci, printr'o dibăcie care este spre rușinea lui Vodă-Ghica, i-a dat unor proprietarĭ, susțiitorii săi politicĭ, sau unor familii pe care vroea să le cîștige. Să nu credețĭ că a fost călăuzit de vr'un simțimînt de umanitate, cum un ziar plătit din Germania a îndrăsnit să o spue. Țiganii Statului nu plăteau vistieriei de cît de la 35 la 50 de lei. Meseria lor le dădea cu ce trăi; aveau de ajuns pentru sine. Azĭ datoresc guvernului o contribuțiune tot atît de mare, sau mai mare, și, în mai mult, plătesc proprietarilor moșiilor pe care sunt așezațĭ, dările cele multe ale unui țăran. In acest tîrg, văd că numai boerii au cîștigat: și-au îndoit veniturile.»

Făr'a stărui asupra acestei cestiunĭ, vom arăta numaĭ că atît D. de Grammont, mareșal al curțiĭ luĭ Vodă-Ghica, cît și D. Colson, cad într'o rătăcire de căpetenie. A spune într'adevăr că *țiganiĭ chemațĭ la starea de țăranĭ*, — să fi pornit lucrul dintr'un simțimînt de umanitate sau dintr'un interes politic, — au fost ***în număr de 27.000***, nu e ceva mai exact de cît de a spune că ***în 1837***, ***administrațiunea a dat desrobirea țiganilor Statului***. Numai patru mii dintr'înșiĭ au fost așezațĭ pe moșii particulare. Probă este legea lui Bibescu din 22 Martie 1843.

Să ajungem la domnia lui Bibescu, care preschimbă legile

[1]) *Starea de față și viitorul Moldovei și Țării Romînești* de D. F. Colson, Paris, 1839.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fiscale privitoare la țiganĭ în legĭ umanitare, care 'ncepe prin a desrobi pe Țiganii statului, prin a lărgi foarte mult cadrul ***desrobirii Țiganilor robĭ ai particularilor***, și care, în 1847 va nimici robia, desrobind pe Țiganii Sf. Mitropoliĭ, episcopiilor, tutulor mănăstirilor, metohurilor, bisericilor și tutulor stabilimentelor publice, fără deosebire, ce ființau în Principatul său.

De mult îngrijit de această reformă umanitară, vrînd ca o suflare de libertate să salute, ca un semn bun, zorile suirii sale pe tron, dar în lipsă de mijloace neapărate pentru a săvîrși opera desrobirii pe care o va făptui in 1847 [1]), și care va fi piatra de căpetenie, piatra de la colț a edificiului domniei Sale, — Vodă Bibescu hotărăște singura măsură ce-i sta în putință, lărgirea cadrului desrobirei Țiganilor robĭ ai particularilor, și, pentru a-i asigura făptuirea, face o economie de căpetenie. Cum, de la 1832, ființa o casă, zisă de rezervă, menită de Regulamentul Organic, să răscumpere pe Țiganii robĭ, casă ce primea dăjdia saŭ capitațiunea ce orĭ-care Țigan rătăcitor trebuia să plătească pînă 'n zioa în care, așezîndu-se pe o moșie, intra în clasa țăranilor plugarĭ, și se preschimba prin acest fapt în contribuabil al Statului [2]), Vodă hotărî ca Țiganii de lae, atîrnînd de administrațiunea *Vornicii* [3]) temnicelor, să treacă subt a ocărmuitorilor.

Această măsură, care aducea desființarea funcționarilor din biurourile Vorniciei temnițelor, — carĭ erau însărcinațĭ cu percepția capitațiunei, — dădu de o dată o economie de 47,600 de lei. M. S. hotărî că Statul va mări fondul casei de rezervă cu jumătatea acestei sume, punînd la foloasele sale

[1]) Vezĭ legea din 1847 despre desființarea robiei, la sfîrșitul volumului.
[2]) Făcîndu-se țăran plugar, țiganul plătea casei comunale impozitul ce plăteau și ceĭ-l'alțĭ țăranĭ.
[3]) Direcțiunea temnițelor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cea-l'altă jumătate, adică 23.800 de lei, și că în ziua în care țiganii rătăcitorĭ vor fi devenit țăranĭ plugarĭ, și vor fi încetat să plătească contribuțiunea, Statul va da pe an caseĭ de reservă suma întreagă de 47,800 de lei.

Nu se poate opri cineva de a admira nu numai partea umană a acesteĭ legĭ, care îngădue lui Bibescu să 'ndoească pe fie care an numărul desrobiților, ci și partea eĭ financiară. Intr'adevăr, legea din 2 Martie făptuește o economie definitivă pentru Stat de o sumă do 47,600 de lei, din care jumătate 23,800 de lei mărește fondul Casei Statului; cea-l'altă jumătate mărește fondul Casei de desrobire. Nu-i numai atît; în ziua în care țiganii robĭ devin țăranĭ plugarĭ, Statul dă acestei case cele 23,800 de lei ce reținuse din suma de 47,600: această casă nu pierde deci nimic. Din parte-i, casa Statului înlocuește cele 23,800 de lei, pe care-i dă, prin contribuțiunea ce plătesc țiganii deveniți țăranĭ.

În scurt, această lege dă o economie de 47,600 de lei, și un folos înfățișat de contribuțiunea tutulor țiganilor așezațĭ pe moșii.

LEGEA DIN 22 MARTIE 1843

(DECRETUL 233)

DESFIINȚAREA ROBIEI ȚIGANILOR STATULUI

Prin legiuirea din anul 1843 Martie 22 toțĭ dajnicii de subt administrația Vorniciei Temniților (țiganii Statului) s'au trecut subt d'a dreptu ad-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ministrație a cîrmuitorilor de județe, cu care această măsură s'au desrobit puindu-se în rîndul birnicilor rumînĭ [1]). (Brăiloi, p. 22).

Această lege creează o economie de 47,600 lei în favoarea casei de desrobire și un folos pentru Stat înfățișat prin contribuțiunea tuturor Țiganilor așezațĭ pe moșii.

ART. 1. Toțĭ dajnicii de sub administrația Vorniciei Temniților vor trece d'adreptul subt administrația Cîrmuirilor de Județe de la întîia zi a trimestrului în care se va legiui acest proiect, cu aceleașĭ orînduelĭ ce s'au aflat și subt Vornicia Temniților, adică capitația lor hotărîtă prin Art. 5 și 6 din legiuirea cu No. 6 din 1832, se va împlini de sub-cîrmuitorii plășilor iarășĭ prin vătașii lor, pînă la începutul viitorului al 4-lea period catagraficesc (dacă pînă atuncĭ se va cunoaște bine îmbunătățită soarta lor și bine statorniciți), și prin urmare toată cancelaria financiară a Vornicii Temniților, precum și sub-cîrmuitorii despărțirii lor, se vor desființa cu totul, și banii ce se strîngea de Vornicia Temniților din zeciuiala capitații lor, asemănat Art. 10, 11 și 12 din sus pomenita legiuire, se vor păstra în casa Vistierii, și va îndeplini Șeful Departamentului Vistierii dispozițiile Art. 12, 13, 14 și 15 din aceeașĭ legiuire, precum și condițiile prescrise în Art. 15 pentru răscumpărătorĭ de țiganĭ, se vor închipui cu iscălitura șefului departamentului vistierii, și pecetluindu-se cu pecetea Domnului, se vor supune la cercetarea atingătoare de regulile obșteștilor dispoziții pentru socotelile Statului.

ART. 2. Fiind-că dintr'această măsură se face o economie pe tot anul în folosul casii rezervei de lei 47,600, apoi dintr'această sumă, fondurĭ pentru răscumpărătoarea de țiganĭ, pînă la a lor întrupare într'o tablă cu plugarii sătenĭ, vor fi o zeciuială ce dau acum și 23,800 lei ce au să dea din Vistie-

[1]) Vornicie: ministerul de interne.—In fraza de aci, vornicie însemnează Direcțiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rie, adică pe jumătate din acei lei 47,600 de economie; iar la vremea întrupării lor lipsind firește zeciuiala ce intră în cutiile satelor, se vor statornici fondurĭ numai lei 47,600 din Vistierie, cîțĭ adică se fac acum economie cu desființarea cancelarii lor.

DEPARTAMENTUL TREBILOR DIN NĂUNTRU

(MINISTERUL DE INTERNE)

Dispozițiunĭ cu privire la așezarea Țiganilor rătăcitorĭ, aparținînd particularilor.

28 August 1843 *(Bul. oficial* No. 80).

Luîndu-se în băgare de seamă că dintre țiganiĭ fețelor particolare, mulțĭ se află încă în viețuire rătăcită și nestatornică, preumblîndu-se cu corturile din loc în loc, fără să fie cunoscut locul locuinței.

Ca să se aducă dar la îndeplinire punerea la cale ce este făcută de către stăpînire, pentru obșteasca statornicire a unui asemenea rînd de oamenĭ, se dă printr'aceasta în cunoștință de obște, ca toțĭ proprietariĭ de țiganĭ dintr'acest principat, în curgere de opt-spre-zece lunĭ, socotite de la darea acestei publicațiĭ, să îngrijască a'șĭ așeza pe proprietățile orĭ ale dumnealor, orĭ ale altora, și a le statornici cu desăvîrșire a lor locuință în case de ședere [1]) ca și ceĭ-l'alțĭ locuitorĭ;

[1]) Puterea tradițiuneĭ și a obiceiului fu atît de mare că la început țiganiĭ îșĭ puneaŭ porciĭ în casă și-șĭ ridicaŭ cortul alăturĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

căcĭ dacă şi după acest soroc se vor mai găsi în coprinsul principatului niscaivaşĭ ţiganĭ preumblătorĭ, verĭ ai cui vor fi, atuncĭ stăpînirea va lua măsurĭ pentru a lor statornicire.

APROBAREA SOCOTELELOR

PE 1844

Acest document e privitor la funcţionarea regulată a legei din 1843. Vodă aprobă în 1846 socotelile casei de desrobire pe anul 1844.

Bucureştĭ 27 Decembre 1846 (No. 474).

Noi Gheorghe Dimitrie Bibescu VV.;

Văzînd raportul cu No. 208 ce ni s'a înfăţişat subt iscălitura preşedintelui şi a secretariĭ cinstitei Obşteştĭ Adunărĭ, prin care supune la a noastră cunoştintă că, cercetîndu-se socotelile fondurilor orînduite pentru răscumpărarea ţiganilor dupe la particularĭ — pe anul 1844, — s'au găsit potrivite cu lămurirea făcută lor de obştescul control, şi întocmai dupe cum se văd încheiate cu o reservă de lei 1641, banĭ 114 dupe acoperirea cheltuelelor.

Noi, pe temeiul art. 49 din Regulamentul Organic, întărim acele socotelĭ aşa precum s'aŭ încuviinţat de către acea cinstită Obştească Adunare.

D. Şeful Departamentului Vistieriei este însărcinat cu citirea acestui ofiţ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ANEXĂ LA RAPORTUL N. 474 DIN 27 DECEMBRE 1846

VENITURI

1) Act aflat la 1 Ianuarie 1844 asemănat cu socoteala încheiată cu cercetarea pe anul 1843			15,301	89
2) Adunaţĭ din zeciuiala dăjdiilor Statului în cursul anuluĭ 1844.				
Pe trimestrul Ianuarie . . .	3,114	60		
Idem Aprilie . . .	3,143	15		
Idem Iunie . . .	3,119	30		
Idem Octombre . . .	3.163	30		
In total			12,540	35
3) După budgetul anului 1844			23,800	—
			51,641	124

CHELTUELI

1) Daţĭ pentru 221 fiinţe ţiganĭ cumpărate de la D-lui marele vornic Barbu Ştirbei cîte 12 galbenĭ fie-care. Suma orînduită după tocmeală a se răspunde în acest an din lei 83,538 cuveniţĭ (afară de lei 33,538 orânduiţĭ a se rĕspunde în anul 1845 [1]).		50,000	—
2) Mai rămîn necheltuiţĭ la zintîi Ghenarie 1845 însă: în act la casa cinstitei vistieriei lei	1,612,114		
în rămăşiţă a se primi de la judeţul Dolj	29		
Adică		1,641	124
		51,641	124

[1]) Această sumă va fi dată creditorului pe eserciţiul anului 1845.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA MINELOR

(1843 — 1844)

Vom întruni, în decursul acestei lucrări, într'un singur grup toate documentele privitoare la una și aceași cestiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA MINELOR

ISTORIC

In Martie 1843, D. Trandafiloff, reprezintant al unei societățĭ ruseștĭ, adresa guvernului lui Vodă Bibescu o cerere arătînd dorința societății de a cerceta minele de metalurĭ ce s'ar putea afla în Carpațĭ. Această societate cerea întîiu pentru inginerii săi autorizarea de a străbate și studia munții, spre a găsi culcușurile mineralelor, apoi dreptul de a încheia contracte prin bună înțelegere cu proprietarii posesorĭ de mine. Lua obligațiunea de a plăti Statului, conform cu Regulamentul Organic, taxa la care acesta avea drept.

In ce privea pe proprietarĭ care ar fi putut să nu aibă mijloacele de a-șĭ exploata minele, sau care n'ar fi vrut să-șĭ închirieze moșia, societatea ruga pe Vodă să-i îngădue a lua locul Guvernului în ce privea drepturile ce recunoștea acestuia Art. 179 din Regulament. Dar, în opunere cu acest articol, cererea, oare-șĭ cum nelămurită, părea că vrea să facă să se numere termenul de 18 lunĭ lăsat proprietarilor spre a-șĭ începe lucrările de exploatare, din zioa în care va fi fost dată autorizarea de a descoperi minele, pe cînd Regulamentul lămurea, în folosul proprietarilor, că acest termen de 18 lunĭ împlinite, trebuea numărat de la descoperirea fiecărei mine în parte. Durata concesiunei fusese mărginită de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vodă la termenul de 12 anĭ, și acest termen iĭ fusese de sigur impus de un simțimînt de înaltă prevedere națională.

Atras de priveliștea îmbucurătoare de a mări, mulțumită acestei societățĭ, veniturile Statului și pe ale particularilor, Domnul trimise cererea lui Trandafiloff la sfatul administrativ extra-ordinar, atrase toată băgarea-i de seamă asupra însemnătății cererei, și-l pofti să-I arate fără 'ntîrziere părerea.

Sfatul, luînd în considerare foloasele ce Statul și particularii puteau trage din propunerea Trandafiloff, chibzui să se dee *„voie orînduiților domnĭ mineralogĭ a se preumbla pretutindenĭ prin munții țării, ca să urmeze verĭ-ce cercărĭ pentru descoperirea de mine"* — și să le fie îngăduit de a încheia apoi contracte cu proprietarii minelor care se vor învoi; *pentru cei însă care n'ar voi să facă contracte, Guvernul să pue la cale disposițiunile art. 179*[1]).— Sfatul primi termenul de 12 anĭ, dar stărui asupra punctului rămas nelămurit în cererea lui Trandafiloff, că *sorocul legal are a se socoti de la iscălirea contractuluĭ pentru fiecare mină în parte.* In urma acestui proces-verbal, Domnul, crezînd că a îndritui pe inginerii lui Trandafiloff a studia munții, și a respinge cererea-i de a pune societatea ce reprezinta în locul Guvernului, în cazul că n'ar putea proprietarii să-șĭ exploateze înși-șĭ minele, era a se potrivi cu spiritul și cu litera Regulamentului, — judecînd de altă parte că o asemenea întreprindere îndrituea de tot o concesiune de 12 anĭ, M. S. întări părerea sfatului, și porunci marelui Vornic[2]) să dee afacerei urmărirea obicĭnuită.

Cu toate acestea, în contra orĭ-cărei așteptărĭ, răspunsul Adunării către M. S.—din 6 Februarie 1844, — fu opus în-

[1]) Art. 178 și 179. (V. p. 44.)
[2]) Mare Vornic: ministru de interne.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

treprinderii Trandafiloff.— Pe ce motive se întemeia această opunere, de vreme ce Domnul avusese grijă de a observa cu sfințenie legea, și de a păzi nevătămat dreptul de proprietate? Adunarea o întemeia, nu pe ofisul Domnului, ci pe un proiect de contract, pe care, în acest timp, Trandafiloff luase asupră-și să-l adreseze publicului (în 17 Februarie 1844), arătîndu-i condițiunile în care compania era gata să cerceteze minele, par'c'ar fi și dobîndit această voie. El nu avea însă în mînă nicĭ chiar voia ce ceruse pentru inginerii săi de a străbate munții spre a descoperi minele. De altmintreli, acest act, venind de la un particular, nefiind întărit prin nici o sancțiune, nu avea, prin aceasta chiar, nicĭ o putere. Cu toate astea, Adunarea nu se opri la această considerațiune; își luase hotărîrea; nu era să se abată cîtu-șĭ de puțin din voința-i de a face o îndărătnică opoziție [1].

Intr'adevăr, în adresa sa, ea reaminti articolele 178 și 179 din Regulament; se miră «că s'a lăsat să fie împrăștiate «exemplare tipărite, *ce înfățișează caracter de contract* «*întemeiate pe slobozenia ce a dobîndit Compania a* «*descoperi și a lucra mine, în temeiul jurnalului Sfa-*«*tului administrativ extraordinar*, încheiată la 19 August «1843, și întărit de Inălțimea sa; ea adaogă că *de și între-*«*prinderea lor nu este următoare* înțelesului celor pre-«citate doo articole din Regulament, TOTUȘI SFATUL LE-A «LUAT DE TEMEI; amestecă, ca dinadins, exploatarea vo-«luntară a minelor, cu cea prevăzută la art. 179 din Regu-«lament, și sfîrși ***rugînd plecat*** pe Domn, ***să desputerniceze*** «pe aceste motive, ***jurnalul Sfatului, ca neconglăsuind cu*** «***legiuirile în ființă***.»

In scurt, toate observațiunile Adunării, fără a escepta vre una, erau greșite, căcĭ Guvernul respectase cu sfințenie ar-

[1]) Adunarea făcu Domnului o opozițiune sistematică (Xenopol, pag. 175, *Istoria Românilor*, t. VI).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ticolele 178 și 179; nu dădese de cît o singură autorizare, voie adică inginerilor de a studia munţiĭ. Nu se ocupase de cît de contractele consimţite, și respinsese cererea lui Trandafiloff privitoare la exploatarea minelor proprietarilor care n'ar putea să le exploateze înși-șĭ.

La toate greșelile făptuite, Adunarea adăogase lipsa de respect către Domn, cerînd M. S. să nimicească un act ce purta semnătura Lui, și să dea oare-șĭ cum, el însu-șĭ, o lovire prestigiului coroanei.

Simţindu-se lovit de raportul Adunării, judecînd folositor de a da pe faţă mișeleștile insinuărĭ răspîndite în public, reaua voinţă care cătase a rătăci publicul asupra măsurilor luate de Sfatul administrativ extraordinar,—măsurĭ conforme cu articolele 178 și 179 ale Regulamentului Organic,—M. S. porunci, prin ofisul săŭ din 14 Februarie 1844, să se tipărească fără întîrziere, cererea lui Trandafiloff, rezoluţiunea Domnului, și procesul-verbal ce purta întărîrirea sa, «*că să cunoască fie-care simţimintele de care a fost îndemnată oblăduirea, care n'avea de cît o singură ţintă, că un noŭ izvor de bogăţie s'ar putea aduce Statului și proprietarilor. Datoria capului Statului ar fi fost aceia-șĭ către orĭ-care altă societate de cît a lui Trandafiloff.*»

Apoi, adresîndu-se Obșteștei Adunărĭ, — în ofisul de la 15 februarie, — Prinţul o învinui «*de a fi eșit din hotarele întru* «*care se mărginește prin ale sale atribuţiunĭ, de a fi căl*- «*cat toate regulele bunei cuviinţe și a căzutului către* «*Inalta Oblăduire respect.*» — «*Adunarea ar fi trebuit*, «zice Domnul, *să fi citit cu luare aminte jurnalul Sfatului*, «*și ar fi văzut că este întemeiat pe înseșĭ acele articole* «*ale Regulamentului de care ea se reclamă, și că acest* «*jurnal se mărginea la voia dată de a străbate munţii* «*pentru a face numai cercetărĭ*».— Prevederea guvernului mersese pîn'a hotărî pentru exploatare termenul de 12 anĭ,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca să oprească pe mulţĭ proprietarĭ fără experienţă de a cădea în marea rătăcire de a face un contract pe timp nemărginit.

Sfîrşitul ofisului Domnesc aducea mult cu o ameninţare: după ce observa că «*o asemenea purtare din partea Adu-*«*nării nu se putea tălmăci de cît printr'o întristătoare* «*pornire,* M. S. o poftea *a fi în viitor mai cu măsură şi* «*în cuvinte şi în lucrările sale*, şi 'i reamintea *că viitorul* «*ei este legat de ajutorul ce cu bună credinţă şi cu inimă* «*curată va aduce oblăduirei.*»

Obşteasca Adunare, simţi foarte bine că era greşită, dar nu vru să o mărturisească, şi adresa cea noă către capul Statului, — din 14 februarie, — nu fu mai isbutită de cît cea d'întîi, de vreme ce destăinui în modul cel mai limpede îndărătnicia opoziţiunei ei. Ne mai putînd, în faţa ofisului Domnesc, să mai reproducă criticele-i fără obiect, se mărgini, — protestînd totuşĭ de respectul său, — să roage pe M. S. *să desputerniceze*, în procesul-verbal de la 19 august, «*tot ce nu era potrivit cu legile în fiinţă*», şi, apucînd ca o armă termenul de 12 anĭ hotărît pentru concesiune de către Domn,—făr'a vrea a vedea că această condiţiune era, din partea Suveranului, un act de prevedere, — ea spune «*că* «*trebuia adăogită această disposiţiune la lege, ca un anex,* «*după formele legĭuite de regulament...*» In sfîrşit, ne vrînd să lase vorba din urma capului Statului care o ameninţase în viitorul ei, ea răspunsese că «*credea să poată găsi o de-*«*plină mulţumire a se mîngîia de nădejdea că fiinţa şi* «*locul ce înfăţişează stau subt ocrotirea amîndorora prea* «*Înaltelor Puterĭ suzerană şi ocrotitoare.*»

In ziua de 4 martie 1844, Domnul închise Adunarea.

S'ar putea crede că Domnul, scăpat de Cameră, tare prin sprijinul Porţii, prin al Rusii, — al cărei amor-propriu, interesat în isbînda lui Trandafiloff, fu jicnit de o opunere îndreptată în mod vădit în contra Puterei ocrotitoare, — că

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Domnul, zicem, nu era să aibă nimic mai grăbit de cît să mulţumească Rusia, priimind cererea lui Trandafiloff. Dar ar fi trebuit pentru aceasta să fi fost călăuzit Domnul de vre-un alt simţimînt de cît acela de a *face binele*, de vr'o altă dorinţă decît aceea de a-şĭ împinge ţara pe calea propăşirii şi a avuţiei. A se lăsa 'n pornirea unor simţiminte de ţinere aminte de răŭ, ar fi fost nevrednic de firea lui; a acorda concesiunea,— în starea de speriecĭune în care *mişeliile* răspîndite în vileag aruncase minţile, — pentru a face numai plăcerea cabinetului din Sîn-Petersburg, ar fi fost nevrednic de patriotismul lui. Domnul cercetă cu răceală situaţiunea, şi se hotărî să respingă cererea lui Trandafiloff.

Puţin mai în urmă, cavalerul Ignaţ Iancovencu, cerînd de la Guvern voia de a putea păşi la cercetarea minelor ce s'ar putea găsi pe moşiile proprietăţilor aparţinînd autorităţiĭ bisericeştĭ, îşĭ văzu asemenea cererea respinsă [1].

[1]) ART. 178 ŞI 179 DIN REGULAMENTUL ORGANIC

ART. 178. — Cînd se va descoperi niscai-va mine în pămîntul vre unui particular, acesta slobod va fi să le lucreze singur orĭ să le inchirieze altuia, după voinţa lui, dînd stăpînirei a zecea parte în natură sau plătind vistieriei a zecea parte din cîştig, scoţînd mai întîiŭ la amîndoo întîmplările toate cheltuelile lucrărei.

ART. 179. — Iar de se va dovedi că stăpînul moşiei unde s'au găsit aceste mine, după sorocul de opt-spre-zece lunĭ ce-i va da Domnul,— nu va avea mijloc de a le lucra singur, nicĭ va voi a le inchiria altuia, atuncĭ Domnul, împreună cu obicĭnuita Obştească Adunare vor chibzui de vor găsi cu cale, mijlocul spre a lucra acele mine, dînd stăpînului moşiei a zecea parte din cîştig, — după ce se vor scoate toate cheltuelele lucrărei,— şi pe lîngă aceasta despăgubindu-se după cuviinţă pentru stricăcĭunea ce vor fi pricinuit moşiei sale săpatul şi lucrarea minelor. — (Vezĭ *Analele Parlamentare* pag. 264).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DOCUMENTE

Cererea lui Alexandru Trandafiloff, către M. S. S. Domnitorul [1]

Martie 1843.

O societate din imperiul Rusiei, de către care sub-iscălitul sunt însărcinat, încredințîndu-se că această de D-zeu blagoslovită țară, după drepturile ce i-a hărăzit atît prea puternicul Împărat al Rusiei, cît și Înalta Poartă, și-a ales un Domn drept, înțelept și folositor întru toate obștiei, a hotărît să jertfească un capital însemnător, spre a încerca exploatațiĭ de orĭ-ce metal s'ar putea găsi în pîntecele munților Carpațĭ ai acestei țărĭ, învoindu-se mai întâiu prin bună tocmeală cu proprietarii și plătind Statului cea ce este legiuit prin Regulament.

Dar fiind-că această societate a socotit mai întâiu de trebuință de a trimete vre-o cîțĭ-va mineralogĭ a se preumbla prin munții țării, rog plecat pe Înălțimea Voastră de a da poruncă unde se cuvine, ca acestor mineralogĭ, a căror nume le voi da în scris la cinstita Mare Vornicie, să li se dea voie a se preumbla pretutindenĭ, și orĭ-ce fel de ajutor, de care vor avea trebuință de autoritățile locale.

Impreună cu aceasta, dacă proprietarii în pămîntul cărora

[1] După acest text cam nelimpezit, Trandafiloff ar fi vrut ca termenul de 18 lunĭ să se numere nu de la descoperirea fie-cărei mine in parte, și de la notificarea către proprietarul fie-cărei minĭ, ci, în mod obștesc, de la autorizarea de exploatare dată de Domn.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

se vor găsi metalurile, în *curgerea de 18 lunĭ* — legiuite prin Regulament,— nu vor avea mijloace a le lucra singurĭ, sau nu se vor întocmi pentru lucrarea acelor mine cu societatea prin contracturĭ legiuite, la asemenea întîmplare societatea să fie încredințată despre partea stăpânirei, că dreptul însemnat prin art. 179 din Regulament, va rămînea pe seama Societățiĭ mai puțin de 12 anĭ, după întocmirea ce se va face în vreme după sus arătatul soroc de 18 lunĭ, care se începe din zioa slobozirii poruncilor pentru care societatea roagă acum pe Inălțimea Voastră.

Nădăjduesc, Prea Înălțate Doamne, că cererea Societăței va fi priimită cu bucurie de Înălțimea Voastră, căcĭ și Statul va dobîndi un venit însemnător, fără a cheltui ceva, și proprietarii se vor folosi, cum și locuitorii din partea munților, unde se vor lucra minele, îșĭ vor întrebuința zilele cu plata nădăjduită.

Subsemnat : TRANDAFILOFF.

M. S. Domnitorul către Sfatul administrativ extraordinar.

Domnul recomandă cercetării sfatului cererea lui Trandafiloff.

Martie, 1843.

Trimițînd această jalbă în cercetarea Sfatului administrativ extraordinar, Noi chemăm din parte-ni toată luarea aminte ce merită cererea ce ni se face, ca una ce se atinge de chiar desvoltarea veniturilor Statului și a particularilor, și cerem pe cît va fi cu putință mai în grabă, raport deslușitor temeiurilor ce ar putea să iee întru aceasta, cînd întreprinderea propusă s'ar cunoaște cu putință de a aduce întru săvîrșire.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Jurnalul Sfatului administrativ extraordinar.

19 August, 1843.

Astăzĭ Joi 19 August, anul 1843, în seanța Sfatului administrativ extraordinar, luîndu-se în băgare de seamă rezoluția M. S. Prea-Înălțatului nostru Domn, pusă asupra jălbii înfățișate M. S. din partea Domnului Alexandru Trandafiloff, atingătoare de propunerea ce au făcut ca să i se dee voie să exploateze prin bună tocmeală și învoială cu proprietarii verĭ-ce metal ar putea găsi pe munții prințipatului, plătind și Statului ceea ce este legiuit prin art. 179 din Regulament;

Sfatul au chibzuit cele următoare:

1° Cererea însemnatei societăți ce se înfățișează stăpînirei prin organul Domnului Trandafiloff asemănat bunei voințe a M. S. Domnitorului, meritînd toată luarea aminte a Stăpînirei, ca o lucrare ce se atinge de desvoltarea venitului Statului și al particularilor, Sfatul o priimește de bună și chibzuește a se da slobozenie să se aducă la îndeplinire, dîndu-se adică voie orînduiților domni mineralogĭ a se preumbla pretutindenĭ prin munții țării ca să urmeze verĭ-ce cercărĭ pentru descoperire de mine, îngrijind a nu se pricinui vre-o vătămare și pagubă proprietarilor.

2° Prin poruncile departamentului dinnăuntru către cîrmuirile județelor, să li se încunoștiințeze slobozenia ce s'au dat acestor mineralogĭ orînduițĭ din partea mai sus însemnatei societățĭ, ca să facă tot felul de încercărĭ pentru descoperirea și dovedirea minelor, puindu-li-se înainte folosința ce isvorește pentru proprietarĭ cu descoperirea minelor de subt pămînt ce vor rămînea în vecĭ necunoscute fără cercetărĭ făcute cu grele cheltuelĭ și prin oamenĭ cu osebită știință.

3° După cererea ce se va face de către numiții mineralogĭ, D. Trandafiloff se îndatorează, — prin orĭ-ce mijloace va socoti

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mai potrivite,— a se tocmi și a se învoi negreșit cu proprietarii acelor moșii unde se vor găsi niște asemenea mine, dînd Stăpînirei o listă anume atît de proprietarii ce vor priimi a se învoi, cît și de cei ce nu ar primi a se tocmi, ca pentru cei d'întîi făcîndu-se cunoscut Stăpînirii, precum s'au zis, să poată dobîndi slobozenia Stăpînirei îndată spre a urma exploatația: iar pentru cei d'al doilea să pue la cale Guvernul asemănat dispozițiilor art. 178 și 179 ale reg. org.

4° Sorocul ce se cere a i se da de 12 anĭ întru urmarea exploatației, are a se socoti, pentru fieşte-care mină în parte, din zioa în care vor da pentru aceasta voie; căcĭ din anul ce i se sloboade pentru o mină este dator a începe și lucrarea ei.

Coprinderea acestui jurnal se va supune la cunoștința M. S. Prea-Înălțatului nostru Domn și după deslegarea ce se va da, se va aduce la îndeplinire prin departamentul dinnăuntru.

Ofisul Domnitorului către Departamentul din lăuntru

Domnul întărește jurnalul Sfatului administrativ extraordinar și poruncește să i se dea, fără întîrziere, urmarea-i obicĭnuită, adică să fie supus Camerei împreună cu cererea lui Trandafiloff.

21 octombre, 1843 (No. 653).

Văzînd Domnia Noastră jurnalul Sfatului administrativ extra-ordinar, încheiat la 19 ale trecutului August, ce ni s'a supus pe lîngă raportul No. 1982,

Luînd în băgare de seamă chibzuirea și părerea ce dă asupra propunerilor cuprinse în jalba ce ni s'a înfățișat de către D-l Alexandru Trandafiloff, de a i se da voie să esploateze prin bună tocmeală și învoială cu proprietarii, verĭ ce metal ar putea găsi prin munții Principatului, plătind și Statului cea ce este legiuit prin art. 179 din Regulamentul Organic.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Noĭ îmbunătățim găsirea cu cale a Sfatului descris în pomenitul jurnal și poroncim a se pune îndată în lucrare măsurile obicĭnuite într'această înprejurare.

Marele vornic al trebilor din lăuntru este însărcinat cu întocmai executarea a ofisului de față.

Proectul de contract publicat și împărțit de Trandafiloff **fără învoirea guvernului.**

(1843).

Jos iscălitul încredințez printr'acest contract, că pe temeiul articolelor 178 și 179 din Organicescul Regulament și în urma slobozeniei date prin întărirea Măriei Sale Prea Inălțatului nostru Domn Gheorghe Dimitrie Bibescu, asupra raportului Sfatului administrativ extraordinar, la 21 octombre a anului trecut 1843, sub No. 653, dau drept ca compania alcătuită pentru descoperirea presărăturilor și a vinelor de aur și a altor metalurĭ, să'șĭ urmeze căutările și cercările sale pe cuprinsul tuturor moșiilor ce sunt proprietățĭ ale.... aicĭ în Țara Romînească: și întîmplîndu-i-se a descoperi vre-un fel din cele mai sus zise metalurĭ sau mineralurĭ, să'șĭ săvîrșească chiar lucrările sale la a lor scoatere,—dînd legiuita prin Regulament o a zecea parte în folosul averilor...—și o altă asemenea parte în venitul Statului, din tot cîștigul ce va dobîndi numita companie după scoaterea cheltuelilor, potrivit cu coprinderea mai sus arătatelor articole; orînduind și din partea..., de va voi, spre o mai bună încredințare de acel cîștig, un într'adins înputernicit, ca să se afle față cînd compania va începe la scoaterea pomenitelor metalurĭ și mineralurĭ, cu condițiile următoare :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1) Imputerniciţii din partea pomenitei companiĭ sau cei rînduiţĭ de către Dumnealor, să fie volnicĭ ca făr' de nicĭ o împedicare, numai aceştia singurĭ, să'şĭ urmeze căutarea vinelor şi presărăturilor de aur, şi a celor-l'alte metalurĭ prin munţĭ sau luncĭ şi în lungimea rîurilor pe moşiile..., fără a pricinui vre-o vătămare la morĭ şi la alte acareturĭ, ce se vor afla pe acest moşii sau în vecinătate, şi fără a aduce cea mai mică smăcinare şi pagubă locuitorilor sau stricăcĭune holdelor şi livezilor, pentru care pagubă vor fi răspunzătorĭ; şi aflîndu-le să săvîrşască descoperirea lor pe toată întinderea acelor vine şi presărăturĭ pe locurĭ coprinse de către locuitorĭ, cu sădirĭ şi nemestii pe dînsele, compania va da de ştire împuternicitului... ca să'i înlesnească cea prin putinţă învoială pentru cuviincĭoasa despăgubire.

2) Imputerniciţiĭ din partea companiei pot să-şĭ facă după a d-lor chibzuire la faţa locului cu cheltuelile sale o fabrică pentru spălatul aurului şi casele ce le vor trebui pentru şedere, însă cu tocmeală că după ce îşĭ vor isprăvi lucrul dobîndirei aurului şi a celor-l'alte metalurĭ sau mineralurĭ, de prin presărăturĭ şi de prin vine, sau după sfîrşirea privilegiei ce li s'a dat d-lor pe doi-spre-zece anĭ, acea fabrică cu toate cele-l'alte binale ce vor fi făcute pe moşiile... să rămîie proprietarului fără de a li se întoarce cheltuelele întrebuinţate la ele; precum asemenea şi rîurile şi şanţurile şi cele-l'alte lucrărĭ vor rămîne nedesfiinţate tot într'aceaşĭ stare în care vor fi la isprăvitul sorocului.

Drept aceea cuprinderea tuturor mai sus însămnatelor condiţii o întind... şi la moştenitorii... spre a se păzi nestrămutat şi întru a lor întregime pe sorocul de doi-spre-zece anĭ, întru care această companie are voie a se îndeletnici întru esploatarea minelor din acest principat, socotindu-se acest soroc din ziua desvoltărei temeinicilor sale lucrărĭ spre acest sfîrşit. Asemenea vor fi îndatorate de a păzi aceste învoelĭ şi per-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

soanele acelea, în stăpînirea cărora s'ar întîmpla a trece prin vre-un chip oare-care vre-o moşie a . . . [1]).

Pentru care sfîrşit s'au dat acest contract împuternicitului din partea pomenitei companii Domnului Rotmistra Trandafiloff.

Adresa Obşteştei Adunări către M. S. Domnitorul.

Adunarea se arată opusă întreprinderei lui Trandafiloff. — In graba-i de a o critica, nu bagă de seamă că greșelile în care cade, în adresa-i către Domn, învederesc că n'a studiat proiectul M. Sale.— Adresa poartă urmele acestor dispoziţiunĭ; e încurcată și grea de înțeles [2]).

6 Sept. 1844 (No. 166)

Articolele 178 și 179 din Regulamentul organic consfinţind în unire cu art 64 dreptul proprietăţii, întemeiat pe neschimbatele începuturĭ ale cuviinţei și ale dreptăţii, au dat prin urmare și căderea pentru lucrarea minelor sau pentru a lor închiriere, după voinţa proprietarilor, în al cărora pămînt s'ar descoperi ele, supuindu-i însă la îndatorirea de a osebi și pe seama visteriei după scoaterea adivăratelor cheltuelĭ, a zecea parte din curatul cîștig. Obșteasca Adunare avînd pe de o parte în vedere dreptul însușit proprietarilor în temeiul acelor disposiţii legiuitoare, și dorind pe de alta a vedea a lor îndeplinire pentru folosul ce de o potrivă se asigurează în fa-

[1]) In afară că e foarte descusut acest act ce 'ncepe cu oferta lui Trandafiloff și se termină prin semnătura proprietarului minei, cată încă să observăm că Trandafiloff nu specifică, cum Prinţul are grijă de a o face, ca periodul de 12 anĭ să se numere *de la începutul exploatării fiecărei mine în deosebĭ.*

[2]) Criticile Adunării sunt greșite; amestecă exploatarea consimţită a minelor cu cea prevăzută de art. 179 al Regulamentului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vorul pomeniţilor prin dreptele întocmirĭ, cuprinse în textul fie-căruia din prearătatele două articole, n'a aşteptat de cît iniţiativa din partea oblăduirei, de a fi adică chemată ca să'şĭ supuie a sa socotinţă şi chibzuire, cînd aceasta va privi la dovedita neîndămînare a vre-unor proprietarĭ despre mijloacele cerute neapărat la întreprinderea lucrării minelor descoperite în pămînturile lor, sau la lipsa voinţii din parte-le, nicĭ măcar a le închiria la alţii. Dar fiind că mai înainte de a se putea vedea îndeplinită o asemenea începere, întemeiată pe descoperirĭ, şi aşezată pe formalităţile prescrise, s'au întîmpinat fără nădejde (?) acum exemplare tipărite şi împrăştiate pe la mai multe feţe carĭ de şi s'au văzut într'un fel pregătitorė a încercărilor descoperirei, dar înfăţişează tot-odată şi caracter de contracte; unde pomenindu-se despre slobozenia ce a dobîndit o companie a descoperi şi a lucra mine, în temeiul jurnalului Statului administrativ extra-ordinar, încheiat la 19 a lunei lui August din încetatul an 1843 şi întărit de Inălţimea Voastră prin Ofisul No. 653 din acelaşĭ an, în urmarea raportului Departamentului dinnăuntru, pentru că cuprinderea lor s'a văzut că nu este următoare simplului înţeles al desluşirilor din prearătatele două articole, de şi sfatul precum se vede le-a luat asemenea de temeiŭ, a făcut să se zămislească o desăvîrşită neodihnă în inimile proprietarilor, nu cumva şi compania ce s'a arătat cu dorinţă de a descoperi şi a exploata mine, razămată cu încredinţare pe împuternicirea ce dobîndeşte în temeiul prezisului întărit jurnal, nu va priimi a asculta, nicĭ o propunere cît de dreaptă pravilnică, puind înainte după trecerea de 18 lunĭ espiraţia acestui soroc. Apoi pentru că din acele obştite esemplare se dovedeşte o mare şi nepotrivită neasemănare între dispoziţiile legiuirei, şi între a lor cuprindere, în cît şi de s'ar privi de şinele neputincĭoase a se îndeplini pentru depărtarea lor de la temeiurile pravilei, dar poate să-şĭ dobîndească vrėdnicia

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

după trecerea de 18 lunĭ ce s'ar socoti din ziua însemnată de publicatele esemplare, sub vre-o propoziție că s'ar fi păzit legiuita formă, în vreme ce aceasta se cuvine să se îndeplinească în parte către fie-care proprietar lăsat în a sa voință slobodă, ca să încheie contract de închiriere, cu cine ar putea găsi și precum și folosul l'ar povățui.

De aceea Adunarea roagă plecat pe Inălțimea Voastră ca bine-voind a lua în băgare de samă arătările espuse, să slobozițĭ înaltă poroncă, că pre cît acel jurnal nu se găsește întru întinderea lui conglăsuind cu legiuirile în ființă, să rămîie desputernicit, precum și să se desființeze cu desăvîrșire acele tipărite exemplare, proprindu-se a nu mai circula, spre a putea prin urmare atît proprietățile ce se vor fi privind avere a Statului cît și particularii proprietarĭ, a-șĭ exersa slobod dreptul și a se bucura despre legiuitele folosurĭ, potrivit cu căderea ce le-a dat Regulamentul Organic.

Ofisul Domnesc către Sfatul administrativ.

DECRET.

Domnul poruncește să se publice toate actele privitoare la cererea lui Trandafiloff, ca să poată toată lumea să-șĭ dee seamă ***de viclenele insinuărĭ ce s'au răspîndit în obște spre a o înșela.***

14 Februarie 1844 (Arhiv. No. 15).

Din raportul ce ne-a adresat cinstita Obștească Adunare subt No. 166, atingător de exploatația minelor, precum și din viclenele insinuirĭ ce am auzit că s'ar fi răspîndit în obște asupra măsurilor chibzuite întru aceasta de către acel Sfat, văzînd Domnia Noastră că un duh voitor de răŭ cugeta a aduce întru amăgire publicul și a insufla neodihnă în inima proprietarilor: poruncim că atît jalba acei companii

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ce ni s'a înfățișat cu cerere de a fi volnică să se învoiască cu proprietarii, pe ale cărora moșii va putea descoperi mine, cît și a Noastră rezoluție dată la acea jalbă, și jurnalul Sfatului, împreună cu a Noastră întărire, să se dee cît mai în grabă în tipar, ca să cunoască fie-care că oblăduirea, —îndemnată de singura nădejde, că un nou izvor de bogăție s'ar putea aduce Statului, iar mai vîrtos proprietarilor, — n'a făcut de cît ceia ce datoria o povățuia să facă către orĭ-care altă companie s'ar fi înfățișat cu aseminea cerere: a i da adică voe de a se preumbla prin munțĭ spre descoperire de mine, consfințind drepturile proprietarului pentru ceia ce se atinge de particularile învoelĭ, și supuind orĭ-ce altă lucrare din partea acei companii la dispozițiile articolelor 178 și 179 din Regulamentul Organic.

Ba încă oblăduirea întru a sa părintească îngrijire, a fost cu atîta prevedere, în cît temîndu-se nu cum-va unii din proprietarĭ să se amăgească, din neesperiență, a-șĭ îndatora moșiile pentru tot-deauna prin contracturĭ nemărginite, a mărginit pe acea companie a nu'șĭ putea însuși, la nicĭ o împrejurare, dreptul exploatației pe un soroc mai îndelungat de doi-spre-zece anĭ.

Nădăjduim că aceasta va sluji de pildă isbăvitoare pe viitor, ca obștia să nu se lase a se amăgi lesne prin vorbirĭ viclene ci a fi încredințațĭ că singura noastră dorință și cea mai dulce răsplătire a ostenelelor ce jărtfim, este și va fi de a putea fie-care să se bucure în liniște de drepturile ce pravilele îi chezășuesc.

Dumnealui Marele Vornic va îngriji pentru aducerea întru săvîrșire a acestei poruncĭ, și tot de o dată va stărui, ca pravilnicile temeiurĭ hotărîte prin acel jurnal să se urmeze fără cea mai mică abatere din partea acei companii [1]).

[1]) Domnul avusese dar meritul prevederei de a impune termenul de 12 ani; Regulamentul nu prevăzuse nicĭ un termen.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ofisul Domnesc către Obșteasca Adunare.

Domnul rechiamă Camera la respectul ce datorește Autorității supreme. Deplînge *că ea n'a citit cu băgare de seamă* hotărîrea Sa, și *că desnaturează cugetele Lui cele mai curate.* M. S. poftește pe Adunare să fie mai cu măsură și în cuvintele și în lucrările sale; i reamintește *că viitorul ei este legat de ajutorul ce cu inimă curată va aduce Oblăduirii.*

15 Februarie 1844 (No. 154).

Obșteasca Adunare nu numai a eșit din hotarele întru care se mărginește prin ale sale atribuții, dar a și călcat toate regulele bunei cuviințe și a căzutului către Înalta Oblăduire respect, cerînd prin al său raport No. 166 desființarea unui jurnal ce s'a întărit de către Noi, fără a lua măcar osteneală de a se pătrunde de a lui cuprindere. Dacă Obșteasca Adunare ar fi voit întru adevăr a se lumina asupra măsurilor luate de către Oblăduire într'această împrejurare, ar fi citit cu luare aminte acel jurnal și ar fi văzut, că este întemeiat pe însăși acele articole, de care ea se reclamă; că nu să mărginește întru voia ce s'a dat a se dărăpăna, precum se zice în acel raport, dreptul proprietății; din potrivă prin acest jurnal se consfințește întru toată a sa întregime, prevăzîndu-se încă cu cea mai părtinească îngrijire și amăgirile, întru care din neesperiență ar fi putut cădea unii din proprietarĭ, supuind prin ale lor învoelĭ, la vecĭnică îndatorire, minele, ce s'ar descoperi pe ale lor moșii. De aceea s'a și mărginit acea companie a nu-șĭ putea însuși, la nicĭ o împrejurare, dreptul exploatației pe un soroc mai mult de 12 anĭ.

Noi nu putem găsi cuvinte destoinice spre a arăta dureroasa impresie ce a lăsat în sufletul Nostru citirea acelui raport, prin care Oblăduirea se învinovățește, că ar fi călcat pravilele și drepturile proprietăței într'o împrejurare, întru care ea n'a făcut alt fără numai a îmbrățișa cu acea rîvnă, ce o insuflă pentru orĭ-ce întreprindere de bine obștesc, nă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dejdea de a aduce un nou izvor de bogăţie Statului, iar mai ales proprietarilor.

Cu toate acestea, socotind că o asemenea urmare nu izvoreşte din partea celor mai mulţĭ din domnii deputaţĭ, de cît numai din amăgire, biruim dreapta Noastră mîhnire, şi povăţuim Adunarea a fi în viitor mai cu măsură şi în cuvintele, şi în lucrările sale; iar mai vîrtos a nu perde din vedere, că viitorul ei este legat de ajutorul, ce cu bună credinţă şi cu inimă curată va aduce unei oblăduirĭ care din minutul ce a luat cîrma, n'a dat dovadă, de cît de cele mai curate cugetărĭ şi de cea mai neobosită strădanie pentru binele obştesc.

Adresa Adunării către M. S. Domnitorul.

Adunarea se apără de învinuirea adusă ei de a fi călcat regulele bunei cuviinţe. Vrea să dovedească că a studiat cestiunea, îşĭ alege un tărîm altul, şi cade în alte rătăcirĭ. Aruncă oare-şĭ cum mănuşa Domnului, *mîngîindu-se cu nădejdea că se poate bizui pe ocrotirea acelor doo Înalte Curţĭ suzerană şi ocrotitoare.*

24 Februarie (7 Martie 1844) No. 205.

Obşteasca Adunare a văzut coprinsul Ofisului Înalţimei Voastre cu No. 154 ce aţĭ bine voit să'i adresaţĭ la Raportul cu No. 166, şi s'a pătruns de multă mîhnire pentru băgările de seamă ce-i faceţĭ, că ar fi eşit din hotarele atribuţiilor sale, şi că ar fi călcat regulele bune cuviinţe şi a căzutului către Înalta Oblăduire respect, cerînd prin al său raport desfiinţarea jurnalului încheiat de Sfatul administrativ estraordinar în privinţa esploatărei minelor şi întărit prin Ofisul Înălţimei Voastre ; mai adăogîndu-se şi că nu s'a pătruns de cuprinderea pomenitului jurnal, ce este întemeiat chiar pe dizpoziţiile articolelor acelora, cu care s'a slujit ea întru es-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

punerea din raportul său atins de prezisa pricină. La aceasta, luînd Adunarea voe de la Înalţimea Voastră, Vă supune cu respect, că avînd subt vedere în toată vremea § de la art. 54, 56 şi § art. 57 al Regulamentului ce pe lîngă altele o îndatorează, ca să judece folosul tutulor măsurilor, ce s'ar lua în pricinĭ orĭ de obşte sau întîmplătoare; socoteşte că n'a păşit peste ale sale atribuţii, dacă, privind pricina minelor unul din obşteştile folosurĭ ale ţărei, a chibzuit potrivit cu îndatoririle la care a supus'o pravila organică, să roage pe Înălţimea Voastră,—în urmă deslușilor ce luase despre cuprinderea jurnalului,—ca să poruncițĭ a se desputernici, pe cît el nu se va fi aflînd coglăsuitor cu legiuirile în ființă ; precum şi a se desființa tipăritele şi obştitele esemplare şi a se propri de a nu mai circula pentru depărtarea lor de la temeiurile pravilei, pe care nu le-ar socoti că ar putea însemna ceva, dacă nu le-ar fi recunoscut îmbrăcate cu caracter oficial.

Acestea au fost, Prea Înălţate Doamne, cuvintele pentru care Adunarea a întins plecata sa rugăcĭune doveditoare a singurei dorințe, ca să vadă prescrise chibzuirile atingătoare de esploatația minelor în lăuntru cercului articolelor 178 și 179 a Regulamentului organic, avînd sub vedere, — osebit de alte considerațiĭ ce privesc la măsurile cerute spre asigurarea venitului Statului, — și darea sorocului de 12 anĭ, punct de căpătenie și vrednic de a se lua în băgare de seamă, nefiind nicĭ cum coprins în pomenitele articole [1]: care soroc, pentru ca să se dea, de s'ar fi judecat folositor, trebuia cu o adăogire la pravilă, să se așeze — după formele legiuite prin art. 58 al Regulamentului, — spre a nu se împedeca altmintrelea nicĭ sloboda dispoziție a fie-căruia proprietar întru cele de bună-voie tocmelĭ.

[1]) Nu trebue să ne mirăm dacă aceașĭ oamenĭ care făceau o crimă lui Bibescu că lua măsurĭ menite a chezășui viitorul proprietarilor, porneau jălbi către Rusia, în contra Domnului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Nu nădăjduia însă Adunarea a primi de la Înălţimea Voastră răspunsul, prin care, nu numai sentimentele sale se cunosc altele de cît cel adevărate şi respectoase către Înalta Oblăduire, ci şi îndatoririle puse asupra ei prin articolele 54, 56 şi 57 se lasă neluate în băgare de seamă.

Adunarea dar se mărgineşte şi acum întru a repeta plecata sa rugăciune, cerînd cu supunere cele cuprinse în raportul său No. 166.

In cît pentru cea ce priveşte la viitorul ei, — după cum bine aţi voit Înălţimea Voastră să-i adăogaţi în sfîrşit, — ea mai întîi socoteşte de netăgăduit a Vă încredinţa, că nu uită, nici va uita vre-o dată datoriile sale către Înalta Oblăduire; avînd după aceasta deplină mulţumire a se mîngîia de nădejdea că fiinţa şi locul ce înfăţişează stau sub suzeranitatea şi ocrotirea amîndorora făcătorilor de bine prea înaltelor Puteri.

Jurnalul Sfatului administrativ.

Cavalerul rus Iancovenco cerind, în anul următor, voia de a cerceta minele ce s'ar putea afla pe pămînturile supuse autorităţii bisericeşti, Sfatul administrativ extraordinar, însărcinat de Domn să studieze afacerea şi să-şi facă raportul, e de părere că trebue respinsă cererea cavalerului [1].

19 Februarie 1845.

In adunarea Sfatului administrativ extraordinar, luîndu-se în băgare de seamă înscrisa propunere înfăţişată ca din partea împuternicitului de către compania alcătuită pentru căutarea metalurilor în Valahia, cavalerul de al 3-lea clas, d. Ignatie Iancovenco, atingătoare de cererea ce face, ca să încheie contract cu Stăpînirea, pentru sloboda căutare a metalurilor de

[1]) Credem că acest act cu care se sfîrşeşte cestiunea minelor, deşi din anul 1845, trebuea să-şi găsească aci locul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prin toate moșiile supuse duhovniceștei stăpînirĭ, adică ale Sfintei Mitropolii, Episcopiilor, tuturor mănăstirilor și metoașelor aflate în acest Principat, după condițiile închipuite prin proiectul alăturat pe lîngă prezisa propunere;

Tot într'o vreme luîndu-se în vedere și luminata rezoluție a Măriei Sale Prea Înălțatului nostru Domn, pusă asupra acestei adrese;

Sfatul chibzuește cele următoare:

Că prin jurnalul de la 19 August, anul 1843, întărit cu Domnescul Ofis de sub No. 653, Sfatul a hotărît măsurile de cuviință asupra exploatației minelor, — potrivit dispozițiilor articolelor 178 și 179 din Regulamentul Organic, — dînd adică pomenitei companii toată slobozenia și voia de a face verĭ-ce cercărĭ pentru descoperirea și dovedirea minelor și de a încheia contracte prin bună învoire cu orĭ-ce particular pentru esploatația lor după moșia sa la întîmplare de a voi aceasta să-șĭ desedarișască dreptul săŭ pe seama companiei prin îndeplinirea însă a condițiilor espuse în prezisul jurnal și prin neclintita păzire a principiurilor legĭuite prin articolele de mai sus ale Regulamentului Organic.

Că jurnalul încheiat iarășĭ la 28 Septembrie anul 1844 și întărit cu luminatul Ofis de sub No. 26, nu are nicĭ un fel de înclinare cu făcuta aci cerere, din partea împuternicitului de către sus zisa companie; căcĭ printr'acela se hotărăște de către Stăpînire numai soarta obiectelor și metalurilor, ce s'ar putea găsi după vremĭ sub pămînturile de obștie ale duhovniceștei stăpînirĭ, potrivit vechilor obiceiurĭ și legĭuirĭ întocmite, spre a nu se disputa vre-o dată sau a se lăsa la îndoială neclintirea drepturilor ce în toată vremea au avut și are stăpînirea asupra lor;

Că Sfatul extraordinar nu a fost nicĭ este în cădere a dispoza pentru asemene împrejurarĭ în felul condițiilor propuse de către împuternicitul din partea companiei, pentru că co-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vîrşeşte a lor închipuire şi legiuitoarele principiurĭ ale Regulamentului Organic şi puterea căderilor sale, puindu-se Sfatul cu aceasta într'o poziţie străină de dînsul, de a lua adică parte în operaţii însuşite numai obicĭnuitei Adunărĭ şi Înaltei Stăpînirĭ;

După acest cuvînt Sfatul în urma tutulor desbaterilor ce au avut în espusa împrejurare, se vede în neputinţă de a îndeplini cererea de mai sus, rămîind ca domnul împuternicitul companiei mineraloagă să se conformeze dispoziţiilor Stăpînirei hotărîte încă dinainte întru aceasta, şi sprijinite pe articolele 178 şi 179 din Regulament.

Dumnealui marele Vornic va supune acest jurnal la cunoştinţa Măriei Sale Vodă spre a da înaltă întărire.

Prin ofisul său către Departamentul Bisericesc din 18 Octombre 1845, Domnul întăreşte hotărîrile Sfatului administrativ extraordinar. Cererea lui Iancovenco este respinsă.

CUM SE SCRIE ISTORIA

Cestiunea minelor după DD. Elias Regnault, Ubicini, Vaillant, Héliade, Billecoq et Dumitru Sturza [1]).

D. ELIAS REGNAULT; *Istoria Principatelor Dunărene*, p. 240, 241 şi 242.

TRADUCERE

Împreună cu reîndoirea opunerilor Adunării, se văzură reîndoindu-se şi slugărniciile lui Bibescu pe lîngă Puterea ocrotitoare. Un agent rus, anume Trandafiloff, venise în Ţara

[1]) Punem dinadins în cursive părţile din citaţiunile ce aducem, care fac să reească mai vădit spiritul de născocire şi nepăsarea de adevăr a acestor autorĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Romînească subt prilej de a înființa o mare exploatare a minelor. Bine priimit de Domn, recomandat de dînsul miniștrilor, dobîndise *concesiunĭ nemărginite*, fără să se fi ținut seamă de drepturile proprietarilor, și *spunea* pe față *că are să aducă din Rusia cincĭ mii de lucrătorĭ.* Era o adevărată *înstrăinare a pămîntului*; era mai mult, era întroducerea unei *garnizoane rusești*, subt prilejul unui pacĭnic contract. Toate aceste se făceau *făr'a lua sfat de la Adunare*, singurul judecător legiuit într'o cestiune *atingătoare tot de odată și de proprietate și de siguranța Statului.* Oamenii luminați se speriară.

Opiniunea publică, ațîțată, se ridică într'un glas în contra convențiunii Trandafiloff. Adunarea, răpită de mișcarea obștească, ceru lămurirĭ, și într'o adresă către Domnitor, I reaminti că nu era îndrituit de a face o asemenea concesiune, fără mai întîi a fi consultat țara.

Bibescu, pe care orĭ-ce opozițiune îl arunca în furii copilăreștĭ, făcu un răspuns în termenĭ necuviincioșĭ. «Privesc, zise, această Adunare ca nefiind în stare de a ține cum-va vr'o deliberare serioasă.» Tot de odată, porunci Adunării să-șĭ popească lucrările, cu toate că budgetul nu era încă votat.»

UBICINI, *Istoria Provinciilor Dunărene*, p. 184:

TRADUCERE

In decursul anului ce trecuse, guvernul concedase unui industrial rus, anume Trandafiloff, un privilegiu pentru exploatarea minelor Țării-Romîneștĭ. Consulatul mult se mișcase în favoarea acestui individ care sosise de la Sîn-Petersburg, ajutat de cele mai puternicĭ recomandărĭ, pe cînd corespondințe private, isvorîte tot de la persoane însemnate, îl înfățișau ca un om de bănuit și de care căta să se ferească lumea. Și guvernul, să fi fost părtaș sau înșelat, *subsemnase cu dînsul un contract* prin care i hărăzea dreptul exclusiv

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a cerceta pe seama sa, și chiar prin expropriație, toate minele Țăriĭ-Romîneștĭ, subt singura îndatorire de a plăti Vistieriei o dare de 10 la 100. — Acest privilegiu nemăsurat constitua, tot de odată, din partea puterei *care-l îngăduise* o atingere adusă proprietății și *o nesocotire a Regulamentului* care cerea pentru acemenea concesiunĭ consimțirea de mai 'nainte a Obșteștei Adunărĭ. De privim urmările ce ar fi putut avea, afacerea devenea și mai grea încă. Trandafiloff, care adusese cu sine din Rusia, vr'o sută de ajutoare și de lucrătorĭ, *vorbea de-a aduce vr'o cincĭ mii alții.* Țara-Romînească se putea crede în ajunul unei *noi năvălirĭ muscăleștĭ.* Obșteasca Adunare luă de la sine în mînă afacerea, ca fiind singurul judecător într'o cestiune *atingătoare tot de odată și de proprietate și de siguranța Statului.* Ea redactă o adresă către Domnitor spre a cere stricarea contractului.

...Guvernul se plecă și Obșteasca Adunare, îmbărbătată de triumful său, *începu de atuncĭ să-i facă o opozițiune sistematică, respingînd fără cercetare toate proiectele de legĭ ce-i erau înfățișate.* Dar între aceste proecte de legĭ, erau unele care erau folositoare țării, ca acel ce cerea o sporire a efectivului miliții. Bibescu, mîniat de această opozițiune, porunci să fie pe loc închisă Adunarea, ca nefiind în stare de a delibera cum-va serios.

VAILLANT, *Romînia*, p. 436—438. — (Artus-Bertrand, editor, 1844):

TRADUCERE

Aprinderea spiritelor în Adunare ia un caracter mai grav. Domnul e invinuit că s'ar sluji de măsurĭ arbitrare, și cum *a luat asupră-Șĭ* de a contracta cu o companie rusească pentru exploatarea minelor țării, Adunarea, care a recunoscut că această companie nu oferă *nicĭ un caracter de chiezășie* cere ca *contractul încheiat fără voia ei* să fie pe loc desființat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Uşurinţa Hospodarului în această afacere fusese, într'adevăr, cît se poate de ne'nţeleasă, căcĭ ***îşĭ însuşise singur*** drepturile pe care Camera le'mparte cu dînsul. Această purtare, care nu trebue atribuită de cît gîndurilor celor mai bune, lăsase cu toate aceste să se aridice în contră-i cele mai supărăcĭoase bănuelĭ.. Compania rusă se arătă în curînd neunită, şi s'a şi împărţit în doă companii zise ***Trandafiloff*** şi ***Zaparovsky***. De altmintrelea, nicĭ una nicĭ alta nu-şĭ arată capitalul, nicĭ firea lui, nicĭ unde e depus, nu-şĭ destăinueşte adevăratele pretenţiunĭ, şi nu ţine în sfîrşit nicĭ o seamă nicĭ de valoarea moşiilor, nicĭ de îndemnizărĭ, în caz de daune. Şi apoi, ***concesiunea pe 12 anĭ***, cum o cer ele, este un termen ***prea scurt*** ca să nu dee de temut repetirea ruinelor de la 1810 la 1812. În scurt, ele invederesc din doă una, sau că au venit cu gîndul ascuns de a pregăti guvernului lor întreaga ocupare a ţării, sau că sunt dintr'acele societăţĭ de industrialĭ care nu-şĭ întemeiază speculaţiunea de cît pe nevinovăţia acţionarilor şi lesnea credinţă a publicului.

De aceea, mulţumită nobilei purtărĭ a Camerei şi dibăciei Hospodarilor, compania rusească nu isbuti de cît pe jumătate, şi această jumătate de victorie fu perderea ei».

Vaillant este un ecou; vorbeşte de cestiunea minelor ca un om care n'o cunoaşte de loc, face aluziune, ca şi DD. E. Regnault, Heliade, Ubicini, la un contract ce ar fi fost subsemnat între guvern şi Trandafiloff, contract care n'a fiinţat vr'o dată. Deosebirea între Vaillant şi acei pe care-i copiază e că Vaillant e de bună credinţă. Proclamînd ***nobila purtare*** a Adunării, şi ***dibăcia*** Domnului, crede că a tratat cestiunea.

Pînă şi în cestiunea ***concesiunei pe 12 anĭ*** îl aruncă alţii într'o grosolană rătăcire: într'adevăr cu cît era mai scurt termenul, cu atît mai mult constitua el o chezăşie pentru proprietarĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. HELIADE RĂDULESCU, *Protectoratul Țarului,* p. 27.

TRADUCERE

Bibescu priimi cu bună voință pe Trandafiloff și pe ai săi și-i recomandă cu tot dinadinsul ministerului său. Acesta ***încheiă contracte*** cu exploatorul rus, porunci ocîrmuitorilor județelor să-i dee ajutor și ocrotire, adică ***să silească pe proprietarii*** din munțĭ să-i priimească condițiunile, de tot în înțelesul comunismului căzăcesc: «Ce e al tău, e al meu; ce al meu nu e al tău.»

Trandafiloff care luase de ***curînd în posesie*** munții noștri ***pe un timp nemărginit***, MAI AVEA ȘI DEPLINE PUTERI DE A CHIEMA DIN RUSIA 4, 5 MII DE LUCRĂTORĬ; și dacă aceștĭ oamenĭ erau soldațĭ sau saporĭ îmbrăcațĭ tiptil, atît mai bine, se zicea, căcĭ vor fi oamenĭ supușĭ și disciplinațĭ.

Acest act arbitrar, acest act care viola Regulamentul, etc.

Ast-fel se rostește, cu obicĭnuita-i bună credință, istoricul Heliade; în cît despre poet, el, găsind în situațiune un prilej de a-șĭ arăta avîntul, compuse o fabulă «Grădinarul și măceșul.» Fabula care a avut succes nu este de cît... un basm!

Să mai cităm încă pe D. Adolphe Billecoq, fost consul general al Franții la Bucureștĭ, pe care suntem silițĭ a-l privi — în fața afirmării mai multor autorĭ, — ca autorul cărții: ***Principatul Țării Romîneștĭ subt Hospodarul Bibescu de B. A., fost agent diplomatic în Răsărit.*** Acest *fost agent*, în aceiașĭ cărticică, insultă, ca un neștiutor, reamintirile istorice cele mai scumpe Romînilor, și vorbește de ***Mihai Viteazul ca de o glorie romînească necunoscută istoriei,... de acest Mihai Viteazul dat ca hrană unor imaginațiunĭ bolnăvicĭoase pe care găsesc unii plăcere să le corumpă*** [1]. Autorul

[1]) ***Principatul Țării Romîneștĭ subt Hospodoratul Bibescu***, de B. A., fost agent diplomatic în Răsărit, p. 123.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

acestei cărticele care n'a pierdut nicĭ un prilej de a afirma vrăjmășia-i în contra lui Vodă Bibescu, numește PREA RESPECTUOS și PREA DEMN [1]) răspunsul adresat de Adunare către M. S. la 24 Februarie/7 Martie 1844, pe cînd D. Xenopol înfierează *lipsa de tact, învinuirile greșite, reaoa-voință și insulta către Suveran* din acest răspuns [2]). D. A. Billecocq ne dă o ciudată idee de cea ce înțelege d-sa prin *respect* și *demnitate.*

În scurt, nu sunt de cît doă vorbe pentru a califica aceste atacurĭ: neștiință și rea credință.

Dar nu aci erau să se oprească atacurile îndreptate in contra cestiunei minelor, dar în fapt ţintind în Domn și în Rusia. În 1888, anĭ mulţĭ după publicările autorilor ce am citat, D. Dumitru Sturza a crezut nimerit să reia cestiunea minelor, să reediteze calomniile, — pe care le-am dat pe față, grație documentelor privitoare la această afacere, — și învinuirile îndreptate de aproape o jumătate de veac în contra lui Vodă Bibescu [3]).

Se va 'ntreba lumea ce interes a mișcat și hotărît pe D. redactor al *Revistei noue* să aleagă această cestiune și să o trateze în acest organ de publicitate? A văzut aci un interes al politicei partidului. D. D. Sturza a vrut să aducă sprijinul său legendei din 1848, pe care de atît timp, cei interesaţĭ au avut dibăcia să o facă să treacă drept istorie; a simţit dorinţa de a se supune acelei lozince a răsvrătirei din 1848: «Pe Bibescu și pe domnia lui!» A ponegri pe alesul din 1842, a înnegri faptele domniei lui, pe cele mai bune, fusese într'adevăr lucru privit de autorii resvrătirii, ca singurul mijloc de-a'ndreptăţi în ochii posterităţii și a neştiinţii, mişcarea din 23

[1]) *Principatul Țării Romînești subt Hospodoratul Bibescu*, de B. A., fost agent diplomatic în Răsărit, p. 131.
[2]) XENOPOL: p. 164.
[3]) V. t. 1 al acestei opere: *Domnia lui Bibescu, Corespondență.*

Iunie, și de-a face să se uite una din cele mai jalnice epoce ale Istoriei Romîniei [1]).

Poate iarăși că prin publicarea studiului său despre cestiunea minelor, în Iunie 1883, D. D. Sturza a vrut să-și răsbune asupra lui Vodă Bibescu pentru adevărurile ce fiul scrisese despre ministrul D. Sturza, în luna Ianuarie din acelaș an? Cărticica noastră ***Înainte de luptă***, fusese într'adevăr publicată la această epocă, adică puține luni înnainte de căderea DD. Ion Brătianu și D. Sturza.

Purtarea d-lui D. Sturza, într'o altă împrejurare, face presupunerea noastră și mai de priimit. Nu pentru cea d'întîia oară, de ne amintim bine, ne arată d-sa a sa ***bună-voință***. Cu prilejul Expozițiunii universale din 1889, s'a exprimat la Academie [2]) asupra rolului pe care secțiunea romînească l'a jucat printre popoarele universului și asupra cheltuielilor ce făcuse, cu niște ast-fel de cuvinte că am fost nevoiți să-l rechemăm la respectul adevărului și să-i probăm, prin documente, contrariul celor ce înaintase.

Fostul-ministru al răposatului I. Brătianu nu e mai fericit în cestiunea minelor, căci istoricul ce l-am făcut mai sus, întemeindu-ne pe documentele afacerii, pe corespondența lui Vodă Bi-

[1]) A se vedea mai departe capitolul intitulat: Răsvrătirea din 1848: *Istoria ei, legenda ei.*

[2]) Fără să'i pese de adevărul pe care-l cunoștea, nici de Academia Romînă, din care are onoarea de a fi membru, d. Dimitrie Sturza nu s'a sfiit să facă declarațiunea următoare: „***S'aŭ cheltuit 500.000 de fr. pentru secțiunea romînă la Expozițiunea din Paris, unde, cum mărturisește lumea întreagă, țara a fost absolut de rău reprezintată*** (Mon. Of. 15 Febr. 1890).» Această frază conține doă afirmări, una în dorul lelii, cea-l'altă constituind o calomnie. 1°. Secțiunea romînească n'a cheltuit de cît 396.000 de lei și a realizat 65.000 de lei economie; situațiunea Romîniei la Expozițiune a fost una din cele mai pizmuite și mai vrednice de a fi pizmuite, și de are nevoie D. D. Sturza de o altă desminţire de cît aceia ce-i dă părerea obștească, să o caute în piesele oficiale ale acestei opere: va fi pe deplin mulțumit.» (Vezĭ p. 432 a cărții despre Expozițiunea Universală: *Avant, Pendant, Après*, de G. BIBESCU. Tip. Kugelmann, rue de la Grange-Batelière. Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ăbescu, pe care am publicat'o la începutul acestui an, și pe studiul conștiincios ce D. Xenopol,—membru al Academiei romîne și colegul d-lui D. Sturza, — a publicat de curînd în vol. al VI-ea al însemnatei sale opere: *Istoria Romînilor*, fac să reiasă în de ajuns nefolosința și neadevărul muncii d-lui redactor al *Revistei noue.*

Nu ajunge să aducĭ documente; cată încă să nu le facĭ să spună contrariul celor ce cuprind; nu ajunge să începĭ prin fraze sforăitoare ca aceasta: «*Nimic nu desvoltă conștiința națională mai mult de cît studiul istoriei naționale. Istoria Patriei ar trebui să fie pentru fie-care cetățean cartea de predilecție*, etc., [1] istoricul trebue să mai arate că are și conștiință și bună credință, să nu înfățișeze întîmplările, faptele, actele, după patima sa, sau în interesul unui partid; istoria trebue să fie numai și numai rostirea adevărului.

Ceva mai mult: în împrejurarea de față, însușirea de membru al Academiei romîne, — care onorează pe d. D. Sturza,— ca și subiectul ce și-a ales, și care, pînă'n ziua de astăzĭ, fusese tratat în cĭuda bunului simț și a adevărului, îĭ impuneau, ca o datorie, buna credință istorică și chiar originalitatea. D. redactor al *Revistei noue* adus-a oare în lucrarea sa spiritul de nepărtinire care era o datorie pentru dînsul? Scos-a el oare la lumină vre-o idee noă? ridicat-a vre-un punct nou de discuție? Nu. Totușĭ trebue să recunoaștem că articolul d-sale iese din drumul bătut. Autorul, publicînd documentele privitoare la afacerea Trandafiloff, dovedește o îndrăzneală fără seamăn, căci ne face să pipăim că nu-i mai greu pentru d-sa să descopere în ele ceia ce nu e, ca și să nu vadă ceia ce sare în ochĭ. Istoria și cititorul ar fi meritat mai multă considerație.

Și cu ce meșteșugire D. Sturza caută să cucerească spiritul cititorului, înainte chiar de a-i fi expus subiectul! Să-l

[1] Cestiunea Trandafiloff, de D. Sturza, *Revista nouă*, p. 241.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ascultăm: ***Ce era el*** [Domnul] ***să facă, cînd Trandafiloff îi aducea din capul locului aminte, că el e ales Domn în virtutea drepturilor hărăzite ţării de către prea puternicul Impărat al Rusiei? Ce era el să facă, cînd Trandafiloff îi spune curat că el nădăjdueşte că «Domnul drept, înţelept şi folositor întru toate obştei, va primi cererea Societăţii cu bucurie?»*** [1]) Se vede că D. D. Sturza nu dispreţueşte insinuările; dar, în fapt, aceasta era cu totul de prisos, tot răspunsul fiind purtarea Domnului; ea se cuprinde într'un cuvînt: ***datoria***. D. Xenopol nu ne spune oare cum şi-a împlinit'o Bibescu pe a sa: ***să mărginea strîns în limitele legii; nefăcînd nicĭ cea mai mică călcare a legii?*** [2]).

De ce scrie D. D. Sturza: că *se observă mai întîi, că **Trandafiloff considera în petiţiunea sa ca un drept necontestat al Societăţii ruseşti acea dispoziţiune a articoluluĭ 179 al Regulamentului***? Această pretenţie nu fiinţează nicăerĭ în documentul luat drept mărturie [3]).

Cum îndrăzneşte D. academician să adeverească că ***deciziunea domnească era în contra glăsuirei Regulamentului, care statua, că asemenea hotărîrĭ să se ia de Domnitor şi de Obşteasca Obicĭnuită Ădunare*** [4])?

Nu e nevoie să fie cineva mare învăţat sau să fi fost odată profesor de drept înainte de a deveni istoric,—cum e cazul cu D. Xenopol, — pentru a se încredinţa că legea nu cerea nicĭ-de-cum ca Domnul să consulte Obşteasca Adunare pentru a da lui Trandafiloff voia de ***a face cercetărĭ*** în munţĭ.

D. D. Sturza vrea să vorbească de voia de a face contractărĭ? Dar ştie bine că cererea lui Trandafiloff a fost su

[1]) *Revista nouă* p. 242.
[2]) *Istoria Romînilor* de d. XENOPOL, p. 169.
[3]) A se vedea mai sus cererea lui Trandafiloff.
[4]) Vezĭ *Revista nouă*, p. 244.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pusă Obşteştii Adunărî, ca să-şĭ dea ea votul, de vreme ce însu-şĭ îşĭ dă osteneala, în această cestiune, de a aduce ca mărturie desbaterile acestei Adunărĭ şi respingerea de către dînsa a voii cerute!

Se mai susţinea, urmează D. corespondent al Revistei D-lui Hăsdeu, *că dispoziţiunile ofisului Domnesc jigniau şi drepturile proprietăţii*. Acest argument fu arma de luptă pe care Obşteasca Adunare şĭ-o însuşi cînd, strîmtorată în vrăjmăşia ei prin consideraţiile aspre cuprinse în Ofisul Domnesc cu data de 15 Fevruarie, „*convinsă că se încurcase; totuşĭ nevoind să recunoască că ar fi greşit* [1])“, îşĭ îndreptă năzuinţele împotrivirii sale pe un alt tărîm, adică asupra *sorocului de doi-spre-zece anĭ* hotărît de capul Statului în interesul chiar al proprietarilor. D. Xenopol laudă prevederea Domnului în toate măsurile luate de dînsul, pentru a ocroti pe proprietarii de mine; colegului saŭ îĭ place mai bine calea bătută de D-nii Elias Regnault, Ubicini, Billecoq, Heliade, care n'au scris un rînd asupra perioadei 1842—1849 fără a schilodi adevărul. Totuşĭ D. Ubicini,—trebue să-ĭ dăm această dreptate, —a fost răpit de nevoia de a'şĭ arăta părerea,—am adus'o mai sus,—în privinţa acestei Obşteştĭ Adunărĭ pe care *o opoziţie sistematică o făcu să respingă, fără a le examina, nişte proiecte care ar fi fost folositoare ţării*, precum mărirea *efectivului miliţiei*, şi proiectul de lege asupra zestrii. D. Academician se face apărătorul acestei Obşteştĭ Adunărĭ [2]: el citează cu îngîmfare numele membrilor care au iscălit adresele 166 şi 205 [3])!

[1]) *Istoria Romînilor*, de d. Xenopol, p. 173—74.

[2]) A se vedea în t. I, opiniunea D-lui Kisseleff asupra acestei obşteştĭ Adunărĭ.

[3]) Adresa No. 166, privitoare la afacerea Trandafiloff poartă următoarele iscăliturĭ:

Preşedinte: Ilarie Argeşiu.

Membrii: C. Cantacuzino, Al. Sc. Ghica, Const. G. Ghica, Ioan Vă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Intr'o parte a lucrării D-sale, D. D. Sturza exclamă: *El* [Bibescu] *nu avea nevoe să se oprească dinaintea emoţiunii generale a publicului romînesc. El nu avea a face cu aceste !' Era reprezentantul unei idei şi urmărea această idee cu acea neşovăită îndîrjire, care caracterizează pe agenţii mari şi mici ai puternicii Impĕrăţii ruseştĭ* [1]).— Această calomnie învechită deja în 1888 şi pe care D. D. Sturza a încercat s'o reîmprospăteze, şi' a trăit traiul [2]). Dar, fiind că D. academician nu se sfieşte de a căuta să tragă încă folos dintr'însa, spre a'şĭ face o armă contra Domnului, ar fi trebuit să se folosească de ea cu judecată. Căcĭ, una din doă: sau că Bibescu era, mai presus de toate, un agent al Rusiei, un Domn strein de emoţiunile poporului său, cum o spune D. D. Sturza în termenĭ lămuriţĭ,—şi în acest caz, purtarea sa era determinată: putea să-şĭ răzbune asupra Adunării,—a doa-zi chiar după disolvarea acestei Adunărĭ, pentru opoziţia-i sistematică, pentru

cărescu, Const. Şuţu, Alexandru Ghica, Gr. Cantacuzino, Scarlat Gr. Ghica, C. I. Filipescu, Nicolae Băleanu, I. Bălăceanu, Scarlat Creţulescu, C. Costescu, C. Filipescu, G. Popescu, D. Cezianu, A. Cocorescu, C. N. Brăiloiu, N. A. Nicolescu, G. Lipanescu, Gr. Bengescu, D. Drăgănescu, N. Izvoranu, P. Poenaru.

Adresa No. 205, privitoare la aceiaşĭ afacere e iscălită de:

Preşedinte: Mitropolitul Neofit.

Membrii: Ilarie Argeşiu, Ioan Văcărescu, Const. Gr. Ghica, Const. Şuţu, Alexandru Ghica, C. G. Filipescu, Gr. Cantacuzino, Scarlat Gr. Ghica, C. Filipescu, I. Slătineanu, I. Bălăceanu, A. Cocorescu, Ioan Cîmpineanu, N. A. Niculescu, C. N. Brăiloiu, C. Costescu.

Adresa No. 206 privitoare la cestiunea mărirei miliţiei, poartă următoarele iscăliturĭ: Mitropolitul Nifon, Ilarie Argeşiu, Ioan Văcărescu, Const. Gr. Ghica, Scarlat Gr. Ghica, Gr. Cantacuzino, C. Şuţu. Alexandru Ghica, I. Bălăceanu, C. I. Filipescu, C. Filipescu, I. Slătineanu, A. Cocorescu, N. A. Niculescu, C. N. Brăiloiu, Ioan Cîmpineanu, C. Costescu. *(Doo iscăliturĭ nedescifrabile)*.

A se vedea *Revista nouă*, afacerea Trandafiloff, de D. D. Sturza.

1) A se vedea *Revista nouă*, p. 253.

2) A se vedea *Domnia lui Bibescu*, t. I şi II. —Vezĭ vol. VI din *Istoria Romînilor* de XENOPOL.— A se vedea *Quelques mots sur la Valachie*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lipsa-i de respect către Suveran, și să dea Rusiei, protectoarea lui Trandafiloff, supărată de campania îndreptată mai cu seamă în contra ei, o mulțumire așteptată cu nerăbdare, adică voia, pentru inginerul rus, de a exploata minele românești;— saŭ Bibescu se îngrijia mai presus de toate de interesele țării sale și atuncĭ putea numai să privească în mod rece situațiunea, să deplîngă, poate, emoțiunea supușilor săi, dar, ținînd seamă de dînsa, să respingă cererea lui Trandafiloff. Dar, oare nu la această din urmă hotărîre se opri Domnul? și nu era destulă cutezanță de a căşuna o ast-fel de desamăgire cabinetului din St.-Petersburg și de a-i înfrunta mînia? A pune această cestiune însemnează a o deslega: dar, tocmai aci D. D. Sturza își arată iscusința. D. corespondent al ***Revistei noue*** scapă cu această dilemă: ***dacă lucrul*** (cererea lui Trandafiloff) ***nu izbuti, aceasta nu au fost din cauza relei voințe a lui Vodă Bibescu, ci pentru că pretențiunile lui Trandafiloff crescuse cu încetul ast-fel, în cît chiar*** SFATUL ADMINISTRATIV ***extraordinar se speriă de atîta sumeție și*** PUSE ÎN FINE PICĬORUL ÎN PRAG [1].

Ast-fel în ochii D-lui D. Sturza, Domnul n'a avut nicĭ un amestec în această hotărîre. Deși tot-d'auna Domnul și Sfatul său au format una și aceiași persoană, deși acest fapt e și mai adevărat sub Domnia lui Bibescu care era în acelașĭ timp capul și brațul guvernului său, D. D. Sturza îi desparte pentru trebuințele cauzei. Înaintea acestei geniale copilării putem numai să ne închinăm și să trecem mai departe.

Nu ne vom opri mai mult asupra chestiunei minelor [2], aleasă într'adins, de vrăjmașii Domnului, căcĭ părea că înfățișează calomniei un bun tărîm de hărțuire; nu vom stărui

[1]) Vezĭ *Revista Nouă*, p. 253.

[2]) Nu aducem aci desbaterile sau mai bine procesele-verbale ale diferitelor ședințe consacrate acestei afacerĭ, fiind că ele nu prezintă nicĭ un interes după publicarea adreselor Obșteștei Adunărĭ către capul Statului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nicĭ asupra declamaţiunilor D-lui D. Sturza, — reînnoite din cele vremurĭ,— despre primejdia grozavă care amenința ţara romînească prin cererea lui Trandafiloff: — n'ar fi fost vorba de nimic alt de cît de cucerirea-i de către Rusia! — nicĭ despre serviciul fără seamă ce opoziţiunea a adus ei. E o politică cunoscută: a născoci o primejdie, a face mare sgomot împrejurul acestei năpăştĭ atuncĭ scornite, pentru a pare a o fi înlăturat; a se arăta cine-va mîntuitor, patriot şi, la adică, a reclama drepturile ce pretinde a avea la recunoştinţa patriei! Lucrul nu e aşa de încurcat, cît pare: în tot-d'auna se prinde, dar pentru un cîrd de vreme numai; căcĭ adevărul, pe care aceştĭ cutezătorĭ izbutesc a-l pune subt obroc, prin învoirea prostească a unora şi prin nepăsarea celor-l-alţĭ, sfîrşeşte tot-d'auna prin a ieşi la iveală ca să-şĭ reia locul la lumina soarelui.

Ne vom mai opri încă numai asupra unei greşelĭ de dată săvîrşite de corespondentul *Revistei noue* şi pe care cată să o arătăm, de oare-ce stărueşte asupră-i. Citim, adică, la pagina 251 a *Revistei noue*: ***Adresele Obşteştei Adunărĭ fură votate şi subscrise în 29 Februarie. Patru zile mai tîrziu, în 4 Martie, Adunarea fu închisă prin Ofisul No. 300 publicat în** Buletinul Oficial, **din 6 Martie 1844 No. 22*** [1]). Aceasta nu e exact: data de 29 Februarie este în capul răspunsului pe care Adunarea îi face la Ofisul Suveranului, care a învinuit'o că a respins proiectul de ***lege asupra mărirei miliţiei,*** şi i-a retras proiectele de lege care-i fuseseră supuse; — pe cîtă vreme data de 24 Februarie este aceia a răspunsului Adunării in cestiunea privitoare la mine. D. D. Sturza va găsi adeverirea acestora nu numai în documente, ci încă într'un număr din *Gazeta Transilvaniei* pe care-l reproducem mai

[1]) Se va vedea la pag. 129 şi 130, relativ la proiectul de lege asupra miliţiei, folosul ce D-nii Ubicini, Elias Regnault, Heliade Rădulescu şi Billecocq trag din acest amestec de date.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

departe ca document curios, și care e datat din 23 Martie 1844.

A pune data de 29 Februarie răspunsului din 24 Februarie, cu observațiunea că *patru zile în urmă, Domnul pronunță închiderea Adunării*, e a da a se presupune că Alteța Sa, lăsîndu-se în voia mîniei, a răspuns prin închiderea Adunării la respingerea cererii lui Trandafiloff. Cu totul din contra, Bibescu, cu toată sfidarea conținută în adresa Adunării (24 Februarie), a știut să aștepte votul asupra cestiunii miliției, cu nădejdea de-a vedea întîmplîndu-se în opoziție o preschimbare patriotică. — Se știe că așteptarea-ĭ fu zadarnică.

Opiniunea D-lui Xenopol:

Sfîrșim aducînd încă ceva din cartea D-lui Xenopol, singurul autor care și-a dat osteneala de a studia cu conștiință și nepărtinire cestiunea minelor și domnia lui Bibescu.

În această cestiune, — scrie D. Xenopol, — *Camera căzu în mare greșeală de a răni adînc pe Principele care avea pentru el dreptul și legalitatea. Adunarea, în loc de a destăinui Domnului ceea ce credea a fi primejdios în concesiunea cerută, îi făcu o opozițiune sistematică, imputîndu-i cu tot atît de puțin tact cît și temeiu, că ar fi încălcat legea, ceea ce el nu făcuse întru nimic. Principele iritat cu drept cuvînt, vrea să dovedească lumii că el nu depășise nicĭ de cît Regulamentul și că imputările Adunării eraŭ făcute fără cunoștință de cauză, sau din un scop rău-voitor... Acest amor propriu din partea Principelui era pe deplin îndreptățit ; nu era vorba de nimic mai puțin de cît de prestigiul lui de cap al Statului* [1].

[1]) *Istoria Romînilor*, v. VI, p. 174—175.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Gazeta Transilvaniei, 23 Martie 1844, (No. 24), p. 94

Acest articol din *Gazeta Transilvaniei*, ferit de patimile politice, e vrednic de a fi reprodus.

ȚARA ROMÎNEASCĂ

Olt, 8 Martie.

Mai 'nainte de a mă încerca să vă fac o mică descriere a cursului desbaterilor în Adunarea Obștească națională din Bucureștĭ pe anul acesta, simț trebuința de a vă însemna cîte-va nume ale deputaților, care stau în partea guvernului, cum și unele din oposiție. Catargiu, Crețulescu, I. Oteteleșeanu, A. Filipescu, Ioan Văcărescu, M. Filipescu, P. Poenaru, Bengescu, Izvoranu, episcopul de Argeș, Jianu, Bujoreanu și încă alte cîte-va capete și caractere cunoscute din oposițiile trecute, se învoesc cu proiectele guvernului și le cunosc de cele mai naționale. In opoziție vedem numele lui Suțu, Cantacuzino, cîțĭ-va mădularĭ din lățita familiă Ghica și alții mai mulțĭ. Mitropolitul Neofit ca prezident fu multă vreme cam bolnav și nu putu umbla la seanțe; episcopul de Buzău nu s'au demarcat în destul.

Intre obiectele desbaterilor Adunărei era să fie, — afară de cercetarea bugetului țărei, și ale altor lucrărĭ ministeriale obicĭnuite peste an, — cheltuelile întronărei și ale călătoriei la Constantinopol, cauza minelor de metalurĭ, îmmulțirea miliției pentru mărginele țărei și ușurarea satelor ce păzesc pichetele la linia Dunărei și alte cîte-va proiecte ale Cabinetului.

Pentru ca să vă dau o deslușire amăruntă, asta nu stă în puterea mea; și așa mă văd silit a vă însemna numai puncturile de căpetenie asupra cărora guvernul și opoziția nu se putură învoi. Din acestea putem numi pe cel dintîiu cauza minelor.

Aci însemnăm, că de la 1833 încoace s'au făcut de către mai mulțĭ miniștri propunerĭ capitaliștilor pămîntenĭ și străini-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lor englezĭ și francezĭ, ca să se apuce de săparea băilor, dar nu se află niminĭ, de cît H. Moscu, care într'aceea făcu bancherut. Se aflau tot-de-odată și de aceia în țară, cari ziceau, că n'ar fi încă vremea a arăta lumii ce cuprinde sînul pămîntului nostru. Diplomațiile străine știau aceasta foarte bine, pentru aceea eu nu știu dacă i-ar da mîna unui guvern a denega la unii aceia cu care au îmbăiat pe alții.

Articolii 178 și 179 din Regulamentul Organic cuprinde lămurit, că descoperindu-se mine în pămîntul vre-unui proprietar, acelașĭ poate să le lucreze singur, orĭ să le închirieze cui va vrea, dînd stăpînirei a zecea parte în natură; iar dacă stăpînul în soroc de 18 lunĭ ce-i va da Domnul Țării, nu va avea mijloc de a le lucra singur nicĭ va voi a le închiria altuia, atuncĭ Domnul dimpreună cu obicĭnuita Obștească Adunare vor chibzui de vor găsi cu cale mijloacele spre a lucra acele mine ș. c. l. ș. c. l.

Guvernul aflîndu-șĭ reazim în citații articolĭ de lege, dădu slobozenie unei societățĭ muscale (ai cărei agențĭ sunt Trandafilof, Zaporovski ș. c.), ca să cerceteze munții patriei noastre, dacă cum-va ar fi cuprinzătorĭ de metalurĭ, și să încheie contracturĭ cu acei proprietarĭ cari vor voi a încheia. Opoziția însă rezimată și ca pe numiții articolĭ de lege, nu vrea a recunoaşte nicĭ atîta drept al guvernului și cerea nimicirea jurnalului eşit asupra acestui lucru de la Sfatul Administrativ extra-ordinar. Să zicem și atîta, că Romîniĭ noștri afară din opoziție, temîndu-se sărmanii de toată umbra, s'au speriat de întreprinderea propusă și așa opoziția avu astă dată opinia publică mai mult în partea sa.

Pînă la 1 Februarie, au fost numai dispute ușoare, iar la 1 și 3 se începu marea luptă. Domnul Țării se văzu silit a slobozi la 13 Februarie două ofisurĭ, din care unul sună pentru mine și după ce arată cu cîtă băgare de seamă a pășit guvernul, chiamă pe Adunare ca să fie mai cu măsurĭ în cuvintele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și purtările sale și adaogă aceste însemnătoare cuvinte: «*Iar mai vîrtos a nu pierde din vedere, că viitorul ei* (al Adunărei) *atîrnă de la ajutorul ce cu bună credință și cu inimă curată* vă aduce unei oblăduiri, care din minutul ce a luat cîrma nu a dat altă dovadă de cît de cele mai curate cugetări și de cea mai neobosită strădanie pentru binele obștei».

Am știre sigură că Domnul, mai nainte de a slobozi acest ofis, au suspinat adînc zicînd: Ah, eu sunt romîn ș. a. ș. a.

Joi la 17 era să se facă răspunsul Adunărei, dar opoziția pe semne n'a fost pregătită; ea adică zicea, că Prințul a înfruntat-o. Sîmbătă la 19 Februarie sala și galeriile erau atît de pline de oamenĭ din toate clasele și aniile (vîrstele), în cît abia îțĭ puteai trage sufletul. A fost o scenă parlamentară, ca care nu s'a mai văzut în Camera noastră. Dintre toțĭ miniștrii Barbu Știrbeiu a apărat și pe guvern și pe minister cu toată inima și cu toată puterea elocuenței. Tot publicul îĭ dă dreptate de manevrele ce le-a întrebuințat cu deosebită iscusință spre apărarea vredniciei tronului, de puterea argumentelor cu care s'a silit a îndupleca pe opoziție.

Mai vorbiră și alțĭ oratorĭ pentru minister tot cu căldură, tot cu rîvnă, tot cu putere, dar în deșert. Orator mare pe lîngă Știrbeiu a fost Catargiu. Insă opoziția a stat într'ale sale ca să răspunză, că n'a meritat înfruntărĭ și să se desființeze jurnalul Sfatului Administrativ asupra exploatației minelor. ***În mulțĭ vorbiau și patimile.*** Ministerialii cu încetul se traseră din sală și așa nu se isprăvi nimic, devenind Adunarea necomplectă.

La 22 Februarie sala era înghesuită ca și la 19. Părintele mitropolitul, care fusese numai în doă seanțe la început, încă veni. Cel mai mare orator a fost iar Barbu Știrbeiu, care după ce apără cu mare elocuință pe guvern, în urmă făcu jurămînt, ca Romîn adevărat, că în cauza minelor nu se compromite si-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

guritatea patriei! Mitropolitul s'a îmbiat de mijlocitoriu între Cameră și guvern; dar ministerul nu i-a primit condițiile.

In zioa aceasta se aflară pînă și copii de cîte 14 anĭ în sală, pînă și evrei. IN 24 FEBRUARIE, asemenea înghesuire mare, luptă înverșunată. D. B. Știrbeiu nu era de față. Ministerul ceru însușĭ balotație. Decĭ se făcu 22 voturĭ pentru oposiție, 18 pentru guvern, cei-l'alțĭ deputațĭ erau bolnavĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

REGIMUL DOTAL

PROECT DE LEGE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PROECT DE LEGE DESPRE REGIMUL DOTAL

EXPUNERE

Art. 17. (Partea III, cap. XVI) din Codul Caragia zice: *Zestrea ce se făgăduește se protimisește a se plăti mai întîi de cît cei ce au imprumutat pe făgăduitorul în urma făgăduelii zestrii, adecă, întîi aceea ce se înzestrează ia zestrea ce i s'a făgăduil ei, și apoi se răfuesc împrumutătorii celui ce s'a făgăduit.* Altmintrelea zis, în caz de cĭocnire între creditorul unei zestre făgăduite și proprii creditorĭ ai celui care a constituit-o, zestrea are precădere, și cei-l'alțĭ creditorĭ numai în urma ei îșĭ pot asigura dreptul.

Vodă-Bibescu se hotărî să preschimbe această lege care îngăduia de a adeveri prin marturĭ că făgăduiala de zestre era dată înainte de a se fi făcut cutare datorie, și să pună pe creditorul ipotecar la adăpost de reaua credință a datornicului. «E o dispozițiune care, după cum arată Vodă în ofisul său către Adunare, în starea lucrurilor de acum, e cerută tot atîta de moralul public cît și de interesele materiale ale țării».

După termenii proiectului de lege supus Adunării în ziua de 16 Martie 1843, trebuia pentru ca făgăduiala de zestre să se bucure de privilegiul legei asupra zestrei, ca ea «să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

se afle trecută în foaia de zestre iscălită și adeverită cu formele cerute de prăvilile legii. «*Cînd muerea întrebată de judecătorie, va da înscris subt a ei iscălitură că nu are pretenții de lipsă de zestre asupra lucrului nemișcător dat de către soțul ei spre zălogire, nu va mai fi priimită subt nicĭ un fel de cuvînt a cere protimisia asupra acelui lucru, ci se va protimisi tot-d'a-una zălogașul.*»

In acelaș proiect, —art. 4,— Domnul ștergea, «*ca fiind în contra moralului* (adică bunelor moravurĭ), *și a stării actuale a civilizațiunii, capitolul* XVI, *art. 34, din Codul Caragia, care dă soției dreptul de a-șĭ înstreina zestrea ca să înalțe în rang pe soțul ei,*» precum și capitolul ce «*osîndea femeia necinstită la pierderea jumătății zestrii sale, în folosul bărbatului.*»

Preschimbarea § I punea capăt la o mulțime de procese, reînălța creditul public, mulțumea morala; preschimbarea § 4 se impunea prin rațiunele morale invocate în proiectul de lege.

Dar membrii divanului, în **îndîrjirea** lor [1]) de opozițiune în contra Domnului, respinseră § 1, punct capital al proiectului de lege. Nu le venea de altmintrelea la socoteală ca declarațiunea nevestei, cerută de proiectul Domnului, să taie calea la orĭ-ce proces în viitor, și să nu mai lase portiță falșelor mărturii, fraudei în materie de act de zestre, nicĭ îngăduelelor vr'unui președinte de tribunal.

§ 4 fu priimit, dar preschimbînd § 5, D-nii deputațĭ nu băgară de seamă că amendamentul D-lor făcea să se nască o neegalitate între drepturile fetelor la zestre, fiind-că, spunînd că a zecea parte se va socoti tot-d'auna din starea rămasă în ființă după căsătoria fie-căreia din fete, reesea că

[1]) V. Istoria Romînilor de XENOPOL, p. 175. — *Oamenii politicĭ* de ZOSIMA, unul din membrii răsvrătirii din 1848.— UBICINI, *Istoria Principatelor Dunărene*, p. 184.—*Kisseleff* (t. 1-iŭ).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cea mai în vîrstă odată înzestrată, zestrea fie-căreia se va depărta cu atît mai mult de a zecea parte cu cît ele se vor naște mai tîrziŭ.

Nemulțumit, Domnul răspunse Adunării printr'un ofis, din 18 Mai 1843. —Arătă părerile sale de răŭ că «*Cinstita Obștească Adunare ar fi perdut din vedere că scopul Oblăduirei trimițînd acest proiect în cercetarea Adunării n'a fost altul de cît numai de a pune o stavilă la reaua credință ce se urmează astă-zĭ din partea celor ce se împrumută cu zălog și de a da o asigurare împrumutătorilor*;— *că zestrea femeii cea nemișcătoare rămînea sfîntă și neatinsă*, că proiectul guvernului o înconjura cu chiezășuirĭ noi, că dispozițiunile *ce o primejduiau erau nimicite* ; — *că proiectul Oblăduirei nu tindea de cît numai spre întîmpinarea unui rău care, de se va mai urma, amerință societatea de o mare demoralizație, și că va asigura pe împrumutătorĭ a înlesni tranzacțiunile. Obșteasca Adunare*, zicea Domnul scurt, *nu văzuse spiritul și ținta proiectului de lege.*»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DOCUMENTE

Adresa Adunării către Măria Sa Domnitorul.

Adunarea preschimbă proiectul de lege al Domnului.

16 Mai 1843 (No. 269, Arhiva Camerei).

PREA ÎNĂLŢATE DOAMNE,

In urma ofisului Înălţimei-Voastre de subt No.... intrînd Obşteasca Adunare în desbaterea proiectului atingător de unile dispoziţiĭ coprinse în pravila pămîntuluĭ la Cap. al 16-lea, partea 3-a, —*asupra zestrei*,— şi primindu-l cu modificaţiile ce au chibzuit;

Cu toată supunerea se alătură pe lîngă acest raport în scris pe o parte proiectul precum s'au trimis, iar pe alta cu modificaţiile ce s'au făcut, ca bine-voind Înălţimea Voastră, să i se dea Înalta întărire.

Acest proiect şi raport s'au priimit de Obşteasca Adunare după cele mai multe glasurĭ potrivit cu § 9 de la art. 48 din organicescul Regulament.

(Semnat): Prezidentul Obşteştei Adunărĭ.

Proiect de lege asupra zestrei

Proiectul tălmăceşte şi preschimbă unele dispoziţiunĭ conţinute în legea ţării, cap. XVI, a 3-a parte, *despre zestre*. Adunarea se fereşte de cestiunea de căpetenie a proiectului guvernului; se pune din adins în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

afară de cestiune: rămîne credincioasă sistemului său de îndirjită opunere la orĭ-ce proiect de lege supus deliberaţiunilor sale [1]).

16 Martie 1843 —(Arh. Camerei No. 269, Reg. 92.)

PROIECTUL SFATULUI.

1. – Zălogirea fiind o înstreinare precum şi vînzarea, cu osebirea numai că cea d'întîi este înstreinare cu condiţie, zestrea nu poate avea un drept mai mare asupra lucrului zălogit de cît cel ce i se dă de către pravilă la împrejurare de vînzare a vre unui lucru nemişcător din averea bărbatului.

Aşa dar cînd muerea, întrebată fiind de judecătorie, va da în scris, subt a ei iscălitură, că nu are pretenţii de lipsă de zestre asupra lucrului nemişcător dat de către soţul ei spre zălogire, nu va mai fi priimită, — subt nicĭ un fel de cuvînt, — a cere protimisia asupra acelui lucru, ci se va protimisi tot-d'auna zălogaşul.

2.— Zestrea se înţelege, după duhul pravilii, numai averea aceia mişcătoare sau nemişcă-

PROIECT DUPĂ CUM S'A INDREPTAT DE OBŞTEASCA ADUNARE.

1.— *Cînd bărbatul va voi să zălogească un lucru al său nemişcător, tribunalul va fi dator să-i ceară foaia de zestre şi să o arate împrumutătorului, făcîndu-i cunoscut că pentru cîte lucrurĭ nemişcătoare sunt coprinse în acea foaie, va avea precădere femeia în potriva zălogaşului, ne-rămîind acestuia drept pentru datorie de cît numai asupra prisosului din preţul acelui lucru zălogit.*

2.— Zestrea se înţelege, după duhul pravilei numai averea acea mişcătoare sau nemişcă-

[1]) In proectul îndreptat de Cameră punem în cursive toate preschimbările aduse proectului Sfatului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

toare care se află trecută în foaia de zestre iscălită şi adeverită după formele cerute de pravilele ţării.

Aşa dar străinii care, căsătoriţĭ fiind în ţărĭ streine, vor veni în urmă şi se vor aşeza într'acest pămînt, nu se vor putea folosi de protimisis ce pravila dă pămîntenilor, la imprejurare de lipsă de zestre, de cît numai cînd şi aceştia după a lor venire se vor supune la legiuitele formalităţĭ, înfăţişînd foaia lor de zestre spre adeverire de către autorităţile locale. Însă la asemenea imprejurare, protimisis va începe numai din zioa adeveririi şi nu se va putea împotrivi creditorilor ce vor fi înaintea acei adeverirĭ.

3. — Orĭ-ce făgăduială de zestre, — spre a avea privilegiul care pravila dă zestrii,— trebue mai întîi să se înscrie şi să se adevereze întocmai ca şi foaia de zestre, şi atuncĭ dacă acea făgăduială va fi lucru nemişcător, făgăduitorul nu va mai putea nicĭ să vînză nicĭ să zălogească acel lucru, ca unul asupra căruia nu se mai poate socoti stăpîn desăvîrşit, şi atuncĭ

toare care se află trecută în foaia de zestre iscălită şi adeverită după formele cerute de pravilele ţărei.

Aşa dar străinii care, căsătoriţĭ fiind în ţărĭ streine, vor veni în urmă şi se vor aşeza întra'cest pămînt, nu se vor putea folosi de protimisis ce pravila dă pămîntenilor, la împrejurare de lipsă de zestre, de cît numai cînd şi aceştia după a lor venire se vor supune la legiuitele formalităţĭ, înfăţişînd foia lor de zestre spre adeverire de către autorităţile locale. Însă la asemenea împrejurare, protimisis va începe numai din zioa adeveririi şi nu se va putea împotrivi creditorilor ce vor fi înaintea acei adeverirĭ.

3—. Orĭ-ce făgăduială de zestre, — spre a avea privilegiul care pravila dă zestrii, —trebue mai întîi să se înscrie şi să se adevereze întocmai ca şi foaia de zestre, şi atuncĭ dacă acea făgăduială va fi lucru nemişcător, făgăduitorul nu va mai putea nicĭ să vînză, nicĭ să zălogească acel lucru, ca unul asupra căruia nu se mai poate socoti stăpîn desăvîrşit, şi atuncĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

înzestratul va avea protimisis asupra acelui lucru mai întîi de cît orĭ-care alt creditor în urma făgăduelii; iar dacă făgăduiala va fi în banĭ sau în lucrurĭ mişcătoare, acea făgăduială nu va avea nicĭ o dată protimisis asupra lucrului zălogit de către făgăduitor înaintea făgăduelii.

4. — Dispoziţia coprinsă în art. 34, cap. 16 care dă soţiei drept de a-şĭ înstreina zestrea ca să înalţe în rang pe soţul ei, precum şi acea coprinsă în art. 44, tot acel cap., prin care se osîndeşte femeea cea necistită la perderea jumătăţii zestrii sale, fiind în potriva moralului şi a celii de astă-zĭ stărĭ a civilizaţiei, se vor şterge din pravila pămîntului.

5. — Femeia, şi după desfacerea căsătorii, este de o potrivă datoare cu bărbatul său a contribui după a ei stare la

înzestratul va avea protimisis asupra acelui lucru mai întîi de cît orĭ care alt creditor în urma făgăduelii; iar dacă făgăduiala va fi în banĭ saŭ în lucrurĭ mişcătoare, acea făgăduială nu va avea nicĭ o dată protimisis asupra lucrului zălogit de către făgăduitor înaintea făgăduelii.

4. — Dispoziţia coprinsă în art. 34 cap. 16, care dă soţiei drept de a-şĭ înstreina zestrea ca să înalţe în rang pe soţul ei, precum şi cea coprinsă în art. 44, tot acel cap., prin care se osîndeşte femeia cea necinstită la perderea jumătăţii zestrii sale şi *bărbatul acel ce hrăneşte ţiitoare la plata preţului pe jumătate*, fiind în potriva moralului şi a celii de astă-zĭ stărĭ a civilizaţiei, se vor şterge din pravila pămîntului, iar *femeia prea curvă şi bărbatul ce hrăneşte ţiitoare se vor supune la osînda surghiunirii hotărîtă de art. 5, cap. 10, partea 6.*

5. — Femeia şi după desfacerea căsătorii, este de o potrivă datoare cu bărbatul său a contribui după a ei stare la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

hrana și creșterea copiilor; cînd însă femeia nu va avea stare, acea sarcină rămîne asupra bărbatului. Asemenea datoare va fi femeia să contribueze împreună cu soțul săŭ la înzestrarea fetelor lor, și în vremea căsătoriei, și după desființarea căsătoriei. Însă la întîmplare de a nu se putea învoi între dînșii pentru partea ce urmează a da femeia, aceasta nu va putea fi îndatorată a contribui de cît cel mult cu a cincilea parte din starea ei, de va avea numai o fată, sau cu a zecelea parte pentru fie-care fată, de va avea mai multe. Dacă femeia nu va avea stare, atuncĭ sarcina înzestrărei va rămînea numai asupra bărbatului, care în toată vremea este dator a îngriji pentru înzestrarea și căsătoria fetelor sale. Iar la întîmplare ca reaoa voință să fie din partea acestuia, atuncĭ femeia,— saŭ rudele acestia, de nu va fi ea în viață,—vor cere a se îndatora bărbatul cel puțin la ceia ce mai sus s'a zis pentru femee.

hrana și creșterea copiilor, *potrivit cu cinstea și poziția familiei, fără să poată însă covîrși această contribuire, la întîmplare cînd vor fi mai mulțĭ copii, a treia parte a venitului ei din orĭ-ce stare va avea.* Cînd însă femeia nu va avea stare, acea sarcină rămîne asupra bărbatului. Asemenea datoare va fi femeia să contribueze împreună cu soțul său la înzestrarea fetelor lor, și în vremea căsătoriei și după desființarea căsătoriei. Însă la întîmplare de a nu se putea învoi între dînșii pentru partea ce urmează a da femeia, aceasta nu va putea fi îndatorată a contribui de cît cel mult cu a cincilea parte din starea ei, de va avea numai o fată, sau cu a zecelea parte pentru fie-care fată, de va avea mai multe. Dacă femeia nu va avea stare, atuncĭ sarcina înzestrărei va rămînea numai asupra bărbatului, care în toată vremea este dator a ingriji pentru înzestrarea și căsătoria fetelor sale. Iar la întîmplarea ca reaoa voință să fie din partea acestuia, atuncĭ femeia, — sau rudele a-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cestia de nu va fi ea în viaţă,— vor cere a se îndatora bărbatul cel puţin la ceia ce mai sus s'a zis pentru femee; *iar a zecea parte să va socoti tot-d'auna din starea rămasă în fiinţă după căsătoria fie-căreia din fete.*

Toate dispoziţiile coprinse la cap. **16**, partea 3-lea, din pravila pămîntului despre zestre cîte nu s'au preschimbat printr'această legiuire, rămîne a se păzi pe deplin şi în toată tăria lor.

Toate dispoziţiile coprinse la cap. 16 partea 3-lea, din pravila pămîntului despre zestre cîte nu s'au preschimbat printr'această legiuire, rămîne a se păzi pe deplin şi în toată tăria lor [1].

---

[1]

PROPUNERE

Să se adaoge la proiectul asupra zestrei articolul următor:

«Art. 6. Cînd vor intra casnicii în judecată pentru desfacerea căsătoriei, bărbatul va fi dator să asigureze prin judecătorie zestrea şi jumătate cel puţin din rodul zestrii, de va fi îndestul, pentru hrana femeei pînă la desfacerea căsătoriei; iar exoprica toată o va întoarce femeei dacă o va fi luat subt a sa ocîrmuire.

«După ce se vor desface bisericeşte, femeia îşĭ va lua zestrea în stăpînire, fără pricinuire, prin aceeaşĭ judecătorie unde se va fi dat asigurarea de mai sus. Bărbatul nu se va putea împotrivi, nicĭ înainta în judecată de cît numai pentru lucrurile ce vor fi supuse la bănuială şi prigonire.

Iancul Filipescu, C. Costescu, I. Slătineanu, C. N. Brăiloiu, Zamfir Sihleanu, Dimitrie Zianu.

Această propunere, din care un apărător *liberal* al Camerei *reacţionare* moştenită de Bibescu de la Ghica, face un art. al legii, nu a fost luată în considerare şi nicĭ discutată, se pare.—N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu V. V., cu mila lui Dumnnzeu Domn a toată Țara Romînească,
Cinstitei obicinuitei Obșteștĭ Adunărĭ.

Domnul răspunde Adunării *că-i pare rău de a vedea că ea n'a recunoscut spiritul și ținta proiectului de lege.*

18 Mai, 1843 (Arh. No. 440).

Priimind raportul acei cinstitei Adunărĭ sub No. 269, împreună cu modificațiile ce s'au făcut la dispozițiile pravilei asupra zestrii, Noi vedem că Cinstita Obștească Adunare ar fi perdut din vedere că scopul Oblăduirei, trimețînd acest proiect în cercetarea Adunărei, n'a fost altul de cît numai de a pune o stavilă la reaoa credință ce se urmează astă-zĭ din partea celor ce să împrumută cu zălog, și de a da o asigurare împrumutătorilor care, încredințîndu-se pe adeverirea judecătorilor, îșĭ primejduesc de multe orĭ starea, de unde se aduce o mare vătămare și creditului și moralului public.

Noi nu am voit a apăsa pe nicĭ unul din casnicĭ, căcĭ și femeii îĭ lăsăm asigurată zestrea, pe cît cea de astă-zĭ pravilă a pămîntului i-a dat'o, și bărbatului nu-i dăm vre-o mai mare slobozenie de a-șĭ putea întrebuința spre obștescul folos al căsniciei de cît pe aceia care a avut'o pînă astăzĭ.

Prin proiectul Oblăduirei, zestrea femeii cea nemișcătoare rămîne sfîntă și neatinsă, neputînd soțul ei s'o înstreineze la nicĭ o împrejurare alta de cît la cele prevăzute de pravila pămîntului, dar încă și din aceste împrejurărĭ, una, aceia care putea să primejduiască mai adesea orĭ zestrea femeii, cu cuvînt de înaintarea soțului ei în rang, s'au ridicat. Cît pentru averea cea mișcătoare a femeii,— care tot-d'auna s'a încredințat mai mult pe cinstea bărbatului de cît pe a lui avere,—asemenea s'a lăsat și acum; căcĭ pravila nu a oprit nicĭ o dată pe bărbat să vînză sau să zălogească, sau să dă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ruiască parte sau tot din averea sa, pe cîtă vreme soţia sa nu va reclama, şi acesteia i-a dat drept de reclamaţie spre asigurarea zestrii atuncĭ numai cînd va dovedi pe soţul ei de risipitor.

Aşa dar proiectul Oblăduirei nu a schimbat întru nimic această stare a lucrurilor legiuite de către cea pînă acum urmată pravilă, de cît numai spre întîmpinarea unui rău care de se va mai urma, amerinţă societatea de o mare demoralizaţie;—a desluşit că precum pe femee nu o iartă pravila să ceară protimisie de zestre pe lucrul bărbatului ei, sau vîndut sau dăruit, asemenea fireşte urmează să nu o ierte a-şĭ cere protimisie, nicĭ asupra lucrului celui zălogit, cînd nu va fi fost protestaţie din parte-i la vremea zălogirei, căcĭ zălogirea este o adevărată înstrăinare cu condiţie.

Spre mai multă însă a ei asigurare, s'a adăogat într'acel proiect că, de cîte-orĭ bărbatul va voi să zălogească. să se dea de ştire femeii ca să poată, de va socoti de trebuinţă sau de va voi, să-şĭ ceară asigurarea potrivit cu slobozenia ce i se va da de către pravilă. Dintr'aceasta să dovedeşte învederat că proiectul Oblăduirei fără a ridica femei nicĭ una din asigurările cîte pravila, după al ei duh bine înţeles, iĭ dă pînă astă-zĭ, asigură tot odată şi împrumuturile spre înlesnirea transacţiilor şi încetarea relei credinţĭ, care precum s'a zis, acesta a fost şi scopul Oblăduirei şi neapărata trebuinţă ce a voit să întîmpine.

Dar Obşteasca Adunare, prin art. 1 al modificaţiilor sale, a mers cu totul în potriva acestui duh, şi acestui chip, şi. ca cum cele pînă de astă-zĭ piedicĭ întru desvoltarea obştescului credit nu ar fi destule, a adăugat şi altele! Iar pe bărbat îl supune la o dărăpănătoare îndatorire, — la care pînă acum pravila nu-l îndatora,— fără măcar cu aceasta să se adaoge vre-o siguranţă pentru zestrea femeii; căcĭ bărbatul avînd voe să vînză lucrul său, fără să întrebe pe nevastă, la vreme

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de nevoe va vinde, neputînd zălogi, dar o va vinde la asemenea împrejurare cu paguba și cu dărăpănarea sa.

Pentru aceste cuvinte dar, chiămăm o mai de aproape luare aminte a Cinstitei Obșteștĭ Adunărĭ, asupra art. 1 al acestui proiect; iar cît pentru cele-l'alte dispoziții, noi ne unim cu Cinstita Adunare, socotim însă că § 2-lea adăogat la art. IV, nu este potrivit cu generozitatea ce s'ar putea înțelege, din modificațiile art. 1-iŭ, că ar fi voit Obsteasca Adunare să arate către femei, și încă putem zice, nicĭ întemeiat pe vr'o amenințătoare trebuință. Asemenea și modificația făcută la § 1-iŭ al art. 5, prin care se zice că femeia să contribuească pînă la a treia parte din venitul ei pentru creșterea și ținerea copiilor cînd vor fi mai mulțĭ, ni se pare că la unele împrejurărĭ va fi foarte apăsătoare pentru femei, și mai vîrtos cînd va fi unul sau doi copii numai.

Socotim dar, fiind-că Cinstita Adunare a voit a intra în multă deslușire și asupra acestii contribuirĭ, că ar fi de folos să se ia tot temeiul ce s'au luat pentru înzestrare, adică să se dea a cincea parte din venit cel mult, cînd va fi un copil numai, iar cînd vor fi mai mulțĭ, a zecea parte pentru fiecare copil, fără a putea vr'o dată covîrși acea contribuire peste a treia parte din tot venitul.

Trebuința care simțim de a se priimi acest proiect în care sunt dispoziții izbăvitoare, ne-au îndemnat a mai face aceste observații Cinstitei Adunărĭ, spre ușurarea de cuget.

(Urmează iscălitura Măriei Sale).

Acest proiect de lege a fost respins.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

NEȘTIINȚĂ ȘI REA CREDINȚĂ [1]

Iată acum ce au născocit să scrie dușmanii lui Vodă Bibescu, care, spre a-șĭ urma politica lor, au cutezat să dea drept cauză a actelor sale cele mai folositoare, simțimintele cele mai înjosite:

D. UBICINI, *Univers pittoresque: Valachie et Moldavie*, p. 163 și 169:

«Bibescu prezintă o lege ce tindea a preschimba regimul «zestrii într'una din dispozițiunile lui cele mai de căpetenie, «cea ce oprea pe bărbatul de a ipoteca averea nevestei sale. «Opiniunea se arată foarte speriată de această propunere, a «căreĭ pricină adevărată, o cunoștea de altmintrelea și care «ar fi răpit femeii chezășiile ce foarte înțelepțește i oferea «legea în contra risipei sau întreprinderilor primejdioase ale «bărbatului.» Și D. Ubicini adaogă: «*Veniturile zestrei Doam-* «*nei Zoe Brîncoveanu, soția sa, nu mai erau destul pentru* «*Bibescu; vruse să-șĭ însușească capitalul, și acesta fusese* «*scopul tainic al preschimbării regimului zestrei pe care-l* «*înaintase Adunării.*»

D. ELIAS REGNAULT scrie într'o carte intitulată: *Istoria politică și socială a Principatelor Dunărene*, p. 228 și 229.

«O noă speculațiune a lui Bibescu, mai îndrăsneață de cît «cele de mai 'nainte, sili pe deputațĭ să facă act de bărbăție. «O lege fu înaintată de Guvern pentru a preschimba legea «civilă despre regimul zestrei, dînd bărbatului dreptul de a «ipoteca bunurile nevestei sale. *Se vede că veniturile zestrii*

[1]) XENOPOL, p. 164 din *Istoria Romînilor*, t. VI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«*Doamnei nu mai ajungeau lui Bibescu și că aceasta era* «*taina legii celei noi,* taină care de altmintrelea era cunos- «cută de toțĭ, etc.»

D. A. BILLECOQ, *cu sinceritatea și buna credință de istoric,* pe care și-o recunoaște însușĭ (p 192 a pamfletului său: *Hospodoratul lui Bibescu*), afirmă că *proiectul era atît de absurd în cît ațîță învrăjbirea obștească. Era cunoscut că tristele certe ale Hospodarului cu nevasta și cu soacra sa, ca și hotărîrea-i de a se despărți și de a-șĭ păstra tot de o dată starea lor, erau singura pricină care-l împingea să vie să schimbe o lege la adăpostul căreia trăiau în liniște interesele familiilor, din vremile de demult, lege altmintrelea conglăsuitoare cu principiile ce conduc materia.*

D. A Billecoq, care se declară (p. 154) *diplomat iscusit, cunoscător de oamenĭ,* nu era de sigur cunoscător nicĭ în morală nicĭ în propășire: ne-a făcut aci, fără rușine, mărturisirea-i de credință. E adevărat că scriind pamfletul cu *care fusese însărcinat* [1], prietenul lui Vodă Alecu Ghica nu bănuia că într'o zi capricioasele D-sale afirmărĭ erau să fie împroșcate prin strivitoare documente.

Armata calomniei, ai căror principalĭ capĭ i-am citat aci, ca tot-d'auna, spre a lovi în Bibescu, a ridicat de jos armele murdare a unei uricĭoase persoane ce se ascunde sub pseudonimul de Chainoi, și care scrie: «*Scopul Domnului propunînd* «*proiectul de lege din 16 Martie, era de a păstra pe sea-* «*mă-șĭ uzufructul zestrii Doamnii după despărțirea-i de* «*dînsa.*» (Vezĭ: *Cea din urmă ocupare a Principatelor*, p. 158).

Trebue însemnat că de altmintrelea aceste aprecierĭ sunt

[1]) «Boerii rominĭ..... ne-au rugat..... să-i ajutăm prin cooperațiunea noastră prin calea presei. N'am crezut că puteam să le refuzăm cooperațiunea noastră. Am fost istoric credincios, sincer în toate, etc. etc». *Hospodoratul Bibescu* de B. A. (Citițĭ: Adolphe Billecoq), Bruxelles. 1848. Wouters frères, imprimeurs-libraires.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de tot streine de proiectul de lege; acei ce le au făcut, n'au avut alt scop de cît să răspîndească în streinătate, în contra Domnului, toate sgomotele ce puteau să arunce discredit asupra omului ca și asupra domniei lui. Ele însă ne-au impus o datorie, acea de a da o lămurire despre un obiect atît de grav. cu toate că e dureros pentru noi de a-l atinge, — și de a publica actul ce se găsește în *Buletinul Legilor* din 17 Noembrie 1844, neperitoare mărturie a delicateții lui Vodă și a vicleniii calomniatorilor săi.

Doamna Zoe fusese de mult atinsă de o boală cruntă care fusese declarată ca de netămăduit. Domnul hotărînd să se despartă, și Doamna *fiind în neputința morală de a-și administra averea*, Măria Sa luă măsurĭ necesare pentru a pune la adăpost starea nevestei sale și a copiilor eșițĭ din această căsătorie. Făcu să se propunțe interzicerea Doamnei *și numi o epitropie a averii ei.* Membrii care fură chemațĭ să compue această epitropie, fură aleșĭ printre persoanele cele mai cu greutate și cu cinste ale țării.

Eată actul de înființare a acestei epitropii:

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu VV., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Țara Romînească, Către Departamentul Dreptățiĭ.

17 Noembrie 1844. (*Bul. of.* No. 14 [1]).

Asupra interdicției Măriei Sale Doamnei Zoe, a Noastră iubită soție, ce cere slăbiciunea minții și moraliceasca neputință întru care se află de atîția anĭ;

Văzînd raportul acelui Departament cu No. 4347;

Văzînd hotărîrea Înaltului Divan amîndoă secțiele împreunate, — cu No. 79 din 15 ale curgătoarei lunĭ, — prin care, pe temeiul îndestulării ce a luat Divanul din dovezile ce i s'au înfățișat, că boala Măriii Sale Doamnei este dintr'acelea care

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

după pravilă ridică puterea de a face vre-un act care să-şĭ aibă tăria sa şi că *după hotărîrea ce arătăm Noi de a nu mai ţinea în păstrare starea Măriei Sale Doamnei*, trebuinţa cere neapărat *a se orîndui o epitropie* care, aducînd întru toate obrazul bolnavei, *să îngrijească pentru interesurile sale, şi ale copiilor născuţĭ din căsătoria noastră*, pe temeiul pravilei pămîntului art. 2 de la cap. 4, partea I-ia, hotăraşte Divanul interdicţia Măriei Sale Doamnei, şi declară că orĭ-ce act s'ar face de către numita se va socoti drept nimic, rămîind la a Noastră îngrijire de a orîndui epitropĭ pe care vom găsi cu cale;

Luînd în băgare de seamă că hotărîrea aceasta este următoare pravilei pămîntului şi desăvîrşită după legiuirĭ;

Noi, — pe temeiul articolului 8 din legiuirea anului 1840 asupra hotărîrilor Divanurilor, — întărim mai sus zisa hotărîre a Înaltului Divan împreunate amîndoă secţiile, şi spre aducerea în lucrare a acestei hotărîrĭ, Noi orînduim epitropĭ pe Prea Sfinţia Sa iubitorul de Dumnezeu Episcop al Buzeului, şi pe D-lor cinstiţĭ şi credincĭoşĭ boerĭ ai Domniei Noastre, Banul Alexandru Filipescu, Logofătul Manolache Băleanu, Logofătul Alexandru Vilara, precum şi Paharnicul Georgie Opran, *cu îndatorire ca mai întîiu d-lor să priimească de la casa Noastră toată starea Măriei Sale Doamna Zoe*, cîtă se află în mîinile Noastre, atît cea după foaia de zestre, cît şi după învoiala săvîrşită între Noi şi dumneaei Băneasa Brîncoveanca la anul 1838 Iulie 2, spre desăvîrşită a noastră desfacere despre aceasta; tot de o dată se vor îndeletnici fără zăbavă întru alcătuirea foilor de zestre a Luminăţiii Lor Domniţele Elisabeta şi Katinca născute din căsătoria Noastră cu Măria Sa Doamna Zoe, şi ajunse în vîrstă de a se căsători, pentru partea ce li se cuvine din averea maicii lor, osebit din aceia ce avem a le da şi Noi, care foi se vor supune şi la a Noastră cunoştinţă.

Dumnealor Epitropii, vor îngriji a strînge veniturile mo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

șiilor de la începerea anului viitor, păzind contractele de Noi făcute pînă la împlinirea soroacelor lor.

Din acele veniturĭ se vor întrebuința mai întîi la cele trebuincĭoase către odihna și buna petrecere a Măriii Sale și cheltuelile cerute pentru educația copiilor Noștri, la care vom contribui și Noi, precum și alte cheltuelĭ cît va cere trebuința pentru păstrarea și îmbunătățirea acestei stărĭ, apoi prisosul se va păstra spre a se întrebuința la cumpărătoare de acareturĭ nemișcătoare în folosul nevîrsnicilor.

Dumnealor Epitropii vor îngriji iarășĭ ca la începutul fiecărui an, să alcătuiască budget de veniturĭ și cheltuelĭ, care se va supune la a Noastră întărire; asemenea la sfîrșitul fiecăruia an, Ne vor înfățișa socoteala cu arătarea cheltuelii.

Afară din cheltuelile prevăzute odată prin budgetul anului și priimite de Noi, Epitropii nu vor putea întrebuința nicĭ o altă sumă subt nicĭ un fel de cuvînt, pînă mai întîiu nu se va cere prin raport a Noastră deslegare.

Noi încredințînd la mai sus arătatele persoane această stare, a căreia păstrare împrejurărĭ neapărate Ne silesc a lăsa din mîna Noastră, fără însă a ridica și privigherea ce i se cuvine din parte-Ne, avem toată încrederea că vor îngriji ca niște adevărațĭ părințĭ, și se vor sili la toate cîte interesul acestii averĭ va cere, pentru care vor dobîndi și a Noastră mulțumire și a copiilor recunoștință.

Dumnealui Șeful Departamentului dreptății va aduce la înplinire această a Noastră poruncă.

(Urmează iscălitura Mării Sale).

Marele Logofăt al dreptății: A. VILARA

După citirea acestui act atît de nobil prin simțimintele ce l'au dictat, și care mătură cu atîta vîrtoșie spre șanț tot noroiul de calomnie al unora Chainoi, Elias Regnault, Ubicini, Billecoq, n'ar mai fi nimic de adăogat. Cu toate aceste, nu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ne este îngăduit să trecem mai departe fără a da asupra acestei chestiunĭ părerea D-lui A. Xenopol. — I dăm cuvîntul:

„*Dizposițiunile proiectului lui Bibescu erau pe deplin îndreptățite, înaintea rațiunei și a echităței, și dacă ele întîlniră în Adunare o împotrivire aproape într'un glas,* EA NU-ȘI POATE GĂSI ALTA EXPLICARE DE CÎT ÎN INTERESUL PRIVAT AL DEPUTAȚILOR, A FAMILIILOR, SAU PRIETENILOR LOR, CARE VROIAU SĂ MĂNȚINĂ ÎN LEGIUIREA ȚĂREĬ REGULELE DESPOETOARE PE CARE PRINCIPELE DOREA SĂ LE ÎNLĂTURE» «*Ponegritorii principelui Bibescu care scriseră mai tîrziu asupra domniei lui, se slujiră mai ales de legea asupra regimului dotal pentru a-l ataca. Ei îl învinuiră că ar fi vrut prin acest proiect «să încuviințeze bărbatului dreptul de a ipoteca averea femeei lui».* (*Vezĭ Principatele dunărene de E. Regnault* p. 238; și *Hospodoratul lui Bibescu*, de *Adolf Billecoq*, p. 129).—*Proiectul lui Bibescu nu conține nicĭ un cuvînt asupra unui drept atît de anormal și scriitorii carĭ atribue lui Bibescu atare iscodire,* SUNT SAU NEȘTIUTORĬ, SAU DE REA CREDINȚĂ. *Ei pun însă această pretinsă dispoziție în legătură cu afacerile particulare ale Domnului... Se impută Principelui că ar fi avut de scop a-șĭ ruina soția, înainte de a o lepăda. Găsim din potrivă pe Principe, imediat după constatarea legală a boalei femeei lui, lepădîndu-se de averea ei foarte însemnătoare,—și instituind asupra ei o epitropie care să îngrijască de interesul copiilor comunĭ, epitropie compusă din episcopul de Buzeu, marele ban Filipescu* [1]), *logofătul Băleanu, logofătul Vilara și paharnicul Opranu.* (Buletinul oficial, 1844, No. 140, p. 557).

«*Iată cum se scria istoria în acel timp de oarbă deslănțuire a patimilor*» [2]).

[1]) Numele lui Filipescu e adesea scris: Philippescu.

[2]) *Istoria Romînilor*, de D. XENOPOL, membru al Academiei romîne, t. VI, p. 161.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGI ȘI PROECTE DE LEGI

DE LA 8 MARTIE 1843 PÎNĂ LA 23 FEVRUARIE 1844

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGĬ ŞI PROECTE DE LEGĬ

DE LA 8 MARTIE 1843 PÎNĂ LA 29 FEBRUARIE 1844

Legea din 8 Martie 1843.

(Decretul No. 193.)

Pentru înfiinţarea postului de president la Sfatul Administrativ extraordinar [1]).

Articolul 148 al Regulamentului Organic hotărînd cine urmează a prezidui Sfatul Administrativ, iar art. 149 nedesluşind aceasta pentru Sfatul extraordinar de cîte orĭ se adună el pentru pricinĭ extraordinare, nu în fiinţa Domnului, şi trebuinţa de un President la seanţele acestui Sfat de către unul din Boerii cei mai marĭ cu îndestulă iscusinţă şi desăvîrşită experienţă simţindu-se cu dinadinsul de către vremelniceasca Oblăduire, încă de la întocmirea Regulamentului, s'a fost şi înfiinţat prin deosebit ofis al fostului D. prezident, [2]) care aceasta s'au şi reînoit în urmă şi de către Prea Înălţatul nostru Domn, cu orînduirea dumnealui Banului Grigorie Băleanu într'acest post, — cu leafa de lei patru mii pe lună ce i s'au hotărît,— potrivit cu consideraţia cuvenită meritului, vîrstei şi rangului

[1]) Sfatul administrativ extraordinar era un fel de consiliu de Stat care se 'ntrunea cînd Vodă credea necesar.

[2]) General Kisseleff.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dumisale; așa dar socotindu-se acum înființarea acestui post de neapărată trebuință a se întocmi pentru tot-d'auna, se legîuește cele următoare:

1⁰. Pe lîngă cele-l'alte mădulărî coprinse în art. 149 al Regulamentului Organic ce alcătuește Sfatul Administrativ Extraordinar, se va mai adăuga încă un mădular care va fi President al acelui Sfat la seanțele ce va avea el. spre cercetarea pricinilor ce i se supune de către fie-care Șef de Departament, care cer o obștească chibzuire și punere la cale a Sfatului extraordinar.

2⁰. Acesta se va alege de către Domn dintre Boerii cei mai în vîrstă și mai marî la rang, și care va fi dat dovezî de o desăvîrșită experiență de lucrările Statului.

3⁰. Acesta se va afla față și la seanțele ce se vor face înaintea Domnului, avînd de o potrivă loc ca și cei-l'alțî miniștri.

4⁰. Leafa acestuia va fi cîte patru mii lei pe lună, plătindu-se din vistierie din § lefilor.

Legea din 22 Martie 1843.

(Decret No. 236).

Pentru desființarea vremelnicească a treì escadroane de cavalerie, și înființarea a 1440 ostașî pedestri la cîte trele polcurile.

ART. 1.—Toate satele cîte de la anul 1833 s'au mai adăogat peste cele atuncî întocmite și s'au însărcinat cu paza pichetorilor [1]) pe marginea Dunării, se vor slobozi de această însărcinare, și se vor păzi acele picheturî cu soldațî.

ART. 2.—Numărul de șase escadroane rămîind fără atingere, —precum se coprinde în art. 389 din Regulamentul Organic,—

[1]) Pichete: paznicî ai hotarelor, dațî de satele de pe marginea Dunării.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

se va scădea vremelniceşte din fie-care escadron cîte doă plotoane cu ofiţerii lor, rămîind de fie-care escadron cîte trei ofiţerĭ, — iar un căpitan va comăndui doă escadroane; — şi viind în stare finanţa ţărei, atuncĭ iarăşĭ să se îndeplinească cadrele pe deplin, înfiinţîndu-se numărul lor prescris de Regulament; prin urmare se vor adăoga cîte 60 de oamenĭ pe fie-care roată, iar pe fie-care polc câte 480, care însemnează peste tot, socotiţĭ pe trei polcurĭ, oamenĭ una mie patru sute patru-zecĭ.

ART. 3.—Suma de lei 62,769 [1] ce lipsesc pentru adăugirea acestui mai sus arătat număr de oamenĭ la polcurĭ, se va plăti din vistierie, adăogîndu-se cu atîta pe tot anul budgetul miliţiei [2].

ART. 4.—Se vor slobozi din casa reservii pe acest an lei doă sute mii pentru cumpărătoarea din nou a 1440 de puştĭ, pe numărul soldaţilor ce din nou se adaogă, precum şi pentru remontul puştilor celor vechĭ.

Observaţie.— Constituirea pichetilor de pe Dunăre era o povară foarte grea pentru ţăranĭ. Domnul căută mijlocul de a scăpa de dînsa cîte-va sate, fără ca să sufere serviciul, şi făr'a pricinui cheltuelĭ prea marĭ Statului. Pentru aceasta mări numărul pedestrimii, cărei încredinţă acest serviciu, şi făcu o economie Statului prin desfiinţarea vremelnică a unei părţĭ a călărimii. Se regăseşte în această lege, ca în cea din 1843 despre ţiganĭ, acel spirit practic şi economic tinzînd la aceiaşĭ ţintă: uşurarea soartei claselor suferinde.

[1] Leul valora 0,33 de banĭ sau 40 de parale.
[2] Miliţia, adică armata.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ADUNAREA CĂTRE DOMN

Răspunsul Adunării la Ofisul Domnesc No. 83.

Adunarea constată că ţăranii supuşĭ la o dare în banĭ sau în natură, tind a înlocui numărul de zile de clacă datorite proprietarului, printr'o contribuţiune în banĭ. Face să reiasă primejdia unei ast-fel de stărĭ a lucrurilor, atît pentru ţăran care se deprinde cu lenea, cît pentru proprietar care se vede ameninţat de a nu avea destule braţe pentru exploatarea pămîntului. Cere ca măsurĭ să fie luate în scopul de a sili pe clăcaş să se plătească lucrînd cel puţin jumătatea zilelor de clacă la care e supus.

În potrivire cu Ofisul Domnului, Adunarea propune să se micşoreze dările de plătit de către familiile care plătesc proprietarului zilele legĭuite în banĭ, nu în natură.

3/15 Aprilie 1843 (Mon. No. 174).

PREA ÎNĂLŢATE DOAMNE,

Potrivit cu Înalt ofisul Măriei Voastre No. 83, Obşteasca Adunare, luînd în de aproape băgare de seamă recomandaţia ce i se face ca pentru următorul termen de trei ani să chibzuiască preţul zilei de clacă în analogie cu plata ce dobîndeşte ţăranul muncind pe zioa de lucru, şi în cumpănă cu dărăpănarea stărei de astă-zĭ a acestor ţăranĭ, a cerut mai întîiu de la cinstitul Departament din lăuntru, table de preţul muncei pămîntului, după cum s'a urmat pe cei din urmă trei anĭ trecuţĭ, şi, lăsînd la o parte preţul cel de mijloc ce putea să scoaţă din acele table, după povaţa Regulamentului a ales preţurile cele mai scăzute care s'au găsit în acele table şi care se văd în destul covîrşitoare peste preţurile ce acum se plătesc de către locuitorii clăcaşĭ, precum aicĭ se arată.

Zioa	de lucru	cu mîinile	lei	2	par.	12.
Idem	» »	cu doi boi	»	4	—	30.
Idem	» »	cu patru boi	»	8	—	20.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Aceste dar preţurĭ, Obşteasca Adunare, puindu-le în cumpănă cu cea de astă-zĭ stare a locuitorilor ţăranĭ, a cunoscut că meritase oare-care uşurare, din pricina multor suferinţe defăimate în secsiile trecute, şi chibzueşte că, pe viitorul termen de trei anĭ, preţurile zilei de clacă, adică ale zilei de lucru cu mîinile, ale zilei de lucru cu caru cu doi boi şi ale zilei de lucru cu caru cu patru boi, să se scază din ceea ce pînă acum plătea clăcaşii cîtor trele stărĭ, rămîind a se plăti pe viitorul termen:

Zioa de lucru	cu mîinile	lei	1	par.	20.
Idem » »	cu doi boi	»	2	—	10.
Idem » »	cu patru boi	»	3	—	10.

Acest scăzămînt, analogisindu-se cu aproximaţie pe tot numărul familiilor ce sunt supuse la răspundere de plată, înfăţişează în total o sumă peste doă milioane pe fie-care an, iar pentru trei anĭ peste şase milioane. Din care se lămureşte că cu scăzămîntul ce astă-zĭ se face, plata la care se îndatorează clăcaşul rămîne pe jumătate mai puţină de cît cele mai înjosite preţurĭ de ceea ce el dobîndeşte pentru zioa de lucru, luîndu-se cîte trei stările în totalul lor, după cum resultează din tabelele de mai sus pomenite.

Cu acest scăzut preţ însă din cel curgător în deosebitele despărţirĭ ale Principatului, clăcaşii,—alăturînd ceea ce ei dobîndesc de la altul cu ceea ce plătesc proprietarului,—se amăgesc a socoti că ei ar fi mai folosiţĭ a plăti de cît a lucra: amăgire care le-ar aduce mai multă dărăpănare, pentru că cu nădejdea de a-şĭ plăti zilele de clacă în banĭ, se dau mai mult la lenevire şi şezînd în nelucrare se păgubesc atît pe ei înşişĭ, cît şi pe proprietarĭ, fiind că aceştĭ din urmă, avînd clăcaşĭ, nu-i pot dobîndi la vremea muncii. Din care urmează că cu cît se vor da preţurĭ mai scăzute din cele adevărate, cu atît munca pămîntului să înapoiază, în vreme ce, ca să ajungem la scopul dorit, ar trebui ca chiar preţurile să amerinţe şi să supue pe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

muncitor la muncă, iar nu acestea să-i tragă la plata în banĭ și la lene de muncă.

Fiind că dar proprietarii în de obște au de temeiu lucru muncii pămîntului în natură,—iar prețul este dat numai spre a sluji la întîmplare pentru rămășița zilelor ce nu se vor încăputa în lucru,—și fiind că se nădăjduește [1]) fără îndoială că și administrația, ca un părinte obștesc, prețuind dorința proprietarilor și însemnata jertfă a lor, va supune pe clăcașĭ la îndeplinirea datoriei zilelor de lucru chiar în timpurile ce legiueşte pravila, și tot-d'auna la vremea cerută de felurimea productelor, cînd proprietarii se mulțumesc a plăti pentru zioa de lucru nu 60 parale, ci îndoit, numa să nu le rămîe semănăturile nelucrate la vreme, din care pricină și lucrarea pămîntului se înapoiază, și clăcașul lăsîndu-se pe nădejdea plății, se văd de o dată,—după încetarea muncii,—împovărațĭ la plata zilelor nelucrate, a cărora răfuire nu este la a sa putință de a o coprinde atuncĭ de o dată, iar proprietarii rămîn nu mai puțin mîhnițĭ, unii pentru că au plătit,—în vremea lucrului,—zioa mai mult de îndoit de cît ceea ce priimesc de la clăcașĭ, alții pentru că dintr'această pricină le a rămas nesăvîrșit lucrul cîmpului la vreme [2]).

De aceea Obșteasca Adunare chibzuind că cea mai nemerită cumpănă a dreptului, este a se împlini datoria clăcii numai în lucru, — găsește cu cale:

1°. *Să se pue îndatorire clăcașului ca zilele de clacă să și le facă toate numai în lucru*, cel puțin jumătate, dacă proprietarul nu va avea trebuință a cere mai multe sau pe toate în lucru; tot de o potrivă, și tot d'o dată, să se pue îndatorire și asupra proprietarilor ca nicĭ ei să nu se îngăduiască a cere și a impila pe clăcașĭ la muncă de mai multe zile

[1]) Această frază la adresa Guvernului este o amenințare pe tăcute; se vede oare-șĭ cum într'însa țișnirea vrăjmășii acestei Camere.
[2]) Vezĭ Zosima, Xenopol, Kisseleff, Billecoq și Ubicini.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în timpurile acelea ce pravila le mărginește zile hotărîte, după analogia totalului datorii unui clăcaș, împărțit în trei timpurĭ din ale anului, după dispozițiile art. 141; și datoria fie-căruia clăcaș, să se răfuească în cursul fie-cărui an, orĭ în lucru, sau în banĭ, după prețul hotărît, dîndu-se spre acest sfîrșit ajutorul administrații, precum pentru aceasta Adunarea a supus a ei chibzuire, și prin raportul cu No. 130 din anul 1837, Iulie 14.

2°. Fiind că înapoerea muncii pămîntului s'a pricinuit pînă acuma și din nepunerea în lucrare a dispozițiilor §§-lor de subt art. 142 al Regulamentului ce s'au deslușit și prin anexul 13, căcĭ obicĭnuindu-se clăcașul a lucra la proprietar după răsărirea soarelui, cum urmează și chiar în lucrul caselor lor, tot aceeașĭ muncă tîrzie și neîngrijită. Să se pue îndatorire clăcașilor a-șĭ îndeplini datoria lor,—în zilele de lucru,—întocmai după măsura prevăzută și legiuită prin Regulament; asemenea și proprietarilor să li se pue îndatorire a-șĭ măsura locurile acelea ce le muncesc cu clacă în pogoane [1] legiuite, ca într'acest chip, cu aducerea la îndeplinire a reciproacelor îndatorirĭ între proprietarĭ și clăcașĭ, întocmai după Regulament, dobîndind și unii și alții mai multă aplecare la muncă, să înainteze și în acest Prințipat lucrarea pămîntului ca și în vecinătățĭ.

Aceasta fiind chibzuirea Adunărei, Secretăria nu lipsește plecat a o supune la cunoștința Măriei Voastre.

(Semnat): Prezidentul Obșteștei Adunărĭ)

[1]) Pogonul valorează 50 are, 12.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ofisul M. S. Domnul Gheorghe Bibescu către Obicînuita Obştească Adunare.

Domnul cere mai întîiu de toate ca proprietarii să aplice Regulamentul cu nepărtinire, și să nu mai îngădue abuzurile arendașilor. Cu această condiţie făgăduește sprijinul bun-voitor al Oblăduirii. Camera, în răspunsul său către M. Sa, avea mai mult în vedere interesele proprietarilor; Domnul ia apărarea intereselor ţăranilor.

5 Aprilie 1843 (*Bul. Of.* No. 303).

Văzînd raportul cinstitei Adunărĭ,— de subt No. 174,—atingător de preţul zilei de clacă, Noi i arătăm a noastră mulţumire pentru concesia ce a făcut către locuitorii clăcașĭ, cu scăzămîntul de zece parale ce au adus la preţul zilei de muncă; tot-de-odată, cunoscînd drepte și potrivite cu duhul Regulamentului și cu interesul reciproc atît ale proprietarului cît și ale clăcașului, dorinţele ce cinstita Adunare ne arată prin acest al său raport, Noi vom stărui de a se împlini; însă întru aceasta Oblăduirea are trebuinţă de buna voinţă a tuturor proprietarilor a cărora cea de aproape priveghere spre a se păzi Regulamentul fără părtinire pentru o parte ca și pentru alta, este singurul mijloc de a se desrădăcina abuzurile ce pînă acum încă să uneltesc din partea arendașilor.

Noi avem cea mai bună încredinţare că într'aceasta Domnii proprietarĭ care alcătuesc cinstita Obștească Adunare, vor fi cei d'întîi a da această isbăvitoare pildă, și pot fi încredinţaţĭ că vor găsi din partea Oblăduirii toate cele prin putinţă ajutoare și înlesnirĭ spre dobîndirea acestui sfîrșit.

(Urmează iscălitura Măriei Sale).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ofisul M. S. Domnului Gheorghie Bibescu către Cinstita Obicînuită Obştească Adunare.

(Registrul Cancelarii Domneştĭ, p. 299).

Domnul propune Adunării să ridice o statue generalului Kisseleff, bine-făcătorului Romîniei.

5/17 Aprilie 1843 (*Bul. of.* din 12/24 No. 32).

O mare datorie de recunoştinţă naţională a rămas încă neplătită,— cînd asemenea datorii sunt dintre acelea care nu priimesc îndelungată zăbavă, căcĭ, după graba ce se aduce la a lor plată, se judecă moralitatea unui norod şi măsura simpatiei ce meritează a trage asupră-i. Un bărbat însărcinat cu o 'naltă şi nobilă misie s'a arătat, sunt cîţĭ-va anĭ, în mijlocul nostru; cea d'întîi a lui ivire între noi a fost un semn de nădejde şi o prevestire de o noă fiinţă; cînd cele mai desnădăjduitoare împrejurărĭ ne înconjura, subt deprinsa şi iscusita sa mînă toate se preschimbară în puţine lunĭ; iar astă-zĭ numele acelui însemnat bărbat este tipărit în inimile tutulor Romînilor celor adevăraţĭ, precum se află înscris şi pe fie-care foaie a instituţiilor noastre.

Nicĭ o dovadă însă înfiinţată nu vădeşte acest sintiment obştesc la ochii străinilor. Nicĭ un monument n'a consfinţit însă pînă astă-zĭ una din cele mai însemnate epoce ale istoriei noastre, care de o potrivă cinsteşte atît pe acela ce i-a lăsat numele său drept moştenire nepreţuită, cît şi pe neamul Romînesc, pentru fireasca aplicare şi îndemnateca pornire ce a arătat că are de a îmbrăţişa toate cele spre bine şi înaintare.

Dreptatea cere ca cinste să fie adusă Cinstitei Obicînuitei

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Obşteştĭ Adunărĭ, căcĭ la leatul 1841, a propus rădicarea unui asemenea monument. Nu s'a luat însă atuncĭ nicĭ o măsură pentru punerea în lucrare a propunerei ei.

Vremea dar este a se îndeplini acum această dorinţă naţională, rădicîndu-se fără mai multă zăbavă, în Capitală statua prea iubitului nostru făcător de bine şi concetăţean conte Pavel Dimitrievicĭ Kiseleff, spre falnecă aducere aminte a acei fericite epocĭ, cum şi îndemnarea spre bine a celor ce după vremĭ vor fi chemaţĭ a oblădui acest Prinţipat.

Noi nădăjduim că va fi şi spre fericire pentru viitorime de a începe Oblăduirea Noastră prin îndeplinirea unei aşa de sfinte datorii, şi de a deştepta aducerile aminte ale unui trecut atît de strălucit.

De aceia poftim pe Cinstita Obştească Adunare a lua în de aproape băgare de seamă alăturatul proiect, şi a face grabnică chibzuire.

(Urmează iscălitura Măriei Sale)

Proiect pentru rădicarea monumentului Excelenţii Sale fostului Plenipotent Prezident Conte Kiseleff.

ART. 1.—Se va rădica o statuă Excelenţii Sale Contelui Pavel Kiseleff pe locul hanului Filaret spre vecĭnică pomenire a facerilor de bine ce acest bărbat a răvărsat asupra ţăriĭ Romîneştĭ.

ART. 2.—Hanul acesta fiind hotărît pentru zidirea institutului sîrmanilor copii, se va cumpăra cu plată din *paragraful rezervei,* un alt loc la o poziţie mai cuviincĭoasă şi mai potrivită cu sfîrşitul întocmirei acestuĭ institut.

ART. 3. — Vistieria va plăti [1]) din partea Statuluĭ, gal-

[1]) Galbenul valora 11 lei, 75 banĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

benĭ, zece mii, care se vor lua din casa rezervei în anul 1844.

ART. 4.—Pentru Mitropolie, Episcopii şi Mănăstirĭ, se va da din casele acestora suma de galbenĭ cincĭ mii, cu analoghie potrivită pe venitul fie-căria.

(Urmează semnătura Măriei Sale).

Marele Vornic din năuntru:

T. VACARESCU.

Legea din 8/20 Aprilie 1843

(Decretul 315)

Despre veniturĭ noi adăogătoare veniturilor magistraţilor (municipalităţilor).

Legea hotărăşte darea de plătit pentru carele încărcate şi trăgătorii lor, pentru vinurile şi spirturile ce ar intra în oraş; pune dare pe cărţile de joc şi hotărăşte pedepsĭ în contra celor ce ar păşi în contra legii.

ART 1.—Toate carele şi alte asemenea trăsurĭ, —încărcate de orĭ-ce povară, – cu un trăgător, sau mai mulţĭ înhămaţĭ, precum şi caii cei încărcaţĭ cu poverĭ, vor plăti cîte patru parale bune de toată vita,—bou sau cal,—pe seama magistratului [1]), şi verĭ de cîte orĭ vor intra prin barierele politiei.

ART. 2.—Accizurile ce se plătesc la intrarea în oraş de fiecare bute cu vin, sau cu spirturĭ, să se îndoiască, plătindu-se în osebit, pentru trăgătoriĭ acestor poverĭ, taxa prescrisă la art. 1-iŭ.

ART. 3.—Vînzarea cărţilor va fi slobodă, însă pentru fie-care pereche de cărţĭ, cei ce întrebuinţează acest negoţ vor plăti

[1]) *Magistrat* era numele ce se da administraţiunii municipale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cîte un sfanţic [1]) taxă pentru pecetea ce se îndatorează magistratul a pune pe fieş-ce pereche. Fără acest semn, orĭ-cine va îndrăsni a vinde cărţĭ, se vor supune a plăti unii ca aceia taxa pecetii îndoită, pentru cîte cărţĭ se vor găsi prin prăvălie şi casele unor asemenea vînzătorĭ.

Aceste veniturĭ vor fi obşteştĭ, şi pentru toate cele l'alte oraşe slobode dintr'acest prinţipat în folosul magistraturilor lor, cu osebire numai că plata pentru care se vorbeşte la art. 1-iŭ, va fi pentru cele-l'alte oraşe în loc de patru parale de vită numai doă.

Această legiuire este a se pune în lucrare de la 1-iŭ a viitorului Iunie.

Legea din 13 Maiu 1843

(Decretul 431)

Deslușire a art. 163 şi 164 din Regulamentul Organic, atingătoare de lucru ce este dator tot săteanul să facă pentru dregerea drumurilor.

ART. 1.—Tot săteanul, fără osebire, va lucra pentru facerea drumurilor şease zile pe tot anul, cu carul şi cu boi, sau numai cu mîinile cel ce nu va avea vite.

ART. 2.—Nu se va putea depărta mai mult de trei poştii de la locul locuinţei sale.

ART. 3.—Zilele se vor lucra în cursul anului, şi nu va rămînea nicĭ odată rămăşiţă, nicĭ nu se vor ţinea în seamă de cît numai zilele celui din urmă an ce vor fi rămas nelucrate.

[1]) Sfanţicul valora cam 0,80 banĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Acest articol, ca şi toate faptele Domnului, arată nestrămutata-i îngrijire de ţăran, grija ce pune în a lupta în contra abuzurilor de care suferă el. Una din cele mai marĭ angarale pentru ţăranĭ era îndatorirea de a forma cordoanele Dunăriĭ; de aceea vedem că Bibescu îşĭ pune toate silinţele spre a îndrepta acest răŭ; El va propune în acest scop un proiect de lege despre sporirea miliţiĭ, şi va atrage băgarea de seamă a Camerei asupra nevoiĭ de a-l vota ca să se oprească emigrarea ţăranilor. Nu vom fi surprinşĭ de a constata iarăşĭ că această Cameră din 1843 şi în 1844, supunîndu-se unui spirit jalnic de opoziţiune, va respinge orĭ-ce reformă.

Asta nu va opri calomnia de a trage pe Vodă la răspundere pentru lipsa de patriotism a D-lor deputaţĭ:

D-lui UBICINI i place să atribue emigraţiunea la lucrarea şoselelor şi la clacă mai bine de cît la îndatorirea de a forma cordoanele! «*Catagrafia* făcută în acest an, scrie d-sa, arătase o scădere îndestul de mare în populaţiunea cîmpenească, — din pricina emigrării a aproape patru-zecĭ de mii de familii pe care asuprirea clăcii şi a lucrării şoselelor le silesc să iasă din ţară [1].»

Vestita petiţie CĂTRE SULTAN [2], datată din Bucureştĭ 3/15 August 1848, şi subsemnată de N. GOLESCU, I. HELIADE, C. TELL, membrii Locotenenţii Domneştĭ, după ce a făcut, despre starea ţăranilor, tabloul următor, pe cît de îngrozitor, pe atît de închipuit: «Pămîntul pe care-l udă cu sudoarea sa, e sterp pentru dînsul; el nu se bucură de nicĭ unul din bunurile la a căror împărţire D-zeu a chemat pe toate făpturile sale; sleit de oboseală, sau doborît de desnădejde, el se culcă în brazda pe care a tras-o, şi nu se ridică nicĭ chiar sub biciul

[1]) D. UBICINI, *Valachie et Moldavie*, p. 169.

[2]) Petiţie către I. S. Sultanul.— Piese justificative ale drepturilor Moldo-Romînilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dorobanțului», — învinuește pe Bibescu că ar fi oareșĭ-cum *legat pe țăranul de pămînt!....*

«*El* (*Domnul*) *înființă o clacă, de șase zile pe an, ce se puteau plăti și în banĭ, sub prilej de a crea un sistem regulat de drumurĭ, menite să lege între dînsele orașele de căpetenie din Prințipat. Dar nicĭ un drum nu fu făcut, și sumele marĭ eșite din acel impozit noŭ slujeaŭ a îmbunătăți moșiile particulare ale lui Vodă și ale favoriților săi, sau a executa lucrărĭ de înfrumusețare fără folos obștesc.*»

Așa dar secarea bălților Cismegiului preschimbate în grădină, șoseaua Kiseleff, magaziile de rezervă pentru cazurile de foamete, șoselele dintre Orșova și Schela Cladoviĭ, dintre rîul Vadului, Căinenĭ și Rîmnic, dintre Tomos și Cîmpina, puntea pe Olt, privită orĭ cînd ca peste putință de a fi făcută, teatrul din Bucureștĭ, lucrările făcute la Ploeștĭ, Buzău, Craiova, Slatina, Piteștĭ, splaiurile zidite la Brăila și Giurgiu nu *ființează* pentru D-lor, sau *sunt fără folos!*

Această petiție către Sultan e foarte vrednică de acel guvern care a abdicat la Suveranitatea națională, care a trîntit la picĭoarele Sultanului drepturile Statului romîn [1]).

Legea din 15 Mai 1843

(Decretul 434).

Pentru orînduiala ce are a se păzi la darea locurilor cu embatic în viitor de către mănăstirile închinate și neînchinate, precum și de către schiturile cele slobode.

ART. 1. – Inscrierea locurilor cu embaticurĭ, de care se vorbește la art. 1-iŭ cap. 5, list. 24, a Prăvilii pămîntului, nu va

[1]) Vezĭ în acest volum, cap. IV al părții a 2-a intitulată: *Răsvrătirea din 1848, Istoria și legenda.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fi slobodă, de cît pe la oraşe şi tîrgurĭ slobode; iar sfaturile orăşeneştĭ de printr'aceasta, — cînd vor găsi cu cale că nişte asemenea locurĭ ce se dau sunt trebuincĭoase, sau spre înfrumuseţarea lor, sau pentru alte folosurĭ obşteştĭ,—vor avea precăderea de a le popri cu aceleaşĭ tocmelĭ.

Drept aceia se şi îndatorează Logofătul Bisericesc, cînd i se înfăţişează asemenea zapise de embaticurĭ, să le facă cunoscute Sfaturilor orăşeneştĭ, care, în soroc de 40 de zile, să hotărască, şi sau să le poprească pe seama şi singura trebuinţă a oraşelor, sau să le sloboază. Peste acest soroc, vor fi slobozĭ contractanţii într'însele.

ART. 2.—Egumenii [1]) mănăstirilor închinate şi neînchinate, precum şi îngrijitorii schiturilor sunt opriţĭ de a mai da locurĭ cu embaticurĭ de la sine şi fără ştirea Stăpînirei.

ART. 3. — Egumenii mănăstirilor, sau îngrijitorii schiturilor, vor fi datorĭ a face cunoscut la Departament cererile pentru asemenea închirierĭ şi condiţiile propuse din partea doritorilor.

ART. 4. — Sfînta Mitropolie, împreună cu Departamentul Credinţii, încheind un jurnal, vor supune a lor chibzuire la cunoştinţa şi deslegarea Înaltei Stăpînirĭ, după care dîndu-se voe a se face embaticarea, se vor adeveri înscrisele de către Departamentul Credînţii, păzindu-se regula arătată la Art. 1-iŭ [2]).

[1]) *Egumen*, de la greceşte, care conduce, administrează (administrator). V. t. 1, *Cestiunea Locurilor Sfinte*, p. 59—144.

[2]) Scopul acestei legĭ este mai ales de a pune capăt iconomisirilor egumenilor. V. t. I, p. 59—144.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Legea din 5 August, 1843

Decretul 585, (*Bul. of.* No. 71).

Măsurĭ pentru a înlesni și a desvolta comerțul portului Brăilii, și pentru îmfrumusețarea orașului.

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, V.V., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Țara Romînească,

Către Departamentul afacerilor din năuntru.

După vizitarea ce am făcut portului Brăilei, Ne-am încredințat și mai bine de adevărul, că viitorul țărei e de aproape legat cu înflorirea acestui port, canalul nostru cel d'intîiŭ prin care agricultura și comerțul pot ajunge la desvoltarea cea de obște dorită. De aceea Noi chemăm cea mai de aproape luare aminte a acelui Departament asupra trebuințelor ce am dovedit, cerînd a lui chibzuire despre măsurile cele mai înlesnitoare spre îndestularea acelor trebuințe care mai jos se arată:

1. Clădirea drumului între Brăila și Galațĭ, spre a se putea uni centrurile cele mai însemnătoare de comerț, ale celor doo Prințipaturĭ;

2. Cuviincĭoasele lucrărĭ la port pentru apropierea corăbiilor de locul cel hotărît pentru încărcarea și descărcarea mărfurilor;

3. Apărarea de înecăcĭune a toatei întinderiĭ pe care se află clădite magaziĭ;

4. Statornicirea malului Dunăriĭ din partea orașului, care fiind bătut necontenit de apă, se surpă într'o progresie astfel în cît amerință astăzĭ și chiar zidirile care nu de multă vreme se afla foarte departe de dînsul;

5. Clădirea, în susul Dunăriĭ, între cele doo ostroave, de construcțiĭ destoinice a sfărîma sloiĭ iarna, și, amorțindu-le iu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ţeala, a le da o slobodă trecere în matca Dunării, ca într'acest chip să se asigureze vaselor adăpostirea lor între cele doo ostroave.

Departamentul,—întru ale sale chibzuirĭ,—va prefera măsurile cele mai potrivite cu mijloacele ce avem. Aşa dar, întru ceea ce se atinge de port, precum şi de apărarea malurilor, va depărta orĭ-ce plan ar cere întrebuinţare de piatră cĭoplită, sau alte lucrărĭ cu mare cheltuială; căcĭ asemenea planurĭ mai presus de cît măsura mijloacelor celei de astăzĭ a noastrei stărĭ, au fost stavilă de nu s'au început nicĭ una din îmbunătăţirile ce cer trebuinţele acestui oraş.

Osebit de lucrările de mai sus, sunt altele care nu cer nicĭ vreme, nicĭ cheltuială însemnată, şi care nicĭ amînare mai pot îngădui, precum:

1. Prelungirea şoselei despre port, care nefiind săvîrşită, nu iartă ca apele, ce vin din oraş, să se verse în Dunăre, dar se întind pe lîngă magazii, pricinuind noroaie şi bălţĭ ce împiedică comunicaţiile într'acel ocol al portului;

2. Poprirea de a îndrăsni cinevaş a se sluji în viitor, pentru înălţarea locurilor, cu pămînt luat după malurĭ;

3. Poprire de a se mai arunca între cele doo ostroave, unde vasele găsesc astăzĭ un adăpost, lestul ce le prisoseşte; căcĭ de nu se vor lua într'aceasta cele mai straşnice măsurĭ, peste puţin nu se va mai afla într'acel loc adîncimea cerută pentru vase de mărimea acelora ce vin în portul Brăileĭ. De aceea Departamentul va chibzui, pe de o parte un ştraf în potriva tuturor acelora carĭ vor mai îndrăzni a arunca lestul într'acel loc de adăpostire; iar pe de altă parte va îngriji de a se hotărî un loc unde să poată corăbieriĭ să depue lestul, spre a se întrebuinţa la înălţarea locurilor şi apărarea malurilor.

Pe lîngă aceasta au venit la auzul Nostru că mulţĭ proprietarĭ stăpînesc mai mult pămînt de ceea ce li-se cuvine,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

după cumpărătoarea ce au făcut.—Departamentul va porunci ca, făcîndu-se cercetare fără zăbavă, unii ca aceea să se supue la plată, saŭ la întoarcerea acelui prisos.

Asemenea Ni s'au făcut plîngerea de către magistratul acelui oraș, că mulțĭ particularĭ, unii șezătorĭ în Brăila, iar cei mai mulțĭ șezătorĭ printr'alte orașe, țin locurĭ fără a le întrebuința, aducînd ast-fel împedicare la înfrumusețarea și sporirea acestui oraș. Acestora se va da soroc de un an, spre a începe a clădi după plan regulat și potrivit cu poziția locului.—Iar dacă într'acest soroc nu vor începe a clădi, magistratul le va întoarce înapoi banii acelor locurĭ și le va lua pentru trebuințele sale, sau le va vinde la alțĭ doritorĭ de a se statornici într'acel oraș.

Orașul Brăila are neapărată trebuință de clădirea unei închisorĭ și unui spital, pentru care chemăm asemenea luarea aminte și chibzuire a Șefului Departamentului din năuntru, ale căruia întinse cunoștințe, îndelungată esperiență și neobosită rîvnă către cele spre folos obștesc, Ne dau încredințare că toate aceste lucrărĭ vor lua subt a Domniei Sale stăruire și priveghere, plăcutul sfîrșit.

Cu acest prilegiu, Noi însărcinăm pe Dumnealui marele Vornic [1]) a arăta a noastră mulțumire Polcovnicului Iacompson, pentru dovezile ce am dobîndit de ale sale bune purtărĭ și dreaptă ocîrmuire a județului ce-i am încredințat, precum și neîndoiala întru care ne aflăm că numitul Polcovnic, cunoscînd că desvoltirea orașului și portului Brăilei, este una din cele mai marĭ ale noastre dorințe, se va sili în tot-d'auna a corăspunde printr'ale sale urmărĭ, nădejdilor ce punem într'însul.

(Urmează iscălitura Măriĭ Sale).

Secretarul Statului, M. BĂLEANU.

[1]) Ministru de interne.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ibraila,— azĭ Brăila,— orĭ cînd populată de străinĭ, n'a încetat de a fi un locar de comploturĭ în contra Guvernului. Uneltirile eteriilor greco-slave din acest oraş au pricinuit, între altele, multe supărărĭ Domnilor Romînĭ (v. t. I, p. 205, 213, 217). Subt Domnia lui Alexandru Ghica, o mişcare a isbucnit la Brăila şi a fost energic strivită. Bibescu, tot acolo, a năbuşit şi el un complot în 1843.

Vorbind de aceasta, D-l Ubicini, tot-d'a-una greşit cînd povesteşte cele întîmplate în Ţara Romînească,— scrie, p. 105 din cartea sa: *Principatele Dunărene: „Cînd se vorbi în Cameră de afacerea resvrătiţilor din Brăila al căror proces se cercela de aproape un an înaintea Curţiĭ criminaliceştĭ intrunită cu Inaltul Divan (Inalta Curte), Marele Logofăt Hrisoscoleu, poreclit Buzoianu, puse cap discuţiunei zicînd: „Toate astea, D-lor, sunt din fapturile împăratului Nicolae; cel care a legat nodul să-l şi deslege". Aflînd această vorbă îndrăsneaţă, Hospodarul, după cererea D-lui Daschkoff, dete pe Buzoianu în judecată; amîndoi însă se deteră îndărăt înaintea plîngerilor boerilor, pe care le făcea şi mai neliniştitoare nemulţumirea obştească, şi nu se dete urmare afacerei".*

D-l Ubicini şi cei de seama sa au un mod de a povesti istoria care constă în a afirma fără a dovedi. Domnia lui Vodă Bibescu ne arată dimpotrivă că de i s'ar putea aduce vre-o învinuire, ar fi mai mult că nu s'a dat nicĭ-odată îndărăt cînd trebuia să apere drepturile ţării. Nu vom da despre aceasta altă probă de cît purtarea-i în afacerea Trandafiloff. De altmintrelea pe cine o să facă D-l Ubicini să crează că Domnul,—care era să respingă cererea lui Duhamel de a surghiuni pe Heliade, — *ar fi dat în judecată* pe un mare boer pentru nişte vorbe puse în orĭ-ce ţară la adăpostul imunităţii parlamentare?

D. Adolf Billecoq, — fostul prieten al lui Vodă Ghica, —

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

crede că *lucrările făptuite* de Bibescu, sunt nefolositoare (p. 158), că *splaiul de la Brăila e sărăcăcios făptuit*, și că *îmbunătățirile vestite cu fală* n'au dat de cît o grădină aproape nefolositoare capitaliĭ, — Cișmegiul — (p. 147). D. Billecoq, însărcinat de Romînii-fanarioțĭ să publice la Bruxelles pamfletul sau *Hospodorutul lui Bibescu* (v. p. 192), găsește nefolositor de a vorbi de cele-l'alte lucrărĭ ale Domnului și de a zice că Cișmegiul era, în dricul capitalei, o baltă mare, obîrșie statornică de frigurĭ rele.

Legea din 29 Octombre 1843

(Decretul 680 *Bul. of.* No. 97)

Domnul poruncește să se publice Firmanul care recunoaște vămilor romîneștĭ dreptul de a lua 5 la sută, în loc de 3 la sută, de la orĭ-ce marfă ce intră în Prințipat, și nu supune de cît la aceiașĭ dare de 5 la sută produsele romîneștĭ ce intră în Turcia. Firmanul scutește de orĭ-ce dare sarea, ca și mărfurile ce trec în transit prin Împărăția turcească [1].

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu V. V. prin mila luĭ Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Țara Romînească,

Către Sfatul administrativ ordinar.

Interesurile țării fiind singurul sfîrșit la care aŭ privit strădăniile Noastre, pe cîtă vreme Ne-am aflat în capitala Împărăției otomane, Mărirea Sa Impăratul și al nostru Suzeran, luînd în băgare de seamă stăruitoarele arătărĭ ce am făcut asupra dărăpănărei ce s'ar aduce negoțuluĭ acestuĭ Principat, de s'ar supune productele romîneștĭ a plăti vama la care,

[1]) V. t. 1 de la p. 148 la p. 174, expunerea acesteĭ cestiunĭ, corespondența diplomatică a Domnului, la dînsa privitoare, și Firmanul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prin nouile întocmiri și tractate, se supun locuitorii Împărăției otomane, au bine-voit a slobozi alăturatul în original și în tălmăcire Ferman, prin care se recunoaște dreptul de a plăti numai cinci la sută pentru productele ce se vor exporta din Prințipat spre a se duce în Turcia, potrivit cu ceea ce se urmează și pentru mărfurile ce se importează din cele-l'alte State străine; și aceasta cu dreptul de reciprocitate, adică de a lua și noi iarăși cinci la sută, în loc de trei ce luam pînă acum, de la mărfurile ce din țări străine s'ar aduce la noi; și cu păzirea unui alt drept cu mult mai însemnat, de a nu plăti nici un fel de vamă la mărfurile și productele țării cîte prin transit vor trece prin Staturile Turciei ca să meargă spre vînzare în alte locuri. Asemenea a bine-voit Mărirea Sa a recunoaște și a conforma tot prin acest Înalt Ferman și dreptul ca sarea să rămîe pe viitor cu totul apărată de ori-ce plată de vamă.

Poruncim dar acelui Sfat a depune originalul și tălmăcirea acestui Ferman la archiva Statului spre a sta în păstrare; și tot-de-odată a-l publica prin Buletin și cele-l'alte gazete spre știința obștei.

Subsemnat: BIBESCU.

Secretarul Statului,
M. BĂLEANU.

D. Xenopol, vorbind de acest fapt însemnat, reamintește că „*Vodă fu priimit la Constantinopol cu cinste și bună-voință și legăturile în care el intră cu deosebiții marii demnitari ai Porții, îi ușurară mai tîrziŭ negoțiările mai multor afaceri, mai ales acea de o mare însemnătate a vămilor Țării* [1]). *Ceea ce era mai însemnat încă de cît cîști-*

[1]) *Istoria Romînilor* de XENOPOL, t. VI, p. 165.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

gul material, recunoașterea dreptului Țărilor Romîne de a spune și ele cuvîntul lor, cînd era vorba de a lor interese, drept ce fusese îngropat de atîta timp prin despotismul Turcilor și după aceea înghițit de protectoratul rusesc. [2]“

[2]) *Id.* p. 180.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESPRE SPORIREA MILIȚII

PROECT DE LEGE, FEBRUARIE 1844.
OFISUL DOMNULUI CARE RETRAGE CAMERII PROECTELE DE LEGE GATA A FI DISCUTATE
RĂSPUNSUL ADUNĂRII, 29 FEBRUARIE 1844.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESPRE SPORIREA MILIŢII

EXPUNERE

Acest proiect este urmarea operei întreprinse prin legea din 22 Martie 1843.

Intr'adevăr, Regulamentul Organic încredinţează unor sate de pe malul Dunărei grija cordoanelor în schimbul unor scutirĭ. Mai tîrziu numărul acestor sate fu mărit. Această indatorire era o ruină pentru ţăranĭ şi Domnul se gîndi să scape de dînsa toate satele căror fusese impusă prin măsurĭ ivite în urma Regulamentului, şi însărcină cu această pază 1,440 soldaţĭ chemaţĭ a mări cadrele pedestrimii, pe cînd tot de o dată desfiinţa Domnul o parte a călărimii (v. p. 102, 103 din acest volum).

De rîndul ăsta, Măria Sa vru să descarce de paza cordoanelor chiar satele căror era impusă de Regulament. In afară de această măsură de un interes superior, legea lui Bibescu mai avea încă alte doo ţinte: mărea puterea armată a ţării, şi nimicea, printr'o reformă interioară, un articol din Regulament. Era un act de neatîrnare foarte folositor naţiei.

Nu trebue să uităm că nu era departe acel timp în care predecesorul său, Ghica, fusese silit să îngăduie adăogirea la Regulamentul Organic, a unui articol final [1]) pe care îl res-

[1]) Atuncĭ fu urzit în contra prinţului Ghica complotul la care luară parte Filipescu, Vaillant, N. Bălcescu, şi unii din prietenii lor. Fură descoperiţĭ, şi osîndiţĭ. Bălcescu fu iertat de Ghica ca minor; Filipescu şi amicii săi obţinură iertarea la suirea pe tron a lui Bibescu. Lui Vaillant i se dete mai tîrziu voie să se întoarcă în Bucureştĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pinsese Camera,—care fu disolvată, pe loc după acest act de patriotism, în urma cererii consulului general al Rusiei, — articol după ale cărui termenĭ nicĭ o schimbare nu se putea face în Regulament fără îngăduirea Curţii ocrotitoare. Bibescu ales pe viaţă de naţiune, bizuindu-se pe Suveranitatea Sa care nu mai era lăsată în voia unei Camerĭ sau a unei supărărĭ a uneia din Puterile Suverană sau Ocrotitoare, se sili de la începutul Domniei Sale să mănţină protectoratul Rusiii în legiuitele-i hotare, fără să supere această Curte. I să întîmplă de mai multe orĭ, în chestiunĭ administrative, — ca în chestiunea minelor, ca în a alegerilor din 1846, în a instrucţiei publice în 1847, — să aducă schimbărĭ Regulamentului, fără a mai raporta Înaltei Curţĭ.

O Cameră care ar fi fost însufleţită de aceleaşĭ simţiminte ca şi Suveranul Său, şi-ar fi pus de sigur toată sîrguinţa ca să-l ajute în această cale. Camera însă din 1843 şi 1844,—moştenire a Domnii de mai nainte,—se purtă de tot alt-fel, şi o regăsim, în chestiunea sporirei miliţii, ceia ce fu în a minelor, o Cameră de obstrucţiune. Îşĭ aduce aminte cititorul că cu acest prilej ea îndrăsni să protesteze în contra prevăzătoarei măsurĭ a celor doi-spre-zece anĭ, impuse de Domn lui Trandafiloff, — ca termen al contractelor de esploatare de făcut cu proprietarii, — sub cuvînt că ***această măsură nu era în Regulament*** [1]. Acelaş duh rău împinse pe D. Ioan Ghica şi pe prietenii săi să îndrepteze NUMAI către Ţar, în contra Domnului, o jalbă care nu căzu de cît prin neînvoirea lui Grigorie Grădişteanu de a subsemna un act care era lăpădarea drepturilor Ţării [2].

[1] Adresa către Domn cu data de 24 Fevruarie/7 Martie 1844.
[2] V. Zossima p. 12 şi Nota 5 p. 61.

Ofisul Domnului către Obşteasca Adunare.

Obşteasca Adunare respingînd proectul de lege asupra sporirii miliţiii, Domnul o încunoştiinţează că, neputind aştepta de la dînsa nicĭ o deliberaţiune serioasă, i retrage proiectele de lege ce i-au fost supuse.

(Februarie 1844 N. 166).

În urma încredinţării ce am luat prin miniştrii noştri că acea cinstită Adunare a lepădat prin balotaţie proiectul asupra adăogirii miliţii pentru izbăvirea satelor după linia Dunării despre dărăpănitoarea sarcină ce le apasă, proect cerut prin doă ale sale raporturĭ către Înalta Oblăduire, în vremĭ încă cu mult mai liniştite de cît cele de astă-zĭ, cînd toate popoarele ce se învecinează despre Dunăre, se află în neastîmpăr, cînd cete de 4 şi 500 tîlharĭ se plimbă în vederea hotarelor noastre, cînd cercărĭ de comploturĭ au adus şi aduc neodihnă chiar în sînul acestei ţărĭ, şi cînd 12,000 familii ne amerinţă, — precum mărturiseşte însă-şĭ Obşteasca Adunare în anul 1842, — a ne lăsa, trecînd peste Dunăre, şi pe care, de am putut popri pînă astă-zĭ, a fost numai prin singura nădejde ce li s'au dat, că peste puţin se vor izbăvi de acea nesuferită a lor sarcină; — proect pe care aveam tot cuvîntul a-l socoti că este dintru acelea ce tot Romînul urma nu numai a le priimi cu bucurie, dar şi a le cere cu stăruinţă, dacă Stăpînirea n'ar fi avut grijă, întru asemenea împrejurărĭ, de a le înfăţişa;

Noi, neputînd aştepta o mai serioasă chibzuire asupra celor-l'alte proecte, cîte au mai rămas în cercetarea Cinstitei Obşteştĭ Adunărĭ, am poruncit miniştrilor noştri a le trage pe toate, rămîind ca acea Adunare să se'ndeletnicească numai în cercetarea socotelilor şi a budgetului şi a condiţiilor de arenduire şi alte asemenea obicĭnuite lucrărĭ, care nu se pot socoti proecturĭ de pravilă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Adresa Adunării către Măria Sa

Adunarea caută a arăta motivul care a hotărît-o să respingă proectul privitor la sporirea miliţii; pune înainte raţiunĭ ce sunt streine de chestiune. Grăirea-i, subt o înșelătoare arătare de respect, *era cu puțin tact* [1], zice d. Xenopol ; destăinuește pe față *o opoziție sistematică* [2]; un *non possumus* opus la orĭ-ce propășire propusă de coroană.

Din coprinderea ofisului Înălţimei Voastre cu No. 166 înţelegînd Obşteasca Adunare toate cele ce aţĭ judecat de cuviţă a-i pune înainte în urma încredinţării ce aţĭ luat de la D-lor Miniştrii că proiectul de adăogirea miliţii nu s'a primiit, plecat Vă aduce la cunoştinţă cuvîntul cel mai de căpetenie ce a povăţuit-o de a nu se putea uni cu propusa adăogire.

Un asemenea cuvînt nu s'a întemeiat de cît pe marea și netăgăduita trebuinţă a nu se mai împovăra cu vre-o noă sarcină locuitorul ţăran, care, ***sărăcit și ticăloșit din administraţia trecută***, meritează după dreptate a se bucura acum de uşurinţă, şi a-șĭ vedea preschimbată soarta, spre a se putea folosi din acest bine, potrivit cu încredinţatele sale nădăjdii. De aceia, în urma unui adevăr ne-supus la nicĭ o îndoială și cunoscut în destul și Înălţimii Voastre, precum și în urma statornicirii măsurilor propuse de Înalta Oblăduire în sesia trecută pentru facerea şi ţinerea drumurilor din Prinţipat, (măsurĭ îmbrăţişate și priimite de Adunare atuncĭ cu toată dovedita rîvnă, care însă nu s'ar putea tăgădui că au adăogat—oare-cum—împovărare asupra săteanului de obște peste cercate desele suferinţe), apoi tot n'a îndrăsnit să mai fie lui pricinuitoare de adăogire de o noă sarcină; ci de și a știut recomandată de către Înălţimea Voastră apărarea și a familiilor ce mai rămăseseră supuse la strejuirea linii Dunăriĭ,

[1]) Vezĭ *Istoria Romînilor* de XENOPOL, t. VI, p. 175.

[2]) Vezĭ XENOPOL, p. 175 ; UBICINI, p. 166; *Provinţii Romîne ;* ZOSSIMA, p. 11; KISSELEFF t. I, p. 222.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

după cum și în pomenitul ofis se coprinde, dar a judecat că, de o cam dată, se cuvine a se da precădere ușurinții părții cei mari a locuitorilor, care urma neapărat să se supue, după dispozițiile proiectului, la darea de un însemnător număr de recruți, în vreme ce, pe de altă parte, avea în vedere că familiile coordonase mărginilor, stînd în paza orînduitelor picheturi, după înțeleapta întocmire așezată de oblăduirea vremelnică și bucurîndu-se în adevăr de apărările legiuite în favorul lor, nu vor să ție și pe viitor de cît pe rînd și mai rar însărcinarea pusă asupră-le.

Întru ceia ce se atinge de însoțirile făcătorilor de rele din partea dreaptă a Dunării despre care împrejurare Înălțimea Voastră, prin acel ofis, ați bine-voit a da în cunoștință, ca despre un punct din cele însemnătoare ce cerea priimirea proiectului,—de și Adunarea a aflat aceasta cu mîhnire, ia însă nădăjduește că, și acum ca și înainte, asemenea întîmplări miliția pămînteanească cu cunoscuta ei vitejie și îndrăsneală, va îmbrînci niște încercări de năvăliri.

Iar apoi pentru ceea ce privește la cele din lăuntru comploturi pomenite în acelaș ofis, Adunarea este încredințată că suirea Înălțimei Voastre pe scaunul Domnesc, după obșteștile bune nădejdii de care s'a umplut sufletile tuturor Romînilor, este singura chezășuire a plăcutului lor viitor; precum și că priveghere (despre care nu se îndoește) asupra eczactei și întregii păzi a pravililor în ființă,—va sluji de pavăză apărătoare, osebit de ocrotire despre partea ostășescului ajutor, în cît nici o dată nu se crede că să vor putea ivi asemenea încercări în lăuntru țărei, a căria supuși locuitori de obște, nu osebesc numele Înălțimei Voastre întru cinstea și respectul lor, de acela al politicescului lor așezămînt legiuitor, unui dar atît de mare și prețuitor ale bine făcătoarelor doă prea Înalte Puteri

După acestea mai văzînd Adunarea din coprinderea ofisului

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Înălţimei Voastre, că ne mai aşteptîndu-se nicĭ o serioasă chibzuire din parte-i, aţĭ găsit de cuviinţă a porunci D-lor Miniştrilor ca să tragă înapoi proiectele cîte zic că au fost rămase ne cercetate, apoi ea plină de întristare pentru despreţuirea ce se face deliberaţiilor sale şi dreptatea sentimentului ce o povăţueşte în lucrărĭ, s'a mărginit a să îndeletnici cu silinţă în cercetarea obiectelor ce i s'a prescris: şi anume a socotelilor, a budgetului şi a condiţiilor, fără însă a lăsa întru ne-băgare de seamă şi sfintele sale datorii ce isvorăsc din articolile 54, 56 şi 57 a Regulamentului Organic, ci, ca o înfăţişătoare a obştii, se va face în verĭ-ce împrejurare respectuos şi credincĭos tîlmăcitor către Înălţimea Voastră, al plîngerilor obştii şi păzitor dreptăţilor ţării.

Acest raport s'au priimit de Obşteasca Adunare după cele mai multe glasurĭ potrivit cu § 9 de la articolul 48 din Regulament.

(Semnaţĭ): Presidentul Obşteştii Adunărĭ,
CONST. GR. GHICA, CANTACUZINO,
SCARLAT GR. GHICA, I. SLĂTINEANU,
I. BĂLĂCEANU, C. T. FILIPESCU,
A. COCORESCU, N. A. NICOLESCU.

Iată de sigur un cĭudat mod de a se interesa de siguranţa ţărei: Vodă înştiinţează Camera de năpădirile tîlharilor şi de comploturile ce se urzesc, şi aceasta-i răspunde că faptul este fireşte de plîns, dar că ea se bizueşte pe voinicia miliţiei; şi departe de a vota sporirea-i cerută, propune de a rări rîndul de slujbă impus pentru cordoanele de pe malul Dunărei. Nu ştiĭ de ce să te mirĭ mai mult, de neruşinarea sau de lipsa de patriotism a acestei Camerĭ.

D. XENOPOL nu vorbeşte de proiectul de lege despre miliţie; vom observa că el dă adresei ce Camera trimise lui

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vodă în privinţa minelor, data de 29 Februarie, şi nu cea adevărată de 24 Februarie 1844, No. 205.—Data de 29 Februarie este a Adresei aceleeaşĭ Camere către Domn ca respuns la Ofisul prin care Măria Sa învinueşte Adunarea că a respins legea despre sporirea miliţiĭ.

Această eroare de dată se explică prin izvorul la care a alergat D. Xenopol,— atît de exact în deobşte;— citim într'adevăr la pagina 174 al vol. VI din *Istoria Romînilor*, această anotare: D. *Sturza, Chestiunea Trundafiloff, Revista Nouă* (I, p. 242 şi următoare). Insă această dată îşĭ are însemnătatea sa, căcĭ îngădue de a se constata că Domnul, neînchizînd această Cameră,— sistematic opusă la orĭ-ce reformă, — pe loc după sfîrşirea chestiunei minelor, ci, cu toată sfidarea aruncată Măriei Sale, încercînd Ea din contra să o readucă la bine şi supuindu-i proiectul de lege despre miliţii, a dat proba unei îngăduirí fără seamăn.

Vom înţelege interesul de a reaminti că Adresa Camerei privitoare la sporirea miliţiei,— 29 Februarie 1844,— vine în urma Adresei privitoare la chestiunea minelor,—24 Februarie 1844,— cînd vom fi aruncat o ochire asupra judecărilor următoare ale D-lor Ubicini, E. Regnault, Heliade-Rădulescu, Billecocq şi D. Sturza.

D. UBICINI îşĭ uită un moment înverşunarea în contra lui Bibescu, pentru a vorbi în termenĭ puţin măgulitorĭ,— le-am pus cînd cu cestiunea minelor,— de opoziţiunea sistematică a acestei Camere care *respinse, aproape fără a le cerceta, proiecte de lege folositoare ţăriĭ, ca proiectul despre sporirea miţiii*. Dar D. Ubicini nu urmează mult timp acest fir al adevărului istoric; cîte-va liniĭ mai jos, adaogă aceste vorbe: «*Camera fu disolvată înaintea votărei budgetului*», ceea ce nu este exact, ci este desminţit de chiar răspunsul Adunării.

D-LUI ELIAS REGNAULT (p. 241, din *Istoria Principate-*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lor Dunărene), îĭ place mai bine să nu vorbească de proiectul de lege despre miliţie, pentru a da a crede că şedinţele Camerei au fost închise în urma chestiunei minelor. Şi D-sa afirmă *că Adunarea a fost închisă înainte de votarea budgetului.*

D. HELIADE-RĂDULESCU, în partea adresei către M. S. Sultanul,—3 (15) August 1848,—care e privitoare la această cestiune, merge şi mai departe cu inexactităţile: «*Hospodarul Bibescu isbuti, lucrul nepomenit, să întreacă Regulamentul Organic în sîlnicie şi bun plac. Ast-fel o Adunare s'a găsit ce părea voitoare să-i* CONTROLEZE CU ASPRIME *actele.* EL O SDROBI PE LOC..»

In sfîrşit, D. BILLECOQ scrie la pag. 135 din pamfletul său publicat la Bruxelles, *Hospodoratul lui Bibescu* : «*Adunarea fu* DIN NOU *închisă*», — ar fi fost în mare încurcătură de i s'ar fi cerut să spue cînd a fost închisă pentru cea dintîiŭ oară,— «*şi de rîndul ăsta fără brumă de prilej*».

Pentru D. Billecoq ordinea cronologică nu fiinţează; pune cestiunea miliţiĭ înainte de cestiunea minelor, ceea ce-i îngădue să lase să se crează că Bibescu ar fi închis Camera din pricina chestiuneĭ minelor. Era o lozincă.

Gazeta Transilvaniei, pe care am citat-o mai sus, se rosteşte ast-fel, în număru-i din 23 Martie 1844, despre *„Răspunsul opoziţiei“ :*

„Iată-l mai în scurt“ zice dînsa *„Fiind că satele sunt „acuma îngreunate cu facerea drumurilor, adunarea nu „poate să-i mai îngreueze cu recruţi! Va să zică, noi nicĭ „o dată să nu avem miliţie: căcĭ recruţii se privesc ca o „îngreuiere a poporului şi aceasta fireşte va rămânea tot„d'auna.—Ce se atinge de cetele hoţilor şi de neastîmpărul din dreapta Dunării, opoziţia zice: Cunoscuta vitejie şi îndrăsneală a miliţiei pămînteneştĭ va fi în stare a îmbrînci orĭ-ce năvălirĭ!“*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DECRETE

DE LA 29 FEBRUARIE 1844 PÎNĂ LA 1-IŬ DECEMBRIE 1846

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DECRETE

DE LA 29 FEBRUARIE PÎNĂ LA 1-IU DECEMBRIE 1846.

Domnul, retrăgînd Camerii, la 29 Februarie 1844, toate proiectele de legĭ care erau discutate spre a o pedepsi de *opozițiunea-i sistematică*, și proorogațiunea fără termen a acestei Adunărĭ fiind pronunțată la 22 Octombre din acelaș an, periodul de la Februarie 1844 la Decembrie 1846 nu e însemnat prin nicĭ o lege.

In ăst răstimp, Vodă slobozi mai multe decrete, foarte însemnate, între altele cel pentru clădirea unui teatru la Bucureștĭ, cel care declara desputernicită așa zisa epitropie a S-tului Mormînt, cel care porunceşte isgonirea a doi egumenĭ, cel care poruncește să fie făcute fîntînĭ în Bucureștĭ și cel care îngrijește de secarea bălții Cismegiului așeḑate în dricul Capitalii și preschimbarea ei într'o grădină publică.

De acest period s'a slujit asemenea capul Statului pentru a pregăti marele proiecte de legĭ ce se vor înfățișa Camerii celei noi în timpul sesiunilor din 1847 și 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Decret din 10/22 August 1844 (No. 374), privitor la focul din Iaşi.

Domnul porunceşte să se deschiză o subscripţie în Ţara Romînească, spre a veni în ajutorul incendiaţilor din Iaşĭ. Măria Sa contribue însă-şĭ cu suma de zece mii de lei [1]). Mai 'nainte, cînd cu focul din Ploeştĭ, Domnul dedese naştere prin ofisul Său către Adunare (*Bul. of.*, 1843, No. 30),—la o subscripţie în capul căreia se înscrisese cu şase mii de lei. (*Bul. of.*, 1843, No. 79).

(*Bul. of.*, No. 92).

Î. M. S. Domnul Bibescu către Departamentul din Năuntru.

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu VV, cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpânitor a toată Ţara Romînească :

Fireştele legăturĭ ce ne unesc cu vecinii şi fraţii noştri din Moldova, nu Ne pot lăsa nesimţitorĭ la cumplita nenorocire ce acum li s'au întîmplat cu arderea unei marĭ părţĭ din oraşul Iaşĭ.

Cu toate dar că Oblăduirea Moldaviei, cu a sa părintească durere şi îngrijire, au luat măsurile cuvenite spre îndulcirea soartei şi mîngîerea nenorociţilor carĭ au rămas astă-zĭ fără adăpostire şi fără mijloacele vieţuirei, am dori însă ca şi din partea Noastră să li se dea o dovadă de frăţească compătimire.

Decĭ, spre a înlesni mijloacele la cei iubitorĭ de omenire, cari, pătrunşĭ de o asemenea restrişte, ar dori să-şĭ aducă fie-

[1]) Acest ajutor dat fraţilor moldovenĭ, făr'a fi un act politic, este cu toate aceste întîiul pas spre unirea Principatelor, unire spre care împinge inimele. În curînd, prin desfiinţarea vămilor între cele doă ţărĭ, prin înlesnirile ce Domnul va da Moldovenilor spre a deveni cetăţenĭ Romînĭ, înlesnirĭ mai marĭ de cît cele fiinţează azĭ pentru Rominii din Transilvania care cer a deveni cetăţenĭ ai Regatului Romîniei, — Măria Sa va pregăti această unire a celor doă Ţărĭ surorĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care ajutorul ce-i va fi prin putinţă; poruncim Departamentului din năuntru să facă cunoscut prin publicaţie că, atît cei din oraşul Bucureştĭ, cît şi cei de prin judeţe, să se îndrepteze la cîrmuirile locale, unde, depuind a lor mic prinos, se va înscrie al lor nume spre a se publica prin gazetă.

Tot de o dată trimitem şi din parte-Ne în priimirea acelui Departament o sumă de zece mii lei, ca împreunîndu-se cu cei ce se vor mai putea aduna, să se îndrepteze la Iaşĭ către comiteturile întocmite pentru adunarea unor asemenea ajutoare.

(Urmează iscălitura Mării Sale).

Secretarul Statului:
M. BĂLEANU

Ofisul Domnului către Sfatul administrativ extraordinar. (No. 565).

Domnul înfinţează o comisiune pentru ridicarea unui teatru pe piaţa Kisseleff.

19/31 Iulie 1843.

Obşteasca Adunare chibzuind, în sesia trecută, după a Noastră cerere, ca locul pe care astăzĭ este zidit hanul Filaret, să se întrebuinţeze pentru clădirea unei Pieţe unde s'ar rădica monumentul fostului deplin împuternicit Prezident, pentru care s'a şi hotărît suma de galbenĭ 13,000;

Noi orînduim o Comisie alcătuită de Dumnealor Marele Vornic Barbu Ştirbei, Marele Logofăt Ioan Filişcanu şi Logofătul Vladimir Blaremberg [1], inginerul Statului, cu încredinţare de a îngriji cît mai în grabă pentru toate pregăti-

[1]) Tata D-lui Nicolae Blaremberg, elocintele orator al Camerii şi autor al mai multor opere de istorie şi de legislaţiune. D. N. Blaremberg a fost ministru al justiţii ; e comandor al Legiunii de Onoare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

toarele lucrărĭ ale acelei Piețĭ, care se va numi Piața Kisseleff, spre a se întocmi cu toată desăvîrșirea corăspunzătoare dignităţii numelui ce este destinată a purta.

Noi dorind a însoți tot de odată cu aducerea aminte a acestui nume și îndeplinirea unei alte dorințĭ obșteștĭ, mai punem asupra acestei Comisii toată îngrijirea și însărcinarea de a chibzui asupra măsurilor trebuincĭoase pentru clădirea unei sălĭ de Teatru tot pe acel loc al Hanului Filaret, făcînd și toate pregătirile ca la viitoarea primăvară să se poată începe lucrările.

Acum însă deocamdată Comisia se va îndeletnici a pune în lucrare dărîmarea clădirilor ce se află pe acel loc, și potrivirea-le, folosindu-se pre cît va fi în putință cu materialul ce va eși din acele clădirĭ; apoi, ridicînd planul locului, va coresponda din vreme cu vre un arhitect din cei mai cunoscuțĭ din părțile Europei, ca să se chibzuească și planul Teatrului, după temeiurile cele mai priincĭoase, și să se hotărască chipul după care va fi să se pue în lucrare această clădire.

Pentru aceasta punem de o cam dată la dispoziția Comisii suma de lei . ce se află pînă acum adunată la Casa Sfatului Orășenesc ; iar pentru întocmirea și înfrumusețarea Pieții, se va cheltui din sumele chibzuite de Obșteasca Adunare, din care cincĭ mii galbenĭ se află depușĭ în Casa Centrală.

Sfatul administrativ va da acest ofis al nostru în cunoștința numiților mădularĭ ai acestei Comisii, pe lîngă care Noi mai adăogăm și pe D. Clucer [1]) Petrache Poenaru, spre ajutor, pe Arhitectonul Orașului și pe Aghiotantul Nostru Parucicul Florescu [2]).

[1]) Unul din titlurile de noblețā cele mai modeste. Petru Poenaru a fost director al Colegiului Sf. Sava, și membru al Eforii Școalelor. E unul din autorii dicționarului francezo-romîn care poartă numele lui.

[2]) Locotenentul Florescu va deveni mai tîrziu ginerile Domnului și general.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Raportul comisiunei înfiinţate pentru construcţiunea Teatrului naţional

Comisiunea dă seamă Domnului de lucrările sale.

13/25 Aug. 1843 (*Bul. of.* No. 77, p. 307 și 308).

Î. M. S. Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod [1] *Domn Stăpînitor a toatei Ţării Romîneştĭ.*

PREA ÎNĂLŢATE DOAMNE,

In urma lumitatului [2] ofiţ al Măriei Voastre de subt No. 565, prin care această comisie a fost însărcinată a se îndeletnici întru pregătirea locului de piaţă care era să poarte numele Kisseleff, precum și întru îngrijirea pentru clădirea unei sălĭ de Teatru tot pe acel loc, dîndu-se acum în cunoștinţa Comisiei un alt ofiţ subt No. 611, prin care Măria Voastră încunoștiinţaţĭ cinstitului sfat administrativ că, potrivit cu dorinţa Ecselenţiei Sale Contelui Kisseleff, poruncițĭ ca acea sumă de cincĭ-spre-zece mii galbenĭ ce s'au votat de către Obșteasca Adunare pentru monument, să se întrebuinţeze în facerea cișmelelor, ca una din lucrările de folos obștesc ce Excelenţa Sa dorește drept singurul monument ce i-ar fi cu plăcere a i se rădica în aducerea aminte a Romînilor, Comisia asemănîndu-se celor coprinse în acest din urmă ofiţ al Măriei Voastre, rămîne a se îndeletnici acum numai cu lucrarea pentru zidirea Teatrului.

Spre acest sfîrșit, Comisia chibzuind despre întinderea locului ce ar cere așezarea unei asemenea zidirĭ, găsește că

[1]) Voevod, în Ungaria, vice-rege al Transilvaniei sau al Banatului, titlul luat de aceste feţe ca fiind capii oastelor. Acest titlu a fost adoptat de Domnii romînĭ.

[2]) Această vorbă de *luminat* e o rămășiţă a formulelor turceștĭ. Tot ast-fel fiilor de Domnĭ li se zicea altă dată: *Luminăţia ta*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

locul hanului Filaret nu este în destul, ci ar trebui a se adăoga pe lîngă aceasta și locul de alăturea al Merișeștilor. Cu această chibzuire, comisia, făcînd socoteală de sumele ce-i rămîn a se dispoza în trebuința zidirei Teatrului, găsește :

362,500	lei în fondurile ce sunt a se aduna pentru Teatru la Sfatul orășenesc pînă la sfîrșitul anului 1845;
52,000	lei în suma lăsată prin diată de reposatul Constantin Manu, pentru ajutor la clădirea Teatrului Național, și care sumă se află asigurată în niște munțĭ ce s'au cumpărat cu aceștĭ banĭ.
414,500	lei sau aproape la 13,000 galbenĭ.

Pe de altă parte Comisia, făcînd socoteală cu apropiere și despre cheltuiala ce poate să meargă la clădirea Teatrului, găsește că trebuesc :

1,800	galbenĭ	pentru cumpărătoarea locului Merișeștilor ;
2,500	»	pentru nivelarea locului Filaret ;
14,000	»	pentru zidirea Teatrului ;
2,000	»	pentru mașinele trebuincĭoase la decorațiĭ și pentru mobilarea Teatrului.
20,300	galbenĭ.	

Dintr'această socoteală se dovedește dar trebuința de a mai se adăoga 7,000 galbenĭ pe lîngă cei 13,000 ai Sfatuluĭ Orășenesc, de care Comisia ar putea dispoza pînă la sfîrșitul anului 1845, vreme întru care se chibzuește că ar putea lua sfîrșit zidirea Teatrului. Comisia, supuind Măriei Voastre această a ei chibzuire, face plecată rugăcĭune de a-i se da înaltă deslegare să cumpere din fondurile Sfatului Orășenesc locul Merișeștilor, să înceapă lucrarea înălțărei locului Filaret, și să închie contracturĭ pentru pregătirea materialului trebuincĭos, îndeletnicindu-se într'aceasta numai pentru sfîrșitul clădirei Teatrului, după un plan ce se va chibzui potrivit cu coprinderea ofițului Măriei Voastre No. 565. Iar pe de altă parte să se dea luminată poruncă ca în bugetul vistieriei să se

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

treacă acei 7,000 galbenĭ ce Comisia propune a i se mai slobozi spre ajutor pentru săvîrşirea acestei clădirĭ, însă 3,000 galbenĭ în anul 1844 şi 4,000 galbenĭ în anul 1845.

Iscăliţĭ: B. ŞTIRBEI, IANCU FILIPESCU
P. POENARU, BLAREMBERG.

Decretul din 15 August, 1843 (No. 1)

Răspunzînd raportului comisiunii înfiinţate pentru clădirea Teatrului, Domnul priimeşte măsurile propuse pentru cumpărarea locului, pentru clădirea Teatrului şi gătirea lui cu mobile şi decorurĭ. «*Clădirea unui teatru în Bucureştĭ*, scrie Domnul în josul decretului său, *e un lucru care priveşte nu numai la folosul acestui oraş, dar totului neamuluĭ Romînesc, prin influenţa izbăvitoare ce va avea atît asupra bunelor năravurĭ, cît şi asupra desăvîrşirii limbei naţionale şi desvoltarea literaturii Romîneştĭ.*»

Am fi dorit că acel Teatru să se săvîrşască numai cu capitalul de 13,000 galbenĭ, care se va aduna pe seama acestei clădirĭ pînă la sfîrşitul anului 1845, şi chemăm iarăşĭ întru aceasta toată osîrdia şi privigherea comisiei, de a se face pe cît va fi cu putinţă iconomie mai multă ; cunoscîndu-se însă în curgerea lucrăriĭ neapărată trebuinţă a se adăoga şi acea sumă de 7,000 galbenĭ, ce covîrşaşte peste venitul Teatrului pînă la 1845, se vor slobozi negreşit şi aceia, sau din sumele Magistratului, de se va putea, sau din § extraordinar al Vistieriei. Clădirea Teatrului în oraşul Bucureştĭ fiind un lucru care priveşte nu numai la folosul acestui oraş, dar a totului neamului Romînesc, prin influenţa izbăvitoare ce va avea atît asupra bunelor năravurĭ cît şi asupra desăvîrşirei limbii naţionale şi desvoltarea literaturii Romîneştĭ [1]), deci Comisia se

[1]) Asta, pentru D. Heliade-Rădulescu, însemnează *a isbi limba romînească*. (Vezĭ *Protectoratul Ţarului*, p. 28). Pentru DD. Ubicini şi Elias Regnault, copiştĭ fără sminteală a pamfletarului Chainoi, această grijă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

va îndeletnici fară zăbavă întru pregătitoarele lucrărĭ, ca la primăvara viitoare să se înceapă și rădicarea Teatrului [1]).

a Domnului pentru propășirea limbei naționale, e sinonim cu *a goni limba romînească din școli, a făptui un atentat în contra naționalității.* (M. UBICINI, *Provincii romîne*, p 170. D. ELIAS REGNAULT *Istoria principatelor romîne*, p. 249.— *Anonimul Chainoi*, p. 249.— A mai vedea și p. 202 din acest volum.

[1]) Nu ne-a fost cu putință să avem la timp toate actele ce ar fi trebuit să fie în această publicare; iată de ce aceste trei din urmă, care sunt din 1843, se găsesc numai aci.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

REGULAMENT

ASUPRA

CUTIILOR SATELOR

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

REGULAMENT

DESPRE

CUTIILE SATELOR

Acest regulament oprește pentru viitor dările nelegale ce se cereau de la țăranĭ pentru trebuințele neprevăzute ale comunei și pune cutiile satelor sub autoritatea aleșilor, a preotului și a primarului

DEPARTAMENTUL TREBILOR DIN NĂUNTRU

Circulară către ocîrmuitorii județelor

6 Oct. 1844. (*Bul of.* No. *118*).

Adevăratul duh al legiuirilor la întocmirea cutiilor de sate a fost acesta: ca precum trebuința orașelor se întîmpină și se îndestuleză din casele magistraturilor, — asemenea și trebuințele săteneștĭ să se întîmpine de cutiile satelor, — ca cu acest chip să fie săteanul apărat de bîntuirea cisluirilor ce se urma mai înainte, precum se dovedește din dispozițiile articolelor 104, 105 și 106 ale Regulamentului Organic, și din legĭuirea anului 1832 No. 5.

Departamentul dorind ca acest făcător de bine duh al legĭuirilor să se aducă la îndeplinire în toată a lui întregime, și să se bucure tot săteanul de folositorul luĭ rod, a chibzuit ca, cu începerea celui de acum period al catagrafiĭ, să se

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

urmeze pe la toate satele Prinţipatului, ca nişte regulĭ generale şi nestrămutate, cele următoare:

1. Proprietarii se însărcinează a face acum, — împreună cu preotul, aleşii, şi pîrcălabii satelor, — o catagrafie ecxactă de tinerii, — cîte unul din fie-care casă de văduvă, — cari avînd vîrsta de doă-zecĭ de anĭ, şi fiind vrednicĭ de muncă, se cuvine după legĭuire să răspunză cîte lei cincĭ la trimestru, — în folosul cutiei, — precum şi de verĭ-care alt s'ar cuveni a intra în acest ajutor al cutiei; care catagrafiă subt-iscălindu-se de toţĭ aceştĭ lucrătorĭ, se va trimite la subt-cîrmuirile plăşilor, oprind şi satelor o întocmai copie ca să slujească de temeiŭ la alcătuirea socotelilor cutiilor, cu începere de la trimestru lui Ghenarie anul viitor 1845.

2. Se orîndueşte cu hotărîre statornică, ca pe viitor nimenea din tăblaşii satelor să nu se erte de bir şi subt numire de nevolnic să i se plătească birul din cutia satului, fără anume deslegare a Cîrmuirii judeţului, care va fi întemeiată pe recomandaţia preotului, a juraţilor şi a aleşilor, şi tot-d'auna prin încredinţarea subt iscălitura proprietarului moşiei, sau a orînduitului împuternicit din parte-i, după încredinţarea ce toţĭ aceştia vor dobindi, în urma uneia cu amăruntul cercetărĭ, că acel sătean pentru vre-o betejicĭune adevărată, saŭ sărăcie, nu va mai fi în stare să-şĭ plătească dajdia şi ar merita ajutorul satului.

3. Se întrebuinţează aleşii satelor, — subt de aproape stăruire şi priveghere a proprietarului moşiei, — sau a însărcinatului de dînsul, ca să păzească pe viitor negreşit legĭuirile pentru ispăşanie şi pripasurĭ în toată a lor întindere; drept aceia se va înfiinţa cîte un obor în fie-care sat, şi fie-care din aleşĭ pe rînd va fi însărcinat, — în cursul de doă săptămînĭ, — cu strîngerea vitelor ce se vor prinde făcînd stricăciune, sau de pripas, şi cu primirea legĭuitei plăţĭ pe seama celui ce va fi de rînd, şi pe seama cutiei satului; fiind către aceasta înda-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

toraţi ca, pentru banii cuveniţi cutiei, să dea socoteală lămurită la eşirea lor din rîndul slujbei, proprietarului, preotului şi cutierilor.

După această orînduială, la satele cele marĭ, rîndul fie-căruia din şease aleşĭ va cădea pe fie-care trei lunĭ odată, iar la cele micĭ, unde aleşii sunt numai trei, rîndul fie-căruia va fi la şase săptămânĭ odată. Iar acei din arendaşĭ sau isprăvnicei de moşii ce se vor dovedi că, prinzînd vre-o vită făcînd stricăciune, orĭ de pripas, nu o vor duce la oborul satului,— ca să se îndatoreze proprietarul ei la răspunderea părţii legĭuite, — unul ca acela se va supune prin stăruirea şi a subtcîrmuirei, de va cere trebuinţa, ca să răspundă acea plată îndoită în folosul alesului de rînd şi a cutiei satului.

4. Logofeţii satelor se îndatorează ca pe viitor prin vătăşeii ce se trimit în toate Duminicile la subt-cîrmuitorii plăşilor cu osebite înştiinţărĭ din partea satului, să trimită şi ei subtcîrmuitorilor o însemnare întemeiată pe ştiinţele ce vor aduna, arătătoare cine anume din tăblaşĭ a încetat din viaţă în cursul acei săptămînĭ, cîţĭ s'au însurat, sau au ajuns în stare de a se prenumăra între spornicii satului cu plata de lei cincĭ în folosul cutiei, ce vite au intrat în obor, ale cui anume, şi cîţĭ banĭ s'au luat în folosul cutiei şi de se află cutia satului în bună stare şi nebîntuită; acele înştiinţărĭ se vor păstra de sub-cîrmuitorĭ, pentru fie-care sat osebit, pînă la sfîrşitul trimestrului, ca să le confrunteze atuncĭ cu socotelile, — ce vor priimi de la sate, — pentru veniturile şi cheltuelile cutiilor, şi ca să aibă cunoştinţă de veniturile ce s'ar cuveni cutiilor la trimestrurile viitoare.

5. La sfîrşitul fie-căruia trimestru, proprietarul moşiei, sau împuternicitul din parte-i, aleşii satului şi preotul, adunîndu-se la casa de adunare a satului, sau la a proprietarului, vor priimi de la pîrcălabĭ socoteala venitului cutiei şi a urmatelor cheltuelĭ, precum şi banii ce ar prisosi, şi după acĕasta, împreună

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

iarăşĭ cu toţii, vor aşterne socotelile acelui trimestru, care se vor face în doă exemplare, pe hîrtii tipărite ce se vor trimite de către cinstita Vistierie la fie-care sat, potrivit cu numărul familiilor; aceste socotelĭ subt-iscălindu-se de toţĭ sus însemnaţii, se vor înainta la subt-cîrmuirile plăşilor negreşit pînă la 15 zile ale lunii dintîiu a trimestrului viitor. Subt-cîrmuitorii le vor cerceta îndată cu deamăruntul, confruntîndu-le cu înştiinţările de săptămînă ce au priimit de la logofeţii satelor în cursul trimestrului trecut, şi de vor găsi că nicĭ la adevăratele veniturĭ nu mijloceşte vre-o lipsă, nicĭ la cheltuelĭ vre-un prisos peste cele orînduite şi prevăzute de legĭuirĭ, atuncĭ le vor adeveri şi ei cu iscăliturile lor; un exemplar îl vor întoarce satului ca să stea în păstrarea aleşilor epitropĭ, iar cel-l'alt îl vor înainta la cîrmuirea judeţului împreună cu toate acele înştiinţărĭ de săptămînă alcătuite în delă, ca să alcătuiască şi ea după dînsele şi să trimiţă cinstitei Vistierii prescurtare de socoteală, după instrucţiile ce are. Cînd însă sub-cîrmuitorii vor vedea şi prin cercetare se vor încredinţa că la acele socotelĭ mijloceşte vre-o necuviinţă, atuncĭ vor însemna în josul acelor exemplare lipsa sau prisosul ce au dovedit cu desluşită vorbire, spre a putea fi cunoscut cît anume,—în urma acei dovedirĭ,—însumează venitul acelui trimestru, şi cît cheltuelile, şi le vor înainta la sate şi la cîrmuirea judeţului, precum mai sus s'au zis,—ca să slujească de temeiŭ la încheerea socotelilor trimestrului curgător.

6. Cînd sub-cîrmuitorii plăşilor, după priimirea socotelilor, vor bănui că la vre-un sat mijloceşte neorînduelĭ şi vicleşug asupra drepturilor cutiei, atuncĭ vor fi datorĭ a merge îndată la acel sat, unde, adunînd la casa proprietarului, sau la casa de adunare, pe aleşĭ, pe preotul şi pe proprietarul moşiei, sau pe împuternicitul din parte-i, vor cerceta acele socotelĭ în fiinţa lor cu amăruntul, şi vor face cuvenita îndrep-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tare cu chipul prezis la art. al 5-lea; la întîmplare de o asemenea bănuială, sunt datorĭ subt-cîrmuitoriĭ a revizui şi cutiile, ca să se încredinţeze de este capitalul în fiinţă şi nebîntuit, tot-d'auna însă în fiinţa tutulor pomeniţilor mădularĭ, cerînd ca însuşĭ ei să deschiză cutia şi să facă numărătoarea, şi iarăşĭ însuşĭ ei să depue banii într'însa, fără a pune mîna subt-cîrmuitorul pe banĭ.

7. Proprietarii moşiilor şi obştea satelor vor îngriji de aproape ca la îndatorirea aceasta de aleşĭ, să aleagă tot-d'auna pe fie-care an din cei mai fruntaşĭ şi cu stare. Sunt îndatoraţĭ ca tot atuncĭ însuşĭ obştea sătenilor să hotărască la care anume din acei şease aleşĭ, sau din proprietar, orĭ din preot să se încredinţeze păstrarea cutiei, subt privigherea şi răspunderea proprietarului şi a obştii sătenilor. Nicĭ odată nu se va deschide cutia satului pînă nu vor fi de faţă proprietarul sau împuternicitul din parte-i şi preotul, ţiitorii cheilor cutiei, cel puţin doă părţĭ din cei-l-alţĭ aleşĭ, şi logofătul satului, ca tot-d'auna în fiinţa lor să se numere capitalul dintr'însa, sau să se depue banii ce ar prisosi din veniturile trimestrului, orĭ să se scoată ceea ce pentru trebuinţă sau pentru vre-o neajungere ar trebui spre acoperirea cheltuelilor; şi la fie-care asemenea lucrare, logofătul satului va alcătui, înaintea tutulor, doă însemnărĭ de totalul banilor ce sunt în cutie, din care una să se pue în cutie, şi alta să o ţie păstrătorul cutiei, ca să cunoască şi el ceea ce are în păstrarea sa, şi această lucrare are a se îndeplini după trebuinţă Dumineca după eşirea bisericii, cînd se pot aduna cu înlesnire.

Aceste măsurĭ, pentru care Departamentul a făcut punerea la cale a se obşti şi prin toate foile publice, cinstita Cîrmuire le va da în grabă în cunoştinţa subt-cîrmuitorilor precum şi a tutulor locuitorilor judeţului, îngrijind apoi cu neadormire pentru a lor întocmai şi cu nestrămutată păzire de către toţĭ de care se atinge, atît slujbaşii, cît şi proprietarii

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și sătenii; iar acum de priimire va întoarce Departamentului răspuns.

Marele Vornic, B. ȘTIRBEI.

Cuvîntarea Înalt Măriei Sale către Obşteasca Adunare

Domnul arată starea în care o opozițiune *sistematică* și vrăjmașă către capul Națiunii și care se slujește de *mijloacele cele mai viclene pentru a rătăci inimile și mințile supușilor Săi*, pune Țara și pe al ei Suveran. Măria Sa declară că e hotărît de a nu mai îngădui pe viitor nicĭ uneltirile celor ce n'au alt scop de cît să pue pedicĭ mersului guvernului, nicĭ scrierile defăimătoare, nicĭ lipsa de la respectul datorit.

Această cuvîntare a fost rostită cînd cu prorogarea Camerei, închisă din luna Martie.

22 Octombre, 1844.

«Prea Sfinților Părinți Arhierei și cinstiți Boerĭ,

«Dacă poate fi vre-o mîngîere la adînca mîhnire ce Noi cercăm întru cea de astăzĭ împrejurare, aceasta este numai nădejdea de a întoarce din calea rătăcirei pe acei ce au socotit că le va fi slobod pînă în sfîrșit să urmeze netrebnice uneltirĭ în potriva Oblăduirii, și să calce fără sfială peste orĭ-ce cuviință.

«Datoria, poate, ar fi cerut a înfrîna strașnic dintru început pe unii ca aceia. Puterea nu Ne lipsea nicĭ atuncĭ, avînd, precum și acum, în parte-Ne, încrederea neamului și a amîndurora Inaltelor Curțĭ. De Ne-ar fi lipsit numai un minut, n'am fi priimit să mai ținem cîrma unei oblăduirĭ, pe care

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nicĭ am dorit'o, nicĭ am cerut'o, [1]) precum toţĭ cunoaşteţĭ.

«Am socotit însă să facem parte slăbicĭuniĭ omeneştĭ, şi să lăsăm patimilor, care fireşte se nasc în mijlocul împrejurărilor ce atuncĭ ne încungiura, vremea de a se potoli cu încetul, mărginindu-Ne a le preveghia de departe, şi a împotrivi răbdarea la împiedecările ce Ne aducea întru înaintarea binelui obştesc.

«Ca să puteţĭ preţui cît de mare şi de cîtă durere însoţită a fost acea răbdare, ar trebui să vă pătrundeţĭ de toate neîndemănările şi primejdiile ce lasă uneĭ oblăduirĭ ce se ridică oblăduirea care cade, şi să puteţĭ simţi ceea ce simte în adîncul sufletului săŭ un Stăpînitor cînd, învăpăiat de dragostea patriei şi de a ei fericire, îşĭ vede ale sale sudorĭ în parte zădărnicite prin voinţe răŭ cugetătoare care se silesc, cu cele mai viclene mijloace, a depărta de la dînsul duhurile şi inimele supuşilor.

«Din nenorocire, acea răbdare unii, întru orbirea patimilor [2]), au tălmăcit-o drept slăbiciune, ba încă şi drept temere, fără să gîndească că un Oblăduitor care în toată vremea este gata a se înfăţişa şi înaintea lui Dumnezeŭ şi înaintea oamenilor cu fruntea curată şi cu mîna pe cuget, nu poate avea nicĭ o temere.

«Domnilor, o oblăduire slabă, şi care nu va şti să-şĭ apere a sa dignitate, este la toate neamurile cea mai mare nenorocire, iar maĭ vîrtos la acela care ar fi într'acea poziţie morală şi politică întru care noi ne aflăm astăzĭ. Acolo nu se va putea aştepta nicĭ liniştire în vremea de acum, nicĭ vre-o înaintare în viitor.

[1]) Işĭ reaminteşte, intr'adevăr, cititorul că Domnul, printr'o rară modestie, vroise ca susţiitorii săi să voteze pentru fratele săŭ mai mare B. Ştirbei: dînşii nu vroiră (T. I, p. 48 şi 49).

[2]) V. în acest volum *(Răsvrătirea din 1848)*, jurămîntul de la Filaret.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Noi dar nu vom priimi a cădea subt vina unei asemenea slăbiciunĭ, și am hotărît a nu mai suferi nicĭ acele mișcărĭ cu care unii se muncesc a împiedeca lucrările Oblăduireĭ, nicĭ acele plăsmuirĭ defăimătoare cu care caută neîncetat a amăgi duhurile și a turbura cugetele norodului, nicĭ acele abaterĭ de cuviințe prin care se silesc a dovedi că nu le-ar păsa de Inalta Stăpînire, și că ar fi iertat să se atingă fără frică de a ei dignitate.

«Domnilor, Noi uităm toate cele trecute. Voința Noastră a fost să vă arătăm hotărîrea ce avem pe viitor, hotărîre cu atît mai statornică, cu cît este rezultatul unei îndelungate chibzuirĭ, și povățuită de o datorie sfîntă. Am voit tot-d'o dată să nu lăsăm cea mai mică bănuială că Ne-ar lipsi mijloacele de îndeplinire.

«Din această prevestire puteţĭ cunoaște dorința ce avem de a întîmpina întrebuințarea acelor mijloace, și mîhnirea ce am cerca dacă am fi adușĭ la o asemenea trebuință. Această prevestire însă pentru un număr foarte mărginit, iar către cea mare parte a boerilor și către toată cea-laltă obște, cea mai adîncă a Noastră mulțumire pentru dragostea, încrederea și supunerea ce necontenit Ne-aŭ arătat, și care aŭ fost, precum vor fi, cea mai dulce răsplătire a ostenelelor Noastre și cea mai mare încuragiare de a Ne putea lupta pînă în sfîrșit cu nevoile și neîndemănările ce înconjoară posiția unde Ne aflăm.»

În aceeașĭ ședință se citi Înaltul Firman Împărătesc dat pe la mijlocul lunei Gemozuil-Ahir, în anul hegirei 1260. Acest firman începe cu solemnitatea orientală a timpului: «Laudă a Domnilor din neamul lui Mesia! Cel întîiu din cei mai însemnațĭ ai semințiĭ lui Iisus, Domn al Țăriĭ Romîneștĭ, Gheorghe Bibescu! vecĭnicească-se treapta întru care te aflĭ!»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Apoi grăește ast-fel: «*Grabnica silință ce ai pus la închiderea obșteștii Adunări*, *s'a cunoscut de Sultan bine chibzuită și potrivită cu trebuința împrejurărilor și interesurilor Țării..*» Apoi aprobă închiderea Camerei și adaogă, lăsînd viitorul în grija lui Vodă: «*Către aceasta*, *deschiderea Obșteștii Adunări se va amîna pînă cînd vei socoti că duhurile cele rătăcite s'au întors iarăși pe calea cea dreaptă,* ȘI PÎNĂ LA VREMEA CARE TU VEI CHIBZUI-O DE CUVIINȚĂ.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESFIINȚAREA AȘA ZISEI EPITROPIE

A SFÎNTULUI MORMÎNT.

ISGONIREA A DOI EGUMENI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESFIINȚAREA AȘA ZISEI EPITROPIE

A SFÎNTULUI MORMÎNT

Decret din 11 Ianuarie 1845, No. 4.

Domnul declară neîndrituită ființarea așa zisei Epitropii a Sfîntului Mormînt, care se încumetește a-șĭ însuși unele dreptur̆ în contra regulamentelor și obiceiurilor strămoseștĭ ale Puterei Domneștĭ.

(*Vestitorul Romîn*, 23 Ianuarie 1845, No. 7.)

Noi, Gheorghe D. Bibescu,
Către Departamentul trebilor bisericeștĭ,

Văzînd raportul Logofătului bisericesc însoțit de jurnalul încheiat împreună cu Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, luînd în deaproape băgare de seamă coprinderea acelui jurnal, cunoscînd că vechile pravilĭ și obiceiurĭ ce din început s'au păzit întru ocîrmuirea Sfintelor locașurĭ celor închinate, tot acelea se află și astăzĭ întru toată a lor tărie, căcĭ nu s'au adus la aceasta nicĭ o preschimbare prin alte pravilĭ mai noi ; înțelegînd că acea epitropie, ce se zice a Sf. Mormînt, ce voește să-șĭ însușească dreptur̆ împotrivitoare atît acelor pravilĭ și vechiurĭ obiceiurĭ, cît și drepturilor oblăduirei, este și ea una din acele abuzive (inovații) înoirĭ care s'a introdus întru ocîrmuirea mănăstirilor închinate, în aceștĭ din urmă anĭ, Noi desputernicim ființa unei asemenea nepravilnicĭ și

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nepilduite epitropii [1], și poftim Prea Sf. Sa Părintele Mitropolit, precum asemenea poruncim Logofătului bisericesc, de a fi cu îngrijire ca pe viitorime acele pravilĭ și obiceiurĭ, la care din vechime sunt supuse acele sfinte locașurĭ, să se păzească atît întru ceea ce se atinge de orînduirea egumenilor cu cuvenitele calitățĭ [2], cît și de ocîrmuirea averilor mănăstireștĭ.

Vor îngriji tot odată a Ne încunoștința toate trebuințele acestor Sfinte locașurĭ, ca să se poată chibzui cele de cuviință și respectul către cele sfinte ar cere să se facă spre a lor întîmpinare.

Către acestea poruncim ca nicĭ o arînduire să nu se poată face pe un soroc mai mare de cît de ani trei, nicĭ cu alte condiții de cît a celor ce s'au primit de către Noi pentru mănăstirile cele neînchinate.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Șeful departamentului,
M. FLORESCU.

Decretul din 2 Februarie 1845.

Domnul poruncește isgonirea a doi egumenĭ care n'au vrut să se supue poruncilor Domnului și Mitropolitului.

(*Vestitorul Romîn* din 6 Februarie)

Noi, Gheorghe D. Bibescu,
Către Departamentul credinței,

Văzînd jurnalul ce au încheiat Prea Sf. Sa Părintele Mitropolitul cu D-lui Șeful acestui departament,— și care ni s'a su-

[1]) Această Epitropie va fi reînființată de fostul Domn Al. Ghika, cînd, în 1855, după resboiul Crimei, va fi numit de Poarta Caimacam al Țării Romîneștĭ (V. BOLEAC).

[2]) Vezĭ *Domnia lui Bibescu*, t. I p. 64.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pus pe lîngă raportul departamentului No. 296,— atingător de Egumenii a doă mănăstirĭ închinate, și anume Sfînta Ecaterina din Bucureștĭ și Rîmnicul din județul Slam-Rîmnic, carĭ au îndrăsnit a se împotrivi prin cuvinte nemăsurate și necertate supunerii ce sunt datorĭ a avea în tot-d'a-una către Stăpînire și către Sfînta Mitropolie, nevoind a cunoaște obșteștele condiții ce s'au hotărît pentru arenduirea tutulor moșiilor mănăstireștĭ, spre a lipsi pe viitor orĭ-ce neorînduială și abuzurĭ ce se urma din pricina deosebitelor în parte condiții ;

Luînd în băgare de seamă că o asemenea împotrivă urmare este cea dintîiŭ ce a putut vedea Oblăduirea țării și ierarhia Sf. Mitropoliĭ în pricinĭ mănăstireștĭ din partea Egumenilor, încă și cu însușire de drepturĭ ce nicĭ odată nu le-au avut după așezămînturile și orînduelile ctitorilor și a Domneștilor întăritoare hrisoave;

Văzînd părerea din pomenitul jurnal, că niște asemenea oamenĭ îndărătnicĭ și nesupușĭ nu se cuvine a se afla mai mult ocîrmuitorĭ de mănăstirĭ, fiind aceasta de pildă foarte bîntuitoare și împotrivitoare drepturilor ierarhiei ce urmează a se păzi mai cu osebire la ceata bisericească;

Noi ne unim cu părerea coprinsă într'acest jurnal, și poruncim ca acei doi călugărĭ, pentru nepilduita lor nesupunere, să se întoarcă la urma lor peste hotar, și D-lui Logofătul bisericesc se va înțelege atît cu Prea Sf. Sa Părintele Mitropolitul pentru ceea ce se atinge despre asigurarea zestrei acelor mănăstirĭ, cît și cu D-lui Vel Aga pentru depărtarea acelor călugărĭ din Principat. Tot odată se va da de știre către Prea Sfințitul Efor Sf. mănăstirĭ Sina, cu arătarea învinovățirii acelora, și cu poftire de a trimite alțĭ Egumenĭ cu frica lui Dumnezeu și cu cuvenitele calitățĭ spre a putea fi primițĭ Stăpînirii, ca nicĭ interesele Sf. locurĭ de jos să se vatăme, dar și drepturile mănăstirilor celor de aicĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să se păzească nestrămutate. Iar pînă atuncĭ Prea Sf. Sa Părintele Mitropolit și D-lui Logofătul bisericesc vor avea îngrijire de a orîndui vremelnicește îngrijitorĭ la acele mănăstirĭ, aleșĭ din partea bisericească din cei mai cu purtărĭ bune și cu respectu către cele sfinte, ca să caute cu durere de inimă de acele mănăstirĭ, pînă cînd vor veni cei de jos Egumenĭ. Veniturile însă se vor strînge și se vor păstra la Sfînta Mitropolie.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Șeful Departamentului,
M. FLORESCU.

CUM SE SCRIE ISTORIA

Starițul mănăstiriĭ Sf. Gheorghe din Bucureștĭ îșĭ pierduse titlurile moșiilor ce erau proprietățĭ ale acestor mănăstirĭ, în focul ce arse, în 1847, o parte însemnată a orașului. Ceru ca copiile acestor titlurĭ să fie legalizate. Dar i se răspunse că nu i se va da subsemnarea neapărată de cît de se va dărui o moșie care să dea 65,000 de lei. Fu nevoit să se supue a da acest grozav bacșiș. Cerințele îngreuindu-se din zi în zi, călugării fură din nou silițĭ să alerge la ocrotirea Muscalilor.

Ast-fel vorbește D. Elias Regnault (p. 328) și, ca în tot-d'auna, este călăuzit din cinstitul anonim Chainoi, la cartea căruia trimite pe cititor (*Principatele Dunărene*).

D. Ubicini vorbește asemenea, venind la această cestiune, *de spolierile lui Bibescu care siliră pe egumenĭ să ceară din nou ocrotirea Rusiei* (p. 178).

Am dat, în primul nostru volum, scrisoarea lui Vodă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Bibescu care povestea amicului său de Cambyse, cum a descoperit între cărţile expuse de un librar, *pamfletul*: «*Principatele Dunărene*» de Regnault, ***grosolană ţesătură de urîcioase mincĭunĭ şi 'ngrozitor amestec de citaţiunĭ ce se bat în cap***. Şi Prinţul adaogă: ***Şi de ţĭ'aş spune cine este acest pretins autor!*** Cît dispreţ în aceste cîte-va vorbe!

In această scrisoare, Domnul povesteşte convorbirea sa cu stariţul de la Sf. Gheorghe şi sfîrşeşte prin aceste vorbe: ***Dar condiţiunea ce pusei la consimţimîntul meu fu că va începe pe loc reclădirea bisericiĭ, după planul ce-i voi trimite, căcĭ acest stariţ era unul din acei egumenĭ grecĭ, care lasă să se dărapene mănăstirile încredinţate supraveghereĭ lor, pentru a-şĭ însuşi întregimea veniturilor. Nu adăogai la această condiţiune de cît făgăduinţa de a contribui cu banii mei la ridicarea şi împodobirea altarului celui mare*** [1].

[1]) T. I. p. 367, 368, 369.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Decret din 28 Ianuarie 1845, No. 47.

Domnul porunceşte înfiinţarea fîntînelor în Bucureştĭ, şi, pentru aceasta, cumpărarea a doă maşinĭ ridicătoare şi înălţarea clădirilor celor mai trebuincĭoase.

(*Bul. of.* No. 16, 30 Ianuarie).

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, V. V., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Ţara Romînească,

Către Departamentul trebilor din 'Năuntru.

Din alăturatul pe lîngă raportul acelui Departament cu No. 330 jurnal, ce au încheiat Sfatul administrativ extraordinar la 23 ale curgătoarei lunĭ, în urma deliberaţiilor sale asupra proiectului ce au înfăţişat D. Marsilion, inginerul idrotec, pentru înfiinţarea fîntînelor în capitala Noastră Bucureştĭ,— şi prin ofisul Nostru cu No. 18, i s'au trimis spre chibzuire,— văzînd că Sfatul, după cercetarea ce au făcut arătatului proiect prin carele se propune facerea acelor fîntînĭ în doă chipurĭ, unul prin aducere de apă din izvoare în cătăţime mărginită numai la 1,200,000 oca, în curs de 24 ceasurĭ, şi cu cheltuială pînă la 81,160 galbenĭ,— şi altul prin luarea apei din rîul Dîmboviţei cu maşină cu foc în cătăţime de 3,000,000 oca apă în curs de 24 ceasurĭ, şi cu cheltuială de 41,286 galbenĭ, — a rămas de părere ca, şi pentru scăderea cheltuelii, şi pentru mai îndestulătoarea cătăţime a apei ce poate avea oraşul, să se dea precăderea înfiinţării acelor fîntînĭ cu luarea apei

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din Dìmboviță, și așa pe de o parte prețuind mijloacele în ființă spre întreprinderea aceștiĭ lucrărĭ, iar pe de alta voind ca din cercare să se ia o mai de aproape cunoștință de lucrarea aceasta, au chibzuit ca înființarea acelor fîntînĭ să se facă treptelnicește, așezîndu-se, — în curgătorul an, — numai cîteva din cele hotărîte a fi pe ulița Mogoșoaiei; Noi avînd în băgare de seamă temeiurile pe care pășind Sfatul a fost povățuit către aceste ale sale părere și chibzuire, Ne unim și Noi cu părerea asupra precăderii ce a dat proiectului înfățișat de a se înființa fîntînele în capitala Noastră prin mașine idraulice, care vor ridica și vor răspîndi apa Dîmboviții în toată întinderea orașului, și cu chibzuirea de a se face această lucrare treptelnicește, și pentru neajungerea mijloacelor ce acum avem întru a noastră dispoziție, și pentru ca tot o dată să ne putem folosi de experiența ce ne va lăsa o lucrare mai nepripită și mai bine chibzuită.

Priimind dar chibzuirea Sfatului administrativ extraordinar coprinsă în acel jurnal al său, poruncim ca Departamentul din 'Năuntru să ia toate măsurile spre a putea fi în stare să se înceapă lucrarea aceștii folositoare și de toată obștea orașului doritei întreprinderĭ, încă în curgerea acestui an.

Spre acest sfîrșit dar, suma de doă-spre-zece mii patru sute șase-zecĭ și opt galbenĭ, care a rămas din cea hotărîtă pentru ridicarea monumentului Excelenții Sale generalul Kisseleff,—și pe care Excelenția Sa au bine-voit, întru a sa dragoste pentru lăcuitorii acestui oraș, să o afierosească la un lucru folositor lor,—se va întrebuința spre cumpărătoarea acelor doă mașine cu strecurătorile cele trebuincĭoase și cumpărătoarea urloaelor, mărginindu-se întru aceasta pentru cel d'întîi an numai pe cît întinderea uliții Mogoșoaea va cere; precum și la zidirea clădirilor celor de neapărată trebuință. Daca însă acea sumă va înfățișa vre-o lipsă care nu va putea fi însemnată, după mărginirea ce s'au dat aceștii lucrărĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

într'acest d'intîi an, Sfatul Orășenesc va răspunde acea lipsă din casa sa, ca unul ce are a se și folosi din venitul ce firește urmează a se aștepta din această lucrare, cînd își va lua a ei săvîrșire. Fiind însă că Sfatul nu va putea acoperi acum această cheltuială cu din veniturile sale, avînd încă a răspunde datorii din anii trecuțĭ, Vistieria va veni într'al său ajutor cu împrumutarea ce îi va face de suma trebuincĭoasă spre acoperirea acei lipse.

Iar cît despre cheltuiala ce se mai cere pentru aducerea întru deplină desăvîrșire a aceștii lucrărĭ, după cum s'au chibzuit, rămîne ca din experiența celor d'întîi lucrărĭ dovedindu-se adevăratele cheltuelĭ ce vor trebui, să se hotărască atît suma cu care Sfatul Orășenesc se cuvine a contribui din parte-i, cît și fondurile din care are a se lua cea-l-altă sumă trebuincĭoasă spre acoperire; Dumnealui Șeful Departamentului din 'Năuntru, prin înțelegere cu cei de cuviință, va aduce la îndeplinire această a Noastră poruncă.

(Urmează iscălitura Măriei Sale).

Secretarul Statului: M. BĂLEANU.

Răspunsul lui Vodă Bibescu, în zioa de inaugurare a fîntînelor din Bucureștĭ, la cuvîntarea de recunoștință a Municipalității.

Poruncile date de Vodă pentru înființarea de fîntînĭ în Bucureștĭ,— *binefacere în zadar așteaptă sub guvernele de mai 'nainte,* — și'aŭ priimit făptuirea. Studiile făcute, proiectele aprobate, Oblăduirea a adus din Paris mașinĭ idraulice cu abur, cu persoanele trebuincĭoase pentru a conduce serviciul, și în 1846 fîntînele capitalii au fost înaugurate.

TRADUCERE [1])

30 Ianuarie 1845.

... Da Domnilor, Dumnezeu a vrut ca în mijlocul muncii

[1]) *Quelques mois sur la Valachie.*—Nu s'a găsit textul romînesc.—*N. tr.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stăruitoare și a grijilor nedespărțite de pozițiunea în care a fost voința sa să Ne ridice, să fie și unele momente de mîngăere și de fericire. Acele momente nu sunt, precum ziceți, cele în care Mă găsesc singur cu conștiința Mea în tăcerea nopții; căcĭ atuncĭ se deșteaptă în adîncul sufletului Meu dorul cel mai viu și cea mai călduroasă dorință pentru fericirea Țării noastre; și gîndul Meu, fără a se stînjeni vr'o dată de puținul ce s'a făcut, merge spre ce e de făcut, comparînd cu desnădejde nemărginirea nevoilor cu micimea mijloacelor noastre.

Momentele de mîngîere și de fericire sunt cele în care văd, că astă-zĭ aci, precum acum cîte-va zile pe malul Oltului, semnele de viață și făgăduelile de viitor ce pe fie-care zi dă în mai mult un popor ce părea osîndit prin suferințele sale la o vecĭnică nemișcare. Adevăratele Mele momente de fericire sunt acele în care vă văd veselĭ împrejurul Meu, aducîndu-Mĭ, în numele poporului, asigurarea că gîndurile și năzuințele Mele sunt aprețuite. Plin atuncĭ de veselie și de recunoștință, uitînd grijile Mele, Îmĭ zic că orĭ cît de chinuitoare ar fi ele, resplata va fi frumoasă de ajung să pregătesc, pentru scumpa noastră țară, soarta pe care Mă rog lui Dumnezeu să i-o dea, și să-i las, pentru timpul cînd nu voi mai fi, ceva semne ale iubirei ce am pentru dînsa.

Ordinul Domnului către departamentul treburilor din 'Năuntru

Exproprierea proprietăților vecine de balta Cișmigiului și secarea acestei bălțĭ ce se afla în dricul orașului Bucureștĭ.

15 Fevruarie 1845 (*Bul. off.*, No. 23 din 15 Fevruarie)

Din raportul cu No. 107, ce Ne au îndreptat Comisia orîn-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

duită de către Noi în anul trecut, spre îndeplinirea chibzuitei măsurĭ pentru stîrpirea bălţii Cişmegiu, văzînd Domnia Noastră că această Comisie, cercetînd documentele atît ale proprietarilor împrejuraşĭ ai acei bălţĭ, cît şi ale Sf. mănăstirĭ Sărindaru, către care cei d'intîiŭ s'au cunoscut că plăteau embatic pentru stăpînirea locurilor ce au acolo, a dovedit că din vechime toată acea baltă cu locurile ce o împrejoară, au fost locurĭ Domneştĭ, şi că apoi numai locul numit Fîntîna-Boului s'aŭ dat de către cei mai dinainte fraţĭ Domnĭ milă atît la mănăstirea Sărindarul, cît şi la alţii, cu întindere însă numai pînă în baltă, care a rămas tot Domnească, dovedindu-se aceasta şi din chiar documentele unora din împrejurătorĭ proprietarĭ, că stăpînirea lor cu embatic merge pînă în marginea bălţii ; luînd către aceasta în băgare de seamă şi părerea ce-Mĭ adaogă zisa comisie, de a se pune, adică, acum în lucrare măsurătoarea în faţa locului a tutulor acelor locurĭ din prejurul bălţii, spre a se dovedi dacă întinderea lor este după glăsuirea documentelor de stăpînire, sau mai mare, prin cotropire din locul bălţii;

Poruncim cele următoare:

Sfatul orăşenesc va lua numai de cît în stăpînire tot locul acela pe cît se află coprins de acea baltă, ca un loc ce dintru început a fost şi a rămas Domnesc, precum şi toate cele-l-alte locurĭ cîte se vor afla acolo slobode şi fără proprietarĭ; iar cît despre locurile ce se arată că sunt coprinse de proprietarĭ împrejurul acelei bălţĭ Cişmigiu, comisia va avea îngrijire a căuta documentele acelor proprietarĭ, şi cîţĭ dintr'înşii se vor fi întins mai mult de cît ceea ce coprind acele documente, se vor mărgini întru întinderea ce se va cunoaşte bună şi dreaptă a lor, pe temeiul pravilei asupra călcării; iar cei ce nu vor avea nicĭ de cum documente doveditoare de a lor dreaptă stăpînire, se vor supune la cele hotărîte de pravilă asupra prescripţiei. Comisia nu va perde din vedere

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a cerceta şi dacă vre-un proprietar, ale căruia documente i-ar mărgini stăpînirea numai pînă în marginea bălţii, nu va fi făcut mai în urmă lucrări ca să se poată întinde şi pe locul cel coprins de acea baltă.

Dumnealui Marele Vornic din 'năuntru va da această a Noastră poruncă, atît în cunoştinţa Sfatului orăşenesc, cît şi a Comisiei, căria va arăta tot de o dată a Noastră mulţumire pentru deslușitoarele arătări ce Ne-au făcut întru aceasta, precum şi nerăbdarea cu care aşteptăm săvîrşirea lucrărilor sale despre cercetarea cu care acum se însărcinează.

Într'această vreme, Dumnealui Marele Vornic va însărcina pe D. Marsilion a se chibzui despre lucrările acelei bălţi şi a Ne supune a sa părere spre a da poruncă de urmare.

(Urmează iscălitura M. Sale)

Secretarul Statului:
M. BĂLEANU.

Decret din 27 Fevruarie 1845

(Ordin pentru lucrarea şoselelor în toată întinderea Ţării Romîneşti [1])

M. S. Domnul Gheorghe Dimitrie Bibescu către Sfatul administrativ extraordinar.

(*Bul. off.* No. 26, din 28 Fevruarie)

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod, prin mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Ţara Romînească,

Văzînd Domnia Noastră proectul ce Ni s'a înfăţişat pe lîngă raportul Departamentului Trebilor din Năuntru cu No. 331, alcătuit de D. Balzano, inginerul, pentru facerea drumu-

[1]) V. legea despre clacă, p. 112 din acest volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rilor și podurilor în Valahia, și împreună harta obștească a Țării, pe care s'au însemnat liniile drumurilor, Noi trimitem acel proect, împreună și cu harta ce-l însoțește, Sfatului, și poruncim a se cerceta și a se chibzui pentru punerea în lucrare a măsurilor celor mai înlesnitoare și mai potrivite cu ale Noastre mijloace.

Noi nu Ne putem apăra de a chema mai cu osebire luarea aminte a Sfatului Nostru asupra unor împrejurări ce ni se par de căpetenie spre a ajunge la acest sfîrșit ce toți Romînii de o potrivă așteptăm cu nerăbdare, fiind cel întîiu semn al începerii țivilizației unui neam, și singurul mijloc al desăvîrșirei ei.

Sfatul se va îndeletnici a hotărî mai întîi liniile cele mari, precum : de la *Bucureștĭ* la *Vîrciorova* prin *Craiova*, la *Focșanĭ*, la *Brăila*, la *Cîinenĭ* și *Brașov,* urmînd drumul cel mai drept, pe cît localitatea pămîntului și înlesnirea materialului vor erta; apoi într'aceste linii va trage altele, după cum trebuința va cere, spre înlesnirea comunicațiilor deosebitelor județe cu mărginile, cu chip ca să se poată împărți lucrarea în toată întinderea Valahiei, și pe toate județele, într'o depărtare de la un punct la altul nu mai mult de trei poștiĭ, ca și acele șase zile la care tot locuitorul sătean este supus, să nu fie pierdute, și lucrarea să înainteze cu sporire.

Cu prilejul acesta Noi recomandăm cu osebire și deschiderea drumului județului *Gorj spre Vîlcan,* precum și al *Dîmboviței spre Bran.*

Fiind însă că nicĭ suma brațelor, nicĭ mijloacele de priveghere nu ar putea erta să se înceapă această lucrare de o dată în toată întinderea liniilor ce se vor hotărî, care și în țările cele mai țivilizate ar cere spre a ei săvîrșire anĭ nu puținĭ, se vor hotărî pe acestea, din distanță în distanță, punturile cele mai îndemînatice, și împedicătoare comunicațiilor,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca treptelnicește și din an în an să se săvîrșească mai întîi acelea.

Anevoința cea mai mare, după a Noastră părere, și pentru a căreia înlesnire cerem și mai cu dinadinsul ajutorul științei și îndelungatei ecsperiențe a Madularelor ce alcătuesc Sfatul Nostru extraordinar, este acea a regularisărei lucrului despre acele șase zile, ca toate să poată fi întrebuințate fără nicĭ o abatere întru trebuința obștească, și cu mijlocul cel mai sporitor și mai neapăsător.

Sfatul prevede negreșit că din buna lui chibzuire într'aceasta spînzură tot rezultatul acestei marĭ întreprinderĭ care urmează a trage asupră-i recunoștința obștei.

Dumnealui Șeful Departamentului Trebilor din 'Năuntru va înfățișa Sfatului această a Noastră poruncă.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului :

M. BĂLEANU

Către În. M. S. Domnul Gheorghe Dimitrie Bibescu, Departamentul trebilor din 'Năuntru

Raport No. 3241, din 25 Iunie 1845 (*Bul. off.* No. 62, din 30 Iunie)

Pentru oare-care nedomirire ce a fost întîmpinat Departamentul Dreptății în anul 1836, asupra osebitelor cererĭ urmate de unii alții pentru punerea de secfestru pe trăsurĭ, cai, și pe mobilile Boerilor și de alte fețe priveligiate, precum și pe vitele de muncă ale locuitorilor plugarĭ [1]), prin raportul

[1]) Ingrijirea partidului rumano-fanariot, în 1837, pentru țăran, nu mergea pînă a-i asigura vitele de plugărit.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de la Iulie al acelui an cu No. 9346, cerînd întru aceasta de la fostul Domn deslușire și poruncă de urmare, a priimit următoarea rezoluție încunoștiințată ei cu otnoșenia Secretariatului Statului de la 7 August No. 1537.

«Că pentru aceasta ne fiind deslușitoare legĭuirĭ, urmează că, pilduindu-se pricina după cele obicĭnuite pînă acum, și privindu-se la duhul acestei pravilĭ, să socotim că nu vor fi supuse la secfestru numai lucrurile acelea ce sunt de neapărată trebuință la subsistanța secfestratului, precum o puțină cătățime de provizie, așternutul și trebuincĭoasele haine, uneltele meșterilor neapărat trebuincĭoase pentru lucrarea meșteșugului lor, hainele și armele unui ostaș, sau, *precum aicĭ în pricina iubitorului de Dumnezeu* [1]) Episcop, Odăjdiele Biserieeștii Sale slujbe și echipajiul cuvenit postului Său, iar cele-l-alte rămîn toate supuse secfestrului».

Subt-iscălitul, văzînd că prin acea Domnească resoluție nu se apăra de îndatorirea secfestrului și vitele de muncă ale plugarului, și luînd în băgare de seamă că într'o vreme ce acele vite nu sunt de cît niște adevărate unelte care asigurează subsistanța unui om, și prin urmare de una și aceiașĭ categorie cu neapăratele unelte ale meșterilor, apoi n'ar fi oare cu drept ca din totalul vitelor ce ar avea locuitorul plugar, doă vite de muncă și o vacă să nu fie supuse nicĭ la secfestruire, nicĭ la vînzare pentru plată de datorie către particularĭ, ci să rămîie tot-d'auna slobode de ori-ce răspundere (afară numai de vre-o datorie către stăpînire), și în dispoziția plugarului pentru uneltirea meșteșugului său și a sa hrană, precum se urmează aceasta și la învecinatul Principat? A socotit departamentul de trebuință a supune această a sa băgare de seamă la Înalta Măriei Voastre chibzuire și poruncă.

Marele Vornic, Ministru de Interne.
B. ȘTIRBEI

[1]) Unui episcop, într'adevăr, pentru datorie, i se secfestrase chiar odăjdiile bisericeștĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În. M. S. Domnul Bibescu către Departamentul din 'Năuntru.

(Decret din 28 Iunie 1845)

Măsurĭ luate pentru ferirea de orĭ-ce sechestru şi de vînzare prin mezat a obiectelor de neapărată trebuinţă, precum şi a doă vite de plugar şi a unei vacĭ, privite ca unelte de neapărată trebuinţă pentru traiŭ.

(*Bul. Of.* No. 62, 30 Iunie)

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod, prin mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Ţara Romînească,

Văzînd Domnia Noastră raportul acelui Departament cu No. 3241, prin care Ne supune chibzuirea sa asupra trebuinţei şi a dreptului ce este de a nu fi supuse la secfestruire şi la vînzare pentru datorie către particularĭ, doă vite de muncă şi o vacă din totalul vitelor ce ar avea locuitorul plugar, ca nişte adevărate unelte ce asigurează subsistanţa sa şi de aceaşĭ categorie cu neapăratele unelte ale meşterilor, care sunt apărate de asemenea răspunderĭ, după osebita punere la cale urmată în anul 1836;

Găsim că chibzuirea Departamentului este foarte dreaptă şi potrivită nu numai cu iubirea de omenire, dar şi cu interesul public şi o firească consecuenţă a acelui prinţip priimit de toate legiuirile naţiilor celor mai civilizate, prin care se propreşte vînzarea sau secfestruirea a celor neapărate lucrurĭ pentru hrana şi chivernisirea vieţii.

Decĭ poruncim a se urma întocmai, pentru care Dumnealui Marele Vornic se va înţelege cu D-lui Logofătul Dreptăţii [1]).

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statuluĭ :

M. BĂLEANU.

[1]) A fost o fericire pentru ţăran să fi fost disolvată Camera care respinsese legea asupra miliţiilor; *opoziţiunea-i sistematică* n'ar fi cruţat aceste hotărîrĭ tot atît de drepte cît şi de umane, precum n'a cruţat legea despre regimul dotal, nicĭ legea privitoare la miliţie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1846

CESTIUNEA ALEGERILOR

DECRETUL DIN 27 OCTOMVRE 1846

DISCURSUL DE DESCHIDERE AL DOMNULUI CĂTRE ADUNARE

RĂSPUNSUL ADUNĂRII CÀTRE MĂRIA SA

EXPUNERE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CESTIUNEA ALEGERILOR

EXPUNERE

«Principele își aduce aminte de sfaturile date de Kisseleff, «că ar trebui să se silească a obține o maioritate în Adunare. «În loc însă de a întrebuința mijloacele corumpătoare [1] îndeletate Lui de Kisseleff, el ajunge la acelaș rezultat pe ca«lea legală, aplicînd strict dispozițiile electorale conținute în «Regulament, și care-i dădeau putința a răstrînge din re«prezentarea țărei numărul boierilor marĭ, care se înșira așa «de ușor în ***opoziția sistematică***. Pînă atuncĭ Adunarea se «alcătuise mai în totul din boerĭ marĭ, care de și stăteau cu «locuința în Bucureștĭ, avînd moșiile prin districte, îșĭ puneau «candidaturile acolo pe unde aveau proprietățile lor, împrotiva «articolului 46 al Regulamentului Organic care dispunea «că ***cei 18 deputați ai județelor precum și acel al ora«șului Craiova vor fi aleșĭ printre boerii cei mai de samă «sau fii de boerĭ care locuesc în părțile unde trebue să se «facă alegerea***.

«Bibescu dispune prin convocarea pentru alegerĭ ca aplicarea legei de astă dată ar trebui să aibă loc, și că boerii «domiciliațĭ în Bucureștĭ nu vor mai avea dreptul a-șĭ pune «candidatura în ținuturĭ. Această măsură la care boerii nu se «așteptase și care le veni ca un trăsnet pe cap, provoacă «în sînul lor o mișcare ne mai pomenită și protestărĭ tot

[1]) Vorba e nostimă : se știe obicĭnuința guvernurilor în ce privește alegerile.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«atît de vii pe cît și de neîntemeiate la Poartă și la cabi«netul de St. Petersbourg. Textul însă cel neîndoelnic al «legei care nu dădea lor nicĭ unei interpretărĭ, lăsă isbînda pe «partea Domnului. Prin atare măsură principele se apropie «de partidul democratic, în sensul de atuncĭ, toate elementele «altele decît boerii cei marĭ; de o cam dată cel puțin de boierij «cei micĭ, care putură și ei să intre în adunarea cea cu totul «închisă de regulament tuturor celor ce nu erau boierĭ [1].»

În. M. S. Vodă Bibescu către Sfatal Administrativ extraordinar.

(Decret din 27 Octomvre 1846, No. 330).

(*Bul. Of.* No. 79, p. 233).

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu V. V., cu mila lui Dumnezeu Domn stăpînitor a toată țara Romînească,

Obicĭnuita Obștească Adunare se va deschide la 1-iŭ Decembrie viitor, — potrivit cu articolul 60 din Regulamentul Organic. Zioa pentru alegerea deputaților noului period de cincĭ anĭ, va fi la 15 ale viitorului Noembrie, atît pentru cei doăzecĭ boerĭ, de întîia treaptă, cît și pentru cei noă-spre-zece deputațĭ de județe ce urmează a alcătui Obșteasca Adunare, — potrivit cu articolul 45.

Alegerea boerilor de întîiul rang, se va face în Capitală în sala Obșteștii Adunărĭ, la 9 ceasurĭ de dimineață, iar a deputaților de județe în canțelariile cîrmuirilor la acelaș ceas.

Noi socotim de trebuință a rechema aicĭ calitățile cerute de pravilă pentru aleșĭ și alegătorĭ, și mai întîi pentru aceĭ doă-zecĭ

[1] Imprumutăm aceste cîte-va linii în privința alegerilor din 1846, sumariului făcut de D. Xenopol despre domnia lui Bibescu în vol. VI, de curînd apărut, al *Istorii Romînilor*, p. 186. — Nu poate fi cine-va mai exact și mai precis.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

boerĭ de întîiul rang, urmează ca,—potrivit cu § B al articolului 45,—să fie după vechiul obiceiŭ pămînteni, sau pămînteniţĭ, şi să aibă vîrsta cel puţin de trei-zecĭ de anĭ; iar alegătorii lor trebue a fi,—potrivit cu § B al articolului 46,—numai boerĭ pămîntenĭ sau pămînteniţĭ cîţĭ se vor afla în rangul d'întîiŭ.

Cît pentru acei noă-spre-zece deputaţĭ de judeţe, ei se vor alege, — potrivit cu § B al articolului 45,—dintre stăpînii de moşii, tot dintr'acel judeţ, şi vor fi boerĭ feciorĭ de boerĭ, avînd vîrsta de trei-zecĭ de anĭ deplin. Iar alegătorii ai acestora nu vor putea fi în fie-care judeţ,—potrivit cu § B al articolului 46,—de cît cei mai însemnaţĭ boerĭ carĭ locuesc în locurile acelea unde trebue să se facă alegerea, şi carĭ vor avea vîrsta de cel puţin doă-zecĭ şi cincĭ de anĭ.

Orĭ-ce pildă necorespunzătoare acestor de mai sus articole ale pravilei, s'ar putea aduce, nu se va lua în nicĭ o băgare de seamă; căcĭ unde sunt pravilĭ, pildele împotrivitoare acestora nu pot avea nicĭ o tărie.

Cu acest prilej, nu Ne putem popri de a îndemna pe toţĭ alegătorii să aducă întru îndeplinirea îndreptului ce li se dă de pravilă, ***duh liniştit şi iubitor de binele obştii***, împreunîndu-şĭ glasurile asupra acelora pe care i vor cunoaşte cu mai bună ştiinţă de ale părţii locului şi cu sentimente nevătămate de patimă şi mai iubitoare de Patrie.

D-lui Marele Vornic, publicînd prin gazete această a noastră poruncă, o va face fără zăbavă cunoscută cîrmuitorilor, ca şi aceştia s'o împărtăşească pe la sub-cîrmuitorĭ spre ştiinţa celor ce vor avea drept a lua parte la alegerea deputatului judeţului lor. Tot de o dată le va da cuviincĭoasele instrucţii potrivite cu acelea ce s'au dat la anul 1831 de către vremelnica Oblăduire, spre a se pătrunde mai bine de arătatele dispoziţii ale pravilei, şi a se putea păzi neatins dreptul fie-căruia.

(Urmează iscălitura M. Sale)

Secretarul Statului: M. BĂLEANU

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

INSTRUCŢII PENTRU ALEGEREA DEPUTAŢILOR DE JUDEŢE.

ART. 1.— Toţĭ boerii şi feciorii de boerĭ de prin judeţe, dela vîrsta de 25 de anĭ pe deplin, vor fi datorĭ a se afla adunaţĭ în oraşul de căpetenie al judeţului pînă la 10 Noembre, spre a arăta Cîrmuitorului judeţului, Prezidentului adunărei, temeiurile calităţilor prin care ar putea a se prenumera între mădularele Comisii alegătoare de deputat al judeţului, ce este să se aleagă la 15 Noembre. Judeţul Dolj numai va alege doi deputaţĭ unul pentru judeţ şi altul pentru oraşul Craiovii, precum şi judeţul Dîmboviţii asemenea doi, unul pentru acel judeţ şi altul spre îndeplinirea celui de al 19-lea ce, cu desfiinţarea judeţuluĭ Saac, este de lipsă [1]), potrivit cu cel din urmă period al § B de la articolnl 45 al Regulamentului, şi cu chibzuirea Sfatului administrativ de la Septembre anul 1844, încuviinţată prin ofiţ No. 439. De aceea cîrmuitorii, în zioa ce vor priimi aceste instrucţii, vor fi datorĭ a da de ştire tutulor celor cu drept de a fi alegătorĭ,— potrivit cu § B al articolului 46 al Regulamentului,—poftindu-i ca pînă la prezisul soroc de 10 Noembre să se afle acolo spre alcătuirea listeĭ de toţĭ aceia ce se vor dovedi avînd calităţile cerute prin acel § B al prezisului articol 46; se vor vesti asemenea şi acei cu căderĭ de a fi aleşi, potrivit cu § B de la articolul 45 al Regulamentului, spre a se alcătui lista şi despre aceştia.

ART. 2. — Deputaţii nu se vor putea alege de cît dintre stăpînii de moşii tot dintr'acel judeţ potrivit cu § B din articolul 45 al regulamentului organic, cîţĭ vor fi boerĭ cu rang, feciorĭ de boerĭ în vîrstă de 30 de anĭ deplin.

ART. 3.— După ce se vor alcătui mai sus arătatele liste, cîrmuitorii vor îngriji, — cu doă zile înaintea celei hotărîte

[1]) Acest judeţ fusese împreunat cu al Dîmboviţii; se dete un deputat mai mult judeţului Dîmboviţii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru adunarea Comisii alegătoare,—a vesti tutulor celor ce vor fi avînd calitatea de alegătorĭ, adică acelora carii, potrivit cu § B al articolului 46, vor fi cei mai însemnaţi boerĭ, sau feciorĭ de boerĭ, şi vor fi cu locuinţa în locurile acelea unde trebue să se facă alegerea, spre a se aduna în presusvia Cîrmuirii în acea zi de 15 Noembre, de dimineaţă la 9 ceasurĭ europeneştĭ, pentru săvîrşirea alegerii.

ART. 4.— Cîţĭ din mădularii alegătorĭ, avînd drept de a fi şi aleşĭ, nu se vor afla faţă la adunarea Comisii alegătoare, spre a-şĭ da votul, aceştia vor perde dreptul de a putea fi aleşĭ, afară numai la vre-o întîmplare bine dovedită, sau vre-o altă împiedicare pravilnică, avînd a înştiinţa, la asemenea împrejurărĭ, prin înscris pe Prezidentul Comisii alegătoare, cel puţin cu o zi înaintea zilei hotărîte pentru alegere.

ART. 5.— Cîrmuitorii vor prezidui Comisiile alegătoare de prin judeţe, fără însă a avea glas la adunare, nicĭ a putea fi înşuşĭ aleşĭ; alegerile se vor săvîrşi în presusvia Cîrmuirei, îngrizind a se păzi cea mai deplină bună orînduială, şi a se săvîrşi lucrările cu cea mai întreagă linişstire; spre acest sfîrşit nu se va priimi în sala alegeriĭ nimenĭ altul afară din cei cu drept a fi alegătorĭ; pe lîngă fie-care Prezident se vor orîndui cîte doi secretari, luîndu-se din numărul alegătorilor cei cu rangurĭ mai înalte fără a'şĭ perde dreptul de a avea glas la adunare.

ART. 6.— Cîrmuitorii judeţelor vor obşti îndată, şi cît va fi prin putinţă mai mult, aceste instrucţii, trimiţînd la fie-care sub cîrmuitor cîte un ecsemplar, spre a se lua în cunoştinţă de aceia ce vor fi avînd drepturĭ între aceasta în coprinsul acelei plăşĭ.

ART. 7.— In zioa şi ceasul hotărît, după ce se vor aduna alegătorii cei după cuvincĭoasele drepturĭ, Prezidentul îi va polti a hotărî pe secretarĭ dintre cei de ranguri mai înalte d'intrînşii, şi într'acestaş chip întocmindu-se scriitoria, Prezi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dentul îi va chema anume pe fie-care, iar unul din secretarî va înscrie într'o listă numele fie-căruia mădular dintre cei ce vor fi faţă, în josul căria liste, Prezidentul şi secretarii vor adeveri numărul mădularilor subt ale lor iscăliturî.

ART. 8.— Chemarea pe anume săvîrşindu-se, Prezidentul va citi în auzul tutulor întîiŭ Înaltul ofiţ al Măriei Sale lui Vodă pentru alegere No. 330, al doilea, § B al articolului 45 şi § B al articolului 46, — ce într'adins se publică în josul acestii instrucţii sub Litera B spre a se pătrunde fieşî-care despre calităţile cerute de pravilă, şi pentru cei cu drept de a fi aleşî, precum şi pentru cei cu drept de a fi alegătorî, şi în sfîrşit cîrmuitorul va citi lista de numele celor ce vor fi avînd drept de a fi aleşî şi va pofti pe alegătorî a face alegerea asupra feţelor celor mai cunoscute pentru purtarea lor cea lăudată şi cu aplecarea spre obştescul folos, potrivit cu înalta cuviinţă a îndatoririi cu care este deputatul însărcinat.

ART. 9.— După aceasta Prezidentul, chemînd după rîndul rangurilor pe fie-care din alegătorî ce vor fi faţă, le va da cîte un sorţ, poftindu-i a înscri într'însul fie-care numele şi rangul obrazului ce va găsi cu cale a se numi deputat; iar la judeţul Dolj tot alegătorul va înscri cîte doă nume, unul pentru judeţ şi altul pentru oraş, asemenea şi la judeţul Dimboviţa iarăşî doi, pentru împrejurarea însemnată la articolul 1-iŭ al acestor instrucţii. Atuncî trecînd în altă odae unde va fi într'adins aşezată o masă cu o călimară, va înscri pe taină numele acelui obraz, şi iarăşî *însuşî* întorcîndu-se îl va arunca într'un vas ce se va afla pus pe masă în sala adunăriî. Sorţii aceştia vor avea toţî tot aceiaşî formă şi vor fi tot într'un fel strînşî.

ART. 10.— După ce toţî mădularii îşî vor însemna părerea într'acestaş chip, unul din secretarî, trăgînd cîte un sorţ din vas, îl va citi cu glas mare şi înţelegător, şi-l va pune pe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

masă; iar cel-l-alt secretar va scrie numele citit într'o listă, asemenea urmăndu-se pînă se vor trage de rînd toţĭ sorţiĭ, şi mădularul acela asupra căruia se va aduna mai multe glasurĭ, se va hotărî de deputat. Intîmplîndu-se însă a se aduna tot acel număr de glasurĭ pentru doi inşĭ, tragerea sorţilor de al doilea nu se va mai face de cît pentru acei doi candidaţĭ.

ART. 11.— Alegerea în sfîrşit se va adeveri înaintea a toatei adunărĭ la sfîrşitul listei în care se vor fi înscris glasurile, apoi făcîndu-se seanţă, Prezidentul va slobozi în mîna alesului de deputat cartea numiriĭ sale subt iscălitura şi a secretarilor săi, asemănat cu isvodul de sub Litera A.

ART. 12.— Indată după aceasta Prezidentul îşĭ va face raportul său către Vornicia cea mare, trimeţînd doă liste, adică una coprinzătoare de chemarea pe anume spre a se adeveri numărul mădularilor cei ce s'au aflat faţă, şi cea-l-altă în care s'au înscris glasurile, precum şi orĭ-ce altă hărtie privitoare la alegere, toate şnuruite şi pecetluite cu pecetia Cîrmuirii.

ART. 13.— Toţĭ deputaţii cei aleşĭ vor fi datorĭ a se aduna în Bucureştĭ spre a se afla faţă la deschiderea seanţei ce este a se săvîrşi la 1-iŭ Decembre. Aceştĭ Deputaţĭ vor avea la mîinĭ documentul doveditor al dreptului alegeriĭ lor, care document va fi iscălit de către Prezidentul Comisii alegătoare, şi de către acei doi secretarĭ, şi alcătuit cu chipul următor:

LITERA A.

Astăzĭ la 15 Noembre anul 1846, alegătorii judeţului....... adunîndu-se în presusvia Cîrmuiriĭ în număr de..... încredinţat prin chemare pe anume, supt întiia şedere a D-lui Cirmuitorului judeţului, alegînd prin sorţĭ pe D....... asupra căruia s'au adunat cele mai multe glasurĭ, l'a numit deputat al acestui judeţ, şi spre încredinţare, i s'au dat aceasta.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LITERA B.

Articolul 45 al Regulamentului, Litera B: de 19 deputațĭ de prin județe, cîte unul de județ și unul pentru orașul Craiovei. Aceștia se vor alege dintre stăpînii de moșiĭ tot într'acel județ, și vor fi boerĭ, feciorĭ de boerĭ, avînd vîrsta de 30 anĭ deplinĭ

Articolul 46, Litera B: Cei 18 deputațĭ de prin județe precum și al orașului Craiovei, se vor alege asemenea prin balotație de către toțĭ cei mai însemnațĭ boerĭ sau feciorĭ de boerĭ cari locuesc în locurile acelea unde trebue să se facă alegerea, și au cel puțin vîrstă de 25 anĭ deplinĭ.

CUM SE SCRIE ISTORIA

Am făcut din adins de a da drept sumar acestui decret, adică de a pune înaintea poruncilor liberale ce coprinde el, poruncĭ ce aŭ ațîțat mînia pretinșilor liberalĭ, — precum au ațîțat toate măsurile luate de Bibescu în interesul desvoltării morale, materiale și intelectuale a țării sale, — o părere întemeiată pe un studiu nepărtinitor: a D-lui Xenopol. Să aruncăm o ochire asupra aprecierilor anonimului Chainoi, Domnilor locotenențĭ Domneștĭ N. Golescu, Heliade, Tell, precum și a Domnilor Elias Regnault și Ubicini, care, ca de obiceiŭ, eau drept temei al poveștilor d-lor calomniile celor d'întii.

ANONIMUL CHAINOI [1]):

TRADUCERE.

«De și declara că voia să se ție strîns de dispozițiunile «Regulamentului, Bibescu trimise ocîrmuitorilor instrucțiunĭ

[1]) *Dernière occupation,* de anonimul Chainoi (Librairie Dumaine, Paris, 1853).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«de tot opuse spiritului legii despre alegerĭ ca și la orĭ ce se «făcuse pînă atuncĭ. Din cei cu dreptul de a fi aleșĭ, șterse «9 din 10; în cît despre alegătorĭ, nu micșoră numărul lor, «dar sili pe cei mai mulțĭ dintre dînșiĭ să meargă să voteze în «capitală. Îșĭ asigura ast-fel 18 candidațĭ, făcînd jertfa unuia. «Prin acest sistem, fură, în districtul Ilfov, în Bucureștĭ, a- «proape de o mie de alegătorĭ, pe cînd cele-l-alte colegiurĭ «nu mai numără de cît de la 5 la 20.»

TRADUCERE.

D-nii N. GOLESCU, I. HELIADE, C. TELL, membriĭ ai Locotenențiĭ Domneștĭ, declară în «*Plîngerea lor către Sultan*[1]): «*că Bibescu, după ce a lăsat Țara trei anĭ fără reprezintare «națională, adună după placu-i, falșificînd legea electorală, «o cameră nouă, de rîndul asta devotată lui, al cărei d'întîiŭ «act fu de a vota Domnului un bill de îndemnitate pentru «toată purtarea-i din trecut* [2])».

E cea mai frumoasă laudă pe care, — fără voe, — o aduc D-nii locotenențĭ Domneștĭ acestei Camerĭ și Suveranului, de bine voește cititorul să cate la reformele cu care Bibescu își înzestră Țara în decursul acestor trei anĭ, și marele fapte ce săvîrși cu Adunarea cea noă în anii 1847 și 1848.

D. E. REGNAULT [3]).

TRADUCERE.

«Bibescu trimise ocîrmuitorilor instrucțiunĭ în opunere de- «săvîrșită cu spiritul legii electorale. Legile nu erau făcute «pentru dînsul ; Regulamentul Organic însușĭ, acest Palla-

[1]) V. la *Piesele justificative ale drepturilor Moldo-Romînilor, jalba către Sultan*, de Locotenența Domnească. — 3 (15) August 1848, p. 55 (Tipografia Cosson, rue du Four St. Germain 47). Vezĭ la apendiciul acestui volum.

[2]) Vezĭ în acest volum *Istoricul răsvrătirii din 1848.*

[3]) *Istoria Principatelor Dunărene,* p. 256.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«dium al Rusiei, lăsa prea multă libertate voinţii cetăţenilor. «Îndrituit de Daschkoff, merse în contra principalelor dispozi-«ţiunĭ ale acestui Regulament. Din deplina-i a tot putere, fără «nicĭ un prilej, precum ar face un Paşă, şterse 9 din 10 printre «cei ce puteau fie aleşĭ. In cît despre alegătorĭ nu micşoră «numărul lor, dar schimbă toate circumscripţiunile electorale, «silind pe cei mai mulţĭ dintre dînşii să meargă să voteze în «capitală.

«Prin acest sistem fură în districtul Ilfovului, la Bucureştĭ, «aproape de o mie de alegătorĭ, pe cînd în cele-l-alte colegiurĭ «nu erau de cît de la 5 la 20. Jertfea un colegiu pentru a fi «stăpîn pe toate cele-l-alte.

«De almintrelea, asemenea fapte nu se săvîrşesc de cît «într'o ţară care le îndritueşte printr'o mişelească tăcere. Doi «boerĭ numai încercară pe lîngă Daschkoff sfiicĭoase observa-«ţiunĭ, alergînd mai mult la sprijinul lui de cît apărîndu-şĭ «drepturile. Priimirea despreţuitoare cu care fură întîmpinaţĭ, «le învederă o părtăşire de care n'ar fi trebuit să se îndoiască.»

TRADUCERE.

D. UBICINI nu vorbeşte de această lege, dar nu perde prilejul ce-i dă compunerea acestei Camerĭ noĭ, de a adăoga poveştelor sale unele noi amănunte datorite imaginaţiunii:

«Cînd cu visita ce Hospodarul făcu Sultanului la Rusciuc, «Reşid Paşa, atuncĭ ministru al afacerilor străine, aflînd pe «subt mînă aceste fapte prin mai multe memorii ce Romînii «trimisese Divanului, I dedese poruncă să întrunească Ob-«ştească Adunare. La reîntoarcere, Bibescu adună colegiurile «alegătorilor în 25 Noemvrie al anului următor, ca să-şĭ dea «timpul să compue o adunare după placul său. Isbuti în «aceasta după cum voi, ast-fel că Adunarea, a cărei întru-«nire o ceruse Curtea suzerană în scopul de a pune capăt ho-«ţiilor şi abuzurilor de putere ale Domnului, nu sluji de cît

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«să dea o înfățișare legală măsurilor administrative și finan-
«țiare celor mai dăunătoare pentru Țară [1]».

O primă neecsactitudine: data convocării colegiurilor electorale este 15 iar nu 25 Noembre, apoi, firmanul din 22 Octombre 1844, dă o desmințire tutulor spuselor D-luĭ Ubicini. Curtea Suzerană, care *aprobă* în acest firman, *închiderea Adunării*, *recunoaște că printre boerĭ și înaltul cliros, unii amăgindu-se negreșit de viclenele uneltirĭ ale unor răĭ cugetătorĭ, au urmat mișcărĭ necuviincĭoase și cu totul împotrivitoare bunei orînduelĭ, silindu-se încă prin felurĭ de vorbirĭ netrebnice să aducă tulburare în duhurĭ, și fiind-că unii ca aceștia, mișcațĭ de urîcĭoasă dorință de a pune în lucrare viclenile lor cugetărĭ, au arătat în faptă la cea din urmă Obștească Adunare relele lor aplecărĭ și gîndurĭ, s'a făcut cunoscut la Împărăteasca noastră Poartă, că niște asemenea pricinĭ Te-au silit, după cunoscuta-țĭ înțelepcĭune și bună îngrijire, să declarezĭ închiderea pomenitei Adunărĭ.*

Departe de *a fi cerut întrunirea Adunăreĭ în scopul*, după cum pretinde D-l Ubicini, *de a pune capăt hoțiilor și abuzurilor de putere ale Domnului*, firmanul spune lui Bibescu: «*Către aceasta, deschiderea Obsteștii Adunărĭ se va amîna pînă cînd vei socoti că duhurile cele rătăcite s'aŭ întors iarășĭ pe calea cea dreaptă*, ȘI PÎNĂ LA VREMEA CARE TU VEI CHIBZUI-O DE CUVIINȚĂ [2].»

«Bibescu lasă Adunarea suspendată pentru tot restul periodei legĭuitoare pînă în anul 1846, cînd sfîrșindu-se mandatul ei, țara trebuia să proceadă la noi alegerĭ [3]».

---

[1]) *Moldo-Valahia* de D. Ubicini p. 169.
[2]) Firman dat în mijlocul lunei Gemozuil-Ahir, în anul Hegirei 1260.
[3]) Vezĭ D. XENOPOL, *Istoria Romînilor*, T. VI, p. 186.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CUVÎNT DE DESCHIDERE

ROSTIT DE VODĂ BIBESCU CĂTRE OBŞTEACA ADUNARE ÎN 1846

Domnilor Deputaţĭ ai Obicĭnuitei Obşteştei Adunărĭ,

I. — Mulţumirea ce simţ de a vă vedea adunaţĭ împrejurul Meu este cu atît mai vie, cu cît să adaogă şi dulcea nădejde că această zi va însemna epoca unei desăvîrşite unirĭ între Stăpînire şi Obşteasca Adunare. Binele obştiĭ o cere, Domnilor, şi iată vin a vă întinde o mînă, care nu poate să vă fie bănuită. Mă cunoaşteţĭ şi mai de mult: dar de patru anĭ încoace, de cînd cereasca Provedinţă m'a chemat la oblăduirea acestei ţărĭ, aţĭ avut prilej a vă încredinţa şi mai bine, că subt această inimă cu totul închinată patriei, nicĭ s'a ivit, nicĭ se va ivi vr'o dorinţă sau vr'o mişcare, care să aibă alt sfîrşit de cît a ei înaintare şi fericire; şi pot zice, cu cel mai adînc sentiment de mulţumire, că ale Mele ostenelĭ nu au rămas zadarnice.

II. — Înaltele doă Curţĭ, subt a căror umbrire ne aflăm, au adăogat prin o noă facere de bine un nou drept la a noastră recunoştinţă, bine voind a asigura pe temeiurĭ mai desluşite şi mai întinse interesele negoţului nostru.

III. — Pe lîngă dreptul de transit, Înalta Poartă ne a recunoscut şi acela al reciprocităţii pentru cîte mărfurĭ s'ar trimite de aicĭ în staturile Turciei, sau vor veni dintr'acestea în Principatul nostru, supuse şi unele ca şi altele tot la acea vamă de cincĭ la sută. Decĭ astăzĭ modestul pavilion romîn este ocrotit în mările Împărăţiĭ Otomane, întocmai ca şi cele-l-alte pavilioane; iar negoţul, împreună cu agricultura noastră, iau din zi în zi o noă întindere.

IV. — Asemenea şi Oblăduirea Rusească, prin cel din urmă al său tractat, a bine voit a consfinţi nevătămarea dreptului

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vămilor noastre, recunoscînd mărfurile ruseştĭ, cîte vor veni în ţara aceasta, supuse la plata de cincĭ la sută, fără osebire de locul de unde vor veni. Putem dar nădăjdui preste puţin un folos însemnat la veniturile Statului prin desvoltarea ce ne făgăduesc vămile noastre.

V. — Un proiect de învoire cu Oblăduirea Moldaviei se va da în cercetarea Dumneavoastră, atingător de o mai strînsă unire a interesurilor amîndurora Principatelor prin ridicarea vămilor dintre dînsele şi împreunarea venitului lor, spre a se împărti după o dreaptă analogie.

VI. — Nu a fost, Domnilor, întru a mea putinţă a împreuna asemenea, precum aş fi dorit, şi venitul ocnelor, spre depărtarea unei deopotrivă vătămătoare concurenţă. Vă pot însă da încredinţare că cel de astăzĭ venit al ocnelor noastre, de nu va da prisos, nu va suferi însă nicĭ o micşorare.

VII. — Spre o mai bună organizaţie a exploataţii acestei însemnate ramure de venit şi întîmpinarea pagubei, ce ne ameninţă pe viitorime, am socotit de trebuinţă a aduce din străinătate oficerĭ de mine cu toată ceruta experienţă, ca să se poată introduce despre aceasta şi la noi acele înlesnirĭ şi îmbunătăţirĭ, ce ştiinţele şi artele au adus în alte părţĭ. Planurile despre propusele măsurĭ au a se da întru a Domniei-voastre chibzuire.

VIII. — Dacă acum, Domnilor, vom întoarce privirea către starea noastră cea din lăuntru, o vom găsi-o fericită ca la nicĭ o altă epocă, pe cît mărginitele noastre mijloace o iartă a fi. Voind a mă încredinţa Însu-mĭ şi mai bine despre această stare, M'am preumblat prin judeţe ; şi am dobîndit cele mai plăcute impresiĭ, găsind pretutindenea îndestulare şi înaintare, iar către Oblăduire dragoste şi încredere.

IX. — Năprasnica boală a vitelor, de şi a turburat în vara trecută această fericire, dar grabnica ei mărginire prin straşnicele măsurĭ ce i s'au împotrivit, şi îmbelşugarea, cu care

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cereasca provedință întru a sa către noi milostivire ne-a mîngîiat, au făcut că acea nenorocire să treacă mai nesimțită. Acele măsurĭ se vor urma cu străşnicie, pînă cînd vom putea lua desăvîrşită încredințare că răul s'a stîrpit cu totul.

X. — Obşteasca linişte nu s'a bîntuit nicĭ măcar un minut în curgerea acestor patru anĭ; şi dacă cei porniţĭ la rele, amăgindu-se pe sine-şĭ, au socotit că vor amăgi priveghereа Stăpînirei şi că vor putea scăpa de pedeapsa pravilelor, unii ca aceştia n'au întîrziat a se căi. Putem însă să ne fălim că ţara noastră înfăţişează astă-zĭ o siguranţă pe cît s'ar putea găsi la cele mai marĭ şi mai bine organizate staturĭ, cu toate că pedepsele au ajuns a fi la noi mai uşoare de cît în orĭcare altă parte, şi osînda morţii, ştiţĭ că în faptă este cu totul desființată. Dreptatea cere a mărturisi aci, Domnilor, cu cea mai adîncă mulţumire, că lauda cea mai mare despre acest resultat se cuvine celei spre bine fireştĭ aplecărĭ a poporului romîn.

XI. — Acele derăpănătoare abuzurĭ, ce se urma odinioară fără sfială şi apăsa mai cu osebire pe locuitorul ţăran, au lipsit; iar de şi vor mai fi rămas, scăpînd de priveghetorul ochiŭ al Oblăduirei, pricina este, Domnilor, că desăvîrşita prefacere a moralului şi desființarea relelor nărăvirĭ, sunt rezultatele cele mai anevoe a se dobîndi, cerînd vreme îndelungată şi statornică bună-voinţă din partea acelora ce prin a lor poziţie sunt chemaţĭ a îndeplini îndatorirĭ publice. Astă-zĭ însă unii ca aceştia nu mai pot pricinui, spre îndreptare, că ar fi dobîndit posturile sau a lor înaintare prin vătămarea stărei lor.

XII. — Cislele ce se iviseră iarăşĭ cu toate răutăţile ce le însoţesc, tocmelele satelor cu recruţii, necontenitele cheltuelĭ pentru clădirea picheturilor şi ţinerea pichetaşilor pe marginea Dunărei, care toate acestea, precum ştiţĭ, era un isvor necurmat de dărăpănare şi de abuz, s'au desființat. Cutiile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

satelor, apărate de orĭ-ce alte cheltuelĭ necuviincĭoase, se întrebuinţează numai spre acoperirea trebuinţelor, pentru care ele au fost dintru început întocmite. Indatorirea sătenilor despre darea recrutului se mărgineşte la legĭuita sumă de lei trei sute, odată pentru şase anĭ, măcar şi dacă în cursul acestei vremĭ, pentru vre-o pricină bine-cuvîntată, ar fi îndatoraţĭ a da nou recrut în locul celui d'întîiŭ.

Necontenitele plîngerĭ din partea clăcaşilor împotriva arendaşilor s'au împuţinat într'o proporţie foarte însemnată prin străşnicia măsurilor, ce s'au putut lua spre cea prin putinţă asigurare a dreptului fie-căruia.

Magaziile de rezervă s'au adus întru ceea ce a fost voinţa pravilei, a fi un ajutor adică săteanului pentru vreme de nerodire, fără vre-o altă greutate pentru dînsul, de cît de a întoarce cu o mînă ceea ce va lua cu alta.

XIII. — Măsurile ce s'au întrebuinţat spre a întîmpina lipsa de care se amenință oraşele din nerodirea anului trecut, nu numai au fost îndestule spre a acoperi toate trebuinţele celei din lăuntru îndestulărĭ, dar încă M'au ertat a păzi nevătămate şi interesurile negoţului prin sloboda exportaţie.

XIV. — Cercetînd şi finanţa noastră, vă veţĭ putea îndestula, Domnilor, că deşi este departe de a corăspunde cu trebuinţele ce din zi în zi se desvoltează mai mult, căcĭ cu un buget hotărît odată pentru tot-d'a-una, şi care, despre venit, nu lasă nădejde de adăogire, iar despre cheltuelĭ se mărgineşte la cele neapărate, ce s'au putut prevedea într'o vreme, cînd încă nu intrasem pe drumul pe care astăzĭ înaintăm, urmează fireşte a se înfăţişa adese neajunsurĭ şi a se lăsa multe trebuinţe neîndeplinite; prin silinţa însă ce am pus, mijloacele ce avem nu s'au covîrşit, şi a lor micşorime s'a îndeplinit prin cea mai straşnică economie. Casa Vistieriei este astă-zĭ uşurată de orĭ-ce datorie, care prin dobînzĭ adăoga la ale ei neajungerĭ, iar balanţa veniturilor şi a cheltuelilor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ci s'a păzit cu chip de a lăsa pe fie-care an un prisos adevărat spre a se putea acoperi mai multe cheltuelĭ extra-ordinare, precum cele cerute de noa întronare a Domnului, și altele asemenea neprevăzute ce s'au întîmplat în curgerea acestor din urmă anĭ.

XV. — Toate cele-l-alte case publice se află în cea mai bună stare, înfățișînd o rezervă însemnată, însă: casele Magistraturilor aproape de un milion: cutiile satelor, aproape de trei milioane; iar casa centrală peste patru milioane; cu toate cheltuelile la care aceștea a trebuit să contribueze pentru deosebite îmbunătățirĭ, ce privea la dînsele.

XVI. — Cît despre miliția noastră, pot zice că a fost aceea care dintru început a tras cea mai osebită din parte-Mĭ îngrijire și luare aminte, ca una ce înfățișează cea d'întîiŭ chezășuire a liniștei obșteștĭ. Nu voi vorbi aicĭ, Domnilor, despre a ei disciplină și bărbăție. Soldatul romîn va fi tot-d'a-una un model despre acestea, dar despre a ei învățătură, despre a ei bună petrecere, despre înlesnirea slujbei, despre cîte putea să ridice moralul ei, nimic n'am perdut din vedere, intrînd necontenit în cele mai micĭ amănunturĭ, și de nu ca pentru cei mai iubițĭ fii ai marei familii a căreia soartă Mi' este încredințată, dar ca pentru aceia ce au o mai mare trebuință de o mai de aproape priveghere. Numărul ei l'am înmulțit; hrana și îmbrăcămintea am îmbunătățit-o; amuniția am adăogat-o; tunurĭ i-am dobîndit; comenzĭ de învățătură am întocmit în fie-care polc subt privegherea acelora din ostașii noștri ce, din Împărăteasca bună-voință, s'au priimit după a Mea cerere, în polcurile rusești; adăpostirĭ i-am clădit orĭunde trebuința a cerut; o cazarmă în Bucureștĭ, alta la Craiova, doă la Ocne, una sută nouă-zecĭ și patru picheturĭ pe toată întinderea liniei Dunărei de la Vîrciorova pînă la Siret; spitalurile ei se pot socoti, despre toate, cele mai bine ținute și mai îndestulate. Voi adăoga aicĭ și întocmirea comenzii de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pompierĭ, care, organizată întru toate militărește, pe lîngă noile împrejurărĭ ce dă despre apărarea împotriva focului, este și un ajutor însemnat adăogat ostașilor noștri: și toate acestea, multe pe lîngă micșorimea mijloacelor noastre, puține pe lîngă cele ce urează sufletul Meu, s'a făcut fără nicĭ o împovărare adusă nici țărei, nicĭ vistieriei, și măcar că sumele cele hotărîte spre acoperirea cheltuelilor milițieĭ s'au cunoscut tot-d'a una a fi de neajuns.

XVII. — Aș fi fost norocit, Domnilor, de aș fi putut să vă vorbesc și despre îmbunătățirĭ aduse la partea judecătorească și la a obștei învățăturĭ. Din parte-mĭ am făcut și pentru acestea cele ce au fost prin putință, neîncetînd cu priveghierea, cu povața, cu stăruirea. Dar cea d'întîiŭ dintr'aceste doă ramurĭ cerînd măsurĭ pravilnice spre stavilirea pricinelor și o mai grabnică a lor săvîrșire; iar cea de al doilea, o mai desăvîrșită organizație și mai potrivită cu cele de azĭ trebuințe ale societățeĭ noastre, precum și un adaos însemnat de fondurĭ, aveam trebuință de chibzuirea și de științele Dumneavoastră.

XVIII. — Lucrărĭ ce s'ar socoti grele și neîndemînatice chiar la staturile cele mai bogate, s'au întreprins pe toată întinderea acestui Prințipat, din care unele s'au săvîrșit, iar cele-l'alte se urmează cu silință și cu toată ceruta din parte-Mĭ priveghere.

XIX. — Inchisorile noastre rămaseră încă întru acea stare, întru care le lăsaseră veacurile trecute, înfățișînd o privelişte foarte mîhnitoare pentru orĭ-ce inimă iubitoare de omenire. Multe dintr'acestea s'au dărîmat, și în locu-le s'au ridicat, atît la ocnele amîndoă, cît și la multe județe, unde trebuința a cerut mai cu osebire, încăperĭ, care s'ar putea compara și despre a lor construcție, și despre ținerea vinovaților, cu cele ce să văd în țările cele mai înaintate în civilizație. Aș fi dorit, Domnilor, să pot prenumăra și această îmbunătățire

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

la cele ce s'au făcut în capitala noastră, precum a și fost una din cele d'intîiŭ ce a tras a Mea luare aminte; dar lipsind mijloacele, silit am fost a amîna cu mîhnire, fară a perde însă nădejdea că preste puțin voi putea îndestula și această trebuință.

XX.— Stavila, ce despărția Romînia cea mică de cea mare, și aducea atîtea neîndemînărĭ la ale lor comunicații, se va ridica pentru tot-d'auna prin clădirea preste Olt a unui pod stătător, care nădăjduesc, că în curgerea verei viitoare va lua săvîrșire.

XXI.— Cheiul de la Brăila, ce s'a început de sunt acum trei anĭ, dă astă-zĭ negoțului acele marĭ înlesnirĭ și folosurĭ, pe care el de atîta vreme le cerea necontenit și cu stăruire.

XXII.— Orașul Giurgiului s'a mîntuit de desăvîrșita derăpănare ce-l amenința necontenitele înecăciunĭ ale Dunărei și nu mă îndoesc, că acum va putea lua acea desvoltare, la care îl chiamă a sa poziție.

XXIII.— Capitala noastră a avut și ea partea sa din îmbunătățirĭ, precum: stîrpirea bălții de la Cismegiu, grădina publică, care este astă-zĭ cea mai frumoasă a ei podoabă, magaziele de îndestulare, fîntînile, care săvîrșindu-se în anul viitor, vor putea îndestula o trebuință așa de vie și de obște simțită, în cît mulțĭ, întru zadarnica de atîția anĭ a lor dorință, nu pot încă crede că peste puțin se va îndeplini.

XXIV. — Un plan obștesc de șosele și de podurĭ, spre împreunarea celor mai îndepărtate și mai însemnate porturĭ ale acestui Principat, a și început a se pune la multe părțĭ în lucrare, pe cît a iertat lipsa oamenilor cu cuviincĭoasele științe, și neîndemînările ce înfățișează tot-d'auna la început organizația unei așa de întinse și de complicate lucrărĭ. Șoseaua între Orșova și schela Kladovii s'a săvîrșit împreună cu toate grelele construcții, ce primejdioasa poziție a locului a cerut. Asemenea și aceea ce s'a început la rîul Vadului spre

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cîinenĭ, într'o poziţie cu mult mai neîndemînatecă şi mai primejdioasă, este foarte înaintată, în cît în primăvara viitoare va putea lua a ei săvîrşire spre a se urma către oraşul Rîmnicul. S'a pus în lucrare şi drumul despre Timeş către Cîmpina, unde şi acolo are a se lupta cineva-şĭ necontenit cu împiedicările ce înfăţişează natura localităţilor. Am avut prilej a visita dintr'aceste trei drumurĭ pe cele d'întîiŭ doă, şi chiar în ceasul acesta mă aflu sub impresia sentimentului de mulţămire, ce am cercat văzîndu-le. Cele-l-alte punturĭ, unde s'au început asemenea lucrărĭ sunt între Bucureştĭ, Ploeştĭ şi Buzău şi între Craiova, Slatina şi Piteştĭ.

Oblăduirea ajutorată de experienţa acestor din urmă doi anĭ, şi de ştiinţele cu care în tot chipul se sileşte a se lumina, nădăjdueşte a putea, pe de o parte, să îndrepteze, pe cît va sta putinţa, greşelile ce se vor fi întîmplat, iar pe de alta, să dea pe anii viitorĭ, aceştii marĭ întreprinderĭ o organizaţie mai sigură şi mai înlesnitoare pentru locuitorĭ, o întindere mai însemnată şi o mai sporitoare activitate.

XXV.— Vedeţĭ dar, domnilor, că rezultatele, ce s'aŭ dobîndit pînă acum prin cercările ce s'aŭ făcut, sunt toate de fire a ne încuraja să urmăm cu stăruire întru aceea ce am început, fără a ne stînjini nicĭ de neîndemînările ce vom mai întîmpina, nicĭ de îndelungarea vremii ce va trebui, nicĭ de jertfele ce se vor cere şi care am şi îngrijit din început a se mărgini prin pravilă la un număr de zile hotărîte.

XXVI.— Jertfă simţitoare negreşit, pe lîngă cele-l-alte împovărărĭ, la care este îndatorat locuitorul sătean, dar foarte mică pe lîngă acele ce i se cerea mai 'nainte subt acelaşĭ cuvînt de îmbunătăţire a drumurilor, pierdute pentru dînsul ca şi pentru obşte, iar mai vîrtos pe lîngă marele folos, ce i se făgădueşte. Civilizaţia intră cu mulţumire acolo unde găseşte calea lină şi drumul uşor. Naţiele, pe care ea a favorizat mai cu osebire, sunt acelea, Domnilor, care au ştiut ca să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lupte cu împotrivirile ce au întîmpinat. Nu trebue dar să pierdem aceasta din vedere, dacă voim a ajunge acolo, unde au ajuns popoarele, care au început ca și noi.

XXVII.— Într'atîtea străduitoare silinţe, în mijlocul acestei de obşte mişcărĭ, ce m'am nevoit a da către un viitor mai bun, nu era cu putinţă a trece cu vederea îmbunătăţirile cerute de starea mănăstirilor noastre și a uita că, pe lîngă datoria la care ne supune Sfînta destinaţie a acestor lăcașurĭ, se mai adaogă și alta nu mai puţin Sfîntă pentru noi: căcĭ pe zidurile lor sunt scrise mare parte din analele Istoriei noastre, iar subt bolţile lor se păstrează încă suvenirurĭ scumpe pentru noi. Această Sfîntă datorie vom avea norocirea de a o vedea preste puţin îndeplinită. Mănăstirile noastre se vor ridica din ruinele lor mai mărețe și mai falnice. Bistriţa se săvîrşeşte; Dealul înaintează; Tismana, Cozia și Argeşul se vor începe în primăvara viitoare.

XXVIII.— Acestea au fost faptele și urmările Mele, de cînd am luat cîrma oblăduirei; ele răspund îndestul la toate viclenele plăsmuirĭ, cu care niște cugetători de rău s'au muncit a împrăștia neodihna în obște. Am dat, Domnilor, Patriei, tot ceea ce puterile M'au iertat de a-i da, și dacă vr'o dată M'am întors cu gîndul către Mine a fost numai să Mă întreb de aș putea să-i dau mai mult. Duhul, supus la a omenirei slăbiciune, poate să se fi amăgit; dar cugetul a rămas curat și pricina amăgirei o veţĭ găsi în tot-d'auna întru a rîvnei nemărginire.

XXIX. — Îmbrăţișat de Dumneavoastră, luminat de a Domniei Voastre experienţă și știinţă, voi putea înainta cu pas mai sigur spre acel sfîrșit, întru care se mărginește toată a Mea dorinţă și ambiţie. Iar Domnia Voastră, pe lîngă a Mea iubire și recunoștinţă, veţĭ dobîndi o răsplătire mai dulce în dragostea, consideraţia și recunoștinţa obștii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RĔSPUNSUL OBSTEȘTEI ADUNĂRĬ

CĂTRE OFISUL M. S. DOMNITORULUI, DIN 12 DECEMBRE 1846.

Obșteasca Adunare aduce un omagiu adevărului recunoscînd că nicĭ într'o altă vreme starea din 'Năuntru a țării n'a avut o înfățișare mai fericită; depune la picĭoarele Măriei Sale tributul prea respectuoasei sale recunoștințĭ pentru toate faptele marĭ săvîrșite: asigurarea bunei stărĭ și siguranțiĭ obștei; ușurarea adusă locuitorilor satelor; economia introdusă în finanțe; îmbunătățirea stării miliții; năzuințele de a nimici obicĭnuințele vicĭoase, triste rămășițe ale unor vremurĭ de nenorocire; noi foloase chezășuite comerțului; restrîngerea legăturilor între cele doă Principate; reforme aduse în exploatarea ocnelor; lucrărĭ însemnate începute în toată Țara Romînească; mănăstirĭ ridicate din ruine, îngrijire neobosită a Domnului, în afară ca și înăuntru, pentru interesele obșteștĭ....

PREA ÎNĂLȚATE DOAMNE,

I. — Obșteasca Adunare, pătrunsă în adîncul sufletului de cuvintele ce ațĭ bine voit a rosti Înălțimea Voastră la a ei deschidere, și simțindu-se norocită de a se vedea chemată să împreune ale sale cu ale Înălțimei Voastre curate cugetărĭ, spre înființarea acelei dorite unirĭ, din care singură se pot nădăjdui marĭ și statornice folosurĭ, vine astă-zĭ să înfățișeze Înălțimei Voastre prinosul credinței sale, și grăbește a priimi cu recunoștință acea mînă părintească ce i-ațĭ întins ca o chezășuire a unui viitor fericit.

II. — Romînul, Prea Înălțate Doamne, cunoștea virtuțile Înălțimei Voastre, de atuncĭ încă, de cînd ridicîndu-Vă pe brațe, au privit suirea Înălțimei Voastre pe scaunul Domnesc

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca cea mai norocită epocă ce s'au reprodus după trecerea atîtor veacurĭ; iar de patru anĭ încoace, acele virtuțĭ desvoltîndu-se, întru toată a lor putere, au tras și mai mult dragostea și respectul obștei.

III. — Cu negrăită bucurie au aflat Obșteasca Adunare noile folosurĭ chezășuite comerțului nostru de către Înaltele doă Curțĭ, care pe lîngă buna voință ce tot-d'a-una ne-au arătat, au dovedit cu aceasta și încrederea ce au în persoana Înălțimei Voastre; niște asemenea însemnate folosurĭ n'ar fi putut, negreșit, să se dobîndească fără acea stăruitoare îngrijire ce ațĭ avut și avețĭ tot-d'a-una, pentru cîte privesc la interesele sale cele din afară, precum și cele din lăuntru.

IV. — Cu nu mai puțină mulțumire a aflat Adunarea silința Înălțimei Voastre de a se strînge și mai mult fireștele legăturĭ ce unesc aceste doă Prințipaturĭ, și va conlucra spre dobîndirea acestui sfîrșit pe cît se va atinge de dînsa, aducînd cea mai deosebită luare aminte la cercetarea proiectului de convenție ce i s'a promis. Cu asemenea adîncă plăcere se va îndeletnici și întru cercetarea proiectului atingător de îmbunătățirile ce s'au propus a se aduce la exploatația ocnelor după un metod mai nou și mai regulat. Nu poate însă a se popri de a arăta aicĭ Înălțimei Voastre a sa recunoștință pentru încredințarea ce bine voițĭ a-i da, că această însemnată ramură de venit nu va cerca nicĭ un scăzămînt, de nu va da prisos.

V. — Întorcînd privirea asupra stărei celei din lăuntru, Adunarea se socotește datoare a mărturisi, Prea Înălțate Doamne, că într'adevăr nicĭ odată nu s'a aflat mai fericită de cît acum, căcĭ pe lîngă îndestularea, siguranța și obșteasca liniște, se vede pretutindenea cea mai vie mișcare spre un viitor mai bun. Nu putea fi într'alt chip, în urma ostenelilor ce ațĭ jertfit Înălțimea Voastră, pentru ușurarea adusă la starea locuitorilor țăranĭ, pentru buna orînduială și economia

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în finanța noastră, pentru însemnatele înaintări ce s'au făcut în miliție, iar mai vîrtos pentru stărpirea abuzelor pe cît greutatea prefacerei a relelor năravirĭ au putut să vie într'ajutorul Înălțimei Voastre, și toate acestea prin singura impulsie ce Înalta înțelepciune și neobosita activitate a Înălțimei Voastre a știut să le dea.

VI. — Adunarea privind și la lucrările ce ațĭ întrepins pe toată întinderea Prințipatului, s'au încredințat cu desăvîrșire că ele, fiind foarte grele chiar pentru statele cele mai bogate, urma, neapărat, să întîmpine aicĭ greutățĭ felurite, mai ales din pricina atît a marei lor desvoltărĭ, cît și a lipsei mijloacelor. Trebuia, Prea Înălțate Doamne, un geniu înalt, o dragoste înfocată pentru binele obștei, o stăruire nepregetată și o voință statornică de a supune orĭ-ce împedicare, ca să închipuiască, să întocmească, și să aducă la îndeplinire niște asemenea bine făcătoare lucrărĭ, care, pregătind un viitor fericit Patriei noastre, vor nemuri prin urmare și oblăduirea Înălțimei Voastre.

VII. — Era vremea a se ridica în sfîrșit și mănăstirile noastre din jalnica lor stare. Să vede că cereasca provedință prețuind frumoasele cugete ce Vă împodobesc, au fost păstrat pentru Înălțimea Voastră săvîrșirea acestei mărețe fapte plăcute și lui Dumnezeu și oamenilor. Priimițĭ dar pe lîngă recunoștința Adunărei, și o lacrimă de bucurie din partea prețiosului depozit ce zace sub ruinatele lor bolțĭ.

VIII. — Niște asemenea fapte și urmărĭ care sunt în priveliștea obștei nu poate de cît să arate deșarte toate născocirile ce patima a putut zgîndări spre întunecarea adevărului, și să facă ca Obșteasca Adunare să se socotească norocită de a putea să unească și ale sale bine cuvîntărĭ cu acelea ce după dreptate ațĭ cules în preumblarea ce ațĭ făcut prin județe; și recunoscînd curățenia cugetului ce a prezidat la toate mișcările Înălțimei Voastre, să conlucreze din adîn-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cul inimei spre înlesnirea povăroasei sarcinĭ ce purtațĭ cu atîta dragoste și rîvnă pentru singurul și unicul sfîrșit al binelui obștesc.

IX. — Acest raport s'a priimit de Obșteasca Adunare după cele mai multe glasurĭ potrivit cu § *g* de la art. 48 din Organicescul Regulament.

Președintele Obșteștei Adunărĭ.

(Urmează 34 de iscăliturĭ).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ANUL 1847

LEGI ȘI DECRETE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGE DESPRE INSTRUCȚIUNEA PUBLICĂ

21 FÉBRUARIE 1847 (N. 169)

COMPLEMENT LA EXPUNEREA [1] CESTIUNEI

[1]) V. T. I, p. 333.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGEA DESPRE INSTRUCȚIUNEA PUBLICĂ

21 FEBRUARIE, 1847 (No. 169)

EXPUNERE

Reproducem legea despre instrucțiunea publică, pe care am publicat-o în primul volum cu o expunere a cestiunei, fiind-că acolo se lega cu corespondență [1] schimbată între Domn și guvernul francez.

Credem că e folositor să reamintim aci acest act însemnat, din care vrăjmașii lui Vodă Bibescu și-au făcut o armă pentru a învinui pe capul Statului: D. Elias Regnault, *de a fi gonit limba romînească din școală* [2], — D. Heliade Rădulescu, ***de a fi lovit limba națională în școlĭ, de a fi martirizat prin bătăĭ de joc și prigonirĭ pe autorii naționalĭ*** [3]; — alții ***de a fi pus asupra învățămîntului public o dare care depărta de la dînsul clasele de jos.***

Ar fi destul, pentru a răspunde acestor învinuirĭ dictate de interes, să reamintim scopul creațiunei teatrului din Bucureștĭ, pe care Prințul îl definește ast-fel în decretul său de la 15 August, 1843: «***Clădirea unui teatru în Bucureștĭ, e un lucru care privește nu numai la folosul acestui oraș, dar***

[1]) Vezĭ in T. I expunerea cestiunii instrucțiunei publice, scrisoarea lui Vodă Bibescu către D. profesor D..... de la Louis le Grand, și corespondența Domnului cu Ex. Sa D. de Salvandy, ministru al instrucțiunei publice al Franței, p. 335—344.

[2]) *Istoria Prințipatelor Dunărene* de E. REGNAULT, p. 258.

[3]) *Protectoratul Țarului* de HELIADE RĂDULESCU, p. 28.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

totului neamului Romînesc, prin influența izbăvitoare ce va avea atît asupra bunelor năravurĭ, cît și asupra desăvîrșirii limbei naționale și desvoltarea literaturei Romîneștĭ» [1]). Am putea cita încă *Buletinul oficial* No. 97 din 17 Octombre 1845, care ne spune că Prințul a făcut să se dea lui Heliade decorațiunea Nișamului, din cauza muncii sale, a jertfelor făcute pentru desvoltarea limbii și literaturei romîneștĭ și a izbînzilor sale în această ramură; sau, am putea arăta *gratificația de doă-spre-zece mii lei dată lui Simion Marcovicĭ, om de litere.* (*Bul. of.* 31 Decembre No. 119).

Dar budgetul cel restrîns al Prințipatului,—cam 37 de milioane,— nu impunea oare Domnului măsurile la care s'a oprit pentru ca să înalțe învățămîntul în școlile romîne la nivelul la care se afla în ale statelor streine? Nu se zicea oare în lege că dîndu-se limbei romîneștĭ la Academie cea noă numai un loc lăturalnic *nu se crea de cît o stare de lucru* VREMELNICĂ? Prințul nu-șĭ arătase oare lămurit cugetarea și nu declarase că limba romînească va înlocui la cursurĭ pe cea franțuzească în zioa *„cînd vom fi dobindit, în graiu național, cărțile neapărate, și vom fi format profesorĭ în stare de a se sluji de dînsul în mod rodnic la diferitele cursurĭ de științe și de istorie* [2])?" Nu era oare lucru înțeles că ținta acestei Academii era să înființeze o răsadniță de tinerĭ profesorĭ romînĭ menițĭ să înlocuiască pe profesorii francezĭ? Nu era oare impus de art. 5 al legii că la Academie se vor îndeletnici *cu o mai desăvêrșite deprindere și în limba națională?* Nivelul școlilor primare și secundare, în care limba romînească era în deosebit păstrată, nu căta oare să fie înălțat? Această Academie, în fapt, nu era oare o facultate în care, — fiind dată ținta urmărită,—o taxă pentru școlarĭ internĭ și externĭ era lucru

[1]) Vezĭ decretul din 15 August 1843, p. 142 din acest volum.

[2]) Scrisoarea Domnului către D-lui D.... profesor la colegiul Louis le Grand, T. I. p. 339.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

neapărat? [1]) In sfîrşit ori ce idee mare, încredinţată, pentru a fi adusă la îndeplinire, unor lucrători siguri şi iscusiţi, nu are nevoe oare de timp ca să dea roadele nădăjduite? Nu era oare acesta faptul pentru învăţămîntul public încredinţat în Romînia învăţaţilor profesori francezi, a căror intrare în Academia din Bucureşti fusese îngăduită de guvernul M. S. Regelui Ludovic Filip, în condiţiuni neobicinuite de buna voinţă?

Dar ce valoare puteau avea aceste raţiuni în ochii celor care duceau lupta în contra lui Bibescu? Nici una, precum am văzut; — Bibescu abdicînd, părăsind ţara, opera-i nu fu urmată;— par'că le ar fi fost frică să lase în picioare un monument care să reamintească neamurilor viitoare patriotismul Suveranului romîn!

Eată cîte-va părţi din scrisoarea D-lui de Nion [2]) către D. Guizot care desăvîrşeşte expunerea cestiunii învăţămîntului public din primul nostru volum, şi care arată de ce cabinetul din Sîn-Petersburg nu îndrăsni să opue o formală poprire la creaţiunea liceului francez în Bucureşti.

«Obiectul ce-şi propune legea nu e atît de a preschimba în întregul său planul însemnat de Regulamentul Organic din 1832, cît de a-l alcătui şi de a-i înlesni aplicarea. Scoale primare în comuni, scoale elementare în oraşe, învăţămîntul superior sau complementar în Bucureşti, aceasta este şi va urma a fi cadrul acestei alcătuiri îndestul de apropriate stării de faţă a ţării, dacă roadele cele bune la care se putea aştepta lumea n'ar fi fost aproape de tot nimicite printr'o nedesăvîrşită îndeplinire, a cărei pricină trebue mai ales căutată în neîndestularea fondurilor lăsate de la început pentru acest scop din casa ce priimeşte, în fie care an, prisosul veniturilor

[1]) V. T. I. p. 339.

[2]) D. de Nion către D. Guizot, 10 Septembre 1847 (Arhivele afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

averilor mănăstireştĭ. O altă piedică tot atît de însemnată a desvoltărei acestei instituţiunĭ este greutatea de a găsi profesorĭ care să dea chezăşiile neapărate de moralitate şi de destoinicie: căcĭ scoala superioară din Bucureştĭ, care în această privinţă trebuia să fie un fel de scoală normală, era însăşĭ prin constituirea sa prea slabă pentru această menire. Cunoscînd mai bine de cît orĭ-cine neajunsurile unei asemenea stărĭ a lucrurilor, Prinţul Bibescu era viu îngrijit de neapărată trebuinţă de a aduce un leac răului; dar năzuinţele sale cădeau în faţa neputinţii în care se afla de a veni singur de hac opintirii clerului în faţa măririi sumelor ce erau de luat pe fondurile de rezervă. Avea nevoe, ca să-şĭ ajungă ţinta, de sprijinul unei Adunărĭ ascultătoare şi de îngăduirea cabinetului rusesc, îngăduire fără care nicĭ o abatere de la temeiurile puse de Regulamentul Organic, nu este lăsată în voea guvernului Ţării Romîneştĭ, mai ales în ce priveşte finanţele. Această îngăduire s'au oferit oare-şĭ cum de sine însăşĭ în urma unor dispoziţiunĭ foarte străine, de sigur, de un adevărat spirit de buna voinţă pentru propăşirea învăţămîntului public, dar de care Domnul a avut dreptate să se grăbească a se folosi. Excelenţa voastră ştie ce neplăcere pricinueşte Curţii ocrotitoare obiceiul ce au familiile fruntaşe ale Ţării Romîneştĭ de a-şĭ trimite copii să-şĭ facă studiile în Paris. Neîndrăznind poate de o camdată să opue o formală poprire acestei pornirĭ, s'a gîndit cel puţin că urmările ar fi mult micşorate, de s'ar înfiinţa în Bucureştĭ un stabiliment de învăţămînt public în stare de a oferi tineretului naţional, subt supraveghiarea şi controlul agenţilor ruseştĭ, învăţătura ce el merge acuma să caute, cu marĭ cheltuelĭ, la o depărtare atît de mare de căminul părintesc.»

Am spus în primul nostru volum că guvernul rusesc hotărîse să îngădue să urmeze cursurile de drept de la facultatea imperială din St.-Petersburg, tinerii născuţĭ în principat, *nu*

mai să fie fii de boerĭ, să aibă certificate de bună purtare, și să fie în stare de a plăti spesele de studiu.

D. de Nion vede în această măsură «o arătare nedată pe față, dar în destul de înțeleasă, a neplăcerei cu care privește Rusia pornirea ce îmboldește pe tineretul moldo-romîn spre limba, literatura și ideile franceze. Aceasta este, zice D-sa, o dare de știre amenințătoare pentru familiile care îndrăsnesc, după atîtea oficioase îmboldirĭ, să încredințeze Universității noastre educațiunea copiilor lor: e un semn și o încercare a unei poprirĭ mai pe față [1].....»

«Totușĭ, în fapt, o asemenea ocrotire dată proiectului de lege nu lăsa nicĭ o îndoială că el va fi priimit. Înzestrarea anuală a învățămîntului public a fost mai mult de cît îndoită, și un an al acestei înzestrărĭ mărite, dat din'naite și peste cele-l-alte, pune din acest moment pe Domn în stare de a făptui cele mai multe din îmbunătățirile la care de mult se gîndea. Orĭ care să fie de altmintrelea gîndurile și ideile ce, în această împrejurare, i-au venit în ajutor, e foarte îndoelnic că Prințul Bibescu să se crează astrîns a le urma întocmai în alcătuirea practică a legei celei noĭ. Ast-fel, de pildă, studiul limbei slavone, trecut pentru cea d'întîia oară în programul învățămîntului, nu va fi în fapt de cît pe o treaptă foarte de jos. Se zice că toate cursurile vor fi făcute în franțuzește de profesorĭ francezĭ, și pe cît se va putea într'o desăvîrșită conglăsuire cu planul de studiĭ adoptat de Universitatea Franții. Domnul știe foarte bine într'adevăr că, chiar cu fondurile cele noĭ de care se poate sluji Academia din Bucureștĭ, ea nu va putea mult timp încă să-i dea persoane în stare de a-l ajuta în diferitele ramurĭ ale slujbei obșteștĭ. De aceea e foarte de crezut că în cugetul Domnului această Academie nu va fi, multĭ anĭ încă, de cît un fel de școală pregătitoare

[1]) D. de Nion către D. Guizot, 25 Ianuarie 1847, (Archivele afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

din care eșind, cei mai mulțĭ din școlarĭ vor merge să-șĭ săvîrșească studiile în Franța.

«Nimic de altmintrelea nu va fi mai în unire cu dorința obștească a părinților și a copiilor, și aceștia vor mai avea un puternic prilej de întrecere în gîndul ce are Domnul de a trimite și de a ține în Paris, cu cheltuiala Statului, pe acei ce se vor fi arătat mai destoinicĭ în Bucureștĭ. Toate aceste vederĭ se vor făptui ele oare? Prințul Bibescu va găsi oare într'însul și împrejurul său tăria neapărată pentru a le pune în practică, chiar înfruntînd încurcăturile ce-i poate aduce făptuirea lor? Nimenĭ nu poate să afirme sau să nege lucrul de mai 'nainte: ar fi a nu recunoaște cît de vremelnică este starea în care se află Domnul și Țara..»

Domnul de Nion, găsind că suma cerută de la tinerii priimițĭ să urmeze cursurile Academiei din Bucureștĭ, era prea mare, mai ales pentru externĭ, se folosi de o convorbire cu Domnul pentru a-i șopti ideea, — a cărei țintă a fost înțeleasă de Măria Sa, — «de a înființa o sală de azil, deschisă externilor în intervalul claselor.»

«Regulamentul Organic poruncise înființarea unei case pentru învățămîntul gratuit al fetelor fără mijloace, ai căror părințĭ ar fi adus foloase Statului. Acest proiect rămăsese pînă acum neîndeplinit, prin lipsa banilor trebuincioșĭ. Guvernul i-a găsit de curînd (v. art 9).»

OFIS

DESPRE ORGANIZAREA ȘCOALELOR

21 Februarie 1847 (No. 169).

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, VV, cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpânitor a toată Țara Romînească,

Cinstitei Obicĭnuitei Adunărĭ.

Văzînd raportul cu No. 443, ce Ni s'a înfățișat subt iscă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

litura Preşedintelui şi a Secretăriei acei Cinstite Obicĭnuite Obşteştĭ Adunărĭ, prin care se supune la a Noastră cunoştinţă că cercetîndu-se proiectul pentru organizaţia şcoalelor şi înfiinţarea pensionatului de fete, s'a priimit întocmai după coprinderea lui; Noi, potrivit art. 49 din Regulamentul Organic, întărim acel proect aşa precum s'a încuviinţat de Cinstita Adunare.

Dumnealui Şeful Departamentului Credinţei este însărcinat cu citirea acestui Ofis.

(Urmează iscălitura M. Salei).

Secretarul Statului:
M. BĂLEANU

LEGEA DESPRE INSTRUCŢIUNEA PUBLICĂ

VOTATĂ DE OBŞTEASCA ADUNARE ORDINARĂ A ŢĂRII-ROMÎNEŞTĬ ÎN ŞEDINŢA-I DE LA 2 MARTIE 1847, ŞI SANCŢIONATĂ DE DOMN.

ART. 1.— Învăţăturile publice se împart în doo, pe cît priveşte la partea bărbătească sau la partea femeiască.

ART. 2.— Pentru ceea ce priveşte învăţătura copiilor de partea bărbătească, aceştia se vor împărţi în trei secţiunĭ, adică: în şcoale de sate sau comunale, în şcoale de oraşe sau elementare şi în şcoale desăvîrşitoare sau academice.

ART. 3.— În şcoalele de prin sate învăţăturile se vor mărgini întru aceia a citirei, a scrierei, a catehismului şi a celor d'întîiŭ operaţii aritmetice.

ART.4. — În oraşele de căpetenie ale judeţelor, pe lîngă clasele de citire, scriere, de aritmetică mărginită în cele patru operaţii şi de catehism, se vor înfiinţa cîte doo clase pentru învăţătura gramaticei, a elementelor Istoriei, a Geografiei şi a Aritmeticei cu fracţii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În capitala Bucureştĭ, se vor aşeza trei de aceste şcolĭ, iar în oraşul Craiova una, cu adăugire de învăţătura cunoştinţelor uzuale şi a desemnului linial, aplicate la arte şi meşteşugurĭ.

ART. 5.— Învăţăturile desăvîrşitoare se vor urma într'o Academie, ce se va aşeza în capitala Bucureştĭ, în care se vor învăţa limbile Latină, Elenică, Franceză, Germană şi Slavonă cu o mai desăvîrşită, tot de o dată, deprindere în limba naţională.

Pe lîngă acestea se vor învăţa Istoria universală, Retorica, Elementele Filosofiei, şi ale ştiinţelor Fisico-matematice.

Toate aceste învăţăturĭ se vor împărţi în 12 clase.

Cele de jos patru clase ale acestei Academii se vor întocmi şi în oraşul Craiova.

Se va alătura pe lîngă această Academie, o Facultate pentru învăţătura legilor acestei ţărĭ, cu îndeplinire de cunoştinţa legilor romane, şi în comparaţie cu legislaţia altor neamurĭ, împărţindu-se aceste învăţăturĭ pentru curs de doi ani.

ART. 6.— Ca o sucursală a acestei Academii se va aşeza pe lîngă departamentul ostăşesc, o şcoală de aplicaţie, pentru îndoit sfîrşit, de a se pregăti acolo atît aspiranţii la gradurĭ milităreştĭ, cît şi cei ce vor fi a se întrebuinţa la lucrarea şoselelor, a podurilor, a minelor şi alte asemenea slujbe inginereştĭ.

ART. 7.— În Academie şcolarii se vor împărţi în internĭ şi externĭ, unii şezătorĭ în pension şi alţii vor urma învăţăturile la Academie, locuind la părinţii lor.

Dintre şcolarii cei din lăuntru, 24 se vor ţinea cu cheltuiala Statului; aceştia se vor priimi din fii acelor părinţĭ, care vor fi săvîrşit însemnătoare slujbe ţării şi se vor afla a fi scăpătaţĭ, dîndu-se precădere acelor şcolarĭ carĭ vor fi dat dovezĭ de o mai mare capacitate la învăţătură.

ART. 8.— Învăţăturile în şcolile comunale pentru sate,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

precum şi cele elementare pentru oraşe, se vor urma fără nicĭ o plată, iar pentru învăţăturile în Academie, precum şi ale celor de limbĭ streine, ce se vor aşeza în oraşele Craiova sau şi în alte oraşe, şcolarii vor plăti, şi banii se vor aduna şi se vor face venit al şcoalelor.

Plata în Academie va fi pentru şcolarĭ cîte 3 galbenĭ (36 l. n.) pe trimestru, iar pentru cei internĭ cîte 20 galbenĭ (240 l. n.) pe trimestru.

În oraşul Craiovei pentru clasele de limbĭ streine, fie-care şcolar va plăti doi galbenĭ (24 l. n.) ş'în cele-l alte oraşe unde vor fi asemenea clase cîte un galben (12 l. n.) pe trimestru.

ART. 9.— Pentru ceea ce priveşte la învăţătura fetelor, se va aşeza în capitala Bucureştĭ un pensionat; şi fiind că fundatorul sfîntului Spiridon Nou prin testament hotăreşte ca din prisosul venitului acestei mănăstirĭ să se înzestreze un număr de fete pe tot anul, iar o bună creştere fiind o zestre morală cu mult mai folositoare de cît puţina dare în banĭ ce se sloboade astă-zĭ, spre acest sfîrşit se legĭueşte ca să se întocmească un pensionat de fete, ale căruia încăperĭ se vor clădi sau pe locul acestei mănăstirĭ ce-l are alăturea, dacă aceasta se va găsi priincĭos spre acest căpătîiŭ, sau în altă parte, şi din venitul mănăstirei Sfîntului Spiridon, să se dee pe tot anul în trebuinţa acestui pensionat cîte leĭ 40,000 (15,000 l. n.), sumă ce din socotelile înfăţişate, se găseşte astă-zĭ a fi prisos, peste cheltuelile urmate după duhul şi dispoziţiile testamentare ale fundatorului, rămăind şi rezerva mănăstirei pentru cheltuelĭ extra-ordinare; iar sporind veniturile după vreme se va adăuga şi darea către pensionat.

În acest institut se vor ţinea cu cheltuiala din acest venit, şi 12 fete de părinţĭ carĭ vor fi făcut slujbe însemnătoare Statului, şi se vor afla a fi scăpătaţĭ.

Pe lîngă acest venit, se va adăuga o sumă de 500,000 lei (187,500 l. n.) spre a se îndeplini trebuinţele acestui pensionat,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și a veni după trebuință spre ajutorul și altor particulare institute de fete, ce se vor întocmi în Principat.

ART. 10.— Spre punerea în lucrare a acestei noi organizații se va da pe fie-care an din prisosul veniturilor casei centrale [1], pe lîngă legĭuita sumă de 350,000 lei (131,250 l. n.), un adaos de 500,000 lei (187,500 l. n.). Și o dată pentru tot d'auna din rezerva acestei case suma de alțĭ 500,000 lei pentru pregătirea încăperilor trebuincĭoase, pe cît această sumă va putea fi de ajuns [2].

[1]) Această casă e cea care priimește prisosul veniturilor clerului regulat peste cheltuelile îndrituite de Guvern.

[2]) La urma acestei hotărîrĭ, se află un tablou al școlilor din România care 'nfățișează un total de 2513 școlĭ (din care 2309 comunale, 187 particulare, 18 normale), urmate de 56300 școlarĭ.

În afară de dînsele, avem:

1° Școala centrală din Craiova: 504 înscrișĭ, 449 examinațĭ, 8 profesorĭ.

2° Colegiul național al S-lui Sava, clasele primare 487 înscrișĭ, 238 examinațĭ, 3 profesorĭ.

Universitățĭ: 416 înscrișĭ, 295 examinațĭ, 13 profesorĭ.

Clasele complimentare: 17 înscrișĭ, 16 examinațĭ, 3 profesorĭ.

Drept: 2 înscrișĭ, 2 examinațĭ.

Matematice: 5 înscrișĭ, 2 examinațĭ.

Adică un total de 2518 școlĭ, 49 profesorĭ, 57351 școlarĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGEA DIN 28 FEVRUARIE 1847.

DESPRE NATURALIZAREA MARE ȘI MICĂ.

EXPUNERE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGEA DIN 28 FEBRUARIE 1847

DESPRE NATURALIZAREA MARE ȘI MICĂ

EXPUNERE

Proiectul acestei legĭ fusese lucrat în 1846 (Registru 124, p. 54).

Această lege hotărăşte condiţiunile neapărate pentru a dobîndi naturalizarea mare şi mică; ea constitue un privilegiu pentru Moldovenĭ şi apropie pe Romînii din cele doă ţărĭ surorĭ. Sub Domnia lui Vodă Bibescu, străinul nu avea drept să posede în ţară nicĭ un fel de acaretur̆ și această lege mărginitoare era pentru Romînia, în împrejurările în care se afla, o chezășuire a naţionalităţii. Legea votată subt ministerul D-lui I. Brătianu a reînfiinţat pentru străinĭ aceașĭ mărginire, dar cu privinţă numai la moșii, străinul rămînînd liber să posede case.

Să observăm că, pentru a dobîndi naturalizarea, Moldovenii găseau în 1847 mai multă înlesnire de cît găsesc Transilvănenii de la 1866. Constituţiunea face o deosebire între naturalizarea ordinară și ceea ce se numește recunoașterea *calităţei de Romîn*. Aceasta din urmă este pentru orĭ-ce persoană romînă de neam, dar care prin naștere este supusă unui alt Stat; în fapt însă, una nu prea se deosibește de cea-l-altă de cît prin termenĭ, căcĭ amîndoă au nevoe de votul Camerei care este liberă să nu-l dea; pe cînd, prin legea de faţă, Moldoveanul dobîndea cu deplin drept naturalizarea, în urma numai a unei cererĭ îmmînate Domnului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Se vede că era Capul Statului în veci călăuzit de ideea de unire frăţească între cele doă Prinţipate.

LEGE

ART. 1. — Naturalizaţia cea mică va da străinului ce o va dobîndi, drept de a se face proprietar de nemişcătoare în ţară, de a fi primit în slujbă (baz dreptul de a fi ministru şi preşedinte al treptelor judecătoreştĭ), şi de a fi cinstit cu rangurile ţărei, potrivit cu ale sale merite, de a pretinde pensia după îndeplinire de vr'o slujbă publică pe anii hotărîţĭ de pravilă, de a fi ales şi alegător la sfaturile orăşeneştĭ precum şi la numirea sub-cîrmuitorilor.

Această naturalizaţie se va dobîndi prin urmarea orînduelilor şi regulelor întocmite prin art. 379 al Regulamentului Organic.

ART. 2. — Naturalizaţia cea mare, pe lîngă toate cele-l-alte drepturĭ ce dă naturalizaţia cea mică, va da şi aceea de a putea fi ales şi alegător la Obicĭnuita Obşteasca Adunare, precum şi de a fi ministru şi preşedinte al treptelor judecătoreştĭ, şi va înfiinţa cea întru adevăr şi întru toate împămîntenire.

Această naturalizaţie se va putea dobîndi numai de către fii acelora ai cărora părinţĭ vor fi dobîndit naturalizaţia cea mică, pe cît acei fii se vor fi născut în urma dobîndirei naturalizaţiei de către părintele lor, şi pe cît ei şi părinţii lor vor fi rămas statorniciţĭ într'această ţară; tot acest drept vor avea şi acei fii carĭ se vor fi născut mai 'nainte de a dobîndi părintele lor naturalizaţia, cînd ei vor fi născuţĭ în pămîntul acestei ţărĭ din mumă pămînteancă.

ART. 3. — Fiul celui ce a dobîndit naturalizaţia cea mică, voind a se bucura de dreptul naturalizaţiei celei marĭ, se va arăta cu jalbă la Domn în anul în care va fi împlinit vîrsta pravilnică, adăogînd dovezĭ despre toate calităţile cerute prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

articolul al 2-lea al acestei legĭuirĭ, ca să i se dea diplomă de naturalizaţie, spre a se bucura acela de toate drepturile civile şi politice ale unui pămîntean.

ART. 4. — Prin escepţia întemeiată pe legăturile ce unesc Prinţipatul Moldovei cu al Rominiei, cei născuţĭ Moldovenĭ locuind şi hălăduitorĭ tot-d'a-una în coprinsul Prinţipatului Moldovei, carĭ se vor aşeza într'acest Prinţipat, vor dobîndi naturalizaţia numai prin a lor statornicire aicĭ şi prin cererea ce vor face către Domn, fără de a mai fi supuşĭ la cele-l-alte condiţii coprinse la art 379.

Iar fii Moldovenilor împămînteniţĭ, de obşte se vor bucura de naturalizaţia cea mare, asemănat cu desluşirile coprinse în articolul al 2-lea din proiect [1]).

Răspunsul Obşteştei Adunărĭ către M. S. Domnul

Adunarea înştiinţează pe Domn că a adoptat proiectul de lege despre naturalizare.

28 Februarie, 1847, (No. 460).

PREA ÎNĂLŢATE DOAMNE,

Proiectul despre naturalizaţia mică şi mare trimis Obşteştei Adunărĭ cu ofisul Înălţimei Voastre sub No. 133, desbătîndu-se cu toată luarea aminte, s'a priimit cu preschimbările coprinse în osebitul anecs. Acest proiect dar, împreună cu prezisul anecs, Secretăria plecat le supune la cunoştinţa Măriei Voastre spre a se da Înalta întărire.

Acest proiect şi raport s'a priimit de Obşteasca Adunare după cele mai multe glasurĭ potrivit cu § *g* de la art. 49 din Organicescul Regulament.

(s) Preşedintele Obşteştei Adunărĭ.

(Urmează 29 de iscăliturĭ).

[1]) Vezĭ *Istoria Rominilor* de D. XENOPOL, vol. VI, p. 189.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGEA DIN 1847

PENTRU INTOCMIREA DIRECŢII LUCRĂRILOR PUBLICE

ART. 1. — Direcţia lucrărilor publice se va alcătui de patru despărţirĭ:

I. — Despărţirea inginerească pe lîngă Departamentul din 'Năuntru;

II. — Despărţirea lucrărilor de podurĭ şi drumurĭ;

III. — Despărţirea de arhitectură;

IV. — Despărţirea lucrărilor idraulice.

ART. 2. — Despărţirea 1-ia se va alcătui de:

Un şef al despărţirii cu ştiinţe ingines̡tĭ;

Un şef al secţii, căruia se va încredinţa corespondenţa şi contabilitatea;

Un şef de masă;

Un ajutor;

Cincĭ scriitorĭ;

Un registrator;

Doi topografĭ;

Un desinator;

Doă calfe, unul de zidarĭ, altul de dulgherĭ;

Un magazier.

ART. 3. — Despărţirile 2, 3 şi 4, se vor alcătui fie-care de un şef, un ajutor de a sa specialitate, un desenator şi un tîlmaciŭ; toţĭ amploiaţii în slujba Statului pentru vr'o ramură atingătoare de specialitatea unia din aceste trei despărţirĭ, se vor socoti legaţĭ de despărţirea respectivă.

ART. 4.—Despărţirile 1, 3 şi 4, se vor plăti din casa Vistierii; iar despărţirea 2, împreună cu toate cele-l-alte cheltuelĭ cerute pentru cei-l-alţĭ amploiaţĭ ce vor trebui la lucrarea drumurilor, precum inginerĭ, conductorĭ, priveghitorĭ şi alţii asemenea, se vor plăti din paragraful drumurilor şi fiind că su-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mele paragrafului drumurilor nu sunt îndestul spre a putea acoperi toate cheltuelile trebuincĭoase, precum se prevăd printr'această legĭuire, şi pentru că legĭuirea din anul 1843 hotăraşte ca fie-care sătean să facă şase zile în lucrul drumurilor, mărginind a nu se lua ei în mai mare depărtare de cît trei poştii, şi experienţa a dovedit că este peste putinţă de a se întrebuinţa toţĭ locuitorii în lucrul drumurilor, neputîndu-se începe mai multe puncturĭ de odată în fie-care secţie; pentru aceste cuvinte dar, şi spre înlesnirea acoperirii cerutelor cheltuelĭ, se găseşte cu cale ca zilele locuitorilor celor ce se vor afla cu locuinţa într'o depărtare mai mare de trei poştii de puncturile lucrării, acele zile să se plătească după preţurile legĭuite acum, şi se vor mai legĭui în viitor prin Obşteasca Adunare, pentru clăcaşiĭ cu mîinele; lîngă asemenea [sume] se vor mai adăoga şi sumele ce se adună pe tot anul din taxa podurilor ce s'au clădit şi se vor mai clădi cu cheltuiala Statului, ţiindu-se de către Departamentul din 'Năuntru socoteala pentru toate după orînduiala contabilităţii, care supuindu-se în tot anul la control, se va trimite în urmă în cercetarea Obşteştii Adunărĭ.

ART. 5. —Toate relaţiile Departamentului din 'Năuntru cu direcţia lucrărilor publice, despre orĭ-ce lucrare obştească, despre mecanismul celor şase zile de lucru, despre înlesnirea verĭ căruia material şi ţinerea contabilităţei, se vor urma prin despărţirea inginerească, care va fi mijlocitoare între cele-l-alte despărţirĭ cu Departamentul.

ART. 6. — Pentru orĭ-ce lucrare ar dori să întreprinză Stăpînirea, Departamentul va alcătui program desluşitor, după care despărţirea respectivă a direcţii lucrărilor publice va alcătui proiect cu toate amăruntele şi devizele prescrise de a ei specialitate. Acel proiect îndeplinind condiţiile cerute prin program, se va supune Înaltei întărirĭ.

ART. 7.— La întîmplare de vre un plan mai serios, sau vr'o

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nedomerire în pricinĭ tecnice, Departamentul va aduna pe toţĭ şefii osebitelor despărţirĭ, care subt numire de *comite al direcţii lucrărilor publice*, vor cerceta acel plan, şi se vor chibzui asupra nedomeririi supuse desbaterilor. La acest comitet se va putea chema după trebuinţă, spre a se întreba şi a-şĭ da părerea, şi alţii din inginerĭ şi arhitecţĭ ai Statului; iar raporturile se vor iscăli la asemenea împrejurare numai de şefii despărţirilor, cu arătare de părerea celor-l-alţĭ ce vor fi fost faţă.

ART. 8. — După întărirea proiectului, Departamentul îl va pune în lucrare, înlesnind toate materialurile, şi lucrătorii ce se vor cere prin deviz, iar temeinicia lucrării şi a ei execuţie întocmai după proiect, vor rămînea cu totul în îngrijirea şi răspunderea şefului lucrării respective.

ART. 9. — Uneltele de tot felul se vor păstra într'adins în magazie la Departament, şi se vor slobozi după trebuinţă, dîndu-se în priimirea şi răspunderea despărţirii respective.

ART. 10. — Lucrarea drumurilor se va împărţi peste tot Prinţipatul într'un număr de secţii potrivit cu acela al drumurilor ce s'ar putea întreprinde pe fie-care an; drept aceia şeful Departamentului, pe loc după încetarea lucrărilor active, ce se sfîrşesc cu sfîrşitul toamnii, se va îndeletnici pînă la viitoarea primăvară întru alcătuirea planurilor şi devizelor trebuincĭoase pentru următorul an, ca, după acelea, şi mijloacele şi trebuinţele ce va avea, să hotărască şi personalul trebuincĭos.

ART. 11. — Fie-care secţie de drumurĭ, care va cuprinde mai multe puncturĭ, se va încredinţa unui inginer cu destoinice ştiinţe de podurĭ şi drumurĭ; iar fie-care punct în parte va avea:

Un conductor de 1-iul clas;

Un comisar;

Doi conductorĭ de al doilea clas;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Opt privighetorĭ;

Doi scriitorĭ [1]).

ART. 12. — Lucrările încetînd de la 1-iŭ Noemvrie şi pînă la 1-iŭ Aprilie, iar conductorii de 1-iul şi de al 2-lea clas fiind statornicĭ, cei d'întîi se vor îndeletnici împreună cu inginerii secţiilor respective la alcătuirea planurilor de amăruntur̆ ale lucrărilor ce vor fi a se întreprinde în următorul an; iar conductorii de al 2-lea clas se vor aduna în Capitală, unde li se vor da cunoştinţe teoretice mai întinse, ca într'acel chip să se deschiză o carieră acelor tinerĭ, încredinţîndu-se după vechime, iar mai vîrtos după merit, îndatoririle de conductorĭ de întîiul clas.

ART. 13. — Amploiaţii ce vor fi a se întrebuinţa în lucrările tehnice ale acestor specialităţĭ, se vor lua dintr'aceia care, osebit de dovezile ce vor înfăţisa, prin diplome sau atestate, că au dobîndit cerutele cunoştinţe teoretice cel puţin de matemateca elementară, se vor găsi, prin examenul ce li se va face de către comitet, că au cunoştinţe şi practice în specialităţile în care vor fi a se întrebuinţa.

ART. 14. — Aceia care se vor găsi destoinicĭ în urma ziselor examene, luînd atestat de capacitate de la comitet, se vor recomanda de către Departament la Înalta întărire [2]).

[1]) Aceştia s'au calculat pe numărul de 960 salahorĭ; la întîmplare însă de a se adăoga sau a scădea numărul lucrătorilor, asemenea se va urma într'aceiaşĭ proporţie şi cu dînşii.

[2]) Instituţiunea, prevăzută de Regulament, fu înfiinţată în 1832 de Kisseleff (Decretul No. 633). Cheltuelile se suiau la 4800 de lei pe lună. Nu erau de cît un singur serviciu şi un singur inginer cap. Şi chiar fură scăzute cheltuelile, în 1834 (Decretul No. 81) la 2,300 de lei pe lună. Serviciul fu oare-şĭ cum reorganizat în 1841 şi costa atuncĭ 4,100 de lei pe lună. Numai sub Vodă Bibescu i se dete o mai mare însemnătate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Raportul Obşteştei Adunărĭ către În. M. S. Gheorghe D. Bibescu, VV. [1]

Adunarea cere În. M. S. deslegarea cea de pe urmă a cestiunii mănăstirilor închinate. Se regăsește în acest raport simțimîntul atît de des și atît de puternic arătat de Domn, în scrisorile și memoriurile Sale către cabinetul din Sîn-Petersburg; — se regăsesc chiar într'însul expresiunĭ din acest memoriu. E foarte sigur că acest act a fost trimis Domnului de către Adunare în învoire cu Măria Sa și că l'a trimis cabinetul din Bucureștĭ celui din Sîn-Petersburg.

28 Februarie 1847 (No. 462)

PREA ÎNĂLȚATE DOAMNE,

Sunt 17 anĭ de cînd noĭ instituţiunĭ prefăcînd trecutul, au asigurat acestei ţărĭ folosurĭ statornice întemeiate pe principii de dreptate şi potrivite cu trebuinţele carĭ se simţeau. Cînd toate se organiza, cînd toate lua o formă îndestulătoare şi legĭuită, nu putea negreşit o parte din cele mai de căpetenie a acestui Stat, să rămîie neatinsă şi să nu urmeze obşteştei impulsii. La anul 1834 dispoziţii înţelepte şi binefăcătoare au prescris şi regulile cu carĭ avea să se administreze mănăstirile toate, şi în urmă, cu silinţa sînţilor părinţĭ carĭ le cîrmuia, Mitropolia şi Episcopiile au dobîndit noi prefacerĭ în administraţia lor, folositoare şi acestor aşezăminte şi obştii; dovadă sunt îmbunătăţirile carĭ se aduc în toate zilele la toate acelea cîte privesc la dînsele, şi înaintarea vrednică de laudă cu care subt părinteasca îngrijire şi întărire a Măriei Voastre, se înalţă, din dărămăturile lor, cele mai ruinate dintr'însele. În mijlocul acestui zel spre un mai bine, în mijlocul acestei pornirĭ generale spre îmbunătăţire, o tristă şi mîhnitoare privelişte se ridică înaintea ochilor norodului întreg; mănăstirile cele ***închinate Sînlelor Locurĭ*** zac în întu-

[1] BOLEAC, p. 169.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nerecul părăsirei, şi la multe dintr'însele lipseşte pînă şi chiar, îndeplinirea sîntelor orînduelĭ. Şi mormintele acelor bunĭ creştinĭ carĭ le-au ridicat din nimic şi le-au îmbogăţit pentru a da obolul săracului, pentru a adăposti călătorul, pentru a întinde nenorocirei mîna, pentru a plăti sîntele datorii către patria lor, ajutînd-o cu dispoziţii testamentarii vrednice de blagoslovenia urmaşilor, sunt de multe orĭ răsturnate, sfărîmate şi asvîrlite în locurile cele mai uitate, amestecîndu-se ţărîna lor cu pulberea ce le împresoară. O asemenea jalnică stare au tras şi trage după dînsa, hula şi strigările norodului întreg al acestei ţărĭ, şi nimiceşte legĭuirile consfinţite de Regulamentul Organic, şi pe cele ce le cîrmuia mai înainte de dînsul. Nu putea dar să nu mişte şi cele mai vii simţirĭ în inimile tutulor, să nu tragă cu dinadinsul toată luarea aminte a acestei Adunărĭ, care socoteşte că nu şi'ar împlini sînta datorie cu care este însărcinată, dacă nu ar desvolta înaintea ochilor Înălţimei Voastre această privelişte întristătoare, şi dacă nu s'ar adresa la înaltele şi patrioticele sentimente ale Înălţimei Voastre, cu care tot-d'auna Vă străduiţĭ pentru binele norodului ce-l cîrmuiţĭ, ca să Vă arate adînca sa mîhnire şi neastîmpărul în care se află, pentru că, împotriva tuturor principiilor de dreptate, aceste aşezăminte carĭ s'au zidit, s'au înzestrat de către strămoşii noştri,— numai pentru cuvinte de facerĭ de bine pentru această ţară, numai cu cugete de a sluji drept mărturiă vecĭnică de dragoste către cele sînte şi către patria lor,—au ajuns afară din toate pravilele ce ne cîrmuesc, în desăvîrşită neorînduială, şi, pe d'asupra tutor acestor rele, dînd şi o pildă de escepţie vătămătoare duhului de supunere alcătuirilor acestei ţărĭ şi a bunei orînduelĭ ce domneşte. Dacă ne vom întoarce de a cerceta drepturile ce avem, le vom 'găsi întru toată întregimea în testamentele ctitoriceştĭ ce se află la toate aceste aşezăminte şi carĭ nu se poate tăinui; le vom găsi în arhivele sîntei Mi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tropolii și ale Episcopiilor, unde și pînă astă-zĭ stau dovezĭ netăgăduite de dreptul ce a avut tot-d'auna Guvernul și Obșteștile Adunărĭ de atuncĭ de a cislui și a otărî partea contribuției cu care se îndatorau averile acelor mănăstirĭ a veni într'ajutorul țărei, atuncĭ cînd veniturile lor nu se suia nicĭ la o a zecea parte din ceea ce sunt astă-zĭ. Astă-zĭ dar, cînd prin noile legĭuirĭ de la leatul 1831, s'au înzecit veniturile, cînd ar fi putut nădăjdui verĭ-cine că, potrivit tutor cuviințelor și prăvilelor, întrunindu-se după exemplul celor-l-alte mănăstirĭ, ar aduce verĭ un ajutor atîtor trebuințe neapărate ce se ivesc din toate părțile, în toate zilele, în strîmtoarea în care ne aflăm despre mijloace, mai vîrtos ale instrucției publice, și a pornirei spre progres a clerului, singurul baz asupra căruia se întemeiază fericirea neamurilor, și cel d'întîiŭ obiect de îngrijire chiar al acestui cler, se văzu aceste marĭ veniturĭ împrăștiate de aceia ce le cîrmuesc fără folos pentru obște; încă poate zice Adunarea, și cu chip vătămător bunelor moravurĭ pentru toată societatea. Silită dar de opinia obștei într'aceasta, convinsă de vătămătoarele rezultaturĭ ale acestei nepravilnicii, Obșteasca Adunare, plină de nădejde în iubirea-Vă de dreptate și în înțelepcĭunea Înălțimii Voastre, aduce cu plecăcĭune aceste imprejurărĭ la Înaltă-Va cunoștință, prin organul chiar al președintelui ei, rugîndu-Vă plecat să binevoițĭ a porunci, ca încai prisosul veniturilor ce, precum este de obște cunoscut, au isvorît la toate proprietățile precum și la cele mănăstireștĭ din dispozițiile Regulamentului Organic cu desvoltarea comerciului și întocmirea orînduelilor proprietăreștĭ, acest prisos, Prea Înălțate Doamne, să se adune pe seama casei Centrale, ne-fiind cu drept de a se lăsa în reaua întrebuințare a acelor ce le cîrmuesc astă-zĭ, de vreme ce ele pînă acum nu au intrat în orînduelile de obște ale mănăstirilor intocmite după legĭuirile carĭ au produs acest simțitor adaos la veniturile pro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prietăţilor acestor mănăstirĭ; avînd toată încredinţarea în ale Măriei Voastre Înalte sentimente de dreptate că nu veţĭ scăpa din vedere măsurile trebuincĭoase spre a se supune pravilelor locale şi testamentelor ctitoriceştĭ, şi legĭuirilor, şi obiceiurilor trecute şi celor acum în fiinţă, ce le supun de o potrivă, ca şi pe cele-l-alte mănăstirĭ, şi de care legĭuirĭ nu se pot depărta fără a îmmulţi sentimentele de ură şi hulă cu carĭ astă-zĭ le acoperă opinia publică.

„*Preşedintele Obşteştii Adunărĭ:* NEOFIT, Mitropolitul Ungro-Vlahiei; *Secretarĭ:* C. G. FILIPESCU, ION MANU; *Ajutorĭ:* CONSTANTIN ROŞIANU, S. POROINEANU.

Domnul către Obicĭnuita Obşteasca Adunare

Domnul răspunde că nu va da nimic uitării din ce poate ajuta la ajungerea ţelului dorit, şi-i dă povaţă de a avea încredere în dreptatea Înaltei Curţĭ ocrotitoare.

Văzînd cuprinderea raportului Cinstitei Obicĭnuiteĭ Obşteştĭ Adunărĭ, cu No. 462 şi 472, atingătoare de mănăstirile închinate, Noi recunoaştem şi preţuim sentimentele carĭ au dictat cererea ce Ni se face printr'aceasta, precum şi dreptele cuvinte pe carĭ acea cerere se întemeiază. Noi nu am încetat, de cînd am luat cîrma oblăduirei, de a face toate cîte au stătut într'a Noastră putinţă, ca să dobîndim regularea acelor mănăstirĭ, pe temeiurĭ potrivite cu drepturile acestei ţărĭ, şi ca să nu lăsăm nicĭ un prilej de mustrare cugetului Nostru, că am fi scăpat vre-o împrejurare fără a Ne folosi de dînsa, precum nu vom lipsi a urma şi pe viitor spre dobîndirea acestei legĭuite dorinţĭ a cării îndeplinire o AŞTEPTĂM CU TOATĂ ÎNCREDEREA CE URMEAZĂ SĂ AVEM ÎNTRU DREPTATEA UNEI ÎNALTE CHIBZUIRI. Dumnealui, secretarul Statului, este însărcinat cu citirea acestui ofis.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGILE DIN 28 FEBRUARIE ȘI 4 MARTIE 1847

REFORME JUDECĂTOREȘTĬ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

REFORME JUDECĂTOREŞTĬ

Legile din 28 Februarie 1847

Legea de faţă, ca şi cea care hotărăşte prescripţia în privinţa uzurpării de pămînt, are de scop să micşoreze numărul proceselor datorite maniei clasiĭ înalte de a se tot judeca, şi să scurtează durata lor. In acest scop, Domnul, prin supresiunea Curţii de revizuire,—reduce la trei numărul instanţelor judecătorestĭ. Face mai repede expeduirea procedurei afacerilor judecate in primă instanţă, supuse la apel şi trebuind să fie confirmate de Suveran. Măreşte taxa de plătit, înainte de fie-care comparitie, de către plingător,—pentru dinsul şi pentru protivnicul său,—cu dreptul de a priimi îndărăt, dacă cîştigă, taxa înaintată pentru protivnic.

(Decret 181 *Bul. of.* No. 19).

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu V.V., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Ţara Romînească,

Cinstitei Obicĭnuitei Obşteştĭ Adunărĭ.

Văzînd raportul cu No. 459 ce Ni s'a înfăţişat subt iscălitura Preşedintelui şi a Secretăriei acelei Cinstite Adunărĭ, prin care se supune la a Noastră cunoştinţă, că cercetîndu-se proiectul trimes pe lîngă ofisul Nostru cu No. 61, însă unul pentru o mai grabnică [1] săvîrşire a pricinilor judecătoreştĭ su-

[1]) «Numărul procesurilor s'a micşorat într'o foarte mare proporţiune» — scrie un an mai tîrziu D-lui Guizot D. de Nion,— «atit în urma hotărîrei unui soroc neînvins pentru contestaţiile privitoare la călcărĭ de pămînt, cît şi în urma ridicărei taxei care trebue să fie plătită înainte de deschiderea orĭ-cărei acţiunĭ civile.» D. de Nion către D. Guizot, Bucureştĭ, 7 Februarie 1848, (Arhivele afacerilor străine.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

puse la apelaţie şi întărirea Domnului [1], iar cel de al doilea pentru adăogirea şi reformarea priimirei taxei de înfăţişare la judecată, Cinstita Adunare le-a priimit cu adăogirile însemnate în anexurile alăturate pe lîngă raportul său, Noi, potrivit cu art. 49 din Regulamentul Organic, întărim acele proiecte aşa precum s'au priimit de Cinstita Adunare.

Dumnealui şeful Departamentului Dreptăţii este însărcinat cu citirea acestui ofis.

(Urmează iscălitura M. Sale).

LEGEA D'ÎNTÎIŬ

PENTRU O MAI GRABNICĂ SĂVÎRŞIRE A PRICINILŎR JUDECĂTOREŞTĬ SUPUSE LA APELAŢIE ŞI ÎNTĂRIREA DOMNULUI

PARTEA I-a

ART. 1. — Curtea de revizie, întocmită la anul 1840, ca o a patra treaptă judecătorească, pentru cercetarea pricinilor hotărîte de Înaltul Divan [2] şi de Curtea apelativă de Comerţ, se desfiinţează pentru tot-d'a-una.

ART. 2.— Înaltul Divan, acum împărţit în doă secţii, va rămînea cu o secţie singură, subt numirea de Înaltă Curte, alcătuită de noo mădulare, putînd a judeca şi în complect de şapte. Iar majoritatea glasurilor cerută de legĭuirĭ asupra hotărîrilor

[1] «S'ar părea lucru de temut ca această dispoziţiune să nu fie un neajuns mai ales pentru clasa săracă, dar nu trebue să uităm că, precum s'a văzut mai sus, procesele de o valoare de 250 de lei (92 fr. 50 b.), sau mai mică încă, — singurele pricinĭ în care persoanele din această clasă se pot găsi încurcaţĭ în Ţara Romînească, — sunt scutite de orĭ-ce taxă şi de orĭ-ce consemnare de acest fel.» D. de Nion către D. Guizot 18 August 1847. (Arhivele afacerilor străine, Paris.)

[2] Înaltul Divan sau Înalta Curte.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

va fi tot-d'a-una în număr de cincĭ; de aceea se adaogă patru mădulare la secţia I-a a Înaltului Divan, spre îndeplinirea complectului de noo; iar secţia a 2-a a acestui Divan se desfiinţează.

ART. 3.—Divanul criminalicesc, precum şi Divanurile judecătoreştĭ civile de aicĭ din Bucureştĭ, şi acelea din Craiova, vor purta de acum înainte numele de Curţĭ apelative, ca unele ce priimesc şi judecă apelaţiile în potriva hotărîrilor judecătoriilor de întîia cercetare, însă cel d'întîiŭ: Curtea apelativă criminalicească, şi cele de al doilea: Curţĭ apelative civile.

ART. 4.—Pe lîngă doo secţii ale Curţilor apelative civile de aicĭ din Bucureştĭ, se mai adaogă o a treia secţie cu aceeaşĭ orînduială şi aceleaşĭ atribuţii, şi cu adăogire de cîte un supleant pe lîngă fie-care secţie, cu leafă de 1500 lei pe lună; avînd a judeca, secţia 1-ia: pricinile din judeţul Ilfov cu poliţia Bucureştilor, Argeş, Dîmboviţa şi Prahova; secţia a 2-a: pricinile din judeţele Slam-Rîmnic, Buzăul, Brăila şi Ialomiţa; iar secţia a 3-a: pricinile din judeţele Vlaşca, Teleorman, Oltu şi Muscelul. Judecătoria de întîia cercetare să judece cu desăvîrşire pînă la lei cincĭ sute, iar Curţile apelative civile, în asemănare cu Curtea apelativă Comercială, să judece cu desăvîrşire pînă la lei şapte mii, şi de lei şapte sute venit (păzindu-se însă tot-d'a-una dispoziţiile art. 322 de la secţia a 6-a, Cap. 7 din Regulamentul Organic), cînd însă hotărîrile lor vor fi unite cu hotărîrile judecătoriilor de întîia instanţă; iar cînd nu vor fi unite, atuncĭ Curţile apelative, atît cele civile cît şi cea Comercială, vor judeca numai pînă la lei una mie, iar de venit pînă la lei una sută, şi cu acest chip toate Curţile apelative să fie într'o asemănare; de aceea trebuinţa cere ca, după asemănarea Curţilor apelative din Bucureştĭ, să se complecteze şi Curţile apelative din Craiova, adică cu adăogire de un supleant la secţia 1-ia şi de doi cĭlenĭ la secţia a 2-a.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PARTEA A II-a

ART. 1. Hotărîrile Curţilor apelative civile, atît cele de aicĭ din Bucureştĭ, cît şi cele din Craiova, vor veni d'a dreptul la întărirea Domnului, precum şi acelea ale Curţei apelative de Comerţ [1].

ART. 2. Toate apelaţiile împotriva hotărîrilor Curţilor apelative civile şi a Curţei apelativă de Comerţ, se vor îndrepta de către Domn la Înalta Curte [2], cînd aceste hotărîrĭ nu vor fi unite cu acelea ale judecătoriilor de întîia cercetare, sau se va cunoaşte la dînsele abaterea din forme, sau din pravilă, care dînd cea desăvîrşită hotărîre după mulţimea glasurilor, se va întări de Domn; spre acest sfîrşit, pentru citirea tutulor hotărîrilor şi alcătuirea raporturilor către Domn,

[1]) «Faptele au îndrituit cu toate aceste temerile ce arătam despre întinderea dată intervenţiunei Domnului. Tocmai pe hotărîrile de acest fel luate de Hospodar, se bizuesc, cu dreptate sau nu, cele mai multe din învinuirile rostite şi exploatate cu atîta agerime în contra-I în aceste din urmă vremurĭ..... Răspunsul nestrămutat al lui Vodă Bibescu la observările ce I se fac în această privinţă, ţinteşte lipsa desăvîrşită de chezăşuirĭ în organizaţiunea actuală a magistraturei, precum şi neputinţa în care se vede El însuşĭ de a aduce leac la o stare de lucrurĭ pe care numai îmbunătăţirea moravurilor şi a educaţiuniĭ obştiĭ o vor putea preschimba cu rod. Intervenirea Domnului s'ar putea îndritui cu mult mai bine printr'un prilej pe care El nu-l rosteşte, dar care este cu toate acestea întemeiat. E că, în afară de Dînsul, mulţĭ alţĭ se amestecă în administrarea dreptăţiĭ, şi că de ar lăsa Hospodarul din mînă dreptul de control şi de revizuire pe care I-l dă legea cea noă în conglăsuire cu vechiul obiceiŭ, n'ar face alt-ceva, vorbind drept, de cît să lase această însuşire de căpetenie unei înrîurĭ străine cu mult mai puţin îndrituite de cît a Sa.» D. de Nion către D. Guizot, 7 Februarie, 1848 (Arhivele afacerilor străine, Paris).

«Nu voinţa a lipsit Domnului de a desfiinţa amestecul autorităţiĭ superioare în afacerile judecătoreştĭ; dar starea morală a tribunalelor ţării şi părerea obştiĭ care vedea în acest amestec, — mai ales subt Domnia acestui Vodă,—o puternică chezăşie, se opunea tare la această desfiinţare».—(*Cîte-va vorbe despre Ţara Romînească*, p. 442 Dentu, editor, Paris).

[2]) Dînd acestei Curţĭ de a 3-a instanţă însuşirile unei Curţĭ de Casaţiune, Domnul pregătea înfiinţarea acestei instanţe supreme.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

se vor orîndui pe lîngă Ministrul Dreptății doi accesorî, oamenî de caracter, cu experiența și cu știință de pravilă, fiecare cu cîte lei una mie cincî sute leafă pe lună.

ART. 3. — Apelațiile împotriva hotărîrilor Curțiĭ apelativă criminalicească, precum și ale Curțiĭ apelativă civilă din Craiova, în pricinĭ criminale și corecționale, se vor îndrepta la Înalta Curte, după orînduiala cerută de legiuirĭ în pricinĭ criminaliceștĭ.

PARTEA A III-a

ART. 1.—Pricinile cîte se află astăzĭ îndreptate la Curtea de Revizie, se vor cerceta de către Înalta Curte alcătuită de mădularii ce nu vor fi judecat acele pricinĭ mai 'nainte, complectuindu-se, la neajungere, numărul de noo, cu din mădularii Curțiĭ apelative.

ART. 2.—Pricinile cîte astăzĭ sunt încă nehotărîte, spînzurînd la secțiile amîndoă ale Înaltului Divan, se vor supune de către Departamentul Dreptății la Înălțimea Sa, spre a se întări sau a se trimite în cercetarea Înaltei Curțĭ, potrivit cu mai sus zisul art. 2 de la partea II.

LEGEA A DOA

PENTRU ADĂOGIREA ȘI REFORMAREA PRIIMIREĬ TAXIĬ DE ÎNFĂȚIȘARE ÎN JUDECATĂ.

PREȚUL TAXEI

ART. 1.—Taxa înfățișărilor la judecătoriile Țării în pricinĭ civile și comerciale, se legĭuește pe viitor după prețurile următoare :

a) Pentru întîia pornire la judecătoriile de întîia cercetare galbenĭ 2;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

b) Pentru apelaţie la Curtea apelativă de Comerţ şi la Curţile apelative civile, galbenĭ 5;

c) Pentru apelaţie d'a dreptul către Domn, prin Departamentul Dreptăţii, galbenĭ 10.

ART. 2. — Se deosibesc de această răspundere pricinile care vor fi apucat a intra în cercetarea judecăţii, încheindu-se jurnalurĭ pregătitoare, şi se vor fi împlinit taxele după cea mai dinainte legiuire.

RÎNDUEALA DĂRII TAXEI ŞI A PRIIMIREI RECLAMAŢIEI.

ART. 3. — Reclamantul, sau avocatul său, vrînd să pornească jalbă cu cerere de judecată, se înfăţişează la procurorul judecătoriei, plăteşte taxa îndoită, adică, una pentru dînsul şi alta pentru prigonitorul său, pentru care, de va dobîndi dreptate, se despăgubeşte de la acela, cu adăogirea ce va face judecătoria la alegerea cheltuelilor judecăţii; ia de la numitul Procuror adeverinţa de priimire în coprindere, că: «cutare, pornind judecată în potriva cutăruia, pentru moşie «(sau orĭ-ce alt va fi), au plătit la această Procurorie taxa «legĭuită, după care este în drept a-şĭ înfăţişa jalba către «Presidenţia acestui tribunal.» O alătură pe lîngă jalbă, şi apoi dă jalba în mîna Presidentului, carele numai de cît însemnează pe dînsa zioa priimirei, şi porunceşte prin rezoluţie la registratura grefei, să o treacă în registru, să-ĭ pue numărul după orînduială, şi să dea în mîna reclamantului adeverinţă subt a sa iscălitură, cu însemnare de leat, lună şi zi, şi în coprinderea următoare: «Cutare a pornit judecată pentru «moşie (sau orĭ-ce alt va fi), la acest Tribunal al judeţului «cutare, şi plătind taxa judecăţii la Procuroria acestui Tri- «bunal, i s'au proprit jalba dimpreună cu adeverinţa Procu- «roriei, s'au trecut în registru la No. cutare, şi i s'au dat «această adeverinţă spre dovadă.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 4. — Această orînduială se va păzi şi pentru apelaţiile ce se vor da la Curtea apelativă Comerţială, şi la cele-l-alte Curţĭ apelative civile, precum şi pentru apelaţiile ce se dau d'a dreptul către Domn, prin mijlocirea Departamentului Dreptăţii, cu modificaţie numai că în Departamentul Dreptăţii, va îndeplini pe Procurorul, casierul, şi pe President, şeful Departamentului, sau Directorul în lipsa celui d'intîiŭ.

ART. 5. — Dovezile ce au să se dea şi de Procurorĭ şi de registratorĭ, precum şi de casierul, şi registratorul Departamentului Dreptăţii, se vor tipări într'un număr de ajuns, cu locurĭ deschise pe unde cere trebuinţa, şi se vor împărţi pe la toate Procuroriile şi grefele judecătoreştĭ, lăsîndu-se şi în Departamentul Dreptăţii numărul trebuincĭos, pentru priimirea apelaţiilor ce se vor da d'a dreptul către Domn.

ART. 6. — După întărirea acestui proiect, orĭ-ce jalbă începătoare cu pîră de judecată s'ar înfăţişa în Departament, orĭ dată către Domn şi cu rezoluţie Domnească orînduită la Logofeţie, se va înapoia reclamantului cu rezoluţie iscălită de şeful Departamentului, sau directorul, ca să se îndrepteze reclamantul cu asemenea jalbă la Presidenţia locală după ce va plăti mai întîiŭ taxa legĭuită la Procuroria de acolo.

CONTABILITATE

ART. 7. — Toţĭ procurorii de obşte sunt datorĭ, a doa zi după sfîrşitul fie-cària lunĭ, să trimiţă la Logofeţie, pe lîngă raporturĭ formale, banii adunaţĭ din taxe, cu listă anume, de ce nume şi în care zi a luat.

ART. 8. — Se îndatorează şi Presidenţii tot într'acea zi să trimeaţă şi Dumnealor pe lîngă adresurĭ şi raporturĭ formale, liste de jelbile începătoare, ce a priimit în cursul acelei lunĭ, şi arătătoare de numele reclamantului, de zioa priimirei, de firea pricinei, în puţine cuvinte şi cu însemnare în potrivă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe osebită coloană, de lucrarea făcută pentru fie-care dintr'aceste jelbĭ.

ART. 9. — Această orînduială se va păzi și în canțelaria Departamentului Dreptății de către casierul, priimitorul taxii, și registratorul, înscriitorul apelațiilor date d'a dreptul către Domn.

ART. 10. — Șeful Departamentului, sau Directorul, va observa asemenea liste și găsindu-le unite și alcătuite după orînduială, precum și banii priimițĭ toțĭ deplin, va porunci înscrierea lor la venit în condica casierului; iar găsind vre-o lipsă va stărui pentru a ei îndreptare cu înpilarea vinovatului.

ART. 11. — La fie-care trei lunĭ se va face tablă arătătoare de toțĭ banii adunațĭ din taxă, și, pe lîngă raportul Logofeții, se va supune la cunoștința Domnului; iar banii se vor trimite d'a dreptul la Vistierie ca să se facă venit al Statului.

Legea din 4 Martie 1847

(Decret din 8 Martie 1847)

Această lege mărginește prescripția în materie de călcare de pămînt, — la 30 de anĭ cind e făcută cu rea credință, la 10 anĭ pentru încălcările de al 2-lea proprietar;— hotărăște adevăratul înțeles al vorbelor de bună și de rea credință [1].

(Proiect de lege prelucrat în 1846 [2]). Registru 124, p. 57).

PARTEA I-a

ART. 1 - Alin. 3, — § 7, cap. a, partea 6-a din pravila țăriĭ,— pentru nemărginirea prescripției a călcării de pămînt, se desființează cu totul.

[1]. Cu toată nevoia unei reforme cerute de posesorii de bună credință, Camera din 1843—1844 respinsese acest proiect de lege.

[2]) In afară de cestiunile pe care Domnul putuse, — chiar fără Ca-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 2. — Prescripţia pentru împresurare de pămînt intră în categoria obştească a prescripţiei hotărîtă prin pravila ţăriĭ pentru stăpînirea cu bună sau rea credinţă a lucrurilor nemişcătoare.

ART. 3. — Cu rea credinţă se socoteşte împresurarea aceea ce se urmează de către însuşĭ persoana ce a făcut-o, şi se supune la cel mai mare termen al prescripţii de treĭ-zecĭ de anĭ. Iar cu bună credinţă, şi supusă la termenul prescripţii de zece anĭ, se socoteşte cînd vre-o proprietate dinpreună cu împresurarea ce va fi făcînd la altă moşie învecinată cu dînsa, se va stăpîni de a treia persoană la care va fi trecut prin moştenire, cumpărătoare, dar, zestre, sau cu verĭ-ce alt titlu.

PARTEA A II-a

ART. 1. — Împresurătorul cu rea credinţă se îndatorează a întoarce adevăratului stăpîn atît lucrul cît şi rodurile lui în vremea cînd rău s'au luat în a sa stăpînire.

ART. 2. — Împresurătorul cu bună credinţă se îndatorează a întoarce adevăratului stăpîn atît lucrul cît şi rodurile lui din vremea ce-i s'au cerut prin judecată, ca unul ce n'au avut cunoştinţă că stăpîneşte rău, şi stăpînul l'au îngăduit a stăpîni.

ART. 3. — Se dă un soroc de un an de la înfiinţarea şi publicarea acestei legĭuirĭ, pentru toţĭ aceia la cîţĭ va fi trecut sorocul prescripţii după articolul al 3 de mai sus de la partea 1-ia, ca cunoscîndu-se împresuraţĭ să poată a-şĭ porni judecata într'acest soroc; iar după acest soroc toate pricinile pentru împresurare de pămînt, se vor judeca fără osebire după obşteştile temeiurĭ legĭuite printr'această pravilă.

---

meră, — să le rezolve direct printr'un decret. El pregătise încă lucrările viitoarei Adunărĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Adresa Camerii către În. M. S. Domnul.

Camera priimește proectul de lege despre hotărîrea prescripțiunii în cestiune de călcare de pămînt.

Proectul pentru mărginirea prescripții a împresurărei pămînturilor și pentru adevăratul înțeles a stăpînirii cu ***bună*** sau ***rea credință*** la asemenea împresurărĭ, — trimis Obșteștii Adunărĭ cu ofisul Înălțimei Voastre subt No. . . desbătîndu-se cu toată scumpătatea, s'au priimit cu îndreptările făcute în osebitul anex.

Acest proect cu pomenitul anex, Secretaria le-a trimis plecat spre a li da Înalta Mării Voastre întărire.

Acest proect și raport s'au priimit de Obșteasca Adunare după cele mai multe glasurĭ, potrivit cu § *g* de la articolul 48 după Organicescul Regulament [1]).

(Presidentul Obșteștii Adunărĭ).

(Urmează 27 iscăliturĭ)

[1]) Ca urmare a măsurilor de mai sus, suma proceselor întîrziate, care la 1-iŭ Ianuarie 1847 era de 18.000, nu mai era de cît de 4.000 la 1-iŭ Ianuarie al anului următor (Cuvîntarea la deschiderea Obșteștei Adunărĭ de la 1848).

Spre a avea cine-va o idee de grija neobosită a Domnului pentru această ramură de căpetenie a administrațiunii pe care o numim Justiție, de povețele, de ordinele, de dojenile reînoite ce dedea prezedinților, judecătorilor, procurorilor, avocaților, trebue să citească *Buletinul oficial* din 2 Aprilie 1843, No. 119 și 30, p. 118 ;— din 7 Aprilie 1843, No. 31 ; — din 2 Mai 1843. No. 48 ; — din 9 Iunie 1843, No. 50, p. 198 ;— din 9 Iunie 1843, No. 50, p. 199 ;— din 25 Iunie 1843, No. 57.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DECRET DIN 31 MARTIE 1847

ȘTERGEREA

VĂMILOR ȘI HOTARELOR

ÎNTRE ȚARA-ROMÎNEASCĂ ȘI MOLDOVA CARE DEVIN

PRINCIPATELE-UNTIE

ÎN AFACERILE COMERCIALE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ȘTERGEREA VĂMILOR ȘI HOTARELOR

ÎNTRE ȚARA ROMÎNEASCĂ ȘI MOLDOVA

Decret din 31 Martie 1847.

Ștergerea vămilor între Țara Romînească și Moldova șterge și hotarele între aceste Țări surori. Prin această măsură care pune la o laltă interesele lor, Bibescu *a pregătit* A LOR UNIRE[1]); de atuncĭ ele nu se mai numesc de cît PRINCIPATELE UNITE.

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn Stăpînitor a Toată Țara Romînească,

Luînd în de aproape privire actul de convenție, încheiat la trei-zecĭ Ianuarie al anului de la mîntuirea lumei una mie opt sute patru-zecĭ și șase, subt numărul doă sute zece, între Prințipaturile Țării Romîneștĭ și al Moldoviei, prin boerĭ orînduițĭ cu deplină putere, însă, din partea Noastră, Dumnealui Marele Logofăt al Dreptății și Cavaler Alexandru Vilara,—și din partea Oblăduirei Moldoviei, Dumnealor Logofătul Dreptății și Cavaler Teodor Balș, Logofătul Trebilor din 'Năuntru și Cavaler Iordache Ghica, Luminarea sa Beizadea [2]) Dimitrie Sturza, General Inspector al miliții și Cavaler, Vel Vist. Vornic și Cavaler Lascar Cantacuzin, Secretarul Statului Hatman și Cavaler Nicolae Mavrocordat și Luminarea sa Beizadea N. Suțu, Logofăt și Cavaler ; și găsindu-l întru toate potrivit atît

[1]) *Istoria Romînilor* de XENOPOL, p. 181.

[2]) Beizade. Fii de Domn purtau acest titlu subt Fanarioțĭ. Inainte de Grecĭ, ei se numeau *Domnișorĭ*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu interesurile respective ale amîndurora Prinţipatelor, ratificăm printr'această pomenită mai sus convenţie, spre a-şĭ avea urmarea întocmai cu a ei coprindere, şi pe sorocul ce să mărgineşte într'însa, împreună cu modificaţia care,—prin înţelegere între amîndoă Oblăduirile şi prin deosebit Act,—s'au adus la sfîrşitul din alinia 1-iŭ a articolului doă, atingător de flăcăii ce se vor căsători dintr'un Prinţipat în cel-l-alt. Dat subt a Noastră iscălitură şi pecete în oraşul Bucureştĭ, la anul de la Cristos una mie opt sute patru-zecĭ şi şapte, Martie în trei-zecĭ şi una, şi al cincilea al Oblăduirei Noastre.

Iscălit: Gheorghe Dimitrie BIBESCU, Voevod.

Secretarul Statului: M. BĂLEANU.

ACT

Convenţiune între Principatele vecine al Moldovei şi al Valahiei pentru al doilea period.

30 Ianuarie 1846, No. 210 (*Bul. off.* No. 49 şi supliment al N-rului 49 din 7 Iulie 1847).

Sorocul mărginit de şapte anĭ prin articolul 25 din actul convenţiei încheiat la anul 1835, între învecinatele Prinţipate al ţării Moldaviei şi al Valahiei, săvîrşindu-se la 15 Iulie al anului trecut 1842, [1] şi Înaltele Oblăduirĭ ale acestor Prinţipate, pătrunse de o reciprocă rîvnă şi dorinţă de a se statornici şi pe viitor legăturĭ temeinice şi doveditoare de o adevărată şi priętenească armonie, întru toate cele ce ar privi îndemînatecă petrecere a învecinaţilor lăcuitorĭ din aceste Prinţipate, întru cele ce înlesnesc ale lor trebuinţĭ, precum şi a obştiĭ

[1] Aceste vorbe *al anului trecut* ar arăta data 1845, cînd cea adevărată este 1842. Ele trebue luate în înţelesul de: unul din anii trecuţĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mulțumire în comerțialele relații și tranzacții,—în același an al săvîrșirei sorocului, adică la anul 1842, după întrebuințarea tutulor formelor cerute, au orînduit la hotarul pomenitelor Prințipate o comisie miestă de patru mădulari, și anume, din partea Țării Moldovei: D-lor Vornicu Iordache Pruncul și Spătarul Asanace Danul, și din partea Țării Romînești: D-lor Logofătul credinței și Cavaler Ioan Manu și Aga și Cavaler Dimitrie Fălcoianul.

Aceștia după o îndelungată stăruire, și potrivit cu instrucțiile date de către Sfaturile respective ale Înaltelor Oblăduiri, —săvîrșindu-și lucrarea,—au închipuit act de convenție pe al doilea period, mărginit pe curgere de zece ani de la săvîrșirea sorocului celui dintîiŭ act, și l-au înfățișat către locurile competente; mijlocind însă împrejurări, și după aceste destule corespondenții și observații din partea Sfaturilor respective, s'au amînat pînă acum această folositoare lucrare, fără de a fi dobîndit rezultatul dorit, iar acum. Prea Înălțații Domni și Oblăduitori ai acestor doă țări, îndemnați de aceeași rîvnă și dorință pentru buna și mulțumitoarea petrecere a învecinaților locuitori, și pentru slobodele relații și tranzacții comerțiale ale tutulor locuitorilor dintr'aceste doă Prințipate încredințate oblăduirei Înălțimei Lor, și pentru ca să dea un sfîrșit temeinic și vecinic tutulor păgubitoarelor împiedicări, cîte cercarea anilor trecuți au lămurit că ar fi suferit comerțul acestor doă Prințipate, după o preurmată înțelegere între Înălțimele Lor, și asemănat cu jurnalurile încheete de Sfaturile respective, au orînduit din nou întru aceasta o într'adinsă comisie, și anume, Prea Înălțatul Domn al Țării Moldovei pe Sfatul Administrativ Extraordinar, alcătuit de D-lor Logofătul Dreptății și Cavaler Teodor Balș, Logofătul trebilor din 'Năuntru și Cavaler Iordache Ghica; Luminarea sa Beizadea Dimitrie Sturza, General inspector al miliției și Cavaler; Vel Vist. Vornic și Cavaler Lascar Cantacuzin; secretarul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

statului Hatman și Cavaler Nicolae Mavrocordat, împreună și cu Luminarea sa Beizade Nicolae Șuțul Logofăt și Cavaler, —și Prea-Inălțatul Domn al Țării Romîneștĭ; pe Dumnealui Marele Logofăt al Dreptăți și Cavaler Alexandru Vilara;

Carii, asemănat instrucțiilor ce li s'au dat, și într'o unire aflîndu-se,—astă-zĭ, la 30 Ghenarie 1846, au incheiat acest act de convenție în coprinderea mai jos arătată:

ART. 1.— Convenția întărită la anul 1835, să va păzi cu nestrămutare pînă la sfîrșitul anului 1847, iar de la 1 Ghenarie 1848, convenția dintre amîndoă Prințipatele, se închee în articolile următoare:

ART. 2.— Locuitorii satelor și ai orașelor dajnicĭ, ce vor doși dintr'un Prințipat în cel-alt, țiganĭ,—atît ai Statului cît și boereștĭ, și ai altor particulare fețe, precum și mănăstireștĭ ai Valahiei, ce asemenea vor fugi, nu numai să se dea înapoi, ci și acei cari îĭ vor priimi se supune a plăti spre osîndă capitație îndoită pentru fieș-care dajnic locuitor sau țigan, ce-l va sprijini, și îndată să-l și dea înapoi, fiind și Staturile respective îndatorate ca,—prin Cîrmuirea locului,—să prindă pe asemenea oamenĭ, și cu convoiul cuviincĭos să-i trimită la graniță ca să îĭ teslimatisească la Cîrmuirea marginii, sau de vor veni după dînșii gonacĭ, să li să dea lor ajutorul cuviincĭos, asemănat cu coprinderea de mai sus spre prinderea lor; iar flăcăii dajnicilor lăcuitorĭ ce vor trece dintr'un Prințipat în cel-alt ca să se căsătorească, vor fi slobozĭ a se statornici, de vor voi, la locul unde se vor căsători.

Țiganii, cîțĭ se vor afla dintr'un Prințipat în cel-alt, fugițĭ pînă la 15 Iulie al anului 1835,— subt orĭ a cui stăpînire se vor afla, — nu-i pot reclama stăpînii lor ai cărora au fost mai 'nainte, saŭ Staturile respective, ci să rămie în desăvîrșită stăpînire a aceluia într'acăruia s'au aflat în ziua arătată.

ART. 3. — Cîțĭ locuitorĭ dintr'un Prințipat vor trece în cel-alt vremelnicește pentru niscai-va îndeletnicirĭ în lo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

losul lor, sînt datorĭ a avea pasportul Stăpînirei lor și cu caracterul întru care îl va mărturisi acel pasport, adică, boer cu rang, nobil, neguțător, saŭ dajnic, să-l cunoască Oblăduirea învecinatului Prinţipat; unii ca aceștia nu se pot îndatora la nicĭ una din cele către Statul învecinat îndatorirĭ, dobîndind din partea Oblăduirei acelui Prinţipat toată ocrotirea pravililor, supuindu-se și ei, pe vremea șederii lor acolo, la toate pravilile acelui Prinţipat.

Asemenea locuitorĭ, dobîndind proprietățĭ nemișcătoare în învecinatul Prinţipat, vor dobîndi și toate drepturile și folosurile proprietății deopotrivă cu cei adevărațĭ pămîntenĭ, răspunzînd din parte-le și toate îndatoririle puse asupra proprietăților legĭuite de către Stăpînirea locului, și asupra proprietății a însușĭ pămîntenilor; nu pot însă avea dreptul votului asemenea locuitorĭ la alegerile ce se vor face la ținutul unde vor avea proprietatea lor, adică nicĭ pot fi aleșĭ, nicĭ pot să aleagă, ca unii ce, ne-fiind statornicĭ în Prinţipatul acela, firește nu pot dobîndi dreptul politicesc.

ART. 4. — Făcătorii de rele, criminalii Statului, dezertorii și datornicii, fiind-că urmează a trece dintr'un Prinţipat în cel-l-alt fără pasporturile Stăpînirei lor, să se poruncească Cîrmuirile locale din amîndoă Prinţipatele, ca, unde vor găsi asemenea oamenĭ fără de pasporturĭ, să-i trimiță la Oblăduirea lor, și acea Oblăduire, — dovedindu-i dosițĭ din învecinatul Prinţipat,— cu un destoinic convoiŭ să-i trimită cu toate ale lor ce se vor găsi la dînșii, sau la alții ascunse de ei, la Oblăduirea Prinţipatului de unde au dosit: această urmare să se facă nu numai de se va face reclamație pentru asemenea oamenĭ, ci și de sineșĭ să aibă îngrijirea fieste-care Oblăduire a-i prinde prin cîrmuirile locale, și a-i da în apoi, precum și dacă din întîmplare unii ca aceștia vor găsi mijloace de a se strecura și cu pasporturĭ sau cu numele altor, sau, fiind suditȋ curților străine, cu pasporturile consulaturilor, la asemenea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

împrejurărĭ, orĭ dovedindu-se prin cercetarea poliţiilor locale, sau reclamarisindu-se anume de învecinatul Prinţipat, să se prinză şi să se trimiţă la Oblăduirea de unde au dosit, fără a li se respectui pasporturile; de cît întîmplîndu-se unii dintr'înşii a avea pasporturĭ de sudiţĭ ai curţilor streine, atuncea Oblăduirea locului să se înţeleagă în lucrările sale cu consulatul într'a căruia protecţie va fi vinovatul, după pasportul ce va avea, iar la goana ce se va face spre prinderea făcătorilor de rele, poliţia ce se va afla gonindu-i, ca să nu-i piarză din vedere, sau urma lor, are voe a trece la învecinatul judeţ peste hotare spre prinderea lor, dînd îndată şi de ştire poliţii locale, adică, sau cîrmuirei locului, de va fi cu apropiere, orĭ subtcîrmuitorului plăşii, şi privighitorului de ocol şi păzitorilor graniţii, şi, saŭ împreună cu dînşii, saŭ acea poliţie ce s'au aflat gonindu-i, prinzîndu-i, este datoare a-i testimatisi cu toate ale lor la cîrmuirea Prinţipatului unde s-au prins, şi apoi să urmeze corespondenţii pentru reclamarisirea lor.

ART. 5. — Sătenii după hotar, de la un Prinţipat la altul, pentru ale lor cîmpeneştĭ îndeletnicirĭ, vor avea sloboda trecere, avînd tot-d'auna cu dînşii, la orĭ-ce trecere a lor, răvaşele juraţilor satelor hălăduirei lor, ne fiind îndatoraţĭ unii ca aceştia a lua pasporturĭ după coprinderea art. 3, şi cu asemenea biletur̆ să-i priimească fără bănuială proprietarii învecinatului Prinţipat la întocmirea muncei ce vor face cu dînşii.

Asemenea locuitorĭ, aflîndu-se cu ale lor îndeletnicirĭ pe pămîntul învecinat, nu se vor supăra, nicĭ de împlinitorii dăjdiilor, nicĭ de sătenii satelor în care s'ar sprijini vremelniceşte, cu nicĭ un fel de cerere, nicĭ pe seama venitului Statului, nicĭ pe seama cutiilor satelor; asemenea şi oltenii din ţara Romînească carĭ obicĭnuesc să umble în toată vara dintr'un Prinţipat în altul pentru a lor agonisire, precum şi orĭ-ce alţĭ locuitorĭ lucrătorĭ de pămînt din locurĭ mai depărtate a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

amîndorora Prinţipatelor, avînd asemenea asupra lor răvaşele juraţilor satelor, nu pot fi supăraţĭ cu plata birului, sau alte dărĭ pentru vremelniceasca lor locuinţă în învecinatul Prinţipat.

ART. 6. — Locuitorii tîrgurilor mărginale sînt slobozĭ pentru casnicele lor trebuinţe, a trece,— pe curgere de trei zile,— dintr'un Prinţipat în cel-alt la tîrgurile megieşite, saŭ la proprietăţile ce ar avea pe margine, precum moşii, vii şi altele, fără de a fi îndatoraţĭ la luare de pasporturĭ, sau biletului.

ART. 7. — Toată plutirea pe apa Siretului va fi slobodă pentru tot-d'auna de orĭ-ce dare, subt nicĭ un fel de cuvînt, coborînd şi suind fieşte-care Prinţipat prin plutire mărfurile şi productele sale cu mergerea în Dunăre şi întoarcere pe cursul apei Siretului.

ART. 8. — Mărginirile şi vămuirile urmate pînă acum şi care-mai au a se urma pînă la 1-ŭ Ghenarie 1848, asupra linii graniţii despărţitoare dintre amîndoă Prinţipatele, se desfiinţează, şi vor rămînea desfiinţate pentru tot-d'auna, fără însă a să zminti veniturile sfaturilor orăşeneştĭ saŭ a Eforiilor pentru cîte obiecte, fiind supuse la plată de asemenea veniturĭ, se vor consuma în 'năuntrul oraşelor;— spre acest sfîrşit se legĭuesc şi vor rămînea pentru tot-d'auna statornice şi nestrămutate regulile următoare:

A. — Mărfurile şi productele pămînteştĭ, lemnăriile, petrăria, vitele, băuturile şi orĭ-ce alt product al Prinţipatelor învecinate, fără osebire de fel, sînt slobode prin reciprocitate să intre dintr'un Prinţipat în cel-alt, fără să plătească nimic subt cuvînt de vamă, acsiză, tacsă sau altă numire, şi fără să fie supuse la vre-o revizie ;— se osibeşte sarea care este oprită de a trece dintr'un Prinţipat în cel-alt pentru osibirea preţurilor în consumaţia din 'năuntru ţărilor, hotărîte prin Regulamentele organice.

B. — Dacă unile dintr'acestea trecînd de la un Prinţipat la

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

altul, s'ar ecsporta peste cele-l-alte granițĭ a țării în care ar fi intrat, vor plăti dreptul ecsportații la Stăpânirea țării prin a căria graniță se vor ecsporta.

C. — Toate mărfurile și alte obiecte streine cîte au slobodă intrare într'aceste doă Prințipate, plătind odată vama inportații la a lor intrare, sînt slobode de a trece și în cea-l-altă țară, fără nicĭ o plată de vamă, iar cele ce se vor aduce printr'un Prințipat în cel-alt, anume prin tranzit, pe de o parte, la granița pe unde vor intra, se vor supune la regulile de tranzit, iar pe de alta vor plăti a lor vamă la locul unde se vor deschide, sau se vor aduce anume spre vînzare.

D. — In vara viitoare, o comisie miestă și alcătuită de oamenĭ cu spețialitate și împuterniciți prin poruncĭ și instucțiunĭ ale Înaltelor Oblăduirĭ, vor alcătui condițiile vămilor din amîndoă Prințipatele, precum și o asemănată tarifă pentru toate obiectele ce vor fi supuse la plată de vamă, socotită cîte trei la sută și care se va reînoi pe fieste-care curs de șase anĭ. Se înțelege că în această tarifă nu are a se coprinde ecsportația vitelor și a zaherelelor, fiind pentru acestea hotărîtă osibită plată. Bazul ce vor lua acestea, asupra prețurilor obiectelor, după care vor hotărî anume suma pentru acei cuveniți cîte trei la sută la fie-care obiect, vor fi prețurile din cei din urmă trei anĭ din amîndoă Prințipatele unite [1]), și din care vor trage prețul de mijloc.

E. — Cu acest fel de condiții și tarifă desăvîrșite prin toate formalitățile cerute, se vor vinde prin lițitație vămile țării Moldavia și Romîneștĭ, unite către unul și acelaș cumpărător, saŭ către una și aceiașĭ companie, pentru un period în țara Moldaviei și pentru cel-alt în țara Romînească, și prin urmare

[1]) Acest nume de Principate Unite e pus aci pentru cea d'intîia oară, născocindu-l Bibescu în 1847 pentru convențiunea vamală; era să devie *titlul oficial* al Țării de la îndoită alegere a lui Cuza, ca prinț al Moldovei și al Țării Romîneștĭ, pînă la proclamarea Regalității.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

asemenea chip pentru toate perioadele următoare: se vor păzi însă tot-d'auna formalitățile trebuincíoase și știute pentru toate cele de asemenea fire lițitații ale veniturilor publice, și se îndatorează stăpînirea în a căria țară se va săvîrși vînzarea, ca să ia și pentru ceea-l-altă țară osebită siguranță, potrivit cu coprinderea condițiilor, pe care să o trimiță la Visteria respectivă, spre a sta zălog pînă la sfîrșitul contractului.

F. — Prețul cel de pe urmă al adjudecației, asupra căruia va încheia contract cumpărătorul cu Stăpînirea țării întru care se va săvîrși vînzarea, se va împărți în trei de o potrivă părțĭ, din care una se va da în Visteria țării Moldaviei și doă în Visteria Valahiei.

ART. 9. — Potrivit cu coprinderea hrisovului răposatului întru fericire Domn Alecsandru V. V. Muruzi, fiind datoare Moldova pentru isvorul apei ce au luat din Țara Romînească și au făcut cișmele în partea Moldaviei, să dea șease măsurĭ de apă din haznaoa Focșeanilor pentru cismelele Focșanilor părții Țări Romîneștĭ,— care are a se trage de la zisa hazna cu cheltuiala orășianilor părții Valahiei,—această îndatorire se va aduce întocmai în împlinire și se va păzi nestrămutată pe viitorime.

ART. 10. — La tranzacțiile ce vor urma între locuitorii ambelor Prințipate, se va păzi măsura chilei cunoscute în fieș-care din aceste, și anume productele țării Moldavei se vor vinde cu chila de doă sute patru-zecĭ oca, și acele ale Valahiei cu chila [1] de patru sute oca, afară numai dacă va urma osebită înțelegere între vînzătorĭ și cumpărătorĭ.

ART. 11. — Sorocul în care va avea tărie această convenție întru ceia ce se atinge de articolile 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 și 10,

[1] Chila Țării Romîneștĭ era de 508 kil. 800 gr. (ocaua romînească fiind de 1 kil. 272 gr.); cea moldovenească de 309 kil. 840 gr. (ocaua moldovenească fiind de 1 kil. 291 gr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

va fi pe o curgere de anĭ zece, începătorĭ de la 1-ŭ Ghenarie 1848.

ART. 12. — Articolul al 8 al acestui proect de convenţie se va da în chibzuirea Cinstitelor Obşteştĭ Obicĭnuite Adunărĭ din amîndoă Prinţipatele, în sesile viitoare şi după săvîrşirea aceştii formalităţĭ, se va schimba a lui ratificaţie în capitala Iaşii, în curgere de cincĭ-spre-zece zile, sau mai curînd, de se va putea face.

Subt iscăliţii împuterniciţĭ prin luminatele ofiţiurĭ ale Prea Inălţaţilor Domnĭ, şi anume, ale Prea Inălţatului Domn al Moldaviei cu ofiţul subt No.... [1] şi a Prea Inălţatului Domn al Ţării Romîneştĭ cu ofiţul subt No. 2, am alcătuit şi am iscălit acest Act de convenţie, puind şi ale noastre peceţĭ. Încheiat în capitala Iasii, la anul 1846, Ghenarie 30 zile, No. 210.

Iscăliţĭ: Teodor BALŞ; Iordache GHICA, vel Logofăt; D. STURZA; Vel Vist. CANTACUZIN; Vel post. N. MAVROCORDAT; N. ŞUŢU; A. VILARA.

Departamentul Vistieriei.

Ştergerea hotarelor între Ţara Romînească şi Moldova, fiind decretată, se iau măsurĭ pentru arînderea celor doă vămĭ.

8 Maiu 1847, No. 729 (*Bul. Of.* din 16 Maiŭ 1847, No. 35).

Desăvîrşindu-se operaţia ratificaţiei articolului 8, din convenţia încheiată între Prinţipatul Valahiei şi al Moldovei, atingător de unirea vămilor amîndurora Prinţipaturilor, şi vînzarea lor de la 1-iŭ Ghenare 1848, *pe curgere de şase anĭ,*

[1] Numărul lipseşte în *Buletin.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

către unul şi acelaşĭ cumpărător, sau către una şi aceiaşĭ companie, asemănat rezoluţiei Mării Sale lui Vodă pusă pe raportul, din 6 ale curgătorului Maiŭ, al Dumnealui marelui Logofăt A. Vilara, însărcinatul cu schimbarea ratificaţiei sus zisă,—se face tutulor de obşte cunoscut despre aceasta, că mezatul venitului acestui otcup este a se săvîrşi în Capitala Iaşii, în sesia Cinstitei Obicĭnuitei Obşteştĭ Adunărĭ de acolo, în zilele următoare, adică: la 10, 15 şi 20 ale viitorului Noemvrie al anului curgător. Iar condiţiile alcătuite pentru amîndoă vămile unite, cum şi tarifa de vamă hotărîtă prin amîndoă Prinţipatele la obiectele pămînteneştĭ ce s'ar ecsporta peste graniţile lor, aflîndu-se subt tipar, se vor împărţi ca supliment pe lîngă Buletinul oficial, îndată ce vor eşi de subt tipar.

Şeful Departamentului: C. HERESCU.

«Domnitorul Munteniei Gheorghe Bibescu, scrie D. Xenopol, [1]) face un mare pas spre contopirea intereselor ambelor ţărĭ surorĭ, suprimînd în 1843 [*lapsus calami*: citiţĭ 1847] vămile dintre ele. Această măsură atît de favorabilă pentru ambele trunchiurĭ ale Romînilor din Muntenia şi Moldova, iĭ făcu să resimtă în interesele lor chiar, efectul fericit al înlăturărei unei supărătoare împiedecărĭ. In urma unei asemenea măsurĭ se putu ceti în condiţiile vînzărei vămilo- ambelor principate din 1853 următoarele cuvinte mult în semnătoare :

«Orĭ unde într'aceste punturĭ se pomeneşte de graniţă, marginĭ sau hotar, se înţelege sub această numire linia încunjurătoare amînduror Prinţipatelor [2]).»

[1]) *Istoria Romînilor* de D. XENOPOL p. 523.
[2]) *Bul. Of.* al Munteniei p. 1853, 21 Maiŭ p. 128.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Astfel de la 1843 (citiți 1847), începură Romînii a se deprinde cu încetul cu idea de hotarele unei patrii comună, idea care trecu în curînd de la daraverile comerciale la întreaga viață și toate ale ei manifestări. Conform cu atare împrejurări, întîlnim în *Foaia pentru minte* din 1843 [1]) atribuindu-se de un anonim pricina înapoierei Romînilor în faptul că:

«nicĭ o dată Moldova și cu Muntenia nu au alcătuit o unire între ele, ci au fost vecînic dușmane și sfîșiete chiar în lăuntrul lor prin împărăcherile boerilor. Numele Milcovului, rîŭ cobitor de nenorocirĭ, în loc de a spăla o dată păcatele politice ale națiunei moldo-romîne, astăzĭ leneș, despărțește nu numai trupul în privința geografică, ci și politic în toate privințele.»

«Articolul este însă împiedecat de cenzura austriacă a urma mai departe.»

Notă. — Fraza care precede bucata ce am citat, reamintește că în 1842, mai mulțĭ boierĭ puseră pe D. Ioan Ghica să propue Prințului Sturdza ce domnea în Moldova, Scaunul Țării Romîneștĭ. Aceștĭ boierĭ, susțiitorĭ ai Prințului de curînd căzut A. Ghica, se temeau de suirea pe tron a lui Gheorghe Bibescu.

[1]) *Foaia pentru minte, inimă și literatură*, 1843, p. 124.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGE-MARTIE 1847

(DECRET DIN 8 MARTIE No. 177)

DESPRE

BUNURILE ȘI VENITURILE BISERICEȘTI

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESPRE BUNURILE ȘI VENITURILE BISERICEȘTI

LEGE

Martie 1847.

(Decret din 8 Martie, No. 177).

EXPUNERE

Prin această lege, Domnul regulează întrebuințarea bunurilor bisericeștĭ. Organizează seminarele și îmbunătățește soarta slujitorilor bisericii.

D-l de Nion [1], consul general al Franții la Bucureștĭ, în urma disgrații D-lui Billecoq, dă D-lui Guizot însemnărĭ folositoare despre această lege. «Această lege, zice d-sa, șterge și înlocuește o lege din 1834, ale cărei dispozițiunĭ

[1] D-l de Nion către D-l Guizot, Bucureștĭ, 2 Aprilie 1847 (Archivele afacerilor streine, Paris).
Vom lăsa cuvîntul D-lui de Nion în judecarea diferitelor legĭ făcute de Domn, fiind că părerea D-sale nu este rostirea unui părtinitor al alesului din 1842, — precum înaintașul săŭ era părtinitor pentru Vodă Ghica; — într'adevăr D-l de Nion sosise la Bucureștĭ cu bănuielĭ în contra Suveranului pe care nu l'a cunoscut și nu l'a admirat de cît studiindu-l; corespondența d-sale dă proba unei marĭ neatîrnărĭ; modul decĭ de grăire al D-lui Consul francez poate fi privit ca nepărtinitor cu desăvirșire. — De ar fi nevoe de o chezășie, am putea-o găsi in ura cu care oamenii resvrătirii din 1848 și prietinii lor au urmărit, în ale lor scrierĭ, pe reprezintantul Franții la Bucureștĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nelămurite și necomplecte mai că nu slujiseră de cît ca să acopere cu o înfățișare de legalitate dezordinile, arătate de ori cînd cu prea mare dreptate, ca ființînd în administrarea bunurilor bisericești din Țara Romînească.

«Cîte-va pilde vor face lesne să reeasă deosebirile de căpetenie ce ființează între amîndoă sistemele. Subt regimul de mai 'nainte, întregimea veniturilor episcopatului era împărțită în mai multe părți, avîndu-și fie-care o menire deosebită; dar mărimea acestor părți fiind proporțională și prin aceasta chiar din fire schimbăcioasă, de aci venea o stare de nesiguranță ce era în veci spre folosința personală a Episcopilor și în dauna stabilimentelor așezate subt direcțiunea lor.

«Legea cea noă, prin art. 5 și 6, hotărește pentru fie-care ramură a serviciului o anume sumă : asigură fețelor bisericești o răsplată însemnată în bani, fără a le lăsa însă de azi înainte putința de vre-un amestec în cele-l-alte sume, precum nici prisosul veniturilor asupra cheltuelilor. Acest prisos va forma un fond de rezervă (art. 8)....

«Încheierea de contracturi de arendă care se făcea altă dată pe tăcute și fără alt amestec de cît al fețelor bisericești și al oamenilor lor, se va face de azi înainte prin mezat public, în fața ministrului trebilor bisericești și a unei comisiuni financiare numite de Obșteasca Adunare. Se poate aștepta lumea să vază încetarea scandalului acelor arenzi pe ani îndelungați ce posesorii averii bisericești încheiaŭ cu arendași aleși dupe plac, pentru un preț foarte mai pe jos de adevărata lor valoare, păstrîndu-și printr'o învoială tăinuită o parte mare din produsul exploatării [1].

«Articolul 13 pune capăt la un abuz nu mai puțin însemnat, acel al dării pe care membrii clerului de jos erau astrînși să-o plătească pe fie-care an superiorilor lor. Scutește apoi

[1] V. *Domnia lui Bibescu* T. I, *Bunurile mănăstirești.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe slujbaşii bisericii de orĭ-ce dare sau în folosul proprietarilor pe a căror moşie îşĭ îndeplinesc slujba, sau în folosul Statului.

«E adevărat că clasa ce se foloseşte de aceste scutirĭ, e vrednică de respectul şi de interesul obştii mai mult prin sînţenia menirii sale de cît prin modul în care membrii săi ştiu în de obşte să înţeleagă această menire şi să'şĭ îndeplinească datoriile. Legea cea noă s'a silit asemenea să aducă un leac acestei stărĭ de lucrurĭ (art 9, 10 şi 11), mărind numărul şi fondul seminarelor, alcătuind pentru dînsele un sistem mai bun de studii, şi mai ales cerînd neapărat sfîrşirea acestor studii celor ce vor să intre în tagma bisericească.

«O dispoziţiune care, la prima vedere, pare numai de formă, dar care e însemnată în mai multe privinţĭ, e aceea a articolului 7, după care socotelile diferitelor administraţiunĭ episcopeştĭ se vor supune în fie-care an guvernului, iar nu ca mai 'nainte Obşteştii Adunărĭ. Necesitatea unui vot îngăduitor, pentru a acoperi neajunsurile acestei contabilităţĭ, silea episcopatul să-şĭ asigure glasurile unui oare-şĭ care număr de deputaţĭ cu vază, şi aceste devotamente interesate, adunate împrejurul băncii episcopeştĭ şi a scaunului preşedintelui (care de drept este Mitropolitul) formau de obiceiŭ miezul unui partid VRĂJMAŞ SISTEMATIC A ORĬ-CĂREI IDEI DE PROPĂŞIRE, A ORĬ-CĂREI PRESCHIMBĂRĬ CERUTE DE INTERESUL ŢĂRII...

«Rămînea de biruit opunerea Mitropolitului, azĭ singurul reprezentant al Episcopatului şi singurul apărător oficial al însuşirilor lui. Luat cu binişorul, tăindu-se cu dibăcie iţele, el luptă totuşĭ din răsputerĭ în contra stăruinţelor Domnului, puternic ajutat de D. de Daşkoff. Fu chiar temere un moment ca nu cum-va, unind cu cauza clerului pe unii din foştii săi pensionarĭ care mai stăteau la îndoială între tradiţiunile timpului trecut şi cerinţele celui de faţă, să isbutească

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a înşgheba în Adunare un partid de opoziţiune ce, mai mult sau mai puţin, ar fi adus încurcăturĭ. Această încercare făcu pe Domn să-şĭ ea hotărîrea: proiectul de lege, adus pe neaşteptate, fu priimit chiar în aceeaşĭ şedinţă, cu toată plecarea Mitropolitului, a cărui sarcină de preşedinte fu îndeplinită de un suplinitor, ales de mai 'nainte în acest scop printre boerii cei marĭ. De n'a crezut Vodă Bibescu că trebuea să urmeze povaţa ce-i dădea D. Daşkoff «să lase pe Mitropolit să se bucure pîn'la moarte de foloasele ce-i dădea postul său», este oare-şĭ cum de crezut că, la urma urmelor, această faţă bisericească va găsi o desdaunare de mai mult de jumătate prin îngăduirea ce s'a pus a trece cu buretele peste neajunsurile contabilităţei întîrziate, şi prin făgăduinţa unei răsplătirĭ date în taină, din care poate că a şi primit o arvună.

«Minunate darurĭ erau odinioară făcute cu prilejul numiriĭ episcopilor; văduvia a trei scaune dădea păstrărei acestui vechiŭ obiceiŭ un interes mai apropiat şi mai puternic încă. Lumea preţuia cam la o jumătate de milion de francĭ valoarea ofertelor ce şi făcuseră peţitorii de episcopie, oferte peste putinţă de împlinit în condiţiunile «financiare ale regimului de faţă». Domnul n'a ţinut seamă de obiceiŭ. Se zice chiar că s'a grăbit să se folosească de prilejul ce-I era înfăţişat ca să dea dovadă de neinteresarea sa personală, şi ca să pue capăt, de la început, la supărătoarele rugăminte la care era expus.»

Lupta ce Domnul avu să susţie în contra Mitropolitului cînd cu această reformă, se va reînoi,—D. de Nion ne-o va povesti,—în cestiunea desrobirii ţiganilor aşezămintelor bisericeştĭ. Aceste destăinuirĭ aruncă o lumină noă asupra domnirii lui Bibescu, asupra greutăţilor ce găsi acest Domn ca să facă binele. Scrisoarea trimisă de Bibescu lui Kiseleff, de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

la Breaza, în 16 August 1847 [1]), ridică într'adevăr un colţ al vălului din dărătul căruia se grămădesc piedicile care fac greoiŭ şi întîrziat mersul ţării în calea propăşirei, în care, ori ce ar fi, este împinsă de o voinţă ce nu şovăeşte. Domnul nu ascunde prietenului său «*pornirea de desgust şi de* «*oboseală ce simte adesea orĭ, şi în contra cărei i este greu* «*să prevadă cît timp se va putea opinti, căcĭ viaţa ce* «*duce este foarte grea. In fie-care seară*, zice El, *pără-* «*sind cabinetul meu de lucru, mă simt ca într'o stare* «*de desăvîrşită doborîre, ş'în fie-care dimineaţă, mă deştept* «*ca speriat, crezînd c'aud, ca Jidovul rătăcitor, un glas* «*ce-mĭ strigă: Mergĭ! Mergĭ! Şi trebue pîn' la noapte să-mĭ* «*iau iară-şĭ greaoa sarcină din ajun, s'aud, să văd, să* «*scriu, să fac toate prin mine însumĭ, căcĭ alt-mintrelea* «*nimic nu s'ar face sau nu s'ar face de cît pe dos, şi ceea* «*ce e şi mai greu încă, cată să dejoc mii de intrigĭ, să mă* «*apăr în contra a mii de calomnii, să 'nconjur mii de* «*pretenţiunĭ, mii de susceptibilităţĭ, mii de capriţiurĭ ce sunt* «*cu atît mai grele de mulţumit, cu cît aci mai că nu cunosc* «*nicĭ regulă nicĭ măsură. Şi în mijlocul acestei lupte necon-* «*tenite, al acestei mişcărĭ de tot momentul, nicĭ un om, fie* «*chiar cel mai apropiat de tine, care să-ţĭ vie în ajutor cu* «*bună voie! Fie-cine aduce sau ţinerea de minte de rău a* «*unei nădejdĭ înşelate, sau gîndul ascuns al unei idei amă-* «*gitoare, a cărei făptuire o urmăreşte fără încetare, saŭ vr'o* «*altă patimă mică; şi toţĭ au aerul de a ne spune, privin-* «*du-ne cu braţele încrucişate: Ia să vedem cum o să-mĭ* «*eşĭ d'aci! Pricepeţĭ dar că, de are cine-va cîtuşĭ de puţin* «*cea ce numiţĭ focul sacru, cată să se simţă arzînd ca în* «*iad.*»

Dacă aceste destăinuirĭ către Kisselef ne spun multe des-

[1]) T. I, p. 310. Scrisoarea lui Bibescu către Kisseleff.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pre luptele zilnice ce Domnul este silit să susţie, corespondenţa D-lui de Nion e preţioasă prin amănuntele ce ne dă. Într'însa vedem pe Suveran luptînd cu piedicile vieţuitoare cele mai neaşteptate.

LEGE

Martie 1847.

(Decret din 8 Martie 1847, No. 177).

Legea regularisează bunurile şi veniturile clerului, organisează seminarele, îmbunătăţeşte soarta preoţilor.

(Bul. Off. No. 22).

SECSIA I. — REGULAREA AVERILOR ŞI A VENITURILOR.

ART. 1. —Veniturile Mitropoliei, ale Episcopiilor cu meţoasele lor, pe cît se atinge de a lor cîrmuire, se vor socoti ca una şi aceiaşĭ casă.

ART. 2. — Arenduirea proprietăţilor Mitropoliei şi ale Episcopiilor se va face prin licitaţie pe un termen de cincĭ anĭ, pentru ale Mitropoliei, în fiinţa Mitropolitului, iar pentru ale Episcopiilor, în fiinţa Chiriarhului [1]) fie-căria Eparhii ; aflîndu-se faţă la toate aceste arenduirĭ Logofătul credinţii şi comisia financială, adică din sînul Obşteştii Adunărĭ, cînd nu va fi Obşteasca Adunare deschisă.

Condiţiile arănduirii se vor alcătui de către Mitropolitul împreună cu Logofătul credinţii, şi după ce se vor aproba de Domn, se vor publica prin glasul Buletinului cu un an

[1]) Slujbaş al administraţiunei bisericeştĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mai înainte, iar agiţia arenduirii se va face cu şase lunĭ mai 'naintea acestui termen.

Rezultatul licitaţiei se va supune la întărirea Domnului, şi apoi se va slobozi la mîna arendaşilor contracte iscălite de către Chiriarhul respectiv al fie-căria Eparhii, şi de către Logofătul credinţei.

ART. 3. — Vînzarea pădurilor Mitropoliei, ale Episcopiilor şi ale meţoaselor, rămîne şi de acum înainte poprită, precum se urmează şi cu pădurile tutulor mănăstirilor, pînă cînd se va alcătui o pravilă pentru a lor tăere treptată şi regulată spre vecinică păstrare. Iar la întîmplarea de vre-o trebuinţă publică de lemne din acele pădurĭ, aceasta se va putea întîmpina prin înţelegerea Chiriarhului Eparhiei cu Logofătul credinţii, şi prin deslegare Domnească.

ART. 4. — Banii ce se vor strînge din arenduirĭ, închirierĭ, embaticurĭ şi alte asemenea veniturĭ anuale ale proprietăţilor Mitropoliei, Episcopiilor şi meţoaselor, se vor depune într'o obştească casă, care se va păstra la Mitropolie.

Această casă va fi subt îngrijirea şi răspunderea unui casier, carele va avea ajutoarele trebuincĭoase, a sa canţelarie şi se va întări de Domn, după recomandaţia Mitropolitului şi a Logofeţiei credinţei.

ART. 5. — Din venitul anual ce se va aduna în mai sus zisa casă, se vor deosebi următoarele sume, adecă:

Pentru acoperirea tutulor cheltuelilor pe seama persoanei şi a casei Mitropolitului şi pentru milĭ, în dispoziţia Prea Sfinţiei sale	200,000	lei v.
Idem, pe seama Episcopii Rîmnicului	100,000	—
Idem, pe seama Episcopii Buzău	100,000	—
Idem, pe seama Episcopii Argeş	100,000	—
Total	500,000	lei v.

ART. 6. — Tot cel-l-alt venit se va împărţi în cincĭ paragrafe, care se vor întrebuinţa precum urmează:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

§ *A*. Pentru ţinerea bisericilor cu toţĭ slujbaşii lor şi cu toată cheltuiala trebuincĭoasă după toată cuviinţa, precum şi pentru Consistoriu, Canţelarie, Iconomie şi orĭ-care alţĭ slujbaşĭ, afară de protopopĭ, însă :

Mitropolia	250,000	lei v.
Episcopia Rîmnic	120,000	—
Episcopia Buzău	100,000	—
Episcopia Argeş	80,000	—
Total . . .	530,000	lei v.

§ *B*. Pentru lefile protopopilor şi ale proestosilor în numărul şi leafa hotărîtă prin legiuirea din anul 1833, însă :

Mitropolia	56,000	lei v.
Episcopia Rîmnic	49,000	—
Episcopia Buzău	21,000	—
Episcopia Argeş	14,000	—
Total . . .	140,000	lei v.

§ *C*. Pentru ţinerea seminarelor, însă :

Mitropolia	120,000	lei v.
Episcopia Rîmnic	80,000	—
Episcopia Buzău	60,000	—
Episcopia Argeş	40,000	—
Total . . .	300,000	lei v.

§ *D*. Pentru clădirĭ, reparaţii şi alte cheltuelĭ ecstraordinare	300,000	lei v.
§ *E*. Rezerva, socotită pe totalul de doă milioane lei ce însumează venitul tutulor Eparhiilor	210,000	lei v.
Total . . .	2,000,000	lei v.

ART. 7. — Pentru cheltuelile însemnate la pargrafele *A*, *B* şi *C*, se va alcătui, pe fie-care an şi pentru fie-care Epar-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

hie, cîte un budget deosebit, care se va chibzui de către Chiriarhul Eparhiei din preună cu Logofătul credinței și se va supune la întărirea Domnului.

Aceste budgete întărite vor sluji de temeiŭ obștescului casier, spre a răspunde pe fie-care trimestru sumele hotărîte, după cererile ce se vor face de la fie-care Eparhie prin Logofătul credințeĭ.

La sfîrşitul fie-căruĭ an, socotelile se vor supune la Domn, prin Logofătul Credințiĭ, de către Chiriarhul, fie-căreia Eparhii și se vor da de către Domn în cunoștința Obșteștei Adunărĭ.

ART. 8. — Prisosul, sau iconomiile ce vor rămînea din mai sus zisele paragrafe, precum și cea cu vreme adăogire a veniturilor, se vor adăoga la paragraful rezervii, și nicĭ o întrebuințare a sumelor acestui paragraf precum și a celui hotărît pentru clădirĭ, nu se va putea face de cît cu deslegarea Domnului.

Pentru reparații însă micĭ, întîmplătoare peste an, se va putea întrebuința fără zisa deslegare pînă la cincĭ mii lei pe an pentru Mitropolie, iar pentru fie-care Episcopie pînă la trei mii.

SECȚIA II. — PENTRU SEMINARE

ART. 9. — Seminarele vor fi în număr de patru, cîte unul de fie-care Eparhie, și vor fi alcătuite, ale Episcopiilor, de cîte patru clase, iar al Mitropoliei de şapte, din care trei, pentru învățăturĭ mai înaintate, vor ține loc de Seminarul-Central de care se vorbeşte la legiuirea din anul 1840.

ART. 10. — In seminarul Mitropoliei se vor ține cu cheltuială din fondul seminaricesc una sută școlarĭ internĭ; într'al Rîmnicului opt-zecĭ; într'al Buzăului cincĭ-zecĭ și într'al Argeşului patru-zecĭ. Deosebit de școlarii internĭ, se vor priimi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și externĭ cu cheltuiala de la dînșii, cîțĭ vor voi să îmbrățișeze cinul preoțesc; și nimenĭ nu va mai putea de acum înainte să se hirotonisească, dacă nu va fi trecut învățăturile din aceste seminare.

ART. 11. — Inspectorii și profesorii seminarelor se vor orîndui după recomandația Chiriarhului Eparhiei și cu întărirea domnească.

SECȚIA III. — DEOSEBITE ORÎNDUELĬ

ART. 12. — Sincturile Mitropoliei și ale Episcopiilor se vor prescri, de către Comisia orînduită pentru ale mănăstirilor, prin condicĭ în întreite exemplare, din care unul se va depune în Arhiva Statului, altul în Arhiva fie-cărei Eparhii, și al treilea la Departamentul Trebilor Bisericeștĭ.

Darurile ce se vor aduce de către cei bine-credincioșĭ, se vor trece sub iscălitura aducătorilor într'o condică șnuruită și adeverită cu pecetea Domnească și cu iscăliturile Chiriarhului Eparhiei și a Logofătului credinței. Această condică va fi iarășĭ în întreit exemplar și se va depune cîte unul la locurile de mai sus zise.

ART. 13. — Protopopii, Preoții, Diaconii și orĭ-carĭ alțĭ slujitorĭ aĭ bisericei, vor fi scutițĭ de orĭ-ce povară către Stat, și de orĭ-ce dajdie către mai marii lor, sub numire de plocon sau alte asemenea.

Pe lîngă aceasta, Preoții de pe la sate vor avea de la proprietarii moșiilor, fără nicĭ o luare de plată sau dijmă, pămînt îndoit de ce se dă unuĭ clăcaș cu patru boi.

ART. 14. — Pentru onorariul Epitrahilului, precum pentru botez, cununie, îngropare și alte, se va alcătui osebit proiect de legĭuire prin împreună chibzuire de către Mitropolitul cu Episcopii și cu Logofătul credinței, spre a se hotărî în folosul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

slujitorilor bisericei o taxă, din care să nu se poată face nicĭ o abatere.

ART. 15. — Toate dispoziţiile legĭuirilor de mai 'nainte asupra acestei pricinĭ, vor urma a-şĭ avea a lor tărie pe cît nu vor fi modificate prin legĭuirea de acum, sau împotrivitoare acesteia.

(Urmează iscăliturile Preşedintelui şi secretarilor).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

OFISUL DE INCHIDERE

(11 MARTIE 1847)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

OFISUL DE ÎNCHIDERE

Ofisul de închidere al Camerei pentru sesiunea din 1847.

Domnul felicită Adunarea pentru liniștea, demnitatea, înțelepciunea de care a dat probe și mulțumită cărora lucrările întreprinse au putut fi duse la bun sfîrșit.

Această sesiune, zice M. S., va rămîne însemnată în analele istoriei noastre.

11 Martie 1847, No. 212 (*Bul. of.* No. 21 din 12 Martie 1847)

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Țara Romînească,

Cinstitei Obicĭnuitei Obșteștei Adunărĭ.

Săvîrșindu-să lucrările hotărîte pentru această Sesie, Noi, potrivit cu art. 60 din Regulamentul Organic, închidem Obșteasca Adunare.

Cu acest prilej nu ne putem popri de a arăta cinstitei Adunărĭ, și în parte Prezidentului Ei, Prea-Sfinției Sale Părintelui Mitropolitului, a Noastră osebită mulțumire și recunoștință pentru liniștea, cuviința și înțeleapta chibzuire ce au adus în toate lucrările sale. — Pe lîngă aceste ale Noastre în parte sentimente, Cinstita Adunare, de va cerceta și opinia publică, va rămînea încredințată că a dobîndit și acea răsplătire, cu mult mai dulce, a dragostii și a considerației obșteștĭ ce-i prevestisem la a Ei deschidere.

Sesia aceasta va rămînea însemnată în analele istoriei

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

noastre, și pe lîngă aducerile aminte pline de mîngîere ce va lăsa celor ce au fost părtașĭ la ale Ei lucrărĭ, va fi tot-de-odată pentru toțĭ o învățătură mîntuitoare, despre roadele ce putem aștepta din unirea duhurilor către unul și acelaș sfîrșit al binelui obștesc. Nu sîntem la îndoială că Cinstita Adunare va urma frumoasa carieră întru care a intrat, și pe care Ne va găsi tot-d'auna înaintea ei gata a-i întinde mîna spre a conlucra întru desvoltarea și întemeerea fericirei iubitei Noastre patrii.

Dumnia-lui Secretarul Statului este însărcinat a da citire acestui ofiț.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului,

M. BĂLEANU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FOCUL DIN BUCUREȘTI

(1847)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FOCUL DIN BUCURESCĬ

Măsurĭ luate cînd cu focul cel mare ce a isbucnit în Bucureștĭ în noaptea de Paște, 1847.

26 Martie 1847 (*Bul. of*) No. 24.

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu Voevod, cu mila lui Dumnezeu, Domn stăpînitor a toată Țara Romînească,

Către Departamentul din 'Năuntru.

Cumplita nenorocire ce au bîntuit Capitala noastră, cu arderea părților ei celor mai populate a lăsat în sufletul nostru cea mai adîncă amărăcĭune. Dacă la o asemenea restriște am putea găsi vre-o mîngîere, aceasta ar fi atît încredințarea ce am putut dobîndi prin însușĭ a Noastră aflare de față, că s'a făcut din partea tutulor orĭ-ce omenește era prin putință pentru întîmpinarea răului, cît și nădejdea că nu numai orășenii, pe care Providența i-au apărat de această nenorocire ca să poată veni spre ajutorul celor bîntuițĭ, vor împlini cu mulțumire această sfîntă datorie, dar și toțĭ cei-l-alțĭ locuitorĭ ai Prințipatului se vor întrece fie-care după a sa putere a aduce mîngîere fraților lor carĭ astă-zĭ se află fără adăpostire și fără mijloace de hrană.

Spre acest sfîrșit, în urma chibzuirii ce am făcut cu Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul și cu Sfatul nostru extra-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ordinar, poruncim a se da din casele obştestĭ următoarele sume, însă:

Mitropolia şi Episcopiile a patra parte din venitul lor pe un an	500,000	lei v.
Casa centrală, toată suma ce rămîne disponibilă pe curgătorul an, după întîmpinarea cheltuelilor hotărîte pentru casele făcătoare de bine	200,000	—
Mănăstirile închinate, îndoită zeciuială din venitul lor pe curgătorul an (afară de Mănăstirea Sf. George nou) cu aproximaţie.	700,000	—
Casa Vistieriei din paragraful rezervei	300,000	—
Leafa pe o lună a tutulor amploiaţilor civilĭ şi militarĭ, de la 300 lei în sus, osebindu-se amploiaţii cei bîntuiţĭ de foc .	300,000	—
Din rezerva caselor magistraturilor tutulor oraşelor Prinţipatului	200,000	—
Total . .	2,200,000	—

Aceste sume se vor strînge cît mai în grabă la casa Vistieriei, prin înţelegere între D. Marele Vistier cu D. îndeplinitorul datoriilor de mare Vornic şi cu D. Logofătul credinţii, spre a se împărţi împreună cu cele ce se vor strînge din osebite ajutoare, după chipul ce se va hotărî, în urma cercetărei ce este a se face despre cei întru adevăr întrebuinţaţĭ de ajutor.

Subscripţiile se vor priimi în Capitală, pentru partea boerească de către DD. Logofeţii Manuil Băleanul, Ioan Filipescu şi Clucerul G. Marcovicĭ. Iar pentru partea neguţătorească de Clucerul Opran, Hilel Manuah, Pitaru M. Călifaru, Cerlenti, Csanto, Ioan Ghermani [1]).

[1]) Domnul a dat pe casa sa particulară o sumă de 200,000 de lei (în afară de 30,000 de fr. daţĭ mai tîrziu) adică aproape a treia parte din lista-I civilă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Iar numele tutulor celor ce vor veni în ajutor, se vor publica prin gazetă împreună cu sumele ce va da fie-care.

În Valahia mică, se însărcinează a îngriji despre aceasta prea iubitul nostru frate Logofătul Ioan Bibescu, prin înțelegere cu cîrmuitorii acelor județe. Iar în județele din Valahia mare, cîrmuitorii vor îngriji a îndemna pe toțĭ cei însuflațĭ de sentimentul compătimirei și al iubirei de oamenĭ a aduce în priimirea Cîrmuirei al lor prisos, pentru care vor afla și de la Dumnezeu răsplătire și de la oamenĭ mulțumire.

Banii ce se vor aduna din toate aceste subscripții, se vor trimite, cei din Capitală, d'a dreptul la Departamentul Vistieriei, și cei de pe la județe la Departamentul din 'năuntru, împreună cu lista numelor celor ce vor da ajutor, spre a se face urmarea cuviincĭoasă, precum mai sus s'au zis.

Departamentul din 'năuntru va da acest ofis în cunoștința persoanelor de care se atinge, spre a se îndeplini cît mai fără zăbavă dispozițiile ce se coprind într'însul.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului :
M. BĂLEANU

Către Departamentul din 'Năuntru

26 Martie 1874 No. 238.

Trebuința cerînd a se face catagrafie lămurită de toțĭ aceia ce s'au bîntuit de grozavul foc, și de paguba ce au cercat fie-care, cum și lista pentru acei dintre dînșii care au rămas lipsițĭ de mijloacele viețuirii, și prin urmare se află întrebuințațĭ de un grabnic ajutor, noi orînduim spre acest sfîrșit dimpreună cu D-lor șeful Poliției și Presidentul magistratului, pe persoanele aci însemnate și anume:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DD. Clucerul G. Opran; pitarul M. Călifaru; pitarul Lazăr Calinderoglu; pitarul Ivancea Gherasim; Ioan Manovicĭ; Mihail Csanto; Anghel Hagi Pandele; Dumitrache Georgiu cojocarul ; Vasile Dancovicĭ; Hilel Manoah; Ioan Pancu; Apostol Braşoveanu ; Crăcĭun Heraru ; Nicolae Stamatiadi ; Triandafil olaru ; Ghiţă Muzică; Ştefan Cumbăcaru; Diamandi Anghelovicĭ,

Carĭ, adunînd ştiinţele cele mai temeinice şi nepărtinitoare, Ne vor supune a D-lor lucrare cît mai în grabă se va putea, spre a lua măsurile de mîngîere ce putinţa va erta.

D-lui, şeful Departamentului, va da coprinderea acestui ofis în cunoştinţa persoanelor de care se atinge.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului :
M. BĂLEANU

Către Departamentul din 'Năuntru.

26 Martie 1874 No. 273.

Luînd Domnia Noastră ştire că unii din aceia ce neguţătoresc cu materialurĭ de clădirĭ voesc a profita de prilejul focului întîmplat, şi a se specula cu nenorocirea obştii, lucru ce nicĭ o pravilă nu-l iartă, nicĭ Noi nu-l putem îngădui, poruncim acelui Departament a obşti îndată în toată Capitala, prin cele mai împrăştiitoare mijloace, că nimenĭ subt nicĭ un fel de cuvînt nu este slobod să adaoge preţul materialurilor de clădirĭ peste cele ce au fost înaintea aceştii catastrofe. Asemenea şi meşterii sau lucrătorii sunt popriţĭ de a pretinde plată mai mare, de cît cea obicĭnuită pînă acum; iar cei ce se vor dovedi că au urmat împotrivă se vor pedepsi straşnic şi vor rămînea păgubaşĭ de plata ce li s'ar cuveni.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D-lui şeful Departamentului din 'năuntru, aflînd de la Sfatul Orăşenesc atît preţul materialurilor, cît şi a lucrului după cum se obicĭnuia pînă acum, va îngriji cu dinadinsul a se păzi întocmai şi întru toate dispoziţiile de mai sus.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului :

M. BALEANU

Vorbind de ***Focul din Bucureştĭ***, D. de Nion scrie D-lui Guizot: [1])

«Domnului i s'ar cuveni personal o parte pe cît de mare «pe atît de neîndoioasă în laudele ce dă Însu-şĭ milei obştii cu «prilegiul focului de la 4 Aprilie. Întregimea ajutoarelor ce a «împărţit din casa sa particulară, nu se ridică la mai puţin de «100,000 de francĭ. Această sumă este tocmai egală cu aceea «întrunită a darurilor trimise de Sultanul Abdul-Medjid şi de «Împăratul Rusiei.»

Domnul dădea în fapt a treia parte a listei Sale civile pentru a veni în ajutor unei nenorocirĭ obşteştĭ [1]).

ANTON PANN, poet popular al timpului, se rosteşte astfel în cărticică întitulată ***Memoriabilul Focului Mare din zioa de Pasce 1847, 23 Martie*** (*st. v.*).

Această jertfă, această jale
Privind'o prinţul c'ochĭ umilițĭ,
O sumă mare din ale sale
Sloboade pentru nenorocițĭ.

[1]) Bucureştĭ 7 Februarie (Arhivele afacerilor streine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ș'așea să îndeamnă întreaga lume
Cu îndurare a se porni
Și ajutoare din țară sume,
Și din părțĭ alte mii a veni.

Decĭ ca un tată pornește, 'nparte
La sărăcimea ce suspina,
Și la streinul a făcut parte,
Ca și pe fiul a-l îmbuna.

Și cu această milostivire
Din mii de fețe lacrămĭ a șters,
A căror rugă de mulțumire
Ca o tămîe la cer au mers.

Trăiască prințul Iorgu Bibescu,
Mii de familii din gurĭ rostea,
Trimiță-i viață de sus Cerescu,
Pe tronul țării mulțĭ anĭ să stea! [1]

---

[1]) Vezi la apendiciu poezia întreagă. Vezĭ în cestiunea focului din Bucureștĭ, scrisoarea lui Kisseleff T. I, p. 308 și 309. — Să reamintim că Domnul mai dedese cînd cu focul din Iașĭ uă sumă de 10,000 de lei (Decret din 10 August 1844, No. 374) și că la începutul Domniei Sale, în 1843, cînd cu focul din Ploeștĭ, deschisese printr'un ofițiu către Adunare (*Bul. Of.* No. 30, 1843) o subscripțiune în capul căreia se înscrisese pentru 6,000 de lei (*Bul. Of.* 1843, No. 79).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În. M. S. Gheorghe Dimitrie Bibescu, Voevod, Domn Stăpînitor a toată Tara Romînească, Capul Statului Major al Măriei Voastre.

Raport privitor la un plan pentru construcția de pichete noi [1]).

13 Aprilie 1847, No. 42 (*Bul. Of.* No. 30 din 28 Aprilie 1847).

Înălțimea Voastră, dorind a ușura satele cordonașe de greaoa povară ce au avut cu facerea picheturilor liniei Dunării la locurile supuse înecăciunei,— din care pricină cele mai multe din ele se făcea de cîte doă orĭ pe an,— și ca să fie strejuirea cordonului liniei Dunării mai sigură [2]) ațĭ bine-voit a porunci ca să fac planul de înființarea noilor picheturĭ, care, fiind statornice pe marginea Dunării, să nu fie silite la vremea venirei apei a se trage înapoi precum s'au urmat tot-d'auna. După această poruncă, înfățișînd Înălțimei Voastre plan de pichet făcut pe stîlpĭ, și socoteală după care costisea unul lei 3800, Înălțimea Voastră priimind acel plan ațĭ poruncit ca pentru cost să se cerceteze, prin Cîrmuitorii de Mehedințĭ, Dolj, Teleorman, Vlașca și Ialomița, cu cît s'ar putea înființa la marginea Dunării un pichet potrivit planului; și după întrebarea ce li s'au făcut, s'au priimit răspunsurĭ că costisesc:

[1]) Am văzut că se dedea numele de pichete păzitorilor de hotar cordonașĭ dațĭ de satele așezate pe malurile Dunărei (v. p. 102). În cazul de față, această vorbă însemnează piedicele de lemn ridicate dealungul Dunării.

[2]) Dacă aceste sate erau încă supuse la această obligație, răspunderea este a Adunării din 1844 care respinsese legea miliții (v. p. 125—131 din acest volum).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De la Mehedinţĭ, bez cheresteoa şi materialurĭ cu adusul lor la marginea Dunarii, lei 2000 [1].

De la Dolj, numai cheresteaoa, bez facerea pichetului, lei 4858 par. 28.

De la Teleorman, 7175 par. 20.

De la Vlaşca, bez stîlpii cei mai marĭ şi bez lucru lei, 2435.

De la Ialomiţa, lei 5400.

Văzînd Înălţimea Voastră acestea, aţĭ poruncit ca să se înfiinţeze un pichet de probă, care-le, făcîndu-l în Valahia-Mică, la ostrovul Galaoana, au costisit lei 2278, parale 30.

Pe acest temeiŭ dar, Înălţimea Voastră aţĭ poruncit ca să înfiinţez, la locurile supuse înecăcĭunei, 194 picheturĭ, a cărora lucrare săvîrşind-o în anul încetat, s'aŭ dat în priimirea comandirilor de punturĭ subt luare de chitanţii.

Sigura lucrare a acestor picheturĭ se dovedeşte că unele din ele, fiind înfiinţate în anii 1844 şi 1845, la venirea apei n'au avut nicĭ o sminteală; iar mai vîrtos în anul acesta; toate picheturile în de obşte la spargerea gheţii au fost lovite cu sloiurĭ, şi avînd patru zăpoare la picheturile cu numerile 176, 183, 187 şi 190, în distănţile Cocargeaoa şi Gura-Ialomiţii, precum şi apa mare în care au fost multă vreme, nu s'au primejduit nicĭ unul din ele, afară numai d'o mică sminteală la prea puţine locurĭ stîlpilor de apărare, din pricina proptelilor care nu s'au aşezat înpotriva isbirei sloiurilor.

După încercarea tutulor socotelilor au costisit aceste 194 picheturĭ lei 358,013, parale $13^1/_3$. Prin urmare dar fie-care pichet costiseşte cîte lei 1845, parale 18.

Aceasta am cinste a o supune cunoştinţei Înălţimei Voastre, înfăţişînd pe lîngă această listă de picheturile înfiinţate din noŭ, şi însemnare de banii priimiţĭ, după ofiţurile Măriei Voastre, de la Dejurstva oştirei, peste tot lei 359,560, din

[1]) Leul vechiu valora 40 de parale, adică 33 banĭ (centimes), a treia parte din leul (nou) de acum (franc).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care s'au întors neîntrebuinţaţĭ lei 1541 parale 26 $^{1}/_{2}$ şi rămîne cheltuiţĭ de la Dejurstvă 358,018, parale 13 $^{1}/_{2}$ precum şi prescurtată socoteală de cheltuiala banilor de lei 360,608, parale 3 $^{1}/_{3}$, adică lei 358,018, parale 13 $^{1}/_{2}$ priimiţĭ de la Dejurstva ostireĭ, şi lei 2,589 parale 30 întorşĭ din vînzarea unor materialurĭ; rugîndu-mă plecat să bine-voiţĭ a porunci cui să predau toate documentele socotelii pentru controlariceasca lor revizuire.

Nacelnicul Stabului
Polcovnic BANOV.

Departamentul trebilor din 'năuntru către ocîrmuitorii judeţelor

CIRCULARE

Ocîrmuitorilor li se reaminteşte aplicarea articolului 355 din Regulamentul Organic privitor la alegerea zapciilor (sub-prefecţĭ) care trebue să fie cei d'întiiŭ supraveghetorĭ ai menţinerei ordinei, siguranţei publice, ocrotirii datorite ţăranilor şi ai respectului dreptului de proprietate.

23 Maiu 1847, No. 2745 (*Bul. of.* 26 Maiu 1847, No. 37).

Este cunoscut la toţĭ de obşte că toată mişcarea lucrărilor administraţiei începe şi se săvîrşeşte prin sub cîrmuitorii de plăşĭ şi plaiurĭ; acestea sunt cele d'întîiŭ organe ale Oblăduirei prin care se păzeşte în toată ţara bună orînduială, liniştea obştei, îndeplinirea poruncilor, nebîntuirea ţăranilor despre orĭ-ce nedreptate şi drepturile proprietăţilor; prin urmare, cînd alegerea şi orînduirea va corăspunde într'adevăr cu atribuţiile însuşite lor, nu este îndoială că toate cele ce se cer după legĭuirile în fiinţă se vor săvîrşi în vreme, fără împedicare sau abatere; şi toate îmbunătăţirile morale şi ma-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

teriale, de care avem neapărată trebuinţă, vor înainta cu grăbire şi va simţi fie-care fericirea de care legile întocmite ne dau mulţime de prilejurĭ ca să ne bucurăm de ale lor folositoare rezultate; precum iarăşĭ cînd alegerea acestora va urma înpotriva principiului cerut de legĭ, toată dorinţa stăruitorilor întru cele de folosul obştei, va rămînea nimicită şi zadarnică.

Regulamentul Organic, prin articolul 355 încredinţînd alegerea acestor slujbaşĭ la cugetele şi cunoştinţa nobililor proprietarĭ, au ţintit la doă sfîrşiturĭ, amîndoă însemnătoare, unul, chezăşuirea către Stăpînire despre a lor bună purtare, merite şi destoinicie, sprijinite pe majoritate de glasurĭ, care formează opinia publică, şi altul, mulţumirea proprietarilor despre orĭ-ce ferire de năpăstuirĭ şi împilărĭ sătenilor aşezaţĭ pe proprietăţile dumnealor. Din nenorocire, la mai multe alegerĭ urmate pînă acum, pe alocurea, această de mare importanţă prevedere nu s'au luat în băgare de seamă, precum firea trebuinţei s'ar fi cuvenit să povăţuiască cugetul fie-căruia; din nenorocire, zic, au mijlocit părtinirĭ, recomandaţiĭ, şi poate felurĭ de alte abaterĭ, şi printr'acel mijloc s'au găsit între aleşĭ oamenĭ cu totul străinĭ de judeţele lor, fără nicĭ o destoinicie, fără cel mai mic merit şi fără cea mai mică cunoştinţă de slujbă şi de îndatoririle puse asupra lor, şi prin urmare, rezultatele au fost cu totul neplăcute şi ponosul pînă astă-zĭ nu se poate stinge de-asupra alegătorilor.

Departamentul, punînd aceste toate înaintea d-lui cîrmuitorului şi a boerilor alegătorĭ, i pofteşte cu dinadinsul să se pătrunză de marea sarcină ce se pune asupra dumnealor, să înţeleagă marele folos ce poate rezulta dintr'o alegere povăţuită de cuget, şi păşind dintr'un aşa prinţip, să se ferească de orĭ-ce părtinire, şi stăruind a se uni în calităţile aleşilor meritul, cunoştinţa slujbei, caracterul cinstit şi dovedita destoinicie, să săvîrşească alegerea hotărîtă prin porunca Depar-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tamentului de la 19 ale curgătorului cu No. . . . ; avînd în vedere că, cu cît o așa bună alegere va aduce d-lor laudă și cinste, cu atît și cea mai mică pärtinire pentru persoane în lipsă de calitățile cerute, se va însemna cu nemulțumire.

D. Cîrmuitor este poruncit ca în ziua alegerei, pe lîngă citirea instrucțiilor date de mai 'nainte și acum asupra alegerei de sub-cîrmuitorĭ, să dea citire și acesteia în presusdvia Adunărei și în auzul tutulor dumnealor alegătorilor, rostind și din partei cele de cuviință, și stăruind a prezida, în toată lucrarea, bună-voință pentru folosul Obștei și cuget neprihănit.

Marele Vornic,
A. VILARA.

DECRET DIN 13 IUNIE 1847, No. 36

Către Șeful armatei

Domnul înființează o școală militară în Bucureștĭ.

(*Bul. of.*, 24 Iunie No. 16)

Luînd în băgare de seamă temeiurile coprinse în anexurile subt litera A și B, alăturate pe lîngă raportul comisiei întocmite pentru ***alcătuirea proectului școalei ostășeștĭ***, am găsit acele temeiurĭ asemănate cu dorința și cugetul Nostru. Rămîne dar ca anexul subt litera A, să-șĭ ia a lui săvîrșire, cu desvoltările ce experiența și trebuința va cere, cînd se va deschide școla ostășască, în urma clădirei încăperilor trebuincĭoase; pentru care Dumneata vei îngriji a Ne supune planul fără zăbavă; iar pînă atuncĭ vremelnicește se va întocmi școală de iuncărĭ în cazarma cavaleriei, potrivit cu temeiurile co-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prinse în anexul subt litera B, și spre acest sfîrșit poruncim :

1. Cheltuiala de lei zece mii, ce se cere pentru pregătirea odăilor trebuincĭoase spre locuință și învățătura școlarilor, se va lua din economiile oștirei.

2. Suma de lei șai-spre-zece mii, ce se vede trebuincĭoasă pe fie-care an pentru ținerea acelor școlarĭ cu îmbunătățirea îndestulării, cumpărătoare de cărțĭ și alte asemenea, se va acoperi cu plata de doi galbenĭ pe lună, care se va plăti de familia fie-căruia din acei iuncărĭ.

3. Suma de lei trei-zecĭ de mii ce se cere pentru plata profesorilor, se va slobozi din suma hotărîtă prin legiuirea anului 1847 pentru înființarea unei școlĭ ostășeștĭ. Iuncării carĭ la sfîrșitul cursului de doi anĭ se vor cunoaște mai destoinicĭ la învățăturile și științele ce li se cer prin paragraful 2 din anexa de sub litera B, spre a trece la partea practică, și în cursul acelui an vor da iarășĭ dovezĭ de bună purtare și destoinicie, vor dobîndi drept de înălțare la rang de praporcic.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Departamentul trebilor din 'Năuntru către Cîrmuitorii județelor.

ORDIN [1])

Acest ordin arată formalitățile ce trebue să îndeplinească subprefecții din nou aleșĭ și îndatoririle ce au ei în exercițiul funcțiunilor lor.

1 Iulie 1847 (*Bul. of.* No. 48).

De vreme ce toate lucrările administrației cîte privesc la

[1]) Credem folositor de a pune subt ochii cititorilor acest ordin care

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

îndatoririle puse asupra domnilor Cîrmuitorĭ, se săvîrşesc prin subt cîrmuitorii de plăşĭ şi plaiurĭ, acum cu prilejul alegeriĭ acestor din urmă, s'au socotit de neapărată trebuinţă a se da în cunoştinţa cîrmuirii chipul cu care trebue să intre în lucrare cei din nou orînduiţĭ subt-cîrmuitorĭ, precum şi cele de căpetenie bazurĭ pe care să păşească în slujba încredinţată lor, ca, după aceastā, lucrarea, cerută de la dînşii, urmîndu-se mai regulată şi după un metod sprijinit pe temeiurile consfinţite de legĭuirĭ, şi Oblăduirea să rămîe încredinţată despre cele ce privesc la buna orînduială, şi toţĭ lăcuitorii ţării, de orĭ-ce treaptă, să dobîndească în faptă şi la vreme mîngîerea cuvenită şi săvîrşirea dreptăţii ce va dovedi că are fie-care, întocmai şi asemănat cu părinteasca îngrijire ce are înalta Stăpînire pentru toţĭ de obşte.

Decĭ acea Cîrmuire, avînd în vedere cele mai sus arătate, va pune asupra aleşilor acum subtcîrmuitorĭ îndatoririle următoare:

1. Să săvîrşească în presusdvia Cîrmuirei jurămîntul legĭuit prin articolul 357 din Regulamentul Organic, cîte unul unul pe rînd şi după toate formele cerute, adică, citind fie-care jurămîntul prezis cu glas mare şi înţelegător, în auzul tutulor cîţĭ se vor afla de faţă în presusdvie, ţiind mîna dreaptă pe Sf. Evangelie, şi apoi iscălindu-l şi dîndu-l singur în mîna D-lui Cîrmuitorului, ca o adevărată şi în total formală chezăşuire cu care se leagă şi înaintea lui Dumnezeu şi înaintea Stăpînirei şi a publicului, pentru a sa desăvîrşită credinţă şi morală purtare în toate datoriile slujbei sale.

2. Tot într'acea zi, sau cel mult a doa-zi, să pornească numai de cît la rezidenţa sub-cîrmuirei, unde, din întrebările ce va face, şi din citirea poruncilor ce va găsi, orĭ so-

invederează grija Domnuluĭ şi a miniştrilor săi pentru legalitate şi îngrijirea ce au ei de ţăranĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

site atuncĭ și nepuse în lucrare, să stăruiască și să se silească pentru a lor săvîrșire.

3. Într'un soroc de 15 zile, citind toate delele subtcîrmuirei, precum și toate instrucțiile date după vremĭ, și mai cu seamă cele cu începere de la anul 1843, obștite și prin foile publice, să se pătrunză de îndatoririle ce sunt puse asupra subtcîrmuitorilor, și să urmeze în toate întocmai și fără nicĭ o abatere.

4. După trecere de o lună de la a sa orînduire, să se preumble pe rînd prin toate satele plășii sau plaiului ce i s'au încredințat, să cunoască pe toțĭ lăcuitorii de aproape, să-i povățuiască pentru toate cele ce privesc la al lor folos, să-i încredințeze despre toată îndestularea ce vor dobîndi la dreptățile ce vor avea, să-i îndatoreze la grabnica săvîrșire a poruncilor Stăpînirei și la îndeplinirea datoriilor ce au către proprietarii moșiilor pe care locuesc și se hrănesc, și în sfîrșit să-i facă pe toțĭ a înțelege că, pre cît lăcuitorii supușĭ, muncitorĭ și cu bune purtărĭ, vor fi mîngîiațĭ și apărațĭ la toate trebuințele lor, cu atîta cei neascultătorĭ și răi nărăvițĭ în hoții, tîlhării și nesupunerĭ la legĭuirile în ființă, vor cerca fără ertare toată asprimea pravililor, atît pentrn a lor înfrînare cît și pentru pilda altora.

5. Într'această preumblare, fie-care subt-cîrmuitor, ca să nu pricinuiască zmăcinare și cheltuelĭ satelor, va intrebuința cai și trăsură a lui, și va fi însoțit numai de doi, cel mult trei dorobanțĭ, iar ajungînd în fie-care sat, va cerceta în ființa proprietarului sau a procuratorului său, a preotului și a aleșilor, starea cutiei de rezervă, numărîndu-se banii cutiilor în ființa tutulor și măsurîndu-se magazia asemenea, și va lua socoteală pentru fie-care dintr'acestea subt iscălitura preziselor fețe și cu arătare de toate împrejurările, după care, așternînd obșteștĭ catastișe de toate satele, le va trimite subt a sa iscălitură la cîrmuire, ca și aceasta să le

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

trimită la Departament; iar socotelile adunate de la sate şi iscălite de feţele competinte, precum s'au zis, le va coase în delă şnuruită, şi prenumărată, şi o va păstra în a sa canţelarie spre a-i sluji de dovadă la orĭ-ce întrebare se va face.

6. Dacă la numărătoarea banilor cutiilor şi la măsurătoarea productelor din magaziile de rezervă, s'ar găsi vre-o lipsă neîntemeiată pe nicĭ un cuvînt pravilnic, şi acea lipsă va fi asupra celor dintr'acel sat, iĭ va îndatora numai de cît ca să o puie la loc, iar mijlocind alte împrejurărĭ, le va însemna în aşternerea catastişelor ce are să trimiţă la Cîrmuîre, înaintea fie-căreia sume pe o osebită coloană intitulată: «Băgărĭ de seamă».

7. Nicĭ un subtcîrmuitor nu este volnic să întrebuinţeze arenzĭ de moşii, arăturĭ de cîmpurĭ, sau alte speculaţii în ocolul plăşii sale, nicĭ pe numele său, nicĭ pe nume strein, nicĭ în tovărăşie cu cinevaş.

Cel în potrivă următor va fi numai de cît depărtat din slujbă.

8. Pentru orĭ-ce cerere va face sub-cîrmuitorul de la sate, orĭ după poruncile cîrmuirei, orĭ după reclamaţia cuivaşĭ, sau şi după orĭ-ce altă împrejurare, va adresa poruncă în scris şi în formele cerute către aleşii satelor, şi dorobanţul trimis cu acea poruncă va stărui asupra aleşilor ca să se aducă la îndeplinire, precum şi aleşii vor fi datorĭ ca pe de o parte să o săvîrşească, iar pe de alta acea poruncă să o păstreze la arhiva satului, ca la orĭ-ce întîmplare de cercetare să slujească de dovadă întru descoperirea adevărului cerut; în urmarea acestei hotărîrĭ, orĭ-ce volnicie încredinţată de vre-un sub-cîrmuitor în neştiinţa aleşilor satelor, este nepriimită şi neţinută în seamă, şi sub-cîrmuitorul ce va îndrăsni să urmeze în potriva acestei poruncĭ, va fi numai de cît suspandat, dat în cercetare şi prin urmare dojenit după măsura învinovăţirei sale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

9. Pentru orĭ-ce împilare ar suferi locuitorii din partea u-nora din proprietarĭ, îngrijitorĭ ai acestora, sau arendașĭ în potriva legiuirilor conslînțite pentru drepturile reciproace, sub-cîrmuitorii sunt datorĭ să dea grabnică ascultare la jeluirile acestora, și numai de cît să le facă dreapta îndestulare, îndatorînd pe acei apăsătorĭ a se mărgini numai în adevăratele lor drepturĭ; însă, tot după acest cuvînt, sunt datorĭ să înlesnească și trebuințele proprietarilor, și prin poruncĭ către aleșii satelor, și prin dare de dorobanțĭ stăruitorĭ într'acele sate, cînd locuitorii clăcașĭ nu vor urma datoriilor lor și pravilnicilor învoelĭ ce vor face în vreme cu proprietarii, ferindu-se și într'aceasta de orĭ-ce mituire ***prin care să cerce locuitorii vre-o năpăstuire***, precum și de vre-o neîngrijire la vreme, prin care să cerce proprietarii pagube însemnate, căcĭ, și pentru una și pentru alta, vor rămînea de o potrivă în mare răspundere.

10. După raporturile ce priimesc subt-cîrmuitorii în toate Duminicile, din cele prin graiŭ arătărĭ ale vătășeilor, și după alte științe ce urmează să aibă pentru starea și petrecerea fie-căruia sat, cunoscînd în totul starea plășii sale, să aibă în tot ceasul cea mai vie priveghere și îngrijire, ca după nicĭ o împrejurare să nu se slăbească strejuirea satelor, să nu se întîmple cea mai mică hoție, orĭ tîlhărie, sau dare de focurĭ la șire de bucate și fînurĭ, strășnicind pe toțĭ sătenii de obște să aibă paznicĭ în ființă tot-d'a-una, o neobosită îngrijire fie-care în parte într'aceasta, și încredințîndu-i că la o asemenea întîmplare, nu va scăpa tot satul de despăgubirea păgubașilor, —după legĭuirile ce sunt în ființă,—precum și vinovatul de cea mai grea pedeapsă hotărîtă de pravilă.

11. Fiind că scriitorii subt-cîrmuirei, cărora le dau numire de ajutorĭ, se aleg și se orînduesc d'adreptul de însușĭ subt-cîrmuitorul, apoi să cunoască fie-care subt-cîrmuitor că pentru orĭ-ce abatere s'ar ivi din partea acestora în datoriile slujbei,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sau pentru orĭ-ce rea însușire de banĭ publicĭ sau împlinirĭ în parte, sunt însușĭ sub-cîrmuitorii răspunzătorĭ.

De aceea se și cuvine ca, pe de o parte, la a lor priimire în slujbă, să ia toate încredințările despre a lor bune purtărĭ, iar pe de alta să-i privegheze și să-i strășnicească ca, orĭ în ființă-le, sau în a lor lipsă, să nu urmeze cea mai mică neorînduială sau abatere.

12. Fiind-că aceștĭ slujbașĭ alăturațĭ la subt-cîrmuirĭ, nu sunt din acei slujbașĭ publicĭ carĭ săvîrșesc jurămîntul cerut de Regulamentul Organic, ci dațĭ numai spre ajutor și înlesnirea slujbei subt-cîrmuitorilor, de aceea și firește nu pot să fie priimite iscăliturile lor în acte publice,—precum, vechileturĭ, învoelĭ, contracte și alte asemenea acte ce s'ar înfățișa la subt-cîrmuirĭ;—adeveririle să se facă numai cu iscăliturĭle subt-cîrmuitorilor.

Marele Vornic,

A. VILARA.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESFIINȚAREA ROBII.

11 FEBRUARIE 1847.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ofisul privitor la desființarea robii.

Domnul supune Adunării un proiect de lege pentru desrobirea țiganilor S-tei Mitropolii, episcopaturilor și mănăstirilor. Măria Sa propune asemenea ca birul țiganilor deveniți cetățeni să slujească a răscumpăra robii fețelor particulari.

Veți dobîndi, prin acest proiect, zice Domnul adresîndu-se Camerii, *unul din cele mai mari drepturi la a omenirii și a posterității recunoștință* [1]).

8 Februarie 1847 (No. 130).

Noi, Gheorghie Dimitrie Bibescu, Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Țara Romînească,

Cinstitei Obicinuitei Obșteștii Adunări.

Luînd în băgare de seamă că suma hotărîtă pentru răscumpărare de țigani prin legiuirea anilor 1832 și 1843, atingătoare de orînduiala țiganilor Statului, este foarte mică și neasemănată cu sfîrșitul orînduirei ei, iar veniturile Sfintei Mitropolii, ale Episcopiilor și ale tuturor de obște Mănăstiri ce se află într'această țară, covîrșind astăzi ale lor trebuințe; Noi socotim că îndeplinim o datorie povățuită și de iubire a omenirei și de creștinătate, îndreptînd către Cinstita Obștească Adunare, în urmarea raportului ce ni s'a înfățișat de către Sfatul Nostru extraordinar, alăturatul proiect de pravilă despre desrobirea țiganilor ai mai sus numitelor Sfinte Lăcașuri, ca intrînd toți aceștia în orînduiala celor-lalți lo-

[1]) Vezi pag. 26—35 din acest volum, expunenerea cestiunii desrobirii Țiganilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cuitorĭ slobozĭ, a lor capitație să se îndrepteze numai spre răscumpărare de țiganĭ de la particularii ce vor voi să vînză.

Cunoscînd sentimentele de care se află însuflațĭ mădularii Cinstitei Obșteștei Adunărĭ, nu sîntem la îndoială că vor vedea întru acest proiect prilejul de a dobîndi unul din cele mai marĭ drepturĭ la a omenirei și a posterității recunoștință.

D-lui șeful departamentului credinței va da citire acestui ofis.

(Urmează iscălitura Măriei Sale).

Șeful departamentului credinței

M. FLORESCU.

Proiect despre regularisirea țiganilor Sfintei Mitropolii, ai Episcopiilor și ai tutulor Mănăstirilor.

ART. 1.— Se slobod din robie toțĭ Țiganii Sfintei Mitropolii, ai Episcopiilor și ai tutulor mănăstirilor și metoașelor de obște, cum și ai bisericilor și ai orĭ-căruia alt așezămînt public, fără deosebire, cîte se află în cuprinsul Țării-Romîneștĭ.

Aceștia, ca și Țiganii Statului, supușĭ la aceiașĭ orînduială, vor fi slobozĭ și volnicĭ a se însoți cu Romînĭ, parte bărbătească și femeiască.

ART. 2.— Capitația legĭuită se va împlini de la aceștĭ Țiganĭ, se va aduna la Vistierie, și împreunîndu-se cu suma hotărîtă pentru acelaș sfîrșit prin art. 12 al legĭuirei din anul 1832, și art. 10 a celii din anul 1843, se va întrebuința numai spre desrobirea Țiganilor cîțĭ se vor vinde de particularĭ de a lor bună voe, ținîndu-se socoteală curată de banii adúnațĭ și de numărul familiilor din nou răscumpărate pe fie-care an, spre a se trimite în cercetarea Obșteștii Adunărĭ împreună cu cele-l-alte socotelĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 3.— Capitația ce se va împlini de la familiile de țiganĭ ce se vor desrobi treptat de la particularĭ, precum mai sus s'a arătat, se va adăoga iarășĭ la acel capitol hotărît pentru desrobire, și se va întrebuința în răscumpărare de țiganĭ pe cîtă vreme se vor afla de vînzare.

Raportul Cinstitei Obșteștĭ Adunărĭ către M. S. Domnitorul.

Adunarea votează proectul de lege în unanimitate.

11 Februarie 1847 (No. 361).

PREA ÎNĂLȚATE DOAMNE,

Obșteasca Adunare, ascultînd cu toată băgarea de seamă ofisul Înălțimei Voastre de subt No. 130, și cu proectul alăturat pentru desrobirea țiganilor Mitropoliei, Episcopiilor, ai tutulor de obște mănăstirilor cu metoașele lor, bisericilor și orĭ-căruia alt așezămînt public, și după pilda cea bună ce a dat Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul, prezidentul Obșteștii Adunărĭ, rostind Adunării priimirea acestii legĭuirĭ, și urîndu-ĭ a sluji aceasta drept o bună pildă la toțĭ de obște, Adunarea, pătrunsă de recunoștință pentru aceasta a Prea Sfinției Sale părintească bună-voință, cu unanimitate au priimit zisul proiect de legĭuire, hotărînd a se supune la a Măriei Voastre Înaltă întărire.

Secretaria dar, potrivit cu a Adunării hotărîre, supune plecat zisul proect la Înalta Măriei Voastre întărire.

(*Iscălit*: Președintele Obșteștei Adunărĭ).

---

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

OFIS

Domnul întărește legea privitoare la desrobirea țiganilor, lege *„ce duhul veacului și înaintarea civilizații o cerea de mult.“* — *„Seanța de la 11 Februarie 1847 va face epocă,* zice Domnul, *în analele istoriei Patriei noastre.“*

13 Februarie 1847, No. 143 (*Bul. of.* din 17 Febr. No. 13).

Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, VV, cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpînitor a toată Țara Romînească,

Cinstitei Obșteștei Adunări.

Văzînd raportul cu No. 361, ce Ni s'a înfățișat subt iscălitura Prezidentului și a Secretariei acelii Cinstite Adunări, prin care aduce la a Noastră cunoștință că, cercetîndu-se proiectul pentru desrobirea țiganilor ai Sfintei Mitropolii, ai Episcopiilor și ai tutulor mănăstirilor și metoașelor de obște, cum și ai bisericilor și ai ori-căruia așezămînt public fără osebire, cîte se află în Prințipatul Țării-Romînești, Cinstita Adunare s'a unit întru toate cu cuprinderea lui; Noi, potrivit art. 49 din Regulamentul Organic, întărim acel proiect așa precum s'a priimit de Cinstita Adunare.

Tot de o dată ne socotim datori, profitînd de acest prilegiu, ca să arătăm osebita Noastră mulțumire atît Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit [1]) pentru iubitoarea de omenire și meritata sprijinire ce a dat unui proect de asemenea importanță, cît și Mădularelor Cinstitei Adunări care au prețuit cu atîta căldură o legiuire ce duhul veacului și înainta-

[1]) Domnul e plin de bună voință pentru În. P. S. Mitropolit; i adresează felicitări și mulțumiri, dar D. de Nion ne spune de altă parte că a intilnit capul Statului din partea În. P. S. S. tot atîta opunere în cestiunea desrobirii țiganilor ca și în a bunurilor bisericești. (V. p. 257 din acest volum.— V. *Gazeta Transilvaniei*).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rea civilizației o cerea de mult; iar seanța de la 11 Februarie 1847, a sesiei anului 1846, va face epocă în analele istoriei patriei Noastre.

D-lui Secretarul Statului este însărcinat cu citirea acestui ofis al Nostru.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului:

M. BĂLEANU

Guvernul răsvrătirii din 1848 va căuta a-șĭ însuși meritul acestei opere de civilizare, decretînd ***desființarea robii***, par'că legile lui Bibescu nu desrobiseră pe Țiganii Statului, Mitropolii, așezămintelor bisericeștĭ, par'că desrobirea treptată a Țiganilor fețelor particulare nu era un fapt săvîrșit chiar din 1843.

Dar i va părea folositor să arunce Europii această vorbă mare de desrobirea Țiganilor. Această măsură, luată în pripă fără studiu pregătitor, întemeiată pe o desdaunare pe care Statul nu va fi în putință să o plătească proprietarilor de Țiganĭ, va avea drept urmare să arunce o adîncă turburare între aceștia și stăpînii lor, și să dea naștere la un element de dezordină.

În 1850 [1], Vodă Știrbei va da un foarte bun decret cu privință la această categorie de Țiganĭ, poruncind sfatului său administrativ să oprească «să fie despărțită o familie de Țiganĭ, prin dar, sau prin vînzare», și să vegheze «ca nicĭ un act de vînzare sau de danie pentru Țiganĭ să nu se adeverească de vr'o judecătorie, nicĭ să fie ținut în seamă, dacă nu va cuprinde în sine pe părinții cu toțĭ co-

[1]) 22 Noembre 1850 (*Bul. of.* No. 102).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

piii lor». Porunceşte asemenea că «orĭ-ce vînzărĭ de Ţiganĭ se vor face de la o familie pînă la trei, se vor răscumpăra toate de Vistierie, fără a mai putea trece de la un stăpîn la altul ».

În 1856 [1]), puţin înainte de sfîrșirea mandatului său de șeapte anĭ, Vodă Ştirbei va da o lege cu acest titlu: ***Lege pentru desrobirea tutulor Ţiganilor din Principat.***

Acest titlu, — care lasă să se presupue că această lege e o lege de desrobire obştească a robilor din Principat, – nu e titlu ce i s'ar potrivi. Ar fi fost mai exact, credem, ca această lege să fie ast-fel intitulată: «Lege de desdaunare pentru desrobirea Ţiganilor stăpîniţĭ de feţe particulare și nedesrobiţĭ încă.»

Legea lui Bibescu asigura, fără cheltueală a Statului, buna stare a casei de rezervă înfiinţate în 1832 și desrobirea tutulor Ţiganilor stăpîniţĭ de feţe particulare, într'un mod neîntrerupt și fără ca drepturile particularilor să fie vătămate. Guvernul din 1856 va declara liberĭ pe toţĭ Ţiganii, dar va lăsa pe proprietarĭ să aştepte cel puţin doi ani preţul ce Statul e dator să le plătească, va scădea acest preţ cu doi galbenĭ de cap, hotărîndu-l a fi de zece galbenĭ, și tot de o dată va mări birul ce au a plăti Ţiganii liberaţĭ, ducîndu-l de la trei la șease lei.

---

[1]) 8 Februarie 1856 (No. 249). (*Bul. of.* 6/18 Febr. No. 17).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LEGE

(*Ofis din 18 August 1844, No. 393* [1])

PENTRU ÎNTOCMIREA UNEI ROATE DE POMPIERI PENTRU CAPITALA ORAŞULUI BUCUREŞTI.

ART. 1. — Pentru şapte tulumbe marĭ de cai şi şase micĭ de mîinĭ, din care doă marĭ de cai şi una mică de mîinĭ la Agie, şi cincĭ tulumbe marĭ de cai şi cincĭ micĭ de mîinĭ, în cincĭ văpselĭ ale oraşului, se va întocmi o roată ostăşească de pompierĭ în număr de 7 Oberĭ-ofiţerĭ, 23 Unterĭ-ofiţerĭ, şi 256 soldaţĭ de rînd şi de nerînd, precum cu desluşire în tabela No. 1 se arată.

ART. 2.— Numărul complect al acestei roate se împarte în şase despărţirĭ, adecă una la Tahtul Poliţii, subt comanda căpitanului comandir al roţii întregĭ, şi cincĭ la cincĭ văpselĭ ale oraşului, fie-care subt comanda unui ofiţer şi a comandirului întregei; toate aceste şease despărţirĭ să fie statornicite la Tahtul Agiii şi a comisiii văpselilor, şi vor fi în dispoziţia d'a dreptul a şefului poliţiei, şi a comisarilor, precum se atinge de slujba preîntîmpinării focului.

ART. 3.— Numărul ober-ofiţerilor şi a rangurilor de jos a acestei roţĭ, se vor lua din totalul numărului miliţiei spre a fi rangurile de jos disciplinaţĭ în slujbă ostăşească, şi care se va împlini în oştire cu alt atît număr de 279 recruţĭ, carĭ se vor lua şi de prin toate oraşele Prinţipatului din familiile plugarilor orăşenĭ după regulile recrutaţiei.

ART. 4.— Fiind că adaosul recruţilor la numărul oştirii nu poate a-l face mai înainte de a se face analoghie după noa catagrafie, care începe de la anul 1845; de aceia şi formăluirea aceştii roate se va face la începutul acelui an.

ART. 5.— Şapte oberĭ-ofiţerĭ, adică un căpitan, trei paru-

[1] Vezĭ Regulamentul Organic pag. 625.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cicĭ și trei praporcicĭ, să se aleagă de către D-lui Marele Spătar din numărul ofițerilor oștirii.

ART. 6.— 279 ranguri de jos, în numărul cărora 23 unterĭ-ofițerĭ, să se aleagă de către D. Marele Spătar din numărul oștirii, din care să fie cu vechimea slujbei 56 din anul 1840, 56 din 1841, 56 din 1842, 56 din 1843 și 55 din anul 1844.

ART. 7.— Lipsa ce se va întîmpla peste an din complectul aceștii roate, de morțĭ, fugițĭ și slobozițĭ din slujbă, se va împlini din numărul oștirii cu oamenii celii din urmă recrutații, avînd deprindere la regulile disciplinei și învățătură ostășească.

ART. 8.— Oberĭ-ofițerii care intră în numărul acestei roțĭ să se socotească în oștire după vechimea lor cu arătare că se află la roata de pompierĭ, și la vacanție, avînd de la Vel Agă atestație de conduită bună, după recomandația ce se va face de către șeful miliției, să se înalțe în următoarele rangurĭ cu mutare în oștire; iar în locul lor se vor orîndui alții.

ART. 9.— Rangurile de jos se socotește în slujbă șase anĭ, socotindu-se și vremea slujbei cît au fost în oștire. De aceia la mutarea lor în roata de pompierĭ, Dejurstva va trimite și formularul fie-căruia la comandirul roții.

ART. 10.— Pentru ținerea catastișelor acestei roate, păzirea regulii contabilității la plata lefurilor, îmbrăcăminte îndestulătoare și ținerea corespondenții, se va urma ceia ce se urmează și de roatele milităreștĭ.

ART. 11. — Leafa rangurilor ostășeștĭ ai acestei roțĭ, precum și îndestularea rangurilor de jos se arată în tabla cu No. 1.

ART. 12.—Din totalul sumei lefilor să se oprească cîte una și $^{3}/_{4}$ parale la fie-care leu, și să se trimeață la Dejurstvă, ca să se facă venit la sumele spitaliceștĭ, după cum se urmează și în oștire.

ART. 13. — Bolnavii, rangurĭ de jos, se vor trimite la spi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

talul ostăşesc, şi pentru aceea se vor răspunde în priimirea spitalului plata îndestulărei pe cîtă vreme se vor afla bolnavĭ în spital.

ART. 14. — Forma îmbrăcămintei ofiţerilor acestei roţĭ va fi întocmai ca şi a infanteriei oştirei, cu deosebire numai că mondirile vor fi scurte, şi cei de la agie să aibă la mondir şi pantalonĭ postav roşu, iar cei de pe la comisii, în faţa văpselei comisiilor. Chiverile vor fi căscĭ de alamă cu coadă de păr negru pe creastă şi cu pajăre în frunte; iar rangurile de jos în vremea slujbei focului, cu pantalonĭ de postav în doi perĭ, şi spenţerile de postav civit încinşĭ cu chingĭ de piele şi în cap cu căscĭ de alamă fără creastă, cu numărul despărţirei în frunte, afară d'ai agiei care vor avea pajerĭ în fruntea căscii în loc de număr; iar la front vor avea uniformă, mondir scurt şi pantalonĭ de postav civit şi paspoal, precum s'a zis mai sus cu căscĭ de alamă, unter-ofiţerii cu tesacu şi teacă de baionetă, iar soldaţii numai cu teacă de baionetă pe portupei, patrontaş şi curea de patrontaş peste umăr încrucişate pe piept şi puşcile cu baionetă; vara vor purta pantalonĭ de pînză, şi în toată vremea cînd nu vor fi în slujbă, mantale de postav în doi perĭ; sau vara chite de pînză; îmbrăcămintea rangurilor de jos şi a toată amuniţia se deslușeşte în tabla cu No. 3.

ART. 15. — Pe lîngă cele-lalte în fiinţă instrumente la comanda de foc, se vor cumpăra patru-zecĭ şi opt cai noi, fiecare cîte lei patru sute. Se vor mai face încă opt hamuturĭ pe lîngă patru-zecĭ ce se află acum, precum şi brîurĭ de piele, o sumă chingĭ, topoare, masalale, lopeţĭ de lemn şi felurimĭ de chei după cum cu deslușire se află în tabla No. 4. Caii ce sunt acum în slujba comenzii de foc se vor vinde cu mezat, şi banii ce se vor prinde pe dînşii, se vor întoarce la casa vistieriei; iar pentru aceasta, pentru dregerea de obşte a tutulor celor-l-alte instrumente ale comenzii de foc şi cumpă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rătoare de cai în locul celor ce se vor scoate ca netrebnicĭ, se hotărăşte pe tot anul remont lei 8,500, iar pentru hrana şi potcovitul mai sus zisului număr de cai, se va plăti pe tot anul o sumă de lei 11,520, socotindu-se cîte lei doă-zecĭ de fie-care cal pe lună, precum cu deslușire se coprinde pentru toate în tabla cu No. mai sus zis.

Aceste sume de lei 8,500 ce figurează prin acest articol pentru remonta cailor şi a instrumentelor de foc, precum şi cea de lei 11,520 pentru furajul cailor se socotesc cu aproximaţie; iar anuala cheltuială ce se va urma pentru întîmpinarea acestor trebuinţe, să fie întemeiată pe rezultatul mezaturilor ce se vor face pentru fie-care articol şi pe dezlegarea Domnului, subt îndatorire a se da obştescului control la sfîrşitul fie-căruia an socoteala cu documenturĭ, după controlariceştile forme, pentru toate cheltuelile urmate de către şefii respectivĭ, întru ceea ce priveşte la îndatoririle fie-căruia în parte.

Iar suma banilor trebuincĭoasă după socoteala ce s'a făcut pe fie-care an, în curgere de noă anĭ, pînă cînd este sorocul slujbei multora din obşte, întrebuinţarea plăţii lefilor rangurilor de sus şi de jos, îndestularea rangurilor de jos, îmbrăcămintea acestora, cumpărătoarea cailor şi a lucrurilor, remonturĭ, hrană şi potcovitul cailor, se arată cu deslușire în tabla cu No. 5.

ART. 16. — Numai adaosul de lei treĭ-zecĭ şi cincĭ mii una sută şapte-spre-zece (35,117), ce mai trebuesc peste hotărîta sumă a se răspunde din casa vistieriei la agie după legiuirea din anul . . , să se răspundă din casa orăşănească, iar ceĭ-alţĭ banĭ în sumă de lei 129,120 să se răspundă şi în viitor tot din vistierie, pentru care se va da socoteală regulată la sfîrşitul anului, care se va supune la cercetarea controlului şi a Obşteştei Adunărĭ.

ART. 17. — Pentru învăţarea acestei roate de pompierĭ,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

manevra stingerii focului, se va aduce de acum din alt Stat doi bran-maisterĭ, adecă un învățător și un subt-învățător, cărora li se vor plăti în curgere de trei anĭ (cît adică se cunoaște destulă vreme a învăța roata), după tocmeala ce prin contract se va face pentru dînșii, cît are să fie leafa lor pe an, care se începe de la sosirea în Capitala Bucureștĭ, precum și cheltuiala drumului; iar banii aceștia se vor plăti osebit din § extra-ordinar al vistieriei.

ART. 18. — Comandirul de roată cîrmuește toate despărțirile și va răspunde pentru starea lor în toate părțile roții, avînd socoteala unde se va cuveni.

ART. 19.— Toată roata este supusă fără mijlocire subt comanda agiei, care va face toate punerile la cale prin comandirul roții. Cînd această comandă se va afla în lucrare la vre-o aprindere, nimenea altu afară de comandiru roții, să nu aibă drept a porunci asupra mișcărilor ce vor socoti de trebuință pentru stingerea focului.

ART. 20. — Cu această orînduială întocmindu-se roata, se va face îngrijire a se afla la agie și comisiile văpselilor, încăperile trebuincĭoase pentru oamenĭ, și cai, și instrumente, magazii de amoniție.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DESPRE EPIZOOTIE

ORDINE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Departamentul treburilor din 'Năuntru către Ocîrmuitorĭ.

Guvernul arată ocîrmuitorilor marea sa nemulţumire că n'aŭ fost împlinite ordinele sale pentru a lupta în contra epizootiei.

CIRCULARĂ DIN 4 AUGUST 1847, No. 1917.

(*Bul. of.* No. 57, din 11 Avgust, 1847)

Epizootia ivindu-se din nenorocire şi într'acest an, după toate măsurile luate, după toate instrucţiile publicate şi după toate adăogitele povăţuirĭ, s'a crezut fără nicĭ o îndoială că în soroc de doă-zecĭ zile, sau cel mult de o lună, va înceta cu desăvîrşire în toată ţara; dar, — după o altă nenorocire mai mare,— s'a văzut că încrederea Departamentului în activitatea Domnului Cìrmuitor, nu corăspunde cu îndeplinirea slujbei cerută din partea Dumisale; căcĭ dacă odată s'a dovedit că boala este lipicĭoasă şi nu epidemică, încetarea ei, fireşte, trebuia să fie următoare măsurilor povăţuite.

Adică, dacă despărţirea vitelor bolnave din cele sănătoase, —îndată după ivirea boalei,—s'ar fi pus în lucrare; dacă depărtarea proprietarilor lor din sat la un loc osebit dimpreună cu ale lor vite, s'ar fi făcut numai de cît, fără de a mai lăsa acelora vreme de comunicaţie cu alţĭ consătenĭ ai lor, şi dacă locurile hotărîte pentru adăpostirea şi păşunarea vitelor bolnave, îndată după încetarea întrebuinţării la care se aflau supuse, s'ar fi curăţit cu desăvîrşire prin spălare, prin ardere cu foc, prin săpare a pămîntului şi orĭ-ce alte mijloace ar fi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

povățuit trebuința, se poate zice cu netăgăduire că boala nu numai că n'ar fi putut să sporească, dar negreșit trebuia să înceteze cu totul.

Departamentul trebur ilor din 'Năuntru către Ocîrmuitorĭ.

Măsurile în contra epizootiei nefiind observate, Ministrul dă ordine aspre ca să ajungă să dispară boala.

CIRCULARĂ DIN 14/20 Avgust, 1847, No. 2017.

(Bul. of. No. 58 din 14 Avgust, 1847).

Departamentul privind cu mîhnire slaba îngrijire ce a avut acea cîrmuire într'aceasta, și tot de o dată văzînd că răul este așa de mare și pricinuitor de o pagubă foarte însemnătoare, căcĭ pe lîngă zadarnica perdere a vitelor, se prăpădesc tot într'o vreme și agoniselele oamenilor pe cîmpurĭ, precum și tot felul de tranzacții din pricina închiderei și mărginirei satelor pînă la a lor desăvîrșită curățire, îndatorează, printr'aceasta într'adins poruncă, pe Domnul cîrmuitor ca,—îndată după priimirea ei,—prin toate acele sate smreduite, să strășnicească cu dinadinsul încetarea comunicațiĭ celor curațĭ cu cei smreduițĭ, să curețe locurile prin sate pe unde se va fi ivit întîiŭ boala; asemenea să curețe și locurile pe unde vor fi fost lazăreturĭ și pășune de vite bolnave, și cu un cuvînt, să întrebuințeze toate mijloacele putincĭoase și asemănate cu o mulțime de instrucții ce i s'au trimes pînă acum, și să stăruiască ca să înceteze boala în cel mai scurt soroc, puind, la ridicare-i dintr'o plasă, această îndatorire stăruitoare și cu cea mai mare băgare de seamă asupra sub-cîrmuitorilor de plășĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

şi asupra aleşilor satelor, făcîndu-i să înţeleagă pe toţĭ că dacă se va mai ivi boală de vite şi pe viitor, cunoscîndu-se că altă pricină nu mai este de cît numai neîngrijirea celor de aproape slujbaşĭ, adică a subt-cîrmuitorilor de plăşĭ şi a aleşilor satelor, atuncĭ cei d'întîiŭ se vor depărta din slujbă ca nişte nevrednicĭ şi nestăruitorĭ, şi cei de al doilea se vor dojeni poliţieneşte în mijlocul satelor lor şi în vederea tutulor de obşte ; iar întîmplîndu-se şi vre-o uneltire de abuz din partea cuiva-şĭ, orĭ pentru părtinire, sau pentru vre-o întrebuinţare de mită, atuncĭ unii ca aceia vor fi daţĭ şi în judecată criminală.

Marele Vornic, A. VILARA.

Departamentul trebilor din 'Năuntru către subt-cîrmuitorĭ.

Ministrul opreşte pe subt-cîrmuitorĭ să facă parte din societăţĭ formate ca s'arendeze moşii în judeţele ocîrmuite de dînşii. El opreşte cîştigurile nelegale făcute pe spinarea nenorociţilor ţăranĭ şi a Statului.

CIRCULARĂ DIN 1-iŭ SEPTEMBRE 1847 No. 5130.

(*Bul. of.* No. 62, din 6 Septembre 1847).

Departamentul a luat adevărată ştiinţă, ca unii din subt-cîrmuitorĭ, abătîndu-se din instrucţiile ce li s'au dat la a lor orînduire, s'ar fi găsit şi acum înclinaţĭ în tovărăşie de arendă de moşiĭ cu alte feţe particulare, şi chiar în ocoalele subt-cîrmuirilor ce li s'au încredinţat, pricinuind cu aceasta doă rele neertate: unul, că ***năpăstuesc pe locuitorii clăcaşĭ silindu-i la răspunderĭ nepravilnice***, şi cu o aşa grăbire în cît ***nu se mai ridic dorobanţii după dânşii***, şi altul, că îngrijind mai întîiŭ de nişte asemenea nelegiuirĭ, amînează

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

slujba cerută de la acei locuitorĭ în lucrărĭ publice, și aduc cu aceasta întîrziere și împedicărĭ folosului obștesc.

Departamentul povățuește și acum pe unii ca aceia să-șĭ ia măsură de îndreptare și să se părăsească pe viitor de orĭ ce rea întrebuințare a slujbei ce li s'au încredințat, urmînd în tocmai și fără nicĭ o prefacere instrucțiilor ce li s'au dat. Căcĭ, după cercetările ce au a se face,—la orĭ-ce prilej de plîngere din partea cuiva-șĭ,— să cunoască cu hotărîre că se va aduce la îndeplinire osînda hotărîtă printr'acele instrucțiĭ; și nimenĭ, după orĭ-care mijlocire va întrebuința, nu se va putea apăra. Tot de odată însă, se pune îndatorire și asupra D-lui Cîrmuitorului ca să stăruiască cu dinadinsul în datoriile slujbei Dumisale, și să privigheze cu neobosire pe toțĭ cei de subt poruncile cîrmuirei, neîngăduind pe nimenĭ a se abate din calea dreptății, căcĭ la din înpotrivă se va ști însușĭ vinovat și firește răspunzător pentru dovedita neîngrijire cu care se va purta.

Marele Vornic: A. VILARA.

Raport din 29 Sept. 1847, despre noa organizație a lucrării ocnelor.

EXPUNERE

În cestiunea ocnelor guvernul urmări doă ținte: una de umanitate, cea-l-altă de economie.

Domnul, la suirea-I pe tron, cunoștea starea grozavă în care trăeau cei osîndițĭ la ocne, unde tăiau sarea, și se hotărîse să o preschimbe fără întîrziere. Reforma care începu cu mocirlele puturoase ce slujeau de închisorĭ, — în care oamenĭ numai inculpațĭ se găseau amestecațĭ cu osîndiții la pedepse infamante,— și pe care, creînd un regim nou, împru-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mutat de la popoarele civilizate, le înlocui prin închisori zidite cu piatră, — se'ntinse şi la ocne [1].

Domnul, — care în 1832 însoţise pe generalul Kisseleff în vizita-i la Ocnele-Mari, şi care nu uitase nici jalnica pornire ce simţiseră, nici dorinţa arătată de *guvernatorul-general* de a vedea *cît mai repede îmbunătăţită soarta ocnaşilor*, făcu, pe loc ce fu ales, să se zidească cazarme pentru supraveghetori, şi, pentru osîndiţi, clădiri, îngrădiri, infirmerii, ceea ce îngădui să fie în fie-care zi aduşi ocnaşii la aer curat şi la lumină [2].

Vodă Bibescu nu încetă de a se'ngriji de regimul închisorilor şi de îmbunătăţirea morală a osîndiţilor. Ar fi vrut ca nu toţi osîndiţii să fie trataţi în acelaşi mod, greşeala lor nefiind aceiaşi *(Bul. of.* No. 112 din 25 Sept. 1844); — luă măsuri pentru ca plata muncii osîndiţilor să nu le fie furată (*Bul. of.* No. 144 din 30 Noembrie 1844); — stărui asupra neapăratei trebuinţi de a despărţi pe tinerii închişi, de cei îmbătrîniţi în rele.

Ministrul Său, Manolache Florescu, tatăl generalului, ar fi vrut să desfiinţeze osînda la ocne (vezi BLARAMBERG, *Încercări*, p. 345).

Cestiunea economică îşi avu rîndul său. Domnul, care nădăjduia, — în momentul cînd dispărea lanţul vamal ce despărţea cele doă Principate, — să 'nfiinţeze un singur contract de arendă pentru ocnele celor doă ţări, dar care-şi văzu nădejdea înşelată, se'ngriji să preschimbe sistemul învechit al exploatării, şi'ncredinţă lucrările unor ingineri chiemaţi din străinătate, şi'n stare s'aducă 'n ţară îmbunătăţirile cu care ştiinţa înzestrase naţiunile cele mari.

[1]) *Cîte-va vorbe despre Ţara-Romînească*, p. 29.— Dentu, ed. Paris, 1857.
[2]) *Cîte-va vorbe despre Ţara-Romînească*, p. 30.— Dentu, ed. Paris, 1857. Vezi şi cuvintarea lui Vodă la deschiderea Obşteştii Adunări în 1846.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ministrul treburilor din 'Năuntru către Domn

Schimbarea sistemului de exploatare.

(29 Septembrie 1847).

PREA ÎNĂLŢATE DOAMNE,

Cu prilejiul mergerii mele la Ocnele-marĭ, ca să văz lucrarea ocnei sistematice povăţuită de D. Foit, — adus de Înălţimea Voastră de la guvernul Austrii pentru acest sfîrşit, — m'am îndestulat despre cele următoare, care, după datorie, plecat le supui la cunoştinţa Înălţimei Voastre.

Această ocnă va avea în totul trei gurĭ, însă doă pentru exploataţia săriĭ prin metod de crivace lucrate frumos şi foarte bine cumpănite, şi una cu trepte pentru intrare şi eşire, orĭ în chip de scară rătundă sau prin mai multe etajurĭ.

In fie-care dintr'aceste gurĭ merge adîncimea puţului prin pămînt, şi prin care se va ajunge pînă în fundul unde se va hotărî începerea deschiderii galeriilor pe sub pămînt, conrăspunzătoare din gură în gură, şi prin alte direcţii din lăuntru, pe unde se va găsi vîna de sare mai bună.

Toate aceste puţurĭ, pînă în fundul lor, sînt căptuşite cu ţambre de stejar cĭoplite pe trei muchiĭ, şi înţepenite între ele şi între păreţii pămîntului şi ai sării cu pămînt bine bătut, în cît nu rămîne cea mai mică răsuflătoare sau scurgere de apă despre părţile păreţilor.

Galeriile pentru exploataţia sării se deschid numai în sare, în lăţime şi pînă la 30 stînjinĭ [1], rezemate pe pereţĭ de sare şi cu bolte în prelung d'asupra pînă la un stînjin înălţime, rămîind tot-dauna faţa lor deschisă spre întrebuinţare de tăere în maĭ multe trepte după cum umblă stratul sării, şi pe care

[1]) Stînjenul valora 1,966.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pot să lucreze tot într'o vreme mai mulţĭ cĭocănaşĭ, înşirîndu-se la una şi aceiaşĭ operaţie şi tăind fie-care în parte al galerii pînă în cele-l-alte.

Crivacile sunt foarte solide, legate cu fier prin mai multe locurĭ, rezemate pe boldurĭ de fer groase şi lucrate în proporţia greutăţilor, cu greutatea ce au să scoaţă din fundul puţului, într'o cumpănire aşa de potrivită în cît cu mare înlesnire şi cu mai puţinĭ caĭ, va lucra doă otgoane într'o gură, care, ca să lipsească lovitura burduşelor şi încurcătura otgoanelor, este despărţită la mijloc cu ţambre groase cĭoplite pe patru muchĭ, şi închipuind un zid ca de o jumătate de cărămidă din fundul puţului pînă d'asupra feţii pămîntului.

Uneltile cu care se tae sarea, adică cĭocanele, sînt de o altă făptură în cît lasă sarea măruntă mult mai puţină din ceia ce obicĭnuit lăsa cĭocanele lucrătorilor noştri.

Pentru scurgerea şi deşertarea apelor din ocnă, au a se întrebuinţa de o dată doă mijloace, unul, de a se forma preduhurĭ mai multe conrăspunzătoare prin galerii suterene, şi după o potrivită nivelaţie,—în cît, începînd curgerea apei dintr'o adîncime săpată pe lîngă fundul puţului, se scurge din preduh în preduh pînă ce ese în vale pe faţa pămîntului, şi de acolo dă în rîul ce curge pe de josul dealului, în care se lucrează ocna;— şi altul, ca puţina apă ce va mai rămînea, să se scoaţă afară prin mijlocirea de crevace, în vreme de secetă numai cu un burduf pe zi, şi în vremĭ ploioase şi umede cu doă.

Aceste preduhurĭ au gurĭ mai micĭ, căptuşite cu gambre rarĭ şi cu scîndurĭ; sînt la fund podite şi conrăspund unul cu altul după a lor nivelaţie pînă la rîu prin mai sus pomenitele galerii, căptuşite şi acelea cu gambre legate şi aşezate pe unde este pămîntul sănătos mai rarĭ, şi pe unde este pămîntul mai slab mai des, în totul însă înfundate gambrele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu scîndurĭ ţepene, ca să nu să dărîme pămîntul şi să înpiedice scurgerea apelor.

In zăduhul cel mare, pe cînd tóte ocnile au duh şi încetează lucrarea, neputînd lucrătorii să rabde greutatea aerului, iar mai vîrtos la o ocnă închipuită după acest metod cu un puţ pînă în fundul ei, — se preface aerul prin morişte micĭ fie-care cu cîte patru pene, cu mîner de fer, lesnicĭoase de a se învîrti fie-care de cîte un om, sau înaintînd lungimea galeriilor, şi prin vre un fel de maşină, în cît printr'acest mijloc nu poate să înceteze lucrarea nicĭ o dată.

Cele ce s'au lucrat pînă în ziua mergerii mele acolo sînt cele următoare:

O gură de ocnă dată pe care;

Aşezarea ţambrelor după chipul ce s'au zis pînă aproape de faţa pămîntului;

30 stînjenĭ galerie suterenă pentru scurgerea apelor;

Trei preduhurĭ căptuşite cu ţambrele şi scîndurile trebuincĭoase;

Un crivac mai mic la care acum învîrtesc oamenii şi încăperile trebuincĭoase pentru lucrul de lemn, de fer şi de aşezarea şi păstrarea uneltelor şi altor materialurĭ de celarie.

Totul însă după descrierea de mai sus se va săvîrşi în curgere de patru anĭ, iar rezultatul aceştii lucrării se prevede în însemnătoarele folosurĭ mai jos arătate:

1) Că pe o mică faţă de pămînt deschizînd numai doă gurĭ de ocnă, şi toată lucrarea exploatăţii sărei făcîndu-se pe subt pămînt prin galerii în lung după stratul sării, se formează o ocnă, care cel puţin pentru 200 anĭ, adică pînă cînd să se isprăvească sarea din acel munte, poate să dea cu prisos toată sarea trebuincĭoasă şi în consumaţie şi în exportaţie din partea locului, precum aŭ dovedit cercarea pînă acum pentru această trebuinţă.

2) Că înlesnirea şi iconomia cheltuelilor este în toate aşa

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de mare pe lîngă cele ce urmează acum, în cît făgăduesc pe tot anul un adaos de venit Statului îndestul de însemnător: întiiŭ că toată lucrarea fiind solidă și în toate nemerită, este și statornică pentru o mulțime de anĭ fără de a fi trebuință de felurite reparații și cheltuelĭ pe tot anul : al doilea pentru că, fiind acea gură cu trepte, toțĭ lucrătorii și toate trebuincĭoasele lucrărĭ intră și es fără nicĭ o înpiedicare, fără nicĭ o anevoință și fără cea mai mică întrebuințare de otgoane.

3) Pentru că crivacile fiind cumpănate cu greutatea ce au să scoață din ocnă, trebuesc mult mai puținĭ cai, și prin urmare lipsește cheltuiala cumpărătoarei și a hranei lor.

4) Pentru că bolovanii de sare se aduc pînă la gurile a doă puțurĭ cu roabe pe drumurĭ de scîndurĭ potrivit, și printr'acest mijloc trebuința otgoanelor fiind numai pentru scoaterea sării de la fundul puțurilor pînă pe fața pămîntului, rezultează o mare economie la însemnata cheltuială ce se face acum pentru cumpărătoare de otgoane.

5) Pentru că mărunta ce lasă cĭocanele aceștia lucrărĭ, fiind mult mai puțină din ceia ce lasă cĭocanele lucrătorilor noștri, scoaterea ei afară din ocnă se face și cu multă înlesnire și cu mai puțină cheltuială.

Către aceasta, am socotit de a mea datorie, Prea Înălțate Doamne, se adaog, pe lîngă cele ce supui la cunoștința Înălțimei Voastre, și lauda ce se cuvine D-lui Foit, directorul lucrării ocnei sistematice ; meșterii ce are pe lîngă dînsul sînt numai cincĭ, din care patru streinĭ și nu toțĭ cu deopotrivă știință, și unul pămîntean, iar toate cîte s'au lucrat pînă acum și se lucrează sînt în cea mai mare parte din munca arestanților ce s'au dat în a D-sale dispoziție, și înaintarea ce se vede este rezultat numai al marelui zel, și nemărginitei căldurĭ cu care numitul au înbrățișat această ramură de industrie, pentru că, după ce însușĭ povățuește și priveghează neîncetat orĭ-ce lucru cu cea mai mare luare aminte, apoi stăruește

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și cu o neobosită silință să invețe pe arestanțĭ la orĭ ce lucru, adică nu numai la deschidere de gurĭ și la tăiat de sare, dar și de a lucra lemnărie și orĭ ce alt îĭ trebue, mijloc prin care, după ce scutește pe guvern de o mulțime de cheltuelĭ pentru lucrul de meșteșug, apoi folosește și pe acei nenorocițĭ arestanțĭ, care, cînd se vor slobozi din ocnă, ies cu meșteșug cu care să se poată chivernisi.

Așa dar, Prea Înălțate Doamne, din rezultaturile ce Măria Voastră doreațĭ a dobîndi printr'o noă organizație în lucrarea ocnelor de sare și care sînt :

1-iŭ, Economia la cheltuelile exploatății;

Al 2-lea, întroducerea unei statornice contabilități și a bunei orînduelĭ ce să păzește în alte țărĭ întru asemenea lucrărĭ,— care să poată ierta pe Stat de a le exploata pe seamă-i cînd va voi ;

Și al 3-lea, îndeplinirea datorii ce cere iubirea de omenire despre cei osîndiți la silnica muncă,—putem zice că acest din urmă s'a și dobîndit în parte, iar cele-l-alte doă peste puțin se vor dobîndi și se vor număra între cele-l-alte multe și însemnătoare facerĭ de bine ale Înălțimei Voastre.

Marele Vornic, A. VILARA.

(*Bul. of.* No. 70, din 9 Oct. 1847).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DISPOZIȚIUNI

PRIVITOARE LA

ADMINISTRAȚIUNEA SPITALELOR

DECRETUL DIN 29 IULIE 1847

LEGEA DIN 6 MAI 1848

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ADMINISTRAȚIUNEA SPITALELOR

Domnul către Departamentul controlului

(Decret din 29 Iulie, 1847, No. 425)

Domnul decretează întrunirea tutulor spitalelor sub una și aceeașĭ administrație încredințată unui Efor, în scopul de a introduce ordinea în aceste așezăminte, de a scădea cheltuelile generale, de a înlesni controlul și de a mări mijloacele de ajutorință suferinzilor și nenorociților.

ÎNTRUNIREA DIFERITELOR ADMINISTRAȚIUNĬ ALE SPITALELOR SUBT O SINGURĂ DIRECȚIUNE.

(*Bul. of.* din 2 August, 1847, No. 55).

DISPOZIȚIUNĬ GENERALE

Văzînd raportul ce Ni s'au înfățișat de către Șeful Departamentului în privința spitalelor, împreună cu socotelile pe anul 1846, și cu budgetul pe anul curgător 1847, poruncim, în cît se atinge de cercetarea socotelilor, să se trimiță acestea la control, iar budgetele le îmbunătățim de o cam dată, pentru cîte se ating de cheltuelile ordinare, rămîind ca, pentru cele extraordinare și pentru propusele adăogirĭ de leafă, să se dea mai în urmă a Noastră hotărîre.

Acum însă mai întîiŭ trebuința și datoria cerînd a se aduce în sfîrșit cea de demult dorită orînduială și la aceste așezăminte, ca cu sporirea veniturilor să se înmulțească treptat și ajutoarele, depărtîndu-se orĭ ce cheltuială n'ar privi d'a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dreptul la folosul omenirei pătimașe, într'a căria ușurare s'au întocmit acele veniturĭ;

Noi, potrivit cu dispozițiile Regulamentului, poruncim cele următoare:

Spre împuținarea cheltuelilor va fi o singură epitropie sau direcție, și o singură casă pentru toate spitalele. Această epitropie va fi alcătuită de un epitrop, de un casier și de un secretar cu scriitorii trebuincĭoșĭ.

Epitropul va îngriji pentru trebile și interesele tutulor spitalelor; iar casierul, priimind veniturile tutulor acestora, va ținea partidă deosebită de venitul și cheltuelile fie-căruia spital în parte.

Fosta Eforie se desființează; și în locul aceștia, din singura Noastră bună chibzuință, necunoscînd aicĭ cuiva vre-un drept de amestec, de cît cel firesc ce are Domnul asupra unor asemenea așezăminte, orînduim Eforĭ pe Dumnealor *logofătul Mihail Racoviță, logofătul Constantin Herăscu și logofătul Scarlat Ghica.* Pe lîngă această Eforie se orîndueşte și un doctor însărcinat cu speciala îngrijire doctoricească a acelor spitalurĭ. El va lua parte la toate lucrările Eforiei cîte se vor atinge de a sa specialitate.

Eforia va avea privighere ca, atît persoanele Epitropiei cît și cele orînduite pentru economia din 'năuntru a fie-căruia spital, să-șĭ îndeplinească cu cinste și exactitate ale lor îndatorirĭ.

Ea se va înțelege cu Logofătul bisericesc pentru orĭ-ce îndreptare sau îmbunătățire va chibzui, precum și pentru orînduirea amploiaților, și toate acestea Ni se vor supune prin-tr'însul spre a se da a Noastră deslegare, iar cît pentru năstavnicii scriitorilor, Dumnealui Logofătul bisericesc se va ințelege mai întîiŭ cu Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolitul,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în cît va privi la caracterul bisericesc al acestora, şi Ni-i va recomanda d'a dreptul după orînduială.

Eforia se va afla tot-d'auna faţă la licitaţia tutulor moşiilor spitalelor dimpreună cu Logofătul bisericesc, urmîndu-se întru aceasta toate orînduelile hotărîte pentru arenduirea moşiilor mănăstireştĭ, adică a Ni se supune din vreme, înaintea licitaţiei, condiţiile arenduirei, precum şi în urmă rezultatul ei spre a lua mai întîiŭ a Noastră întărire.

La sfîrşitul fie-căruia an, Eforia Ne va supune prin Logofătul bisericesc socotelile, spre a se îndrepta în cercetarea controlului, precum şi budgetul pe anul ce va urma; care budget, întărindu-se de Noi, va fi de temeiŭ pentru cheltuelile ce vor fi a se face pe acel an. Iar la întîmplare de a fi de trebuinţă vre-o preschimbare sau adăogire de cheltuială, Eforia o va supune la vreme cu deosebit raport prin Logofătul bisericesc la a Noastră deslegare.

În sfîrşit Noi nu Ne îndoim că mădularile aceştii nouă Eforii, preţuind încrederea ce le arătăm şi dorinţa ce avem de a vedea întinse foloasele acestor aşezămînturĭ, Ne vor aduce tot ajutorul din parte-le şi tot zelul spre dobîndirea aceştii a noastre dorinţĭ.

Dumnealui Logofătul bisericesc va da acest al Nostru ofis în cunoştinţa persoanelor la care priveşte, şi va îngriji pentru cea mai grabnică punere în lucrare a dispoziţiunilor coprinse într'însul, fără a înceta pe viitor de a se conforma îndatoririlor şi atribuţiilor ce-i sunt hotărîte prin art. 364 al Regulamentului.

(Urmează iscălitura M. Sale).

Secretarul Statului

C. G. FILIPESCU

Domnul către Cinstita Obştească Adunare ordinară

(Decret din 17 Martie, 1848, No. 224).

Domnul întăreşte legea privitoare la administraţia spitalelor.

Văzînd raportul cu No. 219, prin care se supune la a Noastră întărire proiectul pentru administraţia spitalelor, cu îndreptările făcute în anexul ce pe lîngă dînsul se alătură, Noi, pe temeiul art. 49 din Regulamentul Organic, întărim acel proiect aşa precum s'a priimit de Cinstita Obştească Adunare.

Domnul Şef al Departamentului Credinţei este însărcinat cu citirea acestui ofis [1].

(Urmează iscălitura M. Sale).

LEGEA DESPRE ADMINISTRAŢIUNEA SPITALELOR

6 Maiu 1848, *(Bul. of.* No. 23).

ART. 1. — Spitalurile Filantropiei, al Colţii, al Pantelimonului şi sucursalele acestora, precum şi orĭ-cîte alte spitalurĭ civile se vor întocmi sau în capitală sau în alte oraşe ale Prinţipatului, vor fi sub una şi aceeaşĭ cîrmuire.

ART. 2. — Acea cîrmuire se va alcătui de o Eforie compusă de trei mădularĭ, de un doctor inspector şi de obştesc epitrop cu a sa cancelarie, carĭ toţĭ aceştia se vor orîndui de către Domn.

ART. 3. — Fie-care spital în parte îşĭ va avea osebitul său econom, doctor şi chirurg, împreună cu cei-l-alţĭ amploiaţĭ ce trebuinţa va cere, potrivit cu numărul bolnavilor. Numi-

[1]) Spitalele fundate la Piteştĭ, Tîrgovişte, Tîrgu-Jiul, Călăraşĭ, Turnu-Severin, Cîmpu-Lung, Slatina, Rîmnicu-Sărat, Caracal, Turnu-Măgurele, Rîmnicu-Vîlcea, Giurgiu, datează din 1845. (*Apărătorul Sănătăţii).*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rea acestor d'întîiŭ trei amploiațĭ se va supune la întărirea Domnului.

ART. 4. — Veniturile tutulor spitalelor vor intra într'una și aceeașĭ casă și se va păstra de către casierul casei centrale care va răspunde, rîndurĭ, rîndurĭ, sumele cuvenite potrivit cu budgetul, după cererile Eforiei către Departament; iar casierul Eforiei va ținea socotelĭ după orînduială, și cu partide osebite pentru fie-care așezămînt în parte. Cînd însă vre-unul din aceste așezămînturĭ va fi în neajungere, cel ce va avea prisos va veni în ajutorul acestuia.

ART. 5. — Cu rezerva ce astă-zĭ se află, și cu prisosul ce vor mai înfățișa în viitor veniturile acestor spitalurĭ, se va clădi mai întîiŭ un spital central în Capitală, potrivit cu trebuințele ce din zi în zi se înmulțesc, dîndu-se acestui spital o mai mare întindere spre a putea fi îndestul de încăpător, ca cu unirea la un loc a unui număr mai mare de bolnavĭ să se poată mărgini oare-cum cheltuelile ce se pricinuesc cu împărțirea administrației în osebite locurĭ.

ART. 6. — După ce se vor îndeplini trebuințele cele mai d'întîiŭ ale Capitalei, prisosul se va întrebuința la întocmirea de spitalurĭ sucursale prin alte orașe din cele mai însemnătoare.

ART. 7. — Spitalul Pantelimonului, aflîndu-se în depărtare de Capitală, va rămînea și în viitor precum a fost și pînă acum pentru boale cronice, cu numărul de paturĭ potrivit pe a lui încăpere.

ART. 8. — Eforia va avea obșteasca priveghere pentru paza orînduelilor întocmite, buna căutare a bolnavilor, îndeplinirea îndatoririlor fie-căruia amploiat, intrarea la vreme a veniturilor și întrebuințarea lor după cuviință, precum și pentru păstrarea și administrația averilor acestor așezăminte.

Ea va chibzui mijloacele de îmbunătățire și de desvoltare ce ar socoti de cuviință a se aduce la acestea, precum și de orĭ-ce lucrare sau cheltuială extraordinară, trebuința ar cere

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a se face, care toate aceste chibzuirĭ Eforia le va supune la aprobarea și întărirea Domnului, prin Logofătul bisericesc.

Spre acest sfîrșit, Eforia se va aduna regulat cel puțin o-dată pe săptămînă, precum și orĭ-cînd trebuința va cere pentru lucrărĭ extraordinare; iar despre rezultatul acelor chibzuirĭ, Eforia va încheea tot-d'auna jurnalul subt iscălitura mădularelor ei, însoțindu-șĭ și pe doctorul-inspector la orĭ-ce împrejurare atingătoare de interesul bolnavilor.

ART. 9. — La sfîrșitul fie-căruia an, Eforia va avea îngrijire a încheia socotelile anului trecut și a le supune Domnului spre a le trimite la control, ca, după cercetarea lor, să se trimeață la Obșteasca Adunare spre a le cerceta și a le supune la întărirea Domnului, asemănat cu orînduiala ce se păzește și cu cele-l-alte case obșteștĭ. Asemenea va alcătui budgetul veniturilor și cheltuelilor pe anul următor, care se va supune la aprobarea și întărirea Domnului.

ART. 10. — Directorul-inspector va fi mai cu osebire însărcinat cu obșteasca priveghere asupra părții sanitare, va vizita adese-orĭ spitalurile spre a se înștiința despre căutarea bolnavilor, și se va înțelege cu osebiții doctorĭ ai fie-cărui spital, despre ajungerile sau neajunsurile întru care se va afla această parte, avînd a raporta Eforiei despre toate acestea și a chibzui împreună cu dînsa despre ceea ce trebuința ar cere.

ART. 11. — Obștescul epitrop sau director va fi îndeplinitor chibzuirilor Eforiei întărite de Domn.

El va fi șeful cancelariei unde se vor lucra toate hîrtiile și socotelile privitoare la cîrmuirea spitalelor. Asupra lui va fi cea mai de aproape îngrijire a tutulor averilor spitaliceștĭ și cea d'adreptul priveghere asupra economiei din 'Năuntru a fie-căruia spital, avînd a raporta după trebuință despre toate acestea către Eforie.

ART. 12. — Arenzile moșiilor spitalurilor se vor vinde prin

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

licitaţie înaintea Eforiei, potrivit cu regulile întocmite pentru arenduirea averilor Mitropoliei şi ale Episcopiilor.

Tot cu aceste forme se vor arenda şi moşiile schiturilor legate de aceste aşezăminte, împărţindu-se veniturile acestor schiturĭ în trei părţĭ, din care una va fi pentru ţinerea acestora, cea de al doilea va intra în casa spitalurilor, şi cea de al treilea se va depune ca o rezervă la casa centrală spre a sluji la trebuinţele extraordinare ce vor avea spitalurile şi schiturile.

(Urmează iscălitura Preşedintelui şi ale secretariei).

Legea lui Bibescu avînd de scop să facă să 'nceteze dezordinea în aşezămintele spitaliceştĭ, de a scădea suma cheltuelilor generale, de a înlesni controlul, de a mări mijloacele de ajutorinţă a suferinţelor şi nenorociţilor, n'a avut fericirea să mulţumească pe membrii familiei Ghica.

Aceştia au crezut nimerit să reamintească într'un memoriu adresat Senatului la 12 Ianuarie 1893 [1]— cu prilejul unei lege sanitare,—că Grigorie-Vodă Ghica *al V-ea*,—credem că e vorba de Ghica *al III-ea* (Grigore al II-lea), de vreme ce hrisoavele reamintite sunt din 1735 şi 1750, şi la aceste doă leaturĭ pe scaunul domnesc se afla Grigore al II-ea Ghica III-ea [2]—a întemeiat şi ridicat la 12 Octombre 1735, *spitalul* şi biserica de la Panteleimon, şi că în 1750 a dat acestui aşezămînt mănăstirea Fedeleşoiŭ cu toate moşiile ei şi alte bunurĭ cu care era înzestrată această mănăstire «*din deplinu-i drept de patronagiu ce avea asupra acestei*

[1]) *Monitorul* de la 15 Ianuarie 1893, No. 20. Acest memoriu adresat Senatului e sub-semnat de Prinţul D. Ghica şi de DD. G. M. Ghica, C. Gr. Ghica, Al. Sc. Ghica, Nicolae Blaramberg şi Ion Al. Ghica.

[2]) V. Tabloul Ghiculeştilor, în *Xenopol, Epoca Fanarioţilor*, p. 61.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mănăstirĭ, ca scoborîtor al moșului său Vodă Grigore I-iŭ Ghica al II-ea, întemeiătorul acestei mănăstirĭ [1]);»

că aceste așezăminte au fost pe rînd înzestrate de mai mulțĭ Domnĭ din familia Ghiculeștilor;

că dreptul de ctitorie și de direcțiune «a fost exclusiv rezervat acestei familii, din neam în neam»;

că acest drept, în sfîrșit, este în afară de orĭ-ce tăgăduință.

On. subsemnatarĭ ai Memoriului adaogă că starea de lucrurĭ înființată de strămoșii lor, s'a urmat pînă la domnia lui Bibescu, care, printr'un decret din 29 Iulie 1847, No. 424, a desființat fosta Eforie.

Într'adevăr, Alesul din 1843 pune capăt,—cum probează documentele ce am publicat, în 1847 și 1848, la o stare de lucrurĭ plină de primejdiĭ pentru o operă a carității publice; actul ce a săvîrșit are chiar azĭ,—cel puțin în parte,—putere de lege, și se va număra printre cele de căpetenie ale domniei sale.

Nu ast-fel cugetă însă autorii memoriului.

După dînșii, Vodă Bibescu a încercat *să se* AMPAREZE (? *de aceste așezăminte . . . a făcut o adevărată lovire de Stat . . . a săvîrșit un exces de putere*» [2]) și, spre a sprijini drepturile familiei lor, aduc o scrisoare a Generalului Kisseleff către autoritatea mitropolitană, cu data de 26 Ianuarie 1833 [3]).

Departe de noi ideea de a pune 'n îndoința drepturile ce familia Ghica ar putea avea. A răspunde învinuirilor aduse lui Vodă Bibescu, eată singura-ne țintă.

Vom dovedi:

1. Că spitalul și biserica întemeiate de Vodă Grigore Ghica al III-lea, n'aŭ fost ridicate pe o moșie a familiei Ghica;

[1]) Vezĭ la apendiciu hrisovul lui Alexandru-Vodă Ghica al VI-ea din 1767.

[2]) V. *Monitorul* 19 Ian. 1893 No. 139-140. [3]) *Idem.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

2. Că măsurile luate de Vodă Bibescu în 1847 și 1848, fusese socotite de trebuință chiar în 1833, — în ce privește Panteleimonul și în ce privește pretențiunile familiei Ghica, —de către Adunare și de către generalul Kisseleff, ce era atuncĭ guvernator plenipotențiar al Prințipatelor,—și că guvernatorul «*nu priimise să 'ngădue ca administrațiunea unor așezăminte destinate de ctitorĭ pentru acte de folosință publică, să fie predate autorității D. D-lor Eforĭ, vornicul Ghica și logofătul Racoviță* [1])».

Despre această hotărîre, tace memoriul.

3. Că Vodă Bibescu nu s'a abătut în nimic, în hotărîrile ce a luat, de la hrisovul dat în 1767 de Alexandru Ghica al VI-lea, care a păzit cu sînțenie așezămintele actului de întemeiare;—că, din contră, în ce privește alegerea epitropilor, s'a luat după spiritul și cuvintele acestui act, cel mai de căpetenie, fără îndoință, din toate cele ce se pot aduce, și a cărui ființare simțim adîncă părere de răŭ că nicĭ nu o amintește memoriul din 12 Ianuarie.

In adevăr:

1. Mănăstirea Panteleimon a fost întemeiată,—precum reese din actul din 1767,—de vornicul Cernica și de dînsul înzestrată cu moșia Obileasca. Vodă Ghica al III-lea, zidind la Panteleimon o biserică și un spital, le 'nzestră, în 1750, dăruindu-le, ca avere, o parte din pămîntul domanial al orașului Bucureștĭ, parte ce de atuncĭ fu supusă la un embatic către mănăstire. Cum, în decursul anilor, moșia Obileasca trecuse în stăpînirea Mitropoliei, Eforia Panteleimonului, vrînd să reintre în dreptul său asupra vechii moșii a vornicului Cernica, dete, între 1750 și 1767, Mitropolii, în schimb, o

[1]) Vezĭ ofițiul Prezedintelui Plenipotențiar Kisseleff către consiliul de administrațiune: 30 Martie 1833, No. 424,.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

parte a drepturilor ce avea mănăstirea asupra domeniului Bucureștilor.

Moșia Obileasca înfățișează deci:

1. un dar al vornicului Cernica;

2. un drept al Statului hărăzit de Ghica III în socoteala particularilor.

Să exceptăm însă 125 *toises* [1] din moșia Dobroești, cumpărătură a lui Ghica al III-ea, alipită de moșia Obileasca [2].

3. In 1833, Obșteasca Adunare, avînd a discuta un proiect privitor la instituțiunile de binefacere, vru, în ce privea Panteleimonul, «*să fie revărsate în casa spitalelor Statului veniturile acestui așezămînt, să le pue subt direcțiunea unei Eforii obștești, și să facă ca și Panteleimonul să contribue la întreținerea acestei Eforii*» [3], — și, dorind să fie lămurită despre valoarea titlurilor familiei Ghica în ce privea Panteleimonul, ceru să i se 'mpărtășească documentele privitoare la această mănăstire.

D. M. Ghica i le refuză. De ce? «*Fiind* că, ne zice însu-și, *nu se cunoștea pe sine a fi dator a preveni o cerere pe care n'ar fi făcut'o comisiunea, de ar fi vrut să nu pășească peste hotarele ce i-au fost arătate de sus zisul ofițiu*» [4]. Pare din contră c'ar fi fost în interesul său să arate, cu actele în mînă, ce drepturi o fi recunoscut ctitorul, în mod expres, coborîtorilor săi?

Memoriul din 12 Ianuarie stărue asupra faptului că generalul Kisseleff, ca răspuns la protesturile D-lui Ghica, — din 15 Ianuarie 1833, — și D-lui M. Racoviță, — din 18 Ianuarie

[1]) Cum nu posedăm de cit o traducție franceză a actului din 1767, lăsăm vorba franceză, spre a nu fi la rîndul nostru învinuiți. N. tr.

[2]) V. Hrisovul lui Al. Ghica VI, la piese justificative.

[3]) V. *Monitorul* de la 15 Ianuarie 1893, p. 140.

[4]) Idem.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1833, — a dat o hotărîre pe deplin favorabilă protestatorilor. La rîndul nostru, afirmăm că Preşedintele Plenipotenţiar a dat o hotărîre, cu data de 30 Martie 1833, şi cu No. 424. care le respinge cerinţele.

Generalul a scris deci o scrisoare şi a dat o hotărîre ; a dat pe această din urmă, fără dor şi poate, în deplină cunoştinţă a lucrului.

Dar tocmai această hotărîre, *care vine după scrisoarea de la 26 Ianuarie*, nu ne-o fac cunoscută DD. sub-semnători ai Memoriului ; noi însă o reproducem cu data sigură de 30 Martie 1833, No. 424 [1].

De atuncĭ, zice Domnul în scrisoarea-i către generalul Kisseleff, însuşirea autorităţii superioare a rămas în întregimea sa, pe cînd cea pretinsă de familia Ghica, în dauna celei Domneştĭ, ne-întemeindu-se nicĭ pe dispoziţiunile vre unei legĭ, nicĭ pe ale actului de fundaţiune, devenea o anomalie ce nu putea fi îndrituită.

3° Cînd Vodă Bibescu fu, la rîndu-i, adus să cerceteze de aproape cestiunea aşezămintelor de bine-facere, dezordinea

OFISUL PREZEDINTELUI PLENIPOTENŢIAR

Către Sfatul administrativ cu data de 30 Martie 1833 No. 424. [1])

P. S. S. Neofit, episcop de Rîmnic şi locţiitoral Sf. Mitropolii, a supus la aprobarea Noastră un protest iscălit de D. D. Vornicul Ghica şi Logofătul Racoviţă în contra desluşirilor ce le sunt cerute de comisiunea spitalurilor numită pe lingă Obşteasca Adunare.

Prin acest protest, ei cer ca proectul privitor la administraţiunea spitalelor Pantelimon şi Colţa, înfăţişat chiar de D-lor, să nu să ţie în seamă, şi să se lase această administraţiune în grija d-lor.

Luind dar în băgare de seamă că Obşteasca Adunare s'a şi inchis, am crezut bun să mă adresez pîn'atuncĭ sfatului, spre a-i da ştiinţă că nu pot încuviinţa cererea D-lor Eforĭ M. Ghica şi M. Racoviţă în contra unui proiect ce mi'a fost înfăţişat chiar de d-lor, precum nicĭ cererea ce tinde că administraţiunea unor aşezăminte destinate de ctitorĭ pentru acte de folosinţă publică, să fie predate autorităţii D-lor Eforĭ.

KISSELEFF.

1) Traducere din fr. N. tr.

domnea neînfrînată. M. S. decretă ordinea. Dup'o serioasă cugetare și nu din al săŭ *bon plaisir*, după cum Memoriul traduce aceste cuvinte : *buna noastră chibzuință*, traducere care păsește în contra spiritului documentului; — în puterea măsurilor obșteștĭ de la 29 Iulie 1847, și a legii de la 6 Martie 1848, [1] «spitalele Filantropia, Colțea și Pantelimon, cu metohurile lor și cu orĭ-ce alte spitale s'ar mai întemeia în capitală sau județe, fură întrunite subt o singură administrație, avînd personalul săŭ de cancelarie, și în capul ei 3 epitropĭ și un doctor-inspector.»

«*A scădea numărul prea mare al caselor și al epitropilor, care fuseseră dinadins îmmulțițĭ, pentru ca fie-care spital să rămîe singur, și să i se înfiinţeze neatîrnarea-i de sub administrațiunea obștească, cea-ce făcea orĭ-ce control foarte anevoios și abuzurile tot atît de lesnicĭoase cît și de numeroase* [2]», eată neapărata nevoe ce se impunea ; «*a scădea cheltuelile generale și a mări mijloacele de a ajuta, mai mult de cît înainte, suferința și mizeria*» [3]), eată ce scop trebuea atins.

Vodă numi ca epitropĭ pe DD. Logofeții M. Racoviță, C. Herescu și Sc. Ghica ;— un doctor fu numit pe lîngă dînșii.

N'am spus mai sus că Vodă Bibescu se ținuse de Hrisovul din 1767 al lui Vodă Alexandru Ghica al VI-lea [4]) ? Eată proba. În acest hrisov citim :

«*Ținîndu-Ne strîns de măsurile luate de Vodă Grigore Ghica, numim marĭ epitropĭ ai așezămîntului Sf. Pantelimon, luîndu-i printre cei d'întîi dintre boerii cei marĭ ai*

[1]) A vedea dispozițiunile din 1847, și legea din 6 Mai 1848, p. 319 și urm. din acest volum.

[2]) Scrisoarea lui Vodă Bibescu către Kisseleff, 1847. E în dosarul nostru.

[3]) Idem.

[4]) V. la apendiciu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sfatului nostru, pe D-lui Marele Logofăt Pîrvu Cantacozino, și pe D-lui Marele Vistier Badea Știrbei, care vor fi înlocuiți prin cei care le vor urma în boeriile lor.»

Și, ca pentru a explica această Eforie a Statului (care s'a găsit preschimbată în Eforie de familie), — și aceste numirĭ de epitropĭ luațĭ printre boerii cei marĭ ai Sfatului săŭ, căror erau să urmeze orĭ-ce alțĭ boerĭ ce ar avea aceleașĭ boerii,— Măria Sa introduce în hrisovul săŭ un tablou pe cît de amănunțit pe atît și de interesant al tutulor moșiilor și alte însușirĭ din care se compunea în 1767 averea așezămintelor filantropice, arătînd proveniența lor, precum și numele dăruitorilor [1].

«*Reese din conținutul acestui hrisov*, scrie Prințul Bibescu «contelui Kisseleff, *că zestrea spitalului Panteleimon,— de «exceptăm doo petece micĭ de moșie,—e compusă de bunurĭ «domaniale, de bunurĭ datorite milei particularilor, și de «bunurĭ aparținînd asemenea Statului sau particularilor și «date la început unor mănăstirĭ, bunurĭ asupra căror, de «ar fi îngăduit cui-va să ceară vr'un drept, aceasta s'ar «cuveni mai puțin familiei Ghica de cît scoborîtorilor adevă«raților dăruitorĭ;—că nicĭ o înrîurire, de orĭ-ce fel ar putea «fi, n'a fost rezervată coborîtorilor săĭ de către ctitor, care, de «altmintrelea, nicĭ nu o putea face. Intr'adevăr, dispunînd «de bunurĭ care nu erau ale lui, și care chiar fusese, la în«ceput, destinate de proprietarii lor la alte acte evlavioase, «de pildă bunurile a zece mănăstirĭ, care,—în contra dorin«ței ctitorilor,—au fost abătute de la destinația lor, și ali«pite spitalului Panteleimon, — Grigore-Vodă Ghica II nu «se folosea de un drept personal, ci făcea fapta sa în ca«litatea-i de cap al Guvernului Țării, precum au făcut «și urmașii săĭ, după dînsul, cînd au întărit dispozițiunile*

[1]) A vedea Hrisovul al lui Alexandru Ghica al VI-lea din 1767.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«lui și s'aŭ privit la rîndul lor ca ctitorĭ. Înlătură decĭ, «în mod formal, pe coborîtorii săĭ, hotărînd că eforii vor «fi luațĭ printre marii sfetnicĭ ai Domnitorului, de pe vre-«murĭ, și recomandînd toate dispozițiunile sale întărirei și «supraveghere i acestui-a, pînă chiar și darea biletelor pentru «priimirea bolnavilor».

«Prin aceste motive, așezămîntul Panteleimon este cel care de vecĭ a fost privit ca atărnînd mai particular de autoritatea Domnitorului.

«De ar putea acest spital să fie privit ca un așezămînt al «particularilor, n'ar mai rămînea nicĭ școlĭ, nicĭ mănăstirĭ, «nicĭ vr'un alt așezămînt public asupra căruia familiile cti-«torilor să nu se crează îndrituite să ridice pretențiunĭ cu «mult mai întemeiate [1]».

Părerea arătată de Vodă Bibescu se sprijinește, precum se poate vedea, pe un studiu amănunțit al hrisoavelor, și pe cercetarea tabloului coprins în cel din 1767. Dăm acestui tablou o altă mai specială alcătuire, mai isbitoare pentru cititor, mulțumită căreia va putea însu-șĭ, și cu înlesnire, constata că la acea dată, ceea ce personal familia Ghica adusese marelui așezămînt filantropic, era într'o proporție minimă [2].

Orĭ cum, nu-i fără interes să constatăm că Vodă Bibescu a fost cu mult maĭ puțin radical de cît Vodă Alexandru Ghica al VI-lea, căcĭ a numit epitropĭ pe D. D. logofețĭ Mihail Racoviță, Constantin Herescu și Prințul Scarlat Ghica, pe cînd *autorul hrisovului din 1767 păstrase aceste funcțiunĭ pentru boerii care aveau sau erau pe viitor să aibă funcțiunile de Mare Logofăt și de Mare Vistier.*

Așa fiind, se putea oare aștepta cine-va ca On. sub-semnatarĭ ai memoriului să-șĭ facă din această bună-voință a lui

[1] În. M. S. Vodă Bibescu către E. S. contele Kisseleff, act din dosarul nostru.

[2] V. tabloul la apendiciu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vodă un argument în contra-i? Intr'adevăr, nu. *Remuşcarea*, au zis D-lor, a hotărît de purtarea lui Vodă! — Acest argument, născocit de nevoile cauzei, în stare poate să facă, cel mult, o trecătoare întipărire într'o pledoarie, dar fără valoare într'un document despre care timpul îngădue a-şĭ forma lumea o judecare, devine o armă în contra acelor care s'au încercat să se slujească de dînsa

Mă explic: alegerea Domnului I-a fost dictată, cum Însu-şĭ spune în hotărîrea sa, «*de încrederea*» ce oamenii aleşĭ de Dînsul I însuflau, şi de siguranţa ce avea să găsească într'înşii *tot concursul*, *tot zelul* necesar desvoltărei acestui mare aşezămînt de bine-facere.

Această alegere dovedeşte din partea capului Statului o nepărtinire desăvîrşită, unită cu un simţimînt de înaltă bunăvoinţă.

Desăvîrşind actul de guvern judecat de Dînsul ca neapărat Vodă a vrut de sigur să 'ndulcească ceea ce în această măsură putea fi amarnic pentru familia Ghica. De altmintrelea oamenii pe carĭ i-a ales, au înţeles că M. S. făptuise acest act în deplinătatea dreptului său, în numele dreptăţii şi al binelui obştesc, căcĭ ei n'au protestat: au fost mişcaţĭ de delicateţa Suveranului lor care-i alesese, *deşi* făceau parte din zisa familie, căcĭ au priimit misiunea ce le era încredinţată.

Purtarea plină de tact şi de demnitate a epitropilor aleşĭ de Domn, învedereşte că nu se rătăcise încrederea M. Sale [1]).

[1]) V. la apendiciu principalul act privitor la spitalul Sf. Pantelcimon, dat în 1767 de Alexandru Ghica-Vodă VI.

Observaţie.— Fostul Domn Alexandru Ghica IX, devenind Caimacam în 1856, despărţi prin decret administraţiunea spitalului Filantropia de acea a Eforiei. Acest act însă nu ne pare îndrituit nicĭ după drept, nicĭ după puterile lăsate Caimacamului: după drept, de vreme ce Caimacamul nu putea, din propria-i însuşire, să doboare o lege, adică un act făcut de Cameră; nicĭ după puterile lăsate Caimacamului, fiind-că ele nu erau aceleaşĭ ca ale Domnitorului. (V. art. 18 din *Regulamentul Organic;* secţia a 2-a, cap. 1-iŭ).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CUVÎNT DE DESCHIDERE AL DOMNULUI

CĂTRE OBȘTEASCA ADUNARE ÎN 1848

RĂSPUNSUL OBSTEȘTEI ADUNĂRI

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CUVÎNTUL DE DESCHIDERE AL LUI VODĂ BIBESCU

CĂTRE OBŞTEASCA ADUNARE ÎN 1848.

Domnilor deputaţĭ ai Obsteştii Adunărĭ,

I. — Văzîndu-vă iarăşĭ adunaţĭ împrejurul meu, simţ acea mulţumire ce isvorăşte dintr'o deopotrivă încredere şi din sentimentele slujbelor săvîrşite într'o unire către patrie.

II. — Lucrurile Dumneavoastră din sesia trecută, care se va însemna cu cinste în analele noastre, au dat mare parte din rodurile ce făgăduia.

III. — Zece mii familii, al cărora jug aţĭ sfărîmat, binecuvintează numele Dumneavoastră, folosindu-se de bine-facerile slobozenii, şi mica lor contribuţie adaogă din zi în zi numărul celor slobozițĭ. Este un mare prilej de fericire pentru noi toţĭ de a putea gîndi că prin acest legĭuit mijloc de răscumpărare, peste puţinĭ anĭ pămîntul Romînesc nu va mai hrăni de cît oamenĭ slobozĭ [1]).

IV. — Învăţătură publică despre şcoalele începătoare şi

[1]) C. N. BRAILOIŬ, *Despre Robĭ şi Ţiganĭ, Legĭuirea Caragea*, p. 220—222. «Prin legĭuirea din anul 1844, Martie 22, toţĭ dajnicii de subt administraţia vorniciei temniţelor (ţiganii Statului) s'au trecut sub d'a-dreptul administraţie a cîrmuitorilor de judeţe, cu care această măsură s'au desrobit puindu-se în rîndul birnicilor romînĭ.

«Asemenea s'au desrobit şi ţiganii mănăstireştĭ prin legĭuirea din 13 Februarie, 1847, care în articolul ei 1-iŭ, coprinde cele următoare: «Se slobod din robie toţĭ ţiganii Sîntei Mitropolii, ai Episcopiilor şi ai tutulor mănăstirilor şi metoaşelor de obşte, cum şi ai bisericilor şi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

elementare în orașe și sate a luat prefacerile și îmbunătățirile cîte trebuința a cerut. Am bună nădejde că asemenea în scurtă vreme voi putea depărta și îndemînările (?) ce încă mai înfățișează organizația învățăturei mai înalte [1]), ca fii noștri să nu mai fie siliți a se înstreina la o vîrstă întru care suvenirile pămîntului unde s'aŭ născut, fiind însă foarte slabe, se șterg, și în locu-le se întipăresc impresii care îĭ lasă în urmă multă vreme străinĭ și întru necunoștință despre ale țării lor.

V. — Legĭuirea asupra îmbunătățirii soartei clerului celui mic și a regulării veniturilor Mitropolii și Episcopiilor și'a luat în parte a ei aplicație. Iar în curgerea acestui an nădăjduesc că folositoarele ei dispoziții se vor putea împlini întru toată a lor întregime.

VI. — Împreunarea vămilor Prinţipatului nostru cu ale Moldaviei au rădicat vătămătoarea stavilă care oprea slobodul schimb al productelor lor, aducînd și folos la obșteștile veniturĭ. Rezultatul licitații ce s'a săvîrșit în capitala Moldavii a trecut, pentru partea ce ni se cuvine, peste prețul anilor de mai nainte, rămîind prisos și veniturile exportații vitelor ce mai 'nainte făcea parte a condițiilor acestei orînduirĭ.

VII. — Sumele ce ațĭ hotărît pentru introducerea unei sisteme mai regulate și mai economice la exploatația ocnelor

orĭ-căruĭ alt așezămînt public fără deosebire, cîte se află în Principatul Țării Romîneștĭ.

«Aceștia, ca și țiganii Statului, supușĭ la aceeașĭ rînduială, vor fi slobozĭ și volnicĭ a se însoți cu Romînĭ parte bărbătească și femeească».

Multe stărĭ nefiind întemeiate de cît pe stăpînirea de robĭ, Domnul nu vru să decreteze desrobirea complectă a tutulor țiganilor; făcu legea și începu printr'o aplicare largă a acestei desrobirĭ, crezînd că e mai bine, pentru a atinge scopul final, să se urmeze treptat, înțelepțește, ca să nu se creeze vistierii încurcăturĭ, — finanțelor o sarcină, — societății primejdiile la care este expusă ea, cînd o întreagă clasă de oamenĭ este de o dată aruncată în afară de condițiunea-i de mai 'nainte.

[1]) V. p. 209, 210, 211 și 212.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

noastre, ne făgăduesc foloase însemnate. Lucrările ce s'au urmat la acestea în curgerea anului ce a încetat, au covîrşit nădejdea noastră, şi ne dau bună încredinţare că, mai 'nainte de împlinirea termenului celui din urmă contract, vom dobîndi îndoitul sfîrşit de o sistemă de exploataţie mai bine înţeleasă şi combinată cu îmbunătăţirile ce datoria iubirei de omenire cerea de multă vreme pentru acei marĭ vinovaţĭ care se osîndesc la silnica muncă.

VIII. — Partea judecătorească a dobîndit şi ea îmbunătăţirĭ însemnate prin frîul ce aţĭ pus duhului de prigonire, hotărînd o taxă uşoară, întru adevăr îndestulă ca să stăvileze multe nedrepte pornirĭ, şi prin statornicirea ce aţĭ asigurat proprietăţii, supuind vechea stăpînire la regulele prescripţiei.

IX. — In urma acestor înţelepte dispoziţii, judecăţile s'au împuţinat într'o proporţie aşa de mare, în cît astăzĭ au rămas numai patru mii pricinĭ deschise, din 18 mii ce figurau la începutul anului trecut.

X. — Iată, Domnilor, rezultatele unei singure sesiunĭ, de mare cinste pentru Dumnea-voastră, şi doveditoare de ceea ce poate face buna încredere între Oblăduire şi Obşteasca Adunare.

XI. — In mijlocul bucuriei şi a nădejdilor ce lucrările Dumnea-voastră lăsaseră în inimile tutulor, o mare nenorocire ne-au isbit, prefăcînd în cenuşă partea cea mai populoasă şi cea mai bogată a Capitalei noastre. Oblăduirea a avut a 'ndeplini triste îndatorirĭ într'această grozavă împrejurare, şi este o mîngîere pentru Mine de a putea socoti că ea a urmat întru toate după cum datoria a povăţuit-o şi pe cît puterea a ertat-o. Nu sunt la îndoială că Oblăduirea va avea a Dumnea-voastră aprobaţie şi pentru ajutoarele ce s'au adăogat din casele publice pe lîngă cele aduse de particularĭ, a cărora milostivire s'a arătat mai presus de toată lauda.

XII.— Înaltele Curţĭ suzerane şi protectrice ne au dat şi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu acest prilej dovezĭ pătrunzătoare de a lor compătimire și nemărginită dărnicie, mișcînd în inimile noastre cea mai vie recunoștință. Mărirea Sa Împăratul Rusiei a poruncit încă a se deschide în Statele Împărăţii Sale o subscriere, din ale căreia mijloace s'au ușurat și se mai ușurează mulţĭ din acei nenorociţĭ.

XIII. – Trebuinţa cerea a se lua grabnice măsurĭ ca să ne putem folosi de această catastrofă pentru viitoarea înflorire a orașului. Grele neîndemînărĭ se împotrivea la a lor îndeplinire; prin buna însă voinţă a bunilor orășenĭ s'au depărtat toate, și putem nădăjdui că noa privelişte ce peste puţin va înfăţișa capitala noastră, va șterge întristarea trecutului.

XIV. — Domnilor, nu poţ să Mă gîndesc la acea cumplită întîmplare fără a fi coprins, pe lîngă jalea ce deșteaptă în sufletul Meu a ei aducere aminte, de un sentiment de fală naţională, privind la curagiul ce au arătat cei bîntuiţĭ, și la credinţa cu care toţĭ s'au silit a-șĭ ţinea ale lor legăturĭ. Buna orînduială nu s'a tulburat nicĭ măcar un minut, și creditul nostru eșind biruitor din această criză, la care peste puţin s'a adăogat și aceia pricinuită de multele falimente din străinătate, se află astă-zĭ, prin activitatea și cinstea neguţătorilor noștri, mai bine întemeiat de cît tot-d'auna.

XV. Finanţa noastră, de și se dovedește nepotrivită cu trebuinţele ce din zi în zi se ivesc mai mult, după principiul însă ce din început am luat de a nu covîrși mijloacele ce avem în dispoziţie, se poate socoti în bună stare, neînfăţișîndu-se nicĭ un deficit la nicĭ una din casele publice, ba încă cele mai multe avînd și cîte o rezervă, precum vă veţĭ putea încredinţa din socotelile care au a se aduce la a Dumneavoastră cercetare.

XVI. — Vă făgăduiam la începutul anului încetat podul pe Olt[1]), fîntînĭ pentru capitală și deschiderea peste Carpaţĭ a dru-

[1]) V. la Apendiciu această cestiune însemnată.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mului de la Ciineni. Ştiţi că aceste făgăduelĭ s'au îndeplinit cu chip de a lăsa la cei care vor veni după noi adevărate monumente al rîvnei şi ale talentului celor ce m'au ajutat întru a lor săvîrşire. Felurite alte lucrărĭ privitoare la înlesnirea comunicaţiilor şi la deschiderea de noi isvoare de fericire, s'au urmat în deosebite punturĭ ale Principatului, şi se vor urma în primăvara viitoare cu acea mare înfocare ce adaogă isbutirea şi esperienţa.

XVII. — Dacă, pe lîngă această scurtă descriere a lucrărilor ce s'au săvîrşit în curgerea unui singur an, vom întoarce privirea asupra stăriĭ de linişte, de siguranţă şi de mulţumitoare petrecere întru care se află astăzĭ ţara noastră, vom găsi îndestul prilegiu de a ne bucura cu toţĭ şi a vedea viitorul subt cele mai mîngîietoare feţe; cu condiţie însă de a nu sta în drum, căcĭ timpii stării în loc sunt timpĭ de pieire pentru neamurile ce încep a se renaşte.

Domnilor, astăzĭ suntem pe calea cea bună; să căutăm a urma pe dinsa, dîndu-ne mîna şi sprijinindu-ne unii pe alţii. Împreunarea silinţelor noastre este neapărată ca să putem birui anevoinţele cîte drumul civilizaţiei înfăţişează. Patria vă va fi recunoscătoare, şi urmaşii vor bine-cuvînta numele Dumneavoastră.»

Această cuvîntare, ca aceea ce Prinţul a rostit-o la deschiderea Obşteştei Adunărĭ în 1846, şi răspunsurile Adunării care sunt arătarea în prescurtare a faptelor săvîrşite de Bibescu de la suirea-I pe tron, găsesc în decretele şi legile întrunite în această operă [1]) o consfinţire pe care numai autoritatea documentului o dă unei paginĭ de istorie. — Prin faptul că frazele nu pot înlocui documentul, şi că această consfinţire lipseşte cuvîntărilor şi scrierilor autorilor răsvră-

[1]) V. acest volum p. 185—197.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tirei din 1848 și prietenilor lor, încercările lor de îndreptare sunt osîndite fără apel, sunt de nicĭ o valoare pentru istorie.

Prostiile cele mai îndrăsnețe au fost scrise despre cestiunea financiară de subt Domnia lui Bibescu, de autorii pe care i-am citat: credem decĭ folositor de a da în această privință unele însemnărĭ.

Să reamintim întîiŭ această expunere a situațiunii financiare a Țării, făcută de Domn în cuvîntarea de deschidere a Obșteștii Adunărĭ din 1846: *Casa Vistieriei este astăzĭ ușurată de orĭ-ce datorie, care prin dobînzĭ adăoga la ale ei neajungerĭ, iar balanța veniturilor și a cheltuelilor ei s'a păzit cu chip de a lăsa pe fie-care an un prisos adevărat spre a se putea acoperi mai multe cheltuelĭ extra-ordinare, pentru cele cerute de noa întronare a Domnului, și altele asemenea neprevăzute ce s'au întîmplat în curgerea acestor din urmă anĭ.*

XVIII.—*Toate cele-l-lalte case publice se află în cea mai bună stare, înfățișînd o rezervă însemnată, însă*: CASELE MAGISTRATURILOR *aproape de* UN MILION : CUTIILE SATELOR, *aproape de* TREI MILIOANE; IAR CASA CENTRALĂ *peste* PATRU MILIOANE, *cu toate cheltuelile la care acestea a trebuit să contribueze pentru deosebite îmbunătățirĭ ce privea la dînsele.*

Eată de altă parte tabloul [1]) veniturilor și cheltuelilor Prințipatului, pe anul 1847, adresat de D. de Nion guvernului francez:

[1]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 25 Octombre 1847. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

VENITURĬ

	Lei	Francĭ
1. Veniturĭ directe și indirecte cuprinse în tabloul oficial alăturat, subt No. 1	18,004,510	6,661,668
2. Valoarea dărilor în natură sau în numerar plătite de 400,000 de contribuabilĭ, socotită a 9 lei (3 fr. 33) de om și pe an	3,600,000	1,332,000
3. Plățĭ pe an a Mănăstirilor ce țin de guvern [1])	2,233,780	826,498
4. Produsul taxelor de export asupra cerealelor, plată nesocotită în budget și arendată în 1847, pentru suma de .	768.000	284,160
Totalul veniturilor . . .	24,606,290	9,104,326

CHELTUELĬ

	Lei	Francĭ
1. Slujbele publice arătate în tabloul oficial alăturat subt No. 2.	17,082,944	6,320,689
2. Lucrărĭ de folos public, podurĭ și drumurĭ, etc. (sumă egală cu valoarea dărilor trecută la veniturĭ în statul de mai sus § 2)	3,600,000	1,332,000
3. Cheltuelĭ stabilite de Guvern pentru întreținerea Mănăstirilor carĭ țin de dînsul	500,000	185,000
4. Ajutoare date ospiciilor, spitalelor și altor așezăminte de bine-facere, ca să împlinească neîndestularea zestrei lor	250,000	92,500
Transport .	21,432,944	7,930,189

[1]) Aceste plățĭ vin din prisosul veniturilor acestor mănăstirĭ, după plata sumelor menite a fi date pentru administrațiune sau pentru cheltuiala personală a clerului regulat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

	Lei	Francĭ
Report . . .	21,432,944	7,930,189
5. Învăţămîntul public	850,000	314,500
6. Fond pus la dispoziţia Hospodarului pentru indemnităţĭ şi gratificaţii, sumă egală cu produsul taxelor de export al bucatelor, trecută la veniturĭ în statul de mai sus, § 4	768,000	284,160
Totalul cheltuelilor . . .	23,050,944	8,528,849

RECAPITULAŢIE

Veniturĭ	24,606,290	9,104,326
Cheltuelĭ.	23,050,944	8,528,849
Prisosul veniturilor asupra cheltuelilor în 1847 . . .	1,555,346	575,477

Acest prisos care se reînoeşte în fie-care an, adaogă D. de Nion, e priimit de doă case deosebite: cea d'întîiŭ, numită casa centrală, priimeşte prisosul veniturilor mănăstireştĭ, ce rămîne după cheltuelile care sunt în sarcina acestui fond special şi mai ales după cele ce fiinţează în statul de mai sus § 3, 4, 5.

«La începutul acestui an, CASA DE REZERVĂ propriu zisă POSEDA **2,202,422** LEI (814,896 fr.) ŞI CASA CENTRALĂ **4,529,479** LEI (1,675.907 fr.)

«***Prinţipatul Ţării-Romîneştĭ*** N'ARE DATORIĬ. ***Împrumuturile făcute subt administraţiunea*** DE MAI 'NAINTE ***şi pentru care*** A PLĂTIT PÎNĂ LA 18 LA SUTĂ ***interes anual, sunt cu desăvîrşire plătite....***»

Nu-i părerea membrilor Locotenenţii Domneştĭ care, în umilitoarea lor jalbă către Sultan, se rostesc ast-fel:

«Vistieria publică fu prădată; budgetul Capitalei e în deficit,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

măcar că veniturile îi crescură însemnat prin noile taxe votate prin Adunare generală de la 1843 în folosul oraşelor; el absorbi în rĕstimp de patru anĭ aproape la 100 milioane lei atît din veniturile ordinare după bugetul său, cît şi din cele extraordinare şi ÎN REZERVE LĂSATE DE ADMINISTRAŢIA TRECUTĂ [1]....»

Aceste afirmărĭ sunt tot atît de neesacte ca şi toate cele ce au izvorît de la Locotenenţă. 1° Tabloul de mai jos arată că, luînd cei patru anĭ cu sume mai marĭ, veniturile Statului nu s'au putut sui de cît la suma de 79,100,000 de lei. 2° *Bul. of.* (N-le 107, 108 şi 109; Decretul n-l 726 din 19 Noembre 1843), ne spune că în loc de rezerve, oraşul Bucureştilor avea, la sfîrşitul domniei lui Ghica, o datorie de 1,033,494 de lei, parale 5 [2].

Dar afirmările D-lor Locotenenţĭ Domneştĭ se găsesc iarăşĭ desminţite de D. Xenopol, care îşĭ termină studiul cestiunii finanţelor de subt Domnia lui Bibescu prin aceste vorbe: «*În privirea finanţelor, Bibescu ajunge a echilibra veniturile cu cheltuielile, cu tot sporul acestora, motivat de numeroasele lucrărĭ de folos public întreprinse de el.* ÎN ANUL 1846 TOATE DATORIILE ERAU PLĂTITE *şi casa centrală dispunea de o rezervă de 4,000,000 de lei* [3])

În 1848 Prinţul spune Obşteştii Adunărĭ: *casele publice, ba încă cele mai multe avînd şi cîte o rezervă precum*

[1]) Vezĭ Jalba către Sultan 3/15 August 1848.

[2]) La 1-iŭ Noembre 1842 oraşul Bucureştilor datora 1,033,494 lei, parale 5.

Din această datorie, rămine, la 1-iŭ Noembre 1843, de plătit 163,305 lei, 18 parale.

Veniturile oraşului s'au mărit cu 243,953 lei, şi s'au făcut asupra budgetului economiĭ ce se aridică la 58,466 lei, 70 parale (*Bul. of.* N-le 107, 108, 109.—Decretul No. 726 din 19 Noembre 1843).

[3]) *Istoria Romînilor* de D. XENOPOL p. 182, 183.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vă veţi putea încredinţa din socotelile care au a se aduce la a Dumnea-voastra cercetare [1].

Cu toate acestea guvernul provizoriu nu recunoaşte să fi luat în cutiile satelor de cît 777,000 lei, şi de la Vistierie 349,064 lei, 3 parale [2], dar am constatat mai sus, — şi vom proba din nou în a 2-a parte a acestui volum, — că n'ar fi cu minte să priimim fără beneficiu de inventar ceea ce a plăcut D-lor membri ai acestui guvern şi aliaţilor lor, să scrie în interesul legendei D-lor.

[1]) Budgetul lucrărilor publice după cifrele ministerului controlului pentru anii:

1843	244,000 lei
1844	300,000 »
1845	290,000 »
1846	144,000 »
1847	330,000 »
Adică	1,308,000 »
Sau, în francĭ . .	431,640

Veniturile Statului după socotelile încheiate de ministerul controlului pentru anii:

1843	18,700,000 lei
1844	18,400,000 »
1845	22,000,000 »
1846	19,000,000 »
1847	19,700,000 »
Adică	97,800,000 »
Sau în francĭ . .	32,274,000

[2]) Vezĭ articolul d-lui C. BĂLCESCU în *Romînia Viitoare* din 1850, p. 41. şi mai departe în partea a 3-a a acestui volum, — şi publicarea plină de învăţămînt, făcută despre anul 1848, în *Convorbirĭ Literare*, No. 11 şi 12, din 1-iŭ Martie şi 1-iŭ Aprilie 1893, de D. N. Mandrea, consiliar la Curtea de Casaţiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RĂSPUNSUL OBŞTEŞTII ADUNĂRĬ

DIN 7 FEBRUARIE 1848.

Adunarea se arată *pătrunsă de cea mai vie mişcare şi cea mai adîncă recunoştinţă. Într'adevăr, slobozenia robilor mănăstireştĭ, reformarea învăţăturei publice, însemnătoarea înpuţinare a numărului judecăţilor, înbunătăţirea soartei clerului celui mirean, rădicarea stavilii ce oprea sloboda comunicaţie între ambele Prinţipaturĭ înclinate atît de tare între dînsele, sînt din acele fapte ce-şĭ dau numele epocii întru care s'au săvîrşit.*

Adunarea priveşte cu asemenea adîncă mulţumire lucrările întrepinse întru regulata sistemă a exploataţiĭ ocnelor noastre, care tot de o dată vor înpreuna şi nepreţuita ispravă a iubirii de omenire, şi frumoasa privelişte ce ne înfăţişează puţina parte a oraşului care a putut eşi din ale ei ruine în urma focului din 1847. Este adevărat prilej de fală pentru noi purtarea neguţătorilor noştri, care, prin a lor activitate şi cinste, au scăpat nevătămat creditul obştesc. Cu nu mai puţină recunoştinţă Adunarea priveşte buna stare a finanţelor, falnicul pod peste Olt, fîntînele din capitală, deschiderea prin rîpele Carpaţilor a drumului de la Cîineni, şi cele-l-alte înbunătăţirĭ şi lucrărĭ întreprinse...

I. — Cuvîntul Înălţimei Voastre, tot-d'auna puternic asupra inimilor Romînilor, au pătruns Adunarea de cea mai vie mişcare şi cea mai adîncă recunoştinţă.

II. — Ne socotim fericiţĭ, Prea Înălţate Doamne, pentru încredinţarea ce ne daţĭ că lucrările trecutei noastre sesii au răspuns la dorinţele Măriei Voastre, încoronînd ale noastre silinţĭ.

III. — Într'adevăr, Prea Înălţate Doamne, slobozenia robilor mănăstireştĭ, reformarea învăţăturii publice, însemnătoarea înpuţinare a numărului judecăţilor, înbunătăţirea soartei clerului celui mirean, precum se arată de Înălţimea Voastră, rădicarea stavilii ce oprea sloboda comunicaţie între ambele Prinţipaturĭ înclinate atît de tare între dînsele, sînt din acele fapte ce-şĭ dau numele epocii întru care s'au săvîrşit, şi nu pot fi privite de cît ca rodul acelii înalte inspiraţiĭ ce pro-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vedința insuflă aleșilor săi, și la a cărora înfățișare ne socotim și noi foarte norociți de a fi fost părtași.

IV. — Cu asemenea adîncă mulțumire au privit Adunarea, Prea Înălțate Doamne, însemnatul rezultat ce ne făgăduiau lucrările întreprinse întru regulata sistemă a exploatații ocnelor noastre, care tot de o dată vor înpreuna și neprețuita ispravă a iubirii de omenire prin îndulcirea soartei acelora pe carĭ societatea este silită a-i secuestra din sînul său.

V. — O mare catastrofă a bîntuit capitala noastră, umplînd de jale inimile tuturor Romînilor; cu cît însă nenorocirea au fost mai grozavă, cu atît Înălțimea Voastră V'ațĭ arătat părinte milostiv și compătimitor, micșorînd răul prin mîngîerea ce în tot chipul ațĭ răvărsat în sufletele celor bîntuițĭ, dar și iubirea obștii către persoana Mării Voastre este foarte mare precum și a ei recunoștință.

Ajutoarele date la acea împrejurare din casele publice, fiind cu lăcrămĭ de mulțumire priimite de toată țara, Obsteașca Adunare nu poate de cît a fi părtașă acestui sentiment. Compătimirea ce au arătat și cu acest prilej Înaltele Curțĭ Suzerane și Protectrițe, de a contribui cu un chip atît de generos la ușurarea unor chinurĭ atît de pătrunzătoare, nu putea de cît a mișca în inimile Romînilor cea mai vie recunoștință. Frumoasa priveliște ce ne înfățișează puțina parte a orașului care a putut a eși din ale ei ruine, prevestește ceia ce are a fi peste puțin capitala noastră, săvîrșindu-să după planul întocmit prin a Mării Voastre îngrijire și înțelepciune.

VI. — Este adevărat prilej de fală pentru noi purtarea neguțătorilor noștri, care, prin a lor activitate și cinste, au scăpat nevătămat creditul obștesc dintr'acea îndoită și de o potrivă primejdioasă criză.

VII. — Cu nu mai puțină recunoștință au privit Adunarea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

buna stare a finanțelor noastre după îndeplinirea atîtor trebuințe.

VIII. — Falnicul pod pe Olt, fîntînele din Capitală, deschiderea prin rîpele Carpaților a drumului de la Cîineni, și cele-l-alte înbunătățiri și lucrări întreprinse în deosebite ramuri și direcții, au a fi noă isvoare de fericire pentru țara noastră, și vor sta de față în toată vremea ca niște puternice mărturii ale înțeleptei stăruințe, a înfocatei rîvne și a nepregetatei Mării Voastre activități.

IX. — Această mărturisire, care viitorul va da-o faptelor și virtuțelor Înălțimei Voastre, Obsteașca Adunare este fericită a o putea aduce astă-zi în numele țării, înpreună cu prinosul recunoștinței ei, și cele din parte-i încredințări, că se va sili, pe cît putința și căderea o va ierta, a strînge mîntuitoarele legături ale bunei armonii între Oblăduire și Obșteasca Adunare, sprijinind ori-ce lucrare ar putea înlesni înaintarea pe frumoasa cale a civilizații, ce Măria Voastră Vă munciți în tot chipul a ne înlesni; ar fi, Prea Înălțate Doamne, mare slavă și o dulce răsplătire pentru noi, dacă al nostru nume ar putea să rămîe în suvenirul urmașilor însoțit cu al Înălțimei Voastre [1]) ca al unor părtași de asemenea fapte.

Prezidentul Obsteștei Adunări:

NEOFIT Mitropolit Ungrovalahiii.

Membrii: Teodor VĂCĂRESCU, Mihail CORNESCU, Dimitrie RALET, Grigorie GRĂDIȘTEANU, M. FLORESCU, Scarlat G. GHICA, ION GOLESCU, Ion MANU, Nicolae GOLESCU, I. SLĂTINEANU, Sc. CREȚULESCU, Ion OTETELEȘANU, Petre OBEDEANU, Grig. OBEDEANU, D. FĂLCOIANU, Ioan C. ROSETTI, Demetru BELU, Nicolae MANU, A. ZĂDĂRICEANU, G. R. LIPĂNESCU, N. PRISĂCEANU, N. Const. HIOTU, Gr. BENGESCU, Cluciar Dem. JIANU, N. SOCOLESCU, Paharnicul Const. ROȘIANU, Paharnicul C. LIPĂNESCU, Paharnicul I. DELEANU, Paharnicul Scarlat IARCA, Serdar D. LEHLIU, C. D. BUTCULESCU, Serdarul S. POROINEANU, N. OPRAN.

1) Acest prețios document a fost păstrat de Domn și regăsit în hîrtiile lui împreună cu traducerea franceză.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E curios de a apropia acest document care este rostirea simţimintelor de recunoştinţă ale ţării, de învinuirile aruncate, patru lunĭ mai tîrziu, la 9 (21) Iunie 1848 [1]), aceluiaşĭ Domn de guvernul răsvrătirei în proclamaţiunea-i către poporul romînesc.

[1]) V. a 2-a parte.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Fac-simil al Răspunsului Obşteştii Adunări la cuvîntarea Tronului, 4 Februare 1848.

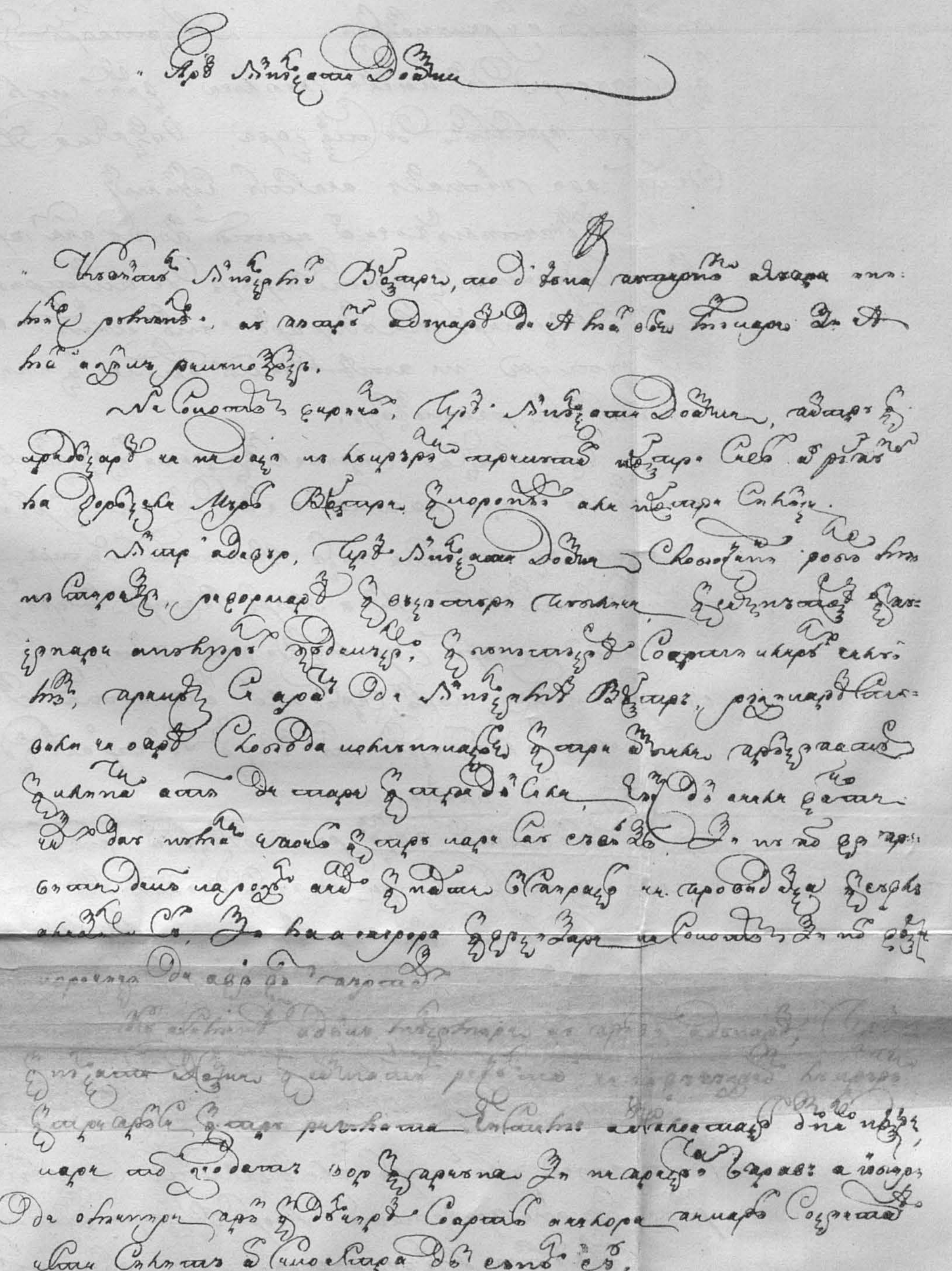

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

[illegible]

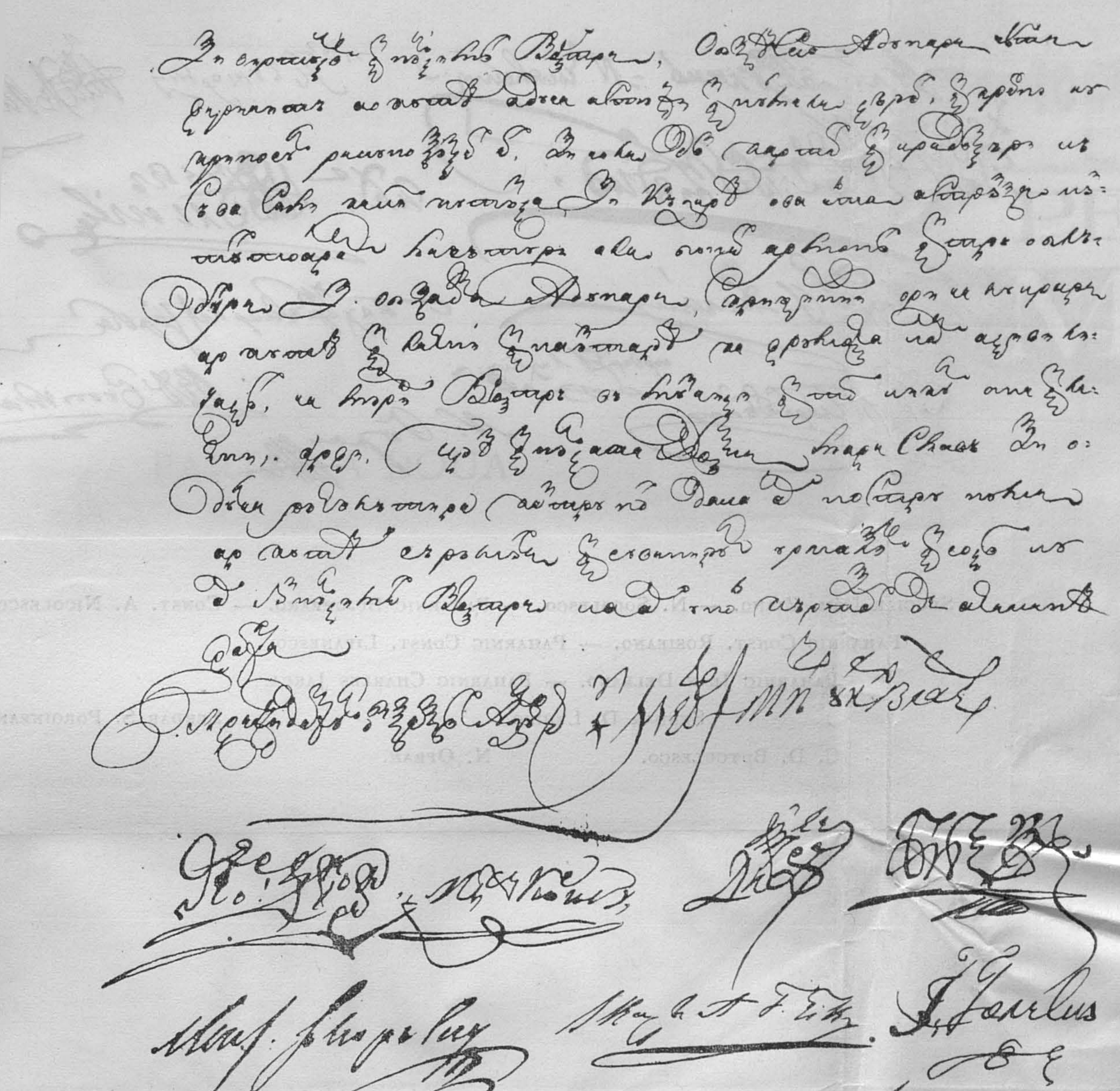

Președintele obșteștii adunări, Mitropolitul Ungro-Vlahiei [1]).

Teodor Văcărescu.— Mihai Cornescu.— Dimitre Ralet.— Grigore Grădișteanu.

M. Florescu.— Scarlat Gr. Ghica.— Ion Golescu.

Ion Manu.— N. Golescu.— I. Slătineanu.

Scarlat Crețulescu — Ion Oteteleșanu. — Petre Obedeanu. — Grig. Obedeanu.

D. Fălcoianu. — Ion C. Rosetti.

No. 77

Anul 1848. — Ianuarie 14. Demetru Belu.— N. Manu.

A. Zădăriceanu.

C. R. Lipănescu. — N. Prisăceanu. — N. Const. Hiotu. — Gr. Bengescu.

[1]) Neofit.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

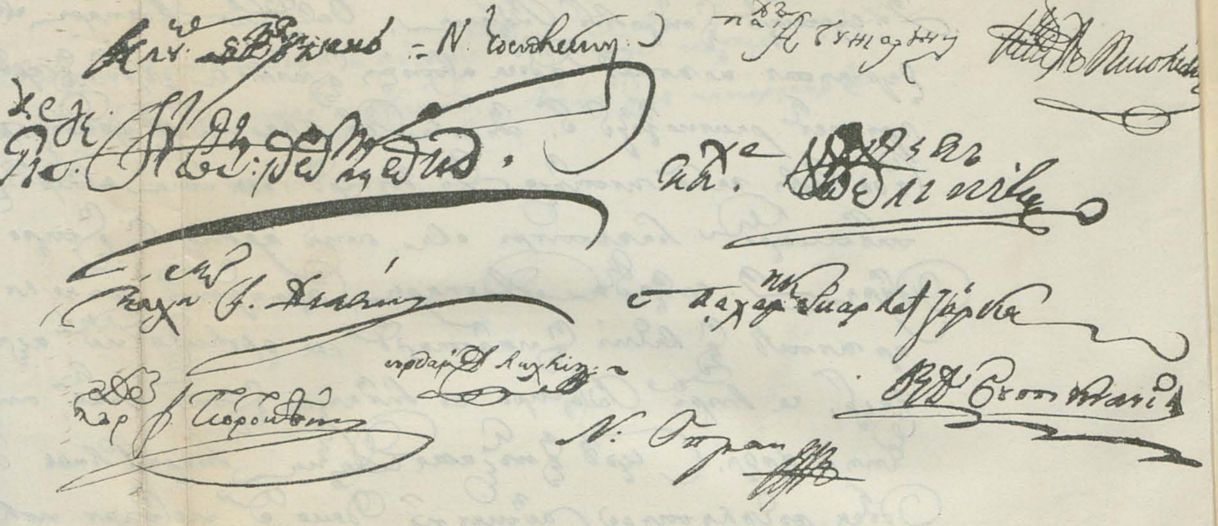

SLUGER DEM. JIANU.— N. SOCOLESCU.— PAHARNIC BUJOREANU.— CONST. A. NICULESCU.
PAHARNIC CONST. ROȘIANU.— PAHARNIC CONST. LIPĂNESCU.
PAHARNIC ION DELEANU.— PAHARNIC SCARLAT IARCA.
SERDAR D. LEHLIU. SERDAR S. POROINEANU
C. D. BUTCULESCU. N. OPRAN.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

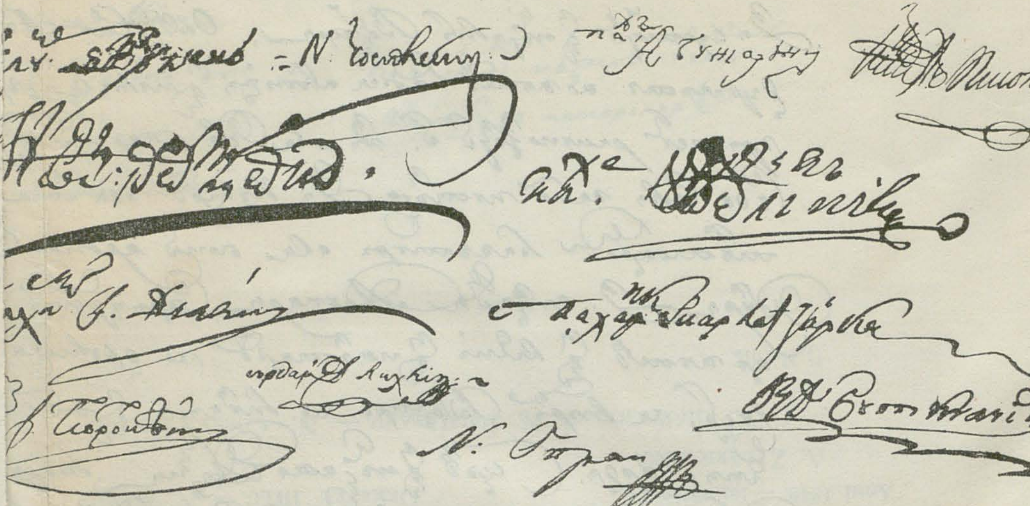

ger Dem. Jianu.— N. Socolescu. — Paharnic Bujoreanu.— Const. A. Niculescu.

Paharnic Const. Roșianu.— Paharnic Const. Lipănescu.

Paharnic Ion Deleanu.— Paharnic Scarlat Iarca.

Serdar D. Lehliu. Serdar S. Poroineanu

C. D. Butculescu. N. Opran.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PARTEA A DOUA

RĂSVRĂTIREA DIN 1848

ISTORIA ȘI LEGENDA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CATRE MĂRIA SA SULTANUL [1])

«Adevărul a fost năbușit subt minciună ; cată să iasă la lumină.»

19 Februarie 1849.

Membrii guvernului provizoriu din 1848 și delegații emigrațiunii :

ELIADE, TELL, N. GOLESCU, MAGHIERU, ȘTEFAN GOLESCU, MAIORESCU, I. VOINESCU, N. CREZULESCU, N. BĂLCESCU, GRĂDIȘTEANU, ROSSETI, D. BRĂTIANU, I. BRĂTIANU, BOLIAC, A. G. GOLESCU, PLEȘOIANU, C. BĂLCESCU, I. PHILIPPESCU, CHRISTOFI, TEOLOGU, BOLINTINEANU, TEULESCU, Archimandrit SNAGOVEANU, IPATESCU, ARISTIA.

CĂTRE NEAMUL ROMÎNESC.

Adevărul, iată-l.

Maiu 1894.

GHEORGHE BIBESCU.

[1]) Vezĭ la Apendiciu adresa membrilor guvernului provizoriu din 1848 și delegațĭ ai emigrațiunii către M. S. Sultanul (Piese înd reptătoar ale Revoluțiunii Romîneștĭ).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RESVRĂTIREA DIN 1848

ISTORIE ȘI LEGENDĂ

CAPITOLUL 1-iŭ

Intîmplărĭ ce au urmat în Țara Romînească Revoluțiunii Franceze.— Povețile lui Kisseleff către Bibescu. — Duhamel la Bucureștĭ. — Comploturĭ.

9/21 Iunie: Încercare de omor în contra lui Bibescu.

11/23 Iunie: Răsvrătire.

13/25 Iunie: Domnul numește un guvern provizoriu; abdică și trece în Transilvania. — Guvern nelegal.

Repede prescurtare a anarhiei în care se desbate Țara de la 13/25 Iunie 1848 pînă la 25 Septembrie 1848.

Urmările răsvrătirei: invaziunea; Balta-Liman.

Revoluțiunea care isbucnise în Franța la 24 Februarie 1848, să lățise repede în continent.

După abdicarea regelui Ludovic Filip, revoluțiunea se ivi, în luna Martie, la Viena, la Berlin, la Veneția, la Milan, în Holstein, în Bavaria, unde aduse abdicarea Regelui, la Parma, unde aduse retragerea Ducelui.

In Aprilie, era la Modena, în Sicilia, în Marele ducat de Bada; în Mai, în ducatul Posenului, la Roma, la Neapole, în Ungaria, apoi din nou la Viena, pe care o părăsi Împăratul, ca să meargă la Insprück. În Iunie, năpădi în Boemia [1].

Revoluțiunea ajunsese, în Iunie, la hotarele Prințipatului,

1) *Cîte-va cuvinte despre Țara Romînească*, (Dentu, editor, Paris, 1857).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în sînul cărora cei cu capetele aprinse, ambiţioşii de orĭ-ce treaptă, şi aţîţătorii de turburărĭ erau să 'ncerce să o împlînte.

Chiar de la 21 Martie, Kisseleff, fost guvernator obştesc al Prinţipatelor Dunărene, care de la Sîn-Petersburg urmărea progresele mişcării revoluţionare în Europa, a aţîţărilor urzite în Romînia, a faptelor şi uneltirilor Romînilor aşezaţĭ la Paris, scria Domnului cu privinţă la *turburările ce se ivesc în Europa*, şi a căror *lovire poate să isbească şi în Prinţipate*, şi arătînd nădejdea că *mintea sănătoasă şi cuminţia va lumina şi va călăuzi pe Romînĭ.* «*Nădăjduesc că acest troian ce trece peste Europa*», zicea generalul, «*şi care mai tîrziu sau mai de vreme, îşĭ va avea reacţiunea sa, nu se va atinge de frumoasa-Vă Ţară, şi că supravegherea Voastră, Prinţipe, o va feri de ameţeala ce a coprins pe vecinii voştri* [1]).» La 22 Aprilie, altă scrisoare a lui Kisseleff către Bibescu; dar de atuncĭ chiar se schimbase părerea generalului; nădejdea fusese înlocuită prin temerea ca *turburărĭ să nu isbucnească în frumoasa şi bună Ţară Romînească*. După părerea lui, *lucrul de căpetenie, era de a înlătura dezordinele, ce pot aduce, şi cată să aducă urmărĭ care de sigur vor fi crunte pentru Ţară, depărtînd din centrul populaţiunii pe oamenii carĭ visează schimbărĭ peste putinţă*; nu îngăduia el *nicĭ pace, nicĭ tranzacţiune de făcut cu iscoditorii de turburărĭ*, şi dedea povaţa *să nu crează cine-va în făgăduinţele lor. Întemniţarea şi trimiterea peste graniţă erau*, în ochii lui Kisseleff, *mijlocul cel mai sigur de apărare în contra proiectelor lor surpătoare, ş'apoi păstrarea cu sînţenie, în toate cele-l'alte, a regulamentului, în spiritul şi textul său* [2]).

[1]) De la Adrianopol la Balta-Liman: *Domnia lui Bibescu*, t. I. Scrisoarea Ex. Sale generalul-conte Kisseleff către În. M. S. Vodă Bibescu, p. 316, 317.

[2]) De la Adrianopol la Balta-Liman: *Domnia lui Bibescu*, T. I. Contele Kisseleff către Vodă Bibescu, p. 320—323.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In sfîrşit, curierul trimis de general lui Vodă, de la Pawlotsa, în 29 Iunie, îmbărbăta pe Alteţa Sa SĂ NU PIARDĂ INIMĂ[1] *în faţa turburătorilor, să rămînă în luptă pe cît Îl vor lăsa puterile. Dosirea oamenilor cinstiţi*, scria el, *ar lăsa loc nemernicilor care n'au în vedere de cît dezordinĭ, dărîmărĭ, şi totul numai în interesul lor exclusiv şi personal.* La această dată de 29 Iunie, mişcarea răsvrătitoare din Ţara Romînească era de patru zile făptuită.

Pe cînd Kisseleff dedea Domnului aceste poveţe, guvernul rusesc nu rămînea trîndav. Vrînd să-şĭ asigure mijlocul de a îndrepta spre făptuirea proiectelor sale mişcarea ce se simţea că o să fie în Prinţipate, şi să pregătească oastelor împărăteştĭ trecerea în Ungaria prin Ţara Romînească,—prevăzînd că Împăratul Austriei ar putea fi silit să aibă nevoe de sprijinul lor, pentru a înfrîna revoluţiunea ce era aproape să isbucnească printre supuşii lui maghiarĭ, — acest guvern alese pe generalul Duhamel.

Prima grijă a reprezentantului Împăratului Nicolae, la sosirea-i în Bucureştĭ, fu de a făgădui tot sprijinul Său Măriei Sale, în opera de împăcare ce urmărea Ea, şi tot de odată să O povăţuiască să cheme în ajutor, pentru această operă, cîte-va regimente de Cazacĭ, asigurînd-O că, de ar ruga pe Ţarul să-I dea aceste regimente, cererea-I ar întîmpina primirea cea mai bine-voitoare. Dar Bibescu nu se lăsă să fie convins, şi se mărgini în a mulţumi generalului Duhamel pentru o propunere în care recunoştea prea înalta îngrijire a Împăratului.

Nu se lăsă să fie învins nicĭ de stăruinţa ce aduse Ex. Sa trimisul rus în *a cere exilul lui Heliade*,—pe care îl învi-

[1]) *Idem*, p. 325 şi 326. Această povaţă a lui Kisseleff către Bibescu şi data scrisorii dau o desminţire tutulor acelora carĭ, ca şi Heliade, au aruncat M. S. această învinuire de rîs şi interesată: *Domnul s'a supus poruncilor Consulului Rusiei....* (V. în *Memoriul îndreptător al Revoluţii romîneştĭ*, protestarea lui Golescu, Heliade şi Tell către M. S. Abdul-Mejid, p. 57—66).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nuca el că ar conspira în contra ordinei întemeiate a lucrurilor, — cu toate că știa Domnul că poetul romîn era în capul unei conspirațiunĭ. *Domnul răspunse generalului Duhamel că, de ar avea probe în contra lui Heliade și d'ar fi prin urmare sigur de greșala lui, l'ar pune subt judecată, ca să fie pedepsit după legĭ, dar că nu-l putea exila fără a-l judeca; ar ațîța și mai mult spiritele, și ar făptui o nedreptate.* Și, *cum Excelența Sa era foarte necăjită*, adaogă Grigore Grădișteanu, — în Memoriile sale nepublicate din care un fragment ne este dat de Russu Locusteanu, — Domnului îi veni ideia de a se adresa la rațiunea profesorilor celor mai însemnațĭ, P. Poenaru, Simeon Marcovicĭ, și alții, ce aveau sarcina să lumineze și să călăuzească tineretul, precum și la a lui Heliade, și să le arate primejdiile ce amenințau patria. I chemă decĭ la masă, invocă cuminția și patriotismul lor, *pentru ca liniștea,* — pe care *oare-care spirite se frămîntă a o turbura,* — să fie nevătămată, prin îngrijirea lor. Apoi, luînd la o parte pe Heliade, îl aduce să-șĭ facă mărturisirea și află de la dînsul *că în adevăr lucrează a face o mișcare, dar ca să paralizeze pe aceea ce voește să o facă Duhamel. În fine Bibescu îl îndeamnă să se retragă pentru oare-care timp din țară și, ca să nu și'o ia asupră-șĭ Duhamel, să ceară a se duce în Italia pentru cercetărĭ filologice, și El făgăduia că îĭ va da mijloacele trebuincĭoase pentru acea călătorie. Heliade făcu această cerere în scris; dar în loc să se ducă în Italia, se duse peste Olt, unde se înțelese cu Maghieru și cu alțiĭ, apoi trecu în Transilvania, și de acolo, subt cuvînt de boală amenințătoare de familie, se întoarse în Bucureștĭ* [1].

Lui Kisseleff, care asemenea povățuise pe Domn să se adreseze către Împăratul Nicolae, în scop de a-i cere cîte-va

[1]) Vezĭ: Russu Locusteanu, *Scrisorĭ din exil ale lui Heliade*, p. 730, la apendiciul intitulat *Errare humanum est*, fragment al literii H.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

regimente de Cazacĭ, Bibescu răspunsese fără a priimi propunerea, arătînd vechiului său prieten o siguranţă pe care n'o avea, şi întemeindu-şĭ încrederea,—de sigur pentru a o însufla lui Kisseleff, — pe acest fapt că mai toţĭ ofiţerii superiorĭ puşĭ în capul oastelor romîne erau învăţătorĭ ruşĭ.

Nu e nevoe de a stărui asupra interesului şi însemnătăţii acestui fapt istoric; şi noi n'am fi lipsit,— pentru a rămînea stăruitorĭ în regula ce am urmat în decursul operii noastre,— de a ne sprijini spusele pe corespondenţa schimbată, în această privinţă, între Kisseleff şi Domn, de n'ar fi dispărut ea, împreună cu alte piese închise în ghiozdanul ce Măria Sa uitase pe masa cabinetului Său de lucru, în momentul în care, după abdicarea-I, părăsi Bucureştii [1]. Şi trebue încă să ne

[1]) Heliade scrie că D-l Constantin Rosetti *se grăbi să smulgă portofoliulul Domnului din mîinile garzilor naţionali care pusese mîna pe dînsul şi să-l înapoieze lui Bibescu. De conţinea*, adaogă el, *hîrtii a căror publicare* putea fi folositoare Ţării şi să facă rău Rusii, nedestăinuirea lor e datorită D-lui C. Rosetti. HELIADE, *Memoriul despre istoria reînvierii*, p. 101 şi 102.

Dar dacă învinuirea adusă de Heliade este adevărată, cum se explică că corespondenţa,—de care am vorbit,— între Kisseleff şi Bibescu, care era pe atît de rău făcătoare Rusii, pe cît făcea cinste Alesului naţiunii, şi Naţiunii însăşĭ, n'a fost dată în vileag? Totuşĭ este un fapt că portofoliul Domnului nu i a fost nicĭ o dată înapoiat.

Eată cum Zossima, unul din membrii resvrătirii, povesteşte această întîmplare, în biografia ce a făcut a lui Gr. Grădişteanu.—Grădişteanu, membru al guvernului, *lăsă, pentru noaptea aceea răspunderea pazii Palatului D-lui P. Ciocanelli, care comanda compania de garda naţională de serviciu la Domn. (Biografii politicĭ, p. 20)*.... *Ciocanelli spuse Grădişteanului că la plecare Bibescu îşĭ uitase portofoliul, că el îl luase la gardă, dar că veni apoi D. C. A. Rosetti, îl luă de la dînsul şi îl dete lui Bibescu. In acel portofoliu era toată corespondenţa lui Bibescu cu consulul rusesc. Faptul acesta s'a mărturisit de P. Ciocanelli în o seară la Capşa în cofetărie* (ZOSSIMA p. 63): Ciocanelli se înşeală: Domnul nu şĭ-a revăzut nicĭ o dată portofoliul; ba l'a cerut lui Grădişteanu printr'o scrisoriţă ce i-a trimis de la hotar, dar Grădişteanu căută în zadar se regăsească lucrul uitat.

D-l Ion Ghica reaminteşte, în privinţa acestei dispariţiunĭ, că Boleac ar fi scris lui Heliade : *Roset nu poate fi primit în nimic, pînă mai întîiŭ nu-şi va da socoteala : Cum oare ne-a scăpat din mînă portofoliul Bibescului ?* (*Amintirĭ din pribegie* p. 822.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

credem fericiţĭ că putem înlocui lipsa acestor piese prin publicarea unei scrisorĭ a fostului adjutant al Domnului, care-I fu şi ginere, une orĭ şi secretar, — şi prin urmare în stare, mai mult de cît orĭ-cine de a ne da desluşirĭ,—prietenul nostru, al căruia dor îl ducem cu 'ntreaga Romînie,— generalul Florescu, mort la Paris în 21 Mai 1893.

Eată această scrisoare:

D. General Ioan Emanoil Florescu, fost preşedinte al consiliului, fost preşedinte al Senatului, către Prinţul Gheorghe Bibescu.

TRADUCERE

Bucureştĭ, 20 Mai 1892.

SCUMPE PRINŢ ŞI PRIETENE,

Mă întrebĭ de n'aş avea cum-va, în hîrtiile mele, răspunsul Înalt Măriei Sale Vodă Bibescu la o scrisoare ce generalul conte Kisseleff I-a trimis din Carlsbad, în 1848, pentru a-L îmboldi să ceară de la Ţar cîte-va regimente de Cazacĭ, în scopul de a păstra ordina în Ţara Romînească.

Nu: ca şi D-ta, nu regăsesc copia acestui act însemnat, cunoscut de persoanele contimporane cu mine; dar fiind că adesea am avut cinstea de a servi de secretar Domnului, şi fiind că, în această împrejurare, am avut norocul să recopiez răspunsul de care e vorba, pot să-ţĭ dau conţinutul lui cu o preciziune matematică. Cum s'ar putea uita termenii unui act care face cea mai mare cinste omului care l'a săvîrşit şi ţării pe care el a guvernat-o?

Generalul Kisseleff scria din Carlsbad Domnului ca să-i ceară să îngădue la doă, trei regimente de Cazacĭ să intre în ţară, ca să o apere, zicea, în contra orĭ-cărei mişcărĭ populare, de vreme ce spiritul revoluţionar se lăţise în cele mai marĭ capitale ale Europii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Domnul, în patriotismul Său, nu putea priimi propunerea ce-I făcea contele Kisseleff, și în acest înțeles îi și răspunse fără a sta cîtuși de puțin la îndoială. Și mai adăogă că, bizuindu-se pe conștiința Sa și pe cunoștința ce avea de poporul Său, nu credea să poată o revoluțiune avea la noi cel mai mic sorț de isbîndă, și că, de altmintrelea, de era să isbucnească o mișcare revoluționară, mica noastră oștire ar fi îndestul pentru a o năbuși. De almintrelea, Domnul punea asemenea înainte, în aceiași scrisoare, încrederea ce-I insufla comănduirea armatei, căci toate marele unități ale armatii erau, la acea epocă, comandate de ofițeri ruși, care se presupuneau că cunoșteau toată întinderea răspunderii lor.

Știi ce a urmat: armata luă însăși parte la mișcare, și, lucru caracteristic, acel care era în capul ei, fu cel d'întîiu care încinse eșarpa tricoloră, atît se bucura D-sa de încrederea guvernului provizoriu, din care de altmintrelea făcu parte. Cunoști de altmintrelea, scumpe Principe, protestarea pe care ofițerii romînі o depuseră în mîinile generalului Duhamel, care se păzi foarte de a-i da vre-o urmare.

Priimește, scumpe Prinț și prieten, asigurarea simțimintelor mele cele mai devotate.

Subsemnat: I. E. FLORESCU

Faptul ce am reamintit aci, cu toate că în de obște cunoscut, nu se găsește în nici una din publicările lui Heliade sau ale susțiitorilor mișcării din 1848. Numai Zossima, în a sa ***Biografie a lui Grigore Grădișteanu***, spune că Bibescu, priimind pe Heliade, — după sosirea lui Duhamel la Iași,— îi spuse ***că pentru propunerea d'a cere un corp de armată rusească, el a luat măsuri ca s'o respingă și n'are nevoie să alerge la mijloace extreme.*** [1])

[1]) ***Biografia lui Grigore Grădișteanu*** membru al guvernului in 1848, de Zosima, unul din autorii mișcării din 11/23 Iunie, p. 13.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Generalul Duhamel însă, neizbutind în încercările sale pe lîngă Bibescu, — pe care-l găsea prea neatîrnat, — lasă curs slobod întîmplărilor; Heliade, Ubicini și alții învinuesc pe general că le-ar fi grăbit în interesul Rusii.

Totuși rămîne faptul că Domnul, care nu-și putea închipui că, în nebunia lor, conspiratorii vor merge pîn'a înfrunta pe față Rusia, — a doa zi de înțeleptele poveţe ce dăduse lui Heliade, și după zadarnica încercare a acestui-a ca să aducă pe Înalta Poartă a ocroti mai cu dinadinsul interesele romînești în contra Puterei Nordului *care vroia să ne impue Suveranitatea Sa* [1]), — căută totuși, zice Heliade, *mijloacele de a feri Țara de năpădirea muscălească, făcînd să ființeze forțe naționale pentru apărarea Țării, în caz de vr'o mișcare dincolo de Carpați. A mări armata prin creațiunea unui corp de Pandurĭ fu prima-i idee. Chiemă pe Maghieru, care era atuncĭ ocîrmuitor al județului Romanați, în Oltenia, și era cunoscut prin voĭnicia sa. I spuse* ÎN TAINĂ *că se bănuia o mișcare în Transilvania din partea unor ațîțătorĭ de turburărĭ, care ar avea gîndul să treacă în Țara Romînească ; și că, pentru ca guvernul să fie în stare de a se opune făr'a alerga la vr'un ajutor străin, îl va însărcina cu privigherea tutulor dorobanților* [2]). *I poruncea să meargă să ia știrĭ de la fie-care ocîrmuitor de era lipsă din numărul dorobanților, de și aveau armele în stare bună, de erau bine alcătuițĭ pe căprării. Apoi îi destăinui gîndul său de a-i încredința mai apoi formarea unei trupe de Pandurĭ* [3]).

[1]) *Memoriu asupra istorii reînvierii romîneşti* de HELIADE RĂDULESCU, p. 49.

[2]) Dorobanțĭ, trupe de călărețĭ în special însărcinate cu poliția. In veacul al XVII-lea, dorobanții erau miliția națională; astăzĭ formează un corp de armată. În Austria, în veacurile din urmă, ființa miliția *Trabanilor croațĭ.*

[3]) *Protectoratul Țarului*, de HELIADE RĂDULESCU, p. 34 ș 35. Această

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În acest timp, urmează Heliade, *sosiră din Paris cîţi-va tinerĭ,*—printre care fraţii Brătienii şi C. A. Rosetti, — *care fusese marturĭ ai proclamaţiunii Republicii franceze în Februarie. Se grăbiră să alerge la Bucureştĭ pentru a vedea ce elemente aveau în Ţara Romînească şi ce sorţĭ bunĭ se găseau aci pentru a întreprinde o mişcare naţională către o cale de propăşire* [1], sau, cum din parte-i a scris Bolintineanu, — susţiitor al răsvrătirii, — *cu holărîrea de a* IMITA *ceea ce văzuseră la Paris,* în orĭ-ce mod, *spre a se 'nţelege despre întrebuinţarea mijloacelor extreme.*

În capitală, doă comploturĭ: unul, întocmit de Heliade, care crezîndu-se mai iscusit în politică şi mai patriot de cît Bibescu, declara pe Măria Sa de *orbit asupra stării* [2]) *în care Rusia afundase ţara;.... cărui i plăcea să crează că limbagiul acestui om, cu toate că Domnesc şi aproape diplomatic, ascundea un oare-şĭ care simţimînt al naţionalităţii,* dar pentru care *răbdarea Domnului de a-l asculta, şi ironia-i tot de o dată, făceau purtarea Lui problematică* [3]); —cel-l-alt urzit, tot după autorul *Memoriului asupra istorii reînvierii romîneştĭ,* — în casa lui Mavros, în contra Domnului, *de Duhamel* [4]) care-şĭ luase nădejdea de a alipi pe Bibescu de politica sa, dar care cîştigase, spune Zosima, pe fraţii Goleştĭ [5]).

carte este una din operele menite să îndrituească mişcarea din 1848 D. Elias Regnault, povestind faptele după autorii răsvrătirii, găseşte încă mijlocul de a schimonosi adevărul la p. 405.

[1]) *Memoriu despre istoria reînvierii romîne,* de HELIADE RĂDULESCU, p. 44.—*11 Februarie sau Istoria a trei ani,* de D. Bolintineanu, tipografia Rădulescu, p. 28 şi 29.—*Protectoratul Ţarului,* de HELIADE RĂDULESCU, p. 338.

[2]) A citi cuvîntarea Domnului către Obşteasca Adunare şi răspunsul acestei Adunărĭ, 1848. Vezĭ p. 337 a acestui volum.

[3]) *Memoriu asupra istorii reînvierii Romîniei* de HELIADE RĂDULESCU, p. 37 (în franţuzeşte).

[4]) *Idem* 42 şi 43.

[5]) *Biografii politicĭ a oamenilor mişcării naţionale romîne,* de ZOSSIMA. Tipografia Mihălescu, Bucureştĭ 1884 ed. a II-a. — Zosima, unul din făptuitorii răsvrătirii, este ecoul reamintirilor lui Grigore Grădişteanu, a cărui biografie o scrie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Heliade și prietenii săi se pregăteau pe tăcute, neuitînd nimic din ce putea asigura izbînda răsvrătirii, căutînd a cîștiga la causa lor oștirea, și nădăjduind că vor sili pe Domn să se puie în capul mișcării; din parte-i trimisul Țarului sta la pîndă ca să se folosească de împrejurări, dînd, — pretinde Heliade, [1] — *instrucțiuni lui Odobescu, capul oștirii, și lui Solomon, ca să închiză ochii și să lase să fie cîștigați cei-l-alți ofițeri pentru a ascunde mai bine obîrșia complotului.* Oștirea ar fi fost deci, de credem acestor spuse, supusă la doă forțe contrarii, ce căutau amîndoă să o tîrască într'o cale care nu era nici a legalității, nici a cinstii, de vreme ce amîndoă propovăduiau ca o datorie sfîntă, uitarea credinții jurate Suveranului. Ori-cum, după mai multe întrevederi, ce sunt greu de fixat, între Heliade, Ion Ghica, frații Golești, Tell, care comanda la Giurgiu, Maghieru, ocîrmuitorul județului Romanați, — care cîștigase toată iubirea și încrederea Domnului, — Grigore Grădișteanu și alți membrii ai complotului, conjurații se întruniră în număr de 13 la frații Golești.

Acolo se numi comitetul răsvrătirii compus de:

DD. Ion Ghika;
Cei doi frați Brătieni (Ioan și Dumitru care lipsea);
Cei doi frați Bălcești (Constantin și Nicolae);
Constantin A. Rosetti;
Cei patru frați Golești (Ștefan, Niculae, Radu și Alexandru);
Ioan Heliade Rădulescu;
Alexandru Golescu (vărul)[2];

Dar numirea acestui comitet n'a avut drept urmare să facă să se nască într'unii buna credință, în cei-l-alți încrederea.

[1]) *Memoriul asupra istoriii reînvierii Romînii* de HELIADE RĂDULESCU pag. 46.
[2]) *idem* p. 54, 55.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Departe de asta, vedem pe conspiratorĭ ascunzîndu-șĭ unii altora gîndul, par'că s'ar fi temut să se dea sau să fie daţĭ pe faţă; anume persoane pe care credeau că se pot bizui, de o dată numai vor să-șĭ dea concursul, vor să-șĭ păstreze libertatea, și arată tot felul de temerĭ; alţii, intrînd cu îndrăsneală într'o oareșĭ-care ordină de idei, fac propunerĭ *care puteau să înjosească și să mînjească mișcarea* [1])

Nu suntem de cît în ajunul răsvrătirei și vedem de acum cĭocnirea ideilor celor mai opuse, patimilor celor mai aprigĭ.

Heliade ne dă, fără știinţa-i, cea mai bună din toate raţiunile: e că această mișcare nu era avîntul unui popor întreg, că unii n'o înţelegeau, că alţii se temeau de dînsa, atît pentru liniștea și soarta ţării, cît și pentru Domnul lor; că cei îndrăsneţĭ vindeau de acuma viitorul, priimind cu entusiasm răsvrătirea, hotărîţĭ să o preschimbe într'o obștească răsturnare cu prilejul căreia să poată ei pune mîna pe putere; că toţĭ, în sfîrșit, Heliade ca și cei-l-alţĭ, mergeau la întîmplare, pregătind pe nisip o «ÎNTREPRINDERE IMPROVIZATĂ [2])».

Părţile următoare împrumutate scrierii poetului romîn, care n'are nicĭ un interes să ne desvăluiască zăpăceala în mijlocul căreia se mișcă conspiratorii, — căcĭ această situaţiune, departe de a veni în favoarea *întreprinderii* lor, ne reamintește crunta vorbă a lui Bolintineanu, *nevoia de a imita*

[1]) *Memoriul asupra istoriei reînvierii Romîniei* de HELIADE RĂDULESCU, p. 56. «*Tell fu nu mai puţin surprins de unele măsurĭ extreme propuse de C. Rosetti care nu făceau de cît să înjosească și să mînjească mișcarea* »

Nu trecu mult, scrie Zossima, *și se văzu cu destulă mîhnire că unii din membrii acestui comitet*, cedind influenţei unor suflete negre și infame, cătau a scrînti *din calea sa mișcarea, și a-i da alta cu totul opusă. Așa se propuse în una din ședinţe uciderea lui Bibescu, spargerea caselor cu banii Statului, răscularea ţăranilor în contra proprietarilor de moșii și altele.* Heliade și Goleștii se împotriviră.... ZOSSIMA, p. 15.

[2]) Vezĭ în *Istoria Reînvierii* de HELIADE RĂDULESCU, scrisoarea adresată În. M. S. Vodă Bibescu de membrii resvrătirii, p 80.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ceea ce văzuseră la Paris [1]) — sunt îndestulătoare pentru a ne lumina asupra neînțelegerilor din 'naintea resvrătirii.

TRADUCERE

«Întrunirea fu la frații Golești [2]); 13 membrii erau de față, «acei care erau să compue comitetul revoluționar. Heliade «observă lipsa lui Voinescu. Unii din conjurați i spuseră că «Voinescu era bănuit, fiind că mergea des pe la Duhamel. «Heliade rămase pe gîndurĭ. Nu știa ce trebuia să învinuiască «mai mult, relațiunile lui Voinescu, sau ușurința conjuraților «care se purtau ca bunĭ prietenĭ cu un asemenea om în ase-«menea împrejurărĭ, sau care, de erau nedrepte bănuelile lor, «aruncau asupră-i o învinuire de care era nevinovat. Heliade «nu vedea prietenĭ ai lui printre oamenii de acțiune de cît «pe frații Goleștĭ; rămășița întreagă era alcătuită de foștii e-«teriștĭ [3]) în afacerea de la Brăila [4]). Tell [5]) era la Giurgiu, «Maghieru la Caracal, Grigore Grădișteanu la Craiova; cei din «Bucureștĭ ca arhimandritul Iosafat, Constantin Filipescu, «profesorul Negulicĭ și alții, nu fuseseră găsițĭ vrednicĭ, de că-«tre ***maioritatea coleriei***, să figureze în comitet.....

«Se afla asemenea printre cei poftițĭ unul din Crețuleștĭ «(Constantin); dar pe loc ce acesta înțelese că era vorba de «o mișcare apropiată, ceru voia de a pleca, spunînd pe față «că nu va lua parte la dînsa.

«În afacerea lui Teologu, în depărtarea lui Voinescu, în «purtarea lui Crețulescu, în vorbirile, în formațiunea parti-«delor, în șoptele diferiților membrii între dînșii, Heliade văzu «***o ușurință nepomenită sau un gînd ascuns de a se fo-***

[1]) *11 Februarie* de BOLINTINEANU, tipografia Rădulescu, p. 28 și 29.
[2]) *Memoriul asupra istorii reînvierii* de HELIADE RĂDULESCU, p. 54—57.
[3]) Eterist, părtaș al propagandii greco-bulgare în Romînia.
[4]) Complotul eteriștilor de la Brăila.
[5]) «De mult era o înțelegere între Heliade și Maghieru. Mai pe urmă acesta ceru să fie și Tell între dînșii» ZOSSIMA, p. 14.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«*losi de mijloacele lui de acţiune*; se păzi deci foarte de a «rosti numirile lui Maghieru şi ale altor capi sau ofiţeri care «se înţelesese cu dînsul....

«Se vorbi de planul şi de epoca isbucnirii. *Părerile erau «deosebite.* Unii propuneau să se hotărască, pentru începutul «revoluţiunii, sfîrşitul lui August; alţii stăruiau ca mişcarea să «se facă în cele d'întîiŭ zile din Iunie. O comisiune de 3 «membri fu numită ca să organizeze planul şi să facă să «intre banii. Aceşti 3 membrii fură Ion Ghika, Nicolae Băl«cescu şi Alexandru Golescu (vărul)....

«Cei trei membrii ai comisiunii poftiră pe Heliade să vie să «ia parte la lucrările lor. Această cinste din parte-le fu pri«vită de Heliade *ca o cursă* ce i se întindea pentru a-i smulge «taina mijloacelor lui de acţiune. — La sosirea lui Tell în «Bucureşti, Heliade se înţelese cu dînsul, i arătă proclama«ţiunea şi articolele Constituţiunii. Tell fu mulţumit de dîn«sele, dar vorbind cu cei-l-alţi, *descoperi în unii simţiminte «care nu erau nici de cum frăţeşti* [1]). Planul făcut de comi«siune nu-i plăcu, nici epoca ce hotărîse pentru isbucnire, «in cele d'întîiŭ zile din August. Nu fu mai puţin surprins «de unele măsuri extreme propuse de C. Rosetti, care nu fă«ceau de cît să înjosească şi să mînjească mişcarea. *Văzu «că toate erau să fie date pe faţă prin întîrzierea adusă «făptuirii mişcării şi prin deosebirea părerilor, sau că vor «fi îndreptate spre mai marele folos al duşmanilor ţării.* Se «hotărî deci să nu se oprească la aceasta. Ceru cu stăruinţă «ca facerea programului să-i fie încredinţată; făcu un contra«proiect care nu întruni de cît minoritatea. Dar caracterul «lui făcu ca părerea-i să birue. Se temeau de almintrelea de «poziţiunea lui militară.

«Maioritatea spunea că mişcarea trebuia începută în Ca-

[1]) De ce atunci s'a împăcat cu dînşii? De ce nu a făcut pe loc ruperea? Această greşeală nu se putu nici cînd drege.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«pitală; părerea lui Tell era din contra, ca să se înceapă în «provincie și în mai multe județe de o dată, ceea ce ar aduce «ca urmare ridicarea Capitalei [1])».

Cu toate acestea se ajunse la o înțelegere asupra punctelor următoare: grija de a pregăti proclamațiunea se va lăsa lui Heliade [2]); el împreună cu Tell, — care comanda la Giurgiu,— și cu Ștefan Golescu trebuia să plece în județul Romanațĭ, ocîrmuit de Maghieru, — *care dedea de știre lui Heliade de ordinile ce priimia de la Bibescu* [3]),—și unde căpitanul Pleșoianu, care trecuse în partea răsvrătitorilor, aștepta cu compania sa. Bălceștii, Nicolae și Constantin, fură însărcinațĭ să sprijinească mișcarea, cel d'întîiŭ în Prahova, cel-l-alt în Vîlcea. Dumitru Brătianu fu trimis ca delegat pe lîngă guvernul unguresc, și Ion Ghika se duse în Constantinopol, ca să reprezinte mișcarea pe lîngă M. S. Sultanul [4]). Cei-l-alțĭ membrii, — printre care DD. C. Rosetti și Ion Brătianu, — trebuia să aștepte în Bucureștĭ mișcarea din afară și să o facă pe loc să isbucnească în Capitală.

Ast-fel staŭ lucrurile în ziua de 4 Iunie. In acea zi Heliade,— pe care Bibescu îl cinstea cu buna voința sa din cauza talentului săŭ, și cu toate că avusese funcțiunea de ziarist oficios a lui Vodă Alexandru Ghica, Heliade pe care îl însărcinase să facă în Italia unele cercetărĭ literare în scopul de a-l feri de prigonirea generalului Duhamel, părăsi într' adevăr Bucureștĭ, — dar cu Ștefan Golescu și pentru a merge la Islaz de unde trebuia să fie dat semnalul răsvrătirii. Insă în contra programului hotărît, semnalul fu dat în Bucureștĭ.

[1]) *Memoriul despre istoria reînvierii Romînii* de HELIADE RĂDULESCU, p. 54.

[2]) Și una și alta (proclamarea și constituțiunea) erau deja preparate de Heliade și amicii săĭ, și nu fu nevoie de cît a se citi în următoarea ședință, în care fură aprobate în unanimitate. ZOSSIMA, p. 15.

[3]) *Memoriul despre istoria reînvierii Romînii de* HELIADE RĂDULESCU, p. 57.

[4]) *Idem*, p. 58.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In ziua de 9 Iunie, 6 focurĭ fuse trase foarte de aproape asupra lui Bibescu, care mergea în trăsură la plimbare, de trei tinerĭ [1]) pe care teoriile socialiste și ațîțările unor fruntașĭ i fanatizase. Epoletul Domnului I scapă viața.

Numeroase arestărĭ fură poruncite; se întemnițară mai mulțĭ conspiratorĭ și printre dînșiĭ DD. Voinescu și C. Rosetti. D. Ion Brătianu scapă cercetărilor poliții.

În aceașĭ zi, 9 Iunie, Heliade, Tell, — înălțat la grad de colonel, — căpitanul Pleșoianu, numit comandant prin hotărîrea guvernului răsvrătirii, căpitanii Racotă, Serurie, Paraschivescu și Ștefan Golescu, întrunițĭ la Islaz, pășeau la o ceremonie religioasă menită să isbească imaginațiunea celor de față, ***care se întrebau unii pe alții care era scopul acestei întrunirĭ*** [2]). Popa Șapca sluji liturghia și adresă o rugă cerului ca să vie în ajutor ***întreprinderii*** și ***bine cuvîntă doă stindarde***: unul fu dat de Heliade poporului căruĭ ținu o cuvîntare,—poporul era înfățișat ***prin neguslorĭ, arendașĭ, marinarĭ care alergaseră împinșĭ de curiozitate***, — cel-l-alt fu încredințat de Tell la cei o sută saŭ doă sute soldațĭ de față ce compuneau armata reînvierii. După această împărțire de stindarde, Heliade citi proclamațiunea redactată de dînsul, în numele poporului romîn: făgăduia ***respectul proprietățiĭ și respectul persoanelor*** [3]); apoi răsculații de față se constituiră în guvern provizoriu, ***adăogînd și pe Maghieru***, care

[1]) ZOSSIMA, p. 62, Nota 13.

Au murit tustrei; pe doi dintre ei, care, mai tîrziu, s'au aruncat pocăițĭ la picĭoarele Domnului, Bibescu i-a ertat; — al treilea, al căruĭ nume îl tacem, fiind că este al unei familii marĭ și onorabile, a ajuns general sub guvernul D-lor Rosetti și Brătianu.

Este același care, subt Domnia lui Cuza, într'un timp de turburărĭ, priimind de la generalul Florescu porunca de a înconjura pe turburătorĭ, trase asupră-le, fără ordin.

[2]) *Memoriul despre istoria reînvierii Romînii*, de HELIADE RĂDULESCU, pag. 62.

[3]) *Idem* p. 65.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lipsea, ***dar care în noaptea de 10 Iunie, pe la 10 ceasurĭ, veni în tabără spre a se înțelege cu colegii săi. Le arătă o scrisoare ce tocmai atuncĭ priimise de la ministrul trebilor din 'Năuntru, care i poruncea să pue mîna pe Stefan Golescu şi pe Heliade şi să-i trimită îndărăt în Bucureştĭ sub paza bună şi cu tot respectul datorit***; ***mai le arătă apoi circulărĭ,—purtînd pecetea roşie a Domnului***[1], ***— care tocmai atuncĭ fusese publicate,.....*** şi care încunoştinţau pe ţăranĭ să se ferească de îmboldirile ce era să li se dea.

Iată compunerea guvernului provizoriu numit de popa Şapca, Stefan Golescu, Tell, G. Maghieru, N. Pleşoianu et J. Heliade Rădulescu :

Popa Şapca,
Ştefan Golescu,
C. Tell,
G. Maghieru,
N. Pleşoianu,
J. Heliade Rădulescu.

În cît despre proclamaţiunea[2] lui Heliade, scrisă într'un stil tot odată cucernic, mistic şi revoluţionar, are caracterul foarte însemnat al cuvîntărilor, manifestelor, scrierilor apărute atuncĭ. Iată cîte va bucăţĭ care pot da o idee despre totul. Întîiŭ Epigraful.

[1]) *Memoriu asupra istoriei reînvierii Romîniei* de HELIADE RĂDULESCU, pagina 65.

[2]) *Idem* p. 65, 69.

Iată în ce priveşte această carte a *Memoriilor* etc., judecarea dată de Romînii exilaţĭ la Brussa : «A vorbi de oamenĭ în acest fel, făcînd dintr'înşiĭ personagiurĭ poetice, şi din carte un romanţ, e o insultă contimporanilor săi şi mai ales acelor care au văzut cu ochii lor lucrurile şi oamenii.

«Cînd se scrie un romanţ îşĭ alege autorul pe eroi printre morţĭ, sau îşĭ închipueşte personagiurĭ ce n'au trăit.» (Urmare la *Istoria Principat lor* a D-lui Regnault, [în franţuzeşte] de Ruso Locusteanu, p. 9).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dumnezeu e Domn și s'a arătat noă: bine este cuvîntat cel ce vine în numele Domnului!

Apoi după ce a înfățișat ast-fel pe membrii guvernului provizoriu ca pe niște apostolĭ bine-cuvîntațĭ de Dumnezeu, proclamația începe cu această frază:

Timpul mîntuirii noastre a venit, care reamintește versul din *Marselieza*:

Le jour de gloire est arrivé;

apoi urmează [1]):

«Poporul romîn se deșteaptă la glasul trîmbiței îngerului «mîntuirii, și-șĭ cunoaște dreptul său de suveran. Pace voă, «pentru că vi se vestește libertate voă.... Tot Romînul e un «atom al întregei suveranitățĭ a poporului.... e fiu al patriei, «și, după sfînta noastră credință, e și mai mult, e fiu al lui «Dumnezeu. Toțĭ avem acelașĭ nume de Romîn. Aceasta ne «înfrățește și face să înceteze toate interesele, să se stingă «toate urele. Pace dar voă! libertate voă! Scularea aceasta «e pentru binele, pentru fericirea tutulor stărilor societății, «fără paguba însușĭ a nicĭ unei persoane. Nu se cuvine a «pĭerde cei mai mulțĭ pentru cei mai puținĭ, căcĭ este ne-«drept; nu se cuvine iar a pĭerde cei mai puținĭ pentru cei «mai mulțĭ, căcĭ este silnic. Poporul romîn, în cît către cele «din afară, nu supără pe nimenĭ, respectă toate Puterile și «cere a respecta și ele drepturile lor stipulate prin tractate...

«Poporul romîn leapădă un Regulament, care este în po-«triva drepturilor sale legislative și în potriva tractatelor ce-i «recunosc autonomia. Această lepădare este însușĭ în folosul «Înaltei Porțĭ ce va fi arbitră dinpreună cu Franța, Ger-«mania și Englitera, cărora Romînii le reclamă judecată și «ajutor la orĭ-ce asuprire ce li s'ar face....

«Poporul romîn voește o Patrie tare, unită în dragoste,

[1]) *Memoriurĭ asupra istoriei reînvierii Romîniĭ* de HELIADE RĂDULESCU p. 65—79.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«compusă de frați, iar nu de vrăjmașĭ; prin urmare decretă, «după vechile sale datine, aceleașĭ drepturĭ civile și politice «pentru tot Romînul. Cine nu voește aceasta e vrăjmaș al fe«ricirii publice, e un alt Cain ucigător de frate în sînul ma«mei noastre Patrii....

«Poporul romîn va să dea dreptate, și dreptatea e a lui «Dumnezeu....

«Poporul romîn decretă tipar liber, cuvîntare liberă, adu«nărĭ libere....

«Poporul romîn voește pace, voește tărie, voește garanția «averilor sale materiale, morale și politice; decretă dar gardă «națională în care tot Romînul se naște al ei soldat. Tot Ro«mînul e un gardian al fericirei publice, un garant al libertă«ților publice. Aceasta nu păgubește pe nimenĭ de cît pe con«spiratorii asupra drepturilor Patriei.— Poporul romîn chiamă «toate stările la fericire.

« .... Poporul romîn, în generositatea și evlavia sa, se închină «Locurilor sfinte....

«Reclamă moșiile mănăstirilor închinate, a le scoate de «subt orĭ-ce mîncătorie. Poporul romîn dă lui Dumnezeu ce «este al lui Dumnezeu, și ia de la farisei ceea ce nu este al «fariseilor, ca să dea săracului care e fratele Domnului. Aceasta «nu e paguba Romînilor, ci spre mîntuirea lor și lauda Sfin«telor locurĭ....

«Poporul romîn împarte dreptatea de o potrivă la toțĭ, și «dreptatea o dă pentru toțĭ și mai vîrtos pentru cei săracĭ...

«Puterea suverană purcede de la Dumnezeu și în toată «țara se află unde-va.

«În Țara romînă este în Poporul romîn ce are dreptul de «a numi pe capul cel mai înalt al Patriei. Prin urmare Po«porul avînd dreptul suveran poate revesti cu dînsul pe orĭ«cine va socoti de cuviință și pe cîțĭ anĭ i se va părea că-i «este mai de folos. Așa dar decretă ca Domnia să se dea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«celui ales numai pe cincĭ anĭ spre a se tăia rivalitățile și «urele îndelungate, și spre a pune o emulație între cetățenĭ «a fi bunĭ, întregĭ și folositorĭ Patriei ca să tragă încrederea «publică.

«Poporul romîn leapădă de la sine orĭ-ce titlu ce i s'a în«trodus prin corupție de la străinĭ în potriva vechilor sale «datine....

«Poporul, decretînd o dată drepturile civile și politice ce «le-a avut în tot-d'auna tot cetățeanul, declară că tot Romî«nul e liber, tot Romînul e nobil, tot Romînul e un Domn...

«Pe scurt, Poporul romîn recapitulînd decretă [1])....

(Urmează 22 de articole).

«Aceste decretărĭ vin din glasul general al țării....

«Înalta Poartă, atît în generositatea cît și în interesul său, «le priimește [2]).

«Rolul Rusiei este de a ne asigura drepturile cînd ar fi «călcate din afară...

«Archipăstorul țărei le va bine-cuvînta, dacă este păstor «după legea lui Hristos; va subscrie decretul acesta în capul «tutulor, de va voi să ne mai păstorească și de va fi pătruns «de duhul Evangheliei. Domnul țărei nu poate sta contra, «pentru că este alesul ei, și nu poate împedica această «faptă fără a-și atrage numele de trădător al țărei și rebel «către Înalta Poartă [3]).—Boerii n'au nicĭ un cuvînt a nu priimi, «pentru că nu pĭerd nimic, și mai vîrtos că prin învoirea lor, «vor da lumii o dovadă de frumosul suflet ce caracteriză tot«d'auna pe cei mai marĭ ai țării....

«Neguțătorii, meseriașii, sătenii bine-cuvîntă decretele aces«tea; le reclamă, le cer.

«Frațĭ Romînĭ, soldațĭ carĭ sunteţĭ fii și frații noștri, pri-

[1]) Vezĭ cap. IV.

[2]) În traducerea sa, ca să nu arate că acest prezinte înșela poporul, Heliade pune viitorul. N. tr.

[3]) Consecință a prezentului de mai sus.—N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«veghiaţĭ a ţine buna orînduială, pentru că datoria voastră «aceasta este....

«Cînd veţĭ lăsa puşca din mînă, de azĭ înainte vă aşteaptă «o Patrie, iar nu claca şi biciul dorobanţului.

«Ofiţerĭ romînĭ! camarazii voştri din Europa v'au dat exem«plu; Europa luminată e cu ochii deschişĭ asupra voastră. «Aţĭ încins săbiile spre a ţinea buna orînduială şi a vă lupta «asupra vrăjmaşilor Patriei. Ţineţĭ buna orînduială, şi voi pri«cepeţĭ mai bine de cît soldaţii voştri şi cunoaşteţĭ pe ade«văraţii vrăjmaşĭ ai Patriei. Scoateţĭ săbiile, faceţi-le să lu«cească înaintea soarelui dreptăţii şi al libertăţii Patriei. Eată, «calea cea mai glorioasă în analele patriei vi se deschide «voă. Feriċiţi-vă că v'aţĭ aflat în capul camarazilor voştri în «această zi mare ce a venit de la Dumnezeu şi care, intrînd «în eternitate, se va înfăţişa iar înaintea lui Dumnezeu cu «misiunea sa împlinită şi cu fruntea încoronată de numele «voastre ca de nişte stele de mîntuire poporului romîn; iar «dacă capii voştri vă vor comanda asupra fraţilor voştri, n'a«veţĭ să ascultaţĭ de cît glasul poporului suveran; frîngeţi-vă «săbiile înaintea orĭ-cării comande vărsătoare de sînge. Nişte «asemenea comandanţĭ vor fi însuflaţĭ de duhul lui Satan. «Şi el asemenea a fost un căpitan în cetele cereştĭ, şi în«gerii păcii şi ai dragostii îĭ smulseră aripile; smulgeţĭ şi voi «asemenea spaletele din umerii orĭ-cărui căpitan trădător ce «va comanda să se verse cea mai mică picătură de sînge [1]).

«Cuvioşĭ egumenĭ, protopopĭ [2]), preoţĭ, voi împliniţĭ locul A«postolilor, şi astă-zĭ se proclamă nişte legĭ pe temeiul Evan«gheliei. Este sarcina voastră, datoria voastră a eşi cu crucea «în mînă şi a pecetlui cu dînsa tunurile şi ţevile purtătoare

[1]) Ceea ce reese mai limpede din aceste principiurĭ, e că D-lor *au demoralizat cu totul armata.* V. scrisoarea lui N. Bălcescu către Ioan Ghica. (*Amintirĭ din pribegie*, p. 41; vezĭ şi nota de la pagina 381).

[2]) În loc de protopopĭ, Heliade traduce *évêque*, pentru a face să se crează în străinătate că înaltul cler putea intra în mişcare.—N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«de moarte. Hristos a înviat și s'a doborît moartea și robia...

«Cetățenĭ în general, preoțĭ, boierĭ, ostașĭ, negutătorĭ, me-«seriașĭ, de orĭ-ce treaptă, de orĭ-ce nație, de orĭ-ce religie, «ce vă aflațĭ în Capitală și prin orașe, Grecĭ, Sîrbĭ, Bulgarĭ, «Germanĭ, Armenĭ, Israelițĭ, armați-vă spre a ține buna orîn-«duială și a ajuta la fapta cea mare. Patria este a noastră «și a voastră; voă vă place a ședea într'însa și ea vă prii-«meşte [1]. Sistema cea veche nu v'a chemat și pe voi la masa «de obște. De azĭ înainte o masă avem cu toții; un ospăț de «frăție ni se întinde; aceleașĭ drepturĭ vom avea cu toții. Și «voi, o bine-cuvîntațĭ sătenĭ, frațĭ ai lui Hristos, munca «voastră, pîinea și vinul se prefac în trupul și în sîngele «Domnului; voi sunteți fii cerului, fii păcii și ai țării; voi sun-«tețĭ hrănitorii noștrii; voi ațĭ plîns și vă vețĭ bucura, voi «ațĭ setoșat de dreptate și vă vețĭ răcori; pe voi v'a fericit «Mîntuitorul lumii. Fericițĭ sunteți și în lumea aceasta și în «cea-l-altă....

«Dreptatea v'o dă toată lumea cu mîinĭ pline și cu lacră-«mile în ochĭ.

«Măria Ta, Domnule ales al țării! Plînge poporul romîn «cu durere că te pomenește în urma tutulor, și este la Măria «Ta să te pui în cap [2]. Patria te-a ales, te-a avut fiul ei cel «mai scump; ***guvernarea ți'a fost problematică***: te-ai arătat «în ochii patriei și ai lumii ca fiul risipitor din Evanghelie.— «Vino înapoi și va pune patria inel în dreapta Ta și va în-«junghia vițelul cel gras. ***Noi nu-ți cerem cuvînt***, pentru că «ești fratele nostru, eștĭ Romîn. ***Cuvîntul îl vei da înaintea «conștiinței Măriei Tale, înaintea lui Dumnezeu. Nu știm***

[1] E rătăcirea obștească a acelui timp. Numai Ungurii prin îndărăt-nicia lor vor însufla lui Bălcescu *egoismul* național.—N. tr.

[2] În volumul francez s'a reprodus traducerea luĭ Heliade însu-șĭ. Heliade a tradus rău dinadins. Ast-fel șterge vorbele ***Măria Ta***, și aci pe ***este*** îl traduce prin ***il dépendait***. Intențiunea e vădită.—Se pot face mai multe asemenea observărĭ.—N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«dacă cîte ai făcut, le-ai făcut de bună voiă orĭ silit. Acum «e timpul să arăţĭ lumii că ai fost şi eştĭ Romîn; acum e «timpul să facĭ SĂ SE SPELE CELE TRECUTE, *şi să nu laşĭ «fiilor* UN NUME VESTEJIT. *Patria te reclamă de fiu, ea îşĭ «rupe vestmintele, îşĭ bate peptul şi aleargă şi într'o parte «şi într'alta cerînd să nu piară nicĭ unul din fiii săi, şi «să nu se verse nicĭ o picătură de sînge de Romîn. Patria «uită tot: fii dar al ei, după cum ea voeşte să te aibă în «cap la această mare faptă.* FĂ O PAGINĂ FRUMOASĂ ISTO-«RIEI ROMÎNE; NU-ŢĬ FACE COPIII A SE RUŞINA ÎN SÎNUL FRAN-«ŢEI DE TATĂL LOR; NU LĂSA ŢARA FĂRĂ CAP ÎN ASEMENEA «ÎMPREJURĂRĬ ÎN PRADA INTRIGEI CE AR PUTEA ADUCE ANAR-«HIA, CĂCĬ ATUNCĬ, VAI NOĂ! ŞI DE TREI ORI VAI MĂRIEI TALE!.

«Fraţĭ Romînĭ! Nu vă temeţĭ de nicĭ o putere nepravil-«nică de din afară, căcĭ s'au dus timpii silei şi ai drep-«tului celui mai tare. Ţineţĭ numai buna orînduială înă-«untru. Întrarmaţi-vă în garda naţională spre asigurarea «drepturilor voastre şi spre a forma cruciada înfrăţirii «claselor înăuntru, cum şi a face parte în cruciada în-«frăţirii naţiilor în afară.

«Crucea se va pune pe hotarul nostru, şi Rusul nu va «călca în ţara noastră, fără să calce mai întîiu crucea la «care se închină....

«Străinul, în cele după urmă, la orĭ-ce nenorocire, va putea «cotropi numai pămîntul dacă va dormi Dumnezeu, iar nu «şi oamenii. NICĬ UN ROMÎN NU VA MAI TRĂI DUPĂ MOARTEA INDEPENDINŢII PATRIEI SALE.

«Cu noi este Dumnezeu, fraţilor; în numele lui sculaţi-vă «şi îngerul răsbunării dumnezeeştĭ va stinge pe tot vrăj-«maşul şi va dobori şi cal şi călăreţ; carele şi armele lui vor «fi risipite ca pulberea şi planurile lui împrăştiate ca fumul [1].

Aceste cîte-va părţĭ din proclamaţiune, din care am crezut că trebue să atragem băgarea de seamă a cititorului asupra

[1]) *Istoria reînvierii Romîniei* de HELIADE RĂDULESCU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

unor părțĭ pe care D. Ubicini, entuziasmat, le declară *minunate* [1]; pe care Lesur le califică de ***proclamațiune bășicată*** [2], sunt îndestulătoare ca să fie judecat autorul. Orĭ ce comentariu ar fi zadarnic. Să amintim numai că Heliade era poet, și chiar mare poet, și că să întîmplă poeților care vor să sue vîrfurĭ neumblate să facă ca muza lor să dee sunet asurzitor.

Tot de odată pe cînd dedeau în vileag această proclamațiune, membrii constituițĭ în guvern provizoriu trimiteau o scrisoare lui Vodă, și, cum numele lui Maghieru nu era într'însa, precum nu era nicĭ în proclamațiune, crezură fapt înțelept și de cuminție să-l însărcineze pe dînsul, — pe care Bibescu urma de a-l privi ca omul său de încredere, — să i-o trimeață, ***să-l încunoștiințeze de ce se petrecuse și să-i ceară instrucțiunĭ despre ce trebuia se facă. Luaseră această măsură pentru a cunoaște adevăratul gînd al Domnului, în ce privea întreprinderea*** [3].

Această scrisoare, al cărui text îl dăm în capitolul următor, arată lui Bibescu că *locuitorii capitalei, neliniștițĭ de sosirea comisarului rus, tot-d'auna premergător al turburărilor, s'au văzut nevoițĭ să ia parte la o mișcare națională de apărare și de principii*, ÎNTREPRINDEREA A FOST IMPROVIZATĂ ȘI SPONTANEE; a fost opera lui Haliade. Cei care o iscăleau, ziceau: ***Măria Ta nu mai erai în stare... să ții frînele guvernului.*** Decĭ, ***subsemnații... s'au văzut în nevoea neapărată de a... se constitui prin interim în guvern provizoriu.*** Cu toate acestea ziceau M. Sale: «***În numele poporului romîn (subsemnații) vă roagă... să vă punețĭ în capul acestei marĭ întreprinderĭ.*** Ast-fel ***poporul va fi asigurat.***

Subsemnații nu așteaptă de cît răspunsul Măriei Tale, și de-i pe placul d-lor, ***vor conteni de a guverna și se vor socoti fericițĭ a primi ordinele Măriei Tale*** [4].

[1]) *Provincii Dunărene* de D. UBICINI, p. 174.
[2]) *Anuar istoric* de LESUR, anul 1848, p. 500.
[3]) *Memoriĭ despre ist. reînvierei Romînilor* de HELIADE RĂDULESCU, p. 82.
[4]) *Idem*, p. 80, 81.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Această scrisoare era datată din Islaz, 9 Iunie 1848, chiar din ziua în care la Bucureştĭ să încerca omorul lui Bibescu.

Doă zile mai tîrziu, în 11 (23) Iunie, pe cînd răsvrătiţii din tabăra de la Islaz luau drumul Capitalii (bine primiţĭ întîŭ în Craiova, fură în curînd siliţĭ să o părăsească în faţa vrăjmaşiĭ locuitorilor), răsvrătirea isbucni în Bucureştĭ. In dimineaţa acestei zile, nişte tinerĭ, avînd în capul lor pe un oareşĭ care Nitu [1] Maghieru, nepotul comandantului, străbătură mahalalele, citind cu glas tare şi împărţind proclamaţiunea lui Heliade; mai mult, ei vesteau că Domnul o întărise şi îmboldeau mulţimea să meargă la palat, să mulţumească Suveranului şi să-l aclameze. Aşa se şi făcu. La patru, mulţimea năpădi în curtea palatului cu strigătul de: Trăiască Bibescu! Trăiască Constituţiunea! şi Domnul în curînd se găsi înconjurat în apartamentele sale de capii mişcăriĭ remaşĭ în Bucureştĭ. Aceştia poftiră, rugară, GRĂBIRĂ pe Măria Sa să iscălească Constituţiunea.

Singur, în faţa acestei mulţimĭ, în pradă a durerii ce-I pricinuia, în aceste momente de grea cumpănă, vedenia foarte limpede a furtunii apropiate ce resvrătirea era să deslănţuiască asupra ţării Sale, ca şi a anarhii sîngeroase în care era să cază ea fără întărziere, de nu priimea capul Statului să se supuie pretinsei dorinţĭ a poporului, Bibescu, judecînd că primejdia de faţă era mai grăbită de cît orĭ care alta, iscăli

[1]) Ruso ne spune că acest Nitu Maghieru încercă in 1854 să răscoale Oltenia, să facă acolo printre ţăranĭ o mişcare agrară. In acest scop, răspîndi, — în numele unchiului săŭ, — în Oltenia proclamaţiunĭ incendiare. Ruso aduce această frază din proclamaţiunea No. 16. Sculaţi-«vă, unii cu arme fulgerătoare, alţii cu arme tăetoare: săbii, suliţe, secerĭ, securĭ, măciucĭ, cu moartea şi focul în mînă. Măcelăriţĭ pe toţĭ boerii, pe toţi cĭocoi; ardeţi-le, prăpădiţi-le casele; omorîţĭ pe toţĭ Ruşii.»

Aceste se petreceau în acelaş timp pe cînd D. C. Rosetti, scria lui Barbu Bălcescu: «Făceţĭ revoluţiunea mai curînd, căcĭ Saint Arnaud a poruncit să o faceţĭ!» (Vezĭ scrisoarea lui Heliade către Grădişteanu, *Scrisorĭ din exil*, 14/26 Noembre 1854 p. 313 şi următoare).—Barbu Bălcescu, fratele lui Nicolae, a murit conservator.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Constituţiunea, dar punînd înaintea iscăliturei aceste vorbe : ***supunîndu-ne silii*** [1]) şi priimi ca miniştri pe capii mişcării: pe cei doi fraţĭ Goleştĭ (Nicolae şi Ştefan) pe Maghieru, pe Nicolae Bălcescu şi pe C. Rosetti [2]).

De trebue să credem memoriile îndreptătoare ale mişcărei din 1848, scrise de Heliade, Ubicini, E. Regnault şi de prietenii D-lor, Domnul ar fi iscălit după ***o mişcare de nedumerire, dar liber şi cu deplină voinţă*** [3]). ***După aceştĭ domnĭ, totul păru de atuncĭ sfîrşit, şi primul act al revoluţiunei ar fi fost asemenea şi cel din urmă, de ar fi avut Domnul credinţă în ţară, pe cît ţara avea credinţă în capul ei.***

Fără a stărui aci asupra deszicerilor şi copilăriilor lui Heliade, vom spune numai că dacă Domnia lui Vodă Bibescu, dacă pasurile înainte făcute de Dînsul, în atît de puţinĭ anĭ, cu toate piedicile ce întîlnise în cale-I, îndrituiau într'adevăr credinţa ce Ţara avea într'Însul, nu era nicĭ un prilej ca oamenii cari voiau să conducă mersul lucrurilor, să aibă un drept oare-care la încrederea Măriei Sale. N'avea nicĭ o încredere într'înşii şi nicĭ o înrîurire asupra-le. De aceea, de vreme ce nu făcuse El situaţiunea croită ţării de răsvrătire, Bibescu nu vroi să se facă, împreună cu dînşii, vinovat de nenorocirile,—prea lesne de prevăzut,—care erau să se năpă-

[1]) *Cîte-va cuvinte despre Ţara Romînească*, p. 52.

[2]) Zossima (care intră la Palat şi fu priimit de Bibescu) povesteşte aceste : «Poporul cere priimirea Constituţiunii, numirea unui minister nou,—şi el, (Zossima) propune după dorinţa poporului pe N. Golescu la interne, pe St. Golescu la Justiţiă, pe Heliade la Instrucţiune, pe Maghieru la Finanţe, pe Tell la Răsboiŭ şi N. Bălcescu la Esterne. Vodă priimi, dar în urmă, după îndemnul lui C. Herescu care venise într'acestea, scoase pe Tell şi puse numele lui Ioan Odobescu. — Cînd se dă jos Zosima, ajunse şi N. Golescu pe care trimesese să-l aducă de la Consulul Englez unde îl ascunsese de Joi dimineaţa. Zosima i dete lista de miniştri şi-i spuse cum se numise întîiŭ Tell la resbel şi apoi se puse Odobescu, şi-l îndemnă să nu proclame pe acesta în faţa poporului care nu l'ar fi priimit, fiind-că cerea pe Tell. Golescu intră la Vodă şi apoi proclamă ministerul fără a schimba pe Odobescu». (Zosima, p. 63).

[3]) *Memoriu despre ist. reînvierei Romîniei* de HELIADE RĂDULESCU, p. 10.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dească asupra Romîniei. Abdică [1], lăsînd Ţării Romîneştĭ guvernul ce fusese silit să primească la 11 (23) Iunie ***pentru a se supune unei dorinţĭ a poporului.***

Să însemnăm în treacăt acest fapt că toţĭ acei carĭ au scris despre întîmplările din 1848, au crezut de datorie să facă o laudă răsvrătirii că nicĭ ***o picătură de sînge*** n'a fost vărsată la 11 Iunie. Oare admiraţiunea lor nu se înşală de adresă? Să fi refuzat într'adevăr Domnul să iscălească Constituţiunea, şi am fi avut, în aceeaşĭ zi, anarhia în Bucureştĭ.

Abdicaţiunea este din 14 Iunie, 2 ceasurĭ de dimineaţă. Chiar în acea zi, Vodă trecea în Transilvania în trăsura domnului C. Rosetti, prefectul SĂU de poliţie, care făcuse totul ca să-L hotărască să abdice şi să părăsească ţara, şi avusese dibăcia să facă pe Măria Sa să priimească trăsura D-lui: se temea ca nu cum-va, de ar fi luat EA o trăsură a Curţii, să fi fost recunoscută de popor, opus acestei plecărĭ, sau de membrii guvernului ***care priveau abdicarea lui Bibescu ca o catastrofă*** [2].

[1]) Vezĭ coprinsul acestui act şi termenii în care membrii guvernului provizoriu îl fac cunoscut Ţării (cap. III al acestei părţĭ a 2-a).

Grădişteanu rătăceşte, cînd scrie, în broşura lui Zosima, că originalul actului de abdicare a fost dat lui Bibescu de Rosetti. Acest act a fost regăsit de D. Mandrea, consiliar la Curtea de casaţie, — căruì datorim multe preţioase însemnărĭ, — în hîrtiile lui Nicolae Bălcescu.

[2]) Sunt chiar termenii ce a rostit răposatul G. Grădişteanu, membru al guvernului provizoriu, vorbind cu autorul acestei opere.

Iată ce zice Zosima despre abdicarea Domnului. «Se răspîndise sgomotul că Vodă vroia să şi plece din Ţară. Grădişteanu de şi nu era bine cu Bibescu, ceru să se ducă el cu oficiurile de numirĭ. I se refuză. Avusese nenorocirea să zică că el va asigura pe Bibescu şi că promite că-L va face să nu plece. C. Ruset (C. A. Rosetti astăzĭ) *(sic)* era prefect de poliţie». (Zosima p. 20). «Şi la nota 17, adaogă: Bibescu nu era împins numai de amicii săi a pleca ci şi de sgomotele de atentare la viaţa lui ce I se spuneau că circulă prin popor. Toate aceste ameninţărĭ erau false; poporul nu vroia să plece Bibescu, şi mai puţin încă a-l ucide». (Zossima nota 17). D. Ulbach, un prieten al d-lui C. Rosetti, chemat acum cîţĭ-va anĭ de acesta în Romînia, pentru a avea grijă, se zice, de operile Reginei, fiind-că guvernul pusese vîrf la bunătăţile ce avu pentru dînsul, nu crezu că poate să-şĭ arate mai bine recunoştinţa de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Recunoscut, Domnul era readus în triumf la palat, și planul d-lui C. Rosetti nu isbutea.

A doua zi chiar după plecarea Domnului, capii mișcării din Bucureștĭ proclamară un guvern provizoriu nelegal, în locul guvernului legal înființat de Bibescu. Iată compunerea lui :

Președinte: S. S. Mitropolitul Neofit;

Membrii: D.D. Heliade, St. Golescu, Tell, Maghieru, Scurtu;

Secretarĭ: A. G. Golescu, N. Bălcescu, C. Rosetti, I. Brătianu;

Miniștrii: N. Golescu, I. Cîmpineanu, C. Filipescu, Odobescu, I. Heliade, I. Voinescu, G. Nițescu, M. Mossoiu.

Din acest moment faptele o iau repede: comunicarea d-lui consul general al Rusiei către Prințul Bibescu înștiințînd pe Măria Sa că el își încetează funcțiunea (12 Iunie);— protestarea trimisă la 30 Iunie P. S. S. Mitropolitului, de către consulul general, în contra actelor nelegale de curînd săvîrșite; — știrea ***că trupele M. S. Impăratului au trecut Prutul și se îndreptează către hotarele Țării romîneștĭ***; — vrăjmășia pe față a consulilor străinĭ (în afară de cel englezesc) în contra stării celei noi de lucrurĭ croită în Țara Romînească; — o încercare de a doborî guvernul de la 13 Iunie, făcută la 19 Iunie (1 Iulie) de Odobescu [1]), Solomon și Garbaski; — frica ce coprinde pe membrii guvernului care cred pe Rușĭ la porțile Bucureș-

cît făcînd la Paris,—la reîntoarcerea-i din Bucureștĭ,—o conferință despre întîmplările din 1848, înfățișind ascultătorilor săi pe d. Rosetti ca un erou, pe Vodă Bibescu ca un tiran, și povestind că eroul ascunsese în trăsura-i pe tiran ca să-l scape de furia Poporului, și să-l treacă peste graniță.—Oare n'am avut dreptate cînd am zis că vestita legendă n'a perdut, de la 1848, nicĭ un prilej de a se vecînici?

[1]) Vezĭ, despre aceasta, la apendiciu, scrisoarea lui Heliade către Gr. Grădișteanu, 10 Iulie 1866, în *Scrisorĭ din exil ale lui Heliade*, de Russo-Locusteanu, p. 540.

D.D. Ioan Brătianu și B. Iscovescu, pictorul, fură însărcinațĭ să meargă la hotar ca cercetașĭ, ca să afle dacă soseau Rușii. D. Roseti ar fi spus chiar că consulul general Colqhoun priimise o depeșă în acest ințeles. — Consulul protestă în contra acestei spuse.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tilor, şi o iau la sănătoasa;—constituirea unui nou guvern la 29 Iunie (11 Iulie), subt preşedinţa aceluiaşĭ mitropolit Neofit, cu o căimăcămie compusă de Marele Ban T. Văcărescu, de Em. Băleanu, fost preşedinte al Sfatului şi de Iancu Filipescu; — doborîrea acestei căimăcămii, reîntoarcerea guvernului fugar ce se liniştise văzînd că nu se ivesc baionetele ruseştĭ;—o proclamaţiune a guvernului care ameninţă de a preda furii poporului pe toţĭ acei ce vor fi dovediţĭ că hrănesc simţiminte antirevoluţionare, proclamaţiune iscălită de P. S. S. Mitropolitul Neofit şi de D.D. Ştefan Golescu, Maghieru, Heliade, Tell şi Rosetti;— încercărĭ de organizaţiune menită să rămîe sterpe din pricina anarhiei ce domneşte printre membrii guvernului şi printre prietinii lor, unii ***căutînd tărîmul legal*** ca Heliade, N. Bălcescu şi Tell, cei-l-alţĭ propovăduind cu aprindere revoluţiunea prin sînge, ca redactorii ***Pruncului Romîn*** al cărui director este D-nul C. Rosetti [1]); — cuvîntărĭ ţinute în

[1]) ACUM ÎNSĂ LE-AU DARÎMAT NUMAI CASELE, CĂCĬ EI AU PRINS DE VESTE ŞI AU FUGIT DE FURIA POPORULUI; ATUNCĬ SÎNGELE LOR INFAM AR FI CURS PE ULIŢELE BUCURESTIULUI ŞI CETAŢENII NOŞTRII PE TOATE RASPÎNTIILE CU SÎNGELE LOR ÎN LITERE NEŞTERSE «RĂSBUNARE» AR FI SCRIS.

ÎN FRUNTEA CETEI ACEAIA CE MERGEA SĂ DARÎME CASELE TÎLHARILOR ŞI A ARISTOCRAŢILOR, ERAU TREI POPI CU CRUCEA 'N MÎNA ŞI UN BĂIAT CA DE 15 ANI ÎNTRE DÎNŞII CARE CÎNTA VERSURILE ACESTEA:

ASTE ZIDURĬ ŞI PALATE
UNDE ZAC MII DE PACATE
AIDEŢĬ A LE DARÎMA...

Tirada se sfîrşeşte astfel:

DULCE-I PENTRU LIBERTATE UN MORMÎNT A CÎŞTIGA!

Adevărul e că au cîştigat mult, căcĭ la cea d'întîiŭ spericĭune, au luat-o ...la sănătoasa.

A se vedea la documentele de la sfîrşitul volumului articolul întreg.—Vezĭ *Pruncul Romîn*, din 8 Iulie 1848, N-ul 10: Director politic D. C. A. Rosetti,—fost prefect de poliţie al lui Vodă Bibescu,—de la 11 la 13 Iunie 1848.

D. C. Rosetti a fost numit după stăruinţa Herescului, fost ministru de răsboiŭ al lui Bibescu; această afirmare a lui Gr. Grădişteanu e scrisă cu mîna sa în exemplarul cărticelii lui Zosima, pe care a oferit-o, cu notele sale, autorului acestei opere (pag. 63).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

palat și pe piețele publice; — note către guvernele străine care nu dau răspuns;— formarea cadrelor unei garde naționale subt comandamentul unui ofițer trădător al jurămîntului său și cunoscut că ar fi unul din cei ce trăseseră focurĭ în Bibescu; — sosirea la Rusciuc în 25 Iulie (6 August) a lui Omer Pașa în capul unui corp de oștire turcească; — o circulară a contelui de Nesselrode (31 Iulie) declarînd că: «revoluțiunea era ***opera unei minorităţĭ turburătoare ale cărei idei de guvernămînt nu erau de cît un plagiat luat din propaganda democratică și socială a Europei***», și vestind că trupele rusești erau să vie să statornicească ordinea în Țara Romînească [1]; — o jalbă către Sultan subsemnată de Heliade și de Tell și care, cu toată smerenia-i nepomenită, rămîne pentru Sultan ca și cum n'ar fi fost [2]; — îndoita trecere a Dunării la Brăila și la Giurgiu subt poruncile lui Rifat-Pașa care nu ține nicĭ o seamă de protestările guvernului din Bucureștĭ; — o scrisoare a lui Suleiman (22 Iulie, 1848) către boerii și fruntașii Capitalei [3], «***cerînd desființarea guvernului provizoriu pe care îl declară nelegal***, și numirea unei căimăcămii sau locotenențĭ domneștĭ; apoi, fiind formată această locotenență de 6 membri, ***impune-***

[1] In *Memoriile* sale, Heliade dă ca autentică următoarea scrisoare a generaluluĭ Duhamel către generalul Luders, ce se afla în Moldova :

GENERALE,

«Prilejul legal pentru intrarea oștilor M. S. în Țara Romînească s'a și dat de Turcĭ. Dezordinea e făptuită, sîngele a curs. Turcii au intrat ca niște barbarĭ; armatele noastre cată să intre ca ocrotitoare. Grăbește-te, generale, să trecĭ hotarul. Țara Romînească e a noastră. Iată momentul de a stăpîni Răsăritul și de a amenința Apusul.»

Heliade arată că s'a cunoscut această scrisoare fiind că curierul lui Duhamel care o ducea, fu oprit de ocîrmuitorul județului Buzăului, Scarlat Voinescu; acesta luă copie de pe scrisoare înainte de a o înapoia curierului, și de a-i da drumul (*Memorii asupra istorii Reînvierii romîne*, de HELIADE RĂDULESCU, p. 348)....(?)

[2] A vedea această scrisoare la Apendiciu.

[3] *Idem*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rea de Suleiman *ca ia să nu fie* de cît de trei membri aleșĭ printre miniștrii lui Bibescu, potrivit cu Regulamentul Organic pe care răsvrătiții îl arsese în curtea consulatului rusesc, jucînd împrejur; — demisiunea guvernului provizoriu; — numirea unei locotenenții domneștĭ formate din Heliade, N. Golescu, Tell și recunoscută de Sultan; — declarațiunea locotenenții (alipită la Sărindar), care este *abdicațiunea drepturilor Țării* în mîinile Sultanului; [1]— serbările date lui Suleiman, cuvîntarea sa către boerĭ; [2] — îndatorirea luată de boerĭ; [3]) — o zadarnică încercare a locotenenții ca să facă să se voteze de o comisiune de delegațĭ trămișĭ de țăranĭ și de proprietarĭ, articolul 13 al Constituțiunii din 11 (23) Iunie, privitor la proprietate; — disolvarea comisiunii întrunite în acest scop; — rechemarea lui Suleiman (14 August) și înlocuirea-i prin Fuad-Effendi; — refuzul lui Reșid-Pașa de a priimi în mod oficial deputațiunea de Romînĭ trimisă la Constantinopol de locotenența domnească; — o noă protestare a locotenenții rămasă fără răspuns cu toate cele de mai naintea ei, de la 11 Iunie încoace; — pornirea înainte a trupelor ruseștĭ care se și așezaseră în Moldova și sosirea lui Omer-Pașa în capul corpului său de armată la Cotrocenĭ, la ușile Bucureștilor, în 22 Septembre; — întrunirĭ pe Cîmpul Libertății; o chemare la arme, rostirea de cuvîntărĭ aprinse, nădejdea obștii de a vedea mergînd în contra Turcilor pe locotenenții domneștĭ și pe revoluționarii din 11 Iunie (care «decretaseră exilul în contra acelor care vor fi vr'o dată pricină a intrării trupelor streine pe pămîntul Patrii și care juraseră să moară pentru dînsa»), această speranță a obștii rămasă înșelată; — trimiterea în Oltenia a trupelor ce se aflau în Bucureștĭ, în afară de corpul pompierilor; — convocarea

[1]) V. mai departe, p. 447.
[2]) Vezĭ la apendiciu.
[3]) *Idem.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

unei deputațiunĭ de fruntașĭ ai Bucureștilor la Fuad-Effendi, care le face cunoscut *voința nestrămutată* a Sultanului, «*Stăpînul meu și al vostru*» scrie el;—alegerea unui singur caimacam, făcută în persoana logofătului C. Cantacuzino (25 Septembre), subt epitropia celor cu depline puterĭ ale Curților Suzerane și Ocrotitoare;—intrarea Turcilor în Bucureștĭ, la 12/23 Septembre ; refuzul corpului de pompierĭ, rămașĭ fără ordine, de a preda cazarma Turcilor, urmat de o cĭocnire sîngeroasă [1] ;—starea de asediu declarată de Omer-Pașa; —arestarea răsvrătitorilor; —golul format de Poartă împrejurul locotenenții domneștĭ; - fuga lui Eliad la consulul britanic; — plecarea lui Tell la Cronstadt, a lui N. Golescu la Constantinopol, a celor-l-alțĭ membri ai mișcării din 11 Iunie 1848 în alte locurĭ;—licențiarea trupelor pe care Maghieru le întrunise în munțĭ,—***trupe fără arme și de tot demoralizate***, după mărturisirea lui Nicolae Bălcescu [2], și care, cu toată hotărîrea capului lor de a rezista sau de a peri, nu deteră nicĭ o luptă; — trecerea peste hotar a lui Maghieru [3]: iată în cîte-va vorbe prescurtarea fără lipsurĭ nicĭ comentare a INTREPRINDERII IMPROVIZATE [4]) de la 11 Iunie 1848 în Țara Romînească.

Ne-am slujit dinadins, pentru a face prescurtarea acestui period, de scrierile a căror țintă era de a îndritui mișcarea din 1848. Înprumutîndu-ne special de la autorii răsvrătirii cu

[1]) Zăgănescu și Dinca comandau regimentul.

[2]) «Dar astăzĭ trebue să știi că arme n'avem de loc. Armata noastră s'a demoralizat, și-a pĭerdut de tot disciplina». (Nicolae Bălcescu către D. Ion Ghica). Vezĭ în *Convorbirĭ Literare*, de la 1-iŭ Aprilie 1893, p. 1024 (director D. I. Negruzzi), notele precioase ale d-lui N. Mandrea, consiliar la Curtea de Casație.

[3]) Vezĭ în *Convorbirĭ Literare* de la 1-iŭ Aprilie 1893, p. 1625 (Director D. I. Negruzzi).

[4]) Scrisoarea lui Heliade și lui Tell către M. S. Vodă Bibescu, 9 Iunie 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

toate citaţiunile noastre, scopul nostru a fost să mărim numărul elementelor de cîntărire ale cititorului, şi să-i înlesnim judecarea ce va da de cauzele, întîmplările şi urmările acestei *întreprinderĭ* nenorocite.

Mişcarea din luna Iunie 1848 a ţinut întocmai trei lunĭ şi doă zile. Ea a lăsat ţării, în afară de dureroasa amintire a acestor noă-zecĭ şi cincĭ de zile de temerĭ, de nenorocirĭ, de umilinţĭ, de sînge răspîndit, de anarhie mărită prin trecerea ostilor streine ce călcară pămîntul romînesc, o datorie peste măsură de mare [1]), şi convenţiunea de la Balta-Liman, încheiată între Ţar şi Înalta Poartă, la 1-iŭ Maiŭ 1849 [2]), convenţiune care dădea Prinţipatele cu 23 de anĭ îndărăt.

[1]) Vezĭ mai departe: Partea a III-a, cap. 1-iŭ.
[2]) *Idem.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL AL II-lea

Diferite elemente ale răsvrătirii.—Împărțirea răspunderilor.—Legenda — Care i-e valoarea.— Cauza mișcării din 1848.— Care sunt oamenii, sprijinele, mijloacele ce are ea amînă?— În toate părțile, nimic. — E într'adevăr o *întreprindere improvizată*, cum scrie Heliad.— Prevederea Domnului: întîmplările de atuncĭ I indrituesc politica.

Departe de noi gîndul de a arunca în spinarea tutulor acelor care au luat parte la răsvrătirea din 1848, răspunderea nenorocirilor ce ea a deslănțuit asupra Romîniei.

Ar trebui pentru aceasta să nu fi fost cine-va tînăr, să nu știe cîtă neesperiență, cîtă bună credință, cît entuziasm se află în tinerime, să fie neștiutor de mîsga care umflă piepturile de doă-zecĭ de anĭ, aprinde arterele, duce întreaga ființă în țara amăgirilor, o face să se sue în vîrful munților, în urmărirea unor himere, — pentru ca să nu-i recunoască nevoea neînvinsă ce simte ea de a se devota, și avîntul mărinimos care o tîrăște prea departe! Tinerii cei înflăcărațĭ numai de suflarea libertății, în ceasul de grea cumpănă ce 1848 sună pentru Europa, au putut visa mai multe libertățĭ cu Domnul care desrobise pe țiganĭ [1], pregătise unirea celor doă Principate [2] și emanciparea țăranilor [3], care apărase, cu o neobicĭnuită îndîrjire, — chiar în contra Rusiei, — suveranitatea Statului, în cestiunea Sfintelor locurĭ [4], cu Domnul

[1]) Vezĭ legile despre desființarea robii, p. 27-36 și 293-298.

[2]) Vezĭ XENOPOL, *Istoria Romînilor*, t. VI. p. 181. V. p. 252 din acest volum.

[3]) Vezĭ în acest volum, legile privitoare la țăranĭ, și în D. Xenopol, reformele în folosul țăranilor, p. 182.

[4]) Vezĭ *Domnia lui Bibescu*, vol. I, p. 77-145.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care, precum mărturisește chiar unul din cei mai porniți revoluționari, ***pusese patriotismul Său mai presus de toate*** [1].

Aceia cată să fi crezut că mișcarea din 11 Iunie ar asigura națiunii reformele nu mai puțin dorite de Domn de cît de poporul său; de sigur au strigat aceia, și fără precugetare: ***Trăiască Bibescu! Trăiască Constituția!*** și ar fi murit ei la postul lor de luptă, lîngă Suveranul lor, de le-ar fi cerut Acesta jertfa vieții.

Dar entuziasmul tinereții cată să nu fie amestecat cu pricinile ce au pus în mișcare și au călăuzit pe cei-l-alțĭ făptuitorĭ ai răsvrătirii.

Subt o lumină de tot alta ni se'nfățișează acea mînă de patrioțĭ, plinĭ, de sigur, de cugetele cele mai bune, dar vinovațĭ de o ușurință ce se altoia cu ambițiunea de a juca cu orĭ-ce preț, rolul de ***mîntuitorĭ,*** și de a se folosi în grabă, de întîmplările ivite în Franța, pentru a IMPROVIZA [2] o răsvrătire în Țara Romînească.

O altă mînă de oamenĭ iarășĭ, socialiștii, în mijlocul elementelor ne'nperechiate care compun armata răsvrătitoare, înfățișează anarhia. Dindărătul cuvîntului de ***libertate,*** ascund gîndul de a înlănțui libertatea celor-l-alțĭ, coc în mintea lor o obștească răsturnare [3]), visează să se sue la putere. A-și

[1]) Vezĭ la Apendiciŭ, *Trompeta Carpaților*, de BOLEAC, anul 1873.

[2]) Scrisoarea guvernului răsvrătirii către Bibescu, 9 Iunie 1848, din *Cîmpul libertățiĭ*. Vezĭ mai departe.

[3]) Rusu Locusteanu scrie: «Goleștii, Rosetti, Brătienii ce veneau din străinătate cu credința cîștigată de pe acolo că mișcările sociale nu se pot face cu apă de roză, cînd văzură în capul *Curierului Romîn* redactat de Heliade moto acesta: «Urăsc tirania, mi-e frică de anarhiă», se înăspriră în contra celui ce da de știre națiunei, care se afla subt tiraniă, să se ferească de anarhiă, căcĭ ei prin anarhiă comptau a inaugura revoluția. Cuvîntul de ordine: *Respect la persoane, respect la proprietate* din declarația de principii a mișcării, le răsturnă planul care era ca să înceapă revoluția resculînd pe proletarĭ în contra proprietarilor și deschizînd ocnele criminalilor. Opunerea lui Heliade la fapte teroriste era calificată de dînșii ca o slăbiciune». (V. RUSU LOCUSTEANU, *Scrisorĭ din exil ale lui Heliade*, p. 686-687).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

arunca numele mulţimii, a-i vorbi de drepturĭ, nicĭ o dată de datorii, a-o chema la prădare şi la omor [1], a se da drept apărătorii cauzei ei, a se impune minţii ei prin îndrăsneala lor, a depune în acest tărîm cu iscusinţă pregătit sămînţa proectelor lor, pentru a o face să răsădească cînd ceasul le va părea priincios, eată politica membrilor acestei tovărăşii.

La aceste elemente să adăogăm pe al romîno-fanarioţilor, prietenĭ nemîngîiaţĭ ai regimului căzut, unii inspirîndu-se de o politică de ***statu quo***, robită voinţii consulului rusesc [2], ceil-alţĭ urmărind subt masca democraţiei, — ca să momească pe democraţĭ, — un scop de ambiţiune de familie [3], şi îndeplinirea legămîntului încheiat la Filaret în 1843, chiar în anul suirii pe scaun a celui d'întîiŭ Domn ALES DE ŢARĂ, pentru a doborî pe acest Suveran. Aceia aleargă la viclenie, se codesc între micile partide, gata să se unească cu cel ce va făgădui mai mult ambiţiunii lor [4]) Au făcut lui Bibescu o opoziţiune sistematică; i vom vedea în 1858 şi 1859, unindu-se cu socialiştii cu singurul scop de a opri reîntoarcerea la putere a acestui Domn.

Aceste micĭ partide, cu toată deosebirea lor de vederĭ, cu tot rolul deosebit ce au jucat, şi orĭ-ce învinuirĭ eraŭ să-şĭ arunce mai tîrziu unele altora, au găsit însă un tărîm de înţelegere în nevoia ce au simţit să scape de blestemul de care jalnicele urmărĭ ale răsvrătirii din 1848 îĭ ameninţau să fie vecĭnic încărcaţĭ: s'au unit ca să 'nlocuească istoria prin le-

[1]) Vezĭ *Pruncul Romîn*, p. 380 al acestui volum, şi la Apendiciu.

[2]) «Consulatul Rusiei s'a făcut punctul de întrunire şi sprijinul duşmanilor personalĭ ai lui Vodă şi al celor ce vor să-i moştenească situaţiunea politică». D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 16 Ianuarie 1848. (Arhivele Ministerului afacerilor străine, Paris.)

[3]) A. G. Golescu către D. Ioan Ghica, scrisoare din 28 Februarie 1849. (*Amintirĭ din Pribegie*, nota 4. Vezĭ la Apendiciu).

[4]) Vezĭ scrisoarea lui Heliade către Grădişteanu, din 22 Decembrie 1858. RUSU LOCUSTEANU, *Scrisorĭ din exil ale lui Heliade*, p. 617-618.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

gendă, adevărul prin mincĭună. În acest scop, au revărsat în presa europeană și romînă un potop de scrierĭ menite să le îndrituească faptele. În ajutorul acestei îndrituirĭ,—fel de introducere al legendei,—luptă în străinătate un Chainoi, un Billecoq, un Ubicini, un Elias Regnault; în țară Eliad, Ion Ghica, Bolintineanu, și scrierile și piesele îndreptătoare (justificative) ale membrilor guvernului provizoriu, ale locotenenții domneștĭ și ale emigraților. Într'însele vedem pornirea nebunatică vorbind de 'nțelepcĭune, tăgăduirea adevărului dîndu-se fără rușine în vileag, calomnia în contra Suveranului înfruntînd documentul.

Apoi mai tîrziu întîmplările împingînd la putere pe o parte din autorii dramei, aceștia se folosesc de acest prilej ca să treacă de la desvinovățirea faptelor și persoanelor D-lor, la a lor slăvire, ca să facă să se scrie istoria periodului de la 1842 la 1849 de condee neștiutoare sau vîndute, ca să vîre astfel fantezia în învățămîntul tineretului romîn, ca să-l îmbete de fapte marĭ închipuite, în ai căror eroi se preschimbă D-lor: —aceasta e legenda. Ea nu are nicĭ un amestec cu istoria. Acei care au făurit-o, au avut dibăcia să o facă să-șĭ ducă traiul aproape o jumătate de veac, — și ei înși-șĭ au trăit pe seama ei.

Vom vedea mai departe cît plătește această legendă, și, în această judecare, nu ne vom sprijini pe documentele întrunite în aceste doă volume ale operei noastre despre domnia lui Bibescu, ci vom urma a ne sluji numai și numai de memoriurile și de piesele îndrituitoare date către poporul romîn și către puterile cele marĭ de autorii răsvrătirii și de susțiitorii lor.

Care sunt cauzele mișcării din 1848 în Țara-Romînească? În ce condițiunĭ s'a ivit ea? Care sunt oamenii care au îndrumat-o pe calea-i? Pe ce sprijin au crezut ei că se pot bizui? De ce au

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ponegrit ei pe Bibescu? În ce spirit și cu ce țintă a fost scris proectul de Constituțiune *lăsat* de dînșii *viitorimii*? La ce a slujit el mai tîrziu? Ce judecare cată să dea istoria despre mișcarea din 11 Iunie? Aceste sunt cestiunele ce avem de cercetat.

La început, rațiunile puse înainte sunt amestecul Rusii în afacerile din 'lăuntru ale Țării-Romîneștĭ, ocrotirea-i excluzivă și bănuitoare [1]) și neapărata trebuință de a revizui Regulamentul Organic.

Răsvrătirea nu s'a făcut în contra lui Bibescu; ***nu vroiau să-l deu jos***, are grijă să repete Heliade [2]); ***poporul nu vroia să lase pe Bibescu să plece, și încă mai puțin să-l omoare*** [3]), scrie Zosima, membru al răsvrătirei; mișcarea a fost îndreptată în contra ***ocrotirei Rusiei***. Aceasta este decĭ un fapt cîștigat istoriei. Dar aci o cestiune se pune: în condițiunile de propășire [4]) în care se găsea Țara Romînească, cu toată starea-i vremelnică, în fața mersului ei spre suiș, spre propășire, mersului ei atît de liberal în cît să displacă Austriei [5]) și să supere pe Rusia [6]), în fața ***încălcărilor de hotar urmărite cu îndărătnicie de Austria*** [7]) și a purtării consulului celui

[1]) *Încercare comparată asupra instituțiunilor și legilor Rominiei* (în franțuzește) de N. BLARAMBERG, p. 647.

[2]) *Protectoratul Țarului* (în franțuzește) de HELIADE RĂDULESCU, p. 42.

[3]) *Biografii politice*, de ZOSIMA, p. 63, nota 17.

[4]) Vezĭ cuvîntările lui Bibescu către Obșteasca Adunare, din 1846 și 1848, și răspunsurile Adunării, p. 337 și 346.

[5]) Vezĭ scrisoarea confidențială a d-lui Philippsborn, agent diplomatic al guvernului rominesc către Î. M. S. Vodă Bibescu, T. I, p. 225 din *Corespondența generală*.

[6]) Contele Kisseleff către Vodă Bibescu, t. I, p. 315 din *Corespondența generală*, și d. de Nion către d. Guizot, scrisoarea din 25 Ianuarie 1847 (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

[7]) D. de Nion către d. Guizot, scrisoarea din 22 Iulie, 1847 (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris)

Printre țăranii din munte care vedeau cu ochii aceste încălcărĭ, s'a născut zicerea de care se slujesc Rominii cînd se arată cine-va prea lacom de cîștig: *Doar nu eștĭ pajere Nemțească.*

Pietrele de hotar aveau despre partea Austriei pajera sau acvila.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nou al Rusiei, D. de Kotzebue, *care se pregătea să urzească la nevoe ast-fel lucrurile în cît să pue pe Domn în marĭ încurcăturĭ* [1]), în urma dobîndirii siguranţei că Poarta era în contra orĭ-cărei manifestărĭ ce ar fi îndreptată în contra puterei de la Nord[2]), şi a faptului că Bibescu, ispitit pentru a se şti de n'ar fi vremea potrivită pentru o asemenea mişcare, o osîndea, şi nu vroia a-i fi părtaş, — în faţa în sfîrşit, — şi mai presus de toate, — a ameninţătoarei circulare a Rusiei, era oare faptă de oamenĭ politicĭ, faptă de oamenĭ patrioţĭ, de a arunca Ţara întîmple-se orĭ-ce, într'o stare de lucrurĭ necunoscută şi plină de primejdii?

A pune întrebarea, este a-i şi răspunde.

Nu voi să zic că Ţara nu era îndrituită să viseze o Constituţiune mai liberală de cît Regulamentul Organic, să nădăjduească o îmbunătăţire a soartei ce i se croise,—şi, între alte reforme, lăţirea impozitului asupra celor avuţĭ [3]) ca şi asupra celor săracĭ, desfiinţarea clăcii şi mai ales a abuzurilor clăcii;—nu vroi să zic că nu simţea ţara nevoea legitimă de a fi împinsă înainte pe calea civilizării şi a propăşirii. Dar cîtă cuminţie, cîtă iscusinţă trebuea puse spre a se feri Romînul de a-şĭ primejdui situaţiunea dobîndită, spre a lăsa el să crească pomul libertăţii care nu dă poame rod-

[1]) «Rusia, care pe fie-care zi ce trece perde credinţa că va găsi în Vodă-Bibescu o unealtă în vecĭ ascultătoare, cată cu ochiŭ bănuitor în cotro îşĭ îndreptează El simpatiile sale, şi se pregăteşte să urzească la nevoe ast-fel lucrurile, în cît să pue pe Domn în marĭ încurcăturĭ, aţiţînd pe sub mînă nemulţumirile boerilor şi clerului.

«Purtarea consului cel nou lasă de acum să se vază pornirĭ de tot alt-fel de cît ale consulului de mai 'nainte. Nimic în firea şi în faptele de mai 'nainte ale d-lui de Kotzebue nu îndritueşte pe Domn să aşţepte de la dînsul aceleaşĭ cruţărĭ». D. de Nion către d. Guizot. Scrisoarea din 22 Iulie, 1848. (Arhivele ministerului afacerilor externe, Paris). — D. de Kotzebue era rudă prin încuscrire cu d. Ioan Ghica.

[2]) *Memorii despre istoria reînvierii Romîniei* de HELIADE RĂDULESCU.

[3]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 25 Octombre 1847 (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nice de cît de e lăsat să crească încet [1]). Întîiŭ de toate căta să fie orĭ-cine tot atît de cunoscător, ca și capul Statului, de nevoile poporului, și să se fi pregătit, ca Dînsul, prin muncă și experiență, să învingă greutățile ce se rîdicau în contra trecerii neîntîrziate în faptă a acestor nădejdii.

Pentru a învinge aceste greutățĭ, avea nevoe Bibescu de încrederea națiunii, și o avea. Politica lui pîn'atuncĭ oare nu răspundea de viitor? oare nu lăsase El îndărătul Săŭ o urmă luminoasă prin patriotism? Grija-i de a scăpa cu încetul Țara-Romînească de ocrotirea excluzivă a Rusii, — făr'a supăra această putere către care Romînii erau datorĭ să aibă o adîncă recunoștință prin reamintirea faptului că numai printr'însa se mîntuiseră de nenorocirile lor,—oare această grijă a lăsat să-i scape vr'un prilej de a se arăta, sau cînd fu vorba de educațiunea fiilor săi,—pe care Domnul i trimise în Franța, cu toată părerea opusă a cabinetului rusesc, cu toate povețele contelui Kisseleff [2]),—sau cînd, în cestiunea învățămîntului public, înființă în Bucureștĭ cu ajutorul guvernului regelui Ludovic-Filip, un colegiu francez, — menit să formeze o răsadniță în care să găsească mai tîrziu Romînia un personal de profesorĭ, – și cu toate că guvernului Țarului, care îngăduise, în unele anume condițiunĭ, pe tinerii romînĭ din Principate, să urmeze cursurile de drept predate la școala imperială din Sîn-Petersburg, nu era în firea lucrurilor să-i placă înființarea unui colegiu francez [3])? În 1846, nu se ferise oare Vodă de a lua îngăduirea cabinetului din Sîn-Petersburg [4]) despre preschim-

[1]) Prințul D. Ghica către D. Rosetti. Vezĭ *Pruncul Romîn*, din 15 Iulie 1848, și scrisoarea ce aducem mai departe.

[2]) Exc. Sa contele Kisseleff către Î. M. S. Vodă Bibescu, t. 1, p. 315 din *Corespondința generală*.

[3]) «*S'a mărginit lucrul în a pune această notificare în jurnalul oficial, adăogîndu-se unele expresiunĭ de recunoștință pentru bine-facerea cea nouă a Curții ocrotitoare.*» Scrisoarea D-lui de Nion către D. Guizot din 25 Ianuarie 1847. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

[4]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 25 Octombrie 1847. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

barea *ce aduse* în modul de votare, cînd, în opunere cu spiritul Regulamentului Organic, el șterse în fapt îndoitul vot [1]) ce-șĭ însușise protipendada, și, în 1847, n'a amînat oare El o parte a îmbunătățirilor cerute de țară, ca să scape de supărătoarea îndatorire [2]) de a cere de mai 'nainte învoirea Curților suzerane și ocrotitoare, îndatorire la care era supus Vodă, de cîte orĭ trebuca să se aducă o preschimbare în budget? Dar erau alte pricinĭ de grea cumpănă, în fața cărora ar fi aruncat armele un adevărat patriotism: *o neînțelegere, care nu era o taină pentru nimenĭ, se ivise, de la început, între Domn și noul consul rusesc, D. de Kotzebue și pășea pe fie-ce zi către vrăjmășiă pe față;..* amenințarea făcută de guvernul rusesc în luna Aprilie, *că va ocupa Principatul, de se va ivi orĭ-ce măsură a căreĭ ținta ar fi preschimbarea regimului politic subt care se aflau constituite Principatele,* era cunoscută de națiunea întreagă.

Eată acel document:

Circulara trimisă de Ministerul afacerilor străine agenților rușĭ în Principatele Dunărene [3]).

«Întîmplările ce s'au petrecut de curînd în Franța și în «Europa centrală, impun mai mult de cît orĭ-cînd Maiestății «Sale Împărăteștĭ datoria de a veghia la păstrarea ordinii și «la neatingerea drepturilor consfințite de tractatele din 1814 «și 1815. Rusia nu-șĭ ia asupră-șĭ de a se amesteca în ceva «întru afacerile interioare ale Franții; Rusia va lăsa Franța «să'ncerce fără piedică și cu sorții propriei ei primejdii, ex-

[1]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 25 Noembrie 1847. (Archivele ministerului de afacerĭ străine, Paris).

[2]) D. de Nion către D. de Lamartine, ministrul afacerilor străine al Franții. (Scrisoarea de la 1-iŭ Aprilie 1848. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

[3]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 11 Aprilie 1848, no. 30. (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«perienţa ce în acest moment caută să facă poporul francez. «Rusia nu va căuta să aibă în nimic înrîurire asupra desle«gării problemei. Tot ast-fel se va purta cu cele-l-alte Puterĭ «vecine şi aliate, şi se va mărgini în a interveni, de i-o cere «dînsele, pentru a feri de orĭ-ce atingere hotarele ţărilor în«fiinţate de tractate.

«În acest scop întruneşte pe hotaru-i apusean forţe impu«nătoare, şi stă gata la orĭ-ce întîmplare.

«Cestiunea însă nu e tot astfel în ce priveşte ţările pe care «legăturĭ anume le unesc cu Rusia, şi mai ales Principatele «Dunărene care, aşezate subt suzeranitatea otomană, sunt «asemenea aşezate subt ocrotirea Împărăţii Ruseştĭ.

«Cugetul Împăratului ESTE DE A NU ÎNGĂDUI ÎN ELE NICĬ «O REÎNOIRE, care să tindă a slăbi legăturile CU PUTEREA «SUZERANĂ SAU CU CEA OCROTITOARE, NICĬ O MIŞCARE, NICĬ «O MĂSURĂ A CĂREI ŢINTĂ AR FI PRESCHIMBAREA REGIMULUI «POLITIC SUBT CARE SE GĂSESC CONSTITUITE PRINCIPATELE.

«ACEASTĂ VOINŢĂ E NESTRĂMUTATĂ (*sic*), ŞI LA NEVOE VA FI «SPRIJINITĂ PRIN TOATE MIJLOACELE DE CARE DISPUNE RUSIA. «Amîndoi Hospodarii cată să fie oficial încunoştiinţaţĭ de «aceasta, şi să ajute din toată puterea lor cugetele Curţii «Ocrotitoare, cugete ce, de altmintrelea, cată să fie cunoscute de «toţĭ, şi cărora agenţii cată să dee toată cuviincĭoasa obştire [1].»

Iată ameninţarea; invaziunea căta de sigur să o urmeze şi turburarea era în toate inimile într'adevăr romîneştĭ.

In faţa acestei marĭ primejdii, cine a trădat cauza naţională? Oare Bibescu care luă hotărîrea de a amîna reformele, căutînd a abate furtuna din cale-i [2], neîngăduind armiilor

[1]) D. de Nion către D. de Lamartine, scrisoarea din 11 Aprilie 1848. (Arhivele ministerului afacerilor streine, Paris.)

[2]) «*Lăsînd să se liniştească cu încetul susceptibilităţile puternicilor săi ocrotitori, şi zelul bănuitor al supraveghetorilor săi*». D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 16 Ianuarie 1848. (Arhivele Ministerului afacerilor streine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

străine să pîngărească pămîntul romînesc? Sau răsvrătirea care, temîndu-se de anarhie [1]), și știind că oastele rusești erau gata să treacă hotarul [2]), nu s'a sfiit de a preda țara unei-a și celor-l-alte, pentru ca să sfîrșească, precum vom arăta, prin a nesocoti drepturile națiunii, și a le arunca la picĭoarele Sultanului [3]).

Nu credem să fie nevoe de răspuns; vom stărui însă asupra acestui fapt că, reamintire a reformelor desăvîrșite sau a propășirilor făptuite, sfaturĭ de cuminție și de înțelepcĭune șoptite de starea cea grea în care se aflau capul Statului și Țara, toate fură răpite de vîntul răsvrătirii.

Răsvrătirea avea ea oare cel puțin, în capul ei, fruntașĭ politicĭ cu greutate, deprinșĭ cu afacerile, cunoscuțĭ, insuflînd încrederea, vrednicĭ și în stare de a porunci, sigurĭ de a fi ascultațĭ?

Bărbații care au avut mai multă înrîurire asupra întîmplărilor din anul 1848 sunt: Heliade, Nicolae Bălcescu, ofițerii Maghieru, Tell și Pleșoianu, Ioan Ghica, Ioan Voinescu, Zalic, Grigore Grădișteanu, frații Goleștĭ (Nicolae, Stefan, Alexandru, Radu), vărul lor A. G. Golescu, C. Rosetti, Ioan Brătianu, preotul Snagoveanu (Iosafat).

HELIADE, școlar al lui Lazar, — Romînul transilvănean care, cu ocrotirea boerilor, a reînființat limba romînească în școlĭ,—este făurarul cel mai de căpetenie al proclamațiunei de la 11 Iunie. Nu trebue judecat după această bucată. Heliade este un mare poet,—cu toate că i s'a denegat talentul, — fiind că e cine-va mare poet cînd a scris ***Sburătorul, O***

[1]) Vezĭ proclamațiunea, vezĭ scrisoarea guvernului provizoriu al răsvrătirii către Bibescu, și toate scrierile lui Heliade.

[2]) Vezĭ mai sus circulara guvernului rusesc.

[3]) Vezĭ acest act, cunoscut subt numele de *Afișul de la Sărindar*, în partea a 2-a, la sfîrșitul cap. IV al acestui volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

noapte pe ruinele Tîrgoviștii, Oda la Schiller și *Amorurile lui Adam și Evei*, în Poema creațiunei.

Jurnalist oficios al fostului Domn Alexandru Ghica [1], era deja cu vază sub Domnia lui Bibescu.

Teorician, se simte într'însul, ca om de guvern, lipsă de înțelegerea practică a lucrurilor; ambițios și personal, i lipsește, ca istoric, o însușire de căpetenie, neatîrnarea care dă naștere nepărtinirii. Povestește cu patimă, nu dovedește. Heliade e un amestec de bine și de rău [2]; îl vom vedea, în toate scrierile sale, calomniind pe Bibescu spre a îndritui mișcarea din 1848, și, într'o zi, în exil, va scri aceste vorbe atingătoare prin simplicitatea lor: «*Pe Stirbeiu și pe Bibescul i-am maltratat în scrierile mele și ei s'au purtat omenește cu străina și svînturata mea familie. Nu era săptămînă să nu fiă cercetată. Ghica din contră, la toți carĭ l'au trădat s'a dus de i-a văzut; numai la familia mea n'a trimis nicĭ un cîine s'o cerceteze. Cînd a plecat din țară la 44, eu care n'am sărutat în viața mea mîna nimănui de cît tati și preotului, i-am sărutat mîna de adio și mi-a dat-o ca la un cîine. Cînd am*

[1] *Scrisoarea lui Heliade către Domnul Al. Ghica IX*

«MĂRIA TA,

«Timp de cincĭ anĭ am suferit martirul, prigonirea, ironia și pricina ruinii mele și toată vina mea n'a fost alta de cît dragostea mea pentru Măria Ta.

Tot ce s'a făcut, s'a făcut fără mine.

N'am făcut nimic; de m'am amestecat în ceva a fost numai *ca să scape Țara de o anarhie sigură* și de urmările ei. Timpul va da pe față adevărul. Cutez a spune că fără mine *ar fi astă-zĭ jelitoare sutimĭ de familiĭ cunoscute.*

«*Subsemnat:* I. HELIADE RĂDULESCU»

7/19 Iunie, 1849, Paris, rue Notre-Dame des Victoires. Hôtel National.

(*Incercărĭ...* p. 334, de N. BLARAMBERG).

[2] Heliade a reînființat în Țara sa alfabetul latinesc; e o mare binefacere. El poate fi învinuit că prea a vrut să latinizeze și să italianizeze limba și ortografia romînească. N'a isbutit într'aceasta. Nu trebue să ne pară rău: limba și ortografia sunt o parte a istoriei unui popor, mai ales a unui popor atît de necăjit de limbĭ străine ca poporul romînesc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fost în Bucureştĭ, la 55, m'am dus cu cea mai mare bucurie de l'am văzut, uitînd toate cîte a scris şi d-tale şi lui Nicolache din Viena despre mine, şi m'a priimit ca şi cînd i-aşĭ fi fost intendent al curţii ca Dobre, unde Bibescu, cînd m'a văzut aci, m'a îmbrăţişat şi m'a sărutat cu lacrime [1].»

NICOLAE BĂLCESCU, crescut în slăvirea trecutului de fală al istoriei Romînilor, simţi efectul unui traiŭ îndelungat, — făptuit de studiu, — cu eroii din cele vremurĭ. Om de o fire leală, talent de istoric de atuncĭ recunoscut [2]. N. Bălcescu, format de lecţiile uni Quinet, unui Michelet, unui Mickiewicz, crede în frăţia popoarelor. Pentru dînsul, orĭ-ce Suveran e un tiran; democratismul săŭ îl face duşman al tronului.

Orĭ-care să-i fie ideile şi rătăcirile, N. Bălcescu este convins. Silit să meargă împreună cu membrii răsvrătirii, sinceritatea sa nu va fi mult timp înşelată de palinodiile [3] unora şi de viclenia [4] altora.

După 1848, viaţa-i nu va fi de cît o scurtă tragere de moarte. Exilat, lovit de o boală fără leac, — oftica, — se va'ndîrji în a lupta din desnădejde în contra silnicii boalei, va sili pe duşman să-şĭ curme avîntul şi să-i dea răgaz de acele cîte-va ceasurĭ de care avea nevoe ca să adaoge vr'o frumoasă pagină însemnatei sale istorii a lui Mihai Viteazul. Apoi, condeiul i va cădea din mînă: la trei-zecĭ şi trei de anĭ, moartea îl va lua.

MAGHIERU era cunoscut prin bărbăţia ce arătase în luptele

[1]) *Scrisorĭ din exil ale lui Heliade*, de RUSU LOCUSTEANU. Scrisoarea lui Heliade către Gr. Grădişteanu, din 8/20 Maiu 1857, p. 565.

[2]) La această epocă Bălcescu publicase cu Laurian, *Magazinul istoric pentru Dacia*.

[3]) V. p. 248, 469 şi 585, *Amintiri din Pribegie*.

[4]) Eată cum Bălcescu se judecă însuşĭ: «Nu eram sprijinit, nu aveam destulă popularitate, şi apoi eram prea mîndru ca să o cerşesc ca cei-l-alţĭ şi nicĭ destul de actor ca să o capăt». Bălcescu către A. G. Golescu, p. 472, *Amintirĭ din Pribegie*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cu tîlharii și cu Turcii. Pus ca ocîrmuitor în capul județului Romanațĭ de către Bibescu, de a cărei încredere se bucura, Maghieru priimi de la Domn în taină, porunca de a organiza corpul Pandurilor, de a întregi pe al Dorobanților și de a le lua subt comanda sa. Heliade și Maghieru erau strîns legațĭ.

TELL este asemenea ofițer și comandează în Giurgiu. Insușirea-i predomnitoare este energia, de care, din nenorocire, nu se slujește în tot-d'auna bine. Lipsindu-i învățătura, se lasă să fie, la începutul mișcării din 1848, rătăcit de socialiștii cu care nu întîrziază a se certa pentru a se alipi de Heliade. O zi va veni în care va mărturisi în fața lumii rătăcirile sale: în acea zi el va exclama: «Plîng biata nație a noastră, îmĭ afurisesc și ceasul cînd am făcut cauză comună cu oamenĭ ca Ion Ghika [1])».

Tell va muri conservator.

Dosirea acestor doi membrii ai răsvrătirii de la datoria lor, de sigur că nu le poate da prestigiul neapărat pentru a comanda.

ION GHICA se îngrijește mai mult să facă să triumfe politica sa [2]) de cît să apere ideile colegilor săi. Bălcescu îl învinuește de *neconsecință* [3]); Zossima reamintește că D-sa figura în opozițiunea sistematică în contra lui Bibescu (1844) și că subsemnă împreună cu alțĭ Ghiculeștĭ, cu Nicolae Go-

[1]) RUSSU LOCUSTEANU, p. 42, *Scrisorĭ din exil.*

[2]) «Guvernul revoluționar căta decĭ să cază silit in mîinile acelor teoricianĭ fără capacitate și exagerațĭ în tendințele lor, și să dea astfel arme în contra celor care-l atacau», — frază a unui memoriu a D-lui Ion Ghica către Sultanul; se găsește (în franțuzește) într'o scrisoare a lui Bălcescu către Ion Ghica, p 585 din *Amintirĭ din Pribegie*, de acelașĭ ION GHICA. Bălcescu învinuiește pe Ghica de această frază, Vezĭ și HELIADE, *Scrisorĭ din exil.*

[3]) Bălcescu către Ion Ghica, scrisoare din 26 Mai 1851, *Amintirĭ din Pribegie* de ION GHICA, p. 585.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lescu și A. G. Golescu *un protest*, — NUMAI către Rusia [1])— *în contra tendințelor Domnului.*

D. Ion Ghica ne spune însu-și că în exil dete ideea ca emigrațiunea să nu aibă de cît un cap, și acest cap să fie, după adopțiunea principiilor revoluționare din 1848 [2]),—fostul Domn Ghica, sau, în lipsă-i, N. Golescu, prietenul intim al Domnului. Unul sau altul căta să se proclame, fără alegere, cap al emigrațiunii.

Orĭ cum, «*în proiectul lucrat de D-sa cu Ubicini, era zis că centrul acțiunii și locul direcțiunii trebuea să fie în Constantinopol*», unde el, D. Ion Ghica, fusese trimis să reprezinte guvernul provizoriu. Dar a se afla *în locul direcțiunii* putea foarte bine să ducă pe cine-va să se facă, la întîmplare, capul emigrațiunii, și poate într'o zi Domnitor! De trebue să credem unui sgomot foarte răspîndit, D. Ion Ghica ar fi rîvnit în tot-d'auna cu patimă coroana suverană. Ea n'a voit să se coboare pînă la Domnia sa. Heliade pretinde că D. Ion Ghica *a avut dibăcia de a se ține posibil, împingînd pe alții a da în gropĭ* [3]),

[1]) «*Bibescu voi să pună capăt opozițiunilor sistematice* și se încearcă să ia oare-care măsurĭ». (Mărturisirea, venind de la un actor al mișcări din 1848, e bună de cules).

«Adunarea începu să strige și în fine opozițiunea de atuncĭ află de cuviință a protesta în contra tendințelor lui și a cere de la Poartă și de la Rusia înfrînarea sa. Consulul Rusiei stărui însă ca acel protest să fie îndreptat numai către Rusia». Eată ce eși din întrunirile ce se făcură: Grădișteanu fu poftit la Beizadea C. Ghica, fiu al lui Grigore IV Ghica al VIII-lea și frate al lui Beizadea Mitică Ghica; i se ceru să iscălească protestul. Grădișteanu stărui să-l citească.

Nota 5, pagina 61, ne dă numirile celor care îl și subsemnaseră. Aceste persoane sunt: Beizadea C. Ghica, Beizadea Mitică Ghica, Nicolae Golescu, Alexandru G. Golescu, C. Cantacuzino, Ion Costescu, Ion Ghica, frații Cocorăscu și alții. Grădișteanu fu indignat văzînd că protestul era adresat NUMAI către Tzar; opunerea lui făcu să cază proiectul, nu însă fără o discuțiune în care D. Ion Ghica exclamă: «Omul cînd se îneacă se agață și de sabie». ZOSSIMA, p. 11, p. 61, nota 5. Mai vezĭ ZOSSIMA, p. 29, despre ambițiunea D-lui Ion Ghica.

[2]) *Amintirĭ din Pribegie* de D. Ion Ghica, p. 51 și 61.

[3]) *Scrisorĭ din Exil*, p. 538.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ION VOINESCU și GRĂDIȘTEANU (Grigore) sunt însemnați prin ideile lor oarești cum exaltate, și prin marea lor cinste [1]). Grădișteanu, cel mai cu înrîurire dintre amîndoi, s'a înălțat în contra lui Bibescu, din ură în contra Rusii, făr'a băga de seamă că opunerea-i venea la socoteală politicii cabinetului din Sîn-Petersburg. Director al ministerului Treburilor din 'Năuntru, respinse ori-ce **plată** [2]), Domnul a avut în tot-d'a-una o deosebită stimă pentru acest membru al opozițiunii.

FRAȚII GOLEȘTI [3]) : — în afară de Nicolae, general și ministru subt domnia lui D. Ghica, și care rămîne mai tîrziu în cele mai strînse legături cu acest Domn [4]), — Goleștii sunt democrați hotărîți și vrăjmași ai lui Bibescu.

Părerea lui Bălcescu despre general nu e măgulitoare. N. Golescu, zice el, «poate este cel mai bun, tocmai fiind că este mai nul [5]).» Goleștii, vor plăti într'o zi cu starea lor,— ca mulți alții, — amăgirile cu care s'au hrănit despre coreligionarii lor politici [6]).

Preotul de la Snagov, IOSAFAT, care slujește proiectele lui Heliade, este hotărît și fanatic.

CONSTANTIN ROSETTI și frații BRĂTIENI (Demetru și Ioan) sunt necunoscuți. Tineri fără stare, sosiți de curînd din Franța

[1]) Răposatul Cogălniceanu îmi zicea o dată, în 1881, în drum de fer, fiind de față răposatul Vasile Alessandri (cărui veneam să aduc îndărăt manuscriptele lui Voinescu, ce am publicat in *Portofoliul romîn*) și D. Lipoeanu, această frază despre Bălcescu și Voinescu: «*Cînd vorbim de pîinea amară a exilului, e o frază de retorică. N'a fost un adevăr și un trist adevăr de cît pentru Bălcescu și Voinescu*». Cred însă că Voinescu avea o leacă de ambițiune mai mult de cît Bălcescu pe care a găsit mijloc să-l înlocuiască în minister, pe cînd Bălcescu s'a mulțumit să fie secretar.—*N. tr*.

[2]) V. ZOSSIMA, p. 19 și 33.

[3]) V. pagina de mai 'nainte.

[4]) A. G. Golescu către D. Ion Ghica, scrisoarea din 24 Februarie 1849 *Amintiri din Pribegie*, de D. I. GHICA, p. 205.

[5]) Bălcescu către Ion Ghica. *Amintiri din Pribegie*, de ION GHICA, p. 248 (V. și la p. 469).

[6]) Vezi la apendiciu scrisoarea lui Omer-Pașa către N. Golescu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

unde au fost față la revoluțiunea din Februarie, sunt hotărîțĭ *să imiteze ceea ce au văzut la Paris.* [1]).

In răsvrătire, se vor număra printre cei mai îndîrjițĭ, și vor face tot ce va fi neapărat (între alte fapte, ceremonia arderei Regulamentului), pentru a da dreptate acelei învinuirĭ ce li s'a adus de cei-l-alțĭ conspiratorĭ, că au făcut neapărată și au grăbit intervenirea Rusiei și năvălirea oștilor în Țară.

Cu toate însă articolele ziarului ce conducea, d. C. Rosetti trece drept o inimă foarte bună.

În cît, despre d. Ioan Brătianu, va datori, în 1845, bunătății lui Bibescu, să fie din nou priimit în slujbă, și să dobîndească un concediu ca să meargă în Franța să-șĭ sfîrșască studiile [2]).

Aprinderea acestor tinerĭ este un sistem, un mijloc de a atrage asupră-șĭ băgarea de seamă a lumii. Se vor schimba cînd vor ajunge la putere. Un om iarășĭ care, fără să aibă înrîurire asupra întîmplărilor, a fost amestecat într'însele de la începerea răsvrătirei pînă la sfîrșitul ei, jucînd rolul cel mai jalnic, este Mitropolitul Neofit.

A doua zi de abdicarea lui Vodă Bibescu, el iscălește vestita proclamație care declară că M. S. a abdicat *din cauză de boală*, — argument născocit de membrii guvernului provizoriu, pentru a-i îngădui să dea Țării un motiv cu putință al abdicării Domnului.

La 29 Iunie, guvernul retrăgîndu-se din Capitală, și o căimăcămie fiind înființată, Mitropolitul Neofit numește *rebel* guvernul pe care l-a prezidat timp de cincĭ-spre-zece zile. Se recunoaște însu-șĭ *pricinuitor de turburărĭ*, și se declară gata *să lucreze cu DD. boerĭ la readucerea liniștii obșteștĭ* [3]).

1) Vorba lui Bolintineanu.

2) Vezĭ Hronologia, anul 1845, 29 Iunie.

3) *Memorii...* de HELIADE, p. 126.—*Bul. of.*—Neputînd găsi actul acesta, luăm din cel următor espresiunea de *rebel*, și traducem cele-l-alte din Heliade.— *Vestitorul*, No. 50.— N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar căimăcămia nu vieţueşte de cît cîte-va ceasurĭ. Pe loc, P. S. S. se dă în partea celor învingătorĭ. ***Se leapădă*** de ceea ce a slăvit în ajun, declară desfiinţat tot ce s'a petrecut, şi depune din nou JURĂMÎNTUL DE A NU **mai** CĂLCA CONSTITUŢIUNEA [1]).

In ziua de 6 Septembre, Mitropolitul Neofit [2]), îmbrăcat în odăjdiile sale bisericeştĭ, aruncă afurisania asupra Regulamentului Organic, şi stă de faţă la arderea lui [3]).

Apoi vine rîndul răsvrătirii; după noă-zecĭ şi cincĭ de zile de tragere a moarte, ea îşĭ dă sfîrşitul, şi P. S. S., după ce a bine cuvîntat-o, o osîndeşte, — într'o cuvîntare rostită în biserica Sărindaru. «CUNOAŞTEŢĬ VREDNICA DE DEFĂIMARE «MIŞCARE A TRECUTEI REVOLUŢII CA O FAPTĂ UNUI TARAF DE «OAMENI IUBITORĬ DE TULBURARE ŞI DE ANARHIE, CARĬ ÎNTRU «SINGURUL CUGET AL PERSONALULUI LOR FOLOS, PRIN FĂ«GĂDUELĬ ŞI NĂDEJDĬ AMĂGITOARE AU PUTUT SĂ MAI TRAGĂ ÎN PARTIDA LOR PRE CEI MAI SIMPLI NEPRICEPUŢĬ.»

Cu ajutorul întîmplărilor [4]), Duhul Sfînt sfîrşise prin a veni de hac patimilor politice ale P. S. Sale.

Eată oamenii care sunt în capul mişcării răsvrătitoare: în zadar am căuta alţii. Răsvrătirea, după mărturisirea D-lui C. A. Rosetti, nu putea găsi nicĭ un ministru de finanţe, nicĭ un ministru de răsboiŭ, nicĭ chiar şapte-spre-zece adminis-

[1]) Vezĭ *Vestitorul* No. 5 din 2 Iulie 1848.

[2]) *Memorii...* de HELIADE, p. 298.

[3]) Numele de familie al lui Neofit era *Lesviodax*. (*Scrisorĭ către Alesandri* de ION GHICA, p. 296).— N. tr.

[4]) V. t. I-iŭ, scrisoarea lui Kisseleff către Mitropolit, ca răspuns la invinuirile aduse lui Bibescu de această faţă bisericească. — Cuvintarea din care luăm această parte a fost rostită către generalul Luders in biserica Sărindaru, la 5 Octombrie 1848.— *Bul. of.* No. 72.

A fost iscălită de P. S. S. Neofit, la 3 Octombrie şi alipită pe zidurile Capitalei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tratorĭ (ocîrmuitorĭ); [1]) ea nu isbuti nicĭ chiar să descopere pe un cap însemnat, în stare să ducă pe cei-l-alţĭ. Oamenii care compuneau guvernul, aveau capacitatea ***de détruire*, *mais non celle de construire*** [2]), şi apoi ne-a arătat Heliade că aceştĭ ***sol-daţĭ ai reînvierii*** nu aveau nicĭ acelaşĭ gînd, nicĭ acelaşĭ avînt, nicĭ aceeaşĭ ţintă; că nicĭ armonia nicĭ încrederea nu domneau între elementele ce conlucrau în această ***în-treprindere.***

S'ar putea crede că se bizuiau pe ajutorul vre-unei puterĭ străine? pe al armatei? pe al poporului? pe al clerului, pe al boerilor? — Nu: ÎNTREPRINDERE IMPROVIZATĂ, SPONTANEE, — e titlul oficial recunoscut răsvrătirii de guvernul provizoriu, —ea nu se putea aştepta la nimic bun, chiar din partea întîmplărilor neprevăzute; ea era osîndită înainte de a fi trăit; traiul ei nu era să fie de cît o scurtă şi jalnică tragere a moarte.

E adevărat că în proclamaţiunea sa, făcută în numele poporului, Heliade le pusese pe toate la cale; Dumnezeu, lumina cerească, frăţia şi dreptatea cătau să'ncovoae subt jugul lor Turcia şi Rusia, oştirea ca şi pe boerĭ, pe popor ca şi pe slujitorii A-tot-puternicului.

Turcia însă dădese de mai 'nainte povaţa să nu se facă mişcare în contra Rusiei; Franţa, care din contră vedea cu ochĭ bunĭ această răsvrătire, nu o putea ajuta de cît cu urările sale; era prea departe, şi avea prea multe grijĭ, la dînsa acasă [3]),

[1]) Această lipsă de oamenĭ şi neputinţa răsvrătirii este adeverită de D. C. Rosetti însuşĭ într'o scrisoare către D. Ion Ghica: .....«Nu trebue să ne lăudăm unii pe alţii, dar suntem foarte săracĭ de oamenĭ. Caută, gîndeşte-te zile întregĭ şi vezĭ că n'avem un ministru de finanţe, n'avem un ministru de resbel, n'avem nicĭ 17 administratorĭ.» D. C. Rosetti către D. Ion Ghica, *Amintirĭ din Pribegie*, p. 66.

[2]) D. Rosetti către D. Ion Ghica, 30 Iulie/11 August 1848, p. 47. [A-ceste vorbe sunt în franţuzeşte în text].

[3]) Aflînd răsvrătirea din Iunie de la Paris, generalul Aupick zice D-lui I. Ghica: «Răsboiul civil e la noi, sărmanul meu Ghica; acum nimic nu va opri pe Ruşĭ să intre la voi.» *Amintiri din Pribegie*, de D. ION GHICA, p. 33.- Fraza lui Aupick e în franţuzeşte în text.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca să se mai îngrijească şi de alţii. Anglia [1], cu toate că reprezintată de D. Colqhoun, consulul său general, — hotărît, din vederĭ personale, să născocească piedicĭ lui Bibescu, din pricină că nu uita că nu fusese într'o întîmplare oare-care mulţumit de purtarea Domnului,—rămînea nepăsătoare. Germania şi Austria erau, la dînsele acasă, în luptă cu revoluţiunea; în orĭ-ce caz n'ar *fi dat mîna cu Reînviitorii*. Rămînea Rusia care, liniştită, puternică, tare prin slăbiciunea şi neliniştea celor-l-alte State, îşĭ impunea voinţa în Răsărit. Răsvrătirea în Romînia se găsea deci fără sprijin.

ARMATA? — De privim compania căpitanului Pleşoianu, pe ofiţerii Tell şi Maghieru ca reprezintînd oştirea din Iunie 1848, erau îndrituiţĭ să zică că oştirea era cu dînşii.

Dar Heliade nu mărturiseşte oare însuşĭ «*ca maiorul Vlădoianu, care comanda batalionul ce era în garnizonă la Craiova, nu vru să se supue poruncilor guvernului provizoriu, că ameninţă să pue pe soldaţii săi să lupte cu soldaţii reînvierii, şi că, pentru a se feri de a face vărsare de sînge, se retrase spre Nord cu soldaţii săi ca să se unească cu maiorul Pasnasky* [2]»? Această mărturie adusă onoarei lui Vlădoianu şi lui Pasnasky, nu este oare îndestul de elocintă?

Este oare nevoe de a mai reaminti că al 3-ea regiment nu consimţi să urmeze guvernul provizoriu cînd acesta fugi?

Cei care au interes să facă să se crează că armata se molepsise de nebunia lor, şi era părtaşă a mişcării, au încercat totuşĭ să o compromită, născocind *întîmplarea de la cazarmă. Bibescu vru să încerce spiritele soldaţilor ce erau în garnizonă la Bucureştĭ*, au scris D-lor. Merse să viziteze

[1]) Sir Strafford Canning n'a putut ajuta pe Romînĭ de cît povăţuind pe Poartă să nu intervie în Principate. Anglia refuză Turciei orĭ-ce sprijin mai însemnat şi aceasta cătă să se supue cerinţelor ruseştĭ. *Amintirĭ din Pribegie* de D. ION GHICA, p. 29 şi 50.

[2]) *Memorii despre istoria reînvierii romîne de* H. RADULESCU, p. 89.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cazarmele, vorbi ofiţerilor... *I întrebă de erau gata să dea sprijin guvernului... Ofiţerii şi soldaţii răspunseră că erau gata să moară pentru Patrie, de venea duşmanul din afară, dar dacă duşmanul era poporul, ei nu puteau fi atît de mişei în cît să tragă în fraţii lor* [1]). Această istorioară povestită de Heliade şi retipărită de prietenii lui, dă a se înţelege lămurit că oştirea trecuse în partea răsvrătitorilor.

Ofiţerii romînĭ ai singurului regiment în garnizoană la Bucureştĭ în zioa de 11/23 Iunie.—erau 27,—loviţĭ în onoarea lor, în 1848, de purtarea acelor care trădaseră, strivesc astăzĭ pe calomniatorii lor printr'o desminţire formală. Aceşti ofiţerĭ, rămaşĭ credincioşĭ jurămîntului lor, deteră generalului Duhamel,—Domnul abdicase şi părăsise Ţara-Romîneasca,—o protestaţie prin care cereau darea în judecată a ofiţerilor care-şĭ călcase jurămîntul. Răposatul general Florescu [2]), pe atuncĭ

[1]) HELIADE V. *Memorii.*

[2]) Ion Florescu. cel mai mare din cei doi fii ai lui Manolache Florescu, — unul din cei mai deşteptĭ miniştri ai lui Vodă Bibescu, — a fost ginerele acestui-a. Cînd izbucni răsvrătirea din 1848, I. Florescu era colonel; guvernul provizoriu i oferi să rămie în oştire: el nu priimi. Nu luă slujbă de cît mai tîrziu, cînd fu la putere Vodă Ştirbei. În 1859, la începutul domnii lui Vodă Cuza, după ce hotărîse conferinţa din Paris ca cele doă Principate să-şĭ aibă oştirea astfel intocmită în cît amîndoă să poată, la nevoe, fi întrunite într'una, Ion Florescu fu tot de o dată ministru de răsboiŭ în Ţara-Romînească şi în Moldova, unde începu organizarea armatei moldoveneştĭ. După unirea desăvirşită a celor doă Prinţipate, Florescu fu numit maior general, deveni adevăratul înfiinţător al oştirii romîne. Revoluţiunea din 1866 îl dete jos împreună cu Vodă Cuza.

Membru al partidului conservator, generalul Florescu ajunse din noŭ la putere împreună cu partidul său.

În 1876, după căderea conservatorilor, oştirea ce Florescu lăsă celor ce venea după dînsul la putere, dovedi, la Plevna, însuşirile ce desvoltase sau ştiuse să întipărească într'însa,—fără ca să-i fie dat,—tristă urmare a politicii! — lui, *învăţătorul* acestui voinic tineret, să lupte în şirurile lui!

Luînd prezidenţia Senatului cînd învinse opoziţiunea liberală-conservatrită, în 1888, generalul Florescu schimbă în curînd prezidenţia Senatului pentru a Consiliului de miniştri. Dar în 1893, reintrat în viaţa

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

colonel și ginere al Domnului, immînă această protestație, în numele tovarășilor săi de arme, Exc. Sale comisarului rusesc, și păstră o copie de pe ea.

Iată acest document:

Protestație adresată generalului Duhamel.

« EXCELENȚIE,

«Dacă astă-zi ar fi putut să calce în picioare cinstea ostășească și datoriile lor cele mai sfinte, cuvintele cele pline de dignitate ce Excelența Voastră le-a adresat la 28 ale trecutei lunĭ, ar fi fost îndestule ca să deștepte într'înșii acele sentimente.

«Miliția Romînească este bănuită de nedesciplină, de trădare, și ca una ce ar fi înșelat încrederea obștească la cea d'întîiŭ împrejurare în care Patria a avut trebuință de dînsa; și în sfîrșit, că ar fi fi fost pricina tutulor nenorocirilor ce a cercat această țară.

«Excelența Voastră sunteți singur ostaș și simțițĭ cît e de cumplită o asemenea poziție pentru miliția romînească. Pe cîtă vreme se va afla subt bănuială de infamie, putea-va oare să meriteze înalta încredere a amîndorora Curțĭ Împărăteștĭ carele ar mai voi să-i încredințeze paza instituțiilor țărei?

privată, și simțindu-se greu atins de boală, duse în Franța suferințele sale și nădejdea unei tămăduirĭ care nu se făptui. Într'o căldicică zi de Mai (la 10 ale lunei), în momentul cînd soarele asfințea pe cer, Ion Florescu părăsea viața, iubit, și cinstit de Țara-Romînească, care-i duce dorul din adîncul inimii, ca și de toțĭ acei streinĭ care căzuseră subt prestigiul marilor lui însușirĭ, și subt farmecul firii lui atît de binevoitoare *).

*) Familia Florescu, una din cele mai vechĭ ale Țării-Romîneștĭ, a dat, în veacul al XV-ea pe Vintilă Florescu, boer mare al lui Vlad Țepeș. Unul din urmașii săi fu ambasador al lui Mihaiŭ Viteazul (mort în 1601), la curtea lui Rudolf al II-ea. Ioan Florescu și Nicolae Basarab Brîncoveanu fură miniștrii de căpetenie ai lui Vodă Muruzi și îmbolditorii lui spre actele într'atît de bune pentru Romînĭ, și prin urmare opuse intereselor Grecilor, ale acestui Domn. Ioan Florescu avu din nevasta sa, soră a Domnilor Grigore Ghica al VIII-ea și Al. Ghica al IX, trei fii care fură trunchĭ ai celor trei ramurĭ ai acestei familii, care, în veacul nostru, a dat Țăriĭ miniștri, generalĭ, muzicanțĭ, pictorĭ, legiștĭ, scriitorĭ.

Alexandru Florescu, fratele generalului, fost consiliar de Stat, e un pictor însemnat: a jucat un rol de căpetenie, la Divanul *ad-hoc* în 1858 și tot astfel în 1859.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Mai va putea ea oare să se îndrepteze înaintea ochilor compatrioţilor ei, şi să mai dobîndească a lor încredere?

«Jos însemnaţii vin să roage cu căldură pe Excelenţa Voastră ca să bine-voiţĭ a porunci întocmirea unei comisii specială ostăşească, şi aşteaptă de la bunătatea şi sentimentele de dreptate ale Excelenţei Voastre ca să facă o anchetă cu amăruntu, cu conştiinţă şi tot de o dată straşnică, ca cei ce vor fi vinovaţĭ să se descopere, să se judece şi să se pedepsească; iar netrebnicia lor să nu rămîe o pată veĭnică pentru miliţie, care simte nevinovăţia şi adevăratele ei sentimente de jertfire.

«Avem cinste a ne subsemna cu cel mai adînc respect:

«*Polcovnicĭ:* ENGHEL, FLORESCU, BANOF, VOINESCU, LAHOVARI,
«*Major:* VLĂDOIANU.
«*Căpitanĭ:* COSTAFORU, GRECEANU, GHICA, VELCEA.
«*Parucicĭ:* CARAGEA, CORNESCU, BORĂNESCU, ŞTEFANOPOLU, RACOVIŢĂ, BURCHI.
«*Praporcicĭ:* CIOCAN, MĂLEANU, MOSCU, MAVROCORDAT, MĂINESCU, DÂMBOVICEANU, PORUMBARU, NICULESCU, CĂLINESCU, RACHTIVAN, SOCOLEANU.

Adeveresc întocmai cu originalul protestării ce am fost însărcinat de către tovarăşii mei de arme din 1848, să îmmîn generalului Duhamel şi Caimacanului Cantacuzino.

«*Subsemnat:* I. E FLORESCU [1])

«14 Aprilie 1893.»

Ş'acuma, ofiţerĭ din 1848 a căror mărturie am reînviat-o, ale căror nume le-am reamintit, ofiţerĭ care aţĭ adus cu cea mai mare demnitate adevărul înaintea tribunalului istoriei,

[1]) Nota A.— Garnizoana din Bucureştĭ avea un regiment de pedestrime; doă altele erau înşirate de-a lungul Dunării. În afară de ofiţerii superiorĭ carĭ erau învăţătorĭ ruşĭ, lista celor 27 de ofiţerĭ coprinde pe toţĭ ofiţerii regimentului de pedestrime ce se aflau în Bucureştĭ. (Notă manuscriptă a generalului Florescu).

Nota B.— În 1848, numărul ofiţerilor se suia cam la doă sute, toţĭ Romînĭ, căcĭ, tocmai din contra a ce s'a petrecut în Bulgaria, numai ofiţerii superiorĭ, generalii şi colonelii erau Ruşĭ, şi cei mai mulţĭ subt numele de învăţătorĭ. (Nota manuscriptă a generalului Florescu).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

voi care vețĭ sluji de pildă, în cariera lor, urmașilor voștri, puteți acuma să vă dormițĭ liniștițĭ somnul cel din urmă: sunteți răsbunațĭ.

BOERII?.— Boerii, afară de cîțĭ-va, fură protivnicĭ mișcării. Ne va ajunge să aducem cîte-va părțĭ din scrisorile ce șĭ'aŭ trimis DD. Rosetti, directorul ***Pruncului Romîn***, și Beizadea Mitică Ghica, — pentru ca să dăm o idee despre simțimintele de care era însuflețită boeria, despre modul cum judeca ea faptele împlinite.

D. Rosetti, căutînd a da în partea răsvrătirii pe Beizadea Mitică Ghica, fiu al lui Grigore-Vodă Ghica al VIII, care domnise în Țara Romînească de la 1822 la 1828, i adresă prin ziarul său următoarea chemare:

«Tu, fiu al adevăratului Domn Romîn Dimitrie Grigorie Ghica, de ce ne ai lăsat? ai plecat pentru cîte-va zile ca să te întremezĭ de boală? — de ce acum te lașĭ să te amăgească părinții cei fricoșĭ aĭ Romîniei? —vino! —vino! Romîne,—vino în brațele frumoasei Romînii! — vino, căcĭ are drept asupra ta, căcĭ te-a crescut în leagăn de mătase, — vino, căcĭ ne sîngeră inima să te vedem unit cu ceea ce sînt romînĭ numai în zile de fericire [1].»

La această ademenitoare cuvîntare, Beizadea Mitică Ghica răspunse, dar răspunsul nefiind pe gustul directorului ***Pruncului***, acesta i ceru ***să nu-l publice pentru moment***. Stăruind însă Beizadeaoa, D. Rosetti se supuse [2].

«Nu privesc, scria Beizadeaoa, regulamentul organic ca un «chivot sfînt carele nimenĭ este ertat să-l atingă fără primejdie «de a comite un sacrilegiu. O știi mai bine de cît orĭ cine, că «am văzut tot d'auna că multe din dispozițiile lui nu erau în

[1]) *Pruncul Romîn* de la 15 Iulie 1848, No. 14. Vezĭ BLARAMBERG, pag. 330 și 331.

[2]) *Pruncul Romîn* de la 15 Iulie 1848, No, 14. Vezĭ BLARAMBERG, pag. 330 și 331.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«armonie cu adevăratul progres al secolului, și că sențul *(sic)* «cel încurcat al unor articole îndemîna (*sic*) guvernele arbi-«trarii.

«Dacă am povățuit pe amicii mei politicĭ să nu se abată din «regulament, am făcut'o tocmai pentru că ***mă temeam*** că atin-«gînd un pact dat Rominiei de puterile suzerane și protectrice, «***să nu espunem țara la calamitățile unei invazii streine.***

«Cu toate acestea, de ne va fi ertat, precum făgăduesc întîm-«plările, să modificăm instituțiile noastre, — după cum o cere «progresul timpului și adevăratele trebuințe ale țării, ***fără să «primejduim nimic din afară***, mă declar gata să mă agaț «din inimă de această constituție noă; însă o mai repet, ca «să aibă această instituție o valoare adevărată în ochii mei, «trebue, după părerea mea, ca ele să isvorască din starea ci-«vilizației a Rominiei, să fie cîntărite și discutate cu matori-«tate de o adunare obștească a țării, ș. c. l.

. . . .

«Ca un amic prudent și înțelept al progresului, și inemic «acelor răsturnărĭ ce desghină societățile din fundamentele lor, «desființînd orĭ ce legătură către oamenĭ, am socotit ca și Dum-«neavoastră că în urma nemărginitei comoțiunĭ din luna lui «Februarie, urma și la noi să se facă reforme, să se stîrpească «abuzurile; bine încredințat că prin acest singur mijloc se «putea împedica turburările care ar fi tras asupra țării noas-«tre calamitățĭ ***de fire a ne împinge în retrogadare în loc «de progres.***

. . . .

«Tot cu acest scop știțĭ că am cercat a chema luarea aminte «a șefului Statului [1]) asupra stării critice a țării și asupra mă-«surilor trebuincĭoase de îmbunătățire. Dar știțĭ iarășĭ tot în-«tr'o vreme, că principiile ce am cercat a consfinți între

[1]) Încredere în sine, care este a tutulor persoanelor din acest timp, care toate cred că au ceva de învățat pe capul Statului în ce privește starea Țării.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Dumneavoastră, eraŭ respectul tractatelor și nestrămutata «observare a Regulamentului Organic; că pe tot-d'auna am «lepădat departe orĭ ce idee de a ridica gloatele poporului, orĭ «ce încercare de a întrebuința forța brutală, fiind acestea mij- «loace revoluționare, și am cerut în tot-d'auna paza celei mai «stricte legalitățĭ, *ca nu cum-va pășind peste acest cearcăn «să dăm peste năvălirĭ de armii streine, saŭ să cădem în «rasboiŭ civil cu înfricoșatul lui cortegiŭ.*

«În aceste dispoziții aflîndu-mă, v'am recomandat tutulor «înțelepcĭune și liniște la plecarea mea în Transilvania, unde «am venit să-mĭ caut sănătatea dărîmată de epidemia ce dom- «nea în Bucureștĭ. De abia trecură însă opt zile și aflai, una «peste alta și ca niște segetărĭ de fulger, atentatul în contra «vieții M. S. Domnului Bibescu, răscoala biruitoare, procla- «marea constituții și în fine abdicarea șefului Statului..... «*Dumneata și amicii dumitale*, *într'o mișcare nemărgi- «nită, cu o singură săritură ațĭ trecut peste un interval «de mai mulțĭ secolĭ, fără să luațĭ în băgare de seamă că «ațĭ prăvălit țara către o prăpastie, unde nu găsesc de cît «dezordine și mizerie.*

«În asemenea pusăcĭune nu puteam să fac alt de cît să mă «trag la o parte, să mă rog pentru binele patriei și să aștept «într'o dureroasă răbdare eșitul evenimentelor; mai cu seamă «că după legăturile și relațiile în care se află țara noastră, «*tot omul cu sînge rece urma să prevază că nu o să ne fie «ertat a desluși între noi puncturile de desbatere desvălite «prin articolile de constituție proclamate de revoluție.*

«Un viitor foarte apropiat și vrednic de plîns pentru toțĭ, «dar mai cu seamă pentru aceia care nu s'au temut a căra «pe capul lor o responsabilitate așa de grea, va hotărî care «din noi a arătat patriotismul, nu zic cel mai înflăcărat, dar «cel mai înțelept.

«Crede-mă, Domnul meu, că arborul libertății nu va da rod

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«bun și folositor de nu va îndeplini condiția să crească cu încet «și să-și întinză adînc rădăcinele în tărîmul patriei; cînd se va «presădi în grabă din tărîm străin în țara romînă, arborul «acesta, și chiar de s'ar uda cu sîngele a mai multor genera-«ții, nu va produce de cît roduri amare, cîte-va ramurĭ ofilite; «și pentru că nu va avea rădăcinĭ în pămînt, îl vei vedea să «cază la cea d'intîiŭ suflare de viscol.

«Socotesc, Domnul meu, că această profesie de credință este «răspunsul, cu care am intîmpinat apelul călduros ce facĭ pa-«triotismului meu.»

. . . .

Dimitrie GHICA.

Pruncul romîn, 1848, No. 27).

Nu credem că lecția aceasta [1] mai lasă ceva de dorit. Beizadea Mitică Ghica, și, — prin condeiul său, — boerii nu puteau da un răspuns mai bun.

POPORUL? — În numele poporului, — căruia nu s'a cerut părerea, dar pe spinarea căruia se pune ***ideia revoluționară*** [2] — își daŭ în vileag conspiratorii proclamațiunea, și trimit

[1]) Sfîrșitul scrisorii are în vedere *oare-și care amenități* ce *Poporul Suveran* din 21 Iulie 1848 le îndreptase Beizadelii Mitică Ghica, învinuindu-l că *poartă o mască, că joacă un rol*. *Poporul Suveran* era redactat de Nicolae Bălcescu. În ce privește lingușirile adresate Beizadelii Mitică Ghica de *Pruncul romîn* precum și cuvintele vrăjmășeștĭ ale *Poporului Suveran*, nu ne putem opri de a însemna că socialistul crede în M. Sa pe cînd liberalul nu are încredere într'însa. Beizadeaoa M. Ghica a dat dreptate celui d'intîiŭ; după ce mulțĭ anĭ a mers împreună cu conservatorii, Beizadea M. Ghica, a intrat în partidul Rosetti-Brătianu, în care a fost una din căpeteniile mai însemnate, în tot timpul cît influența germană a putut ține la putere acest partid, adică timp de doi-spre-zece anĭ.

[2]) Poporul priimea atît de puțin această mișcare în cît trebui *a se 'ncepe* prin a pregăti poporul sătesc prin trimiterea de comisarĭ. În orașe, erau mulțĭ reacționarĭ. Vezĭ *Amintiri din pribegie* de IOAN GHICA, p. 42.

«Comitetul revoluționar puse în programa sa simțimîntul poporului; îi dete împrumut ideia revoluționară.» Scrisoare (în franțuzește) a luĭ Bălcescu. Vezĭ *Amintirĭ din pribegie*, de ION GHICA, p. 477.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Domnului vestita scrisoare de la 9 Iunie; în numele poporului suveran își săvîrșesc ei actele lor; în numele poporului unii, împreună cu Heliade, propovăduesc răsvrătirea, recomandînd ***respectul pentru proprietate și pentru persoane***; în numele poporului, alții, împreună cu ***Pruncul romîn***, pe care-l conduce D. C. Rosetti, ațîță la toate excesurile. Și trebue chiar să băgăm bine de seamă, căcĭ, în afară de ***poporul suveran***, Heliade ne vorbește de ***poporul de frațĭ care merge cu dînsul***, și de ***poporul*** care urmează pe Odobescu și pe Solomon, și care nu mai e poporul său.

E foarte greu cuĭ-va de a se descurca în mijlocul unui asemenea amestec; dar un fapt totușĭ se 'nvederește, e că adevăratul popor, clasa muncitoare a țăranilor, — căcĭ popoarațiunea orașelor era, în parte, formată de oamenĭ tot-d'auna gata pentru manifestărĭ și dezordină, — era tot atît de opus mișcării din 1848 cît și boerii, cît și armata, cît și clerul. Lesur ne spune că ***din toate părțile țăranii romînĭ se ridicau spre a protesta în contra direcțiunii date afacerilor Țării-Romîneștĭ de către capii răsvrătirii din urmă***; și acest articol scris din ciudă al ***Pruncului Romîn*** în contra țăranilor întărește spusele istoricului francez :

«***Partida reacționară***, scrie organul ce face apel la răsvrătire și la asasinat [1]), ***cît de scurt fu viața ei — tot a isbutit prin felurĭ de minciunĭ și îngrozirĭ, să aducă pe mai toțĭ sătenii a nega foloasele dobîndite prin sfînta noastră Constituție și a îmbrățișa iarășĭ lanțurile în care gemeaŭ de atîtea veacurĭ. Aceasta pare de necrezut, dar, din nenorocire, este curat adevărul; însă nu numai atîta; partida reacționară iĭ aduse pînă acolo*** SĂ PERSECUTE PE FĂCĂTORI LOR DE BINE, SĂ GONEASCĂ PE APOSTOLII LIBERTĂȚII, PE MEMBRII GUVERNULUI PROVIZORIU [2]).»

[1]) *Pruncul romîn* de Joi 8 Iulie 1848, No. 10; director politic: D. C. A. Rosetti.

[2]) Aceiașĭ foae, acelaș număr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Această sinceritate a *Pruncului* ne uimeşte! Nicĭ o dată n'am fi nădăjduit să găsim în această foae declaraţiunĭ atît de categorice şi de atît preţ.

De sigur, onorabilul director al *Pruncului* nu bănuia că într'o zi aceste mărgăritare vor fi culese şi vor sluji a hotărî istoria în ce priveşte mişcarea de respingere ce simţi ţara pentru răsvrătirea din 1848. Această respingere de altmintrelea e foarte firescă, cu toate că *Pruncului* lucrul i pare *de necrezut*. Într'adevăr, dacă ţăranii n'au vrut să recunoască binefacerile sfinteĭ Constituţiunĭ, e că aceste pretinse binefacerĭ le au adus, împreună cu anarhia, ocuparea ţăriĭ de trupele streine, şi mizeria; e că, *oamenĭ de bun simţ*, ei, ca şi Beizadea Mitică, n'au înţeles *c'ar fi cu putinţă de a se 'nţelege despre această Constituţiune*; *de au dat goană*,—cum spune *Pruncul*, — *membrilor guvernului provizoriu*, e că aceştĭ *apostolĭ ai libertăţii* fugiseră din capitală la ştirea sosirii Ruşilor,—ceea ce *Pruncul* uită să zică,—*lăsînd capitala în voia întîmplărilor*, cum observă D. I. Ghica, în loc de a aştepta într'însa pe duşmanĭ, şi *să moară pentru patrie* [1]), precum luase îndatorirea prin jurămînt în toate proclamaţiunile lor; de au rămas ţăranii alipiţĭ de regimul din ajun, e că-şĭ aminteau că nu 'ncetase Bibescu să-i ocrotească în contra arîndaşilor şi boerilor [2]), şi că ştiau că cea d'întîiŭ mare reformă a Domnului era să supue pe toţĭ cetăţenii la birul ce plătea numai săracul de ţăran [3]).

[1]) Grădişteanu, prin condeiul lui Zosima declară că guvernul provizoriu părăsi capitala după stăruinţele D-lui C. A. Rosetti, cu toată opunerea lui Grădişteanu şi a lui St. Golescu, care plîngeau de ruşine. Rosetti pretindea că se vor apăra mai bine în munţĭ şi merse pîn'a spune că consulul englezesc priimise ştirea că intrase Ruşii,—afirmare în contra căreia protestă consulul englezesc. — D. Ioan Ghica nu se poate opri de a arăta că guvernanţii lăsau locuitorii capitalii în voia întîmplărilor. I. GHICA *Reamintirĭ din Pribegie*, p. 28.

[2]) A vedea p. 108, 113, 127, 145, 171, 281, 309 din acest volum şi Hronologia.

[3]) D. de Nion către Exc. S. D. Guizot.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Iată toată taina vrăjmăşii ţăranilor.

COMERŢUL?— «Comerţul, ne spune D. de Nion [1], se plînge «de un chesat desăvîrşit. A arătat Domnului temerile sale şi «I-a oferit concursul personal al tutulor membrilor sài, în «caz c'ar fi trebuinţă de acest concurs pentru păstrarea or-«dinei publice».

CLERUL? Ajunge să reamintim legea liberală din 2 Aprilie 1847, care, regularizînd administraţia bunurilor atît ale Mitropoliei [2] cît şi ale episcopatelor, îmbunătăţea soarta clerului de jos. Punînd un frîu dezordinelor ce fiinţau în administrarea bunurilor bisericeştĭ, şi de care subt regimul de mai 'nainte, se foloseau feţele înalte bisericeştĭ,—în dauna aşezămintelor puse sub direcţiunea lor, şi în dauna clerului de jos,—Bibescu, fireşte că prin această măsură liberală, înrăise în contra-I pe aceste feţe bisericeştĭ, dar îşĭ asigurase recunoştinţa [3]) întregului cler de jos.

Iată în cîte-va cuvinte, şi după documentele luate de la chiar capii răsvrătiriĭ, în ce condiţiunĭ s'a IMPROVIZAT faptul îndrăsneţ din 11 Iunie. N'am găsit, pentru a-l îndritui, nicĭ *protestarea* SOLEMNĂ *în contra ocrotireĭ excluzive şi bănuitoare a Rusiei, nicĭ isbucnirea uneĭ mişcărĭ a obştei în contra regimului în fiinţă, nicĭ arătarea aspirării ţăreĭ către democraţie* [4]).

In acest fapt, am găsit visul unor inimĭ calde, setoase de libertate.

[1]) D. de Nion către D. Lamartine, scrisoare din 26 Martie 1848. — Este aci locul de a reaminti că, în decursul revoluţiunei, comerţul a făcut, cerînd expulsarea d-lui I. Brătianu, un pas tot atît de nelegal cît a fost expulsarea de către acesta a unor Romînĭ născuţĭ în Ţară, subt pretext că ar fi Transilvănenĭ. *N. tr.*

[2]) Vezĭ scrisoarea D-lui de Nion către D. Guizot, din 2 Aprilie 1847.

[3]) Părintele Iosafat e o excepţiune.

[4]) *Încercare comparată despre instituţiunile, legile şi moravurile Romîniei*, de D. NICOLAE A. BLARAMBERG. (Tip. *Poporului Romîn*, Bucureştĭ 1886). pagina 647.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar ceea ce ne-a isbit, e seninătatea cu care guvernul provizoriŭ abdică în faţa Turciei autonomia ţărei, atuncĭ cînd Bibescu spusese limpede că ***îndată ce am plătit tributul anual Porţii, nu-i mai datorim nimic*** [1], fără să se îngrijească de tradiţiunile Romînilor, nicĭ de pornirile lor. Dar, «tradiţiunile «Romînilor nu le arată pe Turcĭ», scrie d. de Nion către d. Guizot, «***de cît*** ca asupritorii patriei, ca deprădătorii cîmpu-«rilor, intemeetorii iobagii sub care gem chiar astă-zĭ. Por-«nirile lor resping ideea de a vedea într'înşiĭ niştc propove-«duitorĭ ai filantropiei şi ai civilizaţiunei. Jugul otoman nu «este şi nu va fi mult timp în ochii lor, de cît duşmanul «neîmpăcat al legei lor, al stărei lor bune, al libertăţei lor. «Sub acest punct cred eu că trebue mai ales privit Vodă-«Bibescu ca întruparea cea mai înaltă şi cea mai credincĭoasă «a simţimintelor mulţimei.

«Cu toată învăţătura de care e înzestrat, cu toată îndelun-«gata-i iniţiare la ideile şi obiceiurile europeneştĭ, firea, carac-«terul Lui, întipăririle priimite în copilărie, îl apropie mai «mult de cît crede El, de tipul primordial al neamului ro-«mînesc. Discipolul şcolilor noastre, oaspele saloanelor noas-«tre, lasă lesne să se ghicească sub această împeliţare streină «pe scoborîtorul vechilor pandurĭ, ale căror mîinĭ erau bă-«tătorite de mînierea săbieĭ şi a plugului, în vecĭ gata să «se răscoale sau să lupte în contra sectatorilor lui Mohamet. «De acolo vine învederat antipatia simţită din amindoă păr-«ţile, ce fiinţează între dînsul şi casta aristocratică, şi mai «ales acea parte a acestei caste ce este alcătuită de sfărî-«măturile sistemului fanariot» [2]).

Bibescu era decĭ întruparea simţimintelor mulţimei; născut în Dolj,—această parte răsboinică a Olteniei,—El, iar nu co-

[1]) D. de Nion către D. Guizot, 14 Octombrie 1846, t. I al acestei opere, p. 292.

[2]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 8 Ianuarie 1847. (Archivele ministerului afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mitetul răsvrătirei, rămăsese credincios tradițiunilor trecutului, cultului demnităței naționale, și numai El știuse să citească în cartea viitorului. Istoria dovedește aceasta.

In 1848, în contra cui era îndreptată mișcarea? In contra Rusiei care scăpase pe Romînĭ de jugul de veacurĭ al Turcilor[1].

Al cărui ajutor îl cere cu stăruință răsvrătirea? Al Sultanului, printr'o adresă neuitată [2]) care se tîrăște la picĭoarele Padișahului, care umilește pe bărbații ce au iscălit-o, care rănește Patria în numele căreia vorbesc d-lor, care-țĭ ia auzul, care te afundă în durere.

In 1878, în contra cui pornește răsboiŭ guvernul romîn, —în capul căruia se află doi din capii răsvrătirei din 1848, D. D. Rosetti și Brătianu?

În contra Înaltei Porțĭ.

Cu al cui sprijin?

Cu sprijinul armatelor Țarului.

[1]) *Patrioții*, subt conducerea D-lui Ion Brătianu, insultară Rusia, arzînd în piață, la 6 Septembre, Regulamentul Organic cu care Kisseleff și Adunarea Romîniei înzestrase Țara. «Mitropolitul eși in piață ca să binecuvinteze acest act. D. Ioan Brătianu, atuncĭ cap al Poliției, rosti o cuvîntare, care, după *Pruncul*, arătă poporului însemnătatea actului ce era să se făptuiască». Vezĭ *Istoria reînvierii* de D. H. RĂDULESCU, p. 296—299. Heliade adaogă aiurea: «*Acest act nu putea de cît să intre în vederile Rusiei, care era de atuncĭ hotărîtă să ocupe Principatele.*»

Vezĭ tristul rol jucat de Mitropolitul Neofit, înaintea întîmplărilor din 1848, în timpul și după sfirșitul lor, în cărticica intitulată: *Mitropolitul Neofit judecat prin faptele și scrierile sale* de *Prințul G. Bibescu*. (Imp. Göbl Bucureștĭ, — și Georg, Geneva).

[2]) Iată sfîrșitul protestării Locotenenții Domneștĭ către Sultan:

« . . . . . Instreinațĭ din țara noastră, n'avem alt azil mai sigur de cît la picĭoarele tronului M. Tale. Fă, o Mare Impărate, a se deschide pentru noi porțile Stambulului, și a răsufla într'însul credința noastră și a țării întregĭ, afară de a unei minorităță, ce astă-zĭ prin silă se află în capul trebilor, și vînd și țara și **interesele** Turciei!

«Ai M. Tale imperiale

«Cei mai supușĭ și cei mai credincioșĭ vasalĭ.»

(Semnat) I. HELIADE CH. TELL

Oct. 1848.

(Vezĭ *Foaia pentru minte, inimă și literatură*. No. 44, 28 Octombre 1848).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL III

CALOMNII ȘI STÎNGĂCII ALE AUTORILOR RĂSVRĂTIRII.

Cea ce uĭmește în neadevărurile, în reaoa voință, în reaoa credință ce se găsește cu belșug în *piesele îndreptătoare* ale răsvrătirii din 1848, e mai mult stîngăcia, nerecunoștința, lipsa de mîndrie națională, de cît chiar calomnia, arma cea mai dragă a autorilor ziselor scrierĭ.

Înainte de orĭ-ce alt act, proclamațiunea de la 11 Iunie [1]) nu oferă oare de aceasta o pildă din cele mai însemnate? Guvernul provizoriu al răsvrătirii are grija de a aduce la cunoștința țării că ***alesul ei, Capul statului, Fiul ei cel mai scump, cată să fie cap la această mare faptă; Îl poftește să facă o pagină frumoasă istoriei romîne, Îl roagă să nu lase țara fără cap în asemenea împrejurărĭ, în prada intrigei ce ar putea aduce anarhia***, și tot de o dată el insultă pe acest cap, caută să-l înjosorească, să-l necinstească în ochii națiuuii, lăsînd să plutească pe faptele lui tot felul de bănuelĭ, ba chiar îl amenință! ***Guvernarea ți-a fost problematica***, i zic cei care au iscălit proclamațiunea; ***noi nu-țĭ cerem cuvînt; cuvîntul îl vei da înaintea conștiinței Măriei Tale, înaintea lui Dumnezeu. Nu știm dacă cîte ai făcut, le-ai făcut de bună voe orĭ silit. Acum e timpul să facĭ să se***

1) *Memorii despre Istoria reînvierii romîne* de HELIADE RĂDULESCU, pag. 77.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

spele cele trecute, și să nu lași fiilor un nume veștejit.... Nu lăsa țara fără cap.... căci atunci vai noo și de trei ori vai Măriei Tale [1]... Ciudat mod de a înălța în părerea obștii prestigiul capului însemnat pentru a conlucra la *fapta cea mare*, și pentru a hotărî pe acest cap să priimească misiunea ce i se oferă. Și ce limbagiŭ! Să nu se fi așteptat lumea să găsească în căpeteniile acestei reînvieri acel cavalerism sau numai acea curtenie, care-i înflorirea omului distins, asta se înțelege lesne; dar nițică știință de lume, cu toate astea, n'ar fi jicnit pe nimeni și n'ar fi fost nenimerită în elocinta lucrare a guvernului provizoriu al răsvrătirii. De altmintrelea lipsurile de logică prin care se deosibește această lucrare de ori-care alta, își au tălmăcirea lor. Capii răsvrătirii, pătrunși de neputința lor și de greutatea stării în care scufundau țara, simțeau foarte bine că fără Bibescu nu puteau face nimic, dar nu le venea la cale să mărturisească una ca asta. Nu trebuea să poată crede Țara că ei doreau să păstreze El puterea, din pricina probelor ce dăduse, — de la suirea-I pe tron,— de liberalismul Său luminat [2] și de respectuoasa Sa opintire față cu cabinetul din Sîn-Petersburg, căci atunci «de ce răsvrătirea?», s'ar fi întrebat lumea. Planul ***reînvietorilor*** era de a arunca în umbră domnia acestui Vodă, lăsînd totuși asupră-I bănueli de fapte ce n'ar fi de spus,—și de a se da de mărinimoși către dînsul, ***dîndu-i prilegiul să-și spele trecutul și să nu lase fiilor un nume veștejit*** [3].

Această parte a acestei proclamațiuni-predică nu e fără merit; nu se apropie însă, ca *bucată aleasă*, de scrisoarea ce fu trimisă Prințului, din Lagărul Reînvierii, chiar în zioa în care apăru proclamațiunea.

[1]) *Memorii despre Istoria reînvierii romîne* de HELIADE RĂDULESCU, p. 77.
[2]) Vezi scrisoarea confidențială a lui Philippsborn către Vodă Bibescu. Vezi t. I, *Corespondența generală*, p. 255.
[3]) *Memorii despre Istoria reînvierii romîne* de HELIADE RADULESCU, pag. 77.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Iată această bucată [1]:

DREPTATE!—FRĂŢIE!

In numele poporului romîn, guvernul provizoriu.

«MĂRIA TA,

«Mişcarea care a zguduit Franţa şi Germania s'a simţit «în toată Europa şi n'a întîrziat să neliniştească şi pe Ro-«mînia.

«Poporul romîn, desnădăjduit de lungile lui suferinţe, lo-«cuitorii capitalei neliniştiţĭ de sosirea comisarului rus, tot-«d'auna premergător al turburărilor, cum şi de complotul «străin urzit în întunerec ca să turbure liniştea publică în «beţia pasiunilor, s'a văzut nevoit să ia parte la o mişcare «naţională de apărare de principii. ÎNTREPRINDEREA a fost «IMPROVIZATĂ şi SPONTANEE, căcĭ Măria Ta nu mai erai în «stare să insufli încredere, nicĭ să opui puterea şi energia «trebuincĭoasă intrigilor străine.

«Subsemnaţii, temîndu-ne ca mişcarea să nu se prefacă în «anarhie, văzînd că opiniunea publică se grămădia împre-«jurul lor, s'au hotărît să se pună în capul unei mişcărĭ re-«generătoare, a cărei ţintă e de a păzi liniştea şi a proclama «voinţa poporuluĭ prin alăturata proclamaţiune. Ea chiamă «pe tot Romînul să ia parte la marea operă a regenerărei, «Ea nu lasă la o parte nicĭ pe Măria Ta.

«Ţinînd seamă că mîinile Măriei Tale slăbite nu mai sunt «în stare să ţină frînele guvernului, şi că vocea Măriei Tale «nu mai are nicĭ o influenţă asupra armatei, subsemnaţii, în «scopul a-şĭ îndeplini însărcinarea, s'aŭ văzut în nevoia nea-

[1]) E redactată de Heliade. *Scrisorĭ din exiliu şi Memorii de Heliade Rădulescu*, p. 80.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«părată de a lua, prin interim, o sarcină grea și s'au con-
«stituit în guvern provizoriu.

«In numele Poporului romîn, au onoare să Vă comunice «dorința națională și Constituțiunea care e întemeiată pe ve- «chile noastre legĭ și datine și Vă roagă să ascultațĭ vocea «patriei și să Vă punețĭ în capul acesteĭ marĭ întreprinderĭ.

«*Prin consimțimîntul* Măriei Tale, prin semnătura Măriei «Tale pusă pe Constituție, *poporul va fi asigurat,* creditul «Măriei Tale întemeiat din nou și, prin urmare, puterile «Măriei Tale *vor fi reînoite* [1]).

«Subsemnații nu așteaptă de cît răspunsul Măriei Tale, «și îndată ce vor priimi o știre atîta de fericită și așa de «mult așteptată, îndată ce vor fi încredințațĭ cu dovezĭ în- «destulătoare despre sinceritatea inimei Măriei Tale, vor con- «teni de a guverna și se vor socoti fericițĭ a priimi ordinile «Măriei Tale.»

«*Membrii guvernului provizoriu*:

«Preotul ȘAPCĂ, IOAN HELIADE, CHRISTIAN TELL,
«ST. GOLESCU, NICOLAE PLEȘOIANU.

9 Iunie 1848 No. 1.—Islaz de pe cîmpul Regenerării [2]).

Așa dar, această mișcare menită să dărîme instituțiunile Țării nu-i alt ceva de cît O ÎNTREPRINDERE IMPROVIZATĂ SPONTANEE; *subsemnații se pun în capul unei mișcărĭ regenerătoare a cărei țintă e de a păzi liniștea...* pe care au să o turbure. Cu toate că *opinia publică se grămădia împrejurul lor*, cu toate că sunt ecoul *voinții Poporului*, totușĭ SE TEM ca nu cum-va *mișcarea* SĂ NU SE PREFACĂ ÎN ANARHIE: dar această temere nu-i oprește. Ei constată că

[1]) Heliade a tradus *nos forces.*—N. tr.
[2]) *Memorii despre istoria reînvierii romîne* de HELIADE RADULESCU p. 81.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mîinile slăbite ale Domnului *nu mai sunt în stare să ţină frînele guvernului, că vocea Lui nu mai are nicĭ o influenţă asupra armatei*, şi totuşĭ i cer, orĭ ce ar fi, *să asculte vocea patriei şi să se pue în capul acestei mişcărĭ.* Să *subsemneze* numai Constituţiunea, adică să legalizeze răsvrătirea, şi pe loc, ca prin farmec, *poporul va fi asigurat, creditul Măriei Sale întemeiat din noŭ, şi subsemnaţii se vor socoti fericiţi a priimi ordinele Măriei Sale* [1]).

Să ni se ierte expresiunea: e ivirea de pe atuncĭ a lui Rabagas. Căcĭ, din doă una: sau Capul Statului merita înfierarea ce membrii guvernului provizoriu I-au dat cu dărnicie, şi, aşa fiind, morala poruncea acestora să-L dea jos, sau Domnul era jertfit unei speculaţiunĭ politice, şi, în acest caz, nu pot fi nicĭ o dată îndestul de despreţuiţĭ calomniatorii Lui [2]).

Dar Bibescu abdică la 13 Iunie. Oh! atuncĭ cĭuda şi mînia guvernului provizoriu nu mai au hotare [3]), căcĭ abdicarea

[1]) *Memorii despre istoria reînvierii romîne* de HELIADE RADULESCU, pag 81.

[2]) Se povesteşte că, ajungînd, după criză, răsvrătiţii la Rusciuc, paşa din acest oraş ii întreabă ce făcuseră. Obedeanu răspunse că dedeseră libertatea ţării lor. Punînd să i se desluşească înţelesul acestor vorbe, paşa zise: «Ah! înţeleg! sunteţĭ un fel de *pehlivan-tacîm*.» (În India, *pahlawani* însemnează luptătorĭ. *Pehlivan*, om ce se dă în spectacol; de aci doă înţelesurĭ: 1° om fără greutate, de despreţuit; 2° artist, om iscusit, viclean).

De altmintrelea Turcii au unele răspunsurĭ foarte nimerite. După reîntemeiarea păcii între Franţa şi Poartă, în urma primei coaliţiunĭ, un ambasador întrebînd pe paşa ce era hotărît să ia postul de ambasador în Franţa, cum se va purta cu femeile din Paris, priimi acest răspuns, peste degete: «Cu cele mai bătrîne de cît mine ca cu mumă-mea, cu cele de vîrsta mea ca cu soră-mea, cu cele tinere ca cu fiica mea.»

[3]) Vezĭ în *Memoriul justificativ* (îndreptător),—poreclit de Heliade *incriminativ* (învinuitor),—al drepturilor Moldo-Romînilor, jalba adresată Maiestăţii Sale Sultanului şi calomniile îndreptate în contra lui Bibescu. Le-am dat de gol în decursul acestei opere.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lui Bibescu este răspunsul la proclamaţiune şi la scrisoarea din 11 Iunie, este osîndirea mişcărei răsvrătitoare. De aci o serioasă îngrijire pe guvern; prin ce termenĭ va obşti Ţării acest fapt, aşa în cît să nu-i înţeleagă ea toată însemnătatea? După o serioasă chibzuinţă, se hotărîră să obştească că Bibescu abdicase fiind-că era BOLNAV.

ABDICAREA PRINŢULUI

Bucureştĭ, 13/25 Iunie 1848.

Către Sfatul Miniştrilor,

Fiind că simţ că puterile-mĭ nu sunt potrivite cu cererile celor de astă-zĭ împrejurărĭ, şi spre a nu mă bate vre-o dată cugetul că am primejduit soarta ţării, ţiind cîrma oblăduirei mai mult de cît putinţa mă erta, o încredinţez în mîinile Dumneavoastră, şi intru iarăşĭ în viaţa privată cu acea mulţumire ce aduce o conştiinţă curată.

Gheorghe-Dimitrie BIBESCU.

Trebue însemnat cîtă bunătate, cîtă întristare reese din acest document, ca şi simţimîntul de delicateţă al muncitorului ce-şĭ simte opera pusă în primejdie de brutalitatea unor stîngacĭ, şi care, pentru a nu învinui pe nimenĭ, zice numai că ***reintră în viaţa privată, fiind că puterile-i nu sunt potrivite cu imprejurările***..

Să apropiem de acest document proclamaţiunea ce obştea Ţării cerea abdicarea şi plecarea lui Bibescu :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PROCLAMAŢIUNE

Fostul Domn Gheorghe Bibescu, de şi a consfinţit sfintele drepturĭ ce Romînii recîştigară, simţindu-se însă acum slab de boală şi ne mai putînd ţine cîrma în mînă, astă-zĭ şĭ'a dat demisia, lepădîndu-se de toată puterea sa.

Astă-zĭ dar, Patria aflîndu-se în împrejurărĭ grele, se numiră guvern vremelnicesc mai jos însemnaţii Romînĭ, carĭ sunt oamenĭ ce s'au jertfit pentru patrie [1] şi jură ca şi astă-zĭ *să moară pentru dînsa* [2].

Guvernul vremelnicesc

Preşedinte: Părintele Mitropolit NEOFIT. — IOAN HELIADE, ŞTEFAN GOLESCU, TELL, MAGHIERU, SCURTU.

Secretarĭ: C. A. ROSETTI, N. BĂLCESCU, A. G. GOLESCU, I. C. BRĂTIANU.

Ministru din'Năuntru: NICOLAE GOLESCU.

Ministru dreptăţii: I. CÎMPINEANU.

Ministru trebilor din afară: I. VOINESCU.

Ministru de finanţe: C. N. FILIPESCU.

Obştescul controlor: GEORGE NIŢESCU.

Ministru de răsboiŭ: IOAN ODOBESCU.

Ministru instrucţiunei publice: IOAN HELIADE.

Vremelnicesc comandant al gardei naţionale: SCARLAT CREŢULESCU.

Preşedintele sfatului orăşenesc: CONSTANTIN CREŢULESCU.

Şeful poliţiei: MĂRGĂRIT MOŞOIU.

1848, 14 Iunie. (*Bul. of.*, No. 31 din 15 Iunie, 1848).

Pentru cei ce au iscălit acest act, bunătatea Domnului, pricina care L'a făcut să-i placă mai bine să-şĭ piarză co-

[1]) Unde? Cînd? Cum?

[2]) Am văzut că acest jurămînt repetat nu lega întru nimic pe aceştĭ domnĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

roana de cît să se facă părtaș al unei crime, simțimîntul demnității sale, al cinstei, pentru a vorbi pe față, *e o boala.* — Lipsește numai certificatul doctorului, dar omul nu se poate gîndi la toate.

Mai tîrziu, nu boala va fi pricinuit plecarea Domnului; locotenența domnească, în jalnica-i protestare către M. S. Abd-ul-Medjid, va da de această hotărîre o altă tălmăcire: va învinui pe Vodă [1]) *de a se fi vîndut streinilor, și de a fi lăsat țara ca o barcă pe tempestă, fără pilot;* de și Heliade va povesti în Memoriurile Sale că *Duhamel se făcu stăpîn pe mintea lui Bibescu și isbuti să-l sperie într'atît în cît să-l facă să abdice puterea și să-l hotărască să se retragă în Transilvania, făgăduindu-i că peste cîte va zile va fi rechiemat și va lua iară-și frînele guvernului* [2]).

Cei iscăliți pe proclamațiunea de la 11 Iunie rămîn credincioși amenințărilor de ne părăsești: *De trei ori* VAI MĂRIEI TALE! Ei calomniează, fără chiar a se îngriji de verisimilitatea calomniilor lor. De-ar fi ținut Bibescu să-și păstreze coroana, n'ar fi avut de cît să priimească trimiterea de trupe rusești ce Cabinetul din Sîn-Petersburg pusese să-I ofere, sau să treacă în Rusia înainte de 11 Iunie și să se întoarcă cu armatele Țarului, a cărui favoare o ar fi recăpătat astfel.

O probă despre disprețul lui Heliade pentru adevăr: la 9 Iunie, în ajunul răsvrătirii, Bibescu, vrînd să liniștească prin prezența sa neliniștirile ce o oareși care frămîntare făcuse să se nască în oraș, eșise la plimbare, în trăsură deschisă, cu ministrul său Villara.

O altă trăsură venind din oraș ajungea în curînd lîngă tră-

[1]) Protestarea Locotenenții Domnești, trimisă sultanului Abd-ul-Medjid. (Vezi *Foaia pentru minte, inimă și literatură,* n. 44)

[2]) *Memorii despre istoria reînvierii romînești,* de HELIADE RĂDULESCU, p. 101. D. Xenopol se 'nalță în contra acestei calomnii a membrilor răsvrătirii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sura Domnească și-i lua repede înainte. Erau într'însa trei tinerĭ înarmațĭ cu puștĭ. A-șĭ da seamă de pozițiunea ce Măria Sa avea în trăsură, a se 'ntoarce îndărăt, a-șĭ descărca asupră-I armele, foarte de aproape, fu, pentru autorii crimei, treabă de câte-va secunde.

Un glonț lovi pe Domn la umăr, întîlni din fericire epoletul și rămase într'însul; un altul rupse gulerul tunicii; un al treilea trecu prin coșul trăsurii, la înălțimea coșului.

Acesta este faptul în jalnica-i simplicitate. Fu pe loc aflat în cele mai micĭ amănunte de România întreagă. Să lăsăm acuma să vorbească Heliade Rădulescu: «*Toțĭ capii mișcării fură porniți să crează că această știre nu era adevărată, sau cel puțin că atentatul era plăsmuit și poruncit de însușĭ Bibescu sau de partida rusească, ca să poată invinui mișcarea. Se zicea că se trăsese șase focurĭ; cu toate aste* NICĬ UN GLONȚ NU ATINSESE NICĬ CHIAR TRĂSURA; ***Bibescu de altmintrelea nicĭ prin aluziune nu vorbea de aceasta în scrisoarea către Maghieru. In urma răspunsului ce priimise Maghieru, ca și în urma acestei știrĭ*** CU NERUȘINARE NĂSCOCITE, ***membrii guvernului provizoriu se hotărîră să privească pe Bibescu ca pe un dușman, și să se poarte tot ast-fel cu dînsul. Se hotărîră decĭ să revoluționeze întreaga Oltenie !....***»

Acei care ar putea să-șĭ aducă mărturia despre mișcarea de la 9 Iunie, au murit: cu toate aceste, doi martorĭ mutĭ, dar de o elocință brutală în tăcerea lor, răspund lui Heliade: unul este epoletul ce scăpă viața Domnului, cel-l-alt, glonțul ce era să-l dee morții [1].

Aducem în fața tribunalului istoriii pe aceștĭ doi martorĭ.

[1] *Memoriu despre istorii reînvierii româneștĭ* de HELIADE RĂDULESCU, p. 89.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

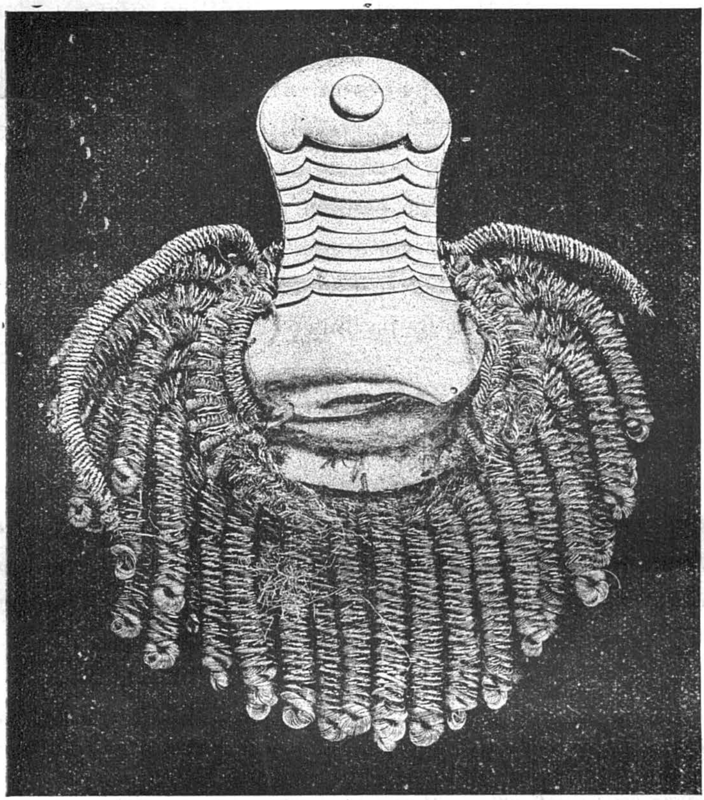

Epolet purtat de Domn, în ziua de 9 Iunie 1848, ziua atentatului în contra vieții lui. Gaură și sfîșiitură făcute de glonț.

Glonțul, cu bucățile de stofă și filigranele de aur ce au rămas prinse de dînsul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cu toate aceste Heliade afirmă, în **1851**, *că nicĭ un glonț nu atinsese nicĭ chiar trăsura* [1].

Toate cele de mai sus ne scutesc de a stărui asupra acestui fapt că membrii comitetului răsvrătirii judecară nefolositor de a arăta Capului Statului indignațiunea lor, — cea ce totușĭ n'ar fi fost de cît faptă de oamenĭ cinstițĭ, — și că judecară lucru politic, și de sigur cu minte, de a nu neliniști pe vinovații care se'ncercaseră să omoare pe Domn, ci chiar de a-i răsplăti în persoana unuia dintre ei, numindu-l pe loc cap al gardei naționale [2].

Asemenea nu vom vorbi pe larg de intervenirea *unei micĭ hîrtiuțe* ce Domnul ar fi trimis lui Maghieru, ca să-i poruncească să dee morțĭ *pe cele cincĭ persoane și opt-zecĭ de indivizĭ* răsculațĭ [3], învinuire caraghioasă, bună pentru un oareșĭ care public; ea stă în contrazicere cu aceste poruncĭ isvorîte de la guvern, adică: *de a se asigura de St. Golescu*

[1] Numai trei anĭ în urma acestei încercări de omor are Heliade nevinovăția de a tipări această declarațiune.

[2] *Pruncul, redactat de Constantin Rosetti, ocărăște pe acei dintre cetățeni care 'ndrăzniseră să arate că D. C...... era cunoscut prin faptele-i de mai 'nainte (încercarea de omor) și că nu era cu minte a i se încredința comanda gardei naționale.— Memoriurĭ despre istoria reînvierii romîne*, de HELIADE RĂDULESCU, p. 106.

Aceeașĭ persoană fu, cițĭ-va anĭ mai tîrziu, făcut general, subt guvernul DD. Rosetti-Brătianu. Această parte din cartea lui Heliade, ce am adus aci, dovedește că și el cunoștea pe vinovațĭ, că și el îșĭ avea partea-i de răspundere în hirtia în alb ce le iscălise comitetul răsvrătirii. Și iată în ce situațiune s'a pus acest om care înscrisese în capul proclamațiunii de la 11 Iunie vorbele: «Respect proprietății, respect persoanelor», și cărui ținem a aduce această dreptate, — chiar din pricina marilor greșelĭ în care a căzut, — că a oprit multe excese de a se făptui. Heliade se'ndritueşte zicînd că a fost înșelat. Fie; dar ce îngăduire poate aștepta el de la istorie, el care a'nșelat cu știință, care n'a scris o linie făr'a calomnia pe Vodă Bibescu, bine-făcătorul său?

[3] *Memoriurĭ despre istoria reînvieriĭ romîne*, de HELIADE RĂDULESCU, p. 88.— A vedea asemenea pe Ubicini și pe Regnault. Cel d'întîiŭ reproduce vorbele «*Pe toți la moarte*», între ghilemete, par c'ar face o citațiune dintr'un act cunoscut; cel-alt îșĭ așează pagina ast-fel în cît să se crează că reproduce actul însu-șĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

şi de Heliade, şi de a-i trimite la Bucureştĭ subt pază bună, cu tot respectul datorit. Aceste poruncĭ sunt reamintite de Heliade însușĭ [1] care nu-şĭ aminteşte că ni le-a adus la cunoştinţă; cea-l-altă nu se 'mpacă cu firea şi ideile Domnului, precum va mărturisi Heliade în 1856 [2], şi fu închipuită în scopul de a da Comitetului un prilej de a-şĭ îndritui purtarea către autorii atentatului.

Anarhia saluta răsvrătirea de la primul ei popas!

[1]) *Memoriurĭ despre istoria reînvierii romîne,* de HELIADE RĂDULESCU, p. 85. — Zossima scrie: «Bibescu i răspunse (lui Maghieru) *să lege pe Heliade şi pe cei cu dînsul şi să-i trimită la Bucureşti»*, p. 16.

[2]) Vodă Bibescu ertase pe osîndiţii din 1848, şi Heliade crede că de ar fi năbuşit răsvrătirea din 1840, ar fi ertat tot ast-fel pe vinovaţĭ. *Scrisorĭ din exiliu ale lui Heliade Rădulescu,* p. 494.— Constantinopol, 5 Mai 1856.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL IV

STUDIU REPEDE AL PROIECTULUI DE CONSTITUŢIUNE DIN 1848.— CONCLUZIUNE.

Am vorbit pe larg de memoriurile menite să'ndrituiască mişcarea din 1848; ne-am slujit mult de dînsele, fiind că ne-a părut folositor să dovedim partea copilărească, neexactă şi urîcĭoasă a acestor scrierĭ. Copilărească, fiind că toate aceste piese, isvorîte de la cei interesaţĭ, cu greu alcătuite de dînşii spre a-şĭ indritui faptele, au devenit, din contra, cu timpul, — mulţumită destăinuirilor chiar autorilor răsvrătirii,—scrierĭ îngreuitoare a vinei lor; neexactă, căcĭ autorii acestor pamfleturĭ le au scris cu gîndul hotărît de a pune căluş adevăratei istorii; urîcĭoasă, căcĭ, ca să-şĭ ajungă ţinta, au ales drept jertfă ca să le ispăşească păcatele pe omul ce avea drept la recunoştinţa, la respectul lor, pe Alesul din 1842, pe Bibescu, cărui naţiunea era să ofere din nou Coroana în 1858-1859 [1], şi a cărui alegere, oamenii din 1848 şi aliaţii lor, Ghiculeştii, ştiură să o stavilească aruncînd groază printre deputaţĭ.

Ne rămîne, pentru a sfîrşi acest studiu prescurtat, să arătăm care a fost acel ***program*** din 1848, atît de propovăduit, pe care oamenii de la 11 Iunie ***l'au lăsat moştenire viitorimii,*** şi pe care sprijinite umbrele lor mai străbat încă, une orĭ, şirurile tinerilor generaţiunĭ pline de credinţă, ca pentru a le reaminti aceste cuvinte ale lui Heliade: ***Iată faptele re-***

[1]) Vezĭ XENOPOL. Vezĭ la partea a 3-a, o piesă inedită găsită în hîrtiile Domnului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

voluțiunii; *în lipsă de ce a făcut, judecați despre cele ce a voit sa facă* [1]).

Fie; să cercetăm acest plan de reforme, *în ale cărui cerințĭ*, Lesur [2]) *regăsește caracterele obicĭnuite ale revoluțiunilor democratice, și recunoaște acel duh de hrăpire ce se ascunde dindărătul marelui cuvînt de frăție, acea ură geloasă în contra ierarhii, ce caută a pune orĭ-ce autoritate în neputință de a ființa.*

Articolele acestui program sau proiect de constituțiune, copiate în parte de pe Constituțiunea franceză, în parte de pe Constituțiunea belgiană, sunt în număr de 22.

«*Pe scurt*, este zis în proclamațiunea de la 11 Iunie 1848, *Poporul romîn recapitulînd decretă* [3]) *articolele următoare* [5]):

ART. 1.— ÎNDEPENDINȚA ADMINISTRATIVĂ ȘI LEGISLATIVĂ PE TEMEIUL TRACTATELOR LUI MIRCEA ȘI VLAD V ȘI NEAMESTEC AL NICĬ UNEI PUTERĬ DIN AFARĂ ÎN CELE DIN ÎNTRU ALE ȚĂRII.

Proclamațiunea greșește cînd începe printr'o afirmațiune de tot opusă adevărului: poporul nu decretase nimic; poporul, — și D. C. Rosetti, prin *Pruncul* său de la 8 Iulie 1848, ne-a ajutat să probăm faptul, — fu vrăjmaș al răsvrătirii.

Regulamentul Organic, votat în 1831, recunoscuse țării neatîrnarea administrativă și legislativă.

Acest regulament, pregătit de comisiunĭ naționale [4]), fu, e adevărat, supus Țarului și Sultanului, dar le fu supus îna-

[1]) *Memoriu despre revoluțiunea romînă* (în franțuzește), de HELIADE RADULESCU, p. 1.

[2]) *Anuar istoric* (în franțuzește), de LESUR, anul 1848, p. 500.

[3]) Poporul romîn nu decretă nimic, pentru binecuvîntatul prilej că fu vrăjmaș al răsvrătirii.— Vezĭ *Pruncul romîn*, de la 8 Iulie 1848, No. 10.

[4]) *Domnia lui Bibescu*, t. 1-ĭ, p. 8-32.—*Istoria reînvierii romîne*, de HELIADE RADULESCU, p. 72 și 73.

[5]) Vezĭ *Domnia lui Bibescu*, t. 1, p. 8—32.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

inte de votul Adunărilor extraordinare. Se făcură diferite amendamente și votul fu de tot liber [1]).

S'ar putea aduce o învinuire acestui regulament: nelăsarea în mîinile Capului Statului a unei puterĭ îndestulătóre. Această învinuire s'ar găsi îndrituită prin opunerea sistematică [2]) a Camerii din 1843—1844 la proiectele de lege [3]) ale guvernului; prin starea de nesiguranță a Țării, care cerea, spre a-i călăuzi soarta, o mînă mai tare în direcțiunea afacerilor, ***cinstea, integritatea neînduplecată, spiritul drept și luminat*** [4]), pe care cei nepărtinitorĭ le recunosc lui Bibescu [5]); prin scrisorile lui Kisseleff, care, de și tălmăcea ce scop țintise Comisiunea regulamentară, totușĭ împărtășea acest mod de a vedea.

D. de Nion, consul general al Franții, arătîndu-ne la ce meșteșugirĭ era Domnul silit să alerge spre a căpăta, chiar de la Camerele din 1846 și 1847 un vot priincĭos proiectelor de lege cele mai grabnice, ne dă în această cestiune, cel mai bun argument [6]).

[1]) Vezĭ *Analele parlamentare.* t. 1.

[2]) Kisseleff către Bibescu, scrisoarea din 14 Aprilie 1844. V. t. I, p. 229. — Acest cuvînt de *opozițiune sistematică*, care caracterizează atitudinea nepatriotică a Camerii din1843—1844, se regăsește sub condeiul D. D-lor Zossima, Xenopol, Ubicini, și chiar subt al D-lui Billecoq.

[3]) Proecte de lege respinse de această Cameră: Proiectul despre zestre, despre mine, despre sporirea miliții, etc.

[4]) Kisseleff către P. S. S. Mitropolitul Ungro-Vlahiei. Scrisoarea din 13 Noemvre 1844, t. I, p. 239.

[5]) *A slăbi puterea Capului Statului prin înființarea Sfatului și a Adunării, era scopul ce vru să atingă comisiunea regulamentară, ca să i se ridice putința de a se mai întoarce la deprinderile fanarioților.* Kisseleff e de părere că *scopul fu atins, și-l crede de folos în ce privește pe un Prinț rău*, dar recunoaște că, *în cazul contrariu, ișĭ are neajunsurile și greutățile sale*, și adaogă că, *deși i plac mai bine neajunsurile regulamentului, puterea absolută ar putea fi încredințată Capului Statului ales care ar însufla, prin principiile sale, îndestulă încredere*, și că această putere, *nimenea n'ar merita-o mai mult de cît Vodă-Bibescu* (Kisseleff către Bibescu, scrisoarea din 1 Mai 1844, t. I, p. 233).

[6]) *Cu toată buna înțelegere ce ființează între Adunare și Domn, Măria Sa nu poate nădăjdui să capete învoirea deputaților la reformele chiar cele mai*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Partea a doa a articolului 1-ŭ este astfel redactată: *Neamestec al nicĭ unei puterĭ din afară în cele din întru ale Ţării* [1]. Ne întrebăm de ce [în traducerea franceză a lui Heliade] e scris *les affaires du pays*, şi nu *les affaires intérieures du pays* [2].

Prin ştergerea vorbei *intérieures*, fraza ea un înţeles de tot altul.— Se pare că se loveşte aci în protectoratul Rusii, dar oamenii din 11 Iunie nu bagă de seamă că tot de o dată înfruntă şi p'al Turcii; se pare că ei au vrut să sfîşie tractatele internaţionale, singura chezăşie a fiinţării Principatelor, singura chezăşie chiar a încălcărilor ce puteau veni din partea Rusii.

Să fie întîmplare, sau lucru precugetat, urmăririle acestui articol, Principatele le vor suferi la Balta-Liman.

ART. 2. — EGALITATEA DREPTURILOR POLITICE [3].

Poporul fiind în 1848 foarte ignorant [4], comerţul puţin desvoltat [5] şi în mîna streinilor şi a Israeliţilor, burghezimea nefiind încă constituită, cui dar era să slujească această egalitate, şi în contra cui era îndreptată?

moderate şi cele mai neapărate, de cît surprinzînd, ca să zic aşa, această învoire, mulţumită unei propunerĭ neaşteptate şi unei repezĭ deliberaţiunĭ care să nu lase intereselor ameninţate timpul de a-şi întocmi opintirea. Aşa s'a făcut anul trecut pentru legile privitoare la desrobirea ţiganilor. D. de Nion către d. Guizot, scrisoarea din 7 Februarie 1848 (Arhivele ministerului afacerilor străine, Paris.)

[1]) Heliade traduce prin *les affaires*, făr'a adăoga : *intérieures*. — N. tr.

[2]) Vezĭ la apendiciu convenţiunea consulară cu Germania.

[3]) În franţuzeşte se adaogă «*et civils*». Heliade a simţit că *boerii* răŭ făcuse să nu se gîndească şi la egalitatea înaintea legii.—N. tr.

[4]) Dacă astăzĭ, în judeţele cele mai folosite în această privinţă, şcoala nu vede de cît un copil din trei care ar trebui să o cerceteze,— ne putem face o idee de ce era învăţătura pe atuncĭ.

[5]) Comerţul capitalii venind intr'o zi să-şĭ arate cerinţele lui C. A. Rosetti, se zice că acesta ar fi esclamat : *Comerţul? eu l'am inventat!* Putinţa numai a fiinţării acestei anecdote arată că comerţul nu era îndestul de puternic pentru a-şĭ impune voinţa. — N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Era să slujească la cei ce pe atuncĭ erau numițĭ ciocoi (fel de isprăvnicei), *fel de slugĭ înjosite, formînd o clasă ce sta între boerime și popor, obraznicĭ cu cei de mai jos, slugarnicĭ cu cei de mai sus* [1]). Aceștĭ oamenĭ, cei mai mulțĭ corupțĭ de slugărnicie, îmbogățițĭ prin hoție, se vîrîră în posturile de jos, și se încumețiră să se gîndească a înlocui, într'o zi, pe boerii cei marĭ [2]), și fuseră, — pentru acei dintre oamenii

[1]) Boerĭ și Ciocoi: Citim în *Încercare comparată despre instituțiunile și legile Romîniei* (în franțuzește) de D. N. BLARAMBERG, p. 382 și 383, liniile interesante ce urmează:

«Să nu punem însă la *o laltă* pe *boerĭ* și pe *ciocoi*, cum fac, pentru oareșĭ care pricinĭ, înjositorii sistematicĭ ai vechilor nobilĭ Romînĭ. *Ciocoiul*, vorbă ce nu se poate traduce, era un fel de slugă înjosită, ce forma o clasă intermediară între nobleță și popor, sau, mai bine zis, în afară de nobleță, în afară de popor, ceva ce se asemuea cu parazițiĭ vechii Romĭ, obraznicĭ cu cei de mai jos, slugarnicĭ cu cei de mai sus, răsbunîndu-se pe unii de ocările ce înghițaŭ de la cei-l-alțĭ.

«Pe (boerĭ) zice unde-va Niculcea, vorbind de Constantin Vodă Mavrocordat foarte i cinstea; ear ciocoii n'au avut trecere în zilele Măriei Sale.» (V. t. II al Letopisețelor moldoveneștĭ, adunate de M. COGĂLNICEANU). Răposatul C. A. Rosetti, fost director și fundator al Romînului, scria în 1848, în *Pruncul Romîn*, liniile următoare:

«*Ciocoiul*, de la vîrsta de 15 anĭ pînă în cele mai adîncĭ bătrinețe, erea silit a slugări zi și noapte *boerului*, în slujbele cele mai degrădătoare, cele mai sale *(sic)* și cele mai vile; a purta zi și noapte o mască potrivită cu dispozițiile stăpînului săŭ; a se 'nclina și a se umili cu trupul și cu sufletul, a fi o mașină meprizată înaintea stăpînului său și o fiară lacomă înaintea țăranului. Fostul ciocoiŭ acum este Romîn liber și nobil, frate al tuturor, – și prin urmare gata a muri pentru apărarea Constituției. (*Pruncul romîn*, 1848, N-ul 14.)

De ne-ar mai trebui în această privință alte amănunte sau dovezĭ, adaogă D. N. Blaramberg, n'am avea de cît să ne împrumutăm de la nemuritorul Heliade cu paginile elocinte ce a consacrat acestei deosebirĭ în *Issachar* și în *Conservatorul*. (Vezĭ și prefața minunatului romanț al lui Filimon: *Ciocoii vechi și noi*, și comedia lui Alessandri: *Boerii și ciocoii*.— N. tr.)

[2]) Un avocat cu vază mi-a spus că tatăl său, fiind *omul de încredere* al unui boer mare, s'a pomenit că-i dă acesta poruncă să pregătească totul pentru plecarea la Paris a fiului boerului ca să'nvețe carte. «Dar, Măria Ta, cuconașul tot boer mare o să fie, învățat, neînvățat, pe cînd eu mă gîndeam să te rog să trimițĭ pe fiul meu, că n'are altă avere de cît mila Mării Tale». Nu știu dacă boerul a trimis pe fiul său, dar a

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de la 1848 care, mai dibacĭ, erau să mănînce praznicul pe socoteala tovarăşilor lor,— o clasă foarte lesnicĭoasă de mănuit, ne avînd nimic de pĭerdut, nimic de cîştigat, şi prin urmare gata la toate.

Articolul 2 era decĭ îndreptat în contra boerilor celor marĭ, element care, la acea epocă, reprezinta avuţia şi inteliginţa. Dar, dacă aceştĭ din urmă meritau de a fi isbiţĭ în unele din privilegĭurile lor, tocmai pentru opunerea lor la reformele liberale ale lui Bibescu, nu trebuea cu toate aceste să fie uitate slujbele ce părinţii şi strămoşii lor făcuseră ţării. Boerii o apăraseră, o scăpaseră, o constituiseră [1]. Orĭ cum, nu trebuea ca poporul să plătească rătăcirile legislatorilor din 1848.

Dar s'a îngrijit oare vr'unul din d-lor de primejdia ce fiinţa în recunoaşterea drepturĭlor politice şi civile Israeliţilor ? Din contra: Heliade i chiamă ***la ospăţul frăţii, la care nu-i poftise sistemul căzut. Aceiaşĭ masă, aceleaşĭ drepturĭ***, zice el [2].

trimis pe fiul ciocoiului său. Ce e revoltător, e că întorcîndu-se acasă, ciocoiul nu numai că rise de boer, dar spuse fiului său că el trebue să ea locul boerului. Onoare acestui tînăr care, din nobleţă de inimă, a ştiut să devie conservator.— N. tr.

[1]) D. B. Florescu, traducător al acestei opere, şi nepot al generalului Florescu, mort în anul 1893, povesteşte următoarea anecdotă, intr'un articol ce a publicat în *Opinca* în 1886, subt titlul de *Cei fără patrie*, «D. Ubicini, citind într'o zi *Romînul*, fiind de faţă d. B. Florescu, bagă de seamă că d. Rosetti iar ataca pe boerĭ, şi ne'nţelegînd că aceasta era pentru directorul *Romînului* un mijloc de ataca pe proprietarĭ, exclamă, adresîndu-se d-lui Florescu: «*De ce să se atace boerii? Ei nu mai au privilegiurĭ, şi adevărul este că ei au ştiut, fără armată, să nu lase să fie prescrise drepturile ţării.*» Foarte bine zis. Greaşala însă a boerilor, după D. C. Rosetti, era de a fi prea neatîrnaţĭ, şi cînd, după răsboiŭ, se păşi la revizuirea Constituţii din 1886, D. D. Rosetti, Brătianu şi prietenii lor, isbutiră să facă să se scază censul colegiului întîiŭ, al marilor proprietarĭ, fireşte cel mai neatîrnat, — subt prilejul că nu era îndestul de neatîrnat. A uni colegiul al doilea cu cel d'intîiŭ, era a-şĭ iconomisi în alegerĭ o înrîurire mai sigură. Interesele ţării nu aveau nimic a face aci.

[2]) Vezĭ şi p. 27 din *Zossima*, o convorbire între Suleiman-paşa şi N. Bălcescu.— N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Israeliţii nu erau, e adevărat, prea numeroşĭ în Ţara-Romînească, în 1848. Dar poate oare fi îndrituită o greşală aşa de mare ca aceia de a nu fi prevăzut că de sigur de instituţiile Ţării-Romîneştĭ se va 'mpărtăşi şi Moldova, şi că aceste doă ţărĭ, de acelaş neam, — a căror unire o pregătise Bibescu [1]), - vor stîrşi prin a nu mai face de cît o singură naţiune, şi de a nu fi văzut că, pentru Moldova, egalitatea de drepturĭ dată Israeliţilor era de pe atuncĭ o primejdie?

ART. 3. — CONTRIBUŢIE GENERALĂ.

Egalitatea înaintea impozitului.

Fără dor şi poate, această lege era cea mai bună din cele ce puteau fi înfăţişate, fiind că era cea mai dreaptă, cea mai cu stăruinţă cerută. Dar răsvrătirea din 1848 n'a făcut de cît să amîne aplicarea ei. Într'adevăr, D. de Nion ne arată că Prinţul *avea de gînd să se folosească chiar în decursul acestui an, 1848, — în ce privea înfiinţarea ce propunea a unui drept de înregistrare şi de timbru, precum şi în ce privea preschimbarea legii patentelor, — de acelaşĭ mod de a păşi de care se slujise*, cu un an mai înainte, ca să'nfrîne opunerea Camerii în cestiunea desrobirii ţiganilor. După proiectul M. Sale, *boerii ce se'ndeletniciau cu meseria de neguslorĭ, căta de azĭ înainte să fie astrînşĭ a suferi şi sarcinele acestei meserii.*

Impărtăşindu-mĭ vederile sale în această privinţă, Vodă Bibescu îmĭ zicea, adaogă D. de Nion, *că, de isbutea să le facă să fie adoptate de Obşteasca Adunare, ar privi acest fapt ca de o mare însemnătate, nu în interesul vistierii, care nu se poate aştepta de cît la o mică sporire a veniturilor, ci, mai ales, mai presus de toate* FIIND C'AR FI O

[1]) Vezĭ XENOPOL p. 187 din *Istoria Romînilor*, şi p. 217 şi 242 din acest volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ÎNDRUMARE SPRE PRINCIPIUL EGALITĂŢII ÎNAINTEA LEGII [1].

De mult era hotărît Bibescu să facă ast-fel în cît să-şĭ ia boerii pe seamă o parte din sarcinele publice; şi, dacă, în fie care sesiune, s'a dat îndărăt în faţa primejdii de a'nfăţişa Camerii această reformă neapărată, e că proiectul Său dădea cel mai puternic mijloc de acţiune în contra autorităţii şi a persoanei Capului Statului [2].

Cu niţică răbdare şi iscusinţă, Domnul ar fi făcut să fie priimită legea asupra impozitului, cu toată opunerea boerilor, precum smulsese Camerii legea despre reforma administraţiunii bunurilor mănăstireştĭ, şi legea despre desrobirea ţiganilor, cu toată opunerea Mitropolitului şi a Episcopilor [3].

ART. 4.— ADUNANŢĂ GENERALĂ COMPUSĂ DE REPRESENTANŢĬ AI TUTULOR STĂRILOR SOCIETĂŢII

Ce'nsemnătate avea acest articol?

După explicaţiunile poetului Heliade, el însemna *alegerea largă, liberă, dreaptă, în care capacitatea, purtarea, virtutea, încrederea publică ar fi singurele titlurĭ pentru a fi ales*. - Oare se nădăjduia reîntoarcerea veacului de aur? Nu. Alta era dorinţa; a face să se nască un element ce s'ar înregimenta pentru alegerĭ, de care guvernul s'ar sluji de pe plac, şi care i-ar asigura în Cameră un număr însemnat de deputaţĭ, eată care era scopul.

Autorii însă ai acestui articol nu s'au gîndit că această armă le va scăpa din mîinĭ în zioa în care ar cădea de la putere, şi că ea ar deveni, pentru urmaşii lor, un instrument de care ei s'ar sluji tot ast-fel.

[1]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 2 Aprilie 1847. (Archivele Ministerului afacerilor streine, Paris).

[2]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 25 Octombre 1847. (Archivele ministerului afacerilor streine, Paris).

[3]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoarea din 7 Februarie 1848. (Archivele ministerului afacerilor streine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Azĭ, în 1893, orĭ-care să fie guvernul subt care se fac alegerile, delegații colegiului țăranilor, — care votează nedirect [1], — merg la urne, — și faptul se adeverește mai în toate județele, — dușĭ de autoritățĭ și votează pentru candidatul guvernului.

În 1848, în starea înnapoiată a țării, articolul proiectuluĭ de Constituțiune n'avea alt scop de cît să ca vaza lumii.

ART. 5.— DOMNUL RESPONSABIL ALES PE CÎTE CINCĬ ANĬ ȘI CĂUTAT ÎN TOATE STĂRILE SOCIETĂȚII.

Cu alte cuvinte, voiau să'nlocuiască chezășia ce dădea Națiunii un domn ales pe viață, prin vechiul sistem al Domnilor pe vreme hotărîtă, al Domnilor ce puteau fi mazilițĭ, după placul Turciei, — sau al Rusiei, — al Domnilor ce sărăceau Țara pentru a se vecĭnici în scaun, și nu conteneaŭ de a lăsa neorînduiala să biruiască țara. Un cap al Statului răspunzător n'avea de cît a se supune orbește Porții și Rusiei pentru a înființa în țară absolutismul.

În ce oare acest articol făcea un pas înainte? De nu erau cele mai de sus scopul articolului, aceste i puteau fi însă urmările.

Și apoi, a mărgini domniile la cincĭ anĭ, era ca și a se lepăda țara de DREPTU-I SUVERAN, cucerit de dînsa, — cu prețul atîtor jertfĭ — de a-șĭ alege Domnii pe viață.

Acest așa zis pas înainte era un pas îndărăt, îndărătul chiar a tractatului de la Ackerman (1826), care hotărîse șapte anĭ pentru domnia Hospodarilor; orĭ-cum nu era acest pas o dovadă de mîndrie națională.

De altmintrelea, autorii acestui proiect ne vor destăinui ei înși-șĭ ce trebue să credem despre credințele lor: în 1859 vor pune pe rug părerile ce slăveau în 1848, alegînd pe

[1]) Țăranii din fie-care județ ișĭ aleg delegațĭ, care aleg pe deputat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

viaţă pe Vodă-Cuza, cu condiţiunea însă că va părăsi puterea in zioa cînd va putea fi înlocuit printr'un domn străin; şi în 1866, se vor lepăda cu neruşinare de prinţipiul lor, proclamînd ca ***nerăspunzător*** pe capul Statului, ca ***ereditar*** scaunul ce era pe viaţă, şi mergînd să caute pe acel Suveran *care căta să fie ales printre toate straturile societăţii*,— în străinătate, în *Germania*.

La urma urmelor, vom vedea, în 1881, pe d-nii Rosetti şi Ioan Brătianu, preschimbaţĭ în călduroşĭ dinasticĭ, căpătînd de la Austria întîiŭ, se ştie cu preţul a ce jalnicĭ condiţiunĭ [1], — de la Europa mai apoi, recunoaşterea regalităţii care fusese de curînd proclamată de Camerile romîne.

ART. 6. — ÎMPUŢINAREA LISTEI CIVILE,—ARIDICAREA DE ORĬ CE MIJLOC DE CORUMPERE

Ar fi fost mai drept să se zică: orĭ ce mijloc de a face binele aridicat Domnului.

E destul, pentru a dovedi copilăria acestui articol, să reamintim darurile numeroase făcute de Bibescu cînd cu revărsările sau focurile ce des s'au întîmplat sub domnia lui. Pentru a veni în ajutor nenorocirilor pricinuite în Bucureştĭ de focul din 1847, n'a dat oare sfertul din lista civilă [2], zece mii de lei cînd cu focul de la Iaşĭ, şase mii de lei pentru victimele din Ploeşti, etc.?

Nu e nevoe de a stărui; nu e însă fără interes de a reaminti că acei care vroiau să micşoreze în 1848 modesta

[1] Căpătarea coroanei de Rege a fost un tramp în care guvernul a compromis Dunărea romînă (Vezĭ la Apendiciu scrisoarea către D-na Adam, publicată în *Politică, Religiune. Duel*, (Tipografia F. Göbl fii, Bucureştĭ).

[2] D. de Nion către D. Guizot, 7 Februarie 1848, şi *Bul. of.* No. 30 şi 79 din 1843.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

listă civilă a Domnului [1],— d-nii Rosetti și Brătianu, — fură aceeașĭ care făcură să se voteze regelui Carol, de Camerile din 1881,—siluind Constituțiunea, — un apanagiu alcătuit de 12 moșii alese printre cele mai frumoase ale țăriĭ [2].

E adevărat că aceștĭ domnĭ, — revoluționarii îndîrjițĭ din 1848, — nu bănuiau că într'o zi vor fi slujitorii foarte smerițĭ ai unui Rege, nicĭ că Suveranii, care atuncĭ nu erau de cît niște tiranĭ, se vor preschimba, în ochii lor, într'un ***obiect de slăvire*** [3].

ART. 7.— RESPONSABILITATEA MINIȘTRILOR ȘI A TUTULOR FUNCȚIONARILOR IN FUNCȚIA CE OCUPĂ.

Răspunderea miniștrilor făcea nefolositoare pe a Capuluĭ Statului ; a cere și una și alta, era a destăinui scopul urmărit, adică slăbirea puterii centrale, inagurarea domnii intrigii și a dezordinii.

Totușĭ, nu trebue să credem că în mintea tutulor acelor care au priimit acest articol, această egalitate căta să fie egală pentru toate partidele. D. Ion Brătianu și prietenii săi, de pildă, țînteau mai mult la răspunderea altora, și au dovedit aceasta. În 1876, cel d'întîiŭ act al ministerului, din care d-lor fac parte, e să ceară Camerii punerea subt acuzațiune

[1]) Lista civilă a Domnului se mișca între 700,000 și 1,200,000 de lei, cam vr'o 400,000 de francĭ.— Dărnicia Domnului era așa de mare, și starea-i familiară atît de modestă, în cît Camera din 1848 i votă un supliment de 150,000 de lei. — A vedea D. de Nion.

[2]) Legea fu violată atuncĭ : apanagiul este opera partidului domnilor Rosetti-Brătianu. Moșiile care-l constitue fusese date de cei d'întîiŭ proprietarĭ Mănăstirilor, adică menite pentru un scop de tot altul. Statul secularizînd bunurile eclesiastice, guvernul s'a crezut în drept de a dispune de aceste moșii.

Senatul a votat, sub imboldirea poporului oficial, fără a mai alerga la scrutin. Un om, fostul primar al Cîmpulungului,—rudă a d-lui Ioan Brătianu,—D. Nicolau, avu bărbăția de a se opune energic la votul legii.

[3]) D. C. Rosetti n'a scris oare în *Romînul:* «Tronul e altar» ?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a ministerului căzut, al cărui cap fusese D. Lascar Catargiu. Pe loc, fostul preşedinte al Consiliului de miniştrii ceru însu-şĭ trimiterea sea şi a colegilor săi în faţa judecătorilor. Dar în zadar! Puternicii zilii nu vrură să dea ministerului din ajun triumful sigur al unei achitărĭ. Scopul lor nu fusese altul de cît să producă scandal prin această punere subt acuzaţiune.

In 1888, se schimbă scena: D. Brătianu cade subt reprobaţiunea obştească, şi e silit să lase locul unui minister conservator. Se cere punerea d-sale şi a colegilor d-sale subt acuzaţiune, şi Camera hotărăşte o anchetă despre actele administraţiunii lor. Dar, în contra a ce făcuseră miniştrii din 1876, prietenii d-lui Brătianu luptă din răsputerĭ ca să oprească ancheta de a se sfîrşi şi apoi ca să facă să fie respinsă darea în judecată.

Pentru a avea voiniceasca înfăţişare a ministerului Catargi, în 1876, n'ar fi trebuit să le treacă prin cuget mărturisirele făcute de capul lor la Cameră, la 8 Aprilie 1884 [1].

În cît despre răspunderea funcţionarilor, măsură foarte bună, ea era în fiinţă. Toate actele domnii lui Bibescu arată lupta-i în contra abuzurilor funcţionarilor; şi D. Billecoq însu-şĭ, făcîndu-şĭ o armă în contra Domnului de unele dojení public făcute unui funcţionar, întăreşte faptul [2].

Vroiau oare să vorbească de răspunderea civilă? Dar recursul către Vodă, către Cameră, era cale deschisă orĭ cui se simţea vătămat, orĭ cui avea o reclamaţiune de făcut.

[1]) «Aţĭ văzut, Domnilor, că eu, cu toate neorînduelile ce s'au facut, — asăsinate, procese scandalóse, — am tăcut şi am luat toată răspunderea numai cu speranţa că se va face revizuirea.»— Şedinţa Camerii din 8 Aprilie 1884.— Vezĭ *Politică, Religiune Duel*, de Prinţul G. BIBESCU (tip. F. Göbl fii).

[2]) A vedea *Domnia lui Bibescu,* t. I, p. 257, şi mai jos hronologia domnii lui Bibescu, care sfîrşeşte acest volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 8.— LIBERTATEA ABSOLUTĂ A TIPARULUI.

Nu cred să fie spirit luminat care să respingă această libertate, dacă prin libertatea presei se înţelege libertatea de a controla, de a discuta *cinstit* actele guvernului sau marele cestiunĭ politice şi sociale, dreptul de a face apel la Capul Statului sau la mila publică în ajutorul marelor nenorocirĭ.

Dar dacă libertatea presei cată să fie o libertate neţărmurită, nechezăşuită, de trebue să cază'n desfrîu, atuncĭ să ne erte poetul Heliade, care asigură că libertatea presei nu poate fi rău-făcătoare de cît pentru *copiii întunericului* [1]), nu credem să fie spirit cuminte care să o priimească.

Guvernul provizoriu din 1848, n'a întîrziat de altmintrelĭ să facă experienţa acestei libertăţĭ nemărginite. Citirea No. 10 din *Pruncul romîn* cată să fi fost îndestul ca să-l lumineze despre bine-facerile acestei libertăţĭ neţărmurite [2]).

În vecĭ consecinţĭ cu ei înşişĭ, în această cestiune ca şi în cele-l-alte, toţĭ membrii răsvrătirii din 1848 au făcut mai tîrziu să fie adoptată, — necinstindu-şĭ programul, — o restrîngere la această libertate, în ceea ce se atinge de Regele şi de familiile domnitoare. Nu am dezaproba această măsură; din contra, ne pare rău numai că ea nu se 'ntinde şi la particularĭ, pe care ar trebui legile să-i ocrotească mai de aproape în contra acelor foi ce trăesc din scandalurĭ.

ART. 9.— ORI CE RECOMPENSĂ SĂ VINĂ DE LA PATRIE PRIN REPREZENTANŢII SĂI, IAR NU DE LA DOMN.

Acest articol, ca şi cele-l-alte, întăreşte cugetul bine întemeiat de a slăbi puterea. Articolul 6 ridica Domnului drep-

[1]) *Istoria reînvierii romîneşti,* de HELIADE RĂDULESCU, p. 68.
[2]) A se vedea la Apendiciu *Pruncul romîn,* No. 10, 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tul de a fi generos; acesta vrea să-i ridice dreptul de răsplătire. Reprezintanții națiunii le vor împarte!

Și așa fiind, din sfărămăturile acestui articol fără viață, partidul D-lor Rosetti-Ion Brătianu a știut să-șĭ facă o obîrșie de belșug, născocind ***recompensele naționale***, al căror abuz a dezechilibrat budgetele, dar de care partidul s'a folosit nu puțin.

Răsplata națională de altmintrelĭ nu oprea pe nimenĭ să nu se dea drept un Cincinat: se priimea răsplata, și apoi, lăsa omul cu limbă de moarte să fie dus la cimitir în dricul săracilor.

ART. 10.— DREPTUL FIE-CĂRUI JUDEȚ DE A-SĬ ALEGE DREGĂTORII SĂI, DREPT CARE PURCEDE DIN DREPTUL POPOLULUI ÎNTREG DE A-ȘI ALEGE DOMNUL.

Făr'a ne opri la descentralizarea care fu împinsă la extrem, la desorganizarea țării, la talmeșbalmeșul ce căta să fie urmarea acestui articol, vom arăta numai că el dădea județul întreg, cu țăranĭ cu tot, pe mîna proprietarilor celor marĭ, că el însemna a vîrî pe ascuns plebiscitul și în alegerea Capului Statului și în a funcționarilor. Dar, cu acest sistem, ce se tăcea doctrina democratică care nu'ngădue plebiscitul?

ART. 11.— GUARDĂ (*sic*) NAȚIONALĂ.

I se dă o pușcă ***pentru a apăra instituțiunile stabilite și la nevoe pentru a le dărîma*** [1]), întocmai după povețile poetutui Heliade [2]), și ale ziarului ***Pruncul*** [3]).

ART. 12.— EMANCIPAREA MĂNĂSTIRILOR ÎNCHINATE.

Ce lesne sunt de deslegat cestiunile pe hîrtie și ce frumoasă 'nfățișare are o lege serioasă decretată în trei cuvinte!

[1]) Vezĭ *Memoriile lui Joseph Prud'homme*, de HENRI MONNIER.
[2]) *Istoria reînvierii romîne*, p. 77.
[3]) *Pruncul romîn*, No. 10.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

N'a trebuit mai mult legislatorului din 1848 pentru a decreta emanciparea mănăstirilor închinate. De giaba: acest decret se lovea de o cestiune de politică internaţională. în care D-lor nu erau volnicĭ să se amestece. Cestiunea de altmintrelĭ nu era noă; dar le venea la socoteală reînvietorilor din 1848 să uite că Bibescu avusese nevoe de şase anĭ de zile şi de o luptă înverşunată, atît în contra Sfintelor Locurĭ, cît şi în contra Rusii şi Turciei, — pentru a feri de a se da afund interesele Bisericii şi ale ţării, pentru a scăpa drepturile Statului [1]). Numai zece anĭ mai tîrziu isbuti Vodă Cuza, — mulţumită unei lovirĭ de Stat [2]) — pe cînd ţara se bucura de o neatîrnare aproape desăvîrşită şi de simpatia celor mai multe dintre marile Puterĭ, — să deslege pentru tot-d'auna această cestiune a bunurilor mănăstireştĭ.

Legea din 1848 nu era decĭ de nicĭ un folos; era a încerca marea cu degetul, şi autorii acestui articol ştiau aceasta foarte bine, dar scopul le era să aţîţe entusiasmul celor neştiutorĭ, în timpul lor şi în viitorime.

ART. 13. — EMANCIPAREA CLĂCAŞILOR [3]) CE SE FAC PROPRIETARĬ PRIN DESPĂGUBIRE.

Iată în sfîrşit o dorinţă de adevărată propăşire: e ecoul unei nevoi adevărate, şi nu putem de cît să aplaudăm. Dar ce uşurinţă şi ce nesocotinţă de a decreta ast-fel această emancipare înainte de a fi studiat toate părţile acestei cestiunĭ

[1]) Vezĭ cestiunea Sfintelor Locurĭ, t. I, p. 60—137.

[2]) Vezĭ t. I, p. 83 şi 84.

[3]) Claca, HELIADE, *Memoriurĭ*, p. 398, notă:

«Am vorbit adesea de clacă şi de clăcaşĭ: dar n'am rînduit încă pe locuitorii Ţării Romîneştĭ în clase, cu privinţă la raporturile lor în ce priveşte proprietatea. În Ţara Romînească locuitorii se împart în adevăraţĭ proprietarĭ, în *embaticarĭ*, în *clăcaşĭ* şi în chiriaşĭ sau proletarĭ.

«Toţĭ înţeleg înţelesul vorbelor de proprietarĭ, de chiriaşĭ sau proletarĭ; n'avem a tălmăci de cît pe cele de *embaticarĭ* şi de *clăcaşĭ*.

«Embaticarii sunt proprietarii unei case sau unei plantaţiunĭ făcute

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de căpetenie, înainte de a fi luat toate măsurile pentru aplicarea ei! De aceea s'a 'ntîmplat cu această cestiune ceea ce era lesne de prevăzut: Locotenenţa domnească a făcut o zadarnică încercare de a face să fie votat acest articol de o comisiune de delegaţĭ trimişi de ţăranĭ şi proprietarĭ [1].

pe moşia altuia, pe care au un drept veĭnic, cu plata unei micĭ sume care nu se sue la mai mult de a zecea parte a intereselor valorii pămîntului.

«Clăcaşii sunt ţăranii care au dreptul de a se bucura, pe moşia pe care trăesc, de noă pogoane de pămînt. pentru care n'au de plătit de cît aproape sfertul a ce plătesc cei ce nu sunt din acelaş sat.

«Prin urmare, clăcaşii sunt proprietarĭ a trei părţĭ sau a jumătate din pămîntul ce au. *Aşa zişii patrioţi de azĭ vor să-i uşureze de drepturile de clăcaşĭ spre a-i face de tot proletarĭ, vor adică să le ia cele trei sferturĭ de proprietate ce le recunoaşte legea*».

[1] Doo-zecĭ de anĭ mai tîrziu, în 1876, atuncĭ cînd ţăranul se şi făcuse proprietar (prin legea din Maiu 1864), doă din persoanele însemnate în răsvrătirea din 11 Iunie. D-nii C. Rosetti şi Brătianu (Ion), credincĭoşĭ principiilor lor din 1848, puseseră în practică, ca miniştrii în funcţiune a Domnuluĭ Carol de Hohenzolern, aţiţarea la ura între clase, aţiţînd pe ţăranul ce-şĭ lucrează pămîntul în contra proprietarului ce pune să i se lucreze. Guvernul *liberal* al acestor domnĭ dete acestei epoce priveliştea nepomenită a unei părtiniri bine-voitoare, cînd cu hoţia a şapte sute hectare, făptuită cu arma 'n mînă, de nişte ţăranĭ, din pămîntul unei moşii vecine de ogorul lor.

Vezĭ scrisoarea către D. E. Costinescu, Bucureştĭ, 28 Septembrie 1885 p. 58.—Afacerea de la Breaza, în cartea: *Politică, Religiune, Duel*, de Prinţul GH. BIBESCU, (tip. F. Göbl fii).

N. Tr.: Să reamintim declaraţiunea D-lui Vernescu în Cameră. Membru al unei comisiunĭ de cercetare a cauzelor unei mişcărĭ ţărăneştĭ, ce se arunca pe spinarea lui Cogălniceanu, D. Vernescu a spus Camerei că aţiţătorul era D. Rosetti. Cum se împacă aceasta cu măsura legii liberalilor în contra căreia s'a înălţat D. Opran în Senat, despre tocmelile agricole, care oprea pe ţăranul liber să lucreze pentru proprietar mai mult de cît atîtea zile? Ca să ne dăm seama de ce D. Rosetti trata pe ţăran parc'ar fi fost încă un iobag, trebue să ne reamintim că procedura socialiştilor a fost în vecĭ despotică, că fiul D-lui Rosetti, Vintilă, actualul director al *Romînuluĭ* s'a mărturisit a fi socialist, şi că, aruncînd prin lege chiar, vrajba între avuţĭ şi săracĭ, D. C. Rosetti îşĭ alcătuia o armată pentru viitor.— N. tr.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 14. — DESROBIREA ŢIGANILOR PRIN DESPĂGUBIRE

Desfiinţarea robiei era de atuncĭ un fapt împlinit.

Chiar din 1843, un număr însemnat de ţiganĭ, avere a proprietarilor, fuseseră slobozițĭ din robie prin despăgubire, și desrobirea celor încă subt jug, se făcea treptat. Ţiganii Statului fuseseră asemenea desrobițĭ.

In 1847 (legea din 13 Februarie)[1] «fură slobozițĭ din robie toțĭ ţiganii sfintei Mitropolii, ai episcopiilor și ai tutulor mănăstirilor și metoacelor de obște, cum și ai bisericilor și ai orĭ-căruia alt așezămînt public, fără deosebire, cîte se află în cuprinsul Ţării Romîneștĭ». De luă Bibescu, în privința ţiganilor aparţinînd proprietarilor și neslobozițĭ încă, măsura de a păși treptat la a lor desrobire, fu mînat de grija de a nu se afla Vistieria în faţa a marĭ încurcăturĭ, nicĭ societatea în faţa primejdiei de care ar fi fost amenințată, de s'ar fi găsit o clasă de oamenĭ de odată aruncată în afară de starea-i de mai 'nainte.

Nu asta fu grija membrilor răsvrătirii; nu văzură în executarea grăbită a legii lui Bibescu de cît un mijloc de a-șĭ crea ajutoare noi, și tot de o-dată de a cuceri admiraţiunea Europei și a concetăţenilor lor, trecînd în ochii tutulor drept desfiinţătorii robiei.

În Romînia, generaţiunile ce au urmat cea din 1848 au fost așa de bine amăgite de acest articol din program, în cît în 1892,—lucrul nu pare de crezut,—un organ romîn, vorbind de *Titanii*[2]) din 1848, obștea că desfiinţarea robiei era opera lor, și chema asupra acestor semi-zei admiraţiunea contimporanilor!

Iată cum se scrie istoria!

[1]) Vezĭ pagina 296 din acest volum.

[2]) *Adevĕrul* din 12 Iunie 1892.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ART. 15. — REPRESENTANT AL ȚĂRII LA CONSTANTINOPOLE DINTRE ROMÎNÎ

Purtarea *Capuchehaelor* [1] cînd cu anexiunea Bucovinii și a Basarabii îndrituește pe deplin această dorință; dar poate că n'ar fi aceasta o pricină îndestulătoare de resvrătire.

ART. 16. — INSTRUCȚIE EGALĂ ȘI ÎNTREAGĂ PENTRU TOT ROMÎNUL DE AMÎNDOĂ SEXELE.

Vodă Bibescu tocmai își înzestrase țara cu o lege despre învățămîntul public, cu data de 2 Martie 1847 [2] lege care corăspundea de sigur cu belșug la trebuințele țării.

Această lege intrase în făptuire, și colegiul înființat în Bucureștĭ, cu concursul bine voitor al guvernului francez, își deschisese cursurile în condițiunĭ neașteptate, cu o strălucire de care căta de sigur să fie mîndru Principatul. În loc de a urma opera începută, — opera de mare patriotism, — pismașilor le plăcu mai bine să o critice, să o facă să cază, mai bine de cît cate a-i aduce o îmbunătățire oare-care. Legea nu era ea isvorită de la Bibescu, și nu era oare dată lozinca a nu se lăsa nimic în picĭoare din cele ce făptuise acest Domn? Grija cea mare nu era oare de a îndritui mișcarea din 1848?

Ca să ne întoarcem la articolul 16, el era în 1848 o utopie. Este oare mai bun azĭ? Noi credem că nu vom intra în adevăr, în ce privește învățămîntul public, de cît în zioa în care vom perde această furie de învățămînt *întreg*, țintind la toate clasele societăței, chiar și la copile, în zioa în care vom fi împuținat numărul liceelor, pentru a da o parte mai mare școlilor profesionale. In aceea zi, vom avea mai puține se-

[1] Titlul oficial al reprezentanților Statelor romîne la Constantinopol.
[2] V. t. I, p. 337—347, și in acest volum, p. 209.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

căturĭ care să se crează bunĭ spre a face un deputat, dar mai multe femei care să știe să-șĭ vază de gospodărie [1]).

ART. 17. — DESFIINȚAREA RANGURILOR TITULARE CE NU AU FUNCȚII.

Această lege ne pare falșă într'o țară în care capul Statului e Domn sau Rege [2]), nelogică și turburătoare în Romînia unde cine se scoală dimineața îțĭ fură numele, fără ca să fie vr'o lege care să-l oprească; răŭ făcătoare, căcĭ ne e părerea că simțul aristocratic este un element de vîrtoșie, de tărie în lupta vieții, că aristocrația e o tărie pentru o Națiune ca și pentru un cap de Stat, fie că membrii ei aparțin istorii, fie că aparțin diplomații sau tiparului, ca și acel Ion Văcărescu, ministru al Domnului Bibescu, care lăsă, ca testament, această frază:

Urmașilor mei Văcăreștĭ,
Las voă moștenire,
Creșterea limbii romîneștĭ
Și-a patriei cinstire.

ART. 18. — DESFIINȚAREA PEDEPSEĬ DEGRĂDĂTOARE CU BĂTAIA

Articol foarte moral, foarte uman; dar nicĭ o dată nu a fost mai des întrebuințată bătaia de cît subt guvernul Dom-

[1]) Un director de institut, D. Velescu, a povestit într'o conferință că tatăl unui școlar, întrebat de vroia ca fiul săŭ să urmeze cariera literilor saŭ a științelor, răspunse: *„Eu nu știu toate aste; cea ce vroi, e să-mĭ facĭ pe fiŭ meu ministru“.*

[2]) În Romînia, funcționarul ce eșise din *boerie*, punea înaintea fostului său titlu vorba *bi* (*ex*, fost): astfel Marele Vistier (*Vel Vistiar*), se iscălea eșind din slujbă, *bi-Vel Vestiar cutare*, fostul mare Vistier cutare. Constituțiunea a desființat titlurile nobiliare: fii Domnitorului erau numițĭ altă dată *Domnișorĭ*, diminutiv din *Domn (Dominus. Princeps)*. Domnii, cînd erau numițĭ și nu aleșĭ, cînd erau în putință de a fi maziliţĭ, iar nu aleșĭ pe viață, nu puteau constitui prin aceasta chiar o suveranitate; de aci urma că titlul se oprea la fii, netrecînd la nepoțĭ.—Subt regimul Fanarioților, fii de Domn *(bei)* erau numițĭ Beizadea.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nilor Rosetti-Ion Brătianu, foştĭ membri ai guvernului din 1848 [1]).

ART. 19. — DESFIINŢAREA ATÎT ÎN FAPTĂ CÎT ŞI ÎN VORBĂ A PEDEPSEĬ CU MOARTEA.

Pedeapsa cu moarte *era în fapt desfiinţată.* Au fost doă osîndirĭ la moarte subt domnia lui Bibescu, şi nu s'a executat nicĭ unul din vinovaţĭ [2]).

ART. 20.—AŞEZĂMINTE PENITENŢIARE UNDE SĂ SE SPELE CEĬ CRIMINALĬ DE PĂCATELE LOR ŞI SĂ IEASĂ ÎMBUNĂTĂŢIŢĬ.

Aceste îmbunătăţirĭ fusese de mai 'nainte propuse de M. Florescu, ministrul lui Vodă-Bibescu; n'aveau decĭ meritul de a fi ceva noŭ [3]).

ART. 21. — EMANCIPAREA ISRAELIŢILOR ŞI DREPTURĬ POLITICE PENTRU ORĬ-CE COMPATRIOT DE ALTĂ CREDINŢĂ.

De ar fi fiinţat acest articol în vr'o altă programă de cît cea din 1848, autorii lui ar fi fost de mult desemnaţĭ urii generaţiunilor viitoare. Simţimîntul naţional într'adevăr s'a arătat în vecĭ cu tărie opus emancipării şi egalităţii cerute de autorii răsvrătirii din 1848, fiind că Israeliţii sunt în Romînia în număr de aproape de patru sute de mii pentru o populaţiune totală de mai puţin de şase milioane de suflete, şi fiind că acest neam, — chiar din cauza numărului şi însuşirilor sale comerciale netăgăduite,—este peste măsură cotro-

[1]) D. Ion Brătianu a făcut la Cameră mărturisirĭ desăvîrşite despre modul său de a guverna. Le-am reamintit la p. 439 a acestui volum.

[2]) Nestrămutaţĭ în sistemul lor de calomnie, membrii Locotenenţii domneştĭ învinuesc pe Bibescu de a fi în vecĭ îngreuiat pedepsele, în loc de a le uşura. (Jalba către Sultan, cu data de 3/15 August 1848. *Memoriurĭ îndreptătoare*, p. 56).— Vezĭ Hronologia, la sfîrşitul volumuluĭ.

[3]) Vezĭ *Incercare* etc, de D. N. BLARAMBERG.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pitor [1],—În 1867, D. C. Rosetti, îndrăsnind să prezinte Camerii pe D. Montefiore, a ațîțat o răscoală. Poporul s'a dus la sinagogă spre a o dărîma.

ART. 22.— CONVOCAREA ÎNDATA A UNEI ADUNANȚE GENERALE EXTRAORDINARE CONSTITUANTE ALESE, SPRE A REPRESENTA TOATE INTERESELE SAU MESERIILE NAȚIEI, CARE VA FI DATOARE A FACE CONSTITUȚIA ȚĂRII PE TEMEIUL ACESTOR 21 ARTICOLE DECRETATE DE POPOLUL ROMÎN.

Adunarea n'a fost nicĭ o dată convocată. Nicolae Bălcescu ne dă rațiunile acestui fapt, pe care le confirmă lămuririle ce ne dau DD. C. Rosetti și Heliade.

«*Guvernul*, scrie Bălcescu [2], ***nu mai putea cere nimic în numele revoluțiunii*** ; ***nu mai putea vorbi în numele dreptului revoluționar*** ; ***se supusese ; căta să aștepte tot de la buna-voința Sultanului. Locotenența știa foarte bine aceasta, căcĭ n'a vrut să convoace Constituanta înainte de a fi dobîndit*** VOIA DE LA CONSTANTINOPOL......»

In alte termene, drepturile, însușirile de veacurĭ în care Romînii fuseseră reașezațĭ prin tractatul de la Andrianopol (1829), SUVERANITATEA STATULUI pe care Bibescu o ferise de atingere cu prețul a atîtor lupte, recăzuseră ÎN MÎINILE TURCILOR! Prin ce nenoroc al soartei ?

Scrisorile D-lor C. Rosetti, Heliade și Bălcescu o să ne spue aceasta.

D. C. Rosetti către D. J. Ghica.

30 Iulie 12 August 1848 [3])

«După o stăruință a Turcilor de 10 zile, dacă nu va fi și «mai mult, s'a ales un guvern de 6 membrii sub numele de

[1]) Sunt în maioritate în patru județe din Romînia.

[2]) Bălcescu către A. Golescu, scrisoarea din 4 Martie 1850. (*Amintirĭ din Pribegie*, de D. J. GHICA, p. 486).

[3]) D. Rosetti către D. J. Ghica. *Amintirĭ din pribegie* de J. GHICA, p. 48.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Locotenenţă Domnească; să lăsăm că şi aci a fost o esca-«matorie. Acest guvern, îndată după cererea prin graiŭ al u-«nui Tinghir-Efendi, trimisul lui Soleiman-Paşa, carele a în-«duplecat şi pe cei-l-alţĭ, Locotenenţa a făcut o publicaţie în «care zice:

«LES NOUVELLES INSTITUTIONS DEMANDÉES *par le peuple* «*Valaque, ne seront en vigueur* QU'APRÈS L'APPROBATION «*de S. E. Suleiman-Pacha et la* SANCTION *de S. M. le Sultan*».

«Ce să facem noi? să-i dăm jos şi subt judecată, se face «istorie mare pe cîmpul Filaretului; *dar adunînd după obi-«ceiul ce avem, vre-o 6—7 mii oamenĭ,* îi aduserăm din vorbă «şi protestară în potriva acelei proclamaţii. Apoi fiind că So-«leiman-Pasa a cerut ca negreşit să fie aleşĭ numai trei mem-«bri şi numai din miniştrii, se alese îndată N. Golescu, Eliad «şi Tell; şi poporul veni la palat şi le zise: «Nu aveţĭ voe să «înstrăinaţĭ nicĭ unul din drepturile noastre, căcĭ la dinpotrivă «noi vom protesta şi nu vom recunoaşte acea lucrare».

«Peste cîte-va ceasurĭ după aceasta, acest nou guvern re-«publică acea afurisită proclamaţie, însă trage numai 6 exem-«plare.

«Noi dar, ca să nu perdem tot ce avem mai scump, um-«blăm acum să facem un protest din partea poprului, iscălit, «prin care să anulăm ACEA HÎRTIE NENOROCITĂ.

«Iată, dragul meu, trista stare în care ne aflăm. Sileşte-te «tu cel puţin să scapĭ biata ţară, CĂCĬ NOI SUNTEM TICĂLOŞII «TICĂLOŞILOR.»

Scrisoarea lui Heliade către Negulicĭ.

15/27 Martie 1851.

«Viu la venirea D-lui Tînghir în capitală, la schimbarea «guvernului provizoriu în locotenenţă şi la hîrtia ce a cerut «D. Tînghir de la locotenenţă de a publica, că *nouele legiuirĭ*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«*nu vor avea deplină vigoare de cît după aprobația și în-*
«*tărirea M. Sale Sultanului.*

«Arăt aci lucrul cum s'a făcut, «nicĭ maĭ mult nicĭ mai «puțin; și că MAJORITATEA COMITETULUI REVOLUȚIONAR CE «CU ADEVĂRAT GUVERNA, a aflat cu cale a se priimi de a «se publica acea hîrtie în treĭ exemplare, și fără a se «trece la dosar (delă). Un exemplar s'a lipit pe zidul de «la Sărindar, unde n'a stat nicĭ o oră, alt exemplar s'a «dat D-lui Tinghir a-l trimete la Suleiman-Pașa, și al treilea «l-a ținut Locotenența. Poporul a protestat, fără însă a în-«crimina Locotenența; căcĭ nu era *ea culpabilă, ci majori-*«*tatea comitetului revoluționar*, și mai vîrtos D-l Tell votase «contra de a priimi cererea D-lui Tinghir. D. Roset care făcea «parte din comitetul guvernator și știa pe cine cu adevărat «să încrimineze despre priimirea acestui act, încriminează în «*Pruncul* anume Locotenența unde D. Tell era cu totul «inocent.» [1]).

Scrisoarea lui N. Bălcescu către A. Golescu [2])

TRADUCERE

4 Martie 1850.

Nicolae Bălcescu ne arată asemenea ce gîndea el de a-ceastă întîmplare într'o scrisoare adresată lui A. Golescu.

«*Locotenența, ca dur de suire pe tron*, JERTFI, *printr'un* «*act public dat lui Suleyman*, AUTONOMIA ȚĂRIĬ, *cu toată* «*opunerea noastră*. Frațiĭ tăĭ își au asemenea partea în a-«ceastă faptă nenorocită. De atuncĭ, revoluțiunea politică fu «jertfită și părăsită, precum fusese mai 'nainte revoluțiunea «socială; căcĭ, precum ți'am spus-o, dreptul nostru de a face «revoluțiunea nu era alt-ceva de cît dreptul de autonomie.

[1]) *Scrisorĭ din exil ale lui Heliade* de LOCUSTEANU, p. 90.
[2]) *Amintirĭ din Pribegie*, de ION GHICA, p. 486.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Cîte-va zile maĭ tîrziu, mă aflam la Constantinopol, şi, vor-«bind cu Cor [1]), rostii cuvîntul de ***revoluţiune:*** «***Nu mai pu-«teţĭ reclama,*** îmĭ zise el, ***în numele revoluţiunei. Acum că «v'aţĭ supus, nu mai puteţĭ vorbi în numele dreptului re-«voluţionar.***

«Cată să aşteptaţĭ tot, după chiar declararea guvernului «vostru, de la buna-voinţa Sultanului. Avea dreptate. Vezĭ «bine că Suleiman-paşa şi Locotenenţa, iar nu Fuat, au de-«borît revoluţiunea. Acesta n'a făcut de cît să pue un caima-«cam în locul celor trei Locotenenţĭ. Revoluţiunea nu mai «fiinţa. Locotenenţa ştia foarte bine aceasta, căcĭ n'a vrut să «convoace Adunarea, înainte de a fi dobîndit voe de la Con-«stantinopol.»

Aşa dar, ACEL NENOROC AL SOARTEI, era răsvrătirea din 1848, şi autorii pretinsei MIŞCĂRI DE REÎNVIERE erau aceiaşĭ care trîntiseră la picĭoarele Sultanului autonomia ţăriĭ, Suveranitatea Statului.

Ce jalnic sfîrşit pentru aceştĭ oamenĭ şi ce priveliştе ne înfăţişează! C. Rosetti învinueşte pe Heliade; Heliade la rîndu-i învinueşte pe Rosetti şi maioritatea comitetului revoluţionar; caută să cureţe pe Tell fără a isbuti a se desvinovăţi însuşĭ.

În sfîrşit Bălcescu învinovăţeşte pe Goleştĭ [2]).

Şi, fapt plin de învăţămînt, nicĭ unul din aceştĭ oamenĭ nu se gîndeşte să se lepede de postul său, motivîndu-şĭ demisia, nicĭ chiar D. C. Rosetti, care totuşĭ a aţîţat poporul, ***după obiceiul nostru,*** scrie însu-şĭ, şi l-a adus să proteste în contra acestei trădărĭ.

Nicĭ odată poate strigătul lui Tacit nu va fi fost mai adevărat: ***Omnia serviliter pro dominatione.***

[1]) Intîiul dragoman al Porţii.

[2]) N. Golescu compunea cu Heliade şi Tell Locotenenţa domnească.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Și slugărnicia a trecut așa de bine, pentru aceștĭ nenorociţĭ, în stare de obicciŭ, setea lor de a păstra puterea e așa de mare în cît nu mai au conștiinţă de ce fac. Intră Suleiman-pașa în Bucureștĭ? Pun pe poporul Capitalei să strige: Trăiască Sultanul, SUVERANUL NOSTRU! strigăt la care Fuad-pașa va ști să răspunză la 13/25 Septembrie, în cvartirul general din Bucureștĭ, cînd va face cunoscut ţăriĭ voinţa Padișahului, prin accentuarea acestor vorbe: «*Sultanul stăpînul meu* ȘI AL VOSTRU» [1]. Reprezentantul Sultanului anunţă el intrarea trupelor pe teritoriul romîn? Locotenenţa, în delăsarea-i de sine, nu găsește alte cuvinte de mîngîere de spus naţiunei, în proclamarea-i fără viaţă de la 19 Iulie, de cît acestea: ***trupele intră, nu cu cuget vrăjmășesc***, CI MAI ***cu unic scop de a protege anticele drepturĭ și instituţii ale ţării***;.... iar de altă parte guvernul vă roagă să nu uitaţĭ *că Înalta Poartă are pentru voi simţiminte părinteștĭ*. Lui Suleiman-pașa, Locotenenţa exprimă PĂREREA DE RĂU pentru violarea teritoriului. Și iată tot. Nicĭ un cuvînt de indignare, nicĭ un simţimînt de mîndrie naţională; tot puterea cu preţul slugărniciei.

Mai tîrziu, aceste durerĭ, aceste rușinĭ, aceste nenorocirĭ aduse asupra ţării, au însuflat oare un simţimînt de căinţă celor ce le-au pricinuit?

Nu, Heliade o spune lămurit:

«***N'avem a ne plînge de căderea mișcărei, ci de intrigile dintre noi. De ne-am hotărît să vorbim de dînsele, o facem pentru a lumina pe fraţii noștri, și pentru a nu-i lăsa pradă aceloraș intrigĭ care, pornind din afară, se întind pînă în rărunchiĭ naţiunii, pînă în părţile ei cele mai nobile și mai vitale, pînă în tineretul ei. Si iată cum Rusia, prin consulul său, ţine pe Mavros, pe Odobescu și***

[1]) *Memoriu îndreptător al revoluţiei romîne*, p. 23. Vezĭ la Apendiciu.
[2]) *Memorii*, de Heliade Rădulescu, p. 218 și 219 (în franţuzește).
[3]) *Memorii*, de Heliade Rădulescu, p, 218 și 219 (în franţuzește).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe ai lor; Mavros tîrăşte după dînsul pe ginerile său Ion Ghica şi pe Cîmpineanu; Odobescu, Cîmpineanu şi Ion Ghica îmboldesc pe Creţuleştĭ, pe Rosetti, pe Brătianu şi pe alţii; aceştia unindu-se cu cei d'întîiŭ, trag o parte din tinerime, şi tinerimea fără experienţă şi plină de foc, cade în greşelĭ fără leac. Adică, tîrîţĭ unii de alţii, am sfîrşit, ca toate popoarele, prin a face, fără a şti, placul duşmanilor noştri» [1]

Cu toate acestea, cu toată această dărăpănare a mişcărei, mai auzim pe nişte neştiutorĭ, admiratorĭ, orĭ-ce ar fi, ai *legendei*, afirmînd că mişcarea din 1848 a aruncat sămînţa viitorului Romîniei!

Răsvrătirea n'a dat, vai! alt rod de cît Balta-Liman. Acei care au înavuţit dinadins legenda lor cu acest anahronism, au găsit bun,—stăruitorĭ în principiile lor, — să facă abstracţiune de Istoric. Le vom aminti în treacăt că nimenĭ nu putea prevede, la 11/23 Iunie 1848, că prinţul Ludovic-Napoleon se va face împărat, şi că lui *i va datori* Romînia *fiinţarea sea* [2]) ca Stat liber. Mai mult încă, nimenĭ nu va vrea să creadă că acel din răsvrătiţii romînĭ din 1848 care, în 1853, a fost compromis în încercarea de omor de la Opera-Comică îndreptată în contra vieţii lui Napoleon al III-ea, putea să ghicească ceea ce Împăratul va face în 1856 pentru Romînia [3]).

[1]) *Memorii despre Istoria Reînvierii romîne sau despre faptele din 1848 săvîrşite în Ţara-Romînească*, de I. HELIADE RADULESCU, p. 396. Paris. Librăria propagandeĭ democratice şi sociale europene, 1, rue des Bons-Enfants, 1851.—Vezĭ *Scrisori din Exil* p. 254, scrisoarea către d-na Heliade, şi p. 271, scrisoarea, de cea mai mare însemnătate, către Magheru.— *N. tr.*

[2]) V. şi Dervis-paşa către Heliade, în 1854. -- Vezĭ *Scrisori din Exiliu*, p. 301.

[3]) RUSSO LOCUSTEANU, p. 29. *Scrisorĭ din Exiliu*: «Salvarea noastră o suntem datori Franţii.»

Scrisoarea lui Heliade către Grădişteanu.

Chio, 27/9 Iunie 1853.

«Mi-a părut răŭ de cîte îmĭ scrii de Brătianu, nu pentru un individ, ci pentru că acest individ e Romîn, şi n'aş fi vrut Romînii să figureze în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De sigur nu-i greșala d-lor dacă Romînia și-a datorit, în 1856, mîntuirea lui Napoleon și Franții [1].

astfel de cause intemeiate pe scîndurĭ putrede. Nu știu ce sa zic de oamenii ăștia Cînd in țară Muscalii voiau la 48 să ne arate de demagogĭ, de socialiștĭ, de comuniștĭ, ei își punea toate puterile a figura acolo unde se forța a adeveri calomniile muscăleștĭ, și din țară pînă la 1853, un șir au faptele lor și aceiașĭ consecință.

«Cînd Muscalii, sau Țarul astăzĭ ar voi să se facă turburărĭ in Franța, spre a impedica pe Napoleon de a i se opune în Orient, oamenii ăștia tot in astfel de comploturĭ și intrige își băgă nasul. Orbĭ sunt? și dacă sunt orbĭ, nu cumva oare sunt din sistemă astfel?» *Scrisorĭ din exil ale lui* HELIADE v. RUSSO-LOCUSTEANU p. 229.

[1]) Nota 31 de RUSSO-LOCUSTEANU, *Scrisorĭ din Exil*, p. 674.

«Împăratul se prepara atuncĭ a face resbel Rusiei spre a o scoate din pămîntul nostru, pe care-l ocupase la 30 Iunie în scop de a nu mai eși; și cînd noă trebuia să ne fiă scumpă viața unui potentat, care venia să ne scape țara și naționalitatea de peire, se găsiau Rominĭ a atenta la zilele aceluia de a căruia existență depindea ființa noastră ca nație liberă și a face trebile colosului de Nord. Erau aceiașĭ oamenĭ care la 1848 serviaŭ fără știrea lor pe Rusia în țară, tramînd inlocuirea lui Heliade și Tell la guvern cu Odobescu și Solomon, uneltele Czarului; și tot ei continuau a aduce aceleeașĭ servicii, afară din țară, imperiului cotropitor de popolĭ și distrugător de naționalitățĭ, dînd Mișcării noastre candide o coloare de sînge, tot-d'auna fără să-șĭ dea seamă de consecuențe, fără să știe ce fac.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL V

CONCLUZIUNE

Mişcarea din 1848, în afară de partea ce am recunoscut a entuziasmului şi sincerităţii, are o cauză nu atît de nobilă ca acea pe care autorii ei se încumeţesc a-i da în faţa posterităţii. Un spirit pătrunzător o va descoperi, citind această operă, în patriotismul şi chiar în prea marele liberalism al celui d'intîiŭ Domn ales de naţiune.

Ne lămurim ideea:

Precum la Viena, «recunoscînd distinsele calităţĭ ale M. Sale»,— scria *confidenţial* D. Philippsborn Măriei Sale, — «şi «simţimintele-I înalte, lumea cerceta dorinţa ce Măria Sa «arătase, la suirea-I pe tron, de a păşi repede la reformă, de «a nu şovăi din această cale, orĭ-ce ar fi, şi zicea că, ţinînd la «aceasta cu o stăruinţă rară, nu a luat sfaturĭ de cît de la «nobilele-I inspiraţii...., totuşĭ lumea era înclinată să creadă «că Măria Sa s'a prea grăbit» [1]); precum pentru cabinetul din Sîn-Petersburg, «Bibescu nu era destul de ascultător, şi reformele Lui însuflau neîncredere» [2]), tot ast-fel, pentru d-nii regeneratorĭ, Alesul din 1843 tindea prea mult a regenera... fără dînşii.

Nu se gîndiră să-l dea jos, ci să facă să slujească la pla-

[1]) Scrisoarea D-lui Philippsborn, agent al lui Vodă Bibescu pe lîngă guvernul austriac, către M. Sa. (Vezĭ *Corespondenţa generală diplomatică*, t. 1, pagina 255).

[2]) D. de Nion către D. Guizot, scrisoare din 22 Iulie 1847. (Arhivele ministeruluĭ afacerilor străine, Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nurile lor experiența Lui, luminile Lui și prestigiul [1] de care se bucura în străinătate. Momentul le păru priincios pentru a se cocoța la putere printr'o faptă îndrăsneață, pentru a răpi Domnului fala reformelor ce fusese desăvîrșite, — ca desființarea robiei, — sau a celor ce erau gata să fie supuse Camerei, — ca impozitul peste toți, — și pentru a-și asigura un viitor politic născocindu-și un drept la recunoștința Țărei.

Înșelați în nădăjduirile lor, exilați, ei își puseră în gînd, cu o mare cutezanță, ideea de a face să slujească ambițiunei lor chiar nenorocirile ce nebunia și trădările lor aduseseră. Între proiect și făptuire era o prăpastie: obrăznicia și calomnia o umplură. Pentru a se ajunge la acest scop, trebuea să fie vrăjiți Domnul și Domnia Lui. Această ***întreprindere*** isbuti: — ea va fi trăit aproape o jumătate de veac.

De n'ar fi această manoperă în contra lui Bibescu numai urmarea unor calcule nemărturisite, d'ar fi adevărate toate învinuirile ce l-au fost aduse, istoria n'ar putea nicĭ odată fi îndestul de aspră pentru oamenii din 11 Iunie, care de o parte învinuiau pe Bibescu de crime închipuite, de alta îl rugau să nu-i părăsească și să păstreze puterea.

Pentru onoarea chiar a membrilor răsvrătirei, e o fericire că documentele noastre, actele și mărturisirile lor să fi probat că învinuirile lor nu erau de cît calomnii.

Este totușĭ interesant de a vedea pe Boleac adăogînd o probă la toate cele pînă aci aduse, — pe Boleac, unul din membrii cei mai îndîrjiți ai răsvrătirii, dușman pe față al Domnului pe care l-a calomniat în scrierile sale cu o patimă și un spirit de partidă pe care ne-a fost cu atît mai lesne să le dăm de gol [2], cu cît erau mai puțin cumpătate. Acelaș

[1] «Reușise a răsturna pe un Domn (Bibescu) încongiurat de prestigiu». HELIADE, *Scrisori din exil*, p. 263.

[2] *Domnia lui Bibescu*, p. 138—141, t. 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Boleac [3]) însă, încuminţit de timp, după ce învăţă prin studiu, o rupse cu coreligionarii săi politicĭ. şi merse să îngenunche, în 1873, pe mormîntul răposatului Domn, şi-şĭ mărturisi cu lealitate rătăcirile şi căinţa.

«Fie'i ţărîna uşoară şi memoria lui eternă în istoria Patriei Aceluia care a înălţat patriotismul romîn mai presus de toate, care a rechemat imaginea lui Mihai Viteazu pe tronul Romîniei, care a restabilit toate monumentele gloriei străbune, ca alt Justinian, care, ca mare orator în Camera romînă şi ca mare domnitor pe tronul Romîniei. a făcut fală Patriei Sale cu ştiinţa Sa, cu talentul Său, cu eloquinţa Sa şi cu largeţile sale.

«Mărit fie numele lui Bibescu-Vodă.

Constatăm cu bucurie că în zilele noastre, un scriitor, D. Xenopol, membru al Academiei romîne, nu s'a sfiit de a dovedi un simţimînt de mîndrie naţională care la mulţĭ alţĭ a lipsit.

Istoric prin ştiinţa sa, prin neatîrnarea condeiului său, prin cercetările-i conştiinţioase, prin vederile-i înalte, d. Xenopol a înţeles că binele ce face un Domn Ţărei Sale, rămîne averea Naţiunei, că-i îmbogăţeşte istoria, că el este o moştenire pe care nimenĭ n'are dreptul să i-o fure. Şi d-sa a judecat domnia lui Bibeşcu după acte; a crezut că trebuea să privească mai mult la reformele pînă atuncĭ făptuite, sau în ajunul de a fi făptuite, şi mai puţin la cele ce rămîneau de îndeplinit în momentul în care Domnul părăsi puterea; că era drept de a ţine seamă de starea puţin înaintată a civilizaţiunei Principatelor romîne în 1843, an ce este pentru noi ca faptul zilei în fire; seamă de piedicele puse neîncetat orĭ-cărei propăşirĭ de către deprinderea în rău, intriga, ca-

[3]) Boleac este unul din cei ce au iscălit protestarea adresată în Februarie 1849 de autorii răsvrătirii de la 11 Iunie 1848, către Înalta Poartă, Anglia, Austria, Franţa şi Prusia.

[1]) Vezĭ *Trompeta Carpaţilor*. — Mai vezĭ la Apendiciu o prescurtare a vieţei Domnului de către Boleac în *Trompeta Carpaţilor*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lomnia; seamă de nevoea de a 'nconjura mii de pretenţiunĭ, mii de susceptibilităţĭ; seamă de datoria de a nu nemulţumi pe Puterile Suzerane şi ocrotitoare pînă în punctul de a le da un prilej de intervenire armată; seamă de datoria de a arăta în mărimea ei partea de muncă şi de lupte de fie-ce zi, de fie-ce oră, a acestui Domn liberal, care însu-şĭ le arată lui Kisseleff într'o scrisoare în care se întipăreşte un simţimînt de adîncă amărăcĭune [1]. *E lesne de a învinui*, scrie Domnul, *cînd vreĭ să puĭ sub ochĭ, înrăindu-le, rănile uneĭ societăţĭ (şi care oare n'are pe ale sale?) pentru a arunca o vină guvernuluĭ, fără a ţine seamă nicĭ de îmbunătăţirile ce el le va fi adus, nicĭ de ostenelile şi de jertfele ce-i vor fi costat, nicĭ de mărginitele mijloace ce are amînă* [2].

În scurt: 1. Mişcarea din 1848, săvîrşită în condiţiunile pe care le-am studiat pînă acuma, şi care, după o tragere de moarte de noă-zecĭ şi cincĭ de zile, s'a prăbuşit la Balta-Liman, e o curată nebunie [3];

[1]) Bibescu către Kisseleff, Breaza, 16 August 1847, t. I, p. 310—313.

[2]) Aceeaşĭ scrisoare. «*De la acest punct trebue să plece cine-va*, scrie Domnul, de vrea să fie drept, ca să se rostească despre administraţiunea mea; şi dacă, orĭ-care ar fi greutăţile poziţiunei mele, am ajus să pun oare-şĭ care frîu pornirilor celor rele, aşa în cît să nu mai îndrăznească lumea a se dedea lor cu neruşinarea de altă dată; dacă, în mijlocul acelei corupţiunĭ de care suntem învinuiţĭ, am ştiut să fac să fie respectată puterea, păstrînd-o, nu voiŭ zice numai curată de orĭ-ce mînjire, ci la adăpost de orĭ şi care bănuială; dacă, cu toate că silit la unele cruţărĭ pe care le-am amintit mai sus, m'am ţinut în tot-d'auna în hotare potrivite ast-fel în cît nimenea să nu se îndoiască că în cazul unui delict învederat ce mi-ar ajunge la cunoştinţă, nicĭ o consideraţiune nu m'ar opri să fac ceea-ce datoria ar cere; dacă prin mijloace de nimic, care altă dată nu dădeau nicĭ un rod, am putut da naştere la isvoare noi de bună stare şi ajunge la resultate la care cu greu numai s'ar da crezămînt, socot că ar fi nedrept cel care n'ar vrea să recunoască că este oare şĭ care merit în toate acestea».

[3]) A vedea toate citaţiile ce am împrumutat de la DD-nii Heliade, D. Ghica, N. Bălcescu. C. Rosetti, Ion Ghica, Locusteanu, Zosima, Gr. Grădişteanu, A. G. Golescu, membrii răsvrătirei din 1848.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

2. Lăsînd, cu deplinătate de știință [1]), țara pradă anarhiei, abdicînd AUTONOMIA, SUVERANITATEA STATULUI ***în mîinile Sultanului*** [2]), deschizînd invaziunei [3]) porțile hotarelor noastre, făcîndu-se vinovată de vărsarea de sînge romînesc [4]), răsvrătirea a făptuit o crimă în contra Patriei [5]).

Vinovații, pentru a se îndritui, au falșificat istoria; am reîntemeiat, pe documente, adevărul istoric.

[1]) Vezĭ p. 413 a acestui volum.

[2]) Vezĭ p. 446—451, cap. IV, partea 2-a a acestui volum.

[3]) Vezĭ în acest volum a doa parte a capitolului 1-iŭ.— Vezĭ *Istoria reînvierei*, p. 296—299 și p. 381.

[4]) Vezĭ p. 383, cap. 1-iŭ, a doa parte a acestui volum.

[5]) Protestarea așa zisului popor romîn în Cîmpul Libertățeĭ, 20 Iulie 1 August) 1848, este o provocare către Poartă. (Vezĭ acest act la Apendiciu). — Să reamintim aci articolul 5, care zice apriat următoarele: «Că orĭ-ce Romîn va unelti, sau va CONTRIBUI CA SĂ ADUCĂ ARMII STREINE ÎN ȚARĂ, SAU CA SĂ OPREASCĂ MAI MULTĂ VREME PE CELE ADUSE, PERDE DREPTUL DE ROMÎN, ESTE DECLARAT DE VRĂJMAȘ AL SOCIETĂȚII ȘI PRIN URMARE NU MAI ESISTĂ LEGĬ PENTRU DÎNSUL.»

Răsvrătiții din 1848 rosteau înși-șĭ, in acest articol, pedeapsa ce trebuea dată pentru această crimă în contra Patriei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

A TREIA PARTE

DE LA 1849 LA 1859

REZUMAT PE SCURT

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL I-iŭ

Urmările răsvrătirei din 1848 —Clauzele convenţiunei de la Balta-Liman, 1-iŭ Maiu 1849.
Domnĭ noi numiţĭ de Poartă şi Rusia: B. Ştirbei în Ţara-Romînească, şi Grigore Ghica in Moldova.
Răsboiul din Crimea. — Ruşii intră din nou în Principate (3 Iulie 1853). — Ştirbei şi Ghica părăsesc Bucureştiul şi Iaşi şi se întorc în capitală după plecarea oastelor Ţarului. — Austriacii şi Turcii în Principate.
Luarea Malakofului (8 Septembrie 1855). Predarea Sebastopolului.--Congresul din Paris. — Nevoea unei reorganizărĭ a Ţării-Romîneştĭ şi a Moldovei.— Numirea unei comisiunĭ europene care va merge în Principate spre a se lămuri despre dorinţele populăţiunilor în ce priveşte organizarea lor definitivă.
Sfaturĭ date de Vodă-Bibescu ginerelui său colonelul Florescu, în ce privea purtarea de avut, dorinţele de arătat. —La sfîrşirea puterilor Domnilor Ştirbei şi Gr. Ghica, Poarta numeşte Caimacamĭ în Ţara Romînească pe Vodă-Ghica depus în 1842, şi în Moldova pe M. Vogorides.— Sosirea comisarilor.-- La Paris Vodă-Bibescu se slujeşte de înrîurirea sa pe lîngă Împăratul Napoleon şi pe lîngă miniştrii săi în folosul Ţărei Sale.—Drepturile Romînilor.—Răspunsul lui Ioan Florescu către Vodă-Bibescu (8/20 Ianuarie 1857).—Scrisoare despre starea Europei şi a Principatelor (9 August 1857) —Scrisoarea lui Vodă-Bibescu către Contele Walewski (30 Septembrie 1857).—El pleacă la Bucureştĭ. — Cuvîntările Sale la Craiova şi la Bucureştĭ. — Cuvîntarea Sa la Divanul *ad hoc* întrunit la 30 Septembre 1857: El arată dorinţele de căpetenie ce sunt de aşternut în faţa Congresului european.

Răsvrătirea [1]) din 1848 avusese drept urmărĭ o anarhie de noă-zecĭ şi cincĭ de zile, o îndoită năvălire străină [2]), convenţiunea din Balta-Liman [3]), care dedea Ţara Romînească înapoi cu doă-zecĭ şi trei de anĭ, pierderea autonomiei sale

[1]) Vezĭ cap. 1-iŭ din partea a doa a acestui volum.
[2]) *Idem.*
[3]) *Idem.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

predate Porţiĭ de guvernul răsvrătirei [1]), şi o datorie de 22,063,749 pusă pe spinarea naţiunei, fără a mai număra sumele găsite în casele publice la plecarea lui Vodă-Bibescu, şi pĭerderile pricinuite de ocupaţiunea străină pe anii 1850 şi 1851 [2]).

Această convenţiune, iscălită la 1 Maiŭ 1849 între Împăratul Rusiei şi Înalta Poartă, răpea naţiunei romîne dreptul său suveran,—recunoscut ei prin tractatul de la Adrianopol, — de a-şi alege Domnii pe viaţă; Curţile Împărăteştĭ se învoiră ca M. S. Sultanul *să-i numească după un mod special, stabilit pentru data aceasta între amîndoo Curţile*, şi

[1]) Vezĭ cap. al IV-lea din partea a doa a acestuĭ volum.

[2]) Datorie de 19,066,040 de lei, datorie creată Vistieriei de răsvrătire,
3,000,000 » » plătiţĭ Rusiei de Vodă Stirbei.
adică: 22,066,040 de lei, (*Bul. of.* din 1856, No. 17; *Bul. of.* din 1856, No. 81), cărora ar trebui adăogate iconomiile lăsate de Vodă Bibescu în casele Statului, «*care fusese golite de guvernul răsvrătirei din 1848*». (Vezĭ *Starea administraţiunei şi a serviciurilor publice din Principatul Ţării Romîneşti, în Iunie* 1852, p. 2.—Vezĭ asemenea p. 345 din acest volum). Răsvrătirea va fi costat pe ţară cam 26—27 de milioane, de adăogăm sumelor precedente pĭerderile pricinuite de ocupaţia străină pe anii 1850 şi 1851.

D. Constantin Bălcescu recunoaşte în *Romînia Viitoare* (1850) că datoria Statului e cam de 18 milioane, dar nu aruncă asupra guvernului provizoriu de cît 1,126,675 de lei, 4 parale, adică 777,610 lei, 30 de parale, luate din cutiile comunale, şi 349,064 lei, 37 parale, luate din Vistierie. Spre a adeveri aceste calcule, se sprijineşte pe această însemnare că cele-l-alte cheltuelĭ şi mai ales cele pricinuite de ocupaţiune, cată să fie puse pe spinarea *reacţiunei*, par'că nu tocmai răsvrătirea ar fi fost pricina năvălirei streine şi a nenorocirilor care urmară.

Persoanele cele mai cinstite dintre cele ce s'au amestecat în răsvrătire nu pot totuşĭ vorbi cu autoritate de finanţe, de vreme ce în socotelile guvernului de atuncĭ a fiinţat aceeaşĭ anarhie ca şi în politică. D. Ioan Ghica ne spune că erau banĭ d'ai guvernului în mînile consulului Angliei, D. Colqhoun, că însuşĭ d-sa avea din ei; că D. C. Bălcescu dedese 3000 de galbenĭ lui Heliade la Sibiu; D. N. Mandrea scrie că unele sume fură încredinţate lui A. Golescu, lui Voinescu, lui Ioan Brătianu; că se luară banii publicĭ *ca ajutorinţă pentru propagandă (Convorbiri*, p. 899 şi 913, anul XXVI), şi D. C. Bălcescu ne e mărturie că se dedea o leafă pe lună la sutimĭ de comisarĭ trimişĭ prin Provincii ca să ridice poporul...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

numai pentru șapte anĭ. Adunările ordinare și extraordinare ale boerilor erau poprite pentru cît-va timp, fiind-că dăduseră, de mai multe orĭ, prilej de luptă întristătoare, și fiind-că pășiseră la fapte de neascultare pe față. Însărcinarea lor de a delibera era vremelnicește încredințată unor Sfaturĭ sau Divanurĭ ad-hoc, *formate din boerii cei mai marĭ și cei mai vrednicĭ de încredere, și de unele înalte fețe bisericeștĭ. Atribuțiunile cele mai de căpetenie ale acestor sfaturĭ erau așezarea impozitelor și cercetarea budgetului anual al celor doo Provincii.* (Art. 1-iŭ).

O parte din oștile ruseștĭ și otomaniceștĭ ocupînd țara erau să urmeze a ședea într'însa, ***pînă la întemeerea liniștei interne a acestor doo Provincii.*** (Art. 4).

În tot timpul ocupațiunei, cele doo Curțĭ vor așeza în Principate fie-care cîte un comisar extraordinar, ***însărcinat de a conduce mersul afacerilor și de a da, în unire cu cel-alt, Hospodarilor povețe și sfaturĭ, de cîte orĭ vor vedea oareșĭ-care grave abuzurĭ sau vre-o măsură rău făcătoare liniștei țăriĭ.*** (Art. 5).

Durata convențiunei era fixată la șapte anĭ, la capătul cărora amîndoo Curțile ***ișĭ păstrau dreptul de a lua măsurile cele mai bune pentru a asigura, pentru mult timp, buna stare și liniștea acestor doo provincii.*** (Art. 6).

Iată în scurt [1]) ce costa pe Romînia ***mișcarea de reînviere*** din 11 Iunie 1848.

Pe loc ce convențiunea fu încheiată, Poarta se înțelese cu Rusia pentru a numi pe Domnii Țării Romîneștĭ și Moldovii. Alegerea lor căzu asupra luĭ Barbu Știrbei, frate mai mare al luĭ Vodă-Bibescu, și al lui Grigore Ghica, pe care i puseră pe șapte

[1]) Vezĭ *Convențiunea de la Balta Liman,* t. I, p. 439, 440, 441 și t. II p. 490.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

anĭ Domnĭ în Ţara Romînească şi în Moldova.—Vodă Mihai Sturza, care domnea în Iaşĭ, fu silit de Poartă să se retragă.

Cătă ca Domnii cei noi să guverneze, în tot timpul domniei lor, cu prezenţa,—în ţara lor,—a cetelor streine, şi starea în capitală,—pînă la sfîrşitul lui 1853,—a doi comisarĭ extraordinarĭ, unul turc, cel-alt rus. Această epitropie care nu era menită să le asigure în tot-d'a-una neatîrnarea actelor, nu-i opri totuşĭ de a se folosi de liniştea vremelnică ce domnea din nou. Principatele n'avură de cît a se bucura, în toată această periodă, de înţeleapta administrare a acestor doi Capĭ de Stat.

Un mare fapt însă, răsboiul din Crimea, veni s'arunce turburarea în Provinciile romîne. Rusia, găsind prilej în refuzul Porţii de a recunoaşte în mod public ortodocşilor drepturĭ asupra locaşurilor sfinte cele mai respectate ale Palestinii, —cu depărtarea de la dînsele a Latinilor, a căror cauză o apăra Franţa,—declară răsboi Turciei (23 Mai 1853) şi ocupă din nou Ţara Romînească (3 Iulie 1853), din care oastele sale eşiseră de cîte-va lunĭ. Domnii Ştirbei şi Ghica părăsiră Bucureştĭ şi Iaşĭ, spre a se duce la Viena unde să aştepte vremurĭ mai bune.

Doo marĭ puterĭ apusene luară armele spre apărarea Turciei, Franţa şi Anglia. Oştile lor, trimise în ajutorul Sultanului, se iviră la Gallipoli la 7 Mai 1854, făcură, părăsind Varna, o nenorocită plimbare în Dobrogea, unde domnea holera, şi nu întîrziară a părăsi această ţară molepsită spre a se coborî în Crimea, în 14 Septembre din acelaş an. Ruşii părăsiseră bătaea cetăţii Silistra; mişcarea îndrăsneaţă a aliaţilor hotărîse pe Ţar să-şĭ concentreze toate puterile,—şi să recheme oastele sale din Principate. Era oare pentru Romînĭ mîntuirea definitivă? Nu; trupele austriace şi turce înlocuiră pe Ruşĭ în Moldova şi în Ţara Romînească.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pe loc ce Rușii părăsiră Principatele, Prinții Știrbei și Ghica se reîntoarseră în statele lor, și le reluară în posesiune

După doi anĭ de răsboi, puterea Rusiei căzu prin luarea Malakofului (8 Septembre 1855), și predarea Sebastopolului puse capăt acestei lupte, în decursul cărei aliații și Rușii rivalizară prin voinicie, în multe bătălii omorîtoare, să fie ele numite Alma, Balaclava, Inkerman, Cernaia, Dealul-Verde sau Malakoff [1].

Împăratul Nicolae nu văzuse tragerea de moarte a opintirei Sebastopolului; cîte-va lunĭ mai 'nainte de căderea acestei cetățĭ, îl loviseră în inimă întrîngerile suferite de armiile sale. Urmașul lui, Alexandru al II-lea, ceru pacea, care-i fu dată, și ale cărei condițiunĭ fură, ceva mai tîrziu, hotărîte de un Congres întrunit la Paris.

Lovirea cea mai simțită dată Rusiei de tractatul din Paris, fu aceea ce oprea această putere de a av. a flotă de răsboiu pe Marea Neagră, și care o lipsi de orĭ-ce acțiune asupra gurilor Dunărei, luîndu-i Basarabia din sud, și punînd Dunărea sub chezășia neutralităței și a libertăței hotărîte în 1815 de Congresul din Viena [2].

[1]) A consulta *Istoria răsboiului din Crimea*, de CAMILLE ROUSSET, cel mai bun scriitor politic și militar al Franției (Hachette, editor).

[2]) *Istoria unei frontiere* de Prințul G. BIBESCU, p. 146 și următoare (Plon, editor).

Rusia va suferi aceste condițiunĭ timp de cincĭ-spre-zece anĭ, într'o reculegere de sine plină de demnitate, și se va folosi, în 1870, de turburarea în care căderea puterei militare a Franței va arunca Europa, pentru a face să se întrunească la Londra, în 30 Octombre al aceluiaș an, o conferință a Marilor Puterĭ, și să hotărască că se va pune capăt *neutralizărei Mărei Negre.* Dobîndind ștergerea articolului 1-ŭ din tractatul de la 1856, Rusia nu va recăpăta dreptul de ocrotire ce avusese atîțĭ anĭ asupra Provinciilor romîne și de care o descărcase articolul al 3-lea din zisul tractat; dar va avea dibăcia de a face să i se înapoeze Basarabia în 1878, la tractatul din Berlin, și de a reintra în posesiunea gurii și brațului de la Kilia, — pe care le posedase de la tractatul din Bucureștĭ (1812), — prin tractatul de la Londra prelucrat de la 8 Februarie la 7 Martie 1881. — Vezĭ *Politică, Religiune, Duel* de Prințul G. BIBESCU, pagina. 118 și 119 (tip. Göbl fii).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Desființînd însă protectoratul Rusiei, tractatul din Paris făcu neapărată reorganizarea Țărei Romînești și a Moldovei. Cum aceste Provincii se aflau puse de zisul tractat sub ocrotirea Puterilor europene ce luase parte la răsboiŭ, adică sub a Franței, a Angliei, a Italiei, a Rusiei, a Turciei, și, în afară de dînsele, sub a Austriei și a Prusiei, această misiune firește că era dată acestor puterĭ.

Pentru ca să se ridice piedicele ce întîlnea o asemenea sarcină. Congresul hotărî că o comisiune compusă de delegații a celor șapte Puterĭ europene, se va trimite în Principate, spre a se lumina ***despre dorințele populațiunilor în privința organizării lor desăvîrșite***, și că, în acest scop, se va convoca, în fie-care Principat, un divan *ad-hoc*, cu menirea de a arăta expresiunea acestor dorințĭ. (Art. 23 și 24 din tractatul din Paris; Prot. No. 14; — anul 1856).

Prințul nu așteaptă ca D-nii comisarĭ să vie în Principate, pentru a arăta prietenilor săi liniile cele marĭ ale politiciĭ ce căta să urmeze țara sa, și a stărui asupra dorințelor ce trebuea să fie arătate marilor puterĭ.

TRADUCERE

Copia unei scrisorĭ a Domnului către ginerele său, colonelul Ioan Florescu

«Fericitul sfîrșit al conferințelor din urmă de la Paris, ne face să credem că nu vom aștepta mult sosirea comisarilor în Principate, și că vom putea ast-fel eși din starea nesuferită de sbucĭumărĭ și de turburărĭ sufleteștĭ în care ne aflăm de mai bine de trei anĭ.

«Dar, cu toate aceste îmbărbătătoare înfățișărĭ, nu trebue să ne lăsăm să fim îmbătațĭ de 'nșelătoare amăgirĭ, căcĭ e-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de temut ca, înainte de a ajunge la liman, să nu fim bătuţĭ încă de multe furtunĭ, împinşĭ în multe primejdii.

«Înalta Poartă, ale căreĭ pretenţiunĭ, neobicĭnuite şi nevenite la timp, asupra ţării noastre, aruncaseră spaima printre noi, mai bine povăţuită astăzĭ, pare să fi înţeles simţimintele de dreptate ce însufleţesc pe cele mai multe cabinete, şi duhul de împăcare ce cată să-i călăuzească pe viitor politica; din nefericire însă, mai sunt şi alte interese, opuse intereselor noastre, şi a căror înrîurire rău-făcătoare nu putem să nu o suferim pe viitor. Mîna nevăzută a intrigiĭ va găsi mijlocul, prevedem noi aceasta de mai 'nainte, să urzească mii de uneltirĭ pentru a semăna turburarea şi învrăjbirea între noi.

«Se va folosi, suntem sigurĭ, de nerăbdarea unora, ca să ne împingă la pasurĭ compromiţătoare, ca să ne facă să pĭerdem din vază în ochii Puterilor care ne vreau binele cu cuget curat; se va sluji de spiritul în loc stătător şi dătător îndărăt al altora, ca să pue piedicĭ la orĭ ce propăşire, ca să ne afunde chiar în tristul nostru trecut, de-i va fi cu putinţă. Ca să ne ferim însă de asemenea uneltirĭ ale întunericului, cată să ne înarmăm cu chibzuinţă şi cu tărie, să ne strîngem rîndurile, să ne sfătuim împreună, fără a căta nicĭ la starea socială, nicĭ la anĭ, nicĭ la părerĭ, să ne jertfim principiile exagerate, să ne desbrăcăm de orĭ-ce duh de partidă, de orĭ-ce interes personal, şi să ne dăm mîna cu cuget curat.

«O vom face oare? Vom şti oare să fim marĭ în faţa unor atît de marĭ evenimente? Cată să ştim. Cată să o facem, fiind-că suntem singurĭ şi fără tărie în faţa a unor puternicĭ şi numeroşĭ duşmanĭ.

«Orĭ-ce desbinare ne-ar slăbi mai mult şi prin urmare ne-ar pĭerde fără 'ntîrziere.

«De altmintrelĭ, ce ar putea astăzĭ pricinui o neînţelegere între noĭ? *Vom căuta oare să păşim la amănuntele legislaţiunei noastre din năuntru? Noi rugăm ferbinte pe com-*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

patrioții noștri să n'o facă. Ar fi a intra într'un labirint de discuțiunĭ care n'ar face de cît să 'ncurce și să 'năsprească starea de față; ar fi a preda cele din urmă libertățĭ ale noastre unor mîinĭ străine ; ar fi a da dușmanilor noștri arme în contra-ne [1]).

«Cestiunea de căpetenie, singura de care cată să ne îngrijim înainte de toate, este cestiunea drepturilor noastre politice.

«Această cestiune este simplă, și ar fi putut fi adusă a fi și mai simplă, de ar fi fost, de la 'nceput, tratată cu mai multă preciziune; ea poate fi prescurtată în trei fraze:

«Care sunt drepturile Moldo-Romînilor?

«Pe ce se bizuesc ei spre a le cere recunoașterea?

«Pînă la ce punct se pot ei folosi de aceste drepturĭ fără a vătăma integritatea Împărăției Otomaniceștĭ?

«Aceste cîte-va cuvinte atît de limpezĭ au dat însă naștere la neînțelegerĭ și la discuțiunĭ nesfîrșite.

«Cerem ertare oamenilor de Stat și publiciștilor ce s'au ocupat de dînsele, de le vom zice că tocmai ei au dat naștere la atîta desbaterĭ nefolositoare, fără țintă, fiind-că înșișĭ au pus rău cestiunea.

«Într'adevăr, dacă, ***în loc de a întreba care sunt drepturile Romînilor și pe ce le bizuesc ei, ar fi întrebat pe guvernul otoman*** CARE SUNT DREPTURILE LUI ASUPRA PRINCIPATELOR, ȘI PE CE SE BIZUEȘTE EL CA SĂ LE SPRIJINE, orĭ-ce greutate, orĭ-ce neînțelegere ar fi dispărut.

«A pune ast-fel cestiunea, era a o deslega, și acest punct odată lămurit, toate deveneau simple și limpezĭ.

«Romînii, popor sau națiune de sine stătătoare, avîndu-șĭ religia, limba, obiceiurile și legile lor, nu pot avea nicĭ

[1]) D. Ioan Brătianu va propune divanului *ad-hoc* reorganizarea interioară a țării.— Adunarea va respinge această propunere în urma cuvintelor d-lor A. E. Florescu și Ioan Marghiloman. Adunarea va adopta propunerea d-lui A. E. Florescu de a-șĭ suspenda lucrările pînă cînd se va fi rostit congresul în privința dorințelor Romînilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mai multe nicĭ mai puţine drepturĭ de cît orĭ-care alt popor sau naţiune ce se găseşte în aceleaşĭ condiţiunĭ. Scoţînd decĭ, ca să zicem aşa, din întregimea drepturilor lor, singura parte ce legal revine Turcii, Moldo-Romînii caută să se bucure de toate cele-l-alte, fără a lăsa nicĭ una pe delăturĭ.

«Dar, ni se va răspunde poate, Înalta Poartă a şi declarat că nu recunoaşte nicĭ unul din tractatele încheiate cu Domnii Romînii, şi ast-fel a răspuns din 'nainte la orĭ-ce argument nou. După dînsa, libertăţile de care se bucură azĭ Moldo-Romînii nu sunt de cît fapte isvorîte din mărinimia Sultanilor, şi prin urmare pot fi după plac desfiinţate, sau concesiunĭ făcute Rusiei, în tractatele încheiate la diferite epocĭ cu această Putere, dar nimicite prin răsboiul din urmă; prin urmare, drepturile acestei din urmă Puterĭ asupra Principatelor sunt nelegiuite, şi, ca dovadă, ar putea reaminti Turcia şirul îndelungat de 'ncălcărĭ ce ar fi făcut Rusia în ce priveşte drepturile acestor ţărĭ. Dar oare Turcia ar fi în realitate cea care ar vorbi ast-fel? Oare n'ar fi aceasta mai curînd raţionamentul unui spirit machiavelic care ar fi însuflat toate aceste cabinetului otomanicesc?

«Oamenii de Stat actualĭ ai Înaltei Porţĭ sunt prea drepţĭ şi prea luminaţĭ pentru a se bizui pe faptele de uzurpaţiune şi de sîlnicie întîmplate altă dată subt un regim despotic şi barbar. Marele argument al celor care se tem de a vedea Principatele într'o stare înfloritoare, stă în a arăta pe Romînĭ făcîndu-se prea tarĭ şi putînd într'o zi abuza de tăria lor pîn'a ameninţa integritatea Împărăţiei Otomaniceştĭ şi liniştea celor l-alte puterĭ vecine. La aceasta răspundem cu încredere că nicĭ o minte serioasă nu se va lăsa să fie înspăimîntată de asemenea stafiĭ, şi, de se va găsi numai în capul unui guvern turc un singur om luminat care să ştie să vază deosebirea dintre o politică largă şi curată la cuget, şi politica migălitoare, mică la suflet, strîmtă ce s'a urmat pîn'a-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cuma, va 'nțelege el, fără cea mai mică greutate, că Principatele Dunărene, care, — din pricina stării lor neîntemeiate și nelămurite bine, — n'au fost pîn'azĭ de cît o încurcătură pentru Înalta Poartă, și o folosință pentru protivnicii ei, se vor preschimba, — o dată bine așezate și alcătuite, — într'o cetate ce nu se va putea bate, care va apăra Împărăția Otomanicească, și va feri hotarul turc pe o întindere de mai mult de opt sute kilometri. Tăria-i de căpetenie nu va fi, adevărat, la 'nceput de cît dreptu-i chiezășuit de Europa. Dar un timp va veni cînd baionetele și armele Romînilor, în vecĭ îndreptate în contra orĭ-cărui dușman din afară, vor apăra împrejmuirile acestei Împărății, apărîndu-se pe ei înșișĭ.

«Cum să credem într'adevăr că Romînii, care nu doresc de cît puțină liniște și siguranță, care nu rîvnesc de cît la fericirea de a putea vedea în pace de'mbunătățirea materială și morală a țării lor, și de a se bucura de roadele păcii, la umbra ocrotiriĭ bine-voitoare a Europii, cum să credem că ei vor fi așa de nebunĭ în cît să ațîțe, prin demersurĭ directe sau nedirecte, dreapta îndepărtare a puternicilor lor vecinĭ, și să atragă asupra patriei lor nenorocirile unei noi ocupațiunĭ streine? Și lucrul acesta nu s'ar putea înlătura, ba ar fi chiar hotărîtor în contra ființării lor politice.

«Pilda ce le-a dat Cracovia, de nu propria-le înțelepciune, ar fi de ajuns spre a-i face mai cu minte, mai băgătorĭ de seamă.

«Dar toate năzuințele ce punem pentru a liniști aceste temerĭ copilăreștĭ, toate asigurările noastre, toate protestările noastre ar putea părea nelămurite și neîndestulătoare; un program pe scurt, care ar arăta în cîte-va linii dorințele Romînilor, ar zice mai mult de cît volume de fraze.

«Programul, eată-l :

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1856.— *Principii generale pe care Moldo-Romînii ar dori să le vază slujind de temelie viitoarei reorganizațiunĭ a țării lor.*

«I.— Înalta Poartă va urma, ca și în trecut, să păstreze «drepturile de suzeranitate, ce și-a cîștigat legitim asupra «principatelor romîne, și care constau:

«*a*) În recunoașterea Domnilor sau Domnului ales de na- «țiune;

«*b*) În priimirea tributului ce însășĭ îșĭ hotărîse cînd cu «promulgarea Regulamentului Organic.

«II.— În afară de aceste prerogative recunoscute și asigu- «rate Țării, Romînii intră în întreaga și deplina posesiune a «dreptului politic și a dreptului gintelor, și, în puterea acestui «drept, îșĭ arată următoarele dorințĭ:

«1° Pentru pricinĭ de economie și de tărie, întrunirea a «celor doă Principate subt un singur Domn ales în libertate «de către națiune;

«2° În interesul păcii din lăuntru și a statornicii guver- «nului, ereditatea Domnului în linie dreaptă și bărbătească «a scoborîtorilor săi;

«3° Neutralitatea desăvîrșită a țării lor, subt garanția co- «lectivă a Puterilor ce au iscălit tractatul din Paris, fără a- «mestecul nicĭ uneia în afacerile din lăuntru ale țării;

«4° Putința lor nemărginită de a vedea de desvoltarea ma- «terială și morală a țării lor, după nevoile lor adevărate, și «treapta lor de civilizare;

«5° Putința de a'ntemeia raporturile lor comerciale pe in- «teresele țării;

«6° Putința de a naviga liber pe Dunăre, în aceleașĭ con- «dițiunĭ ca și cele-l-alte Puterĭ vecine de acest rîu, — precum «și în apele turceștĭ;

«7° Desăvîrșit respect din parte-le, pentru instituțiunile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Statelor vecine, în orĭ-ce întîmplare, și orĭ-care ar fi starea «afacerilor Europei;

«8⁰ Dreptul de a lua, pe calea legală, pentru apărarea te- «ritoriului lor și siguranța din lăuntru, toate măsurile de care «se va simți nevoe;

«9⁰ Desăvîrșit respect pentru proprietate și persoane: asta-i «piatra ce ține bolta în toate societățile înțelepte și cinstite «din această lume;

«10⁰ Desăvîrșită egalitate înaintea legii civile și criminale, «fără deosebire de clasă;

«11⁰ Priimirea tutulor Romînilor ce vor avea capacitatea «cerută, în toate slujbele țării;

«12⁰ Contribuțiunea tutulor la sarcinele țării în proporțiunĭ «drepte și înțelepte;

«13⁰ Libertatea de conștiință pentru toate religiunile în «ființă;

«14⁰ Dreptul dat orĭ-căruĭ strein de religiune creștină de «a se face proprietar în țară;

«15⁰ Priimirea în familia romînă, a tutulor streinilor care «ar fi dobîndit proprietate de acareturĭ în țară, sau care ar «fi dat dovezĭ de o purtare fără pată în timpul unei lungĭ «șederĭ în Principate, și s'ar fi făcut aci folositorĭ îndeletni- «cindu-se cu vr'o industrie sau vr'o meserie cinstită;

«16⁰ Supunerea tutulor streinilor la legile țării.

«Aceste sunt, în puține cuvinte, dorințele Romînilor.

«Aceste sunt drepturile ce cer ei și foloasele ce vor să «tragă din ele.

«Cerem acuma orĭ-cărui om nepărtinitor să ne spună de găsește în ele o brumă de cuget ascuns care ar putea să a- menințe liniștea unui Stat oare-care?

«Să nădăjduim decĭ că aceste cîte-va linii ce am scris în toată curățenia cugetului nostru, vor fi îndestul pentru a dă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rîma de vecĭ nedreapta neîncredere ce ne-a urmărit pînă azĭ, şi că ne vor atrage simpatiele tutulor Puterilor care ne-au luat apărarea.

«Să nădăjduim asemenea, şi nu e cea mai de pe urmă din dorinţele noastre, că nicĭ unul din compatrioţii noştrii nu va vedea în aceste linii cel mai mic privilegiu păstrat unei clase în dauna vr'unei alteia, şi că acest program, această profesiune de credinţă a tutulor Moldo-Romînilor, o să devie stindardul subt care să se'ntrunească toţĭ oamenii înţelepţĭ şi cu gîndurĭ bune din ţara noastră, şi că ast-fel va fi actul, priimit de toţĭ în mod solemn, cu care se vor înfăţişa Romînii înaintea comisarilor, a căror sosire este aşteptată cu cea mai vie nerăbdare.»

Cînd sosi comisiunea în Proviinţiile Dunărene, găsi aşezaţĭ în scaunele domneştĭ, cu titlul de caimacamĭ, în Moldova pe Mihaiŭ Vogorides [1], în Ţara-Romînească pe Alexandru Ghica [2], fostul Domn depus de Poartă în 1842.—Aceste doă numirĭ fusese făcute de Turcia, după scadenţa celor şapte anĭ de domnie ai lui Vodă Ştirbei şi lui Vodă Grigore Ghica, la 1-ŭ Iulie 1856 [3]).

Protivnică a unirii celor doă Principate subt un singur Suveran, cea ce era ţinta tutulor urărilor Romînilor, Turcia, în unire cu Austria, se opinti în contra pornirii bine voitoare a lui Napoleon al III-ea, şi puse toate în mişcare, cum vom ve-

[1]) N. Vogorides urmase lui Th. Balş, care înlocuise, cu titlul de caimacam, pe Domnitorul Grigore Vodă Ghica, şi care murise trei lunĭ mai apoi.

[2]) Firmanul de numire a Caimacamului este din 3 Iulie 1856 (*Bul. of.* No. 56, 17 Iulie).

[3]) Ofisul prin care Vodă Ştirbei işĭ delasă puterile în miinile Sfatului administrativ este subsemnat din Piteştĭ, 25 Iunie/7 Iulie 1856.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dea dintr'o scrisoare publicată mai jos, pentru ca dorinţele Romînilor să nu fie împlinite.

În acest timp, un bărbat ce locuea în Paris cu familia sa, bine văzut de Împăratul ce găsea plăcere să vorbească cu dînsul de Ţara-Romînească, — pentru care ţară simţea Împăratul mare simpatie, — intim cu Drouyn de Lhuys şi cu Walewski, muncea cu dor aprins pentru Ţara Sa, ca să facă să fie adoptată ideea de unire, idee la a cărei realisare lucrase neîncetat, în timpul domnirii Sale, idee spre a cărei făptuire El făcuse primul pas[1]). Acest bărbat era Vodă-Bibescu.

Apostolii din 1848 şi cei rămaşĭ credincioşĭ în legendă au plănuit să zică că Împăratul sprijinise, — la Congresul din Paris, — ideea de unire a Principatelor subt un Domn strein *fiind că această idee fusese răspîndită în Franţa de către exilaţi.* Dar este oare de crezut să fi dat Napoleon III o însemnătate oare-care părerii răsvrătiţilor romînĭ din 1848 ce scăpaseră la Paris după năvălirea în Moldo-Valahia a oastelor turco-ruse? Sau să fi simţit el vr'un interes oare-şĭ care pentru ideile coreligionarilor politicĭ ai acelui care fusese compromis în atentatul de la Opera-Comică? Nu[2]); aiurea trebue căutate cauzele bunăvoinţii guvernului francez pentru Romînĭ, şi nu trebue să uităm că cei trei fii ai Domnului trecuseră prin scolile militare ale Franţii, şi că doi din ei slujeau încă subt stindardele ei.

În ce priveşte pe Vodă Bibescu, am văzut cu ce grijă urma El fazele prin care trecea ţara sa, cu toate că departe de dînsa, şi cu ce vedere limpede a viitorului însemna prietenilor şi susţiitorilor săĭ programul împrejurul căruia îi

[1]) Vezĭ în acest volum, p. 136, 216 şi 240.

[2]) «Neîncrederea napoleoniană în D. Ion Brătianu, *dor că s'a mărit*», scrie Prinţul Carol-Antoniu, în 1868, fiului său Prinţul Carol de Hohenzollern. (Note despre viaţa Regelui Carol al Romînii. Vezĭ *l'Indépendance* din 19 Februarie/3 Martie 1894). Această neîncredere nu adormise decĭ nicĭ odată.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

poftea pe toţĭ să se întrunească spre binele şi mărirea viitoare a neamului romînesc. Iată încă o noă dovadă despre aceasta, dovadă care prin data-i vine după sosirea DD-lor Comisarĭ în Principate.

M. S. Vodă Bibescu către D. Ioan Florescu, ginerile său.

TRADUCERE.

Baden-Baden, 5 Septembre 1856.

«Ţi'am priimit scrisoarea, scumpe Iancule, şi văd cu plăcere că judecĭ minunat starea ţării.

«Este în adevăr această stare din cele mai critice. Va putea eşi mult bine din multe din întîmplările de faţă, şi tot astfel atît răŭ în cît la urma urmelor să ne putem pierde pînă şi naţionalitatea. Am văzut că popoare, mult mai bine organizate de cît al nostru, au dispărut în mijlocul furtunelor ridicate de desbinările dinăuntru. Binele ca şi răul atîrnă mult de spiritul ce va însufleţi pe cei ce vor fi chemaţĭ să arate dorinţele ţării. Cine vor fi aceştĭ oamenĭ? Nu ştiu. Nu vor fi luaţĭ însă în afară din ţară. Iată de ce e nevoe grabnică ca toţĭ oamenii cu bun simţ, ca toţĭ oamenii de bine să se înţeleagă de mai 'nainte, şi să-şĭ hotărască ideile, ca să poată să lupte cu folos în contra tutulor utopiilor, în contra tutulor patimilor care se vor cĭocni în momentul în care va fi pusă 'n cestiune soarta ţării.

Aş crede pentru aceasta neapărat să se formeze în capitală un comitet care să aibă frăţii în toate judeţele. El s'ar compune de cincĭ, şase membri cel mult, luaţĭ prin tot ce este mai inteligint şi mai cu greutate. Scopul ar fi de a întruni subt acelaşĭ stindard pe toţĭ acei care ar avea aceleaşĭ vederĭ, fără a căta la religiune, nicĭ la naţionalitate, numai să dea ei chiezăşia a unei poziţiunĭ oareşĭ cum influente, astfel că, la momentul priincĭos, toate aceste părerĭ, formînd mă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nunchiŭ, să atîrne cu mare greutate în cîntarul în care soarta țării noastre va fi cîntărită. Rămînînd singuratece, ele ar fi nule, chiar de ar forma marea maioritate. Ar trebui să 'ncercĭ să strîngĭ împrejuru-țĭ cît se va putea mai mult tineret. În el mai ales se găsesc devotamentul și simțimintele generoase, cînd n'au fost falsificate de o rea călăuzire.

«Programul vostru ar putea conține următoarele puncte temeinice:

«UNIRE.— DE ESTE POPULARĂ 'N ȚARĂ.

«EREDITATE.— ÎN CAZ CĂ DOMNUL AR TREBUI SĂ FIE LUAT PRINTRE PĂMÎNTENI, DREPT ABSOLUT DE ALEGERE, AST-FEL CUM A MAI FOST RECUNOSCUT ȘI PUS ÎN PRACTICĂ.

«NEUTRALITATE.— SUBT GARANȚIA EFECTIVĂ A TUTULOR PUTERILOR MARI, FĂRĂ AMESTEC DIN PARTEA NICI UNEIA ÎN AFACERILE ADMINISTRAȚIUNEI DIN 'NĂUNTRU.— PUTINȚA DEPLINĂ ȘI ÎNTREAGĂ LĂSATĂ ȚĂRII DE A SE DESVOLTA MATERIAL ȘI MORAL, DUPĂ MIJLOACELE ȘI NEVOILE SALE.— PUTINȚA DE A LUA, PENTRU APĂRAREA-I ÎN LĂUNTRU, TOATE MĂSURILE CE VA CREDE BUNE.— PUTINȚA DE A-ȘI ÎNTEMEIA RELAȚIUNILE COMERCIALE PE INTERESELE SALE.— SUPUNEREA TUTULOR STREINILOR LA LEGILE ȚĂRII.— BUCURAREA DE LIBERTATE A NAVIGAȚIUNII PE DUNĂRE, ÎN ACELEAȘĬ CONDIȚIUNĬ CA ȘI CELE-L-ALTE PUTERĬ.

«Eată ceea ce ar trebui să cerețĭ Puterilor și ceea ce ar trebui să vă dea ele, de vor serios să vă dea ceva.

«În ce privește organizarea din 'năuntru, de s'ar amesteca ele prea mult într'însa, s'ar croi o haină cu culorĭ ce s'ar bate'n cap, și care cu toate acestea ar putea ascunde în cutele sale multe pricinĭ de turburărĭ și sguduelĭ.

«Cred deci că ar trebui să vă facețĭ ceată împrejurul Regulamentului Organic, spre a scăpa din el tot ce e bun. Nu prin lipsa de legĭ bune n'a putut să prinză nicĭ o sămînță bună în pămîntul nostru ne'ncetat scormonit! Cît de departe am fi azĭ, dacă nenorocitele întîmplărĭ din 1848, și toate urmările lor n'ar fi venit să ne oprească în cale și să ne dea 'napoi cu trei-zecĭ de anĭ! Aceasta ar trebui învederat comisarilor, — pentru A POPRI CA FORMA SĂ NU UCIDĂ FONDUL, ȘI A VĂ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FERI CA NU CUM-VA, PIERZÎNDU-VĂ ÎN AMĂNUNTE INTERIOARE, SĂ NU PIERDEŢĬ DIN VEDERE CEEA CE E DE CĂPETENIE, ADICĂ GARANŢIILE DE STATORNICIE.

«Pîn'atuncĭ, eată cîte-va principii care vor putea face parte din programul vostru:

«1º EGALITATE ÎNAINTEA LEGII CIVILE ŞI CRIMINALE, FĂRĂ DEOSEBIRE DE CLASĂ NICĬ DE CONDIŢIUNE.

«2º CONTRIBUIREA TUTULOR LA SARCINELE STATULUI, PRIN URMARE, IMPOZITUL FUNCIAR.

«3º PRIIMIREA TUTULOR ROMÎNILOR AVÎND CAPACITATEA CERUTĂ, ÎN TOATE SLUJBELE ŢĂRII.

«4º CONTOPIREA ÎN MAREA FAMILIE ROMÎNEASCĂ A TUTULOR STREINILOR CARE PRINTR'O ÎNDELUNGATĂ ŞEDERE ÎN ŢARĂ, PRINTR'O PURTARE CINSTITĂ, ŞI PRIN ÎNDELETNICIREA UNEI INDUSTRII SAU UNEI MESERII FOLOSITOARE, AR PUTEA FI PRIIMIŢĬ SĂ CEARĂ DREPTURILE DE CETĂŢENIE, SUBT CONDIŢIUNEA CĂ SE VOR LEPĂDA DE ORĬ-CE PROTECŢIE STREINĂ.— D'ACI AR EŞI BURGEZIMEA NOASTRĂ.

«5º RESPECTUL PROPRIETĂŢII ESTE CHEIA CE ŢINE BOLTA; NU O POŢĬ CLĂTINA, FĂRĂ SĂ CLATINĬ ÎNTREAGA CLĂDIRE SOCIALĂ.

«Fiţĭ bănuitorĭ în ce priveşte formele prea mult constituţionale. Ele nu sunt făcute pentru popoare încă în copilărie ca al nostru, şi care au nenorocirea de a fi molepsiţĭ de toate viţiurile unei civilizaţiunĭ înaintate, *fără a avea încă civilizaţiunea*.— Eu unul, aş vrea să văd în capul guvernului ţării mele un bărbat cu mîna de fer dar cu inima de aur. În starea de demoralizare şi de dezorganizare în care se află ea, aci i-ar fi singura scăpare.

Ţi'am vorbit de *Unire*; o doresc şi am dorit-o din toate puterile mele; dar nu cred să ni se dea, din pricina marelor interese streine ce-i stau împotrivă.

Eată scumpe Iancule, ce aveam să-ţĭ spui; cumnatul tău Grigore va adăoga ceea ce am uitat; am putut să-i arăt ideile mele pe îndelete.

Mii de prietenii pentru tine şi pentru toţĭ ai tăi.

«*Semnat:* G. BIBESCU.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Acest document e prea elocinte în concisiunea sa, el arată prea lămurit cîtă dragoste avea Domnul pentru Țara Sa, și cît de bine i cunoștea nevoile, pentru ca să fie trebuință să i se mai facă vr'un comentar.

Părerile însă ale Domnului în ce privește drepturile Romînilor, a căror neatîrnare administrativă și legislativă era, *ab antiquo*, întemeiată pe tractatele Domnilor Romînĭ Mircea și Vlad al V-lea cu Înalta Poartă [1], ne însuflă cugetările următoare:

Privite din punctul de vedere al dreptului public, tractatele dintre Rusia și Poarta n'ar fi trebuit nicĭ odată să *robească* neamul romînesc, fiind-că aceste doo Puterĭ nu puteau dispune de o avere ce nu era a lor. După Capitulațiunĭ, Poarta nu era Suzerana noastră; plăteam un impozit, e adevărat, dar, în drept public, plata unei sume nu întemeează starea de vasalitate, și, precum scria Vodă-Bibescu în 1843 Cabinetului din St.-Petersburg, cînd cu cestiunea comercială, «Principatul se bucura în dreptul public al Europei de un «loc deosebit între cele-l-alte provinții ale Împărății otoma- «niceștĭ [2]», și, precum o afirma el limpede și lămurit d-lui de Nion, «îndată ce am plătit tributul anual Porții, nu-i mai «datorim nimic [3]».

O hotărîre însă europeană, a congresului din Paris, declară pentru cea dintîiŭ oară pe Romînĭ vasalĭ ai Porții [4].

Din acest punct de vedere, tractatul din Paris ne-a micșorat. Știa foarte bine Turcia că *faptul* era în contrazicere cu *dreptul*, și ea știuse ca la tractatul din Carlovicĭ (1699), să se slujească, în ceasurĭ de grea cumpănă, de argumentul:

[1]) Vezĭ t. I, p. 59, tractatul din 1392.— V. la Apendiciul acestui volum pe cel din 1460.

[2]) Vezĭ t. I, p. 149.

[3]) Vezĭ t. I, p. 291.

[4]) Em. Quinezu protestă singur atuncĭ. Aceasta fu, de altmintrelĭ, argumentul de drept invocat cînd cu proclamarea neatîrnărei.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Nu pot da ce nu e al meu.» Rusia, din parte-i, care recunoștea valoarea acestui argument, și care nu vroia să-i fie el opus în ziua în care va cere să păstreze Basarabia, se 'nvoise la cesiunea Bucovinei către Austria (1776—1777).

La sfaturile ce-i dedea Vodă-Bibescu, colonelul Florescu răspunse :

TRADUCERE

«Bucureștĭ, Marțĭ 8/20 Ianuarie 1857.

«MĂRIA TA,

«De cînd am avut cinstea să trimet M. Tale la Constantinopol cea din urmă scrisoare a mea, am putut însemna faptele următoare, care, în împrejurările de față, sunt vrednice de oare-șĭ care băgare de seamă: Caimacamul s'a așezat de curînd la Curtea-Vechĭe, ca cum ar vrea să arate și mai bine statornicia pozițiunei sale. Folosindu-se de prilejul anului nou, cu schimbările de funcțiunĭ și numirile ce a făcut în ordinea judiciară, a hărăzit tot de odată, ca gratificație, leafa pe trei lunĭ la ofițerii de orĭ-ce grad, ca și la alte persoane dintre care unele nicĭ nu se numără între funcționarii publicĭ; totalul se sue cam la cifra de 600,000 de lei [1]. Se zice că va urma Caimacamul cu acest sistem de dărnicie, și că în curînd va hărăzi tutulor funcționarilor civilĭ trei lunĭ din leafă, de nu trece peste cincĭ sute de lei. Aceste fapte de generozitate sau mai bine de mînă-spartă, într'un moment în care Însu-șĭ declară finanțele într'o stare de absolută nevoe [2], au această parte neliniștitoare că dovedesc învederat gîndul cu care sunt făcute. E trist să se fi dat, în contra chiar spiritului tractatului din Paris, unui guvern provizoriu asemenea mijloace de momire,

[1]) Decretul No. 1 din *Bul. of.* No. 2 din 1857, dă suma de 346,189 lei, 10 parale pentru gratificațiile către armată.

[2]) Vezĭ mai departe nota despre finanțe, p. 492.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fără a mai vorbi de lista civilă, care este și ca o pîrghie puternică în mîna unui om care n'are altă țintă de cît a-și alcătui un partid, spre a eși învingător din lupta ce se pregătește.

«Eu unul, nu cred un singur moment în isbînda unui om care era de mai 'nainte dat pe față, și care și-a dat însu-și lovirea din urmă prin propriele-i fapte, în aceste cîte-va luni ale Căimăcămiei sale. Dar tot de odată, nu 'nțelege lumea cum oamenii de Stat care au grija viitoarei noastre organizări, nu simt neajunsul, nedreptatea, scandalul chiar unei asemenea stări de lucruri. De aceea, toate persoanele serioase de la noi cred că puterile Căimăcămiei ar trebui să 'nceteze [1], sau cel puțin să fie foarte mult mărginite, cînd vor sosi comisarii în Bucureștĭ. De nu, și de judecăm după cele ce se petrec în țările chiar cele mai luminate ale Europei, cată să ne așteptăm ca toate să fie falșificate la noi, înainte de alegerĭ.

«Toțĭ aceștĭ domnĭ, pe care n'am nevoe de a-i numi aci, mă poftesc să scriu M. Tale, ca să-i arăt această primejdie, în scopul ca să se 'ncerce Ea, prin toate mijloacele, să atragă băgarea de seamă a celor în drept asupra unei cestiunĭ de atîta însemnătate.

«Una din cele din urmă fapte ale Caimacamului, care de sigur nu-i menită să umple golurile ce în fie-ce zi se fac în șirurile partidului său, este acesta: a numit de curînd, ca censor, la secretăria de Stat, pe un oare-care *Caliarchi*, de tot strein de țară. E un tînăr din Constantinopol, care însoțea pe Kiamil-bey, cel ce aducea firmanul de instalare al Căimăcămiei. Această numire care ne readuce la timpul Fanarioților, a ațîțat în toate partidele o adevărată indignațiune.

«În ce privește pe Măria Ta, voi zice, fără temere de a mă amăgi, că opiniunea vine din ce în ce mai mult spre Dînsa. S'ar putea zice că simpatiile se măresc pentru Măria Ta, pe

[1] Vezĭ scrisoarea lui Vodă-Bibescu către Comtele Walewski.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cît găsesc unii mai multă plăcere să răspîndească pe seamă-I rele-voitoare insinuirĭ.

. . . .

«Mai mulţĭ tinerĭ, de care fugeam mai mult de cît mergeam cu dînşii,— din acei tinerĭ care se cred singurĭ patrioţĭ, şi care, de curînd chiar, au pricinuit nenorocirea ţării lor,— au venit la mine să-mĭ vorbească de M. Ta în modul cel mai bun. Cu toată neîncrederea ce-mĭ puteau însufla, m'am ferit foarte de a-i depărta, şi mulţumită unor poveţĭ ce am tras din cea din urmă scrisoare a M. Tale [1]), am putut să le reamintesc că ne găseam într'o vreme în care orĭ-ce om ce-şĭ iubeşte ţara, cată să lase la o parte cestiunea de persoane, şi tot ast-fel să se ferească de a intra în amănunte, amănuntele fiind singurele puncte în care suntem volnicĭ de a avea părerĭ deosebite; — că, pentru moment, nu trebue să ne îngrijim de cît de punctele menite să ne 'ntemeeze organizaţiunea ţărei, şi că, în această privinţă, M. Ta ai bine-voit să-mĭ însemnezĭ cîte-va principii pe care am crezut că pot să le împărtăşesc d-lor. Ei admirară spiritul patriotic şi neinteresat care a dictat aceste principii şi au declarat că acest program va fi al lor, şi tot ast-fel că este neapărat să ne înţelegem pentru a-l face să fie adoptat şi înţeles de mulţime.

«Această întîmplare m'aduse la ideea (şi d. Catargi fu de aceea-şĭ părere) de a publica zisul program, precedat de o mică precuvîntare conţinînd sfaturĭ pentru compatrioţii noştri, în ce priveşte linia de purtare ce cată să păzească fieşte-cine, în momentul în care va începe lucrarea de reorganizare. Arăt acest fapt M. Tale, pentru ca, de găseşte vreme, şi de crede că trebue să o facă, să bine-voească a mă lumina, în această privinţă, prin cîte-va sfaturĭ noĭ.

«Am onoarea, M. Ta, să fiu cu cel mai adînc respect al M. Tale, prea smerit şi prea devotat,

I. E. FLORESCU.

[1]) Vezĭ p. 470—473 din acest volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

P. S. — «Uitam, Măria Ta, o cestiune din cele mai de căpetenie, compunerea Divanului. Se zice că ea a și fost deslegată în modul cel mai jalnic, căcĭ se svonește că clasa întîia a Boerilor, — adică aceea care, în afară de puține excepțiunĭ, e compusă de persoane dedate cu afacerile, cunoscînd bine starea țării, și ne-dînd în ideile surpătoare — care, din nenorocire, stăpîneau de cît-va timp tineretul nostru, și par din ce în ce mai mult că momesc pe micii proprietarĭ, și mai ales pe cler (cei mai neștiutorĭ fiind tot-odată, — lucrul merge de sine, — și cei mai primejdioșĭ), — această clasă dintîiŭ se zice că nu va fi direct reprezintată, ci va intra în numărul tutulor proprietarilor, care va trebui să dea cîte doi deputațĭ pe județ. Așa fiind, afirm, și aceeașĭ este părerea persoanelor celor mai cu judecată, că nicĭ un om cu greutate nu va intra în Divan, căcĭ au în contra-le nu numai antipatia micilor proprietarĭ, ci faptul însu-șĭ că aceștia formează marea maioritate. Iată de ce viu, în numele persoanelor însuflețite de cele mai bune simțiminte, să rog pe M. Ta, de n'a trecut cum-va momentul, să intervie pentru ca clasa dintîiŭ să fie reprezintată prin deputațĭ al căror număr minimum ar căta să fie de șapte-spre-zece (numărul județelor) . . . . »

Aci e locul să aruncăm o ochire pe harta Europei, să ne dăm seama de ceea ce se petrecea la Puterile cele marĭ și de ce se întîmplase în Principate, de cînd cu numirea de oficiu al caimacamilor din Țara-Romînească și din Moldova.

Nicĭ o arătare în prescurtare nu poate avea acelașĭ preț ca această scrisoare plină de știință diplomatică, de spirit, și de o veselă luare în derîdere [1], pe care o găsim în hîrtiile lui Vodă-Bibescu, și pe care o dăm tiparului:

[1]) Această scrisoare, datată de la 9 August 1857, din Bucureștĭ, este fără adresă nicĭ semnătură. O fi fost trimisă unui prieten al lui Vodă, care la rîndu-i o fi trimis-o Acestuia, rugîndu-L să i-o înapoeze după

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Bucureștĭ, 9 August 1857.

«DOMNULE,

«Îțĭ spuneam în scrisoarea-mĭ din urmă: o noutate de grea însemnătate se svonește, depărtarea lui Reșid-Pașa. De atuncĭ am aflat multe d'alde-astea: nota celor patru ambasadorĭ, a D-lui de Prokeș și a lorduluĭ Redcliffe, cuvintele pline de tărie ale D-lui Thouvenel, scoborîrea pavilioanelor, putința sdrobirei alianței anglo-franceze, ș. c. l. Dar, cu toate că aceste lucrurĭ marĭ s'au întîmplat toate din pricina noastră, cu toate că ființarea noastră se juca pe masa verde, pe care se bat pentru moment toate interesele așa de puternic în cît ea pare c'o să se strice, îm ziceam cu poetul favorit al lordului Palmerston: «*Much ado about nothing*, mult sgomot pentru nimic»; acest cuvînt, — cată să ne înțelegem, — ne-căzînd asupra pricinei din nenorocire prea serioasă a cerțiĭ ci asupra cerții înse-șĭ. Nu mi se părea cu putință, într'adevăr, ca Austria și Anglia, după ce au împins pe miniștrii otomanĭ în această groapă, să fie dispuse a intra cu dînșii pînă la umăr într'însa, ca să-i scoață d'acolo.

«Austria seamănă mult cu acea bătrînică de șapte-zecĭ de anĭ pe care am văzut-o la Paris, într'o zi de sărbătoare, străbătînd Cîmpii-Elizei, pe o funie întinsă de la o moviliță la cea-l-altă. Avea coif, peptar, sabie bună, scut înspăimîntător și, de-ar fi fost pe pămînt, ar fi avut, cred, înfățișarea cea mai îngrozitoare; dar era la o sută de picĭoare în aer, cu mîinile foarte încurcate de o nesfîrșită prăjină pe care-o apleca cînd la dreapta, cînd la stînga, și pășea, biata femee, dar foarte încet, d'asupra prăpăstiei.

ce o va fi fost copiat. De altmintrelea, lipsa semnăturei nu micșorează în nimic prețul și spiritul acestei curioase scrierĭ, nicĭ exactitudinea-i istorică, precum se poate constata consultînd *Buletinul legilor*. Toate afirmațiunile autorului scrisorei, toate ofisurile citate se regăsesc în *Buletinul oficial*. Le-am căutat, și trimitem pe cititor la anul și pagina *Buletinului* în care figurează ofisul reamintit.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Alt-ceva e cu John Bull; e spătos, tare 'n pumnĭ, și, cel puțin la dînsu acasă, e așezat bine pe un tărîm solid. Dar el știe să numere; e chiar talentul de care se slujește mai bine; și el și'a încredințat afacerile unui om care în tot-d'a-una a fost foarte bun cîrmaciŭ, și știe să-șĭ întoarcă la timp vălul în partea din care suflă vîntul.

«Nu m'am mirat decĭ cînd telegraful ne-a vestit că la Osborne toate se împăcaseră. Aud zicîndu-se împrejurul meu: «*Da, s'au împăcat, dar pe spinarea noastră. Franța va fi plătit o concesiune printr-o alta.*» Nu cred aceasta. Văd pe alții ce-șĭ închipuesc că Europa, supărîndu-se, are să se ocupe de noĭ, fără noi; că, prin urmare, nu vor mai fi Divanurĭ, nicĭ alegerĭ, că țara nu-șĭ va mai putea rosti dorințele.—Nicĭ aceasta n'o cred. Și, mai întîiŭ de toate, Europa e prea cucoană mare ca să se supere. Și apoi, s'a legat să ne dea audiență, și ne va ține cuvîntul dat.

«Dar știi, Domnule, de ce acest gînd cĭudat s'a putut ivi aci, în mințĭ de altmintrelea serioase? E că aci neîncrederea este obștească și adîncă. Se spune poate în acest moment la Bruxelles și la Paris, că convorbirea de la Osborne a sfîrșit totul; să n'o crezĭ. Nu s'a jucat bine; se va juca mai bine, iată totul.

În cestiunea Provințiilor noastre, patru interese se găsesc față 'n față: interesul turcesc și cel austriac, de o parte, al Principatelor, și al Europiĭ, de alta.

«Europa nu vrea să fie turburată din zece 'n zece anĭ prin vre-un sgomot de răsboiŭ ce s'ar înălța pe hotarele noastre.

«Și noi am vrea să trăim în bună pace. Las pe cokney-i din Londra și pe gură-cască din toate țările să repete că noi vrem să fim Rușĭ. Da, precum Belgii vor să fie Francezĭ și Elvețienii Prusienĭ. De ce oare să 'ncăpăținează lumea în a nu vrea să priimească ideea că noi dorim să rămînem noi, în loc de a fi acel lucru fără nume pe care toțĭ și-l dispută, și-l'îmbu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

căţesc? Viaţa ne-a fost, pînă acuma, plină de turburări sterpe; dorim odihna, ordinea, statornicia. Nenorocita noastră ţară a fost ca hanul din Orient; popoarele, armatele au venit aci din cele patru colţurĭ ale lumii, şi, fără 'ncetare au călcat-o în picĭoare. Cerem să ni se dea locul nostru la soare, partea noastră în munca cea mare a civilizaţiuneĭ. Cerem să fim lăsaţĭ să ne tragem brazda şi să semănăm bucatele de care Europa are nevoe; cerem să ne lase ea să păzim pentru dînsa cel mai frumos din rîurile ei.

Fiind aceasta pentru noi şi pentru Europa, vom fi încă pentru Turcia un meterez, şi, la nevoe, un post înaintat, un post sigur de pază a Împărăţiei ei. Din nenorocire, ea nu vrea să înţeleagă aceasta, şi, tălmăcind după placu-i declaraţiunea tractatului din Paris privitoare la integritatea ei, nu se gîndeşte decît să ne readucă Provinciile în stare de paşalîc, nevrînd a ţine seamă de vechile noastre drepturĭ, par' c'o să se găsească mult mai tare cu ura a patru mii de oameni, de cît cu devotamentul lor.

«Austria, ia, şi'a dat gîndul pe faţă cu multă neruşinare; ia nu vrea să fie aci nimic trainic, nimic tare. Ea nu atacă, ne zice dînsa, ci se apără. Destul este un Piemont la Apus, nu mai vrea dînsa un altul la Răsărit. Şi, pentru a isbuti, se acaţă de orĭ-ce, se slujeşte de orĭ-ce armă. E o politică limpede, pe care toată lumea a înţeles-o. Dar ceea ce nu toată lumea ştie tot aşa de lămurit, este setoasa lăcomie ce se ascunde subt această 'nfăţişare atît de modestă. Azĭ, duşmanul nostru cel mai de temut nu mai e la Sîn-Petersburg, ci la Viena. Mult timp m'am luptat în contra înrîuririĭ ruseştĭ. Nu sunt decĭ de bănuit, de-ţĭ spun că, în acest moment nu mă tem de dînsa, şi că, pentru raţiunile ce am să-ţĭ arăt, cred în sinceritatea politiciĭ celei noi a Ţarului.

«Cît timp Ruşii au putut să facă să intre în planurile lor învoirea Austriei la ocuparea Constantinopolului de dînsa, ei

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

s'au gîndit să ne ia, în treacăt, Provinciile. Ele erau o cale militară, o bază de operațiunĭ neapărată. Iașii, Bucureștii căutau să slujească de popasurĭ către Șumla și Adrianopol. Dar azĭ cînd Sebastopolul și flota de pe Marea Neagră nu mai sunt, azĭ cînd gurile Dunărei sunt libere, iar împrejmuirile Bizanțului închise, Rusia nu mai are nevoe de noi, și de i-am fi datĭ ei, aș pune rămășag că ea n'ar priimi. Doresc ca nimenea să nu o expue la asemenea încercare. Dar ar avea cuvinte foarte întemeiate ca să nu ne vrea, căcĭ alipirea de dînsa a celor doă Provincii ale noastre, ar fi pentru dînsa o slăbire, necum de a fi o tărie.

«Aruncă-țĭ ochii pe o hartă: privește la acea îndoitură a Carpaților ce ne înfășoară de la Orșova cea noă pînă la Botoșanĭ. Al cui este povîrnișul dinspre miază-noapte al acestor munțĭ? Ai cui sunt Sibiul, Bistrița, Suciava, și Cernăuțĭ, vechile noastre capitale, Tîrnopol și basinele de sus ale Siretului, ale Prutului și ale Nistrului?

«În Galiția, și fără a eși d'acasă, Austriacii au o armată la șapte-zecĭ de leghe [1]) de Kiev, la opt-zecĭ de Odesa și urmărind pe un parcurs de o sută șase-zecĭ de leghe laturile Rușilor care ar fi la Craiova și la Bucureștĭ, ei ar putea în doă zile să se așeze pe linia de retragere a acestora și să le tae comunicațiile. Strategic vorbind, ocuparea Moldo-Romîniei de către Rușĭ este peste putință fără înțelegere cu Austria, și Rusia, atît de greu de rănit la dînsa acasă, ar priimi multe rănĭ la noĭ. Răsboiul din urmă ne-a dovedit aceasta.

Ce minunat însă ar desăvîrși Moldo-Romînia împărăția austriacă, ducînd-o pînă la Marea Neagră, dîndu-i Dunărea, predîndu-i toată peninsula răsăriteană pe care ar îmbrățișa-o această împărăție și ar strînge-o între cele doă brațe ale sale, de la golful din Cattaro pînă la trecerea de la Sulina! Nu eu spun acestea; o spune ceva care n'are pentru nimenĭ nicĭ iubire,

[1]) O leghe: patru chilometre și ceva. *N. tr.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nicĭ dragoste; o spune geografia care ne strigă noă și strigă asemenea Constantinopolului: Iată cine este azĭ dușmanul!

«Și observațĭ că Germania, care visează mult, s'a apucat să viseze că Dunărea este și cată să fie un rîu german. Triest le-a dat gustul mărei; Viena are o poartă deschisă pe Adriatica; vrea o alta pe Euxin. — Rusia știe aceasta, și iată toată taina politicei ei celei noĭ. În politică, e lucru bun de a căta întîiŭ care sunt interesele, și apoi care sunt declarațiunile, căcĭ, cată să zicem cu Thiers că nu e lucru silit ca un diplomat să mință în tot-d'a-una. Interesul Rusiei în această afacere e atît de lămurit, și un *sic vos non vobis* poate atît de puțin să-i fie pe plac, în cît e lucru foarte simplu de a o vedea neîngăduind ca un altul să culeagă ceea ce ea semănase. O cred decĭ cu cuget foarte curat în demonstrațiunile-i în folosul nostru, fiind că cred că are foarte mare interes acuma, ca să pue în Răsărit botniță acelei ambițiunĭ nerușinate pe care e silită Franța să o înfrîne în Apus.

«Poarta, orbită despre interesele sale cele mai învederate, nu vede nicĭ de cum această primejdie noă, și cele doă ambițiunĭ, a Turciei și a Austriei, s'au înțeles ca să ne piarză, rămînînd ca ele să-șĭ dispute mai tîrziu cadavrul nostru. Anglia, geloasă de rolul ce a jucat Franța în Crimea, și de rangul luat în Europa de această Putere, și'a uitat propriele-i cuvinte de la Congresul din Paris și a intrat în complotul austriac. Atuncĭ la Constantinopol, au crezut că nu mai au de ce să se teme, de vreme ce aveau în partea lor pe lord Stratford și pe baronul Prokeș. S'au lăsat să fie momițĭ de ambițiunea cuceririlor, și aceștĭ Turcĭ care se tem de creștinĭ, dar îĭ urăsc cel puțin tot atît cît se și tem de dînșii, și'au zis că ar fi o iscusință care ar înveseli pe Mohamed pînă în sînul lui Abraham, dacă, după ce au pus Crucea să scape Semiluna, ar pune pe doă națiunĭ creștine să-i ajute să supue pe o a treia. Era a trage doă făinĭ dintr'un sac, și anume dintr'un

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sac în care cel care trage folosul nu prea a pus mare lucru. Și de aceea meritul era și mai mare, și bătrînii Turcĭ, care n'au luat încă moda europeană, rîdeau pe înfundate cu atîta mai mult chef.

«Se pun pe lucru fără rușine.

«Europa zisese: Vroi să cunosc dorințele acestui popor. Poarta priimește, iscălește cu amîndoă mîinile, făgăduește să facă tot ce i se cere, și, la 15 din luna zilkade a anului hegirii 1242 trimite cel mai frumos firman din lume scos în luna . .

«Vrem să păstrăm și să întărim privilegiurile hărăzite Principatelor *ab antiquo*... E de cea mai mare însemnătate ca, în decursul deliberațiunilor ce se vor ține, administrațiunea țărei să păstreze o pozițiune de tot nepărtinitoare, ș. c. l. ș. c. l.....» Dar tot-odată, în sila legei constitutive a Căimăcămiilor, care dă (art. 18) aceste puterĭ vremelnice la treĭ funcționarĭ și nu unui-a singur, trimite în Bucureștĭ și Iașĭ doi dictatorĭ, a căror menire este de a nu ține seamă nicĭ de instituțiunĭ, nicĭ de legĭ, nicĭ de cuviințe.

«Din aceste doă persoane, pe unul îl cunoaște Europa. Alegerile din Moldova au arătat la ce respect al legalității se putea aștepta lumea din partea unui funcționar turc dinadins trimis pentru a nu respecta nimic. Și apoi avem acest noroc de a putea citi corespondența familiară a lui Vogorides-bei...

«Pentru noi, la Bucureștĭ, priveliștea n'a fost așa de înveselitoare: în loc de acest bei tînăr și îndrăsneț însuflețit de o cutezanță atît de compromițătoare, avem un bătrîn care, ajuns pînă la sorocul obicĭnuit al vieței, n'a găsit, la această vîrstă, simțiminte liniștite și neinteresate, un gînd bun pentru țara sa și pentru dînsul. In loc de a-șĭ înnobili sfîrșitul carierei, luînd sincer parte la reînvierea unui popor, nu s'a gîndit de cît să-șĭ mulțumească o ambițiune de bătrîn. N'a privit în jurul lui, ci la Constantinopol, și s'a purtat ca acei slujbașĭ turcĭ care, fiind că au trăit de vecĭ sub puterea absolută a unui stă-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pîn, pĭerd capul acolo unde fiinţează instituţiunĭ şi drepturĭ. Această lege supărăcĭoasă nu-i pentru dînşii de cît un petec de hîrtie; a-l rupe şi a arunca bucăţile în ochii oamenilor, e metoda d-lui Vogorides; a-l îndoi şi a-l pune binişor în buzunar, e a lui Vodă Ghica. Lucrul tot acolo vine; numai deosebirea anilor face deosebirea metodei. Dar Europa, deşteptată de sgomot, n'a cătat de cît la Iaşĭ; n'a văzut că acelaşĭ lucru se petrecea şi la Bucureştĭ [1])

Ast-fel, după legile noastre, după însu-şĭ firmanul Porţii care a numit pe Caimacamĭ, administraţiunea cea noă *cată să păstreze o poziţiune de tot nepărtinitoare* [2]). Caimacamul nu este într'adevăr de cît un epitrop vremelnic, şi autoritatea lui se mărgineşte în a face acte de conservaţiune. Să vezĭ ce a conservat.

«Articolul 18 al legei din 1831, îl opreşte ca în tot cursul puterei lui vremelniceştĭ, să destitue un funcţionar, în afară de cazul unor greşelĭ dovedite.

«El, prin diferite ofisurĭ, a destituit pe capii de secţie ai de-

1) HELIADE *(Scrisorĭ din exiliu*, p. 617*)*, la data de 22 Dec. 1858, scrie: «A Ghica s'a pus pe capete, de nu va putea face a se alege el, să-şĭ «dea toţĭ partisanii în favoarea lui N. Golescu, şi prin urmare, face «causă comună (cum zice) cu cei de la 48. Şi aceştia erau carĭ de la «1840 strigau asupra lui şi-l sfăşiau pentru calităţile şi virtuţile ce avea «atuncĭ, acum zic că au venit la vorba noastră şi-i recunosc virtuţile «ce le are. Cum se operă această luminare în minţĭ? De unde veni «minunea aceasta? Din marea orbire. Atuncĭ, şi de atuncĭ pînă la 1856 «fură orbiţĭ de ură, şi acum sunt orbiţi de interese. Iată calităţile şi «virtuţile îĭ eşiră pe faţă lui Al. Ghica de cum se determină a lucra spre «a lăsa ţara pe mîinile lor. Am zis *orbirea*, însă nu m'am exprimat bine. «Şi atuncĭ şi acum ştiau foarte bine ce făcuse. Atuncĭ Ghica nu mai «era posibil, şi oamenii îşĭ cauta interesul, şi ca să fie bine cu Rusia şi «cu Austria şi cu Bibescu sfăşia pe Ghica; acum Ghica le dă osul in «gură, şi Bibescu poate să li-l ia. Ghica dar e de minune.»

2) Textual. Vezĭ firmanul din 3/15 Iulie 1856 (*Bul. of.* No. 56 din 17 Iulie 1856).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

partamentelor, ca și pe un mare număr de slujbașĭ mai micĭ [1]).

«A destituit cu grămada, prin ofisul No. 113 [2]) pe toțĭ membrii Curții supreme și pe ai tutulor Curților de apel

«A destituit la ministerul de finanțe secțiunea de contabilitate [3]), ceea ce a adus demisiunea casierului general, a mai

[1]) Vezĭ textul acestui articol la p. 497 a acestui volum.—Prima faptă a lui Alecu-Vodă-Ghica est de a înlocui, prin decret de la 9 Iulie, pe Prințul Gheorghe Știrbei în postul de Spătar prin Ioan Odobescu. (Vezĭ *Scrisorĭ din exiliu* de HELIADE, p. 540). In aceeași zi, Al. Dimitrescu era numit secretar de Stat în locul lui Al. Plagino, ginerele lui Vodă Știrbei. — Numirĭ de miniștri și de directorĭ de minister se găsesc la *Bul. of.* No. 64, din 13 August 1856. La 31 August 1856 (No. 69 din *Bul. of.*), un cap de secție e înlocuit la ministerul justiției. Vodă A. Ghica își însuși, în tot decursul Căimăcămiei sale, dreptul de a numi funcționarĭ. (Vezĭ *Bul. of.*, No. 76, 24 Septembrie 1856; No. 83, 19 Octombrie 1856).

[2]) Decretul din 13 Septembrie 1856 (*Bul. of.*, No. 73, din 14 Sept. 1856) are N-ul 119. E complectat prin decretul No. 122 din 15 Septembrie (*Bul. of.*, No. 74, din 17 Septembrie 1856). Acelaș număr conține decretul No. 123, de care se vorbește mai departe, și care numește membri ai Epitropiei orfaniceștĭ pe D-nii Pascal Tămășescu, Matache Coadă și Nicolae Nestor.

[3]) DESPRE FINANȚELE ȚĂREI ROMÎNEȘTĬ DE LA 1847 LA 1856.

Cît a costat pe Țara Romînească răsvrătirea din 1848, ocupația de la 1848 la 1851, și cea din 1853?

S'a putut constata starea înfloritoare a finanțelor la sfîrșitul domniei lui Bibescu, în momentul cînd isbucni răsvrătirea din 1848 [1]). Membrii acestei mișcărĭ au pretins însă că n'au găsit în cutiile săteștĭ, în momentul plecărei Domnului de cît 777,000 de lei; mărturisesc încă că în casa Vistieriei n'au găsit de cît 349,064 de lei, 37 de parale. Nu avem a-i urma în învinuirile de dilapidare ce aduc unii în contra altora; scopul nostru este numai să arătăm ceea ce, financiar vorbind, răsvrătirea a costat pe Țara-Romînească. Perderĭ neînsemnate, zice *legenda:* perderĭ foarte marĭ, răspund cifrele neîmblînzitului *Monitor*.

Starea financiară arătată de Vodă-Bibescu în 1847 [2]), și cea arătată în 1848 [3]), dovedeau, de o parte, lipsa orĭ-cărei datorii, de alta că ființau prisosurĭ în casa Vistieriei, în casele diferitelor așezăminte publice, și în cutiile săteștĭ. Ce s'au făcut toate aceste sume? Se răspunde la această întrebare în lucrarea foarte însemnată ce are titlul de: *Starea*

[1]) Vezĭ p. 344 și a treia parte a acestui volum.
[2]) Vezĭ p. 344 și a treia parte a acestui volum.
[3]) Vezĭ p. 344 și 347 din acest volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

multor capĭ de secţiunĭ, şi a tutulor casierilor de judeţe, şi a pus cestiunea financiară, rămasă fără control, în aceeaşĭ neorînduială ca şi administraţiunea civilă [1]. . . . .

«A destituit sfaturile orăşeneştĭ, neţinînd seamă de articolul 2 al legii din 1831 care dă acestor sfaturĭ o viaţă de

administoaţiunei şi a serviciurilor publice în Principatul Ţărei-Romîneştĭ, în Iunie 1856, — lucrare datorită lui Vodă Ştirbei, — şi se răspunde prin vorbele următoare: «CUTIILE SATELOR FUSESERĂ, SE ŞTIE, GOLĬTE DE GUVERNUL RĂSVRATIREI DIN 1848.»

Rămîne de statornicit cifra cheltuelilor pricinuite de răsvrătirea din 1848. Actele date de Vodă Ştirbei şi de Caimacamul Alecu Vodă-Ghica ne lămuresc în această cestiune. Raportul Divanului din 1856, ce reaminteşte raportul din 1851, No. 347, constată că datoria Ţărei, URMARE A ÎNTÎMPLĂRILOR DIN 1848, DUPĂ CUM S'A CONSTATAT LA SFÎRŞITUL LUI 1849, ERA DE 19,063,749 DE LEI [1].

Această cifră reprezintă datoria lăsată de răsvrătire. Vom vedea mai departe întregimea cheltuelilor ce a pricinuit dînsa.

Dacă deschidem *Buletinul oficial* din 1856, N-le 2 şi 17, ne dăm seamă de greutăţile peste măsură de marĭ cu care avut a lupta Vodă-Ştirbei cînd luă puterea. In 1855, ca urmare a ocupaţiunei, prevederile budgetului, în ce priveşte cheltuelile, sunt întrecute cu mai mult de patru milioane. Cu toate acestea exerciţiul n'are de cît un deficit de 2,256,748 de lei, 29 parale.—Budgetul din 1856 acoperă acest deficit, şi lasă să se nădăjduiască un prisos de 2,738,580 lei.

Cu toate greutăţile de orĭ ce fel, şi cu toate că plătise Rusiei trei milioane pentru ocupaţia de la 1848 la 1851, Vodă Ştirbei vedem că a plătit, la începutul lui 1855,—din datoria pricinuită de răsvrătirea din 1848, adică din 19,063,749 de lei,—suma de 14,430,536 de lei, şi că-i rămînea de plătit numai suma de 4,633,213 de lei. Din nenorocire, ocupaţiunea din 1853 altoise pe datoria d'întîiŭ, o alta de 25,988,459 de lei.

Cum oare isbutise Ştirbei să plătească în 1855 suma de 2,256,748 de lei, şi cum nădăjduea el să iconomisească în 1856 un prisos mai mare încă? Oare printr'un împrumut? Nu; ca şi lui Mihaiŭ Sturza al Moldovii [2], i plăcu mai bine să aştepte totul de la viitor. Dintr'o parte, readuse ordinea şi economia în finanţe, îşĭ mări astfel mijlócele, puse, din pricina răsboiului, un impozit de doă a zecelea de adăogat la orĭ-ce sumă percepută, în timp de patru anĭ, de la proprietarĭ şi de la ţăranĭ; de altă parte, ca să vie de hac nevoilor de faţă, făcu,—prin înţelegere cu Di-

[1]) Vezĭ *Bul. of.*, No. 73, 14 Septembrie 1856.

[1]) Vezĭ «Raportul din 1851 No. 347» şi «Starea administraţiunii şi a serviciurilor publice ale Principatuĭui Ţării-Romîneştĭ în Iunie 1856».

[2]) Vezĭ t. I-ŭ al acestei opere.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

doi anĭ, și poruncind să se facă înainte de sfîrșitul legal al vieții lor, alegerĭ noi supuse înrîuriĭ sale [1])....

«A destituit prin ofisul No. 123 [2]) pe membrii orfaniceștiĭ epitropii care supraveghează și administrează averea orfanilor.

«Tot de o dată:

«Numește în toate aceste posturĭ pe care le-a lăsat în vă-

vanul,—un împrumut la casele publice, a căror avere se suea la 24,239,478 de lei, și luă asemenea împrumut depozitele făcute la Vistierie de către particularĭ.

În 12 Octombre 1856 (*Bul. of.* No. 81), Caimacamul constată că Statul datorește:

Caselor publice	21,871,307 lei	28 parale
Și depozitele particularilor	5,343,236 —	5 —
	27,214.543 lei	33 parale

Așa că aceste case nu mai aveau ca numerar, la sfîrșitul lui August, după plata cheltuelilor lor, de cât un milion și jumătate de lei. La 21 August 1856, scoțînd din numerariul ce se afla în Vistierie banii depozitelor, aceasta numai putea dispune de cît de 230,158 lei 30 de parale. Din prisosul prevăzut de Vodă Știrbei pentru 1856, mai trebuea apoi scoșĭ 418,972 de lei, 20 de parale, prevăzuțĭ în mai mult la fondul țiganilor, sumă ce nu putea intra în casa acestora, din pricina treptatei lor emancipărĭ. Cată să adăogăm că cheltuelile din 1856 întrecură cu 8,389,016 lei, parale 30, prevederile bugetare. În fața acestei situațiunĭ, Caimacamul Ghica-Vodă urmă înainte cu măsurile hotărîte de Vodă Știrbei, și crezu chiar de nevoe de a întrerupe munca șoselelor. (Vezĭ la apendiciu: *Finanțele de la 1856 la 1859*).

Ocupația din 1853 a fost fără îndoeală una din pricinile turburării aduse în finanțe și nu trebue să aruncăm răspunderea acestei ocupații pe spinarea autorilor mișcării de la 11 Iunie; dar nu-i de cît drept ate să recunoaștem că ei fiind pricina ocupații ce a ținut de la 1848 la 1851, dinșii sunt vinovațĭ de deficitul de mai 'nainte de 19,063,749 de lei.

La acest deficit de 19,063,749 de lei cată să adăogăm cele 3,000,000 ce Vodă Știrbei plăti Rusii pentru ocuparea Principatului, ceea ce duce la 22,063,749 de lei deficitul pricinuit Vistieriĭ Statului, fără a mai număra cheltuelile ocupațiunii pentru anii 1850 și 1851, niciĭ sumele lăsate de Bibescu, care puse la o laltă se pot ridica la 3 saŭ 4 milioane. Scurt răsvrătirea din 1848 nu póte să fi costat pe Țara-Romînească mai puțin de 26 de milioane [1]).

[1]) Printre diferitele numirĭ de magistrațĭ de orașe (primarĭ), să citâm decretul No. 1 din 4 Ianuarie 1857.

[2]) Vezĭ nota 3 de la p. 489.

[1]) Starea administrațiunii în Iunie 1856, p. 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

duvie, oamenĭ streinĭ de administrație, care duc acolo neorînduiala și negrija, dar care, datorîndu-i postuli lor, i datoresc zelul și devotamentul lor . . . .

. . . .

«Batjocura se întrece une orĭ cu partea urîcĭoasă. Prin ofisul No. 122, Caimacamul numește procuror la Curtea apelativă, secțiunea civilă, pe un oare-care Ion Grecianu. La priimirea hîrtii ministeriale, kir Ioan se miră; cum însă un post și o leafă sunt în vecĭ bune de luat, se supune și aleargă la ministru care-i dă cu dărnicie sfaturĭ și povețe. A doa zi vine la tribunal, depune jurămînt, și-șĭ începe slujba. Membrii însă ai Curții găsesc cĭudate apucăturile noului lor coleg. Se cercetează ce a fost, și se constată că e dintre slugĭ. Magistratura se indignează; e scandal în oraș. Guvernul nu se sinchisește, și, ca să repare insulta făcută întregului corp judiciar, se mulțumește să dea un nou ofis, No. 188, care desființează pe cel d'întîiŭ și tălmăcește că s'a făcut greșeală, că postul era pentru un alt Ion Grecianu, *maior*, cu locuința la Craiova. Apoi, cum locuitorul din Craiova nu se află în Bucureștĭ, în loc de Ion se scrie Nicolae pe ordinul de numire care găsește în sfîrșit unde locuește noul titular. Iar calicul de Ioan, care în toate aceste nu avea nicĭ o vină, e osîndit la închisoare ca uzurpator de titlu [1].

«Iată cum ne sunt duse treburile, cînd nu sunt duse în modul ce-țĭ spuneam mai sus.

«Și acuma, adăogînd la această scrisoare nenumăratele

[1]) Decretul No. 122, de care autorul vorbește mai jos, conține într'adevăr numele lui Ion Grecianu, ce e numit procuror la Curtea de apel, secțiunea întîia. Decretul arătat aci sub No. 188 se află într'adevăr la *Bul. of.*, dar cu numărul 148. Prin acest decret Ion Greceanu e osîndit la închisóre pentru uzurpațiune de funcțiune, de vreme ce numirea era a maiorului Grecianu, care, la rîndu-i, e înlocuit prin Nicolae Grecianu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

abuzurĭ [1] de care nu mai stau să-ţĭ vorbesc, nu găseştĭ oare, Domnule, că se face prea mare cinste D-lui Vogorides, cînd

[1]) Iată cîte-va dovezĭ de abuz de putere.

(1856, 7 Septembre. *Vezĭ Bul. of.*)

PORUNCĂ CĂTRE OŞTIRE.

Văzînd raportul şefului oştirei cu No. 2288, că în catastişe se află însemnate rangurĭ de sus şi de jos ce nicĭ o dată n'au fost în fiinţă în slujba Ţării şi anume:

Căpitanĭ :

1° Prinţu Grigore Bibescu Brîncoveanu;
2° Prinţu Alexandru Ştirbeiu.

Parucicĭ :

1° Prinţu Nicolae Bibescu;
2° Prinţu Dimitrie Stirbeiu.

Praporcic :

1° Prinţu George Bibescu.

Iunkerĭ :

1° Mihail Ghica;
2° Gheorge Sachelarie;
3° Gheorge Filipescu;
4° Grigorie Aristarhi.

Poruncim scoaterea lor din catastişe.
(Urmează iscălitura M. S.)
No. 46, Anul 1856, Septembrie 1.

Observaţiune: Prinţul Nicolae Bibescu, şcolar al Şcolii politehnice, eşit din Şcoala statului-major cu No. 1, dobîndise de la guvernul francez voia de a merge să-şi desăvîrşească educaţiunea-i militară în Africa. Prinţii Gheorghe Bibescu şi Alexandru Stirbei erau încă în şcoala de la Saint-Cyr. Cum oare li s'ar fi putut cere să fi *fost în fiinţă în slujba Ţării?* Si de ce să li se tăgăduească lor folosul de care s'au bucurat, de orĭ-cînd, Romînii priimiţĭ în şcolile militare streine, adică să li se numere timpul trecut în aceste şcolĭ ca serviciu activ în armata romînă?

Această măsură ar putea foarte bine fi privită de unii ca o prigonire a familiilor Bibescu-Ştirbei, de vreme ce, din noă persoane lovite, şase sunt din familia acestor doi Domnĭ, şi trei din familii devotate lor.

Prietenii Caimacamului Vodă-Ghica i-au ridicat în slăvĭ liberalismul. Dar acest liberalism pare să fi avut multe lipsurĭ de continuitate, căcĭ ne vine greu, de pildă, să credem că suprimarea ziarului *Timpul*, pedepsit fiind că a reprodus un articol din *Stafeta* (*l'Estafette*), să fie o faptă liberală. (Vezĭ *Bul. of* No. 22, din 18 Martie 1857). — Tot ast-fel

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

numai la dînsul se gîndesc presa şi conferinţele diplomatice? Nu vezĭ oare că, deşi jucînd un alt joc, totuşĭ merită Caimacamul nostru ceva din atenţiunea atît de mare dată tînărului său coleg? Nu crezĭ oare că Vodă Ghica a ştiut cu multă dibăcie, de pot asemenea lucrurĭ fi numite dibăcie, să se facă fără sgomot stăpîn pe toate puterile vitale ale ţării, pe toate mijloacele ei de acţiune, spre a fi în stare, la un moment anume, să o facă să vorbească sau să se mişte după cum va cere folosul lui?

Încă o liniuţă spre a desăvîrşi pînza. Cluburĭ, zise patriotice, se formează; Caimacamul le vede cu ochiŭ bun; le pune să-i trimită cu sgomot adrese pentru unire şi pare a se da întreg acestei idei. Dar, în acelaş moment, autorităţile reînoite priimeau în taină ordine circulare ce le dedeau porunca de a năbuşi, prin ameninţărĭ de pedeapsă, orĭ-ce încercare s'ar face spre a se'ntruni şi a se 'nţelege despre dorinţele de arătat comisarilor europeenĭ; şi copii după aceste poruncĭ, cu grijă ascunse publicităţii, erau trimise Porţii şi immînate agentului austriac.

Eram oare greşit cînd vorbeam adineaorĭ de complotul austriac şi de dictatura aşezată la noi ca să'nşele buna-credinţă a Europei şi buna-i voinţă pentru noi?

În scurt, cu toate ştirile ce ne-au sosit de curînd, suntem încă în situaţiunea următoare:

şi cu libertatea cuvîntului; Caimacamul nu dete voe să se tipărească cuvîntarea ce Vodă Bibescu rosti la Bucureştĭ, fără ca ea să fi trecut prin *censură*, şi, cuvîntarea fiind litografiată în ciuda Caimacamului, acesta denunţă această faptă *dispreţului public*. Mijloc cam silnic şi care făcu o întipărire de tot alta de cît cea la care se aştepta Caimacamul (*Bul. of.* n-ul 35, din 6 Mai 1857).

Vodă-Bibescu se arătase mai drept faţă cu Domnul căruĭ urmase, căcĭ, dacă la 10 Septembre 1845, dedea dreptate ţăranilor lui Vodă-Ghica în contra arîndaşuluia cestui Domn (*Bul. of.* no. 86 din 1845), destitui, în afacerea lui Vodă-Ghica cu sindicii falimentuluĭ Moscu, tribunalul de comerţ care dedese, în contra acestui Domn, o judecare nedreaptă (*Bul of.* No. 15, 20 Februarie 1847).

Ne e frică de Turcia.

Ne e frică de Austria.

Ne e frică mai ales de Caimacamii noștri.

Dar avem încredere în Europa, care ne-a dat de curînd o dovadă noă de bună-voința ei pentru noi. Întîmplările din Moldova, priveliștea turburărilor noastre din'năuntru cată să-i fie un semn care să-i arate scăparea. Comisarii ei să vegheze cu grijă, și dacă desprețuesc, cu foarte mare dreptate, sila pe față cum s'a arătat ea la Iașĭ, să fie cu ochii deschișĭ asupra viclenii, ast-fel cum ea s'a pus și se va mai pnne încă în mișcare în Bucureștĭ.

«*P.-S.* — Citind scrisoarea mea, bag de seamă, că nu ți-am vorbit de listele electorale ce au apărut de curînd, și, pe legea mea! după cîte ți'am spus, nicĭ că era nevoe să vorbesc de dînsele. Persoana fiind cunoscută, aceste liste sunt ceea ce trebuia să fie; iată de ce am ținut să te luminez bine în ce-L privește. Ciuruirea s'a făcut cu atîta grijă că poate fi privit corpul nostru electoral ca un șurup mai mult în administrațiune. În Moldova, de s'a făcut aceeașĭ manoperă, s'a făcut cel puțin pentru o cestiune politică, unirea sau separațiunea. *Aci*, ***nu s'au îngrijit de cît de cestiunea personală, și alegătorii au fost priimițĭ, nu fiind-că erau*** PENTRU SAU CONTRA UNIRII, ci fiind-că erau PENTRU VODĂ GHICA ȘI ÎN CONTRA PROTIVNICILOR LUI.

«Au scoborît acest act mare pînă la o uneltire de nimic.»

Către acelaş timp, Vodă Bibescu chema băgarea de seamă a guvernului francez asupra proiectelor Caimacamului Țării-Romîneștĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Domnului Conte Walewski.

TRADUCERE

30 Septembrie 1857.

DOMNULE CONTE,

Cunoscînd grija ce aveţĭ pentru soarta Ţării mele, nu mă sfiésc de a abuza de complezenţa d-voastră, rugîndu-vă să-mĭ daţĭ azĭ încă cîte-va momente de ascultare. Indrăsnesc să mă măgulesc cu ideia că Ex. Voastră, cînd mă va fi citit pînă'n capăt, va ierta libertatea ce iau de a veni să o fur de la însemnatele ei ocupaţiunĭ.

În înţelepcĭunea D-Voastră, Domnule Conte, aţĭ înţeles că rostirea cu cuget curat a dorinţelor Principatelor, în timpul alegeriĭ apropiate a Domnilor lor, ar fi mult pusă la îndoeală, de s'ar păstra Caimacamilor de acum autoritatea de care se folosesc ei de trei-zecĭ de lunĭ, cu atît de puţină conştiinţă, în scopul de a-şĭ crea un partid interesat a vecĭnici puterea lor. Ştiu că, mulţămită bine-voitoarei D-Voastre iniţiative, Congresul a hotărît că această autoritate va 'nceta în drept şi în fapt, cînd va fi sosit momentul de a păşi la alegerĭ, ca să să lase loc celor trei Caimacamĭ prevăzuţĭ de legea organică, şi că, prin urmare, inalţii demnitarĭ care, la sfîrşirea puterilor Domnilor Stirbei şi răposatul Gr. Ghica, aveau în Ţara-Romînească şi în Moldova, posturile de miniştri al treburilor din 'năuntru şi al dreptăţii, şi acela de preşedinte al Divanului domnesc, vor fi chiemaţĭ să alcătuiască Căimăcămiile acestor doă ţărĭ. În mijlocul deosebirii de idei ce desbinau pe membrii Conferinţii, această hotărîre, fie-mĭ îngăduit să spun că era cea mai înţeleaptă şi cea mai legitimă tot de o dată; căcĭ Caimacamii de acuma, căror atribuţiunile lor nu lăsau dreptul de a schimba în nimic personalul ce găsiseră, îşĭ însuşise p'acel de a răsturna toate chiar din temelie [1].

[1] A se vedea, în această a treia parte, notele de la p. 492 şi următoare, despre destituirile ce Caimacamul Alecu-Vodă Ghica s'a în-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cu toate acestea, scrisorile ce-mĭ sosesc din Bucureştĭ şi Constantinopol se 'nvoesc a zice că Vodă Ghica dă din mîinĭ

cumeţit să facă, şi mai ales decretul din 9 Iulie 1856;— n-ul 64 al *Bul. of.* din 13 August 1856; n-ul 69 din 31 August 1856;— n-ul 73, din 14 Septembre 1856 (decret din 13 Septembre, n-ul 119); — n-ul 74, din 17 Septembre 1856 (decret din 15 Septembre, n-ul 122); — decretul n-ul 1 din 4 Ianuarie 1857.

Numirea de Caimacam a lui Alecu-Vodă Ghica de către Poartă era însă-şĭ o nesocotinţă a articolului 18 din Regulamentul organic din 1831.

Acest articol sună ast-fel:

SECŢIA II-a. — *Vremelnică ocîrmuire.*

. . . .

ART. 18.— La orĭ-ce încetare de Domnie, sau întîmpinîndu-se vacanţie, trei Caimacamĭ se vor însărcina îndată cu oblăduirea stăpînirii.

Vor fi legiuiţĭ Caimacamĭ:

Prezidentul înaltului Divan, ministru trebilor din lăuntru, şi marele logofăt sau ministrul dreptăţii, carĭ se vor afla în slujbă atuncĭ cînd se va intîmpla vacanţia.

Aceştĭ trei dregătorĭ vor cîrmui împreună toate trebile Principatului, pînă la suirea în scaun a noului Domn, şi vor stringe îndată obicĭnuita Obştească Adunare spre a pune în lucrare măsurile cele hotărîte prin art. 20.

CAIMACAMII, PE VREMEA OCÎRMUIRII LOR, NU VOR PUTEA SĂ DEA TITLUR DE NOBLEŢĂ, SĂ JUDECE PRICINĬ FĂRĂ SĂ AIBĂ JUDECATA LOR APELAŢIEĬ NICĬ SĂ SCOATĂ PE CEI CE SE AFLĂ ÎN DREGATORII PUBLICE, CI NUMAI PENTRU O GREŞEALĂ DOVEDITĂ, ŞI ÎNCĂ CÎND SE VA ÎNTÎMPLA CA O DREGĂTORIE SĂ NU'ŞĬ AIBĂ DREGATORUL EI, NU VOR PUTEA SA ORÎNDUEASCĂ LA DÎNSA DE CÎT NUMAI VECHIL.

ART. 19.— *Despre liste.*

. . . .

ART. 20.— *Despre protestări în contra listelor.*

. . . .

ART. 21.— *Despre publicarea listelor.*

. . . .

ART. 22-25.- *Măsurĭ privitoare la alegerĭ.*

. . . .

După aceste articole, Caimacamii, din ziua aşezării lor în scaun, au cincĭ zile pentru a alcătui listele, şi alegerile cată să fie făcute în cele patru-zecĭ de zile ce urmează.

SECŢIA III-a.— *Chipul alegerii Domnului.*

. . . .

ART. 44.— Pînă a se întări Domnul de către Poartă, Caimacamii nu vor înceta a cîrmui Ţara, rămîind îndatoriţĭ că după ce se va urca Domnul cel nou în scaun, să dea cuvînt de ocîrmuirea lor şi socoteală de cheltuelile veniturilor Ţării, atît Domnului cît şi obicĭnuitei Obşteştĭ Adunărĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și din picĭoare pe lîngă Poartă, ca să nu se supue hotărîrii Conferinții. Nu cere nimic mai mult nimic mai puțin de cît să se refuze membrilor Căimăcămii regulamentare funcțiunile de miniștrii, pe care le au de drept, ca să fie păstrate aceste funcțiunĭ creaturelor sale,—și să se depărteze din această Căimăcămie membrul cel mai inteliginte și cel mai activ, Ion Manu, care ar fi înlocuit prin urmașul său în prezidenția Divanului, Constantin Ghica, nepotul Caimacamului. — Nu știu de ce prilegiurĭ s'a slujit ca să-șĭ sprijinească cea d'întîiŭ din aceste cerințĭ. De-ar fi cu putință să ne-o tălmăcim, ar fi numai prin cutezanța care este semnul tutulor actelor sale; căcĭ Regulamentul Organic e tot atît de poruncitor în această cestiune cît și textul chiar al celei din urmă convențiunĭ încheiate între cele șapte puterĭ; și dacă Regulamentul din 1831, chiemînd pe miniștrii cu portofoliul la înalta direcțiune a guvernului, în timp de văduvie a scaunului, a văzut în această combinare o condițiune temeinică de tărie și de unitate pentru o administrațiune provisorie, Ex. Sa înțelege cu cît e lucru mai grăbit de a face să fie această măsură respectată azĭ, în mijlocul elementelor de demoralizare și de turburărĭ pe care puterea în ființă a avut de principiu să le 'mbărbăteze.

In cît despre nădejdea cu care se adapă Vodă Ghica de a face pe nepotul său să intre în Căimăcămia cea noă, ea s'ar întemeia, după cele ce mi-au spus Fuad-Pașa, pe faptul că D. Ion Manu, ne-avînd rangul de Ban, care singur ar da drept prezidenții Înaltului Divan, nu cată să fie privit că a exersat efectiv această prezidenție, și nu poate fi subt prilejul acestei prezidenții în rangul celor trei Caimacamĭ. Pot însă spune că, de aveau Domnii obiceiul de a lua printre Banĭ pe prezidenții acestei Curțĭ, nicĭ un articol al regulamentului nu-i silea la aceasta, și, pentru a aduce o singură dovadă, Iorgu Filipescu, care în 1842, cînd cu destituirea lui Vodă Ghica, a împlinit funcțiunile de Caimacam, în calitatea sa de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prezident al Divanului domnesc, — în împrejurările în care Țara Romînească fu pentru cea d'întîia oară chemată a-și alege un Suveran,— nu avea rangul de Ban.

Îmĭ pare nefolositor, Domnule Conte, să stăruesc mai mult; Ex. Sa a și simțit că uneltirile de care vorbesc n'au altă țintă de cît să zădărnicească singura măsură care să dea o făgăduință de ceva libertate în alegerĭ.— De aceasta, găsesc o noă mărturie într'o scrisoare ce tocmai acum pirimesc din Bucureștĭ, cu data de 23 Septembre; îmĭ face cunoscut că Vodă Ghica a dat comenzile de căpetenie ale miliției oamenilor din 1848, și a schimbat pe toțĭ aici slujbașĭ ai săi căror nu mai recunoștea un zel în stare de a asculta orbește de dînsul. Încetînd chiar de a-șĭ ascunde gîndul de a păș în contra hotărîrilor Congresului, el caută a mai amăgi încă mințile făcînd să fie proclamat sus și tare, prin agențĭ trimișĭ prin județe, că viitoarea Adunare va avea datoria să nu priimească să facă alegerea de Domn, ci să protesteze în contra unei convențiunĭ care n'a ținut seamă de dorințele naționale ce cereau unirea; avînd nădejdea în sfîrșit de a umplea Camera viitoare de aderenții săi, ațîță cu rea credință pe alegătorĭ a nu-șĭ alege deputații de cît printre adevărații patrioțĭ care vor avea voinicia de a se lega de mai 'nainte, prin jurămînt, să susție această protestație.

E dat Împăratului, cel mai nobil protector al nostru, să'nfrîne cît mai repede aceste escesurĭ. E dat D-Voastră, D-le Conte, vrednicul Lui reprezintant, și generoasa obîrșie a chezășuirilor ce ne sunt hărăzite, să veghiațĭ la a lor întocmai făptuire, oprind să fie Căimăcămia regulamentară coruptă în esența sa, și desbrăcată de însușirile sale.—A nu vrea a-i da mijloace de acțiune energice, ar fi a-i face o situațiune ce nu s'ar putea apăra, ar fi a face dintr'însa un element nou de anarhie; mai mult de cît orĭ-cînd i trebue date puterĭ serioase și întinse ca să sdrobească lanțul primejdios ce leagă pe agenții administrațiunii de acum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De s'ar gîndi cine-va să opune argumentul că, viitoarea Căimăcămie avînd asemenea puterĭ, s'ar înființa neajunsurile în contra cărora s'a vrut a se lupta prin întemeiarea ei, ar fi lesne de răspuns că i va lipsi vremea de a înoda lanțul tot așa de strîns cît l'a înodat administrațiunea de față, și că ea va găsi un control de acum înființat în sistemul pe care îl va înlocui, sistem, ale cărui efecte va avea dînsa atît de muncă să le paralizeze, în cît mă tem chiar să nu o văd îndestul de puternică ca să poată nimici rău-făcătoarele lui piedicĭ.

Simțimintele de interes mișcător pentru cauza Principatelor, ce adesea mi-ațĭ arătat, Domnule Conte, și greutatea unei situațiunĭ care tinde a compromite nu numai binele în prezent, dar și isbînda în viitor a ***vederilor largĭ și generoase pe care guvernului francez cată să-i pară rău că nu a putut, de rîndul ăsta, să le făptuească în deplin pentru noi***, vor îndritui, îndrăsnesc să o cred, în ochii D-voastră, noul meu demers pe lîngă Excelența Voastră.— De altmintrelea, astă-zĭ, cu lipsa de interes personal ce am în fericita gestiune a afacerilor de către o Căimăcămie, compusă de miniștrii ai unei alte puterĭ de cît a mea, am fost cu atît mai mult la largul meu pentru a ridica numai glasul în numele prietenilor ordinei în țara mea.

«Mă folosesc cu grabă de acest prilej, etc.»

Cînd se apropie timpul de a se păși la alegerea membrilor ce trebuea să fie aleșĭ în Divanul ***ad-hoc***, foștii Domnitorĭ Gheorghe-D. Bibescu, și Barbu Stirbei, chiemațĭ de compatrioții lor, priviră ca o datorie de a veni în mijlocul lor, în grelele împrejurărĭ prin care trecea națiunea romînă, ***ca să le pue la dispoziție un devotament ce nu slăbise, și o experiență care poate se mai mărise*** [1].

[1] Vezĭ mai departe, p. 507, cuvîntarea Domnului in Bucureștĭ. — [Această frază e tradusă după traducerea franceză a acestei cuvîntărĭ, traducere făcută atuncĭ, dar in mod liber, astfel că cuvintele aceste nu se află în textul romînesc. — *N. tr.*].

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Un entuziasm nedescris prezidă la intrarea în Craiova a Alesului din 1843. Vodă Bibescu rosti în acest oraș următoarea cuvîntare:

«DOMNILOR,

Primirea cea plină de dragoste, care îmĭ faceţĭ, nu este lucru nou pentru mine. Voi m'aţĭ obicĭnuit încă de multă vreme, cu asemenea mîngăitoare manifestaţiĭ, și, de cîte orĭ am venit între voi, tot cu aceste semne de bucurie și iubire aţĭ întămpinat pe acela, care a fost tovarășul copilăriei voastre și care s'a legănat într'un acelaș leagăn cu mai mulţĭ dintre voi [1]). Osebite împrejurărĭ fac însă astăzĭ ca noile dovezĭ ce-mĭ daţĭ de aceste sentimente ale voastre să mi să pară mai dulcĭ de cît nicĭ odată. Voi știţĭ că patria a bine voit odinioară, cînd i s'a întors dreptul de a alege pe Domnul său, să mă cinstească cu aceasta înaltă poziţie, din care evenimentele de la 1848 m'a silit a mă retrage. Dar nu știţĭ, poate, că una din nenorocirele ce însoţesc o asemenea poziţie este și aceea de a preface, mai de multe orĭ, în vrășmașĭ pe cei mai bunĭ prietinĭ, preschimbînd în ură dragostea cea mai vie. Puteţĭ dar judeca cît de fericit mă socotesc (căcĭ nicĭ eu nu am încetat de a vă iubi din adîncul sufletului), văzînd că, și după o asemenea cercare, aţĭ rămas cătră mine, precum v'am cunoscut altă-dată.

Iar fericirea ce simţ este cu atît mai mare, cu cît cunosc uneltirile și amerinţările întrebuinţate ca să vă poprească de a asculta această pornire a inimilor voastre [2]). Priimiţĭ dar, iubiţii mei, ecspresia recunoștinţei mele celei mai adîncĭ și iertaţĭ pe pricinuitorii unor asemenea necuviincĭoase uneltirĭ,

[1]) Domnul s'a născut în Oltenia, a cărei capitală e Craiova.

[2]) «Toate mijloacele de'nfricoșare fusese puse 'n mișcare de guvern pentru a zădărnici manifestarea ce au făcut locuitorii. Slujbașĭ au fost destituiţĭ numai pentru că s'au înfăţișat acasă la fostul Domn al ţării, care poate că le'ncepuse cariera.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

căcĭ ei nu sunt în stare să preţuiască strîmtele legăturĭ ce ne unesc.

Lăsându-mĭ vremelniceşte locul de retragere, şi viind să mă pun în a voastră dispoziţie, nădăjduesc că am răspuns la o dorinţă a voastră. Vremile sunt întru adevăr aşa de critice, în cît se poată socoti sfîntă datorie pentru fie-care a aduce iubitei patrii tributul slujbelor sale, cîtuşĭ de mic ar putea fi.

Peste puţin este a se hotărî viitorul ei. Acea hotărîre va fi spre folos, sau spre vătămare după cum ne va fi purtarea.— Prin care mijloace însă am putea face, ca acea hotărîre să fie spre folos? Cele mai simple sunt tot-d'auna cele mai bune, iar, în cele de astăzĭ împrejurărĭ, sunt singure acele ce pot fi spre isbutire şi mîntuire.

Ce ni să cere ca să ajungem la doritul sfîrşit? Doă lucrărĭ cu totul osebite una de alta [1]: cea dintîĭ de a ne forma în trupurĭ alegătoare, ca să numim pe infăţişătorii noştrii: cea d'a doilea de a se constitua acei înfăţişetorĭ aleşĭ în adunare obştească, ca să formuleze dorinţele ţărei, în marginile dreptului şi a bunei cuviinţe.

Să ne păzim dar de a amesteca aceste doă lucrărĭ şi de a da fără vreme la cea din urmă îngrijirea care acuma cere cu dinadins cea dintîiŭ. Nefiind încă de cît simplĭ alegătorĭ, să lăsăm la cei ce vor fi aleşĭ sarcina, ce să atinge de dînşii, de a să chibzui despre temeiurile, pe care s'ar putea aşeza mai bine viitorul ţărei, şi fără a ne preocupa deocamdată despre cum ar trebui să-şĭ îndeplinească aceştia misia lor, să căutăm a îndeplini noi pe a noastră după toată cuviinţa, nepĭerzînd din vedere că isbutirea spînzură mai cu osebire de înţelepcĭunea şi conştiinţa ce vom aduce la săvîrşirea dato-

[1] «Se răspîndise atuncĭ prin judeţe, între alte doctrine, acea că trebuea ca adunările electorale să impue aleşilor lor un mandat imperativ.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

riilor, la care ne supunem ca alegătorĭ. Alege-vom bine și lucrurile aleșilor vor fi bune [1]). Fie dar silința noastră a trimite la acea adunare bărbațĭ cinstițĭ, înțelepțĭ și cu experiență, voi să zic, bărbațĭ de care să nu avem a ne teme, că ar putea jertfi, pentru folosurĭ în parte, interesele obștii, nicĭ că vor cădea în exagerații, și prin urmare în escesurĭ, care, precum ațĭ avut prilej a vă încredința, sfîrșit bun nicĭ o dată nu au.

Ca să nu greșim însă în alegerea noastră, facă fie care abstracție de persoana sa, căutînd să aleagă afară de sineșĭ pe acela pe carele ar socoti mai vrednic după dînsul.

Ferițĭ-vă de cei ce ar veni să vă zică, că au monopolul patriotismului și al capacității, căcĭ adevăratul patriotism nu este lăudăros, iar capacitatea este modestă.

Ferițĭ-vă de a crede pe orĭ-cine numai pe cele ce ar cuvînta; dar judecațĭ pe fie-care după faptele sale, întrebîndu-i viața trecută și slujbele ce va fi făcut.

Nu vă amăgițĭ de făgăduelile, nicĭ vă înfricoșațĭ de amerințările, ce ar putea unii să întrebuințeze, cu nădejde de a vă face instrumente ambiții lor ; căcĭ făgăduelile lor vor fi mincinoase, și nu vor lăsa de cît o zadarnică căială, iar amerințările vor fi fără nicĭ o putere. Pe cît ne vom mărgini în ocolul ce ni s'a hotărît prin tractatul Parisului și prin firmanul Înaltei Porțĭ, aducînd în exercițiul drepturilor, ce acolo ni s'a recunoscut, acea moderație, care dă vreme judecățiĭ de a fi ascultată, vom putea să ne mișcăm slobod, fără a ne teme de nimic ; și vă pot încredința, că păzind aceste condițiĭ, vom eși isbînditorĭ din critica poziție întru care ne aflăm.

Acestea doream, iubițiĭ mei, de a vă putea zice, și iarășĭ vă arăt a mea nemărginită recunoștință, căcĭ prin semnele de mulțămire, cu care ațĭ venit toțĭ către mine, mi'ațĭ dat

[1]) Sfîrșitul frazei, de la *nepierzînd*, etc., s'a trecut in traducerea franceză. S'a mai trecut și fraza din urmă. — (B. F.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prilej și m'ațĭ încurajat a îndestula aceasta a mea dorință [1].

Priimirea ce Bucureștenii făcură lui Vodă nu fu mai puțin mișcătoare de cît cea din Craiova.

Cuvîntarea din Bucureștĭ

«DRAGĬ MEI COMPATRIOȚĬ ȘI PRIETINĬ,

«Cuvintele îmĭ lipsesc, ca să vă pot arăta fericirea ce simț, văzîndu-mă iarășĭ în mijlocul vostru și priimind, precum altă dată, mîngîitoare dovezĭ a dragostei voastre, care a fost totdauna ținta dorințelor mele celor mai vii. Atîta vă pot zice, că în minutele acestea, am uitat toate cîte am suferit.

Osîndit a trăi departe de voi, după ce obștescul viscol de la 1848 ne-a despărțit, n'am fost nicĭ o dată mai aproape cu gîndul și cu inima, pătimind de toate cîte ațĭ suferit, căutînd a mă folosi de orĭ-ce prilej ca să arunc o vorbă bună în fa-

[1] Această cuvîntare, ca și cea din Bucureștĭ, în cărticica în care le-am găsit tipărite [în franțuzește], au înaintea lor, nota următoare:

TRADUCERE

«*Guvernul Țării-Romîneștĭ oprind publicarea acestor două cuvîntărĭ, suntem siliți să le dăm subt tipar în străinătate [1]. Iată-le ast-fel cum amintirile mai multor auditorĭ ne-au îngăduit să le reîntregim.*

«*Nu vom întreba cum miniștrii lui Vodă Ghica au ajuns să crează că publicitatea dată unor asemene cuvinte ar fi o primejdie obștească; nu voma face de cît o singură însemnare, e că, în momentul cînd ele au fost rostite, er o foarte mare fierbere în țară. Nu de geaba avem în vine sînge de Italiani. Capetele se aprindeau; doctrinele cele mai extreme erau răspîndite. În loc de a urma patimile momentului, Vodă Bibescu le făcu piept de la cei d'întîi pașĭ în provincia noastră. Credea cu dreptate că cel mai mare serviciu de făcut țării, pentru moment, era de a o rechema la liniște și la cuminție. Nimenĭ nu-i propcvăduia aceste pe atuncĭ, afară dor de membrii Comisiunii europeene, care, cu puternica autoritate a pozițiunii lor, ne sfătuiau și ei să păstrăm acea cumpătare în tot-d'auna folositoare, și care singură, în acel moment, ne putea scăpa.*»

[1]) Tipărit la Henri și Charles Noblet, rue Saint-Dominique, 56.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vorul Patriei orĭ unde cuvîntul meu a putut ajunge cu oareşĭ care nădejde de vre un folos pentru dînsa, iar mai cu osebire rugînd neîncetat pe Dumnezeu să-ĭ trimită un viitor mai liniştit şi mai statornic. A face mai mult nu mă erta puterea.

Astăzĭ însă, cînd Provedinţa, se vede, a voit să îndeplinească urările mele, trăgînd asupra-ĭ ochii tuturor puterilor celor marĭ, şi cînd voi sunteţĭ chemaţĭ a vă chibzui despre temeiurile pe care s'ar putea aşeza mai bine acel viitor dorit, am socotit de a mea datorie să viu ca să mă pui la a voastră dispoziţie, dacă modestele mele slujbe ar putea fi de vre-o trebuinţă [1].

Socotesc de prisos să zic că nu viu pornit de vr'un interes particular sau de vr'un sentiment de ambiţie personală. Voi ştiţĭ că la orĭ-ce împrejurare atingătoare de folosul public, interesul meu n'a fost altul de cît interesul obştesc. Iar ambiţia mea de şi tot-d'a-una foarte moderată, dar şi mult mai mare de s'ar socoti, voi aţĭ îndestulat-o cu prisos în ziua aceea cind, chemaţĭ fiind, pentru întîia oară după mai multe veacurĭ, ca să eczersitaţĭ dreptul de a alege pe Domnul vostru, aţĭ bine-voit să împreunaţĭ glasurile voastre asupra persoanei mele.

Vin dar îndemnat de singura dorinţă de a îndeplini o datorie sfîntă către iubita noastră patrie, aducîndu-i cel după urmă prinos al nemărginitei mele recunoştinţe. Cînd soarta ei este a se deslace şi a se hotărî preste puţin, toată ambiţia mea se mărgineşte de a o putea sluji ca simplu soldat în rangul cel după urmă.

Nu am îndoială, că voi sunteţĭ toţĭ pătrunşĭ de greutatea împrejurărilor, întru care ne aflăm, precum şi de înţelepcĭunea ce ele cer de la noi, căcĭ deşi se văd a ne tăgădui

[1] Finitul acestei fraze a fost, ca stil, schimbat în traducerea franceză, care în de obşte a fost făcută cu multă libertate. — E pusă la p. 503 traducerea frazei ce vine aci în franţuzeşte (B. F.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

îmbunătățire la soarta noastră, pot însă să ne aducă și mare vătămare, de nu vom ști să ne folosim de dînsele.

Starea noastră de acum s'ar putea compara cu aceea a unui călător, carele, pînă a nu ajunge la sfîrșitul călătoriei sale, unde l'ar aștepta mulțumire și bucurie, ar avea să străbată poteci înconjurate cu prăpăstii în afundul cărora este amenințat să cază, de s'ar ameți și ș'ar perde cumpătul. La asemenea primejdie am fi și noi supuși, de nu am bine cumpăni toate pasurile noastre și de ne-am ameți.

Dar pentru ce oare împrejurările de astăzi ar fi mai grele și mai primejdioase de cît toate acelea prin care a mai trecut țara noastră? Nu cum va n'a fost chemată și altă dată a-și preschimba pravilele ei, și a-și face organizarea dinlăuntru? Da, în mai multe rînduri.— Nici o dată însă n'a avut a se chibzui despre interese și a pipăi drepturi așa de mult înclinate cu interese și cu drepturi streine, alăturea cu care trebuește să umblăm fără a le atinge, și fără măcar a le da sfială, ca să putem asigura și statornici pe ale noastre. Apoi adevărul cere să mărturisim, că din nenorocire starea duhurilor face ca aceste împrejurări să fie și mai critice.

Dar cum am putea să ne ridicăm mai sus de cît neîndemnările ce ele înfățișează; și a înconjura primejdiile ce le însoțesc? Sunt bine încredințat, că v'ați făcut toți acéstă întrebare, și că judecata v'a răspuns, precum și mie: dîndu-ne toți mîna și arătîndu-ne la acele înalte puteri, ce bine-voiesc a se interesa la soarta noastră, uniți într'una și aceeași voință a binelui obștesc, și cu portul și cu umbletul nostru cel firesc; voi să zic cu acea simplitate și modestie, ce se cuvin unui popor mult pătimaș, carele își așteaptă mîntuirea de la protecția altora, iar nu sgîndărind unii altora rănile, ce putem avea fie-care, și afectînd port și umblet străin, împrumutat la popoare uriașe, cu care nu avem nici o asemănare.

La aceste condiții de isbutire se mai adaogă și aceea de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a ne bine pătrunde de duhul tractatului de la Paris, ca mărginindu-ne în otarele orînduite printr'însul, să putem călca pe pămînt sănătos fără frică și sfială, căci la cea mai mică întindere peste dînsele, pămîntul va fugi sub picĭoarele noastre.

Vedeţĭ, iubiţii mei, că, cu toată îndelungata despărţire, n'am perdut obiceiul care îndulgenţa voastră îmĭ dedese de a vă vorbi cu inima deschisă. Veţĭ face voi cu mine ce veţĭ voi, și mă voi socoti răsplătit cu prisos, cînd întorcîndu-mă în locul de retragere, din care am eșit vremelnicește, voi putea duce cu mine dulcea mîngîere că am contribuit și eu cătușĭ de puţin, la dobîndirea unui viitor mai fericit și mai statornic pentru patria noastră [1].»

Ales la Divanul *ad-hoc* care fu chemat pe ziua de 30 Septembrie [2] 1857, Domnul merse în sînul lui spre a-șĭ îndeplini mandatul, și luă cuvîntul.

Cuvîntare rostită de M. S. Vodă-Bibescu la Divanul ad-hoc *al Ţării Romîneștĭ*

Vodă arată în cîte-va cuvinte dorinţele ce, după Dînsul, Divanul cată să supue marilor Puterĭ. Aceste dorinţe se pot rezuma în această frază: UNIREA PRINCIPATELOR, ÎNCONJURATĂ DE TOATE CHEZĂȘIILE CU PUTINŢĂ DE AUTONOMIE, CU UN PRINŢ EREDITAR, PRINŢ STRĂIN.

DOMNILOR,

«Văz că aicea domnește o neîncredere între noi, care ne va face a nu ne înţelege, pe cît ea va mai exista. Sunt dar

[1] *«Europa va găsi, poate, că aceste vorbe sunt ciudate. Candidaţii în Sta- «tele represintative ţin alegătorilor un limbagiu diferit. Dar, mai întîiu de «toate, Vodă-Bibescu nu cere nimic, și e mult mai îngrijit de soarta Ţărei «de cît de a sa. Și apoi, poporul nostru mai păstrează ceva din reaminirile «epocei patriarhale. Are mare respect pentru acei care s'au purtat cu vred- «nicie cînd au fost în capul lui; și cum el simte nevoea de a fi luminat, «priimește cu voioșie sfaturile acelor cărora recunoaște dreptul de a-i da sfa- «turĭ, și care nu se folosesc de acest drept de cît pentru interesul obștesc.»* (Nota cărticelei tipărite). *Însemnare.* — Caimacamul numi acest discurs *pretenţios.* Vezĭ *Bul. of.* No. 35 din 6 Mai 1857).

[2] În Moldova, Divanul *ad-hoc* se deschise în ziua de 27 din aceeaș lună.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

silit a vă cere voe să vă adresez oare-care cuvinte, mai 'nainte de a se vota articolul ce este în desbatere.

«Nu vă pot ascunde, Domnilor, dintru început, că am văzut cu părere de rău acea dispoziție care taie adunarea în cincĭ părțĭ de deosebite clase, și ne pune, cu acest chip, ca în cincĭ tabere protivnice, cînd sfîrșitul chemărei noastre este a arăta cele de căpetenie dorințe ale țărei, acelea, adecă, ce obșteasca mumă ar avea pentru fericirea tuturor, și despre care ar fi cea mai mare nenorocire de s'ar ivi între noi vre-o neunire s'au vre-o neînțelegere. Dar această dispoziție este otărîtă prin înaltul împărătesc firman [1]), și nu putem de cît să ne supunem căutînd însă a întîmpina primejdia ce ea înfățișază.

«Mijlocul de a întîmpina acea primejdie, mi să pare, că este de a ne pătrunde toțĭ de acel adevăr, că nicĭ una din clasele ce compun această adunare, nu să află acilea pentru dînsa singură, dar una pentru toate și toate pentru una; că misia noastră nu este a intra în desbaterĭ despre dispoziții mărunte, ce ne-ar face să perdem din vedere acel adevărat sfîrșit, pentru care suntem adunațĭ; dar să ne strîngem cu toții împrejurul unor principii generale pe care s'ar putea întemeia un viitor mai statornic și mai fericit.

«Care sunt oare acele principii, acele temeiurĭ de căpetenie, pe care s'ar putea ridica edificiul nostru social cu chip de a nu amerința în tot minutul derăpănarea? Care sunt semnele, prin care le-am putea cunoaște toțĭ, ca să nu greșim? Voind și eu a le cunoaște, precum fără îndoială și toțĭ D-voastră, m'am întrebat, ce ne-a lipsit nouă Romînilor și fraților noștri Moldovenĭ, de nu am putut și noi să ne desvoltăm fericirea

[1]) Firmanul din 1-iŭ Octombrie 1856 hotărîse, în instrucțiunile sale către Caimacamĭ, că Divanul *ad-hoc* se va alcătui din 17 membri luațĭ din cler, 17 membri luațĭ printre boerii cei marĭ; 17 membri luațĭ printre proprietarii cei marĭ; 17 membri luațĭ printre meseriașĭ, 17 membri luațĭ printre țăranĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cea materială și viața cea morală, deopotrivă cu a altor popoare de al doilea și al treilea rînd, — ce astăzĭ să află atît de înaintate,—fără a fi mai bine înzestrate de cît noi, nicĭ despre număr și inteligență, nicĭ despre întindere și bogăția pămîntului? Legile? este adevărat, că ne-au lipsit și ne lipsesc încă multe bune, dar am avut și multe nu mai rele de cît ale acelor popoare, despre care vorbim, care legĭ ar fi dat, și la noi, tot acele resultate ca și la dînsele, dacă a lor isbăvitoare lucrare nu ar fi fost împiedicată de împrejurărĭ pe care ele nicĭ nu puteau întîmpina, nicĭ puteau birui. Oamenii oare ne-au lipsit? Nicĭ aceasta nu am putea-o zice; nu că nu am recunoaște că la noi nu pot fi acele înalte virtuțĭ civice, ce nasc și cresc numai pe pămînt neatîrnat. Dar, cu toatea acestea, urmînd șirul vremilor și căutînd cu nepărtinire, am putea găsi că s'au aflat și la noi bărbațĭ cu dragostea binelui obștesc și cu dorința de a lăsa după dînșii urme vrednice de laudă.

«Care dar au fost acele împiedecărĭ ce au nimicit și rîvna acelor bărbațĭ și buna influență ce ar fi putut avea unele din legiuirile noastre? Care a fost pricina ce s'a împotrivit că orĭ-ce bine s'a semănat în acest pămînt, nu a putut prinde rădăcină?

«Acea pricină o găsim în lipsa celor doă condiții, care mai cu osebire sunt de trebuință la înaintarea unui popor, în lipsa *stabilității*, care singură face ca rodul de astăzĭ să se poată adăoga la rodul zilei de eri și celei de mîine; și în lipsa *puterei*, care păzește și apără de acele necontenite resturnărĭ, la care din veacurĭ am fost supușĭ.

«Acea pricină este astăzĭ simțită și prețuită de obște, de către toțĭ, de la o margine la alta a ambelor Principate. De aceea și auzim eșind din toate gurile unul și acelașĭ glas: Unirea Principatelor cu Prinț ereditar și cu Prinț strein. *Unirea* căcĭ făgăduește *puterea*; *ereditatea*, căcĭ chiezăsuește

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

statornicia. Dar pentru ce Prinţ strein şi nu pămîntean? Pentru ce Romînul şi Moldoveanul, pînă erĭ atît de geloşĭ de a avea Domnĭ dintre ai lor, se arată astăzĭ atît de voioşĭ de a se lepăda de acel drept strămoşesc? Pentru ce? Fiind că este un instinct, o presimţire ascunsă care ne zice la toţĭ, că vremea s'a scurtat, şi că viaţa ne va lăsa, dacă şi în această mare împrejurare, — precum alta nu se va mai înfăţişa, — nu se vor lua măsurĭ desăvîrşite pentru statornicia viitorului nostru. Fiind-că în mijlocul acei confuzii a tutulor principiilor, acei slăbirĭ de orĭ şi ce frîu care să ţie mădularele societăţii legate unele de altele, simţim că pe valea cea repede pe care ne aflăm şi în josul căreia este prăpastia deschisă, singura scăpare pentru noi va fi o mînă tare şi puternică, care să ne poată opri, pînă a nu da de rîpă, şi să ne împingă pe o cale mai bună. Iar acea mînă o vedem numai la un Prinţ strein, căcĭ el ne va aduce, pe lîngă puterea materială cea trebuincĭoasă, şi acea putere morală ce-i vor da alianţele şi relaţiele sale cele de aproape cu capetele cele încoronate. Căcĭ el singur ne va putea scăpa de acele vrăjbĭ, de acele rivalităţĭ ce insuflă între noi ambiţia postului celui mai înalt, rivalităţĭ care se vor îmulţi în urma Unirei Principătelor, şi care, ameninţînd să se întinză pînă la clasele cele de jos, vor face din această nenorocită ţară o arenă unde toate puterile, toată vitalitatea ei se vor stinge în lupte de partide şi de facţii.

«Acestea sunt cuvintele pentru care, pe lîngă Unirea Principatelor, sau ca să zic mai bine ca o neapărată chezăşuire a înfiinţărei acestei unirĭ, se cere astăzi de către toţĭ, Prinţul strein.

«Aşa dar, Domnilor, ca să resum cele zise mai sus, Unirea Principatelor cu Prinţ ereditar şi cu Prinţ strein, înconjurate de toate chezăşuirile ce poate da dreptul de autonomie, sunt acele principii generale, acele temeiurĭ de căpetenie, care

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

zicem că comitetele nu trebue să piarză din vedere, și împrejurul cărora strîngîndu-se toate, vor putea să lucreze fără vătămare. Nu zic că aceste principii ar fi edificiul întreg, dar sînt stîlpii edificiului, fără care orĭ-ce am voi să ridicăm ar fi zadarnic, și care noi nu vom putea să ni le dăm, dacă înalta generozitate a Augustelor Puterĭ, ce bine voesc a se interesa de soarta noastră, nu se va îndura a ni le da.»

Să se caute gîndul lui Vodă Bibescu în scrisorile-i intime către colonelul Ion Florescu, ginerele său, sau în sfaturile ce dete Divanului *ad-hoc*, găsim în vecĭ întipărită într'însul această grijă predomnitoare: dobîndirea pentru țara sa *a unirii care e o chezășie de tărie*, *a eredității care e o chezășie de statornicie*.

Concluziunile Divanului *ad-hoc*, în ședința-i de la 21 Octombrie 1857, nu fură altele de cît ale lui Vodă-Bibescu. Iată dorințele ce Divanul așternu în Memorandul său către marele Puterĭ:

1. Autonomia țărilor romîne, în conglăsuire cu capitulațiunile încheiate cu Poarta, și neutralitatea teritoriului lor;
2. Unirea Țării Romîneștĭ și a Moldovei într'un singur Stat, subt numele de Romînia;
3. Domn străin dintr'o dinastie domnitoare a Europiĭ;
4. Guvern constituțional și reprezentativ [1].

O propunere ce tindea a face pe Divan să-șĭ însușească reorganizarea țărei fu respinsă.

Am tălmăcit, în studiul nostru despre 1848, de ce membrii răsvrătirei de 11/23 Iunie, văzîndu-se prin abdicarea Domnului lăsațĭ să meargă singurĭ, și simțindu-se în neputință de a opri anarhia ce înș-șĭ deslănțuiseră, ișĭ formară planul

[1]) Aceste patru puncte, priimite de Divanul *ad-hoc* al Țării Romîneștĭ, se găsesc reproduse toate în cele opt puncte adoptate de Divanul Moldoviĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a înşela lumea despre acest jalnic period al istoriei Ţării-Romîneştĭ, şi în acest scop, de a face ca Vodă-Bibescu să le ispăşească crimele lor către patrie. Era pentru dînşii mijlocul de a nu cădea sub osindirea obştească la care silit adevărul istoric, — de s'ar fi cunoscut, — i-ar fi expus. De aci legenda cărei ei au dat naştere, care a trecut din neam în neam, şi asupra cărei ei n'au încetat de a veghea ca asupra unor sfinte moaşte, urmînd a organiza împrejurul faptelor lui Bibescu cînd calomnia, cînd tăcerea.

Scrierile lor despre discuţiunile Divanului *ad-hoc*, ne dau o noă dovadă de acest adevăr. Aci vedem conspiraţiunea tăcerei. Într'adevăr, în actul sau procesul-verbal ce are drept titlu: *Declaraţiune de dorinţĭ a Dietei Ţării-Romîneştĭ, votată în unanimitate în şedinţa de la 21 Octombrie* 1857 [1])» se aduce numele tutulor acelor care au luat cuvîntul în Divan; li se prescurtează cuvîntările . . . . . , dar nu se zice nimic de a lui Vodă-Bibescu, al cărui nume nicĭ nu e rostit! Şi aşa trebuea să şi fie, de vreme ce alegerile pentru Divan fusese făcute sub guvernul Caimacamului Alecu-Vodă-Ghica, unit de mult cu membrii răsvrătirii din 1848, şi care întocmise aşa lucrurile în cît ei să joace în Adunare rolul de căpetenie [2]).

Raţiunea? E că cuvîntarea lui Vodă-Bibescu fusese rostită înainte ca lucrarea comisiunei să fie gata, şi că lămurea cele patru puncte pe care Bibescu îmboldea Divanul ca să le priimească, şi pe care acesta le şi priimi. Era însă de căpe-

[1]) Arhivele diplomatice, Principatele-unite, 1854-1866 (p. 87).

[2]) Ali-paşa deplînge *îngăduirea ce elementul conservator a avut pentru spiritul revoluţionar înainte de alegerĭ, în timpul lor şi după dînsele.* Scrisoare către Vodă-Bibescu, adresată de la Paris, la 23 Decembrie 1857 (Constantinopol). (Acest act e în dosarul nostru: Acte ale lui Vodă).

Obsrvaţiune: A cui e greşala? De ce Poarta încredinţase Căimăcămia lui Alecu-Vodă Ghica?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tonie, ***pentru legendă*** [1]) să fie bine înţeles că tot ce se făcuse în Divanul *ad-hoc* fusese opera pretinşilor patrioţi din 1848.

Este oare nevoe de a mai reaminti că tocmai D. I. Brătianu a cerut Divanului să păşească la reorganizarea din lăuntru a Ţării, — greşală în care Vodă rugase pe prietenii săi să nu cază, — că D. Alexandru E. Florescu a combătut această propunere, şi că Adunarea a respins-o ca nefiind în puterile sale? La ce am face-o? Să 'nsemnăm numai că documentul de care vorbim nu reaminteşte această moţiune: e mai mult un document de partid de cît un document istoric.

Să fim drepţi către D. N. Blaramberg cărui-a,—cu toate că d-sa, prin Prinţesa Ghica, muma D-sale, aparţine acestei familii, —nu i-a plăcut această purtare de om mic, şi a publicat cea mai mare parte din cuvîntarea lui Vodă-Bibescu în opera d-sale: «***Încercare comparată despre instituţiunile, legile şi moravurile Rominiei*** (p. 308).

[1]) Lumea a putut vedea, cînd cu călătoria in Rominia a D-lui Ulbach, prieten al D-lui C. Rosetti, — şi cu conferinţa-i de la Paris, — la reintoarcerea-i din Bucureştĭ.—grija ce pun membrii răsvrătirei din 1848 să-şĭ sprijinească legenda.

Ne-a fost dat, de atuncĭ, să constatăm rătăcirile fără marginĭ ce pe fie-care zi, în ce priveşte istoria, minciuna le insuflă neştiinţei, citind un paragraf din *Note despre viaţa Regelui Carol*, publicate de *Independenţa romînă* de la 13/25 Octombrie trecut. — ***Cei din urmă Hospodari înscăunaţĭ***, — se citeşte in aceste *Note*, — ***sepurtară în toate în tocmai ca cei mai urîcioşĭ din Prinţii fanarioţĭ trimişĭ din Constantinopol. Urmăreau cu aceeaşĭ ură redeşteptarea spiritului naţional, şi năbuşeau prin silă toate încercările de reînviere ale unui popor călcat în picioare, ş. c. l... Revoluţiunea din 1848 se 'ntîmplă..... Domnul Ţării-Romîneştĭ, Vodă-Bibescu, fu depus, ş. c. l.***

Cîte vorbe, atîtea grosolane greşelĭ, publicate de altmintrelĭ cu nepăsare chiar în Bucureştĭ, fără ca vr'un singur Romîn, din mîndrie naţională sau din dragoste pentru adevăr, să se gîndească să arate neştiinţa sau reaoa credinţă a redactorului din *Deutsche Revue*.

Am răspuns noi, din Geneva, într'o cărticică intitulată: *Neştiinţă sau rea credinţă*. Opera ce dăm luminii desăvîrşeşte scurtul nostru răspuns din 1893.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CAPITOLUL II-ea

Divanul *ad-hoc* așterne comisiĭ europeene dorințele rostite de Rominĭ, și se amînă. Poarta și Austria se pun în potriva Unirii. Împăratul Napoleon se pleacă cu părere de răŭ.

Ciudată constituțiune dată Provințiilor-Unite. Caimacamii înlocuițĭ prin Căimăcămia regulamentară de trei Caimacamĭ: 21 Octombre 1858. —Camere noi care vor trebui să aleagă pe noi Domnĭ.

Moldova alege de Domn pe colonelul Cuza, la 5 Ianuarie 1859. În Țara-Romînească, o maioritate împuetoare se face ceată împrejurul lui Vodă-Bibescu ca să-l aducă iarășĭ în scaun.

Mică prescurtare a întîmplărilor ce au fost înaintea și în urma deschiderii Obșteștiĭ Adunărĭ.—În zioa de 24 Ianuarie, Vodă Cuza este ales Domn al Țării-Romîneștĭ. Unirea e făcută.

După ce-șĭ sfîrși lucrările, Adunarea din Țara-Romînească așternu comisii europeene dorințele arătate de Romînĭ, și, misĭunea-i o dată dusă la bun capăt, se amînă,— în ședința de la 28 Decembre 1857,—pînă la 1-ŭ Februarie 1858. Vodă plecă în străinătate unde i era familia.

Cînd cestiunea romînească fu din noŭ supusă tribunalului celor șapte puterĭ, împreună cu memorandurile Divanelor *ad-hoc*, Poarta și Austria se arătară vîrtos opuse la Unirea celor doă Principate. În zadar împăratul Napoleon înrîuri puternic pe lîngă cabinetul din Constantinopol, spre a-l sili să priimească această unire; trebui să se plece, tocmai din temerea de a încurca soarta Principatelor. Prin urmare: ***doi Domnĭ***, unul la Bucureștĭ, cel-alt la Iașĭ; ***doă Camere, o comisiune centrală***, — în care intrau în acelaș număr Romînĭ și Moldovenĭ, — așezată la Focșanĭ cu menirea de a pregăti legile de interes comun celor doă Principate, ca codicele

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

civil, cel penal, unitatea măsurilor și monedelor; — în sfîrșit *o singură armată*, astfel organizată în cît, — la nevoi întîmplătoare, — să poată fi întrunită într'un singur trup de oștire, și neavînd atuncĭ de cît un singur stindard, — iată constituțiunea surprinzătoare și nemulțumitoare pentru Romînĭ, — ce eși din conferințele de la Paris [1]).

Principatele fură nevoite să se supue, dar, sigure de înalta bună-voință a Împăratului Napoleon, cărui i părea răŭ că nu putuse să mulțumească toate legitimele lor dorințĭ, ele așteptară momentul de a lepăda haina de toate fețele ce li se croise, spre a îmbrăca mantia lui Mihaiŭ Viteazul. În ciuda tutulor prevederilor, acest moment nu era depărtat.

În acest timp, în Moldova, o Căimăcămie regulamentară, în care intrară DD. Anastase Panu, V. Sturza și Ștefan Catargi, urmase Căimăcămii lui Vogorides. În acest Principat, sorții pentru dobîndirea coroanei se împărțeau între fostul Domn Mihai Sturza, fiul acestui Prinț, Grigore, Lascar Catargi și Mavrogheni. Negri, care era foarte popular, declarase într'o scrisoare adresată lui Alexandri [2]) că n'ar priimi nicĭ o dată coroana, de i s'ar oferi.

În momentul alegerii însă, prin lipsă de înțelegere între susțiitorii lui Vodă Sturza și ai fiului săŭ Grigore, ca și între ai lui Lascar Catargi și ai lui Mavrogheni, numele colonelului Cuza eși din urnă.

Domnul Moldovii fu ales la 5 Ianuarie 1859.

În Țara-Romînească, Caimacamul Alecu-Vodă Ghica fusese înlocuit, la 21 Octombre 1858 [3]) printr'o Căimăcămie legală

[1]) Conferințele de la Paris, de la 22 Mai la 19 August 1858. Prot. 1; Prot. 17.

[2]) Alexandri, unul din cei mai însemnațĭ poețĭ ai Romănii, a fost ministru plenipotențiar al guvernului romîn în Franța. A murit în 1890 (Septembre).

[3]) Vezĭ *Bul. of.*, 1858, p. 84.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de trei membri, și anume D-ii. Iancu Manu, M. Băleanu și Iancu Filipescu, și, subt acest noŭ guvern, se pășise la alegerĭ. Aceste alegerĭ dedese *o împuetoare maioritate pentru alegerea lui Bibescu* [1] *la tronul Țării-Romîneștĭ.*

Țara Romînească, în cĭuda celor mai înjosite calomniĭ îndreptate de la 1848 în contra lui Vodă-Bibescu, nu pĭerduse reamintirea reformelor civilizatoare săvîrșite de Dînsul, în decursul domnii sale [2], a grijii neadormite ce avea de țăran, de cei smerițĭ, de cei slabĭ; în înțelepcĭunea sa, recunoștea țara, precum D. Xenopol *nu se dă 'ndărăt de a o recunoaște însu-șĭ, că Bibescu a fost unul din agenții cei mai puternicĭ ai progresului in țările romîne* [3], și deduse acuma de aceasta o dovadă solemnă, trimițînd în Divan o maioritate împuetoare pentru a alege o a doa oară pe Acel pe care îl chiemase în 1843 să o oblăduească.

Dar membrii răsvrătirii din 1848, reprezintațĭ în Camera electivă, erau oamenĭ în stare de a alerga la orĭ-ce mijloc ca să oprească alegerea lui Vodă-Bibescu. Acesta pentru dînșii era umbra lui Banco. Se gîndeau cu groază că, de s'ar sui pe scaun, Domnul le-ar cere poate seamă de liniștea, de îmbelșugarea, de propășirea ce domneau în țară [4] înainte de răsvrătirea din 1848, pe care ei le 'nlocuiseră prin anarhie [5]; seamă de simpatiile al căror obiect erau Principatele din partea Puterilor celor marĭ, și pe care mișcarea din $^{11}/_{23}$ Iunie le preschimbase, — chiar din a doa zi, — în nepăsare sau dușmănie [6]; seamă de îndoita năvălire străină căreĭ d-lor

[1] *Istoria Romînilor*, de D. XENOPOL, t. VI, p. 185.
[2] Vezĭ prezentul volum. - *Legĭ și decrete.*
[3] *Istoria Romîn lor*, de D. XENOPOL, t. VI.
[4] Vezĭ în acest volum legile și decretele domnii. — Vezĭ adresa Camerii din 1848 către Domn, p. 346.
[5] Vezĭ, în acest volum, partea a 2-a, capitolul privitor la răsvrătirea din 1848, p. 354—384.
[6] Vezĭ, în acest volum, partea a 2-a, Circularea guvernului rusesc p. 392, 393, 401.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

deschiseseră porțile Romînii [1]; seamă de măcelul voinicii cete a pompierilor prin gloanțele turceștĭ [2]; seamă de drepturile Statului, pe care care ca să le apere în contra Rusii, Bibescu îșĭ punea coroana în primejdie, și pe care ei le trîntiră la picĭoarele Porții [3]); seamă de banii cheltuițĭ în aceste noă-zecĭ și cincĭ de zile de anarhie, și de datoria publică creată de dînșii ce se suea la suma de 22,063,749 de lei, făr'a pune 'n socoteală banii lăsațĭ în case de Bibescu, și pĭerderile pricinuite țării de ocuparea străină în anii 1850 și 1851 [4]); seamă de demnitatea stindardului național, simbol sfînt al cinstii și al patriei, asupra cărui, în mijlocul lupteĭ, veghiază inima soldatului ca pe depozitul cel mai scump, pentru care oștĭ întregĭ șĭ'aŭ dat viața, și pe care ei l'au necinstit, trîntindu-l la picĭoarele Sultanului [5]; seamă în sfîrșit de situațiunea smerită, — opera d-lor, — în care a fost pusă națiunea prin convențiunea de la Balta-Liman [6]! .....

Era nevoe de a opri reîntoarcerea acestor reamintirĭ istorice supărătoare, asupra cărora și isbutise legenda, cu prețul a multor jertfe de banĭ, a multor calomniĭ, să aștearne vălul uitării; trebuea cu orĭ-ce preț să fie înlăturată o asemenea întîmplare; trebuia ca ei, de orĭ-ce jertfe ar fi nevoe, să se opue alegerii lui Bibescu, și să se ferească de o noă domnie care ar fi fost surparea legendei.

Cum au pășit oare dușmanii lui Bibescu ca să-șĭ atingă ținta? Următoarea expunere, găsită în hîrtiile M. Sale, și

[1]) Idem p. 382, 447, 448, 449.

[2]) Idem p, 382.

[3]) Vezĭ p 447, 448, 449 din acest volum.

[4]) Când Bibescu abdică, Statul romînesc nu avea datoriĭ, și casele comunale erau bogate. — Datoria de 19,063,749 de lei înfățișează datoria Statului, la care trebue adăogațĭ 3,000,000 ce Vodă Știrbei plăti Rusii. Total: 22063749 de lei. Făcînd suma prin aprosimație a cheltuelilor, răsvrătirea a costat țării de la 26 la 27000000 de lei. (Vedĭ p. 462, a 3-a parte a acestui volum, și p. 490, 491).

[5]) Vedĭ a doa parte a acestui volum, 447—450.

[6]) Vedĭ prima pagină a părții a 3-ea, din acest volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

scrisă în Bucureștĭ la 30 Ianuarie/11 Februarie, aproape a doa zi de întîmplare, ne tălmăcește acest punct. — Această expunere ne-a fost declarată conformă cu adevărul de către membrii din majoritatea Divanului, constituit ca să aleagă pe Domn, — pe care, de doă-zecĭ de anĭ, am avut prilejul de a-i întreba.

REZUMARE IN PRESCURTARE A INTÎMPLĂRILOR

CE AU FOST INAINTEA ȘI IN URMA DESCHIDERII ADUNĂRII IN BUCUREȘTI.

TRADUCERE.

«Căimăcămia regulamentară înființată de convențiunea din Paris avea o foarte grea sarcină de 'mplinit: acea de a pregăti, în puțin timp, Țara, pe care o răpea din mîinile unui guvern demoralizător, și de a păși la alegerea liberă a capului Națiunii. I trebuea pentru îndeplinirea acestei sarcinĭ, nu numai zel, patriotism și vîrtoșie, ci, înainte de toate, înțelegere între membrii săi. Această unire lipsise la început; cind fu vorba de a preschimba personalul administrativ, compus în întreg de făpturile lui Vodă Ghica, unul din Caimacamĭ își opuse la această măsură al săŭ *veto*; după mai multe zile de luptă, cei-l-alțĭ doi pășiră, subt a lor răspundere, la numirea a trei miniștrĭ și a cîtor-va cîrmuitorĭ noi. Pórta, trasă în diferite părțĭ de propunerile ce i se făceau, crezuse că 'mpacă pe toată lumea aprobînd schimbările făcute, dar oprind de a se face altele pe viitor. Cele doă unelte de căpetenie ale unui guvern în timp de mișcare și de turburărĭ, poliția și armata, se găsiră ast-fel păstrînd drept capĭ pe acei pe care i pusese Vodă Ghica.

Cu toată această neputință a puterii, cu toate necurmatele uneltirĭ ale partidei revoluționare, care-șĭ dădea mîna cu partidul Ghica, partidul cel setos de liniște avusese înțelepcĭunea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de a trimite în maioritate în Adunare pe susţiitorii ordinii. Ivirea acestei maiorităţĭ, care era să nimicească intrigile revoluţionarilor, i hotărî să 'ndrăsnească orĭ-ce pentru a răpi prin silă o isbîndă la care nu se mai puteau aştepta, chiar păstrînd legalitatea numai de formă. Aceasta este esplicarea jalnicilor zile din 3, 4 şi 5 Februarie [1], a căror istorie, iată-o pe scurt.

La 3 Februarie/22 Ianuarie, zioa de deschidere a Adunărĭ, mulţimea se grămădeşte în împrejmuirile Camerei, pătrunde într'însa împreună cu deputaţii, şi urmăreşte cu uiduelile sale pe Căimăcamii care se retrag. — Ce era acea mulţime? O grămădire de ţăranĭ pe care Vodă Ghica i chemase de pe moşiile sale, şi de lucrătorĭ turburătorĭ smulşĭ de la munca lor prin momeala unei plăţĭ zilnice ce se suia pînă la şapte sfanţĭ şi se plătea din milióne le răpite caselor publice subt administraţiunea lui Vodă Ghica. Golirea sălii este cerută de mai multe orĭ. Slăbicĭunea preşedintelui, nemişcarea poliţii, lipsa oştirii fac această golire peste putinţă. Mitropolitul propune să se păşească la verificarea puterilor înainte de începerea orĭ-cărei discuţiunĭ: minoritatea, care-i îndîrjită în a nu vrea a se supune nicĭ unei regulĭ, ia cuvîntul, măreşte turburarea, aţîţă plebea. Ca o primă 'ngăduire, susţiitorii ordinii se 'nvoesc ca deputaţii ce nu fusese aleşĭ prin maioritatea sufragiilor date, să fie depărtaţĭ din Adunare, fără ca o comisiune să fi fost numită spre a verifica puterile. Lumea se desparte în cea mai mare turburare.

La 4 Februarie/23 Ianuarie, sala şedinţelor e şi mai năvălită de cît în ajun. Sistema de 'nfricoşare se urmează în contra unei maiorităţĭ în sînul căreia nu au putut încă vîrî desbinarea, şi care nu cere decît regulata constituire a Camerii spre a păşi la alegerea Domnului. Îmbărbătaţĭ de isbînda ce dobîndiseră în ajun, revoluţionarii cer noi şi după plac isgo-

[1] 22, 23 şi 24 Ianuarie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

niri dintre membrii maiorităţii care se opinteşte. Plebea din afară se face atuncĭ din ce în ce mai ameninţătoare ; îşĭ însuşeşte dreptul de a judeca despre validitatea puterilor, şi de cîte-orĭ îşĭ apără maioritatea vr'unul din membrii de care vor s'o văduvească, mulţimea strigă, ameninţînd cu moartea. Toate erau minunat alcătuite de aţîţătorii de turburărĭ, pentru cazul cînd oştirea şi'ar aminti de datoriile sale : plebea priimise lozinca de a se 'narma ; de era să fie luptă, s'ar recunoaşte revoluţionarii în Adunare după o cocardă roşie, şi şcolarii cătau să fie puşĭ în capul mulţimii, spre a impune trupelor.

La ivirea unei companii de pedestrime, aţîţătorii strigă că nu mai pot răspunde de nimic, de nu pleacă oştirea ; *ea să se retragă, şi ei făgăduesc că vor face pe popor să se retragă.* Dar plecarea soldaţilor îmbărbătează şi mai mult mulţimea, care nu vrea să se depărteze. Şedinţa întreruptă, redeschisă iarăşĭ, se 'nchide în sfîrşit în mijlocul celei mai mari turburărĭ, prin plecarea grăbită a unui mare număr de deputaţĭ.

Consulii priviseră această scenă, făr'a face nimic ca să o liniştească, precum nu făcuse nimic ca s'o oprească de a fi. Cu toate aceste, în acea seară, trei dintre ei se 'ncearcă să atragă asupra celui din Caimacamĭ care făcuse opoziţiune celor doi colegĭ ai săi, glasurile revoluţionarilor şi cîte-va glasurĭ din maioritate; alegere nenimerită, şi mai puţin decît orĭ-care alta menită să aducă o înţelegere. Revoluţionarii şi Ghiculeştii trec *o parte din noapte* în a-şĭ căuta un candidat printre dînşii : nu se pot înţelege. Numai la urma urmelor, şi spre a nu pierde partida, se gîndesc la Vodă Cuza, care i scapă de un Domn romîn care n'ar fi al lor. Subt o asemenea înrîurire numai se lasă maioritatea să dea un vot într'un singur glas pentru Vodă Cuza . »

Să complectăm această prescurtare. În noaptea de la 23

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

spre 24, membrii coaliţiunii revoluţionare ţinură o întrunire la Concordia. D. V. Boerescu care, pe atuncĭ, era neatîrnat de orĭ-ce partidă, merge la această întrunire şi propune candidatura lui Vodă Cuza. Nimenĭ nu se oprise încă la această soluţiune, de cînd Puterile îşĭ rostiseră hotărîrea în contra alegerii unui singur Domn pentru amîndoă Statele. De aceea, fu mare îndoeală despre isbînda ce alegerea lui Cuza ar putea, chiar cu sprijinul Franţii, să dobîndească de la congres; cum însă această propunere, care se înfăţişa ca patriotică, era un mijloc neaşteptat, şi singura în stare de a face să cadă alegerea lui Bibescu, coaliţiunea şi-o însuşi cu entuziasm.

Se va 'ntreba lumea cine a şoptit D-lui Boerescu ideea de a face această propunere. Ea i veni de la diplomaţia franceză. De altmintrelĭ nu fu singur părtaş al acestei taine: Barbu Catargi, viitorul socru al D-lui Beclard, consul al Franţii la Bucureştĭ, se lăsase, în momentul din urmă, să fie cîştigat de această combinare, convins că Împăratul Napoleon va sprijini lucrul o dată săvîrşit [1]).

Şi într'adevăr, a doa zi dimineaţa, la 24 Ianuarie, la întrunirea maiorităţii la Oteteleşanu [2]), — unde cîte-va zile mai înainte susţiitorii Domnilor Bibescu şi Ştirbei se întruniseră

[1]) D. XENOPOL scrie, p. 41 a operii sale *Istoria Romînilor*, că Negri este cel care a şoptit această idee deputaţilor din Ţara-Romînească, cînd trecu prin Bucureştĭ ca să meargă la Constantinopol, ca trimis al lui Vodă-Cuza, însărcinat de a aduce la cunoştinţa Sultanului alegerea Domnului Moldovii.

Iată însă şi un alt svon: într'o întrunire intimă, la Bucureştĭ, la care era poftit Negri, unul din cei de faţă, întrebînd «ce s'ar întimpla de s'ar alege Cuza în Ţara-Romînească»: «Să nu faceţĭ *una ca asta*, ar fi esclamat Negri; aţĭ face să ni se anuleze alegerea.» De a avut Negri aceste temerĭ, cată să recunoaştem că hotărîrea Congresului le îndrituea. A trebuit voinţa Împăratului Napoleon ca să scape această îndoită alegere.

[2]) D. A. Em. Florescu, unul din rarii membri ai acestei Camere care mai trăesc încă, era director al Ministerului din lăuntru. Încunoştiinţat

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

spre a se hotărî pe care din doi frați erau să aleagă,—Barbu Catargi combătu propunerea făcută de Al. E. Florescu de a nu merge la Cameră în acea zi de 24 Ianuarie. D. Al. E. Florescu arăta pentru aceasta doă pricinĭ: După convențiune, zicea d-sa, mai erau încă patru zile înainte de sorocul hotărît pentru alegerea Suveranului; «și», și adăoga d-sa, «cred «c'ar trebui să așteptăm să se liniștească spritele. Poate că «au să se obosească țăranii chemațĭ din afară și lucrătorii «răpițĭ de la munca lor, și că se vor slei fondurile coa«lițiunii care plătește pe turburătorĭ.»

Maioritatea însă se'nduplecă la zisele lui Barbu Catargi și merse la Cameră. Acolo, în ședință secretă, — mulțimea înarmată și cĭocnindu-șĭ armele, striga în afară cît putea,— D. Boerescu luă cuvîntul, și, reamintind că, în fața Divanului *ad-hoc, Vodă-Bibescu fusese apărătorul cel mai elocinte și cel mai călduros al unirii* [1], chiemă pe toțĭ la 'nfrățire și propuse alegerea lui Cuza.

Domnul Moldovei fu ales într'un glas.

Ce reese din cele de mai sus?

Reese:

1° Că în zilele de 22 și de 23 Ianuarie nu fusese cestiune de candidatura lui Cuza în Țara-Romînească; dovadă este că turburătorii, ce-șĭ priimeau lozinca de la revoluționarii din Cameră, n'au rostit o singură dată, în decursul acestor zile, numele lui Cuza nicĭ cuvîntul de *unire*;

2. Că această candidatură nu s'a ivit de cît în ședința de la 23, în noaptea de la 23 la 24, cînd coalițiunea revolu-

de întrunirea ce se făcuse la Concordia, știind că se luase o hotărîre, dar neștiind care, d-sa trimise să roage pe toțĭ membrii maiorității să se întrunească, în dimineața zili de 24, la D. Oteteleșanu. Am aflat aceste amănunte de la însu-șĭ D. Al. Em. Florescu, fratele răposatului general Ion Em. Florescu.

[1] Vezĭ *Constituționalul* de la 8 Februarie 1894.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ționară, ai căror capĭ erau DD. Brătianu, Rosetti și fostul Domn Alexandru Ghica, se convinse că, cu toate amenințările, alegerea lui Bibescu rămînea sigură ;

3º Că candidatura lui Cuza a fost o candidatură *in extremis*, menită să zădărnicească alegerea lui Bibescu. De-ar fi fost altmintrelea, coalițiunea ar fi proclamat candidatura lui Cuza chiar de la 22, și n'ar fi căutat în zadar, trei zile și trei nopțĭ, pe un alt candidat de cît Nicolae Golescu de opus lui Bibescu;

4º Că dacă maioritatea Camerii a fost lăsată espusă turburătorilor, e că ministrul de răsboiŭ Vlădoianu și prefectul poliției Caragia, devotațĭ fostului Domn A. Ghica, «*erau asemenea favorabilĭ unirii* [1])». E nimerita metaforă de care se slujește un profesor de istorie, romîn, propovăduitor al legendii, pentru a tălmăci dosirea de la datorie a acestor doi înalțĭ funcționarĭ.

De altmintrelea ne ajunge mărturisirea generalului ministru de răsboiŭ. În scrisoarea de la 11 Martie 1867, acest înalt funcționar al guvernului Căimăcămii recunoaște că asculta de turburătorĭ, nu de Caimacamii, capii săi: «VODĂ GHICA» scrie d-sa: «ERA CĂPITANUL NOSTRU [2]).» Și, în aceeașĭ scrisoare către D. N. Blaremberg, dă amănunte asupra rolului ce a jucat în zilele de 22, 23 și 24 Ianuarie 1859 [3]).

[1]) Vezĭ cărticica intitulată: *Unirea Principatelor romîne*, 1859 p. 52.

[2]) Vezĭ p. 112 a cărticelei: *Unirea Principatelor romîne*, 1859. (Bucureștĭ, Tipografia modernă, Gr. Luis, str. Academiei 24.) — Scrisoarea D-lui Vlădoianu, fost ministru de răsboiŭ, către D. N. Blaremberg.

[3]) «Mai în urmă, sau a doua zi, avu loc și intîlnirea mea cu D-l Brătianu, așa precum a arătat-o în sala Slătineanu, și de aceea l'am întrebat: «Ce vrețĭ de la mine? care vă este candidatul? Este Golescu?» — «Nu, îmĭ răspunse, să alegem pe Domnul Moldoviĭ.» Atuncĭ 'i dedei mîna că vom merge împreună... (Aceașĭ scrisoare a d-lui fost Ministru Vlădoianu).

«Este adevărat că cel d'intîiŭ, care-mĭ făcu propunerea Uniriĭ, fu D-l Cesar Bolliac, cînd veni într'o dimineață la mine și-mĭ zise: «Știŭ că poțĭ să mă trimițĭ d'aicĭ drept la închisoare, dar iată propunerea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Cit-va mai în urmă, generalul povestind lui Vodă Cuza, la Bucureștĭ, în palat, în fața colonelului Rosnovanu, atuncĭ maior, acuma deputat, cum se făcuse alegerea M. Sale la Bucureștĭ, și ce parte luase el la dînsa, Vodă i răspunse: «General, de-așĭ fi fost Caimacam, aș fi poruncit să te împuște ca p'un cîine [1].»

5° Că meritul, onoarea unirii celor doă Principate surorĭ cu un singur Suveran, sunt întîiŭ de toate ale Împăratului Napoleon; apoi ale maiorității foarte strînse, ce se făcuse ceată împrejurul lui Bibescu, și a cărei opintire în contra coalițiunii revoluționare, precum și neputința acestei coalițiunĭ de a face să fie ales candidatul său, au adus candidatura și alegerea lui Vodă Cuza;

6° Că, de a fost abnegațiune din partea unui partid, numai maioritatea are dreptul să se fălească cu una ca asta, căcĭ numai ea a făcut o jertfire în persoana candidatului său

Aceste zise,—și am făcut aci partea istorii,—cum trebue să fie aprețuită alegerea din 24 Ianuarie 1859? Ca un act mare pentru Romînia, fiind-că alegerea Domnului Moldovii asigura unirea.—Unirea, era tăria, era mărirea pe viitor a neamului romînesc: pentru aceste doă pricinĭ binecuvîntate, votul din 24 Ianuarie 1859 căta să fie priimit cu aclamațiunĭ și bucurie de toțĭ Romînii [2].

ce am să-țĭ fac: *Să alegem pe Domnul Moldovei*» Fusei frapat și-i răspunsei că, avînd cine-va asemenea ideĭ marĭ, nu se poate teme de închisoare. După aceia consultai pe Vodă Ghica, *și fuse cu totul de această idee.*»

[1]) Întocmai după scrisoarea colonelului Rosnovanu, din 5 Martie 1894 către Prințul G. Bibescu. «Cei de față», adaogă colonelul, «erau, pe cît îmĭ pot aminti, V. Alexandri, C. Rolla, N. Docan, generalul Milecescu, colonelul Rosetti, frate al Doamnei.» Afară de colonelul Rosnovanu, toțĭ au murit.

[2]) În alegerea lui Vodă Cuza, nu-i de învinuit de cît sistema revoluționară de care s'au slujit atuncĭ, altmintrelea zis, faptul numai de a fi asmuțit plebea mahalalelor și de a fi abătut de la datoriile lor pe capii armatei și ai poliții.

De această sistemă au început a se sluji cînd cu răsvrătirea din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În cît despre Vodă-Bibescu, era ceva care să-l mîngîe de toate amarurile ce 'nghițise de la 1848, în triumful unirei Principatelor, țintă către care își îndreptase toate năjuințele, în

1848, și născocitorii ei au ridicat-o în slavă, în persoana unuia din cei trei vinovați de încercare de omor asupra lui Vodă Bibescu, vinovat pe care-l numiră cap al gardei naționale, și din care mai tîrziu, subt ministerul d-lui Ion Brătianu,—subt domnia prințului Carol,— d-lor au făcut un general!

Răsvrătiții din 1848 au reinoit zisa sistemă în 1849,- precum am văzut,- ridicînd pe Cuza pe scaunul Țării-Romînești, ca să zădărnicească alegerea lui Bibescu; se vor mai sluji de dînsa la 11 Februarie 1866 ca să dee jos pe însu-și Vodă Cuza.

Regăsim aceiași lucrare de dezorganizare a armatei în decursul chiar al domnii lui Cuza, - înainte de zioa neuitată în care revoluționarii (răsvrătiții din 1848 sunt tot în capul lor) isbutiră să pue armata în picîoare ca,să impună acestui Domn abdicarea, - anume cînd cu demisiunile colective ce fură date. Dar Cuza, privind purtarea ofițerilor demisionați ca un act de cea mai mare nedisciplină, ca o lovire mare dată legii militare, nu stătu la îndoială, și dete în judecată pe cei vinovați. Disciplina fiind paladiul armatei, Domnul ar fi crezut că dosește de la menirea-i de Cap al armatei, dacă, în loc de a chiema pe ofițeri la respectul legii, ar fi alergat la măsuri de împăcăcîune. Plăti mai tîrziu cu coroana sa fapta-i de patriotică vîrtoșie.

Aceeași privileşte de dezorganizare în 1871, cînd d. Ion Ghica, atunci președinte al consiliului de miniștri, declară Prințului Carol *«că nu răspundea de ordină»*, și cînd A. S. R. vru să abdice și se pregătea să părăsească țara; apoi, în 1887, cînd cu faptul celor doi-spre-zece colonelî care fură siliți să se înțeleagă ca să silească pe D. Ion Brătianu, prezedinte al consiliului, să-și facă datoria și să curețe armata de ofițeri nevrednici de dînsa; în sfîrșit în 1894, cînd un oareșî-care număr de ofițeri de cavalerie reinoi sistema demisiunilor colective încercată subt domnia lui Cuza.

Această sistemă de îmbărbătare la răscoală [1]) și la dispretul jurămîntului ce leagă pe ofițer de datorie, de onoare, va fi arma turburătorilor liberali,—fără liberalism,—de cîte ori vor crede sosit momentul priincîos de a năvăli la putere.

[1]) Vezi organele liberal-naționale: în ele se pot citi aceste îmbărbătări la răscoală adresate ofițerilor care în 1894 și'au dat demisiunea colectiv.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

decursul domnii sale [1]), și mai tîrziu, cînd cu întrunirea Congresului din Paris [2]). Putea deci să reintre în viața privată, fericit și mîndru de țara sa, care, zece ani după abdicare, i oferise din nou coroana.

[1]) Subscriere în folosul Ieșenilor ce suferise de foc, *dovadă de frățească compătimire*. Vodă subscrie pentru zece mii de lei. (Decret din 10/22 August 1844.—Vezi p. 136 din acest volum).

Unirea vămilor Țării-Romînești și Moldovii, fapt în urma căruia cele doă Principate luară pentru cea d'întiiŭ oară, în cestiuni comerciale, numele de *Principatele-Unite* (Decret din 31 Martie 1847, p. 240 din acest volum).

Naturalizarea dată Moldovenilor după numai o cerere a lor înmînată Suveranului Țării-Romînești, act menit să apropie pe Romînii de pe cele doă maluri ale Milcovului. (Decret).

Și apoi Vodă nu perdu nici un priiej de a afirma acest început de unire; de pildă, porunci să se treacă în *Bul. of.* al Țării-Romînești faptele de căpetenie trecute în al Moldovii, aceasta cu începere de la N-rul 4 din 1845.

[2]) Vezi scrisorile lui Vodă către Ion Florescu, p. 468—475, și pag. 477—479 din acest volum.

Vezi cuvîntarea lui Vodă Bibescu la Divanul *ad-hoc*. Se știe cu cîtă căldură, cu ce folos sprijini Bibescu cauza romînă pe lîngă împăratul Napoleon și guvernul lui. — *Vodă Bibescu a fost apărătorul cel mai elocinte și cel mai călduros al unirii. (Unirea Prințipatelor romîne*, 1859, p. 52, Cuvîntarea lui V. Boerescu la Adunarea alegătoare, 24 Ianuarie 1859, ședința a treia).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PARTEA A PATRA

Ce 'nvățătură poate să ne dea domnia lui Bibescu în punctul de vedere politic?

Care a fost politica urmată de Guvernul romîn de la 1878?

Care va fi situațiunea Romîniei în cazul unei cĭocnirĭ europeene?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CE 'NVĂȚĂTURĂ POATE SĂ NE DEA DOMNIA LUI BIBESCU ÎN PUNCTUL DE VEDERE POLITIC?

CARE A FOST POLITICA URMATĂ DE GUVERNUL ROMÎN DE LA 1878?

CARE AR FI SITUAȚIUNEA ROMÎNIEI ÎN CAZUL UNEI CIOCNIRĬ EUROPEENE?

Politica adoptată de cel d'întîiŭ Ales al neamului romînesc, nu ne'nvață oare care trebue să fie purtarea Romîniei față cu Puterile cele marĭ?

Catehismul politic al acestei națiunĭ, — oareșĭ-cum dictat de pozițiunea-i geografică și de întinderea teritorului său, — nu se regăsește oare în faptele acestei domniĭ, și se poate oare, fără primejdie, prescurta în alte termenĭ de cît cele următoare: «Acelaș leal respect către toate Statele marĭ»? Nu credem.

Și cu toate astea, n'a fost respectată această înțeleaptă linie de purtare ce fusese urmată de Prințipat în timpurile grele ale suzeranităţii Porții și ale ocrotirii Rusiei, — ce fusese consfințită prin vreme și prin patriotism, — și care se impunea Romînii ajunse Regat neatîrnat.

Din zioa, în vecĭ de jelit pentru odihna lumii, în care Franța rănită se coborî de pe piedestalul clădit de veacurĭ pentru nemurire de către religiune, geniu și victorie, Romînia n'a 'ncetat de a fi un satelit al Germaniei. Dibăcie din partea prințului de Bismarck, dar greșală 'nsemnată din partea guvernanților romînĭ, care n'au știut să se ferească

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de atracţiunea Puterii învingătoare, care nu s'au povăţuit de adevăratele interese ale ţării, care nu s'au gîndit să lase teafăr viitorul.

E lesne de 'nţeles ca Germania, căreia puternicul spirit politic al marelui ei Cancelar, a hărăzit Întreita alianţă, să fi vrut cu tot dinadinsul să fie sigură de peninsula Balcanică, şi nu putem de cît să-i admirăm prevederea şi stăruinţa-i neşovăită în urmărirea propusului său de a face ca Franţa să rămîe singuratică, fără sprijin în Europa. Această lucrare ni se destăinueşte într'adevăr, chiar din 1866, prin voea dată prinţului Carol de Hohenzollern de a priimi coroana Romîniei, unde se face Prinţ domnitor şi apoi Rege; e urmărită această lucrare în 1878, cînd cu tractatul din Berlin, prin însărcinarea dată Austriei de a pătrunde în Herzegovina şi în Bosnia, înarmată de această formulă cu desăvîrşire diplomatică: ***pentru păstrarea bunei ordine, în numele Europii***, — formulă de altmintrelĭ ce-şĭ pierde, pe zi ce trece, tainica-i înlăşcare pentru a lua, zioa în namiaza mare, forma cea noă a unei curate şi limpezĭ anexiunĭ; — regăsim aceeaşĭ lucrare în cestiunea drumurilor de fier sîrbeştĭ, care deschid Austriei drumul Salonicului, port a cărui posesiune ar împlini cele mai vii dorinţĭ ale aliatei Germaniei; se'nvedereşte cu tărie această lucrare a doa zi de căderea Prinţului de Battenberg, cînd, după ce Prinţul Ferdinand se puse în posesiunea coroanei Bulgarii, Austro-Ungaria îşĭ asigură înrîurirea-i în această ţară; ajunge în sfîrşit această lucrare la biruinţă prin intrarea Italiei în alianţa formată de Germania şi Austro-Ungaria în contra Franţii. De-şĭ păstrează neatîrnarea Muntenegrul, de se opinteşte Serbia în contra muncil de a o absorbi, de nu au avut străduinţele Germanii în Grecia urmările ce dorea, de şĭ'a perdut în acolo prestigiul ei ceva din strălucirea-i de mai 'nainte, rămîne totuşĭ, — cată să recunoaştem faptul,— Întreitei alianţe devotamentul guvernului romînesc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Din punctul de vedere al Întreitei alianțe, conglăsuirea cu dînsa a acestui guvern e de o însemnătate ce nu se poate tăgădui: în vr'o întîmplare de răsboiŭ, această înțelegere ar fi o siguranță pentru hotarul sud-est al Austro-Ungariei și un sprijin pentru Bulgaria. Privind însă lucrurile ca Romîn, în zadar căutăm ce interese îmboldesc Romînia să urmeze politica puterilor centrale, și, prin purtarea-i, să-șĭ înstreineze pe Rusia.

Oare nu e îndrituit orĭ-cine să se întrebe de nu a ajuns cum-va Germania la apogeul puterei sale, de nu 'nfățișează Austro-Ungaria simptome grele de desmădulare, de nu bat la porțile Italiei răsboiul civil și falimentul; de nu este oare Rusia, mult timp poreclită *Colosul cu picĭoare de lut*, în ajun de a fi numită *Colosul cu picĭoare de oțel?* Și dacă, după o cercetare, în conștiință făcută, a stărei în care se află aceste State marĭ, ar fi învederat că, ajunse la culmea lor, Puterile Centrale șĭ'au atins cel mai depărtat hotar al desvoltărei țării lor, pe cînd Împărăția Țarilor e împinsă tot în sus de îngrozitoarea-i mișcare, oare ar fi faptă de o politică într'adevăr națională, a sluji cine-va interesele germane și austro-ungare, fără să-i pese de a supăra pe marea noastră vecină?

Cine ar putea însă să asigure că nu va fi acesta orizontul politic de mîine al Europei? Ar trece lucrul de ar fi vorba, pentru Romînia, de a-șĭ plăti o datorie de recunoștință. Dar ce datorește Romînia Germaniei? Fortificațiunile sale din care o parte e deja condamnată, și care i-au costat mulțĭ banĭ [1]).

[1]) Orĭ-cum ar sta lucrurile, cabinetul Catargi, azĭ la putere, a știut să facă Romîniei o situațiune financiară în stare de a insufla încredere tîrgurile europeene. Neîntrecutul ministru de finanțe, D. Menelas Ghermani, a făcut, în mai puțin de cincĭ anĭ, să dispară agiul care se ridicase la 20 și 22 lei la sută, subt guvernul d-lui Ion Brătianu;— a alcătuit prevederile budgetare cu atîta cuminție în cît trei exercițiurĭ succesive au dat o întregime de prisosurĭ de 25 de milioane;— și a scăzut impozitele: acel pe băuturĭ spirtoase a fost scăzut de la 8 banĭ de grad, la 5; acel pe țuică a fost înlocuit printr-o neînsemnată dare pe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ce datorește Austriei? Dureroasa reamintire a tot ce i-a luat această putere, fără a-i da nimic, cele patru milioane de Romînĭ din Transilvania, Bucovina și Banat, din care o mare parte, cu toate drepturile ce are, suferă nedreptățile [1] apelpisitului patriotism al Ungurilor.

Ce datorim Rusiei? Lanțurile noastre zdrobite în 1829; organizarea Principatelor dunărene de către Kisseleff, unirea lor pentru care a luptat, în 1858, alăturĭ cu Franța, diplomația Țarului, în contra Austriei și Porței [2]; îi datorim de a fi putut, în 1877, alăturĭ cu soldații ei, dovedi Europei voinicia scoborîtorilor din legiunile traiane, și de a fi fost pentru

hectar, și taxa de 5 la sută înființată pe lefurile funcționarilor, de cînd cu răsboiul din 1876, a fost desființată.

Renta romînă este azĭ (27 Martie) cotată la Bursa din Paris 85 la 86 cea de 4 la sută, și 96 la 97 cea de 5 la sută.

D. Grigore Manu, secretar general al ministerului finanțelor, care tot de-odată duce și Regia monopolului Statului, pe care ministrul a încredințat-o înaltei d-sale capacitățĭ și măestrei sale inițiativĭ, a știut, — cu tot ajutorul ce dă d-lui Ghermani în greaoa-i sarcină, — să dea o mare desvoltare acestei ramurĭ a Statului (tutun, sare, chibriturĭ) și să-i mărească venitul, în șase anĭ, cu șase milioane —A mai creat încă o flotilă de comerț care face pe Romînia să fie, în mod real, părtașă a suveranității Dunărei. (Vodă Bibescu avea chiar *canoniere* pe Dunăre.— Vezĭ Hronologia).

[1]) Vezĭ însemnatul memoriu (Răspunsul) Romînilor din Transilvania.

[2]) «Contele Kisseleff, reprezintantul Rusiei, zice că Divanurile au fost chiemate spre a arăta dorințele poporului, și că șĭ'au îndeplinit această menire, pronunțîndu-se aproape într'un glas pentru unirea Principatelor sub un Domn străin; crede că aceste dorințĭ sunt cu minte, legitime, și privește trecerea lor în fapte ca de neapărată trebuință ca să se asigure buna stare viitoare a populațiunilor moldo-romîne. Adaogă că aceasta i-a fost altă dată credința, și-i este și astăzĭ, și că guvernul său e gata să priimească unirea, de vrea conferința să'o îngădue.» — Prot. N-ul 1, ședința din 22 Mai 1858.

Nu putem găsi mai bun prilej ca să reamintim un foarte interesant articol din capitolul VIII al Regulamentului organic.

CAPITOLUL VIII. — SECȚIA V (p. 338)

Începuturĭ de o unire mai de aproape între amîndoă Principaturile.

Art. 371. — «Inceputul, Religia, obiceĭurile și cea de un fel limbă a sălășluitorilor într'aceste doă Principaturĭ, precum și cele de o potrivă trebuințe, sunt în destule elementurĭ de o mai de aproape a lor unire

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dînsa, — reamintire în care se amestecă o legitimă mîndrie, — niște ajutoare folositoare, niște credincioșĭ aliațĭ.

Rusia, e adevărat, a luat îndărăt Basarabia din sud, din care o alungase tractatul din Paris; s'a învoit ca Congresul din Berlin să pue Romînii, — ca condițiune a neatîrnării ei,— priimirea Dobrogii oferită în schimbul Basarabii; să nu i se dea Silistria și pozițiunile ei, — adică cheile Dobrogii, — și să nu i se hărăzească nicĭ chiar un hotar strategic, pe cînd asigurase cu o grijă vădită hotarele Bulgarii, Rumelii, Serbii și ale Muntenegrului [1].

Am protestat atuncĭ cu vîrtoșie, prin condei, in numele Țării-Romîneștĭ, în contra hotărîrilor Congresului [2]. Dar de și 'a înstreinat Rusia simpatiile de Romînia după răsboiŭ, a cui e vina? De ce Cabinetul romîn n'a protestat, înainte de răsboiŭ, în contra voinții rostite de către împăratul Alexandru de a lua îndărăt Basarabia? Generalul Ignatief nu plecase oare în misiune, înainte de răsboiŭ, în scopul de a vedea ce gîndeau marile Puterĭ despre dorința Maiestății sale? Acest proect nu era oare dat în vileag? Putea oare D. Ion Brătianu să nu-l cunoască? Și oare nu-l cunoștea? Ba da. — Și la Congresul din Berlin, de ce oare a luat cuvîntul, cu toate sfaturile ce-i dedea prințul de Bismarck, care nu-i ascundea că din

care pînă acum s'ar fost primit și s'au zăbovit numai după împrejurărĭ întîmplătoare, și cele urmate după dînsele cu unele dobîndirĭ, și urmările folositoare ce ar odrăzli într'o apropiere a acestor doă popule, nu poate fi supuse la nicĭ o îndoială; *începuturile dar s'au așezat într'acest Regulament prin cea de un fel clădire a temeiurilor administrative în amîndoă Țările.*»

Urmează opt articole din acelaș capitol.

[1]) Vezĭ *Istoria unei frontiere* de Prințul Gheorghe BIBESCU, p. 127, 128, 129 și 130. — Plon, editor, Paris.

[2]) *Istoria unei frontiere*, p. 123 și de la p. 130 la p. 140, de autorul operii de față. Vezĭ *Politică, Religiune, Duel,* de același autor, la paginile 49 și 50, scrisorile adresate Prințului de Bismarck, D-lui Challamel-Lacour ministrul afacerilor streine al Franții, și lordului Granville.— Vezĭ la Apendiciu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

luarea înapoi a Basarabii făcea Ţarul o *cestiune de onoare* pentru Rusia, că orĭ ce protestare înaintea congresului din partea guvernului Prinţului Carol, ar fi supărătoare pentru Ţar şi răŭ-făcătoare cauzei romîne, pe cînd o înţelegere cu fosta-i Aliată ar aduce Principatului compensări ce întreceau orĭ ce aşteptare? Ce gînd a îmboldit pe bărbaţii de Stat ai Romînii, cînd aŭ luat, orĭ ce ar fi, o atitudină care silit compromitea interesele ţării lor în prezinte şi în viitor?

Avea de sigur diplomaţia noastră datoria de a face tot ce-i va fi în putinţă ca să păstreze acea scumpă fîşie a teritorului nostru, perdută în 1812, recîştigată în 1856. Din momentul însă în care cabinetul Brătianu dobîndise convingerea că Rusia nu va lăsa nimic din cerinţele sale, din momentul ce nu se mai putea cîtu-şĭ de puţin amăgi despre dispoziţiunile celor-l-alte Puterĭ, s'ar fi purtat mai înţelepţeşte de nu ar fi păşit în calea protestărilor nemăsurate, — care nu prea ascundeau grija de a nu-şĭ pune în primejdie popularitatea, — şi de ar fi tratat cu marea noastră Aliată. Adoptînd această politică, ar fi făcut cel puţin să slujească la interesele Patrii, sîngele a zece mii de Romînĭ, voinicĭ căzuţĭ pe cîmpurile de bătae ale Bulgarii; ar fi dat dovadă de o mare pricepere politică, de o cuminţie care nu escludea nicĭ voinicia, nicĭ patriotismul. Nu s'a sfiit Cavour să dea Franţii Nisa şi Savoia, leagănul casei suverane, şi, cînd bătu ceasul, se coborî de la putere, mărit prin însă-şĭ jertfa ce o făcuse. Dar era Cavour!

Şi de la aceste întîmplărĭ, ce au făcut pe guvernul romîn să piarză prietenia cea de mare preţ a Rusii, — a acesteĭ Puterĭ care pune pe picĭor de răsboiŭ un corp de armată, în acelaş timp de care are nevoie vr'un alt mare Stat ca să creeze un regiment, — de atuncĭ a făcut el oare ce trebuea să facă spre a se apropia iarăşĭ de dînsa? Nu, atitudinea lui, actele lui n'au îmbunătăţit în nimic starea ţării noastre, şi,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de ar isbucni mîine răsboiul, ar trebui să cătăm la viitor cu cea mai neliniștitoare turburare. Și cu toate aceste, toți miniștrii care s'au urmat la putere, au trecut în aceașĭ brasdă politică ce a tras Regele Carol cînd sosi la Bucureștĭ ca Prinț de Hohenzollern. Strălucirea puterii Germanii le-au luat văzul, și privirile lor s'au deprins a-șĭ lua, de normă a purtării lor, sabia ce lucește azĭ, făr'a îndrăzni, făr'a vrea să cate mai departe. Au crezut că răsboiul bate la ușă : au scontat necunoscutul viitor, care le-au înșelat așteptarea.

De s'ar fi îngrijit mai puțin de vremea de față, le-ar fi venit în gînd acest adevăr că, învingătoare, Întreita Alianță nu putea să 'napoeze Romînii de cît Basarabia, pe cînd Rusia învingătoare ar fi liberă să 'ntrunească într'un mănunchiŭ pe Romînii din Carpațĭ, adică zece milioane de Romînĭ. De s'ar fi îngrijit mai mult de viitor, ar fi fost adușĭ să prevază că Franța, după ce a trecut printr'o eclipsă vremelnică, se va ivi din nou în apus, întărită prin reamintirea nenorocirilor sale, prin muncă, prin voința de a fi iarășĭ Franța de altă dată ; că Rusia, după veacurĭ de muncă, va sfîrși prin a se arăta iarășĭ, la răsărit, mai de temut de cît orĭ ce altă Putere, prin numărul disciplinat ca și prin voinicia oastelor sale, și că prietenia acestor doi marĭ luptătorĭ, închegată azĭ ca să asigure pacea, ar putea mîine înlănțui victoria.

Prin faptul că au dosit de la politica națională, prin greșala de a nu fi prevăzut Cronstadt, Tulon, și consecințele lor cele cu putință, e de temut să nu-șĭ fi aruncat țara oamenii politicĭ ai Romînii într'o situațiune din cele mai grele.

S'ar mai putea oare îmbunătăți această situațiune ? E foarte tîrziu, ar trebui cel puțin ca oamenii noștri politicĭ să vrea aceasta cu cuget curat și cu o statornică vîrtoșie. De ar fi adevărat, cum a eșit svonul, că Romînia se apropie de Franța, ar trebui să ne bucurăm de o asemenea întîm-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

plare, ce ar fi vestitoare de o descordare în relațiunile dintre Regatul dunărean și puternica-i vecină.

Ș'într'adevăr, ce soartă ar croi acestui Regat dunărean triumful desăvîrșit, de s'ar întîmpla un răsboiŭ european, al Rusii și al Franții? Regatul, cu toată voinicia oștirii noastre, ar fi oare-șĭ cum, la *cheramul* Rusii. De sigur vederea limpede a Țarului n'ar pune simțimîntele neamului romînesc la o laltă cu politica guvernanților lui, și Împăratul n'ar uita că această națiune este Fată, precum El însu-șĭ este Fiu al religiunii ortodoxe. Totușĭ rămîne că nădejdea noastră ar fi să-șĭ reamintească Franța de acest popor latin din Carpațĭ, singur dintre Latinĭ în răsărit, popor fără sprijin, către care odinioară se 'ndreptaseră toate simpatiile ei, popor care, — în ceasul amarnic al năvălirii streine, — a trimis pe mulțĭ din fii saĭ să-șĭ ia partea lor din primejdiile, din chinurile, din nenorocirile ei — și, reamintindu-șĭ de dînsele, să nu-l părăsească

Iată nădejdea ce cîntă în fundul inimii noastre, și care este al nostru sprijin!

Și acuma dacă, față cu asemenea întunecoase amenințărĭ, e îngăduit oamenilor de vîrsta mea să arate o dorință, e să trăesc îndestul ca să ajut inimile voinice ca să scape Patria.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

HRONOLOGIA

VIEȚEI ȘI A FAPTELOR LUI

GHEORGHE-DIMITRIE BIBESCU

DOMNITORUL ȚĂRII ROMÎNEȘTI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

HRONOLOGIA

VIEȚEI ȘI A FAPTELOR LUI

GHEORGHE-DIMITRIE BIBESCU

DOMNITORUL ȚĂRII ROMÎNEȘTI

Ales pe viață de Națiune în ziua de 20 Decembrie 1842 (1-iă Ianuarie 1843).

1802 (*Aprilie*). — Gheorghe-Dimitrie Bibescu s'a născut la 1802 [1]). Tatăl său este marele Vornic Dimitrie Bibescu (1772-1831); muma sa, Ecaterina Văcărescu, este strănepoata Domnitorului Țărei-Romînești, Constantin Basaraba-Brîncoveanu, cărui s'a tăiat capul la Constantinopol în 1714.

1817. — Trimis la Paris, s'a întors doctor în drept. E numit de Kisseleff secretar de Stat la departamentul justiției. T. I, p. 34).

1825.— El ia de nevastă pe Zoe (Mavrocordato) de Basaraba-Brîncoveanu

1831.—E ales la Adunarea extraordinară, de orașul Craiova.

1831.— Raportul său către Kisseleff despre cestiunile privitoare la prefacerea Regulamentului. (T. II, p. 5).

1833. — Iscălește jurnalul de la 22 Iunie 1833 privitor la cestiunea locurilor Sfinte. T. I, p. 76).

Kisseleff numește pe Bibescu șef al secretariatului de Stat. (T. I, p. 34).

[1]) Și nu în 1804, cum s'a zis, din greșală, t. I, p. 33.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1834.— Subt Domnul Alexandru Ghica, Bibescu se retrage din guvern.

1842.— După căderea Domnului Alexandru Ghica IX, țara, slujindu-se pentru întîia oară, de la 1714, de dreptul de a-șĭ alege Domn, alege pe viață Domnitor a toată Țara-Romînească pe Gheorghe-Dimitrie Bibescu. (T. I, p. 41-44; T. II, p. 110—112).

Bibescu, șters după lista candidaților la tron, fusese reînscris într'însa de Adunare. (*Bul. of.*, 1842, No. 90, p. 267; No. 98, p. 298). Alegerea. (*Bul. of.* No. 105, p. 418-421).

1843

12 Ianuarie. — Ex. Sa Contele de Nesselrode, vice-cancelar al Împărăției ruseștĭ, poftește pe D. Daschkoff, consul al Rusiei la Bucureștĭ, să transmită felicitările Curții protectoare cu prilejul alegerei lui Gheorghe Bibescu ca Domn al Țărei-Romîneștĭ. (T. 1. p. 177).

Contele de Nesselrode însărcinează pe D. Daschkoff să mulțumească Mitropolitului Neofit pentru ordinea care a domnit în alegerea la Domnie a lui Gheorghe Bibescu. (T. 1; p. 180).

26 Ianuarie. — Contele de Nesselrode felicită pe Domn pentru ***alegerea Sa strălucitoare și așa de bine meritată.*** (T. I, p. 181).

27 Ianuarie.—Firmanul de investitură este publicat. (*Bul. of.* No. 6). Domnul cel nou ia puterea în mînă, (Decretele No. 1 și 2) și, ridicînd-o Caimacamilor, le aduce mulțumirile Sale. Domnul îșĭ alege adjutanțĭ pe Banov, Grammont, Bălăceanu (aceștĭ doi din urmă, adjutanțĭ ai predecesorului Său, Domnul A. Ghica), Ion Florescu și Bibescu. (*Bul. of.* No. 9.)

28 Ianuarie.— Generalul Kisseleff felicită pe M. Sa, de suirea Sa la tron, ***și Țara-Romînească de alegerea ce a făcut.*** (T. I, p. 185).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

30 Ianuarie.—Secretarul de Stat Constantin Sutzu a făcut, din ordinul Domnului, o adresă către Ministerul de interne, rînduind ca petiţiile pentru afacerĭ de ordină administrativă să fie adresate către prefecţĭ, şi cele de ordină judiciară către autoritatea judiciară competintă, şi nicĭ de cum direct către Domn; ca reclamaţiile în contra administraţiei saŭ judecătorilor să fie trimise la ministrul competinte, căruĭ asemenea trebue lăsate reclamaţiile de competinţa ministerului săŭ. Secretariatul de Stat are să priimească petiţiile contra Miniştrilor, apelurile şi plîngerile în contra deciziunilor Înaltului Divan. Audienţa publică a Domnului este fixată, Joi, de la doă-spre-zece pînă la trei post-meridiane. Adresa se sfîrşeşte prin ordinul poruncitor dat către prefecţĭ de a urma legile straşnic (*Bul. of.* No. 7) Decretul No. 8 hotărăşte data cîtor-va alegerĭ complementare.

Proclamaţiunea Domnului către Sfatul administrativ extraordinar. (Decret No. 9) şi către locuitorii din oraşe, tîrgurĭ şi sate (Decret No. 11, *Bul. of.* No. 8, t. II, p. 16 şi 17).

5 Februarie. — Numirĭ de judecătorĭ şi de alţĭ funcţionarĭ (Decret No. 55, *Bul. of.* No. 9).

14 Februarie. — Proclamaţia către armată. (*Bul. of.* No. 12, T. II, p. 19). Cuvîntarea Domnului cu prilejul suirei Sale pe tron. (T. I, p. 20).

15 Februarie. — Domnul hotărăşte zioa de 18 pentru deschiderea Adunării (Decrete N-le 97 şi 98, *Bul. of.* No. 13). Domnul opreşte legalizarea actelor în care s'ar zice că preţul nu e plătit de tot; rămîne vînzătorului ne-plătit dreptul de cea d'întîia ipotecă Decret No. 64).

18 Februarie. — Cuvîntarea Domnului la deschiderea Obşteştiĭ Adunării ordinare (*Bul. of.* No. 14, T, II, p. 20).

21 Februarie. — Domnul iartă pe cei osîndiţĭ pentru complotul judecat sub domnia lui A. Ghica, anume: *Marin Serghiescu*, *Sotir Tzeranu*, *Const. Telejescu*, *Greg. Radoschan*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Const. Borănescu, *Const. Cămărăşescu*, *Dem. Filipescu şi Mihai Molojescu*. (*Bul. of.* No. 16, decret No. 136).

22 Februarie. — Institutorii de sate sunt rînduiţĭ ca să facă recensămîntul copiilor şi tinerilor. (Decret No. 137).

2 Martie. — Vodă Bibescu scrie lui Vodă Sturza din Moldova că n'are nimic mai mult la inimă de cît de a vedea stabilindu-se între Ţara-Romînească şi Moldova relaţiĭ de bună vecinătate şi înţelegere. (T. I, p. 187.)

8 Martie. — Vodă întăreşte o sentinţă în contra unor violatorĭ ai legei despre carantine, şi, tot odată, micşorînd pedepsele ca să nu fie execuţie capitală, face să observe judecătorii că ei au fost indulgenţĭ afară din cale pentru păzitorii de pichete, vinovaţĭ, de rîndul asta, nu de lipsă de grijă, ci de tovărăşie. (*Bul. of.* No. 27, decret No. 832.) Aceaşĭ dată (decret No. 827): — Vodă, cu toate că micşorează pedepsele într'o afacere de hoţie, îndeamnă pe Divan a nu se arăta aşa de blînd cu dorobanţii, care sunt nişte funcţionarĭ publicĭ.

Înfiinţarea funcţiunei de President al Sfatului administrativ extraordinar. (T. II, p. 101.)

11 Martie. — Vodă destitue pe prefectul Ialomiţei, Const. Filipescu, fiind că a bătut nişte slujbaşĭ, şi reaminteşte tot odată fie cărui respectul datorit autorităţei. (*Bul of.* No. 23, Decret No. 207.)

Jalba lui Trandafiloff. Vodă recomandă jalba Sfatului administratif extraordinar. (T. II, p. 45 şi 46.)

18 Martie. — Cum este acum vremea pentru lucrul la cîmp, Vodă opreşte pe ţăranĭ de a-I aduce petiţii înainte de zece Mai. (*Bul. of.* No 25, Decret No. 229.)

19 Martie. — Vodă reaminteşte judecătorilor datoria lor de nepărtinire şi-i ameninţă de a-i pedepsi dacă se abat de la dînsa. (*Bul. of.* No. 30, Decret No. 951.)

22 Martie. — Vodă porunceşte judecătorilor să nu caute

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a tîlmăci hotărîrile domneștĭ care întăresc o judecată definitivă, ci să le aplice fără 'ntîrziere subt pedeapsă de a fi răspunzătorĭ de despăgubirĭ către părțile păgubașe

Vodă amintește că, la 2 Martie, prin Ordinul Săŭ de zi No. 43, S'a arătat nemulțumit de cea d'întia inspecție ce a făcut noaptea, infanterii. Spune că e mulțumit de acea ce a făcut în noaptea de la 21 la 22. (*Bul of.* No. 28, Decret No. 52.)

Legea desrobirei Țiganilor Statului. (Decret No. 233, T. II, p. 27—34).

Desființarea vremelnică a trei escadroane de cavalerie. (T. II, p. 102.)

29 Martie. — Adresa Domnului către Adunare despre focul din Ploeștĭ. Măria sa deschide o subscripție. Se duce la fața locului și va numi o comisie aleasă dintre orășenĭ, ca să împărțească ajutoarele. (*Bul. of.* No. 30, Decret No. 269.)

Vodă reamintește advocaților și însărcinaților de afacerĭ îndatoririle lor, și-i amenință de procesurĭ criminale dacă aduc pagubă intereselor clienților lor, prin negrijă sau prin rea credință. (*Bul. of.* No 30, Decret No. 1101).

Vodă refuză de a cerceta o pricină rămasă definitivă prin aprobarea hotărîrii Înaltului Divan de către Vodă Ghica. (*Bul. of.* No. 30, Decretul No. 1147).

31 Martie.— Niște speculanțĭ umplînd țara cu piese de *parale micĭ* ca să scoată aurul din țară, se decretează că de la 1-iŭ Iunie *paraua mică* n'are să valoreze de cît o jumătate de para. *(Bul. of.* No. 30, Decret No. 673).

Contele de Nesselrode felicită de-a dreptul pe Mitropolit pentru ordinea cu care s'a făcut alegerea lui Vodă Gheorghie Bibescu. I dă de știre că D. Daschkoff are să-i dea, din partea Împăratului, o icoană împodobită cu diamante. (T. I. p. 188.)

3 Aprilie.— Oprire judecătorilor de a libera banii depușĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ca garanție de concurenți la o licitație, înainte ca licitația să fie întărită de Vodă. (*Bul. of.* No. 31. Decret No. 1201)

(No. 1185). Vodă se ridică în contra abusului de jurămînt ce fac judecătorii, care jurămînt nu trebue să fie cerut de cît atunci cînd justiția nu mai are alt mijloc de a afla adevărul. «Acela care are în inima sa frica lui Dumnezeu, cu greu și «cu mare anevoință se va hotărî ca să se slujească de nu-«mele său ca să jure, chiar dacă are dreptate; și cel al cărui «suflet rătăcit a perdut frica aceasta, are să jure fără te-«mere chiar pentru a cîștiga cestiunile cele mai nedrepte. «Jurămîntul este și a fost tot-d'auna mijlocul cel mai puțin «sigur de a afla adevărul. Legea îl priimește; e lăsat la min-«tea judecătorilor de a usa de el cu tact.» (*Bul. of.* No. 31, Decret No. 1185).

5 Aprilie.— Vodă pretinde, înainte de toate, ca proprietarii să observe regulamentul cu nepărtinire. (T. II, p. 108).

Vodă propune Adunărei să se ridice o statue generalului Kisseleff. (*Bul. of.* No. 32, ofisul No. 299; T. II, p. 109.)

Întărirea legei despre organizarea poliției la Brăila. (Decret No. 314).

6 Aprilie.— Adunarea aprobă proiectul de lege ca să se ridice o statue lui Kisseleff. (*Bul. of.* No. 32, adresa No. 190).

14 Aprilie.— Destituirea unui subt-prefect pentru abuzuri. (*Bul. of.* No. 34, Decret No. 323).

16 Aprilie.— Înființarea a noi isvoare de venituri care vin să se adune cu veniturile magistratului. (*Bul. of.* No. 33. Decret de sancțiune No. 315, T. II, p. 111).

16 Aprilie.— Eforia școalelor aduce mulțumire lui Ioan-Alexandru Filipescu, care a dat liceului Sfîntul Sava colecția sa de instrumente și de cărți de fisică. ***Buletinul legilor*** (p. 131) zice: «Dacă cei-l-alți patrioți cari sunt așa bogați, ar urma fapta acestui tînăr generos, s'ar putea, în curînd, înființa în țara noastră o Universitate, — cum s'a făcut în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Grecia, — numai cu dăniile acelor care vreau răspîndirea învățăturei.»

19 Aprilie.— Publicarea unui proiect de lege care, conform cu art. 65 al Regulamentului, silește din nou pe Visterie să dea în fie-care an 310,000 de lei caselor de binefacere și de folos obștesc. (*Bul. of.* No. 35).

Ofisul lui Vodă către Adunare, tălmăcind aprobarea No 77 a fostului Vodă Ghica, despre această cestiune a caselor de bine-facere, și (ca făcînd parte din acea cestiune) despre supunerea a patru mănăstirĭ la îndatoririle din legea din 1834. (*Bul. of.* No. 39. Data din 3 Aprilie nu este exactă, Adunarea nu s'a deschis de cît la 18).

21 Aprilie.— Iertare de pedeapsă dată la niște osîndițĭ. (*Bul. of.* No. 37. Decret No. 93).

24 Aprilie.— Generalul Duhamel felicită pe Vodă de alegerea Sa. Vede într'însa un semn de stare bună și fericită pentru Țara-Romînească (T. I, p. 190).

29 Aprilie. — Destituirea unui subt-prefect pentru abuzurĭ. (*Bul. of.* No. 38, Decret No. 359).

1 iŭ Mai. — Generalul Kisseleff asigură pe Vodă că n'a crezut nicĭ odată învinuirĭ pornite de la adversarii Lui, și-L roagă ca să dispue de el cu toată încrederea. (T. I, p. 191).

5 Mai. — Destituirea întregului tribunal din Ialomița vinovat că n'a urmărit cu sîrguință pe hoții de vite. (*Bul. of.* No. 41, Decret No. 101).

6 Mai. — Dimitrie Drugănescu, președinte al secții 1-a a tribunalului de Ilfov, e destituit. (*Bul of.* No. 41, Decret No. 102).

9 Mai. — C. Petrescu, numit președinte, și E. Ogrădeanu și Timpeanu, membri ai obșteștei Epitropiĭ orfaniceștĭ (*Bul. of.* No. 43, Decret No 409).

13 Mai. — Legea clăcei: orĭ-care țăran are să facă șase zile de lucru pentru întreținerea drumurilor. (T. II, p. 112—114).

15 Mai.—Legea regulelor de urmat pentru instrăinărĭ de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pămînturĭ ce ar face mănăstirile închinate sau neînchinate, sau subt rezerva unui drept de embatic. (T. II, p. 114 și 115).

19 Mai. — Vodă închide sesiunea Adunărei. *(Bul. of.* No. 45, Decret No. 443).

20 Mai. — Vodă, într'o scrisoare către contele de Nesselrode, cere pentru țara Sa înalta protecție a Rusiei, în neînțelegerea ce este între guvernul romîn și Locurile Sfinte. (T. I, p. 86), și-i trimite tot odată un memorandum despre starea mănăstirilor înainte de Regulamentul organic. (T. I, p. 89).

26 Mai. — Vodă scoate din slujbă pentru abuzurĭ și dă în judecată înaintea secțieĭ I a Înaltului Divan pe prezedintele tribunalului din Dîmbovița. *(Bul. of.* No. 48. Decret No. 147).

29 Mai. — Vodă întărește legea pentru mărirea numărului slujbașilor și al veniturilor obsteștei Epitropii orfaniceștĭ. (*Bul. of.* No. 49. Decret No. 401).

7 Iunie. — Generalul Kisseleff se scuză că nu poate priimi să i se facă un monument, și ar dori ca banii votațĭ să fie întrebuințațĭ într'un lucru de folos obștesc. (T. 1, p. 192).

Cu prilejul unei judecățĭ în cestiune de epitropie, Vodă oprește pe judecătorĭ de a întinde, prin hotărîrile lor, puterile obșteștei Epitropii orfaniceștĭ ; aceste trebue să se mărginească la nevîrsnicii lăsațĭ fără epitropĭ legitimĭ desemnațĭ prin testament. (*Bul. of.* No. 50. Decret No. 2063).

Vodă atrage băgarea de seamă a judecătorilor asupra greșelei ce ar face dînd legei Caragea un efect retroactif. Vodă atrage băgarea de seamă a autorităței asupra micșorării numărului hotărîrilor, cestiune neglijată și care face a se perde vreme multă. *(Bul. of.* No 50, No. 2064).

12 Iunie—Vodă, văzînd că un om care a pus foc n'a fost osîndit de cît la o amendă, întărește hotărîrea, dar își arată indignarea Sa. (*Bul. of.* No. 55, Decret No. 180).

13 Iunie.— Vodă trimite pe Ioan Manu întru întîmpinarea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Prințului Albert, fratele regelui Prusiei, care n'are să facă de cît trei zile de carantină. (*Bul. of.* No. 53, Decret No. 496). Vodă mărește timpul carantinei, la Severin, pentru persoanele ce vin din Serbia, urcînd-o la șeapte zile, în loc de douăzecĭ și patru de ceasurĭ.

14 Iunie. — Generalul Kisseleff arată, într'o scrisoare către Vodă, felul săŭ de a vedea despre pretinsa schimbare de loc a D-lui Daschkoff; vorbește de trimiterea Romînilor tinerĭ în școalele militare muscăleștĭ; de numirea lui Știrbei în slujbă la Interne, etc. (T. I, p. 194).

17 Iunie. — Vodă atrage băgarea de seamă a judecătorilor asupra acestui fapt că, procurorul singur avînd dreptul de a urmări în criminal, nu trebue ca ei, numai după plîngerea uneĭ părțĭ, să schimbe un proces civil într'un proces criminal (*Bul. of.* No. 57, Decret No. 2315).

29 Iunie. — Vodă dă titlu de Mare Ban Vornicului Theodor Văcărescu și Vornicului Al. Filipescu, și pe cel de Mare Vornic Exc. S. Logofătul dreptățeĭ Barbu Știrbei (*Bul. of.* No. 58, Decret No. 516).

Vodă Bibescu, care, pînă acum ținuse Miniștrii pe care îi găsise în slujbă, numește prin Decretul No. 517 (*Bul. of.* No. 58) pe Gheorghe Filipescu, președinte al Sfatului administratif extraordinar; pe Barbu Știrbei, Ministru de Interne; pe Al. Vilara, Ministru de Justiție; pe Em. Florescu, Ministru de Culte; pe Ioan Filipescu, Ministru de Finanțe; pe Ioan Manu, Prefect al poliției. Constantin Ghica, urmează a fi Mare Spătar (Ministru de Răsboiŭ).

Iulie.— Vodă Mihai Sturza răspunde lui Vodă G. Bibescu că e la dispoziția Lui pentru o întrevedere la Galațĭ sau la Focșanĭ, în zioa pe care o va hotărî El. (T. I, p. 199).

1-iŭ Iulie.— Un unter-ofițer nobil e dat afară din oaste pentru rea purtare. (*Bul. of.* No. 61, Decret No. 117).

3 Iulie.— Marele Clucer Ioan Bibescu (fratele lui Vodă)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

e înălțat la titlul de Mare Postelnic, și Căminarul Manuel Serghiadis la titlul de Aga. (*Bul. of.* No. 60. Decret No. 541). Ioan Bibescu e numit prefect de Dolj (Decret No. 545). Numirĭ de directorĭ de ministere, între care Barbu Catargiu la justiție. Schimbărĭ în armată, impuse prin desființarea a trei escadroane de cavalerie. (*Bul. of.* No. 60, Decretele No. 111, 112).

Vodă pedepsește cu trei zile de închisoare un individ care se purtase cu obrăznicie către Curtea de apel comercială (*Bul. of.* No. 61, Decret No. 118).

9 Iulie. — Instrucțiunile Ex. Sale Ministrul Stirbei către subt-prefecțĭ, despre pregătirea listelor persoanelor care poate să aleagă pe subt-prefecțĭ. (*Bul. of.* No. 63, Decret No. 4389).

15 Iulie.— Vodă oprește de a pune sechestru pe leafa funcționarilor, leafa asta fiind banĭ publicĭ. (*Bul. of.* No. 65, Decret No. 127).

18 Iulie.— Circulara Ex. Sale Ministrul Stirbei despre datoriile dintre arendașĭ și țăranĭ. Arendașii trebue să-șĭ închee socotelile la S-tul Gheorghe și la S-tul Dumitru; altmintrelea nu se vor ține în seamă cererile lor. (*Bul. of.* No. 65, Decret No. 4578).

19 Iulie.— Vodă numește o comisiune pentru înființarea teatrului din Bucureștĭ. (*Bul. of.* No. 65, Decret No. 565; T. II, p. 137 și 138).

Vodă face pe judecătorĭ răspunzătorĭ de urmările care ar avea nepunerea în lucrare a formalităților pentru licitațiĭ. (*Bul. of.* No. 65). Aceiașĭ dată. (*Bul. of.* No. 66): circulara Ex. Sale Ministrul Stirbei dînd voie prefecților de a întări contracte între țăranĭ și proprietarĭ, regulînd ca 1-iŭ, zilele de lucru să nu fie mai mult de doă-spre-zece într'un an, și prețul să fie fixat pentru țăranul cu sau fără care; al 2-lea, că dijma fînului trebue să fie, pentru trei pogoane, de a cincea parte, și să fie plătită în natură; al 3-lea, ca dijma grîului din aceste trei pogoane să fie de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a zecea parte din recolta adevărată. Pentru cele-l-alte pogoane, contractele trebue făcute în Aprilie și în Octombrie. Dacă proprietarul vrea să impue țăranilor niște condițiunĭ pe care nu le priimesc ei, subt-prefectul trebue să dea de știre țăranilor, în Aprilie, ca să poată ei încerca să facă contract cu alțĭ proprietarĭ. Condițiile puse pentru pășune nu privesc de cît vitele care prisosesc peste numărul reglementar pentru care legea dă dreptul de pășune. Dijma trebue făcută la vreme.

24 Iulie. — Numirea lui Heliade, conlucrător la Eforia Școalelor, în slujba de director al Arhivelor. (*Bul. of.* No. 67, Decret No. 569). Circularea Ex. Sale Ministrul Stirbei despre recensămîntul care se va face în curînd. Ministrul silește pe cei care ar reclama în contra unui țăran care ar fi părăsit satul său, fără a da de veste, să arate locuința-i cea noă, și să dea probă că reclamația a fost făcută la vreme. Această măsură, de tot liberală, punea, mai tot-d'auna, pe țăran la adăpostul cererilor prea afară din cale, a unor proprietarĭ. (*Bul. of.* No. 67, circulara No. 1813).

Const Bobescu, fostul director al Arhivelor, e numit la orfaniceasca Epitropie. (*Bul. of.* No. 68, Decret No. 7).

1-ŭ August.—Numirĭ de judecătorĭ. (*Bul. of.* No. 69, Decret No. 275).

Guvernul din Sîn-Petersburg face un memoriu despre cestiunea mănăstirilor închinate (bunurile mănăstireștĭ) din Principatele romîne. (T. I, p. 93).

5 August.— Măsurĭ pentru desvoltarea portului Brăilei. (T. II, p. 116).

12 August. — Vodă dă de știre că are să plece la Constantinopol, la 16, și încredințează guvernul Miniștrilor. (*Bul. of.* No. 73, Decret No. 597).

14 August. — Contele Kisseleff, nevrînd a priimi să i se facă monumentul proectat, se hotărăște că se va 'nființa, în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

afară de teatru, cişmele publice. (*Bul. of.* No. 74, Decretele No. 611 şi 631; T. II, p. 162).

15 August.— Raportul comisiunei teatrului şi întărirea de către Domn. (*Bul. of.* No. 77, Raportul No. 1; T. II, p. 139-142).

17 August.—Rescript al Domnului No. 618, dat din Giurgiu, despre un întrepozit de făcut la Brăila. «Foloasele», spune Vodă, «are să fie simţite în toată ţara.» M. Sa făgădueşte să se ocupe, la Constantinopol, de cestiunea vămilor, şi laudă pe comercianţii din Brăila de grija ce au de a desvolta acest oraş. (*Bul. of.* No. 76).

19 August. — Procesul-verbal al Sfatului administrativ în afacerea Trandafiloff. (T. II, p. 47).

28 August.—Măsurile privitoare la Ţiganii rătăcitori. (*Bul. of.* No. 89, Decret No. 2075; T. II, p. 34).

29 August (10 Septembrie). — A. S. R. Prinţul Albert din Prusia mulţumeşte lui Vodă Bibescu de priimirea ce I s'a făcut cît a stat în Ţara-Romînească, şi arată M. Sale mulţumirile Regelui Frederic-Guillaume, fratele Său. (T. I, p. 200).

30 August. — Lista de subscripţie pentru cei ce au suferit de focul din Ploeşti; Vodă este înscris în cap cu 6000 lei (1980 de franci) (*Bul. of.* No. 79).

7/19 Septembrie. — Regele Prusiei îşi arată recunoştinţa lui Vodă Bibescu pentru priimirea ce s'a făcut în Ţara Romînească iubitului său frate Prinţul Albert. (T. I, p. 201).

20 Septembre.— Vodă arată contelui Nesselrode observările Mitropolitului în cestiunea bunurilor mănăstireşti, şi declară că e de aceeaşi părere. (T. I, p. 98). Scrisoarea e urmată de un memoriu adresat de Vodă, din Constantinopol, cabinetului din Sîn-Petersburg. (T. I, p 101).

26 Septembre — Memoriul guvernului din Sîn-Petersburg, privitor la bunurile mănăstireşti sau mănăstiri închinate, dă naştere, în lumea diplomatică, unei mişcări de care nu scapă d. consul general al Franţii. (T. I, p. 103).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D. Billecoq arată d-lui Guizot dispozițiunile de căpetenie ale memoriului din Sîn-Petersburg, cu data de 1-iŭ Mai, despre mănăstirile închinate. (T. I, p. 109).

1-iŭ Octombre. — Ex. Sa Ministrul Știrbei dă proprietarilor din Giurgiu doi anĭ, ca să zidească, subt pedeapsă de a fi expropriațĭ. (*Bul. of.* No. 89, Decret No. 6589).

11/23 Octombre. — D. Guizot vede în îngrijirea extraordinară a Rusiei o muncă silitoare pentru a fi bine văzută, dîndu-le protecția, de popoarele greceștĭ din Turcia. (T. I, p. 111).

14 Octombre. — Programul pentru primirea Domnului. (*Bul. of.* No. 92).

15 Octombre. — Vodă dăruește slujbașilor carantinei Giurgiului, ca gratificație, leafa lor pe șase lunĭ. (*Bul. of.* No. 95 Decret No. 638).

19 Octombre. — Vodă Bibescu atrage privirea Domnului Moldovei asupra Eteriei bulgare. M. Sa Îl felicită despre urmarea întrevederei Sale cu d. Daschkoff. (T. I, p. 205).

21 Octombre. — Ofisul Domnului către Departamentul de interne aprobînd procesul-verbal al Sfatului. (Decret No. 653; T. II, p. 48).

28 Octombrie. — Vodă mulțumește Sfatului administrativ extraordinar de modul cum a slujit. (*Bul. of.* No. 79, Decret No. 666). Mulțumirĭ lui Știrbei, mai cu seamă, pentru întîmplările din Brăila, lui Iancu Manu, agă, și lui Iacobson, ocîrmuitorul Brăilei. (Decret No. 667). M. Sa felicită pe public, fiind-că a știut să se opue la îndemnările celor de rău voitorĭ.

După falimentul lui Ștefan Moscu, Vodă a obținut, în drumul Său la Constantinopol, din partea a patru creditorĭ, regularea creanțelor lor cu 42%. Dă ordin sindicatului să ia în posesie averea lui Moscu și să reguleze pe cei-l-alțĭ creditorĭ străinĭ sau romînĭ, — rezervînd drepturile Statului, — după prorata și cît mai curînd. (*Bul. of.* No. 98, Rescript No. 326).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

29 Octombre. — Ordin să se publice Firmanul care recunoaște vămilor romînești dreptul de a percepe 5% în loc de 3%, pe orĭ-ce marfă ce intră în Principat. (T. II, p. 120—122).

Decret No. 187: ordin de zi lăudînd purtarea colonelului Garbatski și a maiorului Paznaski în întîmplările din Brăila.

1-iŭ Noembre. — Reorganizarea gendarmerii dorobanților și formarea unei comisiunĭ pentru a fixa uniforma și a veghea la îmbunătățirea soartei lor. Soldații trimișĭ în căminele lor formează acest corp. (*Bul. of.* No. 98, Decret No. 685).

3 Noembre.— Cu prilejul unei judecățĭ privitoare la încălcare de pămînt, Vodă hotărăște că nu poate cine-va să ceară veniturile de cît numai din zioa cererei în revendicare, și poruncește marelui Logofăt să facă un proiect de lege despre prescripțiunea în materie de încălcare. (Lege făcută în 1847; a vedea T. II, p. 236, Decret No. 327).

5 Noembre. — Orĭ-ce document dat de Locurile Sfinte, ca să fie luat în considerație, cată să fi fost legalisat de agenția din Constantinopol. (*Bul. of.* No. 103, Decret No 7558).

8 Noembre. — Ordin ministerial din care reese că N. Golescu era slujbaș la vornicie, avînd semnătură pentru Marele Vornic. (*Bul. of.* No. 100).

D. Philippsborn, agent al guvernului romîn pe lîngă guvernul austriac, scrie M. Sale Vodă Bibescu cu prilejul ordonanței date de guvern privitoare la întrebuințarea limbei ungureștĭ, pe care Ungurii nădăjduiseră s'o vază declarată limbă diplomatică. (T. I, p. 208).

9 21 Noembre.— D. Philippsborn scrie lui Vodă, cu prilejul demersurilor cabinetului din Berlin în urma evenimentelor întîmplate în Grecia care au compromis posiția Regelui Othon. (T. I, p. 209).

10 Noembre— Sîrbii, fiind raiale, sunt judecațĭ de tribunalele țării, și nu de judecata consulară. Cu toate că consulul Rusiei are dreptul de a proteja pe Sîrbĭ, acest ordin este

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dat Divanului, care s'a recuzat într'un caz în care era competinte. (*Bul. of.* No. 103, Decret No. 7703).

11 Noembre - Gratificări d-lui Aga, poliții, gendarmilor din Brăila, cu prilejul năbușirii turburărilor. (*Bul. of.* No. 106, Decret No. 719).

19 Noembre — Vodă întărește raportul anual al Sfatului orășenesc din Bucureștĭ. «Toate lucrările fiind isprăvite, zice Vodă, subt ochiul Nostru, și în urma știrei ce aveam Noi de ele.» El Îșĭ arată mulțumirea de a vedea că *un milion din datorie fusese plătit.* Analisa acestui document în trăsăturile lui de căpetenie: datorie lăsată de guvernul din'nainte, al lui Vodă Al. Ghica: 1,633,305 lei, 5 parale. Din această datorie nu mai rămîne de plătit de cît 163,305 lei, 18 parale. Veniturile s'au mărit cu 243.950 lei; economii reprezintate prin suma de 58,466 lei 20 parale, au fost făcute. (*Bul. of.* No. 107, 108, 109, Decret No. 726).

Ex. Sa Rifaat-Pacha felicită pe Vodă Bibescu că a putut birui greutatea situațiunei. El dă de știre M. Sale că Poarta a trimis în Bulgaria și în Albania comisarĭ însărcinațĭ cu misiunĭ însemnate. (T. I, p. 211).

3 Decembre.— Decret pentru alegerĭ complimentare la Cameră, în locul deputaților numițĭ miniștri. (*Bul. of.* No. 111, Decretele No. 740, 741, 736).

5 Decembre— Cu prilejul zilei onomastice a Împăratului Rusiei, Vodă grațiază niște osîndițĭ. (*Bul. of.* No. 112, Decret No. 366, 367, 368).

6 Decembre — Vodă grațiază și restabilește în slujbele lor pe frații Ipătescu, vinovațĭ de răsculare în contra poliției. (Acelaș număr din *Bul. of.* Decret No. 746). Banul Gheorghie Filipescu este înălțat la titlul de *Cel d'întîiŭ boer*, cel mai mare titlu de nobilime (precum regele Ludovic al XIV-ea se numea însu-șĭ: *Cel d'întîiŭ nobil din Franța*). (*Bul. of.* No. 113, Decret No. 755). Titlul de Mare Vornic dat fos-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tului Mare Logofăt al justiției Stefan Bălăceanu (No. 756), și cel de Mare Logofăt al cultelor fostului Aga Stefan Bibescu (Decret No. 752). Alte titlurĭ nobiliare. (Decretele No. 748, 749 750). Făcînd unele înaintărĭ, Vodă amintește că, în afară de rea purtare și de necapacitate, vechimea și meritul trebue să reguleze înaintările în armată. (Decret No. 211).

Nischam-Iftikar e dat la unii episcopĭ, boerĭ, ofițerĭ, oamenĭ eminențĭ. (*Bul. of.* No 114, Decretele N-le 751, 753 și 754), Gratificațiĭ. (Decretele N-le 743, 747).

7 Decembre.— Vodă scrie generalului Kisseleff în cestiunea mănăstirilor închinate. (Scrisoarea s'a pierdut. T. I, p. 117).

8 Decembre. — Vodă iartă de pedeapsa cu moarte pe trei asasinĭ, trimițîndu-i la munca ocnelor. (*Bul. of.* No. 116, Decret No. 388).

14 Decembre—Circulara Ex. Sale Ministrul B. Stirbei ca să impue păzirea legeĭ despre magaziile de rezervă. (*Bul. of.* No. 117. Circulara No. 8389).

D. Timony, consul general al Austriei, asigură pe Vodă de dispoziția bine-voitoare a Guvernului său. (T. I, p. 162).

15 Decembre — Circulara Ex. Sale Em. Florescu, despre azilul de copii găsițĭ, prin care recomandă Eforiei să supravegheze pe doicĭ. (*Bul. of.* No. 118, Circulara No. 16).

22 Decembre — Vodă poruncește destituirea și înscrierea în *Cartea neagră* a unui agent de poliție, care, pentru banĭ, a lăsat să fugă un vinovat. (*Bul. of.* No. 119, Decret No. 423).

23 Decembre. — Convocarea Adunărei pentru 10 Ianuarie. (*Bul. of.* No. 118, Decretele N-le 975, 976).

24 Decembre — Gratificărĭ de 12,000 de lei lui Simion Marcovicĭ, scriitor, și de 2500 lui Carcalechi, jurnalist oficios. (*Bul. of.* No. 119, Decretele N-le 797, 800).

28 Decembre. - Contele de Nesselrode scrie D-lui Daschkoff despre cestiunea mănăstirilor închinate, și i declară că

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dorinţa guvernului Împărătesc este de a-şĭ păstra în tot caracterul său de rezervă. (T. I, p. 113).

Vodă face cunoscut Sultanului vătămarea adusă drepturilor comerţului Ţării-Romîneştĭ. (T. I, p. 157).

29 Decembre. — Vodă trimite la Ocne pe un slujbaş hoţ. (*Bul. of.* No 120, Decret No. 805).

Circulara Exc. Sale Ministrul Ştirbei despre vînătoarea de lupĭ pentru ca s'o organizeze prin sate. (Circulară cu No. 2929).

1844

2 Ianuarie. — Vodă Bibescu recomandă lui Vodă M. Sturza, într'un mod de tot special, pe D. Piccolo, membru corespondent al Universităţii Moldovii. (T. I, p. 207).

4 Ianuarie — Ordin să se vînză la mezat averea lui Moscu ca să se plătească creditorii lui. (*Bul. of.* No. 1, Decret No. 40).

6/18 Ianuarie — D-l de Titoff, ambasadorul Rusiei la Constantinopol, cere D-lui Daschkoff desluşirĭ despre cererea Bulgarilor emigraţĭ în România, şi explicaţii despre proiectele de «*reimigraţie*» ce se zice c'ar avea unele familii bulgare. D. de Titoff vede cu durere simptomele de opoziţie care încep a se arăta în România (T. I, p. 215).

9 Ianuarie. — Vodă Bibescu dă de ştire Domnului Moldovii că un nou complot este ţesut la Galaţĭ de heteria bulgaro-sîrbă, şi că propaganda greacă caută să indrepteze silinţele ei în interesul vederilor ei de mărire. (T. I, p. 214).

10 Ianuarie. — Deschiderea Adunării. (*Bul. of.* No. 3).

14 Ianuarie. — Vodă scrie lui Kisseleff în cestiunea mănăstirilor închinate. (Scrisoarea s'a perdut. T. I, p. 117).

28 Ianuarie. — Vodă desaprobă pe procurorĭ că n'au făcut apel în contra sentinţeĭ care condamna nişte ***tîlharĭ*** ca simpli ***hoţĭ***. (*Bul. of.* No. 10, Decret No. 366).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Februarie. — Proiect de lege pentru sporirea miliţii. (T. II, p. 125 şi 126).

6 Februarie. — Adresa Adunării către Domn. Adunarea se arată opusă întreprinderii lui Trandafiloff. (Decret No. 166, T. II, p. 51).

8 Februarie. — Regulament despre carantinĭ. (*Bul. of.* No. 12 şi 13). Decret despre acest regulament. (*Bul. of.* No. 14, Decret No. 276).

14 Februarie — Vodă dă poruncă să se publice toate actele privitoare la jalba lui Trandafiloff. (*Bul. of.* No. 16, Decret No. 151, T. II, p. 53).

16 Februarie. — Legea despre Divanul Craiovei (*Bul. of.* No. 17).

18 Februarie. — Unii răspîndind sgomotul că preţul sării era să se urce, se vesteşte contrariul de E. S. Ministrul Ştirbei (Circulara 991).

21 Februarie. — Sfatul orăşenesc: regulament pentru fabricile de spirturĭ (*Bul. of.* No. 19).

Măsurĭ în privinţa contracturilor dintre proprietarĭ şi ţăranĭ (*Bul of.* N-le 20 şi 21, Decretul No. 990).

24 Februarie. — Domnul retrage Adunării proectele de legĭ nediscutate încă. (T. II, p. 126 şi 127).

Adresa Adunării care caută a-şĭ îndritui atitudinea şi care aruncă Domnului un fel de desfidere (No. 205, T. II, p. 56).

28 Februarie/12 Martie.—Prinţul Albert al Prusii se arată adînc mişcat de un suvenir ce Vodă Bibescu a trimis A. S. (T. I, p. 203).

4 Martie.—Închiderea Adunării (*Bul. of.* No. 22, Decretul No. 300).

16 Martie. — Decret despre bîlcĭurĭ. (*Bul. of.* No. 27, Decretul No. 221).

25 Martie. — Legea despre măsurĭ şi greutăţĭ (*Bul. of.* No. 29, Decretul No. 1040).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

27 Marte/8 Aprilie.—D. Philippsborn încunoştiinţează pe M. S. că «dorinţa ce M. S. arătase la suirea-I pe tron de a păşi repede la reformă, şi generoasa-i neşovăire din această cale, neliniştesc pe unele puteri.» I dă de ştire că unele persoane «conspiră pentru a schimba ordinea lucrurilor în Principat.» (T. I, p. 225).

Aprilie. — Memoriul lui Vodă despre mănăstirile închinate (T. I, p. 118).

7 Aprilie. — Adăogire la numărul impiegaţilor Direcţiunii lucrărilor publice (*Bul of.* No. 31, No. 234).

14 Aprilie.—Generalul Kisseleff asigură pe Vodă că D. de Titoff nu va lăsa să fie vătămate interesele romîne în cestiunea bunurilor mănăstireşti, a cărei însemnătate pentru Romînia o cunoaşte. (T. I, p. 117).

Contele Kisseleff pofteşte pe D. Cantacuzino şi pe boeri să dea tot sprijinul lor Domnului ales cu aproape unanimitatea glasurilor, şi ale cărui iubire de ţară şi desinteresare nu pot fi bănuite, — în loc de a-I pune piedici în calea de reforme ce urmăreşte (T. I, p. 229).

26 Aprilie. — Vodă se arată mulţumit de revista de la 22 (*Bul of.* No. 38).

Osîndirea părtaşilor complotului din Brăila, Septembre 1843 (*Bul. of.* No. 45, Decretul No. 144).

1 Mai. — Generalul Kisseleff arată lui Vodă ce mijloace crede el mai sigure ca să ajungă să vie de hac greutăţilor ce 'ntîlneşte (T. 1, p. 132).

2 Mai.—Contele de Nesselrode aprobă pe Domn că a închis Camera, şi-i făgădueşte sprijinul Rusiei în năzuinţele ce face pentru a scăpa de piedicele pe care ***opoziţiunea sistematică*** le pune administraţiunii sale. (T. I, p. 235).

3 Mai. — Vornicul A. N. Filipescu e înălţat la treapta de Logofăt al cultelor. (*Bul. of.* No. 41).

4 Mai. — Instrucţiuni pentru recensămînt. (*Bul. of.* No. 42).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

9 Mai. — Nișamul dat lui Mihail Filipescu. (*Bul. of.* No. 45, Decret No. 271).

21 Mai. — Ex. Sa contele Stürmer arată lui Vodă Bibescu ce pasurĭ a făcut și dînsul pe lîngă Înalta Poartă, în cestiunea vămilor, și în acelaș înțeles ca și d. Timony. (T. I, p. 164).

22 Mai. — Circulara lui Vilara.—Un *sechestru* nu poate fi pus înainte de judecată de cît pentru o datorie îndrituită pe un titlu. Judecătorii n'au a întreba pe datornic dacă-șĭ recunoaște iscălitura. (*Bul. of.* No. 34 din 1846, circulara No. 4277).

27 Mai. — Destituirea unui procuror și a unui judecător pentru mituire. (*Bul. of.* No. 59, Decretul No. 216).

30 Mai. — Vodă Bibescu atrage din nou băgarea de seamă a lui Vodă Sturza asupra Bulgarilor din Galațĭ, care iar s'ar mișca, și al căror cap ar fi un oare-care Kazacu, sudit austriac. (T. I, p. 217).

5 Iunie. — Raport și decret care rechiamă Curtea de revizuire la stricta observațiune a atribuțiunilor sale. (*Bul. of.* No. 63, Decretul No. 254).

Raportul Sfatului orășenesc despre cărțile de joc.

9 Iunie. — Raportul Sfatului orășenesc despre așternerea ulițelor cu piatră. (*Bul. of.* No. 64, Circulara 2035).

10 Iunie. — Domnul e mulțumit de revista ce a trecut în noaptea de 9 Iunie. (*Bul. of.* No. 66, Decretul No. 78).

24 Iunie. — Decret penal despre carantine. (*Bul. of.* No. 73, Decret No. 340).

Comisiunile de recensămînt cată să însemneze pe acei ce nu plătesc birul. (*Bul. of.* No. 74, Decret No. 1959).

8 Iulie. — Nișamul dat lui Const. Bălăceanu. (*Bul. of.* No. 80, Decret No. 352).

10 Iulie. — Domnul se plînge că Divanurile nu pedepsesc în destul de aspru pe cei ce pun foc. (*Bul. of.* No. 82, Circulara No. 2718).

17 Iulie. — Generalul Kisseleff, într'o scrisoare către Domn,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

se felicită că a adus pe D. Cantacuzino la alte simţiminte. Nădăjdueşte că unii nemulţumiţĭ vor reintra în maioritate. (T. I, p. 237).

9 August. — Răsplată dată unter-ofiţerului Coţofeanu pentru frumoasa-i purtare cînd cu răscoala osîndiţilor din Telega. (*Bul of.* No. 94, Decret No. 96).

10 August. — Se deschide o subscripţiune în folosul celor ce au suferit de focul din Iaşĭ. Domnul dă 10,000 de lei din casa Sa. (*Bul. of.* No. 92, Decret No. 374; T. II, p. 136 şi 137).

19 August. — Omorul lui Dimitrie Vernescu. — Ţiganul Constantin sin Stoite osîndit la moarte. Vodă întăreşte. (*Bul. of.* No. 99, Decret No. 367)

22 August. — Vodă Bibescu dovedeşte lui Vodă Sturza că eteriştii din Brăila şi Galaţĭ se gîndesc să revoluţioneze Principatele. Domnul crede că va putea să Se 'ntîlnească în curînd la Focşanĭ cu Vodă Sturza. (T. I, p. 218).

30 August. — Nota Ex. S. Ştirbei către Sfatul orăşenesc, pentru aliniarea şi repararea caselor. (*Bul. of.* No. 105, Circulara No. 3282).

9 Septembrie. — Iancu Bibescu cinstit cu rangul de Mare Logofăt. (*Bul. of.* No. 107. Decret No. 418).

23 Septembrie. — Vodă chiamă băgarea de seamă a Sfatului pe acest fapt, că osîndiţii nu trebue să fie trataţĭ toţĭ în acelaş mod, şi, în de obşte, asupra regimului închisorilor. (*Bul. of.* No. 112, Decret No. 448).

6 Octombrie — Măsurĭ privitoare la cutiile satelor. (*Bul. of.* No. 118, T. II, p. 145—150).

8/20 Octombrie. — A. S. R. Prinţul Albert al Prusiei reaminteşte priimirea ce i-a făcut M. S. Vodă Bibescu, la trecerea-i prin Bucureştĭ. (T. I, p. 202).

11 Octombrie. — Raport şi Decret privitor la persoanele ce nu sunt supuse la bir. (*Bul. of.* No. 122, Decret No. 470).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

12 Octombrie. — Mulțumiri călduroase lui Știrbei cu privință la sfîrșitul lucrărilor de recensămînt. (*Bul. of.* No. 123, Decret No. 474).

22 Octombrie.—Firmanul Sultanului. Cuvîntarea lui Vodă către Adunare pe care o prorogează pe timp nemărginit. (*Bul. of.* No. 129, T. II, p. 150—153).

30 Octombrie. — Generalul Kisseleff scrie lui Vodă în privința greutăților arătate de minister. (T. I, p. 239).

13 Noembrie.— Generalul Kisseleff, într'o scrisoare către Mitropolitul Neofit, i arată bucuria sa de a vedea în sfîrșit Țara-Romînească guvernată de *un om cinstit.* E sigur că P. S. S. va da pilda supunerii și va propovădui unirea, ascultarea și devotamentul către capul puterii mirene. (T. I, p, 240).

14 Noembrie.— Domnul a numit o comisiune care a dovedit că judecătorii din Craiova declarase de nevinovați pe niște oameni în fapt vinovați. Nu pedepsește pe aceștia, de vreme ce au fost achitați, dar dojenește pe judecători, și-i supune la plata banilor furați. (*Bul. of.* No. 139, Decretul No. 492).

17 Noembrie.— Circulara lui Vilara. Judecătorii căror se cer informațiuni în privința ipotecelor sau foilor de zestre, n'au a se adresa Ocîrmuitorului, ci să consulte documentele, și, în lipsa lor, Ocîrmuitorul n'are a constata de cît faptul posesiunii. (No. 2952, *Bul. of.* No. 34 din 1846). Circulara Ex. Sale Vilara. În caz de ipotecă, judecătorul n'are a întreba pe femee de are pretențiuni de zestre. (No. 9258).

Înființarea epitropiei Doamnei Zoe. (*Bul. of.* No. 140, Decretul No. 496).

24 Noembrie.— Domnul vestește poporului căsătoria Domniții Elisa, ce ia de soț pe A. Filipescu. (*Bul. of.* No. 143, decretul No. 544).

29 Noembrie.— Decret menit să oprească de a se fura o-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sîndiților prețul muncii lor, și de a se pune toți osîndiții la olaltă. (*Bul. of.* No. 144, decretul No. 549).

Porunci aspre de a nu se arunca murdării în Dîmbovița. (*Bul. of.* No. 144).

30 Noembrie. – Iertări de pedepse cu prilejul căsătorii Domniții Elisa. (*Bul. of.* No. 145, decretul No. 509).

4 Decembrie.— Circulara Ex. Sale Vilara. La mezaturĭ, scoaterea la preț a unui obiect cată să fie obștită înainte de începerea mezatului. (*Bul. of.* No. 34 din 1846).

7 Decembrie.— Fiul lui Vilara este, prin excepție, priimit în oștire cu rangul ce avea în Moldova. (*Bul. of.* No. 150, decretul No. 131).

10 Decembrie.— Decret Domnesc atingător de proprietatea orașului (*Bul. of.* No. 152).

14 Decembrie.— Măsurĭ ale poliției privitoare la sobe și focurĭ. (*Bul. of.* No. 154, Circulara 13196).

22 Decembrie —Județul Saac e desființat de la 1-ŭ Ianuarie 1845. (*Bul. of.* No. 155 și 6704).

24 Decembrie.— Memorand adresat de M. S. Vodă Bibescu cabinetului din Sîn-Petersburg în cestiunea bunurilor bisericeștĭ ale mănăstirilor închinate. (T. I, p. 123).

27 Decembrie. — Vodă obștește măsurile asigurătoare de luat în folosul moștenitorilor nevrîsnicĭ. (*Bul. of.* No 9 din 1845, decretul No. 552).

29 Decembrie. — Circulara lui Vilara. De cîte orĭ o cerere de sechestru va fi fost aprobată de judecătorĭ, sau de cîte orĭ un sechestru va fi fost ridicat, judecătorii cată să 'ncunoștiințeze pe ministru. (No. 10339, *Bul. of.* No. 34 din 1846).

31 Decembrie.— Vodă regulează uniforma poliției. (*Bul. of.* No. 1 din 1845. Decretul No. 600).

1845

4 Ianuarie. — Ca să se pue capăt la aducerea înaintea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

curţilor şi tribunalelor, a certificate de doctorĭ scrise în limbĭ străine, Vodă cere ca certificatul să fie, pe cît se va putea, în romîneşte. Impune formalităţĭ şi ameninţă de urmărirĭ pentru daune-interese pe doctorii ce ar da certificate pe îngăduială. (No. 1; *Bul. of.* No. 6).

5 Ianuarie. — Vodă desfiinţează oborurile de la Gura-Ialomiţei şi de la Bechet, şi hotărăşte că, pe rezerva fondului carantinelor, 63.000 de lei vor sluji la plata a trei CORĂBIOARE ÎNARMATE (*canoniere*), care vor sosi la primăvară, iar 107,520 de lei, vor fi pe fie-care an păstrate pentru cumpărarea şi cheltuiala a noă alte corăbioare de răsboiŭ.

7 Ianuarie. - Domnul trimite Sfatului administrativ extraordinar proiectul D-lui Marsillon pentru înfiinţarea de fîntînĭ în capitală. (No. 18; *Bul. of.* No. 45).

11/23 Ianuarie. — Domnul scrie Ex. S. D-lui de Titow, reprezentantul Rusiei pe lîngă Înalta Poartă, în privinţa vămilor romîneştĭ. (T. I, p. 166).

Vodă vesteşte că Rusia a desfiinţat carantinele de pe Prut, ceea ce este spre lauda ţărilor romîneştĭ. (No. 26; *Bul. of.* No. 8).

12 Ianuarie. — Circularea lui Vilara: cum streinii nu pot poseda acareturĭ în ţară, nu e dat tribunalelor să legalizeze trecerile de proprietate de la un pămîntean la un strein, subt prilej că merge de sine, că streinul va trebui să le vînză. (No. 226; *Bul. of.* BS. 1846).

15 Ianuarie. — Prinţii Grigore şi Nicolae incepîndu-şĭ studiile militare la Paris, sunt înscrişĭ ca iuncherĭ în armată. (No. 2; *Bul. of.* No. 11).

18 Ianuarie. — Desfiinţarea aşa zisei Epitropii a Sfintelor Locurĭ. (No. 4; *Bul. of.* No. 13; T. II, p. 158).

28 Ianuarie. — Poruncă pentru instalarea de fîntînĭ în Bucureştĭ. (T. II, p. 162—164).

Decret pentru instalarea de fîntînĭ. (No. 47; *Bul. of.* No. 16).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Demetru Villiers e numit *Pitar* pentru că a introdus în țară metoda lancasteriană. (No. 43, acelașĭ *Buletin*).

31 Ianuarie — Băleanu poftește pe membrii municipalităților să nu subsemneze acte făcute după hotărîrĭ luate în case particulare, și să nu ție seamă de cît de hotărîrile luate în presusdvie.

1-iŭ Februarie. — Domnul numește o comisiune pentru a cerceta abuzurile ce au putut fi făptuite în cestiunea recrutării. (*Bul. of.* No. 18, Decret No. 53). Domnul nu îngăduie ca inginerii-hotarnicĭ să fie plătițĭ mai scump de mănăstirĭ de cît de particularĭ. (*Bul. of.* No. 19, Decret No. 5).

2 Februarie. — Isgonirea a doi egumenĭ. (*Bul. of.* No. 19, Decret No. 6; T. II, p. 158 și 159).

3 Februarie. — Domnul numește o comisiune pentru a reorganiza casa de nebunĭ.

6 Februarie. — Domnul întărește decretul despre corul bisericii Curtea-Veche. (No. 11; *Bul. of.* No. 20).

8 Februarie. — Domnul îngăduie pe cei avuțĭ să fie înlocuițĭ în slujba ostășească, conform cu regulamentul (titlul al III-lea, art. 16), pe cheltueala lor și subt a lor răspundere. (No. 21; *Bul. of.* No. 22).

15 Februarie. — Decret privitor la proprietarii care ar avea drepturĭ pe balta și pe tărîmurile Cișmegiului. (*Bul. of.* No. 23; Decret No. 71).

Cererea cavalerului Iancovencu este respinsă. (T. II, pagina 58).

Decret pentru secarea bălții Cișmegiului. (T. II, p. 165—167).

16 Februarie. — Domnul obștește căsătoria (ce se va face la 22) a fiicei Sale, Domnița Caterina, cu Ion Florescu, căpitan, adiutant al lui Vodă. (*Bul. of.* No. 23; Decret No. 72).

17 Februarie.— Domnul scrie contelui Nesselrode în privința raporturilor comerciale dintre Rusia și Țara-Romînească. (T. II, p. 168).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

21 Februarie. — Ertări de pedepse cu prilejul căsătoriei Domniţei Caterina. (*Bul. of.* No. 25, Decret No. 69).

27 Februarie. — Decret pentru facerea de podurĭ şi sosele în toată întinderea Ţării-Romîneştĭ. (T. II, p. 167—169; *Bul. of.* No. 26, Decret No. 79).

1-iu Martie. — Raportul Mitropolitului Neofit şi al ministrului cultului, Em. Florescu, privitor la numirea unor noi egumenĭ în locul celor isgoniţĭ. (No. 525; *Bul. of.* No. 32). (Fapt însemnat din punctul de vedere al revendicărei drepturilor coroanei).

2 Martie. — Pedepse date funcţionarilor dovediţĭ vinovaţĭ de comisiunea numită pentru cercetarea abuzurilor făptuite cînd cu recrutarea. (No. 81; *Bul. of.* No. 27).

3 Martie. — Domnul declară că Regulamentul recunoaşte pe ţăran ca om liber; că, prin urmare, El nu poate aproba ca, pe moşiile rămase d'avalma, proprietarii să-şĭ împarţă pe ţăranĭ, şi să-i aşeze după plac. Cum însă numărul ţăranilor unei moşii contribue la valoarea ei, Sfatul administrativ extraordinar, în unire cu preşedinţii secţiunilor Înaltului Divan, va supune Domnului un proiect menit să oprească ca unul din proprietarĭ în devălmăşie să se găsească păgubit în interesele sale de refuzul legitim al ţăranului de a-şĭ schimba locaşul. (No. 94; *Bul. of.* No. 29).

16 Martie. Proiect de lege despre zestre. (T. II, p. 79—97).

19. Martie. — Vodă Bibescu felicită pe Vodă M. Sturza prin D. Logofăt Al. Vilara, că a ştiut să înlăture în mod fericit unele greutăţĭ ce păreau că erau să aducă însemnate încurcăturĭ. (T. II, p. 220).

20 Martie. — Domnul, aprobînd raportul de la 1-ŭ Martie al lui Neofit şi Florescu, consimte a trece cu vederea, de rîndul ăsta, modul neregulat de prezintare al candidaţilor la postul de egumen, şi numeşte pe cei ce au fost prezintaţĭ (No. 21, *Bul. of.* No. 32.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

30 Martie. — Contele de Nesselrode răspunde lui Vodă că Împăratul sprijinește, la Constantinopol, năzuințele Domnului Țării-Romînești, ca să dobîndească, în folosul Principatului romîn, mărirea drepturilor de vamă, și că ea va fi consacrată prin convențiunea comercială cu Poarta. (T. II, p 168).

2 Aprilie. — Destituire de funcționari pentru abuz. (*Bul. of.* No. 36, Decretul No. 1433).

10 Aprilie. — Circulară: proprietarul pe a cărui moșie s'a deschis vr'un bîlciŭ, n'are a lua nicĭ o dare de la cei ce aduc vite spre vînzare; dacă însă, zilele de bîlciŭ o dată trecute, întîrziază vitele la tîrg, proprietarul le va da anume loc de pășune pentru care va face tocmeală cu stăpînul vitelor (*Bul. of.* No. 39).

11 Aprilie. — Circulară a lui Manu ca să oprească să se tragă puștĭ, la sărbătorĭ, de petrecere (No. 3499, *Bul. of.* No. 40). Circulară îndatorînd poliția să stăruc pentru ca fie-care, în aceste sărbătorĭ ale Paștelor, să-șĭ curețe casa.

15 Aprilie. — Printre titlurile de boerie hărăzite în această zi, se însemnă Simeon Marcovicĭ, care din Paharnic se face Clucer (Decretul No. 131); doctorul Nicolae Crețulescu, care din Pitar devine Serdar (No. 132; *Bul. of* No. 41); serdarul Ioan Al. Filipescu, ginerile lui Vodă, făcut Paharnic (No. 136); redactorul oficios al *Vestitorului*, Carcalechi, care este numit Pitar (No. 134; *Bul. of.* No. 42).

21 Aprilie. — Domnul numește pe ginerile său Filipescu procuror la Înaltul Divan (No. 136; *Bul. of.* No. 43).

23 Aprilie. — Vodă numește maior pe ginerile său căpitanul Ioan Florescu. (No. 50; *Bul. of.* No. 44). Vodă, după ce a trecut în revistă o parte a călărimii și a artilerii, arată mulțumirea Sea acestor trupe (No. 51).

Vodă numește pe fiul Său, Prințul Gheorghe, care se prepară pentru cariera militară, iuncher în regimentul al 3-ea, pe cererea acestui regiment (No. 52).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

30 Aprilie. — Scarlat N. Ghica numit prezedinte al tribunalului de comerț din Bucureștĭ (No. 154; *Bul. of.* No. 46).

18 Mai. — Depeșa contelui de Nesselrode către D. de Dașcoff; «opintirea Domnului și'a dat roadele; memoriurile Lui au fost cu grijă cercetate. Contele nădăjduește că o tranzacțiune întemeiată pe dreptate, se va încheia între Locurile Sfinte și Guvernele celor doă Principate.» (T. I-iŭ, p. 121).

20 Iunie.—Publicarea despărțenii lui Vodă (*Bul. of.* No. 63, Decretul No. 44).

22 Iunie. - Clasa *Boerilor-de-Neam*, adică a scoborîtorilor vechilor familii boereștĭ, nu era supusă la bir; se adeverea scoborîrea prin hrisoave ce se reînoeau la fie-care domnie noă. De aci numeroase abuzurĭ, fiind lesne de a falsifica actele. Sfatul extraordinar cerînd ca toate actele să fie retrase, și o diplomă să fie dată fie-cărui împricinat, după verificarea pieselor,—ca un registru de aceste diplome să fie păstrat la Vistierie,—și ca unele alte măsurĭ să fie luate spre a chezășui drepturile copiilor, — Vodă aprobă aceste măsurĭ, ca și fixarea plății pentru fie-care diplomă la 160 de lei, și poruncește ca 14,000 de galbenĭ, din ce va aduce această taxă, să fie păstrate pentru cheltuelĭ privitoare la fîntînĭ, 2,000 pentru cele ale grădinii de pe șoseaua Kisseleff, și rămășița pentru ale grădinii Cismegiului. (No. 229; *Bul. of.* No. 59)

25 Iunie. — Austria desființează carantina de 21 de zile, de care fusese nevoe din cauza epizootii (No. 2263; *Bul. of.* No. 61)

Raport către M. S.: cestiunea sechestrului (T. II, pagina 169 –171).

28 Iunie.—Domnul întărește prin Decretul 236, raportul lui Știrbei, No. 3241 (t. II, p. 171), prin care se cere să fie scutite de sechestru vitele trebuincĭoase plugarului (*Bul. of.* No. 62).

Măsurĭ privitoare la sechestru (T. II, p. 171 și 172).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

29 Iunie. — Praporcicul Ioan Brătianu, care eşise din armată, obţine de la bunătatea Domnului, să fie din noŭ priimit într'însa, în artilerie, şi să se bucure de un congediu pentru ca să meargă să studieze în Franţa. Vodă i atrage băgarea de seamă că repriimirea-i în armată nu-i va fi folositoare de cît dacă dovedeşte că a 'nvăţat ceva în străinătate. (No. 92, *Bul. of.* No. 63).

11 Iulie. — Spătarul Constantin Ghica îşĭ dă demisia; colonelul Odobescu este însărcinat cu funcţiunile de spătar *ad interim.* (*Bul. of.* No. 68, Decretul No. 104).

13/25 Iulie. — Vodă scrie D-lui conte de Nesselrode despre mănăstirile închinate.

16 Iulie. — Decret aprobînd lucrările comisiunii în ce priveşte pe proprietarii vecinĭ cu Cismegiul (*Bul. of.* No. 70, Decretul No. 56).

Spitale pentru boalele lumeştĭ au fost înfiinţate în fie-care oraş mai însemnat de prin judeţe. (*Bul. of.* No. 71; Decretul No. 3819). Caimacamul Alecu Ghica le va preschimba în spitale ordinare.

20 Iulie. — Prezedintele tribunalului din Slatina. Nicolae Isvoranu, e destituit fiind că a insultat pe ofiţerul însărcinat cu recrutarea (No. 4773, *Bul. of.* No. 69).

23 Iulie. — Tablou de drepturile vamale de plătit la hotarul rusesc (*Bul. of.* No. 75, No. 3517).

Vodă ia diferite măsurĭ pentru buna organizare a poliţii capitalii. (N. 236, *Bul. of.* No. 72).

26 Iulie. — Vodă numeşte o comisiune care să studieze o noă organizare a temniţelor, *mai conformă cu legile cele noi*, cu firea greşelii, şi tot de o dată cu simţimîntul de umanitate, şi stărueşte asupra necesităţii de a despărţi pe acuzaţĭ de vinovaţĭ, şi pe cei ce au fost osîndiţĭ pentru delicte, de tîlharĭ şi de omorîtorĭ (No. 269). Dispoziţiunea ministrului de interne pentru lucrarea şoselelor în conformitate cu Decretul 263 din 1845. (*Bul. of.* No. 73).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vodă, mergînd la Breaza, nu găsește caii de poștie. Destituirĭ și pedepse (No. 270, *Bul. of.* No. 74).

4 August. — Focul din Bucureștĭ. Mulțumirĭ aduse de Vodă lui Manu, Odobescu, Garbatski, poliții și pompierilor, pentru purtarea lor cînd cu acest foc.

14 August.— Vodă anulează o sentință a Înaltului Divan, secția a II-a, prin care fusese năpăstuițĭ niște nevîrstnicĭ, și destitue pe toțĭ membrii Divanului (No. 279, *Bul. of.* No. 79), în locul cărora numește pe alții la 14 August (No. 780, (*Bul. of.* No. 80).

Pentru o petițiune obraznică, un slujbaș, Mustakoff, este, din poruncă Domnească, dat afară din slujbă, și închis opt zile la poliție (No. 780, *Bul. of.* No. 81).

22 August.— Vodă obștește viitoarea-i căsătorie cu Maria Văcărescu. (No. 294 și 295, *Bul. of.* No. 82.) Ceremonia se va face la 9 Septembre la Focșanĭ, pe teritoriul Domnului Moldovii, care va fi nun.

25 August.— Vodă numește persoanele care vor trebui să meargă la Brăila să priimească pe viitoarea Doamnă. (*Bul. of.* 84, No. 52).

28 August.— Din publicarea (No. 3785) a sfatului orășenesc din Bucureștĭ, reese că în zioa de 9 Sept., s'a dat o masă obștească și gratuită, la o mie cincĭ sute de persoane, cu prilegiul căsătoriei lui Vodă (*Bul. of.* No. 75). Grigore Grădișteanu este numit cap al secții romîneștĭ al cancelariei secretăriei de Stat, și Alexandru Florescu îl înlocuește în calitate de cap de masă. (No. 304).

1 Septembre — (No. 53) Manolache Florescu înființează catedra de limba germană la S-tu Sava, și însărcinează vremelnic, pe un an, cu acest curs, pe Carol Schreder, cu leafă de 400 lei pe lună. Vrea să se asigure de va fi acesta vrednic de postul său (*Bul. of.* No. 86).

3 Septembre.— (No. 6686). Vilara obștește decretul lui

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vodă (No. 313 din 28 August), după care luîndu-se, ia apărarea țăranilor de pe moșia Ghiculeasa (Brăila), în contra ciocoiului fostului Domn Alecu Ghica, și pune în principiu că datoriile făcute de un țăran în timpul anului, cată,—subt pedeapsă de a nu mai putea fi cerute, — să fie reclamate în decursul anului următor. Acelaș *Buletin* publică programul sărbătorii căsătoriei Domnului.

Cu prilejul căsătoriei Sale, Vodă dă iertări de pedepse. (*Bul of.* No. 86, decretul No. 325).

9 Septembre,— Intre alte înaintări în armată, Prinții Grigore și Nicolae Bibescu sunt numiți praporcici (*Bul. of.* No. 94, Decretul No. 114).

Prin diferite decrete datate din Focșani, Vodă vestește că Sultanul a hărăzit Nișam Efticarul lui Mihai Cornescu, lui Constantin și Ion Filipescu, arhimandritului de la Horez, și paharnicului ***Ioan Heliade, pentru ostenelele ce a jertfit cu isbutirea întru înaintarea culturei limbei și a literaturei Romîne.***

10 Septembre.— (No. 6836). Vodă nu lasă pe fetele lui Nicolae Ghica să desprețuiască diata tatălui lor care le oprea de a vinde pe robii țigani. (*Bul. of.* No. 88).

22 Septembre.— In urma mai multor plîngeri aduse în contra lui Nicolae Alexandrescu, Vodă, văzînd pe a logofătului Cornescu care aruncă lui Alexandrescu că ar fi cămătar și că i-ar trece în socoteală sume de care el n'avea știre, numește o comisiune ca să studieze afacerea în fața acestei comisiuni, Alexandrescu se'nvoește să se micșoreze datoria. Dovada odată făcută, Vodă hotărăște, prin decret, că El n'are a se amesteca de această afacere privată; cum însă s'a dovedit că Alexandrescu e un cămătar, orî-ce act va 'nfățișa pe viitor, a cărei dată va fi posterioară decretului Domnesc, va fi privit ca hîrtie nulă. (No. 2315; *Bul. of.* No. 91). Intr'o plîngere ce trimite lui Kisseleff în contra lui Vodă, Mitropo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

litul Neofit, făcîndu-se apărătorul *sărmanului Alexandrescu*, invinuește pe Domn c'ar fi amenințat pe acesta cu munca silnică.

4 Octombre.— Vodă, prin decretul No. 354, încuviințează raportul Sfatului administrativ extraordinar, din 23 August, privitor la o reformă în modul de plată a sumelor de dat soldaților congediați. Această reformă e în folosul soldaților și în al satelor. (*Bul. of.* No. 95).

8 Octombre.— Circulara lui Vilara. În materie comercială, orĭ-cărei cererĭ de sechestru trebue să i se dea deslegare pe loc, pentru ca creditorul să nu-șĭ piarză drepturile din pricina întîrzierilor aduse de tribunale; și, de se vor ivi aceste întîrzierĭ după ce va fi fost făcută cererea la timp, sechestrul va fi privit ca pus din zioa cererii. (No. 7051, *Bul. of.* No. 35 din 1846).

18/30 Octombre.—D-l Billecocq intervine în favorul d-lui Vaillant, care fusese expulsat din Țara-Romînească (T. I, pagina 241).

26 Octombre. -- Circulară a lui Vilara. În caz de încălcare, cată a se face neîntîrziat o mergere la fața locului (*Bul. of.* No. 35 din 1846, No. 7892).

30 Octombre.—Prințul trimite muzicanțĭ militarĭ ca să învețe sunetele ruseștĭ, și hotărăște pe acei ce trebue a urma cursurile. (No. 125, *Bul. of.* No. 104).

9 Noembre. -- Prințul recomandă, în ceia ce privește încălcările, de a se ține în marginile severităței legii și de a nu socoti daunele și foloasele de cît din ziua pornirii acțiunii (No. 379, *Bul. of.* No. 107).

15 Noembre. — Prințul adresează felicitărĭ fratelui său, Ioan Bibescu, care s'a mulțumit cu prefectura Doljului, unde a stîrpit tîlhăria. Îl recomandă celor cincĭ județe ale Olteniei ca mijlocitorul firesc între dînsele și tron. (No. 404, *Bul. of.* No. 106). Alt Decret prin care se dau răsplățĭ din pricina rezultatelor cîștigate în contra tîlharilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

16 Noembre.—Prinţul declară, că dacă un judecător moare sau e mutat, hotărîrea dată rămîne valabilă, chiar dacă nu a fost înregistrată (No. 3926, acelaş *Buletin*).

20 Noembre. — Nişam Efticar e dat maiorilor Pasnansky şi Tell, căpitanului Vilara, adjutantul lui Vodă, şi parucicului Călinescu (V. 139, *Bul. of.* No. 111)

23 Noembre. — (N-le 137 şi 138). Vodă porunceşte să nu fie priimiţĭ ca iunkerĭ de cît cei ce vor putea trece un examen, după un program redactat, pînă cînd se va înfiinţa o şcoală militară. În ce priveşte pe acei ce sunt în armată, M. S. numeşte o comisiune compusă din colonelii Odobescu, Banov, Voinescu şi din maiorul Florescu, şi o însărcinează să studieze mijloacele de a face cursurĭ acestor iuncherĭ *Bul. of.* No. 109).

29 Noembre. — Generalul conte Kisseleff a înaintat memoriul Domnului. Dă M. S. asigurarea că, în orĭ-ce ocaziune, nu va găsi la Sîn-Petersburg, pentru Ţara Sa, ca şi pentru El însu-şĭ, de cît cordiale dispoziţiunĭ (T. I. p. 131).

1-ĭŭ Decembre —Grigore Grădişteanu demisionînd din postul de cap al I-ei secţiunĭ a secretării de Stat, Grigore Alexandrescu (poetul) e numit în locul lui (No. 417, *Bul. of.* No. 110).

5 Decembre. — Iertărĭ de pedepse, cu prilejul aniversării. Ţarului (No. 423; *Bul. of.* No. 112).

15 Decembre. — Sătenii datorînd şase zile de clacă pe an pentru şosele, Vodă prin decretul No. 435, iartă zilele nelucrate în 1844; în cît despre satele care nu vor fi făcut nicĭ o zi de muncă în anul acesta, vor fi îndatorate să facă trei, peste cele ale anului viitor. Vodă hotărăşte preţurile pentru răscumpărarea clăcii; munca va fi mai ales dată pentru podul peste Olt, şi banii isvorîţĭ din răscumpărare păstraţĭ mai ales pentru cheltuelile acestei lucrărĭ (*Bul. of.* No. 115).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

28 Decembre. — Comisiune de doctorĭ. Cestiunea spițăriilor și doctoriilor. (No. 7019, *Bul. of.* No. 1 din 1846).

31 Decembre. — Vodă declară liberă exportațiunea grînelor. Adaogă la taxa de exportațiune pînă la sfirșitul lui August 1848,—un sfanț și jumătate pe 4,000 de chile pe toate bucatele. Această sumă va sluji la aprovizionarea capitaliĭ. (No. 445, *Bul. of.* No. 1 din 1846).

1846

30 Ianuarie. — Inaugurarea fîntînelor din Bucureștĭ. (T. II, p. 164, 165).

2 Februarie. — Cu prilejul unei judecățĭ, Vodă oprește pe slujbașii tribunalelor și curților de a sluji unei din părțĭ drept inginerĭ-hotarnicĭ, și cheamă băgarea de seamă a judecătorilor pe acest fapt că trebue să fie considerantele astfel redactate în cît să nu mai fie nevoe de a le reface cînd se redactează hotărîrea definitivă (No. 50, *Bul of.* No. 9).

22 Februarie/6 Martie. — D-l Philippsborn a priimit de la Vodă Bibescu instrucțiunĭ în privința chestiunii vămilor; are nădejde că va duce la bun sfîrșit, cu ajutorul A. S. Prințului Metternich, sarcina ce i-a fost încredințată. (T. I, p. 169).

19/31 Martie. — D-l Philippsborn înștiințează pe Vodă Bibescu că A. S. Prințul Metternich a fost isbit de deslușirile noi ce A. S. i-a trimis despre vamele romîneștĭ. (T. I, p. 171).

3 Aprilie.— În privința apelurilor în contra hotărîrilor Domneștĭ ce legea permitea să fie adresate noului Domn, văzînd că mai multe abuzurĭ au fost introduse în privința aceasta, Vodă decretează că orĭ-ce hotărîre a unui Domn, de care nu s'o fi făcut apel către urmașul său, îșĭ va păstra toată tăria; că în puterea articolului 324 care oprește orĭ-ce apel în contra unei hotărîrĭ omologate de Înaltul Divan și de Curtea de revizuire și întărite de Domn, toate hotărîrile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

luate de Kisseleff își păstrează tăria; că orĭ-ce hotărîre Domnească, ne-executată în timp de 30 de anĭ, rămîne desființată; că nu rămîn de judecat de cît hotărîrile M. S. Grigore al IV-a Ghica al VIII-a, care n'ar întări hotărîrĭ de ale Domnilor de mai 'nainte și pentru care împricinatul a făcut apel la Vodă Alexandru Ghica; în cît despre apelurile pentru executarea unei hotărîrĭ, ele vor fi luate în considerațiune de sînt făcute în decursul acestei executărĭ, iar nu după ce a fost ea săvîrșită (No. 113, *Bul. of.* No. 23).

13 Aprilie.—Domnul, ca semn de considerație pentru Mavros și Cantacuzino, dă lui Ioan Cantacuzino rangul de Pitar (No. 90, *Bul. of.* No. 24).

17 Aprilie. — Alina, fiica lui B. Știrbei, măritîndu-se cu aga din Moldova Alexandru Plagino, acest din urmă devine boer din Țara-Romînească și priimește titlul de Paharnic (No. 101, *Bul. of.* No. 24).

20 Aprilie. — Vodă numește pe comandanții celor trei canoniere (*Bul. of.* No. 29, Decret No. 28).

23 Aprilie.—Din cauza bunelor studii ce fac, Prinții Grigorie Brîncoveanu și Nicolae Bibescu sunt numițĭ Parucicĭ, și Prințul Gheorghe Bibescu și Gheorghe Știrbei sunt numițĭ Prapucicĭ (No. 32, *Bul. of.* No. 26).

Vodă își arată mulțumirea în privința progreselor făcute în studiul sunetelor milităreștĭ (No. 36, acelaș *Buletin*). Ion Ghica și Constantin Racoviță sunt numițĭ adjutanțĭ ai M. S. (No. 31). Printre înaintările făcute în Boierime la aceiașĭ dată observăm următoarele: titlul de Logofăt al dreptății e dat Logofătului cultelor, Manolache Florescu; cel de Paharnic lui Nicolae Crețulescu; cel de Serdar, lui Cesar Boliac; cel de Paharnic lui Grigore Alexandrescu (*Bul. of.* No. 27).

30 Aprilie. — Tribunalul de comerț, declarînd în stare de faliment pe baronul Testa, subt cuvînt că era asociat cu oamenĭ falițĭ, fără ca să fie o asociațiune comercială care să

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

face pe Testa răspunzător față cu publicul, Vodă anulează aceastǎ hotărîre (No. 2930, *Bul. of.* No. 29).

De azĭ înainte Prințul Grigorie Bibescu se va chema Prințul Grigorie Bibescu Brîncoveanu (No. 47, *Bul. of.* No. 30).

6 Mai. — Vodă scrie D-lui Guizot în privința raportului D-lui Billecoq și purtării acestui consul general în zioa de 1-ĭŭ Mai, zioa Sîntului Filip (T. I, p. 276).

9 Mai. — In lipsa D-lui Blaremberg care este în congediu, maiorul Florescu îl înlocuește ad-interim la serviciul închisorilor (No. 131, *Bul. of* No. 32).

10 Mai. — Act care face cunoscut că Nicolae Golescu va iscăli pentru marele Vornic (*Bul. of.* No. 35).

15 Mai. — D. de Nion deslușește d-lui Guizot poziția sa din zioa plecărei repede a d-lui Billecoq (T. I, p 277).

20 Mai — Nicĭ un ordin nu poate fi dat, nicĭ o cerere nu poate să se facă către primăriile de sate fără un act oficial; precum Ministerul nu poate să transmită ordinele lui de cît prin prefecțĭ, tot așa prefecții nu trebue să trimeață pe ale lor de cît prin subt-prefecțĭ (No. 2819; *Bul. of.* No. 38).

21 Mai. — Scrisoarea d-lui de Nion către d. Guizot, despre poziția făcută celui d'întîiŭ prin încetarea relațiunilor consulatului Franței cu guvernul Țărei-Romîneștĭ (T. I, p. 280).

30 Mai. — Vodă numește Pitar pe un negustor din Giurgiu. (*Bul. of.* No. 36, Decret No. 155).

13 Iunie. — D. de Nion cere să prezinte scrisorile sale de credință lui Vodă. (T. I, p. 288)

19 Iunie. — Jurnal al Sfatului administrativ extra-ordinar regulînd măsurile de luat în contra epizootiei. Cei din satul unde apare sunt oprițĭ de a merge 'n alte sate. Nicĭ un cap de vită nu poate să intre sau să iasă din el; și, de trebue neapărat ca vitele să treacă prin el, să aibă un păzitor care să le păzească să nu s'adape. Toate vitele bolnave sunt adunate la un loc. Orĭ ce proprietar de vite bolnave trebue imediat să declare fap

tul aleșilor. Un alt loc de pășune trebue să fie desemnat pentru vitele sănătoase; asemenea și un alt loc pentru adăpătura lor. Dacă vitele trebue să se adape la rîuleț, vitele bolnave să bea mai la vale. Vitele moarte să fie arse și pieile lor îngropate. Pășunatul vitelor bolnave să fie fără plată. O comisiune să fie numită pentru fie-care loc molepsit; ea va lua măsurile trebuincioase și va veghea la îndeplinirea lor (*Bul. of.* No. 43).

Mihai Pencovicĭ e numit, de la 1-iŭ August, director al poștelor prin contract (*Bul. of.* No. 54, Decret No. 185).

21 Iunie. — Vodă dă siguranță d-lui Guizot că nimic n'are să fie uitat din partea Sa ca să facă lesnicĭoasă și plăcută sarcina d-lui de Nion (T. I, p 289).

26 Iunie. — Vodă desființează taxa de un sfanț și jumătate pe 400 de ocale exportate (No. 198; *Bul. of.* No. 44).

30 Iunie. — Demisiunea Ex. Sale Barbu Știrbei, ca ministru de interne, este priimită. El e ridicat la rangul de Mare Ban și înlocuit la minister prin Gheorghe Filipescu (No. 201). În urma morțiĭ lui Vladimir Blaramberg, maiorul Florescu devine titular al vornicii temnițelor (No. 202, *Bul. of.* No. 45).

Baronul Borotsin este numit șef al secțiunei inginerilor în locul lui Blaramberg (No. 203, *Bul. of.* No. 46).

2 Iulie. — Vodă, care ese din capitală, dă lui Emanoil Băleanu dreptul de a pune rezolutiĭ pe cererile făcute către capul Statului (No. 215, *Bul. of.* No. 46).

3 Iulie. — D. de Nion deslușește cum si'a luat sfîrșit incidentul de la 1-iŭ Maĭ (T. I, p. 282).

4 Iulie. Ministerul de interne, care, în înțelegere cu Sfatul orășenesc, a luat cîte-va măsurĭ pentru aliniarea ulițelor, în scopul de a lăsa drumurilor lărgimea reglementară, oprește, de rîndul asta, de a se zidi prea aproape de albia Dîmboviței (No. 4302, *Bul. of.* No. 61).

5 Iulie. — Ministrul Florescu reamintește hotărîrile din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1833 ale lui Kisseleff, și acele ale Domnitorului (1845, No. 12), după termenii cărora o moșie mănăstirească nu poate fi arendată de cît pe trei anĭ, și numai prețul arenzii pe un an poate fi priimit, sub pedeapsă de anulare a contractului, de destituire a egumenului și, la nevoe, de o condamnare în banĭ în contra acestuia din urmă (No. 2596, *Bul. of.* No. 48).

9 Iulie. — Circularea lui Vilara. Fiind că samsarii, ca să scoață mai multe parale de la acei pe care i speculează, pretind că au de plătit la niște funcționarĭ, ministrul reamintește funcționarilor care ar greși, că s'ar expune să fie destituițĭ și încă să fie pedepsițĭ aspru; și vestește pe samsarĭ că o să le fie oprit de a-șĭ face meșteșugul, fără a număra pedepsele aspre ce ar priimi (No. 4701, *Bul. of.* No. 48).

16 Iulie. — În urma raportului Sfatului administrativ extraordinar, Vodă consimte ca, după toate îngrijirile trebuincĭoase ce au fost luate, să se poată lăsa nenorociților țăranĭ pieile dobitoacelor moarte de boală. Un regulament nou pentru comisiunile de supraveghere are să se facă (*Bul. of.* No. 50, Decret No. 2:3).

31 Iulie. — Vodă negăsind, la întoarcerea-I în Bucureștĭ, cai de poștie, poruncește destituirea vinovaților (*Bul. of.* No. 54, Decret No. 240).

5 August. — Gheorghe Filipescu, ca nou ministru, face o circulară către prefecțĭ (*Bul. of.* No. 55).

6 August.—Vodă își arată colonelului Odobescu mulțumirea pentru modul cum a împlinit prin interim funcțiunile de cap al miliției, făcînd a i se da leafa acestei slujbe din zioa în care a fost numit (*Bul. of.* No. 58).

9 August. — Vodă aprobă condițiunile de exportațiune a productelor vîndute prin licitație pentru anul care are să înceapă de la 1-iŭ Septembrie 1846. (*Bul. of.* No. 57).

16 August. — Vodă poruncește închiderea zahanalelor în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care regulele de curăţenie şi de igienă n'ar fi fost păzite (No. 4311, *Bul. of.* No. 59).

17 August. — Vodă aprobă raportul Sfatului administrativ extraordinar pentru măsurile de luat ca să introducă buna ordine în vornicia oraşului; El vrea să se deosebească adevăraţii ţăranĭ supuşĭ la claca de şease zile de lucru, de industriaşĭ şi slugĭ care nu datoresc de cît preţul muncii; socotelile făcute la fie-care trei lunĭ, care nu se potrivesc, trebue să fie lămurite; ele învederesc puţina grijă ce au pus slujbaşii ca să le facă. Toţĭ aceştia trebue destituiţĭ şi averea lor secfestrată pînă la regularea socotelelor. Slujbaşii care au să fie însărcinaţĭ cu această sarcină, au să fie plătiţĭ în socoteala vinovaţilor (No. 253, *Bul. of.* No. 59).

28 August. — Vodă, trebuind să plece în Oltenia, pretinde de la minister să I se dea tot-d'auna cai de`poştie la dispoziţie. El opreşte să se facă orĭ-ce cheltuială pentru priimirea Sa (No. 274, *Bul. of.* No. 63).

Judecata sătenilor din Telega în contra mănăstirii Mărgineni. Sătenii nu sunt clăcaşii mănăstiriĭ. Cît despre cererile lor ca proprietarĭ, Vodă, aprobînd procesul-verbal al Sfatului administrativ extra-ordinar, i trimite la tribunale (No. 280, *Bul. of.* No. 67).

3 Septembre.—Aristid Ghica, ginerile ministrului Filipescu, este înălţat la rangul de Pitar, fiind că a dat sprijin tinerilor care nu şi'au pĭerdut timpul în străinătate (No. 296). Cît o lipsi Vodă şi Exc. Sa D. Vilara, Emanoil Băleanu are să aibă interimul justiţiei şi o să aibă dreptul de a pune rezoluţiunĭ la sfîrşitul jălbilor către Vodă (N-le 294—295, *Bul. of.* No. 66).

4 Septembre. — Vodă porunceşte ca fie-care regiment săşĭ aibă serbarea bisericească şi dă fie-căruĭ cîte o icoană (No. 77, *Bul. of.* No. 67).

16/28 Septembre. — Prinţul Albert al Prusiĭ trimite lui Vodă Bibescu, ca semn de prieteşug şi de amintirea de re-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cunoştinţă ce i păstrează pentru bunătatea M. Sale, cîte-va semne ale echipamentului armatei prusiene şi un memoriu tălmăcilor (T. I, p. 208).

18/30 Septembre. — Prinţul Albert al Prusiĭ răspunde printr'o amabilitate la cadoul ce i a trimis Doamna Bibescu. (T. I, p. 203).

11 Octombre. — Nişte turburătorĭ au făcut încercare de răscoală la Cloşanĭ; Vodă porunceşte să se 'ntemniţeze unul din autorii ei, popa Dinu, la mănăstirea Tismana, şi pune pe tovarăşii lui subt îngrijirea poliţiei, după ce i-a trimis în alt judeţ (No. 323, ***Bul. of.*** No. 76).

12 Octombre.—D. de Nion face cunoscută Exc. Sale D-luĭ Guizot o convorbire intimă ce a avut cu Vodă Bibescu. (T. I, p. 290).

15 Octombre. — Vodă aprobă procesul-verbal al Sfatului administrativ extraordinar care probează că epizootia se micşorează; măsurĭ luate pentru a nimici boala (***Bul. of.*** No. 78).

17 Octombre.—Măsurĭ luate în vederea alegerilor apropriate. Conform cu regulamentul, M. S. nu recunoaşte ca alegătorĭ în judeţ de cît pe boierĭ şi fii de boierĭ care şăd într'însul (No. 330, ***Bul. of.*** No. 79).

24 Octombre. — Cu prilejul înaintărilor în boerime, Ion Maiorescu priimeşte titlul de Serdar (No. 329, ***Bul. of.*** No. 80).

25 Octombre. — Publicarea în ***Buletinul Legilor*** a punerei subt sechestru şi a ridicăriĭ unui sechestru costînd 20 de lei pentru una ca şi pentru cea-l-alta, ministrul Vilara porunceşte ca inscripţia pentru ridicare de sechestru să se facă fără plată (No. 7288, ***Bul. of.*** No. 81).

27 Octombre. - Contele Kisseleff dă de ştire lui Vodă Bibescu că El e în ajunul unei încercărĭ serioase; din toată inima doreşte ca să-I easă spre bine (T. I, p. 296).

Contele transmite lui Vodă mulţumirile M. S. Impăratului pentru cadoul ce El a rugat pe marea ducesă să binevoiască a-l priimi (T. I, p. 297).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Decretele, în cestiunea electorală (T. II, p. 175—185).

31 Octombre.—Vodă dă de știre că a obținut de la Turcia dreptul pentru locuitorii din Principat de a avea corăbiele lor; El recunoaște că această isbîndă e datorită lui Aristarchi (*Bul. of.* No. 81).

9 Decembre. — M. Sa dă de știre la toți că Tsarul dă voe la tinerii boerĭ, Romînĭ și Moldovenĭ, să meargă la Sîn-Petersburg să studieze dreptul (No. 439, *Bul. of.* No. 93).

12 Decembre.—Răspunsul Obsteștei Adunărĭ la mesagiul lui Vodă. (T. II, p. 192—197).

27 Decembre.—Contractul făcut cu Heliade pentru tipărirea *Buletinului* sfîrșindu-se la 4 Februarie 1847, și Carcalechi oferind condițiĭ mult mai mult folositoare, această concesiune este dată acestuia din urmă pe șase anĭ (No. 490, *Bul. of.* No. 94). Aprobarea socotelelor din 1844 (Decret No. 474, T. II, p. 35).

1847

1-ŭ Ianuarie.—Colonelul Simitch și maiorul Mișu prezintîndu-se ca să ia în arendă venitul ocnelor, Vodă trimite (No 14) proiectul la adunare care, la 2, în adresa sa No. 250, zice că a votat acest proiect cu oare-șĭ-care schimbărĭ. Vodă dă încuviințarea Sa (No. 27) la 3 Ianuarie (*Bul. of.* No. 2). Arendarea se face pe noă anĭ, cu 'ncepere de la 1-ŭ Ianuarie 1847; și cu toate că acei care fac contract se obligă să nu facă export în Turcia în cei doi anĭ d'întîiŭ, și că, prin urmare, ei nu pot să plătească pentru aceștĭ anĭ de cît numai 2,472,500 de lei pe an, prețul arenzii, pe anii viitorĭ, n'are să fie mai mic de 4,000,000 pe an. Visteria, în aceștĭ doi anĭ, are să se împrumute la casele publicĭ cu 1,000,000 pe fie-care an, pe care are să-l plătească în cei patru anĭ viitorĭ. Contractanții au să se înțeleagă cu arendași ocnelor din Moldova

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru ca şi ei să nu facă export în Turcia în cei doi anĭ d'întîiŭ.

12 Ianuarie.—Nişamul Eftichar e dat lui Ion Otteteleşanu şi lui Ion Slătineanu (*Bul. of.* No. 7).

26 Ianuarie. — Circulara lui Vilara. Oprire e făcută autorităţilor administrative de a legalisa compromisurĭ între persoane care sunt în judecată (No. 404, *Bul. of.* No. 7).

2 Februarie. — Contele de Kisseleff tăgădueşte că orĭ-ce prevenţiunĭ în contra lui Vodă să fi putut să-i fie băgate în cap. El vorbeşte de situaţiunea politică a Ţării Româneştĭ, recunoaşte greutăţile poziţiunei lui Vodă şi îmbărbătează pe M. Sa (T. I. p. 305).

3 Februare.— Vodă decretă că trebue să se ceară voie la ministerul de justiţie pentru a fi advocat sau inginer-hotarnic. Advocatul are să obţie voia aceasta dînd probă că a făcut învăţăturĭ la şcoala naţională sau în streinătate, sau că a fost, cel puţin cincĭ anĭ, şef de biurou la ministerul justiţiei, grefier la tribunal, ajutor de grefier pe lîngă Divan. Inginerul trebue să arate cunoştinţĭ juridice şi matematice şi o practică de trei anĭ cel puţin petrecuţĭ subt ordinele unui inginer-hotarnic. Nicĭ un strein nu poate fi priimit advocat sau inginer-hotarnic. Ministerul de justiţie are patru lunĭ ca să facă, pe aceste temeiurĭ, lista (are să fie publicată) acelor care au dreptul la aceste funcţiunĭ. Oprire se va face celor-l-altor de a le împlini. Acei care, în exerciţiul acestor funcţiunĭ, ar face greşelĭ în contra datoriei lor, s'ar vedea expuşĭ la daune şi interese şi la retragerea dreptului lor (No. 16, *Bul. of.* No. 11).

8 Februare.— (No. 130) Vodă trimite Adunăriĭ proiectul de lege despre desrobirea ţiganilor bisericeştĭ; Adunarea îl votează (11 Februarie No. 361) şi Vodă-l întăreşte (11 Februarie, No. 143, T. II, p. 293-298, *Bul. of.* No. 13).

14 Februare.— Circulara lui Vilara. Cînd se vinde o a-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vere mişcătoare, tribunalele n'au să se ocupe de cererea în garanţie de zestre. (No. 994, *Bul. of.* No. 13).

15 Februare.— Fiind că tribunalul de comerţ, în afacerea dintre fostul Domn Alexandru Ghica şi sindicatul falimentului Moscu, nu s'a ţinut de lege, ne ţinînd socoteală de înţelegerea făcută între amîndoă părţile, Vodă nimiceşte hotărîrea tribunalului, destitue pe membrii care-l compun şi dă ordin ministrului justiţiei de a ţine de bună învoială, ca să dea sfîrşit unei judecăţĭ care ţine de zece anĭ, în marea daună a familiilor. (No. 33, *Bul. of.* No. 15).

17 Februare.— Decret despre epizootie (*Bul. of.* No. 14, Decret No. 157).

Circulara lui Vilara ce sileşte tribunalele să nu judece după codicele civile, ci după codicele comercial vînzările de grîne dintre speculanţĭ de o parte, proprietarĭ sau arendaşĭ de cea-l-altă (No. 1070, *Bul. of.* No. 14).

Dispoziţii în privinţa împrumuturilor făcute de armatorĭ subt pavilionul romînesc (*Bul. of.* No. 34, Decret No. 158).

21 Februare.—Ţiganii desrobiţĭ prin legea din 13 Februare vor fi statorniciţĭ pe moşiile biserіceştĭ, şi, trei anĭ n'au să plătească de cît dijma; despre ce priveşte pe cei care sunt prevăzuţĭ în contractele de arendare, acei trei anĭ încep din zioa în care se isprăveşte contractul; atuncĭ ei au să treacă în clasa ţăranilor (No. 144). Poruncă e dată ca această măsură să fie prevăzută în contractele de arendare (No. 166, *Bul. of.* No. 16).

Proiect de lege asupra cărţilor de joc:—Articolul 1-ŭ. Fixarea preţului calităţii a jocului de 52, a jocului de 32 cărţĭ şi ale calităţilor jocurilor de cărturărese. — Art. 2. Întreprinzătorul singur are dreptul de vînzare; orĭ-ce joc găsit fără marca întreprinzătorului atrage o pedeapsă de un galben, jumătate pentru întreprinzător şi jumătate pentru denunţător.— Art. 3. Măsurĭ privitoare la trecerea în transit a altor cărţĭ de joc. —

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Art. 4. Întreprinzătorul trebue să aibă jocurĭ în număr îndestulător și de o calitate anume, subt pedeapsă de un galben pentru fie-care pereche care n'ar fi de calitatea cerută. În ce privește jocurile de cărțĭ care-i rămîn la sfîrșitul contractului său, el n'are nimic să pretindă.— Art. 5. Legea se va pune în aplicare la șase lunĭ după înființarea ei. — Art. 6. Cum orașele pĭerd prin asta un oare-șĭ-care venit, prețul plătit de întreprinzător are să fie împărțit prin prorata între municipalitățĭ (*Bul. of.* No. 16).

Vodă întărește legea instrucțiunei publice care a fost votată de Adunare (N-le 443, 169, *Bul. of.* No. 17, T. I, p. 341; T. II, p. 203-212).

28 Februare.—Prețul cel mare al porumbului în Februarie a făcut pe toată lumea să mănînce pîine; cum e teamă să fie lipsă de pîine, orașul se'mprumută,—pînă la iarnă,—de la magaziile de rezervă ale satelor de prin prejur, cu 2000 kile de porumb, pe care-l vinde cu preț scăzut (No. 999, *Bul. of.* No. 17).

Adunarea (No. 459) a priimit amîndoă legile pe care le-a trimis Vodă (No. 61) și pe care M. Sa le întărește (No. 181), anume: una despre desființarea Curții de revizuire; cea-l-altă despre mărirea taxei de judecățĭ (*Bul. of.* No. 19, T. II, p. 230-238).

28 Februare.— Legea despre marea și mioa naturalizare. (T. II, p. 215-217).

Raportul Adunărei către M. S. Vodă. Cestiunea mănăstirilor închinate (T. II, p. 222-225).

8 Martie.— Legea asupra clerului, priimită de Adunare, (No. 474), este întărită prin Decretul No. 197 (*Bul. of.* No. 22; T. II. p. 258-266).

Adunarea (No. 475) dă de știre M. S. că a votat legea pentru mărirea lefurilor slujbașilor din cancelaria ministerului de justiție. Vodă întărește legea prin decretul No. 202 (*Bul. of.* No. 27).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Legea privitoare la prescripţiune şi la posesiunea de bună credinţă, pe care o priimeşte Adunarea prin adresa sa cu No. 472, este întărită de Vodă (*Bul. of.* No. 29, Decret No. 195).

11 Martie.— Vodă închide Adunarea (*Bul. of.* No. 21, Decret No. 212; T. II, p. 269 şi 270).

13 Martie.— Măsurĭ luate pentru îndeplinirea legei privitoare la sporirea taxelor (No. 1736, *Bul. of.* No. 23). Treizecĭ de zile sunt date ca să se plătească taxele de apel, din zioa publicărei lor în Gazeta sătească (*Bul. of.* No. 23).

23 Martie.— Focul din Bucureştĭ.

26 Martie.— Decret al Domnului pentru adunare de banĭ în folosul celor bîntuiţĭ. M. S. dă doă sute de mii de lei din casa Sa, cea ce face mai mult de 30000 de francĭ. (T. II, p. 273-278) — (No. 238) Înfiinţarea comisiunei. — (No. 237). Cum s'a făcut încercare de a se pune focul la mănăstirea Zlătarĭ, pedeapsa cu moarte e decretată pentru cei care pun focul; ea se va executa pe loc — (No. 234) Toţĭ acei care ar fi luat ceva, au patru zile ca să depue lucrurile la poliţie, subt pedeapsă de a fi privițĭ ca hoţĭ (*Bul. of.* No. 24).

30 Martie.— (No. 247). Preţul pîinii are să fie în Aprilie tot acelaş ca în Martie; Statul are să despăgubească pe brutarĭ (*Bul. of.* No. 25).

31 Martie. — Mulţumirĭ lui Ion Manu, poliţiĭ, şi pompierilor pentru modul în care şi'au împlinit misia (*Bul. of.* No. 25).

Vodă întăreşte tractatul cu Moldova. Desfiinţarea vămilor şi hotarelor dintre Ţara-Romînească şi Moldova, care iau numele de *Principatele-Unite* (*Bul. of.* No. 49; T. II, p. 241-253).

1 Aprile.— Potrivit cu legea cea noă, numirĭ de judecătorĭ prin decretele No. 70 şi 71. (*Bul. of.* No. 25).

5 Aprile. — Prelungirea terminului plăţii taxelor de apel, pentru care se dau 6 săptămînĭ, potrivit cu legea cea noă No. 89, *Bul. of.* No. 27).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

8 Aprilie.— (No. 88) Vodă regulează cum trebue să urmeze Înalta Curte ca să ajungă mai curînd să judece apelurile, potrivit cu legea cea noă (*Bul. of.* No. 27).

13 Aprilie. — Raportul lui Banov către M. S. privitor la un plan pentru construcţia de pichete noi pe marginea Dunării (*Bul. of.* N-le 30, 42; T, II, p. 279—281).

16 Aprilie.—Văzînd că mai mulţĭ seminariştĭ nu vor să se facă preoţĭ, Vodă decretează că, în afară de vr'un caz de împĭedicare prevăzut de legea bisericească, ei nu pot să fie priimiţĭ în nicĭ o funcţiune publică şi sunt ţinuţĭ să reîntoarcă banii care s'au cheltuit pentru instrucţia lor. Bursierii particularĭ nu sunt scutiţĭ de îndatorirea de a se face preoţĭ. În seminare sunt, mai înainte de toate, priimiţĭ fii de preoţĭ, fii de dascălĭ, de paraclisers şi de institutorĭ (*Bul. of.* No. 28, Decret No. 5).

22 Aprilie. — După inspecţiunile făcute de El la 19 şi 21 Aprilie, Vodă felicitează armata şi recomandă şefilor ei să-I prezinte, ca să-i facă subt-oficerĭ, pe pompierĭ care au slujit mai bine (*Bul. of.* No. 30, Decret No. 21).

29 Aprilie. — M. S. aprobă (No. 288) raportul comisiunei însărcinate să studieze mijloacele menite să înfrumuseţeze oraşul, în urma focului de la 23 Martie. Stradele, afară de cîte-va care se învecinesc cu Sf. Gheorghe, vor păstra aceeaşĭ direcţiune, dar aliniarea lor va fi preschimbată; măsurĭ luate în folosul proprietarilor (*Bul. of.* No. 32).

30 Aprilie. — Vodă aprobă interpretaţiunea favorabilă publicului în privinţa mărirei taxelor (No. 278); *Bul. of.* No. 33).

30 Aprilie şi 1-ĭu Mai.—(No. 289). Schimbare de minister. Gheorghe Filipescu, Manolache Florescu, Ioan Filipescu priimesc mulţumirile Domnului. Sunt numiţĭ: la justiţie Manole Băleanu; la interne, Al. Vilara; la culte, Constantin Cornescu; la finanţe, Constantin Herescu. Constantin Filipescu, e numit secretar de Stat. Directorul treburilor din lăuntru, Nicolae Go-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lescu, e înlocuit prin Nicolae Manu (Decretele No. 288, 289, 295, 296, 297; *Bul. of.* No. 31).

1-iŭ Mai. — Domnul aprobă raportul comisiunei de ajutorință celor bîntuițĭ. Suma împărțită de dînsa se urcă la 2,648,000 lei (No. 300; *Bul. of.* No. 31).

Mai. — Contele Kisseleff, într'o scrisoare către M. S. Vodă Bibescu, vede cu bucurie că, mulțumită intervenirii active și generoase a Domnului, cînd cu focul din Bucureștĭ, nenorociții au găsit repede ajutor. Ex. S. Îi face cunoscut că a bine-voit Împăratul să vie în ajutorul celor mai în lipsă, și că a făcut să se deschidă în Rusia o subscripție liberă. Împăratul ar dori să vază orașul Bucureștĭ reclădit după un plan mai rațional (T. I, p. 308).

8 Mai. — (No. 729) Vodă a aprobat scoaterea la mezat a vămilor ***Principatelor-Unite*** ale Țărei Romîneștĭ și Moldovei; acest mezat se va ține la Iașĭ în zilele de 10, 15 și 20 Noembrie (*Bul. of.* No. 34).

10 Mai. — Domnul (No. 196) oprește pe judecătorĭ de a da hotărîrĭ (în loc de simple procese-verbale) asupra măsurilor pregătitoare a judecărilor, părțile crezîndu-se în drept să facă apel, fără ca să fie judecată afacerea însă-șĭ (Circulara Ex. S. Băleanu No. 339 din 19 Mai) (*Bul. of.* No. 37).

Hotărîrea municipalităței în ceea ce privește aliniarea stradelor (*Bul. of.* No. 35, Circ. No. 1449).

11 Mai. — Băleanu și Vilara numițĭ mare Vornicĭ (*Bul. of.* No. 35, Decret No. 326).

14 Mai.—Domnul desvălue d-lui D. . . , profesor la *Colegiul Louis le Grand*, proiectul său privitor la învățămîntul public în Țara Romînească, și-l roagă să ia parte la dînsul (T. I, p. 335).

20 Mai. — Circulara lui Vilara asupra alegerii subt-prefecților, hotărîtă pentru zioa de 5 Iunie (*Bul. of.* No. 36).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

23 Mai. — Circulara lui Vilara (No. 2745) către alegătorii subt-prefecţilor (*Bul. of.* No. 36).

30 Mai. — (No. 3511). Nou termen dat pentru apelurile supuse la taxele cele noi.

31 Mai. — Ocîrmuitorilor li se reaminteşte aplicarea articolului 355 din regulamentul organic. (T. II, p. 281—283).

2 Iunie (No. 1536). Circulara lui Vilara în scop de a apăra pe oamenii care transportează vitele, în contra capriciilor arendaşilor moşiilor pe care trec (*Bul. of.* No. 40).

3 Iunie. — Acei care vor ajuta un contribuabil ca să nu plătească birul vor plăti o asemenea sumă, fără scutire de plata birului de către cel dator şi amenda va fi depusă la casa mahalalii. (*Bul. of.* No. 41, Circ. No. 2534).

4 Iunie. — Domnul porunceşte ca tribunalele din Craiova să-şĭ ia vacanţele în Iunie şi nu în Octombrie. (*Bul. of.* No. 41, Decretul No. 228).

5 Iunie. — Ultim termen acordat pînă la sfîrşitul lui August pentru apelurile supuse la taxele cele noi. (*Bul. of.* No. 42, Decretul No. 229).

6/18 Iunie. — Scrisoarea regelui Ludovic-Filip, către Vodă Bibescu privitoare la intrarea în şcoala militară de la Saint-Cyr, a fiului prim-născut al Prinţului, care printr'o excepţiune de tot personală pentru Alteţa Sa, va fi priimit să treacă probele ordinare ale concursului. (T. I, p. 303).

13 Iunie. — Vodă înfiinţează o şcoală militară în Bucureştĭ. (*Bul. of.* No. 46, Decret No. 36; T. II, p. 283 şi 284).

Vodă porunceşte ca Vistieria să trimeaţă 80,000 de lei lui Ioan Bibescu, ca să fie împărţiţĭ celor bîntuiţĭ de foc din Rîmnicu-Vîlcea. (*Bul. of.* No. 43, Decret No. 2201).

20 Iunie. - Contele Kisseleff se ridică în contra răsboiului pe ascuns pornit în contra Hospodarilor. Reaminteşte mitropolitului că rolu-i este numai de pace şi de împăcare, şi recunoaşte năzuinţele făcute în acest înţeles de P. S. Sa. (T. I, p. 317 şi 318).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1-iŭ Iulie. — Ordin către Ocîrmuitorii județelor arătînd formalitățile ce trebue să îndeplinească sub-prefecții nou aleșĭ și îndatoririle ce au în îndeplinirea funcțiunilor lor. (*Bul. of.* No. 48; T. II, p. 284—289).

8 Iulie.—Scrisoarea lui Vodă Bibescu către regele Ludovic-Filip ca răspuns la scrisoarea-I din 6 Iunie. (T. I, p 304).

14 Iulie. — Vodă fixează la 28 parale (25 banĭ) ocaoa (1 kl. 272) de carne de vacă și la 26 parale ocaoa de carne de oae. (*Bul. of.* No. 54, Decret No. 2275).

23 Iulie. — Vodă însărcinează cu afacerile sale particulare pe Banov, pe Opran și pe Simion Marcovicĭ. (*Bul. of.* No. 54, Decret No. 411).

29 Iulie.—(No. 425) Decret asupra împreunării spitalelor; sunt numițĭ epitropĭ Prințul Scarlat Ghica, Mihail Racoviță și Constantin Herescu. (*Bul. of.* No. 55).

(No. 424). Orînduirea banilor care intră la ministerul Cultelor.

(No. 426) Vodă aprobă raportul comisiunii pentru incendiațĭ și'i arată mulțumirile sale. (*Bul. of.* No. 56).

(No. 423) Vodă aprobă măsurile luate pentru aliniarea stradelor. (*Bul. of.* No. 56).

4 August. —Măsurĭ în contra epizootiei. (*Bul. of.* No. 57, Circ. No. 1917; T. II, p. 307- 309).

Alexandru Filipescu, Constantin Filipescu și Manolache Baleanu sunt numițĭ la Eforia scoalelor. (*Bul. of.* No. 63).

6 August. — Contele Kisseleff răspunde unei comunicărĭ a lui Vodă Bibescu, privitoare la cel mai mare din fiii Săĭ, pe care M. S. l'a făcut să intre în scoala de la Saint-Cyr. Exc. Sa pune pe Prinț în stare de a cunoaște plîngerile ce acei care bîrfesc în contra administrațiunei M. S. îndreptează în contra-I cabinetului din Sîn-Petersburg. (T. I, p. 314—316).

14 August. — A doa circulară a lui Vilara în privința epizootii. (*Bul. of* No. 58, circulara No. 207).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

16 August. — Vodă răspunde la observaţiunile Cabinetului împărătesc în privinţa «aplecării tineretului romîn de a merge să se formeze în Franţa şi a intrării fiului cel mai mare al lui Vodă în Scoala specială militară.« (T. I, p. 310).

1-ĭŭ Septembre. — Ordin dat subt-prefecţilor de a nu face parte din societăţile înfiinţate în scop de a arenda moşiile în plăşile puse subt autoritatea lor. (*Bul. of.* No. 62, cir. No. 5130; T. II, p. 309 şi 310).

4 Septembre. — Decret asupra împreunărei cancelăriilor spitalelor. (*Bul. of.* No. 64, Decret No. 31).

7 Septembre. — Inaugurarea podului peste Olt. Cuvîntarea lui Vodă (T. II, Apendiciu)

9 Septembre. — Din circulara No. 3103 reiese că lumea găsea plăcere să strice fîntînele. (*Bul. of.* No. 65),

22 Septembre. — Administraţia, şi nu judecătorii, trebue să judece cerţile între ţăranii vînzătorĭ de prune şi arendaşii care le cumpără recolta, din nainte cu preţurĭ reduse. (*Bul. of.* No. 67, Circ. No. 6668)

23 Septembre. — Destituirea unui egumen care a înebunit (No. 34). Egumenii nu pot să aleagă pe hotarnicii lor ci trebue să-i ceară, nu de la tribunal, ci de la ministru. (*Bul. of.* No. 68, Circ. No. 6255).

25 Septembre.—Alegerĭ complementare hotărîrite pentru zioa de 5 Octombre. (*Bul. of.* N-ul. 69, Decret No. 470).

29 Septembre. — Noă organisaţie dată lucrărilor în Ocne. (*Bul. of.* No. 70, Raport No. 5799; T. II, p. 310—316).

9 Octombre.—Vodă desvălue contelui Salvandy, ministru al instrucţiunii publice din Franţa, proiectul Săŭ de a organiza stabilimentele de instrucţiune publică din Ţara-Romînească. (T. I, p. 338).

18 Octombre. — Măsurĭ folositoare publicului în ceea ce priveşte taxele procesurilor (No. 436, *Bul. of.* No. 73). Acel care face hotărnicirea moşii lui, plăteşte taxa şi toate pricinile

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ivite din această hotărnicire se vor judeca împreună. Inginerul hotarnic e ţinut să înfăţişeze iscălitura vecinilor arătînd că n'au nicĭ o pretenţiune. Cel care va adresa o reclamaţiune trebue îndată să pornească proces şi să plătească taxa. Preşedintele, trebue ca, în afară de această iscălitură, să dea inginerului hotarnic autorizaţie de a convoca pe vecinĭ ca să declare că n'aŭ nicĭ o pretenţiune. Prima convocare e fixată la doă lunĭ; e urmată de o alta la o lună, şi, după aceasta, tribunalul dă hotărîrea sa, orĭ-ce drept de apel saŭ de opoziţie fiind rezervat.

20 Octombre. — Vodă aprobă raportul vornicului I. Oteteleşanu, prezedintele Sfatului orăşănesc din Bucureştĭ, asupra activităţei Sfatului în decursul celor doi anĭ din urmă (*Bul. of.* No. 72).

14/26 Noembre. —Exc. Sa D-l de Salvandy făgădueşte Prinţului tot concursul săŭ (T. I, p 339).

20 Noembre. — Sunt opriţĭ egumenii de a arenda moşii înainte de termen şi de a lua mai mult de un an din arendă (*Bul. of.* No. 78).

26 Noembre. — Vodă aprobă socotelile comisiunii de ajutor la incendiaţĭ (No. 548, *Bul. of.* No. 80).

(No. 4661) Taxe de plătit pentru a trece pe podul peste Olt.

1-ŭ Decembre. — (No. 3575) Circulara Exc. Sale Băleanu. Cei carĭ fac apel, se înfăţişează şi apoi se fac nevăzuţĭ din sala şedinţelor, vor fi judecaţĭ în lipsă (*Bul. of.* No. 81).

8 Decembre. — Vodă porunceşte să se dea 30,000 lei bisericii Înălţării (No. 47, *Bul. of.* No. 82).

1848

5 Ianuarie.—Circulara lui Băleanu tălmăcind că, după lege, proprietarii au un an pentru a reclama în contra călcărilor de care ar putea să sufere (*Bul. of.* No. 3, Circ. No. 101).

11 Ianuarie. — Redeschiderea Adunărei e amînată, fiind

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

că deputații județelor n'au putut să sosească toți (*Bul. of.* No. 4, Decret No. 1).

15 Ianuarie. — Vodă decretează redeschiderea Adunărei pentru ḑiua de 18 (*Bul. of.* No. 5, Decretele No. 16 și 17).

16 Ianuarie. — Bălcanu îndatorește pe judecătorĭ, în sentințele lor de hotărnicire, să stipuleze sumele pentru dauneinterese (*Bul. of.* No. 6, Circ. No. 76).

18 Ianuarie — Deschiderea Adunării.

4 Februarie. — Răspunsul Obșteștei Adunărĭ către M. Sa (T. II, p. 347—349).

7/19 Februarie.— Prințul mulțumește Ex. Sale ministrul instrucțiunei publice, D. Conte de Salvandy, că a bine-voit să păstreze drepturile cîștigate în Universitatea Franței membrilor Universității care ar fi autorizațĭ să priimească funcțiunĭ în învățămîntul public din Țara Romînească (T. I, p. 343).

13 Februarie.—Banov e numit directorul școalei *Iunkerilor* (*Bul. of.* No. 9, Decret No. 11).

28 Februarie.— Legea asupra pasporturilor (*Bul of.* No. 15, Decret No. 171).

3 Martie. — Fixarea cursului monedelor (*Bul. of.* No. 11 Decret No. 181).

6/18 Martie. — După Rechid-Pașa, evenimentele care s'au întîmplat în Europa cată să deștepte cea mai mare băgare de seamă din partea guvernelor (T. I, p. 319).

17 Martie. — Legea asupra administrațiunei spitalelor (*Bul. of.* No. 23, Decret No. 224; T. II, p. 319—333).

18 Martie.— Mănăstirile *Dintr'un lemn* și *Surpatele* (fundația Brîncovenilor) împreunate cu mănăstirea Horez (*Bul. of.* No 143, Circ. No. 659).

21 Martie. — Contele Kisseleff, făcînd aluziune la mișcarea din 1848, nădăjduește că: ***acest troian ce trece peste Europa, nu va atinge nicĭ va turbura Principatele, a căror pace și prosperitate sunt așa de bine asigurate de pacea generală*** (T. I, p. 316).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

23 Martie.—Închiderea Adunăriĭ (*Bul. of.* No. 15, decretul No. 501).

31 Martie. — Decret despre contractele dintre țăranĭ și proprietarĭ: în cazurile îndoelnice, ocîrmuitorul dă deslegare (*Bul. of.* No. 16, decretul No. 1452).

19 Aprilie. — Maiorul Bibescu e numit comandantul călărimii (*Bul. of.* No. 21, Decretul No. 23).

22 Aprilie.—Generalul Kisseleff privește cu temere la turburările ce pot isbucni în Țara Romînească (T. I, p. 320).

23 Aprilie.— M. S., pe cererea Beizadelei Dumitru Ghica, de a dobîndi un rang civil, îl înalță la rangul de *Pitar* (*Bul of.* No. 21, Decretul No. 341). Maiorul Ion Florescu e numit colonel (Decretul No. 40). Prințul Grigore Bibescu numit căpitan (Decret No. 29). Ordinul Nișamului dat colonelului Voinescu (*Bul. of.* No. 27, decretul No. 50).

3 Mai.— Dispozițiunĭ pentru așternerea ulițelor cu piatră (*Bul. of.* No. 24, circulara No. 1302).

9/21 Mai. — Ex. Sa Reșid-Pașa răspunde unei scrisorĭ ce i-a trimis Vodă Bibescu cu prilejul înlocuirii lui în postul de Mare-Vizir (T. I. p. 323).

18/30 Mai.— Rifat-Pașa face cunoscut Domnului că Telat-Efendi, membru al Consiliului suprem al dreptății, vine în Principate însărcinat cu o misiune (T. I, p. 324).

29 Mai. — Holera e cauză că se'nchid tribunalele (*Bul. of.* No. 28).

9 Iunie. — Incercare de omor în contra lui Bibescu (T. II, partea a 2-a).

11 Iunie. — Răsvrătirea (T. II, partea 2-a).

12 Iunie.— D. C. de Kotzebue, consul general al Rusiei, într'o comunicare ce ese oareșĭ cum din formele obicĭnuite, protestează, în numele guvernului său, în contra preschimbărilor de curînd aduse, și vestește pe Domnul Țării Romîneștĭ că, fiind date împrejurările de față, Consulul general al Împăratului tutulor Rusiilor cată să-șĭ înceteze funcțiunile (T. I, p. 326).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

13 Iunie.—Domnul numeşte un guvern provizoriu; abdică (*Bul. of.* No. 31) şi trece în Transilvania. Guvern nou nelegal.

DUPĂ DOMNIE

29 Iunie. — Generalul Kisseleff povăţueşte pe Vodă să nu se dea 'napoi în faţa agitatorilor, ci să se opintească cît îi va sta în putinţă. (T. I, p. 325). — (***Această scrisoare a sosit după abdicarea şi plecarea lui Vodă***).

8 Iulie. — D. D. Kotzebue scrie lui Vodă-Bibescu că Împăratul e supărat de nerecunoştinţa şi de lipsa de respect a Romînilor ce n'au vrut nicĭ cum să asculte de sfaturile Guvernului împărătesc. Face cunoscut M. S. că trupele ruseştĭ, ce aŭ intrat în Moldova ca să restabilească ordinea, aŭ să lase locul trupelor turceştĭ. M. S. lasă Porţii otomane grija de a readuce ordinea în Ţara-Romînească (T. I, p. 327).

12 Iulie. — Heliade desfiinţează taxa plătită de şcolarĭ la Academie (*Bul. of.* No. 35).

25 Septembre. — Turcia proscrie două-zecĭ şi două de persoane (*Bul. Of.* No. 42).

10 şi 13 Septembre. — Proclamaţiunile lui Fuad-Paşa (*Bul. of.* No. 43).

13 Septembre. — Proclamaţiunile lui Omer-Paşa şi ale Caimacamului Constantin Cantacuzino (*Bul. of.* No. 43).

19 Octobre. — O publicaţiune dovedeşte că Raif-Efendi, care a 'nsoţit la Constantinopol deputaţiunea Guvernului provizoriu, i-a luat împrumut o mie de galbenĭ (*Bul. of.* No. 57).

13 Noembrie. — Cu tot articolul 438 din regulament, Ioan-Emanuel Florescu e priimit din nou în armată, pe recomandarea generalului Liders (*Bul. of.* No. 61).

17 Decembre. — Contele de Nesselrode, într'o scrisoare către Prinţul Bibescu, dă a înţelege că Rusii i place mai bine ca M. S. să nu reia scaunul (Învederat că Domnul s'a arătat prea liberal) (T. I, p. 328).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

APENDICIU

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

APENDICIU

Supliment la *Vestitorul Romînesc*, No. 1 din 26 Decembre 1842 (1-ŭ Ianuarie 1843).

POESIE FĂCUTĂ CU OCAZIUNEA ALEGEREI DOMNULUI BIBESCU
DE C. C. ARISTIA

Lumina din Aurora zimbeşte revărsată,
Şi soarele în slavă cu stelele 'nălţat,
Ca şi cînd înzeita iubire, 'nfăţişată,
Cereştilor podoabe mişcarea 'ntîi a dat!

Din pîcla suferinţei Rominul se deşteaptă;
Nădejdea, nerăbdarea la cer l'a pironit;
Din nalta hotărîre el soarta sa aşteaptă,
Să-i zică: «Eştĭ ferice sau astăzĭ ai perit!»

Mitropolia sfîntă pe falnica movilă,
Un suflet din mai multe, unime dintr'un stol,
O maică cuvioasă, o dragoste, o milă,
Un Prinţ acuma alege creştinul capitol,

Se chiamă floarea ţărei, obştească Adunare,
L'altarul pravoslavnic, lăcaşul lui Hristos,
Să jure cu credinţă grozav jurămînt mare,
Să-şĭ vază viitorul mai lin, mai seninos!

Din bolte maiestoase [1]), zidirĭ înfricoşate,
Ţării religioase şi turnĭ mai nalţĭ, vîrfoşĭ, [2])
Duioas'aramă sună, văsduhul tot răsbate!
Duioasă e plăcerea! duioşĭ toţĭ plîngeroşĭ!

[1]) In altă ediţie: *mult măreţe*.
[2]) Mănăstirile erau cetăţuĭ; dealurile Mitropoliĭ sunt făcute de mînă de om; tot ast-fel dealul mănăstirii *Radu-vodă*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E ceasul de peire? E trîmbiţa de moarte
Sau glasul de viaţă detună 'ngrozitor?
Altarul se deschide!... Religia e foarte;
Părintele credinţei, de oamenĭ iubitor,

E 'mpresurat de îngerĭ [1]), de armie creştină,
De nobilĭ, de patricii, de fraţĭ religioşĭ!
Cărtirea ammuţeşte şi orĭ ce duh de vină.
Ferice de virtute! şi vai de păcătoşĭ!

E dreapta judecată la ceasul de pe urmă!
Pe sfîntul Evangeliŭ toţĭ jur şi sunt legaţĭ.
Trupeşte, sufleteşte subt un pastor, o turmă,
Romînii pravoslavnicĭ [2]), ca morţĭ reînviaţĭ,

Aleg un Domn, p'alesul d'al cerului Domn [3]), care
Pe clipă poate face şi vecii de perit,
Şi'nalţă, proslăveşte, cu dragostea mai mare,
Pe cel mai drept, cucernic, uman, creştin smerit!... [4])

De Muze cuvioase crescut chiar din pruncie,
De maica sa Pandoara creştină legănat.
De sus trimis, el soarta Romînilor să fie.
Stăpîn-Părinte, Prinţul Romîn adevărat. [5]).

Şi eată-l că s'alese de toţĭ prea învăţatul
De vîrstă foarte fraget, de minte mult vîrtos.
Acel Romîn Ciceron Capitolin! Bărbatul
Şi cîrma noastră astăzĭ şi prinţ e virtuos!

Gheorghie Bibescu ferice mult trăiască,
Cu zile ne'ncetate ca Oltul curgător!
Cîntaţĭ, Romînĭ, şi ziceţĭ: «Cu slavă să domnească
Ştiinţa 'ncoronată [6]) pe veacul viitor!»

---

[1]) În altă ediţie: *De îngerĭ se'mpresoară.*
[2]) În altă ediţie: *'ntr'o mirare.*
[3]) În altă ediţie: *acelui stăpîn.*
[4]) În altă ediţie: *mai vrednic milos, al său iubit.*
[5]) Această strofă, trecută de primul copist, n'a fost tradusă'n franţuzeşte.
[6]) In altă ediţie: *'ncununată.* (Note de B. F.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FOCUL DIN BUCUREȘTÎ

Fiind că la p. 277 am dat partea cea mai bună a poezii lui Anton Pann, cea privitoare la Vodă Bibescu, ne ferim de a 'nșira aci restul bucății.

Poezie asupra alegerei domnului Gheorghe D. Bibescu [1]

Doi Joi se întărîtă și fulgerul jos plumbă
E fulger ce răstoarnă Briarii centimanî?
Sau Olimpul de ură, de invidie răsbumbă
Cînd focul ese fără să 'nsufle pe umanî?

E meritat ăst fulger, alege conștiința
Și, rece dor de patimî, sobranul viitor
Va judeca, va spune și el va da sentința
El, judele de fapte și drept răsbunător.

Luci 'ndoitul fulger, ca fulgerul ce luce
Mînat de mîna soartei, pe răĭ și peste bunĭ,
Și stînca țărei cade, din capul ce aduce
Îngreuiat de gîndurĭ, de lupte ce răpun.

E viu, trăește Domnul, și tronul văduvește
Dar cum s'a pus pe dînsul, asemenĭ s'a dat jos;
E văduv tronul țărei s'alt *proc* ce re'ncălzește
Și pețitorĭ aleargă pe dealul cuvios.

Sunt regii ei și'șĭ cată, augusta lor comoară;
Nu, nu, sunt amanțĭ tinerĭ ce vor a deveni,
Consorțĭ d'o suverană ce 'n vecĭ nu are moarte
Consorțĭ a fiei Romei, ce 'n Dacia veni.

O nuntă, mare, mare, acuma se prepară
De patru-zecĭ de zile 'șĭ-alege colăcerĭ
Pe datina cea veche, ***bărbat*** activa țară
Și 'n ***strună oțelează*** pe roșii cursierĭ.

[1]) Neputînd garanta acurateța transcrierii celor doă poeziĭ ale lui ***Eliad***, și a poeziei lui Aristia ce 'ncepe prin: ***Mărire ție, Doamne***, — nu le am tradus in franțuzește — Părțile de care ne'ndoim le punem in cursive. (B. F.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Toţĭ cavalerii ţărei în cete se adună
Şi-aleg la luptă dreaptă pe demnii campionĭ
Judeţele-şĭ dau solii ce-aleg în voe bună
Comerţul, meseria, trimite grei patronĭ.

Şi toţĭ în capitală cu carte latinească
Să crează şi să ştie vin tarĭ nerăbdătorĭ,
Şi fac putere mare, putere străbunească,
Pe făt-frumos s'aleagă din mii de peţitorĭ.

Sunt noă-zecĭ şĭ-o sută trimişii în solie;
Din ei unii se lasă şi alţii se codesc;
Iar unul cel mai matur trepasă la tărie
Pe aripe de angelĭ ce-l cîntă şi-l măresc.

Acesta e ban mare, în cap cu nestimată
De credincĭos, şi ager al ţărei bun vasal;
El rugător de bine, cu inimă curată
Se duce drept în cerurĭ l'al soartei tribunal.

Să spue păsul ţărei cerescului părinte
Să-l roage să insufle pe-orĭ-ce alegător,
Şi cald să lumineze şi inimă şi minte
Spre binele cel mare, al ţărei viitor

S'apropie momentul şi peţitorii sboară;
Speranţa le dă aripĭ: invită şi promit;
Se duc şi vin şi gîndurĭ i'nalţă şi-ĭ doboară,
Sau *grei* ca nişte ginerĭ, odoare le trimit.

Ajunul nunţii vine *şi este ce-e mîine :*
Ajună 'n neastîmpăr amantul înfocat.
Ce dragoste curată şi ce trădărĭ poĭmîine!
Ce privegherĭ la lupte şi palpit necurmat!

Se varsă zorĭ de zio şi soarele răsare
Şi 'ncepe a bate vîntul olteanul apusin.....
Ce-aduce el cu sine? vre-o vijelie mare?,
Sau e ca tot-d'a-una prognostic de senin?

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E deșteptat tot omul și lumea e 'n picioare,
Și sue, sue, dealul cel sfînt, miraculos;
E greu în sus, voĭnice, acuma e sudoare
Dar și mai greu resoartea cînd dă la vale 'n jos.

«S'aude sunet mare, e glasul de aramă;
Din turnul catedralei semnalul este dat!
Ca angelul ce 'nviază, pe trapasațĭ rechiamă
Ș'a templurilor turnurĭ răspund neincetat.

P'a vîntului iuțĭ aripĭ, un mare uet sboară,
L'altarele deschise stă 'ngenunchiat cel drept ;
Credința lui ferbinte din el *inima* coboară,
Si lacrămĭ varsă ochiul suspin ese din piept.

Mitropolia sfîntă e 'nchisă și inchuiată,
Si 'n hor toțĭ solii țării sunt jos îngenuchiațĭ,
Cu inima înfrîntă, cu fruntea înclinată
Ce albă d'a lor patimĭ în cuget baptezațĭ.

Ponteficele mare, de suflete părinte,
În mînă ține cartea ce 'n duh s'a arătat
Disciplului cel tînăr, profetului ferbinte,
De șapte-orĭ *tîrîtă* de mielul înjunghiat,

De heruvimĭ veghiată, de serafimĭ mărită,
În mare custodie, ce'n lume a adus
Speranța la durere, lumina întreită
Si vera libertate ce viază 'n cerurĭ sus.

Cea carte e de față : pe dînsa conștiința
Tremînd întinde mîna și pune jurămînt,
Suflat, încins cărbune ce arde și stropință
Si negritură pată respinge către vînt.

Așa e conștiința ce fuge de suspine,
Si toată în principe și'n Domnul a cătat,
E splendidă lumina cind vîntul tare geme
S'al patimilor vifor s'o stingă s'a sculat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Se face jurămîntul : nemuritorul scrie
Si angel de lumină și pîră lucifer ;
E scris și'n cartea morții *și în delta vie:*
E viața la popoare saŭ fulger mortifer.

Angelica lumină pe fața pastorală
Resfrîntă, resträluce păstorul insuflat,
Cu ochiul p'a sa turmă din ușa-imperială
S'ațintă 'n cer *cu tărie*, și zice c'aŭ jurat.

Jurat! intonă angeli, jurat! demoni răstună,
Jurat! resbumbă-arama 'n aer revibrat;
Resaltă *fiea bucur,* orașele resună
'N-Țară închinare ascultă : au jurat!

Solia țării 'ntreagă e 'nchisă 'n-adunanță,
Si campionĭ spre luptă așteaptă a se numi;
Eraldul provedinței răsună 'n sfînta stîncă
Ce Romînilor abisul se casc-a ne'nghiți.

D'a dreapta-i viața, progresul cu dreptatea,
D'a stînga este moartea, ca orbu in tăcere;
Un pas nedrept restoarnă, înhează libertatea,
Ca culmea d'unde scapă credința în eres.

Sunat-au pentru țară momentele supreme!
Azĭ este cugetarea și mîine e tîrziu!
E zioa așteptării; e zioa d'a ne teme!
Romînul ce azĭ *langă* e mort mîne sau viu».

Se face semn și 'ndată s'ardică bariera,
Și intră în arenă cincĭ cavalerĭ armațĭ:
Mănușile s'aruncă, s'apasă viziera,
Resudă pețitorii și schinteе 'nfocațĭ.

Săgețĭ adînc înfipte și lăncĭ pătrunzătoare
Sunt sorții ce s'aruncă 'n-al vasului destin;
Globuțele furtunii din mîna *numitoare*
Sunt plumburĭ repezite ca trăsnet din senin.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pălit se vede unul și altul resnegrește
La a coloarei cobe ce alteia a rîs;
Răschîntee speranța la sfera ce albește
Ce altuia fatală isbîndă i-a prescris.

Din cincĭ luptașĭ, doi emulĭ la nume la putere
Rămîn in cruntă luptă, cunun'a disputa;
Deviza e cavalul cu agera vedere
Ce poartă libertatea pe vîlva coam'a sa.

E falnic și vechiŭ unul, mîntos cu sînge rece;
Al doilea se vede și 'ntîmpină a lin,
Surîde, închide ochi, furtuna cochet trece
Si lasă bătrîneții victoria de . . . plîns.

El altă ceat'acuma; o sfige la luptare;
La cincĭ este teribil, albitul veteran:
Doboară trei d'odată: cu doi e sudă mare
Învinge din ei unul, rămîne un oștean.

Al noulea e june, bărbat plin de virtute,
Ca prinț pare 'n arenă, feroce și focos;
Se luptă viteaz vechiul, puterile scăzute
Vînos le încordează și cade glorios.

Bărbatul în virtute repoartă biruința;
Spre cruntă 'mpumnătură și arme și puterĭ
Prepară 'ndemînatec; se vede în el știința
Si 'ntîmpină cincĭ emulĭ iluștri cavalerĭ.

Doi poartă nume mare, origină de fală;
Al treilea e mare in sentiment, virtuțĭ;
Fior pe sfidetorul petrec! ș'apoi o fală
I-ațiță bărbăția a anilor trecuțĭ.

Se luptă față 'n față: d'odată doi doboară;
Cu doĭ în luptă noă s'avintă înfocat;
Amenințat se 'nfige, se trage, se strecoară,
Învinge, se repede l'al cincilea rotat.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E temerar acesta și inima e mare:
Sudorĭ cînd recĭ cînd calde pe ambii i strebat :
Se 'mpumnă, se îmbrață, se strîng se 'mping mai tare;
Si vingător rămîne tot junele bărbat.

Să te vedem acuma cu șase ce mi'i face,
Viteazule, din doă luptărĭ învingător?
Cu cincĭ te văz *prea fruntel* cu inima în pace,
Căcĭ și a treia oară ai fost triumfător.

Dar cine-i acel june cu d'aquilă cătare,
Cu ochiul audace, ațintător la tron?
Te sfidă de departe stentoarea-i chemare;
Cu 'ncrederea domină eroicul săŭ tron.

S'arată în arenă, și te retragĭ îndată;
Îțĭ place a te 'nvinge, cu el nu te măsorĭ;
Cununa i-o dai singur, drept singură răsplată
La lunga ta veghere, la multele'țĭ sudorĭ.

E proclamat eroul, fericele consoarte
Si prinț al Romînici: aplaude, urărĭ,
S'aud în miezul nopții că mirele e foarte,
Si pasă la putere la-a patriei chemărĭ.

O musă cetățeană! ia spune-mĭ al lui nume
Ce anunță cultură în traiul romînesc!
E un cetățean, nu caută de cît numai renume
Ce pe prinți, ale lor fapte i cîntă și-i numesc.

ION H. RĂDULESCU.

Cu ocaziunea întronărei marelui domn al romînilor Gh. D. Bibescu, 1843.

Mărire ție Doamne, Romîna slavă crește
Și multă veselie 'n ochĭ de multe mii;
Renaște fala țării, pe tronul ei lucește:
Cintațĭ, părințĭ și mume, bătrînĭ, bărbațĭ, copii!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

E Prea-puternicia pe lumea toată 'ntinsă
Şi astăzĭ mai cu seamă cu milă peste noĭ.
E Sfînta provedinţă cu dragoste aprinsă
Ce naşte, creşte *vecii* şi-i trece i dă 'napoi.

Lumina cu lumină se vede 'ncununată:
Frumos, e Doamne! Prinţul cînd este luminat!
Frumos Te prinde sceptrul şi manta lungă, lată,
Frumoasă ţĭ'e Minerva şi fruntea de bărbat.

Un cap uns de 'mpăratul ceresc, o pară lină,
O stea văz învestită cu raze de rubin,
Zavistia [1]) scrîşneşte de sine se 'nvenină
Şi meritul suride mai dulce, maĭ senin

Tu Feb-Apollon ager, Dafnee, argint-arcate?
Ghorghie Bibescu, Tu eştĭ acel cap uns!
Urărilor curate de obşte suspinate
Deschis se vede cerul: prin tine ne-au răspuns.

Stăpînă legiuită, ştiinţă domnitoare
Tu vei călca 'n picĭoare'ţĭ Erebul orbitor;
Şi ochiul tău de Joe, vultur' a cătare,
Prin soarele dreptăţei va fi resăgetor.

Din arcul tău, stăpîne, la ţintă repezită
Amarnica săgeată abuzul va trăsni,
Sălta-vor Panĭ, Silvane, miei, oi, cu mulţumire
Că Tu, păstorul vrednic, toţĭ lupii vei goni!

De Tine se vor teme şi vespe mîncătoare,
Şi furĭ, viclenii trîntorĭ, la mĭere a pîndi;
Şi Tu vei fi regina, Tu matca, doamna-mare,
Şi pacĭnica albină cu minte vei roi.

Model de guvernare va fi a Ta domnie;
Tu, Prinţ vei fi părinte, noĭ fiĭ, supuşii Tăĭ,
Noi holdele mănoase, Tu suflet de rodire,
Noi barca şi Tu cîrma, la drepte sfinte căĭ.

[1]) In altă ediţie: ***invivia :***

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Tu știi ce e mărirea, Mărire 'nchină Ție
Romînul astă-zĭ vesel, ca omul fericit,
Și cîntă o cîntare: Trăiască prințul, fie
Ca soarele în drumu-i, de slavă neoprit!

C. C. Aristia.

La serbarea aniversărei prea înălț. domn Gheorghie D. Bibescu în 23 aprilie 1843, de C. C. Aristia

Zărișĭ din nou lumina, pămînt cercat de soartă!
De cîte-orĭ dușmanii țĭ'au și săpat mormînt;
În cîte rîndurĭ cruzii venindu-țĭ pîn' la poartă,
Stau gata, ca și'un fulger, să te arunce 'n vînt;

Dar, totușĭ o ființă cui totul se închină,
Ce 'nalță ș'umilește, știu a te păstra!
Trecușĭ prin roata soartei, din umbră la lumină,
Și iarășĭ din lumină, la umbră 'n viața ta!

De-ar spune Oltul cui-va, de cîte-orĭ în sînge
Vărsat prin ginte crude, el unda și'a roșit!
Sau codrii cîte mame, ce știu numai a plînge,
Cum le-au scutit de chinurĭ, ce țara-a suferit!

De-ar ști vorbi Carpații, fiind tot mărturie,
Sau de-ar privi Romînii la seculĭ ce-au trecut
Ar ști mări țărîna, ca p'o icoană vie,
A Radului, a Mircii, pe tron ce au stătut!

Veniră timpurĭ grele, certărĭ pentru păcate;
Păgînii ce 'mpilară pămînt prea fericit!
În jug gemeau Romînii, ființe desarmate,
Cînd un Mihai eroul de el i-a mîntuit.

Dar, vițiul și virtutea produc schimbărĭ în lume;
De-apune un luceafăr, pe cerul cel senin,
O umbră i prinde locul; de cad bărbațĭ cu nume,
Eroi în graiŭ și 'n fapte, trec seculĭ pînă vin!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Zărişĭ din nou lumina, pămînt cercat de soartă;
Pe tronu-ţĭ ce Pronia, zic, vru a ţi-l păstra,
Azĭ alt Mihai domneşte, în mîinĭ şi spadă poartă,
Şi spirit pentru cîrmă, născut d'a împera.

Ştiea Mihai să frîngă duşmanul cît de tare,
Ştiea să-şĭ mute piatra departe de Carpaţĭ,
Va şti Bibescu-aduce şi leul la 'nfrînare;
Va şti păstra dreptate şi celor apăsaţĭ.

Gheorghie-ĭe patronul: cu suliţa călare
Omoară pe balaur, înfrînge pe păgîn:
Gheorghie, clientu-i, pe cap cunună are,
Din mîinele Minerveĭ, de florĭ din al ei sîn.

Sugrumă neştiinţa, goneşte neagra ceaţă,
Deşteaptă strănepoţii lui Romulus din somn;
În dreapta ţiind sceptrul, dă dreptului viaţa,
Şi pravila în stînga, fiind *Iurist* şi *Domn!*

Astreea ce fugise, de crime alungată,
La tronul Rominiei acum văd c'a grăbit;
Prin ea Saturn în pace domnise 'n Laţiu o-dată,
Domni-va şi Bibescu de ea nedespărţit.

La El, Rominĭ cu toţii, la El aveţĭ speranţă!
Rugaţi-vă Proniei, să-l ţie ocrotit!
Din cer i-a fost chemarea, ales de Provedinţă,
Strigaţĭ, trăiască Domnul Bibescu fericit.

O LACRIMĂ DE PRINŢ PE MORMÎNTUL LUI MIHAI

POEZIE FĂCUTĂ CU PRILEJUL MERGERII M. S. LA MĂNĂSTIREA DEALULUI, UNDE SE AFLĂ CAPUL LUI MIHAI VITEAZUL.

Deşteaptă-te, Romîne! te 'nchină! te smereşte!
Virtutea pe mormîntul virtuţiĭ-a 'ngenunchiat,
Prin lacrime tributul acuma ea plăteşte
Atîtor generaţii ce 'n timp s'au strecurat!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Virtos e prinţul, care din tronu-i se pogoară
Şi'n lacrimĭ salutează pe prinţul mormîntat!
Virtutea cu virtutea acuma se măsoară
Virtos e prinţul nostru, că azĭ a lăcrămat!

Aşa! Romînul astăzĭ resfrînge 'n el pe tată
A ţării care naşte copiĭ îmbărbătaţĭ!
În lacrima lui vede nădejdea-i înviată:
Romînii azĭ în simţurĭ se simt reînviaţĭ!

Virtos e prinţul care din tronu-i se pogoară!
Si merge de salută pe prinţu 'nmormîntat!
Virtutea cu mărimea atuncea se măsoară!
E mare prinţul nostru că azĭ a lăcrămat!

Şopteşte el în taină pe piatra mormîntală,
A prinţului, subt care Romînul triumfă!
Cu umbra el vorbeşte, ĭĭ dă o socoteală,
De tot ce are 'n pieptu-i, de tot ce va lucra!

În preajma lui se 'nşiră în umbre coloroase
Vitejii care ţara cu braţ au apărat,
Mihai Viteaz e capul, şi steagurĭ triumfale
Au fluturĭ cu mărire pe capul înstelat!

O lacrimă atuncea din ochi-i se strecoară,
Salută el pe şeful şi bravii i se 'nchin,
În sufletu-i pătrunde, 'n cuget se pogoară,
Mihaiŭ întinde mîna şi umbrele s'alin!

În parte..... sunt ei singurĭ, în faţa lor e ţara,
E ţara! şi Romînul! e omul! şi pămîntul!
Pămîntul este omul, şi omul este ţara!
E vatra părinteacsă! cenuşa! şi mormîntul!

Din aste doă marginĭ, unime vor a face;
Mihaiŭ pe prinţ salută şi prinţul pe Mihaiŭ!
Trăeşte azĭ Romînul... dar oare? are pace?
Trăeşte tu, Romîne, căcĭ pace o să ai!!...

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Virtos e prinţul care din tronu-i se pogoară,
Şi merge de vizită pe prinţu 'nmormîntat!
Subt cîrma lui himera se stinge, se doboară!
Virtos e prinţul nostru, căcĭ azĭ a lăcrămat!

Ai deşteptat, Părinte! şi prinţe tot d'odată!
Ai deşteptat gîndirea ce'n noi adormita!
Răsfrîngem noi în tine p'adevăratul tată!
Prin tine azĭ Romînul se 'nvaţă a cugeta!

Învaţă el să tacă, învaţă să lucreze,
Priveşte 'n cugetarea-ţĭ un mare viitor
Aşteaptă el ca dreapta-ţĭ şi mîna-ţĭ să deslege
Al coardei nod cel mare..... şi este răbdător!

O lacrimă, şi iată, o inimă de tată.....
Un tată, şi Romînul, e om adevărat!
Un prinţ cerut-a ţara şi prinţul iată-l gata:
Un tată vrea Romînul şi iată, l-a aflat!

Unime vede 'n tine de prinţ şi de părinte;
În lacrima-ţĭ cunoaşte un dor înflăcărat,
O inimă romînă, un suflet ce nu minte!!...
Romînul azĭ răsuflă cu viaţă reînviat!

Virtos e prinţul care din tronu-i se pogoară,
Si merge de salută pe prinţu 'nmormîntat!
Virtutea cu mărimea atuncea se măsoară,
E mare prinţul nostru, căcĭ azĭ a lăcrămat.

ION HELIADE RĂDULESCU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CUVINTUL

PREA SFINŢIEI SALE PĂRINTELUI MITROPOLIT CĂTRE CINSTITA OBŞTEASCĂ ADUNARE EXTRAORDINARĂ LA 20 DECEMBRIE 1842

DOMNILOR,

Astăzĭ suntem chiemaţĭ a hotărî asupra soartei patriei noastre; hotărîrea ce vom da, va fi pentru dînsa hotărîre de viaţă sau de moarte. Dumnezeu, ca să ne încerce, a ĭertat a ni se întoarce dreptul cel mai înalt care poate avea omul în societate, de a alege pe bărbatul acela căruia este a se încredinţa oblăduirea, şi cu dînsa fericirea şi viitorimea fieşte-căruia.

Strămoşii noştrii au avut acest drept şi s'au perdut din pricina patimii lor şi a în parte interesurĭ care în sfîrşit, amăgise inimile lor; fie-ne nenorocita pildă ce ei ne-au lăsat, drept învăţătură! Să ne ferim, Domnilor, de a cădea într'acele amăgirĭ, care au fost pentru dînşii precum şi pentru noi, urmaşii lor, isvor de atîtea pătimirĭ.

Nicĭ odată n'au fost împrejurărĭ mai grele de cît acelea în care ne aflăm astăzĭ. Patria noastră se află pe marginea unei prăpăstii şi întinde mîinile sale către noi care suntem fii săĭ cei mai aleşĭ. Puţine minute ne-au mai rămas ca să-i putem veni spre ajutor; mîine va fi prea tîrziu, şi nu ne va rămînea nicĭ măcar singura mîngîere a celor ce pătimesc, de a putea să ne plîngem, căcĭ noi vom fi pricina răului, şi plîngerile noastre se vor priimi fără milă şi de către Dumnezeu şi de către oamenĭ.

Ascultaţĭ dar, Domnilor, rugăcĭunea obştei noastre maicĭ; desbrăcaţi-vă de orĭ-ce patimă şi interes în parte, şi alegeţĭ bărbat drept, cu ştiinţă, cu bărbăţie, cu frica lui Dumnezeu şi iubirea de patrie, care să poată depărta de dînsa primejdiile ce o ameninţă, şi a ne pregăti tutulor o viitorime mai fericită.

Cînd veţĭ merge a vă da votul, aduceţi-vă aminte, că afară de acest ocol, un norod întreg vă aşteaptă cu grijă şi nerăbdare ca să vă priimească cu dragoste sau cu ură, ca să chieme asupră-vă blagoslovenia sau urgia cerească.

Aduceţi-vă aminte că, dincolo, peste hotarele pămîntului nostru, naţiunile vecine au ochii aţintiţĭ asupră-ne, ca să lepede sau să îmbrăţişeze şi mai mult cea de puţină laudă părere ce pînă acum au avut pentru noi.

Iar mai vîrtos nu uitaţĭ, Domnilor, că marele Dumnezeu este d'asupra

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

noastră, că am jurat în numele lui de a împlini cu cuget curat înalta însărcinare ce ni s'a încredințat, și că milostivirea sau mînia lui ne așteaptă pe fiește-care după a noastră faptă.

CUVÎNTAREA

ROSTITĂ ÎN BISERICA SFINTEI MITROPOLII LA 20 DECEMBRIE, ANUL 1842, DE CĂTRE CUVIOSUL IEROTEIU IERODIDASCĂLUL

CINSTIȚILOR ȘI PREA IUBIȚILOR NOȘTRI DUHOVNICEȘTĬ FII!

Cunoașteți D-voastră că e mai mult de un veac și jumătate de cînd o Adunare Obștească și mare ca aceasta de astăzĭ nu s'a mai strîns in Țara Romînească.

Adunare mare zic, căcĭ este chiemată ca să săvîrșească o lucrare prea slăvită, să-șĭ aleagă adică însă-șĭ din sînul ei pe viitorul Domn oblăduitor al țărei. Și care lucrare, de și a fost precurmată într'un curs de anĭ așa îndelungat, din buna voință însă a amîndorora Curților Suverane și protectoare, prin tractat preînoindu-se iarășĭ acest drept, potrivit cu vechea orînduială ce a avut țara, suntem datorĭ pe de o parte a le fi recunoscătorĭ prin neîncetate rugăciunĭ către a tot Puternicul Dumnezeu pentru mulțimea facerilor de bine ce au revărsat asupră-ne, iar pe de alta, prin înțeleapta noastră purtare și adevărată patrioticească alegere, să ne silim a ne arăta vrednicĭ acestei marĭ cinstĭ ce ne-au acordat, și ne-au încredințat, și mai vîrtos acum cînd, pentru întîiașĭ dată, ni s'a înfățișat acest prilej. Căcĭ, precum toțĭ D-voastră cunoașteți, că, pe cît este de slăvit pentru o națiune a avea dreptul alegerei oblăduitorului său, tot atîta este și primejdios cînd nu va fi povățuit, cîrmuit, și ațintat către adevăratul binele obștesc, ci din nenorocire va fi smicit către folosul personal și particular.

Spre acest mare sfîrșit, dar pe temeiul Împărătescului Firman, fiind D-voastră aleșĭ și chiemațĭ din toată țara, aicĭ, în capitală, potrivit cu dispozițiile cap. 1-iŭ al Regulamentului organic, și, după art. 31. al acestui Regulament, adunîndu-vă astăzĭ, aicĭ, în biserica sfintei Mitropolii, ca, după ce mai întîiŭ vețĭ sta de față și vețĭ asculta săvîrșirea sfintei slujbe, apoi fieșțe-care din D-voastră să săvîrșițĭ și legĭuitul jurămînt într'acest sfînt lăcaș, înaintea sfîntului Preastol, cu mîna pe sfînta Evanghelie, îndatorîndu-vă, întru curățenie de cuget, ca la darea voturilor ce vețĭ da pentru alegerea Domnului, nu vețĭ fi mișcațĭ orĭ îndemnațĭ din vre-o povățuire de folos personal, sau din vre-o îmbulzire străină, ci numai din cugetarea binelui obștesc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Mai 'nainte de săvîrșirea acestei înfricoșate încredințărĭ ce aveţĭ să faceţĭ, ne cunoaștem îndatoraţĭ a vă arăta pe scurt ce este jurămîntul, și care sunt însușirile lui.

Trebue dar să știţi, că jurămîntul este o faptă a legei, prin care cel ce îl face, pune pe Dumnezeu martor despre adevărul lucrului ce încredinţează, sau a cuvîntului ce se făgăduește, și, prin urmare, se supune pe sine sub păcat, de va minţi, sau nu va săvîrși ceea ce se va făgădui orĭ se va lega; este o faptă legiuită, care, după cum zice Domnul prin rostul Ieremiei Proorocul (cap. 4, stih 2), trebue să se săvîrșească «în adevăr, în judecată și în dreptate»; este, zic, o faptă a legei prin care cel ce jură cu chipul de mai sus arătat, arată că se teme de Dumnezeu și de dreapta judecată a sa, iar următorul împotrivă, se socotește ca un săvîrșitor de jurămînt strîmb.

Şi de aceea fiind că de la Dumnezeeasca lege este strașnic poprit «de «a lua cine-va numele cel sfînt al lui Dumnezeu în deșert, căcĭ nu va «lăsa Domnul Dumnezeu nepedepsit pe cel ce va lua numele lui în de«șert (Eșire, cap. 20, stih 7), asemenea este strașnic poprit și de a jura «cine-va strîmb pe Dumnezeescul nume, sau a necinsti numele cel sfînt «al lui (Leviticon, cap. 19, stih 12).»

Ca unii ce vă poftim și vă dorim tot binele, și vă urăm ca să fiţĭ pururea apăraţĭ de bîntuiala vrăjmașului, duhovnicește vă sfătuim, ca nu cum-va vre-unii din D-voastră, nepătrunzînd, după cum se cade, puterea și înţelesul jurămîntului, adică a încredinţării și făgăduelii ce va da înaintea lui Dumnezeu, să socotească jurămîntul ca o rostire trecătoare, orĭ, ferească Dumnezeu! numai ca o simplă formalitate, și să îndrăznească, împotriva cugetului și a conștiinţei sale, să se apropie de ușele Altarului ca să pue, îndoindu-se cum-va, mîna pe sfînta Evanghelie, fiind-că unul ca acela printr'o asemenea îndrăzneală, pe lîngă lipsa de respect, evlavie și cucernicie ce va arăta către numele cel sfînt al lui Dumnezeu, va avea apururea o nestinsă mustrare a cugetului său, ca un vinovat de doo păcate foarte marĭ și de moarte, unul adică al necredinţei, și altul al jurămîntului strîmb, și nu va rămînea în sfîrșit nepedepsit precum mai sus s'a zis; ci să vă apropiaţĭ spre săvîrșirea acestei încredinţărĭ, ce aveţĭ să faceţĭ astăzĭ cu atîta solemnitate, și pentru un sfîrșit așa de mare și interesant pentru ţara întreagă, cu toată sfinţenia, cu toată curăţenia duhului, a cugetului și a inimei, fără vre-o aplecare alta către vre-o parte, fără vre-o privire la vre-un scop și sfîrșit altul, de cît al adevăratului bine al patriei și al folosului obștesc.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ARTICOLUL 57 DIN REGULAMENT

Obicĭnuita Obștească Adunare va cerceta și va priimi iscoadele de contracturĭ pentru tot felul de Otcupurĭ, va îngriji a se păzi neclintit stăpînirea lucrurilor obșteștĭ; va stărui să se însemneze oamenii la lucrarea pămîntului și la meserii; va așeza împreună cu Domnul orĭ-ce va privi la însuflețirea și înlesnirea negoțului Țărei și celui din lăuntru și celui din afară; la potrivirea și unimea trăsurilor (greutăților) și măsurilor în toată Țara; la întocmirea și buna orînduĭală a școlilor, spitalelor și altor așezărĭ ce sunt clădite pentru facerĭ de bine; la cișmele, la drumurĭ, la carantine, la avuturile bisericeștĭ, la ținerea unui trup de jandarmerie națională, ș. c. l.

Cu un cuvînt, această Adunare va urma a fi ca și mai 'nainte și după Pravilile cele temeĭnice ale pămîntului, păzitor dreptăților și pricinuitor fericirii compatrioților sĕĭ.

TRADUCTION LITTÉRALE DU PRINCIPAL ACTE DE FONDATION DE L'HOPITAL SAINT-PANTÉLÉIMON, ÉMIS EN 1767 PAR LE PRINCE ALEXANDRE GHICA [1].

Nous, Alexandre Ghica, Prince de Valachie,

Le très haut et tout-puissant Seigneur qui est glorifié en la sainte Trinité, l'éternel, l'incompréhensible, le merveilleux dans Ses œuvres, terrible dans Sa puissance, source intarissable de bien, profondeur inépuisable de charité, trésor de richesses infinies, dont tout bien dérive, Seigneur des Seigneurs, au nom duquel les Rois règnent sur la terre, et qui est la bonté, la sagesse et la puissanc suprêmes, dans Sa miséricorde infinie pour le salut du genre humain, mit à notre disposition de nombreux moyens de faire le bien pour le salut de notre âme, qu'il promet à tous ceux qui en désirent l'héritage. Grande fut la gloire de toute vertu auprès du Père céleste, et les auteurs de bonne œuvre obtinrent de Lui la grâce éternelle. Mais la plus sublime, la plus efficace des vertus est la charité, dont la source de bien est puissante et intarissable, ainsi que la

[1]) Ce document fait partie des papiers du Prince Bibesco; nous l'avons trouvé traduit en langue française. (Nota autorului.—Pînă cînd Eforia va scoate actul la iveală, nu putem publica decît traducerea făcută subt ochii lui Vodă Bibescu. N. tr.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Sainte Ecriture, par les prophètes, les apôtres et les saints Pères, nous le démontre. C'est par la charité que nous pouvons nous rendres dignes de la miséricorde de Dieu, la charité qui nourrit les pauvres et soigne les malades et les infirmes.

Conduits par la Providence sur cette voie de salut, plusieurs Princes qui ont régné en Valachie, des temps les plus reculés jusqu'à nos jours, ont fait des œuvres pieuses de diverses manières; les uns édifiant des monastères et des églises pour la gloire et à la louange de Dieu, et *les dotant avec des revenus domaniaux, en terres, vignes, étangs, lacs et autres biens meubles et immeubles;* d'autres animés du désir de participer à l'œuvre pieuse des fondateurs de pareils établissements, *y ont ajouté des privilèges et immunités et leur ont augmenté les revenus sur les biens domaniaux;* d'autres encore ont orné les églises de vases sacrés et de vêtements sacerdotaux, ou bien ont donnè plus d'étendue aux édifices des monastères, et les ont décorés ainsi qu'on les voit aujourd'hui.

De même feu notre grand-père, d'heureuse mémoire, Prince Grégoire Ghica II, qui, mû par son zèle religieux, et par le sentiment d'humanité pour les soins des malades pauvres, fit bâtir pour la glorie de Dieu, et sous le patronage du grand martyr et tuteur des infirmes, Pantéléimon, une église et un hôpital sis au delà du monastère Markoutza, sur la rivière Kolentina, près de la fondation dite Baba. Son Altesse fit entourer cet établissement d'une clôture en muraille, orna l'église de belles peintures, et lui donna les vases sacrés et les vêtements sacerdotaux nécessaires. Dans l'hôpital Son Altesse fit établir douze lits de malades pour hommes et femmes de toute clase, avec tout ce qui est nécessaire à leur entretien, ayant leur pharmacie dans l'intérieur même de l'établissement.

Comme Son Altesse a voulu que ces constructions ne servissent que pour les maladies chroniques, elle en fit bâtir d'autres hors de l'enceinte dudit monastère, qu'elle destina au traitement des maladies aiguës, telles que la peste, le typhus. L'expérience que ce Prince avait acquise par son âge et par la pénétration de son esprit avait guidé sa piété dans la pratique de cette œuvre charitable. Il savait que la ville de Bucarest, pour les péchés des mortels, était bien souvent atteinte du fléau de la peste, soit pendant l'été, lorsque, par les grandes chaleurs, la contagion, devenant plus intense, faisait périr beaucoup de malheureux, soit pendant l'hiver, lorsque, le froid aggravant le mal, les souffrants mêmes qui eussent pu guérir, périssaient de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

misère. D'un autre côté, la situation de la ville dans un bas-fond occasionnant des typhus très graves, les malheureux, abandonnés de tout le monde, mouraient privés de la sainte communion et même de sépulture, car, par crainte de la contagion, on évitait de les approcher.

Toutes les fois que le pays a été, depuis, atteint du fléau de la peste, ou d'autres typhus contagieux, les malades ont été recueillis dans cet hòpital séparé, et ils y ont trouvé l'abri et tous les soins nécessaires. Une église ayant été également érigée par Son Altesse en cet endroit, à la louange de Dieu, et sous le patronnage de saint Bessarion, dont la grâce est implorée par les fidèles pour les préserver de ce fléau, les souffrants trouvaient auprès des desservants de cette église la consolation religieuse, et si quelqu'un venait à succomber, il ne manquait pas au moins de sépulture.

Ainsi, ce pieux Prince ayant édifié ces établissements de charité publique, et les ayant dotés de tous les moyens nécessaires à leur entretien, lorsque la divine Providence nous eut confié le règne de ce pays, nous trouvâmes qu'il était de notre devoir le plus sacré, autant comme Prince que comme succeseur du fondateur, de ***reconnaître ces actes de piété et de leur accorder toute la validité requise. En conséquence nous confirmons par le présent testament toutes les donations faites auxdits hôpitaux***, et en réglons le service ainsi qu'il suit :

Premièrement.— L'église ***Pantéléimon***, où se trouve établi l'hòpital pour douze lits, sera desservie par deux curés, un diacre et deux chantres, qui y devront lire tous les jours la messe pour la salut de notre âme, de celles de nos aïeux, ainsi que de tous ceux qui ont fait des donations à l'hôpital de Saint-Pantéléimon sur leurs propres biens, et de ceux qui voudront désormais en faire.

Le personnel suivant sera attaché à l'hòpital Pantéléimon, savoir: un médecin pour les soins des malades, un pharmacien pour la préparation des médicaments, un herboriste pour cueillir dans les champs les plantes nécessaires à la pharmacie, lequel herboriste, s'il venait à mourir, sera remplacé par un autre individu (qui aurait les mêmes connaissances spéciales), au choix de ***l'ispravnik*** et de l'économe. Parmi les domestiques de l'hòpital, deux femmes seront employées à laver le linge des malades, balayer les salles, et entretenir le tout dans la plus grande propreté. Un boulanger et un cuisinier prépareront la nourriture pour les malades internes et externes, ainsi que pour les gens de service. Six valets seront employés pour le service du dehors

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

à tout ce que l'ispravnik leur ordonnera. Un sommelier soignera tout ce que l'économe confiera à sa garde. Vingt autres gens serviront à tour de rôle dans l'intérieur de l'hôpital. Nous indiquerons ci-après les traitements que chacun de ces gens de service pourra avoir sur les revenus de l'hôpital Saint-Pantéléimon.

De même, nous ordonnons qu'à l'église Saint-Bessarion il y ait deux curés qui devront lire la messe, dire des prières pour les malades, les confesser, les faire communier, et donner près de l'église la sépulture à ceux qui succomberaient. Vingt autres individus, hommes et femmes, avec un chef, seront affectés au service des malades comme gardiens. Ceux-ci seront exempts de toute redevance envers le gouvernement, afin qu'ils soient entièrement au service de l'hôpital. Ils auront à leur disposition une voiture attelée de deux chevaux, dont ils se serviront pour transporter les malades de la ville à l'hôpital.

Désirant que ces hôpitaux soient largement pourvus des moyens nécessaires à leur entretien, nous voulons non seulement que les dispositions des donateurs soient maintenues immuables, tant pour ce qui concerne la dotation que le Prince Grégoire Ghica II a constituée à ces établissements, que relativement aux donations que les boyards et autres fidèles, parmi les indigènes, y ont ajoutées sur leurs propres biens, ainsi que nous en avons fait l'énumération ci-après; mais nous ordonnons, de plus, que ces établissements *soient affranchis de toute contribution envers le trésor public,* ainsi que de toute autre redevance en argent ou en nature. Il est juste que cette institution de bienfaisance publique jouisse à tout jamais des immunités qui lui ont été accordées. et *nous espérons que les princes qui nous succéderont voudront bien les lui conserver, vu qu'avec le peu de revenus qui résultent de la dotation constituée par S. A. le Prince Grégoire Ghica, ainsi que par des grands boyards et autres indigènes, non seulement on pourvoit aux besoins des malades indigents qui sont soignés dans l'intérieur de cet établissement, mais on vient encore au secours des malades qui se trouvent dans les hôpitaux du dehors.* Cet établissement mérite d'ailleurs toute protection aussi par son beau site, qui offre aux habitants de Bucarest une des plus agréables promenades à proximité de la ville.

En énumérant ici les donations faites par S. A. le Prince Gr. Ghica et le Prince d'heureuse mémoire notre père, Charles Ghica, par le Prince Mathieu, notre oncle, et par d'autres Princes, ainsi que par de *grands boyards* et autres *personnes charitables, parmi les indigènes,*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

nous les sanctionnons par cet acte et les confirmons toutes, ainsi que nous les décrivons une à une.

1. La terre nommée *Obileska,* sur laquelle a été bâti cet hôpital et celui de Saint-Bessarion.— Cette terre fut d'abord une des propriétés du *monastère fondé par le Vornik Tchernica.* Elle appartint ensuite à la Métropole qui, en dernier lieu, en fit l'abandon à l'hôpital Saint-Pantéléimon, contre l'échange d'une partie de ***la terre domaniale de la ville de Bucarest.*** Une autre partie de 125 toises de la terre ***Dobroesti,*** ayant été achetée par S. A. le Prince Gr. Ghica, fut incorporée à la terre *Obileska.*

2. Le lac dit *Gretchi,* propriété ***domaniale*** située dans le district de Vlachka, avec le droit de pêche et autres revenus qui y sont attachés. — Ce lac s'affermait par-devant le *conseil* comme un revenu domanial; mais S. A. le Prince Gr. Ghika en fit don aux hôpitaux par la considération que ***plusieurs Princes, parmi ses prédécesseurs, ont fait des donations et ont accordé des immunités à tel monastère qu'il leur a plu, en prenant sur les domaines de l'État des terres, des vignes, des lacs*** ou autres revenus domaniaux, savoir: droit de douane, impôt sur les vins, le bétail et autres, sans qu'aucune loi ou coutume mît quelque restriction à la pratique de cette œuvre charitable. Car les biens que ces Princes ont donnés, appartenant au domaine public, n'ont pas été détournés dans des vues d'intérêt particulier, mais ils ont été affectés à des établisements publics de bienfaisance.

3. ***La Kapitanie Hodîvoia,*** propriété ***domaniale*** sise dans le district de Vlachka. — Le revenu de cette terre était jadis la jouissance du capitaine de l'arrondissement; mais comme S. A. le Prince Gr. Ghika trouva que ladite charge jouissait d'autres revenus assez considérables, elle jugea équitable de donner cette terre aux hôpitaux pour le soulagement de l'humanité souffrante.

4. Une partie de la terre ***domaniale*** de la ville de ***Bucarest,*** avec les 12 quartiers d'habitants qui ont des maisons sur cette terre, et qui sont tenus de payer un droit d'emphytéose pour leurs emplacements. — S. A. le Prince Gr. Ghika fit cette donation, se basant encore ***sur le droit dont les Princes, ses prédécesseurs, ont usé en donnant*** à des monastères comme celui de Radu Voda et de Saint-Georges, ainsi qu'à la Métropole, des emplacements sur la terre ***domaniale*** de la ville, avec l'obligation, pour ceux qui ont construit des maisons sur ces terrains, de payer un bail emphytéotique.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

5. La terre *Klatesti*, de toises [1], achetée par S. A. le Prince Gr. Ghika à Constantin Kokoresko.

6. La terre *Papeni*, de 600 toises, achetée également par Son Altesse.

7. Le droit de percevoir deux aspres par védro de vin dans les vignobles du district *Slam-Rimnik*.

8. *Idem*. — La taxe dont se trouvent imposés les cabarets du district de Dimbovitza et de la ville de Craïova, laquelle taxe faisait jusqu'ici partie de revenus princiers.

9. La terre *Douchani*, du district de Vlachka, donnée aux hôpitaux par feu le grand *Bano Vakaresko*, l'an 7209.

10. La terre *Dedouleski et Stâutzesti*, du district de Prahova, donnée par feu le grand *Bano Feresko*.

11. La terre *Resmiresti*, de 500 toises, dans le district Vlachka, donnée par feu le Serdar Sando *Bouksanesko*, tuteur de cet hôpital.

12. Partie de la terre *Riosi*, 500 toises, dans le district de Vlachka, donnée par feu la *Princesse Balassa*- fille du Prince Constantin *Brankovano*, èpousé du grand Bano Emm. *Lambrino*.

13. Autre partie de la terre *Riosi*, 922 toises, achetée par l'intendant de l'hôpital Saint-Pantéléimon sur le produit de la vente de 200 toises d'une terre nommée Perietzi, qui avait été donnée aux hôpitaux par *Démètre Lekhlio*, camarasse des salines, l'an 7259.

14. Les terres *Zgrébezile* et *Alexandra*, 3359 toises, dans le district Téléorman, données par le Sloudgiar *Pana Contzesko*, qui, s'étant fait moine, passa le reste de sa vie dans le monastère Saint-Pantéléimon.

15. Deux tiers de la terre *Batatchou*, du district Téléorman, qui avait appartenu à l'aga *Constantin Balatchano*, et qui fut confisquée au profit des hôpitaux par ordre de S. A. le prince Gr. Ghica, parce que ledit Balatchano avait émigré en pays ennemi.

16. Le terre *Degesti*, 300 toises, dans le district d'Argisse, donnée par feu Sando Bouksanesko.

17. Les montagnes qui bordent la rivière Latro, données également par le susdit boyard.

18. La terre *Zadaricho*, — 155, toises, — dans le district de Vlachka, donnée par Constantin l'épicier.

19. Un emplacement de 50 toises, pour un moulin, sur le cours d'eau de Vede, donnée par le cloutchar Mathieu Ungouréo.

20. Un Égyptien (esclave), acheté par S. A. le Prince Gr. Ghica sur

[1] Le nombre est en blanc dans la traduction que nous possédons.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sa cassette, et donné au service de l'hôpital Saint-Pantéléimon, l'an 7260.

21. La vigne de dix pogons (à peu près 20 hectares) [1]), sur le coteau Skei, district de Saka, donnée par le grand Logothète Constantin Brancovan, l'an 1754.

22. La vigne de dix pogons sur le coteau Negovani, donnée par le grand bano Étienne Vakaresko.

23. Une vigne sur le territoire de Pitesti, district de Moustzélo, qui avait été la propriété de l'aga Constantin Balatchano, et qui a été confisquée au profit des hôpitaux, par la raison indiquée ci-dessus au No. 15.

24. La vigne de sept pogons, sur le coteau Negovani, district de Saka, donnée par le sloudgiar Pana Contzesko, avec les terres énoncées au No. 14.

25. La vigne de six pogons, sur le coteau Skei, district de Saka, donnée par Sando Tohaneano.

26. Le droit de douane à la foire annuelle, que S. A. le Prince Gr. Ghica a instituée pour le monastère Saint-Pantéléimon au profit des hôpitaux.

27. La maison et les boutiques, en face de l'église Saint-Nicolas, construites aux frais du Métropolitain Néophyte, sur sa cassette privée, et données par lui aux hôpitaux.

Après tous ces legs de donations, S. A. le Prince Gr. Ghica, de concert avec feu le Métropolitain Néophyte et avec les boyards membres du Divan, prenant en considération qu'il y avait dans le pays certains prieurés dont *les uns étaient fondés et dotés par des Princes, d'autres par des boyards ;* que ces établissements religieux ne relevaient d'aucun autre grand monastère, ni dans le pays ni à l'étranger, et que la plupart étant pauvres *et ne pouvant acquitter leur quote-part lorsque le trésor public faisait, comme de coutume, appel aux monastères en général pour quelque contribution,* ils étaient tous plus ou moins grevés de dettes, affranchit ces prieurés de toute redevance envers le trésor de l'État, et les annexa à l'hôpital Saint-Pantéléimon, comme succursales, avec une légère charge pour subvenir à l'entretien des malades. Ces prieurés sont:

1° Le monastère *Fédélesoï*, édifié par feu notre aïeul, d'heureuse mémoire, le prince Grégoire Ghica Ier. Usant du droit de patronage qu'il avait sur ce monastère, comme descendant du premier fondateur.

1) C'est une erreur d'écriture, on a voulu dire cinq hectares.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

de cet établissement, notre grand-père, le prince Grégoire Ghica II l'attacha à l'hôpital Saint-Pantéléimon avec toutes les terres et autres biens dont ce monastère était doté.

2° Le monastère *Brebo*, du district Prahova, institué par le prince Mathieu le vieux.

3° Le monastère *Poiana*, du district Prahova, institué par le grand Spathar Thomas Cantacuzène.

4° Le monastère *Gaisseni*, du district Dimbovitza, ancien établissement religieux fondé par des boyards.

5° Le monastère *Kobia*, du district Vlachka, également fondé par des boyards.

6° Le monastère *Korneto*, du district Argisse, également fondé par des boyards.

7° Le monastère *Tirgsorou*, du district Prahova, institué par le prince Antoine le Vieux.

8° Le monastère *Lespezi*, du district Prahova, fondé par le stolnik Pirvo Cantacuzène, et donné à l'hôpital Saint-Pantéléimon par les héritiers mêmes du fondateur.

9° Le prieuré *Serbânesti*, du district Romanatzi, fondé par Mathieu Morenglave, qui en fit lui-même donation à l'hôpital Saint-Pantéleimon.

10. Le prieuré *Titiritchou*, du district de Voulcha, qui fut fondé par le spatar Michel Cantacuzène, et qui, du consentement des neveux et héritiers du fondateur, fut donné à l'hôpital Saint-Pantéléimon.

11. Le monastère *Maxinéni*, du district Slam-Rimnik, institué par le prince Mathieu le vieux.

Le monastère *Fédélesoï* excepté, dont tout le revenu est affecté au profit de l'hôpital Saint-Pantéléimon, la redevance des autres monastères envers cet hôpital est réglée ainsi qu'il suit:

Le monastère Brebo, 25 piastres.—Kobia, 50.—Lespezi, 50.—Poiana, 125. - Korneto, 30. — Titiritchou, 45 — Gaiseni, 125.— Tirgsorou, 100.— Maxinéni, 100. — Serbanesti, 50 [1]).

L'hôpital Saint-Pantéléimon possédera en sus:

1. La part de la terre *Klatesti*, échangée contre les terres *Boudesti* et *Potchivaliste*, qui avaient été données à cet hôpital par les héritiers du sloudgiar C. Korbeano.

[1]) Le secours accordé par ces monastères ne se borne plus aux sommes indiquèes. La plus grande partie de leurs revenus, qui, depuis, ont augmenté hors de toute proportion, est absorbée par l'hôpital et forme son principal revenu. (Cette note est au crayon dans notre manuscrit. Il y a lieu de croire qu'elle est du Prince Bibesco).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

2. Le prieuré *Grazdana*, du district Bouzéo, fondé par l'archimandrite Kosma, et consacré par lui-même à l'hôpital Saint-Pantéléimon, en l'année 1755, avec la charge de payer sur ses revenus à cet hôpital 20 piastres par an.

3. La terre des *Grandes Salines*, où l'exploitation a lieu actuellement, et dont il revient à l'hôpital la dîme.

4. Le lac *Zimnitché, propriété domaniale*, et l'impôt sur les vignes de la terre *Klatesti*. Cette donation fut faite à l'hôpital, en l'année 1752, par notre père le Prince Charles Ghica, *qui usa ici de son droit de maître sur tout ce qui était du revenu domanial.*

5. L'emplacement pour un moulin sur la rivière Dimbovitza, acheté sur les fonds de l'hôpital Saint-Pantéléimon, au prix de 350 piastres.

6. La terre *Varesti*, avec l'étang, la maison et neuf Bohémiens qui ont été la propriété de Joikim le moine, et dont celui-ci a fait donation à l'hôpital, par testament.

7. Le droit de douane sur les foires de *Valé-Tencouloui* et des vignobles de *Pitesti*.

8. La terre *Floresti*, adjacente à celle du monastère Saint-Pantéléimon, qui a été achetée sur les fonds de l'hôpital en deux lots, dont l'un est de 300 toises en largeur, sur 500 en longueur; l'autre de 700 toises en largeur.

9. Partie de la terre de *Kazaneska*, du district Téléorman, 900 toises, qui fut achetée sur les fonds de l'hôpital et incorporée à l'autre partie de même nom que l'hôpital possédait déjà.

10. La terre *Ziliste et Hotzeaska*, sur la rivière Kilneo, district Bouzéo, 235 toises, achetée par l'intendant sur les fonds de l'hôpital.

11. La terre *Gologano*, du district Ilfov, donnée à l'hôpital par Malcho et par son épouse Hélène, l'an 1764.

12. Des vignes dars les vignobles de *Lipia*, district Bouzéo, données par Marie, épouse du capitaine Jean.

13. La terre *Soreska*, du district Bouzéo, donnée par l'épouse de Kîrlova.

14. Une maison dans le quartier Saint-Georges, bâtie sur *terrain domanial*, et donnée à l'hôpital par le médecin Fotake, l'an 1763.

15. Une maison dans le quartier *Skaonele*, donnée par le stégar Constantin, l'an 1765.

16. Le droit de percevoir deux aspres par paire de bœufs à la foire de Hodivoïa; immunité accordée à l'hôpital Saint-Pantéléimon par le Prince *Const. Mavrocordato*.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

17. La terre *Resmiresti*, donnée par Sando Bouksanesko, tuteur de l'hôpital.

Ainsi que nons avons inscrit toutes donations qui ont été faites par notre grand-père, le prince Gr. Ghica, par notre père, le Prince Charles Ghica, et par d'autres fidèles habitants de ce pays; de même tout legs et donation que d'autres personnes charitables voudront faire désormais pour le soulagement des malades malheureux, seront inscrits par devant les curateurs principaux (que nous nommerons ci-après) dans les registres de l'hôpital, ainsi que dans ceux de la Métropole qui sont confiés à la garde de S. Ém. le Métropolitain. Sur ces doubles registres sera apposé notre sceau, ou *celui du Prince qui nous succédera.* Les noms des donateurs seront, de plus, portés sur le mémento de l'église Saint-Pantéléimon.

La gestion des biens de l'hôpital, ainsi que la surveillance du service dans l'intérieur de cet établissement, devant nécessairement être confiées à un ispravnik (intendant), nous confirmons la nomination que notre père, le Prince défunt, a faite à cette place, en la personne du second logothète Démètre, que nous avons trouvé aussi zélé et intelligent pour la prospérité de l'institution.—*Nous conformant également aux dispositions du Prince Gr. Ghica,* nous nomons grands curateurs de l'établissement Saint-Pantéléimon, *en les prenant parmi les premiers grands dignitaires de notre conseil, le grand logothète Pîrvo Cantacuzène et le grand vistiare Bade Stirbei* (QUI SERAIENT REMPLACÉS PAR CEUX QUI LEUR SUCCÉDERAIENT DANS LEURS CHARGES). Nous nommons *de plus président* de cette curatelle *S. Ém. le Métropolitain Grégoire*, qui, conjointement avec lesdits boyards, aura l'inspection sur toutes les affaires de l'établissement Sain[illegible]mon.

A la fin de chaque année, l'intendant soumettra à cette curatelle les comptes des revenus et les dépenses de l'hôpital, afin qu'ils soient revisés et sanctionnés dans les dues formes.

Le service des membres de cette curatelle étant gratuit, leurs noms seront inscrits dans le mémento de l'église Saint-Pantéléimon.

Après le décès de l'*intendant* actuel (épitrope), *S. Em. le Métropolitain,* de concert avec les autres membres de la curatelle, éliront, toujours parmi les boyards, un homme également digne de cette confiance, et ce choix sera soumis à l'approbation et confirmation du Prince régnant.

L'*économe*, de son côté, rendra compte annuellement à l'intendant de toutes les dépenses qu'il aura été chargé de faire. Cet *économe* sera également choisi par le *Métropolitain*, de concert avec les membres de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

BUNURILE

STĂPÎNITE ÎN 1767 DE EFORIA SPITALULUI PANTELEIMON

I

DONAȚIUNILE FĂCUTE DE FAMILIA GHICA CĂTRE EFORIA PANTELEIMON

Stîngenĭ

1. *Dobroeștĭ* (moșie) danie făcută de Ghica al III, întrupată cu *Obileasca* 125

2. *Clăteștĭ* (moșie) danie făcută de Ghica al III. (V. col. III, No. 14; numărul stîngenilor nu e însemnat).

3. *Papenĭ* (moșie) danie făcută de Ghica al III . 500

4. *Mănăstirea Fedeleșoiu* (V. col. II, No. 3), făcută de Ghica al II, ai căreia epitropi sunt supușĭ de către Ghica III la marele epitrop de la Panteleimon, și care, fiind alăturată cu moșiile și privilegiurile sale (1750) la Panteleimon, încetează din acest fapt, de a avea egumen.

Hrisovul din 1767 nu spune care sunt moșiile mănăstiriĭ Fedeleșoiu.

Total (afară de moșia *Clăteștĭ* și de ale mănăstiriĭ *Fedeleșoiu*) 625

Dăniele de căpetenie ale altor familiĭ

Din coloanele II și III pot reeși tablourile următoare:

1) Familia **Bucșănescu** *a dat:*

Stîngenĭ

1. Moșia *Resmireștĭ* (V. col. III, No. 5) 500

2. Moșia *Degeștĭ* (V. col. III, No. 10) 300

3. Munțĭ (V. col. III, No. 11).

Stîngenĭ știuțĭ 800

2) Familia **Cantacuzino** *(înaintea adăugăreĭ Colțeĭ, fundațiunea eĭ) dedese:*

Leĭ vechĭ

1. Darea mănăstireĭ *Lespezĭ* (V. col. III, No. 31) . 50

2. A mănăstireĭ *Tituriciu*. 45

Adunarea dărilor consimțite 95

3. Prin poruncă domnească, tribut impus la mănăstirea *Poiana* (V. col. II, No. 17 înființată de către Cantacuzineștĭ) 150

Adunarea veniturilor provenite de la Cantacuzineștĭ . 245

3) Averĭ care vin de la strămoșii **Prințului Bibescu**

I. — Moșiĭ

Stînjenĭ

1. *Rîioși* (V. col. III, No. 6) 500

II. — Vii (Podgorii)

Pogoane

2. *Schei* (V. col. III, No. 23) 10

III.— Mănăstirile supuse unei dărĭ prin putere domnească

Leĭ vechĭ

3. *Brebu* (V. col. 2, No. 16) 25

4. *Tirșor* (id. 21) 100

5. *Măxinenĭ* (id. 22) 100

Adunarea 225

IV. — Drepturĭ ale Statului date de strămoșii săĭ

6. Doi aspri de perechea de boi de la tîrgul din *Hodivoia* (V. col. II, No. 15).

4) Familia **Contzescu** *a dat:*

Stînjenĭ

1. Doă moșiĭ (V. col. III, No. 8 și 9) 3,559

Pogoane

2. O vie (V. col. III, No. 25) 10

NOTĂ. — *Asprul* mergea 40 pînă la 60 de parale, adică de la un leu și jumătate.

II

BUNURĬ ALE STATULUI DATE EFORIEI DE LA PANTELIMON

I. — Moșiĭ

1. *Obileasca* (moșia pe care s'au zidit spitalurile Panteleimon și Sfîntu Visarion), danie făcută de către Vornicul Cernica. Moșia aceasta, stăpînită mai tîrziu de Mitropolie, a fost cedată de către aceasta Panteleimonului în schimbul uneĭ părțĭ din domeniul Bucureștilor.

2. Doă treimĭ din *Bătaciu* (Teleorman) confiscate de la Const. Bălăceanu, răsvrătitor, de către Ghica III și date mănăstireĭ în loc de a intra în domeniul Statului.

3. Mănăstirea *Fedeleșoiu*, zidită de Ghica II dată cu moșiile și drepturile sale de Ghica III. (E pusă aicĭ, fiind că, hărăzită Panteleimonului, această mănăstire nu mai avea amestec cu Statul).

4. Moșia *Căpitănia Hodivoia* (Vlașca) al căreĭ venit era priimit de căpitanul din Vlașca, dăruită de către Ghica III.

II. — Podgorii

5. Via *Bălăceanu*, (V. No. 2) din județul Muscel (la Piteștĭ), dăruită de Ghica III.

III. — Drepturĭ

6. Lacul *Greciĭ* (Vlașca), drept de pescuit și alte veniturĭ; danie făcută de către Ghica al III.

7. Partea domeniului din Bucureștĭ, care a plătit d'atuncĭ un drept de emfiteosă către mănăstire. În urma unui schimb (V. No. 1) în 1767 nu i mai rămînea mănăstirei de cît 12 mahalale.

8. Doi aspri pe vadra de vin din podgoriile *Rîmnicului-Sărat*.

9. Taxa cărcĭumarilor din *Craiova* și din județul *Dîmbovița*.

10. Dreptul vamal de la tîrgul anual înființat de Ghica al III-lea în folosul spitalului.

11. Dijma moșiei *Ocnele-Marĭ*.

12. Lacul *Zimnicea*, drepturĭ de pescuit și alte veniturĭ; danie făcută de Scarlat Ghica V (1752).

13. Dreptul pe podgoriile din *Clăteștĭ*; danie făcută de Scarlat Ghica. V. (1752).

14. Drepturile vamale de la tîrgul din *Valea Tenculenĭ* și de la cea de la podgoriile din *Piteștĭ*.

15. Doi aspri de perechea de boi aduși la tîrgul de *Hodivoia*; danie făcută de Const. Mavrocordat. (V. și col. III, No. 29).

III. — Mănăstiri închinate

Leĭ vechĭ

16. Mănăstirea *Brebu* (Prahova), zidită de Matei Basarab, supusă de Ghica III ca să dea 25

17. Mănăstirea din *Poiana* (Prahova), zidită de spătarul Toma Cantacuzino, supusă de Ghica III (fără a aduce mărturia consimțimîntului familiei) ca să dea 125

18. Mănăstirea *Găisenĭ*, înființată de niște boerĭ, supusă de Ghica III ca să dea 125

19. Mănăstirea *Cobia* (Vlașca), înființată de niște boerĭ, supusă de Ghica III ca să dea 50

20. Mănăstirea *Cornetu* (Argeș) înființată de niște boerĭ, supusă de Ghica III ca să dea 30

21. Mănăstirea *Tirșoru* sau *Tîrgușoru*, înființată de Voivodul Anton din Popeștĭ, supusă de Ghica III ca să dea 100

22. Mănăstirea *Măxinenĭ*, înființată de Matei Basarab, supusă de Ghica III ca să dea 100

Adunarea (dărilor mănăstirilor închinate supuse la dajdie numai prin procură domnească fără consimțimîntul familiei) 580

III

BUNURI DATE EFORIEI DE LA PANTELEIMON ȘI CUMPĂRĂTURI FĂCUTE DE ACEASTĂ EFORIE

I. — Moșiĭ

1. *Obileasca* (moșie), danie făcută de Vornicul Cernica, înființătorul mănăstireĭ (V. col. II, No. 1).

2. *Dușanĭ* (moșie), (Vlașca); danie făcută de marele Ban Văcărescu (7259).

3 *Dedulеștĭ* (Prahova), și

4. *Stăuțeștĭ* (idem); danie făcută de Marele Ban Ferăscu.

5. *Răsmireștĭ* (Vlașca), danie făcută de Serdarul Sandu Bucșenescu, fost epitrop al mănăstireĭ . . 500

6. *Rîioși* (Vlașca), danie făcută de Domnița Bălașa Lambrino (născută Brîncoveanu) nevasta marelui Banului Em. Lambrino 500

7. *Perieți*; danie (7259) făcută de Dem. Lehliu, cămărașul Ocnelor. Cu prețul vînzăreĭ acestei moșiĭ, spitalul a cumpărat remășița din Rîioși (V. 6), și anume. 922

8. *Zgreabezile* ⎫ danie făcută de Slugerul Pană

9. *Alexandria* ⎭ Conțescu, făcînd amîndoă . . 3,359

10. *Degeștĭ* (Argeșe); dania luĭ Sandu Bucșenescu, (V. No. 5) 300

11. Munțiĭ din rîul *Latru*; dania aceluiașĭ . . .

12. *Zădăriciŭ* (Vlașca); dania băcanuluĭ Constantin 155

13. Loc de moară pe rîul *Vedea*; danie făcută de Matei Ungureu.

14. *Budeștĭ* și *Pocilăveștĭ*, danie făcută de slugerul Constantin Corbeanu. Schimbate de spital cu o parte din *Clăteștĭ* (V. col. I, No. 2).

15. Loc de moară pe Dîmbovița, cumpărată de spital cu 350 lei vechĭ.

16. *Floreștĭ*, cumpărătură a spitalului

Doă părțĭ, una care are în lățime 300

și 500 în lungime,

iar cea-l-altă care are în lățime 700

17. Partea din *Căzăneasca*, cumpărată de spital, împreunată cu partea cea-l-altă din moșia cu acelașĭ nume, stăpînită de spital 900

18. *Vărăștĭ* (cu eleșteŭ, casa și 9 țiganĭ) dania călugărului Ioachim.

19. Moșiile *Ziliștea* și

20. *Hoțeasca*, pe Cilneu (cumpărată de spital), face amîndoă 235

21. *Gologanu*, (Ilfov); danie făcută de Marcu și de nevasta sa Elena (1764).

22. *Soreasca* (Buzău); danie făcută de nevasta lui Cîrlova.

Adunarea stînjenilor cunoscuțĭ . . . 7,921

II. — Podgoriĭ

Pogoane

23. *Schei* (Saca), danie făcută de marele Logofăt Constantin Brîncoveanu (1754). 10

24. *Negovanĭ* (Saca), danie făcută de marele Ban Ștefan Văcărescu. 10

25. *Negovanĭ* (Saca), danie făcută de Pană Conțescu (V. No. 8 și 9) 10

26. *Schei* (Saca), danie făcută de Sandu Tohăneanu 6

27. *Lipia* (Buzău), danie făcută de Maria, nevasta căpitanuluĭ Iancu.

Adunarea pogoanelor cunoscute . . 36

III. — Case

28. Casele și prăvăliile din fața Sf. Nicolae; danie făcută de Mitropolitul Neofit.

29. Casa în mahalaua Sf. Gheorghe, zidită pe locul Statului, danie făcută (1763) de doctorul Fotake.

30. Casa din strada Scaune, danie făcută (1765) de slugerul Constantin.

IV. — Mănăstirile închinate de către unele familiĭ

Leĭ vechĭ

31. Mănăstirea *Lespezĭ* (Prahova), zidită de Stolnicul Pîrvu Cantacuzino și supusă la un tribut de . 50

32. Mănăstirea din *Tituriciŭ* (Vîlcea), zidită de Spătarul Mihaĭ Cantacuzino, supusă de familie la un tribut de 45

33. Mănăstirea *Șerbăneștĭ* (Romanațĭ), supusă de înființătorul eĭ Matei Morenglave, la un tribut de . 50

34. Mănăstirea *Grăjdana* (Buzău), supusă de înființătorul săŭ, Archimandritul Cosma, în 1755, la un tribut de 20

Adunarea acestor tribute 165

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

la curatelle, et tout le mobilier de cet hôpital sera confié aux soins de cet employé, sous sa signature et responsabilité.

Lorsque l'intendant examinera les comptes que l'économe lui présentera il devra en même temps confronter ceux de l'apothicaire avec les ordonnances des médecins, à l'effet de prévoir teute fraude.

Les registres des comptes que l'intendant aura rendus annullement seront déposés dans une caisse avec tous les chrysobules princiers, les bulles des patriarches et autres documents que cet établissement possède, laquelle caisse sera confiée à la garde de S. Ém. le Métropolitain, en sa qualité de président de la curatelle, pour la conserver à la sainte Métropole.

Les vêtements sacerdotaux de grand prix, ainsi que les vases sacrés en argent, seront conservés dans une caisse en la garde de l'économe. Les ustensiles en cuivre, ainsi que tout le mobilier de l'hôpital, seront également aux soins de l'économe.

Les malades qui seraient atteints de maladies chroniques et voudraient se faire traiter à l'hôpital Saint-Pantéléimon, qui est principalement destiné à des maladies de ce genre, ***n'auront qu'à adresser leur pétition au Prince***, qui l'apostillera au premier médecin, afin que celui-ci examine la maladie, et adresse le souffrant au médecin et à l'économe de l'hôpital, où l'un traitera sa maladie, l'autre pourvoira à ce qui sera nécessaire à ce traitement.

Le médecin de l'établissement tiendra des registres où il inscrira les malades entrés et sortis.

L'intendant veillera à ce que tous les employés ecclésiastiques ou laïques remplissent leurs fonctions avec toute l'exactitude requise, et lorsqu'il verra que quelqu'un s'écarte de son devoir, il pourra le congédier et en nommer un autre à sa place.

Après avoir ainsi posé les fondements de cette institution, voulant consolider ses bases et les rendre immuables, nous consacrons par le présent testament princier les dispositions ici énoncées et les confirmons dans toute leur teneur.

Ceux qui nous succéderont, en observant les dispositions établies par le Prince notre grand-père, ainsi qu'elles sont contenues dans ce testament, non seulement seront considérés eux-mêmes comme fondateurs de l'établissement, mais ils se rendront aussi propice la bénédiction de saint Pantéléimon et de saint Bessarion, les patrons de ces hôpitaux. Si, au contraire, quelqu'un, par un motif quelconque, voulait détruire ce qui a été établi par le Prince notre grand-père, et que nous avons

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

consacré par cet acte, en renversant la destination de cette institution sacrée, qu'un tel, qui que ce soit, ait pour accusateurs, au jugement dernier, les saints patrons de l'établissement, et que la colère de Dieu pèse sur lui et sur ses descendants.

En foi de quoi le présent testament a été signé par nous Alexandre Ghika, prince régnant, et par notre bien-aimé fils, Prince Grégoire, et revêtu de notre sceau princier, l'an de grâce 1767, septembre 15, en notre capitale Bucarest, la première année de notre règne.

Nous prenons pour témoins de cet acte tous nos honorables et fidèles premiers boyards du Divan: le grand Bano I. Crysoskoléo, le grand vornik Démètre *Racovitza*, le grand vornik Nicolas Dédoulesko, le grand spathar Démètre *Ghika*, le grand logothète Pîrvo *Cantacuzène*, le grand vestiar Stirbey, le grand postelnik Ieanake, le grand cloucher Jean Vakaresko, le grand paharnik Mathieu Kretzulesko, le grand comisse Jean Morouz, le grand stolnik Georges Karagé, l'ispravnik Pîrvo *Cantacuzène*.

Signé: Alexandre GHICA, *Prince régnant* [1]).

INAUGURAREA PODOLUI PESTE OLT.

Vestitorul Romînesc, gazetă semi-oficială, Bucureștĭ [2]):

Slatina:—La 7 ale acestei lunĭ, pe la 8 ceasurĭ seara, sosiră în orașul nostru Măriile lor Prea-înălțații noștrii Domn și Doamnă, așteptațĭ cu atîta nerăbdare, pentru inaugurarea mărețului pod dupe apa Oltului. Vestea acestei solemnitățĭ hotărîte pentru ziua Sfintei-Mariei, patroană a nenorociților ce se primejduesc pe valurĭ, adunase în acest pitoresc oraș, o mulțime nenumărată de vizitatorĭ, de toate treptele și de toate stările, ce alergaseră din Capitală și din Județe ca să se bucure de o prăznuire națională care va trăi multă vreme în pomenirea Romînilor. Casele orașului Slatinei nu erau îndestule pentru vizitatorii curioșĭ și entusiaștĭ, din care mulțĭ, negăsind alt mijloc de locuință, se așezaseră bucuroșĭ prin colibĭ, ca în niște corturĭ vremelnice, pe marginea orașului.

În viitoarea dimineață, o mișcare neobicĭnuită se vedea pe ulițele

[1]) Écrit par Popa Floré, maître d'école au monastère de Saint-Georges.
[2]) No. 73, anul al XI-lea, 1847.

orașului, bărbațĭ și femei, orășanĭ și străinĭ, boierĭ și neguțătorĭ, stăpiniţĭ de aceiașĭ dorință, alergau și se întreceau care mai întîiu să apuce loc la sfințirea podului. M. M. L. L., după săvîrșirea slujbei bisericeștĭ, și după priimirea închinăciunilor obșteștĭ pentru ziua grațioasei noastre Doamnei Mariei, plecară pe la doă ceasurĭ la pod. Aci fură întîmpinațĭ de Ex. Lor D. D. Miniștri, de ștabul Domnesc, și de toată boĭerimea ; apoi priimițĭ de Prea-Sfinția Sa părintele Vicar, dimpreună cu tot clerul, la intrarea măreţului pavilion de frunze ce coprindea o mare parte a podului, la mijlocul căruia era pregătit altarul pentru Dumnezeiească slujbă. Dealurile de prin prejur și văile Oltului de la oraș și pînă la pod, cum și cea mai mare parte a podului, erau pline de un norod în mișcare, de o mulțime setoasă de o rară priveliște. Fie-care cauta să se așeze mai cu apropiere, să auză mai bine. Nu rămăsese de cît un mic spațiu neocupat și acesta înaintea M. M. L. L., unde dorința trăgea mai cu putere, unde respectul și sfiala se împotrivea dorinței. În sfîrșit imnurile sfinte începură și o tăcere nemărginită se întinse peste mulțime. Pe pod nu se auzia de cît glasul pontifului și dedesubt înecatul murmur al Oltului, care deșteptat în adîncimile sale de sgomotul acel neobicĭnuit, și furios în potriva stavilei ce-i oprește urgia, apoi recunoscînd pe fii săĭ în mulțimea ce-i turbura odihna, se îmblînzește treptat, scutură cu plăcere umedoasa lui șevelură *(sic)*, zîmbește și ĭeartă în favorul puterii mîna ce-l înfrînează. După ce țeremonia luă săvîrșire, profesorul școalei nationale rosti din partea orașului un cuvînt doveditor de recunoștința orășenilor Slătinenĭ și a tuturor Romînilor, pentru nemuritoarea facere de bine de atîta vreme dorită, anevoie, și, după cum se credea, peste putință de dobîndit, dar realizată în sfîrșit prin statornica stăruire și hotărîtoarea voință a Domnului nostru. Atuncĭ M. Sa, cu ochii aprinșĭ de flăcăra inimii, cu figura palidă și mișcată de o sensație adîncă, (căcĭ bucuriile cele marĭ se vădesc adesea prin aceleașĭ simptome ca și izbirile soartei), răspunse, după cît ținem minte, în felul acesta :

DOMNILOR !

«Prețuim cu cea mai vie mulțumire sentimentele carĭ Ni le înfățișațĭ; «înțelegem bucuria cu care văd că vă strîngețĭ astă-zi împrejurul Nostru. «Care Romîn ar putea să nu se simță mișcat pînă în adîncul sufletului «întru asemenea împrejurare? Ziua de astă-zĭ vestește Romînilor că «am făcut un nou pas înainte, care Ne va ĭerta a păși spre alte îmbu«nătățirĭ și mai marĭ. Împĭedicările ce popria, primejduind de multe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«orĭ, sloboda comunicaţie între Rominia cea mare şi cea mică, s'au «rădicat, rezultat care, precum ştiţĭ, nu sunt încă doui anĭ, se socotia «mai presus de puterile Noastre. Un nou isvor de fericire se deschide «patriei Noastre, iar mai cu osebire lŏcuitorilor oraşului Slatina. Am «venit dar, în mijlocul D-voastră, nu ca Domn, dar ca Romîn, să fiu «părtaş obşteştii bucurii, şi am ales ziua cea mare de veselie pentru «Noi, fiind aceia întru care se prăznueşte numele Măriei Sale Doamnei «ca să serbăm cu toţii ziua ce are a însemna începerea unei noĭ «vieţĭ pentru acest oraş. Am socotit că nu puteam, atît Noi cît si M. «Sa Doamna, să vă dăm o dovadă mai mare de binele ce vă voim, şi «de dragostea ce vă păstrăm.

«Datoria cere a arăta a Noastră mulţumire tutulor acelora prin con- «lucrarea cărora am putut dobîndi acest fericit rezultat, şi mai întîiŭ «mulţumim din inimă prea iubitului Nostru frate Banului Barbu Ştir- «beiu, cu a căruia osirdiĭe s'a pregătiĭ materialul şi s'a început lucrarea, «apoi asemenea mulţumire arătăm *întîiului Boier* marelui Ban Gheoghe «Filipescu şi vornicului A. Vilara, care amîndoi, unul după altul, întru «îndeplinirea datoriilor Departamentului din năuntru, Ne au adus toată «rîvna şi cuviincĭosul ajutor pentru săvîrşirea acestei însemnate lucrărĭ. «Iar pentru aceia carĭ, cu ostenelele şi sudoarea lor, aŭ lucrat şi aŭ «împreunat toate aceste materialurĭ, am socotit, drept dovada osebitei «Noastre mulţumirĭ, să urmăm pildei ce Ne au lăsat bătrînii Romanĭ «care, la toate lucrările de aseminea fire, unde-şĭ tipărĭau urmele lor «de uriaşĭ, înscriau şi numele leghioanelor ce luau parte la a lor săvîr- «şire. Două coloane dar se vor ridica la amîndouă capetele podului «unde se vor înscrie numele tutulor satelor care au contribuit prin «munca lor, de la început pînă la săvîrşirea acestui măreţ lucru, spre «a rămine ca o recomandaţie vecĭnică urmaşilor Noştrii.»

Chemînd apoi pe D Balzano, arhitectul însărcinat cu lucrarea podului, îĭ mulţumi prin cuvinte măreţe pentru ostenelele ce a depus; zmulse decoraţia ce M. Sa o purta la git şi o dete D-lui Balzano, încîntat şi pătruns de asemenea răsplătire, ĭar mai ales de maniera nobilă cu care i se făcu.

Este anevoĭe să descrie cine-va impresia lăsată de cuvîntul M. Sale. La săvîrşirea celor din urmă vorbe, o salutare de mii de glasurĭ se inalţă in aĭer (*sic*); lacrămĭ de bucurie se văzură curgind pe mai multe obraze stoice şi recĭ în nenorocirĭ; însuşĭ străinii care abia înţelegeau limba noastră, erau electrizaţĭ şi dovediau prin lacrimĭ simţirea lor, căcĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

acea elocuență vorbia în adevăr inimii, căcî era potrivită cu frumusețea priveliștii, cu mărirea solenității.

Entusiasmul mulțimii era în gradul cel mai înalt ; pe pod, pe drum și pe ulițele orașului nu se auzia de cît întrebarea: ațî auzit cuvîntul? ațî auzit pe M. Sa? ațî auzit pe Doamne plîngînd? Această bucurie, această mișcare nu mai încetă pînă la vremea prînzului, cînd Măriile lor se întoarseră ïarășî la pod, unde era gătită masa Domnească, și osebit de aceïa o altă întinsă masă pentru mulțimea norodului pe marginea Oltului.

Urările pentru sănătatea Măriilor lor, pentru prosperitatea orașului și a Romîniei, strigările de bucurie ale norodului, sunetele muzicilor ostășeștî care aduceau aminte un trecut strălucit, se repetară de glasul tunurilor așezate pe malurî, și se prelungiră pe unde, pînă cînd soarele apuind fu ramplasat (*sic*) de lumina focurilor de artifiție care acoperiau cele două țărmurî. Luna ce revărsa peste valurî și peste desimea privitorilor după pod și din preajmă limpedea sa lumină, focurile de deosebite colorî ce se prelungiaŭ și se încrucișiaŭ pe oglinda apelor, esclamațiile de plăcere și de mirare ale norodului, varietatea costumelor și a uniformelor ce se confundau neîncetat de la o margine pînă la alta a podului, blîndețea și bunătatea M. Sale Doamnei, care era obiectul adorațiilor obșteștî și patroana solenității, toate făcură din această zi și din acéstă seară una din solenitățile naționale cele mai vrednice de pomenit și anevoie de uitat.

Cuvînt din partea orășenilor Slatinei, către Măria Sa Prea Înălțatul nostru Domn, rostit de profesorul C. Staicovicî.

PREA ÎNĂLȚATE DOAMNE!

Precum toată făptura, la izbirea soarelui pe orizon, ca de fața unui prea-darnic părinte ce se arată încărcat de atîtea bunurî, aducînd fiilor săi, saltă de bucurie, și noile nădejdî o reînviează din amorțeala frigului nopțiî trecute, așa și pacînicii Slătinenî și Județenî d'amîndouă laturile mărețului pod, și prea credincioșî Domnescului scaun, pe care Dumnezeu v'a așezat pentru fala și binele neamului, așteptînd cu nerăbdare să vă vază la inaugurația podului, precum vesel și voïos v'a văzut la punerea pïetrei fundamentalei lucrărî, se găsesc astă-zî coprinșî ca de o putere magică de același simț al unei covîrșitoare bucuriî, văzînd lungile lor dorințe împlinite, și văzînd că, aceia ce pînă astă-zî s'ar fi socotit ca un lucru problematic, adică un pod statornic

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

peste Olt, acea greutate ce se părea neînvinsă, s'a săvîrșit cu statornica și plina de geniu a Măriei-Voastre dorințe.

Bucuria noastră dar, Prea-Înălțate Doamne, după tot dreptul cuvînt, este covîrșitoare, căci noĭ tot-d'a-una, iubindu-ne patria și pe ai săi Oblăduitorĭ și făcătorĭ de bine, am purtat și acea slăbicĭune de dragoste pentru județul și orașul nostru, bucurîndu-ne de binele și înfrumusețarea lui mai mult și mai întîiŭ; pentru-că, dintre toate locurile și orașele pe care mîna lui Dumnezeu le-a împodobit cu frumusețe și darurĭ deosebite, iar gustul și măiestria le-au desăvîrșit și le-au făcut mai vrednice de vedere, nicĭ unul nu este ca orașul sau locul unde cine-va a cules cele d'întîiŭ florĭ și a vărsat cea d'întîiŭ lacrimă, și unde în zorile viețiĭ, visul fantaziei i-a zugrăvit un viitor plin de amăgirĭ, după care și oftează pînă la mormînt.

Ast-fel sentimentul bucuriei și al noilor nădejdĭ, împrăștiat cu acelașĭ entusiasm în toate treptele și în toate vîrstele a chĭemat împrejurul Măriilor-Voastre grămezile de locuitorĭ ce vedețĭ, și care sunt astă-zĭ strînșĭ aicea, spre a Vă închina, prin espresiile plecatei mele cuvîntărĭ, cea mai adîncă recunoștință, care sunt strînșĭ, zic, spre a ruga pe înduratul Dumnezeu, ca să Vă învrednicească pînă în sfîrșit, a chiema asupră-Vă bine-cuvîntările augustelor umbre ale bărbaților celor marĭ, care au bine-făcut omenirei în felurĭ de chipurĭ, și spre a-i cere cu căldură, acestui prea mare Dumnezeu, zile îndelungate și fericite pentru Măria Sa Doamna, a căriĭ strălucită aniversară zi se serbează în prilejiul unei ast-fel de frumoase împrejurărĭ, ce va rămînea în memoria Romînilor ca cele mai falnice și plăcute suvenirĭ.

Nădejdea, care a zîmbit în epoca strălucitei suirĭ a Măriei Voastre pe scaunul Domnesc, s'a arătat mai falnică, mai sigură, în toate zilele și înaintează crescînd neîncetat. De prisos cuvintele: faptele vorbesc astă-zĭ și istoria le va spune strănepoților noștri.

Înlesnirea și siguranța celor întrebuințațĭ de a trece această periculoasă apă prin schela Slatinei, mai vîrtos la ale ei înecăcĭunĭ, și marea întreprindere a-l face pe Olt să se tîrască subt jugul care ĭ-ațĭ impozat *(sic)*, va păstra Măriei-Voastre aceleașĭ dulcĭ suvenirĭ, ce păstrează lui Traian podul de peste Dunăre, care de și se află în triste ruine, însă dintr'un mal la altul al măreţului rîu, suspină cu undele lui *„Traian, Traian“*.

În toate laturile țăriĭ cresc cu sporire dafiniĭ ceĭ meritațĭ pentru atîtea marĭ facerĭ de bine; însușĭ Oltul, în murmurul îngrozitoarelor sale unde, se despică sub picĭoarele urieșescului pod, va rezice în vecĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

numele Măriei-Voastre. Iar orăşenii Slătineni, în amintirea cărora multe veacuri Veţi trăi, ca unii ce se interesează mai mult de această facere de bine, roagă plecaţi buna-voinţă a Înălţimei-Voastre, ca să priimească din parte-le prinosul recunoştinţei lor cei nemuritoare, şi către Prea Puternicul Dumnezeu înalţă rugăciuni ca împreună cu Măria-Sa Doamna să trăiţi pînă la adînci bătrîneţe, ca să puteţi săvîrşi toate cîte geniul Măriei-Voastre a inventat pentru binele Patriei.

Ion Ghica şi mănăstirile închinate

. . . Ion Ghica deprins a servi străinului şi interesurilor străine în curs de 10 ani, ca persoană politică în disponibilitate şi ca beiu de Samos, fidel tradiţiunilor inerente numelui de Ghica: a da pămintul romînesc *călugărilor Greci*, consimte pe tăcute la pretenţiunile acestor călugări; admite pe tăcute sistemul rusesc în această cestiune; recunoaşte, fără murmură măcar, jurisdicţiunea Porţei peste Ţara Romînească: se închină înaintea acelui *irade (!)* invocat în memoriile călugărilor Greci şi aplică ad-literam dizpoziţiunile protocolului XIII.

În timpul Ministerului Domnului Ion Ghica, după un ordin al guvernului turcesc din Constantinopole, emanat fără îndoială de la Legaţiunea Muscălească, după o depeşă din Constantinopole, s'a convocat îndată cu cea mai mare grăbire o comisiune mixtă: comisiunea prescrisă în protocolul XIII al conferinţelor. Această comisiune mixtă compusă de călugări chiemaţi chiar de guvernul Romîniei, de guvernul D-lui Ion Ghica [1]) spre a legifera împreună cu Romînii în Ţara-Romînească, ar fi avut consecinţele cele mai grave, dacă provedinţa n'ar fi venit la timp să curme guvernarea beiului de Samos.

(Cesar Bolliac, Mănăstirile închinate, p. 373, 374).

Hîrtiile lui Bibescu. — Mărturisirea d-lui C. A. Rosetti.

D. C. A. Rosetti, care la p. 24, t. II, din *Scrieri din Juneţe şi din Esiliu*, mărturiseşte că, *pentru unire şi solidaritate*, a făcut *sacrificiul convincţiunilor ş'al onoarii sale*, care, la p. 31 *(idem)* îşi laudă talentul poetic, punîndu-se singur mai pre sus de Eliad, prin aceste

[1]) Care a fost supus acelui Brătianu, care prin convenţiune consulară ştergea neatîrnarea ţării. (N. tr.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

vorbe : *Prințul Bibescu găsea versurile mele cele proaste mai frumoase de cît poeziile d-tale,* face, în ce privește hîrtiile lui Bibescu, la p. 28, următoarea mărturisire : *„Este însă foarte adevărat c'am luat portofoliul din mîna unui gardist; rămîne numai ca d-ta să-mĭ dovedeștĭ că eraŭ în acel portofoliu hîrtii de conspirațiunĭ"*.

(N. tr)

DELĂSAREA AUTONOMIEI

Iată traducerea actului infam al Locotenenței care ne trîntea la picĭoarele Turciei. În text l'am pus în franțuzește ast-fel cum l'am găsit în Ion Ghica: *Amintirĭ din Pribegie*, p. 48:

NOILE INSTITUȚIUNĬ CERUTE DE POPORUL ȚĂRIĬ-ROMÎNEȘTĬ, NU-ȘĬ VOR CĂPĂTA TĂRIA DE CÎT DUPĂ APROBAREA E. S. SULEIMAN-PAȘA și SANCȚIUNEA M. S. SULTANULUI.

Tot în aceiașĭ carte p. 57 găsim actul următor, pe care nu credem de nevoe a-l traduce.

Les membres du gouvernement provisoire de 1848 et délégués de l'émigration, à Sa Hauteusse Le Sultan.

SIRE,

«Au milieu des maux qui ont pesé sur notre patrie, mais rendus plus douloureux par la main qui les infligeait, nous avons su renfermer en nous l'amertume de nos plaintes et le cri de notre désespoir [1]).

«A quelque épreuve que notre fidélité ait été mise, nous n'avons point dévié de la ligne de conduite que nous nous étions tracée, nous sommes restés jusqu'au dernier moment et nos restons encore les fidèles vassaux de Votre Majesté [2])

«Votre Majesté nous rendra elle-même ce témoignage, qu'en ceci nous avons fait tout ce qui dépendait de nous pour déjouer les espérances de nos ennemis, et ouvrir à la Sublime Porte la voie d'une politique plus régulière, plus conforme à sa dignité et à ses intérêts [3]).

[1]) Țara nu datorește *nenorocirile ce au apăsat-o* de cît membrilor răsvrătirii din 1848. Strigătul *desnădejdii* lor e legitim; plîngerea le e zadarnică.

[2]) Această fidelitate nu era de ajuns pentru fericirea Patriei.

[3]) Oare pentru interesele și demnitatea Porții semnatarii acestei adrese au turburat țara? Acest punct de vedere, de și neașteptat, e vrednic de băgare de seamă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Nous espérions que, de son côté. la Sublime Porte, pour prix de notre fidélité, ne tolérerait sous aucun prétexte l'intervention armée de la Russie, intervention qui viole à la fois les droits de Principautés et les prérogatives de la Cour suzeraine, *seule arbitre dans la question* [1]).

«Aujourd'hui, bien que l'occupation des Principautés soit un fait accompli, *notre confiance dans le triomphe de nos droits* est la même, comme aussi l'espoir que nous plaçons dans l'appui de notre Auguste Suzerain. La justice a été violée; il faut que la justice recouvre ses droits.

«La vérité *a été étouffée sous le mensonge ; il faut* que la vérité *se fasse jour* [2]).

«Voilà pourquoi nous déposons aux pieds du trône de Votre Majesté Impériale le mémoire ci-joint, où se trouve retracé, avec un court exposé des droits des Principautés, l'historique de la révolution roumaine du 11/23 Juin.

«Et, en même temps que nous accomplissons ce devoir sacré envers Votre Majesté Impériale, laquelle ne peut vouloir jeter le découragement dans l'âme de ses fidèles vassaux par un plus long oubli de leurs droits, nous remplissons un autre devoir non moins sacré, envers notre patrie, en protestant une dernière fois en son nom, ainsi que nous le faisons par la présente [3]):

«Contre le fait même de l'occupation;

«Contre l'emprunt imposé récemment à la Valachie pour subvenir aux frais de cette occupation, qui tend à la priver à jamais de son indépendance [4])»;

«Contre toute atteinte portée à son droit d'autonomie;

Et subsidiairement contre tout acte, de quelque nature qu'il puisse être, accompli tant pendant la durée de cette occupation que sous le poids des mesures de rigueur et de prescription qui en frappant des milliers de citoyens privent ce pays de sa représentation complète et légale.

[1]) Această intervenţiune armată fusese anunţată; ea nu putea fi inlăturată.

[2]) Asupra acestui punt ne învoim cu cei ce au iscălit acest act; iată de ce am făcut istoricul răsvrătirii; e menit să doboare o legendă care este opera calomniei.

[3]) *Datoria cea sfîntă* era să nu se atragă asupra ţării nenorocirile ce au isbit'o.

[4]) A reclama neatîrnarea Ţării Romîneştĭ, era lucru bun, dar n'ar fi trebuit să se jertfească drepturile Statului (V. p. 446—451 din acest volum).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Les membres de l'ex-gouvernement provisoire et délégués de l'émigration Valaque:

(Signés): N. Golescu, I. Eliad, Magheru, I. Voinescu, C. A. Rosetti, Chr. Tell, N. Crețulescu, D. Crețulescu, D. Brătianu, N. Pleșoianu, A. Hristofi, I. C. Brătianu, Ștefan Golescu, Gr. Grădișteanu, P. Teulescu, Ioan I. Filipescu, I. Maiorescu, A. G. Golescu [1]).

Scrisoarea lui Heliade către Gr. Grădișteanu din 10 Iulie 1856 [2])

«Odobescul zicea curat, pe față, la sfat, în seara de 18 Iuniu: «Nu concentru oștirea că displace Rușii și eu nu pot lucra în contra Rusii căruia am servit.»

«— Foarte bine, îi ziseră Tell și Eliade; ești foarte sincer și leal; dar ca să fii mai leal, dă-ți demisia dintr'un guvern revoluționar ce îți prescrie a te purta în contra plăcerilor Rusii.

«— Demisia nu mi'-o dau, și cine poate să mă scoață», zise el, puind cu sînge rece mîna pe sabie, ca și cînd ar fi zis: «nu'mi dau demisia, ci eu am să vă leg.»

«Nimic mai firesc și mai sincer din partea Odobescului. El Domnului său era fidel, și noo inemic de față, leal.

«A doua zi ne arestă și vru să se proclame dimpreună cu Cîmpineanu în guvern. Rusetake, Brătianu și Mavrocordat, susținuți de Solomon, vin să proclame pe Odobescu! Nu știa că Odobescu era Muscal? Nu-l auziseră cu urechile?»

Heliade către Gr. Grădișteanu

8/20 Mai 1857 [3])

«Ilusii nu mi'-am făcut; mi'-am făcut datoria, și a'și face cine-va datoria fără ilusii este echivalent cu a zice bine și celui ce știi că e dispus a-ți face rău. De aș fi aflat, din cei ce au domnit la noi, pe altul mai

[1]) Reproducem aci iscăliturile, fiind că au fost greșit reproduse la p. 352 (B. F.).
[2]) Vezi *Scrisori din exil ale lui Heliade Rădulescu*, p. 540.
[3]) *Scrisori din exil ale lui Heliade* de *Ruso Locusteano* p. 565.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

bun de cît dînsul, l'aș fi preferit pe acela, și cu *bun* nu înțeleg către mine, ci către țară, căcĭ către mine în persoană Bibescu și Știrbei au fost mult mai omenoșĭ de cît Ghica; dar nu mi s'au lipit de inimă. Pe Știrbei și pe Bibescu i-am maltractat în scrierile mele și ei s'au purtat omenește cu streina și svînturata mea familie. Nu era săptămînă să nu fie cercetată. Ghica din contra, la toțĭ carĭ l'au trădat s'a dus de i-a văzut; numai la familia mea n'a trimis nicĭ un cîine s'o cerceteze. Cînd a plecat din țară la 42, eu care n'am sărutat în viața mea mîna nimenui de cît tatii și preotului, i-am sărutat mîna de adio, și mi-a dat'o ca la un cîine. Cînd am fost în Bucureștĭ, la 55, m'am dus cu cea mai mare bucurie de l'am văzut, uitînd toate cîte a scris și d-tale și lui Nicolache din Viena despre mine, și m'a priimit ca și cînd i-așĭ fi fost intendent al Curții ca Dobre, unde Bibescu, cînd m'a văzut aci, m'a îmbrățișat si m'a sărutat cu lacrime»....

Pruncul Romîn, No. 10 din 8 Iulie 1848 :

Și ce vĕḍuse tiranii pe urma noastră de începu numai decît să-șĭ eserse iar cruzimea lor? Puseră să dărîme statua de la Curtea Administrativă numai fiind-că oameniĭ iĭ zicea dreptatea.

De ce oare nu pot ei să sufere *(sic)* cel mai frumos și cel mai nevinovat *(sic)* lucru din lume ?

Dreptatea este cauza tutulor revoluțiilor ; pentru dreptate cetățeanul se aruncă în potriva cetățeanului, familie în potriva familie, seminție în potriva seminției. Monarhii o gonesc dintre noi, tiranii se îngrozesc din naintea ei, aristocrații o cunosc și o ascund, popolul suferă și tace. O ! dar popolul nu mai vrea să sufere, nu mai tace, cu toată academia Bibescului și toate împiedicăriie luminei (fiind-că tirania o duce numai cu ignoranța și întunerecul), popolul Romîn s'a deșteptat, îșĭ cunoaște demnitatea sa, îșĭ stimă prieteniĭ și îșĭ pedepsește vrăjmașiĭ săi. — Astăzĭ popolul este mare și tare.

Cea din urmă revoluție a Romînilor nu făcu alt-ceva de cît să deosibească caprele de oi și să arate aristocraților că ei prin intrigile lor, de și pot înșela și vinde doi, trei oamenĭ, dar nicĭ odată nu se joacă cu un popor întreg. El îșĭ va da sîngele, și picĭor de aristocrat nu mai vrea să rămie în țară. Nu vedea cine-va în mulțimea aceia aridicată la glasul libertățiĭ de cît căcĭulĭ negre, ziletcĭ și brațe goale, toți neguștorii, toată piața in picĭoare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Această revoluție crez că n'a fost făcută de trei, patru învățați saŭ de două-zecĭ de școlarĭ, căcĭ în ziua aceia toțĭ plecase, toțĭ eșise din Bucureștĭ, din ce pricină? nu știŭ. — Întrebați pe Mitropolitul. Chiar D-nul Eliad cu toată dibăcia sa la revoluțiĭ și cu toată opinia sa publică de care se bucură ca omul popolului. dar mă prinz cu Dumnealui că nicĭodată n'ar fi făcut o revoluție mai frumoasă de cît această din urmă.

Toțĭ aristocrații care în ziua Căĭmăcămiei împănase ulițele Bucureștiului cu echipajele lor, s'aŭ ascuns în găurĭ de șarpe, și nu vor eși la lumină de cît numai actuncĭ cînd ișĭ va da mîna cu poporul.— Ca să ne mai jure încă odată credință, să nu le mai dăm pas; — vor fi ertațĭ și îmbrățișațĭ numai atuncĭ cînd vor da dovezĭ de fapte frumoase, iar nu de vorbe frumoase.

Dacă vrea Căimăcamii aceștia să pue în lucrare căzutul regulament să fi eșit în cîmpul Filaretului saŭ în piață și să pue pe popor să jure că-l va păzi cu întregime, să fi făcut sfeștanie înaintea publicului, iar nu 'naintea a doi, trei aristocrațĭ, și atuncĭ să fi văzut dacă vre-unul din cei ce blesteamă libertatea și rechiamă vechia tirania, ar fi scăpat nesfâșiat de popor! ACUM ÎNSĂ LE-AU DĂRÎMAT NUMAI CASELE, CĂCI EI AU PRINS DE VESTE ȘI AU FUGIT DE FURIA POPOLULUI, ATUNCĬ SÎNGELE LOR INFAM AR FI CURS PE ULIȚELE BUCUREȘTIULUI ȘI CETĂȚENIĬ NOȘTRI PE TOATE RĂSPÎNTIILE CU SÎNGELE LOR ÎN LITERE NEȘTERSE «RĂSBUNARE» AR FI SCRIS.

Nu mai e d'aci nainte: cum va boerul așa se face, ci cum poruncește poporul așa să se urmeze. Popolul e nația, popolul e legile, popolul este executarea lor sau oblăduirea.

Cine nu se coboară în popol, nu face parte în nație, nu e Romin; — și d. Bibescu tîrziu și'-a cunoscut țara [1]) dacă mai dăunăzi a zis d'acolo din Sibiu unde se află «că Rominul nu mai e de guvernat!». Nu e de guvernat despoticește, Domnule, dar de guvernat democraticește tot-d'auna.

În fruntea cetei acelia ce mergea să dărîme casele tîlharilor și a aristocraților, eraŭ trei popi cu crucea în mînă și un băiat ca de 15 anĭ între dînșiĭ, care cînta versurile acestea:

Aidețĭ, frațĭ, într'o unire,
Țara noastră e 'n peire.
Aste ziđurĭ și palate
Unde zac miĭ de păcate,
Aidețĭ a le dărîma.

[1]) Decretul No. 236 din 1845 (t. 1-ŭ, p. 171) învederează întocmai contrarul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

N'auzițĭ in piață larmă,
Dațĭ năvală 'n minĭ cu armă ;
Că soldatul ne ajunge
Baioneta ne o împunge:
Dațĭ d'o vrea și el să dea.

Destul fearele ne strînge,
Și robia 'n vatră plinge,
Inima ni se împietrește:
Ferea ni se amărește,
Morțĭ mai bine-ar fi să fim.

Cînd cea patria ne cere,
Printr'un țipăt de durere,
De cît viață îndelungată
În robie rușinată,
Cu arma 'n mînă să perim !

Fraților ! să n'avețĭ milă,
Dațĭ în cei ce vĕ fac silă,
Vă ia plugul, arătură,
Boul chiar din bătătură,
Par c'ar fi un drept al lor.

Dreptul lor e și al nostru,
Cimpul lor e și al vostru [1]
Și—adunarea cea obștească,
Fiind casă romînească,
Este casa tutulor.

Hai! Romine, de vorbește,
Singur legĭ ție-țĭ croește,
Voi, ciocoĭ să stațĭ afară,
Tu, muscal, să eșĭ din țară
Că poporul ast-fel vrea.

Toba 'n piață să răsune,
Tot Romînul să s'adune:
Orĭ pe viață, orĭ pe moarte!
Dulce-ĭ pentru libertate,
Un mormint a căștiga!

Ion CATINA.

[1]) Acest principiu a fost pus în aplicațiune de guvernul D-lor Rosetti-Brătianu (V. scrisoarea Prințului G. Bibescu către D. E. Costinescu, în cartea *Politică, Religiune, Duel*, p. 58.—Afacerea de la Breaza).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pruncul romîn, publicînd aceste strofe, zicea: «Cea din urmă revo-«luţie a Rominilor nu făcu alt-ceva de cît să deosibească caprele de «oi şi să arate aristocraţilor că ei, prin intrigile lor, de şi pot înşela şi «vinde doi, trei oamenĭ, dar nicĭ odată nu se joacă cu un popor întreg». (*Pruncul romîn* din 8 Iulie 1848). V. BLAREMBERG, *Incercare*, etc.: *Revoluţiune prin sînge*).

Din fericire că erau în guvernul provisoriu cîţĭ-va oamenĭ cinstiţĭ care scăpară ţara de grozăviile cu care îl ameninţau unii apelpisiţĭ.

El zicea într'una din proclamaţiunile sale:

«En ce jour de la résurrection de nos droits (20 juin) que nous allions perdre de nouveau par les intrigues de nos ennemis, une partie du peuple, disons-nous, a envahi les maisons de quelques particuliers, y apportant l'épouvante et la terreur; ils ont brisé tout ce qu'ils ont trouvé, et ont fourni ainsi des armes aux malveillants qui assurent que les Roumains ne sont pas mûrs pour des institutions libres».— Proclamation du gouvernement provisoire, signée: NÉOPHYTE, I. HELIADE, I. CAMPINEANO, N. BALCESCO, N. MINCO [1]).

D. Rosetti n'a subsemnat această proclamaţiune [2]).

SCRISOAREA LUI SULEIMAN-PAŞA

Suleiman-Paşa către boerii şi fruntuşii ţării.

19/31 Iulie 1848.

«Este în genere recunoscut, că ţara, parte întregitoare a imperiului otoman, n'a încetat de a se bucura de privilegiurĭ marĭ (?) şi instituţiunĭ folositoare Romîniei. Însă în loc de a da dovadă de recunoştinţă pentru aceste binefacerĭ, în loc să lucreze cu zel spre păstrarea ordinei şi a tranquilităţii (*sic*) ţărei, şi mai cu seamă în circumstările prezente, a avut o îndrăsneală a săvîrşi acte ilegitime, pe care Înalta Poartă le vede cu ochiŭ neplăcut.

„Un număr mărginit de oamenĭ, atribuindu-şĭ numele de Romînĭ, s'au arătat fără prudenţie într'acest Principat, înşelînd miliţia, şi resturnînd guvernul, au profitat de această ocaziune, ca să impue principelui, sub numire de instituţiune nouă, nişte condiţiunĭ neac-

[1]) Reproducem în franţuzeşte acest act, ne mai putîndu-l găsi in ziare, la vreme spre a nu 'ntîrzia publicarea. (N. tr.)

[2]) N'a subsemnat aceasta, dar a subsemnat o alta, — pe care Bălcescu însă n'a subsemnat'o, — în care guvernul provisoriu ameninţa pe opozanţĭ cu *dreptatea poporului.* (N. tr.)

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ceptabile. Domnul neputînd rezista la această siluire, și văzîndu-se într'o poziție cam amenințătoare, s'a văzut dator și chiar constrîns a-și părăsi reședința. Atuncĭ tot acei oameni profitînd de această noă ocasie atît de favorabilă la intențiunea lor, au avut îndrăsneală să formeze o noă nelegiuită administrație, sub numire de guvern provizoriu, în locul acelui ce a fost după legĭ restaurat și încredințat sus arătatului Domn de către M. S. Sultanul. Aceste acte sunt nu numai nesuferite cu drepturile suveranității și cu principele guvernului Înaltei Porțĭ, dar sunt încă de o natură de a reporta (*sic*) tot felul de preînoirĭ contrarie la durata ordinei și a tranquilității în țară. Este dar de văzut că o așa poziție de lucrurĭ nu poate produce de cît tulburărĭ interne, ale căror rezultate va fi cu siguritate dărăpănătoriŭ țării. M. S. Sultanul, Augustul nostru Suveran, inspirat ca tot-d'a-una de simțiminte părinteștĭ pentru fericirea tuturor claselor a supușilor săi, și voind iarășĭ a da o noă dovadă Romînilor, a fost trimis mai de nainte într'acest Principat un comisar însărcinat într'adins a delibera asupra mijloacelor ce ar putea restatornici ordinea și liniștea publică. Din nenorocire însă Romînii, fără să aștepte un rezultat bun, despre măsurile ce Înalta Poartă voi a lua, după raporturile ce era să-i supue zisul comisar, s'au lăsat a se înșela nechibzuit, și făcînd fapte nelegale au tras asupră-le o mare răspundere. Însă M. S. Sultanul, milosul nostru Domn, al cărui singur scop este de a da o noă dovadă de milă și mărinimitate, și ca să nu lase masa populaciunei (*sic*) să cadă in frică din cauza turburărilor aduse de către unele spirite revoluționare, a cugetat de lipsă să vă conducă și să vă imvie (*sic*: îmbie? invite?) mai întîiu a reintra iarășĭ în calea supunerii. Din contră, dacă aceste mijloace liniștite vor afla rezistență din parte-vă, să apuce spre a sa durere mijloace de silă.

Primul scop al însărcinării mele este de a vă arăta cu sinceritate că urmarea lucrărilor de acum realizate în contra drepturilor suveranității și ale principului posesiunii Sultanului, fiind cu totul ne îngăduite guvernului provizoriu nelegiuit constituit în Principat, să încete îndată.

Un individ demn de încredere să se rînduiască fără întîrziere în calitate de Caimacam, în conformitate cu spiritul Regulamentului Organic la postul ce a rămas vacant cu ducerea Domnului Bibescu. Că toate cîte s'au constituit și s'au publicat în țară sunt privite de chiar acum anulate și fără nicĭ o putere. Dacă printr'acest mijloc vețĭ readuce țara în starea ei primitivă, plîngerile bine fundate ce vețĭ arăta, se vor lua în aproape atențiune: adică plîngeri în contra neaducerii cu scumpătate la îndeplinire a Regulamentului Organic, în contra guvernului Domnu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lui, sau in contra orĭ cărui abus ce s'ar putea privi in contra binevoitoarelor dorinţe şi simţimintul dreptăţii, de care Sultanul, Augustul meu Domn, n'a încetat de a da dovezĭ la toţĭ acei din supuşii săi cari au ştiut a le merita. Dacă o deputaciune compusă de persoane alese de domnia-voastră va veni a-mĭ arăta în numele ţăriĭ plîngerĭ de asemenea fire, şi dacă vor fi întemeiate, se vor lua îndată măsurĭ pentru a lor îndreptare. Dacă însă, în contra acestor mijloace liniştite ce vă arăt, veţi stărui a ţine ţara tot în această poziţie înşelătoare, şi a urma sistema arbitrarie, nu mă voiŭ popri de a marşa (*sic*) în lăuntrul ţării cu o putere armată pe care o am în dispoziţiunea mea, ca ultimul mijloc spre a esecuta porunca impărătească a M. S. Sultanului, şi voiŭ continua după necesitatea circumstărilor. Esplicîndu-vă dar, Domnilor, diferitele trepte ale însărcinăriĭ mele, sunt convins mai de nainte că ultimele rezoluţiunĭ ale M. S Împăratului se vor săvîrşi din parte-vă sub principiul liniştiĭ şi al supuneriĭ, şi că spiritul şi prudenţa de care sunteţĭ înzestraţĭ, vă vor conduce neapărat in dreapta cale a înţelepcĭuniĭ şi a liberaţiuniĭ, şi veţĭ urma cu o vie recunoştinţă părinteştilor poveţĭ ce sunt însărcinat de către Augustul meu Suveran a vă da.

Este dar de a mea datorie a vă invita să ne îndreptaţĭ o petiţiune suptînsemnată de dumnea-voastră, coprinzătoare a actului de supunere pe care s'o expediez îndată la Înalta Poartă; puteţĭ tot de odată a trimite pe lingă mine vre-o cîte-va persoane însemnate ca să-mĭ expue plîngerile ce veţĭ judeca drepte şi întemeiate ca să le comunic şi pe acestea la Inalta Poartă.

Scris la Giurgiu în castrele împărăteştĭ, 1848, 19/31 Iulie.

SULEIMAN-PAŞA.

DISCURSUL EXCELENŢEI SALE SULEIMAN PAŞA

Vestitorul Romînesc din 14 August 1848, No 10.—Astăzĭ 10 August, la 11 ore, au mers toată boerimea la Ex. Sa Suleiman Paşa de l'au felicitat de bună venire şi a-i arăta simtimentele lor de recunoştinţă. Excelenţa Sa a poruncit a se alege dintre dumnealor o deputaţiune alcătuită de patru persoane, după care au primit deputaţia aleasă cu bucurie şi ĭ-au întrebat de sunt mulţumiţĭ cu Locotenenţa Domnească. Apoi, a doa zi, la 3 ore după amĭazĭ, adunindu-se iar, după invitaţia Ex. Sale, toată boerimea ce lipsise din capitală, în capul căreia se afla

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

părintele Mitropolitul, cum și fruntașii neguțătorĭ, față fiind și onorabila Locotenență Domnească și d-nii miniștri actualĭ, Ex. Sa a zis următorul cuvînt; tot-o-data arătindu-le și o listă în care să se suscrie aceea ce se mulțumesc cu Locotenența Domnească, la care în număr de noă-zecĭ persoane s'au și suscris cu bucurie; și din voința Ex. Sale îndată s'au poruncit redacției *Vestitorului Romînesc* a tipări mai multe mii de exemplare și a se împărți poporului romîn după cum urmează:

«DOMNILOR,

«Știțĭ, cu toții, că subt orĭ-ce cuvînt s'a întîmplat la 11 Iunie în țară evenimentul neplăcut, a supărat foarte mult pe Maiestatea Sa Sultanul și nu s'a putut vedea cu mulțumire de către guvernul Său.

«Maiestatea Sa, îndată ce a auzit despre aceasta, m'a însărcinat special spre a restabili mai 'nainte de toate ordina legală în țară, și spre aceasta se încredință în dispoziția mea o oștire. Ajungînd la Giurgiu, m'am grăbit a adresa către toțĭ boerii și notabilii țării o scrisoare prin care făceam cunoscut că cele întîmplate a fost desaprobate de Înalta Poartă, și că administrația de atuncĭ, subt numele de guvern provizoriu, trebuia să se desfacă, și în locu-i să se așeze o Locotenență Domnească, socotindu-se cele lucrate pînă atuncĭ de desființate. După ce aceste dispoziții vor fi împlinite după dorința Maiestăței Sale, eu arătam că voi fi cu totul dispus a auzi plîngerile și cererile ce ar fi voit a face nația, și promiteam formal a le supune la picĭoarele tronului Maiestăței Sale, de le voi afla juste și conforme cu drepturile țării.

«După citirea scrisorii mele, națiunea Romînă, cu un simțimînt unanim de credință și de supunere către Suzeranul Său, s'a grăbit a împlini ordinele Înaltei Porțĭ, declarînd acel guvern provizoriu de desfăcut, și tot ce se făcuse nu după legĭ, desființat. Însă, Locotenența ce o numise, compusă din șase membrii, neputînd a se priimi, am crezut de a mea datorie a protesta despre modul acesta de formare. Națiunea Romînă, ca să arate o noă probă de supunere și de devotament, n'a întîrziat a priimi ca să numească o noă Locotenență compusă din trei membri.

«Văzînd că această numire din nou nu e supărătoare tractatelor șĭ e conformă cu datinele țării, n'am întîrziat și cu a o recunoaște în numele Maiestăței Sale, ca un guvern legitim al țării, și, conform instrucțiilor și promisiilor mele, îndată am și făcut a se trimite la picĭoarele tronului Maiestății Sale cererile ce nația adresă printr'o

deputație. Această deputație, recomandată și însoțită de unul din ofițerii mei, a și plecat de o săptămînă aproape. Aștept cu dorință hotărîrea desăvîrșită despre aceasta de la Maiestatea Sa, și vă declar, Domnilor, că este de a mea datorie cum și de a D-voastră, de a menține ordinea și liniștea restabilită în țară, pînă să am un nou ordin de la Înalta Poartă, și prin urmare vă recomand cu ardoare ca pînă atuncĭ fie-ce Romîn să fie în pace, să-șĭ caute de ale sale, fără să se facă cauză de a întrerupe această liniște ce domnește în țară.

«După venirea mea am aflat că un număr de boerĭ și alte familiĭ s'ar fi risipit prin țară și au trecut în străinătate. Văzînd că această stare a lucrurilor nu putea să fie conformă dorințelor Maiestăței Sale, care promulgînd hatișeriful de Giulhane în tot imperiul Său, a asigurat viața, onoarea și proprietatea fie-căruia individ, a fost de a mea datorie a face să se cheme fie-care la ale sale și să se asigure despre persoana și proprietatea sa. Aflu acum cu plăcere că cea mai mare parte din locuitorĭ s'au și înturnat la casele lor, rămîind un foarte puțin număr.

«Unicul meu cuget, Domnilor, de a vă aduna astăzĭ împrejurul meu, după ce v'am expus încă odată toate cele întîmplate, este a asigura formal pe cei de față și pe compatrioții Dumneavoastră că nimenĭ nu va fi violat nicĭ la viață, nicĭ la onoare, nicĭ la proprietatea sa, și a vă declara că, dacă din nenorocire vre-unul ar cuteza să supere persoana cui-va în onoarea, viața și proprietatea sa, va fi considerat de către mine, de către guvern și însușĭ de către țară ca turburător și va fi pedepsit într'un chip de față și îndestulător.

«Vă recomand dar, Domnilor, a uita cu toții cele trecute, și bogațĭ cu țăranĭ, bătrînĭ cu junĭ, să-șĭ întinză mîna ca frațĭ către frațĭ și ca părințĭ către fii; bătrînii să ĭerte junilor și junii să respecteze pe bătrînĭ. Așteptațĭ în pace răspunsul și ordinele Înaltei Porțĭ, și toate se vor împăca după dorințele și mulțumirea tutulor. Am conștiința că nu vă vețĭ îndărătnici de a recunoaște Locotenența și a vă supune ei ca unui guvern legitim.»

SULEIMAN-PAȘA.

Anul 1848, August 10.

După citirea discursului Ex. S. Suleiman-Pașa, către toțĭ boerii aflațĭ față la solemnitatea de erĭ 10 August, și care s'a tipărit în mai multe exemplare, s'a redijat următoarea încredințătoare dovadă de recunoașterea Locotenenței ca guvern legitim de către Boerii ce lipsiseră din

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

capitală, subînsemnată de 90 iscăliturĭ, din care, neputîndu-se descifra toate, s'au pus numai cele ce figurează mai jos:

«Subînsemnaţii, avînd desăvîrşită încredere în discursul de astăzĭ al Ex. S. Suleiman-Paşa, recunoaştem Căĭmăcămia (Locotenenţa) de acum ca un guvern legitim pînă la priimirea noilor poruncĭ ale Înaltei Porţĭ. Iar dacă vre-unul dintre noi va îndrăzni să causeze cea mai mică neorînduială, se va pedepsi după legĭ.

Bucureştĭ, 10 August 1848.

NEOFIT Mitropolit al Ungrovlahiei,
I. Eliade,
N. Golescu,
Chr. Tell,
Gr. Grădişteanu,
Filip Lenj,
Iancu Filipescu,
C. Gr. Ghica,
Alexandru Ghica,
Ioan Roset,
Iordache Dedulescu,
Alexandru Lenj,
D. Topliceanu,
Ioan Costescu,
N. Creţulescu,
N. Poenaru.

Gr. Caracaş,
I. I. Filipescu,
Antonie Arion,
M. Cĭoranu,
C. Scorţeanu,
C. I. Arion,
C. Ralli.
M. Darvaris,
Radu Golescu,
N. Ipătescu,
Gr. Zosima,
Hilel Manoah,
Alexandru Polizu,
C. B. Bălcescu,
G. Ioanidi,
Steriadi,
(Urmează iscăliturile celor-l-alţĭ)

Astăzĭ Mercurĭ, în 11 August, pe la 12 ore, o demonstraţie din cele mai interesante în onoarea Constituţiei se ivi pe uliţa ce duce către palatul Ex. S. Suleiman-Paşa. O deputaţie din partea judeţului Prahova, în capul căreia se afla cuviosul arhimandrit Ghenadie Poenaru, însoţit de tot clerul acestui judeţ şi urmat de un însemnător număr de locuitorĭ cîte trei de fie-care sat, şi purtînd ca la 300 stindarde, merseră la palat ca să aducă umilitele lor închinăciunĭ Ex. Sale şi să-i arate simtimentele viei lor recunoştinţĭ pentru reazimul şi apărarea Constitutiei ce Ex. Sa a bine-voit a face lingă Înaltul şi mărinimosul Suzeran ca comisar al Înaltei Porţĭ. Cuvioşia Sa, părintele arhimandrit Ghenadie, a înfăţişat Ex. Sale pîine şi sare, semnul îmbilşugării, şi a rostit un cuvînt din partea clerului şi a locuitorilor, la care Ex. Sa şi'a arătat mulţumirea prin D. M. Cĭoranu în limba Romînă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PARTE DIN PROTESTAȚIA ADRESATĂ LUI SULEIMAN-PAȘA DE CĂTRE LOCOTENENȚA DOMNEASCĂ

CA RĂSPUNS LA SCRISOAREA-I DIN 18 IULIE 1848, PRIN CARE TRIMISUL SULTANULUI VESTEȘTE CĂ INTRĂ CU OASTE ÎMPĂRĂTEASCĂ PE PĂMÎNTUL ROMÎNESC

«Romînii nicĭ o dată nu se degradară purtînd masca duplicităţii; și de aceia tot-d'auna Dumnezeu a fost cu dînșii. Nu ne sfiim dar să eșim înaintea Augustului nostru *Suveran* și a Europei întregĭ, — căcĭ astăzĭ în Romînia se va hotărî chestia libertăţilor lumei,—și să ne arătăm cu frunţile senine, cu inima curată și plină de curagiu și de credinţă, strigînd cu glasul conștiinţei noastre. [1]) Nu este nicĭ un articol în Constituţia noastră carele să atingă puterile străine [2]), nu este nicĭ un articol care nu numai să nu avem dreptul să-l cerem, dar să-l și punem în lucrare, dacă mai este un Dumnezeu în cerurĭ și o dreptate pe pămînt.»

1848. — PROCLAMAȚIA GUVERNULUI PROVIZORIU CĂTRE PROPRIETARĬ

«Cei din străinătate veniţĭ înapoi în sînul patriei spre a face cauză comună întru mîntuirea ei. Dacă a simţit cine-va preţul libertăţii mai mult în ţara noastră, dacă a stimat sublimitatea acestii Constituţii, dacă i-a palpitat inima la glasul poporului romîn, ***a fost partea cea înțelegătoare a nației***, și voi proprietarii, aţĭ avut mijloace a fi tot-d'auna mai inţelegătorĭ. FII NOȘTRI AU FĂCUT MULT PENTRU LIBERTĂŢILE PUBLICE, și voi veţĭ ști mai bine a vă bucura de facerile de bine ale nouilor instituţii. ***Guvernul ar fi ingrat către voi*** cînd ar face să vi să aducă cea mai mică pagubă din partea lui. Ţara e a Romînilor, Guvernul e al lor, domnia e a lor, și VOI SUNTEŢI DIN PARTEA CEA MAI ÎNŢELEGĂTOARE. ***Parte din proprietarĭ,*** negustorii toţĭ, și cu un cuvînt toţĭ locuitorii orașelor au priimit și au apărat Constituţia; ve-

[1]) Heliade, în *Memorii*, p. 219, traduce *Suzeran* prin *Souverain* și înlocuește prin alte vorbe restul frazei. Iată fraza lui Heliade: «*Vous n'hésitons pas à nous* MONTRER, comme toujours, *devant notre auguste* SOUVERAIN avec un front pur et avec la foi dans le coeur».

[2]) In Heliade: *qui lèse*, en quoi que ce soit les droits de suzeraineté de la Sublime Porte. (Note de B. F.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

niţĭ, fraţilor proprietari, şi nu vă dosiţĭ la glasul patriei, nu abdicaţĭ la dreptul suveran ce aveţĭ, *ca să vă pierdeţĭ patria, lipsindu-o de esperienţa şi consiliurile voastre...*»

«*Semnaţĭ:* NEOFIT, ST. GOLESCU, G. MAGHERU, ION HELIADE, CHR. TELL, N. BĂLCESCU, C. A. ROSETTI, I. C. BRĂTIANU.»

IN PRIVINŢA INTRĂRII OASTEI TURCEŞTĬ PE TERITORIUL ROMÎN

DREPTATE. — FRĂŢIE

«In numele poporului romîn, Guvernul provizoriu:

«FRAŢILOR ROMÎNĬ,

«Cu toată credinţa noastră către Inalta Poartă, şi încercările ce făcurăm, oştirile împărăteştĭ sunt a intra.

«Noi ştim că tot Romînul este gata a muri pentru acest pămînt pe care şi pentru care suferirăţĭ opt-spre-zece secolĭ, şi de aceia vă facem cunoscut că Ex. Sa Suleiman-Paşa ne zice că trupele intră nu cu cuget vrăjmăşesc, *ci mai cu unicul scop* de a protege anticele drepturĭ şi instituţiunĭ ale ţării..

«Guvernul însă, după datoria-i, pe de o parte arătă Ex. S. Suleiman-Paşa, *mîhnirea ce avem* de a vedea atinse dreptele de inviolabilitatea teritoriului; iar pe de alta vă roagă să nu uitaţĭ că Înalta Poartă are pentru noi simţimente părinteştĭ.

«Romînĭ! fiţĭ *liniştiţĭ* şi pacinicĭ!

«Fiţĭ sigurĭ că pe cît veţĭ fi uniţĭ şi veţĭ cere drepturile voastre cu acea putere liniştită cu care le-aţĭ dobîndit, nimenĭ nu se va putea atinge de dînsele.»

(Membrii guvernului provizoriŭ): NEOFIT, CHR. TELL, N. BĂLCESCU, N. MINCU, C. A. ROSETTI.

No. 329 Anul 1848, Iulie 19.

---

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PROCLAMAȚIE A LUI FUAD-EFENDI,

ÎMPĂRĂTESCUL COMISAR LA ACESTE PRINCIPATURI

Scris la cuartierul general din Bucureștĭ, $^{13}/_{25}$ Septembre 1848.

BOERILOR ȘI VOĂ LOCUITORILOR VALAHI DE TOATĂ CLASA,

«O revoluție izvorită din acel duh al comunismului împotriva căruia se luptă și triumfează acum în Europa întreagă, s'au ivit între voi, și a tulburat liniștea și asiguranța pacĭnicei înaintărĭ de care vă bucurațĭ pînă acum, prin instituțiile naționale ce Înalta Poartă v'a acordat.

«Principurile ei sunt cu totul împotriva legilor politiceștĭ ce cunosc cele-l-alte provinții ale imperiului otoman, și aduc vătămare atît drepturilor de suzeranitate a legitimului nostru monarh, cît și legăturilor politice cu Rusia, a cărora credincĭoasă pază dorește Mărirea Sa.

„Legĭuirile voastre nicĭ-odată nu vor dobîndi îndreptare din sînul neorînduelilor drumașe, și a sgomotului patimilor precum nicĭ dic sînul unei răsvrătirĭ.

«Pentru aceasta mai întiiŭ trebue să se statorniceze ordinea legală, trebue să pĭară cu totul verĭ-ce urmă a revoluții; aceasta este statornica și neclintita hotărîre a Mării Sale Sultanului, Augustului meu STĂPÎN, CARE ESTE ȘI AL VOSTRU.

«De vă vețĭ conforma cu dînsa, vețĭ merita Înalta Sa milostivire, precum vețĭ trage asupră-vă neapăratul efect unei drepte mustrărĭ, de vețĭ stărui a nu cunoaște datoriile voastre de supușĭ credincĭoșĭ.

«Lăcuitorĭ ai Țării-Romîneștĭ, părintescul glas AL SUVERANULUI vostru vă vorbește și acum; incredeți-vă iubirei de dragoste, și bunei sale voinți; numai așa, iar nu prin făgăduelĭ amăgitoare, vețĭ putea afla fericirea, și binele vostru în starea de acum a țării.

«*Mărirea Sa* Sultanul, pentru ca să unească în Administrație puterea cîrmuitoare, *a găsit cu cale* ca, în loc de o căimăcămie compusă de trei persoane, după cum glăsuește Regulamentul Organic, să orînduească numai o persoană care va îndeplini foncția acei căimăcămii. *Spre acest sfîrșit am ales*, în numele Sultanului, pe Logofătul dreptății, Constantin Cantacuzino, care se recomandă atît prin considerația de care se bucură între voi, cît și prin cunoscuta lui aplecare către instituțiile reglementare.

«Acesta va compune intr'o ințelegere cu mine și cu orînduitul din partea Măririi Sale Împăratului Rusii, un minister vremelnic din rîndul oamenilor celor mai bunĭ ai țării, va fi credincĭos îndeplinitor al le-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

giuirilor și poruncilor SUVERANULUI VOSTRU; tot de o dată voiŭ fi și eu pe lîngă dînsul, ca să-i insuflu sentimentul dreptății Măririi Sale Sultanului, al căruia Sunt organ [1]. Fiind de față bravii armii împărătești, care au venit aici ca să sprijine și să păstreze ordina legală, este o chezășuire destul de mare pentru liniștea țării. Excelența Sa Omer-Pașa, general de căpătenie al armii împărătești, va fi vremelnicește guvernator ostășesc al orașului Bucureștĭ; miliție și poliție vor fi subt poruncile Excelenții Sale.

«Boerilor, întorceți-vă la casele voastre, adunați-vă împrejurul meŭ, ca să restatornicim buna orînduială și liniștea țării, singurul și întîiul lucru ce dorim toțĭ, și care este sfîrșitul misii mele

«Preoților! care sunteți slujbașĭ ai Dumnezeului păcii, treaba voastră este să predicațĭ unirea și supunerea: siliți-vă dar să îndepliniți datoriile voastre către Dumnezeu și către oamenĭ.

«Negustorilor și meseriașilor! legĭuirile țării v'aŭ ocrotit pînă acum; datoria voastră, dar și interesul cere ca să dațĭ pildă de supunere către ordinul legal al țării.

«Sătenilor! întorceți-vă în cîmpurile voastre ca să lucrațĭ acel pămînt, care au fost pentru părinții voștri, și este pentru voi și copii voștri, un isvor de fericire, și lăsațĭ în părinteștile mîinĭ ale Suveranului vostru [2]) grija de a ușura suferințele voastre.

Subtsemnat: *Referendarul divanului*
FUAD-EFFENDI
Împărătescul comisar la aceste Principaturĭ

Trompeta Carpaților No. 168, din 31 Mai 1873:

Alecu Vodă Ghica căzuse. Căzuse mai ales victimă, pentru năbușirea ce făcuse răscoalei bulgare la Brăila.

Postelnicul Iorgu Bibescu avea reputațiune mare în țară, ca oratorul cel d'întîiŭ în Obșteasca Adunare; juca primul rol prin pozițiunea sa, prin relațiunile sale, prin talentul săŭ cel mare oratoric și prin averea sa.

Alecache Vilara, acest Colbert și Richelieu tot-de-odată al Romîniei,

[1]) Finitul frazei de la tot-de-odată a fost sărit în traducerea lui Heliade *(Mémoires*, etc., p. 22—23), care s'a reprodus în ediția franceză a acesteĭ opere (N. tr.).
[2]) Și Eliade traduce: *du gouvernement!* (N. tr.).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

iĭ era amic prin simpatie și prin legatul lui Gheorghe Brîncoveanu, socrul postelnicului Iorgu Bibescu.

Amiciția francă și sinceră a lui Vilara nu era mic lucru: Vilara ura pe Ghica de moarte și iubia pe Bibescu frățește; reputațiunea Bibescului creștea prin meritele sale proprii și prin impulsiunea și reazimul ce-i da Vilara.

Logofătul Barbu Ştirbei și postelnicul Iorgu Bibescu, secretarĭ și colaboratorĭ cu Vilara la facerea Regulamentului Organic, erau boerii ce înțelegeau mai bine Regulamentul și erau mai apțĭ la o reformă radicală. Erau agerĭ de minte, cunoșteau țara și făcuseră studii complecte la Paris.

Între trei urne de domnie: a Banului Iordache Filipescu, devotat Rusiei, dar neapt la cele ce se cereau spre o așa reformă, care a avut puține bile; urna Vornicului Stirbei, apt întru toate, reputat bun administrator și bun financiar, nefiind personalmente iubit de boerĭ, n'a putut avea atîtea bile pe cît a avut urna lui Bibescu, iubit de boerĭ.

Bibescu-Vodă este singurul Domn regulamentar care s'a ales după toate formele și regulele legiuite.

Bibescu-Vodă ales a manifestat puțin democratism, dar mult naționalism; a luat haina lui Mihai Viteazul și făcea să se simță naționalismul în toate actele sale.

Suindu-se pe tron, cel d'intîi cuvînt ce scoase din gură-i fuse acesta: *„Pînă azĭ am vorbit eu; de azĭ încolo vor vorbi legile“.*

Şi, ca să facă să triumfe legile și dreptatea, s'a văzut mergînd însușĭ la Curțĭ și Tribunale ca să preside la unele judecățĭ.

Ca fapte mai insemnate ale sale, trebue să disting crearea pompierilor, casarma Sîntul-George, repararea Monastirilor vechĭ, refacerea Kindiei de la Tîrgoviște, începerea unei fortărețe la strîmtoarea Coziei, șoseaua admirabilă a Severinului, podul cel măreț peste Olt [1]), grădina de la capul podului Mogoșoaiei, începutul grădinei Cismegiului, și al Teatrului, cișmelele și jocul apelor.

Osebit, a creat și a introdus chorul în biserică, a emancipat pe țiganiĭ monastireștĭ și a exprimat două dorințe: cea d'intîĭ, a desrobi și pe țiganiĭ particularilor [2]), și cea d'a doua, a se lua de către guvern veniturile monastireștĭ [3]), hotărînd lefĭ pentru Mitropolit, Episcopĭ și Egumenĭ.

[1]) Vezĭ interesanta cărticică a d-lui I. Lahovari, președinte al Curței de conturĭ. (Conferință făcută de d-sa la Societatea de Geografie).

[2]) Desrobise pe țiganii Statului și incepuse desrobirea treptată a țiganilor ce aparțineau particularilor.

[3]) Legea din 1847.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ca și sub Alecu Vodă Ghica, fie-care premiant din clasele humanioare și complimentare, avea drept de taler la masa Domnească in ziua de Sîntu-Petre; iar după masă priimea fie-care un ceasornic de aur în dar din mîna Domnitorului.

Solemnitatea împărțirii premielor era sub Bibescu-Vodă mare sărbătoare națională. Toți boerii în uniformele lor erau în picĭoare; și, printre boerĭ, se distingea Directorul Școalelor, Petrake Poenaru. — *„Monsieur Poenaru“* [1]) era festat *(sic)* în acea solemnitate ca în zioa sa onomastică.

Domnul punea cununele pe capul premianților și Mitropolitul împărțea darurile în salva musicei la anunciul numelui premiantului.

Premiantul, cu cununa pe cap și cu darurile la subțioară, trecea printre boeriĭ carĭ îi făceau loc, zicîndu-i «Bravo!» ca un Dante încununat la Capitole [2]).

Învățau băețiĭ de se prăpădeau.

Altă undă în biurocrațiĭ actualĭ, în literatură, în arte și în profesiunĭ libere, in ministere și pe băncile Representațiuniĭ Naționale, mai n'a mai venit de atuncĭ.

Ca vorbe memorabile ale lui Bibescu Vodă se țin minte mai cu seamă trei. Oftarea: «Soarta acestei țărĭ este a fi în vecĭ umilită!» a doua oftare: «De ce n'am două-zecĭ miĭ baionete!» și a treia, aceea care o știe tot poporul bucureștian, pronunțată in mijlocul incendiului celui mare, în care a stat Vodă necontenit călare unde focul era mai viu, răgușind încuragiind pompieriĭ și poporul; acea exclamare a unei inimĭ simțibile către acei care ii cereau ajutor:

„Ce să vă fac? Daca credețĭ că cu mine se poate stinge focul: luați-mă și mă aruncațĭ în foc!“

Îl vrem poet? Nunta sa la Focșanĭ, după legea Domnilor și a Împăraților, a lăsat legendă.

Acea nuntă cu doi Domnĭ la fruntariă și suprimarea, da, și suprimarea biurourilor vamalĭ de la Focșanĭ, a fost *primul anuncĭŭ de Unirea Țărilor*.

Democrat nu era,—am mai spus-o; — iubea poporul însă și-l ocrotea în interesele lui.

Ca particularitate a Domnului aristocrat, îmĭ aduc aminte o impregiurare. Era un școlar premiant in toate clasele doi,trei anĭ d'a rîndul, dar sărac lipit, desculț în toată puterea vorbei: în ismene, cămășuță

[1]) Această vorbă e în franțuzește în text.
[2]) Boleac confundă aci pe *Dante* cu *Tasso*. (B. F).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și mintenaș. Lăsăm să se numească însăși această demnă persoană care trăște astăzi. Vodă, care-l observase doi anĭ premiant, îl chiamă și-l întreabă:

— *Ce vrei să te facĭ tu?*

— *Militar, răspunde inteligentul silitor.*

— *Al cui eștĭ tu?*

Se spuse un nume foarte modest, care nu compta de loc în statul aristocratic.

Un asemenea june nu putea fi soldat. Soldatul pe atuncĭ era lucru ignobil, supus la tot felul de maltratărĭ, și trebuia să moară soldat, sau cel mai mult unter-oficier.

Junele acesta, în conștiința Domnitorului, nu putea să intre de cît *iuncăr* în armată; ca să intre *iuncăr* însă trebuia să fie tată-său ceva, și tată-său nu era nimic, un simplu meseriaș.

Vodă Bibescu boerește *Concepist* [1]) pe tată, ca să poată da dreptul fiului. Îl priimește în rîndurile oștiriĭ ca *iuncăr* și peste puțin îl face ofițer, și omul n'a desmințit alegerea Domnitorului: este departe astăzĭ.

Ast-fel aristocratul Domn știa să recunoască nobilitatea meritului.

Toțĭ profesoriĭ de merit, toțĭ artiștiĭ distinșĭ, tot cel ce s'a însemnat într'o profesiune liberă, au fost boierițĭ de Bibescu Vodă.

Ast-fel Bibescu Vodă era un înainte-mergător al mariĭ reforme sociale pînă în prejudițiele cele mai intime, pînă în scrupulele cele mai tenace pe care trebuia să le sdrobească cel mai mare Domn administrator ce a avut Țara Romînească: Știrbey-Vodă, care, la rîndul său, a știut să păstreze Naționalitatea și încă să facă acte de cele mai naționale chiar subt ocupațiunea a trei invasiunĭ armate: să organiseze dorobanțiĭ, să creeze grăniceriĭ, și să facă și din mica noastră oștire, sub comanda Principelui George Știrbey, o adevărată oștire de liniă europeană.

Comerciul și meseriele erau ocrotite de Bibescu Vodă; isnafurile erau romîneștĭ și tarĭ în prerogativele lor.

Adreseze-se cine nu crede, la orĭ-care meseriaș astăzĭ în oare-care vîrstă și întrebe-l: cînd i-a mers lui mai bine în interesele lui?—Asigur d'înainte că va răspunde: «Subt Bibescu Vodă.»

Bibescu Vodă, falnic și măreț întru toate ale Lui, a fost generos, a fost leal, cavaler în toate împrejurările.

[1]) Altă dată nu era în Rominia nobleță cu simple titlurĭ. Orĭ-ce titlu era al funcțiunei. Faptul de a da cui-va titlul unei funcțiunĭ, fără ca persoana să aibă sarcina funcțiunii, fu un abuz al Grecilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Voi fi uitat multe din faptele lui; sînd însă pe orî-cine să-mî poată da un desminţit la cîte am spus.

Dar de ce l'aţî răsturnat voi în 48?... îmî pot zice cei carî nu ştiŭ lucrurile şi vorbesc despre dînsele.

Revoluţiunea din 1848 nu a fost contra Bibescului; a fost contra Regulamentului Organic şi contra Protecţiuniî Exclusive. Din momentul ce Vodă Bibescu a subscris Constituţiunea ce i s'a presentat, guvernul revoluţionar de peste Olt a aclamat pe Vodă Bibescu Domn constituţional al ţăreî şi venea să se pună sub ordinele sale.

Prin amăgire, Vodă Bibescu, după ce a priimit Constituţiunea, după ce a lucrat trei zile cu ministerul Constituţional, a fost îndemnat [1]) să fugă. Daca nu fugea, rămînea Domn constituţional al ţărei şi... cine ştie ce curs ar fi luat lucrurile!

Cei carî l'au amăgit să fugă răspundă de nu este adevărul ast-fel precum îl spun eu.

Spunînd acestea, îmî fac datoria de cronicar, dar nu protestez contra evenimentelor ce s'au urmat, pentru că, orî cît de triste au fost ele, au adus bine mare Ţărei. S'a dat ocasiune lui Ştirbey-Vodă să-şî desvolte talentul său financiar, capacitatea sa administrativă şi simţimintele sale patriotice; a adus înălţarea lui Cuza-Vodă, s'a format Romînia şi s'a înălţat cum să fie proprie a se enumera Stat de a doua mînă în Europa.

Vodă Bibescu, în tot exilul său, a fost cu multă demnitate şi a ajutat mult Ţara cu Memoriurile sale, cu relaţiunile sale, cu cunoştinţele sale şi cu atitudinea sa în cercurile europeene cele mai înalte.

Iată ce spun gazetele parisiane:

(Urmează trei extracte după *Figaro*).

---

[1]) Boleac se înşeală; Domnul a plecat din propria-i iniţiativă, nevrînd a se face părtaşul nenorocirilor care erau să cază asupra ţărei Sale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Supliment la Trompeta Carpaților

†

IZBIRĬ PESTE IZBIRĬ ÎN NAȚIUNEA ROMÎNĂ!

A MURIT ȘI VODĂ BIBESCU

la Paris la 20 Mai, $10^3/_4$ ore înainte de amiazĭ, în etate de 71 anĭ, la 17 zile după

VODĂ CUZA

Pompierĭ, anima voastră în doliu! A murit genitorele vostru. Toțĭ acei care au luptat la renașterea Romîniei trebue să moară! Se vede că este decretul Providenței implacabilă și la rugăcĭunĭ și la protestărĭ! Repede trebue să se stingă orĭ-ce vestigiu de domnire Romînă! Ghica, Stirbey, Cuza, Bibescu nu mai sunt! Bată în palme, hihotească în sabatul lor desfrînații fără Patrie, fără Dumnezeŭ!!

Nu putem mai mult, în momentul acesta de cît: a murit și Vodă Bibescu la 17 zile după Vodă Cuza!

Fie-i țărîna ușoară și memoria lui eternă în Istoria Patriei acelui *care a înălțat patriotismul romîn mai pre sus de toate*, care a re·chemat imaginea lui Mihai Viteazu pe tronul Romîniei, care a restabilit toate monumentele gloriei străbune, ca alt Justinian, care, ca mare orator în Camera romînă, și ca mare Domnitor pe tronul Romîniei, a făcut fală Patriei Sale cu știința sa, cu talentul său, cu eloquința sa și cu largețile sale. Mărit fie numele lui Bibescu Vodă!

BIBESCU, — OMUL. — CURTEA SA. — ACTELE SALE

(de pe scritorii contimporanĭ[1]*)*

Gazeta Transilvaniei avea în Bucureștĭ un corespondinte inteliginte și nepărtinitor, din ale căruia scrisorĭ s'a împrumutat ceva în decursul cărții (p. 74). Nepărtinirea acestui corespondinte dă o mare valoare mărturii sale că:

«Domnul Gheorghie Bibescu putu fi ales în înțelesul cuvintelor sămănate din rostul prea Sfinției Sale a Mitropolitului, fără patimă și fără interes în parte, cu privință numai la caracter cu trăsurĭ de iubirea dreptății, a științei, a temerei de Dumnezeu și de bărbăție.» (*Gaz. Trans.* 1843, 4 Ianuarie, No. 1).

[1]) Nota traducătorului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În numărul următor (No. 2, 7 Ianuarie), corespondentul recunoaşte că noul Domn *a fost ales cu o maioritate atît de precumpănitoare şi fără putinţă de amestecare streină.*

În acelaş număr citim:

«Măria sa Domnul Gheorghie Bibescu, de la alegerea sa încoace, nu încetează a da prînzurĭ marĭ ; deputaţii de pe afară fusesă mai întîiŭ tractaţĭ, după care le pofti, cu multă afabilitate cale bună. În ziua dintîiŭ ai naşteriĭ lui Hristos, corpul profesoresc întreg grăbi a-şĭ face şi dînsul datornica cortenire la noul ales Domn. Priimirea îi fu cea mai mîngăioasă care se putea aştepta ; M. S. Domnul se esprimă în favorul învăţăturei publice şi a profesorilor, carĭ au pus şi pun ostenele marĭ, prin cuvinte foarte dulcĭ, şi tot cu acest prilej îĭ pofti pe toţĭ în ziua următoare la masă.—Credem că pe mulţĭ din cetitoriĭ foiĭ dumneavoastră îĭ va interesa a şti şi aceea, cum că Domnul nostru Gheorghie Bibescu este şi doctor de drepturĭ ; iar cum că M. Sa este unul din cei d'întii oratorĭ a acestei patriĭ, poate e de prisos a vă spune. *Obşteasca Adunare ordinară a pierdut în Domnul Bibescu pe un puternic ritor: cîştige patria şi naţia toată, şi toţĭ vom fi pe deplin despăgubiţĭ.*»

Scrisoarea aceasta e din 28 Decembre. Cea următoare, de la 30 Dec. (*Gaz. Trans.* No. 5 din 18 Ianuarie) arată şi mai invederat care era simţimîntul obştesc la suirea pe Tron a lui Bibescu.

«Îmĭ cereţĭ ca să vă spui de cînd în cînd cîte-ceva nou de pe aicĭ; nicĭ o prefacere de o cam dată; toată lumea aşteaptă cu nerăbdare fermanul de întărirea noului Prinţ.

«Intervalul de la 14 Octombre pînă la 20 Dec. anul trecut, a fost pentru noi un interval de temerĭ, de bănuelĭ, de încremenire, ş. c. l.; o desmărginită neîncredinţare, o amorţire crudă stăpînia pe tot Romînul, şi cu cît această prevedere îi era mai stăpînă, cu atîta posiţia lui devenea mai fatală. În sfîrşit se ivi ziua care ne vesti un Domn, pe cel mai bun, pe cel mai drept, pe cel mai generos dintre Romînĭ, acea zi augustă, a căria memorie nicĭ veacurile nu o vor şterge din inimile noastre, şi 'ndată soarele dreptăţiĭ ce străluci într'însa răspîndi negura acelor himere ; făcu să amuţească acele murmure cumplite şi trimise pace şi linişte în sufletele obosite. *În adevăr mare zi! noi o aşteptam; căcĭ nădăjduiam într'însa, şi Provedinţa o făcu să treacă pînă dincolo de marginile nădejdilor noastre. Auzirăm d'odată : „Bibescu Domn!“ şi o strigare unanimă, strigare de bucurie şi de miĭ de orĭ repeţită: „Cel mai bun! Cel mai bun!“* eşise din gura

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

unui norod întreg ; cea maĭ adîncă mulțumire se arătă în fețele tutulor de la mare pînă la mic. Si care este motivul bucuriei noastre? niște nădejdĭ sfinte, ce le privim ca împlinite în fericita alegere a acestui mare bărbat. Musele ce cu drag îl înconjor vor reafla aicĭ o altă mică Italie, și literatura va face pasurile cele mai gigantice și mai progresive. Censura ce d'odată cu lucirea luminei în ochiĭ noștriĭ, veni, nu mai știu de unde,—încet, încet își va căuta de drum, și o va lăsa a păși; legile și reguiamentele se vor păstra cu străşinicie ; dreptatea și adevărul vor fi în cinste, și tot-d'a-una d'adreapta M. S. ; nedreptatea și minciuna, care este părtenirea și lingușirea, vor cădea în vecînica osîndă ; abusul încremenit se va știrbi, se va estermina, și 'n vecì esilat, își va frînge nodurile în amară scrișnire a striviților săi dințĭ ; comerciul va înflori mai slobod, și frumoasele intreprinderĭ mai îndrăsnețe; boerul și țăranul își vor da în sfîrșit mîna, căcĭ o educație publică va egalisa oare-cum contrastul dintre dînșiĭ, acel contrast ca de la om pînă la dobitoc, și drepturile lor vor fi, în cea mai mare parte, drepturile comune ; plugăria se va bucura în pace de brasda sa ce va ști a o 'ndoi fără sfieală, ș. c. l. ș. c. l. Într'un cuvînt, toată Romînia, toată această mare familie nu recunoaște în noul ei Prinț de cît un tată adevărat, de la care, cu inimele deschise, cu ochiĭ înecațĭ în lacrimile bucuriei, așteaptă și este convinsă că va dobîndi un viitor plin de fericire.

«Iată, Domnul meu, tot ce este mai nou, mai interesant și maĭ adevărat în țara noastră ; iată care este aicĭ opinia publică actuală, și viea nădejde ce resuflă tot Romînul.

«— Frumoasă minune ! A vedea pe Romîn uitînd atitea rele, atitea suferințe de veacurĭ întregĭ, și, ca printr'o încîntare divină, privind din acciașĭ zi, în bunul lor tată, o perspectivă promițătoare de mîntuire, nu este aceasta o minune cerească ?»

Vorbind de omul însușĭ, (No. 14, 18 Febr.), scriitorul ne face un frumos portret de noul Domn ; cu o prevedere într'adevăr profetică, se teme că țara se va nenoroci, neștiind să urmeze pe Alesul său în calea propășiriĭ ce El ii deschide :

«Bucureștĭ.—De cînd M. S. Prea Înălțatul nostru Domn a luat cîrma guvernului, o mare activitate se vede în toate lucrările. Cercetînd Ct. Dejurstvă, cazarma și spitalul ostășesc, s'a arătat în toate nu numai părinte și luminat cap al guvernului, ci și ca un încercat căpitan și soldat. Toate amănuntele militare iĭ erau cunoscute și cu căldură cercetate. Un ochiŭ pătrunzător străbătea și cele mai micĭ trebuințe ale ostașilor. Între-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

bările Sale erau de un oștean cu experiență, pline de activitate insuflătoare de curagiul slujbei și destoiniciei, precum și de îngrijirea și temerea neîmplinirei datoriilor. Monosilabele sale sunt foarte însemnătoare și pline de un înțeles mare. Trecînd la cinstitul secretariat spre căutarea trebilor, a cerut să i se înfățișeze împiegații acestui departament, și cu lista în mînă singur îĭ chema pe nume spre a-i cunoaște și a le insufla grija slujbei și a datoriei. Neîncetat se ocupă cu felurimĭ de punerĭ la cale și îmbunătățirĭ în toate ramurile guvernului, în cît atîtea numeroase hîrtii le săvîrșește însușĭ M. S. Ferice de Statul în care stăpînitorul cunoaște acest mare adevăr: că orĭ-ce va face el singur, aceea este făcut și săvîrșit mai bine! Înaltele doo ofisurĭ sau Proclamații către împiegații Statului și către locuitorĭ, dovedesc o inimă pravilnică și un cuget mîntuitor pentru fericirea și viitorul popoarelor sale, precum și o conștiință foarte simțitoare despre înalta și povăroasa Sa sarcină. Un îndemînatic căpitan mîntuește adesea vaselul de furia vijeliei și de valurile ce-l amenință, însă numai cînd matelotii il înțeleg și i se supun. Un general cîștigă biruința și cu un număr mai mic de soldațĭ, însă numai cînd aceștia sunt pătrunșĭ de același foc al vitejiei și al slavei, și țin a asculta de poruncile capului lor. Un mecanist își săvîrșește cu adevărat mașina și o pune în lucrare, nu însă cu instrumente sau unelte triste și neînlesnitoare idealului său. Noi suntem matelotii acestui vasel care e patria; noi, soldații ce avem a ne nevoi pentru slava națiunei și viitorul copiilor noștrii, noi, instrumentele prin care se va pune în lucrare mașina socială, în care adesea și un fir de păr și un gunoi îndărătnic și impedicător e în stare a desorganiza mașina sau cel puțin a-i înapoia lucrarea. ***Domn avem bun, destoinic și pravilnic. Națiunea l-a ales; și dacă și noi nu ne vom pătrunde*** de datoriile noastre în cît fie-care să stea la locul său, la postul său cel prescris de duhul instituțiilor noastre ca niște agențĭ predestinați și resorturĭ ale unei mașine, de nu vom fi insuflațĭ de același foc creator al înaltului nostru Cap, ***de nu vom corespunde*** la înaltele și mîntuitoarele Sale cugetărĭ, să nu așteptăm mîntuirea; căcĭ pe de o parte starea noastră nu se va îmbunătăți, și pe de alta cariera Prințului va fi obositoare și ingrată.

Ce am văzut, ce am auzit, Domnul meu, vorbind ca un Ciceron, zic puțin, ca un înger în Obșteasca Adunare, și negreșit acele vorbe nu erau pronunțate de cît după dictarea unei inimĭ foarte nobile.»

Temerile scriitorului nostru se 'mpliniră repede: ***opozițiunea sistematică***, monstruoasa coalițiune ce întrunea pe Fanarioțĭ și pe socialiștĭ, își începu opera prin a căta deconsiderarea Noului Ales prin a

slăbi puterea Domnească. Atuncĭ corespondintele nostru scrie aceste cuvinte, pe care chiar azĭ ar face bine să le medite Romînii:

«Însă tocmai aci nu mă pociŭ ţinea de a nu însemna următoarele cuvinte a vestitului politic prusian Bulov; acelaş zice: «*Orĭ unde poporul vrea a fi liber (slobod) în adevăr, acolo guvernul trebue să fie tare. Aeeasta ar trebui să fie scrisă cu litere marĭ în toate catehismele populare.*»

Bulov are sfînta dreptate. Statul, naţia, poporul pe tăcute sau apriat ş'au dat a sa suveranitate în mîna guvernului.

Dacă aceasta, mai vîrtos in zilele de năpaste, nu va avea mijloace de putere, zice să concentreze puterile patriei către scopul mîntuinţei. Dar vă temeţĭ de abuz? Aveţĭ dreptul a cere, ca nimic să nu să facă fără ştirea naţiei.

În sfîrşit simţ că trebue să încheiu: Dumnea-voastră însă veţĭ cere şi opinia mea individuală în privinţa urmărilor guvernului. N'am trebuinţă să vă spuiŭ că sunt Romîn, gata a muri de s'ar putea, de o mie de orĭ pentru romînism, şi iată eu în capul guvernului nostru nu cunosc de cît Romînĭ curaţĭ, luminaţĭ înfocaţĭ. Se poate ca să nu fie romînism acolo, unde este şi I. Cîmpineanul? Ce ne lipseşte? Să învăţăm şahul ceva mai bine şi—unire. Destul.»

Dar actele lui Vodă Bibescu ne sunt îndestul de cunoscute. Preferim să trecem la descripţiunea curţii lui. Corespondintele *Gazetei* publică în 24 Iunie 1844 (No. 59):

«De vr'o cîţĭ-va anĭ nu călătorisem pe pămîntul Ţării romîne mai inlăuntru;—de astă dată ne oprirăm şi la Comarnic, aşezat cam subt poalele Carpaţilor şi nu departe de orăşelul Cîmpina. Comarnicul este proprietate frumoasă a Înălţimei Sale Prinţului Dimitrie Gheorghie Bibescu, Domn Stăpinitor a toată Ţara-Romînească. Înălţimea Sa petrece aci din 9 Iulie v., încongiurat de o suită mică, tocmai precum putea cineva aştepta la un loc menit pentru cură şi prea amăsurat acelei drepte opinii formate între toţĭ cei bunĭ de aicĭ, că ar fi vremea, ca să se dea şi în Ţara Romînească pildă de o viaţă mult mai simplă, mult mai apropiată de natură. Noi însă mărturisim, că pe lingă acest aer din afară al Curţii Domneştĭ, mai căutam şi alt-ceva, la care cugetam zioa şi noaptea: ***Romînismul întrupat.*** Ca unii carĭ nu eram pămîntenĭ, auziserăm şi citiserăm în punctul acesta multe; acum însă vine rîndul la noi, ca să spunem tutulor celor carĭ n'au văzut nicĭ auzit, că la Curtea Domnului Ţării Romîneştĭ nu afli de cît romînism, şi încă romînismul cel mai lămurit, carele aicĭ, în mijlocul frumoasei

nature, în depărtare de sgomotul mulțimei, se arată observatorului cu atît mai maiestos și insuflețitor.

Dorința noastră ni se împlini în cel mai înalt grad, atuncĭ cînd cunoscurăm și atîta, că înăuntrul acestei Curțĭ Domnitoare domnește și cel mai viu interes pentru înaintarea și înflorirea literaturei și a limbei romîne, și că Domnul simte și recunoaște marile greutățĭ cu care au a se lupta adevărații literatorĭ ai nației noastre în toate părțile.

Înălțimea Sa Domnul Țărei Romîneștĭ va ierta naivităței noastre, dacă pentru cei care-L cinstesc și-L iubesc nevăzut, vom observa și atîta, că Înălțimea Sa, pe lîngă că este de o statură mai mult mare și de o fizionomie impuitoare romană, la cea d'întîiŭ vedere se pare străinului, în cel mai nemerit chip, de Domnitor tocmai precum se cere acela să fie, apoi numai de cît, în decursul vorbirei, se face atît de afabil, atît de îndulcitor, în cît și cel mai sfios se simte încuragĭat și încălzit de o priimire așa plăcută. Regis ad exemplum: Suita Înălțimei Sale e vrednică de Prințul său, atît ni se păru de priimitoare și prietinoasă; în adevăr o raritate chiar și la Curțile domnitoare europeene, unde abia am putea numi doo sau trei, la care oamenĭĭ Curței să caute a preveni ast-fel dorința și sfiĭala străinului.

Noi în Țara romînă călătorirăm astă dată nu numai zioa, ci cît-va și noaptea, însă în cea mai mare siguritate care se poate cere. Dealungul Prahovei, printre munțĭ, la trei locurĭ faimoase odinioară pentru oamenii răĭ, păzesc drumul plăieșii armațĭ, un fel de miliție sătenească, carĭ îșĭ împlinesc slujba lor în gradul superlativ. Drumul Prahovei cel iarăși faimos de rău pînă acuma, îl aflarăm astă dată dres și îndreptat mult mai bine, de cît era acela înainte numai cu patru, cincĭ anĭ...»

Impresiunile corespondentului *Gazetei Transilvaniei* sunt aidoma cu ale unui Francez ce călătorea în țara noastră pe atuncĭ (*Buletinul societățiĭ Geografice*, anul al XIII-ea, 1892, trim. II-ea, p. 75—82).

Și acesta constată că ființau «*o mulțime de abuzurĭ ce Prințul de acum se silește din toate puterile a le stîrpi* (p. 78)».

S'a văzut că Bibescu a clădit un teatru. Călătorul nostru constată îmbărbătările ce Bibescu dă teatrului. Zice (p. 80): «Însă în cursul anului teatrul fusese îndestul de frecantat, și Prințul îl încuragease și susținuse cu generozitate, dacă nu prin ființa-i de față, cel puțin prin ajutorul unei subvențiĭ din fondurile Statului și prin dăruirĭ particulare din casa sa.»

Mai departe (p. 81), Francezul nostru, al cărui nume a rămas ne-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cunoscut, vine la construirea teatrului și la năzuințele Domnului și miniștrilor săi pentru artele frumoase și orĭ-ce operă folositoare:

«Guvernul a prevăzut aceasta și se zice că a poruncit să vie de la Paris un june arhitect plin de talent, care, născut în Bucureștĭ, se dusese de șapte anĭ a face un studiu stăruitor și practic al artei sale, subt unul din cei d'întîi maeștriĭ ai școalei de Bele-Arte. Guvernul știind importanța specialităților și necesitatea de a se face orĭ-ce lucru de către cel ce are dreptul de a-l face, a chemat de la Paris pe un june idrograf, și de la Triest, un inginer de punțĭ și de drumurĭ. Cel puțin în cițĭ-va anĭ se va vedea aci un teatru, și drumurĭ, și apa va curge pentru toată lumea. În aceste măsurĭ, ce arată că oamenii în Țara Romînească voesc în sfîrșit a eși dintr'un mizerabil statu-quo, și a intra în drumul binelui; se recunoaște spiritul de ameliorațiĭ și patriotism al marelui Vornic D. Știrbei, ministrul îndemînatic, luminat, și în adevăr prieten al patriei sale.»

Pagina următoare (p. 82) ișĭ are data de Iunie 1844, ce reese din text; în rezerva impusă unui străin, se simte nemulțumirea-i sufletească în contra deputaților ce vor a zădărnici opera Domnului:

«In aceeașĭ seară avurăm onoarea de a intîlni și saluta pe Prințul ce eșea la preumblare călare și in uniformă, urmat de doui sau trei adjutanțĭ și de cițĭ-va militarĭ. Are un aer viu, e june încă. S'a ales Prinț de opt-spre-zece lunĭ, și nu e dator înălțarea sa la tron de cît numai meritului său. Am adunat din toate părțile că este drept, luminat și voește din inimă binele țăriĭ pe care este chemat a o guverna. Cîte-va neînvoelĭ, ce nu e treaba noastră a le judeca, erau pe atuncĭ între el și între obșteasca Adunare; să nădăjduia însă că în sesia viitoare se va restatornici și că Prinț și deputațĭ, credincioșĭ înțelesului Regulamentului Organic, însuflațĭ de o dragoste sinceră a Patriei, ișĭ vor uni silințele împreună spre desvoltarea fericirilor ei.»

D. A. G. Golescu către D. Ion Ghica.

TRADUCERE.

24 Februarie 1849.

«Poate că Nicolae va putea pleca prin vaporul viitor; eu unul nu o cred, căcĭ nu crede să găsească banĭ de cît la Viena, și n'a găsit încă cu ce merge pin'acolo, și chiar la Viena nu e sigur de a găsi. Teamă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mi'e că fostul Domn Ghica să nu-l ţie în loc mai multe săptămînĭ, amănîndu-l din zi în zi ca să-i dea 100 #, despre care i scrie că nu-i poate găsi lesne. (*Amintirĭ din pribegie*, p. 206).

Fostul Domn Alecu Ghica păstrase deamintrelĭ legăturĭ de prietenie cu Ion Ghica. În aceiașĭ carte, p. 51, acesta vorbește ast-fel:

«Aflînd în Constantinopol că N. Golescu a sosit la Paris, i-am scris o epistolă în care-i esprimam ideea de a avea un singur șef al emigraţiuniĭ, care, ajutat de luminele și devotamentul tinerilor emigraţĭ, să lucreze în numele ţăriĭ pentru un viitor mai mult sau mai puţin depărtat, și îl sfătuiam să se ducă îndată să găsească la Viena sau la Dresda pe fostul Domn Alexandru Ghica, și să-i propue să se declare capul emigraţiuniĭ, adoptînd principiile programului revoluţionar din 1848. Îi trimiteam și o epistolă către fostul Domn, prin care rememoram conversaţiile ce aveam la Viena, în aniĭ 1845 și 1846, cînd ne plimbam noaptea, parcurînd *(sic)* de cîte zece și cincĭ-spre-zece orĭ distanţa dintre otelul Stadt London și Stadt Frankfort,...».

Omer-Pacha către Ștefan Golescu [1].

9 Martie 1854, Schumla.

DOMNULE,

«Am citit epistola ce mi'ai adresat la 8 Martie. Dureros îmĭ este a vedea că stăruiţĭ a nu înţelege nicĭ natura evenimentelor politice, nicĭ situaţiunea mea, nicĭ propriele d-voastre interese.

«Vorbeștĭ de calomnii în contra-ţĭ, care n'au existat nicĭ odată; de este vorba de acuzaţiunĭ, sunt actele d-voastră publice și chiar epistola d-tale care vă acuză de neconsecinţă.

«Chiar însu-ţĭ mărturiseștĭ că profesezĭ principiĭ contrariĭ acelora ce poporul Romîn a manifestat, vătămătoare patriĭ d-voastră, contrariĭ guvernului meu și propriu numai a seconda planurile neamicului comun.

«Orĭ-ce idee devine rea cînd nu este aplicată la timpul și la locul său; devine în urmă o sorginte de calamităţĭ cînd se adoptă ca principiu, căcĭ din falșe principiĭ nu resultă de cît consecinţe în infinit mai falșe și mai vătămătoare unele de cît altele.

[1]) Scrisorĭ din exil, No. 33, pag. 676.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Iubesc ţara d-voastră, domnule, şi interesul ce-i port este care în aceste momente critice, m'a făcut să doresc armonia între oamenii carĭ trebue a o servi. Tot acest interes mă sforţă a depărta din afacerile serioase pe oamenii carĭ au comis inconsecinţe vătămatoare ţăriĭ.

«Am dorit unirea între d-voastră şi n'am văzut, din nenorocire, de cît o ură profundă şi oarbă în contra oamenilor care v'au dat în tot-d'a-una consiliurĭ bune.

«Find-că că nu pot lucra contra intereselor guvernului meu, nicĭ contra viitorului ce aşteaptă patria d-voastră, îmĭ fac o datorie sacră de a ruga pe toţĭ aceia carĭ n'au venit de cît numai ca să incurce trebile, neascultînd de cît pasiunile şi propriile lor interese, de a binevoi să respecte ocupaţiunile mele şi să se retragă unde le va place; însă afară din coprinsul taberiĭ mele.

Sunteţĭ liberĭ, d-lor, de a pleca, şi vă urez o patrie fericită.

OMER.

PROIECT DE CONVENŢIUNE CONSULARĂ CU GERMANIA.

Să ne fie 'ngăduit să facem o apropiere ce se impune, între ideea ce Alesul din 1842 îşĭ făcea de demnitatea, de neatîrnarea Ţării-Romineştĭ, şi punctul de vedere subt care aceste bunurĭ preţioase au fost privite de D. Ion Brătianu.

Se ştie cum, în 1831, Gheorghe D. Bibescu, secretar general al Departamentului Dreptăţii, opri ca legea otomană să fie în unele cazurĭ pusă în locul legii şi judecătorilor Ţării-Romineştĭ [1]. Îşĭ mai aduce aminte cititorul de energicul refuz prin care se opinti Vodă de a se pleca jertfind drepturile Statului, în cestiunea Locurilor Sfinte [2].

De altă parte, s'a constatat că în 1848 acei carĭ se numiau patrioţĭ, — dintre aceştia făcea parte d. Ion Brătianu, — au adus, făptuind răsvrătirea, îndoita năvălire a ţării [3]; şi că, arzînd Regulamentul Organic în piaţă, şi jucînd împrejur, — d. Ion Brătianu, ne spun prietinii d-sale, a fost organizatorul acestei ceremonii [4]) — au grăbit intrarea oastelor turceştĭ şi ruseştĭ pe pămîntul Rominiei.

[1]) Vezĭ p. 7 din acest volum.
[2]) Scrisoarea către Nesselrode, t. I. p. 130.
[3]) Vezĭ a doua parte a acestui volum.
[4]) Vezĭ a doua parte a acestui volum.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Şi e curios de a constata că capul partidului care a luat numele de *național-liberal,* și'a sfîrșit cariera politică precum și'a și început-o, cu această deosebire doară că înainte de căderea-i definitivă, nu Rusiei sau Turciei a vrut să deschiză porțile țării, ci Germaniei.

Cel mai îndîrjit apărător al drepturilor Romînilor în contra d-lui Ioan Brătianu, cu acest prilej, — ca și cu multe altele, — fu fratele său mai mare, Dimitrie Brătianu, fost președinte al consiliului, și, ce e mai mult, un om cinstit.

Suntem în 1886; d. Ioan Brătianu, prim-ministru, vine să ceară Camerei, — în ajunul închiderei sesiunei extra-ordinare, în luna Iunie 1886, — «să voteze proectul de lege ce aproba convențiunea consulară *care fusese încheiată între Romînia și Germania.*»

De vrea cine-va să știe ce era în această convențiune, ce se ascundea în ea, care-i era ținta, — să o citească numai și va înțelege.

E un fapt că această convențiune ridică în țară o protestație mare, energică. În întrunirea liberalilor-conservatorĭ, la sala Unirea, d. DIMITRIE BRĂTIANU făcu declarațiunea următoare [1]: «Aux termes de cette «convention, nous n'aurons plus seuls le droit de posséder la terre de «nos aïeux. Ce droit, ce seront les Allemands qui l'auront. Aux ter«mes de cette convention, la Roumanie ne sera plus la Roumanie, «mais un pays inféodé à l'Allemagne, une sorte de province prussienne. «Nous avons le courage de dire la vérité: cette convention est un acte «inique et illégal; elle viole la Constitution [2].» Şi în jurnalul său, *Națiunea* de la 1886, în care studiază această convențiune, citează, între alte articole, art. 23 ast-fel redactat: «Les droits de succession ainsi que «le partage des biens laissés par le défunt sont soumis, dans tous les «cas, aux lois de son pays», adică: «*l'héritage auquel aurait droit un «Allemand résidant en Roumanie, ou même un protégé de l'Alle«magne, sera soumis aux lois allemandes et aux tribunaux alle«mands. Et si un Roumain a quelque prétention sur un héritage, il «devra s'adresser non aux tribunaux de son pays. mais aux auto«rités compétentes d'un pays qui lui est étranger. Ainsi que le dit*

[1]) Starea bibliotecelor noastre și nepăsarea chiar a autorilor pentru operele lor, ne silesc a pune, chiar în edițiunea romînă, traducerea franceză luată din *Indépendance Roumaine*. — B. F.

[2]) Expunerea de motive a ministrului afacerilor străine înaintea Camerei. Cuvintărĭ rostite la întrunirea din sala Unirea. Vezĭ *Indépendance roumaine* de la 11/23 Iunie, și pentru textul Convențiunei. pentru discutarea ei, pentru comparațiunea cu Convențiunea dintre Germania și Italia, numerile *Independenței* de la 10/22 și 11/23 Iunie. Vezĭ asemenea *Romînia*, *Epoca* și ziarele de orĭ-ce culoare, afară de cele guvernamentale.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«un de nos confrères, ce sont les lois allemandes qui auront à dire «qui hérite des immeubles, de quoi hérite chacun, et à quelles con-«ditions. Ce sont les tribunaux allemands qui auront à décider si le «Roumain a droit à tel héritage. C'est au gouvernement allemand «que seront payées les taxes de mutation de propriétés, et c'est le «gouvernement allemand qui héritera des biens en déshérence. Et «tout cela est accordé, non seulement aux Allemands, mais à tous «les étrangers qui réclameront la protection allemande.

«LA CONVENTION CONSULAIRE AVEC L'ALLEMAGNE MET LE COMBLE A «TOUS LES ACTES DE SERVILITÉ ET D'ASSERVISSEMENT DU PAYS, QUI CA-«RACTÉRISENT LA POLITIQUE EXTÉRIEURE DE CE PAYS »

D. VERNESCU, fost ministru de interne și jurisconsult, luind cuvîntul în întrunirea publică de la Unirea, vorbește ast-fel: «Nous n'avons «aucun intérêt à conclure une convention de ce genre avec l'Allemagne, «puisque nous nous n'avons pas de nationaux en Allemagne. Cet Em-«pire, au contraire, a le plus grand intérêt à obtenir de nous une con-«vention consulaire, car très nombreux sont ses nationaux et ses «protégés en Roumanie. Oui nous sommes dupes dans ce marché, et «ceux qui parlent de réciprocité ne disent pas la vérité.

«Il faut lutter contre ces vendeurs de leur patrie, ces marchands de «notre honneur, qui veulent coloniser la Roumanie, la remplir d'Alle-«mands, et donner à l'Allemagne tout ce que nous avons: le gouver-«nement de ce pays et le pays lui-même.» Și adaogă: «La convention «consulaire avec l'Allemagne ne détruit pas seulement la Constitution; «elle s'attaque à nos lois ordinaires; elle ne nous permet plus d'hériter «selon nos lois. Non! un Allemand qui hérite d'un Roumain est mis «en possession de son héritage par le consulat allemand. Si un Rou-«main est cohéritier, si dans les six mois il n'a pas fait valoir ses «droits, l'héritage est perdu pour lui (Art. 18 et 23 de la convention). «Cette convention est une honte. Savez-vous ce que le gouvernement «admet aujourd'hui dans la convention? Il donne à l'Allemagne le «droit de police sur le Danube, notre fleuve, et, qui plus est, il se «met à la disposition de l'Allemagne, pour faire la police à sa place. «Non seulement LE GOUVERNEMENT OUVRE LE PAYS, mais il s'en fait «le geôlier pour le compte de l'Allemagne.

«TOUS, du premier jusqu'au dernier, TRAVAILLENT A L'ASSERVISSE-MENT DE CE PAYS à l'empire d'Allemagne.»

Și d. Al. Lahovari, fost ministru al afacerilor străine și jurisconsult,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

declară că: «nicĭ odată asemenea convenţiune n'a fost încheiată de un Stat civilizat.

«Guvernul vine să stabilească în ţara aceasta ceea ce n'a existat nicĭ în timpurile vechĭ, tribunale streine, jurisdicţiunĭ streine.

«Dacă guvernul dorea, zice oratorul, să încheę şi cu Germania un tractat de asemenea natură. de ce nu a copiat una din acele convenţiunĭ, fie chiar pe cea mai avantagioasă streinilor din ele, pe cea Italiană? Nimenea n'ar fi zis un cuvînt căcĭ n'ar fi văzut în acest fapt de cît o dorinţă de a întinde şi regula relaţiunile noastre cu streinătatea. Dar nu! El a făcut pentru Germania ceva esceptional, care cum v'am zis, merge mai departe de cît vechile capitulaţiunĭ ale Porţei Otomane. A făcut din consulii germanĭ pe pămîntul Rominiei, nu numai representanţĭ procuratorĭ, fie chiar notarii supuşilor lor, dar i-a făcut încă judecătoriĭ acestor supuşĭ, şi ceva neauzit, nevăzut, în unele cazurĭ, notarĭ şi chiar judecătorĭ ai Romînilor. Aceasta se chiamă un act de «înfeodare» şi acest cuvînt este prea slab, se numeşte un act de predare şi de trădare. (Aplause).

«Dar, au capitulat ca după o bătălie perdută (aplause). da! au făcut un fapt care n'are echivalent de cît închinarea drapelului romîn la picioarele unei armate streine (aplause). Doă lucrurĭ constituesc independenţa unei naţiunĭ, domnilor: dreptul de a avea armata sa, şi dreptul de a avea justiţia sa, şi semnele vădite ale acestei suveranităţĭ sunt drapelul armatei şi pretoriul tribunalelor.

«Cînd se închină drapelul naţional unei armate streine, cînd se deschide pretoriul unor legĭ şi unor judecătorĭ străinĭ, atuncĭ independenţa acestei ţărĭ a trăit. Peirea ei este decretată (aplause).

«Iată darul de adio al d-lui Ioan Brătianu şi al oamenilor săĭ (aplause).»

În faţa indignărei obşteştĭ, primul ministru al regelui Carol crezu fapt de cuminţie de a-şĭ retrage proiectul, sub prilej de a lua mai multe deslușirĭ de la Berlin. Acest d Ioan Brătianu este însă acelaş care, în 1848, veni din Paris în Romînia cu prietinii săi ca să făptuească răsvrătirea de la 11/23 Iunie, în numele *Libertăţii, Egalităţii, Fraternităţii!* Cuvinte fermecătoare, simţiminte sublime cînd pornesc din inimă, nu de pe buze numai, — cînd sînt lozinca intereselor tutulor, nu firma intereselor unor ambiţioşĭ,— cînd însemnează libertatea, nu desfrîul, — cînd proclamă egalitatea înaintea legii, frăţia în jertfirea către patrie, — cînd fac să bată ceasul reinălţărei unui popor, — nu cînd ascund robirea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lui, — nu cînd trebue silit să ajungă a arunca stindardul naţiunei la picĭoarele străinului.

Pe cind se încerca ast-fel să predea încă o-dată ţara sa străinului, ce politică ducea d Ioan Brătianu înlăuntru? Însu-şĭ a arătat în prescurtare,— într'un moment de uitare şi de mînie în contra propriei Sale Camere ce se opintea în potriva lui,— care sunt faptele administraţiunei Sale. Îi dăm cuvintul:

«AŢĬ VĂZUT, DOMNILOR,— D. ministru se adresează deputaţilor, — «CĂ «EU, CU TOATE NEORÎNDUELILE CE S'AU FĂCUT, ASASINATE, PROCESE «SCANDALOASE, AM TĂCUT ŞI AM LUAT TOATĂ RĂSPUNDEREA, NUMAI CU «SPERANŢA CĂ SE VA FACE REVIZUIREA, FIIND CĂ ERA O CESTIUNE DE VII«TOR PENTRU ŢARĂ.

«*Această frază se subsemnează:* IOAN BRĂTIANU,

«*preşedinte al Consiliului de miniştri al Romîniei.*»

(Şedinţa Camerei de la 26 Aprilie (8 Mai) 1884, *Monitorul oficial* de la 9 Mai 1884.)

Nu intra în planul volumului nostru de a vorbi de convenţiunea comercială propusă de d. Ioan Brătianu şi de modul de a guverna a acestui ministru Dar Romînii uită aşa de lesne, şi legenda ia cu atîta neruşinare locul istoriei, că am crezut folositor să reamintim în cîte-va vorbe cele de mai sus. Cată să se observe că cei care învinuesc pe d. Ioan Brătianu sunt: D. Ioan Brătianu însu-şĭ, liberal naţional, d. Dimitrie Brătianu, fratele lui, liberal, d. Vernescu, liberal conservator şi d. Lahovari, conservator, altmintrelea zis, capii tutulor partidelor.

Prinţul Gheorghe Bibescu către Doamna Adam

Bucureştĭ, 1 Mai 1883.

DOAMNĂ,

. . . .

Vă mulţumesc din suflet pentru apreţiările d-voastră. Văd într'insele tot-de-odată sinceritate cît şi bună-voinţă, şi aceasta le dă îndoit preţ pentru mine.

Cartea mea, *Istoria unei fruntariĭ*, avea într'adevăr, o greutate de învins, acea de a fi adevărată, fără să lovească în nimenĭ. Deslegat-am problema? D-voastră mĭ'afirmaţĭ că da, şi sunt fericit crezîndu-vă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Vin azĭ să răspund la cele trei întrebărĭ ce-mĭ facețĭ : 1° în privința Basarabiei ;— 2° în privința cestiunei Dunăriĭ: cum să tîlmăcim faptul cĭudat că Comisiunea europeană din Galațĭ, după ce a respins anteproectul austro-ungar, la 4 Iunie 1880, — l'a primit șase lunĭ mai tîrziu, — în Ianuarie 1881, — cu o maioritate de 7 voturĭ în contra a 3? ; — 3) ce-i de crezut despre tractatul de la Londra?

Nu vă mai amintesc, Doamnă, că a doa zi după răsboiul dintre Turcia și Rusia, pentru care Romînia fusese un aliat folositor, țara mea eșea din asprele încercărĭ prin care trecuse de curînd, mărită chiar in ochii săi, înălțată în stima națiunilor prin botezul sîngelui, în zilele falnice de la Plevna.

— Era atuncĭ de ce să se bucure un suflet de Romîn : națiunea știa d'aci înainte că scoborîtorii lui Traian nu perduseră nimic din nobleța neamului lor.

Cu toate aceste, aproape de zece miĭ de oamenĭ secerațĭ, floarea tinerimiĭ noastre, jertfe însemnate primiite voios, și perderea Basarabiei de mează-zi, chezășia naționalitățiĭ noastre, eată cea ce răsboiul costase pe Romînia.

După atîtea încercărĭ, și în fața gloriei întristate a națiunei, care simțea o îndoită jale, — a scumpilor ei morțĭ, și a Basarabiei, nu era oare dator guvernul să caute să dobîndească despăgubirĭ menite, de nu a alina, cel puțin a adormi durerea ei cea mare?

A pune cestiunea, este a o deslega.

— Să vedețĭ însă cum și'a înțeles guvernul romîn datoria.

Toțĭ știu că înainte de a declara răsboiŭ Turciei, spre a cîștiga asupră-ĭ «să dee satisfacere reclamărilor creștinilor», Rusia făcu cunoscut reprezentanților puterilor celor marĭ în Londra, prin mijlocirea generalului Ignatieff, condițiunile ce socotea dînsa să le impună dușmanului său, de ar fi învingătoare armatele Țarului. Între aceste condițiunĭ, figura retrocedarea Basarabiei, pe care tractatul de la Paris o înapoiase Romîniei.

Se știe asemenea că *mai toate* puterile cele marĭ priimiră condițiunile arătate de către generalul Ignatieff, condițiunĭ care n'au rămas tăinuite, pe care le-a cunoscut de sigur d. Ion Brătianu la Livadia, și la care s'a învoit, de și a căutat, — cu toate că în zadar, — să-șĭ pue la adăpost răspunderea sa personală în faptele ce s'ar putea întîmpla pe viitor.

Iată însă răsboiul sfîrșit ; — congresul de la Berlin s'a deschis ; — reprezintanții Romîniei sunt primiițĭ într'însul. Ce vine să facă aci d.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Ion Brătianu? Să se plingă de Rusia, și să ceară Puterilor să se împotrivească la retrocedarea Basarabiei. Și în ce condițiunĭ face el această cerere? După ce prințul de Bismarck îșĭ dase osteneala să-l facă să înțeleagă că erau o *nefolosință* și o *primejdie* protestările D-sale, și să-l povățuească să aibă o purtare care nu putea să nu aducă Romîniei largĭ desdaunărĭ.

Era însă, pentru președintele consiliuluĭ de miniștri, ceva mai puternic de cit mărirea patriei; era un interes personal, ce se poate coprinde în puține cuvinte: să nu crează lumea că el ar fi cedat Basarabia, să nu-șĭ compromiță puterea!

Mijlocul?

Să protesteze pînă la capăt, și să treacă ast-fel drept patriot.

D. Ion Brătianu protestă dar; Romînia nu păstră Basarabia, dar perdu tot ce ar fi cîștigat cu un minister într'adevăr romînesc.

Iată care fu efectul actului citit înaintea Congresului, și care nu avu altă țintă de cit să poată fi, mai tîrziu, o mărturie pentru guvern, în apărarea sa. Prevederĭ prea cumpănite, care nu pot să ne înșele, precum nu ne înșală nicĭ frazele răsunătoare și goale ale organelor guvernamentale, cînd se încearcă să apere purtarea guvernului.

De s'ar fi pătruns D. Brătianu de greutatea situațiunei, d'ar fi avut în inimă și înaintea ochilor numai imaginea patriei, nu s'ar fi îngrijit să facă să fie de mai nainte sancționat, printr'un vot al Camerilor romîne, planul ce hotărîse să-l execute la Berlin; ar fi cerut depline puterĭ, spre a se purta după împrejurărĭ, după cum ar fi cerut mai bine interesele Romîniei, și aceste puterĭ le-ar fi dobîndit.

Apoi la Berlin, odată convins că hotărîrea Rusiei era nestrămutată, odată convins de simțimintele Europei, s'ar fi dat înapoi cu demnitate, cu dibăcie, și ar fi făcut să se plătească, de către cabinetul din Petersburg, cît prețuia, provincia care ni se răsipe. A lucra ast-fel, ar fi fost a lucra ca un bărbat care nu are de ce să se'nvinuească el însu-șĭ, ar fi fost a-șĭ sluji bine țara căcĭ ar fi fost a-i asigura Silistria și Medjidie-Tabia, — Medjidie, acea cetate rămasă nevătămată, care este așezată la mai puțin de trei-zecĭ de minute de arsenalul săŭ și de cazarma sa, adică de Silistria, —care predomnește, spre miază-noapte și răsărit, asupra Silistriei, Dunărei și Dobrogii, — spre miază-zi, asupra tutulor drumurilor ce vin din interior; — Medjidie, al căruĭ nume nu se vede nicĭ în desbaterile congresului de la Berlin, nicĭ în tractat, cu toate că, — alții zic: *fiindcă* — pozițiunea și întăririle sale i dau o mare însemnătate. Tot de odată ni s'ar fi asigurat ast-fel o pozițiune strategică, o punte peste

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dunăre între Silistria și malul stîng, care numai în aceste condițiunĭ e cu putință să fie făcută; o Dobrogie care să poată fi apărată, foarte probabil Vidinul; o mare despăgubire de răsboiŭ; prietenia Rusiei; în sfîrșit, siguranța, în locul unei situațiunĭ pline de primejdii, toate adică pe care era gata Rusia să ni le dea, și pe care D. Brătianu le-a jertfit calculelor sale. Și, dacă acest ministru, întorcîndu-se de la Berlin, cu fruntea sus, cu consciința împăcată, ar fi ținut țărei sale limbagiul acesta : «Durere că n'am putut să scap Basarabia, dar iată compen- «sările ce le-am dobîndit. Interesul patriei a fost singura-ne călăuză, judecați-ne ...» — țara i-ar fi aprobat purtarea, după cum Italia aprobă pe marele Cavur, după ce dădu el Franciei Nizza și Savoia, leagănul casei Suverane.

Din parte-i, Cavour, cînd sună ceasul, nu stătu la îndoială se dea țărei sale mărirea și puterea. El își năbuși durerea, și cedarea făcută, se coborî de la putere; însă se coborî mărit prin jertfa făcută. Pilda era înaintea ochilor: singur numai Cavour lipsea Romîniei!

Iată, doamnă, adevărul asupra cestiunei Basarabiei.

Trec la Dunăre.

Ațĭ băgat, de sigur, de seamă că la congresul de la Berlin au fost față 'n față doă proecte despre reglementarea navigărei pe Dunăre, propunerea austro-ungară, ale cărei principii esențiale vi le reamintesc aci: 1, neutralizarea Dunării pînă la Porțile de fer; 2, permanența comisiunei europeene; 3, participarea Romîniei la lucrările acestei comisiunĭ; 4, lăsarea pe seama numai a Austro-Ungariei, a lucrărilor de făcut la Porțile de fer,— și propunerea rusească.

Cu toate că, în ședința-i de la 4 Iulie 1878, Congresul păru că privește proiectul cabinetului din Saint-Petersbug, ca *puțin deosebit de al plenipotențiarilor austro-ungarĭ*, în fapt el se deosibește de acesta în mod vădit. Aceasta e atît de adevărat, în cît în art. 1 al textului adoptat de Congres, nu se mai regăsește *declarația de neutralitate* pe care n'o priimea Rusia; în cît a dispărut art. 2, privitor la *permanența comisiunei europeene*, ce mergea în contra gîndurilor Rusiei; în cit art. 3 și 4 au fost singure păstrate; Rusia nu-șĭ înstreina de sigur libertatea de a priimi unele din aceste propunerĭ, ca schimb a unor foloase ce să gîndea să facă să i se dea, cînd se vor sfîrși puterile comisiunei europeene.

Numele Chiliei nu fusese încă rostit.

Lupta diplomatică ce-șĭ fac Rusia și Austro-Ungaria, la congresul de la Berlin, în cestiunea Dunării, e plină de invățăminte. Într'însa vezĭ pe Anglia răcindu-se, în ce privește această cestiune, — pe Austro-Ungaria

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

făcînd să dispară definitiv, în tractatul de la Berlin, articolul 17 privitor la comisiunea puterilor mărginașe, articol de care avusese dibăcia și puterea să nu ție seamă, vreme de doă-zecĭ și doi de anĭ, — pe înalta adunare adăogînd aceste cuvinte: *Împărăția rusească*, în lista puterilor mărginașe,—și pe Romînia dobîndind să fie reprezintată în comisiunea europeană.

Nu e fără interes să observăm că propunerea Austro-Ungariei este oareșĭ-cum largă. Cabinetul din Viena s'a gîndit oare-că, în aceste condițiunĭ, un program ar face să se uite mai lesne articolul din tractatul de la Paris pe care îl ștersese cu atîta îndrăsneală? S'a crezut în destul de asigurat că-șĭ va înființa înrîurirea pe Dunăre, de făcea pe Congres să priimească acest paragraf: ***un comisar delegat de comisiunea europeană va supraveghia executarea acestor regulamente***, și de dobîndea ca acest comisar să fie Austro-Ungar? Sau a avut el vr'un gînd ascuns, pe care nu l'au îngăduit să-l lase să fie ghicit proectele sale de anexiune a Bosniei și a Herțegovinei? Totușĭ rămîne că tractatul de la Berlin nu conține nimic care să facă să pară îndrituită pretențiunea ce a arătat Austro-Ungaria cu mai puțin de un an mai apoi, de a înființa o Comisiune mixtă, în condițiunile ce vom arăta.

Aci faptele ĭeau o întorsătură pe atît de cĭudată, pe cît și de neașteptată. În luna *decembre* 1879, vedem comisiunea europeană din Galațĭ, în cea d'întîiŭ a ei ședință, dînd delegaților Germaniei, Austro-Ungariei și Italiei grija de a constitui comisiunea însărcinată cu lucrarea regulamentului prescris de articolul 55 al tractatului din Berlin.

În luna *mai* 1880, această sub-comisiune prezintă un proiect conceput ast-fel:

1. Va fi o Comisiune mixtă care va avea aceleașĭ puterĭ pe Dunăre, de la Porțile-de-fer pînă la Galațĭ, ca și acelea pe carĭ le posedă Comisiunea europeană, de la Galațĭ pînă la mare.
2. Austria, ***de și nu mărginașă***, va face parte din această, comisiune.
3. Austria o va prezida.
4. În caz de divergență, Austria va avea votul precumpănitor.

Cu toate acestea, maioritatea comisiunei europeene, în ședința de la 4 iunie 1880, respinge ante-proiectul Austro-Ungariei, ***ca fiind în contrazicere cu tractatul din*** 1878.

Pentru guvernul romîn, aceasta era o isbîndă neașteptată, o înlesnire dobîndită, și din care ușor se puteau trage foloase marĭ. Mai înainte de toate trebuia să se mențină el pe tărîmul circumscris de către pu-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

terile cele marĭ, și să continue să merite înalta lor ocrotire. D. Brătianu făcu cu totul din contra.

Austro-Ungaria, bătută în ședința de la 4 iunie 1880, nu desnădăjdui că-șĭ va atinge scopul. Avea pentru aceasta cuvinte temeinice. Mai întiiŭ, această mare putere posedă o virtute rară, «a ști să voiască, și a ști să aștepte»; apoi, trebue să recunoaștem că diplomația ei numără bărbațĭ foarte capabilĭ, neîncetat îngrijițĭ de a-și mări și de-a-șĭ înălța țara, și știind să tragă foloase din părțile cele slabe ale protivnicilor pe carĭ iĭ combat, sau cu carĭ ei tratează.

Cabinetului din Viena nu-i trebui mult ca să găsească partea slabă a D-lui Brătianu; începu prin a căuta să-l convingă că proiectul săŭ de Comisiune mixtă n'avea nimic amenințător pentru Romînia, că iĭ era din contra folositor; apoi, punînd în lucrare un fel de amăgire bună pentru a fura inima ministrului romîn, făcu să-i clipească înaintea ochilor strălucirea regalității pe care D. Ion Brătianu și prietenii săĭ ar putea să se laude că au dobîndit-o pentru Suveranul lor. Austria lua asupră-șĭ să o facă să fie recunoscută de către Europa, și se lega să o recunoască cea d'întiiŭ.

Undița se aruncase cu dibăcie: D, Ion Brătianu fu prins cu dînsa. Zădărnicia, folosul ce se putea trage din proclamarea regalității, recunoscută de mai înainte de către una din puterile cele mai interesate în cestiune; nădejdea de a mai înlănțui și mai mult pe Prințul Romîniei prin recunoștință, și de a se ancora la putere, orbiră pe D. Brătianu și pe prietenii săĭ, așa că iĭ făcură să uite totul. Ei uitară într'adevăr și victoria neașteptată din ajun, și ințelepciunea impusă cabinetului romîn în raporturile sale cu Austro-Ungaria, și respectul datorit hotărîrilor de curînd luate de puterile cele marĭ, carĭ dedesără Romîniei o mărturie strălucitoare de îngrijire, și.... eram să zic, respectul de sine însușĭ. Li se sui atît de mult fum la cap, în tabăra guvernamentală, în cît nu văzură,—vroi să o crez,—că compromiteau, că predau Dunărea cea bătrînă, artera vieței noastre, și nicĭ că Europa, pusă în curentul politicei cu două fețe a cabinetului din Bucureștĭ, nu se mai interesa de Romînia. Și cu toate acestea, ministrului romîn nu-i lipsiseră încunoștiințările.

Însă sorțul era aruncat: tîrgul se încheiă. În ianuarie 1881, aceeașĭ Comisiune europeană care, la 4 iunie 1880, respinsese ante-proiectul Austro-Ungariei, îl adoptă cu aproape unanimitate. Comisarul romîn, care nu fusese pus în curentul speculațiunilor D-lui Ion Brătianu, urmă să apere interesele țărei sale, pe cînd reprezentatul Austro-Un-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

gariei asigura pe colegii săi că guvernul romîn era în desăvîrșit acord cu cabinetul din Viena!

În luna februarie 1881, ministrul Afacerilor Streine părăsește București, ca să se ducă la Viena.

La 14 Martie 1881, regalitatea era proclamată în Romînia, și la 24 ale aceleași lunĭ, Austro-Ungaria o recunoștea, ea cea mai d'întiiŭ.

Se pare că nu se mai poatea adăoga nimic la elocința unei asemenea înlănțuirĭ de date și de fapte. Iată însă doă mărturisirĭ prețioase de înregistrat: una vine de la D. Rosetti, cea-l-altă de la D. Boerescu, ministru al afacerilor străine. Trei lunĭ în urmă, D. Roseti scria în «Romînul»:

«Putem recapitula precum urmează concesiunele făcute condițional de către guvernul romîn *în urma cererilor și după stăruința tutulor cabinetelor*:

1 Formarea unei Comisinnĭ mixte pentru supravegherea navigațiunii și a reglementelor de poliție fluvială între Galațĭ și Porțile-de-fer;

2. Admiterea Austro-Ungariei în Comisiunea mixtă;

3. Prezidența Comisiunii Mixte să aparțină delegatului austro-ungar.»

Apoi foaia partidului adaogă:

«Aceia care stiu să facă concesiunĭ *drepte* și *la timp* pășesc adesea cu mai multă siguranță către scopul lor, de cît aceia care fac sgomot mare cu o opozițiune cutezătoare și sgomotoasă!»

Insinuarea aceasta era la adresa opozițiunii.

Iar D. Boerescu mărturisea mai tîrziu, înaintea camerelor, *„că într'adevăr guvernul romîn acordase Austro-Ungariei instituirea unei Comisiunĭ mixte, la care să participe și dînsa și a cărei prezedință să o aibă ea“*.

Nu sunt oare acestea probe de cele ce am stabilit? iar cînd D. Rosetti, vrînd să încerce să scape situațiunea cabinetului romîn, pretinde că concesiunile făcute de dînsul, au fost făcute *după cererea* și *stăruința tutulor cabinetelor*, nu suntem oare îndrituițĭ să răspundem că faptele arată neadevărul unei asemenea afirmațiunĭ, și nu este oare învederat că Europa nu a trecut, de la interesul arătat Romîniei, la nepăsare, de cît numai după ce ea a constatat cît de puțin i păsa D-lui Brătianu de hotărîrile ei?—Cît despre ministrul afacerilor streine, el a rămas mut în ce privește foloasele fără seamăn pentru al cărora preț țara vedea impunîndu-i-se niște așa jertfe. Era oare cestiunea ca Romînia să se îmbogățească cu o provincie? Nu,—ci cu o coroană care silit cata să-i pice în mînă în scurt timp, si pe care o putea aștepta.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Uneltirile guvernului avură drept urmare să facă să se nască în ţară o mare agitaţiune. Înaintea camerilor, ministerul a fost atacat cu sgomot de către D-nii Kogălniceanu şi Lahovari; el s'a apărat ca un învinuit căruia i s'au dovedit calculele sale vinovate şi nedestoinicia sa. Dar apoi, faptul de căpetenie, cu care era să se încheie această aventură politică, era să învederească pe deplin adevărul acuzaţiunilor opoziţiei. În adevăr, puterile cele marĭ se întruneau în curînd în conferinţă la Londra. România, ale cărei interese vitale erau să fie desbătute, ceru să fie admisă într'însa: datori însă politicei fără orizont şi fără patriotism a cabinetului din Bucureştĭ, umilinţa să stea la uşa conferinţei şi să fie osîndită fără să fi fost ascultată.

În ceea ce priveşte tractatul de la Londra, el trebue să fie privit de noi ca confirmarea îngreuietoare a instrumentului de la 13 Iunie 1878. Nu crez să se găsească în istoria diplomaţiei, un altul asemenea cu cel lucrat la Londra, de la 8 Februarie la 7 Martie 1883, în privinţa navigării pe Dunăre.

După scrisoarea oficială de convocare [1]) Conferinţa avea să deslege trei cestiunĭ:

Una, privitoare la prelungirea existenţi Comisiunei Europeene;

Alta, întinderea puterilor acestei Comisiunĭ de la Galaţĭ la Brăila;

A treia, adoptarea regulamentului de navigare formulat de către Comisia europeană în 1881.

Însă, din acest nevinovat program al cestiunilor de deslegat,—nevinovat în aparenţă,— s'a făcut, prin ceea ce ascundea în sine, şi prin ceea ce au ştiut să-i adaoge, un întreg de hotărîrĭ, pe atît de grele pe cît şi de neaşteptate.

Ceea ce ascundea el era aprobarea Comisiunei mixte, introducîndu-se Austro-Ungaria în guvernămîntul Dunărei de jos, *de şi ea nu era mărginaşă*, şi dîndu-i-se în toate întîietatea în acest guvernămînt.

Ceea ce au ştiut să adauge la programa oficială a singurelor cestiunĭ puse, a singurelor de rezolvat, a singurelor prevăzute în instrucţiunile deschise date plenipotenţiarilor, este:

1) A se sustrage una din gurele şi unul din braţele Dunării de subt regimul apelor internaţionale, hotărit prin tractatul din Viena din 1815 şi aplicat Dunării de către cel din Paris, 1856, ca şi de către cel din Berlin 1878;

[1]) *Conferinţa şi tractatul da la Londra*, de la Februarie pînă la Martie 1883, publicată de către ministerul afacerilor streine al Franţei, în documentele sale diplomatice privitoare la navigarea pe Dunăre.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

2) A se pune cele-lalte gurĭ și brațe ale Dunării subt un regim abătut in esență de la regimul hotărît și întins în aplicare de către cele trei tractate arătate mai sus;

Cea d'întii din aceste doă abaterĭ era să fie stabilită in folosul exclusiv al Rusiei la gura și brațul Chiliei;

A doa, în folosul Austro-Ungariei pe toate cele-l-alte brațe și gurĭ ale Dunării. Dar și o abatere și cea-l-altă nu se putea pronunța de cît în dauna drepturilor diferitelor State mărginașe, Serbia, Bulgaria și mai ales Romînia.

Cele doă abaterĭ arătate propuneaŭ in scurt gonirea Serbiei, Bulgariei și Romîniei din drepturile lor de State mărginașe.

Decĭ, spre a face pe aceste trei State să se lase să fie gonite din posesiunea și exercițiul acestor drepturĭ, nu era de cît un singur mijloc, acela de a nu îngădui ca ele să-șĭ dea părerea asupra abaterilor și gonirilor ce erau de hotărît. Și așa se și făcu chiar de la început, după cererea directă a Austro-Ungariei.

Puterile apoi se înțeleseră între ele ca să adopte programul. — Ce urmă se știe.

Guvernul romîn a protestat; nu putea să facă alt-fel; el va mai protesta iarășĭ, va declara cît de tare, că nu se va supune nicĭ odată; și înscenările D-lui I. Brătianu și ale făptuitorilor săĭ sunt atît de bine ascunse pentru cea mai mare parte a Europei,— a Europei occidentale mai ales,—în cît acești oamenĭ, carĭ au făcut totul pentru ca să asigure isbînda proiectului austriac, naturalizat francez,—am numit proiectul Barrère,—tot vor mai găsi un public nevinovat ca să-i iea in serios.

În cît despre Austro-Ungaria, bizuindu-se pe hotărîrea dată de către puterĭ, ea se va sluji de dînsa ca de o armă în vecĭ amenințătoare, și va face să se îmlădie trecătoarele dorințĭ de opunere,—de i-ar veni pofta să le aibă,—ale D-lui Ion Brătianu.

Iată, Doamnă, cite-va adevărurĭ care,—subt această formă cel puțin,— n'au eșit încă, pentru toată lumea, din întunericul ce le învălue.

Nu știu dacă ele vă vor mulțumi pe deplin legitima-vă curiozitate, dar vă pot afirma, că în ceea ce mă privește, simț în mine ca o ușurare că am putut să vă arăt pe larg, fără a tăcea nimic, și cu o tărie de limbagiu ce nu ași fi întrebuințat-o intr'o narațiune destinată publicității, întristările ce datorim acestui regim.

Plîngeți-ne, și bine voițĭ, Doamnă, a mă crede în tot-d'a-una amicul d-voastră.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PROTESTAŢIA POPORULUI ROMÎN CĂTRE POARTĂ.

(Act alipit depeşei politice No. 17 a D-lui Hory către D. Bastide, cu data de 5 August 1848).

2 August 1848. (*Foaia pentru minte*, No. 31).

«Rominii, în puterea drepturilor ce le au şi care sunt consfinţite prin toate tractatele, şi în puterea dreptului neamurilor, se sculară la 11 Iunie într'o unanimitate şi lepădară aşezămintele ce esistau pînă aci şi pe care o esperienţă de 17 anĭ dovedise că duceaŭ neamul rominesc la peire, şi tot de odată proclamară principiile pe care să i se dea noă aşezăminte. Acestea pentru înăuntru; iar cît pentru relaţiile din afară, naţia le-a respectat cu o sfinţenie, cu o modestie vrednică de laudă. Rominii se făgăduiră, se chezăşuiră, că nu numai vor respecta toate drepturile ce Poarta le are asupra Ţăriĭ romîneştĭ, dar încă iĭ făgăduiră ceea ce Poarta nu avea drept să ceară, adică de a combate pentru Turcia, cînd ea se va afla în primejdie.

«După o ast-fel de purtare, Rominii aveau dreptul de a nădăjdui că suzeranul lor, nu numai va respecta drepturile ce au, dar încă mai mult că dragostea Înălţimei Sale către poporul romin o să crească în proporţie cu devotamentul lor.

«Poarta ne făcu să credem că nu ne am înşelat în nădăjdile noastre. Însă la 19 Iulie, pe cind naţia se afla în cea mai mare linişte, fiind-că în unanimitate era fericită, armiile turceştĭ trecură Dunărea şi intrară pe pămîntul romin fără nicĭ un manifest, fără nicĭ un motiv, împotriva tutulor tractatelor şi împotriva dreptului neamurilor.

«De aceea cu toate că guvernul, care este *espresia popolului*, a protestat prin mijloacele diplomatice, însă Popolul socoteşte că nu este de prisos a protesta şi el deadreptul, înaintea Europei intregĭ, în contra intrăriĭ trupelor turceştĭ în pămîntul romîn, şi încă şi ma mult, Rominia întreagă, de astă-ḑĭ pînă cînd încă mai are un glas liber, declară:

«1º Că dacă Înalta Poartă va respecta drepturile Rominilor şi va priimi Constituţia ce işĭ deteră şi al căreia efect o să fie fericirea ţăriĭ; atuncĭ Rominii, recunoscătorĭ bunului lor Suzeran, nu numai că i jură credinţă, dragoste şi supunere, dar încă şi mai mult, că vor sluji de rampar Constantinopolului.

«2º CĂ DACĂ ÎNALTA POARTĂ NU ÎŞĬ VA TRAGE TRUPELE DUPĂ PĂMÎNTUL ROMÎN, şi dacă va căuta, ca prin putere armată să se amestece

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în trebile țării din năutru, ATUNCĬ TOATE TRACTATELE CE ESISTĂ SĂ SE SOCOTEASCĂ CHIAR DE POARTĂ DESFIINȚATE.

«3° CĂ ATUNCĬ NAȚIA ROMÎNĂ ESTE ELIBERATĂ DE ORĬ-CE ÎNDATORIRE AR AVEA CĂTRE ÎNALTA POARTĂ.

«4° Că orĭ-ce legĭ, orĭ-ce așezăminte se vor impune Romînilor de la străinĭ, acele legĭ, acele așezăminte vor fi socotite ca ilegale (nepravilnice), și prin urmare este de datoria orĭ-căruĭ Romîn de a nu se supune la dînsele de bună voe.

«5° CĂ ORĬ-CE ROMÎN VA UNELTI, SAU VA CONTRIBUI CA SĂ ADUCĂ ARMIĬ STRĂINE ÎN ȚARĂ, SAU CA SĂ OPREASCĂ MAI MULTĂ VREME PE ALE ADUSE, PERDE DREPTUL DE ROMÎN, ESTE DECLARAT DE VRĂJMAȘ AL SOCIETĂȚII ȘI PRIN URMARE NU MAI ESISTĂ LEGĬ PENTRU DÎNSUL.»

POPORUL ROMÎN

HATI-HUMAIUMUL LUI SULTAN MEEMET II

DIN ANUL 1460 DUPĂ CHRIST

. . . .

Acest act, pe lîngă cele coprinse în cele citate mai sus, adaoge și următoarele:

«*Otomanii să nu se amestece nicĭ de cum întru ale țării, nicĭ să aibă proprietățĭ, nicĭ să se poarte prin țară.* Numai pentru priimirea tributului să se trimiță un om împărătesc, și, prin știrea Domnului, să treacă Dunărea și să vie pînă la Tîrgoviște cu om Domnesc, de unde priimind tributul, să se întoarcă iarășĭ cu oamenii Domnului pînă la Giurgiu, unde numărînd de al doilea banii, care trebue să fie zece mii galbenĭ Sultaninĭ cu pecetia noastră, să priimească acolo *ilam* (dovadă) de la cadiŭ, și trecînd la Rusciuc să dea iarășĭ ilam, pentru ca să rămie țara nesupărată dacă s'ar întimpla să se piarză banii pe drum [1]).

«*Dacă vre-un Turc ar avea judecată cu vre-un Romîn, procesul să se caute la Divanul Domnului, și hotărîrea judecății să se întărească după legile țărei.*

«*Neguțătorii Otomanĭ, cînd vor voi a veni cu marfă, nu vor putea fără de a da de știre Domnului* din ce loc se află; și fără zăbavă să cumpere și să vinză lucrurĭ nemișcătoare, după care îndată să iasă din țară.

[1]) Acest mod de trimitere a tributului [cu toate că s'a mărit suma arătată] s'a urmat pînă la Șerban Vodă Cantacuzino.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«Otomanii nu au voe să ia nicĭ servitor nicĭ servitoare dintre Romînĭ; *nicĭ vor avea deosebit loc pentru închinăcĭune.*

«*Igzar firman* (ordin de chemare) să nu se facă nicĭ unui dintre pămîntenĭ; și pentru nicĭ o cauză nu se va rădica nimenĭ din țară ca să fie dus la Constantinopole saŭ la alt județ al Turciei.»

Arătatele condițiunĭ s'au stipulat și in firmanele posterioare, care s'au trimis după vreme în Țara Romînească: adică:

«Firmanurile întăritoare privilegiurilor țării după vechile Hati-Humaiumurĭ;

«Firmanurile ce citează tot-d'auna legile țărei și liniștirea ei din intru;

«Firmanurile prin care se stipulează circularea neguțătorilor turcĭ prin țară, cu termen hotărît și numai in orașe, îndatorindu-se a-șĭ da marfa cu dearidicata;

«Firmanurile care regulează ca Romînii in țările imperiului Otoman să nu fie supărațĭ nicĭ pentru dare nicĭ pentru costumul ce poartă;

«*Firmanurile care opresc trecerea și petrecerea în țară nu numai a Turcilor proștĭ dar și a Pașilor celor marĭ;*

«Firmanurile prin care se oprește a se rădica din țară pe un pămîntean spre a-l duce inaintea tribunalelor turceștĭ de peste Dunăre;

«*Firmanurile care înștiințează că alegerea Domnilor să se facă din partea boerilor pămîntenĭ*; pe lingă aceasta toate firmanele pină astăzĭ prescriŭ indatorirea pentru boerĭ de a fi supușĭ Domnului, și pentru Domnĭ de a se purta cu dragoste către Boerĭ; *și orĭ-ce proces din țară să se caute și să termineze cu consiliul boerilor* [1]).

«Coprinderea acestor documente», adaogă in notă Fotino, «am găsit'o într'o cărticică ce mi-a dat-o fericitul intru memorie Alexandru Văcărescu, carele o poseda dela tatăl săŭ Banu Enache Văcărescu, fala boeriei pămintene, a neamului săŭ, și mindria țării, carele și acesta le-aŭ căpătat cu mare cheltuială de banĭ copiindu-le după condicile împărăteștĭ, pe cind se afla la Constantinopole [2]).

---

[1]) FOTINO, *Istoria Daciei*, t. III, p. 216-218. In alt loc, Fotino arată că, spre a fi mai sigur de text, l'a comparat cu originalul grecesc.

[2]) BLARAMBERG, p. 103, 104: *Încercare*, etc. (Banul Ienache Văcărescu a fost poet, ta'ă și moș de poețĭ).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Relație asupra socotelilor visteriei Țării-Romînești pe anii 1856, 1857 și 1858, cercetate de Ministerul de control, și înaintate în deliberarea Camerii legiuitoare cu adresele No. 539/859, 1395/1860 și 1037/1861.

ANUL 1856

a) CONTUL BUDGETAR

Veniturĭ incasate lei vechĭ.	26 114.115 39
Cheltuelĭ efectuate	28.389.434 11
Resultă la 31 Dec. 1856 UN DEFICIT BĂNESC de lei vechĭ.	2.275.318 12

b) CONTUL DE GESTIUNE

Numerarul aflat la 1 Ianuarie 1856 după socotelile încheiate de Ministerul de control, lei vechĭ	228.518 11
Încasărĭ săvîrșite în cursul anului 1856 (în care intră și operații de trezorărie, precum: depozite, împrumuturĭ) lei vechĭ	39.232,941 08
Însumează lei vechĭ	39.461.459 19
Răspunderile de lei vechĭ (în care intră și operații de trezorărie)	34 693.803 21
Numerar la 31 Decembre 1856 lei vechĭ	4.767.655.38

c) BILANȚUL

Sumele de încasat (rămășițe) au fost de lei vechĭ . .	9.547.726 39
Numerarul în natură (ales la 31 Decembre 1856) după cum să vede mai sus, lei vechĭ	4.767.655 38
Însumează un activ de lei vechĭ	14.315.382 37
Datoriile fiind de lei	16.590.701 09
Resultă la 31 Dec. 1856 UN DEFICIT de lei vechĭ . .	2 275.318 12

Aceste conturĭ desvoltate prin treĭ tabele, s'aŭ înaintat Președinteiui Camerii legiuitoare, pe lîngă adresa Ministerului de control (No. 539 din 6 Iunie 1859).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ANUL 1857

a) CONTUL BUGETAR

Veniturĭ incasate lei vechĭ	25.551.893 16
Cheltuelĭ săvîrşite (în care intră şi deficitul anului 1856) lei vechĭ	31.058.990 29
DEFICIT la 31 Decembre 1857	5.507.097 13

b) CONTUL DE GESTIUNE

Numerarul aflat la 1 Ianuarie 1857 după socotelile încheiate de Ministerul de control lei vechĭ	4.767.655 38
Încasări săvîrşite (în care intră şi operaţii de trezorărie, depozite, împrumuturĭ) lei vechĭ	33.198.170 04
Însumează lei vechĭ	37.965.826 02
Plăţĭ (în care intră şi operaţii de trezorărie) lei vechĭ .	34.527.381 06
Numerar la 31 Decembre 1857 lei vechĭ	3.438.444 36

c) BILANŢUL

Rămîne de incasat lei vechĭ	6.035.670 06
Numerarul în natură resultat la finele acestui an (31 Decembre) arătat la contul de gestiune, lei vechĭ. .	3.438.444 36
Însumează activul casei la lei vechĭ . .	9.474.115 02
Datorii (pasivul casei) lei vechĭ	14.981.212 15
Rezultă la finele anului 1857 (31 Decembre) UN DEFICIT egal cu suma arătată la situaţia contului budgetar de lei vechĭ	5.507.097 13

Conturile pe acest an, desvoltate în trei tabele, pe natura operaţiilor, s'au înaintat de Ministerul de control cu adresa No. 1395 din 15 Iulie 1860, onor. Camerĭ legiuitoare.

ANUL 1858

a) CONTUL BUGETAR

Veniturĭ incasate lei vechĭ	27 938.265 23
Cheltuelĭ (în care intră şi deficitul anului 1857) lei v.	32.968.708 17
DEFICIT la finele anului 1858 lei vechĭ .	5.030.442 34

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

b) Contul de gestiune

Numerarul aflat la 1 Ianuarie 1858, după socotelile încheiate de control pe anul 1857, lei vechi	3.438.444	06
Incasări săvîrșite (în care intră și oper. de trezorărie) l. v.	30.067 377	18
Însumează lei vechĭ	33.505.822	14
Plățĭ (coprinzînd și operații de trezorărie) lei vechĭ .	31.027.019	23
Numerar la 31 Decembre 1858 lei vechĭ.	2.478.802	31

c) Bilanțul

Rămășițe de incasat lei vechĭ.	6.356.994	26
Numerarul in natură, resultat la 31 Decembre 1858 arătat la situația contului de gestiune, lei vechĭ . .	2.478.802	31
Activul casei însumează lei vechĭ.	8.835.797	17
Pasivul casei (datoriile) fiind de lei vechĭ	13.866.240	11
Resultă la finele anului 1858 UN DEFICIT egal cu suma aleasă la situația bugetară, lei vechĭ	5.030.442	34

Operațiile de mai sus s'au inaintat Președintelui Camerii legiuitoare pe lingă adresa desființatului Minister de control No. 1037 din 29 Iulie 1861.

Prințul Gheorghe Bibescu către A. S. Prințul de Bismarck, mare cancelar al Imperiului Gherman.

Principe,

Am luat libertatea de a face să vi se adreseze direct «*Istoria unei fruntarii*», studiu ce am publicat de curînd.

Alteța Voastră a arătat atît de bine lumii cum trebue să-șĭ iubească și să-șĭ apere cine-va țara, în cît va înțelege, sunt sigur, ca eu să fi încercat să apăr și eu pe a mea, pe cît îmĭ îngăduesc puterile.

Îmĭ urez ferbinte, Principe, ca Alteța Voastră să nu facă o primire rea acestui prunc al meu.

Priimițĭ, Principe, etc.

G. Bibescu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Prințul Gheorghe Bibescu către Ex. Sa ministrul afacerilor streine al Franței, D. Challemel-Lacour.

DOMNULE MINISTRU,

Vețĭ fi priimit, cred, chiar de a doa zi după publicarea ei, cartea mea «*Istoria unei Fruntarii.*»

M'aș socoti fericit dacă ministrul afacerilor străine al Franciei, ar găsi timpul să răsfoească acest volum, în care sunt tratate cestiunile supuse acum conferinței din Londra.

Citind «*Istoria unei Fruntarii*», Excelența Voastră se va convinge ușor că situația făcută Romîniei, în Orient, este astăzĭ plină de primejdii. Acest stătuleț este rămas in aer, fără apărare contra ataourilor inlesnite din toate părțile. Dar oare trebui-va să inceteze el să fie postul înaintat al continentului occidental, însărcinat să păstreze libertatea neutralitatea, siguranța, — în partea ei cea mai de căpetenie, — a acestei căi comerciale a Centrului și a Sud-Estului Europei?

Ştiu că politica are grozave cerințĭ; dar dacă aceasta s'ar întîmpla, Europa occidentală ar avea de bună seamă o părere de rău într'o zi, dar prea tîrziu, poate!

În situația în care ne aflăm, domnule ministru, păstrez nădejdea că Francia nu va părăsi Țara mea. Ea este vai! delăsată, singură, dar trăește, este voinică, este in stare să aducă servicii folositoare Europei.

Priimițĭ, etc.

G. BIBESCU.

Prințul Gheorghe Bibescu, către Lordul Granville

MILORD,

Am avut onoarea de a face să mi se adreseze din Paris, unde s'a publicat, cartea mea «*Istoria unei Fruntarii.*»

Bărbații de Stat englezĭ au apărat in congresul din Berlin așteptările legitime ale Romîniei cu o simpatie prea vădită, cu o prea insemnată înălțime de vederĭ, pentru ca să nu mă cred îndrituit să nădăjduesc că lucrarea mea va fi priimită cu favoare de către capul eminent al departamentului afacerilor străine al Marei Britanii.

M'așĭ simți fericit, Milord, dacă Ex. Voastră ar găsi un moment ca

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

să citească unele din aceste paginĭ. Ele l-ar lumina asupra scopului publicaţiunei mele.

Nu e prea tîrziu pentru ca puterile cele marĭ ale Occidentului să bine-voească să ia în consideraţie situaţia grea şi primejdioasă creată Rominiei prin tractatul din Berlin, şi să caute să ocolească primejdiile care amenință Orientul şi pe care le face şi mai grea starea de slăbiciune a fruntariilor Ţării mele.

Recomand *«Istoria unei Fruntarii»* inaltei bunei-voinţe a Senoriei Voastre şi o rog să priimească expresiunea prea inaltei mele consideraţii.

D. Bron, D. M., În. Măriei Sale, Gheorghe Dimitrie Bibescu, Domn al Ţării-Romîneşti.

D. Bron denunță Domnului pamfletul lui Billecoq care se tipăreşte la Bruxelles.

Bruxelles, 5 August 1847.

MĂRIA TA,

Am în mîinile mele, printr'o întîmplare providenţială, firile unei urzelĭ ţesute in scopul invederat de a Vă doborî din Înaltă-Va poziţiune. Iată de ce e vorba: in acest moment, se tipăreşte pe ascuns, în Bruxelles, o cărticică în destul de mare, al cărei autor [1]) rămine necunoscut, chiar de tipograf, şi din care am isbutit să-mĭ procur un număr îndestul de mare de probe de corecturĭ. În acest factum se arată în modul cel mai părtinitor şi mai uricîos, toate actele administraţiunei Voastre, de la venirea-Vă la scaunul Ţărei-Romineştĭ pînă în momentul de faţă. Ceva mai mult: toate mîncătoriile, toate abuzurile ce au putut fi făptuite subt domnia Voastră, Vă sunt pe nedrept puse 'n spinare, şi aceasta, fără a ţine seamă de greutăţile poziţiunei Voastre şi de înrădăcinatele obiceiurĭ de corupţiune pe care stăpînirea otomană de veacurĭ le-a picurat în moravurĭ ca şi în mai toate rămurile administraţiunei acestei Ţărĭ.

[1]) Autorul necunoscut al acestui pamflet era D. Billecoq. Am dovedit, in decursul acestei opere, cît e de despreţuit această scriere.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

În această declamare pornită din ură, nerușinarea lovirilor stă doar mai pe jos numai de răutatea mușcătoare a stilului. Nimic nu rămîne la adăpost, nicĭ caracterul Măriei Tale, nicĭ amănuntele intime ale vieței Ei private.

E belșug de fapte adevărate și născocite: autorul se înjosește pînă la flencănirile cele mai neînsemnătoare, cele mai mitocăneștĭ, și tot-d'a-una îmbrăcindu-le cu culorile cele mai negre.

Acest pamflet, Măria Ta — căcĭ el nu e alt ceva, — nu poate fi privit numai ca un gheșeft de librărie; învederat că nu e de cît un act de răsbunare sau de rivalitate, și unul și altul poate, menit să asmuță în contra-Vă, nu atît chiar opiniunea publică, cît Curțile streine, și mai ales Rusia, către care această cărticică este special adresată. Umflarea pătimașă și tonul în vecĭ mușcător al acestei scrierĭ, ar putea de sigur să nu deștepte în Măria Ta de cît disprețul și desgustul, dacă cutezanța și însemnătatea învinuirilor n'ar fi în stare să aducă grele urmărĭ. Autorul pare într'adevăr cu îndirjire hotărît a nu se da îndărăt dinnaintea nicĭ unei considerațiunĭ, nicĭ unei jertfe. La sfîrșitul cărticelei sale, arată gîndu-i de a nu 'nceta cu lovirile pînă nu-șĭ va fi atins ținta. Într'un cuvînt, chiamă pe Măria Ta la o luptă de moarte.

Fără a fi avut onoarea de a fi fost prezintat Măriei Tale, legăturile de prietinie ce m'au unit, în timpul unei petrecerĭ nu de mult în Țara-Romînească, cu mai mulțĭ boerĭ luminațĭ, și mai ales cu colonelul Filipescu, m'au pus în stare de a prețui înaltele însușirĭ ale Măriei Tale. De altă parte, studiul ce am făcut de moravurile Țării, de drepturile boerilor, de cerințele politice din afară ce predomnesc acolo, mi'au dat cheia a multor greutățĭ de tot felul care pun pĭedicĭ mișcărei unui Domn al Țării Romîneștĭ, orĭ-care să fie el, de cîte orĭ caută să facă binele. Cîntărind aceste rațiunĭ, și subt imboldirea unui simțimînt de indignare și de dreptate ce-mĭ răscoală sufletul, m'am hotărît din însă-mĭ a mea pornire, să dau de știre Măriei Tale de aceste urzirĭ ale întunericului și se amorțesc lovirea ce vor să-I dea, de nu o pot opri la timp. Dacă, luînd ast-fel asupră-mĭ, și fără îngăduirea de mai 'nainte a Măriei Tale, răspunderea unui asemenea pas, cad în învinuirea de indiscrețiune, sunt sigur că Măria Ta va ține seamă de pricinele ce mă călăuzesc, și de graba lucrului, care, după mine, nu 'ngăduе nicĭ o întîrziere, nicĭ o sfială.

Ca s'ajung ținta ce-mĭ propuneam, iată planul la care m'am oprit: pui mîna pe toate probele broșurei ce pot aduna; le iau cu mine; îmi grăbesc plecarea pentru Bucureștĭ, luînd, de voi putea, vaporul ce

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pleacă din Viena la 14 ale lunii; apoi, de bine-voeşte Măria Ta să-mĭ acorde o audienţă, I voi împărtăşi aceste materialurĭ, de care va face ce va vrea.

Pin'a vă vedea, am crezut bun să-încunoştiinţez pe D. fiu al D-tale, în caz de-ar fi acuma la Paris, ca să plece pe loc la Bruxela, și să se 'nţeleagă cu persoane destoinice, taĭnice și vrednice de încredere, către care i deschid calea. Acolo, vor vedea împreună prin ce mijloace s'ar putea întîrzia publicarea acestei scrierĭ, ca să Vă lăsăm timpul de a pregăti răspunsul. Sunt scriitorĭ cu mult spirit și cu mult talent, care dispun de o parte a presei franceze și belgiane, și care îşĭ iau sarcina de a spulbera în diferite ziare această încercare de la momentul ivirei sale, cu arma ridiculului intîiŭ (căcĭ în multe locurĭ dă prilej de a-l lua in batjocură), pînă cînd Măria Ta vei crede de cuviinţă să le dai, sau de-a dreptul, sau prin mijlocirea mea, îndestule note pentru un răspuns serios și desăvîrșit.

În momentul de a-mĭ sfîrși scrisoarea, aflu că s'a văzut aci, în zilele din urmă, o persoană ce locueşte în Bucureştĭ de mai mulţĭ anĭ, și care, de nu mă 'nșel, e însărcinată să vază de această publicare. Numele acestei persoane, pe care îl voi spune din graiŭ Măriei Tale, de va vrea, dor că preschimbă în siguranţă bănuelile ce aveam mai dinainte *in petto*, și despre autorii și despre ţinta complotului.

Am onoare, Măria Ta, de a fi cu cel mai adînc respect al Măriei Tale, prea smerit și ascultător servitor.

BRON, D. M.

Î. M. S. Vodă Bibescu către Ex. Sa contele Kisseleff

. . . .

Cheltuelile ce am fost silit să fac la Constantinopol sunt într'adevăr foarte marĭ și nimenĭ nu simte aceasta mai mult de cît mine. Pot însă să asigur de asemenea că orĭ și cine s'ar fi aflat în aceleașĭ circumstanțe, n'ar fi scăpat mai eftin.

Cum, intr'adevăr, să scapĭ de cererile nesfîrșite ce încep cu primul stăpîn spre a ajunge la cel din urmă din robĭ, atuncĭ mai ales cînd te afli la cheramul lor? E un viciu ce a trecut în obiceiurĭ, și pare că tractatele și stipulaţiunile nu isbutesc să-l șteargă, cît va trăi Împărăţia Otomană? A se opinti mai mult de cît am făcut eu, ar fi fost a cădea in primejdia de a mă vedea depărtat într'un mod foarte puţin

plăcut, ceea ce ar fi putut să nu-mĭ facă nicĭ cald, nicĭ rece, de n'ar fi buna-voință a Porții, un lucru care s'atingă interesele Țărei și pozițiunea Domnului. Dar acesta, pentru a se scuti de nenumăratele chițibușurĭ ce i s'ar născoci, e silit nu numai să caute să-șĭ atragă buna-voința Porții, pe cînd se află la Constantinopol, ci încă, prin jertfe noi, ades repetate, să întreție bunele ei aplecărĭ, ca și ale pașilor de pe țărmul Dunării. Subt această privință, și privind foloasele [1] ce au eșit d'aci pentru țară, n'aș avea de cît să mă laud de jertfele ce am făcut, de nu mi s'ar fi încurcat foarte mult pozițiunea-mĭ individuală.

«Vodă-Ghica, cu toate că ajuns la putere în alte împrejurărĭ, s'a găsit cu toate acestea în stare mai bună, căcĭ atuncĭ nu era, la Constantinopol, de cît o singură voință care ducea toate, și cînd isbutise cine-va să și'o cîștige, putea, fără neajunsurĭ, să dea uitări pe cei-l-alțĭ. Pe cînd azĭ, pe lîngă voința stăpînului, sunt mii de alte voințĭ cu cerințĭ tot așa de marĭ. Cu toate acestea, suma cheltuită de predecesorul meu fu tot atît de mare, și subvențiunea ce i-a fost dată s'a suit la 145,000 de galbenĭ, căcĭ nu trebue puse la olaltă zecimele ce s'a îngăduit să se adaoge la dărĭ în anul d'intîiŭ al administrațiunii acestui Domn, pentru a acoperi veniturile neîndestulătoare ale Statului, cu cele ce în 1838 i-au fost hărăzite ca subvențiune curat personală, și care au dat suma de 120,000 de galbenĭ, fără a număra suma de 25,000 de galbenĭ ce luase de mai 'nainte, pe acelaș motiv, din casa rezervei.

Să nu crezĭ, Domnule Conte, că vroi să mă bizuesc aci pe faptele lui Vodă-Ghica. De vorbesc de asta, e numai spre a arăta cîte-va fapte.»

TRADUCȚIA INALTULUI IMPĂRĂTESC FIRMAN, RELATIV LA CONVOCAREA DIVANULUI AD-HOC.

Prințe Alexandru Ghica, caimacam al Țării-Romîneștĭ!

Precum în toată vremea Împărătescul Nostru guvern a îngrijit să se păstreze privilegiile și scutirile concedate de glorioșii noștrii strămoșĭ fie-căreia din provinciile Țării-Romîneștĭ și Moldaviei, carele sunt ***parte integrantă*** a Imperiului Nostru, și încă a crește și mări buna

[1] Tractatul de comerț.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

stare a populaţiilor, aşa şi acuma am voit, spre semn de sintimentele Noastre de înaltă dreptate pentru toţĭ locuitorii Statelor Noastre în deobşte, ca, păstrîndu-se vechile privilegii şi scutirĭ ce posedează locuitorii amîndorora provinciilor, să se revizuiască şi îmbunătăţească reglementele din *lăuntrul* fie-căria din zisele provincii, spre complectarea şi asigurarea bunei stărĭ a tutulor claselor populaţii lor. La aceste ale noastre sentimente, găsindu-se cu desăvîrşire unite şi intenţiile puterilor, Ne-am învoit, ca legile şi statutele astăzĭ lucrătoare în zisele provincii să se revizuiască; şi ca, spre a se face această revisie subt o complectă bună înţelegere, o comisie specială, compusă de delegaţĭ ai puterilor garante, după tractatul din 30 Martie, se va aduna în Bucureştĭ cu un comisar al Înaltei Porţĭ, spre a lua cunoştinţă de starea actuală a principatelor şi a pune temeiurile viitoarei lor organisaţii.

Spre acest sfîrşit, Mehmet-ul-Saïd-Savfet, musteşarul Marelui Vizir, unul din dignitarii guvernului Nostru, s'a numit comisar al Înaltei Porţĭ. Avînd tot de o dată făgăduită convocarea în fie-care din amîndoă provinciele a unui divan *ad-hoc*, compus ast-fel în cît să întocmească cea mai dreaptă representaţie a intereselor tutulor claselor societăţei, şi carele va fi însărcinat să exprime dorinţele populaţiilor pentru desăvîrşită organisaţie a Principatelor.

Împărăteasca Noastră voinţă este d'a se întocmi aceste divanurĭ pe basele următoare:

I.— Afară de Mitropolitul şi Episcopii eparhioţĭ ai Principatului, carĭ sunt după cădere mădulare ale Divanului, Egumenii sau cîrmuitorii mănăstirilor închinate, şi Egumenii mănăstirilor neînchinate, vor alege fie carii în parte doi deputaţĭ, parte bisericească şi pămîntenĭ, adică patru peste tot; şi preoţii funcţionarĭ, la reşedinţa fie-cărei Episcopii, se vor aduna, prin convocarea Episcopului lor Eparhiot, spre a alege dintr'înşii un deputat de fie-care Eparhie pentru Divan.

II.— Toţĭ boerii şi fii de boerĭ, de orĭ-care rang, avînd numai vîrstă de 30 de anĭ, fiind pămîntenĭ sau pămînteniţĭ prin îndeplinirea legĭuitelor forme, şi bucurîndu-se de toate drepturile lor civile, se vor aduna la reşedinţa judeţului în care sunt domiciliaţĭ, şi posedă o proprietate de moşie lucrătoare şi cu venit de întindere a 100 fălcĭ cel puţin, sau a pogoanelor ce coprind acele fălcĭ. Acolo vor alege prin maioritate de glasurĭ doi deputaţĭ la Divan dintre cei dintre dînşii, carĭ vor dovedi că posedă moşie lucrătoare şi cu venit, liberă de ipotecă, şi în întindere de 300 fălcĭ cel puţin, sau a pogoanelor ce co-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

prind aceste fălcĭ; numai boerii cei marĭ, împlinind această din urmă condiție, vor putea fi aleșĭ în județe, și fără a fi domiciliațĭ acolo.

III.— Toțĭ proprietarii, fără osebire, avînd numai vîrsta de 30 anĭ, și fiind pămîntenĭ, sau prin toate formele legĭuite pămînteniţĭ, bucurîndu-se de toate drepturile civile, și carĭ vor fi posedînd o avere în moșie lucrătoare și cu venit de o întindere de 99 fălcĭ cel mult, sau de pogoanele ce intră în aceste fălcĭ, și de 10 fălcĭ cel puțin sau de pogoanele ce coprind aceste fălcĭ, se vor aduna la reședința plășei unde sunt domiciliațĭ, și vor alege dintre dînșii, după maioritatea de glasurĭ, 5 alegătorĭ în al doilea grad, carĭ se vor duce la reședința județului, și vor alege dintre dînșii cu aceiașĭ rînduială un deputat pentru Divan.

IV.— Obștimele plugăreștĭ, compuse de locuitorĭ clăcașĭ pe moșii proprietăricești, de orĭ-ce clasă ar fi proprietarul, vor trimite fie-care la reședința plășei doi delegațĭ în întîiul grad, aleșĭ după formele așezate pentru alegerea deputaților săteștĭ.

Acei delegațĭ vor alege dintre dînșii doi alegătorĭ în al doilea grad cariĭ, adunîndu-se la reșidința județului, vor alege dintre dînșii un deputat pentru Divan, carele va priimi o despăgubire cuvenită pentru venirea și stăruința lui în Capitală.

V.— Orașul de reședință al guvernului, urmînd a avea patru deputațĭ la Divan, cele doă orașe de al doilea rînd, fie-care cîte doi deputațĭ, și cele-l-alte orașe de reședință a județului, fie-care cîte un deputat, alegerile lor se vor face pe basele următoare:

Vor fi alegătorĭ, subt condiție de a fi în vîrstă de 30 de anĭ, pămîntenĭ, sau după formele legĭuite pămîntenițĭ, nesupușĭ la nicĭ o protecție streină, și bucurîndu-se de toate drepturile lor civile.

1. Locuitorii proprietarĭ de case de preț 20.000 lei cel puțin pentru capitală și 8,000 lei cel puțin, pentru cele-l-alte orașe, afară de cei carĭ ar fi chemațĭ să-șĭ dea votul, după dispoziţiile No. 2 și 3 ale acestui Firman.

2. Toțĭ cîțĭ au îmbrățișat o profesie liberală, precum profesorii școalelor Statului și mădularii academiilor, sau societăților literare, științifice recunoscuțĭ de guvern, precum doctorii și legiștii, avînd diplomĭ regulat, și inginerĭ civilĭ, exersînd și unii și alții funcțiile sau meșteșugul lor în curs de 3 anĭ în orașul unde se află așezațĭ.

3. Neguțătorii patentarĭ de cîte trele clasele, înscrișĭ în cele din urmă liste pregătite pentru alegerea mădularelor de municipalitățĭ.

4. Starostii deosebitelor corporații de meseriașĭ, lîngă carĭ se vor a-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

dăoga încă cîte trei delegaţi de fie-care corporaţie aleşi după obicînuitele forme pentru alegerea starostilor.

Toţi alegătorii mai sus însemnaţi, se vor aduna la casa municipalităţii, şi vor alege acolo dintre dinşii prin maioritate de glasuri, fără a putea da un îndoit vot, numărul deputaţilor, ce fie-care oraş după rîndul lui este în drept să aibă la Divan.

De şi pentru începerea alegerii deputaţilor la Divan urmează a se adăsta sosirea acolo a comisii întocmite de delegatul Inaltei Noastre Porţi şi de delegaţii puterilor garante, îndată însă după publicaţia acestui Firman, se va începe întocmirea listelor de alegători. Spre acest sfîrşit, se vor îndatora cîrmuitorii de judeţe a lua trebuincîoasele măsuri, ca aceste liste să se publice şi să se afişeze în toate locurile unde trebuinţa cere, 30 zile cel puţin, înaintea epocei fixate pentru alegere, spre a se da vremea trebuincîoasă reclamaliilor de îndreptare.

Aceste reclamaţii se vor cerceta de către un comitet întocmit de cîrmuitor, de mădularele tribunalului şi ai municipalităţei oraşului de căpetenie al judeţului.

Orî-care intervenţie a autorităţei in operaţiile alegătoare, care n'ar avea de singur scop paza bunei rînduelî, ar fi abusivă şi formal contrarie cugetărilor Înaltei Porţî. Pentru aceasta, Miniştrii, directorii departamentelor şi cîrmuitorii judeţelor, nu vor putea fi candidaţi sau aleşi, de cit trăgîndu-se din foncţiile lor.

Spre depărtarea orî-cării confuzii, alegerile care urmează a se face la reşedinţele judeţelor, se vor face treptat, după rîndul însemnat claselor ce sunt in drept a-şi trimite reprezentanţi la Divan.

Asemenea se va urma şi cu alegerile la reşedinţele plaselor.

Deputaţii deosebitelor clase adunaţi în Obştească Adunare, vor întocmi Divanul *ad-hoc* chiemat să exprime dorinţele Principatului privitoare la revizia statutelor şi reglementelor în fiinţă.

Spre a se ajunge mai nemerit la acest sfîrşit, deputaţii de fie-care categorie vor forma atîtea comitete deosebite, carele se vor îndeletnici mai cu seamă a studia închinarea ce pot avea diferitele chestii cu împarte interesele şi trebuinţele clasei lor. Divanul, avînd numai misia de a înfăţişa dorinţele, carele vor fi mai întîiu cercetate de către comisia întocmită de delegatul Înaltei Porţî şi de delegaţii Puterilor garante, şi discutate apoi între a Noastră Înaltă Poartă şi Curţile aliate cu dînsa, propunerile comitetelor în parte, ce se vor adresa la Obşteasca Adunare, vor fi supuse comisiei prin raporturi osebite, atît acestea, cît şi rezultatul deliberaţiilor acestei adunări.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Preșidenția Divanului va fi insușită Mitropolitului, asistat de un vice-președinte ales prin maioritate de glasurĭ în Obșteasca Adunare dintre boerii de întîia clasă, secretarii, în număr egal cu al claselor reprezentate, se vor alege asemenea prin maioritate de glasurĭ.

Fie-care comitet va alege din sînul său un prezident după mulțimea glasurilor.

În dorința sa de a grăbi momentul în carele provincia va avea o organizație definitivă, Înalta Poartă așteaptă de la Divan, că îșĭ va săvirși lucrările sale în soroc de șase lunĭ, și că, știind să se pătrunză de simțimîntul datoriilor sale de fidelitate, nu va lipsi de a-șĭ mărgini discuțiile sale în hotarele cuviinței, și Ne va scuti de neplăcerea de a lua măsurĭ spre apărarea de orĭ-care atingere augustelor Noastre drepturĭ de suzeranitate.

Acest Firman este dat și expediat din Împărătescul Nostru Divan, spre încunoștiințarea hotărîrei de care este vorba.

Sus-zisule Caimacam, vei pune *silință și îngrijire* pentru deplina și întreaga îndeplinire a zisei hotărîrĭ, și vei da credință și cinstire Împărătescului Nostru semn.

Întîia decadă a lui Gemazil Achir 1273.

FAMILIA BASARAB-BRÎNCOVAN-BIBESCU

ORIGINELE FI

După tradițiune, origina familiei Brîncovan se sue la *Vuick Brancovicĭ*, fratele despotului Șerbiei *Lazăr Brancovicĭ*.

Acest nume de *Brancovicĭ* fu purtat de sfîntul martir al Ortodoxiei, Mitropolitul *Sava Brancovicĭ*, victimă a zelului protestant și al barbariei ungare. E de presupus că aparținea unei rămurĭ a familiei *Brancovicĭ* sau *Brancovan*.

Prințul *Matei Basaraba* era *Brîncovan*[1]. El se numea *Matei aga den Brîncovenĭ*, cînd se răsculă contra Turcii.

Pentru a relua lucrurile de mai sus, răscoala lui *Mihai-Viteazul* avu drept urmare că, în zioa cînd el fu asasinat prin ordinile Curții austriace, Romînii îșĭ putură alege de Domn pe *Radu-Șerban-Basarab*, care bătu și ucise pe capul partidei ungare din Transilvania, pe Moise *Szekely*.

[1]) Vezĭ numeroasele Hrisoave ale acestui Domn.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar, zece anĭ mai tîrziu, Turcii numiră 'n locu-i pe *Radu Mihnea* și în curînd, jugul lor și al Grecilor, făpturele lor, — care se slujeau de puterea Turcilor spre a se 'mbogăți și-a 'mbogoți ale lor mănăstirĭ — se făcu atît de nesuferit, în cît în 1633, *Matei Brîncovanu* trebui să facă o revoluțiune.

Matei-vodă amintește în tot d'auna, în actele sale, pe *„Unchiul Domnii mele Basarab voèvod“* Tatăl său luase decĭ de nevastă pe o soră a lui *Șerban*.

Matei avea un frate, care avu de fiu pe *Preda*, mare vornic, tatăl postelnicului *Papa Brîncovan*, tată însu-șĭ al lui *Constantin-vodă Brîncovan Basarab*, tăiat de Turcĭ în 1714.

Cronica anonimă, cunoscută și subt numele de *Cronica căpitanului Constantin* (MAGAZIN ISTORIC, t. 1-ŭ), zice că *Preda Brîncovanu* a fost ucis în răscoala în contra Grecilor care amărî zilele din urmă ale lui *Matei Basaraba*. E o rătăcire; numai *Papa* a fost ucis, și subt *Constantin-Șerban Basaraba*.

Într'adevăr la mănăstirea *Brîncovenĭ*, ce era atît de bogată în podoabe și în cărțĭ de preț date de *Matei Basarab*, de *Constantin Șerban Basarab* (copil din florĭ al lui *Radu-Șerban)* și de *Constantin basarab Brîncovan*, care toțĭ au mărit-o și înfrumusețat-o, se găsesc, mormintele al lui *Barbu Brîncovan* († 1694), al lui *Preda* și *Papa Brîncovan*, și al nevestei acestui din urmă.

Iată inscripțiunea ce stă pe mormîntul lui *Preda* și lui *Papa Brîncovan* :

«Aicea zac oasele răposaților întru duhul sînt fericitul jupan *Preda* «vel vornic *Brîncovanu* și ale fiu-său *Papei* postelnicul, cărora li s'a «întîmplat perire întîiŭ *Papei* postelnicu în zilele lui *Constantin Șerban* «voevod, pe vremea ce s'au ridicat dorobanții călărașĭ hoțește asupra «domnului său și a neamului boeresc, atuncea au ucis pe *Papa* postel«nicul fiind leatul, 7163 (1655), iar pe tată-său *Preda* vornic l-au ucis «*Mihnea vodă cel rău* în casele Domneștĭ în Tîrgoviște, nefiind vinovat «nimic: și s'a pus această piatră de Dumneaei jupîneasa *Stanca Can*«*tacuzin*, care a fost jupîneasa *Papei* postelnicului, luna (meașița) «Iunie din leatul 7176 (1668).»

Iată acum inscripțiunea de pe mormîntul *Stanchii Cantacuzino* :

«Subt această marmură zace țărîna jupănesii *Stancheĭ Cantacuzino*, «fata lui jupan *Constantin* din vechiŭ și împărătesc rod *Cantacuzin*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL GENEALOGIC

AL CASEI BASARABA — BRÎNCOVAN — BIBESCU

DE LA ÎNCUSCRIREA BASARABILOR CU BRÎNCOVENII

Prima dinastie a Domnilor Țării-Romînești datează de la RADU NEGRU, numit și TUGOMIR BASARABA, cuceritor al Țării-Romînești și cap al familii (1290).

RADU ȘERBAN BASARABA, domn de la 1601-1611 . . . . o soră măritată cu . . . . Brincovean Danciu

CONSTANTIN ȘERBAN BASARABA, copil din flori. Domn : 1654—1658 —

Elena, măritată cu Constantin Cantacozino †

MATEI BASARABA domn 1633—1654

David Brincovean — Preda Brincovean †

Drăghici-Traian (Familia Cantacozino din Moldova zisă și Canta.) —

ȘERBAN CANTACOZINO domn 1678—1688 —

Constantin Cantacozino — ȘTEFAN CANTACOZINO domn 1714-1716 — Gheorghe Cantacozino și frații săi

Familia Cantacozino, care se continue chiar azi în Țara Romînească, a produs ramura din Basarabia, eșită din Nicolae, fratele spăt. Ion Cantacozino . mort în 1809. . . . . . . —

Stanca . . . . măritată cu . . . . Papa Brincovean.

CONSTANTIN BASARABA BRÎNCOVEAN, însurat cu MARIA, fata lui ANTONIE-VODĂ din Popești (1669—1672). domn 1688—1714, † tăiat la Constantinopol.

(1) Constantin însurat 1706 cu Anița Lupu Balș † tăiat la Constantinop. 1714 — Constantin Basaraba-Brincovean, însurat cu Maria Coslogeanu. † 1757

(2) Ștefan însurat 1709 cu Bălașa Cantacozino. † tăiat la Constantinop. 1714 —

(3) Răducan † tăiat la Constantinop. 1714 —

(4) Matei † tăiat la Constantinop. 1714 —

(1) Stanca măritată 1692 cu Radu, fiul lui ILIAȘ-VODĂ (1616-1627) —

(2) Maria măritată 1692 cu Constantin Duca —

(3) Ilinca măritată 1698 cu Scarlat Mavrocordat —

(5) Ancuța măritată 1704 cu Nicolae Rosetti —

(6) Bălașa măritată 1708 cu Manole Andronic —

(7) Smaranda măritată 1712 cu boerul Bălan —

(4) Safta mărit. 1700 — cu . . Gheorghe Crețulescu — Constantin Crețulescu — Caterina măritată cu Văcărescu

Teodor Văcărescu — | Hariclia măritată cu Ipsilanti — | Smaranda măritată cu Mihai Manu — | Caterina mărit. cu. . .

Ioan Bibescu —

Fratele său Barbu, 1720 — Ștefan

Demetru | Ștefan însurat cu E. Scanavi. | Dincă însurat cu Elena Argintoianu.

Nicolae Bibescu colonel — | Maria măritată cu Banov. —

Demetru (neinsurat) — | Caterina măritată cu Zimbroski

Dem. Bibescu prin adopțiune însurat cu Zoe Glogoveanu. — | Elena măritată cu baronul A. de Marentzellern —

Nicolae căsăt. cu 1°. o Văcărescu 2°. o Fălcoianu 3°. o Muruzi † 1801 —

Emanuel Basaraba-Brincovean, însurat cu Zoe Sturza. † 1807

Elena (al 3-ea copil) măritată cu Cantacozino-Pășcan — ELISABETA ȘTIRBEI — | Zoe Ghica —

Maria (al 2-ea copil) măritată cu Băleanu —

Grigore Basarab-Brincovean (1-ul născut) † 1833, însurat cu Safta Balș † 1856 soră cu . . . . Caterina Balș [1]), nevasta lui Alexandru Mavrocordat.

și adoptă pe . . . . . . ZOE (MAVROCORDATOS) BASARABA-BRÎNCOVEAN, măritată cu . . . GHEORGHIE BIBESCU. (al 2-ea fiu) *Ales de națiune pe viață*, Domn de la 1842 la 1848, † 1-iŭ Iunie 1873.

Însurat a 2-a oară cu Maria Văcărescu.

Ioan (al 3-ea fiu) † 1879 însurat cu Ana Florescu —

BARBU (1-ul năs.) † 1869 (adoptat de) ȘTIRBEI, domn de la 1849 la 1856, însurat cu Elisabeta Cantacozino † 1876 — Grigore, Gheorghe, Alexandru, Demetru, Fenareta, Alexandrina

Elisabeta †

Damian † —

Grigore prin adopțiune Basaraba-Brincovean, † 15 Oct. 1886 însurat cu Rașela Mussurus —

Nicolae † 1-ŭ Iunie 1890 însurat cu Elena, născută d'Elchingen —

Gheorghie însurat cu Valentina de Riquet, *contesă de Caraman-Chimay*

Alesandru însurat cu Elena, născută Epureanu —

Elisa măritată cu Filipescu † Aug. 1863 —

Caterina † 1866 măritată cu generalul Ioan Florescu † 10 Mai 1893. —

Zoe † 4 Sept. 1858 măritată cu Gheorghie Cantacozino —

Maria măritată cu Odon, conte de Montesquiou — Fézensac † 1880 —

Elena † 8 Oct. 1883 măritată cu Victor, baron de Courval † 1891 —

[1]) A se vedea mai departe nota despre spița familii Balș (Balche), Bals (Balzo), ce se coboară din ramura Sirbo-Albaneză a neamului Baux.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

«biv vel postelnic, și a Doamnii *Ilinchi* feti bătrînuluĭ *Ion Șerban Ba-*
«*saraba* voevod, jupăneasa lui jupan *Papa Brîncoveanul* (. . . [1])
«feciorul lui jupan *Preda Brîncoveanul,* biv vel vornic și mumă blago-
«cestivului Domn *Ion Constantin Brîncoveanu Basaraba* voevod, carea
«cu mare blîndeţe și cu multe milostenii și cu nespuse alte bunătăţĭ trăind
«și împlinind vîrsta ei de anĭ (. . . . .) din care 44 văduvă săracă de
«soţul ei (. . . . .) creștinește s'au săvîrșit la anul de la zidirea lumii
«7207 și de la spăsenie 1699 fevr. 1, întru al un-spre-zecelea an al Domnii
«fiului său *Ion Constantin B. B.* voevod, carele cu mare cinste și cu
«toate creștineștele pomenirĭ și milĭ aicĭ la mănăstirea Brîncovenii, unde
«ea însășĭ la moarte au lăsat, aducînd-o, lîngă soţul ei *Papa* postel-
«nicul și socru-său *Preda* vornic o au astrucat.»

Reese din aceste diferite documente că *Brîncovenii* au, prin doo căsătorii, sînge d'al *Basarabilor.*

Bibeștii se coboară prin femei din *Brîncovenĭ,* și prin căsătoria Prinţului *Gheorghie D. Bibescu,* sunt dreptii moștenitorĭ ai numelui *Brîncovenilor.*

Alegerea din 1843 a consfinţit ceea ce s'ar putea, în Franţa, numi legitimitatea [2]).

FAMILIA BRANCOVICI-BRÎNCOVAN

La această notă asupra familii Brîncovan, cată să adăogăm ceva despre înrudirea Brîncovenilor cu Brancovicii din Serbia, fapt arătat pe scurt și greșit în prima notă. Vom arăta și discuta întîiŭ ce zice Fotino, apoi ce zice învăţatul profesor de limba romînă la Paris, d. Picot, și vom fixa ce se știe și ce nu se știe despre această înrudire.

Fotino, în *Istoria Dacii*, t. II, p. 133, aduce pe cronicarĭ sîrbeștĭ și bizantinĭ, sau cel puţin se inspiră de dînșii în nota ce urmează.

«(*Cronol. sîrbă*). Neamul Brîncovenilor era altul și acel al Basara-

[1]) Lipsurile care se văd sunt din pricină că este piatra ruptă.

[2]) Această notă și traducerea în franţuzește a acelor doo inscripţiunĭ de mai sus, sunt de D. Bonifaciu Florescu, profesor la Bucureștĭ, și licenţiat în litere de la facultatea din *Rennes*, nepot al răposatului general Florescu.

D. B. Florescu, care a tradus cele doo volume ale acestei opere, a adus în cercetarea documentelor de care am avut nevoe, în afară de cele ce aveam, un devotament de care ţiu să-i mulţumesc chiar aci.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

bilor altul. Constantin Voevod era fiul lui Brîncoveanu, dar, de oare-ce era și nepot de soră lui Matei Vodă Basarab, și'a însușit și acesta, îndată ce s'a făcut Domn, și epitetul de Basarab, un nume care se bucura de considerațiune atît la Poarta Otomană, precum și la principatele învecinate împrejur ca și în țară, fără, însă, ca să-și părăsească și numele propriei sale părintești origini. Totuși aceste doo neamurĭ se uniseră de multe orĭ mai înainte prin înrudire; decĭ numele săŭ ce-l poartă pecetiile și monedele de aur ce încă se păstrează din timpul săŭ era: *„Constantin Vodă Basarab Brîncoveanul“*, de unde clar se dovedește, că numele de Basarab e un epitet, pe cînd cel de Brîncoveanul aparține originei sale însășĭ, ca unul ce l'a priimit de la satul *Brîncovenĭ* așa numit de către Brancovicii Sîrbĭ. Istoria este așa:

După moartea celui întiiŭ Lazăr Samodîrj (ce însemnează monarh) al Serbieĭ și Iliriei, la 1372, au rămas doi fii, dintre carĭ cel d'intiiŭ *Ștefan* a moștenit părintescu scaun al Serbiei cu toate cele-l-alte părțĭ; iar al doilea *Vulc* a murit fără copii. Pomenitul Lazăr mai avea și doo fete; pe cea d'intiiŭ a luat-o de soție Dan Vodă I Basarab și al III-ea Domn al Țării Romîneștĭ; iar pe de a doua Cneazul Vulc Brancovicĭ, Generalisim Voevod al Iliriei și a Serbiei Ungureștĭ (vedĭ biografia lui Dan Vodă I Basarab). Dar fiind-că Sultanul Mehmet I a cucerit Iliria, Ştefan a rămas stăpînitor numai Serbiei. După ce a murit și Stefan, fiul lui Lazăr, la anul 1428, a lăsat ca moștenitor al Serbieĭ pe nepotul său George Brancovicĭ, fiul surorei sale Maria și a lui Vulc Brancovicĭ, de oare-ce nu avea moștenitor direct. (*Istoria bizantină*). George Brancovicĭ a lăsat trei fiĭ, pe Stefan, Lazăr și Grigorie, pe carĭ i-a născut cu Irina, sora împăratului Paleolog, dintre carĭ Stefan și Grigorie erau orbițĭ de către Sultanul Murat al II. Decĭ după moartea lui George Brancovicĭ, a rămas succesor Lazăr (la anul 1461), care a luat de soție pe Elena, fiica lui Toma Porfirogenitul Paleolog (George Frantzes), stăpînul vechei Patras din Pelopones. Acest Lazăr (din cronica sîrbească) avînd doo fete, pe una Anghelia a dat-o lui Stefan, Domnul Bosniei, iar pe Despina, lui Neagoe Vodă Basarab, înainte ca acesta să se facă Domnul Țăreĭ Romîneștĭ. (Cronică locală). Iar după moartea lui Lazăr (Cronica din Serbia ungurescă), Stefan, Voevodul Bosniei, sub pretext de rudenie, fiind și acesta Brancovicĭ din altă ramură, și sub pretext de dreptul soției sale, a cucerit Serbia ungurească. Acesta, după a sa moarte, a lăsat doi fii, pe George și Ioan; și George a îmbrăcat haina călugărească supranumindu-se Maxim, care mai în urmă a devenit Mitropolitul Sirmiului,

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

iar Ioan, care s'a numit şi *Ioanopol*, a rămas singur domn şi stăpînitor al Serbiei ungureştĭ [1]), la anul 1465, şi a murit la anul 1469 (Simeon Gospod). După moartea lui Ioanopol, însă, Ungurii cucerind marea parte a Ţării Sîrbeştĭ, aŭ lăsat o mică parte în stăpînirea vărului lui Ioanopol, Pavel Brancovicĭ, care-şĭ avea scaunul în Temişoara sau Temesvar din Banatul Serbiei ungureştĭ şi se intitula «Cneaz Pavel Brancovicĭ, Ban al Timişoarei şi al tutulor Sîrbilor de pe lingă Mureş şi Tisa.» (Din cronica sîrbă). Maxim Brancovicĭ, Mitropolit al Sirmiuluĭ, vărul lui Pavel Brancovicĭ, după moartea fratelui săŭ Ioanopol, neputînd să se opună fără ocrotire atacurilor entusiasmului Papistaşilor, carĭ îl supăraŭ neîncetat, părăsind Mitropolia, a plecat împreună cu mamă-sa Anghelia în Ţara Romînească în timpul domniei lui Radu Vodă cel Mare, care i-a dat de locuit satul *Brîncovenĭ*, probabil aşa numit de el însuşĭ.

După ce Turcii au cucerit, după aceia, Banatul Temişanei, nepoţii Cneazului Brancovicĭ au fugit şi au trecut în Transilvania, unde li s'a dat de locuinţă un sat, şi de acolo apoi, din pricina incursiunilor Tătarilor, s'au dus în Ţara Romînească, aşezîndu-se şi aceştia în satul Brîncovenĭ, carĭ li aparţinea drept moştenire de la Maxim Brancovicĭ. Mănăstirea Brîncovenĭ la început a fost zidită de către pomenitul Maxim ca o biserică mică, în care a şi fost înmormîntat. Decĭ şi acest neam al Brîncovenilor, a urmat apoi a se numi după numele satului Brîncovenĭ, pentru că Brancovicĭ în limba sîrbească însemnează fiu al lui Brancu, iar Brîncoveanu, în limba romînească însemnează cel ce se trage din satul Brîncovenĭ.»

Fotino se'nşală cînd zice că Constantin Vodă era nepot de soră al lui Matei-Vodă Basarab. Însuşĭ Matei-Vodă era Brîncovan (*Matei aga den Brîncovenĭ*, zic cronicele). Avea de frate pe David Brîncovanu, şi amîndoi erau fii lui Danciu Brîncoveanu. Nepotul de frate, nu de soră, al lui Matei-Vodă fu nu Constantin-Vodă, ci moşul acestuia, Preda (Vezĭ inscripţiunile funerare [2]) aduse în prima notă, după Boleac).—Fotino nu-şĭ aminteşte că la noi fii aveau dreptul legal de a purta numele

[1]) Aceasta îşĭ întindea hotarele pe atuncĭ de la Dunăre, munţii Ţării Romîneştĭ, munţii Transilvaniei, partea de dincolo a rîului Tisa, pînă la rîul Drava şi hotarele Ţării Leşeştĭ.

[2]) In cartea eruditului meŭ amic şi fost coleg P. S. S. Ghenadie al Rîmnicului, privitoare la mănăstirile Olteniei, se vede că mormîntul luĭ Preda mai există încă, iar acel al Stanchiĭ a finit prin a se sfîrma, căci P. S. S. nu vorbeşte de dînsul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

mumei lor. În Spania, nobilii adaogă la numele tatălui lor numele mumii lor. Tot ast-fel, după legea Portugaliei, fiind date căsătoriile succesive, n'am uzurpat un nume subsemnînd unele articole *d'Alcobia*. Probă că la noi era aceiașĭ lege e că tatăl lui Nicolae Bălcescu se numea Petrescu (D. Tocilescu nu știa faptul cînd a scris biografia lui Nicolae Bălcescu). Cum bărbatul său Petrescu nu era de cît Medelnicer, *cucoana Zinca*, nevasta lui, ca să nu lase să se stingă numele familiei de boerĭ Bălceștĭ din Topolog, transmise acest nume fiilor săi [1].

Picot mărturisește că toate științele nu sunt încă culese despre familia *Brancovicĭ* (în articolul publicat în revista d-lui Tocilescu).

El face să se sue această familie sîrbească la *Mladen*, voevod sîrbesc în 1326, sub regele Decĭanskir. El fu tatăl luĭ *Branko*, sevastocrator domn al Ohrideĭ, care-și lăsă numele familiĭ. Avu treĭ fii, *Roman* (staroste de Hilandas în 1365), *Gheorghie* saŭ *Grigore* și *Vuk Brancovicĭ*, domn al Pristinii, despot al unei părțĭ a Serbiei (1389—1398), care muri în 6 Octombre 1398 și avu de nevastă pe Maria Grebljanovicĭ knează a Serbiei (moartă în 12 Aprilie 1425).

Cum Vuk Brancovicĭ a devenit despot al Serbiei, ne spune Fotino (*Istoria Generală a Daciei*, tr. de Sion, t. II, p. 133, notă). Din ceea ce zice Fotino ar reeși tabloul următor:

LAZĂR († 1372)
despotul Serbiei și al Iliriei.

Ștefan despot al Serbiei † 1428.	Vuk (mort fără copii).	O fată, nevastă a lui Dan I-iŭ Basaraba [2].	Maria, care ia de bărbat pe Vuk Brancovicĭ, generalisim Voevod al Serbiei și al Iliriei ungureștĭ.

Cu toată deosebirea datelor dintre Fotino și Picot, cu toate că Fotino zice că Vuk nu a avut copii, reese că acest Vuk este acelaș care a avut de fiu pe acel Gheorghie pe care Fotino il face despot în 1428, il face să moară în 1461, și căruia dă de nevastă pe Irena Paleologul, sora împăratului, și de fii pe Ștefan, Grigore și Lazăr, din care cei doi d'întîiŭ fură orbițĭ de Turcĭ. După Picot, Vuk Brancovicĭ a avut trei

[1]) Nicolae Bălcescu s'a născut în casa azĭ dărîmată ce purta numărul 55 din str. Colții, în care Petre Grădișteanu ținea întrunirile *Revistei Contimporane*, ce a publicat primele mele încercărĭ, și în care M. S. Regina fundă Institutul Surorilor de Caritate pus sub direcțiunea mumei mele.

[2]) Mort în 1298 după cronicele Sîrbeștĭ (ceea ce nu se împacă cu data lui Lazăr);—în 1333, după cronicele romîneștĭ care ne spun că Dan a murit în luptă cu Sîrbii.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

fii: 1° pe *Stefan-Grigore*, citat de la 1390 la 1413 (și care la rîndu-i ar fi avut 2 fii numițĭ poate Gheorghie și Ioan);

2° pe *Stefan-Gheorghie*, prinț de Sîrbia, Pomoria, Podunavia în 1398, despot în 1428, mort în 24 Decembrie 1456, și care în 1437 luase de soție pe Irina Cantacuzino, fata lui Manuel Cantacuzino, protestator de Morea († 3 Mai 1457);

3° pe *Lazăr*, citat de la 1390 la 1413.

Picot recunoaște lui Gheorghe nu trei copii, ci opt, și anume:

1) dintr'o primă căsătorie pe *Elena*, care este citată în 1408;

2) pe ***Caterina***, care în 20 Aprilie 1434 luă de bărbat pe acel Ulrich de Cilli, care fu ucis de Ladislas Corvin, și fu mumă a lui Gheorghie și Herman de Cilli, și a acelei Elisabete care în 1448 fu logodită cu regele Matias Corvin;

3) pe ***Mara*** sau ***Maria***, care devine Sultană, luînd în 1436 pe Murad II; după 1473 se retrase la Muntele Atos unde muri în 1497 sau 1501.

4) pe *Grigore*, care, orbit de Turcĭ în 1437 se retrase la Muntele Atos, unde se făcu călugăr subt numele de German și unde muri în 1459.

[El avu de fiu pe *Vuk*, poreclit *Zmaj* sau *Zmajognjenĭ*; despot în 1476, muri în 1485; nevestele lui fuseseră 1) sora lui Ioan de Pruisz episcop de Nagyvarod; 2) Barba, fata lui Sigismund, conte de Frangipani. Fii săi fuseseră: 1) Valentin Vuk Farcaș, episcop de Nagyvarod în 1490, mort în 1495; 2) Ioan Vuk Farcaș care, din Clara de Bagai avu trei copii, pe Paul, pe Jelica și pe Iacob. Fiul lui Paul, Antoniu, avu pe Augustin, născut în 1597, care, din Maria Minjaviecĭeva avu în 1604 un fiu căruĭ i dete numele moșului său, adică Paul.—, Jelica avu o fată, Clara.— Iacob, din nevastă-sa Maria Jugavicĭeva, avu pe Ioan Marek și pe Caterina].

După aceștĭ patru copii ai lui Gheorghie Brancovicĭ, vin alțĭ patru, în ordinea următoare: ***Stefan***, ***Lazăr***, ***Elisabeta și Milica***.

Ne vom ocupa întiiŭ de aceste doă fete, și pe urmă de Ștefan și de Lazăr.

Elisabeta luă de soție pe Alexis Span, poreclit Minunatul, mare boer feodal în Drivasta, și avu 7 copii, 1) pe Marc, care luă de soție pe Nicola Briani; 2) pe Biaggio, care, din Caterina Contarini avu pe Cornelia, soția lui Giampaolo Dondi dell'Orologio; 3) pe Alexandru, care din Elisabeta Maloria din Padova, avu pe Marcu Span, soț al Caterinei de Ferrari, și tată al lui Alexis Span; 4) pe Lucia, care se căsători cu

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pier-Angelo de Drivasta; 5) pe Demetria, măritată după un Ungur; 6) pe Angelina nevasta lui Ştefan Dukagjin, domn al Pologului, şi 7) pe Adriana, nevasta lui Ioan Michielli.

Cu *Milica*, fata cea mai mică a lui Gheorghe Brancovicĭ, intrăm in fapte atingătoare de istoria Rominilor. Milica (care muri după 1506) luă de bărbat pe Dimitrie Iaksicĭ († 1486), din care avu pe Ştefan (citat în 15'6) şi pe Marc (citat de la 1506 la 1528). Acest Dimitrie Iaksik era fiul lui Iaksa, care mai avusese doi copii, pe Margareta, răpită de către banul Morei, şi pe Ştefan, mort în 1489 la Viena; acest Ştefan fu tată al Elenei, care luă pe Ioan Brancovicĭ (de care vom vorbi), şi a acelui Dimitrie Iaksicĭ, care îşĭ găsi moartea, la Braşov, în 1510 omorînd pe fostul Domn al Ţării-Romîneştĭ, Mihnea cel răŭ.

Numeroasă este de acum odrasla coborîtoare din Mladen şi Branko. Şi chiar de acum bănuim a fi lacune. Căcĭ nu e putinţă de a lega cu acest tabloŭ genealogic pe acel Radicĭ Brancovicĭ, care în 1379 fu bătut de cneazul Lazăr.

Resumăm pîn'aci ştiinţele dobîndite:

Mladen
|
Vuk
|
Roman | George | Vuk
|
Grigore | Gheorghe | Lazar
|
Elena | Caterina | Mara | Grigore | Stefan | Lazăr | Elisabeta | Milica

Cu toată preciziunea ce pune Picot în studiul descendenţii lui Ştefan şi lui Lazăr, totuşĭ vom vedea că nu pot a nu fi lipsurĭ. De acuma însă se vede că prima noastră frază, din articolul precedinte exactă în aceasta că despotul Lazăr a avut un nepot *Vuk* (fiul lui Grigore), nu e indestul probată în filiaţiunea din acest Vuk a Brîncovenilor din Rominia; avem într'adevăr:

Grigore
|
Vuk
|
Ioan Vuk
|
Paul
|
Antonin
|
Augustin
|
Augustin
|
Paul

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Şi genealogia se opreşte aci.

Venim la cei doi fraţĭ Stefan şi Lazăr.

Stefan, de şi orbit în 1437, deveni despot în 1457, şi fugi în Albania şi Italia unde muri către 1480 la 56 de anĭ. Fusese însurat cu Angelina Comnena, fata lui Gheorghie Arianiti Topija Golem Comnen, domn de Crimnica († 1506) şi a Mariei Musaki (a cărei soră Andronica luase de bărbat pe Gheorghie Scanderbeg).

Această căsătorie a lui Stefan fu binecuvîntată de Dumnezeu, căcĭ din aceştĭ soţĭ s'a născut un om sfînt, fala bisericii romîne. Într'adevăr fiul lor mai mare, despotul *Gheorghe*, se făcu mai tîrziu călugăr subt numele de Maxim, şi oblădui păstoriceşte Rominia de la 1513 la 18 Ianuarie 1516, cînd răposă întru fericire. Despre personalitatea lui, vezĭ *Arhiva istorică* a d-luĭ Hăsdău. Noi îl privim ca sfînt, îi zicem *Sfîntu Maxim* şi astfel neamul Brancovicilor care era să dee un martir bisericii romîne începu prin a-i da un sfînt. Nu poate fi îndoială că el este întemeietorul satuluĭ Brîncovenĭ, unde mai tîrziu găsi adăpost neamul său.

Sfîntul Maxim avu o soră şi un frate.

Sora lui, Maria, citată în 1476, luă în 1485 de soţ pe Bonifaciu al V-ea, de Monferrat. Ea fu mama lui Guillaume al IX-ea de Montferrat, care avu de soţii pe Ana d'Alençon şi pe Maria de Foix, şi de copii pe Bonifaciu al VI-a, marchiz de Montferrat, mort în 1530 neînsurat, şi pe fetele Maria şi Margarita, care fură succesiv nevestele ducelui de Mantua, Frederic de Gonzaga.

Guillaume al IX-ea avu un frate, pe Ioan-Gheorghe, care după ce fu episcop de Casal, şi abate de Leoredio, se lepădă de preoţie în 1530, şi muri în 1535 (30 Aprilie). Fusese în momentul de a lua de soţie pe Iulia, fata lui Frederic d'Aragon, regele Neapolului.

Fratele mai mic al sfîntului Maxim, Ioan, despot în 1496, mort în 1502 (10 Decembre), e cel care luă de soţie pe Elena Iaksiceava. Din căsătoria lor se născu o fată, Maria, care fu nevasta banului de Croaţia, Ferdinand de Frangipani, şi-i dete doi copii, pe Stefan Frangipani, zupan al Modrusului, şi pe Caterina nevasta lui Nicolae Zrinyi, banul Croaţiei.

Am păstrat dinadins pentru mai la urmă pe despotul *Lazăr*, fiul lui Gheorghie Brancovicĭ, nu numai fiind că este eroul Serbiei, ci fiind că istoria coborîtorilor săi se leagă mai de aproape cu istoria Basarabilor.

Asociat de tatăl său, la domnie în 18 Decembrie 1446, i urmă pe tron împreună cu fratele său în 24 Decembre 1456, şi domni singur de la 1457, dar muri în 20 Ianuarie 1458 Luase de soţie pe Elena Pa-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

leolog, fata lui Toma Paleolog, prinţ de Morea. Elena muri la 7 Noembrie 1474.

Din această căsătorie s'au născut trei fete, Elena, Irina şi Milica.

Elena fu nevasta lui Ştefan Tomaşevicĭ, regele Bosniei.

A doa fată, *Irena*, luă, în 1468, pe Ioan de Croia ce deveni în 1485 duce de San-Pietro şi marchiz de Soleto.—Fu mumă 1) a lui Constantin, episcop (în 1490) al Iserniei, mort în 1500, 2) a lui Gheorghe († 1540), 3) a lui Fernand, al 2-lea fiu, duce de San-Pietro, căruĭ nevasta sa, Adriena Acquaviva, i dete 6 fii (Achile, Frederic, Alfons, Paul, Ioan, Bernard) şi o fată, *Irina*, ducesă de San-Pietro, care în 1539 luă de bărbat pe Pier Antonio San Severino, duce de Bisignano.

Am văzut că, deşi nu se poate preciza ce fată din neamul Brancovicilor a fost nevasta lui Dan-Voevod, dat de fiul lui Radu-Negru, totuşĭ se dă ca sigură această înrudire. Şi de vreme ce cronicile noastre spun că Dan a fost ***tăĭat de Sîrbĭ***, se pune întrebarea, ce ar fi cătat el în Sîrbia, de n'ar fi avut legăturĭ de familie cu familia acolo domnitoare.

A doa înrudire a neamului Basaraba cu al Brancovicilor se făcu tocmai cu *Milica*, fata mai mică a lui Lazăr, care luă de bărbat pe NEAGOE BASARABA, Domnul Ţării-Romineştĭ. E cea pe care o numim *Despina*, adică: ***fiică de despot***, precum numim *Chiajna* (enezina) pe nevasta lui Mircea, fiul lui Mihnea. Milica e acea Doamnă vestită care-şĭ dete sculele pentru ca să se poată sfîrşi biserica de la Curtea de Argeş. În afară de copii morţĭ în pruncie (Petru, Ioan, Angelina) Milica şi Neagoe mai avură de copii pe *Teodor*, care în 1521 urmă vremelnic pe scaun tatălui său, pe *Stana*, care în 7 Februare 1531 luă de bărbat pe Ştefan-Vodă, şi pe *Ruxandra*, care luă de bărbat pe Radu, ce domni în 1522 şi 1526. După Picot e Radu al IV-lea.

E Radu de la Afumaţĭ, căcĭ peri în 4 Ianuarie 1527, împreună cu fiul său Vlad. Un alt fiu al lui, care fu călugăr, subt numele de Paisie, domni de la 1535 la 1549. E tatăl lui Pătraşcu cel Bun, care domni de la 1554 la 1557. Din nevasta sa Voica (călugăriţă mai tîrziu subt numele de maica Teofana, moartă înainte de 1606), avu 1) pe Vintilă, pe care Ioan-Vodă cel cumplit îl puse Domn doo lunĭ, 2) pe Maria, care, din Spinău, avu pe Radu Bidiviul, 3) pe Petru Cercel, care, prin influenţa lui Henric de Valois, rege al Polonii şi al Franţii, domni de la 1582 la 1585, şi muri în 15 Martie 1590, lăsînd un fiu *Marcu*, şi 4) pe Mihai Viteazul eroul romîn, Domn în 1593, invingătorul Turcilor, Moldovenilor, Leşilor, Ungurilor [1]), creatorul Daciei, asasinat de Austriacĭ în 8

[1]) Cronica anonimă zice: «şi ca pe nişte măgarĭ îi avea.»

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

August 1601. El avu de nevastă pe Stanca, văduva lui Iani, boer grecesc (Stanca muri în 1605) și de țiitoare pe Tudora din Tîrșău, cîntată de Alesandri.

Mihaiŭ avu de fiu pe Nicolae Pătrașcu, care din Ana, fata lui Radu Șerban-Vodă Basaraba, avu pe Elena ce luă pe Eustațiu, al 2-lea logofăt.

Fetele lui Mihaiŭ au fost *Florica* și *Marula*. Marula se căsători cu Socol. Florica luă pe clucerul Preda, și avu de copii pe *Buica*, soția clucerului Petre, și pe Elena, nevasta lui Pană Părdescu, din care avu pe Alexandrina și pe Matei.

Am văzut că Dancĭul Brîncoveanu, luînd pe o fată a lui Radu-Șerban Vodă, era cumnat cu fiul lui Mihaiŭ Viteazul. Rămîn de lămurit, ca să se poată zice că Brîncovenii au avut 4 legăturĭ de căsătorie cu Basarabii, 1-iŭ, care sunt scoborîtorii lui Dan-Vodă și ce legăturĭ de filiațiune sunt între Dan și Neagoe; 2-a, care sunt strămoșii lui Radu de la Afumațĭ; a 3-a, care sunt acei ai lui Radu-Șerban.

Înainte de a păși mai departe, însemnăm că Fotino e greșit, in ce privește pe copii despotului Lazăr. Cum am văzut, fata lui Lazăr, Elena, a fost regină a Bosniei. Fotino știe că muma sfîntului Maxim se numea Angelina și tatăl său Stefan, dar amestecă pe Stefan fratele luĭ Lazăr, cu Stefan Tomașevicĭ, ginerile lui Lazăr.

Fotino face din Ioan Brancovicĭ un frate al sfîntului Maxim și aci are dreptate, dar Ioan a domnit de la 1496 la 1502, nu de la 1465 la 1469.

Fotino greșește cînd face văr cu acest Ioan sau Ioanopol pe Paul Brancovicĭ care nu putea fi de cît o rudă mai depărtată. Să fie el acel Paul descendent al lui Vuk Zmaj? Atuncĭ s'ar adeveri putința ce am arătat în prima notă, a coborîrei Brîncovenilor din acest *Vuk*. Păcat, de ar descinde tocmai din Vuk, căcĭ acest Vuk nu a'jucat rol tocmai frumos în istoria Serbiei [1]). În orĭ-ce caz, am văzut titulatura acestui Paul, din care de sigur că s'au tras Brancovicii din Transilvania. Dar data de 1465, a lui Fotino, e prea depărtată. Picot nu spune să fi domnit Paul Brancovicĭ. De altmintrelea e învederat că genealogia trebue continuată. Chiar in veacul nostru există Brancovicĭ slavĭ, și acest nume este azĭ purtat de unul din episcopĭ slavĭ ce luptă cu mai multă voinicie în capul naționalităților în contra jugului ungur. Este peste putință de a da filiațiunea directă dintre Paul Brancovicĭ și mitropolitul Rominilor, martir al ortodocsii in lupta cu protestanții, Sava Brancovicĭ, și al fratelui său Gheorghe, despre a cărui activitate, și călătorii in Țara-Romînească, vezĭ *Revista d-lui Densușianu* (anul 1-iŭ, No. 3, p. 97).

[1]) V. *Univers pittoresque, Provinces illyriennes, Serbie.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Faptul că Brîncovenii de la noi aveau proprietățĭ în Transilvania, întărește presupunerea că erau rude Sava Brancovicĭ mitropolitul, și Danciul Brîncoveanu, tatăl lui Matei Basaraba, ceea-ce se mai întărește prin posesiunea de către Brîncovenĭ a satului Brîncovenĭ, fundat de sfîntul Maxim (Gheorghe Brancovicĭ). Să adăogăm că chiar azĭ sunt mulțĭ Brîncovenĭ și Brancovicĭ Romînĭ în Transilvania, din care unii căzuțĭ în sărăcie. Aceasta zis, fără a număra pe acei ce în Bucureștĭ uzurpă numirile cele mai slăvite. Cîțĭ Cogîlnicenĭ, Brîncovenĭ, Floreștĭ, Crețuleștĭ, etc., n'au nicĭ o rudenie cu familiile de acest nume, ci sunt *băcanĭ* sau *coaforĭ* care au crezut că se fac boerĭ marĭ de uzurpă o numire mare? Ar trebui înțeles că asemenea numirĭ sunt o avere națională, că ele nu pot fi uzurpate, că numele este o proprietate; ar trebui puse stavilĭ la asemenea uzurpațiunĭ; ar trebui formată o comisiune istorică care să 'ntocmească printr'un control aspru genealogiile boerilor romînĭ,—printre care se găsește cea mai mare nobilime din Europa,—și care să redacteze *Cartea de aur a Romîniĭ*. (B. F.)

CRUCEA DIN ZIDURILE BRÎNCOVENEȘTĬ

Afară de inscripțiunile mormîntale ce am publicat mai sus, mai posedăm altele, ca acea a lui Emanoil B. B. îngropat la Brașov. Preferim să aducem aci frumoasa inscripțiune a crucei ce este băgată în zidul curții brîncoveneștĭ din fața mitropoliĭ, avînd cuprinderea următoare:

«Această cruce ridicată în slava Domnului Hristos de Constantin Brîncoveanul Basarab, fecĭorul luminatului Domn Constantin Basarab voevod, în locul altei crucĭ ce era de lemn, care era ridicată de Preda biv vel (fost mare) vornic Brîncoveanul, în pomenire pentru fiu său Papa Postelnicul, părintele mai sus pomenitului Domn; intr'acestașĭ an au perit în ḑilele lui Constantin Vodă Șerban, ce au stătut Domn în urma lui Matei-Vodă cînd s'au ridicat dorobanții și asupra Domnului și a boerilor țării la leatul 7168 (anul 1650) și stricîndu-se crucea de lemn, s'au ridicat aceasta de piatră la Iulie 20, leatul 7221 (anul 1713).

Inscripția de pe monumentul din stînga drumului mitropoliei (mergînd la vale), pe partea monumentului despre nord:

«Rominilor, unirea, credința și dragostea fiă-vă devisă și prin paza legilor și păstrarea drepturilor cîștigate, vețĭ ajunge la fericirea voastră.»

† (Aci vin apoi săpate doo mîinĭ unite de desubtul cărora se află o cruce împodobită cu ramurĭ verzĭ.) 17 (20) Ianuarie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FAMILIA MAVROCORDAŢILOR

În ultimele lunĭ au apărut despre familia Mavrocordaţilor doă articole însemnate, de care trebue să vorbim aci.

În numărul din Martie și Aprilie 1894, al Arhivei din Iașĭ, D. Alecsandru Gh. Mavrocordat a însemnat unele greșelĭ [1]) comise de D. A. D. Xenopol, privitoare la familia sa.

Un fapt netăgăduit e că muma lui Vodă Nicolae Mavrocordat se coborea din Domnii Moldovei, din Mușăţeștĭ, din Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare și Petru Rareș, care, din Elena, eșită din familia despoţilor Serbieĭ, avu pe Iliaș-Vodă. Fiul acestuia, Alexandru Iliașĭ, avu o fată, Domniţa Casandra, pe care o dete dup'un Hrisoscoleu, și a căreĭ fată, Sultana, luă de bărbat pe Alexandru Mavrocordat, tatăl lui Vodă Nicolae Mavrocordat. Acesta avea dar dreptate de a se lăuda că prin mumă sa se cobora din Rareș.

E de însemnat aci că Doamna Zoe, muma autorului acestei opere, se coboară de doă orĭ din familia Mușăteștilor, nu numai fiind-că e fiica lui Al. Mavrocordat, al cărui strămoș este Nicolae-Vodă Mavrocordat, ba încă fiind-că Eudoxia, fata lui Petre Rareș, a luat de bărbat pe marele Vornic Hristea Balș, ast-fel Al. Vodă Mavrocordat, a cărui mumă are de al 3-ea strămoș pe Petru Rareș, este însușĭ al 3-ea strămoș al Doamnei Zoe.

Eroarea D-lui Xenopol a fost de a da lui Alexandru Mavrocordat, negociatorul tratatului de la Carlovicĭ, de bun pe un Panţiris Mavrocordat, pe cind numele acestui bun era Nicolae. El luă de nevastă pe Roxandra Scarlatti, din care pretinde D. Xenopol că ar fi avut doi fii pe Alexandru și pe *Ioan*. Pe acesta nu-l vedem insă figurind in alăturata spiţă.

Despre această Ruxandra spune D. Xenopol că ar fi fost logodită cu *Matei Basarab*, și că, pe drum, se 'nbolnăvi de vărsat, venind in Ţara-Romînească, cea ce făcu pe Domn să o gonească.

E adevărat că Roxandra nu numai a fost logodită, ci încă măritată cu un domn romîn, a fost Doamnă a Ţării, dar nu a lui Matei, ci a lui Alexandru Cuconul (1623 — 1627), fiul lui Radu Mihnea. Fiica lui Skarlat Begliktzi sau Tzelebașĭ, luă la Tecucĭ pe acest domn romîn, al cărui tată, Radu Mihnea, domnea atuncĭ în Moldova. Nunta a fost pompoasă și ţinu doă săptămînĭ, și au venit ambasadorĭ din Transilvania, Ungaria și Polonia.

[1]) *Istoria Romînilor*, V. IV, p. 483—484.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Văduvă, fără copii, Roxana luă pe Niculai Mavrocordato, născut la Chio, sărac, dar nobil, dintr'un neam celebru chiar înainte de căderea Constantinopolului subt Turcĭ.

Scarlatos muri în 1630. Obîrsica erorilor D-lui Xenopol, în ce privește pe Roxana, este însu-șĭ Cantemir, care nu putea suferi pe Nicolae Mavrocordat, căcĭ aceasta îl precedase și-i urmă pe tron. Scarlatos mai avu alte trei fete pe care le căsători cu Iuliani, cu Rosetti și cu Cremaki.

Rămîne iarășĭ constatat că bărbatul Roxanei se numea Nicolae, iar nu Panţiris sau, cum zic unii, Pantele.

Vestita scriitoare romînă, Dora d'Istria (Prințesa Elena Kotusoff-Malsasky, născută Ghica), înfruntase chiar din 1873 mincĭunile istorice ale lui Cantemir în această privință.

De la Scarlatos vine că Nicolae-Vodă subsemna une-orĭ Nicolaus Alexandri Mavrocordato de Skarlati El era un om învățat ca și tatăl său Alexandru, supranumit Exaporitul.

În cartea D-lui Blaremberg se poate citi despre Exaporitul că muri de durere cînd aflã că fiul său priimește Domnia. Se temea de 'ntoarcerea norocului.

În urma articolului D-lui Mavrocordatu, D. Profesor G. D. Teodorescu adăogă, in numărul *Arhivei* din luna Mai, un articol din care reese că și Doamna Roxandra era o elinistă erudită, și că ea, neavînd frațĭ, stipulă că fii săi să ea și numele de Scarlati. D-sa vorbește de un manuscris ce este proprietatea D-sale, și în care se găsesc la 'nceput 24 de versurĭ, in care poetul romîn, din faptul că Nicolae-Vodă domnise pe rînd in amîndoo pricipatele, trage concluziunea că *Dacia* trebue să fie mîndră de a fi *oblăduită* de un descendinte al Iagelonilor și al lui Stefan cel sfînt. Autorul, Nicolae Roset vel-logofăt, știe într'adevăr că nevasta lui Iliași-Vodă, fiul lui Alexandru cel Bun, era Sofia, sora regelui Vladislav Iagelone. El se ocupă anume de *vița* lui Nicolae-Vodă și de faptele Domnilor, străbunĭ ai acestui-a. A doa parte a manuscriptului e datorită lui Constantin Văcărescu, vel vistier al Ţării Romîneștĭ, ce scria în 1723; apoi Smaranda-Doamna estrage din ambele genealogii și traduce în grecește ce este esenţial în ambele genealogii.

Mai vezĭ, despre această familie: *Généalogie des Mavrocordato par Em. Legrand*, 1886, Paris.

Ast-fel copii lui Vodă-Bibescu și ai Doamnei Zoe se coboară prin tatăl său Vodă-Bibescu din Brîncovenĭ, din despoţii Serbiei, Brancovicĭ, din Basarabĭ, dinastie naţională a Ţării Romîneștĭ; prin muma lor Doamna Zoe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL GENEALOGIC

AL FAMILII DOMNITOARE A MAVROCORDAȚILOR

Din care și'a tras neamul Prințesa ZOE, adoptată de Prințul Grigore BASARABA-BRANCOVAN și măritată cu GHEORGHIE DUMITRU BIBESCU, care, Ales pe Viață de Națiune, domnește de la 1842 la 1848.

Costea Mușat

PETRE MUȘAT
Domn al Moldovii pus de Mircea (1375—1391), obîrșia marei dinastii Moldovene a *Mușăteștilor*, din care se trage

ALEXANDRU cel Bun (1401-1433)

ILIAȘ. Domn, (1435-1444), însurat cu Sofia, sora lui Vladislav Iagelon, regele Poloniei.

ALEXANDRU ILIAȘ
(1448-1449).

BOGDAN
(1449-1451).

STEFAN CEL MARE
(1457—1504)

BOGDAN
(1504-1517)
—

PETRU RAREȘ
(1527-1538) (1538-1546).
însurat cu Elena, din vița regală a despoților Serbiei.

EUDOXIA,
ia de bărbat pe Hristea Balș.
—

ILIAȘ-VODĂ
(1546 1551)

ALEXANDRU ILIAȘ

Domnița CASANDRA,
măritată cu un Hrisoscoleu.

SULTANA
ia de bărbat pe . . . . Alexandru MAUROCORDATOS

Nicolae MAUROCORDATOS
născut la Chios, în 1599. Însurat cu Roxandra Scarlati. Mort la Constantinopol în 1639.

Alexandru MAUROCORDATOS
născut la Constantinopol în 1636.
Mort în 1709. Mare Tilmaciŭ, negoțiă pacea de la Carlovicĭ (1699), prin care Poarta cedă Austriei toată Ungaria Turcească, — afară de Temișoara și de Belgrad, — și suzeranitatea-i asupra Transilvaniei. Priimi de la Împăratul Leopold titlul de Prinț al Imperiului.

Ioan
MAUROCORDATOS
Primul Domnitor în Moldova de la 1709

NICOLAE MAUROCORDATOS
născut la Constantinopol în 1674. Primul domnitor grec în Țara-Romînească în 1716. Negociă și încheiă Pacea de la Pasarovicĭ: Poarta cedează Țara-Romînească pînă la Olt. Muri pe Scaun, în 1730, la Bucureștĭ. Învățat și autor distins; operile sale în elineasca antică fură publicate la Leipzig cu o traducere latină. Îmmormîntat în mănăstirea din Văcăreștĭ, pe care o fondase și o înzestrase bogat.

CONSTANTIN MAUROCORDATOS
născut la Bucureștĭ în 1711, mort la Iașĭ, în 4 Decembre 1769. Urmă tatălui său, în 1730, în scaunul Țării Romîneștĭ; domni aci de mai multe orĭ timp de 16 anĭ, și'n Moldova timp de 6 anĭ. Vestit prin reforma ce'ntroduse în Țara-Romînească și Moldova, prin slobozirea culturei porumbului. Puse să se traducă toate cărțile bisericeștĭ în limba țării.

Sultana
MAUROCORDATOS
măritată cu Marele Postelnic Muruzi, tatăl lui Constantin Muruzi, primul Domnitor din această familie
—

IOAN
MAUROCORDATOS
Domn al Moldovei de la 1743 la 1747.

Demetru
MAUROCORDATOS
născut și mort în Moldova

Alexandru
MAURÓCORDATOS
născut și mort la Iașĭ, însurat cu Caterina Balș [1])

ALEXANDRU
MAUROCORDATOS
Domn al Moldovei,—poreclit Dely Bey, — de la 1782 la 1785. Însurat cu Prințesa Maria Calimaki.

Ralu
MAUROCORDATOS
născută în 1785, moartă la Atena în 1860. Măritată cu fiul Domnului Moldovei, Alexandru Maurocordatos, Sy. Constantin.
—

Sultana
MAUROCORDATOS
măritată cu Marele Tilmaciŭ al Înaltei Porțĭ Otomane, Gheorghie Caragea, tatăl Domnului Țări Romîneștĭ, Ioan Caragea.

ALEXANDRU
MAUROCORDATOS
Domn, născut la Constantinopol la 1-iŭ Iulie 1734, mort la Moscova la 8 Februarie 1829. Mare Tîlmaciŭ al Porții în timpul cesiunei Crimeei Rusiei. Domn al Moldovei de la 1787; mult protegiat de Împărăteasa Caterina găsi scăpare 'n Rusia, trăi și muri la Moscova.

Caterina
MAUROCORDATOS
Domnișoară de onoare a Împărătesei Rusiei.

ZOE
MAUROCORDATOS
măritată cu
GHEORGHIE-DUMITRU
BIBESCU
care domnește în Țara Romînească dela 1842 la 1848
Ales de națiune pe viață,

Demetru
MAUROCORDATOS
însurat cu Domnișoara Spiru.
—

Alexandru
MAUROCORDATOS
născut la Iașĭ.
—

Maria
MAUROCORDATOS
măritată cu Vasile Beldiman
—

GRIGORE
prin adopțiune
BASARABA-BRÎNCOVEAN,
† Octombre 1886
însurat cu
Rașela Musurus.
—

NICOLAE
† Iunie 1890
însurat cu
Elena, născ.
d'Elchingen
—

GHEORGHIE,
însurat cu
Valentina de
Riquet,
*contesă de
Caraman-
Chimay.*
—

ALEXANDRU
însurat cu
Elena, născută Epureanu.
—

ELIZA
măritată cu
Filipescu
† Aug 1863.
—

CATERINA
† 1866
măritată cu
generalul
Florescu
—

ZOE
† 1858
măritată cu
Gheorghe
Cantacuzino
—

[1]) Vezĭ în tabloul următor obîrșia neamului Balșilor.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

iarăși din Brîncovenĭ și din Brancovicĭ, din Mavrocordațĭ, și prin aceștia cît și direct prin muma lor din Mușăteștĭ, dinastia națională a Moldovei, adică din Alexandru cel Bun, Stefan cel Mare și Petru Rareș, și prin Mușăteștĭ din Iagelonĭ, regii Poloniei [1]. Tot prin mumă-sa se coboară din Balșĭ, care sunt urmașii viconților de Baux, constatațĭ din veacul al VIII-lea, înși-șĭ poate urmașĭ aĭ Baltilor, familie regală a Visigoților [2].

ORIGINELE NEAMULUI BALCHE (BALȘ) [3]

În studiul său genealogic despre familia franceză «Les Seigneurs LES BAUX», Ex. Sa, d. Chedomie Mijatovich (fost ministru al afacerilor streine al Serbiei) scrie ce urmează:

. . . .

«Multe case franceze, vestite altă dată, sunt azĭ uitate. Printre ele, se află acea a Siniorilor LES BAUX, căreia poate nicĭ una nu s'ar putea compara.

«LES BAUX ÎNTRUPEAZĂ ÎN EI TIPUL NOBILIMEI FEODALE, PORNIRĂ NE-«ÎNCETAT RĂSBOIŬ ÎN CONTRA CURȚILOR DIN PROVENȚA, ARHIEPISCO-«PILOR ȘI BURGHEZILOR DIN ARLES, REGINELOR NEAPOLULUI ȘI REGILOR ARAGONULUI.

«Franța din sud nu fu însă de cît o parte a nesfîrșitului orizont pe care les BAUX l'au ocupat în istoria politică a Europei. Coborîtorii din BAUX au făurit istoria Albaniei și a Muntenegrului de la 1310 la 1421.

«Neamul BAUX, părăsind Albania, găsiră adăpost la curtea Domnilor

[1] Documentele zic că fiul lui Alexandru cel Bun a luat de nevastă pe sora lui Vladislav, *Sofia*.

D. Xenopol scrie că chiar Alexandru cel Bun ținea pe sora lui Vladislav și o numește *Ringală*. E aci o problemă istorică pe care pentru azĭ ne mulțumim a o semnala istoricilor.

[2] În cît despre copii Prințului Gheorghie și Prințesei Valentina, fată a Prințului Iosif de Caraman, Prinț de Chimay, mare de Spania de clasa întîiŭ, — genealogia lor, prin moșul lor de Chimay, îĭ sue cel puțin pînă la veacul al XIII-ea.

Și se mai găsesc încă ignoranțĭ la noi căror le place să zică că nu există nobilime la Romînĭ.

B. F.

[3] BALTII (BALTES) la Visigoțĭ; LES BAUX în Provența (Franța); BALSA și DEL BALZO la Neapol (Italia); BALCHA în Albania, în Muntenegru, în Sîrbia; BALSCHA sau BALCHE (BALȘ) în Țara-Romînească și în Moldova

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Moldovii și avură în Moldova, în veacurile al XVII-ea și al XVIII-ea, subt numele de Boerii Balșa, înalte meniri în diplomație și în armată.

Ramura romînă a Signiorilor LES BAUX esistă însă, și sîngele vechilor BAUX provensalï, napolitanï, albanezï curge în vinele regelui Alexandru I-ŭ, căcï bunica (de mumă) a fostului rege Milan, și bunica (de mumă) a reginii Natalii erau amîndoo din casa Balșa, scoborîtorï autenticï din Signorii LES BAUX [1]).

«Ramura ce trăește a BALȘILOR romînï nu poate fi de cît aceașï ramură sîrbă adăpostită pe pămîntul romînesc. Într-adevăr, nu numai ramura romînească poartă acelașï nume de Balșa, ce purta ramura sîrbească, dar armele de acum ale familii sunt: stea de aur pe cîmp roșiu (champ de gueules), și cele mai vechï documente oficiale, — în limba romînească, — le dă titlul de KNEZÏ, cea ce în sîrbește însemnează *Prinț*.

«Un document oficial, datat din 1493, spune, în mod preciz, că KNEZII BALȘA au venit în Moldova din țara sîrbească, după ce au trecut apa.»

«Familia BALȘILOR romînï are în archivele sale doă scrisorï scrise în 1490 de împăratul Frederic al III-ea, care, *după cererea dogelui din Veneția*, recomandă prietenii guvernanților noștri din Moldova și din Țara Romînească pe *Prinții sîrbi Teodor și Ivan Balșa* [2]).

«În 1813 adunarea națională a Moldovii numește o anume comisiune ca să cerceteze toate documentele privitoare la familia *Balș*. Comisiunea supune Adunării, — după un timp oareșï care dat lucrării, — un raport adoptat de membrii săi într'un glas. Concluziunea acestui raport e că ramura romînească a BALȘILOR se coboară din familia sîrbească BALȘA, Domnï stăpînitorï în ZETA (MUNTENEGRO) și în ALBANIA.

«Marele și învățatul istoric al Împărăției bizantine, DU CANGE (*Illyricum vetus et novum*), a zis că era «foarte probabil» ca aceștï BALȘA din Sîrbia să fie o ramură a neamului signorilor LES BAUX, care, în regatul Neapolului, purtau și poartă încă numele de BALZO și de BALSA.

«În zilele noastre, Lenormant (*Turcï și Muntenegrenï*) a susținut aceașï ipoteză, fără însă a aduce multe lămurirï în această privință.

«Propria-ne convingere că BALȘA sîrbeștï [3]) sînt o ramură a fami-

[1]) Bunica regelui Milan și Î. M. Sa Prințesa Zoe-Brancovanu-Bibescu erau vere în gradul al doilea (Vezï mai departe tabloul genealogic).

[2]) Vezï la Finitul acestui articol cea mai de căpetenie din aceste doă scrisorï.

[3]) Și Romînï.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lii franceze LES BAUX, se întemeiază pe consideraţiunile şi argumentele următoare :

«1° E un fapt întemeiat că nu se vorbeşte de BALŞA în cronicele sîrbeştĭ înainte de ivirea francezilor BAUX în Italia de Sud. În documentele sîrbeştĭ, descoperim numele de BALŞA în 1307, pentru cea d'întiiŭ oară. Cucerirea Neapolului de Francezĭ se'ntîmplase în 1262.

2° Acest fapt că BALSHA ne'ntîmpină întiiŭ pe ţărmul Adriatic al Albaniei din Nord, care, tocmai pe la finitul veacului al XIII-lea, avea relaţiunĭ politice şi comerciale foarte active cu coasta Apulii din regatul Neapolului, e foarte însemnător. Şi apoi, cel d'intiiŭ Balşa de care e vorba, pare să fi împlinit rolul de agent confidenţial pe lîngă regina Serbiei ELENA, care era o prinţesă COURTENAY, şi o rudă a lui CAROL de ANJOU, împreună cu care mai mulţĭ LES BAUX veniră din Franţa în Neapol. Regina ELENA şedea mai des în SKADAR (SCODRA sau SCUTARI din ALBANIA) şi avea corespondinţă foarte activă cu curtea franceză din NEAPOL, cum dovedesc aceasta numeroasele-i scrisorĭ păstrate în arhivele din Neapol;

«3° E o analogie isbitoare a numirilor. Numele de familie cel mai vechiŭ, — cu autografia gotică, — era BALTI; în latineasca din Provenţia: BAUTIO; în provensala curată: BAUZ; în franţuzeasca din timpurile de mijloc: BAULZ; în franţuzeasca modernă: BAUX; în italieneasca din Neapol: BALZA sau BALZO; în graiul din Veneţia: BALSA; în sîrbeşte:: BALSHA sau BADSHA: în romîneşte BALSHA sau BALŞ.

«4° Armele casei sîrbeştĭ [1]) BALSA au aceiaşĭ stea de aur de cîmp albastru: *Stella aurea in campo rubeo*, cum zice DU CANGE.

«5° In «oraşul-castel» des BAUX, cum îl numeşte M. SYMONDS, a rămas din strămoşĭ, pînă azĭ, că patronul castelului şi a familiei de BAUX era SF. LAURENŢIU. Monede de argint ale BALŞILOR sîrbeştĭ au chipul aceluiaş sfînt;

«6° LENORMANT, *Revista de Numismatică*.— Nobilul albanez GIAVANNI MUSSAÈHI, despot al EPIRULUI, care era insuşĭ rudă de aproape BALŞILOR sîrbeştĭ, spune în *Memoriile* sale (scrise (în 1530), în ce priveşte originile lor, aceleaşĭ tradiţiunĭ ce vedem aduse de istoricii francezĭ pentru BAUX francezĭ şi BALSA italienĭ;

«7° Papa MARTIN, într'o *Bulă* din 1369, zice că cei trei fraţĭ BALSA din Albania nordică, pretind că se scobor din *sînge regal*. Către mijlocul veacului al XVII-lea ducele della GUARDIA, vorbind de nobilii

[1]) Şi Romînĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

napolitanĭ del BALZO, zice că era in obiceĭurile lor de a se lăuda cu o coborire din regĭ și împărațĭ.

«8' Cei mai vechĭ autorĭ francezĭ și italienĭ știau de pe atuncĭ in mod cam confuz că LES BAUX se făcuseră vestițĭ nu numai în Franța și in Italia, ci încă *și în alte țărĭ.* Signor CARLO DE LELLIS (1654) spune vorbind de neamul del BALZO: ***Famiglia assai chiara e illustre per esser in quello stato il Reame d'Arli col principato d'*ORANGE, *e presso d'infini altri titoli e dignita ottenuta cosi nella Francia, come nel regno nostri di Napoli et in altri ancora*;

«9° Despotul MUSSACHI, în *Memoriile* ce am reamintit, vorbește de vară-sa Maria, contesă de MURO (soră cu TEODOR și cu IVAN) ca fiind vara prințului sîrbesc COYHA (Gheorghie) BALSHA, gonit din Statele sale de Turcĭ. Ducelle della GUARDIA, vorbind de aceiașĭ contesă, zice că e nepoata lui GIACOMO DEL BALZO, Principe al TARENTULUI. Aceștĭ doi autorĭ, neatîrnațĭ unul de altul și bine informațĭ, arată intr'un mod indirect relațiunile intime ce au ființat între BALSHA albanezĭ și BALZA din Italia din Sud. Ducele della GUARDIA dă alte amănunte în această privință. MARA BALSHA fu adusă din ALBANIA în NEAPOL pe cînd era încă copilă de șapte anĭ; fu priimită și crescută la curtea reginei ISABELA (nevasta regelui, FERRANTE I-iŭ), *care, fiind ea însășĭ o del* BALZO, *priimi pe mica* MARIA *ca pe o rudă a sa*;

«10. Acelaș duce della GUARDIA, reamintind tradițiunile propriului său neam, arată ca foarte însemnat acest fapt că unul din BALZA napolitanĭ fu silit să fugă din ITALIA în ALBANIA, *unde lăsă un fiu care ajunse* DESPOT *al Serbiei.*

«11. Un alt învățat istoric, Iosif Baptist L'HERMITE, numit TRISTAN, in opera sa: *Neapolul francez* (Paris 1663) zice, negru pe alb, că *unul din* BALZA *napolitanĭ a trecut în* ALBANIA [1]);

«12. Unele vechĭ cronice sîrbeștĭ, ce sunt citate în *Memoriile Despotului* MUSSACHI, fac să coincideze începutul carierei politice al neamuluĭ BALSHA din ALBANIA, cu domnirea Regelui sîrbesc MILUTIN.

«MILUTIN însă, unul din Regii cei mai destoinicĭ pe care să-i fi avut Sîrbii, era fiul prințesei franceze ELENA DE COURTENAY. Avu o corespondență ne'ntreruptă cu dinastia ANJOU din NEAPOL, și în 1308 subsemnă un tractat secret cu CAROL DE VALOIS.

«E de tot în firea lucrurilor ca unul din BALZA napolitanĭ să fi găsit adăpost la Curtea Reginei franceze din Serbia, sau să fi venit acolo numai

[1]) E FRANCISC al V-ea, care scăpă la RAGUSA și fu tată al lui BALSA I-ŭ, principe de ZETA, și căsătorit cu o NEMANYICH.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

în misiune politică. A putut mai tîrziu să dea de dînsul o așa de bună întipărire în cît să-l fi luat de soț una din Prințesele sîrbești. Cronicarii sîrbĭ spun toțĭ într'un glas că strămoșul casei prințiare **Balsha** luă o fată din ramura cadetă [1]) a casei regale **Nemanyich**, dobîndind, împreună cu mîna nevestei sale, ca apanagiu, o parte din **Zeta** de sus (azĭ **Muntenegrul**) și din **Zeta** de jos (**Albania** nordică).

«E un alt punct de asemănare între francezii **Baux**, italienii **Balza**, și sîrbii **Balsha**. În cîte trele neamurĭ se găsesc întrunite aceleașĭ înalte însușirĭ personale. **Balsha** albanezĭ sunt oamenĭ tot așa de frumoșĭ, de voinicĭ, de cavalereștĭ, de strălucit înzestrațĭ în punctul de vedere politic, — nu fără a ființa într'înșii o oare-șĭ care cătățime de vicleană iscusință,— ca și **Balsa** Napolitanĭ, și **Baux** din Provența. Aceasta se va vedea de altmintrelĭ în mod lămurit, pe cît mi'e nădejdea, după liniile cele marĭ ale istoriei lor, pe care vrem să le înfățișăm cititorilor noștri.»

HRISOVUL VOEVODULUI SCARLAT-ALEXANDRU CALIMAH (1813) DAT BOERILOR BĂLȘEȘTI [2]).

Cu mila lui Dumnezeu, Noi Scarlat Alexandru Calimah Voevod cu mila Domn al Țării Moldaviei.

Cerere cinstiților boerĭ Bălșeștĭ, ca prin Obșteasca Adunare de față, înaintea tuturor, să se cerceteze curgerea neamului Dumilor sale în tocmai după dovezile ce au adunat spre încredințare, aflîndu-se a fi nu mai puțin următoare domneștei noastre bune socotințe și dreptei hotărîrĭ ce avem, ca întru asemenea pricinĭ, nimenĭ fără de știința boerilor tutulor Domniei mele ai marĭ și ai micĭ să nu se facă, după Domneasca Noastră poruncitoare țidulă, ce după rugăminte prin jalobă ni s'au făcut, cercetîndu-se acum în Obșteasca Adunare la sfînta Mitropolie arătarea Dumilor sale s'au găsit întemeiată pe toată dreptatea și cuviința. Domnia me însă, și deosebit voind a Ne încredința și Însu-Mĭ de statornicia temeiurilor asupra cărora s'au zidit această învechită spiță de neamurĭ, am poruncit de s'au

[1]) Adică eșită din alt frate de cît întîiul născut.— N. tr.

[2]) Arborele genealogic al familii Balș, de la *Hristea* încoace, este în mîinele capului familiei; iar cei-l-alțĭ membrii au copiĭ de pe dînsul. D. deputat Mihail Balș a binevoit a ne împrumuta pe al său; în colțul de sus de la dreapta se găsesc cele doă acte ce urmează; apoi în colțurile de jos, la dreapta și la stînga, cele doă notițe ce punem după zisele acte. — N. tr.

citit înaintea Noastră de iznoavă toate scrisorile cele vechĭ și toate dovezile cele mai adevărate ce s'au arătat la Divan, precum istoriile țărilor și însușĭ această anafora, și după multă și pătrunzătoare cercetare ce am făcut Însu-mĭ Domnia Me împreună și cu tot sfatul nostru, aflînd că întru adivăr arătare Dumilor sale boerilor iaste răzămată pe statornicie și neclintită încredințare, fără să ne mai rămîe cît de puțină îndoială asupra adevărului, într'o unire și noi fiind cu socotința pre-o-sfințitului Mitropolit al Țării și ai iubitorilor de Dumnezeu Episcopĭ și a tuturor Dumilor sale boerilor mai jos iscălițĭ, atît pentru începutul și urmare neamului cinstiților boerĭ Bălșeștĭ, cît și pentru pricinile de care sĕ arată că li s'au întîmplat ace din vechĭ puțină și atingătoare lipsă, spre nestrămutată încredințare și spre împlinire acelor din întîmplărĭ pierdute scrisorĭ și dovezĭ, mărturisită prin ispisoacele domneștĭ precum s'au arătat, Domnia Me întărim Dumilor sale mai întîiŭ vrednica ace adiverință ce o au aflat pentru începutul neamului Dumilor sale, precum și toate cele-l-ante următoare încredințărĭ cuprinsă mai gios în anafora, și dăm și întărim cinstiților și credincioșĭ boerĭ Bălșeștĭ, prin această a Noastră Domnească hotărîtură și hotărîre, această nerășuită *(sic)* în vecĭ mărturie și iscălită de Noi statornică încredințare pentru învechire și cinstire spiței neamului Dumilor sale alăturată aice, ca să fie aceasta la neamul Dumilor sale, atît la aceștia acum în viață, la toțĭ acei cuprinșĭ prin anafora cum și la aceia ce s'or mai arăta după vremĭ și la toțĭ urmașii uric de întăritură și hrisov nerășuit în vecĭ pentru toată cinstea ce au avut neamul Dumilor sale în pămîntul acesta al Moldaviei, dovedit fiind că din vreme statorniciei lui aice de a purure cu toții au fost și sînt în cele mai întîiŭ a patriei cinurĭ, slujbe și cinstirĭ, fiind aceasta și de a pururе lămurită dovadă și vecînică adiverință în toată vremea și în tot locul unde va fi trebuință de a se arăta spița acestui neam de boer și de a se încredința orînduiala cinstei și cinstire ce au avut în patrie sa, care cu nestrămutare și astăzĭ se păzește. De vreme că ce mai acufundată cercetare, ce prin Obșteasca Adunare și de către însușĭ Domnia Me s'au făcut aice la fața locului, unde mai bine sĕ știe de cît pretutindene greutate cu care s'au adunat aceste . . . . scrisorĭ și jalnica și nestatornica din vechĭ stare a acestui de Dumnezeu păzit pămînt, s'au dovedit prin învechite ispisoace și vrednice de toată credința toate arătările Dumilor sale și s'au ridicat cu bună adiverințe și tot prepusul din mijloc, și poruncim Dumitale Iordaki Cantacuzino vel Logofăt să se lege către aceasta al Noastră Domnească peçetie și încă pentru a Dumilor sale mai mare odihnă, deo-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sebit cu pecetie Gpod să se întărească și toate copiile dipe scrisorile ce au adunat Dumnealor spre aceasta, acele cîte s'au posleduit din cuvînt în cuvînt și s'aŭ adiverit de Dumnialor boerii Divanului, care deosebit sau cetit și înainte Domniei Mele, și dacă la urmă îĭ va încăpe vreme pe Dumnealor și vor mai afla și altele iarășĭ să le treacă în condica neamului ce s'au făcut și să le adivcrească spre știința de vecĭ. Aceasta poroncim, iar spre aceasta este credința a snu-mĭ Domniei Mele, Noi Scarlat Alexandru Calimah Vodă, i credința pre iubitului Nostru fiu Alexandru Vodă, i credința pre osvintitului Mitropolit al Țĕrii, Kir Veniamin, i a iubitorilor de Dumnezeu Gherasim Episcop Romanului, Meletie Episcop Hușului, i credința a tuturor boerilor Divanului Domniei Mele, a cinstițĭ și credincioșĭ boerĭ Dumnealui Iordaki Cantacuzino, Vel-Logofăt al Țĕrii de gĭos, Dumnealui Dimitrie Sturza, Vel-Logofăt al Țĕrii de Sus, Dumnealui Costandin Balș, Vel-Vornic de Țara de gĭos, Dumnealui Vasile Costaki, Vel-Vornic al Țĕrii de gĭos, Dumnealui Manolaki Dimaki, Vel Vornic de Țara de sus, Dumnealui Dimitrie Bogdan, Vel-Vornic al Țĕrei de Sus, Dumnealui Vasilie Roset Vel-Vornic al Obștiei, Dumnealui Gheorghie Manul Hatman și Părcălab Sucevscoi, Dumnealui Costandin Negri, Vel-Postelnic, Dumnealui Grigorie Sturza, Vel-Vistier, Dumnealui epistat Vorniciei de aprozĭ, Dumnealui Niculai Roset, Vel-Spatar, Dumnealui Dimitrie Beldiman, Vel-Ban, Dumnealui Constandin Pantazioglu, epistat comisiei, și credința a tutulor boerilor noștri ai marĭ și ai micĭ. Datu-s'au la scaonul Domniei Mele in orașul Iașii in anii de la Hs. 1813, întru al doilei al Noastră Domnie la Moldavie in anul al doile.

Noi Scarlat Alexandru Calimah Vodă.

Alexandru Calimah, Agă Procit epistat fiind Logofeției al doile.

RAPORTUL BOERILOR

Prea Înălțate Doamne,

Precum prin a Înălțimei Tale Domnească țidulă din curgĕtoriul an subt 2 *(sic)* ni se poroncește, am cercetat cu amăruntul arătare Dumilor sale boerilor Bălșeștĭ și după cele mai temelnice și adiverate dovezĭ ce am vĕzut, incredințindu-ne intru adivĕr de curgire neamului Dumilor sale, am pus de au așezat ace insemnare cuprinzĕtoare de toțĭ ace ce s'au aflat că împreună se trag din cel mai intiiu părinte.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Noi, Pre Înălţate Doamne, după cite urice învechite, ispisoace de ocinĭ am văzut, atît la Dumnialor boerii Bălşeştĭ, cît şi la alţii, ce cu rudenie, schimburĭ şi vînzărĭ s'au împărtăşit din ale Dumilor sale, precum şi din însuşĭ cărţile Divanului ce sint pe la mulţĭ, întru care se văd iscăliţĭ şi din neamul acesta, judecătorĭ împreună cu cei mai vechĭ boerĭ ai pămîntului, sintem bine încredinţaţĭ că acest neam de boerĭ, au fost, de cînd s'au aşezat în locurile aceste, necurmat între cele mai întăi şi mai alese din ale pămîntului acestuia şi că dacă acum dupĕ atîta de îndelungată vreme rămînea chip de a se putea zice vre-o lipsă în urmare spiţei, nicĭ nu poate fi atingătoare arătărilor Dumilor sale, dar nicĭ nu poate curge din vre-o a sa pricină, de cît că şi Dumnealor, ca şi alţii mulţĭ lăcuitorĭ ai Ţĕrei noastre au pătimit cu împrăştiere scrisorile ce au avut, din care multe fiind pe la neamurĭ se află în neştiinţă nealese şi netălmăcite, iar altele pe la străinĭ cu totul făr de a se putea prepune, precum şi acum dupĕ săvîrşire spiţei am aflat încă 2 ispisoace de la Ştefan-Vodă cel bun şi de la Irimie-Vodă în scrisorile Cornilor, să lăsăm apoi ca şi din întîmplările ce au curs asupra Ţĕrei sint multe şi cu totul perdute de la Dumnealor, precum însuşĭ ispisocul Domnului Irimie Movilă Vodă din 1602 mărturiseşte şi încredinţază că au fost la Dumnealor şi altele mai vechĭ de la Prea înălţaţii Domnĭ Ştefan-Vodă, Alexandru-Vodă, Ioan-Vodă, Petru-Vodă şi de la alţĭ Domnĭ de mai nainte stăpînitorĭ şi că s'au răzlitit în vremea răposatului Mihai Racoviţă-Vodă, cînd s'au predat Ţara de făcătorii de rele, şi este ştiut tuturor de obştie că asemine nenorocite întîmplărĭ în vechile vremĭ de pe aice mai nu contine, şi că pentru asemenea pricinĭ unii îngrozîndu-se şi au depărtat scrisorile ce au avut triimiţĕndu-le prin străinătate de unde dupĕ săvîrşire lor rămîind neaduse şi în neştiinţă s'au pricinuit a multora casĕ de ce istov struncinare şi vecînică păgubire, asemine întîmplare lăsînd prilej de a naşte judecăţĭ între acei ce au avut scrisorile şi legĭuită din vechĭ stăpînire lucrului şi între acei ce s'au întîmplat să le găsească, împedică şi astăzĭ pe mulţĭ de a erta sloboda cercetare scrisorilor ce au temîndu-se de iscodirĭ nedrepte şi de cerirĭ neîntemeiate, precum şi Înălţimei Tale încă să fie toate aceste ştiute din însuşĭ judecăţile ce necurmat se arată la Divanul Înălţimei Tale; apoi, pentru cinste şi orînduială întru care s'au aflat neamul Dumilor sale în pămîntul acesta prin însuşĭ zidirile ce se află în ţară se mărturiseşte, iar între altele o scrisoare dipe piatra ci este de asupra uşei Bisericei de la Rĕşca în ţinutul Sucevei însemnează că la vreme ce s'au zidit acea monastire din poronca celui de atunce Domn stăpînitor Petru-Vodă la 1542

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

era purtătorĭ de grijă Ioan Balș și Teodor Balș, Velitii (*sic*) Logofĕțĭ al acelei vremĭ, aceasta și prin însușĭ ispisoacele din vreme acelui Domn, care de și nu pominesc după obiceiul de atunce, ne-am încredințat însă că numitul ctitor, pomenitul Teodor sau Toader Logofĕt nu-i altul de cît tot acela arătat prin scrisoare săpată în piatra ce se află la monastire și trecut in pomelnicul Bisericei și pomenit și pără în zioa de astă-zĭ; de atunce și pără la noi sînt trecuțĭ 272 anĭ, și precum acum nicĭ în vreme acea asemine boerie ce mai întăi a pămîntului și ace care se da pentru ce mai de pe urmă cinstire nu se încredința de cît la acei mai întăi a pămîntului neamurĭ din vechĭ aice cu statornicie, și la oamenĭ învechițĭ și ruginițĭ în slujba patriei și cunoscuțĭ Domniei și Țĕrei pentru a lor drepte și cu credințe slujbe. De prisos socotim, Pre Înălțate Doamne, să mai cercăm a dovedi din cine anume se trage Cărste Vornicul și cia-l'anțĭ mai înainte lui, căcĭ orĭ Ioan Logofĕtul sau Toader Logofĕtul sau altul de va fi fost părintele lor, dupĕ dreptate nu putem să-l prepunem, de cît în orănduiala acestor de mai sus numițĭ boerĭ, fiind-că și însușĭ fiul s'au aflat întru asemine cinste, apoi și semnul ce să adiverește din vechĭ a neamului Dumilor sale fiind o stea de aur în cîmpul roșu, mărturisită prin Împărătescul diploma din 1794 și prin pecete vechĭ ce se află la Dumnealor păzită și păr'acum și însușĭ istoriile împregiurașilor și litopisițile Țĕrei întemeiază socotința că acest neam de boerĭ de se și vede din îndelungată vremĭ cu așezare în pămîntul acesta, este însă venit aice, precum și multe altele, și nu-i altul din care Dumnealor se trag de cît tot acela din Albanie de la ginta din care se dovidesc cu scriere cu Doamnile stăpînitorilor locului acestuia, prin însușĭ istorie Împăraților Dalmației, Croației, Slavoniei, Boznei, Sĕrbiei și Bulgariei, scrisă latinește de Carul de Trezn, Domnul de Cauz, fila 131, cap. al 13-lea, și tălmăcită acum spre adiverință în limba moldovinească de Dumnealui Vornic Costaki Canta. Ispisocul Domnului Irimie Movilă Vodă, ce s'au găsit acum după așezare ce se făcuse a spiței, fiind din anii 1614, Iulie 27, întărind lui Iurie Trepicĭ stăpînire pe moșiile Inauții și Moldova de la Hotin, rămase de la (*sic*) părințĭ, pomenește de bătrînul Balș, din vreme Domnului Alexandru-Vodă cel Bun, și arată uricele de danie și de împărțeală ce au fost avut acel Balș de la acel Domn pentru slujbile sale ce cu privileghiu fiind din anii 1401, adică cu 29 anĭ dupĕ săvîrșire lui Sas fiul lui Dragoș-Vodă, întăi stăpînitor Moldaviei, de cînd apoi se dovidește, după litopisețele Țĕrei și istoriile împrejurașilor însoțire lui Gheorghie Strasimir din neamul Bălșesc, graf de gintă cu Despina, rămasă în

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

văduvie de pomenitul mai sus Domn al Moldaviei. Pe acesta ispisoc încă întărește și altele ce s'au mai găsit în scrisorile Cornilor de la Prea Înălțatul Domn Stefan-Vodă cel bun din 6997, care arată și împărțala ce au fost între neamurile lui Ioan Postelnic din care au avut și Bălșeștii parte di pi mama lor. Iată dar, Prea Înălțate Doamne, că și după beleturĭ și dupĕ întîmplările urmate, lămurit sĕ înțelege urmare acestui neam de la boerĭ și chipul cu care au putut să se așeze cu locuința în pămîntul acesta, și nicĭ putem socoti mai puțin spre această dovadă următoarele ispisoace ce se văd de la Domnul Irimie Movilă Vodă din 1598 și din 1601, care dupĕ ce deosebit pomenește și pe Tudosca că a fost fata lui Conte și ridică prepusul ce ar pute să nască că cuvîntul acel de Conte sau Graf ar fi numire pe nume bun al său, adiverind aceasta că l'a chemat Matei, încredințază că supt aceste nume de cinste au fost și cunoscut aice, și noi, Doamne, găsim că de vreme ce prin domneștele urice se adiverește fără îndoială începutul neamului acestuia, și că Mateieș Conte unul fiind din feciorĭ Vornicului Criste Balș, au păzit acest titlu de cinste, cu toțĭ dumnealor au dreptate de a se socoti într'o asemine orănduială fiind nimine nu poate depărta pe acei ce se trag de la un loc de a se folosi în tocmai ca niște dreptĭ părtașĭ din ale părinților și nicĭ putem crede că acest titlu s'au fost dat spre deosebire numai lui Mateieș Conte pentru a sale slujbe, că întîiŭ, știm bine că Domnii din Moldova nicĭ pe ace vreme nu pute da alte străine cinstirĭ de cît cinurĭ de ale Țĕrii carei și acum urmează, și nicĭ putem cu cuvĕntul prepune că pomenitul prin ispisoace Matieș Conte, frate cu ceia-l-anțĭ, ar fi fost cu așezare aiure, unde singur să fi dobîndit acea cinste fiind că dupĕ dovezile ce sunt sĕ încredințază că la un loc cu toții și tot într'o vreme au fost părtașĭ la moșiile de moștenire ce au avut în părțile aceste, și socotim, Pre Înălțate Doamne, ca precum dupĕ vechiul obicei ce sĕ mărturisește prin domnescul ispisoc din 1527 că au fost aice în țară, au contenit dupĕ vreme a se mai numi boerii Moldovei *Pane*, asemine și frații lui Matieș Conte, dupĕ ce au luat cinurĭ de ale pămîntului, fiind în slujba domnească mai mult n'au putut să se deosibească de cei-l-anțĭ lăcuitorĭ ai țĕrei cu străine numirĭ, iar că Matieș Conte și frații lui au fost strănepoțĭ lui Căpoticĭ, ai lui Mustață prst . . . . . . iară se adiverește chipul cu care a putut fi prin însușĭ danie lui Ionașcu Balș, Vornic din 1661, care le arată că au dăruit lui Roman, Părcălabul de Stefăneștĭ, parte lui de moșie ce i s'a venit dipe Căpoticĭ dupĕ încuscrire ce au urmat în neamul . . . . au luat și ei parte de

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

moșie după rodurile ce au avut dipe finei, și precum la mulțĭ se întîmplă să fie nepoțĭ și strănepoțĭ a rudelor dipe mamă, așa și la aceștia se adiverește că s'au întîmplat după însușĭ ispisoacele domneștĭ ce încredințază pe Cîrste Vornic și rădică toată cugetarea dinpotrivă. Viind acum și la aceștia din vreme noastră, însășĭ Înălțimei Tale este cunoscut că în tocmai ca și cele mai vechĭ neamurĭ ale Moldovei și dumnealor Bălșeștĭ s'au cinstit cu cele mai întăi a pămîntului cinurĭ, încuscrirĭ au avut și au cu cele mai întăi famelii de Domnĭ stăpînitorĭ a Țĕrilor acestora, și cu cele mai marĭ case boereștĭ ale pămîntuluĭ acestuia, și aceștia de acum urmașĭ a dumiilor sale se află slujind ocîrmuirei cu cinste fiind după virsta dumiilor sale din cei mai aleșĭ a Patriei tinerĭ și boerĭ. De va fi bunavoința Înălțimei Tale ca spre mai temeinică dovadă și bună încredințare să li se întărească aceasta și de către Înălțimea Ta, fiind că s'au adiverit că fără îndoială alt neam cu asemine numire nu este și de și se află pe la alte locurĭ cu împrăștiere după întîmplare, precum în Bucovina, în Rosie sau și pe aiure, sunt însă, rudenii între dînșii și se trag cu toții de la un loc. Nouĕ, Doamne, nu ne mai rămîne cît de puțin îndoială asupra acestei pătrunzătoare cercetărĭ ce am făcut spre descoperire adevĕrului, și pentru ca să lipsească și acel prepus de părtinire, am orînduit după poroncă de au scos copii dipe toate scrisorile ce am văzut, le-am adiverit spre știință și nu lipsim de a face cunoscut Înălțimei Tale. Iar spre mai mare și nestrămutată încredințare, am însemnat aice și numile tuturor acelor ce s'au arătat prin spița alăturată, carĭ s'au așezat de Sulger Costantin Leodari Logofăt de taină al Divanuluĭ, după dovezile ce însușĭ noĭ am văzut de fațā și după carĭ începînd de la cel maĭ vechiŭ ce se adeverește prin istorie lui de Trezn, fila 131, cap. al 13-lea; Balș, Domn și stăpînitor gintei, au avut trei feciorĭ, anume: Strasemir prințipul, Gheorghie prințipul Balș graf de gintă și prințipul de Durachie. Strasemir au făcut pe Gheorghie Strasimir ce s'au însoțit cu văduva lui Sas, Domnul Moldaviei, iar Gheorghie Strasimir pe Goncu Graf, pe Ioan Graf, pe Balș Graf și o fată a căreia nume iaste necunoscut. De o dată apoĭ și tot în vremea aceia se vede aicĭ în țară Balș cel bătrîn, mărturisit prin ispisocul Domnului Movilă din 1 . . 1 . . . , apoi Balș și frate-său Iuga, adeverit prin ispisocul de la Stefan Vodă din 1489, și iarășĭ Ioan Balș și Teodor Balș, Logofeții Marĭ, adeverițĭ prin piatra de la Recica și prin ispisocul din 1527; și iarășĭ fără de a putea zice că n'au mai fost. Apoi și altul Cărste Balș, după ispisocul din 1598 se încredințază că au avut 6 fiĭ și fete, însă pe Matieș Conte, pe Lupul Sulger, pe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Grigorie Pah., pe Fedora, pe Gheorghie biv-Logofĕt, pe Antimia. Mate Conte au făcut pe Tudosca, iar Lupul Sulger pe Bejan, pe Constandin, pe Măriuța, pe Irina și pe Anușca, după împărțiala din 1642 și după zapisul 1668. Grigorie Pah., o fată al căreia nume iaste necunoscut; iar Gheorghie Logofăt pe Vasilie. Lăsînd apoi de o parte pe acei ce au murit sterpĭ, Bejan au făcut cincĭ copii, precum mărturisește împărțiala din 1719, căcĭ și de acei ce se trag din fete nu vom pomeni nimic; iar Vasilie pe Ionașcu, Marele Vornic, precum se arată; iar Ioan, Marele Vornic, aŭ făcut nouĕ copii, precum prin împărțiala din 1743 pe larg și anume se arată. Și mai în scurt, precum prin însemnare spiței acesteia se arată sunt curgĕtorĭ toțĭ Dumnelor Bălșești de atuncĭ și pără astăzĭ fără nicĭ o îndoială, după vrednice de credință dovezĭ ce s'au văzut și s'au cercetat de către noi, și precum am aflat in cuget curat și adivĕrat inștiințăm.

1813 Decembre 30.

A ÎNĂLȚIMEI TALE ZMERIȚĬ CĂTRE DUMNEZEU RUGĂTORĬ, PREA PLECATE SLUGĬ.

În adivărata spiță ci este la Dumnealui Costandin Iancu Balș sînt iscăliți toțĭ Mitropolii, Episcopii, Arhimandriții, Egumenii și toțĭ Dumnealor veliții boerĭ de aicĭ din Moldavie, precum la întăritura Domnească toțĭ anume se arată.

Aice în tăblița aceasta iaste întărit de Consul Rusesc de aicĭ din Iașĭ cu iscălitura sa și pecete împărătească, cum pre larg sĕ arată la spița Dumisale Comisului Iancu Balș.

Care acea spiță a Dumisale Comisului s'a scris de mine iscălitul, cum și copie aceasta iarășĭ de mine.

Teodor Cașparovicĭ,
diacu de Divan.

Aice în tăblița aceasta este încredințat de Consul Nemțesc cu iscălitura sa și pecete împărătească.

De mine s'a posleduit copie aceasta din cuvînt în cuvînt și iaste în tocmai di pe adevărata spiță a familiei Dumiilor sale Boerilor Bălșeștĭ, încredințată dipe anafora Divanului, intărită cu iscălitură și pecete gospod legată și adeviriță de K. K. Aghenție și de Cinstit gheneral Consulat al Împărăț eĭ Rosaiei.

1815 Septembre 23. Costandin Leondar
Sulger și Logofăt de tainĭ.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SCRISOARE ORIGINALĂ

ADRESATĂ DE ÎMPĂRATUL FREDERIC AL III-EA (1477) DOMNILOR VLAD AL ȚĂRII ROMÎNEȘTĬ ȘI ȘTEFAN AL MOLDOVIEĬ, CA SĂ LE RECOMANDE PE PRINȚII TEODOR ȘI IOAN BALSA, CARE ERAU SUBT PROTECTORATUL REPUBLICII VENEȚIEI.

Nos Fridericus III, Dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Archidux Austriæ, Dux Burgudiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carnioliæ, Marco Moraviæ, Comes Habspurgi, Dux Luxemburgæ, ac superioris et inferioris Silesiæ, Wurtembergæ et Thenæ, Princeps Suaviæ, Comes Tirolis, Ferretis, Koburgi et Gontiæ, Langravus Alsatiæ, Marchio Sacri romani imperii, Supra Anasum Burgoviæ ac superioris et inferioris Lusatiæ, dominus marchiæ Slavonicæ, Portus Naonis et Salinarum, etc., memoriæ commendamus, tenere presentum signitificantes, quibus expedit universis.

Illustrissime Domine Vlad Bassarab, dominus Vlahiæ ac illustrissime Domine Stephanus, dominus Moldaviæ.

Pugnas bellaque ab Albanis ac Serbis sicut etiam Regibus eorumque principibus gesta fuisse contra Turcos ad terras et religionem christianam defendendas jam constat; in memorabili vero pugna juxta Casanova in merularum campo facta tantæ sunt clades acceptæ ut complures principes ac dignitates suas terras relinquere coati essent. Illustris Dux, noster amicus, illustrissimæ Venetorum Reipublicæ, magis omnibus frenos adhibens Muhamedonorum adversus christianam religionem viribus, apud Nostram Majestatem se interposuit ac Nos rogare sibi placuit pro his miseris principibus civibusque, qui tam forte animo depugnaverunt adversus Turcos, terras bonaque in possessione sua appetentes ita ut cum liberis ac mulieribus in exilium ire coacti essent. Itaque Nos quoque Dei gratia Imperator Sacri Imperii Romani et defensor Christianorum scribimus hortamusque Vos, Illustrissime ac Clementissime Domine, ut tuamini atque in sinu vestro *hos Serborum principes Knazibus Serbiæ Theodorum ac Joanem Balsa* accipiatissimulque apud vos considere sinatis, si apud vos asylum invenire potuerint. Famæ ac fidelitati vestræ concredimus, Christianis et Sacro Imperio Romano habitæ, pro quibus etiam cum hoste christianæ regionis dimicatis.

Quod nostrum diploma imperiale *his duobus principibus Knazibus Serbiæ Theodoro ac Joani Balsa* instante nobis Illustri principe

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Illustrissimæ Reipublicæ, ad vos dedimus, Illustrissime ac Clementissime Domine Vlahiæ et Moldaviæ.

Datum in nostra urbe Vindebona anno Regni millesimo quadrigentesimo septuagesimo septimo.

(*S.* :) FRIDERIC III.

(L. S.)

M. comes Wolfburg

Ad mandatum Sacræ Cæsaræ Regiæque majestati proprium.

And. STRATMAN.

Diplomatorum Viennensis archivæ rubri IV diploma Imperiale Sacri Imperii Romani No. 19. Duplicatum deliberavit Domino Joani Balsa ex ordine Imperiali.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

GENEALOGIA NEAMULUI BALȘILOR

Contele LEIBULFE
Senior de Argence și al donjonului Baux, sfîrșitul veacului al VIII-lea.

PONS CEL BĂTRÂN
Senior de Argence și al moșiilor Balsiane, 858.

YSON
Sire de Baux, 900.

- **LAMBERT.** —
- **PONS CEL TÎNĂR** Principe de Baux, 971.
- **REINBERT** —

- **UGON sau HUGUES DE BAUX**, 1040 căsătorit cu Prințesa Vierma.
- **GEOFFROI DE RIANS** 1059. —

RAYMOND I
Principe de Baux, Senior de Trinquetaille, 1095–1150, căsătorit cu Stefanetta, fiica unică a lui Gilbert II, conte de Provența.

- **GUILLAUME** Călugăr. —
- **HUGUES II**, 1160 căsătorit cu Anna, contesă de Marsilia.
- **BERTRAND**, 1173 căsătorit cu Tiburge, Prințesă de Orange. Strămoș comun al Principilor de Orange, al familiilor Baux de Courtezon, Baux de Ursins, al Principilor de Tarent, al ducilor de Nardo și al conților de Balzo din Neapole, existînd și acum și care se coboară din Baux, ducĭ de Andria. —
- **GERBERT** —

(copiii lui Hugues II:)

- **BARRAL** viconte de Marsilia și podestat de Arles, 1210—1249, căsătorit cu Sibylla-Adelais de Anduza.
- **RAYMOND** Principe de Baux, căsătorit cu Alacazia, întemeiază mănăstirea Cordelierilor la Marsilia. —

EMIGRAREA LA NEAPOLE

- **BERTRAND** întîiul conte de Avellino, vine la Neapole, cu tatăl său, în 1262, se căsătorește cu Aymard, fiica contelui Valentronnois; mort în 1308.
- **CECILIA** poreclită pentru frumusețea ei Passe-Rose. —
- **MARIA** căsătorită cu Bertrand de Poncelot. —

- **RAYMOND DEL BALZO**, 1282 căsătorit cu Ioana, fiica contelui Ioan de Avellino.
- **HUGO DEL BALZO** (căsătorit cu Cecilia de Sabran) Urmașii săi trăesc la Neapole. —
- **SIBYLLA** —
- **BEATRICE** —

- **HUGUES III**, 1306—1343 căsătorit cu fiica lui Guérin d'Apchier, senior de Châteauneuf.
- **BEATRICE** —
- **BLANCHE** căsătorită cu contele Ludovic d'Enghien. —

- **FRANCISC V**, 1360 emigrează la Ragusa, în urma certĭlor sale cu regele Ludovic.
- **ROBERT** căsătorit cu Maria d'Anjou, sora reginei Ioana. —

EMIGRAREA IN MUNTENEGRU

BERTRAND sau BALZA I,
domnește de la 1356 pînă la 1367, Principe de Durazzo și de Zeta, căsătorit cu o principesă din Casa sîrbească Nemanyich.

- **BALSA II** Principe de Scutarĭ
- **CATERINA** căsătorită cu
- **STRASIMIR**, 1361—1392 căsătorit cu Militza, fiica lui Vukachin
- **GHEORGHE I**, 1362—1392 căsăt. cu Teodora, fiica lui Twarko Dea-

(copiii lui Strasimir:)

- **GHEORGHE II** 1362—1392, căsătorit cu Elena, fiica regelui Lazăr al Serbiei.
- **ALBA.** —

(fiul lui Gheorghe I:)

GHEORGHE III zis «Strese», 1380-1410, căsăt. cu fata lui Ioan Castrioti, fratele lui Scanderberg.

ȘTEFAN 1401—1430 senior de Alesio și de Sanzo

(copiii lui Gheorghe II:)

- **GOTA** —
- **IOAN** —
- **BALSA III**, 1400—1425 căsătorit cu Maria Topia
- **MARIANA** căsătorită cu Radicz Sancovicĭ —

MARIA, nevasta lui Stefan I-iŭ, duce de Erțegovina.

CATERINA regina Bosniei.

(copiii lui Ștefan:)

- **IOAN** 1422—1487 gonit din Statele sale. —
- **GHEORGHE zis GOIA sau CLOYCO** 1421-1423 căsătorit cu Comita Arianti; gonit din Statele sale.

- **IOAN sau IVAN** 1435—1520 pribegește în Romînia. —
- **MARIA** 1454—1532 căsătorită cu contele Jacques de Muro. —
- **Teodor BALSA cel BĂTRÎN** 1457—1522 pribegește în Romînia.

EMIGRAREA IN MUNTENIA

EMIGRAREA IN MOLDOVA

- **CRISTEA**, 1560 mare vornic, strămoș comun al Balșilor din Moldova, căsătorit cu Eudoxia (Dokia), fiica lui Petru Rareș, Domnul Moldovei.
- **TEODOR**, 1489 înmormîntat la mănăstirea Reșca (Bucovina).
- **GHEORGHE** 1490 —
- **HUGO** 1490 —
- **IOAN** 1492 înmormîntat la mănăstirea Reșca (Bucovina) —

- **MATEIU** 1598, are o singură fată, Teodosia. —
- **LUPU**, 1642 logofăt al Moldovei, căsătorit cu Magdalina, fiica lui Draguță.
- **VASILE** fără urmașĭ —
- **TEODOR** fără urmașĭ —
- **GHEORGHE** logofăt al Moldovei. Această ramură se stinge pe la 1830 în persoana lui Teodor zis Frederic, care lasă averea-i cea mare Principelui Mihail Sturza al Moldovei. —

- **BEJAN** 1642.
- **CONSTANTIN** fără urmașĭ. —
- **IOAN** fără urmașĭ. —
- **ANUȘCA** fără urmașĭ. —

- **ANDREI**, 1739 are doă fete, Safta și Caterina. —
- **PAVEL** fără urmașĭ. —
- **IOAN**, 1733, căsătorit cu fiica vist. Ursache.
- **MARIA** căsăt. cu un Racoviță. —
- **PARASCHIVA** căsă. cu un Prăjescu. —

(copiii lui Ioan, 1733:)

- **CONSTANTIN** căsătorit cu Elena, fata lui Duca-Vodă, are o fată Caterina, și un fiu, Constantin, fără urmașĭ. —
- **GHEORGHE** are doă fete: Casandra și Safta, și un fiu, Dinu, fără urmașĭ. —
- **MARIA** —
- **Anița** căsăt. cu principele Constantin II Brîncoveanu fiul celui decapitat.
- **VASILE** mare Ban al Moldovei, căsătorit cu o Panaioti, are o fată și patru fii, dintre carĭ Mihaiŭ lasă un fiu, Gheorghe, iără urmașĭ. —
- **LUPU**, 1799 mare logofăt al Moldovei, căsătorit cu Safta, fata lui Gheorghe Cantacuzen.

Princ. Constant. III Brâncoveanu scăpat de măcelul turcesc, căsătorit cu Maria Coslogeanu.

- **Emanoil** căsătorit cu Zoe Sturza
- **Nicolae** căsătorit cu 1° o Văcărescu 2° o Fălcoianu 3° o Muruzi —

Grigore I căsăt. cu Safta Balș. Adoptă pe Zoe Maurocordato și pe fiiul ei Grigore Bibescu . . . .

(copiii lui Lupu, 1799:)

- **GHEORGHE**, 1757 mare logofăt, căsătorit cu Maria, fata lui Vodă Const. Mavrocordat. Strănepotul său Dimitrie (Dumbrăveanu) se află încă în viață. —
- **TEODOR**, 1757 mare vornic, căsătorit cu Maria fiica lui Pirvul Cantacuzen.
- **CONSTANTIN** mare logofăt, căsătorit cu Ana fiica lui Const. Catargiu.
- **IOAN** căsătorit cu Elena, fiica lui Grigore Balș, fără urmașĭ. —

(copiii lui Gheorghe, 1757:)

- **STEFAN** —
- **ELENA** căsătorită cu Dimitrie Sturza din Miclăușenĭ —
- **Safta** căsăt. cu marele vornic Grigore I Brâncoveanu Prinț al Sf. Impărăției —
- **Caterina** căsătorită cu Alexandru Mavrocordat.

Zoe este adoptată de Principele Grigore I Brâncoveanu, soțul Saftei Balș, sora mumei sale. Se căsătorește cu Gheorghe-Dimitrie Bibescu, Domnul Munteniei. Moare în 1892.

- **Grigore II Brâncoveanu** este adoptat de Grigore I Brîncoveanu, se căsăt. cu Rallu, fiica lui Musurus-Pașa. † Octombre 1886. —
- **Nicolae** căsătorit cu Elena născ. de Elchingen † 8 Iunie 1890 —
- **Gheorghe** căsătorit cu Valentina, contesă de Caraman-Chimay. —
- **Alexandru** căsătorit cu Elena, născută Epureanu. —
- **Elisa** căsătorită cu Filipescu. † 4 August 1863. —
- **Caterina** † 1874. căsătorită cu generalul Florescu. † 1893. —
- **Zoe** † 1858, căsăt. cu Gheorghe Cantacuzen. —

(copiii lui Teodor, 1757:)

- **NICOLAE** căsătorit cu fiica lui Manolachi Kostachi.
- **PULCHERIA** căsătorită cu Grigore Ghica —
- **LUPU** căsătorit cu Eufrosina Ghica are o fiică și un fiu fără urmașĭ. —

- **TEODOR** caimacam, se căsăt.: 1 cu o Răducanu Rosetti; 2 cu o Dimaki.
- **CATERINA** căsătorită cu un Bogdan —

- **EUGENIU** —
- **TEODOR** căs. cu o Florescu —
- **VICTOR** căs. cu o Niculescu, are o fiică.

(copiii lui Constantin:)

- **GHEORGHE**, 1798 căsătorit: 1° cu Roxandra Sturdza; 2° cu fiica lui Constantin Filipescu.
- **ALEXANDRU** căsătorit cu fiica Prințului Ioan Sturdza. Fiul său Alexandru are din căsătoria cu Roxandra Sturdza, patru copii, Alexandru, Elena, Gheorghe și Mateiu, încă în viață. —

- **ALEXANDRU** căsătorit cu Smaranda Sturdza, are doă fiice. —
- ***Natalia*** soția lui Petru Keșko mare vornic
- ***Smaranda*** soția lui Constantin Catargiu, mare vornic.
- **PANAIOTI** căsăt. cu Roxandra Cantacuzen.

Pavel Keșko căsăt. cu Pulcheria, fiica Princip. Ioan Sturdza.

- ***Natalia*** Regina Serbiei. —
- ***Maria*** —
- ***Caterina*** —

Maria Obrenovicĭ

MILAN I-iŭ *Regele Serbiei.*

ALEXANDRU *Regele Serbiei* —

(copiii lui Panaioti:)

- **GHEORGHE** —
- **MIHAIL** —
- **PAVEL** —
- **NATALIA** —
- **CONSTANTIN** —
- **MARIA** —
- **CATERINA** —

(copiii Smarandei:)

- *Sofia* —
- *Olga* —
- *Alexandru* —
- *Gheorghe* —
- *Lascar* —
- *Elena* —

AUTORITĂȚĬ ISTORICE

Pentru cele d'întîiŭ persoane din această genealogie, pînă la Raymond I-iŭ, Domn de Trinquetaille: *Inventaire chronologique et analytique des Chartes de la Maison de Baux,* de Dr. L. Barthélémy (1882, Marsilia).— Viguier, *Chronica Burgundică*, din 880.

Pentru persoanele ce vin după Raymond I-iŭ pînă la Bertrand sau Balsa I-iu, Principe al Zetei, același Barthélémy et R. Papon, *Histoire générale de Provence, II,* 227; Nostradamus, *Chroniques de Provence,* 125; Bouche, *Histoire de Provence, I,* 911, 233; Aubert de la Chenaye des Bois, *Recueil des généalogies,* p. 544; Jehan de Notre-Dame-Lyon, *Les vies des plus anciens poètes provençaux,* 1575, p. 16; Tristan, zis l'Ermite, *Naples français,* Paris, 1663; Abbé d'Espilly, *Dictionnaire historique, politique et géographique des Gaules et de France,* Paris, 1762, t. II, p. 484; Fabre, *Histoire de Provence,* t. II, p. 29.

În special, pentru Prinții d'Orange, din neamul Baux, afară de operele de mai sus: *Sisteron, Histoire nouvelle de la principauté d'Orange,* Avignon, 1741; Joseph Lapice, *Histoire de la ville et principauté d'Orange,* la Haye, 1640, p. 64; Duchène, *Histoire de la Maison de Luxembourg,* 1617, și Mijatowitch, *Ancestors of the House of Orange,* dans la *Eastern et Western Review,* 1893, vol. III. N-rile 2, 3, 4.

Pentru Balzo din Neapol, a vedea în special: Jean-Baptiste Tristan, zis l'Ermite, *Naples français ou les seigneurs français qui ont accompagné Charles d'Anjou,* 1663, p. 47; *Napoli sacro,* de César Dangenic; *Abrégé chronologique de l'histoire d'Arles,* de nobilul Labuzière, p. 196; Cais de Pierlas, *Le onzième siècle dans les Alpes,* Torino, 1889; Marni de Ferraurais, *Histoire de l'abbaye de Montmajour,* p. 148; Amiratto, *Delle famiglie nobili napolitane,* 1580; Giuseppe del Giudice, *Codice diplomatico di Regno di Carlo I e II d'Angio*; Vincent Makushev, *Italianskiye Arkivi*; Don Ferrante della Marra, duca della Guardia, *Discorsi delle famiglie estinte imparentade colla casa della Marra,* 1641, Napoli; Scipio Bella Bona, *Ravagli della Cita d'Avellino,* 1656; Trani Campanile, *Dell' armi overe Insegne del' Nobili,* 1618, Napoli; *Muratorii Scriptores,* XXI, *io;* cf. Mijatowitch *op. cit.*

Pentru neamul Balșa din Zeta și Albania, a vedea în special: Charles Hopf, *Chroniques gréco-romanes,* p. 270-340; Musachio, *Historia e Genealogia della Casa Musachia*; Lenormant, *Turcs et Monténégrins,* p. 4; același, *Revue de numismatique,* serie noă, II; Marc Orbini: *Il Regno degli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavonni* Pesaro, 1601, p. 269-363. Du Cange, *Illyricum vetus et novum,* 1746; Paganelli, *Histoire de Scanderbeg,* 1875, Paris; Lubovitch, *Diverses monnaies des Balsa*· Miklosich, *Spectantia Historia Serbica*; Delavardin, *Histoire de Georges Castrioti,* p. 382; cf. Mijatowitch, *op. cit.*

Pentru Balșii din Romînia, de la Teodor cel Bătrîn și Ivan Balsa (1435), a vedea: Lioubitch, *Monumenta spectantia historiam Salvorum meridionalium,* Agram, 1874, vol. IV, p. 48; Cantemir, *Descriptio Moldaviæ*; Hammer, *Histoire de l'Empire Ottoman,* t. II, p. 344, 505; *Manuscrit de la chronique serbe Ivanovsca* ce se află la Academia romînă; *Hrisoavele* din 1432, 1435, 1457, 1478, 1490, 1491 și 1492, ce se află la Academia romînă, și la Archivele Romîniei, No. 1490, mai ales *o scrisoare a lui Vlad, zis Țepeș* (originalul la biblioteca din Belgrad), a lui *Ștefan cel Mare,* (originalul în arhivele Episcopatului din Roman); Melchisedek, *Istoria Episcopatului din Roman,* Bucureștĭ, p. 133 și următoare; *o scrisoare a Împăratului Frederic al III-lea, trimisă Domnilor Țării-Romîneștĭ și Moldovii, Vlad și Ștefan* (*Diplomatorium Viennesis archivae rubri IV diploma imperiale sacri Imper. Rom. No. 19* din care o copie a fost dată lui Ion Balș; *Hrisovul lui Vlad, Domnul Țării-Romîneștĭ, din 1478,* pentru cumpărărĭ de moșii (originalul e la biblioteca din Belgrad), *Actul Obșteștii Adunărĭ a Moldovii, din 1813. întărit de M. S. Scarlat-Alexandru Calimachi,* al căruĭ original se află în familia Balș, (Doă inscripțiunĭ mormîntale în mănăstirea Reșca [Bucovina]).

«BAUX (LES), oraș din Franța (*Bouches-duRhône*), la 7 chilometre de la Saint-Remy; 3500 locuitorĭ. Și'a dat numele neamului *de Baux* una din cele mai vechĭ titlurile de regi al Arlei, de conțĭ ai Provenței, și și'au susținut pretențiile cu arma 'n mînă. Cel mai vechiŭ baron de Baux de care vorbește istoria este *Guillaume-Hugues,* care trăea în mijlocul veacului al XI-lea (N. tr.: *Bouillet* se'nșeală; istoria se sue mai sus). In 1393, Maria de Baux duce în neamul *de Châlon* principatul de Orange, care trece apoi în neamul *de Nassau* (din care *Guillaume al III-lea,* rege al Angliei în 1688.— N. tr.) De la sfîrșitul veacului al XIV-lea, pînă'n 1641, baronia de Baux fu întrunită cu contatul Provenței. Pe la această epocă, Ludovic al XIV-lea o dărui prințului de Monaco, Honore de Grimaldi, care scuturase jugul spaniol și se pusese subt protecțiunea Franții.» N. BOUILLET, *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie*).

«*Baltes,* familie ilustră a Visigoților, era rivală cu Amalii. După unii, Baltii s'au continuat în Septimania, sau Languedoc, subt numele corupt de *Baux.* Seniorii de Baux, care s'au așezat mai tîrziu în regatul Neapolului, aveau moșii întinse lîngă Arles, și erau neatîrnațĭ de conții Provenței». (*N. Bouillet,* idem).

Pentru Basarabii-Brîncovenii-Bibești, *Arborele genealogic al neamului Balșilor* făcut în 1813, și de atuncĭ ținut în curent, ce se află în arhivele familii; *Notice sur les Princes Basaraba de Brancovan,* de contele Amedeu de Foras, Paris, 1889; arborele genealogic al familii Maurocordato, în opera Prințului Gheorghie Bibescu, *Domnia luĭ Bibescu, corespondință și documente,* Paris, 1893, tomul I-iŭ.

Autenticitatea documentului genealogic dat lui Ioan Balș a fost recunoscută de cancelariile ruseștĭ și austriace, la 23 Septembre 1815.

Chiar pe original a fost făcută această declarațiune, întărită prin iscălitura și pecetia reprezintanților rușĭ și austriacĭ. Originalul se află în arhivele familii Dumbrăveni; în josul documentului se citește nota următoare:

«Aicĭ în tăblița aceasta este încredințat de consulul nemțesc cu iscălitura sa și pecetie împărătească.

«De mine s'au posleduit copia aceasta din cuvînt în cuvînt și este în tocmai după adevărata spiță a familiei domniilor sale boerilor Bălșeștĭ încredințată după anaforaua Divanului întărită cu iscălitura și pecetea Gospod. legată și adeverită de K. K. Agenție și de cinstitul general Consulat al Impărăției Rusiei.»

«*Semnat:* Constantin LEONDAR, Sluger și logofăt de taină. cancelar al Divanului și consilier intim.»

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

GENEALOGIA NEAMULUI BALȘILOR

Contele LEIBULFE
Senior de Argence și al donjonului Baux, sfîrșitul veacului al VIII-lea.

PONS CEL BĂTRÂN
Senior de Argence și al moșiilor Balsiane, 858.

YSON
Sire de Baux, 900.

LAMBERT. — | PONS CEL TÎNĂR, Principe de Baux, 971. | REINBERT —

UGON sau HUGUES DE BAUX, 1040, căsătorit cu Prințesa Vierma. | GEOFFROI DE RIANS, 1059. —

RAYMOND I
Principe de Baux, Senior de Trinquetaille, 1095—1150, căsătorit cu Stefanetta, fiica unică a lui Gilbert II, conte de Provența.

GUILLAUME, Călugăr. — | HUGUES II, 1160, căsătorit cu Anna, contesă de Marsilia. | BERTRAND, 1173, căsătorit cu Tiburge, Prințesă de Orange. Strămoș comun al Principilor de Orange, al familiilor Baux de Courtezon, Baux de Ursins, al Principilor de Tarent, al ducilor de Nardo și al conților de Balzo din Neapole, existînd și acum și care se coboară din Baux, ducĭ de Andria. — | GERBERT

BARRAL, viconte de Marsilia și podestat de Arles, 1210—1249, căsătorit cu Sibylla-Adelais de Anduza. | RAYMOND, Principe de Baux, căsătorit cu Alacazia, întemeiază mănăstirea Cordelierilor la Marsilia. —

EMIGRAREA LA NEAPOLE

BERTRAND, întîiul conte de Avellino, vine la Neapole, cu tatăl său, în 1262, se căsătorește cu Aymard, fiica contelui Valentronnois; mort în 1308. | CECILIA, poreclită pentru frumusețea ei Passe-Rose. — | MARIA, căsătorită cu Bertrand de Poncelot. —

RAYMOND DEL BALZO, 1282, căsătorit cu Ioana, fiica contelui Ioan de Avellino. | HUGO DEL BALZO (căsătorit cu Cecilia de Sabran) Urmașii săi trăesc la Neapole. — | SIBYLLA — | BEATRICE —

HUGUES III, 1306—1343, căsătorit cu fiica lui Guérin d'Apchier, senior de Châteauneuf. | BEATRICE — | BLANCHE, căsătorită cu contele Ludovic d'Enghien. —

FRANCISC V, 1360, emigrează la Ragusa, în urma certilor sale cu regele Ludovic. | ROBERT, căsătorit cu Maria d'Anjou, sora reginei Ioana. —

EMIGRAREA IN MUNTENEGRU

BERTRAND SAU BALZA I, domnește de la 1356 pînă la 1367, Principe de Durazzo și de Zeta, căsătorit cu o principesă din Casa sîrbească Nemanyich.

BALSA II, Principe de Scutarĭ | CATERINA, căsătorită cu | STRASIMIR, 1361—1392, căsătorit cu Militza, fiica lui Vukachin | GHEORGHE I, 1362—1392, căsăt. cu Teodora, fiica lui Twarko Dea-

GHEORGHE II, 1362—1392, căsătorit cu Elena, fiica regelui Lazăr al Serbiei. | ALBA. — | GHEORGHE III zis «Strese», 1380-1410, căsăt. cu fata lui Ioan Castrioti, fratele lui Scanderberg.

GOTA — | IOAN — | BALSA III, 1400—1425, căsătorit cu Maria Topia | MARIANA, căsătorită cu Radicz Sancovicĭ — | ȘTEFAN, 1401—1430, senior de Alesio și de Sanzo

MARIA, nevasta lui Stefan I-iŭ, duce de Erțegovina.
CATERINA, regina Bosniei.

IOAN, 1422—1487, gonit din Statele sale. — | GHEORGHE zis GOIA sau CLOYCO 1421-1423, căsătorit cu Comita Arianti; gonit din Statele sale.

EMIGRAREA IN MUNTENIA

IOAN sau IVAN, 1435—1520, pribegește în Romînia. — | MARIA, 1454—1532, căsătorită cu contele Jacques de Muro. — | Teodor BALSA cel BĂTRÎN, 1457—1522, pribegește în Romînia.

EMIGRAREA IN MOLDOVA

CRISTEA, 1560, mare vornic, strămoș comun al Balșilor din Moldova, căsătorit cu Eudoxia (Dokia), fiica lui Petru Rareș, Domnul Moldovei. | TEODOR, 1489, înmormîntat la mănăstirea Reșca (Bucovina). | GHEORGHE, 1490 — | HUGO, 1490 — | IOAN 1492, înmormîntat la mănăstirea Reșca (Bucovina) —

MATEIU 1598, are o singură fată, Teodosia. — | LUPU, 1642, logofăt al Moldovei, căsătorit cu Magdalina, fiica lui Draguță. | VASILE, fără urmașĭ — | TEODOR, fără urmașĭ — | GHEORGHE, logofăt al Moldovei. Această ramură se stinge pe la 1830 în persoana lui Teodor zis Frederic, care lasă averea-i cea mare Principelui Mihail Sturza al Moldovei. —

BEJAN, 1642. | CONSTANTIN, fără urmașĭ. — | IOAN, fără urmașĭ. — | ANUȘCA, fără urmașĭ. —

ANDREI, 1739, are doă fete, Safta și Caterina. — | PAVEL, fără urmașĭ. — | IOAN, 1733, căsătorit cu fiica vist. Ursache. | MARIA, căsăt. cu un Racoviță. — | PARASCHIVA, căsă. cu un Prăjescu. —

CONSTANTIN, ...sătorit cu Elena, fata lui Duca-...odă, are o fată Caterina, și un ..., Constantin, fără urmașĭ. — | GHEORGHE, are doă fete: Casandra și Safta, și un fiu, Dinu, fără urmașĭ. — | MARIA — | **Anița**, căsăt. cu principele Constantin II Brîncoveanu fiul celui decapitat. | VASILE, mare Ban al Moldovei, căsătorit cu o Panaioti, are o fată și patru fii, dintre carĭ Mihaiŭ lasă un fiu, Gheorghe, iără urmașĭ. — | LUPU, 1799, mare logofăt al Moldovei, căsătorit cu Safta, fata lui Gheorghe Cantacuzen.

Princ. Constant. III Brâncoveanu, scăpat de măcelul turcesc, căsătorit cu Maria Coslogeanu.

Emanoil, căsătorit cu Zoe Sturza | **Nicolae**, căsătorit cu 1° o Văcărescu, 2° o Fălcoianu, 3° o Muruzi —

Grigore I, căsăt. cu Safta Balș. Adoptă pe Zoe Maurocordato și pe fiiul ei Grigore Bibescu . . . .

GHEORGHE, 1757, mare logofăt, căsătorit cu Maria, fata lui Vodă Const. Mavrocordat. Strănepotul său Dimitrie (Dumbrăveanu) se află încă în viață. — | TEODOR, 1757, mare vornic, căsătorit cu Maria fiica lui Pîrvul Cantacuzen. | CONSTANTIN, mare logofăt, căsătorit cu Ana fiica lui Const. Catargiu. | IOAN, căsătorit cu Elena, fiica lui Grigore Balș, fără urmașĭ. —

STEFAN — | ELENA, căsătorită cu Dimitrie Sturza din Miclăușenĭ — | **Safta**, căsăt. cu marele vornic Grigore I Brâncoveanu Prinț al Sf. Impărăției — | **Caterina**, căsătorită cu Alexandru Mavrocordat. | NICOLAE, căsătorit cu fiica lui Manolachi Kostachi. | PULCHERIA, căsătorită cu Grigore Ghica — | LUPU, căsătorit cu Eufrosina Ghica are o fiică și un fiu fără urmașĭ. — | GHEORGHE, 1798, căsătorit: 1° cu Roxandra Sturdza; 2° cu fiica lui Constantin Filipescu. | ALEXANDRU, căsătorit cu fiica Prințului Ioan Sturdza. Fiul său Alexandru are din căsătoria cu Roxandra Sturdza, patru copii, Alexandru, Elena, Gheorghe și Mateiu, încă în viață. —

Zoe, este adoptată de Principele Grigore I Brâncoveanu, soțul Saftei Balș, sora mumei sale. Se căsătorește cu Gheorghe-Dimitrie Bibescu, Domnul Munteniei. Moare în 1892. | TEODOR, caimacam, se căsăt.: 1 cu o Răducanu Rosetti; 2 cu o Dimaki. | CATERINA, căsătorită cu un Bogdan — | ALEXANDRU, căsătorit cu Smaranda Sturdza, are doă fiice. — | *Natalia*, soția lui Petru Keșko mare vornic | *Smaranda*, soția lui Constantin Catargiu, mare vornic. | PANAIOTI, căsăt. cu Roxandra Cantacuzen.

Grigore II Brâncoveanu, este adoptat de Grigore I Brîncoveanu, se căsăt. cu Rallu, fiica lui Musurus-Pașa. † Octombre 1886. — | **Nicolae**, căsătorit cu Elena născ. de Elchingen † 8 Iunie 1890 — | **Gheorghe**, căsătorit cu Valentina, contesă de Caraman-Chimay. — | **Alexandru**, căsătorit cu Elena, născută Epureanu. — | **Elisa**, căsătorită cu Filipescu. † 4 August 1863. — | **Caterina**, † 1874. căsătorită cu generalul Florescu. † 1893. — | **Zoe**, † 1858, căsăt. cu Gheorghe Cantacuzen. —

EUGENIU — | TEODOR, căs. cu o Florescu — | VICTOR, căs. cu o Niculescu, are o fiică.

Pavel Keșko, căsăt. cu Pulcheria, fiica Princip. Ioan Sturdza. | *Maria Obrenovicĭ*

GHEORGHE — | MIHAIL — | PAVEL — | NATALIA — | CONSTANTIN — | MARIA — | CATERINA —

Sofia — | *Olga* — | *Alexandru* — | *Gheorghe* — | *Lascar* — | *Elena* —

Natalia, Regina Serbiei. — | *Maria* — | *Caterina* —

MILAN I-iŭ, *Regele Serbiei.*

ALEXANDRU, *Regele Serbiei* —

AUTORITĂȚĬ ISTORICE

Pentru cele d'întîiŭ persoane din această genealogie, pînă la Raymond I-iŭ, Domn de Trinquetaille: *Inventaire chronologique et analytique des Chartes de la Maison de Baux*, de Dr. L. Barthélémy (1882, Marsilia).— Viguier, *Chronica Burgundică*, din 880.

Pentru persoanele ce vin după Raymond I-iŭ pînă la Bertrand sau Balsa I-iu, Principe al Zetei, același Barthélémy et R. Papon, *Histoire générale de Provence, II*, 227; Nostradamus, *Chroniques de Provence*, 125; Bouche, *Histoire de Provence, I*, 911, 233; Aubert de la Chenaye des Bois, *Recueil des généalogies*, p. 544; Jehan de Notre-Dame-Lyon, *Les vies des plus anciens poètes provençaux*, 1575, p. 16; Tristan, zis l'Ermite, *Naples français*, Paris, 1663; Abbé d'Espilly, *Dictionnaire historique, politique et géographique des Gaules et de France*, Paris, 1762, t. II, p. 484; Fabre, *Histoire de Provence*, t. II, p. 29.

În special, pentru Prinții d'Orange, din neamul Baux, afară de operele de mai sus: *Sisteron, Histoire nouvelle de la principauté d'Orange*, Avignon, 1741; Joseph Lapice, *Histoire de la ville et principauté d'Orange*, la Haye, 1640, p. 64; Duchène, *Histoire de la Maison de Luxembourg*, 1617, și Mijatowitch, *Ancestors of the House of Orange*, dans la *Eastern et Western Review*, 1893, vol. III. N-rile 2, 3, 4.

Pentru Balzo din Neapol, a vedea în special: Jean-Baptiste Tristan, zis l'Ermite, *Naples français ou les seigneurs français qui ont accompagné Charles d'Anjou*, 1663, p. 47; *Napoli sacro*, de César Dangenic; *Abrégé chronologique de l'histoire d'Arles*, de nobilul Labuzière, p. 196; Cais de Pierlas, *Le onzième siècle dans les Alpes*, Torino, 1889; Marni de Ferraurais, *Histoire de l'abbaye de Montmajour*, p. 148; Amiratto, *Delle famiglie nobili napolitane*, 1580; Giuseppe del Giudice, *Codice diplomatico di Regno di Carlo I e II d'Angio*; Vincent Makushev, *Italianskiye Arkivi*; Don Ferrante della Marra, duca della Guardia, *Discorsi delle famiglie estinte imparentade colla casa della Marra*, 1641, Napoli; Scipio Bella Bona, *Ravagli della Cita d'Avellino*, 1656; Trani Campanile, *Dell' armi overe Insegne del' Nobili*, 1618, Napoli; *Muratorii Scriptores*, XXI, *io;* cf. Mijatowitch, *op. cit.*

Pentru neamul Balșa din Zeta și Albania, a vedea în special: Charles Hopf, *Chroniques gréco-romanes*, p. 270-340; Musachio, *Historia e Genealogia della Casa Musachia*; Lenormant, *Turcs et Monténégrins*, p. 4; același, *Revue de numismatique*, serie noă, II; Marc Orbini: *Il Regno degli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavonni* Pesaro, 1601, p. 269-363. Du Cange, *Illyricum vetus et novum*, 1746; Paganelli, *Histoire de Scanderbeg*, 1875, Paris; Lubovitch, *Diverses monnaies des Balsa*· Miklosich, *Spectantia Historia Serbica*; Delavardin, *Histoire de Georges Castrioti*, p. 382; cf. Mijatowitch, *op. cit.*

Pentru Balșii din Romînia, de la Teodor cel Bătrîn și Ivan Balsa (1435), a vedea: Lioubitch, *Monumenta spectantia historiam Salvorum meridionalium*, Agram, 1874, vol. IV, p. 48; Cantemir, *Descriptio Moldaviæ*; Hammer, *Histoire de l'Empire Ottoman*, t. II, p. 344, 505; *Manuscrit de la chronique serbe Ivanovsca* ce se află la Academia romînă; *Hrisoavele* din 1432, 1435, 1457, 1478, 1490, 1491 și 1492, ce se află la Academia romînă, și la Archivele Romîniei, No. 1490, mai ales *o scrisoare a lui Vlad, zis Țepeș* (originalul la biblioteca din Belgrad), a lui *Ștefan cel Mare*, (originalul în arhivele Episcopatului din Roman); Melchisedek, *Istoria Episcopatului din Roman*, Bucureștĭ, p. 133 și următoare; *o scrisoare a Împăratului Frederic al III-lea, trimisă Domnilor Țării-Romîneștĭ și Moldovii, Vlad și Ștefan* (*Diplomatorium Viennesis archivae rubri IV diploma imperiale sacri Imper. Rom. No. 19* din care o copie a fost dată lui Ion Balș; *Hrisovul lui Vlad, Domnul Țării-Romîneștĭ, din 1478*, pentru cumpărărĭ de moșii (originalul e la biblioteca din Belgrad), *Actul Obșteștii Adunărĭ a Moldovii, din 1813. întărit de M. S. Scarlat-Alexandru Calimachi*, al cărui original se află în familia Balș, (Doă inscripțiunĭ mormîntale în mănăstirea Reșca [Bucovina]).

«BAUX (LES), oraș din Franța (*Bouches-duRhône*), la 7 chilometre de la Saint-Remy; 3500 locuitori. Și'a dat numele neamului *de Baux* una din cele mai vechĭ titlurile de regĭ ai Arlei, de contĭ ai Provenței, și și'au susținut pretențiile cu arma 'n mînă. Cel mai vechiŭ baron de Baux de care vorbește istoria este *Guillaume-Hugues*, care trăea în mijlocul veacului al XI-lea (N. tr.: *Bouillet* se'nșeală; istoria se sue mai sus). In 1393, Maria de Baux duce în neamul *de Châlon* principatul de Orange, care trece apoi în neamul *de Nassau* (din care *Guillaume al III-lea*, rege al Angliei în 1688.— N. tr.) De la sfîrșitul veacului al XIV-lea, pînă'n 1641, baronia de Baux fu întrunită cu contatul Provenței. Pe la această epocă. Ludovic al XIV-lea o dărui prințului de Monaco, Honore de Grimaldi. care scuturase jugul spaniol și se pusese subt protecțiunea Franții.» N. BOUILLET, *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie*).

«*Baltes*, familie ilustră a Visigoților, era rivală cu Amalii. După unii, Baltii s'au continuat în Septimania, sau Languedoc, subt numele corupt de *Baux*. Seniorii de Baux, care s'au așezat mai tîrziu în regatul Neapolului, aveau moșii întinse lîngă Arles, și erau neatîrnațĭ de conții Provenței». (*N. Bouillet*, idem).

Pentru Basarabi-Brîncovenii-Bibești, *Arborele genealogic al neamului Balșilor* făcut în 1813, și de atuncĭ ținut în curent, ce se află în arhivele familii; *Notice sur les Princes Basaraba de Brancovan*, de contele Amedeu de Foras, Paris, 1889; arborele genealogic al familii Maurocordato, în opera Prințului Gheorghie Bibescu, *Domnia luĭ Bibescu, corespondință și documente*, Paris, 1893, tomul I-iŭ.

Autenticitatea documentului genealogic dat lui Ioan Balș a fost recunoscută de cancelariile rusești și austriace, la 23 Septembre 1815.

Chiar pe original a fost făcută această declarațiune, întărită prin iscălitura și pecetia reprezintanților rușĭ și austriacĭ. Originalul se află în arhivele familii Dumbrăveni; în josul documentului se citește nota următoare:

«Aicĭ în tăblița aceasta este încredințat de consulul nemțesc cu iscălitura sa și pecetie împărătească.

«De mine s'au posleduit copia aceasta din cuvînt în cuvînt și este în tocmai după adevărata spiță a familiei domniilor sale boerilor Bălșeștĭ încredințată după anaforaua Divanului întărită cu iscălitura și pecetea Gospod. legată și adeverită de K. K. Agenție și de cinstitul general Consulat al Impărăției Rusiei.»

«*Semnat:* Constantin LEONDAR, Sluger și logofăt de taină. cancelar al Divanulul și consilier intim.»

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CORRIGENDUM

Pag. 399, nota 1, în loc de *Lipoeanu* a se citi *Liteanu* (*Vîrnav*).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

INDEX

A

ALI-PAŞA, I, 83, 350, 367, 442; II, 382, 515.
ABAFFI II (Prinţul Mihail), I, VII.
ABDALLAH BIRRI, I, 403, 408.
ABDAL-HAMID (Efendi), I, 410, 415.
ABD-UL-MEDJID (Sultan), I, 157, 159, 181, 245, 252, 253, 258, 294, 360; II, 277, 345, 355, 366, 381, 382, 394, 397, 415, 420, 423, 429, 448, 449, 450, 459, 464, 559, 632, 633, 639—642, 646—649, 673.
ACCIUK-ASSAN-PAŞA. I, 389.
ACHMET-PAŞA, I, 409.
ADAM (Doamna Julieta), II, 437, 665.
ALBERT AL PRUSII (Prinţul), I, 200—203, 250; II, 551, 554, 560, 563, 581, 582.
ALCOBIA (d'), II, 691.
ALEXANDRA (Mare ducesă), I, 237.
ALEXANDRESCU (Grigore), II, 575, 577.
ALEXANDRESCU (Nicolae), II, 573, 574.
ALEXANDRI (Vasile), II, 399, 432, 518, 527, 697.
ALEXANDRU I (Regele Sirbii) II, 659.
ALEXANDRU I (Ţar), I, 10.
ALEXANDRU II (Ţar), I, 16; II, 467, 488, 536—538.
ALEXANDRU CEL BUN: II, 699, 700, 701, 709.
ALEXANDRU IOAN I CUZA, I, 83, 84, II, 248, 367, 404, 437, 442, 517, 518, 523—528, 652.
ALEXANDRU-ILIAŞ, II, 699.
ALEXANDRU (Cuconul), II, 699.
ALKENS (M.), I, 170, 171.
ANDRE ITALIENSKY, I, 409, 415.
ANDRONIC (Manole), I, Tabloul genealogic B. B. B.
ANDRONIC (Bălaşa, născută BASARABA BRÎNCOVAN), I, Tabloul genealogic B. B. B.
ANJOU (Charles d'), 702, 704.
ANTOINE DE HOHENZOLLERN (Prinţul) II, 622.
ANTONIE (DIN POPEŞTI), I, II, Tabloul genealogic B. B. B.
APOSTOL BRAŞOVEANU, II, 276.
ARAGON (Frederic d'), II, 695.
ARGEŞIANU (Grigorie), I, 71.
ARION (C. I.), II, 643.
ARISTARHI (Grigorie), II, 496.
ARISTARCHI (Milţiade d') I, 118, 132, 138, 140, 349, 351: II, 583.
ARISTIA (C. C.) II, 352, 595, 599, 601, 608.
ATRIDE, I, 365.
AUPICK (general), I, 350; II, 402.

B

B. A. (V.Billecoq) I, 45, 273, 364, II, 94.
BAHIR EFFENDI, I, 396, 402.
BĂLĂCEANU (Constantin), II, 544, 562, 620, 621.
BĂLĂCEANU (Stefan), I, 42, 48, 76; II, 558.
BĂLĂCEANU (Hetman), I, 11.
BĂLĂCEANU (Ioan), II, 70, 130.
BALAN, I, II, Tab. genealogic B. B. B.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

BALAN (SMARANDA născută BASARABO - BRÎNCOVAN), I, II, Tabloul genealogic B. B. B.
BĂLAŞA (Domniţa), II, 620.
BĂLCESCU (B.), II, 376.
BĂLCESCU (Constantin), II, 346, 352, 362, 366, 464, 643,
BĂLCESCU (Nicolae), I, 52; II, 24, 125, 352, 365. 366, 372, 377—380, 383, 394--397, 399, 410, 412, 418, 450, 451, 458, 638, 645, 691.
BALCHE, BALS, BAUX (Conţî şi prinţî de) BALSA, BALZO, BALXO, BALSHA, BALCHA, BALZ, BALTI, BAZA, II, 699, 701—712, 715.
BĂLEANU (Manole), I, 11, 42, 48, 71, 76, 179, 264, 284, 287, 375; II, 96 98, 118, 121, 137, 164, 167, 169, 171, 177, 209, 242, 270, 274—277, 297, 380, 519, 567, 581, 588, 589, 591, 593, 594.
BĂLEANU, I, Tab. genealogic B. B. B.
BĂLEANU (Stefan) prin eroare (p. 76. T. I, pentru BĂLĂCEANU Stefan).
BĂLEANU (Maria, năcută BASARABA BRÎNCOVAN), I, II, Tab. gen. B. B. B.
BĂLEANU (Constantin), I, 42, 71.
BĂLEANU (Grigorie), I. 71; II, 101.
BĂLEANU (Nicolae), II, 70.
BALŞ (Teodor) II, 241, 243, 250, 475, 703, 713.
BALŞ (Mihai). II, 705.
BALŞ (Constantin), 707.
BALŞ (Ioan), II, 708, 711, 713.
BALSA (Ivan), II, 703, 704, 705.
BALŞ (Criste), II, 709.
BALŞ (Ionaşcu), II, 710.
BALSA (Ioani), II, 704.
BALSHA (Marie), II, 662. V. Tabloul genealogic.
BALZANO (M.), I, 223; II, 168, 628.
BALZO (Giacomo), II, 703.
BANCO, II, 519.
BANOV, (colonel), II, 281, 406, 544, 575, 588, 591, 594.
BARRÈRE, II, 643.
BARROT (Adolphe), I, 271.
BASILY (M. DE), 1, 373.
BASARABA (Vodă DAN) II, 690, 692, 696, 697.
BASARABA (Vodă Neagoe), II, 690, 696, 697.
BASARABA (Milica, născută Brancovici), II 696.
BASARABA (Teodor), II, 696.
BASARABA (RADU ŞERBAN), I, 455, 456. Tabloul genealogic II, 687, 688, 697, Tab. gen.
BASARABA (Constantin ŞERBAN), I, 455, 456. Tabloul genealogic. II, 689, 691, Tab. gen.
BASARABA (Matei BRÎNCOVAN), I, 61, 65, 66, 69, 104, 260, 446, 450, 454, 455, 456. Tabloul genealogic, II, 604, 605, 690, 691, 698, 699, Tab genealogic.
BASTIDE, II, 673.
BATTENBERG (Prinţul Al. *de*), II, 528,
BAYEZID I (Sultan), I, 60.
BÉCLARD (M.), II, 425.
BEGLIKTZI sau Tzelebaşî (Skarlat), II, 699.
BELDIMAN (vornik), I, 187, 205.
BELDIMAN (Vasile), I, II, Tabloul genealogic.
BELDIMAN (Maria născută MAVROCORDATO), I, II, Tabloul genealogic.
BELDIMAN (Dimitrie), 707.
BELU (Dimitrie), II, 349.
BENGESCU (Grigore), I. 61, 62, 63, 66; II, 70, 74, 349.
BERG (colonel), I. 3.
BESBORODKO (Alex. de) I, 403.
BIBESCU (Ioan, 1720) I, II. Tabloul genealogic.
BIBESCU (Barbu, 1720). I, II. Tabloul nealogic B. B. B.
BIBESCU (Stefan), I, II. Tabloul genealogic B. B. B.
BIBESCU Dimitrie (mare vornic), I, 33, 71. Tabloul genealogic. II, 543.

BIBESCU (Caterina, născută Văcărescu), Tab. gen. B. B. B.

BIBESCU (Dincă), I, II. Tabloul genealogic.

BIBESCU (Nicolae, colonel), I. Tabloul genealogicII. . 544, 595.

BIBESCU (Stefan), I. Tabloul genealogic. II. 558.

BIBESCU (Elena, născută ARGINTOIANU, I. Tabloul genealogic.

BIBESCU (Vodă Gheorghe Dimitrie), 1842—1848). Tabloul genealogic, 699, 700.

BIBESCU (Doamna ZOE BASARABA-BRÎNCOVAN, născută MAVROCORDAT, soția întiia), I, Tablourĭ genealogice; II, 93, 95, 96, 343, 364, 699—701.

BIBESCU (Doamna Maria, născută VĂCĂRESCU, soția a doa), I, 203, 286 Tablourĭ genealogicĭ; II 572, 582, 626, 627-631.

BIBESCU (Ioan), I, 33. Tablourĭ genealogic; II, 275, 551, 563, 574, 590.

BUBESCU (Anna, născută FLORESCU) I. Tablourĭ Genealogicĭ.

BIBESCU (Barbu). V. STIRBEI (Barbu).

BIBESCU (Elisabeta) V. FILIPESCU.

BIBESCU (Damian), I. Tablourĭ genealogicĭ.

BIBESCU (Prinţul Grigorie), V. BRÎNCOVAN.

BIBESCU (Prinţul Nicolae), I, 34, 35. Tablourĭ genealogicĭ; II, 496, 566, 573, 577.

BIBESCU (Prinţesa Elena, născută D'EUCHINGEN) I și II. Tablourĭ genealogicĭ.

BIBESCU (Prinţul Gheorghe), I, 4, 15. Tablourĭ genealogicĭ. II, 66, 352, 383, 415, 437, 439, 443, 456, 467, 506, 515, 527, 537, 538, 569, 577, 637, 678, 679, 699, 701.

BIBESCU (Prinţesa Valentine, născută de RIQUET, contesă de CARAMAN-CHIMAY), I și II, Tablourĭ genealogicĭ. II, 701.

BIBESCU (Prinţul Alexandru), I, și II. Tablourĭ genealogicĭ.

BIBESCU (Prinţesa Elena, născută EPUREANU) I și II. Tablourĭ genealogicĭ.

BILLECOQ (Adolf), I, 30, 32, 34—39, 50, 51, 53, 108, 109, 111, 137, 140, 179, 192, 223, 224, 239, 241—277, 279, 280, 281—287; II, 60, 64, 69, 94, 97, 106, 119, 120, 131, 132, 255, 388, 430, 439, 555, 574, 578, 680.

BISMARCK (Prinţul DE), II, 533, 534, 537, 656, 678.

BLAREMBERG (Nicolae), II, 29, 30, 137, 311, 325, 389, 407, 413, 432, 447, 516, 526, 638, 675, 700.

BLAREMBERG (Vladimir), II, 137, 141, 578, 579.

BOBESCU (Cons.), II, 553.

BOERESCU (Vasile), II, 524, 525, 529, 640, 641,

BOGDAN (Dimitrie), I, 707.

BOILEAU, I, 260.

BOLEAC (C.), I, 33, 74, 75, 89, 93, 99, 101, 113, 116. 118, 220, 122, 125, 127, 129, 132, 136, 140, 444; II, 158, 226, 352, 357, 386, 456, 457, 577, 631. 649, 651, 691.

BOLINTINEANU, II, 352, 361, 363, 364, 388, 400.

BORĂNESCU (Constant), II, 546.

BORANESCU (Locotenent). II, 406,

BOROTSIN (Baron), II, 579.

BOURQUENEY (Baron DE), I, 30, 31, 32, 243 244, 266, 269. 270, 274, 275, 281, 283, 287, 290.

BOUTENIEFF (M.), I, 18, 25, 178.

BRĂILOI (C.), II, 33, 70, 89, 337.

BRANCOVAN (Danciu), I. Tablourĭ genealogicĭ. II, 691; 698.

BRANCOVAN (Matei BASARAB), I. Tabloul genealogic. 687, 688, 698.

BRANCOVAN (David BASARAB), I. Tablonl genealogic. II, 691.

BRANCOVAN (Preda BASARAB), I. 455, 456, Tabloul genealogic. II, 687 689, 691.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

BRANCOVAN (Barbu), I, 456, II, 687.
BRANCOVAN (Papa BASARAB), I, 455, 456. Tabloul genealogic. II, 687, 689.
BRANCOVAN (Stanca BASARAB, născută CANTACUZINO, I, 451, 456. Tabloul genealogic, II, 688, 691.
BRANCOVAN (Domnul Constantin BASARAB), I, VII, 33, 260, 455, 456. Tabloul genealogic. II, 513, 620, 621, 688, 690, 698.
BRANCOVAN (Prinţesa Maria BASARAB, fata lui Antonie DIN POPEŞTI), I. Tahloul genealogic.
BRANCOVAN (Prinţul Constantin BASARAB), I. Tabloul genealogic. II, 689.
BRANCOVAN (Prinţesa Anita BASARAB, născută BALŞ), I. Tabloul genealogic.
BRANCOVAN (Prinţul Ştefan BASARAB), I. Tabloul genealogic.
BRANCOVAN (Prinţesa BALASA-BASARAB, I. Tabloul genealogic.
BRANCOVAN (Prinţul RĂDUCAN-BASARAB), I. Tabloul genealogic.
BRANCOVAN (Domnul Matei BASARAB), I. Tabloul genealogic.
BRANCOVAN (Constantin BASARAB), I. Tabloul genealogic. II, 658.
BRANCOVAN (Nicolae BASARAB) I. Tabloul genealogic II, 405.
BRANCOVAN (Emanuel BASARAB), I. Tabloul genealogic.
BRANCOVAN (Grigorie BASARAB), I. Tabloul genealogic, 71.
BRANCOVAN (Safta BASARAB, născută BALŞ, zisă BĂNEASA), I, 33. Tabloul genealogic II, 94.
BRANCOVAN (Prinţul Grigorie BASARAB, născut BBIESCU), I, 303, 304, 314, 362, 363, 365. Tablourĭ genealogice. II, 477, 496, 566, 573, 577, 578, 590, 591, 592, 595.
BRANCOVAN (Rachel BASARAB, născută MUSSURUS), I, II. Tablou gen.
BRANCOVAN (Doamna Zoe BASARAB), V. Doamna Zoe BIBESCU.
BRANCOVICĬ (Vuck), I, 455, 687, 695, 697.
BRANCOVICĬ (Stefan) II, 695.
BRANCOVICĬ (Angelina, născută COMNENA), II 695.
BRACOVICĬ (Maria, născută GREBLJANOVICĬ) II, 692.
BRANCOVICĬ (Ion) II 694, 697.
BRANCOVICĬ (Radicĭ) II, 694.
BRANCOVICĬ (Augustin) II 694.
BRANCOVICĬ (Roman) II 692, 694.
BRANCOVICĬ (Gheorghe) II, 690, 693, 694, 695, 697.
BRANCOVICĬ (Grigorie), II, 690, 693.
BRANCOVICĬ (Pavel, Cneaz) II, 691, 694, 697.
BRANCOVICĬ (Maxim) II, 690, 691, 695, 697, 698.
BRANCOVICĬ (Lazar) I, 455, 687, 690, 692, 693, 694, 695, 697.
BRANCOVICĬ (Sava) 456, 697, 698.
BRANKO (Domn) II, 692, 694.
BRĂTIANU (Dimitre, II, 352, 361, 362, 366, 386, 399, 634, 635.
BRĂTIANU (Ioan-C.), I, 15, 47, 52; 66, 215, 352, 361, 362, 366, 367, 379; 386, 394, 399, 400, 410, 415, 422, 426, 433, 437, 438, 441, 443, 447, 453, 464, 470, 470, 476, 516, 526, 528, 535, 537, 538, 571, 631, 634, 635, 636, 637, 639, 640, 641, 643, 645.
BREZOIANU I, 66.
BRIANI (Nicola) II, 693.
BROGLIE (Duce DE), I, 271.
BRON (D.-M.), II, 680, 682.
BUCŞĂNESCU (Sandu), II, 620, 624.
BUJOREANU II, 74.
BULOV (Baron DE), I, 202, II, 655.
BURCHI (Locotenent), II 406.
BUTCULESCU (C.-D.), II, 349.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

C

C... (M.), II, 426, 523.
CALENDEROGLU (Lazar), II, 276.
CALIARCHI II, 482.
CALIFAR (M., pitar), II, 274, 276.
CALIMAH SCARLAT Alexandru (Vodă) II, 705, 707.
CALIMAH (Alexandru) II 707.
CĂLINESCU (Sub-locotenent), II, 406, 575.
CĂMĂRĂȘESCU (Constantin), II, 546.
CAMBYSE (DE), I, 53, 260, 263, 266, 364; II, 161.
CÎMPINEANU (C.), I, 71.
CÎMPINEANU (Ioan), II, 70, 369, 379, 422, 453, 634, 638, 655.
CANGE DU), II, 702, 703.
CANTA (Costachi) II, 709.
CANTACUZINO (Ioan, spătar). I, VII II, 577.
CANTACUZINO (Lascar), II, 241, 243, 250.
CANTACUZINO (Pîrvu), II, 331, 622, 624, 626.
CATACUZINO (Grigorie), II, 70.
CANTACUZINO (Vodă Stefan) I, VII. Tabloul genealogic.
CANTACUZINO (Constantin, caimacam), I, 42, 77, 78, 220, 226, 235; II, 70, 130, 383, 398, 406, 561, 571, 577, 596, 646.
CANTACUZINO (Vodă Serban), I, 62, 64. Tabloul genealogic. II, 674.
CANTACUZINO (Toma), II, 622.
CANTACUZINO (Mihail) II, 622.
CANTACUZINO (Gheorghe) I, 33. Tabloul genealogic. II, 706, 707.
CANTACUZINO (Zoe, născută BIBESCU), I. Tabloul genealogic.
CANTACUZINO, (Ilie, vistiar), I, 67.
CANTACUZINO (Maria), I, 67, 68.
CANTACUZINO (C., mare vistiar in Moldova), I, 11.
CANTACUZINO (Constantin din veacul al XVII-a), I, 456. Tabloul genealogic. II, 688.
CANTACUZINO (Elena, născută BASARAB). I, 456. Tabloul genealogic.
CANTACUZINO (Stanca) I, 456, V. BRANCOVAN STANCA.
CANTEMIR (Vodă Dimitrie), I, VII II, 700.
CĂPOTICI, II, 710.
CANZ (DE) II, 709.
ÇARACASH (Grigoriu), II, 643.
CARAGEA (Vodă), I, 36, 76, 135; II, 81, 82, 544.
CARAGEA (Gheorghe), I. Tabloul genealogic. II, 626.
CARAGEA (Sultana, născută MAVROCORDAT), I. Tabloul genealogic.
CARAGEA (Căpitan), II, 406, 526.
CARAMAN CHIMAY, II, 701.
CAROL I: II, 438, 440, 443, 476, 516. I, 528, 534, 538, 539.
CAROL ANTON (Prințu), II, 476.
CARCALECHI, II, 558, 569, 583.
CÂRLOVA, II, 623.
CARRA, I, 8.
CÎRSTE (Vornic), II, 709, 711.
CAȘPAROVICI (Teodor) II, 712.
CATARGI (L), II, 74, 76, 439, 483, 518, 529.
CATARGI (Barbu), II, 524, 525, 552.
CATARGI (Stefan), II, 518.
CATARGI (Mare vistier), I, 11.
CATHERINE II (Țarină), I, V.
CATINA (Ioan), II, 637.
CAVOUR, II, 538, 638.
CERLENTI, II, 274.
CEZIANU (D.) II, 70.
CHAINOI (G.), I, 45, 47, 51, 142; II, 94, 97, 141, 160, 182, 388.
CHAKIB-EFFENDI, I, 30.
CHALLEMEL-LACOUR, II, 537, 649.
CHATAM (Lord), I, 35.
CHESARIE (Evêque), I, 78.
CHOISEUL, I, V.
CHRISOSCOLEU-BUZOIANU V. HRISOSCOLEU.
CHRISOSCOLEU (Dimitrie). V. HRISOSCOLEU.
CHRISOSCOLEU (Ión). V. HRISOSCOLEU.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CHRISTOFI, II, 352.
CICERON, II, 655.
CILLI (Ulrich de) II, 693.
CILLI (Gheorghe de) II, 693.
CILLI (Herman de) II, 693
CINCINNATUS, II, 441.
CIOCAN (Sub-locotenent), II, 406.
CIOCANELLI (P.) II, 357.
CIORANU (M.), II, 643.
CIRIL (Patriarh), I, 122.
COCORESCU (A.), II, 70, 130, 398.
COCORESCU (Constant.) II, 398, 620.
COCORESCU (Ioan), I, 71.
CODRESCU (M.), I, 16.
COLBERT, II, 647.
COLQHOUN, I, 265, 269, 278; II, 379, 403, 464.
COLSON (F.), II, 30.
COMNEN (Gheorghie Arianiti Topija Golem), II, 695.
COMNEN (Maria, născută Musaki), II, 695.
CONAKI-VOGORIDIS. V. VOGORIDIS.
CONSTANTIN BACAN, II, 620.
CONSTANTIN SIN STOITE, II, 557.
CONTZESCU (Pană), II, 620, 621.
COR, II, 451.
CORBEANU (C.), II, 622.
CORVIN (Carol), I, 34.
CORNESCU (Constantin), I, 42; II, 588,
CORNESCU (locotenent), II, 406.
CORNESCU (Mihail), I, 76, 78; II, 349, 573.
CORONINI (Conte), I, 362, 363.
CORVIN (Mathias) II, 693.
CORVIN (Ladislas) II, 693.
COSTACHI (Vasile), 707.
COSTA-FORU (căpitan), II, 406.
COSTESCU (C.), II, 70, 89.
COSTESCU (I.), II, 398, 643.
COSTINESCU (Emil), II, 443, 673.
COŢOFEANU II, 563.
COURTENAY (princesă DE), regină a Serbiei, II, 703, 704
COURVAL (Elena, contesă DE, născută BIBESCU). I. Tabloul genealogic.
CUZA-VODĂ: V. ALEXANDRU IOAN I.
COYCO (prinţul Gheorghe, II, 704.
CRĂCIUN-HERARU, II, 276.
CREMAKI, II, 700.
CREŢULESCU (C.) II, 70, 74, 349, 364, 422, 453.
CREŢULESCU (Ch.), II, 422, 453.
CREŢULESCU (Nicolae), II, 352, 447, 569, 577, 634, 643.
CREŢULESCU (Constantin, din 1827) I, 71.
CREŢULESCU (Cons. din 1843), I, 198.
CREŢULESCU (Constantin, din secolul al XVIII-lea), I, 33. Tabloul genealogic.
CREŢULESCU (Gheorghe, din secolul al XVIII-lea), I, 33. Tabloul genealogic.
CREŢULESCU (Safta, născută BASARAB-BRANCOVAN), I. Tabloul genealogic.
CREŢULESCU (Matei), II, 625.
CROIA (Ioan DE, duce de San-Pietro) II, 696.
CROIA (Constantin DE) II, 696.
CROIA (Gheorghie DE) 696.
CROIA (Fernand DE, duce de San Pietro) II, 696.
CROIA (Adriena DE, născută ACQUAVIVA) II, 696.
CROIA (Alfons DE), II, 696.
CROIA (Ahille DE) II, 696.
CROIA (Frederic DE), II, 696.
CROIA (Paul DE), II, 696.
CROIA (Ioan DE), II, 696.
CROIA (Bernard DE) II, 696.
CUMBĂCARU (Stefan), II, 276.

D

D... (profesor), I, 335; II, 203, 204, 589,
DIMBOVICEANU (sub-locotenent), II. 406.
DAMOVIN (Vasile), II, 276.
DANTE, II, 649.
DANUL (Atanase), II, 243.
DARVARIS (M.), II, 643.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

DASCHKOFF, I, 47, 80, 88, 113, 121, 127, 128, 168, 178, 180, 188, 189, 193, 204, 205, 206, 214, 221, 231, 235, 237, 245, 246, 247, 253, 254, 258, 262, 263, 271, 272, 358, 449; II, 119, 184, 257, 258, 544, 547, 551, 555, 558, 559, 570.
DECIANSKIR (Rege) II, 692.
DEDULESCU (Gheorghe), II, 643.
DEDULESCU (N.), II, 626.
DELEANU (I., paharnic), II, 349.
DENSUȘIANU, II, 697.
DERVIȘ-PAȘA, II, 453.
DESPINA V. Strasimir.
DESPREZ (H.), I, 273.
DIMITRIE GHEORGHE COJOCAR, II 276
DIAMANDI ANGHELOVICI, II, 276.
DIESBITH-ZULBAKANSKI, I, 3, 4, 25, 26, 433, 439.
DIETER EMIN NISCHUNDJI, 396.
DIMITRESCU (Al.), II, 492.
DIMITRI (Arnăutu), I, 198.
DINAKI (Manolaki), II 707.
DINCĂ, II, 383.
DINU, II, 582.
DOBRE, II, 396, 634.
DOCAN (N.), II, 527.
DRĂGĂNESCU (D.), II, 70, 549.
DRAGOȘ (Vodă), II, 709.
DROUYN DE LHUIS, II, 476.
DUCA (Constantin), I. Tabloul genealogic.
DUCA (Maria, născ. BASARAB-BRANCOVAN), I Tabloul genealogic.
DUHAMEL (general), I, 190, 322, 327; II, 119, 353, 355, 356, 359, 360, 361, 364, 366, 381, 403, 405, 406, 423, 549.
DUKAGJIN (Stefan), II, 649.
DUPONT, I, 416, 425.

E

ELIADE-RĂDULESCU, I, 322; II, 60, 64, 69, 113, 119, 131, 132, 141, 182, 183, 203, 204, 352, 355, 356, 357, 359, 360, 369, 372, 373, 374, 377, 379, 380, 382, 383, 385, 390, 394, 403, 411, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 424, 426, 427, 428, 429, 432, 435, 440, 441, 442, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 456, 458, 464, 491, 492, 553, 573, 583, 596, 601, 606, 611, 631, 634, 636, 638, 643, 645, 646, 647.
EMIN-EFENDI, I, 327.
ENACHE, II, 626.
ENGHEL, II, 406.
ENRIC (Prinț al Prusiei) I, V.
ERVEL MOHAMET, I, 403, 408.
ES- SEIDE-MAHOMET-GALIB, I, 410, 415.

F

FĂLCOIANU (D.), II, 243, 349.
FERDINAND (Prinț), II, 534.
FERRANTE I-iŭ (Rege), II. 704.
FILIMON, II, 432.
FILIPESCU (Grigore), I, 71, 76.
FILIPESCU (C.-G.), II, 11, 70, 225, 321, 498.
FILIPESCU (C.-N.), II, 11, 422,
FILIPESCU, II, 125.
FILIPESCU (Gheorghe), I, 11, 41, 51, 179; II, 496, 501, 551, 557, 579, 580, 581, 588, 628, 648.
FILIPESCU (Ioan), I, 47, 48, 49; II, 89, 141, 274, 352, 380, 519, 551, 573, 588, 634, 643.
FILIPESCU (C.-T.), II, 130.
FILIPESCU (C.), II, 70, 364, 379, 546, 573, 588, 591.
FILIPESCU (M.), II, 74, 562, 583.
FILIPESCU (Al.), I, 41, 48, 71, 76, 78, 179; II, 74, 96, 98, 551, 586.
FILIPESCU (I. Al.), I. Tablourĭ geneal. II, 548, 564, 569, 591, 643.
FILIPESCU (Elisa, născută Prințesă BIBESCU I) Tablourĭ genealogice. II, 96, 564, 565.
FILIPESCU (A. N.), II, 561.
FILIPESCU (Dim.), I, 52; II, 546.
FILIPESCU (colonel), II, 681.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

FILIPESCU (N.), I, 76, 78.
FILIŞANU (Ioan), II, 137.
FISCHLER, I, 297.
FLAHAAT (conte DE), I, 278.
FLOREA (Popa), II, 626.
FLORESCU (Constantin), I, 42.
FLORESCU (I. Emmanuel, general), I, 218, 330. Tablourĭ genealogice. II, 138, 357, 358, 359, 367, 404, 405, 406, 432, 433, 463, 468, 477, 479, 481, 484, 514, 525, 529, 544, 567, 569, 575, 580, 595, 596, 658.
FLORESCU (Ecaterina, născută Prinţesă BIBESCU), I. Tablourĭ genealogice. II, 96, 567, 568.
FLORESCU (Manolache), I, 42, 218, 330, 375; II, 158, 160, 294, 311, 349, 404, 447, 551, 558, 568, 572, 574, 577, 579, 588.
FLORESCU (Vintilă), II, 405.
FLORESCU (Ioan), II, 405, 463.
FLORESCU (A. E.), II, 405, 470, 516, 524, 525, 572.
FLORESCU (Bonifaciu), I, 457; II, 433, 506, 600, 601, 689, 698.
FOIT, II, 312, 315.
FOTAKE (Dr.), II, 623.
FOTINO, II, 646, 675, 689, 691, 692, 697.
FONTON (Iosef), I, 409, 415.
FRANCISC-IOSEF (împărat), I, 363.
FRANCISC V, II, 764.
FRANGIPANI (Sigismund) V. Sigismund.
FRANGIPANI (Frederic DE) II, 695.
FRANGIPANI (Stefan DE) II, 695.
FREDERIC II, I, IV.
FREDERIC III, II, 705, 713, 714.
FREDERIC-WILHELM IV, (Rege al Prusiei), I, 200, 201, 205, 210, 249; II, 554.
FUAD, I, 351, 360, 361, 373; II, 382, 383, 451, 452, 501, 596, 646, 647.
FUSUN-BEI, I, 214.

G

GARBATSKY, II, 379, 556, 572.
GHENADIE (Poenaru, arhim.), II, 634.
GHENADIE (al Rîmnicului, episcop), II, 691.
GHERASIM (Ivancea), II, 276.
GHERASIM (episcop), II 707.
GERMANI (Menelas), II, 535, 536.
GHERMANI (I.), II, 274.
GHICA II (Vodă Grigore I), I, 67; II, 326, 330, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 624.
GHICA III (Vodă Grigore II), II, 325, 327, 328, 331.
GHICA IV (Vodă Matei), II, 618, 622.
GHICA V (Vodă Scarlat), II, 618, 623, 624.
GHICA V (Vodă Grigore III), II, 325.
GHICA VI (Vodă Alexandru I), I, 73; II, 326, 328, 330, 615, 626.
GHICA VII (Vodă Grigore IV) I, VI; II, 626.
GHICA VIII, (Vodă Grigore V), I, 28, 33, 69, 70, 135; II, 398, 405, 407, 577.
GHICA IX (Prinţu Alexandru II), I, 28, 29, 30, 31, 32, 38, 39, 42, 44, 46, 47, 49, 50, 83, 132, 135, 137, 192, 196, 232, 233, 247, 248, 249, 254, 262, 318, 370, 372, 443; II, 10, 29, 30, 70, 89, 92, 119, 125, 158, 252, 333, 345, 366, 369, 395, 398, 405, 463, 475, 483, 491, 492, 493, 494, 496, 497, 499, 500, 501, 502, 507, 510, 515, 518, 521, 522, 526, 527, 544, 545, 547, 549, 557, 571, 573, 577, 578, 585, 635, 643, 647, 648, 649, 652, 682.
GHICA (Dimitrie, spatar), II, 626.
GHICA (Ion), I, 45, 46, 47; II, 24, 126, 252, 357, 362, 365, 366, 372, 378, 380, 394, 397, 398, 399, 401, 402, 410, 412, 448, 450, 453, 458, 464, 528, 577, 631, 632.
GHICA (Prinţ Dimitrie), II, 325, 391, 398, 407, 410, 412, 458, 595.
GHICA (Scarlat N.), II, 570.
GHICA (Aristide), II, 581.
GHICA (Nicolae), II, 573.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

GHICA (Vodă Grigore-, din MOLDOVA) I, 83; II, 463, 465, 467, 475, 499.
GHICA (Prințu Mihai), I, 28, 195; II, 496.
GHICA (Constantin), II, 398, 501, 502.
GHICA (Căpitan), II, 406.
GHICA (Iordache), II, 241, 243, 250.
GHICA (Scarlat), II, 130, 320, 327, 328, 329, 330, 333, 591.
GHICA (C.), II, 295, 397, 551, 571.
GHICA (G.-M.), II, 325.
GHICA (C.-Gr.), II, 70, 130, 169, 325, 349, 643.
GHICA (Alexandru Scarlat), 41, 76; II, 70, 325, 369.
GHICA (Ion-Alexandru), II, 325.
GHICA (M.), II, 328.
GHICA (Zoe), I, Tabloul genealogic.
GHICA (Constantin-Dimitrie), I, 42.
GHICA (Ecaterina), I, 357.
GHIȚĂ MUZICĂ, II, 276.
GOLENITCHEFF-KUTUSOF, I, 409.
GOLESCU (Al.), I, 372; II, 361, 362, 363, 365, 386, 399, 445, 448, 450, 464.
GOLESCU (A.-G.), II, 352, 362, 363, 365, 370, 387, 394, 396, 398, 399, 422, 445, 449, 458, 634.
GOLESCU (Ioan), II, 349, 445.
GOLESCU (Nicolae), I, 372; II, 113, 182, 183, 349, 352, 361, 376, 377, 379, 382, 383, 386, 394, 397, 399, 422, 443, 449, 491, 526, 556, 578, 589, 634, 643, 680.
GOLESCU (Radu), I, 372; II, 361, 362, 363, 364, 394, 399, 445, 643.
GOLESCU (Ștefan), I, 372; II, 349, 352, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 376, 377, 379, 380, 386, 394, 399, 412, 419, 422, 426, 453, 634, 645.
GOLESCU (Gheorghe), I, 71.
GOLESCU (Constantin), I, 41.
GONZAGA (Frederic DE) II, 695.
GRABBE (general), I, 295.
GRĂDIȘTEANU (Grigore), I, 42, 303; II, 126, 349, 352, 356, 357, 359, 361, 362, 364, 376, 378, 379, 380, 387, 394, 395, 398, 399, 412, 453, 458, 572, 575, 634. 635, 643.
GRĂDIȘTEANU (Scarlat), I, 71.
GRĂDIȘTEANU (Petre) II, 692.
GRAMMONT (Viconte A.-L. DE), I, 197. 220, 278, 285, 325; II, 29, 544.
GRANVILLE (Lord), II, 537, 679.
GRECEANU (Căpitan), II, 406, 492.
GRECEANU (Ioan), II, 495.
GRECEANU (Nicolae), II, 495.
GRIGORIE (Mitropolit) I, 71, 78; II, 624,
GRIGORIE XVI, I, 287.
GUARDIA (Duce DELLA), II, 703, 704.
GUIZOT, I: 4, 8, 9, 50, 51, 53, 108, 109, 111, 140, 179, 192, 208, 225, 243, 260, 263, 265, 269, 271, 272, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 282, 287, 288, 289, 290; II, 205, 207, 229, 230, 232, 255, 277, 342, 387, 389, 390, 391, 392, 393, 412, 413, 414, 431, 435, 437, 455, 555, 574, 578, 579, 582.

H

HADJI ABDULREZZAC, I, 396, 402.
HADJI ACHMET-PAȘA, I, 3.
HAGI PANDELE ANGHEL, II, 276.
HANGERIL (Vodă), I, 69.
HAȘDEU, I, 66; II, 69.
HELFT, I, 169, 170.
HERESCU (C.), II, 251, 320, 332, 377, 380, 588, 591, 620.
HERMITE (Josif-Baptist L'), II, 704.
HESS (Baron DE), I, 363.
HILELL-MANOACH, II, 274, 276, 643
HIOTU (N.-Const.), II, 349.
HORY, I, 282; II, 673.
HRISOSCOLEU-BUZOIANU, II, 119.
HRISOSCOLEU (Dimitrie) I, 42, 71.
HRISOSCOLEU (Ioan) II, 626.
HRSITOFI (A.), II, 634
HUMLAUER, I, 171, 173.
HURMUZACHI, I, 33, 93, 204, 206, 216.

I

IAKSICĬ (Dimitrie), II, 694.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

IANCOVENCU, II, 44, 58, 59, 567.
IAGELONE (Vladislas), II, 700.
IARCA (Scarlat), II, 349.
IBRAHIM - MUNIH - REISS - EFFENDI, I, 381, 392, 393.
IBRAHIM-PAŞA, I, 18, 27.
IEROTEIU, II, 613.
IGNATIEFF (General), II, 537, 561, 636.
ILARIE (Episcop de Argeş), I, 78; II, 70, 74.
ILIAS (Radu, Domn), I, Tabloul genealogic. II, 699.
ILIAS (Stanca, născută prinţesă BASARAB-BRANCOVAN), I, Tabloul genealogic.
IOAN VODĂ CEL CUMPLIT II, 696.
IOAN (căpitan): II, 623
IOANIDI, II, 643.
IOANICHIU (Episcop), I, 78.
IPĂTESCU, II, 352, 557, 643.
IRIMIE (Vodă), 708, 709, 710.
IPSILANTI (Prinţu Alexandru, secol al XVII-lea), I, XI, 135. Tabloul genealogic.
IPSILANTI (Prinţesa Hariclie, născută VĂCĂRESCU), I, Tablou genealogic.
IPSILANTI (Prinţu Alexandru, 1821), II, 11, 28.
ISCOVESCU (B.) II, 379.
ISTRIA (Dora d'), II, 700.
IUSTINIAN, II, 457.
ITALINSKY (André). V. André ITALINSKY.
IULIANI, II, 700.
IVANOVICI (M.), I, 356, 358.
IZVORANU (N.), II, 70, 74, 571.

J

JAGOMSON. V. JACOBSON.
JACOBSON (Colonel), I, 219; II, 118, 555.
JALTUCHEN (General), I, 1.
JIANU, II, 74.
JOHN BULL, II, 486.
JOIKIM, II, 623.
JOSAFAT, II, 364, 399, 413, 532.
JUSUF (Paşa), I, 403.

K

KALIMAKI-PAPADOPOL, I, 16.
KATAKAZI (M.), I, 254.
KAUNIŢ, I, 4, 5.
KAZACU, I, 216; II, 562.
KIAMIL-BEI, II, 482.
KISSELEF (General), I, 2, 4, 9, 22, 24, 26, 27, 34, 36, 38, 73, 74, 75, 76, 79, 117, 130, 184, 186, 189, 192, 193, 220, 226, 230, 235, 237, 238, 256, 257, 258, 295, 296, 305, 308, 310, 314, 316, 317, 320, 324, 449; II, 5, 28, 29, 69, 80, 101, 106, 110, 119, 128, 139, 175, 221, 258, 259, 261, 278, 311, 326, 327, 328, 329, 330, 332, 353, 358, 359, 389, 391, 401, 410, 430, 458, 536, 543, 544, 548, 549, 550, 551, 553, 558, 559, 561, 562, 564, 573, 575, 577, 580, 582, 584, 589, 590, 591, 594, 595, 596, 682.
KOGĂLNICEANU (Enache), I, VI.
KOGĂLNICEANU (Mihai), II, 399, 432, 443, 641.
KOSMA (Arhimandrit), II, 623.
KOSSUTH, I, 55, 56, 353, 355.
KOTUSOFF -MALSASKY. V. Dora d'Istria.
KOTZEBUE (Charles DE), I, 326, 327, 358; II, 390, 393, 595, 596.
KREŢULESCU. V. CREZULESCU.
KINEZU (Em.). V. QUINEZU.

L

LĂCUSTEANU V. RUSO-LĂCUSTEANU.
LAHOVARY (Alexandru), I, 273, II, 634, 635, 641.
LAHOVARY (Al.-Em.), I, 273.
LAHOVARY (G.), II, 648.
LAHOVARY (Colonel), II, 406.
LAMARTINE (DE), II, 392, 413.
LAMBRINO (Emm.), II, 620.
LAMBRINO (Balassa, née BRANCOVAN), II, 620.
LANGELOT, I, 2.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

LASCAROFF (Serge DE), I, 403. 408.
LAURENT (Saint), II, 703.
LAURIAN, II, 396.
LEGRAND (Emille), II, 700.
LEHLIU (D.), II, 349, 620.
LELLIS (Signor Carlo DE), II, 704.
LENORMANT, II, 702, 703.
LEONDARI (Constantin) II, 710, 712,
LENȘ (Filip), I, 71, 76; II, 643.
LENȘ (Alexandru,) II, 643.
LEON STEFAN (Prinț) I, 73.
LEOPOLD I, I, VII.
LESSEPS (Ferdinand DE), I, 271.
LESUR, I, 1, 433, 439; II, 375, 411, 429.
LIÉVEN (Doamna de), I, 271, 272.
LIPĂNESCU (G.-R.), II, 70, 349.
LIPĂNESCU (C., paharnic), II, 349.
LIPOIANU, V. VĂRNAV-LITEANU.
LUCIAN, I, 335.
LUDOVIC XIV, I, VII.
LUDOVIC-NAPOLEON V. NAPOLEON III
LUDOVIC-FILIP I-ŭ, I, 254, 264, 270, 273, 274, 276, 303, 304, 334; II 205, 353, 391, 590, 591.
LUDERS (general), II, 381, 596.
LUPUL (Sulger) 711, 712.

M

MAGHIERU (G.), I, 372; II, 352, 356, 360, 362, 364, 366, 367, 368, 375, 377, 379, 380, 383, 394, 396, 403, 422, 424, 426, 427, 634, 645.
MAGHIERU (Nitu), II, 376.
MAHOMET: V. MOHAMED
MAHOMET IV, I, 389, 437.
MAHMUD (Sultan), I, 18, 19, 27, 32, 44, 131.
MĂINESCU (Sub-locotenent), II, 406.
MAIORESCU (Ioan) II, 352, 582, 634.
MALCHO (și Elena, nevasta lui), II, 623.
MĂLEANO (Sub-locotenent), II, 406.
MANDREA (Nicolae), II, 346, 378, 383, 464.
MANOVICI (Ioan, II, 276.
MANU (Ioan), I, 250, 375; II, 225, 243, 349, 501, 502, 519, 551, 555, 569, 572, 587.
MANU (Mihai), I, 71. Tabloul genealogic.
MANU (Smaranda, născută VĂCĂRESCU), I. Tabloul genealogic.
MANU (Constantin), II, 140.
MANU (Grigore), II, 536.
MANU (Nicolae), II, 349, 589.
MANUL (Gheorghe) II, 707.
MARBOT (General), I, 251.
MARCU AUREL, I, 364.
MARCOVICI (G.), II, 274.
MARCOVICI (S.), II, 204, 356, 558, 569, 591.
MARGHILOMAN (Ioan), II, 470.
MARIA TERESA, I, V.
MARIA (Contesă MURO), II, 691.
MARIN, I, 52.
MARSILION, II, 162, 167, 566.
MARTIN (Papa) II, 703.
MARTENS (DE), I, 393.
MASSENA, I, 251.
MATACHE-COADĂ, II, 492.
MATEIEȘ (Conte), II, 710, 711.
MATIEȘ (Conte) V. MATEIEȘ.
MATEI-UNGURU, II, 620.
MAVROCORDAT (Vodă Constantin), I, 63. Tabloul genealogic; II, 432-623.
MAVROCORDAT (Vodă Nicolae-Alexandru, I, 65, 78, Tabloul genealogic. II, 699.
MOVROCORDAT (Nicolae), I. Tabloul genealogic. II, 700.
MAVROCORDAT (Roxandra, născută SCARLETTI), I. Tabloul genealogic. II, 700.
MAVROCORDAT (Alexandru), I. Tabloul genealogic. II, 699.
MAVROCORDAT (Sultana născută HRISOSCOLEU), I. Tabloul genealogic. II, 699.
MAVROCORDAT (Vodă Ion, 1709), I, Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Vodă Ioan, 1743—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

1747), I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Dimitrie), I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Vodă Alexandru zis DELY-BEI). I, Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Maria, născută CALIMAHI), I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Vodă Constantin), I Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Ralu, născută MAVROCORDAT), I. Tablou genealogic.
MAVROCORDAT (Vodă Alexandru), I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Ecaterina) I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Alexandru), I. Tablouri genealogici.
MAVROCORDAT (Ecaterina, născută BALȘ), I, Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Dimitre), I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Alexandru), II, 634.
MAVROCORDAT (Al. G.) II, 699, 700,
MAVROCORDAT (Nicolae), II, 241, 244, 250.
MAVROCORDAT (Sub-Locotenent), II, 406.
MAVROCORDAT (Scarlat), I. Tabloul genealogic.
MAVROCORDAT (Ilinca, născută BASARAB-BRANCOVAN), I. Tabloul genealogic.
MAVROGHENI, II, 518.
MAVROGHENI (Vodă Nicolae), I, XI.
MAVROS (General), I, 74, 76, 236; II, 361, 452, 453, 577.
MAXIM (Mitropolit) V. BRANCOVICI (Maxim).
MAYER, I, 274.
MEHEMED, II: II, 674, 690.
MEHMET-UL-SAID-SAVFET II, 683.
MEHMET-ALI, I, 17, 18, 19, 23.
MELETIE (Episcop), 707.
MENSCHIKOFF (Prinț), I, 142.
MERENTZELLERN (A., Baron DE), I. Tabloul genealogic.
MERENTZELLERN (Elena) născută ZIMBROSKI, Tablou genealogic.
METTERNICH (Prinț DE), I, 168, 169, 298, 299; II, 576
MEYER (Doctor), I, 358
MIHAI-VITEAZUL, I, 73, 260, 455; II, 396, 405, 457, 518, 608, 609, 610, 648, 652, 687, 696, 697.
MICHELET, II, 396.
MICHELLI (Ioan) II, 694.
MICKIEWICZ, II, 396.
MIHĂLESCU (Scarlat), I, 71.
MIHNEA CEL RĂU (Prințu), I, 456; II, 688, 694, 696, 699.
MIJATOVICH. (ministru) II, 701,
MILAN. I-er (din Serbia), II, 702.
MILECESCU, II, 527.
MILOȘ (Prințu) I, 169.
MILUTIN, II, 703, 704.
MILVRADOVITCH (General), I, 10.
MINCU (N.), II, 638, 645.
MIRCEA CEL BĂTRÎN I, 60, 66; II, 480, 608, 696.
MIȘU (Maior), II, 583.
MILADEN (Voevod) II, 692, 694.
MOHAMED (Profete), I, 59, 361, II, 414.
MOLIERE, I, 263, 373.
MOLOJESCU (Mihai), II, 546.
MONNIER (Henri), II, 441.
MONNIERS (Edouard), I, 395.
MONTEFIORE, II, 448.
MONTESQUIOU-FEZENSAC (Conte Odon DE), I. Tabloul genealogic.
MONTESQUIOU-FEZENSAC (Maria, născută Prințesa BIBESCU,) I, Tabloul genealogic.
MONTFERRAT (Bonifaciu al V-a de), II, 695.
MONTFERRAT (Maria, născută BRANCOVICI) I, 695.
MONTFERRAT (Guillaume al IX-a) II, 695.
MONTFERRAT (Anna, născută d'ALENÇON) II, 695.
MONTFERRAT (Maria, născută de FOIX), II, 695.
MONTFERRAT (Bonifaciu al VI-ea marchiz de), II, 695.

MONTFERRAT (Ioan Gheorghe, episcop), II, 695.
MORENGLAVE (Matei), II, 622.
MORUZZI (Vodă), I, 6?, 65, 69, 135; II, 249, 405.
MORUZZI (Mare postelnic), I. Tabloul genealogic.
MORUZZI (Sultana născută MAVROCORDAT), I. Tabloul genealogic.
MORUZZI (Ioan, II, 626.
MOSOI (Margarit), II, 379, 422.
MOSCU (II.), II, 75, 497, 555, 559, 585.
MOSCU (Sub-Locotenent), II, 406.
MOUSON-ZADE-MEHMED-PAŞA, I, 381, 392, 393.
MOVILĂ (Vodă Gabriel), I, 66
MURAT II (Sultan), II, 690, 693.
MURO (Maria, contesă DE), II, 704.
MUSSAHI (Giovani), II, 704.
MUSTAKOFF, II, 572.
MUSTAFA-PACHA, I, 4.
MUSTAŢĂ II, 710.

N

NAPIER (Sir John), I, 19.
NAPOLEON I, I, XI, 26, 251.
NAPOLEON III: I, 156; II, 453, 454, 463, 475, 476, 517, 518, 524, 527, 529.
NEGRI (C)., I, 67, 707; II, 518, 524.
NEGRUZZI (J.), II, 383.
NEGULICI, II, 364, 449.
NEIGEBAUER, I, 201.
NEMANYICH, II, 704, 705.
NENCIULESCU (Alexandru), I, 71, 76; II, 28.
NEOFIT (Mitropolit), I, 41, 42, 43, 71, 78, 99, 134, 178, 180, 188, 233, 238, 317; II, 11, 70, 74, 225, 296, 320, 329, 349, 379, 380, 400, 401, 415, 422, 429, 433, 518, 544, 547, 554, 564, 568, 574, 590, 612, 621, 635, 638, 641, 643.
NERON, I, 364.
NESSELRODE (Conte DE), I, 24, 77, 79, 80, 84, 86, 89, 98, 113, 116, 121, 126, 130, 139, 167, 168, 178, 180, 184, 188, 192, 194, 221, 232, 233, 258, 309, 328; II, 381, 544, 547, 550, 554, 558, 561, 567, 569, 570, 571, 596,, 532.
NESTOR (Mare logotet), I, 71; II, 492.
NICOLAE I (Ţar), I, 10, 17, 18, 212, 234, 244, 245, 246, 250, 297, 309, 351; II, 355, 356, 358, 379, 384, 391, 392, 393, 398, 415, 422, 429, 454, 464, 467, 547, 557, 569, 575, 582, 589, 595, 596, 626.
NICOLAU (SAKE), II, 438.
NICULESCU (N.-A.), II, 70, 130.
NICULCEA, II, 432.
NICULESCU (Sub-locotenent), II, 406.
NIFFANGI-RESMI-ACHMED-EFENDI, I, 381, 392, 393.
NIFON (Mitropolit), II, 70.
NIFON (Patriarh), I, 64.
NION (D. DE), I, 53, 223, 243, 244, 264, 265, 266, 267, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 279, 280, 282, 288, 289; II, 205, 208, 229, 230, 232, 255, 258, 260, 261, 277, 297, 342, 344, 387, 389, 393, 412, 413, 414, 430, 431, 434, 437, 438, 455, 480, 578, 579, 582.
NIŢESCU (G), II, 379, 422
NOBLET (Henri şi Charles), II, 507.

O

OBEDEANU (Petre), II 349.
OBEDEANU (Grigore), II, 349, 420.
OBRESKOF, I, IV.
ODOBESCU, II, 362, 377, 379, 411, 422, 452, 453, 454, 492, 571, 572, 575, 580, 615, 634,
OGRĂDEANU (E.), II, 549.
OLGA (Mare Ducesă), I, 296; II, 582.
OMER, I, 34, 333, 335.
OMER-PAŞA, I, 358, 373; II, 380, 382, 383, 399, 596, 631 647,
OPRAN (Gheorghe), II, 96, 98, 274, 276, 443, 591.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

OPRAN (N.), II, 349.
ORANGE (Prinţul D'). II, 661.
ORAŢIU, I, 373.
ORDA-CARDISSI, I, 403, 408.
ORLOFF (Conte), I, 18, 19, 433, 439.
OTETELEŞANU (J.), I, 33; II, 74, 350, 524, 525, 584, 593.
OTMENEDEC (Arhimandrit Agathon), I, 63, 64, 69, 72, 73.
OTON I-iŭ, I, 208, 210; II, 536.

P

P . . . (Doctor), I, 337.
PAHLEN (Conte F.-V.), I, 433, 439.
PAISIE, II, 696.
PALEOLOG (Împăratul), II, 690.
PALEOLOG (Toma Porfirogenitul), II, 690, 696.
PALMERSTON (Lord), II, 485.
PANCU (J.), II, 276.
PANU (Anton), II, 277, 601.
PANTAZIOGLU (Constantin), II, 707.
PANTELE, II, 700.
PANŢIRIS, II, 700.
PANU (Anastase), II, 518.
PARASCHIVESCU (Căpitan), II, 367.
PARTENIE (Patriarh), I, 104.
PASKIEWITCH, I, 2.
PĂTRAŞCU (Cel Bun), II, 696.
PAZNASKY, II, 398, 403, 556, 575.
PENCOVICĬ (Mihai), II, 579.
PEPITA, I, 359.
PETERSON (Colonel), I, 395.
PETRE (Cel Mare), I, VII, 251.
PETRESCU, II, 691.
PETRESCU (C.), II, 549.
PETRU (Cercel), II, 696.
PETRU (Rareş), II, 699, 701.
PETRU (Vodă), II, 708.
PHILIPPESCU. V. FILIPESCU.
PHILIPPSBORN, I, 168, 171, 174, 207, 208, 210, 223, 243, 267, 298, 374; II, 389, 417, 455, 556, 561, 576.
PICCOLO, I, 206, 207, 342; II, 559.
PICOT, II, 680, 692, 693, 694.
PIGALLE, I, 273.
PISCATORI, I, 209.
PLAGINO (Alexandru), I, 492, 577.
PLAGINO, (Alexandra născută ŞTIRBEI), II, 577.
PLEŞOIANU (N.), II, 352, 366, 367, 368, 389, 419, 634.
POENARU (Petre), II, 70, 74, 138, 141, 356, 643, 649.
POGONIANI (Mitropolit Matei), I, 68, 69.
POLICARP (Patriarh), I, 76, 118.
POLIZU (Alexandru), II, 643.
POPESCU (F.), II, 11.
POPESCU (G.), II, 70.
POROINEANU (S.), II, 225, 319.
PORUMBARU (Sub-locotenent), II, 406
PRISĂCEANU (N.), II, 349.
PROKEŞ (DE), II, 485, 489.
PRUISZ (Ioan DE). II, 693.
PRUNCUL (Iordache), II, 213.

Q

QUINET (Edgar), II, 396.
QUINEZU (Emm.), II, 480.

R

RABAGAS, II, 420.
RACINE, I, 260.
RACOTĂ, II, 367.
RACOVIŢĂ (Dim.), II, 626.
RACOVIŢĂ (Vodă Mihai), I, 68.
RACOVIŢĂ (Mihai), I, 42; II, 320, 327, 329, 330, 332, 591, 708.
RACOVIŢĂ (Vodă Stefan), I, 73.
RACOVIŢĂ (Constantin), II, 406, 577.
RADOŞAN (Grigore), II, 545.
RADU V CEL MARE (Vodă), I, 64.
RADU (Vodă Leon), I, 73.
RADU MIHNEA (Vodă), I, 66, 455, 688.
RADU NEGRU (Vodă), I. Tabloul genealogic, II, 608, 696.
RADU (de la Afumaţi), II, 696, 697.
RADU-PAISIE V. PAISIE.
RAID-EFENDI, II, 596.
RALET (Dimitrie), I, 71; II, 349.
RALLI (C.), II, 643.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RANDON (Mareșal), I, 34.
RASSA (C.), II, 522.
RECHTIVAN (Sub-locotenent), II, 406.
REDCLIFFE (Lord), II, 485.
REGNAULT (ÉLIAS), I, 45, 48, 53, 141, 142, 271, 364; II, 60, 69, 93, 97, 98, 131, 141, 160, 161, 182, 183, 203, 361, 368, 377, 388, 426.
REPNIN (Nicolae), I, 381, 392, 393.
REȘID-PAȘA, I, 158, 268, 283, 319, 323, 349, 351, 352, 357, 442; II, 184, 382, 485, 594, 595.
RIBAS (Iosef DE), I, 403, 408.
RIBEAUPIERRE (Al. DE), I, 417, 421, 425.
RIBOT, I, 273, 274.
RICHELIEU, II, 647.
RICHTOVEN (DE), I, 204.
RIFAAT-PAȘA, I, 210, 212, 214, 323, 352; II, 381, 557, 595.
RIZA-PAȘA, I, 359.
ROLLA (C.), II, 527.
ROMANȚOF, I, VI, 381, 382, 392, 393.
ROQUETTE (M. DE LA), I, 395, 402, 415.
ROSET (Vasile), II. 707.
ROSET (Niculae), II, 707.
ROSETTI (C.-A.), I, 15, 47, 52, 372; II, 348, 352, 357, 361, 362, 363, 376, 377, 380, 386, 391, 394, 399, 400, 402, 407, 410, 412, 415, 422, 426, 429, 432, 433, 437, 438, 441, 443, 447, 448, 450, 451, 453, 458, 516, 526, 631, 634, 637, 638, 640, 641, 645.
ROSETTI (Ioan-C.), II, 349, 643.
ROSETTI (Vintilă), II, 443.
ROSETTI, II, 700.
ROSETTI (Colonel), II, 527.
ROSETTI (Nicolae), I. Tabloul genealogic. II, 700.
ROSETTI (Ancuța, născută BASARAB-BRANCOVAN), II. Tabloul geneal.
ROȘIANU (C.), II, 225, 349.
ROSNOVANU (Colonel Gheorghe), II, 527.
ROUSSET (Camile), II, 467.
ROUSSET, I, 416, 425.
ROTH, I, 2.
RUDIGER, I, 3.
RUDOLF II, II, 405.
RUSNAM-ADZII, I, 403, 408.
RUSO-LĂCUSTEANU, II, 356, 368, 376, 379, 386, 387, 395, 397, 450, 453, 454, 458, 634.

S

SABANIEF (Ioan), I, 409, 415.
SACHELARIE (Gheorghe), II, 496.
SAID-IBAHIM, I, 403, 408, 417, 421, 425.
SAID-MEHEMET, I, 417, 421, 425.
SAINT-ARNAUD, II, 374.
SAINTE-CROIX, I, 251.
SAINT-SIMON (Brassier DE), I, 209.
SALOMON V. SOLOMON.
SALVANDI (Conte DE), I, 338, 339, 341; II, 203, 592, 593, 594.
SAN SEVERINO (Pier Antonio, duce de Bisignano), II, 696.
SAN-SEVERINO (Irina, născută ducesa de SAN-PIETRO), II, 696.
ȘAPCA (Popa), II, 367, 368, 419.
SAS, II, 709, 711.
SAYFET-EFENDI, I, 32, 50, 178, 179, 245.
SCANDERBEG (Gheorghe), II, 695.
SCHAHIM-GERAI, I, 398.
SCHILDERS, I, 2, 3.
SCHREDER (Carol), II, 572.
SCORȚEANU (C.), II, 623.
SCURTU, II, 379, 421.
SEID-IBRAHIM, I, 416, 420, 423.
SELIM (Sultan), I, XI.
ȘERBAN (Constantin), voivod, II, 658.
SERGHIADIS (Manuel), II, 552.
SEGHIESCU (Marin), II, 545.
SERRURIUS, II, 367.
SÈVE (D. DE), V. SOLIMAN-PAȘA.
S GISMUND (Conte de Frangipani), II, 693.
SIHLEANU (Zamfir), II, 89.
SIMITCH (Colonel), II, 583.
SION, II, 692.
SLĂTINEANU (I.), II, 70, 89, 130, 349, 584.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SNAGOVEANU (Arhim.), II, 352.
SOBIESKI, I, VI.
SOCOLEANU (Sub-locotenent), II, 406,
SOCOLESCU (N.), II, 349.
SULIMAN-PAŞA, I, 18.
SOLOMON (General), II, 362, 379, 411, 454, 634.
SOREL, I, IV, V.
SOTIR, I, 52.
SPAN (Alexis) II, 693.
SPAN (Marcu) II, 693.
STACHIEFF (Alexandru), I, 396, 402.
STAMATIADI (Nic.), II, 276.
STANCIU, I. 205, 212, 213.
STANCOVICI, II, 629.
STEFAN (Regele Bosniei) II, 690.
STEFAN cel Bun II 699, 700, 701, 708, 710.
STEFANOPOL (Locotenent), II, 406.
STERIADI II, 643.
STIRBEI (Ioan), I, 71.
STIRBEI (Damian), I. Tabloul gen.
STIRBEI (Vodă Barbu, născut BIBESCU), I, 11, 42, 47, 51, 74, 76, 78, 80, 83, 88, 179, 193, 195, 283, 349, 375,. Tabloul genealogic. II. 36, 76, 77, 137, 141, 150, 170, 261, 264, 273, 269, 290, 291, 298, 393, 404, 463, 464, 465, 467, 475, 492, 493, 494, 499, 503, 524, 551, 552, 553, 555, 558, 559, 560, 563, 564, 570, 577, 579, 628, 635, 648, 652.
STIRBEI (Doamna) Elisabeta născută CANTACUZINO), I. Tabloul genealogic.
STIRBEI (Prinţu Grigorie), I. Tabloul genealogic.
STIRBEI (Prinţu Gheorghe), I. Tabloul genealogic; II, 492, 577.
STIRBEI (Prinţu Alexandru), I. Tabloul genealogic ; II, 496.
STIRBEI (Prinţu Dimitre), I. Tabloul genealogic, II, 496.
STIRBEI (Prinţesa Fenereta), I. Tabloul genealogic.
STIRBEI (Prinţesa Alexandrina), I. Tabloul genealogic.
STIRBEI (Radca, Mare Vistiar), II, 331. 624, 626.
STRAFFORD CANNING (Sir), II, 403, 489.
STRASIMIR (Gheorghie) II, 709.
STRASIMIR (Despina), II, 709.
STRATMAN (And.), II, 714.
STURMER (Conte DE), I, 163, 164, 165, 297; II, 562.
STURZA (Vodă Ioan Sandu), I, 28,
STURZA (Prinţu Dimitre), II, 241, 243, 250.
STURZA (Dimitrie), II, 707.
STURZA (Grigorie), II, 518, 707.
STURZA (Prinţu Mihai), I, 11, 28, 114, 187, 199, 201, 206, 212, 215, 216, 218; II, 243, 250, 252, 465, 494, 518, 546, 551, 556, 559, 562, 568, 572.
STURZA (Prinţesa), I, 219.
STURZA (D.-A), II, 60, 65—72, 131.
STURZA (V.), II, 518.
SULEIMAN-PAŞA, I, 327; II, 381, 382, 449, 450, 451, 452, 632, 638, 640, 642, 643, 644, 645.
SUŢU (Mihai), I, 73.
SUŢU (Constantin), II, 18, 70, 545.
SUŢU (Nicolae), II, 242, 244, 250.
SYMONDS, II, 703.
SZEKELY (Moise), I, 455, 687.

T

TACIT, II, 451.
TĂMĂŞESCU (Pascal), II, 492.
ŢĂRANU (Sotir), II, 545.
TARENTE (Prinţul DE), II, 661.
TASSO, II, 649.
TELAT-EFENDI, I, 324; II, 595.
TELEJESCU (C.), I, 52; II, 545.
TELL (C.), I, 372; II, 113. 183, 352, 362, 368, 377, 379, 380, 382, 383, 394, 397, 403, 415, 419, 422, 449, 450, 451, 454, 575, 634, 643, 645.
TEODORESCU (G.-D.) II, 700.
TEOLOGU, II, 352, 364.
TESTA (Baron), II, 577, 578.
TEULESCU, II, 352, 634.
THIERS (A), II, 489.
THOUVENEL, II, 485.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TIBERIU, I, 364.
TIMONI (DE), I, 162, 163, 164, 270, 286, 299, 356; II, 558, 562.
TIMPEANU, II, 549
TINGHIR-EFENDI, II, 449, 450.
TITOFF, I, 108, 114, 117, 121, 165, 214, 220, 235, 258, 262, 266, 445; II, 559, 561, 566.
TOCILESCU, I, 45, 46, 52, 140. II, 692.
TOHĂNEANU (Sandu), II, 621.
TOLSTOY, I, 309.
TOMAŞEVICI (Ştefan) II, 296, 637.
TOPLICEANU (D.), II, 643.
TRAIAN, I, 50.
TRANDAFILOFF, I, 257; II, 39-51, 53, 54, 60-63, 67-73, 75, 110, 126, 546, 554, 560.
TREPICĬ (Iurie), II, 709.
TREZN (C. DE), II, 709.
TRIANDAFIL-OLARU, II, 276.
TROCHU (general), I, 34.
TUGOMIR. V. RADU NEGRU.

U

UBICINI, I, 45, 46, 47, 48, 53, 142, 143; II, 60, 61, 69, 82, 93, 97, 106, 113, 119, 128, 131, 141, 160, 182, 184, 185, 360, 375, 377, 388, 398, 421, 426, 430, 433.
ULBACH II, 378, 516.
URECHIĂ, I, 8.
UXHULL (Baron), I, 359.

V

V... (D-l) I, 255, 256.
VĂCĂRESCU (Ministrul lui BRANCOVAN), I, VII. I, Tabloul genealogic.
VĂCĂRESCU (Ecaterina, născută CREŢULESCU), I. Tabloul genealogic.
VĂCĂRESCU (Teodor), I, 41. Tabloul genealogic. II, 111. 349, 380, 551.
VĂCĂRESCU (Ecaterina). V. BIBESCU (Caterina).
VĂCĂRESCU (Stefan), II, 620, 621.
VĂCĂRESCU (Barbu), I, 71.
VĂCĂRESCU (Ioan), I, 42, 71; II, 70 74, 446, 626, 675.
VĂCĂRESCU (Alexandru), II, 675.
VĂCĂRESCU (Constantin) II, 700.
VAILLANT, I, 41, 42, 239, 240; II, 60, 62, 125, 569.
VALOIS (Charles DE), II, 764.
VALOIS (Enric DE) II, 696.
VÎRNAV-LITEANO, II, 399.
VASILE LUPUL (Vodă) I, 73.
VELCEA (Căpitan), II, 406.
VELESCU (Stefan), II, 446.
VENIAMIN (mitropolit) II, 707.
VERNESCU (Dimitrie), II, 563.
VERNESCU (Gheorghe) II, 443, 633, 635.
VILARA (Alexandru), I, 11, 48, 51, 71, 76, 218, 375; II, 11, 96, 97, 98, 241, 244, 250, 251, 283, 289, 309, 310, 316, 423, 551, 562, 564, 565, 566, 568, 572, 574, 580, 581, 582—584, 585, 588, 589, 590, 591, 628, 647, 648.
VILARA (fiu), II, 565, 576.
VILLIERS (Dimitre), II, 567.
VLAD V BASSARAB (Vodă), II, 405, 480, 663, 713.
VLADIMIRESCU (Tudor), I, XII, 28.
VLADISLAS (Prinţul), I, 60.
VLĂDOIANU (Maior), II, 401, 402, 406, 526.
VOGORIDI (Prinţul Constantin), I, 28.
VOGORIDI (M.), I, 83, 370; II, 463, 475, 490, 496, 518.
VOGORIDI-CONAKI, I, 11, 28.
VOINESCU (I.), II, 352, 364, 367, 379, 394, 399, 422, 461, 631.
VOINESCU (Scarlat), II, 381.
VOINESCU (Colonel), II, 406, 574, 595.
VUK FARKAŞ (Valentin), II, 693.
VUK FARKAŞ (Ioan), II, 693.

W

WALEWSKY (conte), II, 403, 476, 482, 499.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

WILKINSON, I, X, 395, 402, 408, 415.
WITTGENSTEIN, I, 2, 10.
WOLFBURG, II; 664.
WORONZOFF (Mihai), I, 417, 421, 425.

X

XANTO (M.), II, 274, 276.
XENOPOL, I, 66, 68; II, 41, 65, 67, 68, 69, 70, 73, 82, 93, 97, 98, 106, 121, 122, 128, 130, 131, 176, 182, 185, 217, 241, 251, 325, 345, 385, 423, 428, 430, 434, 457, 519, 524, 699, 700, 701.

Y

YPSILANTI. V. IPSILANTI.

Z

ZABLOTKI-DESIATOVSIK (A. R.), I, 16,
ZĂDĂRICEANU (A.). II, 349.
ZADE-IBRAHIM-SOLIM, I, 410, 415.
ZĂGĂNESCU, II, 383.
ZALIC, II, 394.
ZAPAROVSKY, II, 63, 75.
ZIANU (Dumitru, Clucer). II, 89, 349.
ZIMBROSKI, I. Tabloul genealogic.
ZIMBROSKI (Ecaterina, născută BIBESCU), I. Tabloul genealogic.
ZMBROSKI (Dumitru), I. Tabloul genealogic.
ZOSSIMA II, 82, 106, 126, 128, 356, 357, 359, 361, 363, 364, 366, 367, 378, 380, 389, 397, 398, 412, 427, 430, 458, 643.
ZRINYI (Nicolae), II, 695.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLA DE MATERIĬ

	Pagina
PREFAȚA	1
Cite-va acte dinaintea suirei lui Bibescu pe tron	5
Raportul lui Bibescu despre unele preschimbărĭ de făcut în Regulament)	6
Alegerea lui Bibescu (20 Dec./1-ŭ Ian. 43; t. I. p. 40)	10
(Adresa Camerei pentru restabilirea lui Bibescu pe lista candidaților la Domnie.—27 Noem. 1842)	10
(Ruga Mitropolitului)	12

PARTEA ÎNTÎIA

1843—1848.

Proclamațiunea către locuitorĭ (30 Ian./11 Feb. *Bul. of.* No. 8) .	15
Proclamațiunea către Sfatul administrativ estra-ordinar (id.) . .	17
Ordin de ḑi către armată (14/26 Feb.)	19
Cuvîntarea M. S la suirea Sa pe tron (id.)	20
Cuvîntarea M. S. la deschiderea Adunării Obsteștĭ (19 Feb./3 Martie. *Bul. of.* No. 14)	22
DESFIINȚAREA ROBIĬ : Istoricul cestiunii	27
Legea din 22 Martie 1843	32
Disposițiunĭ cu privire la așezarea Țiganilor rătăcitorĭ, aparținînd particularilor (28 August. *Bul. of.* No. 80)	34
Aprobarea socotelelor pe 1844 (27 Dec. 1846, Decr. 474)	34
CESTIUNEA MINELOR : Istoric	39
(Art. 178 și 179 din regulament)	44
Cererea lui Trandafiloff (Martie 1843)	45
Domnitorul trimite Sfatului această cerere (Martie)	46
Jurnalul Sfatului extra-ordinar (19 August)	47
Domnul îl întărește (21 Oct.-Decr. 653)	48
Proiect de contract publicat de Trandafiloff	49
Adresa Adunării, care se arată opusă întreprinderii lui Trandafiloff (6 Feb. 1844, Decretul 166)	51

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

Domnul poruncește să se publice actele privitoare la această afacere (14 Feb. 1844, No. 15) 53
Ofisul către Adunare: Adunarea n'a vrut să recunoască gîndul cel mai curat al Domnului. 55
Răspunsul Adunării către Vodă: caută să-șĭ 'ndrituească purtarea și aruncă mănușa M. S. (24 Februare/8 Marte 1843, No. 205) . 56
Jurnalul Sfatului în privința cererii lui Iancovencu ; o respinge (15/19 Febr 1845). 58
Cum se scrie istoria. Cestiunea după DD. E. Regnault, Ubicini, Vaillant, Eliad, Billecoq și D. Sturza 60
(Semnăturile de pe adresele 166, 205, 206) 69
Gazeta Transilvaniĭ, despre cestiunea minelor 74
REGIMUL DOTAL : Expunere (16 Martie, No. 269. Reg. 92). . . 81
Adresa Adunării 84
Proiecte de legĭ despre regimul dotal, al Sfatuluĭ și al Adunării . 84
(Propunere separată) 89
Ofisul Domnului către Adunare 90
Neștiință și rea credință 93
(Decret de instituire a Epitropiei pentru Doamna Zoe.—Vodă, înainte de a se despărți, i predă toată starea Doamnei.—Min. justiției, 17 Noembre 1844, *Bul. of.* No. 149) 95

Legĭ și proiecte de legĭ de la 8 Martie 1843 pînă la 29 Februarie 1844.

Legea pentru înființarea postuluĭ de prezident al Sfatului administrativ extra-ordinar (8 Martie 1843). 101
Legea pentru desființarea a trei escadroane de cavalerie (22 Martie 1843) 102
Ofisul Adunării din 3/15 Aprilie 1843), în privința raporturilor între țăranĭ și proprietarĭ 104
Răspunsul lui Vodă (5 Aprilie 1843). Domnul cere înainte de toate ca proprietarii să aplice Regulamentul cu nepărtinire. 108
Ofisul (5/17 Aprilie 1843) în privința ridicărei unei statui lui Kisseleff, propusă Adunării de Domn 109
Proiect pentru rîdicarea acestei statui 110
Lege despre adăogirĭ la veniturile magistraților (8/20 Aprile 1843. 111
Lege (13 Mai 1843), despre zilele de lucru pentru drumurĭ (6 zile pe an) 112
Lege (15 Mai 1843). Regulĭ pentru darea de către mănăstirĭ închinate, neînchinate, și metoașe, a locurilor cu embatic . . 114
Lege (5 August 1843), pentru desvoltarea comerțului Brăilii . 116
(Notă despre complotul de la Brăila) 119
Lege (29 Octombre 1843). Ordin de a publica firmanul privitor la vămĭ, care recunoaște vămiĭor romîne dreptul de a lua cincĭ la sută în loc de trei la sută de la orĭ-ce marfă intră'n Prin-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

cipate, și nu silește produsele romînești ce intră'n Turcia să plătească de cît aceași sumă. 120
(Notă despre această cestiune) 121
DESPRE SPORIREA MILIȚII: Proectul de lege (4 Febr. 44). Expunere 126
Ofisul Domnului din 24 Februarie/8 Martie 1844, către Adunare: Vodă retrage proiectele de legĭ nevotate încă 127
Adresa Adunării (29 Februarie 44): caută a se desvinovăți. . . 128
(Notă despre această cestiune) 130

Decrete de la 29 Februarie 1844 pînă la 1-iŭ Decembrie 1846.

Decret (10/22 August 1844). Subscripțiune pentru cei bîntuițĭ de focul din Iașĭ. Domnul dă zece mii de lei din casa sa. . . . 136
Comisiunea pentru ridicarea unui teatru (19/31 Iulie 1843) . . . 137
Raportul Comisiunii (13/25 August 1843) 139
Decret (15 August 1843) pentru clădirea teatrului 141
Circulara (6 Octombrie 1844) regulînd cutiile satelor 145
Cuvîntarea M. S. cînd cu prorogarea Adunării (22 Oct. 1844) . . 150
Desființarea Epitropii sfîntului Mormînt (11 Ianuarie 1845) . . . 157
Isgonirea a doi egumenĭ (Decret: 2 Februarie 1845) 158
Cum se scrie istoria 160
Decret (28 Ianuarie 1845) pentru înființarea de fîntînĭ în Bucureștĭ 162
Cuvîntarea M. S. în ziua inaugurării fîntînelor 164
Ordinul Domnului (15 Februarie 1845), pentru exproprierea proprietăților vecine de balta Cișmigiului, ce va fi preschimbat în grădină publică 165
Decret (27 Februarie 1845) pentru lucrarea șoselelor în toată Țara. 167
Știrbei către Domn, ca să nu se puie sechestru pe vitele plugarilor 169
Decret în această cestiune (28 Iunie 1845) 171
CESTIUNEA ALEGERILOR: Expunere 175
Decret (27 Octombrie 1846), despre alegerĭ 176
Cum se scrie istoria 182
Cuvînt de deschidere al Adunării din 1846 186
Răspunsul Adunării (12 Dec.) 195

Legĭ și decrete din 1847 :

INSTRUCȚIUNEA PUBLICĂ: Expunere 203
Ofis (21 Februarie 1847) despre organizarea școlilor 208
Lege despre instrucțiunea publică (2 Martie 1847). Creațiunea unui mare liceu în Bucureștĭ, cu profesorĭ francezĭ. Scopul: a opri pe Romînĭ de a se depărta de țară, și a crea o răsadniță de profesorĭ romînĭ. (V. t. 1: p. 335–347) 209

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

Lege despre naturalizare (28 Februarie 1847): Expunere . . . 215
Legea. Privilegiu dat Moldovenilor, spre a apropria pe Romînii din cele doă Principate 216
Legea despre întocmirea direcții lucrărilor publice 218
Adunarea cere (28 Februarie 1847) deslegarea cestiunii mănăstirilor închinate 222
Răspunsul Domnului 225
Sancțiunea legilor din 28 Februarie 1847 229
REFORME JUDICIARE 229
Această lege, ca și cea despre prescripție în privința uzurpării de pămînt, are de scop să micșoreze numărul și durata proceselor. Ștergînd curtea de revizuire, Vodă reduce la trei numărul instanțelor judecătorești. Face mai repede expeduirea procedurii in afacerile judecate în prima instanță, supuse la la apel, și apoi la sancțiunea suveranului. Mărește taxa de dat, înainte de fie care comparațiune, de cel ce face cererea,— atît pentru dînsul cît și pentru protivnic,— cu înțelegerea că celui ce a vărsat suma, de cîștigă, se va 'napoia cea dată pentru protivnicul său.
Legea de supresiune a Curții de revizuire 230
Legea pentru adăogirea taxei de judecată 233
Legea (4 Martie 1847) despre prescripția în privința uzurpării de pămînt 236
ȘTERGEREA VĂMILOR DINTRE ȚARA ROMÎNEASCĂ ȘI MOLDOVA, ce devin PRINCIPATELE-UNITE: Primul Pas către Unire: decretul din 31 Martie 1847. 241
Convențiunea cu Moldova 242
Măsurĭ pentru arendarea vămilor unite. 250
Gazeta Transilvanii în această cestiune. 251
DESPRE BUNURILE ȘI VENITURILE BISERICEȘTĬ: Expunere. 259
Legea (8 Martie 1847). Regularizarea bunurilor și veniturilor clerului; organisarea seminarelor; îmbunătățirea soartei preoților 260
Ofisul de închidere (11 Martie 1847). 269
FOCUL DIN BUCUREȘTĬ : decret (26 Martie 1847) pentru ajutoare de dat celor bîntuițĭ. Domnul dă, din casa sa, 200,000 de lei, și apoi 30,000 de francĭ. A dat 6000 de lei cînd cu focul din Ploeștĭ 273
Numirea unei comisiunĭ care să 'mpartă ajutoarele. 275
Poprire neguțătorilor de a urca prețul materialului de clădirĭ . 276
(Versurile lui Anton Pann despre focul din Bucureștĭ). 277
Raport (13 Aprilie 1846) privitor la construcția de pichete noi, de-a lungul Dunărei. 279
Circulară privitoare la alegerea zapciilor (23 Maiu 1847) 281
Înființarea școlii militare (13 Iunie 1847) 283

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

Îndatoririle sub-prefecților (1-iŭ Iulie 1847) : ordin către cârmuitorĭ privitor la formalitățile și'ndatoririle subt-prefecților aleșĭ de curînd. 284
DESFIINȚAREA ROBII: Ofisul (8 Februarie 1847). Legea despre desrobirea Țiganilor Mitropoliei, Episcopiilor și mănăstirilor, (No. 130) 293
Proectul de lege. 294
Raportul Adunării. (11 Februarie; No. 361). 295
Sancțiunea (13 Februare No. 143, *Bul. of.* 17 Febr. No. 13) . . 296
(Notă în această privință) 297
Lege (18 August 1847) pentru întocmirea unei roate de pompierĭ. 299
DESPRE EPIZOOTIE : Circulara din 4 August 1847 307
Circulara din 14/20 August 1847. 308
Circulara (1-iŭ Septembre) ce oprește pe sub-prefecțĭ de a se asocia cu arîndașĭ în ocolul plășii lor. 309
Raport (29 Septembre 1847) despre organizarea din nou a lucrării ocnelor: Expunere (Cestiune de salubritate,— cestiune economică). 310
Raportul 311
ADMINISTRAȚIUNEA SPITALELOR : Decret pentru întrunirea tutulor spitalelor subt o singură administrațiune (2 August 1847). 319
Decret ce sancționează legea despre administrațiunea spitalelor. 322
Legea (6 Mai 1848) 322
(Notă în această cestiune). 325
(Semnăturile memoriului din 15 Ianuarie 1893). 325
(Ofisul luĭ Kisseleff din 30 Martie 1833) 329
Cuvînt de deschidere al Adunării din 1848. 337
(Notă despre finanțe) 341
(Tabloul budgetului din 1847 al d-lui de Nion) 343
(Budgetele întregei domnii). 346
Răspunsul Adunării (7 Februarie 1848). 347
Fac-simile al acestui răspuns 350

PARTEA A DOA

RĂSVRĂTIREA DIN 1848.

CĂTRE NEAMUL ROMÎNESC 352

CAPITOLUL I-iŭ.

Fapte ce urmează, în Țara Romînească, revoluțiunii franceze. Povețele lui Kisseleff. — Duhamel la Bucureștĭ. Îndoit complot: al celor ce pregătesc resvrătirea de la 11 Iunie în contra Protectoratului Rusiei, și al dușmanilor lui Bibescu în contra acestui Domn 353

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

(Scrisoarea Generalului Florescu către Prinţul Gheorghe Bibescu). 358
Comitetul răsvrătirii 362
9/21 Iunie. Încercare de a omorî pe Domn 367
Răsvrătirea de la Islaz: Guvernul provizoriŭ de la Islaz . . . 368
Proclamaţiunea de la Islaz 369
11/23 Iunie. Răsvrătirea din capitală: Minister nou 377
13/25 Iunie. Vodă numeşte un guvern provisoriu, abdică şi trece în Transilvania. Guvern nelegal. 379
Repede prescurtare a anarhii în care se sbate Ţara de la 13/25 Iunie 1848 la 25 Septembre 1848 379
(Scrisoarea lui Duhamel). 381
Urmările răsvrătirei: anarhia, invaziunea, Balta-Liman, o dare înapoi cu 23 de anĭ şi o datorie lăsată ţării de cel puţin 26 de milioane 381

CAPITOLUL AL II-ea.

Diferite elemente ale răsvrătirii.—Împărţirea răspunderii.—Legenda.— Cît plăteşte dînsa 385
Cauzele mişcării.— Care sunt oamenii, sprijinile, resursele de care dispune ea. 389
Circulara rusească 392
Portretele oamenilor din 1848 395
(Scrisoarea lui Heliade către Vodă-Ghica). 395
Care sunt sprijinele mişcării? Din toate părţile nimic. E într'adevăr o *întreprindere improvizată*, precum scrie Eliad. 403
Protestaţia ofiţerilor imminată lui Duhamel 405
(Notă despre generalul Florescu). 405
(Notă despre familia Florescu) 405
Scrisoarea lui Beizadea D. Ghica către d. C. A. Rosetti. . . . 407
Prevederea Domnului: intîmplările de atuncĭ ca şi viitorul I îndrituesc politica 408

CAPITOLUL AL III-ea.

Calomnii şi stîngăcii ale autorilor rĕsvrătirei 416
Scrisoarea către Domn a răsculaţilor de la Islaz. 418
Abdicarea Domnului. 421
Proclamaţiunea guvernului obştind această abdicare 422
Fac-simile al epoletului Domnului şi al glonţului. 425

CAPITOLUL AL IV-ea.

Studiu repede al proectului de constituţiune din 1848. . 428
(Notă despre Boerii şi Ciocoi). 432
(Notă despre Clăcaşĭ. 442

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

(Testamentul lui Ion Văcărescu) 446
Răsvrătiții din 1848 au predat Sultanului autonomia Țării 448
Scrisoarea lui Heliade către Negulicĭ. 449
Scrisoarea lui N. Bălcescu către A. Golescu 450
Scrisoarea lui Heliade către Grădișteanu 453

CAPITOLUL AL V-ea.

Concluziune 455

A TREIA PARTE

DE LA 1849 PINĂ LA 1859.

CAPITOLUL I-iŭ

Urmările răsvrătirii din 1848. Clauzele convențiunii de la Balta-Liman. 463
(Notă despre cît a costat în banĭ răsvrătirea din 1848) 464
Domnĭ noi numițĭ de Poartă și Rusia: B. Stirbei în Țara-Romînească, Grigore Ghica în Moldova. 465
Răsboiul din Crimea.— Rușii ocupă din nou Principatele (3 Iulie 1853).— Stirbei și Ghica părăsesc Bucureștĭ și Iașĭ, și se'ntorc în capitala lor după plecarea oastelor Țarului.— Ocupație austriacă și turcă.— Luarea Malakofului (8 Septembre 1855); predarea Sebastopolului.— Congresul din Paris. 466
Nevoea de a reorganiza Țara-Romînească și Moldova.— Numirea unei comisiunĭ europeene care să meargă'n Principate să se lumineze despre dorințele populațiunilor, în ce privește organizarea lor definitivă 467
Scrisoarea lui Vodă-Bibescu către Ioan Florescu: dă povețĭ ginerelui săŭ despre purtarea ce cată să aibă, despre dorințele ce cată să arăte Țara 468
(Principii generale pentru reorganizarea țării). 473
La sfîrșirea puterilor Domnilor B. Stirbei și Gr. Ghica. Poarta numește Caimacamĭ, în Țara-Romînească pe Vodă Ghica depus în 1842, și în Moldova pe M. Vogorides. — Sosirea comisarilor. 475
La Paris, Prințul se slujește de trecerea Sa pe lingă Împăratul Napoleon și Miniștrii lui în folosul Țării Sale. – A doa scrisoare a lui Vodă Bibescu către Ioan Florescu (5 Septembre 1856). 477
Program: Drepturile Romînilor. 478
(Principii ale programului). 479
Răspunsul lui Ioan Florescu (8/20 Ianuarie 1857) 481
Scrisoare nesemnată despre situațiunea Europei și a Principatelor. (9 August 1857). 485

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

(Despre finanțele Țării-Romînești de la 1847 la 1856; situațiune finanțiară creată țării de răsvrătirea din 1848) 492
(Decret al lui Vodă-Ghica pentru isgonirea Bibeștilor din armată). 496
Scrisoarea lui Vodă-Bibescu către Contele Walewski (30 Septembre 1857) 499
Vodă pleacă la Bucureștĭ 503
Cuvîntarea lui Vodă-Bibescu la Craiova 504
Cuvîntarea lui Vodă-Bibescu la Bucureștĭ 507
Cuvîntarea lui Vodă-Bibescu la Divanul ad-hoc, convocat pe zioa de 30 Septembre 1857. Arată dorințele de căpetenie ce cată să fie supuse Congresului European 510

CAPITOLUL AL II-ea.

Divanul arată comisiunii europeene dorințele rostite de Romînĭ, și se amînă. Poarta și Austria se opun Unirii. Împăratului Napoleon i pare rău că e silit să cedeze. Constituțiune ciudată dată Romînii de Europa 517
Caimacamii înlocuițĭ prin Caimacamia regulamentară de trei Caimacamĭ.— 21 Octombre 1858.— Camere noi care au să aleagă pe Domnii cei noi 518
Moldova alege, — la 5 Ianuare,— de Domn pe Colonelul Cuza. 518
În Țara-Romînească, o maioritate impuctoare vrea să inalțe din nou la scaun pe Vodă-Bibescu 518
Expunere pe scurt (de un contimporan) a faptelor ce precedă și urmează deschiderea Obșteștii Adunărĭ.—La 24 Ianuarie Vodă Cuza e ales Domn al Țării-Romîneștĭ.— Unirea e făcută . . 521

PARTEA A PATRA

Ce 'nvățătură poate se ne dea domnia lui Bibescu în punctul de vedere politic? — Care a fost politica urmată de guvernul Romîn de la 1878? — Care va fi situațiunea Romîniei în cazul unei ciocnirĭ Europeene? 533

HRONOLOGIA

Înainte de Domnie 543
1843 544
1844 559
1845 565
1846 576
1847 583
1848 593
După Domnie 596

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

APENDICIU

Poezia lui Aristia la alegerea lui Bibescu 599
Focul din Bucureștĭ (Anton Pann) 601
Poezia lui Eliad asupra alegerii lui Bibescu 601
Poezia lui Aristia la întoarcerea lui Bibescu 606
Poezia lui Aristia la sărbătoarea lui Vodă 608
O lacrimă de Prinț pe mormîntul lui Mihaiŭ, de Eliad 609
Cuvîntul Mitropolitului către Adunare (20 Decembre 1842) . . . 612
Cuvîntarea către Adunare a Cuviosului Ieroteu Ierodidascălul . 613
Articolul 57 din Regulament 615
Traducerea franceză a hrisovului lui Alexandru I Ghica VI Vodă despre spitalul Sf. Panteleimon 615
(Tabloul averei Eforii în 1767) 624
Inaugurarea Podului peste Olt (*Vestitorul*) 626
(Cuvîntarea lui Vodă) 627
(Cuvîntarea profesorului C. Staicovicĭ) 629
Ion Ghica și mănăstirile închinate 631
Hîrtiile lui Bibescu. Mărturisirea D-lui C. A. Rosetti 631
Delăsarea autonomii: Afișul de la Sărindar 632
Adresa membrilor răsvrătirii către Sultan (în franțuzește) . . 632
Scrisoarea lui Heliade către Gr. Grădișteanu (10 Iulie 1856): rolul lui Odobescu 634
Heliade către Gr. Grădișteanu (8/20 Mai 1857): purtarea lui Bibescu cu dînsul 634
Pruncul Romîn, No. 10: apel la anarhie 635
(Versurile anarhiste ale lui Ion Catina) 636
Scrisoarea lui Suleiman-pașa către boerii și fruntașii Țării (19/31 Iulie 1848, din Lagărul împărătesc): 638
Discursul Ex. S. Suleiman-Pașa (*Vestitorul*) 640
Dovada Boerilor 642
Parte din protestația adresată lui Suleiman-Pașa de către Locotenența Domnească 644
Proclamația guvernului provizoriu către Proprietarĭ 644
Proclamația guvernului provizoriu în privința intrării Oastei Turceștĭ pe teritoriul Romîn 645
Proclamația lui Fuad-Efendi (Din cuartierul general din Bucureștĭ, 13/25 Septembre 1848) 646
Trompeta Carpaților (No. 168, 31 Mai 1873): despre viața și domnia lui Bibescu 647
Din acelașĭ ziar: Articolul funerar 652
Bibescu: omul, curtea, actele sale (de pe scriitorii contimporanĭ: *Gazeta Transilvanii* și un călător francez) 652
A. G. Golescu către Ion Ghica (24 Februarie 1849) și fragment din Ion Ghica despre raporturile lor cu Vodă Ghica 658
Omer-Pașa către N. Golescu; îl depărtează din tabără fiind că

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Pagina

Golescu nu înţelege interesele Romînii 659
Proiectul de convenţiune consulară cu Germania al d-lui Ion Brătianu 660
(Din discursul D-lui D. Brătianu, în franţuzeşte) 661
(Din discursul D-lui Vernescu, în franţuzeşte) 662
(Din discursul D-lui Al. Lahovari) 663
(Mărturisirea lui Ion Brătianu de la 8 Aprilie 1884) 664
Prinţul Gheorghe Bibescu către D-na Adam (1-ŭ Mai 1883, despre tractatul din Berlin, cestiunea Basarabii, a Dunării şi a regalităţii) . . . .
Protestaţia poporului Romîn din cîmpul libertăţii (20 Iulie/1-ŭ August 1848) în contra intrării oştilor streine 673
Tractatul din 1460 între Mehemed al II-ea şi Vlad Ţepeş . . . 674
Socotelile Ministerului Controlului asupra finanţelor Ţării-Romîneştĭ din 1856, 1857 şi 1858 (cestiunea financiară a lui Vodă Ghica) 676
Scrisorile Prinţului Gh. Bibescu: Către A. S. Prinţul de Bismarck, 678
Către E. S. Challemel-Lacour, ... 679
Către lordul Granville 679
Scrisoarea D-lui Bron, D. M. către M. S. Domnul Romînii (Bruxela, 5 August 1847). — Autorul denunţă lui Vodă Bibescu pamfletul lui Billecoq ce se tipăreşte la Bruxella . 680
Parte dintr'o scrisoare confidenţială a Domnului către Kisseleff. 682
Firmanul pentru convocarea Divanurilor *ad-hoc* (13 Ianuarie 1857) 683
Familia Basaraba-Brîncovan-Bibescu, de B. F. 687
(Tabloul genealogic al Basaraba-Brîncovan-Bibescu 688
Familia Brancovici-Brîncoveanu (după Fotino şi Picot) de B. F. 689
Crucea de pe zidurile Brîncoveneştĭ 698
Familia Mavrocordaţilor 699
(Tabloul genealogic al Mavrocordaţilor, cu înrudirea lor cu Musăţeştii) 700
Origina neamului Balş 701
Hrisovul lui Vodă Calimah (1813) despre Balşĭ 705
Raportul Boerilor către Vodă despre cercetarea spiţii Bălşeştilor. 707
Scrisoarea originală a Împăratului Frederic al III-ea către Domnii Romînĭ Ştefan şi Vlad 713
(Tabloul genealogic al neamului Baux-Balzio-Balşa-Balş) 715
Corrigendum 715
Index 717
Tabla de materiii 735

BIBLIOTECA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PÂNĂ CÂND?

Până când acest extraordinar profesor ce se numește D-nu Grigore Tocilescu ne va maĭ sili ca să ne ocupăm de dînsul? Este o adevărată minune de a constata, cât se face de surd acest domn când el studiază istoria contimporană. El ar descuraja pe orĭ-care altul maĭ puțin hotărît decât noĭ a'l redeștepta față cu realitatea faptelor.

Se ḑice că după publicarea fie-căruĭ Manual noŭ, eminentul profesor (acesta este calificativul întrebuințat de admiratoriĭ seĭ) răspunde neclintit acelora carĭ îĭ reproșează neștiința sa: „O! dar am modificat mult!“

Aceste modificărĭ succesive sunt demne de atențiunea noastră; ceva maĭ mult încă, ni se impune să le studiem. Citind cam în treacăt Manualele din 1887, din 1889 și din 1900, vom constata progresele autoruluĭ și vom pune pe citi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

torul imparțial în stare să judece el singur despre conștiința care a însuflețit aceste scrierĭ și despre valoarea lor, precum și despre știința profesoruluĭ, despre buna luĭ credință și despre caracterul sĕŭ.

Manualul din 1887 [1])

„In țara Romînească, Vodă Bibescu continua a ne-„mulțumi pe boerĭ și pe popor, prin risipa banilor publicĭ, „prin abusurĭ ne pomenite ale adminstrațiuniĭ sale."

„In anul 1846, Bibescu își formă o adunare după „plac, care-ĭ votă toate mĕsurile administrative și finan-„ciare, spre ruina desăvîrșită a țĕriĭ..."

Aicĭ fără îndoială vedem adorațiunea zeilor falșĭ în întreaga eĭ splendoare; este o reeditiune inconștientă a legendeĭ criminale făurită[2]) de aceștĭ eunucĭ aĭ istorieĭ, maĭ toțĭ strĕinĭ, sclavĭ interesațĭ aĭ politiceĭ rĕutăcioase a unor ambițioșĭ doborîțĭ în 1842 — în lupta cea mare pentru coroană — și a unor negustorĭ politicĭ din 1848, cărora le a lipsit și virilitatea și toate sentimentele înalte care ne fac să recunoaștem, cu mîndrie, actele marĭ ale istorieĭ noastre, precum ne fac să le transmitem, cu respect, acelora carĭ intră după noĭ în carieră.

[1]) La pagina 264.

[2]) Ubicini a spus în cartea sa *La Moldo-Valachie,* la pag. 169, aproape textual același lucru. D-nul Grigore Tocilescu l'a copiat în mod servil. Cf. *Domnia lui Bibescu,* de *Prințul George Bibescu,* 1893-1894, Bucureștĭ, F. Göbl fiĭ, tomul II, pag. 184.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Manualul din 1899

In 1899, D-nul Grigore Tocilescu, care a părăsit partidul liberal — în sînul căruia fusese atît de slăvit [1]) — a devenit un om politic și a fost înzestrat cu un scaun de senator. Senatorul își schimbase tabăra, însă el nu și-a schimbat pana.

Atuncĭ tocmaĭ cele două volume de documente asupra domnieĭ luĭ Bibescu, precum și *Istoria Romînilor*, de D-nul Xenopol, membru al Academieĭ Romîne, eraŭ deja de cincĭ anĭ în domeniul public. — Ce scuză ar putea să invoace D-nul Tocilescu ca să cază iar în acelaș păcat ca în 1887? In 1899, ca profesor, ca membru al Academieĭ, nu era oare de stricta luĭ datorie să cunoască evenimentele, actele istorieĭ noastre contimporane ce alțiĭ își dăduseră osteneala să le aducă la iveală? A pune această întrebare este a o și rezolvi.

Dar dacă neștiința D-luĭ Grigore Tocilescu este fără scuză, cu cît ridicol calitatea sa de om politic nu îmbracă oare această acuzațiune ce el aduce asupra pretinseĭ *„risipire a banilor publicĭ“* — Bibescu regnante — precum și: *„toate măsurile administrative și financiare luate de Bibescu spre ruina „desăvîrșită a țăreĭ“* [2]).

Ce să credem despre un om politic care'șĭ are partea sa de respundere în starea de mizerie

---

[1]) El a fost într'atîta slăvit, încît Ministrul Instrucțiuneĭ publice, al căruĭ secretar general era în 1887, îĭ comandă un număr de exemplare atât de mare a manualuluĭ ce el publică în anul acela, încît numeroase pachete zăceaŭ încă acum cîte-va lunĭ în pivnițele aceluĭ Minister.

[2]) Manualul din 1899, pag. 392, 393 și 408.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și de robie financiară în care România geme în ceasul de față, cu toate că ea are un budget de 230 milioane, despre acel om care acuză administrațiunea financiară a unuĭ Domnitor ce știu, în limitele resurselor budgetare ce se urcaŭ numaĭ la modesta sumă de 6.666.068 leĭ, să doteze țara luĭ cu lucrărĭ însemnate și mărețe[1]), și care, abdicând, lăsă acea țară bogată, prosperă și fără nicĭ o datorie?

Intr'un interval de maĭ puțin de patru anĭ, Bibescu „plătise datoria de 1.033,494 piaștri și 5 parale" lăsată de guvernul precedent; el restabilise ordinea în administrație, în justiție și în finanțe. In 1848, „casieriile municipale ale orașelor aveaŭ o rezervă de un milion de piaștri, casieriile comunelor aproape 3 milioane; casieria centrală avea un capital de maĭ bine de 4 milioane" [2]), cu toate că se făcuse cheltuelĭ de utilitate generală plătite de aceste diferite casieriĭ. Numaĭ caseta Domnitoruluĭ suferea, a Domnitoruluĭ a căruĭ listă civilă era în disproporțiune cu nenorocirile de tot soiul ce el le ușura. Numaĭ cu ocazia foculuĭ din 1847 din Bucureștĭ, el dărui o parte a listeĭ sale civile, 200.000 piaștri (aproape 70.000 leĭ). *„Dacă modesta mea casetă nu „putu să dea maĭ mult,* scrie Domnitorul amicului

---

[1]) Acum cîțĭ-va anĭ încă fôntînele instalate de Bibescu în 1845 maĭ funcționaŭ în Bucureștĭ.

[2]) *Domnia luĭ Bibescu*, tomul II, pag. 350. Cuvîntul de deschidere al Obșteșteĭ Adunărĭ din 1848 rostit de M. S. Domnitorul. Cf. *Quelques mots sur la Valachie* de San-Juan, 1856; Henri et Charles Noblet, imprimeurs. — Vezĭ și Xenopol, *Istoria Românilor.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„sĕŭ Cambyse, *mi-a părut foarte mult reŭ*, **şi pricina „este că ea nu păstra nicĭ o dată nimica**“ [1]). Domnitorul era darnic, aceasta era știut de toțĭ și slăvit de contimporaniĭ seĭ [2]), și dacă D-nu Xenopol a putut să zică: „*Dacă se ține seamă „de mijloacele de care Bibescu dispuse, trebue recunos- „cut că acest Domnitor a fost unul dintre agențiĭ ceĭ maĭ „puternicĭ aĭ progresuluĭ Românieĭ*“ [3]), el a făcut-o fiind-că a studiat cu de-amănuntul domnia luĭ Bibescu în *documentele* contimporane.

In sfîrșit, D. de Nion, consul general al Franțeĭ, scria către Guizot, ministrul afacerilor străine, în Octombrie 1847:

„*Principatul Valahieĭ nu are nicĭ o datorie; împru- „muturile contractate de administrația trecută și pentru „care el plătise maĭ mult de 18 %/o dobînda anuală, sunt „cu totul soldate*“ [4]).

Și, în adresa Obsteșteĭ Adunărĭ de la 7 Fe- bruarie 1848, ca răspuns Ofisuluĭ domnesc, gă- sim pasagiul următor privitor la situația comer- cială și la creditul public [5]):

„Este adevărat prilej de fală pentru noĭ „purtarea neguțătorilor noștri, carĭ, prin a lor

---

[1]) Scrisoarea Domnitoruluĭ Bibescu către D-nu de Cambyse. Cf. *Domnia luĭ Bibescu*, tomul I, pag. 367—369.

[2]) Boleac: *Trompeta Carpaților*, N-o 168, din 12 Iunie 1873. = Cf. Pann: poesiĭ; precum și Aristia și Heliade.

[3]) *Istoria Românilor*, tomul VI.

[4]) Scrisoarea D-luĭ de Nion către Guizot, de la 25 Octombre 1847 (Arch. Min. Af. Str. din Paris).—Cf. *Domnia luĭ Bibescu*, Tomul II, pag. 344.

[5]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 348.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„activitate și cinste, aŭ scăpat nevătămat cre-
„ditul obștesc dintr'acea îndoită și de o potrivă
„primejdioasă criză“ [1]).

Frumoase veacurĭ, țară în deplină desvoltare a uneĭ ere noĭ, însemnată prin progres, stare bună, stima și simpatia tuturor puterilor!... Țară fără datorie! *Et nunc erudimini* ...

Manualul din 1900

Să trecem acuma la Manualul din 1900. Insă înainte de a merge maĭ departe, să constatăm că autorul păstrează tăcere asupra greșelilor sale trecute; el nu găsește nicĭ un cuvînt pentru a exprima regretul sĕŭ că se făcuse odinioară ecoul calomnieĭ; el nu a priceput că ar fi fost spre cinstea luĭ să zică *mea culpa*. Ceva maĭ mult, îl vom vedea — cu toate că se publicase documentele autentice — împodobind Manualul sĕŭ din 1900 — ediția 2-a — cu calomniĭ noĭ extrase din aceleașĭ sorginte.

La pagina 468 a Manualuluĭ din 1900, citim:

„Ghyka îşĭ atrase favorul Porțiĭ; în acelaş timp însă „şi urgia Curțiĭ rusești, care în cele din urmă isbuti „să-l scoată din scaun, şi să aleagă în locu-ĭ pe George „Bibescu, protivnicul cel maĭ neîmpăcat al luĭ Ghyka.

---

[1]) Adĭ vedem Congresul Camerilor de comerciŭ, ce de curând a avut loc la Iașĭ, proclamând că situația creditulul comercial este de plâns și că nu există alt mijloc de leac decât de a reveni, în ce privește cel puțin pe comisionariĭ de marfă, la prescripțiile Regulamentuluĭ Organic.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Această alegere fusese impusă ca o voinţă irevocabilă,
„ca o hotărîre fără apel a ministeruluĭ imperial din Pe-
„tersburg“.

Şase rîndurĭ, nicĭ o faptă exactă.

In adevĕr, nu este exact că Bibescu trăia în duşmănie cu Ghyka, el care nu a arătat ură [1]) nicĭ contra acelora carĭ l'aŭ trădat, nicĭ chiar contra răsvrătitorilor carĭ aŭ încercat să'l omoare în 1848. Dacă el a combătut guvernul luĭ Ghyka, aceasta a făcut-o fiind-că acel domnitor ducea ţara la peire.

Nu este exact că Rusia a rĕsturnat pe Ghyka. Neorînduelile administraţieĭ acestuĭ domnitor aŭ ridicat contra luĭ Obşteasca Adunare, aŭ indispus Puterile ocrotitoare şi suzerană şi aŭ provocat căderea sa. Adresa Obsteşteĭ Adunărĭ din 1842 către domnitorul Ghyka este de ajuns pentru a dovedi acest adevĕr [2]).

---

[1]) Eliade povesteşte faptul următor: „Pe Stirbeĭ şi pe Bibescu „i-am maltractat în scrierile mele şi eĭ s'aŭ purtat omeneşte cu strĕina „şi svânturata mea familie. Nu era sĕptămână să nu fie cercetată. „Ghyka, din contra, la toţĭ carĭ l'aŭ trădat s'a dus de i-a vĕzut; numaĭ „la familia mea n'a trimis nicĭ un caîne s'o cerceteze. Când a plecat „din ţară la 42, eŭ care n'am sărutat în viaţa mea mâna nimănuĭ de „cât tatiĭ şi preotuluĭ, i-am sărutat mâna de adio şi mi-a dat-o ca la „un câine. Când am fost în Bucureştĭ la 1855, m'am dus cu cea maĭ „mare bucurie de l'am vĕzut, uitînd toate câte a scris şi d-sale şi luĭ „Nicolache din Viena despre mine, şi m'a primit ca şi când i-aşĭ fi „fost intendent al curţeĭ ca Dobre, unde Bibescu, cînd m'a vĕzut acĭ, „m'a îmbrăţişat şi m'a sărutat cu lacrime“... *(Scrisoarea luĭ Heliade către Grigore Grădişteanu* de la 8/20 Maiŭ 1857, p. 565 în *Scrisorile luĭ Heliade,* de Russu Locusteanu; cfr. *Domnia luĭ Bibescu,* II, p. 634.

[2]) Vezĭ San Juan: *Quelques mots sur la Valachie,* pag. 59. Adevărul este că Bibescu, devenit leaderul Adunăreĭ, a fost însărcinat de colegiĭ sĕĭ să redacteze acea Adresă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Rĕmâne această minune cu care se sfîrşeşte paragraful: **„Alegerea luĭ Bibescu a fost impusă „ca o voinţă nestrămutată, ca o hotărîre fără „apel de Ministerul imperial din Petersburg“**. Şi autorul pune această afirmaţiune între guilemele, ca şi cum ar vroi să'ĭ dea maĭ multă valoare, ferindu-se însă de a arăta isvorul.

Noĭ desfidem pe D-nu profesor să arate *documentele* ce el le-a consultat; şi de oare-ce el nu le va arăta fiind-că ele nu există, noĭ arătăm maĭ la vale *documentele autentice* privitoare la alegerea luĭ Bibescu. Va fi desminţirea aceleĭ afirmaţiunĭ.

Se va constata că nu Rusia impuse pe Bibescu Românilor, dar că însăşĭ naţiunea ridică pentru întîia oară pe treptele tronuluĭ pe primul sĕŭ Ales pe viaţă.

De oare-ce această alegere este una din paginile strălucitoare ale Istorieĭ noastre, de oare-ce calomnia s'a încercat a le întuneca, noĭ le vom da în întreaga lor lumină spre bucuria Românilor adevăraţĭ, pentru aceĭ carĭ maĭ iubesc încă patria din aniĭ trecuţĭ, roditorĭ şi glorioşĭ aĭ Domnitorilor românĭ ce, cu trup şi suflet, căutaŭ redeşteptarea şi progresul eĭ. Acest trecut este patrimoniul istorieĭ noastre; cu întristare vedem că aceia carĭ nu se mîndresc de dînsul nu aŭ nicĭ măcar respectul ce i se datoreşte.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ALEGERE PE VIAȚĂ DE NAȚIUNE

A

PRIMULUĬ DOMNITOR ROMÂN BIBESCU

Inainte de alegerĭ

„Incapacitatea și neîngrijirea urmează, sub domnia luĭ Ghyka, inteligențeĭ și activitățeĭ administrațiuneĭ generaluluĭ conte Kisseleff. Adunarea electivă ce Regulamentul dăduse Domnitoruluĭ ca un sprijin în bine și o stavilă în rĕŭ, începuse în urmă contra luĭ Ghyka o luptă ce se învenină din zi în zi. Lipsa de considerație, ce nu întîrziă să înconjoare guvernul, crescu; însă această lipsă de considerație atinse în urmă și Adunarea, care nu știu a se feri de ea, cu toate că cauza și nemulțumirile sale eraŭ atît de populare pe cît și de legitime.

„Ast-fel eraŭ lucrurile în 1841, când George Bibescu fu ales deputat.

„El luase parte la redacțiunea Regulamentuluĭ Organic și fusese ministru sub administrațiunea provizorie a generaluluĭ Kisseleff.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Intrat în Cameră, el nu a stat la îndoială între cele douĕ puterĭ atuncĭ în luptă. El îmbrățișă cauza cea bună și fu îndată numit secretar al Adunăreĭ. Sgomotul părea pentru tot-d'a-una stabilit în Cameră. Noul secretar se încercă a readuce ordinea și buna cuviință, dând exemplul uneĭ discuțiunĭ serioase, ce el impunea prin aceasta tocmaĭ contradictorilor, precum și prietenilor seĭ. In acelașĭ timp el întruni diversele fracțiunĭ ale Adunăreĭ în jurul uneĭ singure ideĭ: binele țăreĭ; el îĭ recîștigă simpatia publică și dete aceleĭ sesiunĭ un caracter înalt, ast-fel încît ea aparține domeniuluĭ istorieĭ prin însemnătatea lucrărilor sale, precum și prin gravitatea evenimentelor ce urmară în curînd. O popularitate fără marginĭ era deja pentru George Bibescu recompensa încercărilor sale.

„Regulamentul Organic determinase formele de întrebuințat pentru alegerea Domnitoruluĭ, drept ce odinioară era în mâinile înaltuluĭ cler și a boerimeĭ celeĭ marĭ. Regulamentul Organic întinse acest drept proprietățeĭ micĭ.

„In urma acestor disposițiunĭ, Adunarea extraordinară pentru alegerea Domnitoruluĭ trebuia să fie compusă din Mitropolitul președinte de drept, de ceĭ treĭ episcopĭ eparhioțĭ, de 50 boerĭ de clasa I, aleșĭ după ordinea de vechime de rang, de 70 alegătorĭ trașĭ la sorțĭ dintre boerimea cea mică, care represintă și mica proprietate, precum și de 66 alegătorĭ delegațĭ de județe și de breslele negustorilor și industriașilor, ceia ce urca numărul total al alegătorilor la 190.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Pentru întîia oară atuncĭ, de două veacurĭ, Muntenia era chemată să exercite un drept suveran. Ea îl exercită cu atîta bună cuviință și cu un simțimînt atît de adînc a înalteĭ misiunĭ ce i se încredințase, încît se părea că ea nu încetase nicĭ o dată să'l exerciteze.

Alegerea

„In ziua de 20 decembrie 1842, clopotele sunând dintr'un capĕt la celalt al principatuluĭ, și ziua întreagă la intervale egale, anunțară că un act extraordinar, solemn ca nicĭ un altul până atuncĭ, era să se săvîrșească. Poporul era îngrămădit în bisericele, care rĕmaseră deschise toată ziua și o parte a nopțeĭ.

„La 8 ceasurĭ dimineața, alegătoriĭ și candidațiĭ se întruniseră la Mitropolie, a căreĭ ușe se închiseră după dînșiĭ. Pe timpul slujbeĭ oficiate de Mitropolit, fie-care alegător fu chemat să jure pe sfintele moaște că el nu va asculta, dând votul sĕŭ, decît glasul conștiințeĭ sale și a interesuluĭ țĕreĭ.

„Când toată lumea fu adunată în sala alegerilor, și în momentul de a se începe scrutinul secret pentru fie-care dintre candidațĭ, carĭ eraŭ încă în numĕr de 21, cu toate că maĭ mulțĭ dintr'înșiĭ se retraseră în mod voluntar, Mitropolitul reaminti Adunăreĭ că ea se afla în Casa și în presența Domnuluĭ, către care ea se angajase a alege pe cel maĭ demn: „*Vețĭ*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„*hotărî,* spuse el, *dacă această zi va fi o zi de viață saŭ*
„*o zi de moarte pentru patria voastră. Nu uitațĭ, ducîndu-*
„*vĕ să depunețĭ votul vostru, că soțiile voastre, copiiĭ*
„*voştri cum și toțĭ concetățeniĭ voştri vĕ aşteaptă când vețĭ*
„*eşi din această întrunire, pentru a vĕ binecuvînta saŭ*
„*a vĕ blestema, după alegerea ce vețĭ fi făcut. Să nu*
„*uitațĭ că peste hotarele țĕreĭ noastre, streinătatea ne pri-*
„*veşte pentru a ne înălța în stima sa, saŭ a nu ne maĭ*
„*arăta decît dispreț*".

„Adunarea rĕspunse cu nobleță acesteĭ chemărĭ. Ea ținu ședință cu liniște și demnitate timp de douĕ-zecĭ ore, cît ținu alegerea" [1].

Această alegere s'a făcut în condițiunile următoare: toțĭ boeriĭ marĭ aĭ Munteniei — în numĕr de 37 — avînd dreptul de a candida la tron și 16 dintr'înșiĭ retrăgênd candidatura lor, 21 rĕmaseră în presență. Eĭ fură repartizațĭ în patru seriĭ, cele treĭ d'întâĭ numărînd fie-care cîte 5 nume de pretendențĭ, a patra serie 6 nume. Ceĭ 180 membriĭ aĭ Adunăreĭ atuncĭ presențĭ, votară pentru fie-care candidat în parte, punînd o bilă albă în urna boeruluĭ ce eĭ voiaŭ a alege și o bilă neagră în fie-care din cele l'alte urne. Eraŭ atîtea urne cîțĭ eraŭ și candidațĭ. Fie-care membru primise, pentru a vota în cele treĭ dintâĭ seriĭ, o bilă albă și patru negre de serie, — numĕr corespunzĕtor cu numĕrul candidaților din fie-care serie — o bilă albă și cincĭ negre pentru seria a patra, acest numĕr șase fiind,

---

[1]) Vedĭ *Quelques mots sur la Valachie,* de San-Juan, 1856, Paris.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

corespundător cu numĕrul pretendenților din acea serie.

George-Dumitru Bibescu într'uni o majoritate însemnată — 131 voturĭ — și fu proclamat Domnitor.

Iata de altmintrelea resultatul scrutinuluĭ de fie-care secțiune.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RESULTATUL

Scrutinul primeĭ Secțiunĭ

pentru cincĭ candidațĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
84	95	Banul Gheorghe Filipescu
29	150	Vornicul Teodor Văcărescu
61	116	Vornicul Alexandru Filipescu
8	171	Vornicul Constantin Golescu
19	160	Vornicul Alex. Scarlat Ghyka

(Urmează semnăturile mitropolituluĭ Neofit și ale celor doĭ secretarĭ și treĭ asesorĭ)

Scrutinul Secțiuneĭ a doua

pentru cincĭ candidațĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
10	169	Logofătul Mihaĭ Racoviță
36	143	Logofătul Stefan Băleanu
91	88	Logofătul Barbu Stirbei
21	158	Logofătul Ioan Văcărescu
12	167	Logofătul Ioan Hrisoscoleu

(Urmează aceleașĭ semnăturĭ).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SCRUTINULUI

Scrutinul Secțiuneĭ a treia

pentru cincĭ candidațĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
75	100	Logofătul Manoil Băleanu
41	138	Logofătul Const. Cantacuzino
35	140	Logofătul Const. Dem. Ghica
27	152	Logofătul Const. Cornescu
20	155	Logofătul Const. Băleanu

(Urmează aceleașĭ semnăturĭ).

Scrutinul Secțiuneĭ a patra

pentru șase candidațĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
31	148	Logofătul Grigorie Grădișteanu
24	155	Logofătul Emanoil Florescu
131	49	Logofătul Gheorghe Bibescu
8	171	Logofătul Constantin Florescu
49	130	Logofătul Ioan Filipescu
60	118	Vistierul Alexandru Ghika

(Urmează aceleașĭ semnăturĭ).

20 Decembrie 1842 / 1 Ianuarie 1843 — (Buletin Oficial No. 2).

Procesul Verbal al Alegereĭ fu redactat și semnat de președintele Obșteșteĭ Adunărĭ [1]).

[1]) Vezĭ acest Proces Verbal la Piesele justificative No 1.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

După Alegere

„La 4 ceasurĭ dimineața, scrutinul fu săvîrșit. Gheorghe Bibescu întruni maĭ toată unanimitatea voturilor: El fu proclamat Domnitor al țăreĭ în aplausele entusiaste ale Adunăreĭ, aplause cărora se asociară și aplausele capitaleĭ și aplausele Munteniеĭ întregĭ.

„*Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae prae consortibus tuis.*“ (Psalm. XLIV, 8). Acestea sunt cuvintele împrumutate de la Psalmist și care fură întrebuințate ca text pentru cuvîntarea adresată nouluĭ Ales de episcopul de Argeș.

„Bucuria era generală și sinceră, mare ca și speranța ce'ĭ dăduse naștere. Domnitorul Bibescu se angajă de a nu cruța nimic pentru a o justifica.

„*Prin liniştea şi orînduiala ce aţĭ arătat*, spuse el ale-„gătorilor, mulțumindu-le, *aţĭ înălţat patria în stima „străinilor, dovedind că ea nu este nedemnă de drepturile „ce i-aŭ fost date. V'aţĭ îndeplinit datoria; îmĭ rămîne „să'mĭ fac datoria mea, şi puteţĭ socoti că de aceasta nu „voĭ lipsi*“.

„In adevăr el se ținu de cuvînt“[1]).

*

Această alegere, îndeplinirea unuĭ drept suveran, fu darul de voioasă suire pe tron ce primul Ales pe viață aducea țĕriĭ sale.

---

[1]) *Quelques mots sur la Valachie,* pag. 14 et 15.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Invidioșiĭ, ambițioșiĭ, toțĭ aceia carĭ nu ertară luĭ Bibescu popularitatea sa și triumful sĕŭ, aŭ lucrat maĭ în urmă, pe căĭ diferite, să'ĭ smulgă aureola ce'ĭ dăduse această alegere fără seamăn și s'o aducă la nivelul uneĭ intrigĭ de curte. Oamenĭ cu minte slabă și fără inimă!

Autorul opereĭ: *Quelques mots sur la Valachie,* ne a pus în cunoștiința cauzelor pentru care Bibescu a fost ales de națiune. Dar să maĭ lăsăm încă cuvîntul unor oamenĭ carĭ nu pot fi bănuițĭ de parțialitate, de oare-ce eĭ se numesc **Billecoq**, **Vaillant**, **de Nion**.

Billecoq, consul general al Franțeĭ la Bucureștĭ, amic intim al domnitoruluĭ Ghyka, scrie luĭ Guizot, ministrul afacerilor străine al Franțeĭ, la 25 Decembrie 1842: *„Candidațiĭ partiduluĭ național sunt „d-niĭ Emanuel Băleanu, I. Filipescu, E. Bălăceanu, „Știrbeĭ și Bibescu ... Voturile se vor repartisa peste ceĭ „treĭ dintăĭ ... Cu un ceas înainte de despuiarea scrutinuluĭ, nimenĭ aicĭ — și consulul Rusieĭ maĭ puțin decât „orĭ care altul —* **nimenĭ** *nu poate spune cine va fi Domnitor, precum nicĭ s'ar putea spune dinainte numărul „cîștigător al uneĭ loteriĭ ... Cu scrutinul secret, nimenĭ „nu poate prevedea resultatul alegereĭ.“* [1])

La 5 Ianuarie 1843, după alegere, el scrie din noŭ luĭ Guizot: „Toată lumea este de acord „pentru a recunoaște înalta dreptate și simțimin„tele de onoare și de perfectă lealitate ce, într'o „întîmplare atît de delicată, aŭ inspirat purtarea

---

[1]) Billecoq către Guizot. Scrisoare din 25 Dec. 1842. (Archivele Ministeruluĭ Afac. străine din Paris).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„Domnilor Bibescu.“ — Billecoq făcea aluziune la voința manifestată de Bibescu ca voturile ce i se acordaŭ să fie date luĭ Știrbey, fratele sĕŭ cel maĭ mare [1]).

După acest omagiŭ adus adevĕruluĭ, — Billecoq maĭ spera că va putea să îndeplinească încă sub Bibescu rolul preponderent ce el jucase sub Ghyka, — de acum înainte nu trebuĭe să ne maĭ așteptăm din partea acestuĭ fost consul decît la acuzațiunile cele maĭ nedemne contra luĭ Bibescu. Pentru ce? Fiind-că mentorul domnitoruluĭ decăzut îșĭ pĭerde situația sa de consilier al tronuluĭ, că el va fi prins în flagrant delict de rapoarte inexacte adresate guvernuluĭ sĕŭ în cursul giranțeĭ sale, și că în urmă va fi revocat. Din acea zi, el se va uni cu dușmaniĭ ceĭ maĭ înverșunațĭ aĭ Domnitoruluĭ, și va arunca balele ureĭ sale pretutindenĭ unde'ĭ va fi cu putință, în același mod ca anonimul Chainoi, însă maĭ cu seamă într'o broșură tipărită la Bruxelles în 1847 [2]).

Vaillant vorbind despre Bibescu, se exprimă ast-fel: *„Inteligența sa i-a făcut știința ușoară... Di- „baciŭ din natură, se pare că el nicĭ nu 'șĭ dă seamă „că știe... Acesta are aparența îndemănatecă a gentilo- „muluĭ...* **El este iubit**“ [3]).

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu,* tomul I, pag. 49. — Cf. Scrisoarea luĭ Billecoq către Guizot, de la 5 Ianuarie 1843 (Archivele Minist. Af. streine din Paris).

[2]) Scrisoarea luĭ Bron către A. S. Domnitorul Bibescu în *Domnia luĭ Bibescu.* t. II, pag. 650—652.

[3]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. I, pag. 51.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

De Nion, bărbat de-o independență politică absolută, de o extremă rezervă, și care sosise la Bucureștĭ prevenit de Billecoq contra Domnitoruluĭ Bibescu [1]), scrie către Guizot în 1846: „*Dom-* „*nitorul are o incontestabilă superioritate asupra tot ce'l* „*înconjoară*". [2])

Noĭ am maĭ putea reaminti frumoasa poesie luĭ Heliade din 1845 [3]) — el nu 'șĭ pĭerduse încă bunul simț; — poesia luĭ Aristia [4]); poesia luĭ Panu cu ocazia foculuĭ din Bucureștĭ [5]); articolele înflăcărate din *Gazeta Transilvanieĭ.*

---

[1]) Billecoq întîlni pe drum pe de Nion, pe cînd acesta se ducea la Bucureştĭ ca să ia în posesiune postul sĕŭ, și căută să 'ĭ transmită ura sa contra Domnitoruluĭ Bibescu. Ființă dreaptă, de Nion nu ascultă toate cuvîntările luĭ Billecoq. Insă el fu destul de impresionat pentru a se arăta de o rezervă maĭ mult decît diplomatică față cu Domnitorul în primele timpurĭ ale ședereĭ sale în Bucureștĭ. Totușĭ el nu întărziă să recunoască Domnitoruluĭ o „superioritate" căreia el se grăbi a aduce omagiul sĕŭ.

[2]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. I, pag. 53. Cf. Scrisoarea din 18 Decembrie 1846 (Archivele Minist. Af. streine din Paris).

[3]) Heliade, în poesia sa, îl face să vorbească pe Domnitor ca fiind cu totul devotat guvernăreĭ poporuluĭ sĕŭ:

Suspinul mă addoarme și mă deștept suspine,
Veghez întreaga noapte, și zioa iar veghiez;
In cugete spinoase și în răpirĭ divine,
La soartea unuĭ popol ne addormit lucrez.

[4]) Nu vom cita din frumoasa poesie a luĭ Aristia decît o strofă:

„*Și eată'l că s'alese de toțĭ prea învățatul*
De vîrstă foarte fraged, de minte mult vîrtos,
Acel Român, Ciceron Capitolin! Bărbatul
Și cîrma noastră astăzĭ și prinț e virtuos!"

[5]) Panu a scris:

„*Această jertfă, această jale,*
Privind'o prințul c'ochiĭ umilițĭ,
O sumă scoasă din ale sale
Slóboade pentru nenorocițĭ."

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Insă trebuĭe să ne mărginim, maĭ cu seamă că am spus maĭ mult decît era nevoie pentru a fixa părerea oamenilor cinstițĭ asupra independențeĭ ce presidă alegereĭ luĭ Bibescu, precum și asupra motivelor carĭ îl desemnară alegereĭ Națiuneĭ.

D-nu profesor Tocilescu a preferat pieselor autentice, fraze goale; adevăruluĭ, legenda; documentelor, concursul unuĭ Elias Regnault, unuĭ Ubicini, anonimuluĭ Chainoi. Acest pseudonim ascunde numele luĭ Ion Ghica, dacă trebuie să credem pe pretinșiĭ sĕĭ amicĭ. Nu pot admite aceasta, fiind că prea ar fi înjositoare pentru această rudă a domnitoruluĭ Ghyka, broșura desgustătoare semnată de anonimul **Chainoi**.

Cît privește pe **Ubicini,** secretar al comitetuluĭ resvrătitorilor din 1848, bine plătit pentru a denatura, a calomnia cu prisos domnia luĭ Bibescu și pe acest Domnitor, precum și pentru a cânta faptele resvrătireĭ de la 1848, el și-a îndeplinit așa de bine misiunea sa încît în ceasul de față, familia luĭ maĭ primește încă din partea Statuluĭ român o pensiune de 500 leĭ lunar, datorită recunoștințeĭ defunctuluĭ Ion Brătianu [1]).

Eată un prim exemplu de destrăbălare în minciună, ast-fel precum aŭ practicat-o anonimul Chainoi și Ubicini. Adnotăm fie-care din afirmațiunile lor:

---

[1]) Vezĭ discursul defunctuluĭ Ion Brătianu, rostit cu ocaziunea discuțiuneĭ ivite la Cameră, în desbaterea proiectuluĭ de lege privitor la această pensiune, la 22 Februarie 1885.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CHAINOI [1])

„Art. 32 din regulament „prescrie că trebue să se „voteze asupra fie-căruĭ „candidat în deosebi“ — **dar aşa s'a făcut** — „se „pretexta o prea mare per- „dere de timp, şi ceĭ 30 de „competitorĭ“ — **dar nu eraŭ de cît 21** — „fură „împărţiţĭ în şase seriĭ“ — **dar nu fură decît patru grupurĭ** — „şi se „dete fie-căruĭ alegător „cincĭ bile, din care una „albă“ — **afară de a 4-a serie care coprindea şase competitorĭ** — „punînd pe ceĭl'alţĭ candi- „daţĭ serioşĭ cîte doĭ saŭ treĭ „în aceiaşĭ serie, eĭ nu pu- „teaŭ lipsi de a-şĭ împărţi „cele 190 bile albe ale se- „rieĭ! şi de a se paraliza „uniĭ pe alţiĭ“ [3]) — **dar nicĭ o serie nu avu maĭ puţin de cincĭ candidaţĭ, numĕr ce desluşeşte pe al bilelor** — „pe cînd, punînd cum „s'a făcut, pe ceĭ doĭ fraţiĭ „Bibescu într'o serie dife- „rită, şi însoţiţĭ de candi- „daţĭ fără partidă, fără nicĭ „un sorţ de isbândă“ — **ba din contra visti-erul A. Ghyka obţinu 60 de voturĭ.**

UBICINI [2])

„După art. 32 din regu- „lament trebuea să se vo- „teze asupra fie-căruĭ din- „tre eĭ îndeosebi“ — **dar aşa s'a făcut** — „în loc „de a face aşa, caimacaniĭ, „pretextînd o prea mare „perdere de timp, împăr- „ţiră pe ceĭ 30 de candidaţĭ“ — **dar nu era decît 21** — „în şase grupurĭ“ — **dar nu fură decît patru grupurĭ** — „şi deteră „fie-căruĭ alegător cincĭ bi- „le, dintre care una albă“ — **afară de a 4-a se-rie care coprindea şase competitorĭ.** — „Apoĭ avură grijă ca ceĭ se- „rioşĭ dintre candidaţĭ, aceĭ „care era vr'un interes ca „să fie depărtaţĭ de la tron, „să fie puşĭ cîte doĭ saŭ „treĭ în aceaşĭ serie“ [4]) — **dar nicĭ o serie nu avu maĭ puţin de cincĭ candidaţĭ, numĕr ce desluşeşte pe al bile-lor** — „pe cînd dd. Bibescu „şi Stirbey fură puşĭ fie- „care într'o serie deosibită, „însoţiţĭ de competitori ca- „re n'aveaŭ aproape nicĭ „un sorţ de a isbuti“, etc., „etc. — **ba din contra vistierul A. Ghyka ob-ţinu 60 de voturĭ.**

---

[1]) *Dernière occupation des Principautés par la Russie,* p. 55 şi 56.

[2]) *Valachie et Moldavie,* p. 159 (Firmin Didot, édit. Paris).

[3]) şi [4]) San-Juan, în *Quelques mots sur la Valachie,* p. 15, răs-punde acesteĭ critice şi arată cât este de răŭ fundată:

„Ordinea de clasare a candidaţilor s'a hotărît după elevaţiunea „şi vechimea ranguluĭ. Boierul care avea rangul cel maĭ înalt şi

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

REGIMUL DOTAL

D-nu Grigore Tocilescu nu spune nicĭ un cuvînt în Manualul sĕŭ de la 1899 despre proiectul de lege privitor la regimul dotal; însă în 1900 el are nenorocita ideie de a vorbi despre el:

„Dar reforma proiectată de Bibescu, cu privire la **zes-**
„trea femeeĭ, *este respinsă. Atare act din partea Adu-*
„năreĭ, **săvîrşit într'un timp cînd Domnul voia**
„să divorţeze de soţia sa spre a lua în căsăto-
„rie pe soţia altuia, *se consideră de Principe drept*
„insultă personală".

Şi atîta tot! Nicĭ un cuvînt despre însușĭ proiectul de lege, ușor și folositor de resumat în cîte-va liniĭ din cauza mareĭ sale însemnătățĭ! Așa încît școlariĭ D-luĭ profesor, lăsațĭ în neștiința scopuluĭ proiectuluĭ de lege, necunoscînd nimica despre *oposițiunea sistematică* a Adunăreĭ [1]) a reformelor propuse de Guvern, știind numaĭ că acea

---

„maĭ vechiŭ, a fost cel d'intâiŭ pe listă; acesta era G. Filipescu, bă- „trân de 70 anĭ și președinte al Divanuluĭ; ceĭ din urmă eraŭ firește „ceĭ maĭ tinerĭ. Eată de ce Bibescu era printre ceĭ din urmă. Cu „greŭ s'ar fi putut găsi o combinație care să rĕmână în afară de „orĭ-ce intrigă. De altmintrelea, opiniunea publică desemnase di- „nainte pe Bibescu; eată singura influență ce ar fi putut să aibă în- „rîurire asupra alegătorilor".

[1]) Ubicini. — Vezĭ în *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 69. — Zossima: *Biographies politiques*. — Kisseleff, *Lettre du 14 avril 1844*. cf. *Domnia luĭ Bibescu*, t. I, p. 222, — și Xenopol, *Istoria Românilor,* t. VI, p. 175.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

REGIMUL DOTAL

Chainoi

Scopul Domnitoruluĭ, propunênd proectul de lege de la 16 Martie, **era de a-şĭ rezerva uzufructul zestreĭ Domniţeĭ, după ce va fi divorţat de dênsa** [1]).

[1]) *Dernière occupation des Principautés par la Russie*, p. 158.

Ubicini

Veniturile zestreĭ Domniţeĭ Zoe Brancoveanu, soţia sa, **nu maĭ erau de ajuns** pentru **Bibescu; el vroia să-şĭ apropieze fondul şi acesta era scopul ascuns** al legeĭ privitoare la modificarea regimuluĭ dotal ce el supuse Adunăreĭ [2]).

[2]) *Univers pittoresque, Valachie et Moldavie*, p. 163, 169.

Elias Regnault

Se pare că **veniturile zestreĭ Domniţeĭ nu maĭ ajungeaŭ luĭ Bibescu şi eată secretul legeĭ noĭ...** [3]).

[3]) *Histoire politique et sociale des Principautés danubiennes*, p. 228, 229.

Billecoq

Un **singur motiv** mâna pe Domnitor să modifice legea, **era hotărîrea ce luase de a divorţa şi de a păstra averea Domniţeĭ** [4]).

[4]) *Hospodarat Bibesco*, Bruxelles—1848.

Gr. Tocilescu

Dar reforma proiectată de Bibescu, cu privire la zestrea femeeĭ, este respinsă. Atare act din partea Adunăreĭ, **săvârşit într'un timp când Domnul voia să divorţeze de soţia sa spre a lua în căsătorie pe soţia altuia,** se consideră de Principe drept insultă personală [5]).

[5]) *Manualul din 1900*, 2-a ediţie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL

No. 1

despre

Regimul Dotal

Adunare a respins proiectul asupra regimuluĭ dotal, vor presupune naturalminte că acest proiect nu era bun.

Oare acesta este scopul ce și-a propus d. Grig. Tocilescu? Se poate, căcĭ alt-fel nu se pricepe nicĭ tăcerea păstrată asupra proiectuluĭ, nicĭ a doua frază a paragrafuluĭ, maĭ mult decît extraordinară într'un Manual făcut pentru școalele secundare de ambe-sexe. Se pare că autorul a vrut și dînsul să unească glasul săŭ cu acela a luĭ **Chainoi, Ubicini, Elias Regnault, Billecoq,** pentru a respîndi calomnia scornită de Chainoi în privința zestreĭ Domnițeĭ Zoe. Pretextul a fost legea asupra regimuluĭ dotal[1]).

Ce uimitoare înțelegere într'o așa josnică calomnie! Iată inspiratoriĭ d-luĭ Tocilescu, și dacă el nu a îndrăznit să meargă maĭ departe în cestiunea ce tratăm în momentul de față, aceasta o datorim faptuluĭ că el a fost oprit de amintirea lecțieĭ ce noĭ am dat-o d-luĭ Ionel Brătianu, când acesta și-a permis să reediteze acele calomniĭ contra luĭ Vodă-Bibescu; poate că a maĭ fost oprit și de rușinea ce acoperă membriĭ aceleĭ frățiĭ, de la publicarea ce am făcut-o a documentelor asupra domnieĭ luĭ Bibescu.

Printre aceste documente, unul este de ajuns pentru a distruge această țesătură de invențiunĭ grosolane: este decretul instituind o curatelă a

---

[1]) Vezĭ aci alăturatul *Tabloŭ No. I, despre regimul dotal.* Se va observa ușor că termeniĭ și expresiunile întrebuințate de aceĭ autorĭ sunt identice.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

avereĭ Domniţeĭ. D-nu Xenopol asupra acestuĭ punct pune toate lucrurile pe calea adevăruluĭ în *Istoria Românilor:* *„Se impută Principeluĭ că ar fi „avut de scop a'şĭ ruina soţia, înainte de a o lepăda. „Găsim din potrivă pe Principe, imediat după constatarea „legală a boaleĭ femeeĭ luĭ, lepădîndu-se de averea eĭ „foarte însemnătoare şi instituind asupra eĭ o epitropie „care să îngrijească de interesul copiilor comunĭ, epi- „tropie compusă din Episcopul de Buzăŭ, Marele Ban „Filipescu, Logofătul Băleanu, Logofătul Vilara şi pa- „harnicul Opran“* [1]).

Şi d. Xenopol, după ce a restabilit ast-fel adevărul asupra acestuĭ punct — noĭ pusesem deja faptul în deplină lumină prin documentul [2]) publicat în *Domnia luĭ Bibescu,* — d. Xenopol adaogă: *„Eată cum se scria istoria în acel timp de oarbă des- „lănţuire a patimilor“* [3]).

Oare cu scopul de a urma greşelile trecutuluĭ s'a încredinţat D-luĭ Tocilescu o catedră de profesor? Nu credem. Datoria luĭ era alta şi i-o vom arăta-o, fiind-că se pare că el n'o cunoaşte. D-nu profesor era ţinut să aducă la cunoştinţa elevilor seĭ că Domnitorul Bibescu, avînd grija de a mări creditul ţăriĭ [4]), supuse Adunăreĭ un proiect de lege care modifica o dispoziţiune primejdioasă a coduluĭ Caragea — dispoziţiune

---

[1]) *Buletinul Oficial,* 1844, No. 140, pag. 55. Vezĭ şi *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 93, 96, 97.

[2]) Vezĭ la Piese justificative No. 2.

[3]) *Istoria Românilor,* de Xenopol, t. VI, p. 164.

[4]) Vezĭ *Quelques mots sur la Valachie,* de San-Juan, pag. 22.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

care admitea proba cu martorĭ în orĭ-ce proces. Un exemplu al acesteĭ primejdiĭ: dacă un datornic mărităse fiica sa și vroia să scape de creditoriĭ sĕĭ, a căror drepturĭ eraŭ anterioare promisiuneĭ de dotă, el recurgea la legea Caragea, după termeniĭ căreia *„zestrea promisă avea precădere asupra orĭ-căreĭ creanțe posterioare acesteĭ promisiunĭ“*, și acel datornic dovedea **cu martorĭ** că creanțele sale — cu toate că eraŭ anterioare — eraŭ posterioare promisiuneĭ de zestre.

Proiectul de lege al luĭ Bibescu punea capăt acestuĭ abuz grav; *„el garanta pe creditoriĭ ipotecarĭ contra releĭ credințe a datornicululuĭ sĕŭ“*.

— „Aceasta este o dispozițiune“, spunea Domnitorul în Mesagiul Sĕŭ către Adunare [1]), *„care în starea actuală a lucrurilor este imperios reclamată, atît de morala publică cît și de interesele materiale ale țĕreĭ.“*

Și, adaogă autorul cărțeĭ *Quelques mots sur la Valachie,* „în adevăr, în urma regimuluĭ dotal în „vigoare, creditorul soțuluĭ era expus, cînd el „voia să'șĭ acopere creanța din valoarea bunu-„luĭ pus în gagiŭ, să vază soția contestîndu-ĭ „acest drept, ajungînd chiar să frusteze pe credi-„tor pretextind înapoierea zestreĭ. Proiectul de „lege prevedea că drepturile soțieĭ vor trece după „drepturile creditoruluĭ, orĭ-cînd în momentul „inscripțiuneĭ ipoteceĭ ea ar fi declarat, asupra „cerereĭ ce trebuia să'ĭ fie adresată de tribuna-„lul loculuĭ, că ea nu are de exercitat niciĭ o

---

[1]) *Quelques mots sur la Valachie,* de San-Juan, pag. 22.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„înapoere de zestre, precum și nicĭ o preten-
„țiune asupra imobiluluĭ ipotecat.

„Prin urmare nu era de loc vorba despre „bunurĭ dotale, după cum calomnia a însinuat-o „maĭ tîrziŭ. Aceste bunurĭ rĕmâneaŭ tot inalie-„nabile, însă o conivență culpabilă n'ar maĭ fi „fost cu putință, probitatea ar fi reînviat în tran-„sacțiunĭ, și, prin urmare, de oare-ce ar fi fost „maĭ multă siguranță pentru împrumutător, do-„bînda banilor ce se urcase la 18 și 20% ar fi „scăzut".

D-nu Xenopol accentuează încă acest mod de a vedea, scriind în *Istoria Românilor* [1]):

„Dispositiunile proiectuluĭ luĭ Bibescu eraŭ pe deplin „îndreptățite înaintea rațiuneĭ și a echitățeĭ, și dacă ele „întîlniră în Adunare o împotrivire aproape într'un „glas, ea nu'șĭ poate găsi altă explicare decît în interesul „privat al deputaților, a familiilor saŭ prietenilor lor, carĭ „vroiaŭ să mențină în legiuirea țăreĭ regulele despoietoare „pe care Principele dorea să le înlăture. Ponegritoriĭ „Principeluĭ Bibescu carĭ scriseră maĭ târziŭ asupra „domnieĭ luĭ, se slujiră maĭ ales de legea asupra regi-„muluĭ dotal pentru a'l atacă. El îl invinuiră că ar fi „vrut prin acest proiect să încuviințeze bărbatuluĭ dreptul „de a ipoteca averea femeeĭ luĭ. Proiectul luĭ Bibescu „nu conține nicĭ un cuvînt asupra unuĭ drept atît de „anormal, și scriitoriĭ carĭ atribue luĭ Bibescu atare is-„codive, sunt **saŭ neștiutorĭ saŭ de reă credință**".

---

[1]) *Istoria Românilor,* de Xenopol, t. VI, pag. 164.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Și, nesatisfăcut cu aceste aprecierĭ, d-nul Xenopol a consacrat un noŭ articol cestiuneĭ regimuluĭ dotal în revista *Arhiva*. Fost profesor de drept, d. Xenopol, membru al Academieĭ Române, corespondent al Institutuluĭ Franțeĭ, se bucură în asemenea materie de o competință ce lipsește cu desăvîrșire d-luĭ Gr. Tocilescu.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CONVOCAREA ADUNĂREĬ

Autorul Manualuluĭ din 1900, a doua ediție, povestește în termeniĭ următorĭ că Adunarea a fost convocată de Domnitor la întoarcerea sa din Constantinopole (1844): *„cu nădejdea că va păstra „în toate desbaterile sale liniştea şi vrednicia“* [1]).

Din ce motiv se află această frază în actul de convocațiune, d-luĭ profesor nu'ĭ place să ne o spună. Atuncĭ ce interes ne presintă ea? Dacă nu este însoțită de un comentar, ea are o aparență agresivă. Insemnătatea eĭ nu reiese de cât dacă este explicată, și această explicațiune o găsim în cartea luĭ San-Juan: *„Se pregătise,* ne spune el, *niște turburărĭ pe timpul călătorieĭ luĭ Bibescu la Constantinopole, în speranța de a detrona pe acest Domnitor* [2]), *și opiniunea publică desemna pe uniĭ dintre boierĭ pe carĭ alegerea luĭ Bibescu ĭĭ înșelase în*

[1]) *Manual de Istoria Românilor* de Gr. Tocilescu, a 2-a ediție 1900, pag. 471.

[2]) Deja! De altmintrelea nu trebuie să ne mirăm de aceasta, de oare-ce chiar în ziua alegereĭ Domnitoruluĭ Bibescu, Ion Ghica și alțiĭ juraseră de a'l rĕsturna, într'o consfătuire ținută la Filaret. Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sperantele lor, ca instigatorĭ aĭ acestuĭ complot“ [1]. Apelul făcut de Domnitor, cerênd Adunăreĭ liniște și demnitate, era decĭ maĭ mult de cât justificat.

De altmintrelea, nu trebuie să ne mirăm de acest procedeŭ a d-luĭ profesor-academician; îl regăsim la fie-care pagină în scrierile d-luĭ Tocilescu.

---

[1] *Quelques mots sur la Valachie,* pag. 24 și 25.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

SPORIREA MILIŢIILOR

Nu este de ajuns de a copia, trebuie însă copiat cu mĕsură și tact, adecă a distinge falșul de adevĕr și a nu cădea în ispita calomnieĭ.

A afirma o eroare, o minciună, poate fi oarecum rezultatul neștiințeĭ, a nedibăcieĭ; însă a comite din noŭ, ca din plăcere, aceiașĭ greșală, cu toate că sunt documente autentice, și a însoți această greșală cu comentariĭ răutăcioase, aceasta însemnează a trece peste dispreț.

Vorbind despre proectul de lege asupra sporireĭ milițieĭ, d-nu profesor-academician se ferește de a reaminti motivele grave carĭ făceaŭ grabnică adoptarea acestuĭ proiect; el se mulțumește de a ne arăta unul din motivele invocate de Divan pentru a'l înlătura, adecă: *„Adunarea îĭ refuză în parte o nouă creştere de forţă armată spre a nu se arunca fără nicĭ un folos sarcinĭ noĭ asupra ţăranilor* [1]*“*.

Așa în cât, dacă nu cunoaștem economia

---

[1]) *Manual de Istoria Românilor,* de Gr. Tocilescu, a 2-a ediţie, pag. 471.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

legeĭ propuse, dacă nu suntem în curent cu *„oposiția sistematică“* [1]) a acesteĭ Adunărĭ, am putea crede că aceasta era un act de înțelepciune și de patriotism, pe când nu era în realitate de cât un act de obstrucționism din partea dușmanilor Domnitoruluĭ.

Un istoric, iubitor de adevěr, ar fi explicat pe scurt că serviciul pichetelor încredințat unor sate riverane a Dunăreĭ în schimbul unor imunitățĭ, devenise o cauză de ruină pentru țăran. Bibescu proiectase — de la venirea luĭ la putere — de a scuti toate satele care fuseseră impuse prin měsurĭ posterioare Regulamentuluĭ; că el însărcinase cu acest serviciŭ 1440 soldațĭ chemațĭ a spori cadrele infanterieĭ, pe când el suprimase în același timp o parte a cavalerieĭ.

Acel istoric imparțial ar maĭ fi observat încă, în Ofisul Domnitoruluĭ, scopul acestuĭ proiect de lege: „a scuti satele de pe malul Dunăreĭ de sarcina lor obositoare“; el ar fi arătat că aceĭașĭ Adunare, în două rapoarte adresate guvernuluĭ, făcuse aceĭașĭ cerere la epoce maĭ pacinice de cît aceia pe care o străbătea.

„In acest moment în adevăr, adăoga Domni-„torul, toate popoarele ce se învecinează despre „Dunăre se află în neastîmpăr, când cete de patru „cincĭ sute tîlharĭ se plimbă în vederea hotarelor „noastre, când cercărĭ de comploturĭ aŭ adus și „aduc neodihnă chiar în sînul acesteĭ țărĭ și când

[1]) Ubicini, Zossima, Kiseleff, Xenopol. Vezĭ aice p. 24, 35.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„două-spre-zece miĭ familiĭ ne amenință,—*precum*
„*marturisește însășĭ Obșteasca Adunare în anul 1842,*— a
„ne lăsa, trecînd peste Dunăre, și pe care de am
„putut popri până astăzĭ, a fost numaĭ *prin sin-*
„*gura nădejde ce li s'aŭ dat, că peste puțin se vor is-*
„*băvi de acea nesuferită a lor sarcină;* proiect pe
„care aveam tot cuvîntul a'l socoti că este d'intru
„acelea ce tot Românul urma nu numaĭ a le primi
„cu bucurie, dar și a le cere cu stăruință, dacă
„Stăpânirea n'ar fi avut grijă, întru asemenea
„împrejurărĭ, de a le înfățișa.

„Noĭ, ne maĭ putînd aștepta o maĭ serioasă
„chibzuire asupra celor-l'alte proiecte, cîte aŭ
„maĭ rămas în cercetarea Cinstiteĭ Obșteștĭ Adu-
„nărĭ, am poruncit Miniștrilor nostri a le trage
„pe toate, rămînînd ca acea Adunare să se în-
„deletnicească numaĭ în cerceterea socotelilor
„și a budgetuluĭ și a condițiilor de arenduire și
„alte asemenea obicinuite lucrărĭ, care nu se
„pot socoti proiecturĭ de pravilă [1])".

Nepăsarea acesteĭ opozițiunĭ pentru siguranța țăreĭ, precum și lipsa eĭ de demnitate, nu meritaŭ un alt respuns. O dovedim prin adresa Adunăreĭ către Domnitor cu data de 29 Februarie. Adunarea este încunoștiințată că cete de tîlharĭ amenință hotarele noastre, și ea respunde: „că a aflat aceasta cu mâhnire, „ea însă nădejduește că și acum ca și înainte „asemenea întîmplărĭ, **miliția pămînteneaScă,** cu

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, tom. II, pag 127, Ofisul Domnuluĭ către Adunare, Februarie, 1844, No. 166.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„cunoscuta eĭ vitejie, va îmbrânci niște încercărĭ „de năvălirĭ“. I se cere Adunăreĭ de a vota **sporirea** milițieĭ și ea propune „de a **micşora** rîndul de sarcină impus picheturilor de pe malul „Dunăreĭ“. I se vorbește de comploturĭ urzite care sunt o primejdie pentru siguranța generală, și ea respunde în mod ironic că „suirea Inălțimeĭ Voastre pe Scaunul Domnesc este singura „chezășuire a plăcutuluĭ lor viitor“, etc. Ea vorbește de respectul sĕŭ pentru a lipsi și maĭ bine de respect [1]).

„Acesteĭ Adunărĭ îĭ lipsește tact“, scrie d-nu Xenopol [2]). *Opositiunea* eĭ *sistematică* o face să respingă fără examinare proiectele de legĭ avantagioase pentru țară, ca *proiectul asupra milițiilor*, afirmă și Ubicini care, de altmintrelea, este un maestru calomniator.

Opoziție sistematică, declară Zossima, unul dintre membriĭ rezvrătireĭ de la 1848, în broșura sa întitulată *Biografiĭ politice*.

Și Kisseleff, care 'șĭ cunoaște lumea, în scrisoarea sa către Bibescu de la 24 Aprilie 1844, spune: „*Opositiunea ce s'a format în sînul Adunăreĭ „m'a mâhnit în mod sincer. Ea este sgomotoasă și maĭ „rea decît aceasta — ea nu este sinceră, ea nu este mâ„nată decît de interese private nerușinate și josnice*“ [3]).

Eată Adunarea din 1843 și 1844, moștenită de la domnia precedentă; ea este stigmatizată de bărbațĭ aparținînd unor partide diferite, unor țĕrĭ diferite. Numaĭ d-nu profesor Tocilescu o găsește simpatică!

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag. 129.

[2]) *Istoria Românilor,* t. VI, p. 175.

[3]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. I, p. 222.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CHESTIUNEA MINELOR

„Cîte-va zile după aceia, Adunarea cere desființarea „jurnaluluĭ Sfatuluĭ administrativ aprobat de Domn, prin „care, fără ca dînsa să fi fost măcar consultată, se în- „cuviințase unuĭ supus rus, Trandafiloff, să exploateze prin „bună învoială cu proprietariĭ verĭ-ce metal ar putea „afla în țară“ [1]).

O primă greșală: Nu era vorba de **a exploata** ci de **a explora**.

A doua greșală: Nu cîte-va zile *înainte,* iar cîte-va zile *după* ce opoziția dăduse o dovadă de lipsa eĭ de bunăcuviință și de lipsa eĭ de respect către Suveran, cerîndu-ĭ *„să anuleze în jurnalul zisuluĭ consiliŭ tot ce era contrariŭ cu legea în vigoare“*, pe când din contra totul, în acel jurnal, era scrupulos conform cu acea lege.

In adevăr, Adresa Adunăreĭ către Domn, care conține această frază, este de la 6 Februarie 1844, No. 166; pe când aceia privitoare la sporirea milițieĭ este de la 29 Februarie 1844, No. 206 [2]).

---

[1]) *Manualul din 1900.*

[2]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag 51 și 128.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar de ce să ne mirăm? Ordinea chronologică nu există nicĭ pentru d-nu Tocilescu nicĭ pentru modelele luĭ, și aceasta se explică: înterversiunea ce am semnalat-o în ordinea faptelor a lăsat să se presupună că Domnitorul, cedînd mînieĭ, răspunse prin închiderea Adunăreĭ oposițiuneĭ ce 'ĭ făcuse cerereĭ luĭ Trandafiloff. Din contra, Domnitorul, neținînd seamă de această purtare, a așteptat votul asupra chestiuneĭ milițieĭ înainte de a lua o hotărîre.

Un asemenea început în cestiunea minelor promitea. Domnul profesor a întrecut așteptările noastre și nu vom exagera, zicînd că pagina și jumĕtate ce d-sa a consacrat-o acesteĭ cestiunĭ este atît de ostilă Domnitoruluĭ Bibescu pe cît de contrarie adevăruluĭ.

Proiectul de lege asupra minelor este foarte simplu pentru acela care 'șĭ dă osteneala de a citi cu atențiune documentele autentice la dînsul privitoare. Când el veni la ordinea zileĭ, rea voința, care sta la pîndă, profită de această ocaziune spre a'l denatura și a ataca intențiunile Domnitoruluĭ. Maĭ târziŭ el deveni una din armele de predilecție a calomniatorilor seĭ. Vom expune cestiunea în cîte-va cuvinte. Apoĭ ne vom ocupa și de istoria după d-nu academician.

O societate de acționarĭ rușĭ, represintată prin Trandafiloff, adresase Guvernuluĭ Domnitoruluĭ Bibescu o cerere cu scopul de a fi autorizată *să exploreze* țara, unde ea pretindea că găsise semne de mine de aur, dorind apoĭ a în-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cheia contracte de bună voie cu proprietarii — posesori ai minelor [1]).

Cît privește proprietarii cărora mijloacele de exploatare le-ar fi putut lipsi, saŭ carĭ nu ar fi vroit să le închirieze pămîntul lor, Societatea ruga pe Domnitor să'ĭ permită de a se substitui Guvernuluĭ în drepturile ce'ĭ eraŭ recunoscute de art. 179 din Regulament.

Bibescu, sedus de perspectiva de a mări, grație acesteĭ societățĭ, veniturile Statuluĭ și a particularilor, *„preocupat de binele țăreĭ sale"* [2]), trimise cererea Trandafiloff Sfatuluĭ administrativ, invitîndu-l să-l înștiințeze cât maĭ curînd despre a sa părere.

Iată procesul-verbal al Sfatuluĭ administrativ extraordinar de la 19 August 1843. El este dovada cea maĭ pipăită a releĭ credințe precum și a *opozițiuneĭ sistematice* [3]).

JURNALUL SFATULUĬ ADMINISTRATIV EXTRAORDINAR

19 August 1843.

Astă-zĭ Joĭ 19 August anul 1843, în seanța Sfatul administrativ extraordinar, luîndu-se în băgare de seamă rezoluția M. S. Prea Inălțatuluĭ nostru Domn pusă asupra jalbeĭ înfățișate M. S. din partea d-luĭ Alexandru Trandafiloff, atingătoare de propunerea ce aŭ făcut ca să i se deie voie să exploateze prin bună tocmeală și învoială cu proprietariĭ verĭ-ce metal ar putea găsi

---

1) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 39.

2) Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI.

3) Ubicini, Zossima, Kisseleff, Xenopol. — Vezĭ aice, p. 24, 35

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pe munţiĭ Principatuluĭ, plătind şi Statuluĭ ceea ce este legiuit prin art. 179 din Regulament:

Sfatul aŭ chibzuit cele următoare:

1. Cererea însemnateĭ Societăţĭ ce se înfăţişează Stăpînireĭ prin organul d-luĭ Trandafiloff, asemănat buneĭ-voinţe a M. S. Domnitoruluĭ, meritînd toată luarea aminte, ca o lucrare ce se atinge de desvoltarea venituluĭ Statuluĭ şi al particularilor, Sfatul o primeşte de bună şi chibzueşte a se da slobozenie să se aducă la îndeplinire, dîndu-se adecă voie orînduiţilor domnĭ mineralogĭ a se preumbla pretutindenĭ prin munţiĭ ţăreĭ ca să urmeze verĭ-ce cercărĭ pentru descoperire de mine, îngrijind a nu se pricinui vre-o vătămare şi pagubă proprietarilor.

2. Prin poruncile departamentuluĭ din lăuntru către cîrmuirile judeţelor, să li se încunoştiinţeze slobozenia ce s'aŭ dat acestor mineralogĭ orînduiţĭ din partea maĭ sus însemnate proprietăţĭ, ca să facă tot felul de încercărĭ pentru descoperirea şi dovedirea minelor, puindu-li-se înainte folosinţa ce izvorăşte pentru proprietarĭ cu descoperirea minelor de sub pămînt ce vor rămînea în vecĭ necunoscute fără cercetărĭ făcute cu grele cheltuelĭ şi prin oamenĭ cu osebită ştiinţă.

3. După cererea ce se va face de către numiţiĭ mineralogĭ d-nul Trandafiloff se îndatorează — prin orĭ-ce mijloace va socoti maĭ potrivite, — a se tocmi şi a se învoi negreşit cu proprietariĭ acelor moşiĭ unde se vor găsi nişte asemenea mine, dînd stăpînireĭ o listă anume atît de proprietariĭ ce vor primi a se învoi, cît şi de ceĭ ce nu ar primi a se tocmi, ca pentru ceĭ d'întîiŭ făcîndu-se cunoscut stăpînireĭ precum s'aŭ zis, să poată dobîndi slobozenia stăpînireĭ îndată spre a urma exploataţia; iar pentru ceĭ d'al doilea să puĭe la cale guvernul asemănat dispoziţiilor art. 178 şi 179 ale Reg. Organic.

4. Sorocul ce se cere a i se da de doĭ-spre-zece anĭ întru urmarea exploataţieĭ, are a se socoti, pentru fieşte-care mină în parte, din ziua în care vor da pen-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

tru această voie: căcĭ din anul ce i se sloboade pentru o mină este dator a începe şi lucrarea eĭ.

Coprinderea acestuĭ jurnal se va supune la cunoştinţa M. S. Prea-Inălţatuluĭ nostru Domn, şi după deslegarea ce se va da, se va aduce la îndeplinire prin departamentul dinăuntru [1]).

Domnitorul, în Ofisul Sĕŭ către departamentul de Interne de la 21 August 1843 (No. 653), aprobă procesul verbal al Sfatuluĭ administrativ extraordinar şi ordonă să i se dea fără întîrziere urmarea ce i se cuvine.

Vom observa cu d. Xenopol, că: „*părerea* „*Sfatuluĭ era în marginele stricte ale legeĭ; nu se auto-* „*riza, dintre cererile luĭ Trandafiloff, decît* **explora-** „**ţiunea munţilor,** *ceia ce nu'l lega maĭ departe. El* „*nu se opunea contractelor de bună voie între proprietariĭ* „*şi societate, — contracte autorizate prin art. 178 al* „*Regulamentuluĭ* [2]) — *admitea termenul de 12 anĭ, de*

---

[1]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 47.

[2]) Eată textul articolelor 178 şi 179 a Regulamentuluĭ Organic:

Art. 178. — Cînd se va descoperi niscare-va mine în pămîntul vre-unuĭ particular, acesta slobod va fi să lucreze singur, orĭ să le închirieze altuia după voinţa luĭ, dînd Stăpînireĭ a zecea parte în natură, saŭ plătind Vistieriei a zecea parte din cîştig, scotînd maĭ întăiŭ, la amîndouă întîmplările, toate cheltuelile lucrăreĭ.

Art. 179. — Iar de se va dovedi că stăpînul moşieĭ unde s'aŭ găsit aceste mine, după sorocul de opt-spre-zece lunĭ ce 'ĭ va da Domnul, nu va avea mijloc de a le lucra singur, nicĭ va voi a le închiria altuia, atuncĭ Domnul, d'impreună cu obicinuita obştească Adunare, vor chibzui, de vor găsi cu cale, mijloace spre a lucra acele mine, dînd stăpînuluĭ moşiei a zecea parte din cîştig, după ce se vor scoate cheltuielile lucrăreĭ, şi pe lîngă aceasta despăgubindu-l, după cuviinţă, pentru stricăciunea ce vor fi pricinuit moşieĭ sale, săpatul şi lucrarea minelor.

Păcura, pietrăriile şi alte producturĭ, carĭ se întrebuinţează deobşte în Principat, nu vor plăti nicĭ o zeciuială.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„oare ce o exploratiune de asemenea natură nu putea fi „considerată fără un termen fix“, termen, adăogăm noĭ, înspirat Domnitoruluĭ de un simțimînt de înaltă prevedere, „precauțiune luată, spune San-Juan, *pentru a menaja proprietarilor mijloacele de a reveni asupra angajamentelor lor, dacă eĭ le vor găsi oneróse.*“

Afară de aceasta, contrar cerereĭ luĭ Trandafiloff, Sfatul hotărea, că conform cu art. 179, *„contractul trebuie să decurgă pentru fie-care mină în „particular, din ziua când autorizarea de a începe lu- „crarea va fi fost dată.“* In sfîrșit, el prevedea, pentru proprietariĭ carĭ nu ar vroi să încheie contracte, dispositiunile conținute în același articol 179, *adică după termenul de 18 lunì ce le ar acorda Domnitorul, mĕsurĭ vor fi luate de dînsul, de acord cu Adunarea,* pentru exploatarea minelor sus zișilor proprietarĭ. De alt-mintrelea, o zecime a beneficiilor era asigurată proprietarilor, oprindu-se maĭ întîĭ cheltuelile întreprindereĭ precum și daunele interese la care eĭ ar avea drept pentru stricăciunile aduse pămînturilor lor de foragele și alte lucrărĭ de mină [1]).

Resultă deci lămurit din zisul articol al Regulamentuluĭ, că intervenirea Adunăreĭ **nu era cerută** decît de acea categorie de proprietarĭ, și că reese iarășĭ lămurit din actele guvernuluĭ că Domnitorul *„s'a mărginit strict în drept și în legalitate“* [2]).

---

[1]) Alt-fel zis, el se conforma întocmaĭ articolulul 179 al Regulamentuluĭ organic.

[2]) Xenopol, *Istoria Românilor,* t. VI.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar, în acest timp, Trandafiloff, luând asupră-ĭ de a răspîndi în public un proiect de contract neautorizat de guvern, oposițiunea, încuragiată de cîțĭ-va agențĭ consularĭ, dușmanĭ personalĭ aĭ Domnitoruluĭ[1]), profită de acest proiect de contract al luĭ Trandafiloff, pentru a face o Adresă (6 Februarie 1844, No. 166), în care nu vorbește decît de zisul proiect Trandafiloff. Ea constată că domnește o neînțelegere radicală între toate dispozițiile legeĭ și textul exemplarelor răspîndite în public — lucru fără mirare, de oare-ce Trandafiloff răspîndise o publicațiune neautorizată — ea nu ține seamă de procesul verbal al Sfatuluĭ administrativ din 19 August 1843, dă povețe Domnitoruluĭ, povețe ce sună răŭ, și roagă cu umilință pe Măria Sa *să anuleze tot ce este contrar legilor în vigoare în jurnalul Sfatuluĭ administrativ.*

„Acesteĭ lipse de tact, acestor acuzațiunĭ eronate, acesteĭ rele voințe, acesteĭ ofensă aduse Suveranuluĭ“, — termenĭ foarte dreptĭ întrebuințațĭ de d. Xenopol — Domnitorul răspunde poruncind Sfatuluĭ administrativ de a publica toate documentele privitoare la cererea luĭ Trandafiloff, *„pentru ca toată „lumea să-șĭ dea seamă de insiunațiunile perfide răspîn- „dite în public spre a'l înșela“;* și în Mesagiul Săŭ către Adunare (15 Februarie 1844), *„El amintește „Adunăreĭ respectul ce ea 'l datorește Autorităţeĭ supreme. „El regretă că ea nu a citit cu atențiune hotărîrea Sa și*

---

[1]) Printre carĭ, d. Colghun, consul al Anglieĭ, care nu ierta luĭ Bibescu refuzul ce-ĭ făcuse de a-ĭ acorda în căsătorie pe principesa Eliza, fiica sa cea maĭ mare.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„că a bănuit intenţiunile Sale cele maĭ curate. El o „previne că viitorul eĭ este legat de ajutorul ce cu bună „credinţă şi cu inimă curată, va aduce uneĭ oblăduirĭ „care din minutul ce a luat cîrma, n'a dat dovadă decît „de cele maĭ curate cugetărĭ şi de cea maĭ neobosită „strădanie pentru binele obştesc".

Dar Adunarea vrea să aibă cel din urmă cuvînt; ea îşĭ schimbă terenul şi cade în propriele sale reţele; ea îşĭ agravează situaţia ameninţînd pe Domnitor: *„Ea nu 'şĭ va uita datoriile, „avînd după aceasta deplină mulţumire a se mîngîia de „nădejdea că fiinţa şi locul ce înfăţişează staŭ sub su„zeranitatea şi ocrotirea amîndurora făcătorilor de bine „prea înaltelor puterĭ"* [1]).

In rezumat, această *„oposiţie sistematică"* acuză pe Domnitor că *se atinge de dreptul proprietăţeĭ,* pe când, în afară, ea lăsă să se răspîndească svonurile cele maĭ ciudate: *„Se vinde ţara la Ruşĭ şi trupe „nu vor întîrzia a o ocupa sub numele înşelător de minierĭ."*

Totuşĭ Domnitorul nu 'şĭ pĭerde răbdarea; el speră că va readuce Adunarea la simţiminte maĭ patriotice şi pentru aceasta, el se reazemă asupra proiectuluĭ de lege privitor la sporirea miliţieĭ. Zadarnică speranţă. Atuncĭ, *avînd dovada că această oposiţiune este incapabilă de o deliberare serioasă oare-care,* Domnitorul dă poruncă *„să i se „retragă toate cele-l'alte proiecte de legĭ şi de a nu-'ĭ „lăsa decît socotelile budgetuluĭ, condiţiunile de arendărĭ „publice şi cîte-va alte lucrărĭ curente"* [2]).

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu* t. II, pag. 58; Adresa Adunăreĭ către M. S. Domnitorul, No. 205. din 24 Febr. (8 Mart.) 1844.

[2]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 127.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Iată istoricul campanieĭ duse contra luĭ Bibescu cu ocaziunea cestiuneĭ minelor.

Să ne reîntoarcem acuma la d-nu profesor Tocilescu și să examinăm cît se poate de scurt povestirea ce el face elevilor seĭ despre această cestiune.

La paginile 471 și 472, domnul academician taxează ca: *„cu totul nechibzuită și nu se poate „maĭ periculoasă în împrejurările politice și condițiunile „economice de atuncĭ ale țăreĭ"*, concesiunile făcute luĭ Trandafiloff, de Sfatul administrativ extraordinar, cu scopul de a explora munțiĭ noștri. S'ar putea rĕspunde domnuluĭ profesor, fără a atinge amorul sĕŭ propriŭ, că Bibescu-Vodă era poate maĭ bun judecător decît dînsul despre circumstanțele politice în care se afla atuncĭ țara.

In ce privește chestiunile economice, contestăm în mod absolut d-luĭ Gr. Tocilescu dreptul de a vorbi; el ne-a dovedit că cestiunile economice fac parte dintr'un domeniŭ care 'ĭ este cu totul strein [1]).

Să relevăm încă, în paginile citate maĭ sus, aceste cuvinte: „Modelul de contract publicat „de Trandafiloff, **atingea (ataca) în mod direct „drepturile proprietățeĭ funciare.**" Ce are a face aicĭ „modelul de contract" făcut de Trandafiloff fără autorizațiunea guvernuluĭ?

Pentru ce d-nu Gr. Tocilescu, fiind-că vorbește de dînsul, nu apără guvernul de orĭ-ce

[1]) Vezĭ aice pag. 2, 4.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

rĕspundere într'un fapt la care n'a avut nicĭ o parte? Fiind-că adevĕrul nu-l preocupă nicĭ într'un fel și că el se mărginește a copia în mod slugarnic și a ponegri. Ast-fel el nu uită de a reaminti cuvîntul tînăruluĭ deputat Filipescu: *„Vrea să ne vîndă Rușilor;“* precum și fabula luĭ Heliade *„Grădinarul și măceșul“* care este numaĭ... un basm — făcut cu scopul de a rĕscula țara contra proiectuluĭ.

De două orĭ vedem apărînd acuzațiunea — de două orĭ falșă — „că concesiunea de a exploata de bună voie orĭ-ce metal ce s'ar găsi în sînul pămîntuluĭ a fost dată luĭ Trandafiloff de către Sfatul administrativ *fără măcar ca Adunarea să fi fost consultată“.*

D-nu profesor intenționat lasă să se creadă că M. S. a călcat legea. Noĭ îl trimitem să studieze art. 178 și 179 din Regulament și la procesul-verbal al Sfatuluĭ administrativ extraordinar [1]). Dând puțină atențiune, d-nu Gr. Tocilescu va băga de seamă că nu sunt două modurĭ de a înțelege acest document și cele două articole, ce nu sunt obscure decît pentru aceĭ carĭ nu știŭ să citească. Ast-fel San-Juan în broșura sa: *„Quelques mots sur la Valachie“* [2]); d-nu Fr. Damé în cartea sa *„Istoria Românieĭ contimporane“* [3]); d-nu Xenopol în cartea sa *„Istoria Romînilor“*, recunosc în unanimitate că guvernul Domnitoruluĭ s'a conformat, în această afacere, în mod riguros, legeĭ. Ast-fel va fi în

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 44 și 47.

[2]) *Quelques mots sur la Valachie,* pag. 25 și 26.

[3]) *Histoire de la Roumanie Contemporaine*, pag. 34 și 35.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

viitor judecata orĭ-căruĭ scriitor independent și nepărtinitor.

Maĭ departe se află raportată lecțiunea dată Adunăreĭ de către Domnitor; însă despre actul care îndritueşte această lecțiune, despre lipsa de respect către Șeful Statuluĭ, despre amenințarea cuprinsă în Adresa din 24 Februarie, nicĭ un cuvînt. Oare autorul Manualuluĭ din 1900 s'ar teme de a dăinui prestigiul ziseĭ Adunărĭ?

Dar iată-ne transportațĭ de o dată în plin lirism. D-nu profesor deplînge că Bibescu, pentru a suspenda Adunarea, a avut recurs la Sublima Poartă, *„act*, zice el, *cu atât maĭ de neaș-„teptat din partea unuĭ Domn care în ziua încoronăreĭ „sale apăruse îmbrăcat în costumul luĭ Mihaĭ-Viteazu, iar „cu prilejul viziteĭ la mănăstirea Dealuluĭ îngenunchiase „și sărutase mormîntul erouluĭ de la Călugărenĭ“*.

El se plînge că Bibescu: *„uitînd că el însușĭ, „ca deputat, redactase puținĭ anĭ maĭ înainte, în numele „Obșteșteĭ Adunărĭ și sub forma de rĕspuns la Mesagiŭ, „actul de acuzare al întregeĭ Domniĭ a luĭ Vodă-Ghyka, — „aceiașĭ persoană înălțată acum pe Tron, nu îngăduia „aceluiașĭ corp politic nicĭ măcar expresiunea* **uneĭ „simple dorințe“** [1]).

Această *„simplă dorință“*, — mărgăritar încadrat de d. profesor Tocilescu în Manualul sĕŭ pentru uzul inocenților, — era o simplă grosolănie pe care această Adunare nu s'a temut de a o altoi, *„foarte umil“* de alt-fel, o lipsă de respect, pe

---

[1]) *Manualul de Istoria Românilor*, din 1900, pag. 471, 472.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

urmă o sfidare către Suveran. Ințelegem ca d. profesor să fi preferat ca Bibescu să fi luat asupră'ĭ singur răspunderea de a suspenda Adunarea. Consecințele imediate ar fi fost o ridicare de scuturĭ din partea oposițiuneĭ și desordinĭ în toată țara. Tînărul deputat Filipescu n'ar fi perdut ocazia de a arunca altă frază de sensație, Heliade ar fi compus o nouă fabulă, culese cu îngrijire și una și alta în Manualul din 1900, și d. Gr. Tocilescu, în indignarea sa, n'ar fi găsit accente destul de puternice pentru a vesteji acest act ce el ar fi arătat ca îndrăsneț, arbitrar, al luĭ Bibescu, act îndeplinit, ar fi strigat el, fără intervenția puterilor garante și cu călcarea tractatelor!

Insă țara nu ar fi câștigat nimic din aceasta.

Servindu-se, contra acesteĭ Adunărĭ, de armele cu care ea amenințase pe șeful putereĭ, ne închizînd-o, nesuspendînd-o, pentru un timp nemărginit, decît cu aprobarea puterilor ocrotitoare și suzerane, Domnitorul a făcut un act de politică înțeleaptă; el a ridicat perturbatorilor un pretext de a se răscula.

„*Totuşĭ, în cele din urmă,* conchide d. profesor, „*Bibescu se văzu silit a da dreptate deplină opiniuneĭ „publice, căcĭ revocă concesiunea luĭ Trandafiloff*".

Și aceasta este contrariŭ adevăruluĭ. Bibescu nu a fost nevoit de a revoca concesiunea Trandafiloff de frica opiniuneĭ publice; procedînd ast-fel, el n'a avut altă grijă decît de a liniști spiritele întărîtate și numaĭ după ce a privit cu sânge rece situațiunea și a deplîns emoțiunea

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ridicată printre supușiĭ seĭ, el a respins cererea societățeĭ miniere ruseștĭ. Trebuia în adevăr oare-care curagiŭ pentru a înfrunta supărarea legitimă a Rusieĭ, a căreĭ amor-propriŭ, interesat la succesul luĭ Trandafiloff, fusese jignit de către o opozițiune îndreptată în mod vădit contra eĭ, în acelașĭ timp ce era îndreptată și contra luĭ Bibescu. Punînd pe Domnitor într'o posițiune falșă față de puterea ocrotitoare, opozițiunea nădăjduia că 'l va obliga să abdice. Ea fusese de două orĭ decepționată. M. S. n'a abdicat de loc și Rusia, în înalta eĭ înțelepciune, nu i-a păstrat nicĭ un dor de răzbunare pentru neizbînda luĭ Trandafiloff.

Cincĭ-zecĭ de anĭ maĭ tîrziŭ, în 1895, chestiunea minelor fu reluată de către guvernul conservator și o lege fu votată de către Parlament. Insă, întocmaĭ ca și opozițiunea din 1844, partidul liberal-național duse o violentă luptă contra legeĭ. Nepresentînd-o Camerelor, el o întrebuință ca armă de luptă și o atacă ca neconstituțională.

Ast-fel, la o jumătate veac de depărtare, regăsim aceste triste moravurĭ politice încă în viață, moravurĭ carĭ constă, pentru un partid, în împiedecarea saŭ distrugerea a tot ce a făcut saŭ a voit să facă cel-alt partid.

*

Poate că am insistat prea mult asupra cestiuneĭ minelor, dar am fost nevoițĭ a o face. Lipsa de bună credință care caracterisează toate scrierile eșite din condeiul dușmanilor Domni-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CHESTIUNEA MINELOR

Ubicini	Elias Regnault	Heliade	Tocilescu
Un industriaş rus, numit Trandafiloff, **obţinuse** un contract prin care i se acorda **dreptul exclusiv de a exploata toate minele din Muntenia.**	**Un agent rus,** Trandafiloff, **bine primit de Domnitor, recomandat de dînsul miniştrilor sĕĭ, dobîndise concesiunĭ nemărginite.**	**Bibescu primi cu bunăvoinţă** pe Trandafiloff, **şi'l recomandă cu tot dinadinsul ministeruluĭ sĕŭ.** Trandafiloff **luase în posesie munţiĭ noştri pe un timp nemărginit.**	**Se încuviinţase unuĭ supus rus,** Trandafiloff, **să exploateze verĭ-ce metal ar putea afla în ţară.**
Vorbea de a *aduce din Rusia* **5000 de lucrătorĭ.**	Spunea pe faţă că *are să aducă din Rusia* **5000 de lucrătorĭ.**	Avea şi depline puterĭ *de a chema din Rusia* **4-5000 de lucrătorĭ.**	
Ţara românească se putea crede în ajunul **uneĭ noĭ năvălirĭ muscăleştĭ.**	Era o adevĕrată înstrăinare a pămîntuluĭ. Era **introducerea uneĭ garnizoane ruseştĭ . . .**	Şi dacă aceştĭ oamenĭ eraŭ **soldaţĭ saŭ saporĭ îmbrăcaţĭ tiptil,** atît maĭ bine se zicea . . .	Domnul, în loc de a vedea **pericolele reale** ale concesiuneĭ şi a ţine seamă **de temerile şi grijile** ce ea deşteptase . . .
Adunarea lua de la sine în mână afacerea **ca fiind singurul judecător** într'o **cestiune atingĕtoare** tot-d'o-dată **şi de proprietate şi de siguranţa Statuluĭ.**	Toate aceste se făcu **fără a lua sfat de la Adunare, singurul judecător** legiuit într'o **cestiune atingĕtoare** tot o dată **şi de proprietate şi de siguranţa Statuluĭ.**		**. . . Fără ca dênsa** (Adunarea) **să fi fost măcar consultată . . .** . . . Modelul contractuluĭ **atingea în mod direct drepturile proprietăţeĭ funciare** (p. 471).

N. B. Aicĭ se vede în mod apriét sistemul de insinuărĭ special d-luĭ Tocilescu. El nu cuteză a numi Rusia, dar aţinteşte la ea, în cuvintele *pericolele* **reale,** frază ce corespunde aceleia luĭ Elias Regnault: **înstrăinare** *a pămĕntuluĭ,* şi *introducerea uneĭ* **garnizoane ruseştĭ,** precum şi aceleia luĭ Ubicini: *uneĭ noĭ năvălirĭ* **muscăleştĭ,** saŭ încă cu: **saporiĭ îmbrăcaţĭ tiptil,** după Heliade.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

ridicată printre supușiĭ seĭ, el a respins cererea societățeĭ miniere ruseștĭ. Trebuia în adevăr oare-care curagiŭ pentru a înfrunta supărarea legitimă a Rusieĭ, a căreĭ amor-propriŭ, interesat la succesul luĭ Trandafiloff, fusese jignit de către o opozițiune îndreptată în mod vădit contra eĭ, în acelașĭ timp ce era îndreptată și contra luĭ Bibescu. Punînd pe Domnitor într'o posițiune falșă față de puterea ocrotitoare, oposițiunea nădăjduia că 'l va obliga să abdice. Ea fusese de două orĭ decepționată. M. S. n'a abdicat de loc și Rusia, în înalta eĭ înțelepciune, nu i-a păstrat nicĭ un dor de răzbunare pentru neizbînda luĭ Trandafiloff.

Cincĭ-zecĭ de anĭ maĭ tîrziŭ, în 1895, chestiunea minelor fu reluată de către guvernul conservator și o lege fu votată de către Parlament. Insă, întocmaĭ ca și oposițiunea din 1844, partidul liberal-național duse o violentă luptă contra legeĭ. Nepresentînd-o Camerelor, el o întrebuință ca armă de luptă și o atacă ca neconstituțională.

Ast-fel, la o jumătate veac de depărtare, regăsim aceste triste moravurĭ politice încă în viață, moravurĭ carĭ constă, pentru un partid, în împiedecarea saŭ distrugerea a tot ce a făcut saŭ a voit să facă cel-alt partid.

*

Poate că am insistat prea mult asupra cestiuneĭ minelor, dar am fost nevoițĭ a o face. Lipsa de bună credință care caracterisează toate scrierile eșite din condeiul dușmanilor Domni-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL
No. 2

despre

Chestiunea Minelor

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

torului Bibescu, publicarea unor Manuale în uzul tineretului nostru — ca acela al d-lui profesor Tocilescu — ne-aŭ impus oare-care desvoltări.

De aceia noi am crezut folositor de a închide cestiunea minelor prin tabloul ce va urma[1]). Cititorul, pus prin documente în curentul amănuntelor proiectului de concesiuni, va pricepe îndată complotul urzit contra lui Bibescu de Chainoi, Ubicini, Elias Regnault, Billecoq și alții. Această ceată de răŭ-făcători, neprevăzînd că va suna o dată ceasul unei drepte judecăți, că o mână răzbunătoare îi va smulge acea mască de pe obraz și va arunca manoperile sale josnice în disprețul oamenilor cinstiți, a mers cu neobrăzarea peste toate hotarele permise.

Cititorul să bine-voiască a examina tabloul alăturat: el va vedea acolo acuzațiuni identice formulate în termeni identici. Aceasta este dovada cea mai strălucită că ne aflăm în presența unor oameni înhămați, supuși, făptuind orbește după o poruncă dată.

Iată dar sorgintele cele curate unde d-nu Gr. Tocilescu pescuiește materialul din care compune *Manualul de Istoria Română,* în uzul scoalelor secundare de ambe-sexe.

---

[1]) Vezi aice alěturat *Tabloul No. 2, despre Cestiunea Minelor.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CHESTIUNEA ELECTORALĂ

Puterile Adunăreĭ, care fusese prorogată, expirînd la 15 Noembrie 1846 și deschiderea viitoareĭ Adunărĭ trebuind să aibă loc la 1 Decembre acelașĭ an, Domnitorul luă dispozițiunile sale și dădu instrucțiunile prescrise de Regulamentul Organic pentru alegerea deputaților.

Aplicând în mod strict legea, căreia boeriĭ ceĭ marĭ nu se supuseră nicĭ odată, M. S. nădăjduia de a nu se maĭ afla în fața unor obstrucționiștĭ fără capacitate și fără patriotism. Speranța sa nu fu înșelată.

Prin decretul din 26 Octombrie 1846 [1]), Domnitorul crede că este necesar a reaminti calitățile cerute pentru a fi alegător și eligibil.

„. . . Aceĭ două-zecĭ de boierĭ de întîiul rang“, zice decretul, „urmează ca — potrivit cu § B al articoluluĭ 45 — să fie după vechiul obiceiŭ pămîntenĭ saŭ pămînteniți și să aibă vîrsta cel puțin de treĭ-zecĭ de anĭ, iar alegătoriĭ lor trebuie a fi, — potrivit cu § B al artico-

[1]) *Buletinul oficial*, No. 79, pag. 233.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

TABLOUL
No. 3

despre

Chestiunea Electorală

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

CHESTIUNEA ELECTORALA

Chainoi

Bibescu **trimise prefecţilor instrucţiunĭ cu totul contrariĭ spirituluĭ legeĭ electorale,** *precum şi a tot ce se făcuse până atuncĭ.*

El elimină **nouè zecimĭ** *dintre ceĭ* **eligibilĭ;** *în ce priveşte pe alegĕtorĭ* **el nu micşoră** *numărul lor, însă* **obligă** *pe cea maĭ mare parte dintre dînşiĭ* **să meargă să voteze în Capitală.**

El îşĭ asigură ast-fel **optspre-zece candidaţĭ condemnînd unul.**

Prin acest sistem, eraŭ în districtul Ilfov, la Bucureştĭ, **aproape o mie de alegătorĭ,** *pe cînd cele-l'alte colegiĭ nu număraŭ* **decît cincĭ până la douăzecĭ.**

Elias Regnault

Bibescu **trimise prefecţilor instrucţiunĭ în opoziţie directă cu spiritul legeĭ electorale.**

El elimina **nouă-zecĭ** *dintre* **eligibilĭ,** *în ce priveşte pe alegĕtorĭ* **el nu micşoră** *numărul lor, însă el schimbă toate circumscripţiunile electorale,* **obligînd** *pe cea maĭ mare parte dintre dînşiĭ* **să meargă să voteze în Capitală.**

El **sacrifică un colegiŭ** *pentru* **a fi stăpîn pe toate cele-l'alte.**

Prin acest sistem, eraŭ în districtul Ilfov, la Bucureştĭ, **aproape o mie de alegătorĭ,** *pe cînd cele-l'alte colegiĭ nu număraŭ* **decît cincĭ până la douăzecĭ.**

Golescu, Heliade, Tell

membri Locotenenţeĭ Domneştĭ

Bibescu, după ce a lăsat ţara timp de treĭ anĭ fără representaţiune naţională, convocă **după placul sĕŭ, falşificînd legea electorală,** *o nouă Adunare, de astă dată cu totul a luĭ,* a căreia prim act fu *de a vota* **un bill de indemnitate Domnitoruluĭ pentru toată purtarea sa trecută** [1]**.**

[1] E cea maĭ frumoasă laudă pe care — fără să'şĭ dea seama — D-niĭ Locotenenţĭ Domneştĭ fac acesteĭ Adunărĭ şi Domnitoruluĭ, dacă voim să considerăm reformele cu carĭ Bibescu înzestră ţara sa în aceştĭ treĭ anĭ, şi actele marĭ ce El a îndeplinit cu noua Adunare în timpul anilor 1847 şi 1848.

Ubicini

Bibescu convocă colegiile electorale pentru 25 Noembrie a anuluĭ următor **pentru a'şĭ lua timpul** de a alcătui o **Adunare după placul sĕŭ**.

... Adunarea nu sluji *decît a da o aparenţă de legalitate* **măsurilor administrative şi financiare cele maĭ ruinătoare pentru ţară.**

Tocilescu

Vodă Bibescu spre a'şĭ **asigura maĭ dinainte majoritatea în viitoarea Adunare,** dispuse ca boeriĭ trăitoriĭ în Bucureştĭ, *să nu poată nicĭ vota în judeţe nicĭ să'şĭ pună acolo candidatura.* Asemenea măsură era **cu totul împotriva spirituluĭ Regulamentuluĭ Organic, a practiceĭ de până atuncĭ.**

Domnitorul *putu face să i se voteze* **toate măsurile administrative şi financiare, spre ruina desăvêrşită a ţĕreĭ** [1]**.**

[1] D-nu Gr. Tocilescu care a copiat în mod slugarnic de la Ubicini acest sfîrşit de frază în Manualul săŭ din 1899, p. 393, nu maĭ reproduce în Manualul din 1900, Ed. II, cuvintele: **spre ruina desăvêrşită a ţĕriĭ.**

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

lului 46, — numaĭ boerĭ pămînteni saŭ pămînteniţĭ cîţĭ se vor afla în rangul întăiŭ.

„Cît pentru aceĭ nouă-spre-zece deputaţĭ de judeţe, eĭ se vor alege, — potrivit cu § B al articoluluĭ 45, — dintre stăpînii de moşiĭ, tot dintr'acel judeţ, şi vor fi boerĭ, feciorĭ de boerĭ, avînd vîrsta de treĭ-zecĭ de anĭ deplin. Iar alegătoriĭ aĭ acestora nu vor putea fi în fie-care judeţ, — potrivit cu § B al articoluluĭ 46, — decît ceĭ maĭ însemnaţĭ boerĭ care locuesc în locurile acelea unde trebuie să se facă alegerea, şi carĭ vor avea vîrsta de cel puţin două zecĭ şi cincĭ de anĭ.

„Orĭ-ce pildă necorespunzătoare acestor de maĭ sus articole ale pravileĭ, s'ar putea aduce, nu se va lua în nicĭ o băgare de seamă; căcĭ unde sunt pravilĭ, pildele împotrivitoare acestora nu pot avea nicĭ o tărie.

„Cu acest prilej, nu ne putem popri de a îndemna pe toţĭ alegătoriĭ să aducă întru îndeplinirea îndreptuluĭ ce li se dă de pravilă, ***duh liniştit şi iubitor de binele obştiĭ,*** împreunîndu-şĭ glasurile asupra acelora pe care i vor cunoaşte cu maĭ bună ştiinţă de ale părţiĭ loculuĭ şi cu sentimente nevătămate de patimă şi maĭ iubitoare de Patrie."

Iată legea.

Să vedem ce ea are de comun cu scornirile unor oamenĭ ca Chainoi, Elias Regnault, Ubicini, Heliade şi în zilele noastre cu Manualul d-luĭ profesor Tocilescu. Tabloul alăturat[1]) permite de a îmbrăţişa dintr'o privire toată gama imaginaţiuneĭ lor şi de a'şĭ da din noŭ seamă de armonia mişcătoare care'ĭ conduse spre reŭ.

Articolele legeĭ electorale care precedează, ne permit de a pune capăt calomnieĭ. Vom adă-

[1]) Vezĭ alĕturatul *Tabloŭ No. 3 despre Cestiunea electorală.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

oga numaĭ rezumatul atît de limpede a chestiuneĭ electorale datorit unuĭ jurisconsult, d-luĭ Xenopol.

„Principele îșĭ aduce aminte de sfaturile date de Kisseleff, că ar trebui măcar să se silească a obține o majoritate în Adunare; în loc însă de a întrebuința mijloacele corumpătoare îndegetate luĭ de Kisseleff, el ajunge la acelaș rezultat pe calea legală, aplicând strict dispozițiile electorale conținute în Regulament, și care-ĭ dădeaŭ putința a răstringe din representarea țăreĭ numĕrul boierilor marĭ, care se înșira așa de ușor în *oposiția sistematică.* Până atuncĭ Adunarea se alcătuise maĭ în totul din boierĭ marĭ, care deși stăteaŭ cu locuința în Bucureștĭ, având moșiile prin districte, îșĭ puneaŭ candidaturile acolo pe unde aveaŭ proprietățile lor, impotriva articoluluĭ 46 al Regulamentuluĭ Organic, care dispunea *ca ceĭ 18 deputațĭ aĭ județelor precum și aceĭ aĭ orașuluĭ Craiova vor fi aleșĭ printre boerii ceĭ maĭ de samă saŭ fiĭ de boerĭ care locuiesc în părțile unde trebue să se facă alegerea.*

„Bibescu dispune prin convocarea pentru alegerĭ că aplicarea legeĭ de astă dată ar trebui să aibă loc, și că boeriĭ domiciliațĭ în Bucureștĭ nu vor maĭ avea dreptul a-șĭ pune candidatura în ținuturĭ. Această măsură, la care boeriĭ nu se așteptase și care le veni ca un trăsnet pe cap, provoacă în sînul lor o mișcare ne maĭ pomenită și protestărĭ, tot atît de viĭ pe cît și de neîntemeiate, la Poartă și la cabi-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

netul de St. Petersburg. Textul însă cel neîndoelnic al legeĭ, care nu dădea loc niciĭ uneĭ interpretărĭ, lăsâ izbânda pe partea Domnuluĭ. Prin atare măsură, Principele se apropie de partidul democratic, în sensul de atuncĭ, toate elementele altele de cît boeriĭ ceĭ marĭ; de o camdată cel puțin de boeriĭ ceĭ micĭ, care putură și eĭ să intre în Adunarea cea cu totul închisă de Regulament tuturor celor ce nu eraŭ boerĭ [1]).“

Inainte de a merge maĭ departe, să arătăm încă odată dispreţul luĭ Ubicini pentru adevăr precum și destrăbălarea luĭ în domeniul fantasieĭ. El pretinde că „Bibescu, la întoarcerea sa „din Constantinopol, convocă colegiile electorale „pentru *25 Noembrie a anuluĭ următor*, spre a avea „timp să'șĭ compună o Cameră pe placul sĕŭ. „El reuși după a sa dorință, astfel în cât Adu„narea, a căreĭ întrunire o provocase Curtea Su„zerană, cu **scopul de pune capĕt exacţiunilor „şi abuzilor Domnitoruluĭ,** nu folosi de cât pen„tru a da o aparență de legalitate, măsurilor „administrative și financiare celor maĭ desas„troase pentru țară.“

Noĭ rĕspundem:

1. Prin decretul de la 27 Octombrie 1846, ziua

---

[1]) Imprumutăm aceste câte-va liniĭ în privința alegerilor din 1846, sumariuluĭ făcut de d. Xenopol, despre *Domnia luĭ Bibescu* în vol. VI, p. 186, al *Istorieĭ Românilor*. Nu poate fi cine-va maĭ exact, niciĭ maĭ precis.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

pentru alegerea deputaților a fost fixată la 15 Noembrie a aceluiașĭ an, iar nu a anuluĭ următor;

2. Data alegerilor este fără îndoială 15 Noembrie iar nu 25;

3. Curtea Suzerană, prin Firmanul sĕŭ, aprobă și *recunoaşte că, printre boerĭ şi înaltul cler, cîțĭ-va membri, seduşĭ fără îndoială de către intrigile culpabile a cîtor-va răŭ-voitorĭ,* **aŭ comis acte condemnabile, de natură a turbura buna ordine şi a rătăci spiritul public; că aceste persoane aŭ arătat în cea de pe urmă Adunare generală relele lor aplicărĭ** și că acestea sunt cauzele **carĭ aŭ silit înaltă înţelepciune şi prudenţa Domnitoruluĭ de a pronunţa închiderea înalteĭ Adunărĭ.**

Departe de a provoca întrunirea Adunăreĭ, în scopul, ce pretinde Ubicini, de a reprima nelegiuirile și abuzurile de putere ale Domnitoruluĭ, **Firmanul** [1]) **lasă în grija luĭ Bibescu de a proroga redeschiderea Adunăreĭ generale până în ziua cînd El va socoti că spiritele rătăcite aŭ reintrat în calea bineluĭ,** adecă timp atît cît El va socoti necesar [2]).

4⁰ Cât privește „mĕsurile administrative și „financiare cele maĭ desastroase pentru țară", noĭ am dovedit cu documente că Vodă-Bibescu, abdicând, a lăsat țara luĭ fără nicĭ o datorie și toate casele Statuluĭ pline [3]).

---

[1]) Firmanul dat la mijlocul Gunoziul-Ahîruluĭ, în anul Hegireĭ 1260.

[2]) D-nu Xenopol zice în această privință în opera sa *Istoria Românilor,* p. 186: „Bibescu lasă Adunarea suspendată pentru tot restimpul perioadeĭ legiuitoare până în anul 1846, cînd, sfîrșindu-se mandatul eĭ, țara trebuia să proceadă la nouĭ alegerĭ".

[3]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Să nu vĕ maĭ mirațĭ apoĭ ca Ioan Brătianu să fi înflorit cu laude memoria luĭ Ubicini în ședința Camereĭ de la 22 Februarie 1885. Fericițĭ să se crează contribuabiliĭ, pe carĭ glorificarea Legendeĭ de la 1848 precum și falșificarea istorieĭ lor, nu-ĭ costă decît 6000 leĭ pe an[1]).

Totușĭ trebuie să recunoaștem că d-nul Tocilescu, după ce neștiuse domnia luĭ Bibescu timp de atîția anĭ, s'a hotărît să povestească maĭ pe larg evenimentele de la 1842 la 1848. In adevăr el le-a denaturat; totușĭ a făcut pomana de zece liniĭ unora din actele acesteĭ domniĭ. Iată-le:

„In decursul domnieĭ Bibesculuĭ se începu con-„struirea maĭ multor șosele; se făcu podul de la Slatina „peste Olt, un cheiŭ la Brăila și grădina Cișmegiuluĭ în „Bucureștĭ. Taxa vamală fu sporită de la 3⁰/₀ la 5⁰/₀, „desființîndu-se vămile dintre Țara-Romînească și Moldova. „Se organiză corpul pompierilor și se aduse oare-carĭ „îmbunătățirĭ în armată. Căzărmĭ fură construite în Bu-„curestĭ, Craiova și Ocna, precum și pichete pe tot lungul „Dunăreĭ. Unele monastirĭ se reparară și se făcură și „închisorĭ în maĭ multe locurĭ. In fine se desrobiră țiganiĭ „mănăstireștĭ aĭ Episcopiilor, Mitropolieĭ și altor așeze-„minte publice, nemaĭ remînînd robĭ decît țiganiĭ parti-„cularilor“ [2]).

---

[1]) Pensiunea familieĭ Ubicini, de 500 leĭ pe lună.
[2]) Manualul d-luĭ Gr. Tocilescu din 1900, pag. 473.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Prea bine; dar d-nul Tocilescu, profesor la Universitate, ar putea să ne spună oare pentru ce își pierde timpul umplînd maĭ multe paginĭ cu insanitățile ceteĭ de răŭ-făcătorĭ deja citate, și de ce, când se află în presența unor reforme capitale ce pun în lumină ideile și patriotismul prevăzător al Domnitoruluĭ, d-sa se mărginește numaĭ a le înregistra?

Desrobirea țiganilor, măsură umană și civilisatrice; „suprimarea vămilor între cele două Principate, primul pas făcut spre fuziunea intereselor celor două țerĭ surorĭ“ [1]), — ceea ce permite să se scrie în 1853 în proiectul condițiunilor de arendare a vămilor fraza următoare: „*pretutindenĭ unde în asemenea împrejurărĭ se vorbește de hotare, trebuie a se înțelege linia ce încunjoară amîndouă Principatele,*“ — toate acestea sunt oare acte de aceeașĭ importanță ca și construirea uneĭ cazărmĭ? Și în această privință nu ar fi oare de maĭ mult folos pentru elevĭ, să învețe că Bibescu creă *prima școală militară din țară* [2]), și să cunoască solicitudinea [3]) ce acest Domnitor arătă armateĭ, de cît de a ști că el construi cazărmĭ în Bucureștĭ, Craiova și Ocna?

Mențiunea legilor făcute în favoarea țăranilor, *legile de la 3 și 5 Aprilie 1843, de la 28 Iunie 1845, de la 23 Maĭ 1847, lupta întreprinsă de Bibescu-Vodă în*

---

[1]) Xenopol, *Istoria Românilor,* t. VI.

[2]) Decretul de la 13 Iunie 1847, creînd o școală militară la Bucureștĭ. Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag. 283.

[3]) Boleac, *Trompeta Carpaților.*

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

cestiunea amenințătoare a bunurilor monăstirești[1]) *pe care el o opri în cale, reformele judiciare*[2]), *reorganizarea*

---

[1]) Domnitorul sfîrșește instrucțiunile ce le dă lui Aristarchi-Bey spunînd: „Este de dorit, o repet, ca sfintele locuri să sfîrșească „prin a înțelege că cestiunea,—cercetîndu-se chiar la St. Petersburg, „— nu-i va sustrage nici de cum de la supunerea ce delegații lor „trebue să aibă către guvern. Dea Dumnezeŭ să poată înțelege ase- „menea că veniturile cele mari care aŭ întărîtat lăcomia lor până la „un așa de înalt grad, sunt din sudoarea a șease zeci de mii de fa- „milii române care aŭ și ele drepturile lor stabilite de însuși funda- „torii acestor mănăstiri și care drepturi sunt mult mai incontestabile „decît chiar acelea ale sfintelor locuri; drepturi care ar consista a „nu plăti fie-care familie de cîte trei-zeci parale pe an drept ori-ce „îndatorire; așa precum plăteaŭ acești clăcași în epocele cînd moșiele „pe care locuesc s'aŭ dat acestor mănăstiri, spre a putea, zic funda- „torii, să fie mai feriți de ori-ce jefuiri, și pentru ca aceste dări ale „lor, ofrande spre a îndestula biserica cu ceară și cu unt de lemn, „să se întoarcă chiar în profitul sufletului lor. Avem toată convicțiunea „că Curtea Imperială nu va fi surdă la plîngerile acestor numeroase „familii care 'și deseacă toată munca lor într'un rod ce se pierde pe „un pămînt strein". (Vezi *Domnia lui Bibescu*, t. I, pag. 136).

Iată limbagiul Domnitorului către Curtea Rusiei în cestiunea bunurilor mănăstirești și acest limbagiŭ entusiasmează pe Boleac (pag. 127), care nu se poate opri de a exclama: „să bine-cuvîntăm „această inspirațiune a lui Vodă-Bibescu și să luăm act de liniile din „urmă ale acestui memoriŭ".

In presența acestei atitudini, Generalul Kiseleff scrie lui Vodă Bibescu: „De altminteri această afacere a fost foarte particular re- „comandată d-lui de Titoff care a fost consul în țara romîneassă și „care mai bine de cît ori-cine îi cunoaște însemnătatea pentru țară. „De aceia am siguranța că va păși cu cuminție și că nu va voi să „vateme interesele țărei". *(14 Aprilie 1844).*

Și mai tărziŭ contele de Nesselrode, cancelar al Imperiului, scrie către d. de Daşkoff, consul general al Rusiei la București: „Ministerul împărătesc și-a făcut o datorie de a împărtăși d-lui „Titoff depeșa d-voastră No. 20 din anul trecut în cestiunea bunurilor „mănăstirești ce atîrnă de sfintele locuri.—Ministrul nostru, *după ce* „*a cercetat adînc* memoriurile care vă fusese înmînate de amîndoui „Hospodari, ca și cugetările ce v'aŭ suggerat aceste piese, a dat pro- „priile-i conclusiuni despre termenii împăcăciunei". *(18 Maiŭ 1845).*

Afacerea era deci ast fel oprită. (Vezi pentru aceste citații *Domnia lui Bibescu,* vol. I. pag. 117 și 121).

[2]) In urma măsurilor luate de Domnitor, procesele întîrziate care eraŭ la 1 Ianuarie 1847 în număr de 18.000, nu mai eraŭ la 1 Ianuarie anul următor decît 4000 (Cuvîntul de deschidere a Adunărei obștești de la 1848).

Pentru a avea o idee despre solicitudinea neobosită a Domnitorului pentru această ramură a Administrațiunei ce se numește justiția, a sfaturilor sale, a ordinelor și admonestațiunelor repetate, președinților, judecătorilor, procurorilor, advocaților, trebue citit *Buletinul oficial* din 2 Aprilie 1843 No. 119 și 30, pag. 118; din 7 Aprilie 1843, No. 31; din 2 Maiŭ 1843, No. 48; din 9 Iunie 1843, No. 50, pag. 198 și 199; din 25 Iunie 1843, No. 57.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

instrucţiunei publice; creaţiunea unuĭ liceŭ francez menit să împiedice pe Românĭ de a se expatria pentru instrucţiunea lor şi de a pierde orĭ-ce contact cu familia, cu ţara, liceu menit ast-fel să formeze o pepinieră de profesorĭ românĭ cu scopul de a înlocui odată pe profesoriĭ francezĭ, toate acestea negreșit că nu ar fi fost deplasate într'un manual de istorie în uzul elevilor de ambe-sexe.

D-nu profesor-academician nu procedează altfel cu domnia luĭ Știrbeĭ. In adevăr *Manualul sĕŭ din 1900, a doua ediţie*, ne dă dovadă că el nu cunoaștea istoria când o scria în 1899.

Pe acele vremurĭ în ochiĭ d-luĭ Gr. Tocilescu:

„*Ştirbeĭ persecută pe exilaţĭ, aţîţă ura între par-*
„*tide şi ţinea încătuşată presa şi opiniunea publică, cen-*
„*sura sa nepermiţînd nicĭ măcar a tipări că iarna este*
„*zăpadă şi ger mare în Rusia*" [1]).

Iar în 1900 el descopere de odată că Stirbeĭ este un *bun administrator* și că el nu maĭ persecută pe exilațĭ; el le închide numaĭ granițele. El nu maĭ ațîță ura între partide, ci se opune *numaĭ curentuluĭ* care a produs mișcarea de la 1848, însă acel Știrbeĭ tot nu maĭ permite „*nicĭ măcar*
„*a se tipări că iarna este zăpadă şi ger mare în Rusia*" [2]).

In privința acestor schimbărĭ la fată să relevăm critica foarte justă a d-luĭ Iorga:

„*Şi ce făcem cu repetenţiĭ, carĭ aŭ păstrat manu-*
„*alul din 1899 şi sunt expuşĭ astăzĭ a fi notaţĭ răŭ pen-*
„*tru că ar fi calomniat pe Ştirbeĭ-Vodă*" [3])? . . . .

---

[1]) Manualul d-luĭ Gr. Tocilescu din 1899, pag. 408.
[2]) Manualul din 1900, pag. 491.
[3]) Noua Revistă Română, din 15 Oct. 1900, p. 310.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Dar oare d-nu Tocilescu are timp să se ocupe cu aceasta?

El este grăbit să ajungă la *faptele marĭ* din 1848, să tămîieze ilustrațiunile care sunt fala unuĭ partid născut din acea resvrătire și de a servi elevilor seĭ clișeurile învechite ale Legendeĭ. Despre istorie? Dar ce'ĭ pasă d-luĭ profesor, dacă el glorifică, cu o lipsă de mustrare de conștiință ce întristează, omorul și trădarea: „Suferințele „și maĭ ales jugul străin deșteptase simțul na- „țional al Românieĭ întregĭ, care în numele *drep- „tățeĭ și frățieĭ, se ridica ca un singur om spre a'șĭ lua rînd în calendarul națiilor celor viĭ*“ [1]).

Ce cuvinte goale!

Domnia luĭ Bibescu rĕspunde argumentuluĭ „jugul străin“.

Cît privește *suferințele* Românieĭ, d-nu Tocilescu va citi cu folos — poate — rezumatele următoare a răspunsurilor făcute de Obșteasca Adunare, în 1846 și 1848, mesagiilor Domnitoruluĭ:

1846 Decembre 12: „Obșteasca Adunare aduce un omagiŭ adevăruluĭ recunoscînd că niciĭ într'o altă vreme starea dinăuntru a țăreĭ n'a avut o înfățișare maĭ fericită; depune la picioarele M. S. tributul prea respectuoaseĭ sale recunoștințĭ pentru toate faptele marĭ săvîrșite: asigurarea buneĭ stărĭ și siguranțeĭ obșteĭ; ușurarea adusă locuitorilor satelor; economia întrodusă în finanțe; îmbunătățirea stăriĭ milițieĭ; năzuințele de a nimici obicinuințele vicioase, triste rămășițe ale unor vremurĭ de nenorocire; noĭ foloase chezășuite comer-

[1]) Manualul din 1900, pag. 478.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

țuluĭ; restrîngerea legăturilor între cele două Principate; reforme aduse în exploatarea ocnelor; lucrărĭ însemnate începute în toată Țara-Românească; mănăstirĭ ridicate din ruine, îngrijire neobosită a Domnuluĭ, în afară ca și înăuntru, pentru interesele obșteștĭ...“ [1]).

1848 Februarie 7: „Adunarea se arată pătrunsă de cea maĭ vie mișcare și cea maĭ adîncă recunoștință. Intr'adevăr slobozenia robilor mănăstireștĭ, reformarea învățătureĭ publice, însemnătoarea împuținare a număruluĭ judecăților, îmbunătățirea soarteĭ cleruluĭ celuĭ mirean, ridicarea stavileĭ ce oprea slobodă comunicație între ambele principaturĭ înclinate atît de tare între dînsele, **sunt din acele fapte ce 'șĭ daŭ numele epoceĭ întru care s'aŭ săvîrșit.**

Adunarea privește cu asemenea adîncă mulțumire lucrările întreprinse întru regulata sistemă a exploatațieĭ ocnelor noastre, care tot de o dată vor împreuna și neprețuita ispravă a iubireĭ de omenire și frumoasa privelişte ce ne înfățișează puțină parte a orașuluĭ care a putut ieși din ale eĭ ruine în urma foculuĭ din 1847. Este adevărat prilej de falǎ pentru noĭ purtarea neguțătorilor noștri, carĭ prin a lor activitate și cinste, aŭ scăpat nevătămat creditul obștesc. Cu numaĭ puțină recunoștință Adunarea privește buna stare a finanțelor· falnicul pod peste Olt, fîntînele din Capitală, deschiderea prin rîpile Carpaților a drumuluĭ de la Cîineni și cele-l'alte îmbunătățirĭ și lucrărĭ întreprinse...“ [2]).

Acest limbagiŭ nu este tocmaĭ acela a unuĭ popor nemulțumit și care suferă. Științĭ oare carĭ sunt iscăliturile acestor Adrese? Iată numele lor:

Președintele Adunăreĭ Ordinare, Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ (Neofit). — Teodor Văcărescu. — Mihail Cornescu. — Dimitrie Rallet. — Grigore Grădișteanu. — Emanoil Flo-

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 194.
[2]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II. pag. 347.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

RESCU. — SCARLAT GR. GHYKA. — IOAN GOLESCU. — IOAN MANU. — N. GOLESCU. — I. SLĂTINEANU. — SCARLAT CREȚULESCU. — IOAN OTETELIȘANU. — PETRE OBEDEANU. — GRIGORE OBEDEANU. — D. FALCOIANU. — IOAN C. ROSETTI. — DIMITRE BELLIO. — N. MANU. — A. ZADARICEANU. — G. R. LIPANESCU. — N. PRISACEANU. — N. C. HIOTU. — GRIGORE BENGESCU. — SLUGER DIMITRIE ZIANU. — N. SOCOLESCU. — PAHARNIC BUJOREANU. — CONST. A. NICOLESCU. — PAHARNIC CONST. ROSIANU. — PAHARNIC CONST. LIPANESCU. — PAHARNIC IOAN DELEANU. — PAHARNIC SCARLAT IARCA. — SERDAR D. LEHLIU. — SERDAR S. POROINEANU. — C. D BUTCULESCU. — N. OPRAN.

Este de oare-care însemnătate de a observa că această din urmă adresă s'a scris la 7 Februarie 1848, — patru lunĭ înainte de resvrătire. Ce se întîmplase dar în Principat între 7 Februarie și 11 Iunie 1848 care să fi fost de natură a explica rezvrătirea? Nimic!

Să mergem maĭ departe: „Vodă Bibescu, **silit de popor,** semnă noua Constituțiune și numi un minister compus din capiĭ revoluțiuneĭ; dar **înfricoşat de amenințările consuluĭ rusesc,** el abdică îndată..." [1]).

Neputînd face din Bibescu complicele lor — căcĭ Domnitorul nu abdică sub amenințările imaginare ale consululuĭ rusesc (dacă el părăsi puterea a făcut-o pentru a nu fi spectator neputincios față cu anarhia în care resvrătirea era să arunce țara) — oameniĭ din 1848 aŭ compromis poporul în toate împrejurările. Cum că: România se ridică ca un singur om, *poporul votează pe cîmpul libertățeĭ, poporul silește pe Bibescu să abdice, pretutindenĭ poporul!* dar în adevăr nicăierĭ poporul.

---

[1]) Manualul din 1900, pag. 480.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Adevăratul popor, adecă țăranul, a fost cu desăvîrșire străin de mișcarea din 1848; poporul d-lor răsvrătitorĭ se compunea din pătura cea maĭ josnică a populațiuneĭ capitaleĭ. Era armata desordineĭ.

Țăranul era atît de puțin răzvrătit în cît — scrie Zossima, un bărbat de la 1848 — „în ședința comitetuluĭ răzvrătitor în care cîțĭ-va „membri aĭ Comitetuluĭ propuseră **uciderea luĭ „Bibescu, spargerea caselor cu banĭ ale Statuluĭ, „răscularea țăranilor** în contra proprietarilor de „moșiĭ“ [1]).

Eată deci **poporul** d-luĭ Tocilescu: adecă **membriĭ mareluĭ comitet a măreţeĭ revoluţiunĭ,** a căror conducătorĭ cer **uciderea, spargerea caselor cu baniĭ** și **răscularea ţăranilor!**

După 11 Iunie, adevăratul popor era atât de puțin ridicat, în cît *baniĭ tezauruluĭ public fură luațĭ ca ajutor pentru propagandă,* [2]) și Bălcescu unul dintre capiĭ răsvrătireĭ, mărturisește că: *„se plătea „o retribuțiune lunară la sutimĭ de comisarĭ trimișĭ în „provincie* **pentru a ridica poporul“** [3]). Când adevăratul popor (țăraniĭ) se ridică, aceasta a fost — povestește defunctul C. A. Roseti cu indignare — *„pentru a goni pe apostoliĭ libertățiĭ, pe membriĭ guver„nuluĭ provizoriŭ“* [4]).

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 363.

[2]) N. Mandrea în *Convorbirĭ*, pag. 899. *Cf. Domnia luĭ Bibescu*, ibidem.

[3]) *Domnia luĭ Bibescu*, ibidem.

[4]) *Pruncul Român*. 8 Iulie 1848. No. 10. Cf. *Domnia luĭ Bibescu*, ibidem.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

D-nu profesor Tocilescu ar fi trebuit să știe ceia-ce am reamintit acuma. El nu ar fi amestecat iar pe acel *„popor bucureștean“* în distrugerea Regulamentuluĭ Organic.

El povestește: *„cît pentru Regulamentul Organic, poporul bucureștean, după ce îl plimbă pe un car funebru în bocete și lăutarĭ, îl rupse filă cu filă și'l aruncă într'un foc mare în mijlocul pieţeĭ“* [1]).

Și prin această trădare se deschise hotarele noastre armatelor streine care năvăliră în ţară. Iată ce trebuia adăogat în loc de a copia în mod slugarnic Legenda și de a povesti elevilor seĭ că mișcarea de la 1848 **„nicĭ o picătură de sânge ea n'a provocat, nicĭ o nedreptate n'a pricinuit“** [2]); pe când în faţa acestor afirmaţiunĭ se vede o gravură reprezintînd lupta pompierilor cu Turciĭ, pe Dealu Spireĭ!! D-nu profesor ar trebui cel puţin, din respect pentru eleviĭ seĭ, să așeze gravurile sale ast-fel în cît să nu contrazică textul sĕŭ!

Și d-nu Tocilescu urmărește cu aceiașĭ seninătate: *„Curată în origina sa, revoluţiunea a rămas tot ast-fel în actele sale până la fine“* [3]).

Ne întrebăm cu surprindere pentru ce ceata de răŭ-făcătorĭ a istorieĭ noastre, a căreĭ fiinţă și scop politic le-am arĕtat (adecă de a scăpa resvrătirea de la 1848 de sub dispreţul legitim la care ea era osîndită prin trădările și crimele

---

[1]) Manualul din 1900, pag. 482.
[2]) Manualul din 1900, pag. 493.
[3]) Manualul din 1900 ibidem.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

sale, glorificînd, pentru a'șĭ atinge acel scop, faptele criminale de atuncĭ precum și autoriĭ lor, și încriminînd un mare Domnitor și o domnie măreață), pentru ce, spus-am, această ceată nu s'a încercat să nege încercarea de omor făptuită asupra luĭ Bibescu-Vodă la 9 Iunie 1848?

Această încercare aŭ făcut-o acum de curînd ziarele *l'Indépendance Roumaine* și *Secolul XX*. Organul scris în franțuzește califică de *roman* crima de la 9 Iunie 1848, precum și îndoita crimă de lèse-Patrie, adecă deschiderea hotarelor noastre armatelor străine, consecință a distrugereĭ, de Ioan Brătianu, a Regulamentuluĭ Organic (opera Rusieĭ), precum și abdicarea în mâinele Sultanuluĭ a privilegiilor și autonomieĭ noastre datorite aceleiașĭ puterĭ (tractatul de la Adrianopole de la 1829).

De astă dată vom rĕspunde acelor douĕ organe.

Știŭ că Heliade a avut tristul curaj să spună:

„Toțĭ capiĭ mișcăreĭ fură porniți să crează „că această știre nu era adevărată, saŭ că cel „puțin atentatul era plăsmuit și poruncit de în„sușĭ Bibescu saŭ de partida rusească, ca să „poată învinui mișcarea. Se zicea că se trase șase „focurĭ; cu toate astea niciĭ un glonte nu atinsese „chiar trăsura“...[1]).

Sărmanul Heliade!

Ce desmințire Zossima și Grigore Grădiș-

---

[1]) Vezĭ *Memoriul despre istoria reînvieriĭ româneștĭ*, de Heliade, p. 89.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

teanu, amîndoĭ membri activĭ aĭ resvrătireĭ, îĭ daŭ în lucrarea lor: *Biografiĭ politice,* când spun: „Nu trecu mult și se văzu cu destulă mâhnire „că cîțĭ-va membri aĭ acestuĭ comitet (comitet „răsvrătitor), cedînd influențeĭ unor suflete negre „și infame, căutaŭ de a scrînti mișcarea din calea „sa și a-ĭ da alta cu totul opusă. Așa se pro-„puse într'una din ședințe **uciderea luĭ Bibescu, „spargerea caselor cu banĭ ale Statuluĭ, răscu-„larea ţăranilor** contra proprietaruluĭ etc. He-„liade și Goleștiĭ se împotriviră". *(Zossima,* p. 15).

Heliade a fost contra: deci el știa că omorîrea luĭ Bibescu-Vodă fusese proiectată și hotărîtă; vom adăoga chiar că el cunoștea pe aceia desemnațĭ de soartă pentru a fi omorîtorĭ.

In adevăr treĭ anĭ după atentat, Heliade a avut naivitatea să tipărească această declaratiune: „*Pruncul*, redactat de Constantin Rosetti, o-„cărește pe aceĭ dintre cetățenĭ care îndrăzniseră „să arate că D. C. era cunoscut prin faptele'ĭ de „maĭ 'nainte „(încercarea de omor)" și că nu era „cuminte a i se încredința comanda gardeĭ na-„ționale". *(Memoriŭ despre istoria reînviereĭ române,* pag. 106).

Orĭ-cum, treĭ martorĭ mutĭ, dar de o elocință brutală, confirmă atentatul: unul este epoleta care scăpă viața Domnitoruluĭ, epoletă găurită și sfâșiată de glonte; cel-alt, chiar glontele cu bucățile de stofă și filigranele de aur rămase prinse de dînsul; al treilea, mantaua ce Domnitorul purta, asemenea găurită de glonte. Aceștĭ

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

treĭ martorĭ sunt în posesiunea mea, și aceia care vin în casa mea le cunosc.

Iată'ĭ:

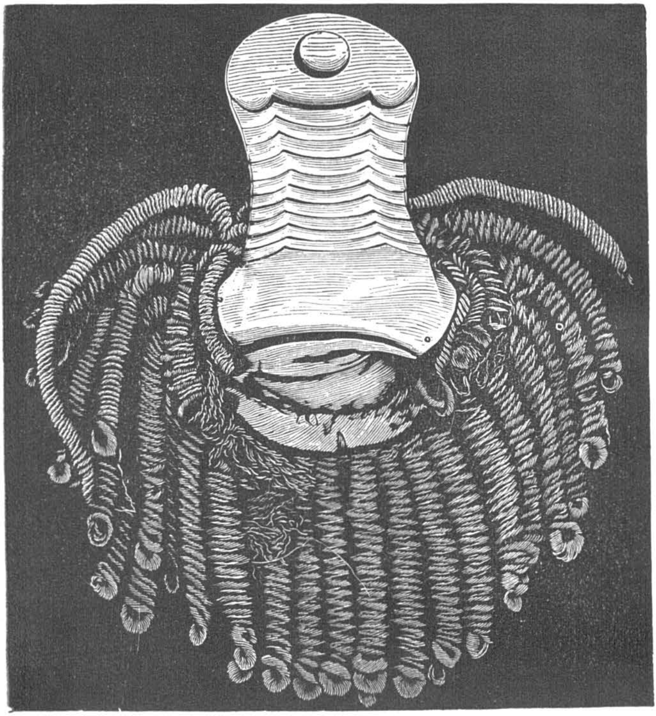

Epoleta purtată de Domnitor, în ziua de 9 Iunie 1848, ziua atentatuluĭ în contra vieţeĭ luĭ. (Gaura și sfâșietura făcută de glonț).

Glonțul cu bucățile de stofă și filigranele de aur ce aŭ rĕmas prinse de dênsul.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Trebuie ca cine-va să aducă în studiul istorieĭ o ciudată indiferență, un ciudat dispreț al adevăruluĭ pentru ca să încerce de a glorifica răsvrătirea de la 1848 în Muntenia.

Această răzvrătire s'a ridicat într'o auroră scăldată de sânge — încercarea de omor asupra luĭ Bibescu din 9 Iunie[1]); ea a pășit înainte prin trădare — deschiderea hotarelor noastre armatelor străine[2]); ea a murit în anarhie; dar, înainte de a'șĭ da sufletul, ea a călcat în picioare steagul nostru, și în agonie, stropită încă de sângele soldaților noștri, într'un ultim sughiț, ea a dat Sultanuluĭ privilegiile și autonomia[3]) pe carĭ Rusia ne asigurase în 1829 prin tratatul de la Adrianopoli.

Această trădare smulge luĭ C. A. Rosetti, într'o scrisoare către Ion Ghica de la 30 Iulie 1848, acest strigăt de durere: *„Sileşte-te tu, cel puţin, să „scapĭ biata ţară,* **căcĭ noĭ suntem ticăloşiĭ ticăloşilor**". [4])

Totușĭ, chiar năbușițĭ fiind, admiratoriĭ plătițĭ aĭ Legendeĭ, vor repeta în urmă ceia ce ceĭ interesațĭ aŭ scris pentru cerințele cauzeĭ lor, adecă

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 367, 423, 424 și 425.

[2]) Patrioţiĭ sub conducerea luĭ Ioan Brătianu, șeful poliţieĭ, insultară Rusia arzând pe piaţa publică, la 6 Septembrie, Regulamentul Organic. Iar Mitropolitul Neofit se duse pentru a da blagoslovenia sa acestuĭ autodafeŭ. Heliade spune despre acest fapt. **„Acest act nu putea decât să intre în vederile Rusiei care era de atunci hotărîtă să ocupe principatele"**. Brătianu dete dar armatelor străine **prilejul** ce ele așteptaŭ pentru a înterveni. (Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 415.)

[3]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 446, 447, 448, 449, 462.

[4]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 449.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

„mişcarea de la 1848 a aşezat temeliile viitoruluĭ Ro-
„mânieĭ“.

Rezvrătirea n'a dat, vaĭ! alt rod de cît Balta-Liman. Aceia carĭ aŭ îmbogățit cu dinadinsul legenda lor cu acest anacronism aŭ găsit cu cale — stăruitorĭ în principiile lor — de a face abstracțiune de istorie. Le vom reaminti în treacăt că nimenĭ nu putea ghici la 11/23 Iunie 1848, că Principele Louis-Napoleon va deveni Impărat și că România îĭ va datori existența sa ca stat liber [1].

Ceva maĭ mult încă: nimenĭ nu va putea admite că acela dintre răzvrătitoriĭ românĭ de la 1848, care în 1853 a fost compromis în tentativa de la Opéra-Comique din Paris contra vieții luĭ Napoleon III, ar fi putut să ghicească ceia ce Impăratul era să facă în 1856 în favoarea Românieĭ [2]. Negreșit nu este de vina lor dacă România îșĭ datorește scăparea eĭ în 1856 luĭ Napoleon și Franțeĭ. Nu se așează temeliile viitoruluĭ uneĭ țărĭ vorbind în vînt în cafenele

---

[1]) Derviș-Pașa către Heliade.—Vezĭ *Scrisorile din exil*, p. 301.

[2]) Vezĭ *Scrisoarea luĭ Heliade către Grădișteanu* de la 27/9 Iunie 1853: „Mi-a părut rĕŭ de câte îmĭ scriĭ de Brătianu, nu pentru „un individ, ci pentru că acest individ e Român, și n'așĭ fi vrut Ro-„mâniĭ să figureze în ast-fel de cauze întemeiate pe scîndurĭ putrede. „Nu știŭ ce să ḑic de oameniĭ ăștia. Când în țară Muscaliĭ voiaŭ la „48 să ne arate de demagogĭ, de socialiștĭ, de comuniștĭ, eĭ îșĭ punea „toate puterile a figura acolo unde se forța a adeveri calomniile muscă-„leștĭ și din țară până la 1853, un șir de faptele lor și aceiașĭ consecință.
„Când Muscaliĭ saŭ țarul astăzĭ ar voi să se facă tulburărĭ în „Franța, spre a împiedica pe Napoleon de a-ĭ se opune în Orient, „oameniĭ ăștia tot în ast-fel de comploturĭ și intrige îșĭ bagă nasul. „Orbĭ sunt? și dacă sunt orbĭ, nu cumva óre sunt din sistemă ast-fel“. (Russo-Locusteanu. *Scrisorĭ*, p. 229) — cfr. *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 453.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

și conspirînd. Programa însășĭ de la 1848 nu este decît praf aruncat în ochĭ. Din analiza eĭ, așa cum am făcut-o[1]) nu va rămînea nimica, saŭ, maĭ bine, va rămînea cititoruluĭ convingerea că acea programă nu a fost decît o manoperă dibace: pentru a trece de reformatorĭ marĭ.

Nimenĭ nu ar putea crede că oamenĭ vinovațĭ de faptele de la 1848, semnatarĭ aĭ acesteĭ formule: „**vasaliĭ** *ceĭ maĭ supușĭ și ceĭ maĭ credincioșĭ „aĭ Sultanuluĭ“*, formulă care termina o adresă memorabilă[2]), care se tîrește la picĭoarele Inălțimeĭ Sale Sultanuluĭ, umilește pe oameniĭ carĭ aŭ semnat-o, rănește patria și ne întristează, că asemenea oamenĭ aŭ fost vre-o dată capabilĭ să regenereze țara.

În adevăr, aducîndu-ne aminte că Legenda răzvrătireĭ a trecut peste o jumătate de veac, nu știm ce trebuie să admirăm maĭ mult, saŭ îndrăzneală acelora care aŭ creat-o, saŭ toleranța conservatorilor carĭ, după 50 de anĭ, presintă armele acesteĭ Legende, lăsând-o să treacă în cărțĭ, lăsînd-o să pătrunză în școale și în sufletul propriilor lor copiĭ.

Nenorocită țară!

Și în capul acelora carĭ respîndesc acea Legendă, găsim pe d-nu Gr. Tocilescu, care este

---

[1]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 428.

[2]) Protestarea Locotenențeĭ Domneștĭ către Sultan se termină cu aceasta frază: *„Aĭ M. Tale Imperiale, Ceĭ maĭ supușĭ și ceĭ maĭ credincioșĭ* **vasali“.** (semnat) I. Heliade. Chr. Tell, Oct. 1848. Cf. *Domnia lui Bibescu*, t. II, pag. 415.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

membru al Academieĭ Române, profesor la Universitatea din Bucureștĭ, archeolog, bărbat politic precum și comandor al Legiuneĭ de onoare...

Pentru ce profesor la Universitate? Oare pentru stiința sa istorică? Dar citițĭ manualele sale !

Pentru ce academician? Oare pentru lucrările sale archeologice? In adevăr el se laudă cu descoperirea de la Adam-Klissi [1]) dar cu ce preț? „Aceasta este curat vandalism! aceasta este nebunie!" spunea un profesor de archeologie — un archeolog de profesiune, acela, — vizitînd săpăturile făcute în jurul orașuluĭ Constanța. Dar și ce exclamațiune nu a putut să aibă învățatul autor al cărțeĭ *„Incercare asupra istorieĭ Tîrgul-Jiuluĭ"*.

---

[1]) Descoperirea de la Adam-Klissi nu se datorește în realitate d-luĭ Tocilescu. Acest monument era de mult cunoscut; despre dînsul a scris maĭ întîĭ mareșalul de Moltke; dintre Românĭ, d. Michail Soutzo și distinsul archeolog Alexandru Odobescu îĭ consacrase deja studiĭ în Reviste române. Că monumentul este de la Trajan, aceasta a fost stabilit de d. profesor Domaschewsky, de la Viena; restaurarea ideală a monumentuluĭ (o aquarelă originală și reproducerĭ de gips) se datorește d-luĭ architect Neumann, de la Viena. D. Tocilescu a citit inscripțiunea de pe monument, cu ajutorul d-luĭ prof. Mommsen.—Eată faptele reale, după cum ele rees din însășĭ publicațiunea făcută asupra acestuĭ monument, la Viena, sub auspiciile și cu cheltuiala defunctuluĭ Nicolae Dumba. Textul german a aceleĭ opere se datorește d-lor Domaschewsky și Neumann; traducerea în limba română este de d. Gr. Tocilescu.

Ceia ce aparține în propriŭ d-luĭ profesor Tocilescu este reclama ce 'șĭ face în această privință. — Nu trebue să uităm de altmintrelea că d. G. Tocilescu a fost științificește amar criticat de d. profesor Furtwängler, distinsul archeolog de la München.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

d-nu Al. Ştefulescu,[1]) cînd s'a văzut în fața traducerilor d-luĭ archeolog Tocilescu!

Pentru ce comandor al Legiuneĭ de onoare? Oare s'a recompensat prin aceasta curagiul de care a dat dovadă d-nu Gr. Tocilescu fața cu d-nu Iorga, când a refuzat să'ĭ acorde reparațiune pentru o ofensă ce'ĭ făcuse și pentru negligența luĭ de a'ĭ trimite martorĭ după ce fusese amenințat de dînsul? Nu'mĭ vine să cred că s'a pus Legiunea de onoare la gâtul d-luĭ profesor Tocilescu din cauza simpatielor sale pentru Tripla Alianță!

Dar atuncĭ?...

*

Oameniĭ fără argumente ne reproșează de a glorifica domnia luĭ Bibescu precum și pe acest Domnitor, de a pleda *pro domo*.

---

[1]) Un fapt între o sută. — In Analele Academieĭ Române, seria VI, tom. VIII, sect. II, Memoriĭ și Notițe, pag. 215—267. D-nu Tocilescu citește pe toaca de la Tismana: *Ştefan Ierenon. Halianul 1840.* D-nu Ştefulescu a citit: *Stefan Ieromonach la anul 1840.* Inchipuiți-vă Stefan Ieromonahul, biograful sfîntuluĭ Nicodim, după tradiția monastică unul dintre ceĭ maĭ celebri călugăriĭ de la Tismana, cunoscut de maĭ mulțĭ bătrînĭ din Gorj, Mehedințĭ și Dolj, supranumit de d-nu Tocilescu, *Halianul.* De unde i-a trăsnit această ideĭe în cap? De altminterĭ cuvîntul *Ieronon* nu are nicĭ un sens.

Alt fapt:

Pe candelabrul luĭ Mateĭ Vodă de la Tismana, d-nu Tocilescu a tradus: намн грѣшнимн хвкімн ракн, prin: *De noĭ păcătoșiĭ întru pacea Domnuluĭ.* D-nu Stefulescu a tradus: *De noĭ greșițiĭ robiĭ luĭ Christos* (Ibidem pag. 214—266).

Incă un exemplu:

Pe clopotnița luĭ Brîncoveanu (1992) a mănăstireĭ Horezu (Rîmnicŭ-Vîlcea), d-nu Tocilescu a citit μ ψ ξ (mi-psi-xi), treĭ litere greceștĭ fără nicĭ un sens. D. Stefulescu a citit: м щ т = meșter, adecă: Teofil ieromonach, meșter.

După cum se vede, d-nu Tocilescu este atît de mare archeolog pe cît și de mare istoric!!

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

In adevăr noĭ glorificăm nobleța caracteruluĭ, știința, iubirea de patrie a primuluĭ Ales pe viață de Națiune, a aceluia *„care ’șĭ punea patriotismul seŭ maĭ presus de toate“* [1]), a căruĭ acte roditoare sigilează domnia.

Da, noĭ pledăm *pro domo*, fiind-că *pro domo*, în ochiĭ noștri însemnează Patria, că actele marĭ ale Istorieĭ sale sunt giuvaerurile coroaneĭ sale, a căror strălucire noĭ avem datoria sfîntă de a o transmite generațiunilor viitoare, pentru ca ele să’șĭ simtă inima plină cu o legitimă mândrie pentru strămoșiĭ demnĭ de a fi onorațĭ, precum și a le servi de model.

Ni se pare că aceasta este un scop maĭ nobil decît a reproduce calomniile unuĭ Billecoq, acela carele a îndrăznit să însulte amintirilor istorice celor maĭ scumpe ale Românilor, vorbind, într’o broșură, despre Mihaĭ-Viteazul, ca de: *„o glorie românească necunoscută istorieĭ; — de acest Mihaĭ-Viteazul dat ca hrană imaginațiunilor bolnăvicioase, pe care găsesc uniĭ plăcere să le corupă“* [2]), saŭ de a glorifica crima și trădările resvrătitorilor de la 1848.

Că Domnitorul Bibescu ar fi făcut greșelĭ, aceasta se poate; nimenĭ nu este înfailibil. De sigur, dacă el a greșit, totușĭ el a vroit să facă binele. Orĭ-cum, sunt treĭ faze în viața acestuĭ Domnitor ce trebuesc meditate și’l pun în afară de orĭ-ce comparație: pornirea entusiastă

---

[1]) Boleac, *Trompeta Carpaților*.

[2]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 64.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

a unuĭ popor întreg spre dînsul în 1842;—rugămintele și amenințările rezvrătitorilor pentru a'l împiedica să părăsească puterea în 1848 după rezvrătire;—și, în 1859, înțelegerea tuturor elementelor din țară [afară de oamenii rezvrătireĭ], pentru a restitui luĭ Bibescu coroana depusă de dînsul în 1848.

Se poate trage o învățătură pentru istorie din asemenea porniri entusiaste a aceluiașĭ popor către acelaș Domnitor: acel bărbat era în adevăr superior și Țara era mândră de dînsul.

Nu am putea maĭ bine conchide această lucrare decît reamintind sfaturile ce Vodă-Bibescu le dete luĭ Maiorescu (de curând împămêntenit), inspector al școalelor din Craiova, cu ocaziunea viziteĭ ce acest Domnitor făcuse în pensionatul de fete din acest oraș, la 23 Noembrie 1843:

„Domnule, 'țĭ recomand pe tinerimea scola-„stică, ca pe aceia de unde patria 'șĭ așteaptă „barbațĭ vrednicĭ. ***Maĭ întîiŭ de toate să o învățațĭ „temerea de Dumnezeŭ, căcĭ aceasta este începutul a tot „înțelepciunea şi orĭ-ce învățătură neîntemeiată pe teme-„rea de Dumnezeŭ este nefolositoare şi vătămătoare;*** să-ĭ „învățațĭ și slava strămoșească în faptele marĭ „ale bărbaților celor marĭ aĭ națieĭ, ***căcĭ slava „strămoşească este cel maĭ bun mijloc de a însufleți pe „tinerime pentru fapte folositoare patrieĭ.*** Insă tot de „odată să-ĭ arătațĭ și greșelile strămoșilor, în „urma cărora am căzut în starea în care ne aflăm, „*ca aşa să dobîndească o icoană adevărată de aceia ce „am fost şi suntem acuma*“.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

PIESE JUSTIFICATIVE

No. 1

se referă la pagina 17

PROCES-VERBAL

al alegeriĭ Domnuluĭ Țăriĭ-Româneștĭ

Pe temeiul înaltuluĭ împărătesc firman obștit la 20 a trecuteĭ lunĭ Octombrie anul curgător 1842, obșteasca extraordinară adunare despre alegerea Domnuluĭ, în număr de una suta opt-zecĭ alegătorĭ, — în afară de zece care pentru pricinĭ binecuvîntate nu aŭ putut a se afla față, — astăzĭ Duminecă 20 Decembrie a anuluĭ 1842 potrivit cu articolul 24 al Organiculuĭ regulament, s'aŭ adunat la Sfântă Mitropolie, unde maĭ întâiŭ aŭ ascultat sfânta Leturghie și aŭ săvîrșit jurămîntul prescris prin articolul 31 din Regulament, îndeplinindu-se întocmaĭ și cele-l'alte coprinse tot în acest articol. După aceasta toată Adunarea, avînd înainte pe Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, întorcîndu-se în Sala Adunăreĭ, 16 din numărul candidaților de Domnie de a d-lor bună-voie, s'aŭ lepădat de dreptul de a fi aleșĭ, s'aŭ hotărît a se împărți în patru și a se face balotația acestora în patru secțiĭ, ca cu acest chip să se poată săvîrși toată această lucrare într'o seanță fără precurmare, potrivit cu articolele 41 și 42 din Regulament și așa urmînd articolul 32 al Regulamentuluĭ Adunarea s'aŭ îndeletnicit întru ale sale lucrărĭ, cu cea maĭ bună orînduială și liniște și balotînd pe candidațiĭ coprinșĭ în această secție și anume Dumnealuĭ Logofăt Gheorghe Bibescu aŭ dobîndit cele maĭ multe glasurĭ, adecă una suta treĭ zecĭ și unu, și așa prin urmare această persoană este alesul Domn.

După aceasta fiind presentate de către Dumnealor Caimacamĭ actul către Inalta Poartă și cel către curtea Ocrotitoare, potrivit dispozițieĭ articoluluĭ 42 din Regulament, le aŭ înscris toate mădularile acesteĭ Adunărĭ. Iară după acest înscris Copie s'a trimes către vremelnica ocîrmuire potrivit cu glasuirea articoluluĭ 42 din Regulament. Urmîndu-se în coprinsul articoluluĭ 43 s'a închis Adunarea.

(Urmează semnătura președinteluĭ Adunăreĭ obșteștĭ extraordinare).

20 Dec. 1842 / 1 Ian. 1843 (Bul. of. n. 2).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

No. 2

se referă la pagina 26

Actul de înființare a Epitropiei:

Noi, Gheorghe-Dimitrie Bibescu VV., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpânitor a toată Țara Românească, Către Departamentul Dreptății.

17 Noembrie 1844. *(Bul. of.* No. 140).

Asupra interdicției Măriei sale Doamnei Zoe, a Noastră iubită soție, ce cere slăbiciunea minții și moraliceasca neputință întru care se află de atîția ani;

Văzând raportul acelui Departament cu No. 4347;

Văzînd hotărârea Inaltului Divan amândoă secțiele împreunate, — cu No. 79 din 15 ale curgătoarei luni, — prin care, pe temeiul îndestulării ce a luat Divanul din dovezile ce i s'aŭ înfățișat, că boala Măriii Sale Doamnei este dintr'acelea care după pravilă ridică puterea de a face vre-un act care să-și aibă tăria sa și că *după hotărârea ce arătăm Noi de a nu mai ținea în păstrare starea Măriei Sale Doamnei,* trebuința cere neapărat *a se orândui o epitropie* care, aducênd întru toate obrazul bolnavei, *să îngrijească pentru interesurile sale, și ale copiilor născuți din căsătoria noastră,* pe temeiul pravilei pămêntului art. 2 de la cap. 4, partea I-ia, hotărăște Divanul interdicția Măriei Sale Doamnei, și declară că ori-ce act s'ar face de către numita se va socoti drept nimic, rămâind la a Noastră îngrijire de a orîndui epitropi pe care vom găsi cu cale;

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Luând în băgare de seamă că hotărîrea aceasta este următoare pravileĭ pămîntuluĭ și desăvârșită după legiuirĭ;

Noĭ, — pe temeiul articoluluĭ 8 din legiuirea anuluĭ 1840 asupra hotărîrilor Divanurilor, — întărim maĭ sus zisa hotărîre a Inaltuluĭ Divan împreunate amêndoă secțiile, și spre aducerea în lucrare a acesteĭ hotărîrĭ, Noĭ orînduim epitropĭ pe Prea Sfinția Sa iubitorul de Dumnezeŭ Episcop al Buzeuluĭ, și pe D-lor cinstițĭ și credincioșĭ boerĭ aĭ Domnieĭ Noastre, Banul Alexandru Filipescu, Logofătul Manolache Băleanu, Logofătul Alexandru Vilara, precum și Paharnicul Georgie Opran, *cu îndatorire ca maĭ întâĭŭ d-lor să priimească de la casa Noastră toată starea Măriеĭ Sale Doamna Zoe,* câtă se află în mâinile Noastre, atât cea după foaia de zestre, cât și după învoială săvârșită între Noĭ și dumneaeĭ Băneasa Brâncoveanca la anul 1838 Iulie 2, spre desăvârșită a noastră desfacere despre aceasta; tot de o dată se vor îndeletnici fără zăbavă întru alcătuirea foilor de zestre a Luminățieĭ lor Domnițele Elisabeta și Katinca născute din căsătoria Noastră cu Măria Sa Doamna Zoe, și ajunse în vârstă de a se căsători, pentru partea ce li se cuvine din averea maiciĭ lor, osebit din aceia ce avem a le da și Noĭ, care foĭ se vor supune și la a Noastră cunoștință.

Dumnealor Epitropiĭ, vor îngriji a strânge veniturile moșiilor de la începerea anuluĭ viitor, păzind contractele de noĭ făcute până la împlinirea soroacelor lor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

Din acele veniturĭ se vor întrebuința maĭ întâĭ la cele trebuincĭoase către odihna și buna petrecere a Măriei Sale și cheltuelile cerute pentru educația copiilor Noștri, la care vom contribui și Noĭ, precum și alte cheltuelĭ cât va cere trebuința pentru păstrarea și îmbunătățirea acesteĭ stărĭ, apoĭ prisosul se va păstra spre a se întrebuința la cumpărătoare de acareturĭ nemișcătoare în folosul nevârstnicilor.

Dumnealor Epitropiĭ vor îngriji iarășĭ ca la începutul fiecăruĭ an, să alcătuiască budget de veniturĭ și cheltuelĭ, care se va supune la a Noastră întărire; asemenea la sfîrșitul fiecăruia an, Ne vor înfățișa socoteala cu arătarea cheltueleĭ.

Afară din cheltuelile prevĕzute odată prin budgetul anuluĭ și primite de Noĭ, Epitropiĭ nu vor putea întrebuința nicĭ o altă sumă subt nicĭ un fel de cuvênt, până maĭ întâiŭ nu se va cere prin raport a Noastră deslegare.

Noĭ incredințând la maĭ sus arătatele persoane această stare, a căreia păstrare împrejurărĭ neapărate Ne silesc a lăsa din mâna Noastră, fără însă a ridica și priveghierea ce i se cuvine din parte-ne, avem toată încrederea că vor îngriji ca niște adevĕrațĭ părințĭ, se vor sili la toate câte interesul aceștiĭ averĭ va cere, pentru care vor dobândi și a Noastră mulțumire și a copiilor recunoștință.

Dumnealuĭ Șeful Departamentuluĭ dreptățiĭ va aduce la înplinire această a Noastră poruncă.

(Urmează iscălitura Măriĭ Sale).

Marele Logofăt al dreptățiĭ: A. VILARA.

VERIFICAT 1987
INST. DE ISTORIE N. IORGA - BIBLIOTECA - B.C.U. BUCUREȘTI
BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

467
744
78
1289

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.iini.ro